

LIBRI APOCRYPHI

VETERIS TESTAMENTI.

LIBRI APOCRYPHI

VETERIS TESTAMENTI

GRAECE.

RECENSUIT

ET

CUM COMMENTARIO CRITICO EDIDIT

OTTO FRIDOLINUS FRITZSCHE.

ACCEDUNT LIBRI VETERIS TESTAMENTI
PSEUDEPIGRAPHI SELECTI.

LIPSIAE:
F. A. BROCKHAUS.

1871.

FRANCISCO VOLKMARO FRITZSCHIO

ROSTOCHIENSI

FRATRI

HUNC LIBRUM

D. D. D.

EDITOR.

PRAEFATIO.

In Veteris Testamenti textu graeco disquirendo et emendando cum multos per annos operam et studium collocassem et per vitae meae rationes spem iam prorsus abiecissem fore, nt aliquando textum uti fieri posset emendatiorem viris doctis exhiberem, en libros apocryphos, utpote Veteris Testamenti appendicem, curis meis persequi aggressus sum.* hanc duplicem vero libri mei dotem esse volui, primum ut textum praeberet ad optimos libros accuratissime exactum et recensitum, dein ut non integra quidem, sed copiosa tamen lectionum varietas textui subiiceretur, quae instar commentarii critici esse posset. hoc autem ut erat arduum, ita multum et laboris et iudicii requirebat. etenim cum temporum decursu textus vario modo habitus, tractatus et retractatus sit, tanta est codicum varietas et discrepantia, ut haud raro quo te vertas haereas. exquirendae igitur erant qnisquiliae et sordes, qnibus omnes codices et haud raro antiquissimi et optimi maxime inquinati sunt, examinanda cuinsvis codicis ratio et indoles, disponendae denique et diiudicandae variae lectiones. quo facto non eas tantum lectiones selegi et addidi quae cum receptis qnodammodo contendere viderentur, verum multas etiam alias, quae sive docnmento essent, quomodo textus sensim ac paullatim immutatus sit, sive per alias rationes memorabiles.

* Novissime separatim libros apocryphos graece „accurate recognitos revique diversarum lectionum delectu instructos“ edidit Henr. Ed. Apel, Lipsiae a. MDCCCXXXVII. de hac editione vide quae dixi in l. Allg. Literatur-Zeitung 1837. Ergzbl. n. 51. p. 406. ss.

In textu ipso constituendo neque dubiam audacis novatoris gloriolam aucupari placuit, neque tenax textum vulgo receptum temere admiratus sum. ac saepe quidem haud ita arduum erat testibus accurate examinatis etiam in summa variarum lectionum discrepantia eruere quid scriptor ipse exarasse videretur, licet interdum facili coniectura opus esset. sed locos etiam fuisse quibus difficilius mederi liceret non est quod exponam. hoc de iis maxime libris valet, quorum unus tantum, vel admodum pauci iique minus idonei codices supersunt. in his si quid audacius ausus sum, meminerint lectores, codices ipsos misere esse corruptos, omissa alia, alia repetita, vel etiam addita. dein vero quivis auctor rationi convenienter et ad tempus suum accommodate scripsisse censendus est, cui neque perversas sententias, neque vitiosum genus dicendi obtrudere licet. quamquam hoc posterius hanc cautionem habet, ut cuiusvis scriptoris orationem non ad regulas quas didiceris revoces, sed ex ipsius tempore et rationibus aestimes. ut igitur eum vulgo et barbare locutus sit, errores ipsos nonnisi invitus admisit, quos si corrigimus gratum ei facimus. in locis desperatis audaciae cuidam locum esse non nego, attamen in his quoque via ac ratione agendum neque unquam vestigia, quibus recte innitaris, deserenda; denique praestat ignorantiam fateri quam hariolari. his dictis facile est intellectu, ab eorum me temeritate valde abhorrere, qui ingeniolis suis nimium confisi textum summa imis miscendo misere lacerant et inventa sua venditant, magis solliciti quid scriptor dicere potuisse videatur, quam quid dixerit.

Ad singulos libros ut iam accedam, inprimis quibus in quovis subsidiis criticis quibusque siglis usus sim ac quomodo in textu recensendo versatus sim enarrandum.

Primo igitur loco illum Esdrae librum posui, qui in interpretatione graeca alexandrina, syriaca et vetere latina ante librum canonicum Esdrae legitur, ideoque primus dicitur, in versione vero latina vulgata, quae eum post libros canonicos Esdrae et Nehemiae locavit, tertius appellatur. in hoc libro emendando eas tantum copias criticas adhibere potui, quas nobis Veteris Testamenti graeci editio Holmesiana

suppeditat, cuius tomum quintum Iacobus Parsons Oxonii a. MDCCCXXV. et sequenti forma maxima in lucem edidit. codices vero, quorum lectiones variantes plus minusve accurate sunt exscriptae, hi sunt. codex II. est Vaticanus, qui et antiquissimus est et bonitate reliquis omnibus antecedit, sed proh dolor nondum ea qua debebat accuratione tractatus atque editus est, cf. quae Tischendorf exposuit in editione sua Veteris Testamenti graeci (ed. IV. Lips., 1869.) p. LXXXIX. ss. iam sub prelo est „Bibliorum sacrorum graecus codex vaticanus auspice Pio IX. P. M. collatis studiis Car. Vercellone sodalis Barnabitae et Ios. Cozza monachi Basiliani editus." huius libri prodierunt T. I. et V. Romae, 1868. 69. f., quos nondum vidi. siglo III. notatur celeberrimus codex Alexandrinus, de quo nolo hic pluribus disputare, cf. Tischendorf l. l. p. LXV. ss. huius codicis lectiones accuratissime retulit Tischendorf, quem secutus sum. codex XI. est Basilianovaticanus (2106.), membranaceus, literis uncialibus saeculo IX. scriptus, cf. Montfaucon Diarium Italicum. Paris., 1702. p. 212. desunt versus 8, 1—5. et 9, 2—55. literis minusculis scripti sunt hi codices: 19. (cod. bibl. Chigianae Romae, membranaceus, saeculi X.; incipit 2, 16. et explicit 9, 36.; cap. 3—5 non collata sunt.); 44. (cod. Zittaviensis, saeculi XV.); 52. (cod. Liguriensis, nunc bibl. Mediceo-laurentianae Florentiae, membranaceus, saeculi fere X.); 55. (cod. Vaticanus, membranaceus, saeculi fere X.); 58. (cod. Vaticanus n. X., membranaceus, saeculi fere XIII.); 64. (cod. Paris. n. II., membranaceus, saeculi fere XI.); 68. (cod. bibl. S. Marci Venetiis n. V., membranaceus); 71. (cod. Paris. n. 1., bombycinus, saeculi fere XIII. a scriba imperito negligenter est scriptus.); 74. (cod. S. Marci prope Florentiis, scriptus saec. XII. desunt versus 6, 4—30.); 93. (cod. Arundelianus, qui asservatur in museo Britannico, saeculi XIV.); 106. (cod. Ferrariensis, bombycinus, saeculo XIV. scriptus.); 107. (cod. Ferrariensis, bombycinus, scriptus a. 1334 ab eodem librario, qui cod. 106. scripsit. textus utriusque codicis idem prorsus est.); 108. (cod. Vaticanus n. 330., bombycinus, saeculo fere XIV. scriptus.); 119. (cod. Paris. n. VI., membranaceus, saeculi XIII.); 120. (cod. Venetus n. IV., membranaceus,

saeculo XI. vel XII. scriptus); 121. (cod. Venetus n. III., membranaceus, saeculi ut videtur XI.); 134. (cod. Mediceus, membranaceus, saeculi X.); 236. (cod. Vaticanus 331., membranaceus, saeculi fere X.); 243. (cod. Coislinianus n. VIII., saeculi X.); 245. (cod. Vaticanus n. CCCXXXIV., membranaceus, saeculo X. antiquior), denique 248. (cod. Vaticanus n. 346., bombycinus, saeculi fere XIV.). codicum 68 et 93. fere nullas lectiones variantes enotavit Parsons, reliqui vero si non ea accuratione, quam nunc iure requirimus, ita tamen collati sunt, ut de textu eorum iudicium ferre eosque in usus criticos adhibere possis. optimum igitur textum, sed vitiis neutiquam vacuum praebent II. 52. 55., emendatum vero et vario modo refictum cum III. XI. 58. 64. 119. 243. 245. 248., quibuscum fere editio Aldina facit, tum 44. 71. 74. 106. 107. 120. 121. 134. 236., et illi quidem Alexandrinum. ceterum hic duplex codicum ordo non eo valet, quasi singuli prorsus inter se conveniant, immo quivis fere codex proprium suum habet et raro invenitur qui nihil nisi alterius sit apographon. hi igitur codices caute adhibendi sunt. restant codices 19. 108., quorum in hoc et aliis etiam libris prorsus peculiaris est ratio, nam vir quidam doctus textum consilio et prout libuit multis modis correxit et immutavit, in hoc quidem libro LXX vel textum hebraicum secutus. praeterea tribus interpretationibus veteribus usi sumus, syriaca et duabus latinis. harum altera vetus est latina (Vet. Lat.), quam Petrus Sabatier (Bibliorum sacr. latinae versiones antiquae. T. III. Paris., 1751. f. p. 1041. ss.) ex mscr. Colbertino, olim n. 630., nunc n. 3703. 3., annorum circiter 800 edidit, altera Hieronymiana (Vulg.). illa et propter antiquitatem et propter textus graeci bonitatem, quem interpres ad verbum reddidit, magnae esset auctoritatis, si minus corrupta ad nos pervenisset. ceterum iam tum textus graecus hic illic ad interpretationem alexandrinam vel etiam ad textum hebraicum castigatus erat. idem quod de versione vetere latina valet de syriaca*,

* Librorum V. T. apocryphorum versio syriaca legitur in Waltoni Bibliis polyglottis et nuper „e recognitione Pauli Ant. de Lagarde“ Lips., 1861. 8. edita est s. t. Libri V. T. apocryphi syriace. editor Waltoni textum ex codicibus et coniecturis hic illic emendavit.

quae est paullo liberior, Hieronymus vero veterem fere ita tantum immutavit, ut oratio intellectu facilior esset et amoenior.

Libri Estherae et additamentorum, quae ad eum accesserunt, duplex textus graecus aetatem tulit, quem emendatum iam a. 1848. Turici quaternis edidi, nunc vero paullo emendatiorem recudendum curavi. et alter quidem, qui est antiquior, cum vulgo in ecclesia legeretur, in multis nobis libris servatus est, quorum optimi sunt II. III. X. (de quo v. paullo post), XI. 55. 93. b. (nimirum cod. 93. continet utrumque textum, uti et 108.), 108. a. et 249 (cod. Vaticanus, membranaceus). correctorum manus experti sunt 52. 64. 243. 248. et quae codicum instar sunt, editio Complutensis et Aldina, multo vero magis 44. 68. 71. 74. 76. (cod. Paris. n. IV., membranaceus, saeculo XII., ut videtur, exaratus), 106. 107. 120. 236. Hieronymus hunc textum liberrime latine interpretatus est (Vulg.). X. celeberrimus est codex Sinaiticus, quem primo Friderico-Augustanum dixerat Const. Tischendorf. hic vir eximius, ut est in codicibus investigandis impigerrimus, in reperiendis felicissimus, in tractandis peritissimus, primum huius codicis particulas haud contemnendas in lucem protraxit hac inscriptione „Codex Friderico-Augustanus, s. fragmenta V. T. e codice graeco omnium qui in Europa supersunt facile antiquissimo in oriente detexit, in patriam attulit, ad modum codicis edidit.“ Lipsiae, 1846. f. haud ita multo post eiusdem codicis Novum Testamentum et non integrum quidem Vetus, sed permaguam tamen eius partem invenit et s. t. „Bibliorum codex Sinaiticus“ Petropoli tribus voluminibus f. ad modum codicis a. 1862. edidit. de codice ipso accuratissime exposuit Tischendorf l. l., sed non tanta, quanta vir doctissimus voluit, antiquitate eum esse existimo. sane vero optimis libris hic codex accensendus est, licet permultis vitiis conspurcatus sit. plerumque convenit cum codice Alexandrino. cum igitur permagna sit auctoritate, omissis levissimis quibusdam mendis et scribendi peculiaribus rationibus (sic sexcenties legitur ι pro ει et vice versa, αι pro ε et fere semper νῦ ἐφελκυστικόν) integram lectionis eius varietatem enotavi, praesertim cum, quod mireris, Tischendorf

in Veteris Testamenti graeci editione sua quarta reliquiarum codicis sinaitici, quas postea invenit, lectiones variantes non retulerit. in subscriptione codicis tu velim addas in editione mea p. 72. l. 20. μαρτυρος ante Παμφιλου et l. 24. legas διορϑωσα το pro διορϑωσατο. ceterum praeter additamenta, quae sunt apocrypha, etiam librum ipsum Estherae, qui est canonicus, editioni meae ideo inserui, quia textus utriusque libelli graecus tam arcte inter se cohaeret, ut seiungi nequeat.

Textum libri illum, de quo dixi, iam antiquis temporibus vir quidam doctus retractavit ac multis modis, et demendo et addendo, ita immutavit, ut liber peculiarem quandam faciem indueret. haec textus conformatio viris doctis non admodum videtur placuisse, cum nobis in tribus tantum codicibus tradita sit, nimirum in cod. 19., in quo desunt 2, 10—15. 19—23. 4, 3. 5—8. 8, 1—12. 14. 9, 1. 2. 14—19. 22—32., 93. a., qui est optimus, et 108. b. denique superest versio vetus latina (Vet. Lat.), quae sublestae est fidei. interpres enim, qui iam utrumque textum ob oculos habebat, non tantum prout libuit modo hunc modo illum secutus est, verum etiam licenter addendo et demendo peculiarem sibi textum finxit, v. quae dixi in l. Kurzgefasstes exegetisches Handbuch zu den Apokryphen des A. T. I. (Leipzig, 1851.) p. 74. s.

Libri Danielis antiquissima interpretatio graeca erat Alexandrina. haec cum a veritate hebraica permultum recederet, multo post a Theodotione ita ad textum hebraicum castigata et immutata est, ut nova prorsus videri posset versio. utriusque cum haec esset ratio, non mirum est quod posterior Christianis magis placuit et ferme inde a saeculo tertio vel quarto in ecclesia christiana magis magisque legebatur, prior vero rarius describebatur et temporum decursu fere prorsus in oblivionem abiit. haec igitur graece, quod nos sciamus, in uno tantum codice legitur, ex quo primus eam edidit Simon de Magistris sic inscriptam: Daniel secundum LXX ex tetraplis Origenis nunc primum editus e singulari Chisiano codice annorum supra DCCC. Romae, 1772. f. hanc editionem secutus bis illam interpretationem I. D. Michaelis edidit Gottingae 1773. 8. et 1774. 4., ac deîn additis annotationibus C. Segaar, Ultraiecti 1775. 8. etsi codex Chisianus

haud malae est notae, bene tamen evenit, quod non multo post Caietanus Bugatus Mediolani in bibliotheca Ambrosiana syriacam versionem hexaplarem (Syr. B.) invenit atque ex cod. syro-estranghelo syriace edidit, latine vertit notisque criticis illustravit Mediolani 1788. 4. haec versio, quae, si subscriptioni fides est, anno 617 Alexandriae confecta est, satis accurate verba graeca reddidit et haud parum ad textum emendandum facit. denique versionem Danielis Alexandrinam „e cod. Chisiano post Segaarium edidit, secundum versionem syriaco-hexaplarem recognovit, annotationibus criticis et philologicis illustravit Henr. A. Hahn" Lipsiae 1845. 8.

Liber Danielis canonicus iam eo ipso tempore, quo primum in linguam graecam transferebatur, additamentis graecis auctus est, quorum tria maiora fere inde a saeculo quarto in ecclesia christiana vulgo a viris doctis apocrypha iudicata sunt. horum item exstat textus duplex, Alexandrinus nimirum et Theodotionis: utriusque haec eadem est ratio, ut Theodotion Alexandrinum recensuerit et ibi tantum corrigendo, addendo, demendo immutaverit, ubi minus sibi placeret. ut igitur Canticum Azariae leviter tantum castigavit, ut eius correctiones textui subiecerim, ita in textu Beli et Draconis et maxime Susannae tam multa novavit, ut utrumque textum iuxta typis exscribendum curaverim.

Parsons Theodotionis textus lectiones variantes ex his attulit codicibus: III. XII. (codex est Marchalianus, saeculo VIII. scriptus), 23. (hic codex bibl. S. Marci Venetiis n. I. literis uncialibus est scriptus saeculo VIII. vel IX.), 26. (cod. est Vaticanus n. 556., membranaceus, saeculo fere XIII. scriptus), 33. (cod. est Vaticanus, membranaceus, n. 1154., scriptus saeculo X. „mutilus est in principio, et ad librum Beli et Draconis non progreditur ultra finem commatis 5."), 34. (cod. est Vaticanus, membranaceus, n. 303., scriptus saeculo fere XII.), 35. (item est codex Vaticanus, membranaceus, n. 866., exaratus saeculo fere XII.), 36. (cod. est Vaticanus n. 347., membranaceus, saeculi fere XIII.), 48. (cod. est Vaticanus n. 1794., membranaceus, saeculi fere XI.), 49. (cod. est bibl. Mediceae [IV. plut. XI.], saeculi

XI.), 51. (cod. est bibl. Mediceae [VIII. plut. X.] membranaceus, saeculi XI.), 62. (cod. est Oxoniensis saeculi XIII.), 87. (cod. est Chisianus saeculi IX.), 88. (cod. est Chisianus, qui utrumque textum praebet.), 89. (cod. est saeculi XI.), 90. (cod. est bibl. Laurentianae [IX. plut. V.], membranaceus, saeculi fere XI.), 91. (cod. est Vaticanus n. 452., membranaceus, saeculi fere XI.), 130. (cod. est Caesareus bibl. Vindobonensis, membranaceus, diligenter exaratus saeculo X. vel XII.), 147. (cod. est bibl. Bodleianae, saeculi XIII.), 148. (cod. est Vaticanus n. 2025., membranaceus, scriptus saeculo fere XII.), 149. (cod. est Vindobonensis, membranaceus, saeculi fere XIII. additamentorum continet tantummodo Belum et Draconem.), 228. (cod. est Vaticanus n. 1764., membranaceus, saeculi fere XIII.), 229. (cod. est Vaticanus n. 675., saeculi XIV. „ad fin. com. 2 libri Bel. et Drac. explicit.“), 230. (cod. est Vaticanus n. 1641., membranaceus, scriptus saeculo fere XII.), 231. (cod. est Vaticanus n. 1670., membranaceus, saeculi XI.), 232. (cod. est Vaticanus n. 2000., membranaceus, exaratus saeculo fere XII.), 233. (cod. est Vaticanus n. 2067., membranaceus, saeculi XII.), 234. (cod. est Mosquensis d.) et 235. (cod. est Vaticanus 2048.). hi omnes codices, quos ad certas quasdam classes revocare non licet, textum praebent plus minusve vitiosum neque unus est quem maxime sequaris. illud etiam patet, Theodotionis textum ad Alexandrinum interdum esse emendatum, ut hic antiquis temporibus viris doctis haud prorsus incognitus fuerit. haec de interpretibus quoque veteribus valent, quorum duo latini (Vet. Lat. et Vulg.) et arabicus (Ar.) verba textus sui accurate reddiderunt, syrus vero, cuius versio Peschito dicitur, (Syr. P.) liberius egit. interpretatio vetus latina ex parte tantum aetatem tulit, Susannae vero in Waltoni Bibliis polyglottis legitur etiam syra interpretatio Philoxeniana (Syr. Ph.) ex editione Heracleensi*, cuius auctor textum graecum non tam reddidit, quam ad arbitrium suum reformavit.

M a n a s s e n, regem Iudaeorum, qui idololatriae deditus fuerat, cum Babylone captus et vinctus esset, Deum precibus

* Thomas, episcopus Heracleensis vixit initio saeculi septimi.

adiisse, ut peccata sibi condonaret, eiusque precationem in annalibus hebraicis legi narrat scriptor II Chron. 33, 18. 19. hoc loco nisus posterioribus temporibus nescio quis Manassen graece precantem fecit eiusque precatio in libris manuscriptis vulgo inter hymnos Psalmorum libro additos legitur. codices huius precationis nondum ita ut par erat collati sunt, ego praeter textum vulgarem, qui bonae est notae, duos tantum codices adhibui, Alexandrinum (III.) et Turicensem (T.), quem denuo contuli, et interpretationem latinam (Vet. Lat.). haec non est Hieronymi, sed sane alius prorsus generis, quam vulgo Vet. Lat., ut posterioribus demum temporibus confecta esse videatur. Sabatier eam typis exscribendam curavit l. l. III. p. 1039. in codice T., de quo v. I. I. Breitinger De antiquissimo Turic. biblioth. graeco Psalmorum libro epistola ad Quirinum Card. Tur., 1748. 8., precatio Manassis στίχοις constat septem et triginta. hanc vero precationem, sicuti carmina et libros poëticos, in quibus Hebraeorum more membrorum qui dicitur parallelismus observatur, quod στιχηρῶς edidi nemo credo vituperabit: praeterquam enim quod antiquitatis morem revocavi, haec ratio intellectum permultum adiuvat. ceterum in ordinandis στίχοις haud raro meum ipsius iudicium secutus sum, et tum praesertim cum codices discreparent.

Barucho, celeberrimo Ieremiae prophetae socio, tum alii libri subditi sunt, tum ille quem ecclesia evangelica apocryphis merito adcensuit. sed de eius indole disserere non est huius loci. textus vulgo receptus hic illic emendandus erat. codices, quorum lectiones variantes Parsons attulit, duarum sunt classium, quarum quaeque correctorum manus experta est. fere semper consentiunt 22. (cod. est musei Britannici, sign. I. B. 11., olim bibl. regiae, saeculi XI. vel XII.), 48. 51. 231. 62. 96. (cod. est hexaplaris, qui erat bibl. Moldenhaueri Hafniensis), quibuscum plerumque faciunt 36. 49. 26. 198. (cod. est bibl. reg. Par., olim Colbert., n. XIV., membranaceus, ut videtur saeculi XI. adsunt tantummodo 1, 1—2, 19.) et 229. alius generis sunt codices III. 33. 70. (cod. est bibl. ecclesiae s. Annae Augustae Vindel., membranaceus, saeculi X. aut XI.), 86. (cod. erat Cardin.

Barberini Romae; vetustissimus est, sed secundum hexapla correctus.), 87. 88. 90. 91. 228. 233. et 239. (cod. est bibl. S. Salvatoris Bononiae sign. 641., membranaceus, exaratus a. 1046.). denique modo cum his modo cum illis consentiunt XII. 23. et 106. ut hi codices omnes textum exhibent plus minusve corruptum, ita etiam versiones veteres eiusmodi textum plerumque ad verbum reddiderunt, nimirum duae latinae, duae syriacae et arabica. altera latina (Vet. Lat. a.) in Bibliorum versione vulgata legitur, sed non est ab Hieronymo profecta, altera (Vet. Lat. b.) primum a Ios. Maria Caro ex veteri cod. mscr. Romae, 1688. 4. edita et adhibitis quatuor aliis libris msscr. a Sabaterio l. l. II. p. 737. ss. recusa, ad priorem, qua est paullo liberior, adhibito textu graeco confecta est. genus scribendi eius est melius. interpretatio syriaca altera dudum est excusa, alteram nuper demum edidit et notis illustravit Ant. Maria Ceriani (Monumenta sacra et profana ex codd. praesertim biblioth. Ambrosianae opera Collegii doctorum eiusdem. I. 1. Mediol., 1861. 4.). haec est hexaplaris eiusque auctor Paulus, episcopus Telensis, Monophysita anno circiter 617. Alexandriae fuisse dicitur.

Epistulam, quam Ieremias propheta ad Iudaeos Babylonem captivos abducendos de idolorum vanitate dedisse dicitur, Iudaeus graece doctus sumpto sibi prophetae nomine temporibus credo maccabaicis scripsit, ut populares suos ab idololatria deterreret. in libris scriptis haud raro libro Baruchi utpote caput sextum addita est. codicum et versionum eadem est ratio ut in libro Baruchi. in cod. 231. desunt vs. 54. ss.; non collatus est cod. 22., deest epistula in codd. 70. 96. 229. habetur una tantum versio vetus latina (Vet. Lat.), quae in Bibliorum versione vulgata legitur, interpretationem syriacam Pauli Telensis edidit Ceriani l. l.

Liber, qui graece Τωβιτ, vel Τωβειϑ inscribitur, quantopere antiquis temporibus a Iudaeis et Christianis tractatus et retractatus sit, multis in commentariis meis p. 5. ss. exposui. et textus quidem eius graeci tres aetatem tulerunt, tertius sane ex parte tantum, quos omnes ut par erat iuxta positos typis exscribendos curavimus. horum sine ulla dubitatione is et antiquissimus et optimus est, qui in ecclesia

vulgo legebatur, nam hoc veluti fundamento nituntur reliqui et versiones vel etiam paraphrases omnes. Parsons lectiones variantes attulit codicum II. III. 23. 44. 52. (desunt 3, 16. ss.), 55. 58. (desunt 13, 7—14.), 64. 71. 74. 76. 106. 107. 108. (desunt 10, 8. ss.), 236. 243. 248. 249. horum II. 52. et 108. sunt optimi, reliqui minus puri, et fere quidem consentiunt tum III. 58. 64. 243. 248. 249. 55., tum 23. 71. 74. 76. 236. 44. 106. 107. versio syriaca tantum usque ad 7, 9. nobis servata est, nam quae dein sequitur alius textus est versio, v. infra. liber Tobiae hebraicus, qui primum Constantinopoli 1517. 4., dein per Paul. Fagium (Sententiae Ben Syrac. Tobias hebraice cum vers. latina e regione. Isnae, 1542. 4.) editus est (HF.) et a Waltono in Bibliis polyglottis recusus, nihil fere nisi huius textus graeci paraphrasis est.

Alterum libri nostri textum graecum, non sane prorsus integrum (vide quae dixi ad 4, 7. 13, 10.), Tischendorfii felicitati et industriae debemus, nam in solo nobis servatus est cod. X., de quo v. s. hunc et aetate et indole illo inferiorem et ex illo conformatum esse quivis fateatur necesse est, qui utrumque accurate inter se contulerit et examinaverit. aliter quidem Henr. Ewald (Iahrb. d. Bibl. wiss. IX. p. 191.) et Franc. Henr. Reusch (Libellus Tobit e cod. Sinaitico editus et recensitus. Bonnae, 1870. 4. p. III.), sed pace virorum doctissimorum dixerim, non satis perpenderunt, paraphrasticam eius prolixitatem, narrationis, ubi inepta videretur, planam refectionem, verborum denique quorundam delectum nostram sententiam reddere indubiam. omnino eadem horum textuum est ratio, quae in quibusdam aliis V. T. graeci libris locum habet, ut in libro Iudicum, Estherae et Danielis, et haud scio an Theodotion ipse hunc nostrum textum confecerit.

Tertia denique textus graeci conformatio legitur in codd. 44. 106. 107., sed tantum inde a 6, 9. usque ad 13, 18. hanc in versione syriaca apud Waltonum libere redditam inde a 7, 10 legi supra iam monui.

In tanta textuum graecorum varietate non mirum est, quod etiam latini interpretes discordant atque ipsi quoque quid corrigendo possent experti sunt. translationem veterem

latinam (Vet. Lat.), qua ecclesia vetus latina utebatur, Sabatier ex tribus perantiquis codd. edidit, cod. regio n. 3564. et codd. biblioth. S. Germani a Pratis n. 4. et n. 15. alia est translatio cod. Vaticani n. 7., cuius lectiones variantes Sabatier in margine attulit. denique in locis a scriptoribus citatis permagna est lectionum varietas. hi omnes sive interpretes sive correctores plerumque quidem textum cod. X. latine reddiderunt, sed quibusdam in locis communem secuti sunt, denique licenter etiam de suis addiderunt et narrationem hic illic immutarunt. exilis est et parvi aestimanda Hieronymi interpretatio (Vulg.), quam se festinanter confecisse ipse dicit. cum textu se chaldaeo usum esse affirmet, de fide eius nihil derogo, sed ex indole interpretationis eius apparet, eum non modo licenter egisse, sed etiam Vet. Lat. ob oculos habuisse et in universum secutum esse. denique exstat textus hebraicus (HM.), qui a Sebast. Munstero saepius, primum Basil., 1542. 8. (Opus grammaticum ex variis Elianis libris concinnatum. Acc. liber Tobiae hebr. cum vers. et annotatt.) editus et in Waltoni Bibliis polyglottis recusus est. hunc qui condidit Vet. Lat. ita liberrime usus est, ut contraheret alia, alia aliter formaret vel adderet.

Libri Iudithae graeci, qui procul dubio ex textu hebraico antiquo iam tempore deperdito translatus est, textus optimus legitur in II., minus bonae notae sunt codd. III. X. (in hoc perierunt verba καθηκεν αψασθαι 11, 13. — κ. απ. το σωμα α. 13, 9.), 23. 52. 55., praeterea haud raro correctoris manus experti sunt cum 64. 243. 248. 249., tum 44. 71. 74. 76. 106. 107. 236., denique edd. Co. et Ald. modo hos modo illos secutae sunt. sed hic textus, qui vulgo ecclesiae in usu erat, cum viris quibusdam doctis non satis placeret, manus emendatrices ita expertus est, ut duplex eius recensio existeret, quae sane fere verba tantum spectaret, neque vero narrationis conformationem, ideoque lectionis varietatem in margine posui. alteram recensionem praebent cdd. 19. 108., alteram, quae videtur esse antiquior, cd. 58., versio syriaca et Vet. Lat. in hac translatione edenda Sabatier quinque libris scriptis antiquis usus est, cod. regio n. 3564., codd. S. Germani n. 4. et n. 15., cod. Corbeiensi n. 7.

et cod. Pechii Narbonensis Canonici. licet hic quoque summa sit lectionum diversitas, quae eo explicatur, quod diversi generis homines manus emendatrices admoverunt, manifestum tamen est, interpretationem ipsam a textu cod. 58. profectam esse. aliter sane habet versio c. Corb., cf. etiam Spicilegium Roman. ed. Aug. Maio IX. p. 24. hic enim interpres magna quidem libertate textum vulgarem reddidit, praeterea vero etiam Vulgatam adhibuit. restat haec ipsa Vulgata, de qua multis exponere operae non est pretium. etenim hic quoque summa licentia et levitate usus narrationem ita exornavit Hieronymus, ut indolem prorsus peculiarem referre videatur. sed salva res est. multorum, inquit, codicum varietatem vitiosissimam amputavi, sola ea quae intelligentia integra in verbis chaldaeis invenire potui, latinis expressi. quid igitur? exemplar eius chaldaeum quale fuerit prorsus nescimus, praeterea vero, id quod attentum lectorem fugere non potest, Vet. Lat. in manibus habebat et prout libuit adhibuit. denique se huic libro unam tantum lucubratiunculam dedisse et sensum magis quam verba transtulisse ipse dicit.

Sequuntur Maccabaeorum libri quatuor, quorum primum ex hebraico sermone in graecum conversum esse constat. textus eius editionis Romanae, nescio unde desumptus, in universum probus est, licet pluribus locis emendandus. codices adhuc collati sunt hi: III. X. 19. 23. 44. 52. 55. 56. (desunt omnia inde a verbis νυν ποιησομεν 10, 16. usque ad finem libri), 62. 64. 71. 74. 93. 106. 107. 134. (incipit verbis της εξ αυτων 11, 33.), 243. (desunt verba και τοις εκ 11, 63. usque ad 15, 4.). his caute utendum, cum omnes plus minusve sciolorum manus experti sint. porro in singulis capitibus non semper sibi constant et singuli fere omnes, ut 52. 55. 62. 71., lectiones prorsus peculiares praebent, quod non casu factum esse patet. saepissime conveniunt III. X. 52. 56. 62. 106. 107., permulta vero novarunt 19. 64. 93., quorum textum secutus est interpres Syrus (Syr.). Hieronymus interpretationem veterem latinam intactam reliquit. huius duos Sabatier attulit textus, alterum codicis perantiqui S. Germani Parisiensis n. 15. (Vet. Lat. c. G.), qui explicit verbis: congregavit rex Demetrius exer 14, 1., alteri, qui in Bibliorum versione

vulgata legitur, lectiones variantes codicis S. Theoderici ad Rhemos n. 2. subiecit (Vet. Lat.). uterque ex vulgari textu graeco fluxit, sed ille est antiquior, genere dicendi horridior et verborum textus graeci tenacior, hic iunior, sermone comtior et emendatus.

Maccabaeorum liber secundus in codd. X. et 134. periit. codices eius collati iidem sunt qui libri primi (cod. 56. mutilus est, incipit 5, 11., explicit voce εορτης 6, 7.; in cod. 64. desunt verba Ευπατορα και 10, 13. usque ad finem cap.; cod. 243. explicit fine vs. 23. cap. 14.), eorumque fere eadem quoque est indoles. itaque hic quoque 19. 64. 93., quibuscum saepe 62. convenit, correctionibus referti sunt. versio vetus latina (Vet. Lat.), quae in Bibliorum versione vulgata legitur, proba est et verbis graecis fere respondet, syriaca contra haud raro vitiosa et generis est paraphrastici. liber secundus Maccabaeorum, qui arabice in Waltoni Bibliis polyglottis legitur, non est libri nostri interpretatio, sed peculiaris narratio tum rerum praecipuarum Maccabaicarum, tum vero etiam nonnullarum rerum posterioribus temporibus gestarum.

Tertii Maccabaeorum libri textum vulgo receptum haud paucis locis emendavimus, maxime codd. III. 23. 55. et 74. et edd. Co. et Ald. usi. minoris fidei sunt cdd. 44. et 71., quorum ille nonnulla praeteriit, ut 2, 5—8. 13—15., hic multa, sic desunt 2, 3—19. 3, 28. 30. 5, 11—13. 6, 4—15. 25. 26. 34—36. 38—40. 7, 2. denique codd. 19. 62. 64. (explicit 6, 13.) et 93. hic quoque in textu corrigendo magna licentia grassati sunt. capitis primi lectiones variantes ex cdd. Mosquensibus 125. 243. attulit Parsons in appendice. antiquitatis sola exstat translatio syriaca, cuius auctor in vertendo admodum libere egit.

De Maccabaeorum libro quarto docte nuperrime commentatus est I. Freudenthal (Die Flav. Iosephus beigelegte Schrift über die Herrschaft der Vernunft, eine Predigt aus dem 1. nachchristl. Iahrhundert, untersucht. Breslau, 1869. 8.). hic liber, quem equidem non sermonem sacrum, sed disputationem philosophicam generis ethici esse existimo, in libris scriptis varie inscribitur, plerumque περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ, vel Μακκαβαίων δ'. nescio quo pacto iam antiquis

temporibus male Flavio Iosepho tributus est, cf. v. c. Euseb. hist. eccl. 3, 10. 6., immo quis eum scripserit prorsus nescimus. legitur et in Fl. Iosephi operibus et in plerisque LXX editionibus. non est mirum, quod veteribus Christianis, quibus crudelissimae persecutiones obeundae erant, valde placuit et dein iis, qui sanctorum vitas enarrarent velut exemplar erat quod imitarentur. itaque etiam atque etiam lectitatus est et cum alius aliter textum corrigeret, adderet vel demeret, tanta iam est in libris scriptis et editis lectionum variantium copia et farrago, ut quae genuina scriptoris verba fuerint dubius saepe haereas. de editionibus et versionibus, quarum consulto nullam rationem habui, exposuit Freudenthal l. l. p. 127. ss. librorum manuscriptorum magna est copia, cf. Fabricii Biblioth. graeca ed. Harl. V. p. 26. s. et Freudenthal l. l. p. 120. ss., sed cum pauci adhuc idque fere obiter tantum et negligenter collati sint, Freudenthal nollem iam eos aestimasset et in classes dispescuisset, hoc enim tum demum fieri poterit, cum accuratius excussi fuerint. Imman. Bekkerum et Guil. Dindorfium, novissimos Fl. Iosephi editores, in hoc quidem libro parum profecisse libere profiteor, ego quid praestiterim viderint alii. codd. III., quo ex edit., quae cura H. H. Baberi Londini (T. II. 1819.) f. prodiit, usus sum, et X. sunt bonae notae, sed saepe vitiosi. horum integram lectionum varietatem attuli, reliquorum lectionum variantium tantummodo delectum habui. sunt autem hi. Sigb. Havercamp (Fl. Iosephi opera. Amstel., L. B. et Ultrai., 1726. f. T. II. p. 497. ss. et postea p. 157. ss.) lectiones variantes ex quinque codd. Parisiensibus exscripsit, nimirum ex cod. Coisl. n. 18. saec. XI. (A.), cod. Coisl. n. 4. saec. XII. (B.), cod. Par. saec. XI. (C.), cod. Paris. saec. XI. (D.) et cod. Regio n. 1875. (R.), porro ex cod. Lipsiensi* (L.), denique ex cod. Cantuariensi (Ca.). I. I. Breitinger in editione sua Vet. Test.

* De hoc codice nuper disseruit Ant. Westermann in Excerptorum ex bibliothecae Paulinae Lipsiensis libris manu scriptis parte altera (Lips., 1865. 4.) p. 3. ss. cod. est membranaceus, numero 783. inscriptus, saeculo si non decimo, at undecimo a Constantino quodam, homine paupere scriptus, qui libris describendis vitam tolerabat. permultas passus est correctiones, partim a scriba ipso profectas, partim ab aliis. hic ut a viro docto atque

ex vers. LXX interpretum (T. II. Tig., 1731. 4.) lectiones variantes ex cod. Oxoniensi (N) attulit, qui correctionibus refertus est. denique Freudenthal l. l. passim quasdam lectiones variantes ex codd. Monacensi 488. (M.), Vindobonensi 45. (V.), Vindobonensi 104. (W.) et Parisino l. (1.) enotavit. his dictis facile est intellectu quantopere in verbis scriptoris restituendis etiamnunc fide veterum librorum destituamur.

Iesu Siracidae Hierosolymitani librum, quem hebraice חכמה, graece Σοφια inscriptum fuisse veri est simillimum, ex exemplari hebraico, quod mox periit, nepos eius fere ad verbum graece fecit in Aegypto, quo a. 132. a. Chr. profectus est. de partibus et de strophica eius ratione dixi in commentariis meis p. XXXII. et p. XXVII. Parsons horum codicum lectiones variantes attulit: III. 23. 55. 68. 70. 106. 155. 157. (explicit verbis του εκζητησαι 51, 21.), 248. 253. 254. 296. (desunt 18, 18—19, 3., finis vs. 3. cap. 23 — πληϑυνουσιν αμαρτιας 23, 16., Ελισαιε 48, 12 — 49, 15. et cap. 51.), 307. (cod. est Monacensis n. 129., bombycinus, saeculo XIV. scriptus; explicit verbis τοις ευσεβεσι 43, 33., praeterea desunt ιασις 21, 3 — ου δικαιω 26, 20.) et 308. (cod. est Vindobonensis. desunt eadem ipsa quae in cod. 296. desiderantur et 45, 15—46, 12.); ego praeterea usus sum codd. X. C. et H. C celeberrimus est codex Ephraemi Syri rescriptus, quem Tischendorfii studium indefessum a. 1845. in lucem protraxit (Codex Ephr. Syri rescriptus s. fragmenta utriusque Test. e cod. gr. celeberr. quinti ut videtur seculi eruit atque ed. Const. Tisch. Lips. 4.). huius, quod valde dolendum, fragmenta tantum supersunt, cf. Tischendorfium in Vet. Test. gr. edit. IV. p. LXXXIII. siglo H. notavi cod. Augustanum, cuius lectionis varietas legitur in l.: Sapientia Sirachi s. Ecclesiasticus graece cum lectt. varr., addita vers. lat. ex ed. Rom. Cum notis Dav. Hoeschelii. Aug. Vind., 1604. 8. textus editionis Romanae, qui vulgo est receptus, etsi in universum perbonus est, pluribus sane locis

idoneo denuo conferatur et excutiatur optandum, nam Ioach. Frid. Feller satis negligenter eum contulit nihilque exhibuit nisi fortuitum quendam delectum lectionum, Havercamp autem delectui lectionum delectum denuo adhibuit.

ıendandus erat. codicum duplex est ratio. longe plurimi, his quoque III. X. et C., qui alioquin sunt optimi, praent textum plus minusve correctum, qui sensim ac paullatim ecclesiae usum venit. etenim cum interpres haud paucis :is ipse errasset et vero etiam ita scripsisset, ut praesertim hominibus linguae hebraicae ignaris vix ac ne vix quidem elligi posset, viri docti vario modo emendatrices manus moverunt, ut probae et aptae essent sententiae. itaque ıguli vel pauci cdd. peculiares etiam sibi correctiones ex›ent. sed exstitit etiam iam antiquo tempore vir quidam ctus, qui non modo textum suo arbitrio multifarie corri·et, verum quoque priorem libri partem haud paucis additantis, sive suis sive aliunde petitis, amplificaret, quae ego ıe in commentarium criticum relegavi. hic vir quid praestiit testis nobis inprimis est cod. 248. et quae eum ad ıssim secuta est ed. Complutensis. eundem textum, sed ıus purum praebent H. 253. et ex parte 106. et 55., ıecipue vero H. habet quaedam sibi propria. ceterum iam iquis temporibus hunc textum non tantum notum fuisse, ım multis etiam valde placuisse testes sunt interpretationes iaca et vetus latina, quae ex eo fluxerunt. Syrus summa ntia maxime in posteriori libri parte usus non tam inter:em quam paraphrasten egit. Arabs non e graeco trans-, sed hanc ipsam paraphrasin licet quadam libertate in ı sermonem convertit. Hieronymus neque nostrum librum transtulit, neque veterem interpretationem latinam ement. huius interpretationis lectiones variantes Sabatier l. l. ›. 423. ss. tum ex veteribus scriptoribus, tum ex quatuor nis codd., duobus Corbeiensibus, cod. S. Germani n. 15. ›d. S. Theoderici ad Rhemos, attulit, ego cod. Carol. :. contuli, qui Alcuini recensionem exhibet et saeculo IX. est inferior. est autem haec versio perantiqua, sermone roso et barbaro et fere ad verbum facta, sed cum inter- qui idem etiam Sapientiam Salomonis videtur transc, graeca saepe non intellegeret, modo obscura quaedam t, modo ipse sibi qualemcunque sententiam effinxit. minus non parvi nobis facienda esset, si non transdo, demendo, maxime vero addendo permultas cor-

rectiones passa esset. quare cautissime ea utendum. iam textus graecus, quo interpres utebatur, auctior et additamentis refertior videtur fuisse quam ille qui in cod. 248. legitur. in ecclesia latina Iesu librum nomen Ecclesiastici invenisse quasi praeteriens moneo.

Sequitur denique liber Sapientiae, cuius scriptor Salomonis, sapientissimi Iudaeorum regis, personam suscepit, quo maiorem vim haberent quae lectoribus inculcaret. praeter codd. II. III. X. et C. (in hoc haec tantum fragmenta legi poterant 8, 5—12, 10. 14, 19—17, 18. 18, 24—19, 22.) lectionibus variantibus usus sum, quas Parsons attulit ex codd. 23. 55. 68. 106. (deest libri finis inde a v. παντοτε μενοντα 19, 18.), 155. (cod. est Meermani, membranaceus, exeunte fere saeculo XII. scriptus. desunt εμφανες την 6, 23 — υδατος υπερ την 15, 19.), 157. (cod. est Basiliensis B. VI, 23.), 248. 253. (cod. est Vaticanus n. 336., membranaceus, saec. XIV.), 254. (item est cod. Vaticanus n. 337., membranaceus, exaratus saec. XIII. ut videtur), 261. (cod. est bibl. Mediceae n. XXX. plut. VII., saec. XIV. scriptus. deest finis libri ut in cod. 106. omnino hi duo cdd. gemelli sunt.) et 296. (cod. est Vaticano-palatino-heidelberg. n. 337., membranaceus, saec. XIII.). denique I. C. Thilo contulit codd. Parisienses A. Aa. (fragmentum est alius codicis codici A adiectum; exhibet initium libri usque ad 4, 7.), B. C. D. E. F. G. H. I., de quibus quid dicam non habeo, cum paucas tantum eorum lectiones attulerit Thilo in Specimine exercitationum critic. in Sap. Sal. Halis, 1825. 4. et Wilib. Grimm in suis libri nostri commentariis. optimi libri sunt II. et 68., perboni X. et C., reliqui minus puri, idque inprimis valet de 248., quem vulgo Co. sequitur, deque 106. et 261. de interpretatione vetere latina F. H. Reusch docte disputavit in Observationibus criticis in librum Sap. Friburgi in Brisgovia, 1861. 4. p. 5—9. haec cum eadem prorsus sit indole qua Ecclesiastici translatio latina supra dicta repetere nolo. praeterea veterum versionum adhuc syriaca, arabica et armenia excusae sunt, quarum haec eo commendatur, quod ad verbum facta est. legitur in Bibliis armeniis, liber Sapientiae armenie, gr. et lat. a Mechitaristis editus est a. 1827. interpres saeculo quinto vixit et textu

raeco varii generis usus est. minoris momenti duae reliquae unt versiones, quarum auctores, maxime Syrus, in transerendo minus accurate et liberius versati sunt. separatim prodiit nuper „Liber Sap. sec. exemplar Vaticanum cum variis ectt., latine sec. edit. Vulg. in usum scholarum academ. editus a Fr. Henr. Reusch. Friburgi in Brisgovia, 1858. 8."

Accedimus iam ad quinque Vet. Test. libros pseudepigraphos, quos appendicis loco tum propter quandam eorum dignitatem et cum apocryphis necessitudinem, tum ideo adiecimus, quia hac ipsa aetate virorum doctorum studia ad se converterunt, neque tamen ita ut velles emendati sunt.

Psalmos octodecim Salomonis, qui circumferuntur, Iudaeus quidam haud ita multo post Pompeium, imperatorem Romanum, occisum, cf. 2, 30. ss., pepigit, ut populares de calamitatibus, quas perpessi erant, consolaretur iisque felicissimorum temporum spem faceret. supersunt graece versi, nam scriptorem ipsum literis eos hebraicis vel aramaeis consignasse satis certum est. primus eos graece et latine edidit notisque illustravit I. Lud. de La Cerda in appendice Adversariorum sacrorum, quae Lugd. 1626. f. publicavit. usus est codice Augustano (A.), qui ubi iam sit nescitur. alteram editionem curavit I. A. Fabricius in Codice pseudepigrapho V. Test. I. (Hamb., 1722. 8.) p. 914 ss., qui notulas quasdam addidit, sed fere tantum Cerdae vestigia persecutus est. denique Adolphus Hilgenfeld hos psalmos iisdem literis bis edidit in l. „Zeitschrift für wissensch. Theologie." 1868. 8. p. 140. ss. et in l. „Messias Iudaeorum libris eorum paulo ante et paulo post Christum natum conscriptis illustratus." Lips., 1869. 8. p. 3 ss. hic vir doctissimus non tantum codicis Vindobonensis (V.) varietatem lectionis, quam ei Ioseph. Haupt, bibl. Caesareae amanuensis, suppeditaverat, adiecit, verum plures etiam locos sive interpungendo sive coniiciendo haud infeliciter correxit. codex ille literis minusculis saeculo X. scriptus et nunc signatus est cod. gr. theol. 7. his subsidiis criticis ut par erat usus textum exhibui emendatiorem.

Esdras, celeberrimus Iudaeorum sacerdos et scriba (γραμματεύς), qui regnante Artaxerxe Longimano, Persarum rege, exulum coloniam Babylone Hierosolyma deduxit, tanta

apud posteros floruit auctoritate, ut temporum decursu nomine eius nonnulli libri conscriberentur, quo maiorem fidem haberent atque dignitatem. inter hos praecipuum quendam locum is sibi vendicat, quem ecclesia latina librum Esdrae quartum dicere assuevit, cum libri Esdrae et Nehemiae canonici duo priores Esdrae dicerentur, liber vero Esdrae graece nobis servatus tertius haberetur. de aliis libri inscriptionibus vide quae Hilgenfeld l. l. p. XVIII. ss. congessit. graece libri titulum Ἀποκάλυψις Ἔσδρα fuisse existimo, non Ἔζρας ὁ προφήτης, ut Hilgenfeld sibi persuasit.

Liber in Bibliis latinis sedecim constat capitibus, sed duo capita priora et duo posteriora male esse addita tum veteres versiones orientales, in quibus desunt, et non pauci codices latini documento sunt, in quibus aliis locis leguntur, tum ex diversa eorum indole perspicitur. de his igitur additamentis infra dicendum.

Auctor libri nostri procul dubio graece scripsit, sed textus graecus duobus fragmentis exceptis disperiit. supersunt vero plures versiones veteres, quarum latina et antiquitate et fide reliquas omnes antecedit. quamquam liber in ecclesia latina a quibusdam viris doctis, maxime Hieronymo, susque deque habebatur, inde ab Ambrosii, archiepiscopi Mediolanensis, temporibus usque ad saeculum decimum sextum magna tamen valuit auctoritate, quo factum est, ut vel Bibliis latinis insereretur; ab aliis sane neglectus est, nam in multis libris manuscriptis non legitur. cum in Pfisteri editione Bibliorum latinorum Bambergensi, quae neque loci neque anni addita notatione prodiit, anno 1460. primum typis excusus esset, Pfisteri exemplum secuti posteriores editores Bibliis suis librum inseruerunt. textus, quem plus minusve corrupte praebent, vulgatus dici potest. is cum admodum vitiosus esset et multis mendis inquinatus, iam praeterito saeculo de eo emendando I. Alb. Fabricius (Codex pseudepigraphus V. Test. II. ed. II. Hamb., 1741. 8. p. 173 ss.) et Petr. Sabatier l. l. III. p. 1069. ss. bene meruerunt, nostra vero memoria post Ch. Iac. van der Vlis (Disput. crit. de Ezrae libro apocrypho vulgo quarto dicto. Amstelod., 1839. 8.) inprimis Gust. Volkmar (Handbuch der Einl. in die Apocryphen.

Abth. Das 4. Buch Esra. Tübingen, 1863. 8.) et Adolph. ilgenfeld (Messias Iudaeorum — p. XVIII. ss. et p. 36. ss.) libro et corrigendo et melius intelligendo operam conimpserunt.

De libro ipso paucis sic habeto. generis est prophetici t septem visionibus constat. scriptum eum esse vergente post hristum natum saeculo primo viri docti nunc fere consenunt, licet de anno ipso dissentiant; antiquiorem eum esse t XXX fere annis post Hierosolyma a Pompeio anno LXIII. ante Christum natum expugnata regnante Herode M. compositum praeeuntibus aliis Hilgenfeld iudicavit suamque sententiam identidem argumentis parum idoneis propugnavit, nuperrime in l. Zeitschrift für wissenschaftl. Theologie 1870. p. 308. ss. idem vir doctissimus (Messias Iudaeorum — p. XLIX. ss.) versus (VI), 18—VII, 45. spurios esse et tertio fere saeculo ineunte insertos probare studuit, cum iam Paul. Ioach. Sigism. Vogel (Commentatio de coniecturae usu in crisi N. T., cui adiecta est altera de quarto libro Esdrae. Altorf., 1795. 4.) locum VII, 25—VIII, 19. adulterinum esse iudicasset, sed uterque rationibus sat levibus usus est, quas refellere non est huius loci. denique Hilgenfeld a Paulo de Lagarde et Hermanno Roenschio adiutus librum nostrum graece vertit itaque linguae suae reddere conatus est l. l. p. 36. ss, quod cur fecerit et quomodo cesserit alii viderint.

Restat ut de veteribus libri versionibus dicamus. harum latinam exhibuimus utpote fide dignissimam, cum fere ad verbum facta sit. melioris notae est quam aliorum librorum sacrorum interpretatio vetus latina, nam oratio est purior et interpres, qui mea sententia saeculo tertio vixit, raro videtur graeca perperam intellexisse, sane vero textus vulgo receptus perquam est vitiosus. huic emendando nunc quidem tres codices optimae notae praesto sunt, nimirum Sangermanensis (S.), Turicensis (T.) et Dresdensis (D.). Sangermanensis (nunc Parisinus) saeculo IX. scriptus est. huius lectiones variantes cum iam Sabatier, sed ut nunc intellectum est, admodum negligenter attulisset, Herm. Zotenberg Hilgenfeldo roganti accuratissimam collationem subministravit. codicem Turicensem, qui saeculo XIII. exaratus est et in bibliotheca urbis

Turicensis (C. 16. 5.) asservatur, post Volkmarum ego summa cum cura excussi. denique codicem bibliothecae regiae Dresdensis (A. fol. 47.), qui est saeculi XV., Hilgenfeld contulit. in hoc liber noster in tres libros divisus est, nimirum „Liber Esdre prophete tercius“ constat capitibus I. II., „Liber Esdre quartus“ capp. III—XIV. et „Liber Esdre quintus“ capp. XV. XVI. precatio, quae 8, 20—36. legitur, cum a Christianis in ecclesia saepe recitaretur, seorsum etiam in codicibus exarata est. Sabatier lectiones variantes e duobus libris perantiquis, ex cod. Vaticano (V.) reginae Sueciae n. 11., qui literis uncialibus scriptus est, et tomo II. Bibliorum ecclesiae Aniciensis Velaunorum (A.) e bibl. Colbertina, atque etiam e breviario Mozarabico (B.) attulit, Hilgenfeld ex cod. bibliothecae academicae Ienensis (Mss. fol. 11.), qui est saeculi XIV. ineuntis (I.). in hoc inter Esdrae (et Neemiae) librum canonicum et Esdram graecum in „cedula“ addita est „Confessio hesdre“, quae illa precatio est. horum igitur codicum ope textum emendavi et omissis quisquiliis et lectionibus nullius fere momenti eam tantum lectionum varietatem attuli quam nosse lectoris interesset.

Librum nostrum ecclesiis orientalibus valde placuisse testes sunt plures versiones, inter quas meo quidem iudicio syriaca primum locum obtinet. syriace nuper demum eam ex codice bibliothecae Ambrosianae (B. 21. Inf.) Ant. M. Ceriani in l. Monumenta sacra et profana opera collegii doctorum bibliothecae Ambrosianae. V. 1. Mediol., 1868. 4. p. 41. ss. edidit, cum idem vir meritissimus eam translatam servata quatenus liceret veteri latina versione iam a. 1866. l. l. I. 2. p. 99. ss. inseruisset. hanc latinam Ceriani interpretationem Hilgenfeld nonnullis „in scriptione, interpunctione etc.“ mutatis et quibusdam adnotationibus additis denuo typis exscribendam curavit l. l. p. 212. ss. Syrus in interpretando sane non anxie textus sui graeci vestigia legit, immo libertate quadam usus est, ita tamen ut ad cognoscendum librum haud parum faciat. ceterum in versione syriaca, ut et in aethiopica et arabica, liber noster Esdrae primus dicitur.

Arabica interpretatio nuper demum curante Henr. Ewaldo (Das vierte Ezrabuch nach seinem Zeitalter, seinen Arabischen

Uebersetzungen und einer neuen Wiederherstellung. Göttingen, 1865. 4.) ex codice bibliothecae Bodleianae (N. VI. 1.) edita est, cuius haec est subscriptio: — „finitus est secundo die, XVII. die mensis Barmahat, anno sanctorum martyrum MLI. (h. e. d. XXIX. m. Aug. a. 1336. p. Ch. n.) domine, propitius sis peccatori scribae et ceteris filiis baptismi! amen.“ sane vero viris doctis iam dudum nota erat, nam ineunte iam saeculo praeterito eodem codice usus Simon Ockley anglice eam reddidit et Guil. Whiston libro suo: Primitive Christianity revived. Lond. 1711. 12. T. IV. inseruit. haud ita multo post I. A. Fabricius hac anglica versione usus varietatem lectionum arabicarum textui latino latine subiecit. nuperrime denique Hilgenfeld hanc ipsam translationem anglicam latine interpretatus est et libro suo l. p. 323. ss. inserendam curavit, sed bene evenit, quod Henr. Steiner, iam collega mihi coniunctissimus, Hilgenfeldi versionem ad textum arabicum correxit atque castigavit. porro habetur in bibliotheca Bodleiana (N. III. 21.) „compendium libri Ezrae prophetae“ arabice, quod arabice edidit Ewald l. l. p. 48. ss., germanice reddidit Steiner (Zeitschrift für wissensch. Theologie 1868. p. 396. ss.). huius epitomes non erat cur ego rationem haberem. Hilgenfeldo iudice l. l. p. XLI. interpres arabicus textu graeco usus est, sed mihi multo est probabilius versionem eum syriacam ante oculos habuisse, tanta vero licentia grassatus est, ut ad libitum corrigeret, adderet et demeret ideoque non tam interpretis quam paraphrastae personam ferret. huius igitur auctoritati cave nimium fidas.

Multo melioris notae est versio aethiopica, quae ex graeco fonte fluxit ac latinae et syriacae non admodum dissimilis est. primus eam, sed admodum vitiose, Ricardus Laurence Oxoniae, 1820. 8. in lucem edidit addita et latina et anglica interpretatione. hanc latinam interpretationem multo emendatiorem exhibuit Hilgenfeld l. l. p. 262. ss., qui tum complurium codicum lectionibus variantibus uti potuit, quas Aug. Dillmann collegit et Ewald l. l. p. 92. ss. edidit, tum collatione trium codicum Francofurtanorum, maxime vero codicis Berolinensis, quam Franc. Praetorius ei suppeditavit.

Exstat denique etiam versio armenia, in qua liber noster

tertius Esdrae appellatur. haec typis iam exscripta est in Bibliis armeniis, quae Venetiis 1805. curante Zohrabo prodierunt, sed nuper demum virorum doctorum studia in se convertit, v. quae disseruit Ceriani l. l. V. 1. (Mediol., 1868. 4.) p. 41—44. latine reddita a Iul. Henr. Petermanno, qui quatuor codices Mechitaristarum contulit, legitur in Hilgenfeldi l. l. p. 378. ss. interpretem armenium textu graeco usum esse non credo, sed ex quocunque tandem fonte hausit, tantam sibi in vertendo licentiam sumpsit, ut ad genuinum libri textum restituendum perparum conferat.

Capita I. II. XV. XVI. in libris manu scriptis varie inscribuntur, ego ut a libro Esdrae quarto discernerem quintum appellavi. horum una tantum versio exstat latina, quam alium quendam virum doctum condidisse, quam qui quartum librum transtulerit, Hilgenfeld recte dixit. scriptor ipse graeca lingua usus est, cf. Hilgenfeld l. l. p. XLVIII. s. caeterum haec additamenta fragmenta unius eiusdemque libri esse existimo, qui non integer aetatem tulerit quemque Christianus quidam eo consilio conscripserit, ut doceret, regnum divinum Iudaeis contumacibus a Deo reiectis iam gentibus utpote piis Christi assectatoribus destinatum esse, quibus laboribus et crudelissimis persecutionibus exantlatis et saevis hostibus a Deo conquassatis optima quaevis speranda essent. itaque haec libri cum Esdrae libro quarto est necessitudo, ut scriptor huic quodammodo correctionem adhibuerit. de libri aetate non habeo quod pro certo affirmem. Alfr. de Gutschmid (Zeitschrift für wissensch. Theologie 1860. p. 1. ss.) Aegyptium quendam priora capita a. fere 201., posteriora a. fere 263. p. Ch. n. Esdrae libro addidisse existimat, Volkmar l. l. p. 277. priora a. fere 160., posteriora a. fere 260 p. Ch. n. adiecta esse narrat, denique utraque ab eodem Christiano occidentali a. 268. p. Ch. n. fortasse Romae scripta esse Hilgenfeld l. l. p. 206. ss. demonstrasse sibi videtur.

Quod Baruchi Apocalypsin in librum meum recepi et post Esdram pseudepigraphum locavi, ideo nemo credo me vituperabit. docte de ea nuper Ioseph. Langen commentatus est Bonnae, 1867. 4. huius libri per integra duo saecula viris doctis extrema tantum pars, nimirum epistula Baruchi

ad novem tribus et dimidiam data (cap. 78—86.), cognita erat, cui quid faciendum esset difficile erat dictu. edita est syriace et latine in Bibliis polyglottis tum Parisiensibus IX. p. 366. ss., tum Londinensibus IV. p. 2. ss., syriace nuper emendatius ope codicum Nitriensium musei Brittannici a Paulo de Lagarde l. l. p. 88. ss., latine a I. Alb. Fabricio l. l. II. p. 145. ss., anglice a G. Whistono l. l. et nuper (Londini, 1855.) a Iolowiczo, gallice denique in l. Dictionnaire des Apocryphes, quem Migne Parisiis publici iuris fecit II. p. 161. ss. tandem A. M. Ceriani integri libri textum syriacum in codice Ambrosiano (B. 21. Inf.) invenit, qui est membranaceus, et in tribus columnis charactere estranghelo scriptus idque iudice Guil. Curetono saeculo sexto. hoc codice usus librum integrum primus Ceriani de sermone syriaco in latinum ad verbum translatum edidit l. l. I. 2. (Mediolani, 1866. 4.) p. 73. ss. videor quidem mihi pluribus locis observasse textum syriacum haud incorruptum ad nos pervenisse, sed cum hoc uti non possem temere in emendanda translatione operam consumpsissem. Ceriani igitur translationem denuo typis exscribendam curavi et pauca admodum eaque fere tantum propter linguae latinae rationes immutavi; poteram plura, sed indole sua eam privari nolui. observationes Ceriani criticas, raras illas quidem, sane non neglexi; capita versibus ego distinxi.

De libro ipso multus esse nolo. prophetici est igitur generis et arcta quadam necessitudine cum libro Esdrae quarto continetur, cf. Langen l. l. p. 6. ss. quemadmodum Baruch quondam Hierosolyma diruta et Iudaeos, qui Babylonem in captivitatem ducebantur, vidit et deploravit, ita iam personatus Baruch Hierosolymis a Romanis dirutis singularem populi sui calamitatem, quam sane propter peccata sua promeruisset, luget. sed ecce de caelo vox auditur, quae animum eius consolando erigit, omnium ei temporum mysteria revelat eumque de populo suo optima quaevis sperare iubet. brevi Messiam venturum et quarto etiam regno, Romano scilicet, destructo suum constituturum. tum iudicium fore et temporum consummationem; gentes et peccatores meritas poenas subituros, iustos vero aeterna beatitate esse gavisuros. haec

Iudaeum non multo post Hierosolyma a Tito eversa conscripsisse manifestum est, sed de anno ipso nolim eum quopiam litigare. neque illud obscurum sermone eum graeco usum esse, cf. Langen l. l. p. 8. s., sed eum in Palaestina vixisse fidentius dixit idem vir doctus l. l. p. 10., probari certe non potest. scriptor ipse etsi paullo est verbosior officio suo tamen non defuit et haud vulgarem scribendi peritiam probavit. testis autem nobis est quae spes etiam tristissimis illis temporibus Iudaeorum sensus moverit et quomodo vanis de rebus extremis opinionibus et somniis inhiaverint, ut animos afflictos recrearent. ceterum hoc libro et aetate et indole ille Baruchi liber pseudepigraphus multo est inferior, quem Aug. Dillmann in Chrestomathia aethiopica (Lips., 1866. 8.) aethiopice ita inscriptum: „Reliqua verborum Baruchi, haud apocrypha, quae ad tempus quo in Babylonia captivi erant pertinent.“ Ceriani l. l. V. 1. (Mediol., 1868. 4.) p. 11. ss. graece ex cod. bibl. regiae Braidensis (AF, IX, 31.) edidit s. t. Τα παραλειπομενα Ιερεμιου του προφητου. textum eius graecum iam in Menaeo Graecorum Venetiis a. 1609. edito legi Ceriani ipse notavit. sed de hoc libro alio tempore si vacat dicam.

Denique Assumptionis Moyseos fragmenta in librum nostrum recepimus. haec cum A. M. Ceriani in codice Ambrosiano palimpsesto invenisset et codicis vestigia accuratissime persecutus additis quibusdam observationibus et emendationibus primus edidisset l. l. I. 1. (Mediol., 1861. 4.) p. 55—64., libelli cum novitas et quaedam gravitas, tum textus eius depravatio viros doctos ita allexit, ut certatim quid coniectando possent experirentur. ediderunt igitur eum ut fieri potuit emendatiorem post Cerianum Ad. Hilgenfeld (in Novi Test. extra canonem receptum fascic. I. Lips., 1866. 8. p. 95. ss.), qui idem eum graeco suo sermoni reddere conatus est et graece edidit bis (in l. Zeitschrift für wissenschaftl. Theol. 1868. p. 276. ss. et in l. l. Messias Iudaeorum — p. 437. ss.), dein Gust. Volkmar (Handbuch zu den Apokryphen. 3. Bd., etiam s. tit. Mose Prophetie und Himmelfahrt. Lips., 1867. 8.) denique Maur. Schmidt et Adalb. Merx (in l. Archiv für wissenschaftl. Erforschung des A. Test.

Heft 2. Halae, 1868. 8. p. 127. ss.), dum alii, Ios. Langen (Das Iudenthum in Palästina zur Zeit Chi. Freiburg i. Br., 1866. p. 102. ss. 451. ss.), Maur. Haupt (Zeitschrift für wiss. Theol. 1867. p. 448.), Herm. Rönsch (ibid. 1868. p. 89. ss. p. 466. ss. et 1869. p. 213. ss.), Car. Wieseler (Iahrbücher für deutsche Theologie. Bd. 13. Gothae, 1868. p. 622. ss.) T. Colani (Revue de théologie. VI. 2. Strasbourg et Paris, 1868.) et M. Heidenheim (Vierteljahrsschrift für deutsch- u. englisch-theologische Forschung u. Kritik. Bd. 4. Turici, 1868. p. 76. ss.), emendandis singulis locis operam et studium impenderunt.

Codex bibliothecae Ambrosianae (C. 73. Inf.), ex quo tum alia tum Assumptionis Mosis fragmenta Ceriani in lucem protraxit, idem est ex quo A. Peyron Ciceronis orationum fragmenta inedita desumpsit et Stuttgardiae 1824. 4. in lucem edidit. de hoc libro duce Ceriano (l. l. p. 1—3. 10—13.) haec habe. codex est rescriptus, saeculo sexto haud inferior, fortasse antiquior, et erat olim bibliothecae coenobii Bobiensis. quaevis pagina duas habet columnas, quas ego accurate exscribendas curavi, cum Ceriani duas in unam compegisset addita litera a ubi prior, et b ubi posterior inciperet. singula codicis folia non eo ordine quo debebat ab homine imperito compacta, sed miro modo disiecta et confusa sunt, uti patet ex numeris paginarum codicis, quos singulis paginis supra praefigendos curavi. „quaeque pagina alta est 29 centim. fere, lata fere 24; columnae altae 21 fere, nisi numerus linearum excedat, latae simul sumptae cum margine interiori 19, singulae 8, paullo plus, sed in utraque columna literae initiales fere spatio dimidiae literae praescribuntur, et saepe in fine lineae minoribus fere semper literis paullo scriba praetergressus est. lineae in quaque columna 24, nisi quod rarissime linea una, vel voces adduntur inferius. initiales literae, quae et in contextu interdum occurrunt, paullo maiores ceteris sunt.“ codex scriptione continua exaratus est, sed ita edidi ut Ceriani verba distinxit, nisi quod in fine linearum verborum inchoatorum lineolas coniunctivas delevi. interpunctio est rarissima et modo punctum, modo linea crassa paullo inflexa perpendiculariter, rarissime horizontaliter, semper fere ad verticem

literarum. porro Ceriani haec: „saepe linea crassa inflexa perpendicularis breviationi notandae inservit; tunc, quia breviata semper integra dedi, sustuli, licet simul pro interpunctione aliquando inservire debeat. secundae manus vestigia certa non reperi, rarissime rasuras; correctiones interdum prima manu, ut apparet, superscribuntur; punctis superne positis interdum delenda notantur. ubi legere non potui, puncta apposui; charactere vero cursivo dedi quae non tuto deprehendere mihi videbar.“ ceterum scribam officio suo admodum oscitanter functum esse doctissimus quisque facile deprehendet.

Arduum sane et magni erat negotii hunc libellum mirum quantum corruptum emendare, feci tamen quod potui. omnia virorum doctorum consilia, vel etiam commenta et opinionum monstra referre nihil attinuit, attuli tamen tum ea quibus me occupaverant, tum alia, sive probabilia sive alio nomine memorabilia, ne aliorum molimina contempsisse viderer. uncis [ ] ea verba inclusi, quibus vel codicis lacunas explevi, vel quae coniectando de meis adieci. signo — tum codicis lacunas notavi, quas explere temerarium mihi videbatur, tum significavi in codice quaedam omissa esse mihi videri, ceterum in notis hic et illic quid rei esset monens. ubi singulae literae in codice legi non poterant, quas coniectando redintegrare non audebam, ut in codicis editione quot excidisse videantur punctis indicavi. capita denique versibus distinxi.

Assumptio Moyseos, quam integram στίχων ᾳυ' fuisse Nicephorus Constantinopolitanus in stichometria chronico compendio subiecta adnotavit, a veteribus ecclesiae scriptoribus saepius memoratur eiusque etiam paucula fragmenta afferuntur, v. ad 1, 14. locos praecipuos hic placet transscribere.' Origenes de princ. 3, 2. 1.: de quo (serpente) in Adscensione Mosis, cuius libelli meminit in epistola sua apostolus Iudas (vs. 9.), Michael archangelus cum Diabolo disputans de corpore Mosis, ait a Diabolo inspiratum serpentem causam exstitisse praevaricationis Adae et Evae. Apollinaris (Nicephori Catena. Lips., 1772. f. I. p. 1313.): Σημειωτέον, ὅτι καὶ ἐν τοῖς χρόνοις Μωϋσέως ἦσαν καὶ ἄλλαι βίβλοι, αἳ νῦν εἰσὶν ἀπόκρυφοι, ὡς δηλοῖ καὶ ἡ τοῦ Ἰούδα ἐπιστολὴ, ὅπου διδάσκει

καὶ περὶ τοῦ Μωϋσέως σώματος (vs. 9), καὶ ἔνθα μέμνηται ὡς ἐκ παλαιᾶς γραφῆς· ἰδοὺ κύριος ἥξει, καὶ τὰ ἑξῆς (vs. 14. 15.). Didymus Alex. in ep. Iudae ap. enarratio (Gallandi Bibl. patr. VI. p. 307.): licet adversarii huius contemplationis praescribunt praesenti epistolae et Moyseos Assumtioni propter eum locum ubi significatur verbum Archangeli de corpore Moyseos ad Diabolum factum. Gelasius Cyzicenus in commentario Act. concilii Nicaeni 2, 20. (Mansi Concil. II. p. 857.): ἐν βίβλῳ Ἀναλήψεως Μώσεως Μιχαὴλ ὁ ἀρχάγγελος διαλεγόμενος τῷ διαβόλῳ λέγει· ἀπὸ γὰρ πνεύματος ἁγίου αὐτοῦ πάντες ἐκτίσθημεν. καὶ πάλιν λέγει· ἀπὸ προσώπου τοῦ θεοῦ ἐξῆλθε τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, καὶ ὁ κόσμος ἐγένετο. Clem. Alex. Strom. 6, 15. (ed. Potter II. p. 806.): εἰκότως ἄρα καὶ τὸν Μωϋσέα ἀναλαμβανόμενον διττὸν εἶδεν Ἰσοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ, καὶ τὸν μὲν μετ' ἀγγέλων, τὸν δὲ ἐπὶ τὰ ὄρη περὶ τὰς φάραγγας κηδείας ἀξιούμενον. εἶδεν δὲ Ἰησοῦς τὴν θέαν ταύτην κάτω, πνεύματι ἐπαρθεὶς σὺν καὶ τῷ Χαλέβ· ἀλλ' οὐχ ὁμοίως ἀμφω θεῶνται, ἀλλ' ὁ μὲν καὶ θᾶττον κατῆλθεν, πολὺ τὸ βρῖθον ἐπαγόμενος, ὁ δὲ ἐπικατελθὼν ὕστερον τὴν δόξαν διηγεῖτο ἣν ἐθεᾶτο, διαθρῆσαι δυνηθεὶς μᾶλλον θατέρου, ἅτε καὶ καθαρώτερος γενόμενος· δηλούσης οἶμαι τῆς ἱστορίας, μὴ πάντων εἶναι τὴν γνῶσιν. Origenes in libr. Iesu Nave hom. 2, 1.: denique et in libello quodam, licet in canone non habeatur, mysterii tamen huius figura describitur. refertur enim quia duo Moses videbantur, unus vivus in spiritu, alius mortuus in corpore. Evodius Uzalensis episc. (Augustini epistol. 158. Op. ed. Bened. Antw. 1700. II. p. 426.): quamquam et in apocryphis et in secretis ipsius Moysi, quae scriptura caret auctoritate, tunc cum ascenderet in montem ut moreretur, vi corporis efficitur ut aliud esset quod terrae mandaretur, aliud quod angelo comitanti sociaretur.

Epistulae Iudae scriptorem opinionem de Michaele archangelo cum Diabolo de Moyseos corpore altercante ex nostro libro mutuatum esse et veteres crediderunt et nunc etiam viri docti vulgo existimant. hoc fieri potuisse non nego, quamquam mihi quidem haud improbabile videtur, utrumque scriptorem vulgarem traditionem, quae tum inter Iudaeos vigeret secutum esse. Iudaei posterioribus temporibus in Moyseos vita mire exornanda valde sibi placuerunt, cf. Fabricii

Cod. pseudepigr. V. T. I. p. 813. ss. hoc vero utut est, illud demiror, quod Hilgenfeld l. l. p. LXXII. Paulum apostolum Gal. 3, 19., Iohannem Apoc. 17, 10. 13, 10. et Matthaeum 17, 3. s. hunc librum secutum esse serio dixit. porro etiam Clementem Romanum (ep. I.) quaedam ex nostro libro hausisse coniectavit nec dubitavit quatuor locos utpote fragmenta p. 458. s. venditare. hoc verum falsumve sit nemo dixerit, coniectura autem quae non habet quo nitatur nulla est.

Restat ut qua lingua scriptor usus sit et quando vixerit dicamus. non est quidem dubium, quin latine quae supersunt ex sermone graeco translata sint, sed scriptorem ipsum non graeca, sed hebraica vel aramaea lingua usum esse praeeunte Ewaldo (Geschichte Christus' u. seiner Zeit. ed. III. Gott., 1867. 8. p. 73. s.) viri quidam docti contendunt, inprimis vero Merx non pauca sermonis aramaei vestigia deprehendisse sibi visus est. in tanta versionis latinae corruptione et mutilatione incertum sane est iudicium, sed cum oratio fere indolem graecam referat, scriptorem Iudaeum ea quoque quae linguae hebraicae ingenium redolent graece scribere potuisse facile tibi persuadebis. denique eum hunc librum non paullo post (Wieseler a. II. a. Chr., Ewald a. VI. p. Chr.), sed aliquanto post Herodem Magnum mortuum sexto fere saeculi primi decennio (Hilgenfeld a. fere XLIV., Merx intra annos LIV—LXIV.) condidisse ex cap. VI. et sequ. cognoscitur. ultra Hierosolymorum vero ruinam non licet progredi, cuius nec vola est nec vestigium. ulterius tamen progressus est Volkmar et librum intra a. CXXXV—CXXXVIII conscriptum esse probare conatus est. non equidem nego plura eum acute dixisse, sed fere subtilius quam verius disputavit et vana commentus est, quibus sententiam suam tueretur.

Scribebam Turici mense Septembri a. MDCCCLXX.

Libri Veteris Testamenti apocryphi.

Libri Veteris Testamenti pseudepigraphi selecti.

Ε Σ Δ Ρ Α Σ

ΠΡΩΤΟΝ.

I. Καὶ ἤγαγεν Ἰωσίας τὸ πάσχα ἐν Ἱερουσαλὴμ τῷ κυρίῳ
αὐτοῦ, καὶ ἔθυσε τὸ πάσχα τῇ τεσσαρεςκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ
μηνὸς τοῦ πρώτου, 2 στήσας τοὺς ἱερεῖς κατ' ἐφημερίας ἐστολι-
σμένους ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ κυρίου. 3 καὶ εἶπε τοῖς Λευίταις ἱερο-
δούλοις τοῦ Ἰσραὴλ ἁγιάσαι ἑαυτοὺς τῷ κυρίῳ ἐν τῇ θέσει τῆς
ἁγίας κιβωτοῦ τοῦ κυρίου ἐν τῷ οἴκῳ ᾧ ᾠκοδόμησε Σαλωμὼν ὁ
τοῦ Δαυὶδ ὁ βασιλεύς· 4 οὐκ ἔσται ὑμῖν ἆραι ἐπ' ὤμων αὐτήν·
καὶ νῦν λατρεύετε τῷ κυρίῳ θεῷ ὑμῶν, καὶ θεραπεύετε τὸ ἔθνος
αὐτοῦ Ἰσραὴλ, καὶ ἑτοιμάσατε κατὰ τὰς πατριὰς καὶ τὰς φυλὰς
ὑμῶν κατὰ τὴν γραφὴν Δαυὶδ βασιλέως Ἰσραὴλ καὶ κατὰ τὴν
μεγαλειότητα Σαλωμὼν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. 5 καὶ στάντες ἐν τῷ ἁγίῳ
κατὰ τὴν μεριδαρχίαν τὴν πατρικὴν ὑμῶν τῶν Λευιτῶν, τῶν
ἔμπροσθεν τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐν τάξει, 6 θύσατε τὸ
πάσχα, καὶ τὰς θυσίας ἑτοιμάσατε τοῖς ἀδελφοῖς ὑμῶν, καὶ
ποιήσατε τὸ πάσχα κατὰ τὸ πρόςταγμα τοῦ κυρίου τὸ δοθὲν τῷ
Μωυσῇ. 7 καὶ ἐδωρήσατο Ἰωσίας τῷ λαῷ τῷ εὑρεθέντι ἀρνῶν καὶ
ἐρίφων τριάκοντα χιλιάδας, μόσχους τριςχιλίους· ταῦτα ἐκ τῶν
βασιλικῶν ἐδόθη κατ' ἐπαγγελίαν τῷ λαῷ καὶ τοῖς ἱερεῦσι καὶ
Λευίταις. 8 καὶ ἔδωκε Χελκίας καὶ Ζαχαρίας καὶ Συῆλος, οἱ
ἐπιστάται τοῦ ἱεροῦ, τοῖς ἱερεῦσιν εἰς πάσχα πρόβατα διςχίλια
ἑξακόσια, μόσχους τριακοσίους. 9 καὶ Ἰεχονίας καὶ Σαμαίας καὶ
Ναθαναὴλ ὁ ἀδελφὸς, καὶ Ἀσαβίας καὶ Ὀχιῆλος καὶ Ἰωρὰμ
χιλίαρχοι ἔδωκαν τοῖς Λευίταις εἰς πάσχα πρόβατα πεντακιςχίλια,

I. Inscribitur hic liber in III ο ιερευς, in interpretatione lat. vulgata liber Esdrae tertius. — 3. ὁ τοῦ] ὁ υἱὸς τοῦ III. XI. 44. al. — 4. τῷ κυρίῳ] κύρ. τῷ III. — 5. ἁγίῳ] ἱερῷ III. XI. 52. al. — τῶν ante ἔμπροσθεν om. 44. 74. al. — 8. Συῆλος] Ησυηλ XI. 55; Ησυηλος III ; in textu hebr. legitur יְחִיאֵל. — 9. ὁ ἀδελφὸς, II Chron. 35, 9. אחיו — Ὀχιῆλος] Ἀχιῆλος 44. al., Ὀζιῆλος III. XI. al., II Chron. 35, 9. יעיאל — Ἰωρὰμ] Ἰωζαβὰδ 108. Syr., II Chron. 35, 9. יוזבד. —

μόσχους ἑπτακοσίους. [10]καὶ ταῦτα τὰ γενόμενα, εὐπρεπῶς ἔστη-
σαν οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ Λευῖται ἔχοντες τὰ ἄζυμα κατὰ τὰς φυλὰς
καὶ κατὰ τὰς μεριδαρχίας τῶν πατέρων ἔμπροσθεν τοῦ λαοῦ,
προςενεγκεῖν τῷ κυρίῳ κατὰ τὰ γεγραμμένα ἐν βιβλίῳ Μωυσῆ,
καὶ οὕτως τὸ πρωϊνόν. [11]καὶ ὤπτησαν τὸ πάσχα πυρὶ ὡς καθή-
κει, καὶ τὰς θυσίας ἥψησαν ἐν τοῖς χαλκείοις καὶ λέβησι μετ᾽
εὐωδίας, καὶ ἀπήνεγκαν πᾶσι τοῖς ἐκ τοῦ λαοῦ. [12]μετὰ δὲ ταῦτα
ἡτοίμασαν ἑαυτοῖς τε καὶ τοῖς ἱερεῦσιν ἀδελφοῖς αὐτῶν, υἱοῖς
᾽Ααρών· [13]οἱ γὰρ ἱερεῖς ἀνέφερον τὰ στέατα ἕως ἀωρίας· καὶ οἱ
Λευῖται ἡτοίμασαν ἑαυτοῖς καὶ τοῖς ἱερεῦσιν ἀδελφοῖς αὐτῶν, υἱοῖς
᾽Ααρών. [14]καὶ οἱ ἱεροψάλται υἱοὶ ᾽Ασὰφ ἦσαν ἐπὶ τῆς τάξεως
αὐτῶν κατὰ τὰ ὑπὸ Δαυὶδ τεταγμένα, καὶ ᾽Ασὰφ καὶ Ζαχαρίας
καὶ ᾽Εδδινοὺς οἱ παρὰ τοῦ βασιλέως. [15]καὶ οἱ θυρωροὶ ἐφ᾽ ἑκά-
στου πυλῶνος· οὐκ ἔστι παραβῆναι ἕκαστον τὴν ἑαυτοῦ ἐφημερίαν,
οἱ γὰρ ἀδελφοὶ αὐτῶν οἱ Λευῖται ἡτοίμασαν αὐτοῖς. [16]καὶ συνε-
τελέσθη τὰ τῆς θυσίας τοῦ κυρίου ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀχθῆναι
τὸ πάσχα καὶ προςαχθῆναι τὰς θυσίας ἐπὶ τὸ τοῦ κυρίου θυσια-
στήριον κατὰ τὴν ἐπιταγὴν τοῦ βασιλέως ᾽Ιωσίου. [17]καὶ ἠγάγοσαν
οἱ υἱοὶ ᾽Ισραὴλ οἱ εὑρεθέντες ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ τὸ πάσχα καὶ
τὴν ἑορτὴν τῶν ἀζύμων ἡμέρας ἑπτά. [16]καὶ οὐκ ἤχθη τὸ πάσχα
τοιοῦτον ἐν τῷ ᾽Ισραὴλ ἀπὸ τῶν χρόνων Σαμουὴλ τοῦ προφήτου.
[19]καὶ πάντες οἱ βασιλεῖς τοῦ ᾽Ισραὴλ οὐκ ἠγάγοσαν πάσχα τοιοῦ-
τον, οἷον ἤγαγεν ᾽Ιωσίας καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ Λευῖται καὶ οἱ
᾽Ιουδαῖοι καὶ πᾶς ᾽Ισραὴλ ὁ εὑρεθεὶς ἐν τῇ κατοικήσει αὐτῶν ἐν
῾Ιερουσαλήμ. [20]ὀκτωκαιδεκάτῳ ἔτει βασιλεύοντος ᾽Ιωσίου ἤχθη τὸ
πάσχα τοῦτο.

[21]Καὶ ὠρθώθη τὰ ἔργα ᾽Ιωσίου ἐνώπιον τοῦ κυρίου αὐτοῦ ἐν
καρδίᾳ πλήρει εὐσεβείας. [22]καὶ τὰ κατ᾽ αὐτὸν δὲ ἀναγέγραπται
ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις περὶ τῶν ἡμαρτηκότων καὶ ἠσεβηκότων
εἰς τὸν κύριον παρὰ πᾶν ἔθνος καὶ βασιλείαν, καὶ ἐλύπηςαν αὐτὸν
ἐν αἰσθήσει, καὶ οἱ λόγοι τοῦ κυρίου ἀνέστησαν ἐπὶ ᾽Ισραήλ.
[23]καὶ μετὰ πᾶσαν τὴν πρᾶξιν ταύτην ᾽Ιωσίου συνέβη Φαραὼ
βασιλέα Αἰγύπτου ἐλθόντα πόλεμον ἐγεῖραι ἐν Χαρκαμὺς ἐπὶ τοῦ
Εὐφράτου· καὶ ἐξῆλθεν εἰς ἀπάντησιν αὐτῷ ᾽Ιωσίας. [24]καὶ

10. ταῦτα τὰ γενόμενα] τούτων γενομένων III. XI. 52. al. — 14. Ζαχαρίας, II Chron. 35, 15. הימן — ᾽Εδδινοὺς, II Chron. 35, 15. ידתון — οἱ παρὰ II. 44. 55. al., vulgo ὁ παρὰ — 16. θυσ. τοῦ κυρίου] θυσ. τῷ κυρίῳ III. — προςαχθῆναι] προςενεχθῆναι III. XI. 52. al. — 22. ἐλύπησαν III. XI. 44. al.; vulgo ἃ ἐλ. — ἐν αἰσθήσει] εστι (!) II. — 23. Χαρκαμὺς] Καλχαμὺς III. —

διεπέμψατο πρὸς αὐτὸν βασιλεὺς Αἰγύπτου λέγων· τί ἐμοὶ καὶ σοί
ἐστι, βασιλεῦ τῆς Ἰουδαίας; 25 οὐχὶ πρὸς σὲ ἐξαπέσταλμαι ὑπὸ
κυρίου τοῦ θεοῦ, ἐπὶ γὰρ τοῦ Εὐφράτου ὁ πόλεμός μού ἐστι· καὶ
νῦν κύριος μετ' ἐμοῦ ἐστι, καὶ κύριος μετ' ἐμοῦ ἐπισπεύδων
ἐστίν. ἀπόστηθι, καὶ μὴ ἐναντιοῦ τῷ κυρίῳ. 26 καὶ οὐκ ἀπέ-
στρεψεν ἑαυτὸν Ἰωσίας ἐπὶ τὸ ἅρμα αὐτοῦ, ἀλλὰ πολεμεῖν αὐτὸν
ἐπεχείρει, οὐ προσέχων ῥήμασιν Ἱερεμίου προφήτου ἐκ στόματος
κυρίου, 27 ἀλλὰ συνεστήσατο πρὸς αὐτὸν πόλεμον ἐν τῷ πεδίῳ
Μαγεδδώ· καὶ κατέβησαν οἱ ἄρχοντες πρὸς τὸν βασιλέα Ἰωσίαν.
28 καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τοῖς παισὶν ἑαυτοῦ· ἀποστήσατέ με ἀπὸ
τῆς μάχης, ἠσθένησα γὰρ λίαν. καὶ εὐθέως ἀπέστησαν αὐτὸν οἱ
παῖδες αὐτοῦ ἀπὸ τῆς παρατάξεως, 29 καὶ ἀνέβη ἐπὶ τὸ ἅρμα τὸ
δευτέριον αὐτοῦ· καὶ ἀποκατασταθεὶς εἰς Ἱερουσαλὴμ, μετήλλαξε
τὸν βίον αὐτοῦ, καὶ ἐτάφη ἐν τῷ πατρικῷ τάφῳ. 30 καὶ ἐν ὅλῃ
τῇ Ἰουδαίᾳ ἐπένθησαν τὸν Ἰωσίαν, καὶ ἐθρήνησεν Ἱερεμίας ὁ
προφήτης ὑπὲρ Ἰωσίου, καὶ οἱ προκαθήμενοι σὺν γυναιξὶν ἐθρη-
νοῦσαν αὐτὸν ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης· καὶ ἐξεδόθη τοῦτο γίνεσθαι
ἀεὶ εἰς ἅπαν τὸ γένος Ἰσραήλ. 31 ταῦτα δὲ ἀναγέγραπται ἐν τῇ
βίβλῳ τῶν ἱστορουμένων περὶ τῶν βασιλέων τῆς Ἰουδαίας, καὶ τὸ
καθ' ἓν πραχθὲν τῆς πράξεως Ἰωσίου, καὶ τῆς δόξης αὐτοῦ καὶ
τῆς συνέσεως αὐτοῦ ἐν τῷ νόμῳ κυρίου· τά τε προπραχθέντα
ὑπ' αὐτοῦ καὶ τὰ νῦν ἱστόρηται ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν βασιλέων
Ἰσραὴλ καὶ Ἰούδα.
32 Καὶ ἀναλαβόντες οἱ ἐκ τοῦ ἔθνους τὸν Ἰεχονίαν υἱὸν
Ἰωσίου ἀνέδειξαν βασιλέα ἀντὶ Ἰωσίου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ὄντα
ἐτῶν εἴκοσι τριῶν. 33 καὶ ἐβασίλευσεν ἐν Ἰσραὴλ καὶ Ἱερουσα-
λὴμ μῆνας τρεῖς. καὶ ἀπέστησεν αὐτὸν βασιλεὺς Αἰγύπτου τοῦ μὴ
βασιλεύειν ἐν Ἱερουσαλὴμ, 34 καὶ ἐζημίωσε τὸ ἔθνος ἀργυρίου τα-
λάντοις ἑκατὸν καὶ χρυσίου ταλάντῳ ἑνί. 35 καὶ ἀνέδειξε βασιλεὺς
Αἰγύπτου βασιλέα Ἰωακὶμ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ βασιλέα τῆς Ἰουδαίας
καὶ Ἱερουσαλήμ. 36 καὶ ἔδησεν Ἰωακὶμ τοὺς μεγιστᾶνας, Ζαρά-
κην δὲ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ συλλαβὼν ἀνήγαγεν ἐξ Αἰγύπτου.
37 ἐτῶν δὲ ἦν εἰκοσιπέντε Ἰωακὶμ ὅτε ἐβασίλευσε τῆς Ἰουδαίας
καὶ Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου. 38 μετ'
αὐτὸν δὲ ἀνέβη Ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς Βαβυλῶνος, καὶ ἔδησεν
αὐτὸν ἐν χαλκείῳ δεσμῷ καὶ ἀπήγαγεν εἰς Βαβυλῶνα. 39 καὶ ἀπὸ

29. δευτέριον] δεύτερον II. XI a sec. m. 44. 58. al. —
32. Ἰεχονίαν] Ἰώχαζ III. al., II Chron. 36, 1. יהואחז — 33. Ἰσραὴλ] Ἰούδα III. al. — 37. ἐνώπιον] ἔναντι III. al. — 38. μετ'] ἐπ' III. XI. 58. al. —

τῶν ἱερῶν σκευῶν τοῦ κυρίου λαβὼν Ναβουχοδονόσορ καὶ ἀπε-
νέγκας ἀπηρείσατο ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ ἐν Βαβυλῶνι. [40]τὰ δὲ
ἱστορηθέντα περὶ αὐτοῦ, καὶ τῆς ἀκαθαρσίας αὐτοῦ καὶ δυσ-
σεβείας, ἀναγέγραπται ἐν τῇ βίβλῳ τῶν χρόνων τῶν βασιλέων.
[41]καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ Ἰωακὶμ ὁ υἱὸς αὐτοῦ· ὅτε γὰρ ἀνε-
δείχθη, ἦν ἐτῶν δεκαοκτώ. [42]βασιλεύει δὲ μῆνας τρεῖς καὶ ἡμέ-
ρας δέκα ἐν Ἱερουσαλήμ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἔναντι κυρίου.
[43]καὶ μετ' ἐνιαυτὸν ἀποστείλας Ναβουχοδονόσορ μετήγαγεν αὐτὸν
εἰς Βαβυλῶνα ἅμα τοῖς ἱεροῖς σκεύεσι τοῦ κυρίου, [44]καὶ ἀνέδειξε
Σεδεκίαν βασιλέα τῆς Ἰουδαίας καὶ Ἱερουσαλήμ, ὄντα ἐτῶν εἴκοσι
ἑνός. βασιλεύει δὲ ἔτη ἕνδεκα, [45]καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον
κυρίου, καὶ οὐκ ἐνετράπη ἀπὸ τῶν ῥηθέντων λόγων ὑπὸ Ἱερεμίου
τοῦ προφήτου ἐκ στόματος τοῦ κυρίου. [46]καὶ ὁρκισθεὶς ἀπὸ τοῦ
βασιλέως Ναβουχοδονόσορ τῷ ὀνόματι κυρίου, ἐπιορκήσας ἀπέστη,
καὶ σκληρύνας αὐτοῦ τὸν τράχηλον καὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ παρέβη
τὰ νόμιμα κυρίου θεοῦ Ἰσραήλ. [47]καὶ οἱ ἡγούμενοι δὲ τοῦ λαοῦ
καὶ τῶν ἱερέων πολλὰ ἠσέβησαν καὶ ὑπὲρ πάσας τὰς ἀκαθαρσίας
πάντων τῶν ἐθνῶν, καὶ ἐμίαναν τὸ ἱερὸν τοῦ κυρίου τὸ ἁγιαζόμενον
ἐν Ἱερουσαλήμ. [48]καὶ ἀπέστειλεν ὁ θεὸς τῶν πατέρων αὐτῶν διὰ
τοῦ ἀγγέλου αὐτοῦ μετακαλέσαι αὐτούς, καθότι ἐφείδετο αὐτῶν
καὶ τοῦ σκηνώματος αὐτοῦ. [49]αὐτοὶ δὲ ἐξεμυκτήρισαν ἐν τοῖς
ἀγγέλοις αὐτοῦ· καὶ ᾗ ἡμέρᾳ ἐλάλησε κύριος, ἦσαν ἐκπαίζοντες
τοὺς προφήτας αὐτοῦ, ἕως οὗ θυμωθέντα αὐτὸν ἐπὶ τῷ ἔθνει
αὐτοῦ διὰ τὰ δυσσεβήματα προστάξαι ἀναβιβάσαι ἐπ' αὐτοὺς τοὺς
βασιλεῖς τῶν Χαλδαίων. [50]οὗτοι ἀπέκτειναν τοὺς νεανίσκους αὐτῶν
ἐν ῥομφαίᾳ περικύκλῳ τοῦ ἁγίου αὐτῶν ἱεροῦ, καὶ οὐκ ἐφείσαντο
νεανίσκου καὶ παρθένου καὶ πρεσβύτου καὶ νεωτέρου, ἀλλὰ πάντας
παρέδωκαν εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν. [51]καὶ πάντα τὰ ἱερὰ σκεύη
τοῦ κυρίου τὰ μεγάλα καὶ τὰ μικρὰ καὶ τὰς κιβωτοὺς τοῦ κυρίου
καὶ τὰς βασιλικὰς ἀποθήκας ἀναλαβόντες ἀπήνεγκαν εἰς Βαβυ-
λῶνα. [52]καὶ ἐνεπύρισαν τὸν οἶκον τοῦ κυρίου, καὶ ἔλυσαν τὰ
τείχη Ἱερουσαλήμ, καὶ τοὺς πύργους αὐτῆς ἐνεπύρισαν ἐν πυρί,
[53]καὶ συνετέλεσαν πάντα τὰ ἔνδοξα αὐτῆς ἀχρειῶσαι, καὶ τοὺς

---

41. δεκαοκτώ III. XI. 44. 52. al.; ὀκτώ II. al. — 44. βασιλεύει] ἐβασίλευσεν III. al. — 47. ἠσέβησαν καὶ] ἠσ. κ. ἠνόμησαν 55. 44. al.; ἠνόμησαν κ. παρέβησαν III. XI. 52. al. — ἁγιαζόμενον] ἁγιασθὲν III. XI. al. — 49. ἐξεμυκτήρισαν] ἐξεμυκτήριζον III. 52. al.; ἐμυκτήρισαν II. al. — ἐκπαίζοντες] ἐμπαίζοντες 44. 71. al. — οὗ] τοῦ III. 52. al. — θυμωθέντα] θυμῶντα II. al. — 50. νεωτέρου] ν. αὐτῶν III. al. — παρέδωκαν] παρέδωκεν III. al. — 51. τὰς κιβωτοὺς] τὰ σκεύη κιβωτοῦ III. XI. 52. al. —

ἐπιλοίπους ἀπήγαγε μετὰ ῥομφαίας εἰς Βαβυλῶνα. 54 καὶ ἦσαν
παῖδες αὐτῷ καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, μέχρις οὗ βασιλεῦσαι Πέρσας,
εἰς ἀναπλήρωσιν τοῦ ῥήματος τοῦ κυρίου ἐν στόματι Ἱερεμίου·
55 ἕως τοῦ εὐδοκῆσαι τὴν γῆν τὰ σάββατα αὐτῆς, πάντα τὸν χρόνον
τῆς ἐρημώσεως αὐτῆς σαββατιεῖ εἰς συμπλήρωσιν ἐτῶν ἑβδομήκοντα.

II. Βασιλεύοντος Κύρου Περσῶν ἔτους πρώτου εἰς συντέλειαν
ῥήματος κυρίου ἐν στόματι Ἱερεμίου 2 ἤγειρε κύριος τὸ πνεῦμα
Κύρου βασιλέως Περσῶν, καὶ ἐκήρυξεν ἐν ὅλῃ τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ
καὶ ἅμα διὰ γραπτῶν λέγων· 3 τάδε λέγει ὁ βασιλεὺς Περσῶν
Κῦρος· ἐμὲ ἀνέδειξε βασιλέα τῆς οἰκουμένης ὁ κύριος τοῦ Ἰσραήλ,
κύριος ὁ ὕψιστος, 4 καὶ ἐσήμηνέ μοι οἰκοδομῆσαι αὐτῷ οἶκον ἐν
Ἱερουσαλήμ, τῇ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ. 5 εἴ τις ἐστὶν οὖν ὑμῶν ἐκ τοῦ
ἔθνους αὐτοῦ, ἔστω ὁ κύριος αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἀναβὰς εἰς
τὴν Ἱερουσαλὴμ τὴν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ οἰκοδομείτω τὸν οἶκον τοῦ
κυρίου τοῦ Ἰσραήλ· οὗτος ὁ κύριος, ὁ κατασκηνώσας ἐν Ἱερου-
σαλήμ. 6 ὅσοι οὖν κατὰ τοὺς τόπους οἰκοῦσι, βοηθείτωσαν αὐτῷ
οἱ ἐν τῷ τόπῳ αὐτοῦ ἐν χρυσίῳ καὶ ἐν ἀργυρίῳ, ἐν δόσεσι
μεθ' ἵππων καὶ κτηνῶν σὺν τοῖς ἄλλοις τοῖς κατ' εὐχὰς προς-
τεθειμένοις εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ κυρίου τὸ ἐν Ἱερουσαλήμ. 7 καὶ
καταστήσαντες οἱ ἀρχίφυλοι τῶν πατριῶν τῆς Ἰούδα καὶ Βενιαμὶν
φυλῆς, καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ Λευῖται, καὶ πάντων ὧν ἤγειρε κύριος
τὸ πνεῦμα ἀναβῆναι οἰκοδομῆσαι οἶκον τῷ κυρίῳ τὸν ἐν Ἱερουσα-
λήμ· 8 καὶ οἱ περικύκλῳ αὐτῶν ἐβοήθησαν ἐν πᾶσιν, ἀργυρίῳ καὶ
χρυσίῳ, ἵπποις καὶ κτήνεσι καὶ εὐχαῖς ὡς πλείσταις πολλῶν, ὧν
ὁ νοῦς ἠγέρθη. 9 καὶ ὁ βασιλεὺς Κῦρος ἐξήνεγκε τὰ ἱερὰ σκεύη
τοῦ κυρίου, ἃ μετήνεγκε Ναβουχοδονόσορ ἐξ Ἱερουσαλήμ, καὶ
ἀπηρείσατο αὐτὰ ἐν τῷ εἰδωλείῳ αὐτοῦ. 10 ἐξενέγκας δὲ αὐτὰ
Κῦρος ὁ βασιλεὺς Περσῶν παρέδωκεν αὐτὰ Μιθριδάτῃ τῷ ἑαυτοῦ
γαζοφύλακι· 11 διὰ δὲ τούτου παρεδόθησαν Σαναβασσάρῳ προστάτῃ
τῆς Ἰουδαίας. 12 ὁ δὲ τούτων ἀριθμὸς ἦν, σπονδεῖα χρυσᾶ χίλια,
σπονδεῖα ἀργυρᾶ χίλια, θυΐσκαι ἀργυραῖ εἰκοσιεννέα, φιάλαι χρυσαῖ
τριάκοντα, ἀργυραῖ δισχίλιαι τετρακόσιαι δέκα, καὶ ἄλλα σκεύη χίλια.
13 τὰ δὲ πάντα σκεύη ἐκομίσθη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ πεντακισχίλια

55. μέχρις οὗ] μέχρι τοῦ III. 44. 58. al. — τοῦ ante ῥήμ. recepi ex II. 44. al.

II. 6. τοὺς τόπους] τόπους III. XI. 44. al. — προστεθειμένοις] προτεθ. 44. 64. al. — 7. καταστήσαντες] καταστάντες III. XI. 64. al. — 8. delevi ἐν ante ἀργυρίῳ et recepi καὶ ante κτήνεσι ex III. XI. 58. al. — 10. Μιθριδάτῃ II. III. al.; alii: Μιθραδ. — 13. ἐκομίσθη] διεκομίσθη III. XI. 52. al.

τετρακόσια ἑξηκονταεννέα. 14 ἀνηνέχθη δὲ ὑπὸ Σαναβασσάρου ἅμα
τοῖς ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ἐκ Βαβυλῶνος εἰς Ἱερουσαλήμ.

15 Ἐν δὲ τοῖς ἐπὶ Ἀρταξέρξου τῶν Περσῶν βασιλέως χρόνοις
κατέγραψεν αὐτῷ κατὰ τῶν κατοικούντων ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ
Ἱερουσαλὴμ Βήλεμος καὶ Μιθριδάτης καὶ Ταβέλλιος καὶ Ῥάθυ-
μος καὶ Βεέλτεθμος καὶ Σεμέλλιος ὁ γραμματεὺς καὶ οἱ λοιποὶ
οἱ τούτοις συντασσόμενοι, οἰκοῦντες δὲ ἐν Σαμαρείᾳ καὶ τοῖς ἄλλοις
τόποις, τὴν ὑπογεγραμμένην ἐπιστολήν· 16 Βασιλεῖ Ἀρταξέρξῃ
κυρίῳ οἱ παῖδές σου Ῥάθυμος ὁ τὰ προςπίπτοντα καὶ Σεμέλλιος
ὁ γραμματεὺς καὶ οἱ ἐπίλοιποι τῆς βουλῆς αὐτῶν καὶ κριταὶ οἱ
ἐν Κοίλῃ Συρίᾳ καὶ Φοινίκῃ. 17 καὶ νῦν γνωστὸν ἔστω τῷ κυρίῳ
βασιλεῖ, ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι ἀναβάντες παρ' ὑμῶν πρὸς ἡμᾶς ἐλθόντες
εἰς Ἱερουσαλὴμ, τὴν πόλιν τὴν ἀποστάτιν καὶ πονηρὰν οἰκοδομοῦσι,
τάς τε ἀγορὰς αὐτῆς καὶ τὰ τείχη θεραπεύουσι, καὶ ναὸν ὑπο-
βάλλονται. 18 ἐὰν οὖν ἡ πόλις αὕτη οἰκοδομηθῇ καὶ τὰ τείχη
συντελεσθῇ, φορολογίαν οὐ μὴ ὑπομείνωσι δοῦναι, ἀλλὰ καὶ βασι-
λεῦσιν ἀντιστήσονται. 19 καὶ ἐπεὶ ἐνεργεῖται τὰ κατὰ τὸν ναόν,
καλῶς ἔχειν ὑπολαμβάνομεν μὴ ὑπεριδεῖν τὸ τοιοῦτο, ἀλλὰ προς-
φωνῆσαι τῷ κυρίῳ βασιλεῖ, ὅπως ἂν φαίνηταί σοι ἐπισκεφθῇ ἐν
τοῖς ἀπὸ τῶν πατέρων σου βιβλίοις. 20 καὶ εὑρήσεις ἐν τοῖς
ὑπομνηματισμοῖς τὰ γεγραμμένα περὶ τούτων, καὶ γνώσῃ ὅτι ἡ
πόλις ἐκείνη ἦν ἀποστάτις καὶ βασιλεῖς καὶ πόλεις ἐνοχλοῦσα, καὶ
οἱ Ἰουδαῖοι ἀποστάται καὶ πολιορκίας συνιστάμενοι ἐν αὐτῇ ἔτι
ἐξ αἰῶνος, δι' ἣν αἰτίαν καὶ ἡ πόλις αὕτη ἠρημώθη. 21 νῦν οὖν
ὑποδεικνύομέν σοι, κύριε βασιλεῦ, ὅτι ἐὰν ἡ πόλις αὕτη οἰκοδο-
μηθῇ καὶ τὰ ταύτης τείχη ἀνασταθῇ, κάθοδος οὐκ ἔτι σοι ἔσται
εἰς Κοίλην Συρίαν καὶ Φοινίκην. 22 τότε ἀντέγραψεν ὁ βασιλεὺς
Ῥαθύμῳ τῷ γράφοντι τὰ προςπίπτοντα καὶ Βεελτέθμῳ καὶ Σε-
μελλίῳ γραμματεῖ καὶ τοῖς λοιποῖς τοῖς συντασσομένοις καὶ οἰκοῦ-
σιν ἐν τῇ Σαμαρείᾳ καὶ Συρίᾳ καὶ Φοινίκῃ τὰ ὑπογεγραμμένα·
23 Ἀνέγνων τὴν ἐπιστολὴν ἣν πεπόμφατε πρός με. ἐπέταξα οὖν
ἐπισκέψασθαι· καὶ εὑρέθη ὅτι ἡ πόλις ἐκείνη ἐστὶν ἐξ αἰῶνος
βασιλεῦσιν ἀντιπαρατάσσουσα, 24 καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀποστάσεις καὶ

---

15. κατέγραψεν II. III. 44. 55. al.; vulgo: κατέγραψαν — Σεμέλλιος III et multi alii; vulgo Σαμ. — 16. ὁ († εἰς 19. 108.) τὰ προςπίπτοντα († γράφων 121. 236.), Syr. Vet. L. Vulg.: ab accidentibus. — καὶ κριταὶ om. II. 55., καὶ 19. Vet. L. Vulg. — 17. ὅτι] διότι III. XI. 55. al. — 20. ὑπομνηματισμοῖς] ὑπομνήμασι III. XI. 44. al. — τὰ ante γεγραμμένα recepi ex II. III. XI. 19. 44. al. — 21. ὅτι] διότι III. XI. 19. al. — 22. γραμματεῖ] τῷ γραμμ. 19. 71. al. —

πολέμους ἐν αὐτῇ συντελοῦντες, καὶ βασιλεῖς ἰσχυροὶ καὶ σκληροὶ
ἦσαν ἐν Ἱερουσαλὴμ κυριεύοντες καὶ φορολογοῦντες Κοίλην Συρίαν
καὶ Φοινίκην. 25 νῦν οὖν ἐπέταξα ἀποκωλῦσαι τοὺς ἀνθρώπους
ἐκείνους τοῦ οἰκοδομῆσαι τὴν πόλιν, καὶ προνοηθῆναι ὅπως μηδὲν
παρὰ ταῦτα γένηται καὶ μὴ προβῇ ἐπὶ πλεῖον τὰ τῆς κακίας εἰς
τὸ βασιλεῖς ἐνοχλῆσαι. 26 τότε ἀναγνωσθέντων τῶν παρὰ τοῦ
βασιλέως Ἀρταξέρξου γραφέντων ὁ Ῥάθυμος καὶ Σεμέλλιος ὁ
γραμματεὺς καὶ οἱ τούτοις συντασσόμενοι ἀναζεύξαντες εἰς Ἱερου-
σαλὴμ κατὰ σπουδὴν μεθ᾿ ἵππου καὶ ὄχλου παρατάξεως ἤρξαντο
κωλύειν τοὺς οἰκοδομοῦντας· καὶ ἤργει ἡ οἰκοδομὴ τοῦ ἱεροῦ τοῦ
ἐν Ἱερουσαλὴμ μέχρι τοῦ δευτέρου ἔτους τῆς βασιλείας Δαρείου
τοῦ Περσῶν βασιλέως.

III. Καὶ βασιλεὺς Δαρεῖος ἐποίησε δοχὴν μεγάλην πᾶσι τοῖς
ὑπ᾿ αὐτόν, καὶ πᾶσι τοῖς οἰκογενέσιν αὐτοῦ, καὶ πᾶσι τοῖς με-
γιστᾶσι τῆς Μηδίας καὶ τῆς Περσίδος, 2 καὶ πᾶσι τοῖς σατράπαις
καὶ στρατηγοῖς καὶ τοπάρχαις τοῖς ὑπ᾿ αὐτὸν ἀπὸ τῆς Ἰνδικῆς
μέχρις Αἰθιοπίας ἐν ταῖς ἑκατὸν εἰκοσιεπτὰ σατραπείαις. 3 καὶ
ἐφάγοσαν καὶ ἐπίοσαν, καὶ ἐμπλησθέντες ἀνέλυσαν. ὁ δὲ Δαρεῖος
ὁ βασιλεὺς ἀνέλυσεν εἰς τὸν κοιτῶνα, καὶ ἐκοιμήθη καὶ ἔξυπνος
ἐγένετο. 4 τότε οἱ τρεῖς νεανίσκοι οἱ σωματοφύλακες οἱ φυλάσσοντες τὸ
σῶμα τοῦ βασιλέως εἶπαν ἕτερος πρὸς τὸν ἕτερον· 5 Εἴπωμεν ἕκαστος
ἡμῶν ἕνα λόγον, ὃς ὑπερισχύσει· καὶ οὗ ἐὰν φανῇ τὸ ῥῆμα αὐτοῦ
σοφώτερον τοῦ ἑτέρου, δώσει αὐτῷ Δαρεῖος ὁ βασιλεὺς δωρεὰς μεγάλας
καὶ ἐπινίκια μεγάλα, 6 καὶ πορφύραν περιβαλέσθαι καὶ ἐν χρυσώ-
μασι πίνειν καὶ ἐπὶ χρυσῷ καθεύδειν, καὶ ἅρμα χρυσοχάλινον καὶ
κίδαριν βυσσίνην καὶ μανιάκην περὶ τὸν τράχηλον, 7 καὶ δεύτερος
καθιεῖται Δαρείου διὰ τὴν σοφίαν αὐτοῦ, καὶ συγγενὴς Δαρείου
κληθήσεται. 8 καὶ τότε γράψαντες ἕκαστος τὸν ἑαυτοῦ λόγον
ἐσφραγίσαντο καὶ ἔθηκαν ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιον Δαρείου τοῦ
βασιλέως, 9 καὶ εἶπαν· ὅταν ἐγερθῇ ὁ βασιλεύς, δώσουσιν αὐτῷ τὸ
γράμμα, καὶ ὃν ἂν κρίνῃ ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ τρεῖς μεγιστᾶνες τῆς
Περσίδος, ὅτι οὗ ὁ λόγος αὐτοῦ σοφώτερος, αὐτῷ δοθήσεται τὸ
νῖκος καθὼς γέγραπται. 10 ὁ εἷς ἔγραψεν· ὑπερισχύει ὁ οἶνος.

---

25. εἰς τὸ βασ. ἐνοχλῆσαι] ἐπὶ τῷ βασ. ἐνοχλεῖσθαι III. XI. 44. 58. al. — 26. ὁ ante Ῥάθ. recepi ex II. III. 19. 58. al.

III. 2. μέχρις] μέχρι τῆς III. 58. 74. al. — 3. κοιτῶνα II. III. 44. 58. al., vulgo add. ἑαυτοῦ. — 9. οὗ om. III. XI. 44. al. — νῖκος] νίκημα III. XI. 58. al. —

[11]ὁ ἕτερος ἔγραψεν· ὑπερισχύει ὁ βασιλεύς. [12]ὁ τρίτος ἔγραψεν·
ὑπερισχύουσιν αἱ γυναῖκες, ὑπὲρ δὲ πάντα νικᾷ ἡ ἀλήθεια. [13]καὶ
ὅτε ἐξηγέρθη ὁ βασιλεὺς, λαβόντες τὸ γράμμα ἔδωκαν αὐτῷ, καὶ
ἀνέγνω. [14]καὶ ἐξαποστείλας ἐκάλεσε πάντας τοὺς μεγιστᾶνας τῆς
Περσίδος καὶ τῆς Μηδείας, καὶ σατράπας καὶ στρατηγοὺς,
καὶ τοπάρχας καὶ ὑπάτους, καὶ ἐκάθισεν ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ,
καὶ ἀνεγνώσθη τὸ γράμμα ἐνώπιον αὐτῶν. [15]καὶ εἶπε· καλέσατε
τοὺς νεανίσκους, καὶ αὐτοὶ δηλώσουσι τοὺς λόγους αὐτῶν. καὶ
ἐκλήθησαν, καὶ εἰςῆλθοσαν. [16]καὶ εἶπαν αὐτοῖς· ἀπαγγείλατε
ἡμῖν περὶ τῶν γεγραμμένων. καὶ ἤρξατο ὁ πρῶτος ὁ εἴπας περὶ
τῆς ἰσχύος τοῦ οἴνου, καὶ ἔφη οὕτως·
[17]Ἄνδρες, πῶς ὑπερισχύει ὁ οἶνος; πάντας τοὺς ἀνθρώπους
τοὺς πιόντας αὐτὸν πλανᾷ τὴν διάνοιαν, [18]τοῦ τε βασιλέως καὶ
τοῦ ὀρφανοῦ ποιεῖ τὴν διάνοιαν μίαν, τήν τε τοῦ οἰκέτου καὶ τὴν
τοῦ ἐλευθέρου, τήν τε τοῦ πένητος καὶ τὴν τοῦ πλουσίου. [19]καὶ
πᾶσαν διάνοιαν μεταστρέφει εἰς εὐωχίαν καὶ εὐφροσύνην, καὶ οὐ
μέμνηται πᾶσαν λύπην καὶ πᾶν ὀφείλημα. [20]καὶ πάσας καρδίας
ποιεῖ πλουσίας, καὶ οὐ μέμνηται βασιλέα οὐδὲ σατράπην· καὶ
πάντα διὰ ταλάντων ποιεῖ λαλεῖν. [21]καὶ οὐ μέμνηνται ὅταν πίνωσι
φιλιάζειν φίλοις καὶ ἀδελφοῖς, καὶ μετ' οὐ πολὺ σπῶνται τὰς
μαχαίρας. [22]καὶ ὅταν ἀπὸ τοῦ οἴνου ἐγερθῶσιν, οὐ μέμνηνται ἃ
ἔπραξαν. [23]ὦ ἄνδρες, οὐχ ὑπερισχύει ὁ οἶνος, ὅτι οὕτως ἀναγκάζει
ποιεῖν; καὶ ἐσίγησεν οὕτως εἴπας.

IV. Καὶ ἤρξατο ὁ δεύτερος λαλεῖν, ὁ εἴπας περὶ τῆς ἰσχύος
τοῦ βασιλέως. [2]ὦ ἄνδρες, οὐχ ὑπερισχύουσιν οἱ ἄνθρωποι, τὴν
γῆν καὶ τὴν θάλασσαν κατακρατοῦντες καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς;
[3]ὁ δὲ βασιλεὺς ὑπερισχύει καὶ κυριεύει αὐτῶν καὶ δεσπόζει αὐτῶν,
καὶ πᾶν ὃ ἐὰν εἴπῃ αὐτοῖς ἐνακούουσιν. [4]ἐὰν εἴπῃ αὐτοῖς ποιῆ-
σαι πόλεμον ἕτερος πρὸς τὸν ἕτερον, ποιοῦσιν· ἐὰν δὲ ἐξαποστείλῃ
αὐτοὺς πρὸς τοὺς πολεμίους, βαδίζουσι καὶ κατεργάζονται τὰ ὄρη
καὶ τὰ τείχη καὶ τοὺς πύργους, [5]φονεύουσι καὶ φονεύονται, καὶ
τὸν λόγον τοῦ βασιλέως οὐ παραβαίνουσιν· ἐὰν δὲ νικήσωσι, τῷ
βασιλεῖ κομίζουσι πάντα, καὶ ἐὰν προνομεύσωσι, καὶ τὰ ἄλλα

---

12. τρίτος] ἄλλος III. XI. 58. al. — 14. σατράπας] II. III. XI. 55. al.; vulgo τοὺς σατρ. — 15. αὐτῶν II. XI. 44. 55. al.; ἑαυτῶν III. al. — 17. πιόντας] πίνοντας III. XI. 64. al. — 22. ἐγερθῶσιν] γενηθῶσιν] III. XI. 44. al.

IV. 5. καὶ ἐὰν] κ. ὅσα ἐὰν III. XI. 64. al.; ὅσα ἂν 71. al. —

πάντα. 6 καὶ ὅσοι οὐ στρατεύονται οὐδὲ πολεμοῦσιν, ἀλλὰ γεωργοῦσι τὴν γῆν, πάλιν ὅταν σπείρωσι θερίσαντες ἀναφέρουσι τῷ βασιλεῖ, καὶ ἕτερος τὸν ἕτερον ἀναγκάζοντες ἀναφέρουσι τοὺς φόρους τῷ βασιλεῖ. 7 καὶ αὐτὸς εἷς μόνος ἐστίν· ἐὰν εἴπῃ ἀποκτεῖναι, ἀποκτέννουσιν· ἐὰν εἴπῃ ἀφεῖναι, ἀφίουσιν· 8 εἶπε πατάξαι, τύπτουσιν· εἶπεν ἐρημῶσαι, ἐρημοῦσιν· εἶπεν οἰκοδομῆσαι, οἰκοδομοῦσιν· 9 εἶπεν ἐκκόψαι, ἐκκόπτουσιν· εἶπε φυτεῦσαι, φυτεύουσι. 10 καὶ πᾶς ὁ λαὸς αὐτοῦ καὶ αἱ δυνάμεις αὐτοῦ ἐνακούουσι. πρὸς δὲ τούτοις αὐτὸς ἀνάκειται, ἐσθίει καὶ πίνει καὶ καθεύδει· 11 αὐτοὶ δὲ τηροῦσι κύκλῳ περὶ αὐτόν, καὶ οὐ δύνανται ἕκαστος ἀπελθεῖν καὶ ποιεῖν τὰ ἔργα αὐτοῦ, οὐδὲ παρακούουσιν αὐτοῦ. 12 ὦ ἄνδρες, πῶς οὐχ ὑπερισχύει ὁ βασιλεύς, ὅτι οὕτως ἐπάκουστός ἐστι; καὶ ἐσίγησεν.

13 Ὁ δὲ τρίτος ὁ εἴπας περὶ τῶν γυναικῶν καὶ τῆς ἀληθείας, οὗτός ἐστι Ζοροβάβελ, ἤρξατο λαλεῖν· 14 ἄνδρες, οὐ μέγας ὁ βασιλεύς, καὶ πολλοὶ οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὁ οἶνος ἰσχύει; τίς οὖν ὁ δεσπόζων αὐτῶν, ἢ τίς ὁ κυριεύων αὐτῶν; οὐχ αἱ γυναῖκες; 15 αἱ γυναῖκες ἐγέννησαν τὸν βασιλέα καὶ πάντα τὸν λαὸν ὃς κυριεύει τῆς θαλάσσης καὶ τῆς γῆς, 16 καὶ ἐξ αὐτῶν ἐγένοντο, καὶ αὗται ἐξέθρεψαν αὐτοὺς τοὺς φυτεύσαντας τοὺς ἀμπελῶνας ἐξ ὧν ὁ οἶνος γίνεται. 17 καὶ αὗται ποιοῦσι τὰς στολὰς τῶν ἀνθρώπων, καὶ αὗται ποιοῦσι δόξαν τοῖς ἀνθρώποις, καὶ οὐ δύνανται οἱ ἄνθρωποι χωρὶς τῶν γυναικῶν εἶναι. 18 ἐὰν δὲ συναγάγωσι χρυσίον καὶ ἀργύριον καὶ πᾶν πρᾶγμα ὡραῖον, καὶ ἴδωσι γυναῖκα μίαν καλὴν τῷ εἴδει καὶ τῷ κάλλει, 19 ταῦτα πάντα ἀφέντες εἰς αὐτὴν ἐκκέχηναν, καὶ χάσκοντες τὸ στόμα θεωροῦσιν αὐτήν, καὶ πάντες αὐτὴν αἱρετίζουσι μᾶλλον ἢ τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον καὶ πᾶν πρᾶγμα ὡραῖον. 20 ἄνθρωπος τὸν ἑαυτοῦ πατέρα ἐγκαταλείπει ὃς ἐξέθρεψεν αὐτόν, καὶ τὴν ἰδίαν χώραν, καὶ πρὸς τὴν ἰδίαν γυναῖκα κολλᾶται. 21 καὶ μετὰ τῆς γυναικὸς ἀφίησι τὴν ψυχήν, καὶ οὔτε τὸν πατέρα μέμνηται, οὔτε τὴν μητέρα, οὔτε τὴν χώραν. 22 καὶ ἐντεῦθεν δεῖ ὑμᾶς γνῶναι, ὅτι αἱ γυναῖκες κυριεύουσιν ὑμῶν· οὐχὶ πονεῖτε καὶ μοχθεῖτε, καὶ πάντα ταῖς γυναιξὶ δίδοτε καὶ φέρετε; 23 καὶ λαμβάνει ὁ ἄνθρωπος τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ καὶ ἐκπορεύεται ἐξοδεύειν καὶ λῃστεύειν καὶ κλέπτειν, καὶ εἰς τὴν θάλασσαν πλεῖν καὶ ποταμούς, 24 καὶ τὸν λέοντα

7. ἐὰν εἴπῃ ἀφ.] εἶπεν ἀφ. II. 55. 44. al. —
16. φυτεύσαντας] φυτεύοντας III. XI. 44. al. — 19. ἐκκέχηναν] ἐγκέχηναν III. XI.; κέχηναν II. — 23. ὁ om. III. 44. al. — ἐξοδεύειν καὶ] εἰς ἐξοδίαν III. XI. 58. al. —

θεωρεῖ, καὶ ἐν σκότει βαδίζει· καὶ ὅταν κλέψῃ καὶ ἁρπάσῃ καὶ
λωποδυτήσῃ, τῇ ἐρωμένῃ ἀποφέρει. 25καὶ πλεῖον ἀγαπᾷ ἄνθρω-
πος τὴν ἰδίαν γυναῖκα μᾶλλον ἢ τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα.
26καὶ πολλοὶ ἀπενοήθησαν ταῖς ἰδίαις διανοίαις διὰ τὰς γυναῖκας,
καὶ δοῦλοι ἐγένοντο δι' αὐτάς, 27καὶ πολλοὶ ἀπώλοντο καὶ ἐσφά-
λησαν καὶ ἡμάρτοσαν διὰ τὰς γυναῖκας. 28καὶ νῦν οὐ πιστεύετέ
μοι; οὐχὶ μέγας ὁ βασιλεὺς τῇ ἐξουσίᾳ αὐτοῦ; οὐχὶ πᾶσαι αἱ
χῶραι εὐλαβοῦνται ἅψασθαι αὐτοῦ; 29ἐθεώρουν αὐτὸν καὶ Ἀπάμην
τὴν θυγατέρα Βαρτάκου τοῦ θαυμαστοῦ, τὴν παλλακὴν τοῦ βασι-
λέως, καθημένην ἐν δεξιᾷ τοῦ βασιλέως, 30καὶ ἀφαιροῦσαν τὸ
διάδημα ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ βασιλέως καὶ ἐπιτιθοῦσαν ἑαυτῇ,
καὶ ἐῤῥάπιζε τὸν βασιλέα τῇ ἀριστερᾷ. 31καὶ πρὸς τούτοις ὁ
βασιλεὺς χάσκων τὸ στόμα ἐθεώρει αὐτήν· καὶ ἐὰν προςγελάσῃ
αὐτῷ, γελᾷ· ἐὰν δὲ πικρανθῇ ἐπ' αὐτόν, κολακεύει αὐτήν, ὅπως
διαλλαγῇ αὐτῷ. 32ὦ ἄνδρες, πῶς οὐχὶ ἰσχυραὶ αἱ γυναῖκες, ὅτι
οὕτως πράσσουσι; 33καὶ τότε ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ μεγιστᾶνες ἔβλεπον
εἰς τὸν ἕτερον· καὶ ἤρξατο λαλεῖν περὶ τῆς ἀληθείας· 34ἄνδρες,
οὐχὶ ἰσχυραὶ αἱ γυναῖκες; μεγάλη ἡ γῆ, καὶ ὑψηλὸς ὁ οὐρανός,
καὶ ταχὺς τῷ δρόμῳ ὁ ἥλιος, ὅτι στρέφεται ἐν τῷ κύκλῳ τοῦ
οὐρανοῦ καὶ πάλιν ἀποτρέχει εἰς τὸν ἑαυτοῦ τόπον ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ.
35οὐχὶ μέγας ὃς ταῦτα ποιεῖ; καὶ ἡ ἀλήθεια μεγάλη καὶ ἰσχυρο-
τέρα παρὰ πάντα. 36πᾶσα ἡ γῆ τὴν ἀλήθειαν καλεῖ, καὶ ὁ
οὐρανὸς αὐτὴν εὐλογεῖ, καὶ πάντα τὰ ἔργα σείεται καὶ τρέμει,
καὶ οὐκ ἔστι μετ' αὐτῆς ἄδικον οὐδέν. 37ἄδικος ὁ οἶνος, ἄδικος
ὁ βασιλεύς, ἄδικοι αἱ γυναῖκες, ἄδικοι πάντες οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώ-
πων καὶ ἄδικα πάντα τὰ ἔργα αὐτῶν πάντα τὰ τοιαῦτα, καὶ οὐκ
ἔστιν ἐν αὐτοῖς ἀλήθεια, καὶ ἐν τῇ ἀδικίᾳ αὐτῶν ἀπολοῦνται.
38καὶ ἡ ἀλήθεια μένει καὶ ἰσχύει εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ζῇ καὶ κρατεῖ
εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. 39καὶ οὐκ ἔστι παρ' αὐτῇ λαμβάνειν
πρόςωπα, οὐδὲ διαφορά, ἀλλὰ τὰ δίκαια ποιεῖ ἀπὸ πάντων τῶν
ἀδίκων καὶ πονηρῶν· καὶ πάντες εὐδοκοῦσι τοῖς ἔργοις αὐτῆς,
40καὶ οὐκ ἔστιν ἐν τῇ κρίσει αὐτῆς οὐδὲν ἄδικον. καὶ αὕτη ἡ
ἰσχὺς καὶ τὸ βασίλειον καὶ ἡ ἐξουσία καὶ ἡ μεγαλειότης τῶν πάν-
των αἰώνων. εὐλογητὸς ὁ θεὸς τῆς ἀληθείας.

---

29. Βαρτάκου] Ῥαβεζάκου Joseph. Ant. 11, 3. 5. — 33. ἔβλεπον] ἐνέβλεπον III. al. — εἰς τὸν ἕτερον] ἕτερος πρὸς τὸν ἕτ. III. 58. al.; ἕτερος τῷ ἑτέρῳ 44. al. — 36. μετ' αὐτῆς] μετ' αὐτοῦ II. III. XI. al. — 37. πάντα post αὐτῶν recepi ex II. III. 55. Syr. — 38. καὶ ἡ] ἡ δὲ III. 44. al. — 39. παρ' αὐτῇ] III. XI. 44. al.; vulgo παρ' αὐτὴν — πονηρῶν † ἀπέχεται Ald. —

41 Καὶ ἐσιώπησε τοῦ λαλεῖν. καὶ πᾶς ὁ λαὸς τότε ἐφώνησε, καὶ τότε εἶπον· μεγάλη ἡ ἀλήθεια καὶ ὑπερισχύει. 42 τότε ὁ βασιλεὺς εἶπεν αὐτῷ· αἴτησαι ὃ θέλεις, πλείω τῶν γεγραμμένων, καὶ δώσομέν σοι ὃν τρόπον εὑρέθης σοφώτερος, καὶ ἐχόμενός μου καθήσῃ, καὶ συγγενής μου κληθήσῃ. 43 τότε εἶπε τῷ βασιλεῖ· μνήσθητι τὴν εὐχήν, ἣν ηὔξω οἰκοδομῆσαι τὴν Ἱερουσαλὴμ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ᾗ τὸ βασίλειόν σου παρέλαβες, 44 καὶ πάντα τὰ σκεύη τὰ ληφθέντα ἐξ Ἱερουσαλὴμ ἐκπέμψαι ἃ ἐξεχώρισε Κῦρος, ὅτε ηὔξατο ἐκκόψαι Βαβυλῶνα, καὶ ηὔξατο ἐξαποστεῖλαι ἐκεῖ. 45 καὶ σὺ ηὔξω οἰκοδομῆσαι τὸν ναὸν ὃν ἐνεπύρισαν οἱ Ἰδουμαῖοι, ὅτε ἠρημώθη ἡ Ἰουδαία ὑπὸ τῶν Χαλδαίων. 46 καὶ νῦν τοῦτό ἐστιν ὅ σε ἀξιῶ, κύριε βασιλεῦ, καὶ ὃ αἰτοῦμαί σε, καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μεγαλωσύνη ἡ παρὰ σοῦ· δέομαι οὖν ἵνα ποιήσῃς τὴν εὐχήν, ἣν ηὔξω τῷ βασιλεῖ τοῦ οὐρανοῦ ποιῆσαι ἐκ στόματός σου. 47 τότε ἀναστὰς Δαρεῖος ὁ βασιλεὺς κατεφίλησεν αὐτόν, καὶ ἔγραψεν αὐτῷ τὰς ἐπιστολὰς πρὸς πάντας τοὺς οἰκονόμους καὶ τοπάρχας καὶ στρατηγοὺς καὶ σατράπας, ἵνα προπέμψωσιν αὐτὸν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ πάντας ἀναβαίνοντας οἰκοδομῆσαι τὴν Ἱερουσαλήμ. 48 καὶ πᾶσι τοῖς τοπάρχαις ἐν Κοίλῃ Συρίᾳ καὶ Φοινίκῃ καὶ τοῖς ἐν τῷ Λιβάνῳ ἔγραψεν ἐπιστολάς, μεταφέρειν ξύλα κέδρινα ἀπὸ τοῦ Λιβάνου εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ ὅπως οἰκοδομήσωσι μετ' αὐτοῦ τὴν πόλιν. 49 καὶ ἔγραψε πᾶσι τοῖς Ἰουδαίοις τοῖς ἀναβαίνουσιν ἀπὸ τῆς βασιλείας εἰς τὴν Ἰουδαίαν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας, πάντα δυνατὸν καὶ σατράπην καὶ τοπάρχην καὶ οἰκονόμον μὴ ἐπελεύσεσθαι ἐπὶ τὰς θύρας αὐτῶν, 50 καὶ πᾶσαν τὴν χώραν ἣν κρατοῦσιν ἀφορολόγητον αὐτοῖς ὑπάρχειν· καὶ ἵνα οἱ Ἰδουμαῖοι ἀφιῶσι τὰς κώμας ἃς διακρατοῦσι τῶν Ἰουδαίων· 51 καὶ εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ἱεροῦ δοθῆναι κατ' ἐνιαυτὸν τάλαντα εἴκοσι μέχρι τοῦ οἰκοδομηθῆναι· 52 καὶ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ὁλοκαυτώματα καρποῦσθαι καθ' ἡμέραν, καθὰ ἔχουσιν ἐντολὴν ἑπτακαίδεκα προσφέρειν, ἄλλα τάλαντα, δέκα κατ' ἐνιαυτόν· 53 καὶ πᾶσι τοῖς προσβαίνουσιν ἀπὸ τῆς Βαβυλωνίας κτίσαι τὴν πόλιν, ὑπάρχειν τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτῶν καὶ πᾶσι τοῖς ἱερεῦσι τοῖς προσβαίνουσιν. 54 ἔγραψε δὲ καὶ τὴν χορηγίαν καὶ τὴν ἱερατικὴν στολήν, ἐν τίνι λατρεύουσιν ἐν αὐτῇ. 55 καὶ τοῖς Λευίταις ἔγραψε δοῦναι τὴν

41. εἶπον] εἶπεν III. XI. 44. al. — 44. ante ἐκπέμψαι vulgo legitur καί, quod recte om. III. XI. 44. al. — ἐξεχώρισε III. XI. 44. al. ut vs. 57.; vulgo ἐχώρισε ut vs. 57. — 49. κ. σατρ. κ. τοπάρχ. II. III. 55. al.; vulgo κ. τοπ. κ. σατρ. — 50. κρατοῦσιν] κρατήσουσιν II. —

χορηγίαν ἕως τῆς ἡμέρας ἧς ἐπιτελεσθῇ ὁ οἶκος καὶ Ἱερουσαλὴμ
οἰκοδομηθῆναι. [56]καὶ πᾶσι τοῖς φρουροῦσι τὴν πόλιν ἔγραψε
δοῦναι αὐτοῖς κλήρους καὶ ὀψώνια. [57]καὶ ἐξαπέστειλε πάντα τὰ
σκεύη ἃ ἐξεχώρισε Κῦρος ἀπὸ Βαβυλῶνος· καὶ πάντα ὅσα εἶπε
Κῦρος ποιῆσαι, καὶ αὐτὸς ἐπέταξε ποιῆσαι καὶ ἐξαποστεῖλαι εἰς
Ἱερουσαλήμ. [58]καὶ ὅτε ἐξῆλθεν ὁ νεανίσκος, ἄρας τὸ πρόςωπον
εἰς τὸν οὐρανὸν ἐναντίον Ἱερουσαλὴμ εὐλόγησε τῷ βασιλεῖ τοῦ
οὐρανοῦ λέγων· [59]παρὰ σοῦ νίκη, καὶ παρὰ σοῦ ἡ σοφία, καὶ σὴ
ἡ δόξα, καὶ ἐγὼ σὸς οἰκέτης. [60]εὐλογητὸς εἶ, ὃς ἔδωκάς μοι
σοφίαν, καὶ σοὶ ὁμολογῶ, δέσποτα τῶν πατέρων. [61]καὶ ἔλαβε τὰς
ἐπιστολὰς καὶ ἐξῆλθε, καὶ ἦλθεν εἰς Βαβυλῶνα καὶ ἀπήγγειλε τοῖς
ἀδελφοῖς αὐτοῦ πᾶσι. [62]καὶ εὐλόγησαν τὸν θεὸν τῶν πατέρων
αὐτῶν, ὅτι ἔδωκεν αὐτοῖς ἄνεσιν καὶ ἄφεσιν, [63]ἀναβῆναι καὶ οἰκο-
δομῆσαι τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ τὸ ἱερὸν, οὗ ὠνομάσθη τὸ ὄνομα
αὐτοῦ ἐπ' αὐτῷ· καὶ ἐκωθωνίζοντο μετὰ μουσικῶν καὶ χαρᾶς
ἡμέρας ἑπτά.

V. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐξελέγησαν ἀναβῆναι ἀρχηγοὶ οἴκου πα-
τριῶν κατὰ φυλὰς αὐτῶν, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καὶ οἱ υἱοὶ, καὶ
αἱ θυγατέρες καὶ οἱ παῖδες αὐτῶν, καὶ αἱ παιδίσκαι καὶ τὰ κτήνη
αὐτῶν. [2]καὶ Δαρεῖος συναπέστειλε μετ' αὐτῶν ἱππεῖς χιλίους ἕως
τοῦ ἀποκαταστῆσαι αὐτοὺς εἰς Ἱερουσαλὴμ μετ' εἰρήνης, καὶ
μετὰ μουσικῶν, τυμπάνων καὶ αὐλῶν [3]καὶ πάντες οἱ ἀδελφοὶ
αὐτῶν παίζοντες, καὶ ἐποίησεν αὐτοὺς συναναβῆναι μετ' ἐκείνων.
[4]καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν ἀνδρῶν τῶν ἀναβαινόντων κατὰ πα-
τριὰς αὐτῶν εἰς τὰς φυλὰς ἐπὶ τὴν μεριδαρχίαν αὐτῶν. [5]οἱ ἱερεῖς
υἱοὶ Φινεὲς υἱοὶ Ἀαρὼν, Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ἰωσεδὲκ τοῦ Σαραίου, καὶ
Ἰωακὶμ ὁ τοῦ Ζοροβάβελ τοῦ Σαλαθιὴλ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ Δαυὶδ,
ἐκ τῆς γενεᾶς Φαρὲς, φυλῆς δὲ Ἰούδα, [6]ὃς ἐλάλησεν ἐπὶ Δαρείου
τοῦ βασιλέως Περσῶν λόγους σοφοὺς ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς βασι-
λείας αὐτοῦ μηνὶ Νισὰν τοῦ πρώτου μηνός. [7]εἰσὶ δὲ οὗτοι οἱ ἐκ
τῆς γῆς Ἰουδαίας οἱ ἀναβάντες ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας τῆς παροι-
κίας, οὓς μετῴκισε Ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς Βαβυλῶνος εἰς Βαβυ-

---

57. ἐξεχώρισε, v. ad vs. 44. — 59. νίκη] ἡ νίκη III. XI. 64. al. — σὴ] σοῦ III. XI. 58. al. — τὴν om. II. III. XI. 55. al.

V. 1. οἴκου] οἴκων III. 58. al. — υἱοὶ II. III. XI. 55. al. Vet. Lat. Syr.; vulgo add. αὐτῶν — παιδίσκαι † αὐτῶν III. XI. 58. al. Vulg. — 2. post αὐλῶν vulgo interpungitur. — 3. καὶ ante πάντες om. 55. 58. — 7. οἱ ἐκ τ. γ. Ἰ. οἱ II. XI. 120., prius οἱ om. III. 58. al., posterius alii. —

λῶνα. [8]καὶ ἐπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ καὶ τὴν λοιπὴν Ἰουδαίαν
ἕκαστος εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν, οἱ ἐλθόντες μετὰ Ζοροβάβελ καὶ
Ἰησοῦ, Νεεμίου, Ζαραίου, Ῥησαίου, Ἐνηνίος, Μαρδοχαίου, Βεελ-
σάρου, Ἀσφαράσου, Ῥεελίου, Ῥοΐμου, Βαανά, τῶν προηγουμένων
αὐτῶν. [9]ἀριθμὸς τῶν ἀπὸ τοῦ ἔθνους καὶ οἱ προηγούμενοι αὐτῶν·
υἱοὶ Φόρος, δύο χιλιάδες καὶ ἑκατὸν ἑβδομηκονταδύο· υἱοὶ Σαφάτ,
τετρακόσιοι ἑβδομηκονταδύο· [10]υἱοὶ Ἀρές, ἑπτακόσιοι πεντηκον-
ταέξ· [11]υἱοὶ Φαὰθ Μωὰβ εἰς τοὺς υἱοὺς Ἰησοῦ καὶ Ἰωάβ, δις-
χίλιοι ὀκτακόσιοι δεκαδύο· [12]υἱοὶ Ἠλάμ, χίλιοι διακόσιοι πεντη-
κοντατέσσαρες· υἱοὶ Ζαθουΐ, ἐνναχόσιοι τεσσαρακονταπέντε· υἱοὶ
Χορβέ, ἑπτακόσιοι πέντε· υἱοὶ Βανί, ἑξακόσιοι τεσσαρακονταοκτώ·
[13]υἱοὶ Βηβαί, ἑξακόσιοι εἰκοσιτρεῖς· υἱοὶ Ἀστάδ, τριςχίλιοι τρια-
κόσιοι εἰκοσιδύο· [14]υἱοὶ Ἀδωνικάμ, ἑξακόσιοι ἑξηκονταεπτά· υἱοὶ
Βαγοΐ, διςχίλιοι ἑξηκονταέξ· υἱοὶ Ἀδινοῦ, τετρακόσιοι πεντηκοντα-
τέσσαρες· [15]υἱοὶ Ἀτὴρ Ἐζεκίου, ἐννενηκονταδύο· υἱοὶ Κιλὰν καὶ
Ἀζηνάν, ἑξηκονταεπτά· υἱοὶ Ἀζαρού, τετρακόσιοι τριακονταδύο·
[16]υἱοὶ Ἀννίς, ἑκατὸν εἷς· υἱοὶ Ἀρόμ, τριακονταδύο· υἱοὶ Βασσαί,
τριακόσιοι εἰκοσιτρεῖς· υἱοὶ Ἀρσιφουρίθ, ἑκατὸν δύο· [17]υἱοὶ Βαιτη-
ρούς, τριςχίλιοι πέντε· υἱοὶ ἐκ Βαιθλωμῶν, ἑκατὸν εἰκοσιτρεῖς·
[18]οἱ ἐκ Νετωφάς, πεντηκονταπέντε· οἱ ἐξ Ἀναθώθ, ἑκατὸν πεν-
τηκονταοκτώ· οἱ ἐκ Βαιθασμώθ, τεσσαρακονταδύο· [19]οἱ ἐκ Καρια-
θιρί, εἰκοσιπέντε· οἱ ἐκ Καφείρας καὶ Βηρώθ, ἑπτακόσιοι τεσσαρα-
κοντατρεῖς· [20]οἱ Χαδιασαὶ καὶ Ἀμμίδιοι, τετρακόσιοι εἰκοσιδύο·
οἱ ἐκ Κιραμᾶς καὶ Γαββῆς, ἑξακόσιοι εἴκοσι εἷς. [21]οἱ ἐκ Μακα-
λών, ἑκατὸν εἰκοσιδύο· οἱ ἐκ Βετολίω, πεντηκονταδύο· υἱοὶ Νιφίς,
ἑκατὸν πεντηκονταέξ· [22]υἱοὶ Καλαμωλάλου καὶ Ὠνούς, ἑπτα-
κόσιοι εἰκοσιπέντε· υἱοὶ Ἱερεχού, τριακόσιοι τεσσαρακονταπέντε·
[23]υἱοὶ Σανάας, τριςχίλιοι τριακόσιοι τριάκοντα· [24]οἱ ἱερεῖς οἱ
υἱοὶ Ἰεδδοὺ τοῦ Ἰησοῦ εἰς τοὺς υἱοὺς Σανασίβ, ἐνναχόσιοι ἑβδομη-
κονταδύο· υἱοὶ Ἐμμηρούθ, χίλιοι πεντηκονταδύο· [25]υἱοὶ Φασσού-
ρου, χίλιοι διακόσιοι τεσσαρακονταεπτά· υἱοὶ Χαρμί, χίλιοι δεκαεπτά·

---

8. Ἐνηνίος II. XI. 44. al.; Ἐνηνίου III.; vulgo Ἐνηνέος — 12. τεσσαρακονταπέντε ex plerisque libris scripsi pro ἑβδομηκ. — 13. plerique libri εἰκοσιτρεῖς, vulgo τριακοντατρ. — plerique l. Ἀστάδ, vulgo Ἀργαί — plerique l. τριςχίλιοι, vulgo χίλιοι — 14. plerique l. ἑξηκονταεπτά, vulgo τριακονταεπτά — plerique l. ἑξηκονταέξ, vulgo ἑξακόσιοι ἕξ — 18. Βαιθασμώθ III. al., vulgo Βαιθασμών — 19. Βηρώθ III. et plerique l., vulgo Βηρώγ — 22. τριακόσιοι III. et multi l., vulgo διακόσιοι — 23. τριάκοντα III. et multi l., vulgo εἷς — 24. ἐνναχόσιοι III. et multi l., vulgo ὀκτακόσιοι — χίλιοι III. et multi l., vulgo διακόσιοι. — 25. post χίλιοι addidi διακόσιοι ac paullo post scripsi χίλιοι pro διακόσιοι cum III. et plerisque l. —

26 οἱ Λευῖται οἱ υἱοὶ Ἰησοῦ καὶ Καδοήλου καὶ Βάννου καὶ Σουδίου,
ἑβδομηκοντατέσσαρες· 27 οἱ ἱεροψάλται υἱοὶ Ἀσάφ, ἑκατὸν τεσ-
σαρακονταοκτώ. 28 οἱ ϑυρωροὶ υἱοὶ Σαλοὺμ, υἱοὶ Ἀτάρ, υἱοὶ Τολ-
μὰν, υἱοὶ Δακοὺβ, υἱοὶ Ἀτητὰ, υἱοὶ Τωβὶς, πάντες ἑκατὸν τρια-
κονταεννέα· 29 οἱ ἱερόδουλοι υἱοὶ Ἡσαὺ, υἱοὶ Ἀσιφὰ, υἱοὶ Ταβαὼϑ,
υἱοὶ Κηρὰς, υἱοὶ Σουὰ, υἱοὶ Φαλαίου, υἱοὶ Λαβανὰ, υἱοὶ Ἀγγαβὰ,
30 υἱοὶ Ἀκοὺδ, υἱοὶ Οὐτὰ, υἱοὶ Κητὰβ, υἱοὶ Ἀκκαβὰ, υἱοὶ Συβαΐ,
υἱοὶ Ἀνὰν, υἱοὶ Καϑουὰ, υἱοὶ Γεδδοὺρ, 31 υἱοὶ Ἰαΐρου, υἱοὶ Δαισὰν,
υἱοὶ Νοεβὰ, υἱοὶ Χασεβὰ, υἱοὶ Καζηρὰ, υἱοὶ Ὀζίου, υἱοὶ Φινοὲ, υἱοὶ
Ἀσαρὰ, υἱοὶ Βασϑαΐ, υἱοὶ Ἀσσανὰ, υἱοὶ Μανὶ, υἱοὶ Ναφισὶ, υἱοὶ
Ἀκοὺφ, υἱοὶ Ἀχιβὰ, υἱοὶ Ἀσοὺρ, υἱοὶ Φαρακὲμ, υἱοὶ Βασαλὼϑ,
32 υἱοὶ Μεεδδὰ, υἱοὶ Κουϑὰ, υἱοὶ Χαρέα, υἱοὶ Βαρχουὲ, υἱοὶ Σεράρ,
υἱοὶ Θομοΐ, υἱοὶ Νασὶ, υἱοὶ Ἀτεφά· 33 υἱοὶ παίδων Σαλωμὼν, υἱοὶ
Ἀσσαπφιὼϑ, υἱοὶ Φαριρὰ, υἱοὶ Ἰειηλὶ, υἱοὶ Λοζὼν, υἱοὶ Ἰσδαὴλ, υἱοὶ
Σαφυΐ, 34 υἱοὶ Ἁγιὰ, υἱοὶ Φαχαρὲϑ, υἱοὶ Σαβιὴ, υἱοὶ Σαρωϑὶ, υἱοὶ
Μισαίας, υἱοὶ Γὰς, υἱοὶ Ἀδδοὺς, υἱοὶ Σουβὰ, υἱοὶ Ἀφεῤῥὰ, υἱοὶ
Βαρωδὶς, υἱοὶ Σαφὰγ, υἱοὶ Ἀλλώμ· 35 πάντες οἱ ἱερόδουλοι καὶ οἱ
υἱοὶ τῶν παίδων Σαλωμὼν τριακόσιοι ἑβδομηκονταδύο. 36 οὗτοι ἀνα-
βάντες ἀπὸ Θερμελὲϑ καὶ Θελερσὰς, ἡγούμενος αὐτῶν Χαρα-
αϑαλὰν καὶ Ἀαλάρ. 37 καὶ οὐκ ἠδύναντο ἀπαγγεῖλαι τὰς πατριὰς
αὐτῶν καὶ γενεὰς, ὡς ἐκ τοῦ Ἰσραὴλ εἰσιν· υἱοὶ Δαλὰν τοῦ υἱοῦ
τοῦ Βαενὰν, υἱοὶ Νεκωδὰν, ἑξακόσιοι πεντηκονταδύο. 38 καὶ ἐκ
τῶν ἱερέων οἱ ἐμποιούμενοι ἱερωσύνης, καὶ οὐχ εὑρέϑησαν, υἱοὶ
Ὀβδία, υἱοὶ Ἀκκὼς, υἱοὶ Ἰαδδοὺ τοῦ λαβόντος Αὐγίαν γυναῖκα
τῶν ϑυγατέρων Βερζελλαίου, καὶ ἐκλήϑη ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ.
39 καὶ τούτων ζητηϑείσης τῆς γενικῆς γραφῆς ἐν τῷ καταλοχισμῷ
καὶ μὴ εὑρεϑείσης, ἐχωρίσϑησαν τοῦ ἱερατεύειν. 40 καὶ εἶπεν
αὐτοῖς Νεεμίας καὶ Ἀτϑαρίας μὴ μετέχειν τῶν ἁγίων ἕως ἀναστῇ
ἀρχιερεὺς ἐνδεδυμένος τὴν δήλωσιν καὶ τὴν ἀλήϑειαν. 41 οἱ δὲ
πάντες ἦσαν Ἰσραὴλ ἀπὸ δωδεκαετοῦς χωρὶς παίδων καὶ παιδισκῶν,

---

26. Καδοήλου] Καδμιήλου III. — 27. τεσσαρακονταοκτώ III. et multi l., vulgo εἰκοσιοκτώ — 28. Τωβὶς] Σαβεὶ III. — 29. Σουὰ II. XI. al.; Σουσὰ III.; vulgo Σουδὰ — Ἀγγαβὰ II. III. XI. al., vulgo Ἀγραβὰ. — 31. Ἀχιβὰ] Ἀχιφὰ III. al. — Ἀσοὺρ II. III. XI. al., vulgo Ἀσοὺβ — Βασαλὼϑ ex nonnullis l. recepi, vulgo Βασαλὲμ. — 32. Νασὶ] Νασὶϑ III. al. — Ἀτεφὰ] Ἀτιφὰ III. al. — 33. Φαριρὰ] Φαριδὰ III. al. — Σαφυΐ] Σαφυϑὶ III. al. — 34. Μισαίας] Μασίας III. al. — Σουβὰ] Σουβὰς II. III. al. — Σαφὰγ] Σαφὰτ III. al., v. vs. 9. — 38. Ἀκκὼς III. al.; vulgo Ἀκβὼς — Βερζελλαίου] Ζορζελλέου III.; Φαηζελδαίου II. Esra 2, 61. ברזלי — 40. ἁγίων] ἁγ. αὐτοὺς III. XI. 44. al. — 41. ἦσαν Ἰσραὴλ II. III. XI. al.; vulgo Ἰσρ. ἦσαν — verba καὶ ἐπάνω post δωδεκαετοῦς delevi secutus II. III. XI. 55. al. Vet. Lat. Syr. —

μυριάδες τέσσαρες διςχίλιοι τριακόσιοι ἑξήκοντα· 42 παῖδες τούτων
καὶ παιδίσκαι, ἑπτακιςχίλιοι τριακόσιοι τριακονταεπτά· ψάλται
καὶ ψαλτῳδοί, διακόσιοι τεσσαρακονταπέντε· 43 κάμηλοι τετρα-
κόσιοι τριακονταπέντε, καὶ ἵπποι ἑπτακόσιοι τριακονταέξ, ἡμίονοι
διακόσιοι τεσσαρακονταπέντε, ὑποζύγια πεντακιςχίλια πεντακόσια
εἰκοσιπέντε.

44 Καὶ ἐκ τῶν ἡγουμένων κατὰ τὰς πατριὰς ἐν τῷ παρα-
γίνεσθαι αὐτοὺς εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ θεοῦ, τὸ ἐν Ἱερουσαλὴμ, ηὔξαντο
ἐγεῖραι τὸν οἶκον ἐπὶ τοῦ τόπου αὐτοῦ κατὰ τὴν αὐτῶν δύναμιν,
45 καὶ δοῦναι εἰς τὸ ἱερὸν γαζοφυλάκιον τῶν ἔργων χρυσίου μνᾶς
χιλίας καὶ ἀργυρίου μνᾶς πεντακιςχιλίας καὶ στολὰς ἱερατικὰς
ἑκατόν. 46 καὶ κατῳκίσθησαν οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ Λευῖται καὶ οἱ ἐκ
τοῦ λαοῦ αὐτοῦ ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ τῇ χώρᾳ, οἵ τε ἱεροψάλται
καὶ οἱ θυρωροὶ καὶ πᾶς Ἰσραὴλ ἐν ταῖς κώμαις αὐτῶν. 47 ἐνστάν-
τος δὲ τοῦ ἑβδόμου μηνὸς, καὶ ὄντων τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἑκάστου
ἐν τοῖς ἰδίοις, συνήχθησαν ὁμοθυμαδὸν εἰς τὸ εὐρύχωρον τοῦ πρώ-
του πυλῶνος τοῦ πρὸς τῇ ἀνατολῇ. 48 καὶ καταστὰς Ἰησοῦς ὁ
τοῦ Ἰωσεδὲκ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ οἱ ἱερεῖς καὶ Ζοροβάβελ ὁ τοῦ
Σαλαθιὴλ καὶ οἱ τούτου ἀδελφοὶ ἡτοίμασαν τὸ θυσιαστήριον τοῦ
θεοῦ Ἰσραὴλ, 49 προςενέγκαι ἐπ' αὐτοῦ ὁλοκαυτώσεις ἀκολούθως
τοῖς ἐν τῇ Μωυσέως βίβλῳ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ διηγορευμένοις.
50 καὶ ἐπισυνήχθησαν αὐτοῖς ἐκ τῶν ἄλλων ἐθνῶν τῆς γῆς καὶ
κατώρθωσαν τὸ θυσιαστήριον ἐπὶ τοῦ τόπου αὐτῶν, ὅτι ἐν ἔχθρᾳ
ἦσαν αὐτοῖς· καὶ κατίσχυσαν αὐτοὺς πάντα τὰ ἔθνη τὰ ἐπὶ τῆς
γῆς, καὶ ἀνέφερον θυσίας κατὰ τὸν καιρὸν καὶ ὁλοκαυτώματα
κυρίῳ τὸ πρωινὸν καὶ τὸ δειλινόν. 51 καὶ ἠγάγοσαν τὴν τῆς σκηνο-
πηγίας ἑορτὴν ὡς ἐπιτέτακται ἐν τῷ νόμῳ, καὶ θυσίας καθ' ἡμέραν
ὡς προςῆκον ἦν· 52 καὶ μετὰ ταῦτα προςφορὰς ἐνδελεχισμοῦ, καὶ
θυσίας σαββάτων καὶ νουμηνιῶν καὶ ἑορτῶν πασῶν ἡγιασμένων.
53 καὶ ὅσοι ηὔξαντο εὐχὴν τῷ θεῷ ἀπὸ τῆς νουμηνίας τοῦ ἑβδόμου
μηνὸς, ἤρξαντο προςφέρειν θυσίας τῷ θεῷ, καὶ ὁ ναὸς τοῦ θεοῦ
οὔπω ᾠκοδόμητο. 54 καὶ ἔδωκαν ἀργύριον τοῖς λατόμοις καὶ τέκ-
τοσι, καὶ ποτὰ καὶ βρωτὰ καὶ χάῤῥα τοῖς Σιδωνίοις καὶ Τυρίοις
εἰς τὸ παράγειν αὐτοὺς ἐκ τοῦ Λιβάνου ξύλα κέδρινα, διαφέρειν
σχεδίας εἰς τὸν Ἰόππης λιμένα, κατὰ τὸ πρόςταγμα τὸ γραφὲν

43. ἑπτακόσιοι XI. al.; vulgo ἑπτακιςχίλιοι.

46. αὐτοῦ post λαοῦ om. III. XI. 44. al. — 47. πρὸς τῇ ἀνατολῇ] πρ. τὴν ἀνατολὴν III. 44. al. — 50. αὐτῶν] αὐτοῦ III. XI. 44. al. Syr. — 54. χάῤῥα] κάῤῥα III. 44. al., Vet. Lat. Vulg. carra; Esra 3, 7. משׁ. correxi aliquando quamquam dubitanter μύρα.

αὐτοῖς παρὰ Κύρου τοῦ Περσῶν βασιλέως. [55]καὶ τῷ δευτέρῳ ἔτει
παραγενόμενος εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ θεοῦ εἰς Ἱερουσαλὴμ μηνὸς δευ-
τέρου ἤρξατο Ζοροβάβελ ὁ τοῦ Σαλαθιὴλ καὶ Ἰησοῦς ὁ τοῦ
Ἰωσεδὲκ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν καὶ οἱ ἱερεῖς, οἱ Λευῖται, καὶ πάν-
τες οἱ παραγενόμενοι ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας εἰς Ἱερουσαλὴμ, [56]καὶ
ἐθεμελίωσαν τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ τῇ νουμηνίᾳ τοῦ δευτέρου μηνὸς
τοῦ δευτέρου ἔτους ἐν τῷ ἐλθεῖν εἰς τὴν Ἰουδαίαν καὶ Ἱερουσαλήμ.
[57]καὶ ἔστησαν τοὺς Λευίτας ἀπὸ εἰκοσαετοῦς ἐπὶ τῶν ἔργων τοῦ
κυρίου. καὶ ἔστη Ἰησοῦς καὶ οἱ υἱοὶ καὶ οἱ ἀδελφοί, καὶ Καδμιὴλ
ὁ ἀδελφὸς, καὶ οἱ υἱοὶ Ἡμαδαβοὺν, καὶ οἱ υἱοὶ Ἰωδὰ τοῦ Ἡλια-
δοὺδ σὺν τοῖς υἱοῖς καὶ ἀδελφοῖς, πάντες οἱ Λευῖται ὁμοθυμαδὸν
ἐργοδιῶκται, ποιοῦντες εἰς τὰ ἔργα ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ κυρίου, καὶ
ᾠκοδόμησαν οἱ οἰκοδόμοι τὸν ναὸν τοῦ κυρίου. [58]καὶ ἔστησαν οἱ
ἱερεῖς ἐστολισμένοι μετὰ μουσικῶν καὶ σαλπίγγων, καὶ οἱ Λευῖται
υἱοὶ Ἀσὰφ ἔχοντες τὰ κύμβαλα ὑμνοῦντες τῷ κυρίῳ καὶ εὐλογοῦν-
τες κατ' Δαυὶδ βασιλέα τοῦ Ἰσραήλ. [59]καὶ ἐφώνησαν δι' ὕμνων
εὐλογοῦντες τῷ κυρίῳ, ὅτι ἡ χρηστότης αὐτοῦ καὶ ἡ δόξα εἰς
τοὺς αἰῶνας ἐν παντὶ Ἰσραήλ. [60]καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἐσάλπισαν καὶ
ἐβόησαν φωνῇ μεγάλῃ, ὑμνοῦντες τῷ κυρίῳ ἐπὶ τῇ ἐγέρσει τοῦ
οἴκου κυρίου. [61]καὶ ἦλθοσαν ἐκ τῶν ἱερέων, τῶν Λευιτῶν καὶ
τῶν προκαθημένων κατὰ τὰς πατριὰς αὐτῶν οἱ πρεσβύτεροι οἱ
ἑωρακότες τὸν πρὸ τούτου οἶκον πρὸς τὴν τούτου οἰκοδομὴν μετὰ
κραυγῆς καὶ κλαυθμοῦ μεγάλου, [62]καὶ πολλοὶ διὰ σαλπίγγων καὶ
χαρᾶς μεγάλῃ τῇ φωνῇ, [63]ὥστε τὸν λαὸν μὴ ἀκούειν τῶν σαλ-
πίγγων διὰ τὸν κλαυθμὸν τοῦ λαοῦ· ὁ γὰρ ὄχλος ἦν ὁ σαλπίζων
μεγαλωστὶ, ὥστε μακρόθεν ἀκούεσθαι. [64]καὶ ἀκούσαντες οἱ
ἐχθροὶ τῆς φυλῆς Ἰούδα καὶ Βενιαμὶν ἦλθοσαν ἐπιγνῶναι τίς ἡ
φωνὴ τῶν σαλπίγγων, [65]καὶ ἐπέγνωσαν, ὅτι οἱ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας
οἰκοδομοῦσι τὸν ναὸν τῷ κυρίῳ θεῷ Ἰσραήλ. [66]καὶ προσελθόντες
τῷ Ζοροβάβελ καὶ Ἰησοῦ καὶ τοῖς ἡγουμένοις τῶν πατριῶν λέγουσιν
αὐτοῖς· συνοικοδομήσωμεν ὑμῖν· [67]ὁμοίως γὰρ ὑμῖν ἀκούομεν τοῦ
κυρίου ὑμῶν, καὶ αὐτῷ ἐπιθύομεν ἀφ' ἡμερῶν Ἀσβακαφὰς βασι-
λέως Ἀσσυρίων, ὃς μετήγαγεν ἡμᾶς ἐνταῦθα. [68]καὶ εἶπεν αὐτοῖς
Ζοροβάβελ καὶ Ἰησοῦς καὶ οἱ ἡγούμενοι τῶν πατριῶν τοῦ Ἰσραήλ·
οὐχ ἡμῖν καὶ ὑμῖν τοῦ οἰκοδομῆσαι τὸν οἶκον κυρίῳ θεῷ ἡμῶν·

55. οἱ Λευῖται] καὶ οἱ Λ. 44 al. Vet. L. Vulg. Syr. — 56. ναὸν] οἶκον III. XI. al. — 59. ἐν om. II. 55. al. — 61. ἑωρακότες] προεωρ. III. — κραυγῆς κ. κλαυθμοῦ μεγάλου II. III. XI. 55. al.; vulgo κλαυθμοῦ κ. κραυγῆς μεγάλης. — 63. μεγαλωστὶ III. XI. 44. al., vulgo μεγάλως. — 67. Ἀσβακαφὰς] Ἀσβασαρέθ III. al. Esra 4, 2. אסר חדן —

[69]ἡμεῖς γὰρ μόνοι οἰκοδομήσομεν τῷ κυρίῳ τοῦ Ἰσραὴλ ἀκολούϑως
οἷς προςέταξεν ἡμῖν Κῦρος ὁ βασιλεὺς Περσῶν. [70]τὰ δὲ ἔϑνη τῆς
γῆς ἐπικοιμώμενα τοῖς ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ πολιορκοῦντες εἶργον
τοῦ οἰκοδομεῖν, [71]καὶ βουλὰς δημαγωγοῦντες καὶ συστάσεις ποι-
ούμενοι ἀπεκώλυσαν τοῦ ἀποτελεσϑῆναι τὴν οἰκοδομὴν πάντα τὸν
χρόνον τῆς ζωῆς τοῦ βασιλέως Κύρου. καὶ εἴρχϑησαν τῆς οἰκοδο-
μῆς ἔτη δύο ἕως τῆς Δαρείου βασιλείας.

VI. Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς Δαρείου βασιλείας ἐπρο-
φήτευσεν Ἀγγαῖος καὶ Ζαχαρίας ὁ τοῦ Ἀδδὼ οἱ προφῆται ἐπὶ
τοὺς Ἰουδαίους τοὺς ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Ἱερουσαλὴμ ἐπὶ τῷ ὀνόματι
κυρίου ϑεοῦ Ἰσραὴλ ἐπ' αὐτούς. [2]τότε στὰς Ζοροβάβελ ὁ τοῦ
Σαλαϑιὴλ καὶ Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ἰωσεδὲκ ἤρξαντο οἰκοδομεῖν τὸν οἶκον
τοῦ κυρίου τὸν ἐν Ἱερουσαλὴμ, συνόντων τῶν προφητῶν τοῦ κυρίου
βοηϑούντων αὐτοῖς. [3]ἐν αὐτῷ τῷ χρόνῳ παρῆν πρὸς αὐτοὺς
Σισίννης ὁ ἔπαρχος Συρίας καὶ Φοινίκης καὶ Σαϑραβουζάνης καὶ
οἱ συνεταῖροι καὶ εἶπαν αὐτοῖς· [4]τίνος ὑμῖν συντάξαντος τὸν οἶκον
τοῦτον οἰκοδομεῖτε καὶ τὴν στέγην ταύτην καὶ τὰ ἄλλα πάντα
ἐπιτελεῖτε; καὶ τίνες εἰσὶν οἱ οἰκοδόμοι οἱ ταῦτα ἐπιτελοῦντες;
[5]καὶ ἔσχοσαν χάριν ἐπισκοπῆς γενομένης ἐπὶ τὴν αἰχμαλωσίαν
παρὰ τοῦ κυρίου οἱ πρεσβύτεροι τῶν Ἰουδαίων, [6]καὶ οὐκ ἐκωλύ-
ϑησαν τῆς οἰκοδομῆς μέχρις οὗ ἀποσημανϑῆναι Δαρείῳ περὶ αὐτῶν
καὶ προςφωνηϑῆναι. [7]ΑΝΤΙΓΡΑΦΟΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ ΗΣ
ΕΓΡΑΨΕ ΔΑΡΕΙΩ ΚΑΙ ΑΠΕΣΤΕΙΛΑΝ. Σισίννης ὁ
ἔπαρχος Συρίας καὶ Φοινίκης καὶ Σαϑραβουζάνης καὶ οἱ συνεταῖ-
ροι οἱ ἐν Συρίᾳ καὶ Φοινίκῃ ἡγεμόνες βασιλεῖ Δαρείῳ χαίρειν.
[8]πάντα γνωστὰ ἔστω τῷ κυρίῳ ἡμῶν τῷ βασιλεῖ, ὅτι παραγενό-
μενοι εἰς τὴν χώραν τῆς Ἰουδαίας καὶ ἐλϑόντες εἰς Ἱερουσαλὴμ
τὴν πόλιν κατελάβομεν τῆς αἰχμαλωσίας τοὺς πρεσβυτέρους τῶν
Ἰουδαίων ἐν Ἱερουσαλὴμ τῇ πόλει, [9]οἰκοδομοῦντας οἶκον τῷ κυρίῳ
μέγαν, καινὸν διὰ λίϑων ξυστῶν, πολυτελῶν ξύλων τιϑεμένων ἐν
τοῖς τοίχοις, [10]καὶ τὰ ἔργα ἐκεῖνα ἐπὶ σπουδῆς γινόμενα, καὶ
εὐοδούμενον τὸ ἔργον ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν, καὶ ἐν πάσῃ δόξῃ καὶ
ἐπιμελείᾳ συντελούμενα. [11]τότε ἐπυνϑανόμεϑα τῶν πρεσβυτέρων

---

70. ἐπικοιμώμενα an recte habeat dubito, emendaverim ἐπικείμενα — 71. βουλὰς δημ. κ. συστάσεις] ἐπιβουλὰς κ. δημαγωγίας κ. ἐπισυστάσεις III. XI. al. — ἀποτελεσϑῆναι] ἐπιτελ. III. 64. 71. al.

VI. 4. οἱ οἰκοδόμοι III. 19. 44. al.; vulgo οἰκοδ. — 7. ἀπέστειλαν] ἀπέστειλεν III. XI. 58. al. — 10. συντελούμενα II. III. XI. 55. 58. 245.; vulgo συντελούμενον —

τούτων λέγοντες· τίνος ὑμῖν προςτάξαντος οἰκοδομεῖτε τὸν οἶκον
τοῦτον καὶ τὰ ἔργα ταῦτα θεμελιοῦτε; [12]ἐπηρωτήσαμεν οὖν
αὐτοὺς εἵνεκεν τοῦ γνωρίσαι σοι καὶ γράψαι σοι τοὺς ἀνθρώπους
τοὺς ἀφηγουμένους, καὶ τὴν ὀνοματογραφίαν ᾐτοῦμεν αὐτοὺς τῶν
προκαθηγουμένων. [13]οἱ δὲ ἀπεκρίθησαν ἡμῖν λέγοντες· ἡμεῖς
ἐσμὲν παῖδες τοῦ κυρίου τοῦ κτίσαντος τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.
[14]καὶ ᾠκοδόμητο οἶκος ἔμπροσθεν ἐτῶν πλειόνων διὰ βασιλέως τοῦ
᾿Ισραὴλ μεγάλου καὶ ἰσχυροῦ, καὶ ἐπετελέσθη. [15]καὶ ἐπεὶ οἱ πα-
τέρες ἡμῶν παραπικράναντες ἥμαρτον εἰς τὸν κύριον τοῦ ᾿Ισραὴλ
τὸν οὐράνιον, παρέδωκεν αὐτοὺς εἰς χεῖρας Ναβουχοδονόσορ βασι-
λέως Βαβυλῶνος βασιλέως τῶν Χαλδαίων· [16]τόν τε οἶκον καθε-
λόντες ἐνεπύρισαν, καὶ τὸν λαὸν ᾐχμαλώτευσαν εἰς Βαβυλῶνα.
[17]ἐν δὲ τῷ πρώτῳ ἔτει βασιλεύοντος Κύρου χώρας Βαβυλωνίας
ἔγραψεν ὁ βασιλεὺς Κῦρος τὸν οἶκον τοῦτον οἰκοδομῆσαι. [18]καὶ
τὰ ἱερὰ σκεύη τὰ χρυσᾶ καὶ τὰ ἀργυρᾶ, ἃ ἐξήνεγκε Ναβουχοδο-
νόσορ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ ἐν ῾Ιερουσαλὴμ καὶ ἀπηρείσατο αὐτὰ ἐν
τῷ αὐτοῦ ναῷ, πάλιν ἐξήνεγκεν αὐτὰ Κῦρος ὁ βασιλεὺς ἐκ τοῦ
ναοῦ τοῦ ἐν Βαβυλῶνι, καὶ παρεδόθη Ζοροβάβελ καὶ Σαβανασ-
σάρῳ τῷ ἐπάρχῳ. [19]καὶ ἐπετάγη αὐτῷ, καὶ ἀπήνεγκε πάντα τὰ
σκεύη ταῦτα ἀποθεῖναι ἐν τῷ ναῷ τῷ ἐν ῾Ιερουσαλὴμ, καὶ τὸν
ναὸν τοῦ κυρίου οἰκοδομηθῆναι ἐπὶ τοῦ τόπου. [20]τότε ὁ Σαβα-
νάσσαρος παραγενόμενος ἐνεβάλετο τοὺς θεμελίους τοῦ οἴκου κυρίου
τοῦ ἐν ῾Ιερουσαλὴμ, καὶ ἀπ᾿ ἐκείνου μέχρι τοῦ νῦν οἰκοδομούμενος
οὐκ ἔλαβε συντέλειαν. [21]νῦν οὖν εἰ κρίνεται, βασιλεῦ, ἐπισκεπήτω
ἐν τοῖς βασιλικοῖς βιβλιοφυλακίοις τοῦ Κύρου βασιλέως τοῖς ἐν Βα-
βυλῶνι, [22]καὶ ἐὰν εὑρίσκηται μετὰ τῆς γνώμης Κύρου τοῦ βασι-
λέως γενομένην τὴν οἰκοδομὴν τοῦ οἴκου κυρίου τοῦ ἐν ῾Ιερουσαλὴμ,
καὶ κρίνηται τῷ κυρίῳ βασιλεῖ ἡμῶν, προςφωνησάτω ἡμῖν περὶ τούτων.

[23]Τότε ὁ βασιλεὺς Δαρεῖος προςέταξεν ἐπισκέψασθαι ἐν
τοῖς βιβλιοφυλακίοις τοῖς κειμένοις ἐν Βαβυλῶνι, καὶ εὑρέθη ἐν
᾿Εκβατάνοις τῇ βάρει τῇ ἐν Μηδίᾳ χώρᾳ τόπος εἷς, ἐν ᾧ ὑπο-
μνημάτιστο τάδε· [24]ἔτους πρώτου βασιλεύοντος Κύρου βασιλεὺς
Κῦρος προςέταξε τὸν οἶκον τοῦ κυρίου τὸν ἐν ῾Ιερουσαλὴμ οἰκοδο-

13. ἡμεῖς ἐσμὲν III. XI. 58. al.; vulgo ἐσμὲν — 17. οἰκοδομῆσαι] οἰκοδομηθῆναι III. XI. 58. al. — 18. Βαβυλῶνι III. XI. 19. 44. al.; vulgo Βαβυλωνίᾳ — Ζορ. καὶ Σαν. II. III. et plerique l., vulgo Σαν. Ζορ. — 19. κ. ἀπήνεγκε |π. τ. σκ. τ.] ἀπενέγκαντι ταῦτα τὰ σκ. III. XI. al. — κυρίου † τοῦτον III. XI. al. — 20. Σαβαν. † ἐκεῖνος XI. 19. 44. al. — 21. βασιλέως τ. ἐν Βαβ. recepi ex XI. 19. 44. al. Syr. Vet. Lat. Vulg.; vulgo om. — 23. βιβλιοφ.] βασιλικοῖς βιβλ. III. XI. 44. al. — τόπος] τόμος III. 44. al. — εἷς om. II. 55. 19. 108. —

μῆσαι, ὅπου ἐπιϑύουσι διὰ πυρὸς ἐνδελεχοῦς, 25 οὗ τὸ ὕψος πηχῶν
ἑξήκοντα, πλάτος πηχῶν ἑξήκοντα, διὰ δόμων λιϑίνων ξυστῶν
τριῶν καὶ δόμου ξυλίνου ἐγχωρίου καινοῦ ἑνός, καὶ τὸ δαπάνημα
δοϑῆναι ἐκ τοῦ οἴκου Κύρου τοῦ βασιλέως, 26 καὶ τὰ ἱερὰ σκεύη
τοῦ οἴκου κυρίου, τά τε χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, ἃ ἐξήνεγκε Ναβου-
χοδονόσορ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ ἀπήνεγκεν εἰς
Βαβυλῶνα, ἀποκατασταϑῆναι εἰς τὸν οἶκον τὸν ἐν Ἱερουσαλὴμ
οὗ ἦν κείμενα, ὅπως τεϑῇ ἐκεῖ. 27 προςέταξε δὲ ἐπιμεληϑῆναι
Σισίννῃ ἐπάρχῳ Συρίας καὶ Φοινίκης καὶ Σαϑραβουζάνῃ καὶ τοῖς
συνεταίροις καὶ τοῖς ἀποτεταγμένοις ἐν Συρίᾳ καὶ Φοινίκῃ ἡγε-
μόσιν ἀπέχεσϑαι τοῦ τόπου, ἐᾶσαι δὲ τὸν παῖδα κυρίου Ζοροβάβελ,
ἔπαρχον δὲ τῆς Ἰουδαίας, καὶ τοὺς πρεσβυτέρους τῶν Ἰουδαίων
τὸν οἶκον τοῦ κυρίου ἐκεῖνον οἰκοδομεῖν ἐπὶ τοῦ τόπου. 28 καὶ ἐγὼ
δὲ ἐπέταξα ὁλοσχερῶς οἰκοδομῆσαι, καὶ ἀτενίσαι ἵνα συμποιῶσι
τοῖς ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας τῆς Ἰουδαίας μέχρι τοῦ ἐπιτελεσϑῆναι
τὸν οἶκον τοῦ κυρίου, 29 καὶ ἀπὸ τῆς φορολογίας Κοίλης Συρίας
καὶ Φοινίκης ἐπιμελῶς σύνταξιν δίδοσϑαι τούτοις τοῖς ἀνϑρώποις
εἰς ϑυσίαν τῷ κυρίῳ, Ζοροβάβελ ἐπάρχῳ εἰς ταύρους καὶ κριοὺς
καὶ ἄρνας, 30 ὁμοίως δὲ καὶ πυρὸν καὶ ἅλα καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον
ἐνδελεχῶς κατ' ἐνιαυτόν, καϑὼς ἂν οἱ ἱερεῖς οἱ ἐν Ἱερουσαλὴμ
ὑπαγορεύσωσιν ἀναλίσκεσϑαι καϑ' ἡμέραν, ἀναμφισβητήτως,
31 ὅπως προςφέρωνται σπονδαὶ τῷ ϑεῷ τῷ ὑψίστῳ ὑπὲρ τοῦ βασι-
λέως καὶ τῶν παίδων, καὶ προςεύχωνται περὶ τῆς αὐτῶν ζωῆς,
32 καὶ προςτάξαι ἵνα ὅσοι ἐὰν παραβῶσί τι τῶν γεγραμμένων καὶ
ἀκυρώσωσι, ληφϑῆναι ξύλον ἐκ τῶν ἰδίων αὐτοῦ καὶ ἐπ' αὐτοῦ
κρεμασϑῆναι, καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ εἶναι βασιλικά. 33 διὰ
ταῦτα καὶ ὁ κύριος, οὗ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπικέκληται ἐκεῖ, ἀφανί-
σαι πάντα βασιλέα καὶ ἔϑνος, ὃς ἐκτενεῖ τὴν χεῖρα αὐτοῦ κωλῦσαι
ἢ κακοποιῆσαι τὸν οἶκον κυρίου ἐκεῖνον τὸν ἐν Ἱερουσαλήμ.
34 ἐγὼ βασιλεὺς Δαρεῖος δεδογμάτικα ἐπιμελῶς κατὰ ταῦτα γίνεσϑαι.

VII. Τότε Σισίννης ἔπαρχος Κοίλης Συρίας καὶ Φοινίκης
καὶ Σαϑραβουζάνης καὶ οἱ συνεταῖροι κατακολουϑήσαντες τοῖς
ὑπὸ τοῦ βασιλέως Δαρείου προςταγεῖσιν, 2 ἐπεστάτουν τῶν ἱερῶν
ἔργων ἐπιμελέστερον συνεργοῦντες τοῖς πρεσβυτέροις τῶν Ἰουδαίων

28. τῆς Ἰουδαίας] τῶν Ἰουδαίων III. XI. al. — 29. ϑυσίαν] ϑυσίας III. XI. al. — 32. προςτάξαι] προςέταξεν III. XI. 49. al. — γεγραμμένων καὶ] προειρημένων κ. τῶν προγεγραμμένων ἢ καὶ III. XI. al.
VII. 1. ἔπαρχος] ὁ ἔπ. III. 19. 55. al. —

καὶ ἱεροστάταις. 3 καὶ εὔοδα ἐγίνετο τὰ ἱερὰ ἔργα προφητευόντων
Ἀγγαίου καὶ Ζαχαρίου τῶν προφητῶν. 4 καὶ συνετέλεσαν ταῦτα
διὰ προστάγματος κυρίου θεοῦ Ἰσραὴλ καὶ μετὰ τῆς γνώμης τοῦ
Κύρου καὶ Δαρείου καὶ Ἀρταξέρξου βασιλέων Περσῶν ἕως τοῦ
ἕκτου ἔτους Δαρείου βασιλέως Περσῶν. 5 συνετελέσθη ὁ οἶκος ὁ
ἅγιος ἕως τρίτης καὶ εἰκάδος μηνὸς Ἄδαρ τοῦ ἕκτου ἔτους βασι-
λέως Δαρείου. 6 καὶ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ
Λευῖται καὶ οἱ λοιποὶ οἱ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας οἱ προστεθέντες
ἀκολούθως τοῖς ἐν τῇ Μωυσέως βίβλῳ. 7 καὶ προςήνεγκαν εἰς τὸν
ἐγκαινισμὸν τοῦ ἱεροῦ τοῦ κυρίου ταύρους ἑκατὸν, κριοὺς διακο-
σίους, ἄρνας τετρακοσίους, 8 χιμάρους ὑπὲρ ἁμαρτίας παντὸς τοῦ
Ἰσραὴλ δώδεκα πρὸς ἀριθμὸν, ἐκ τῶν φυλάρχων τοῦ Ἰσραὴλ
δώδεκα. 9 καὶ ἔστησαν οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ Λευῖται κατὰ φυλὰς
ἐστολισμένοι ἐπὶ τῶν ἔργων κυρίου θεοῦ Ἰσραὴλ ἀκολούθως τῇ
Μωυσέως βίβλῳ, καὶ οἱ θυρωροὶ ἐφ' ἑκάστου πυλῶνος. 10 καὶ
ἠγάγοσαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ τῶν ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας τὸ πάσχα ἐν
τῇ τεσσαρεςκαιδεκάτῃ τοῦ πρώτου μηνὸς, ὅτε ἡγνίσθησαν οἱ ἱερεῖς
καὶ οἱ Λευῖται, 11 ἅμα καὶ πάντες οἱ υἱοὶ τῆς αἰχμαλωσίας.
12 καὶ ἔθυσαν τὸ πάσχα πᾶσι τοῖς υἱοῖς αἰχμαλωσίας καὶ
τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν τοῖς ἱερεῦσι καὶ ἑαυτοῖς. 13 καὶ ἐφάγοσαν
οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ οἱ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας, πάντες οἱ χωρισθέντες ἀπὸ
τῶν βδελυγμάτων τῶν ἐθνῶν τῆς γῆς, ζητοῦντες τὸν κύριον.
14 καὶ ἠγάγοσαν τὴν ἑορτὴν τῶν ἀζύμων ἑπτὰ ἡμέρας εὐφραινό-
μενοι ἔναντι κυρίου, 15 ὅτι μετέστρεψε τὴν βουλὴν τοῦ βασιλέως
Ἀσσυρίων ἐπ' αὐτοὺς, κατισχῦσαι τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὰ ἔργα
κυρίου θεοῦ Ἰσραήλ.

VIII. Καὶ μεταγενέστερος τούτων βασιλεύοντος Ἀρταξέρξου
τοῦ Περσῶν βασιλέως προςέβη Ἔσδρας Σαραίου τοῦ Ἐζερίου 2 τοῦ
Χελκίου τοῦ Σαλήμου τοῦ Σαδδούκου τοῦ Ἀχιτὼβ τοῦ Ἀμαρίου

4. κυρίου] τοῦ κυρ. II. III. XI. 58. — τοῦ ante Κύρου om. III. 19. 44. al. — verba ἕως τοῦ — Περσῶν recepi ex III. XI. 52. al. Syr. Vet. Lat. — 5. ὁ ἅγιος om. II. 19. 44. al. Vet. Lat. Vulg. — 8. ἐκ τῶν φυλάρχων] τῶν φυλῶν 19. 108. Vet. Lat. Vulg. — 9. κατὰ φ. ἐστολ.] ἐστολ. κατὰ φ. II. 44. al. Vet. Lat. Vulg. — 10. ὅτε] ὅτι III. XI. 44. al. — 11. post αἰχμαλωσίας vulgo adduntur verba ὅτι ἡγνίσθησαν (οὐκ ἡγν. 55. 19. 108. Syr. Vet. Lat. Vulg.), ὅτι οἱ Λευῖται ἅμα πάντες ἡγνίσθησαν, quae delevi; om. ea 58. 71. et inde a v. ὅτι οἱ 52. 64. 74. al. — 12. τοῖς αἰχμ.] τῆς αἰχμ. III. XI. 44. al. —

VIII. 1. ἐστὶ, quod codd. post τούτων exhibent, delevi — Σαραίου III. 19. 44. al.; vulgo Ἀζαραίου — Ἐζερίου III. 44. al.; vulgo Ζεχρίου — 2. verba τοῦ Μαρ. τ. Ζ. τ. Σαουΐα in textu vatic. desunt — Ἀβισουαὶ III. al.; vulgo Ἀβισαΐ — ἱερέως τοῦ πρώτου] πρώτου ἱερ. II. 55. 58. —

τοῦ Ὀζίου τοῦ Μαρερὼθ τοῦ Ζαραίου τοῦ Σαουΐα τοῦ Βοκκὰ τοῦ
Ἀβισουαὶ τοῦ Φινεὲς τοῦ Ἐλεάζαρ τοῦ Ἀαρὼν τοῦ ἱερέως τοῦ
πρώτου· 3 οὗτος Ἔσδρας ἀνέβη ἐκ Βαβυλῶνος ὡς γραμματεὺς
εὐφυὴς ὢν ἐν τῷ Μωυσέως νόμῳ τῷ ἐκδεδομένῳ ὑπὸ τοῦ θεοῦ τοῦ
Ἰσραήλ. 4 καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς δόξαν, εὑρόντος χάριν
ἐνώπιον αὐτοῦ ἐπὶ πάντα τὰ ἀξιώματα αὐτοῦ. 5 καὶ συνανέβησαν
ἐκ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ καὶ τῶν ἱερέων καὶ Λευιτῶν καὶ ἱεροψαλτῶν
καὶ θυρωρῶν καὶ ἱεροδούλων εἰς Ἱερουσαλὴμ 6 ἔτους ἑβδόμου βασι-
λεύοντος Ἀρταξέρξου ἐν τῷ πέμπτῳ μηνί· οὗτος ἐνιαυτὸς ἕβδομος
τῷ βασιλεῖ· ἐξελθόντες γὰρ ἐκ Βαβυλῶνος τῇ νουμηνίᾳ τοῦ πρώ-
του μηνὸς παρεγένοντο εἰς Ἱερουσαλὴμ κατὰ τὴν δοθεῖσαν αὐτοῖς
εὐοδίαν παρὰ τοῦ κυρίου ἐπ' αὐτῷ. 7 ὁ γὰρ Ἔσδρας πολλὴν ἐπι-
στήμην περιεῖχεν εἰς τὸ μηδὲν παραλιπεῖν τῶν ἐκ τοῦ νόμου κυρίου
καὶ ἐκ τῶν ἐντολῶν, διδάξαι πάντα τὸν Ἰσραὴλ δικαιώματα καὶ
κρίματα. 8 προςπεσόντος δὲ τοῦ γραφέντος προςτάγματος παρὰ
Ἀρταξέρξου βασιλέως πρὸς Ἔσδραν τὸν ἱερέα καὶ ἀναγνώστην
τοῦ νόμου κυρίου, οὗ ἐστιν ἀντίγραφον τὸ ὑποκείμενον· 9 Βασιλεὺς
Ἀρταξέρξης Ἔσδρᾳ τῷ ἱερεῖ καὶ ἀναγνώστῃ τοῦ νόμου κυρίου
χαίρειν. 10 καὶ τὰ φιλάνθρωπα ἐγὼ κρίνας προςέταξα τοὺς βουλο-
μένους ἐκ τοῦ ἔθνους τῶν Ἰουδαίων αἱρετίζοντας καὶ τῶν ἱερέων
καὶ τῶν Λευιτῶν καὶ τῶν δὲ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ βασιλείᾳ συμπορεύεσθαί
σοι εἰς Ἱερουσαλήμ. 11 ὅσοι οὖν ἐνθυμοῦνται, συνεξορμάτωσαν κα-
θάπερ δέδοκται ἐμοί τε καὶ τοῖς ἑπτὰ φίλοις συμβουλευταῖς,
12 ὅπως ἐπισκέψωνται τὰ κατὰ τὴν Ἰουδαίαν καὶ Ἱερουσαλὴμ
ἀκολούθως ᾧ ἔχει ἐν τῷ νόμῳ κυρίου, 13 καὶ ἀπενεγκεῖν δῶρα τῷ
κυρίῳ τοῦ Ἰσραὴλ ἃ ηὐξάμην ἐγώ τε καὶ οἱ φίλοι εἰς Ἱερουσα-
λήμ, καὶ πᾶν χρυσίον καὶ ἀργύριον ὃ ἐὰν εὑρεθῇ ἐν τῇ χώρᾳ τῆς
Βαβυλωνίας τῷ κυρίῳ εἰς Ἱερουσαλὴμ 14 σὺν τῷ δεδωρημένῳ ὑπὸ
τοῦ ἔθνους εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ κυρίου θεοῦ αὐτῶν τὸ ἐν Ἱερουσαλὴμ
συναχθῆναι, τό τε χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον εἰς ταύρους καὶ κριοὺς
καὶ ἄρνας καὶ τὰ τούτοις ἀκόλουθα, 15 ὥστε προςενεγκεῖν θυσίας
τῷ κυρίῳ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ κυρίου θεοῦ αὐτῶν τὸ ἐν
Ἱερουσαλήμ. 16 καὶ πάντα ὅσα ἐὰν βούλῃ μετὰ τῶν ἀδελφῶν σου

6. post μηνὸς add. III. ἐν τῇ νουμηνίᾳ τοῦ πέμπτου μηνὸς — ἐπ' αὐτῷ om. III. XI. 44. al. — 7. ἐκ τῶν] τῶν III. XI. al. — πάντα τὸν Ἰσρ. δικ. κ.] τὸν π. Ἰσρ. πάντα τὰ δικ. κ. τὰ III. XI. al. — 10. καὶ τῶν δὲ] ὄντων δὲ αὐτῶν III. XI. 44. al.; τῶν ὄντων 19. 108. — 11. συνεξορμάτωσαν III. XI. 19. al.; vulgo συνεξορμάσθωσαν — συμβουλ.] καὶ συμβ. 19. 44. al. Vet. Lat. Syr. — 12. ᾧ] οἷς 19. 108; ὡς III. XI. 44. al. — 13. τοῦ Ἰσρ. om. II. 55. 19. 108. Syr. —

ποιῆσαι χρυσίῳ καὶ ἀργυρίῳ, ἐπιτέλει κατὰ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ
σου. [17]καὶ τὰ ἱερὰ σκεύη τοῦ κυρίου, τὰ διδόμενά σοι εἰς τὴν
χρείαν τοῦ ἱεροῦ τοῦ θεοῦ σου, θήσεις ἐναντίον τοῦ θεοῦ σου τοῦ
ἐν Ἱερουσαλὴμ, [18]καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα ἐὰν ὑποπίπτῃ σοι εἰς τὴν
χρείαν τοῦ ἱεροῦ τοῦ θεοῦ σου δώσεις ἐκ τοῦ βασιλικοῦ γαζοφυλα-
κίου. [19]κἀγὼ δὲ Ἀρταξέρξης ὁ βασιλεὺς προςέταξα τοῖς γαζοφύλαξι
Συρίας καὶ Φοινίκης, ἵνα ὅσα ἐὰν ἀποστείλῃ Ἔσδρας ὁ ἱερεὺς
καὶ ἀναγνώστης τοῦ νόμου τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου ἐπιμελῶς διδῶσιν
αὐτῷ ἕως ἀργυρίου ταλάντων ἑκατὸν, [20]ὁμοίως δὲ καὶ ἕως πυροῦ
κόρων ἑκατὸν καὶ οἴνου μετρητῶν ἑκατὸν, [21]καὶ ἅλα ἐκ πλήθους.
πάντα κατὰ τὸν τοῦ θεοῦ νόμον ἐπιτελεσθήτω ἐπιμελῶς τῷ θεῷ
τῷ ὑψίστῳ, ἕνεκεν τοῦ μὴ γενέσθαι ὀργὴν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ
βασιλέως καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ. [22]καὶ ὑμῖν δὲ λέγεται, ὅπως πᾶσι
τοῖς ἱερεῦσι καὶ τοῖς Λευίταις καὶ ἱεροψάλταις καὶ θυρωροῖς καὶ
ἱεροδούλοις καὶ πραγματικοῖς τοῦ ἱεροῦ τούτου μηδεμία φορολογία,
μηδὲ ἄλλη ἐπιβολὴ γίνηται, καὶ μηδένα ἔχειν ἐξουσίαν ἐπιβαλεῖν
τι τούτοις. [23]καὶ σὺ, Ἔσδρα, κατὰ τὴν σοφίαν τοῦ θεοῦ ἀνά-
δειξον κριτὰς καὶ δικαστὰς, ὅπως δικάζωσιν ἐν ὅλῃ Συρίᾳ καὶ
Φοινίκῃ πάντας τοὺς ἐπισταμένους τὸν νόμον τοῦ θεοῦ σου, καὶ
τοὺς μὴ ἐπισταμένους διδάξεις. [24]καὶ πάντες ὅσοι ἐὰν παρα-
βαίνωσι τὸν νόμον τοῦ θεοῦ σου καὶ τὸν βασιλικὸν ἐπιμελῶς
κολασθήσονται, ἐάν τε καὶ θανάτῳ, ἐάν τε καὶ τιμωρίᾳ, ἢ ἀργυ-
ρικῇ ζημίᾳ, ἢ ἀπαγωγῇ. [25]καὶ εἶπεν Ἔσδρας ὁ γραμματεύς·
εὐλογητὸς μόνος κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων μου ὁ δοὺς ταῦτα εἰς
τὴν καρδίαν τοῦ βασιλέως, δοξάσαι τὸν οἶκον αὐτοῦ τὸν ἐν Ἱερου-
σαλὴμ, [26]καὶ ἐμὲ ἐτίμησεν ἐναντίον τοῦ βασιλέως καὶ τῶν συμ-
βουλευόντων καὶ πάντων τῶν φίλων καὶ μεγιστάνων αὐτοῦ.

[27]Καὶ ἐγὼ εὐθαρσὴς ἐγενόμην κατὰ τὴν ἀντίληψιν κυρίου
τοῦ θεοῦ μου, καὶ συνήγαγον ἐκ τοῦ Ἰσραὴλ ἄνδρας ὥστε συναναβ-
βῆναί μοι. [28]καὶ οὗτοι οἱ προηγούμενοι κατὰ τὰς πατριὰς αὐτῶν
καὶ τὰς μεριδαρχίας οἱ ἀναβάντες μετ' ἐμοῦ ἐκ Βαβυλῶνος ἐν
τῇ βασιλείᾳ Ἀρταξέρξου τοῦ βασιλέως. [29]ἐκ τῶν υἱῶν Φινεὲς,

17. θήσεις ἐν. τ. θεοῦ σ. om. II. III. 44. al. Vet. Lat. Syr. — 18. verba κ. τὰ λοιπὰ — θεοῦ σου ed. Rom. om. — 19. loco ἰδοὺ recepi δὲ ex III. XI. 19. 44. al. Vet. Lat. Vulg. Syr. — Ἀ. ὁ βασ. II. 55. 19. 108.; ὁ β. Ἀ. III. XI. al.; vulgo Ἀ. β. — 21. ἅλα 106. et nonnulli alii l. Vet. Lat.; vulgo ἄλλα — 22. ἐπιβολὴ 245. Syr. Vet. Lat. Vulg.; vulgo ἐπιβουλὴ — 24. ἐὰν II. III. XI. al.; vulgo ἂν — 25. κ. εἶπεν Ἔ. ὁ γραμμ. om. II. 55. 108., cf. Esra 7, 27.

27. ἐκ τ. Ἰ. ἄνδρας II. III. XI. al.; vulgo ἄνδρ. ἐκ τ. Ἰ. — 29. Ἰθαμ. III. et multi l.; vulgo Ἰαθαμ. — Ἀττοὺς III. al.; vulgo Λαττοὺς; Esra 8, 2. חטוש —

Γηρσών· ἐκ τῶν υἱῶν Ἰθαμάρου, Γαμαλιήλ· ἐκ τῶν υἱῶν Δαυίδ,
Ἀττοὺς ὁ Σεχενίου· 30 ἐκ τῶν υἱῶν Φόρος, Ζαχαρίας, καὶ μετ'
αὐτοῦ ἀπεγράφησαν ἄνδρες ἑκατὸν πεντήκοντα· 31 ἐκ τῶν υἱῶν
Φααθ Μωάβ, Ἐλιαωνίας Ζαραίου, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄνδρες δια-
κόσιοι· 32 ἐκ τῶν υἱῶν Ζαθόης, Σεχενίας Ἰεζήλου, καὶ μετ' αὐτοῦ
ἄνδρες τριακόσιοι· ἐκ τῶν υἱῶν Ἀδίν, Ὠβὴθ Ἰωνάθου, καὶ μετ'
αὐτοῦ ἄνδρες διακόσιοι πεντήκοντα· 33 ἐκ τῶν υἱῶν Ἠλάμ,
Ἰεσίας Γοθολίου, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄνδρες ἑβδομήκοντα· 34 ἐκ τῶν
υἱῶν Σαφατίου, Ζαραΐας Μιχαήλου, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄνδρες ἑβδο-
μήκοντα· 35 ἐκ τῶν υἱῶν Ἰωάβ, Ἀβαδίας Ἰεζήλου, καὶ μετ' αὐτοῦ
ἄνδρες διακόσιοι δεκαδύο· 36 ἐκ τῶν υἱῶν Βανίας, Σαλιμώθ
Ἰωσαφίου, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄνδρες ἑξήκοντα καὶ ἑκατόν· 37 ἐκ
τῶν υἱῶν Βαβί, Ζαχαρίας Βηβαΐ, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄνδρες εἰκοσιοκτώ·
38 ἐκ τῶν υἱῶν Ἀστάθ, Ἰωάννης Ἀκατάν, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄνδρες
ἑκατὸν δέκα· 39 ἐκ τῶν υἱῶν Ἀδωνικὰμ οἱ ἔσχατοι, καὶ ταῦτα
τὰ ὀνόματα αὐτῶν· Ἐλιφάλατος τοῦ Ἰεουὴλ καὶ Σαμαίας, καὶ
μετ' αὐτῶν ἄνδρες ἑβδομήκοντα· 40 ἐκ τῶν υἱῶν Βαγώ, Οὐθὶ ὁ
τοῦ Ἰσταλκούρου, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄνδρες ἑβδομήκοντα. 41 καὶ
συνήγαγον αὐτοὺς ἐπὶ τὸν λεγόμενον Θερὰν ποταμόν, καὶ παρενε-
βάλομεν αὐτόθι ἡμέρας τρεῖς, καὶ κατέμαθον αὐτούς. 42 καὶ ἐκ
τῶν ἱερέων καὶ ἐκ τῶν Λευιτῶν οὐχ εὑρὼν ἐκεῖ, 43 ἀπέστειλα πρὸς
Ἐλεάζαρον καὶ Ἰδουῆλον καὶ Μαιὰ καὶ Μασμὰν 44 καὶ Ἀλναθὰν
καὶ Σαμαίαν καὶ Ἰώριβον, Νάθαν, Ἐννατάν, Ζαχαρίαν καὶ
Μοσέλλαμον τοὺς ἡγουμένους καὶ ἐπιστήμονας, 45 καὶ εἶπα αὐτοῖς
ἐλθεῖν πρὸς Λοδδαῖον τὸν ἡγούμενον τὸν ἐν τῷ τόπῳ τοῦ γαζοφυ-
λακίου, 46 ἐντειλάμενος αὐτοῖς διαλεχθῆναι Λοδδαίῳ καὶ τοῖς ἀδελ-
φοῖς αὐτοῦ καὶ τοῖς ἐν τῷ τόπῳ γαζοφύλαξιν, ἀποστεῖλαι ἡμῖν
τοὺς ἱερατεύσοντας ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ κυρίου ἡμῶν. 47 καὶ ἤγαγον
ἡμῖν κατὰ τὴν κραταιὰν χεῖρα τοῦ κυρίου ἡμῶν ἄνδρας ἐπιστή-
μονας τῶν υἱῶν Μοολὶ τοῦ Λευὶ τοῦ Ἰσραὴλ Ἀσεβηβίαν καὶ τοὺς
υἱοὺς αὐτοῦ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς ὄντας δέκα καὶ ὀκτώ· 48 καὶ
Ἀσεβίαν καὶ Ἄννουν καὶ Ὡσαίαν ἀδελφὸν ἐκ τῶν υἱῶν Χανου-
ναίου, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν εἴκοσι ἄνδρες· 49 καὶ ἐκ τῶν ἱεροδούλων
ὧν ἔδωκε Δαυίδ, καὶ οἱ ἡγούμενοι εἰς τὴν ἐργασίαν τῶν Λευιτῶν,
ἱεροδούλους διακοσίους καὶ εἴκοσι· πάντων ἐσημάνθη ἡ ὀνοματο-

39. Ἐλιφάλατος τ. Ἰεοὺλ III. et plerique l.; vulgo Ἐλιφαλὰ τ. Γε. — 41. αὐτόθι ἡμ. τρ. II. III. XI. al. Vet. Lat. Vulg.; vulgo ἡμ. τρ. αὐτ. — 42. ἱερέων] υἱῶν τῶν ἱερ. III. XI. 44. al. — 43. κ. Μαιὰ om. II. III. XI. al. — 44. Ἀλναθὰν] Ἐλν. III. al. — 47. ἄνδρας ἐπιστήμονας] ἄνδρα ἐπιστήμονα II. 19. 55. —

γραφία. 50 καὶ ηὐξάμην ἐκεῖ νηστείαν τοῖς νεανίσκοις ἔναντι
κυρίου ἡμῶν, ζητῆσαι παρ' αὐτοῦ εὐοδίαν ἡμῖν τε καὶ τοῖς συν-
οῦσιν ἡμῖν, τέκνοις ἡμῶν καὶ κτήνεσιν. 51 ἐνετράπην γὰρ αἰτῆσαι
τὸν βασιλέα πεζούς τε καὶ ἱππεῖς καὶ προπομπὴν ἕνεκεν ἀσφαλείας
τῆς πρὸς τοὺς ἐναντιουμένους ἡμῖν. 52 εἴπαμεν γὰρ τῷ βασιλεῖ,
ὅτι ἡ ἰσχὺς τοῦ κυρίου ἡμῶν ἔσται μετὰ τῶν ἐπιζητούντων αὐτὸν
εἰς πᾶσαν ἐπανόρθωσιν. 53 καὶ πάλιν ἐδεήθημεν τοῦ κυρίου ἡμῶν
πάντα ταῦτα, καὶ ἐτύχομεν εὐιλάτου. 54 καὶ ἐχώρισα τῶν φυλάρ-
χων τῶν ἱερέων ἄνδρας δεκαδύο, καὶ Ἐσερεβίαν καὶ Ἀσσαμίαν,
καὶ μετ' αὐτῶν ἐκ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν ἄνδρας δέκα. 55 καὶ
ἔστησα αὐτοῖς τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον καὶ τὰ ἱερὰ σκεύη τοῦ
οἴκου τοῦ κυρίου ἡμῶν οὕτως ὡς ἐδωρήσατο ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ
σύμβουλοι αὐτοῦ καὶ οἱ μεγιστᾶνες καὶ πᾶς Ἰσραήλ. 56 καὶ
στήσας παρέδωκα αὐτοῖς ἀργυρίου τάλαντα ἑξακόσια πεντήκοντα,
καὶ σκεύη ἀργυρᾶ ταλάντων ἑκατόν, καὶ χρυσίου τάλαντα ἑκατόν,
57 καὶ χρυσώματα εἴκοσι, καὶ σκεύη χάλκεα ἀπὸ χρηστοῦ χαλκοῦ
στίλβοντα χρυσοειδῆ σκεύη δώδεκα. 58 καὶ εἶπα αὐτοῖς· καὶ ὑμεῖς
ἅγιοί ἐστε τῷ κυρίῳ, καὶ τὰ σκεύη τὰ ἅγια καὶ τὸ χρυσίον καὶ
τὸ ἀργύριον εὐχὴ τῷ κυρίῳ, κυρίῳ τῶν πατέρων ἡμῶν. 59 ἀγρυπνεῖτε
καὶ φυλάσσετε ἕως τοῦ παραδοῦναι ὑμᾶς αὐτὰ τοῖς φυλάρχοις
τῶν ἱερέων καὶ τῶν Λευιτῶν καὶ τοῖς ἡγουμένοις τῶν πατριῶν τοῦ
Ἰσραὴλ ἐν Ἱερουσαλὴμ ἐν τοῖς παστοφορίοις τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ
ἡμῶν. 60 καὶ οἱ παραλαβόντες οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ Λευῖται τὸ ἀργύριον
καὶ τὸ χρυσίον καὶ τὰ σκεύη τὰ ἐν Ἱερουσαλὴμ εἰςήνεγκαν εἰς τὸ
ἱερὸν τοῦ κυρίου. 61 καὶ ἀναζεύξαντες ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Θερὰ τῇ
δωδεκάτῃ τοῦ πρώτου μηνός, ἕως εἰςήλθομεν εἰς Ἱερουσαλὴμ κατὰ
τὴν κραταιὰν χεῖρα τοῦ κυρίου ἡμῶν τὴν ἐφ' ἡμῖν, καὶ ἐρρύσατο
ἡμᾶς ἀπὸ τῆς εἰςόδου ἀπὸ παντὸς ἐχθροῦ, καὶ ἤλθομεν εἰς
Ἱερουσαλήμ. 62 καὶ γενομένης αὐτόθι ἡμέρας τρίτης, τῇ ἡμέρᾳ
τῇ τετάρτῃ σταθὲν τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον παρεδόθη ἐν τῷ
οἴκῳ κυρίου ἡμῶν Μαρμωθὶ Οὐρίᾳ ἱερεῖ, 63 καὶ μετ' αὐτοῦ Ἐλεάζαρ
ὁ τοῦ Φινεές, καὶ ἦσαν μετ' αὐτῶν Ἰωσαβδὸς Ἰησοῦ καὶ Μοεθ
Σαβάννου οἱ Λευῖται. πρὸς ἀριθμὸν καὶ ὁλκὴν ἅπαντα· 64 καὶ

53. πάντα] κατὰ III. XI. 44. al. Vet. Lat. Vulg. — 54. Ἀσσαμίαν II. III. XI. 44. al.; vulgo Σαμίαν — δέκα libri fere omnes; vulgo δώδεκα — 55. scripsi οὕτως ὡς cum II. III. XI. 44. 52. al. οὕτως praebeant, Vet. Lat. silent; vulgo ἃ — 57. χάλκεα] χαλκᾶ II. 55. 19. 108. — 58. τὰ ἅγια] ἅγ. III. XI. al. — 60. εἰςήνεγκαν] ἤνεγκαν II. 55. 19. 108. — 61. εἰςόδου] εἰς. κύριος III. XI. al. — 63. μετ' αὐτῶν III. 44. al. Syr. Vet. Lat. Vulg.; vulgo μετ' αὐτοῦ — δὲ, quod vulgo legitur ante Λευῖται, abest a cdd. graecis fere omnibus et antiquis versionibus.

ἐγράφη πᾶσα ἡ ὁλκὴ αὐτῶν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ. 65 οἱ δὲ παραγενό-
μενοι ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας προςήνεγκαν ϑυσίας τῷ ϑεῷ τοῦ Ἰσραὴλ
κυρίῳ, ταύρους δώδεκα ὑπὲρ παντὸς Ἰσραήλ, κριοὺς ἐννενηκονταέξ,
ἄρνας ἑβδομηκονταδύο, τράγους ὑπὲρ σωτηρίου δώδεκα, ἅπαντα
ϑυσίαν τῷ κυρίῳ. 66 καὶ ἀπέδωκαν τὰ προστάγματα τοῦ βασι-
λέως τοῖς βασιλικοῖς οἰκονόμοις καὶ τοῖς ἐπάρχοις Κοίλης Συρίας
καὶ Φοινίκης, καὶ ἐδόξασαν τὸ ἔϑνος καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ κυρίου.
67 Καὶ τούτων τελεσϑέντων προςήλϑοσάν μοι οἱ ἡγούμενοι
λέγοντες· 68 οὐκ ἐχώρισαν τὸ ἔϑνος τοῦ Ἰσραὴλ καὶ οἱ ἄρχοντες
καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ Λευῖται τὰ ἀλλογενῆ ἔϑνη τῆς γῆς καὶ τὰς
ἀκαϑαρσίας αὐτῶν ἀπὸ τῶν ἐϑνῶν τῶν Χαναναίων καὶ Χετταίων
καὶ Φερεζαίων καὶ Ἰεβουσαίων καὶ Μωαβιτῶν καὶ Αἰγυπτίων καὶ
Ἰδουμαίων· 69 συνῴκησαν γὰρ μετὰ τῶν ϑυγατέρων αὐτῶν καὶ
αὐτοὶ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν, καὶ ἐπεμίγη τὸ σπέρμα τὸ ἅγιον εἰς τὰ
ἀλλογενῆ ἔϑνη τῆς γῆς, καὶ μετεῖχον οἱ προηγούμενοι καὶ οἱ
μεγιστᾶνες τῆς ἀνομίας ταύτης ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ πράγματος.
70 καὶ ἅμα τῷ ἀκοῦσαί με ταῦτα διέῤῥηξα τὰ ἱμάτια καὶ τὴν
ἱερὰν ἐσϑῆτα, καὶ κατέτιλα τοῦ τριχώματος τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ
πώγωνος, καὶ ἐκάϑισα σύννους καὶ περίλυπος. 71 καὶ ἐπισυνήχϑη-
σαν πρός με ὅσοι ποτὲ ἐπεκινοῦντο ἐπὶ τῷ ῥήματι κυρίου ϑεοῦ
τοῦ Ἰσραήλ, ἐμοῦ πενϑοῦντος ἐπὶ τῇ ἀνομίᾳ· καὶ ἐκαϑήμην περί-
λυπος ἕως τῆς δειλινῆς ϑυσίας. 72 καὶ ἐξεγερϑεὶς ἐκ τῆς νηστείας,
διεῤῥηγμένα ἔχων τὰ ἱμάτια καὶ τὴν ἱερὰν ἐσϑῆτα, κάμψας τὰ
γόνατα καὶ ἐκτείνας τὰς χεῖρας πρὸς τὸν κύριον ἔλεγον· 73 κύριε,
ᾔσχυμμαι καὶ ἐντέτραμμαι κατὰ πρόςωπόν σου. 74 αἱ γὰρ ἁμαρτίαι
ἡμῶν ἐπλεόνασαν ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς ἡμῶν, καὶ αἱ ἄγνοιαι ἡμῶν
ὑπερήνεγκαν ἕως τοῦ οὐρανοῦ 75 ἔτι ἀπὸ τῶν χρόνων τῶν πατέρων
ἡμῶν, καὶ ἐσμὲν ἐν μεγάλῃ ἁμαρτίᾳ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.
76 καὶ διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν καὶ τῶν πατέρων ἡμῶν παρεδόϑη-
μεν σὺν τοῖς ἀδελφοῖς ἡμῶν καὶ σὺν τοῖς βασιλεῦσιν ἡμῶν καὶ
σὺν τοῖς ἱερεῦσιν ἡμῶν τοῖς βασιλεῦσι τῆς γῆς εἰς ῥομφαίαν καὶ
αἰχμαλωσίαν καὶ προνομὴν μετὰ αἰσχύνης μέχρι τῆς σήμερον
ἡμέρας. 77 καὶ νῦν κατὰ πόσον τι ἐγενήϑη ἡμῖν ἔλεος παρὰ σοῦ
κύριε, καταλειφϑῆναι ἡμῖν ῥίζαν καὶ ὄνομα ἐν τῷ τόπῳ ἁγιάσμα-

---

68. αὐτῶν om. III. XI. 44. al. — ἀπὸ τῶν ἐϑνῶν om. III. 55. 19. 108. — 69. καὶ ante αὐτοὶ om. III. XI. 44. al. — 70. ἅμα] ἐγένετο ἅμα III. XI. 44. al. — 73. καὶ om. II. III. 55. al. — 74. τὰς κεφαλὰς] τὰς τριχὰς τῆς κεφαλῆς 19. 108. Syr. Vet. Lat. — 77. παρὰ σοῦ κύριε III. XI. 44. 52. al. Syr. Vet. Lat. Vulg.; vulgo παρὰ τοῦ κυρίου κυρίου — ἁγιάσμ.] τοῦ ἁγ. III. XI. 19. al. —

τός σου, 78καὶ τοῦ ἀνακαλύψαι φωστῆρα ἡμῖν ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου
τοῦ ϑεοῦ ἡμῶν, δοῦναι ἡμῖν τροφὴν ἐν τῷ καιρῷ τῆς δουλείας
ἡμῶν; 79καὶ ἐν τῷ δουλεύειν ἡμᾶς οὐκ ἐγκατελείφϑημεν ὑπὸ τοῦ
κυρίου ἡμῶν, ἀλλὰ ἐποίησεν ἡμᾶς ἐν χάριτι ἐνώπιον τῶν βασιλέων
Περσῶν, δοῦναι ἡμῖν τροφὴν 80καὶ δοξάσαι τὸ ἱερὸν τοῦ κυρίου
ἡμῶν καὶ ἐγεῖραι τὴν ἔρημον Σιὼν, δοῦναι ἡμῖν στερέωμα ἐν τῇ
Ἰουδαίᾳ καὶ Ἱερουσαλήμ. 81καὶ νῦν τί ἐροῦμεν, κύριε, ἔχοντες
ταῦτα; παρέβημεν γὰρ τὰ προστάγματά σου ἃ ἔδωκας ἐν χειρὶ
τῶν παίδων σου τῶν προφητῶν λέγων· 82ὅτι ἡ γῆ εἰς ἣν εἰς-
έρχεσϑε κληρονομῆσαι ἔστι γῆ μεμολυσμένη μολυσμῷ τῶν ἀλλο-
γενῶν τῆς γῆς, καὶ τῆς ἀκαϑαρσίας αὐτῶν ἐνέπλησαν αὐτήν.
83καὶ νῦν τὰς ϑυγατέρας ὑμῶν μὴ συνοικίσητε τοῖς υἱοῖς αὐτῶν,
καὶ τὰς ϑυγατέρας αὐτῶν μὴ λάβητε τοῖς υἱοῖς ὑμῶν, 84καὶ οὐ
ζητήσετε εἰρηνεῦσαι τὰ πρὸς αὐτοὺς τὸν ἅπαντα χρόνον, ἵνα
ἰσχύσαντες φάγητε τὰ ἀγαϑὰ τῆς γῆς καὶ κατακληρονομήσητε
τοῖς τέκνοις ὑμῶν ἕως αἰῶνος. 85καὶ τὰ συμβαίνοντα πάντα ἡμῖν
γίνεται διὰ τὰ ἔργα ἡμῶν τὰ πονηρὰ καὶ τὰς μεγάλας ἁμαρτίας
ἡμῶν. σὺ γάρ, κύριε, ὁ κουφίσας τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, ἔδωκας
ἡμῖν τοιαύτην ῥίζαν. 86πάλιν ἀνεκάμψαμεν παραβῆναι τὸν νόμον
σου εἰς τὸ ἐπιμιγῆναι τῇ ἀκαϑαρσίᾳ τῶν ἐϑνῶν τῆς γῆς. 87οὐχὶ
ὠργίσϑης ἡμῖν ἀπολέσαι ἡμᾶς ἕως τοῦ μὴ καταλιπεῖν ῥίζαν καὶ
σπέρμα καὶ ὄνομα ἡμῶν; 88κύριε τοῦ Ἰσραὴλ, ἀληϑινὸς εἶ·
κατελείφϑημεν γὰρ ῥίζα ἐν τῇ σήμερον. 89ἰδοὺ, νῦν ἐσμὲν ἐνώ-
πιόν σου ἐν ταῖς ἀνομίαις ἡμῶν· οὐ γάρ ἐστι στῆναι ἔτι ἔμπροσϑέν
σου ἐπὶ τούτοις. 90καὶ ὅτε προσευχόμενος Ἔσδρας ἀνϑωμολογεῖτο
κλαίων χαμαιπετὴς ἔμπροσϑεν τοῦ ἱεροῦ, ἐπισυνήχϑησαν πρὸς
αὐτὸν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ ὄχλος πολὺς σφόδρα, ἄνδρες καὶ γυναῖκες
καὶ νεανίαι· κλαυϑμὸς γὰρ ἦν μέγας ἐν τῷ πλήϑει. 91καὶ φω-
νήσας Ἰεχονίας Ἰεήλου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ εἶπεν· Ἔσδρα, ἡμεῖς
ἡμάρτομεν εἰς τὸν κύριον καὶ συνῳκίσαμεν γυναῖκας ἀλλογενεῖς ἐκ
τῶν ἐϑνῶν τῆς γῆς· καὶ νῦν ἐστιν ἐπάνω πᾶς Ἰσραήλ. 92ἐν
τούτῳ γινέσϑω ἡμῖν ὁρκωμοσία πρὸς τὸν κύριον, ἐκβαλεῖν πάσας
τὰς γυναῖκας ἡμῶν τὰς ἐκ τῶν ἀλλογενῶν σὺν τοῖς τέκνοις
αὐτῶν, ὡς ἐκρίϑη σοι καὶ ὅσοι πειϑαρχοῦσι τῷ νόμῳ κυρίου.

---

78. ἀνακαλύψαι] ἀνάψαι III. — 79. ὑπὸ] ἀπὸ III. XI. 44. al. — 83. ὑμῶν — αὐτῶν — αὐτῶν μὴ λάβητε — ὑμῶν] αὐτῶν — ὑμῶν — ὑμῶν μὴ δῶτε — αὐτῶν III. XI. al. — 85. ὁ κουφίσας — ἔδωκας] ἐκούφισας — καὶ ἔδ. III. XI. 19. al. Syr. Vet. Lat. Vulg. — 91. καὶ ante συνῳκ. recepi ex cdd. fere omnibus, Syr. Vet. Lat. — 92. τῷ νόμῳ exhibent cdd. fere omnes; vulgo ed. τοῦ νόμου —

93ἀνάστα, ἐπιτέλει· πρὸς σὲ γὰρ τὸ πρᾶγμα, καὶ ἡμεῖς μετὰ
σοῦ, ἰσχὺν ποιεῖν. 94καὶ ἀναστὰς Ἔσδρας ὥρκισε τοὺς φυλάρχους
τῶν ἱερέων καὶ Λευιτῶν παντὸς τοῦ Ἰσραὴλ ποιῆσαι κατὰ ταῦτα,
καὶ ὤμοσαν.

IX. Καὶ ἀναστὰς Ἔσδρας ἀπὸ τῆς αὐλῆς τοῦ ἱεροῦ ἐπο-
ρεύϑη εἰς τὸ παστοφόριον Ἰωανὰν τοῦ Ἐλιασίβου, 2καὶ αὐλισϑεὶς
ἐκεῖ ἄρτου οὐκ ἐγεύσατο οὐδὲ ὕδωρ ἔπιε, πενϑῶν ἐπὶ τῶν ἀνομιῶν
τῶν μεγάλων τοῦ πλήϑους. 3καὶ ἐγένετο κήρυγμα ἐν ὅλῃ τῇ
Ἰουδαίᾳ καὶ Ἱερουσαλὴμ πᾶσι τοῖς ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας, συναχϑῆ-
ναι εἰς Ἱερουσαλήμ· 4καὶ ὅσοι ἂν μὴ ἀπαντήσωσιν ἐν δυσὶν ἢ
τρισὶν ἡμέραις, κατὰ τὸ κρίμα τῶν προκαϑημένων πρεσβυτέρων
ἀνιερωϑήσονται τὰ κτήνη αὐτῶν, καὶ αὐτὸς ἀλλοτριωϑήσεται ἀπὸ
τοῦ πλήϑους τῆς αἰχμαλωσίας. 5καὶ ἐπισυνήχϑησαν πάντες οἱ
ἐκ τῆς φυλῆς Ἰούδα καὶ Βενιαμὶν ἐν τρισὶν ἡμέραις εἰς Ἱερουσα-
λήμ· οὗτος ὁ μὴν ἔννατος, τῇ εἰκάδι τοῦ μηνός. 6καὶ συνεκά-
ϑισαν πᾶν τὸ πλῆϑος ἐν τῷ εὐρυχώρῳ τοῦ ἱεροῦ τρέμοντες διὰ
τὸν ἐνεστῶτα χειμῶνα. 7καὶ ἀναστὰς Ἔσδρας εἶπεν αὐτοῖς·
ὑμεῖς ἠνομήσατε καὶ συνῳκίσατε γυναῖκας ἀλλογενεῖς τοῦ προσϑεῖ-
ναι ἁμαρτίας τῷ Ἰσραήλ. 8καὶ νῦν δότε ὁμολογίαν τῷ κυρίῳ
ϑεῷ τῶν πατέρων ἡμῶν, 9καὶ ποιήσατε τὸ ϑέλημα αὐτοῦ καὶ
χωρίσϑητε ἀπὸ τῶν ἐϑνῶν τῆς γῆς καὶ ἀπὸ τῶν γυναικῶν τῶν
ἀλλογενῶν. 10καὶ ἐφώνησαν ἅπαν τὸ πλῆϑος καὶ εἶπον μεγάλῃ
τῇ φωνῇ· οὕτως ὡς εἴρηκας ποιήσομεν. 11ἀλλὰ τὸ πλῆϑος πολὺ
καὶ ἡ ὥρα χειμερινὴ καὶ οὐχ ἰσχύομεν στῆναι αἴϑριοι· καὶ τὸ
ἔργον οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡμέρας μιᾶς οὐδὲ δύο, ἐπὶ πλεῖον γὰρ ἡμάρ-
τομεν ἐν τούτοις. 12στήτωσαν δὲ οἱ προηγούμενοι τοῦ πλήϑους,
καὶ πάντες οἱ ἐκ τῶν κατοικιῶν ἡμῶν ὅσοι ἔχουσι γυναῖκας ἀλλο-
γενεῖς παραγενηϑήτωσαν λαβόντες χρόνον 13καὶ ἑκάστου δὲ τόπου
τοὺς πρεσβυτέρους καὶ τοὺς κριτάς, ἕως τοῦ λῦσαι τὴν ὀργὴν
κυρίου ἀφ' ἡμῶν τοῦ πράγματος τούτου. 14Ἰωνάϑας Ἀζαήλου
καὶ Ἐζεκίας Θωκανοῦ ἐπεδέξαντο κατὰ ταῦτα, καὶ Μοσόλλαμος

---

93. ἀνάστα cdd. fere omnes; vulgo ed. ἀναστάς.

IX. Ἰωανὰν III. 64. al., Esra 10, 6. יהוחנן; vulgo Ἰωνὰν — 2. ἐπὶ] ὑπὲρ II. 55. 19. 108. — 7. γυναῖκας ἀλλογενεῖς III. 44. al.; vulgo γυναιξὶν ἀλλογενέσι, quod si probas scribendum cum nonnullis libris συνῳκήσατε — 8. δόξαν, quod vulgo post ὁμολογίαν legitur, utpote glossema delevi — 10. ἐφώνησαν II. III. 55. al.; vulgo ἐφώνησεν — 11. ἡ recepi ex III. 44. al. — 13. καὶ ante ἑκάστου recepi ex III. 64. al. — 14. Θωκ.] III. et plerique l., vulgo Θεωκ.

καὶ Λευὶς καὶ Σαββαταῖος συνεβράβευσαν αὐτοῖς. [15]καὶ ἐποίησαν
κατὰ πάντα ταῦτα οἱ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας. [16]καὶ ἐπελέξατο
αὐτῷ Ἔσδρας ὁ ἱερεὺς ἄνδρας ἡγουμένους τῶν πατριῶν αὐτῶν
πάντας κατ᾽ ὄνομα, καὶ συνεκάϑισαν τῇ νουμηνίᾳ τοῦ μηνὸς τοῦ
δεκάτου ἐτάσαι τὸ πρᾶγμα. [17]καὶ ἤχϑη ἐπὶ πέρας τὰ κατὰ τοὺς
ἄνδρας τοὺς ἐπισυνέχοντας γυναῖκας ἀλλογενεῖς ἕως τῆς νουμηνίας
τοῦ πρώτου μηνός.

[18]Καὶ εὑρέϑησαν τῶν ἱερέων οἱ ἐπισυναχϑέντες ἀλλογενεῖς
γυναῖκας ἔχοντες [19]ἐκ τῶν υἱῶν Ἰησοῦ τοῦ Ἰωσεδὲκ καὶ τῶν
ἀδελφῶν αὐτοῦ, Μαϑήλας καὶ Ἐλεάζαρος καὶ Ἰώριβος καὶ
Ἰωαδάνος, [20]καὶ ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐκβαλεῖν τὰς γυναῖκας
αὐτῶν, καὶ εἰς ἐξιλασμὸν κριοὺς ὑπὲρ τῆς ἀγνοίας αὐτῶν· [21]καὶ
ἐκ τῶν υἱῶν Ἐμμὴρ, Ἀνανίας καὶ Ζαβδαῖος καὶ Μάνης καὶ Σα-
μαῖος καὶ Ἱερεὴλ καὶ Ἀζαρίας· [22]καὶ ἐκ τῶν υἱῶν Φαισοὺρ,
Ἐλιωναΐς, Μασσίας, Ἰσμαῆλος καὶ Ναϑαναῆλος καὶ Ὠκόδηλος
καὶ Σαλόας· [23]καὶ ἐκ τῶν Λευιτῶν, Ἰωζαβάδος καὶ Σεμεῖς καὶ
Κώλιος, οὗτός ἐστι Καλιτάς, καὶ Παϑαῖος καὶ Ἰούδας καὶ Ἰωνάς·
[24]ἐκ τῶν ἱεροψαλτῶν, Ἐλιάσιβος, Βακχοῦρος· [25]ἐκ τῶν ϑυρωρῶν,
Σαλοῦμος καὶ Τολβάνης· [26]ἐκ τοῦ Ἰσραὴλ ἐκ τῶν υἱῶν Φόρος,
Ἱερμὰς καὶ Ἰεζίας καὶ Μελχίας καὶ Μαῆλος καὶ Ἐλεάζαρος καὶ
Ἀσεβίας καὶ Βαναίας· [27]ἐκ τῶν υἱῶν Ἠλὰμ, Ματϑανίας, Ζαχα-
ρίας καὶ Ἰεζριῆλος καὶ Ἰωαβδίος καὶ Ἱερεμὼϑ καὶ Αἰδίας·
[28]καὶ ἐκ τῶν υἱῶν Ζαμὼϑ, Ἐλιαδὰς, Ἐλιάσιμος, Ὀϑονίας, Ἰαρι-
μὼϑ καὶ Σάβαϑος καὶ Ζεραλίας. [29]καὶ ἐκ τῶν υἱῶν Βηβαΐ,
Ἰωάννης καὶ Ἀνανίας καὶ Ἰωζάβδος καὶ Ἀμαϑίας· [30]ἐκ τῶν
υἱῶν Μανὶ, Ὠλαμὸς, Μαμοῦχος, Ἰεδαῖος, Ἰασοῦβος καὶ Ἰασαῆλος
καὶ Ἱερεμώϑ· [31]καὶ ἐξ υἱῶν Ἀδδὶ, Νάαϑος καὶ Μοοσίας, Λακ-
κοῦνος καὶ Ναΐδος, Ματϑανίας καὶ Σεσϑὴλ καὶ Βαλνούος καὶ
Μανασσίας· [32]καὶ ἐκ τῶν υἱῶν Ἀνὰν, Ἐλιωνὰς καὶ Ἀσαΐας καὶ
Μελχίας καὶ Σαββαῖος καὶ Σίμων Χοσαμαῖος· [33]καὶ ἐκ τῶν υἱῶν
Ἀσὸμ, Ἀλταναῖος καὶ Ματταϑίας καὶ Σαβανναῖος καὶ Ἐλιφαλὰτ
καὶ Μανασσῆς καὶ Σεμεΐ· [34]καὶ ἐκ τῶν υἱῶν Βαανὶ, Ἱερεμίας,
Μομδίος, Ἰσμαῆρος, Ἰουὴλ, Μαβδαΐ καὶ Πεδίας καὶ Ἄνως,
Ῥαβασίων καὶ Ἐνάσιβος καὶ Μαμνιτάναιμος, Ἐλίασις, Βαννοὺς,

---

16. αὐτῷ] ἑαυτῷ III. 19. 58. 245.; malim αὑτῷ — συνεκάϑισαν recepi ex I. fere omnibus; vulgo ed. συνεκλείσϑησαν.

23. Κώλιος III. et plerique I.; vulgo Κῶϊος. Esr. 10, 23. קְלָיָה — 24. Ἐλιάσιβος III. et plerique I., v. vs. 1.; vulgo Ἐλιάσεβος — 27. Ἠλὰμ v. 5, 12.; libri Ἡλά.

Ἐλιαλὶ, Σομεῒς, Σελεμίας, Ναϑανίας· καὶ ἐκ τῶν υἱῶν Ἐζωρὰ,
Σεσὶς, Ἐσρὶλ, Ἀζαῆλος, Σαματὸς, Ζαμβρὶ, Ἰώσηφος· 35 καὶ ἐκ
τῶν υἱῶν Ἐϑμὰ, Μαζιτίας, Ζαβαδαίας, Ἠδαῒς, Ἰουὴλ, Βαναίας.
36 πάντες οὗτοι συνῴκισαν γυναῖκας ἀλλογενεῖς, καὶ ἀπέλυσαν αὐτὰς
σὺν τέκνοις.

37 Καὶ κατῴκησαν οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ Λευῖται καὶ οἱ ἐκ τοῦ
Ἰσραὴλ ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν τῇ χώρᾳ τῇ νουμηνίᾳ τοῦ μηνὸς
τοῦ ἑβδόμου. καὶ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐν ταῖς κατοικίαις αὐτῶν,
38 καὶ συνήχϑη πᾶν τὸ πλῆϑος ὁμοϑυμαδὸν ἐπὶ τὸ εὐρύχωρον τοῦ
πρὸς ἀνατολὰς τοῦ ἱεροῦ πυλῶνος, 39 καὶ εἶπεν Ἔσδρᾳ τῷ ἱερεῖ
καὶ ἀναγνώστῃ· κόμισαι τὸν νόμον Μωυσῆ τὸν παραδοϑέντα ὑπὸ
κυρίου ϑεοῦ Ἰσραήλ. 40 καὶ ἐκόμισεν Ἔσδρας ὁ ἀρχιερεὺς τὸν
νόμον παντὶ τῷ πλήϑει ἀπὸ ἀνϑρώπου ἕως γυναικὸς καὶ πᾶσι τοῖς
ἱερεῦσιν ἀκοῦσαι τοῦ νόμου νουμηνίᾳ τοῦ ἑβδόμου μηνός. 41 καὶ
ἀνεγίνωσκεν ἐν τῷ πρὸ τοῦ ἱεροῦ πυλῶνος εὐρυχώρῳ, ἐξ ὄρϑρου
ἕως μέσης ἡμέρας ἐνώπιον ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, καὶ ἐπέδωκαν
πᾶν τὸ πλῆϑος τὸν νοῦν εἰς τὸν νόμον. 42 καὶ ἔστη Ἔσδρας ὁ
ἱερεὺς καὶ ἀναγνώστης τοῦ νόμου ἐπὶ τοῦ ξυλίνου βήματος τοῦ
κατασκευασϑέντος· 43 καὶ ἔστησαν παρ' αὐτῷ Ματταϑίας, Σαμ-
μοὺς, Ἀνανίας, Ἀζαρίας, Οὐρίας, Ἐζεκίας, Βαάλσαμος ἐκ δεξιῶν,
44 καὶ ἐξ εὐωνύμων Φαλδαῖος, Μισαὴλ, Μελχίας, Λωϑάσουβος,
Ναβαρίας, Ζαχαρίας. 45 καὶ ἀναλαβὼν Ἔσδρας τὸ βιβλίον ἐνώπιον
τοῦ πλήϑους προεκάϑητο ἐπιδόξως ἐνώπιον πάντων, 46 καὶ ἐν τῷ
λῦσαι τὸν νόμον πάντες ὀρϑοὶ ἔστησαν· καὶ εὐλόγησεν Ἔσδρας
τῷ κυρίῳ ϑεῷ ὑψίστῳ, ϑεῷ Σαβαὼϑ παντοκράτορι, 47 καὶ ἐπε-
φώνησε πᾶν τὸ πλῆϑος ἀμήν· καὶ ἄραντες ἄνω τὰς χεῖρας προσ-
πεσόντες ἐπὶ τὴν γῆν προσεκύνησαν τῷ κυρίῳ. 48 Ἰησοῦς καὶ
Ἀννιοὺϑ καὶ Σαραβίας καὶ Ἰαδινὸς καὶ Ἰάκουβος, Σαβαταῖος,
Αὐταίας, Μαιάννας καὶ Καλίτας, Ἀζαρίας καὶ Ἰώζαβδος καὶ
Ἀνανίας, Φαλίας, οἱ Λευῖται, ἐδίδασκον τὸν νόμον τοῦ κυρίου,
καὶ πρὸς τὸ πλῆϑος ἀνεγίνωσκον τὸν νόμον τοῦ κυρίου, ἐμφυ-
σιοῦντες ἅμα τὴν ἀνάγνωσιν. 49 καὶ εἶπεν Ἀτϑαράτης Ἔσδρᾳ
τῷ ἀρχιερεῖ καὶ ἀναγνώστῃ καὶ τοῖς Λευίταις τοῖς διδάσκουσι τὸ
πλῆϑος ἐπὶ πάντας· 50 ἡ ἡμέρα αὕτη ἐστὶν ἁγία τῷ κυρίῳ· καὶ
πάντες ἔκλαιον ἐν τῷ ἀκοῦσαι τοῦ νόμου. 51 βαδίσαντες οὖν φά-
γετε λιπάσματα καὶ πίετε γλυκάσματα καὶ ἀποστείλατε ἀποστο-
λὰς τοῖς μὴ ἔχουσιν· 52 ἁγία γὰρ ἡ ἡμέρα τῷ κυρίῳ, καὶ μὴ

---

44. Φαλδαῖος II. III. 44. al.; vulgo Φ. καὶ — 45. βιβλίον] β. τοῦ νόμου III. 44. al. Syr. Vet. Lat.

λυπεῖσθε, ὁ γὰρ κύριος δοξάσει ὑμᾶς. 53καὶ οἱ Λευῖται ἐκέλευον
παντὶ τῷ δήμῳ λέγοντες· ἡ ἡμέρα αὕτη ἁγία, μὴ λυπεῖσθε.
54καὶ ᾤχοντο πάντες φαγεῖν καὶ πιεῖν καὶ εὐφραίνεσθαι, καὶ
δοῦναι ἀποστολὰς τοῖς μὴ ἔχουσι, καὶ εὐφρανθῆναι μεγάλως,
55ὅτι γὰρ ἐνεφυσιώθησαν ἐν τοῖς ῥήμασιν οἷς ἐδιδάχθησαν. καὶ
ἐπισυνήχθησαν.

Ε Σ Θ Η Ρ.

I. Ἔτους δευτέρου βασιλεύοντος Ἀρταξέρξου τοῦ μεγάλου
τῇ μιᾷ τοῦ Νισὰν 2ἐνύπνιον εἶδε Μαρδοχαῖος ὁ τοῦ Ἰαΐρου, τοῦ
Σεμεΐου τοῦ Κισαίου, ἐκ φυλῆς Βενιαμὶν, ἄνθρωπος Ἰουδαῖος,
3οἰκῶν ἐν Σούσοις τῇ πόλει, ἄνθρωπος μέγας, θεραπεύων ἐν τῇ
αὐλῇ τοῦ βασιλέως. 4ἦν δὲ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ἧς ᾐχμαλώτευσε
Ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς Βαβυλῶνος ἐξ Ἱερουσαλὴμ μετὰ Ἰεχονίου
τοῦ βασιλέως τῆς Ἰουδαίας. 5καὶ τοῦτο αὐτοῦ τὸ ἐνύπνιον· καὶ
ἰδοὺ φωναὶ καὶ θόρυβος, βρονταὶ καὶ σεισμὸς καὶ τάραχος ἐπὶ
τῆς γῆς. 6καὶ ἰδοὺ δύο δράκοντες μεγάλοι ἕτοιμοι προῆλθον
ἀμφότεροι παλαίειν. 7καὶ ἐγένετο αὐτῶν φωνὴ μεγάλη, καὶ τῇ
φωνῇ αὐτῶν ἡτοιμάσθη πᾶν ἔθνος εἰς πόλεμον, ὥστε πολεμῆσαι
δικαίων ἔθνος. 8καὶ ἰδοὺ ἡμέρα σκότους καὶ γνόφου, θλῖψις καὶ
στενοχωρία, κάκωσις καὶ τάραχος μέγας ἐπὶ τῆς γῆς. 9καὶ
ἐταράχθη δίκαιον πᾶν ἔθνος φοβούμενοι τὰ ἑαυτῶν κακά, καὶ
ἡτοιμάσθησαν ἀπολέσθαι, καὶ ἐβόησαν πρὸς τὸν θεόν. 10ἀπὸ δὲ
τῆς βοῆς αὐτῶν ἐγένετο ὡσανεὶ ἀπὸ μικρᾶς πηγῆς ποταμὸς μέγας,

---

55. ὅτι γὰρ] ὅτι III. 58. 108.; ὅτι καὶ II.; ἔτι γὰρ 52. 64. 243. Ald. — Vet. Lat. in fine haec habet: et coadunati sunt omnes in Hierusalem iocundari secundum dispositionem domini dei Israel. ita etiam, sed aliis verbis, Vulg.

Additamentorum est caput primum. hunc textum codd. vulgo exhibent — 1. delevi βασιλέως post μεγάλου, quod abest a I. fere omnibus, etiam a X., Vulg. — 2. Ἰαείρου II. 93. b. et nonnulli. ita infra 2, 5. X. et 93. b. — Κεισαίου II. X. (sic infra etiam 2, 5.) XI. 93. b. — ἐκ τῆς φ. Βενιαμεὶν III. X. 93. b. — 5. καὶ ante τάρ. addidi ex Vet. Lat. Vulg. III. X. (ex corr.) 44. 52. multisque aliis. — 9. δίκαιον πᾶν ἔθν. II. X. XI. 55 93. b. 108 a. 249. Vulg., sed δικαίων π. ἔ. 44. al.; vulgo πᾶν ἔθ. δίκαιον. —

Ε Σ Θ Η Ρ.

I. Ἔτους δευτέρου βασιλεύοντος Ἀσυήρου τοῦ μεγάλου μιᾷ
τοῦ μηνὸς Ἀδὰρ Νισὰν, ὅς ἐστι Δύστρος Ξανθικὸς, 2 ἐνύπνιον εἶδε
Μαρδοχαῖος ὁ τοῦ Ἰαΐρου, τοῦ Σεμεΐου τοῦ Κισαίου, τῆς φυλῆς
Βενιαμὶν, 3 ἄνθρωπος μέγας, 4 τῆς αἰχμαλωσίας ἧς ἠχμαλώτευσε
Ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς Βαβυλῶνος μετὰ Ἰεχονίου τοῦ βασι-
λέως τῆς Ἰουδαίας. 5 καὶ τοῦτο ἦν αὐτὸ τὸ ἐνύπνιον· καὶ ἰδοὺ
φωνὴ καὶ κραυγὴ θορύβου, βρονταὶ καὶ σεισμὸς, τάραχος ἐπὶ τῆς
γῆς. 6 καὶ ἰδοὺ δύο δράκοντες, καὶ προσῆλθον ἀμφότεροι παλαίειν.
7 καὶ ἐγένετο αὐτῶν φωνὴ καὶ ἐταράσσετο πάντα ἀπὸ τῆς κραυγῆς
τῆς φωνῆς ταύτης. 8 μαρτυρομένη πᾶσι τοῖς λαοῖς ἡμέρα σκότους
καὶ γνόφου καὶ ταραχὴ πολέμου 9 καὶ ἡτοιμάσατο πᾶν ἔθνος πο-
λεμῆσαι, καὶ ἀνεβοήσαμεν πρὸς κύριον ἀπὸ φωνῆς τῆς κραυγῆς
αὐτῶν. 10 καὶ ἐγένετο ἐκ πηγῆς μικρᾶς ὕδωρ πολὺ, ποταμὸς
μέγας· 11 φῶς, ἥλιος ἀνέτειλε, καὶ οἱ ποταμοὶ ὑψώθησαν καὶ
κατέπιον τοὺς ἐνδόξους. 12 καὶ ἀναστὰς Μαρδοχαῖος ἐκ τοῦ ὕπνου
αὐτοῦ ἐμερίμνα τί τὸ ἐνύπνιον αὐτοῦ καὶ τί ὁ δυνατὸς ἑτοιμάζει
ποιῆσαι, καὶ τὸ ἐνύπνιον αὐτοῦ κεκρυμμένον ἦν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐ-
τοῦ καὶ ἐν παντὶ καιρῷ ἦν ἀναζητῶν αὐτὸ ἕως τῆς ἡμέρας 13 ἧς
ὕπνωσε Μαρδοχαῖος ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ βασιλέως μετὰ Ἀστάγου καὶ

Textus hic peculiaris est codd. 19. 93. a. 108. b. — 1. μεγάλ. βασιλέως 108. b. — τ. μηνὸς bis 19. — ὃ ἐστι 93. a. — δεύτερος Ξ. 19.; cfr. Ioseph. Ant. I. 11, 6. 13. Ἀδὰρ κατὰ Μακεδόνας Δύστρος et 1. 3. 3. Νισὰν ὃς ἐστι Ξανθικός. — τῇ μιᾷ τ. Νισὰν ἐνύπνιον 108. b. — 2. Ἰαείρου 108. b. 19. — Βενιαμείν 93. a. — 5. αὐτοῦ τὸ 108. b. — καὶ ante ἰδοὺ om. 19. — 8. μαρτυρ. om. 19. — σκότου 93. a. — ταραχὴ καὶ πολέμου 93. a. — 12. αὐτοῦ post τί τὸ ἐν. om. 19. 108. b. — post ἀναζ. αὐτὸ leguntur verba ἐπίκρισις αὐτοῦ διασαφηθήσεται αὐτῷ, quae haud dubie primo in margine posita falso in textum irrepserunt; ceterum cf. c. 10. — 13. Ἀστάου 19. 108. b. — Θευδετοῦ 19. —

ὕδωρ πολύ. 11 καὶ φῶς καὶ ὁ ἥλιος ἀνέτειλε, καὶ οἱ ταπεινοὶ
ὑψώϑησαν καὶ κατέφαγον τοὺς ἐνδόξους. 12 καὶ διεγερϑεὶς Μαρδο-
χαῖος ὁ ἑωρακὼς τὸ ἐνύπνιον τοῦτο καὶ τί ὁ ϑεὸς βεβούλευται
ποιῆσαι, εἶχεν αὐτὸ ἐν τῇ καρδίᾳ, καὶ ἐν πάντι λόγῳ ἤϑελεν
ἐπιγνῶναι αὐτὸ ἕως τῆς νυκτός. 13 καὶ ἡσύχασε Μαρδοχαῖος ἐν τῇ
αὐλῇ μετὰ Γαβαϑὰ καὶ Θάῤῥα τῶν δύο εὐνούχων τοῦ βασιλέως,
τῶν φυλασσόντων τὴν αὐλήν. 14 ἤκουσέ τε αὐτῶν τοὺς λογισμοὺς
καὶ τὰς μερίμνας αὐτῶν ἐξηρεύνησεν. καὶ ἔμαϑεν, ὅτι ἑτοιμάζουσι
τὰς χεῖρας ἐπιβαλεῖν Ἀρταξέρξῃ τῷ βασιλεῖ. καὶ ὑπέδειξε τῷ
βασιλεῖ περὶ αὐτῶν. 15 καὶ ἐξήτασεν ὁ βασιλεὺς τοὺς δύο εὐνούχους
καὶ ὁμολογήσαντες ἀπήχϑησαν. 16 καὶ ἔγραψεν ὁ βασιλεὺς τοὺς λό-
γους τούτους εἰς μνημόσυνον, καὶ Μαρδοχαῖος ἔγραψε περὶ τῶν λόγων
τούτων. 17 καὶ ἐπέταξεν ὁ βασιλεὺς Μαρδοχαίῳ ϑεραπεύειν ἐν τῇ αὐλῇ
καὶ ἔδωκεν αὐτῷ δόματα περὶ τούτων. 18 καὶ ἦν Ἀμὰν Ἀμαδάϑου
Βουγαῖος ἔνδοξος ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, καὶ ἐζήτησε κακοποιῆσαι
τὸν Μαρδοχαῖον καὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν δύο εὐνούχων τοῦ
βασιλέως.

I. Καὶ ἐγένετο μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἐν ταῖς ἡμέραις
Ἀρταξέρξου· οὗτος ὁ Ἀρταξέρξης ἀπὸ τῆς Ἰνδικῆς ἑκατὸν εἰκο-
σιεπτὰ χωρῶν ἐκράτησεν· 2 ἐν αὐταῖς ταῖς ἡμέραις ὅτε ἐϑρονίσϑη
βασιλεὺς Ἀρταξέρξης ἐν Σούσοις τῇ πόλει, 3 ἐν τῷ τρίτῳ ἔτει
βασιλεύοντος αὐτοῦ, δοχὴν ἐποίησε τοῖς φίλοις καὶ τοῖς λοιποῖς
ἔϑνεσι καὶ τοῖς Περσῶν καὶ Μήδων ἐνδόξοις καὶ τοῖς ἄρχουσι τῶν
σατραπῶν. 4 καὶ μετὰ ταῦτα μετὰ τὸ δεῖξαι αὐτοῖς τὸν πλοῦτον
τῆς βασιλείας αὐτοῦ καὶ τὴν δόξαν τῆς εὐφροσύνης τοῦ πλούτου
αὐτοῦ ἐν ἡμέραις ἑκατὸν ὀγδοήκοντα· 5 ὅτε δὲ ἀνεπληρώϑησαν αἱ
ἡμέραι τοῦ γάμου, ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς πότον τοῖς ἔϑνεσιν τοῖς

---

11. καὶ ante φῶς om. X. 93. b. 249. Vulg. — 12. correxerunt 44. 71. 74. al. x. διηγέρϑη M. — καὶ ἐλογίσατο ἐν ἑαυτῷ τί ὁ — ποιῆσαι τὸ ἐνύπνιον τοῦτο καὶ εἶχεν —. contra III. 52. 64. 243. 248. αὐτὸ post εἶχεν tantummodo in τὸ ἐνύπνιον τοῦτο mutarunt. — 13. ἡσύχαζεν X. — Θάρρας X. — 15. ἀπήχϑησαν] ἐξήχϑ. III. X. — 17. ἔδ. αὐτῷ] ἔδ. Μαρδοχαίῳ III. X. (ex corr.) 93. b. — περὶ τούτων] π. τούτου XI. 44. al.

1. ἕως Αἰϑιοπίας post Ἰνδικῆς habet 93. b. sub +, X ex corr. in m. addidit. Vet. Lat.: usque Ethiopiam. — 2. ἐνεϑρονίσϑη X ex corr., 64. Co. Ald. — ὁ βασιλ. II. X. 93. b. — 3. ἐποίησεν δοχὴν X ex corr., 93. b. — 4. ἐπὶ ἡμέρας X. XI. 248. Ald. 44. al.; ἐπὶ ἡμέραις 55. 108. a. — 5. γάμου] πότου III. X. ex corr., 93. b. sub ÷. — addunt ante ἐπὶ verba ἀπὸ μεγάλου κ. ἕως μικροῦ πότον X. ex corr. in m., 93. b. sub + — τοῦ οἴκου III. X. XI. 55. Co. Ald.; vulgo τοῦ om. —

Θεδευτοῦ τῶν δύο εὐνούχων τοῦ βασιλέως. 14 καὶ ἤκουσε τοὺς
λόγους αὐτῶν καὶ τὰς διαβολὰς αὐτῶν, ὡς ἐξηγοῦντο τοῦ ἐπιϑέσϑαι
Ἀσυήρῳ τοῦ ἀνελεῖν αὐτόν. εὖ δὲ φρονήσας ὁ Μαρδοχαῖος ἀπήγ-
γειλε περὶ αὐτῶν. 15 καὶ ἤτασεν ὁ βασιλεὺς τοὺς δύο εὐνούχους
καὶ εὗρε τοὺς λόγους Μαρδοχαίου· καὶ ὁμολογήσαντες οἱ εὐνοῦχοι
ἀπήχϑησαν. 16 καὶ ἔγραψεν Ἀσύηρος ὁ βασιλεὺς περὶ τῶν λόγων
τούτων, καὶ ἐγράφη Μαρδοχαῖος ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ βασιλέως περὶ
τοῦ μνημονεύειν τῶν λόγων τούτων. 17 καὶ ἐνετείλατο ὁ βασιλεὺς
περὶ τοῦ Μαρδοχαίου, ϑεραπεύειν αὐτὸν ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ βασιλέως
καὶ πᾶσαν ϑύραν ἐπιφανῶς τηρεῖν. 18 καὶ ἔδωκεν αὐτῷ περὶ τού-
των Ἀμὰν Ἀμαδάϑου Μακεδόνα κατὰ πρόσωπον τοῦ βασιλέως,
καὶ ἐζήτει ὁ Ἀμὰν κακοποιῆσαι τὸν Μαρδοχαῖον καὶ πάντα τὸν
λαὸν αὐτοῦ ὑπὲρ τοῦ λελαλκέναι αὐτὸν τῷ βασιλεῖ περὶ τῶν
εὐνούχων, διότι ἀνῃρέϑησαν.

I. Καὶ ἐγένετο μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἐν ἡμέραις Ἀσυήρου
τοῦ βασιλέως τοῦ μεγάλου, ὑπετάγησαν αὐτῷ ἀπὸ τῆς Ἰνδικῆς
ἕως τῆς Αἰϑιοπίας ἑκατὸν εἴκοσι καὶ ἑπτὰ χῶραι, 2 ἐν τῷ κα-
ϑῆσϑαι Ἀσύηρον ἐπὶ τοῦ ϑρόνου τῆς βασιλείας αὐτοῦ. 3 καὶ
ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς πότον τοῖς ἄρχουσι τῆς αὐλῆς Περσῶν καὶ
Μήδων, καὶ οἱ ἄρχοντες τῶν χωρῶν κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ, 4 εἰς τὸ
ἐπιδειχϑῆναι τὸν πλοῦτον τῆς δόξης τοῦ βασιλέως καὶ τὴν τιμὴν
τῆς καυχήσεως αὐτοῦ ἐπὶ ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατὸν ἡμέρας. 5 καὶ
ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς πᾶσι τοῖς εὑρεϑεῖσιν ἐν Σούσοις τῇ πόλει ἀπὸ
μεγάλου ἕως μικροῦ πότον ἐν ἡμέραις ἑπτὰ ἔνδον ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ
βασιλέως, ἄγων τὰ σωτήρια αὐτοῦ. 6 ἦν δὲ ἐξεστρωμένα βύσσινα
καὶ καρπάσινα καὶ ὑακίνϑινα καὶ κόκκινα ἐμπεπλεγμένα ἐν ἄν-
ϑεσιν, καὶ σκηνὴ τεταμένη ἐν σχοινίοις βυσσίνοις καὶ πορφυροῖς
ἐπὶ κύβοις ἀργυροῖς καὶ στύλοις Παρίνοις καὶ περιχρυσοῖς· καὶ
κλῖναι χρυσαῖ ἐπὶ λιϑόστρωτον σμαράγδου, καὶ κύκλῳ ῥόδα, 7 καὶ
ποτήρια χρυσᾶ ἔξαλλα, καὶ οἶνος βασιλικὸς, ὃν ὁ βασιλεὺς πίνει.
8 καὶ πότος κατὰ τὸν νόμον, οὕτως γὰρ ἐπέταξεν ὁ βασιλεὺς ποιῆσαι
τὸ ϑέλημα τῶν ἀνϑρώπων. 9 καὶ Οὐαστεὶν ἡ βασίλισσα ἐποίησε
δοχὴν μεγάλην πάσαις ταῖς γυναιξὶν ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ βασιλέως.

---

14. Ἀσσυ. τῷ βασιλεῖ 19. 108. b. —

I. 1. καὶ ante ἑπτὰ om. 19. — 3. αὐτοῦ] αὐτῶν 93. a. — 5. καὶ ante ἐποίησεν ego addidi. 19 praem. ἃς, 93. a. ἕως ἂν ἐπληρώϑησαν αἱ ἡμέραι ἃς. — ἐν τ. πόλ. Σ. 19. — 6. καρπάσσιμα 93. a. — 9. Οὐαστὶν 19. 108. b, ut etiam infra.

εὑρεθεῖσιν εἰς τὴν πόλιν ἐπὶ ἡμέρας ἓξ ἐν αὐλῇ τοῦ οἴκου τοῦ
βασιλέως, 6 κεκοσμημένη βυσσίνοις καὶ καρπασίνοις τεταμένοις ἐπὶ
σχοινίοις βυσσίνοις καὶ πορφυροῖς ἐπὶ κύβοις χρυσοῖς καὶ ἀργυροῖς
ἐπὶ στύλοις Παρίνοις καὶ λιθίνοις· κλίναι χρυσαῖ καὶ ἀργυραῖ ἐπὶ
λιθοστρώτου σμαραγδίτου λίθου καὶ πιννίνου καὶ Παρίνου λίθου·
καὶ στρωμναὶ διαφανεῖς ποικίλως διηνθισμέναι, κύκλῳ ῥόδα πε-
πασμένα· 7 ποτήρια χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ καὶ ἀνθράκινον κυλίκιον
προκείμενον ἀπὸ ταλάντων τρισμυρίων· οἶνος πολὺς καὶ ἡδύς, ὃν
αὐτὸς ὁ βασιλεὺς ἔπινεν. 8 ὁ δὲ πότος οὗτος οὐ κατὰ προκείμενον
νόμον ἐγένετο· οὕτως δὲ ἠθέλησεν ὁ βασιλεύς, καὶ ἐπέταξε τοῖς
οἰκονόμοις ποιῆσαι τὸ θέλημα αὐτοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων. 9 καὶ
᾿Αστὶν ἡ βασίλισσα ἐποίησε πότον ταῖς γυναιξὶν ἐν τοῖς βασιλείοις,
ὅπου ὁ βασιλεὺς ᾿Αρταξέρξης. 10 ἐν δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ
ἡδέως γενόμενος ὁ βασιλεὺς εἶπε τῷ ᾿Αμὰν καὶ Βαζὰν καὶ Θάῤῥα
καὶ Βαραζὶ καὶ Ζαθολθὰ καὶ ᾿Αβαταζὰ καὶ Θαραβὰ, τοῖς ἑπτὰ
εὐνούχοις τοῖς διακόνοις τοῦ βασιλέως ᾿Αρταξέρξου, 11 εἰςαγαγεῖν
τὴν βασίλισσαν πρὸς αὐτὸν, βασιλεύειν αὐτὴν καὶ περιθεῖναι αὐτῇ
τὸ διάδημα, καὶ δεῖξαι αὐτὴν πᾶσι τοῖς ἄρχουσι, καὶ τοῖς ἔθνεσι
τὸ κάλλος αὐτῆς, ὅτι καλὴ ἦν. 12 καὶ οὐκ εἰςήκουσεν αὐτοῦ
᾿Αστὶν ἡ βασίλισσα ἐλθεῖν μετὰ τῶν εὐνούχων. καὶ ἐλυπήθη ὁ
βασιλεὺς καὶ ὠργίσθη, 13 καὶ εἶπε τοῖς φίλοις αὐτοῦ· κατὰ ταῦτα
ἐλάλησεν ᾿Αστὶν, ποιήσατε οὖν περὶ τούτου νόμον καὶ κρίσιν.
14 καὶ προςῆλθεν αὐτῷ ᾿Αρκεσαῖος καὶ Σαρσαθαῖος καὶ Μαλισεὰρ
οἱ ἄρχοντες Περσῶν καὶ Μήδων, οἱ ἐγγὺς τοῦ βασιλέως, οἱ πρῶτοι
παρακαθήμενοι τῷ βασιλεῖ, 15 καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ κατὰ τοὺς
νόμους, ὡς δεῖ ποιῆσαι ᾿Αστὶν τῇ βασιλίσσῃ, ὅτι οὐκ ἐποίησε τὰ
ὑπὸ τοῦ βασιλέως προσταχθέντα διὰ τῶν εὐνούχων. 16 καὶ εἶπεν
ὁ Μουχαῖος πρὸς τὸν βασιλέα καὶ τοὺς ἄρχοντας· οὐ τὸν βασιλέα
μόνον ἠδίκησεν ᾿Αστὶν ἡ βασίλισσα, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἄρχον-

---

6. σμαραγδίνου 71. 74. al., cf. Apocal. 4, 3; σμαραγδίου 76. Plin. h. n. 37, 5.: Mons iuxta Calchedonem, in quo legebantur (smaragdi), Smaragdites vocatus est. — Παρίνου κ. πιν. III. X. 93. b.; πινίνου X. 64. 74. 243. Co. Ald. — ἐπιφανεῖς III. X. 93. b. — πεπλασμένα X. a pr. m., 106. — 7. ἀνθράκιον 93. b. XI. 64. 243. Ald. — 10. Βωραζὴ X. XI. 55. 64. 243. — 11. transponunt v. περιθεῖναι α. τὸ διάδ. κ. βασιλεύειν α. X. ex corr., 93. b. — recepi πᾶσι ex X. XI. 55. 93. b. sub ÷ multisque al. l. — 12. αὐτῶν ᾿Α. III. 93. b. X. ex corr. — addit post ἐλθεῖν X ex corr. in m. κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦ βασιλέως τὸ, quae 93. b. sub + habet. — X addit post ὠργίσθη ex corr. in m.: κ. (excidit ὀργὴ) ἐξεκαύθη ἐν αὐτῷ, quae 93. b. sub + habet. — 13. post εἶπεν adiiciunt ὁ βασιλεὺς X. III. 93. b. s. + — 14. Μαλησεαρ III. X. XI. 248. Ald. — 16. Μαμουχαιος X. ex corr., 93. b. —

10 ἐγένετο δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἐν τῷ εὐφρανθῆναι τὸν βασιλέα
ἐν τῷ οἴνῳ, εἶπεν ὁ βασιλεὺς τοῖς παισὶν αὐτοῦ 11 ἀγαγεῖν Οὐαστεὶν
τὴν βασίλισσαν εἰς τὸ συνεστηκὸς συμπόσιον ἐν τῷ διαδήματι τῆς
βασιλείας αὐτῆς κατὰ πρόσωπον τῆς στρατιᾶς αὐτοῦ. 12 καὶ οὐκ
ἠθέλησεν Οὐαστεὶν ποιῆσαι τὸ θέλημα τοῦ βασιλέως διὰ χειρὸς
τῶν εὐνούχων. ὡς δὲ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς ὅτι ἠκύρωσεν Οὐαστεὶν
τὴν βουλὴν αὐτοῦ, ἐλυπήθη σφόδρα καὶ ὀργὴ ἐξεκαύθη ἐν αὐτῷ.
13 καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πᾶσι τοῖς σοφοῖς τοῖς εἰδόσιν νόμον καὶ
κρίσιν, τί ποιήσει τῇ βασιλίσσῃ περὶ τοῦ μὴ τεθεληκέναι αὐτὴν
ποιῆσαι τὸ θέλημα τοῦ βασιλέως. 14 καὶ προσῆλθον πρὸς αὐτὸν
οἱ ἄρχοντες Περσῶν καὶ Μήδων καὶ οἱ ὁρῶντες τὸ πρόσωπον τοῦ
βασιλέως καὶ οἱ καθήμενοι ἐν τοῖς βασιλείοις. 16 καὶ παρεκάλεσεν
αὐτὸν Βουγαῖος λέγων· οὐ τὸν βασιλέα μόνον ἠδίκησεν Οὐαστεὶν
ἡ βασίλισσα, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄρχοντας Περσῶν καὶ Μήδων· 18 καὶ
εἰς πάντας τοὺς λαοὺς ἡ ἀδικία αὐτῆς ἐξῆλθεν, ὅτι ἠκύρωσε τὸ
πρόσταγμα τοῦ βασιλέως. 19 εἰ δοκεῖ οὖν τῷ κυρίῳ ἡμῶν καὶ
ἀρεστὸν τῷ φρονήματι αὐτοῦ, γραφήτω εἰς πάσας τὰς χώρας καὶ
πρὸς πάντα τὰ ἔθνη καὶ γνωσθήτω ἡθετεκυῖα τὸν λόγον τοῦ βα-
σιλέως Οὐαστεὶν, ἡ δὲ βασιλεία δοθήτω ἄλλῃ κρείττονι αὐτῆς.
20 καὶ φαινέσθω ὑπακούουσα τῆς φωνῆς τοῦ βασιλέως, καὶ ποιήσει
ἀγαθὸν πάσαις ταῖς βασιλείαις καὶ πάσαις ταῖς δεσποτείαις, καὶ
πᾶσαι αἱ γυναῖκες δώσουσι τιμὴν καὶ δόξαν τοῖς ἀνδράσιν αὐτῶν
ἀπὸ πτωχῶν ἕως πλουσίων. 21 καὶ ἀγαθὸς ὁ λόγος ἐν καρδίᾳ τοῦ
βασιλέως, καὶ ἐποίησεν ἑτοίμως κατὰ τὸν λόγον τοῦτον, καὶ οὕτως
ἔστη τοῦ μνημονεύειν τῆς Οὐαστεὶν καὶ ὧν ἐποίησεν Ἀσυήρῳ τῷ
βασιλεῖ.

---

11. βασιλ. αὐτῆς] βασιλ. αὐτοῦ 19. 108. b. — στρατιᾶς] βασιλείας 19. — 12. ἤκ. ὁ β. ὅτι desunt in 19. — Οὐαστὶν τοὺς λόγους τοῦ βασιλέως ἐλ. 19. — ἐν αὐτῷ] ἐν αὐτῇ 19. — 13. τί ποιήσει] ποιῆσαι 19. — 14. κ. οἱ καθήμ. ἐν τ. βασιλείοις om. 93. a. — 16. Μουγ. 19. — ἠδίκηκεν 108 b. — 18. ἀδ. αὕτη 93. a. — 19. αὐτοῦ om. 93. a. — ἡ δὲ βασίλισσα δοθήτω ἄλλη κρείττων οὖσα αὐτῆς 19. 108. b. — 20. κ. π. τ. δεσποτ. non habent 19. 108. b. — verborum κ. πᾶσαι usque ad finem capitis Holmesio teste pleraque desunt in 93. a. sane immerito. nos sequimur 19. 108. b. — 21. ἔστη desiit, cf. Gen. 29, 35. II. Regg. 13, 18. libri: ἐστὶ. — sic 19. 108. b.; verum 93. a. habet vs. 21. 22 ita fere ut sunt in altero textu: κ. ἤρεσεν ὁ λαὸς (!) τ. β. — — Βουγαῖος, κ. ἀπέστ. ὁ βασιλεὺς εἰς β. τ. π. — αὐτοῖς φόβον ἐν τ. οἴκ. α., deinde vero pergit ἑτοίμως κατὰ — τ. βασιλεῖ.

τας καὶ τοὺς ἡγουμένους τοῦ βασιλέως. 17 καὶ γὰρ διηγήσατο αὐτοῖς τὰ ῥήματα τῆς βασιλίσσης, καὶ ὡς ἀντεῖπε τῷ βασιλεῖ. ὡς οὖν ἀντεῖπε τῷ βασιλεῖ Ἀρταξέρξῃ, 18 οὕτω σήμερον αἱ τυραννίδες αἱ λοιπαὶ τῶν ἀρχόντων Περσῶν καὶ Μήδων ἀκούσασαι τὰ τῷ βασιλεῖ λεχθέντα ὑπ' αὐτῆς, τολμήσουσιν ὁμοίως ἀτιμάσαι τοὺς ἄνδρας αὐτῶν. 19 εἰ οὖν δοκεῖ τῷ βασιλεῖ, προςταξάτω βασιλικὸν, καὶ γραφήτω κατὰ τοὺς νόμους Μήδων καὶ Περσῶν, καὶ μὴ ἄλλως χρησάσθω, μηδὲ εἰςελθέτω ἔτι ἡ βασίλισσα πρὸς αὐτὸν, καὶ τὴν βασιλείαν αὐτῆς δότω ὁ βασιλεὺς γυναικὶ κρείττονι αὐτῆς. 20 καὶ ἀκουσθήτω ὁ νόμος ὁ ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ὃν ἐὰν ποιῇ ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ. καὶ οὕτω πᾶσαι αἱ γυναῖκες περιθήσουσι τιμὴν τοῖς ἀνδράσιν ἑαυτῶν, ἀπὸ πτωχοῦ ἕως πλουσίου. 21 καὶ ἤρεσεν ὁ λόγος τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς ἄρχουσι. καὶ ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς καθὰ ἐλάλησεν ὁ Μουχαῖος. 22 καὶ ἀπέστειλεν εἰς πᾶσαν τὴν βασιλείαν κατὰ χώραν κατὰ τὴν λέξιν αὐτῶν, ὥστε εἶναι φόβον αὐτοῖς ἐν ταῖς οἰκίαις αὐτῶν.

II. Καὶ μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἐκόπασεν ὁ βασιλεὺς τοῦ θυμοῦ καὶ οὐκ ἔτι ἐμνήσθη τῆς Ἀστὶν, μνημονεύων οἷα ἐλάλησε καὶ ὡς κατέκρινεν αὐτήν. 2 καὶ εἶπαν οἱ διάκονοι τοῦ βασιλέως· ζητηθήτω τῷ βασιλεῖ κοράσια ἄφθορα καλὰ τῷ εἴδει. 3 καὶ καταστήσει ὁ βασιλεὺς κωμάρχας ἐν πάσαις ταῖς χώραις τῆς βασιλείας αὐτοῦ, καὶ ἐπιλεξάτωσαν κοράσια παρθενικὰ καλὰ τῷ εἴδει εἰς Σοῦσαν τὴν πόλιν εἰς τὸν γυναικῶνα. καὶ παραδοθήτωσαν τῷ εὐνούχῳ τοῦ βασιλέως τῷ φύλακι τῶν γυναικῶν. καὶ δοθήτω σμῆγμα καὶ ἡ λοιπὴ ἐπιμέλεια, 4 καὶ ἡ γυνὴ ᾗ ἂν ἀρέσῃ τῷ βασιλεῖ, βασιλεύσει ἀντὶ Ἀστίν. καὶ ἤρεσε τῷ βασιλεῖ τὸ πρᾶγμα καὶ ἐποίησεν οὕτως. 5 καὶ ἄνθρωπος ἦν Ἰουδαῖος ἐν Σούσοις τῇ πόλει, καὶ ὄνομα αὐτῷ Μαρδοχαῖος ὁ τοῦ Ἰαΐρου, τοῦ Σεμείου, τοῦ Κισαίου, ἐκ φυλῆς Βενιαμίν, 6 ὃς ἦν αἰχμάλωτος ἐξ Ἱερουσα-

17. κ. ἐπιδιηγήσατο X. a pr. m., XI. 93. b. 44. al.; κ. γὰρ ἐπιδ. 64. 243. 248. Co. Ald. — 18. ante ἀκούσ. babent αἵτινες X. ex corr. in m., 93. b. — transponunt v. τὰ ὑπ' αὐτῆς λεχθ. τ. βασ. X. ex corr., 93. b. — αὐτῶν] ἑαυτῶν X. ex corr., 93. b. — 19. Περσ. κ. Μηδ. X. ex corr., XI. 55. 93. b. 249. — εἰςελθάτω II. III. X. ex corr., XI. — 20. νόμος] λόγος III. 93. b.; X ita correxit in m. — ἂν III. X. 74. Co. — 21. X. primo ut videtur εὐνοῦχος, deinde corr. Μαμουχεος, ut est in 93. b. — post ἀπέστ. addunt ὁ βασιλεὺς X. ex corr., III. 93. b. sub ÷.

II. 1. post βασ. addit X. in m. Ἀρταξέρξης, 93. b. s. + — 3. ante κορ. babent πάντα X. ex corr., 93. b. s. +. — 5. loco αὐτοῦ recepi αὐτῷ ex II. X. XI. 44. 55. 64. multisque aliis. — Σεμεειου II. X. 249. — Βενιαμειν III. X. —

II. 2 Καὶ εἶπον οἱ λειτουργοὶ τοῦ βασιλέως· ζητήσωμεν παρ-
θένους καλὰς τῷ εἴδει 3 καὶ δοθήτωσαν ὑπὸ χεῖρα Γωγαίου τοῦ
εὐνούχου, τοῦ φύλακος τῶν γυναικῶν. 4 καὶ ἡ παῖς ἣ ἐὰν ἀρέσῃ
τῷ βασιλεῖ, κατασταθήσεται ἀντὶ Οὐαστείν, καὶ ἐποίησαν ἑτοίμως
κατὰ ταῦτα. 5 καὶ ἦν ἀνὴρ Ἰουδαῖος ἐν Σούσοις τῇ πόλει, ᾧ ὄνομα
Μαρδοχαῖος, υἱὸς Ἰαείρου, τοῦ Σεμεΐου, τοῦ Κισαίου, τῆς φυλῆς
Βενιαμείν. 7 καὶ ἦν ἐκτρέφων πιστῶς τὴν Ἐσθήρ, θυγατέρα ἀδελφοῦ
τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ ἦν ἡ παῖς καλὴ τῷ εἴδει σφόδρα καὶ
ὡραία τῇ ὄψει, 8 καὶ ἐλήφθη τὸ κοράσιον εἰς τὸν οἶκον τοῦ βα-
σιλέως. καὶ εἶδε Γωγαῖος ὁ εὐνοῦχος ὁ φύλαξ τῶν γυναικῶν τὸ κορά-
σιον, 9 καὶ ἤρεσεν αὐτῷ ὑπὲρ πάσας τὰς γυναῖκας. καὶ εὗρεν Ἐσθήρ
χάριν καὶ ἔλεον κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ἔσπευσε προστατῆσαι αὐ-
τῆς, καὶ ἐπέδωκεν ὑπὲρ τὰ ἑπτὰ κοράσια τὰς ἅβρας αὐτῆς. 15 ὡς δὲ
εἰςήχθη Ἐσθὴρ πρὸς τὸν βασιλέα, ἤρεσεν αὐτῷ σφόδρα· καὶ ὅταν
ἐγένετο ἑσπέρα εἰςήγετο, καὶ πρωῒ ἀπελύετο. 17 ὡς δὲ κατεμάνθανεν ὁ
βασιλεὺς πάσας τὰς παρθένους, ἐφάνη ἐπιφανεστάτη Ἐσθὴρ καὶ εὗρε
χάριν καὶ ἔλεον κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ἐπέθηκε τὸ διάδημα τῆς
βασιλίσσης ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῆς. 18 καὶ ἤγαγεν ὁ βασιλεὺς τὸν
γάμον τῆς Ἐσθὴρ ἐπιφανῶς, καὶ ἐποίησεν ἀφέσεις πάσαις ταῖς
χώραις.

II. 3. δοθ. προστατεῖσθαι ὑπὸ 19. 108. b. — 4. ἀρέσει 93. ȧ. — 7. τοῦ om. 19. — 8. ἐλήμφθη 19. — Βουγ. 108. b., Μουγ. 19. — ὁ φύλ. τ. γυν.] ὁ φυλάσσων 19.; φυλάσσων 108. b. — 15. εἰς τὸν βασ. 19. — τοπρωΐ 19. 108. b. — 17. τῆς βασιλείας 19. 108. b. — 18. ταῖς om. 19. 108. b.

λήμ, ἣν ᾐχμαλώτευσε Ναβουχοδονόσορ, βασιλεὺς Βαβυλῶνος. 7 καὶ
ἦν τούτῳ παῖς θρεπτή, θυγάτηρ Ἀμιναδὰβ ἀδελφοῦ πατρὸς αὐτοῦ,
καὶ ὄνομα αὐτῇ Ἐσθήρ. ἐν δὲ τῷ μεταλλάξαι αὐτῆς τοὺς γονεῖς,
ἐπαίδευσεν αὐτὴν ἑαυτῷ εἰς γυναῖκα. καὶ ἦν τὸ κοράσιον καλὸν
τῷ εἴδει. 8 καὶ ὅτε ἠκούσθη τὸ τοῦ βασιλέως πρόσταγμα, συν-
ήχθησαν κοράσια πολλὰ εἰς Σοῦσαν τὴν πόλιν ὑπὸ χεῖρα Γαΐ,
καὶ ἤχθη Ἐσθὴρ πρὸς Γαῒ τὸν φύλακα τῶν γυναικῶν. 9 καὶ
ἤρεσεν αὐτῷ τὸ κοράσιον, καὶ εὗρε χάριν ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ
ἔσπευσεν αὐτῇ δοῦναι τὸ σμῆγμα καὶ τὴν μερίδα καὶ τὰ ἑπτὰ
κοράσια τὰ ἀποδεδειγμένα αὐτῇ ἐκ βασιλικοῦ. καὶ ἐχρήσατο αὐτῇ
καλῶς καὶ ταῖς ἅβραις αὐτῆς ἐν τῷ γυναικῶνι. 10 καὶ οὐχ ὑπέ-
δειξεν Ἐσθὴρ τὸ γένος αὐτῆς οὐδὲ τὴν πατρίδα· ὁ γὰρ Μαρδο-
χαῖος ἐνετείλατο αὐτῇ μὴ ἀπαγγεῖλαι. 11 καθ᾽ ἑκάστην δὲ ἡμέραν
ὁ Μαρδοχαῖος περιεπάτει κατὰ τὴν αὐλὴν τὴν γυναικείαν, ἐπισκο-
πῶν τί Ἐσθὴρ συμβήσεται. 12 οὗτος δὲ ἦν καιρὸς κορασίου εἰςελ-
θεῖν πρὸς τὸν βασιλέα, ὅταν ἀναπληρώσῃ μῆνας δεκαδύο. οὕτως
γὰρ ἀναπληροῦνται αἱ ἡμέραι τῆς θεραπείας· μῆνας ἓξ ἀλειφό-
μεναι ἐν σμυρνίνῳ ἐλαίῳ, καὶ μῆνας ἓξ ἐν τοῖς ἀρώμασι καὶ ἐν
τοῖς σμήγμασι τῶν γυναικῶν, 13 καὶ τότε εἰςπορεύεται πρὸς τὸν
βασιλέα· καὶ ᾧ ἐὰν εἴπῃ, παραδώσει αὐτὴν συνειςέρχεσθαι αὐτῷ
ἀπὸ τοῦ γυναικῶνος ἕως τῶν βασιλείων. 14 δείλης εἰςπορεύεται,
καὶ πρὸς ἡμέραν ἀποτρέχει εἰς τὸν γυναικῶνα τὸν δεύτερον, οὗ
Γαῒ ὁ εὐνοῦχος τοῦ βασιλέως ὁ φύλαξ τῶν γυναικῶν, καὶ οὐκ ἔτι
εἰςπορεύεται πρὸς τὸν βασιλέα, ἐὰν μὴ κληθῇ ὀνόματι. 15 ἐν δὲ
τῷ ἀναπληροῦσθαι τὸν χρόνον Ἐσθὴρ τῆς θυγατρὸς Ἀμιναδὰβ
ἀδελφοῦ πατρὸς Μαρδοχαίου εἰςελθεῖν πρὸς τὸν βασιλέα, οὐδὲν
ἠθέτησεν ὧν ἐνετείλατο ὁ εὐνοῦχος ὁ φύλαξ τῶν γυναικῶν. ἦν γὰρ
Ἐσθὴρ εὑρίσκουσα χάριν παρὰ πάντων τῶν βλεπόντων αὐτήν.

---

7. ὄν. αὐτῆς XI. 55. 64.; τὸ ὄν. αὐτῆς III. X. 93. b. — post αὐτὴν addunt Μαρδοχαῖος X. in m., 93. b. s. + — καλὴ X. — post εἴδει adiicitur κ. ὡραῖον τῇ ὄψει σφόδρα in X. in m., 93 b. s. + — 8. κορ. πολλὰ II. X. (hic praemittit τὰ) XI. al.; vulgo πολλὰ κορ. — 9. αὐτῇ δοῦναι II. X. XI. al.; vulgo δοῦναι αὐτῇ. — ἀποδεδ. X. 55. 44. 64 multique alii; vulgo ὑποδεδειγμ. — 11. ὁ Μ. περιεπ. II. X. XI. 55. al.; vulgo περιεπ. ὁ Μ. — συμβ. Ἐ. X. ex corr.; σ. τῇ Ἐ. 93. b., τῇ Ἐ. συμβ. XI. 44. al. — 12. ἀνεπλήρωσεν X. 93. b. — δώδεκα X. 55. 44. 106. 93. b. — ἀλειφόμεναι II. X. XI. 55. 64. 93. b. s. ÷, 108. a. 249.; ἀλειφομένη 44. al.; vulgo ἀλειφομέναις. — 13. αὐτῷ] αὐτῇ X ex corr., 93 b. — 14. X. a pr. m. Γαι ο, ex corr. Σασγαος. — 15. τοῦ εἰςελθεῖν X. 93. b. — αὐτῇ ἐνετείλατο X. XI. 55. 108. a. 249. 71 al.; ἐνετ. αὐτῇ 44. 64. al.; αὐτῇ ἔλεγε 93. b.; ἔλεγεν X. ex corr. in m. —

16 καὶ εἰςῆλθεν Ἐσθὴρ πρὸς Ἀρταξέρξην τὸν βασιλέα τῷ δωδε-
κάτῳ μηνί, ὅς ἐστιν Ἀδάρ, τῷ ἑβδόμῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ.
17 καὶ ἠράσθη ὁ βασιλεὺς Ἐσθήρ, καὶ εὗρε χάριν παρὰ πάσας τὰς
παρθένους, καὶ ἐπέθηκεν αὐτῇ τὸ διάδημα τὸ γυναικεῖον. 18 καὶ
ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς πότον πᾶσι τοῖς φίλοις αὐτοῦ καὶ ταῖς δυνά-
μεσιν ἐπὶ ἡμέρας ἑπτά, καὶ ὕψωσε τοὺς γάμους Ἐσθήρ, καὶ
ἄφεσιν ἐποίησε τοῖς ὑπὸ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ. 19 ὁ δὲ Μαρδοχαῖος
ἐθεράπευεν ἐν τῇ αὐλῇ. 20 ἡ δὲ Ἐσθὴρ οὐχ ὑπέδειξε τὴν πατρίδα
αὐτῆς· οὕτως γὰρ ἐνετείλατο αὐτῇ Μαρδοχαῖος, φοβεῖσθαι τὸν
θεὸν καὶ ποιεῖν τὰ προςτάγματα αὐτοῦ, καθὼς ἦν μετ' αὐτοῦ·
καὶ Ἐσθὴρ οὐ μετήλλαξε τὴν ἀγωγὴν αὐτῆς. 21 καὶ ἐλυπήθησαν
οἱ δύο εὐνοῦχοι τοῦ βασιλέως οἱ ἀρχισωματοφύλακες, ὅτι προήχθη
Μαρδοχαῖος, καὶ ἐζήτουν ἀποκτεῖναι Ἀρταξέρξην τὸν βασιλέα.
22 καὶ ἐδηλώθη Μαρδοχαίῳ ὁ λόγος, καὶ ἐσήμανεν Ἐσθήρ, καὶ
αὐτὴ ἐνεφάνισε τῷ βασιλεῖ τὰ τῆς ἐπιβουλῆς. 23 ὁ δὲ βασιλεὺς
ἤτασε τοὺς δύο εὐνούχους, καὶ ἐκρέμασεν αὐτούς. καὶ προςέταξεν
ὁ βασιλεὺς καταχωρίσαι εἰς μνημόσυνον ἐν τῇ βασιλικῇ βιβλιοθήκῃ
ὑπὲρ τῆς εὐνοίας Μαρδοχαίου ἐν ἐγκωμίῳ.

---

16. τὸν Ἀρτ. III. X. — δεκάτῳ X. ex corr., 93. b. Co. — Αδωρ X, sed ex corr. in m. Τηβηθ, et ita Co. 93. b. — 17. αὐτῇ legitur in fine comm. in X. 93. b. — 20. μετ' αὐτοῦ] παρ' αὐτῷ X. ex corr. in m., 93. b. — 21. verbis οἱ δύο praemittunt Βαγαθαν κ. Θαρας X. ex corr. in m., Γαββαθαν κ. Θ. 93. b. s. +, Βαταδαν κ. Θαρραν 249.; cf. 6, 2. — 22. post βασιλεῖ addunt Ἀρταξέρξῃ III. X. ex corr. in m., 93. b. s. ÷ — 25. ἀνήτασεν X. 93. b.

III. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐδόξασεν ὁ βασιλεὺς Ἀρταξέρξης Ἀμὰν Ἀμαδαθοῦ Βουγαῖον καὶ ὕψωσεν αὐτὸν, καὶ ἐπρωτοβάθρει πάντων τῶν φίλων αὐτοῦ, [2]καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ αὐλῇ προσεκύνουν αὐτῷ, οὕτως γὰρ προσέταξεν ὁ βασιλεὺς ποιῆσαι, ὁ δὲ Μαρδοχαῖος οὐ προσεκύνει αὐτῷ. [3]καὶ ἐλάλησαν οἱ ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ βασιλέως τῷ Μαρδοχαίῳ· Μαρδοχαῖε, τί παρακούεις τὰ ὑπὸ τοῦ βασιλέως λεγόμενα; [4]καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν ἐλάλουν αὐτῷ, καὶ οὐχ ὑπήκουεν αὐτῶν. καὶ ὑπέδειξαν τῷ Ἀμὰν Μαρδοχαῖον τοῖς τοῦ βασιλέως λόγοις ἀντιτασσόμενον, καὶ ὑπέδειξεν αὐτοῖς ὁ Μαρδοχαῖος ὅτι Ἰουδαῖός ἐστι. [5]καὶ ἐπιγνοὺς Ἀμὰν ὅτι οὐ προσκυνεῖ αὐτῷ Μαρδοχαῖος, ἐθυμώθη σφόδρα, [6]καὶ ἐβουλεύσατο ἀφανίσαι πάντας τοὺς ὑπὸ τὴν Ἀρταξέρξου βασιλείαν Ἰουδαίους. [7]καὶ ἐποίησε ψήφισμα ἐν ἔτει δωδεκάτῳ τῆς βασιλείας Ἀρταξέρξου, καὶ ἔβαλε κλήρους ἡμέραν ἐξ ἡμέρας, καὶ μῆνα ἐκ μηνὸς, ὥστε ἀπολέσαι ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ τὸ γένος Μαρδοχαίου. καὶ ἔπεσεν ὁ κλῆρος εἰς τὴν τεσσαρεςκαιδεκάτην τοῦ μηνὸς, ὅς ἐστιν Ἀδάρ. [8]καὶ ἐλάλησε πρὸς τὸν βασιλέα Ἀρταξέρξην λέγων· ὑπάρχει ἔθνος διεσπαρμένον ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐν πάσῃ τῇ βασιλείᾳ σου, οἱ δὲ νόμοι αὐτῶν ἔξαλλοι παρὰ πάντα τὰ ἔθνη, τῶν δὲ νόμων τοῦ βασιλέως παρακούουσι, καὶ οὐ συμφέρει τῷ βασιλεῖ ἐᾶσαι αὐτούς. [9]εἰ δοκεῖ τῷ βασιλεῖ, δογματισάτω ἀπολέσαι αὐτοὺς, κἀγὼ διαγράψω εἰς τὸ γαζοφυλάκιον τοῦ βασιλέως ἀργυρίου τάλαντα μύρια. [10]καὶ περιελόμενος ὁ βασιλεὺς τὸν δακτύλιον, ἔδωκεν εἰς χεῖρας τῷ Ἀμὰν σφραγίσαι κατὰ τῶν γεγραμμένων κατὰ τῶν Ἰουδαίων. [11]καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ Ἀμάν· τὸ μὲν ἀργύριον ἔχε, τῷ δὲ ἔθνει χρῶ ὡς βούλει. [12]καὶ ἐκλήθησαν οἱ γραμματεῖς τοῦ βασιλέως μηνὶ πρώτῳ τῇ τρισκαιδεκάτῃ, καὶ ἔγραψαν ὡς ἐπέταξεν Ἀμὰν τοῖς στρατηγοῖς καὶ τοῖς ἄρχουσι κατὰ πᾶσαν χώραν ἀπὸ Ἰνδικῆς ἕως τῆς Αἰθιοπίας, ταῖς ἑκατὸν εἰκοσιεπτὰ χώραις, τοῖς τε ἄρχουσι τῶν ἐθνῶν κατὰ τὴν αὐτῶν λέξιν, δι᾽ Ἀρταξέρξου τοῦ βασιλέως.

---

2. Post αὐλῇ adiiciunt τοῦ βασιλέως X. ex corr., 93. b. s. + — ποιῆσαι ὁ βασ. X. — 4. ἐλάλουν] ἔλεγον X. ex corr. in m., 93. b. — 5. Μαρδ. deest in 44. al., legitur post ὅτι in X. ex corr., 93. b. — 6. post ἐβουλ. addit X. ex corr. Ἀμὰν, habet 93. b. s. + — 7. post ψήφ. legitur in X. ex corr. ἐν τῷ μηνὶ τῷ πρώτῳ αὐτὸς ὁ μὴν Νισὰν, 93. b. s. ÷ — ὅ ἐστιν X; sic etiam infra vs. 13. — 8. ἐνδιεσπαρμένον X. ex corr. — 9. post εἰ legitur οὖν in X. ex corr., 93. b. — αὐτοὺς ἀπολ. X. — habet X. a pr. m. διαγράψω, sed in m. legendum monet παραστήσω ἐπὶ χεῖρας τῶν ποιούντων τὰ ἔργα εἰςαγαγεῖν, quae sunt in 93. b. s. + 10. εἰς χεῖρας primo omissa ex corr. ante ἔδωκεν posuit X. — 12. post πρώτῳ habet X. ex corr. in m. αὐτὸς ὁ μὴν Νισὰν, 93. b. s ÷. — post τρισκαιδ. addit X ex corr. in m. ἡμέρᾳ αὐτοῦ, 93. b. s. +. — ἔγραψεν X. — addit post χώραν X. ex corr. κ. χώραν. — ἑαυτῶν X ex corr., 93. b. — δι᾽ Ἀ. II. III. X. 55. 106. 108. a.; vulgo διὰ Ἀ. —

III. Καὶ ἐγένετο μετὰ τοὺς λόγους τούτους, ἐμεγάλυνεν ὁ βασι-
λεὺς Ἀσύηρος Ἀμὰν Ἀμαδάϑου Γωγαῖον καὶ ἐπῆρεν αὐτὸν καὶ ἔϑηκε
τὸν ϑρόνον αὐτοῦ ὑπεράνω τῶν φίλων αὐτοῦ, [2]ὥστε κάμπτεσϑαι
καὶ προςκυνεῖν ἐπὶ τὴν γῆν αὐτῷ πάντας. πάντων οὖν προςκυ-
νούντων αὐτῷ κατὰ τὸ πρόςταγμα τοῦ βασιλέως, Μαρδοχαῖος οὐ
προςεκύνει αὐτῷ. [3]καὶ εἶδον οἱ παῖδες τοῦ βασιλέως ὅτι Μαρδο-
χαῖος οὐ προςκυνεῖ τὸν Ἀμὰν, καὶ εἶπον οἱ παῖδες τοῦ βασιλέως
πρὸς τὸν Μαρδοχαῖον· τί σὺ παρακούεις τοῦ βασιλέως καὶ οὐ
προςκυνεῖς τὸν Ἀμάν; [4]καὶ ἀπήγγειλεν αὐτοῖς ὅτι Ἰουδαῖός ἐστιν,
καὶ ἀπήγγειλαν περὶ αὐτοῦ τῷ Ἀμάν. [5]ὡς δὲ ἤκουσεν Ἀμὰν
ἐϑυμώϑη τῷ Μαρδοχαίῳ καὶ ὀργὴ ἐξεκαύϑη ἐν αὐτῷ. [6]καὶ ἐζήτει
ἀνελεῖν τὸν Μαρδοχαῖον καὶ πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ.
καὶ παραζηλώσας ὁ Ἀμὰν καὶ κινηϑεὶς ἐν παντὶ τῷ ϑυμῷ
ἐρυϑρὸς ἐγένετο, ἐκτρέπων αὐτὸν ἐξ ὀφϑαλμῶν αὐτοῦ. [8]καὶ καρδίᾳ
φαύλῃ ἐλάλει τῷ βασιλεῖ κακὰ περὶ Ἰσραὴλ λέγων· ἔστι λαὸς
διεσπαρμένος ἐν πάσαις ταῖς βασιλείαις, λαὸς πολέμου καὶ ἀπειϑὴς,
ἔξαλλα νόμιμα ἔχων, τοῖς δὲ νόμοις σου, βασιλεῦ, οὐ προςέχουσι.
γνωριζόμενοι ἐν πᾶσι τοῖς ἔϑνεσιν πονηροὶ ὄντες καὶ τὰ προςτάγ-
ματά σου ἀϑετοῦσι πρὸς καϑαίρεσιν τῆς δόξης σου. [9]εἰ δοκεῖ
οὖν τῷ βασιλεῖ καὶ ἀγαϑὴ ἡ κρίσις ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, δοϑείτω
μοι τὸ ἔϑνος εἰς ἀπώλειαν, καὶ διαγράψω εἰς τὸ γαζοφυλάκιον
ἀργυρίου τάλαντα μύρια. [11]καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς· τὸ μὲν
ἀργύριον ἔχε, τῷ δὲ ἔϑνει χρῶ ὡς ἄν σοι ἀρεστὸν ᾖ. καὶ περιεί-
λατο ὁ βασιλεὺς τὸν δακτύλιον ἀπὸ τῆς χειρὸς αὐτοῦ καὶ ἔδωκε
τῷ Ἀμὰν λέγων· γράφε εἰς πάσας τὰς πόλεις καὶ χώρας καὶ
σφραγίζου τῷ δακτυλίῳ τοῦ βασιλέως, οὐ γάρ ἐστιν ὃς ἀποστρέψει
τὴν σφραγίδα. [12]καὶ ἐπορεύϑη Ἀμὰν πρὸς τοὺς ϑεοὺς αὐτοῦ τοῦ
ἐπιγνῶναι ἡμέραν ϑανάτου αὐτῶν καὶ βαλεῖν κλήρους εἰς τὴν
τριςκαιδεκάτην τοῦ μηνὸς Ἀδὰρ Νισὰν, φονεύειν πάντας τοὺς
Ἰουδαίους ἀπὸ ἀρσενικοῦ ἕως ϑηλυκοῦ καὶ διαρπάζειν τὰ νήπια.
καὶ ἔσπευσε καὶ ἔδωκεν εἰς χεῖρας τρεχόντων ἱππέων.

---

1. Ἀμαδαϑοῦν 93. a. — ἔϑηκεν αὐτὸν ϑρόνον αὐτοῦ 93. a.; ἔϑ. α. τὸν ϑρ. α. 108. b. — 2. αὐτῷ ἐπὶ τ. γ. 19; 108. b. αὐτῷ om. — post αὐτῷ addit 93. a. ἐπὶ τὴν γῆν — 5 ἐξεκαύϑη] ἐξεχύϑη 93. a. — 6. περιζηλώσας 93. a. — π. ϑυμῷ αὐτοῦ ἐρ. 19. — αὐτὸν] αὐτῶν 93. a. — 8. κ. ἡ κ. 93. a. — δὲ νομίμοις 19. — 11. ἀρ. ἐστι 19. — περιείλετο 108. b. — τὸ δακτ. legitur in 93. a. b. 243. Ald. — πόλεις κ. om. 108. b. — 12. βάλλει 108. b.

13 καὶ ἀπεστάλη διὰ βιβλιαφόρων εἰς τὴν Ἀρταξέρξου βασιλείαν, ἀφανίσαι τὸ γένος τῶν Ἰουδαίων ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ μηνὸς δωδεκάτου, ὅς ἐστιν Ἀδὰρ, καὶ διαρπάσαι τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν.

II. Τῆς δὲ ἐπιστολῆς ἐστὶ τὸ ἀντίγραφον τόδε· Βασιλεὺς μέγας Ἀρταξέρξης τοῖς ἀπὸ τῆς Ἰνδικῆς ἕως τῆς Αἰθιοπίας ἑκατὸν εἰκοσιεπτὰ χωρῶν ἄρχουσι καὶ τοπάρχαις ὑποτεταγμένοις τάδε γράφει· 2 πολλῶν ἐπάρξας ἐθνῶν καὶ πάσης ἐπικρατήσας οἰκουμένης, ἐβουλήθην μὴ τῷ θράσει τῆς ἐξουσίας ἐπαιρόμενος ἐπιεικέστερον δὲ καὶ μετὰ ἠπιότητος ἀεὶ διεξάγων τοὺς τῶν ὑποτεταγμένων ἀκυμάντους διαπαντὸς καταστῆσαι βίους, τήν τε βασιλείαν ἥμερον καὶ πορευτὴν μέχρι περάτων παρεξόμενος, ἀνανεώσασθαί τε τὴν ποθουμένην τοῖς πᾶσιν ἀνθρώποις εἰρήνην. 3 πυθομένου δέ μου τῶν συμβούλων, πῶς ἂν ἀχθείη τοῦτο ἐπὶ πέρας, ὁ σωφροσύνῃ παρ' ἡμῖν διενέγκας, καὶ ἐν τῇ εὐνοίᾳ ἀπαραλλάκτως καὶ βεβαίᾳ πίστει ἀποδεδειγμένος, καὶ δεύτερον τῶν βασιλειῶν γέρας ἀπενηνεγμένος Ἀμὰν, 4 ἐπέδειξεν ἡμῖν ἐν πάσαις ταῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην φυλαῖς ἀναμεμίχθαι δυσμενῆ λαόν τινα, τοῖς νόμοις ἀντίθετον πρὸς πᾶν ἔθνος, τά τε τῶν βασιλέων παραπέμποντας διηνεκῶς διατάγματα πρὸς τὸ μὴ κατατίθεσθαι τὴν ὑφ' ἡμῶν κατευθυνομένην ἀμέμπτως συναρχίαν. 5 διειληφότες οὖν τόδε τὸ ἔθνος μονώτατον ἐν ἀντιπαραγωγῇ παντὶ διαπαντὸς ἀνθρώπῳ κείμενον, διαγωγὴν νόμων ξενίζουσαν παραλλάσσον, καὶ δυσνοοῦν τοῖς ἡμετέροις πράγμασι τὰ χείριστα συντελοῦν κακὰ, καὶ πρὸς τὸ μὴ τὴν βασιλείαν εὐσταθείας τυγχάνειν· 6 προςτετάχαμεν οὖν τοὺς σημαινομένους ὑμῖν ἐν τοῖς γεγραμμένοις ὑπὸ Ἀμὰν τοῦ τεταγμένου ἐπὶ τῶν πραγμάτων καὶ δευτέρου πατρὸς ἡμῶν, πάντας σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀπολέσαι ὁλοῤῥιζεὶ ταῖς τῶν ἐχθρῶν μαχαίραις ἄνευ παντὸς οἴκτου καὶ φειδοῦς τῇ τεσσαρεςκαιδεκάτῃ τοῦ δωδεκάτου μηνὸς Ἀδὰρ, τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους, 7 ὅπως οἱ πάλαι καὶ νῦν δυςμενεῖς ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ βιαίως εἰς τὸν ᾅδην κατελθόντες, εἰς τὸν μετέπειτα χρόνον εὐσταθῆ καὶ ἀτάραχα παρέχωσιν ἡμῖν διὰ τέλους τὰ πράγματα.

13. βιβλιοφορων X ex corr. — post Ἰουδαίων addit X ex corr. in m. ἀπὸ νεανίσκου. haec et plura habet 93. b. s. +

II. Additamentorum est caput secundum. — 2. X. ἠπιότητος in textu, sed in m. correxit πραότητος. — ἀκυμάτους III. X. XI. 93. b. — ἥμερον] ἤρεμον III. XI. 52. 55. al. — 3. πυνθανομένου III. X. ex corr., 93. b. — ὁ om. II. X. 44. al. — διενέγκας] διαπρέψας 52. 55. 64 al. — αποδεδιγμ. πιστι X. — 4. ὑπέδειξεν III. X. ex corr., 93. b. — ἀντίθετον] ἀντίτυπον III. X. 93. b. Suidas s. ἀντιτυπῆσαι: ἀντιτυπία, ἐναντίωσις, σκληρότης — κ. ἀντιτύπους ἀνθρώπους (cf. Plat. Theaet. p. 156. A.) σκληροὺς κ. ἀνενδότους. — 5. εναντια παραγωγη X. ex corr., 249. — παράλλαξιν X. a pr. m., III. 93. b. — 6. X. ex corr. delet οὖν. — ἀπολέσθαι 93. b. 108. a. 44. al. Co. Ald. — ὁλοῤῥιζεὶ II. 55.; ὁλοριζεὶ X. XI. 93. b. 44. 64. al.; vulgo ὁλοριζὶ; ὁλοῤῥιζὶ 108. a. 249.; ὁλοῤῥίζους 248. Co. — οἰκτροῦ X. a pr. m.

II. Καὶ ὑπέγραψε τὴν ὑποτεταγμένην ἐπιστολήν· Βασιλεὺς
μέγας Ἀρταξέρξης τοῖς ἀπὸ τῆς Ἰνδικῆς ἕως τῆς Αἰθιοπίας ἑκα-
τὸν καὶ εἰκοσιεπτὰ χωρῶν ἄρχουσι καὶ σατράπαις τάδε γράφω·
2 πολλῶν ἐπάρξας ἐθνῶν καὶ πάσης ἐπικρατήσας τῆς οἰκουμένης,
ἐβουλήθην μὴ τῷ θράσει τῆς ἐξουσίας ἐπαιρόμενος, ἐπιεικέστερον
δὲ καὶ μετὰ ἠπιότητος ἀεὶ διεξάγων τοὺς τῶν ὑποτεταγμένων
ἀταράχους διὰ παντὸς καταστῆσαι βίους, τήν τε βασιλείαν ἥμερον
καὶ πορευτὴν ἄχρι περάτων παρεχόμενος, ἀνανεώσασθαι τὴν πᾶσιν
ἀνθρώποις ποθουμένην εἰρήνην. 3 πυνθανομένου δέ μου τῶν συμ-
βούλων, πῶς ἂν ἀχθείη τοῦτο ἐπὶ πέρας, ὁ σωφροσύνῃ παρ' ἡμῖν
διενηνοχώς, εὐνοίᾳ ἀπαραλλάκτῳ καὶ βεβαίᾳ πίστει, τὸ δὲ δεύτερον
τῶν βασιλειῶν γέρας ἀπενεγκάμενος Ἀμὰν, 4 ὑπέδειξεν ἡμῖν πάροι-
κον ἐν πάσαις ταῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην φυλαῖς ἀναμεμίχθαι
δυςμενῆ τινα λαὸν, τοῖς μὲν νόμοις ἀντιδικοῦντα πρὸς πᾶν ἔθνος,
τὰ δὲ τῶν βασιλέων παραπέμποντα διηνεκῶς προςτάγματα πρὸς
τὸ μηδέποτε τὴν βασιλείαν εὐσταθείας τυγχάνειν. 5 διειληφότες
οὖν μονώτατον τὸ ἔθνος ἐν ἀντιπαραγωγῇ παντὸς κείμενον τῶν
ἀνθρώπων διὰ τῶν νόμων ξενίζουσαν παραγωγὴν καὶ δυςνοοῦν τοῖς
ἡμετέροις προςτάγμασι, ἀεὶ τὰ χείριστα συντελεῖν κακὰ, πρὸς τὸ
μηδέποτε κατατίθεσθαι τὴν ὑφ' ἡμῶν κατευθυνομένην μοναρχίαν·
6 προςτετάχαμεν οὖν ὑμῖν τοὺς σημαινομένους ὑμῖν ἐν τοῖς γεγραμ-
μένοις ὑπὸ τεταγμένου Ἀμὰν ἐπὶ τῶν πραγμάτων καὶ δευτέρου
πατρὸς ἡμῶν ὁλορίζους ἀπολέσαι σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ταῖς τῶν
ἐχθρῶν μαχαίραις ἄνευ παντὸς οἴκτου καὶ φειδοῦς τῇ τεσσαρες-
καιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς τοῦ δωδεκάτου, οὗτος ὁ μὴν Ἀδὰρ, ὅς ἐστι
Δύστρος, φονεύειν πάντας τοὺς Ἰουδαίους καὶ ἁρπάζειν τὰ νήπια,
7 ἵνα οἱ πάλαι δυςμενεῖς καὶ νῦν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ συνελθόντες εἰς τὸν
ᾅδην εἰς τὰ μετέπειτα εὐσταθήσωσιν καὶ μὴ διὰ τέλους παρέχω-
σιν ἡμῖν πράγματα.

---

2. ἐθνῶν — — ἐπαιρόμ. errore a 93. a. absunt. — 3. δὲ ante δεύτερον om. 19. 108. b. — 5. εναντια παραγωγη 93. a. 108. b.; sequentia v. — παραγωγὴν non habet 93. a. — ὑμετέροις 93. a. — 6. τοῦ ante μηνὸς om. 19. — ὅ ἐστι 93. a. — Δύστρος] δεύτερος 19. — 7. ὑμῖν 19.

III. [14]Τὰ δὲ ἀντίγραφα τῶν ἐπιστολῶν ἐξετίϑετο κατα χώραν, καὶ προςετάγη πᾶσι τοῖς ἔϑνεσιν ἑτοίμους εἶναι εἰς τὴν ἡμέραν ταύτην. [15]ἐσπεύδετο δὲ τὸ πρᾶγμα καὶ εἰς Σοῦσαν· ὁ δὲ βασιλεὺς καὶ Ἀμὰν ἐκωϑωνίζοντο, ἐταράσσετο δὲ ἡ πόλις.

IV. Ὁ δὲ **Μαρδοχαῖος** ἐπιγνοὺς τὸ συντελούμενον, διέῤῥηξε τὰ ἱμάτια ἑαυτοῦ καὶ ἐνεδύσατο σάκκον καὶ κατεπάσατο σποδόν. καὶ ἐκπηδήσας διὰ τῆς πλατείας τῆς πόλεως, ἐβόα φωνῇ μεγάλῃ· αἴρεται ἔϑνος μηδὲν ἠδικηκός. [2]καὶ ἦλϑεν ἕως τῆς πύλης τοῦ βασιλέως καὶ ἔστη· οὐ γὰρ ἦν ἐξὸν αὐτῷ εἰςελϑεῖν εἰς τὴν αὐλὴν, σάκκον ἔχοντι καὶ σποδόν. [3]καὶ ἐν πάσῃ χώρᾳ οὗ ἐξετίϑετο τὰ γράμματα, κραυγὴ καὶ κοπετὸς καὶ πένϑος μέγα τοῖς Ἰουδαίοις, σάκκον καὶ σποδὸν ἔστρωσαν ἑαυτοῖς. [4]καὶ εἰςῆλϑον αἱ ἅβραι καὶ οἱ εὐνοῦχοι τῆς βασιλίσσης καὶ ἀνήγγειλαν αὐτῇ, καὶ ἐταράχϑη ἀκούσασα τὸ γεγονός· καὶ ἀπέστειλε στολίσαι τὸν **Μαρδοχαῖον** καὶ ἀφελέσϑαι αὐτοῦ τὸν σάκκον, ὁ δὲ οὐκ ἐπείσϑη. [5]ἡ δὲ Ἐσϑὴρ προςεκαλέσατο **Ἀχραϑαῖον** τὸν εὐνοῦχον αὐτῆς, ὃς παρειστήκει αὐτῇ, καὶ ἀπέστειλε μαϑεῖν αὐτὴ παρὰ τοῦ **Μαρδοχαίου** τὸ ἀκριβές. [7]ὁ δὲ **Μαρδοχαῖος** ὑπέδειξεν αὐτῷ τὸ γεγονὸς, καὶ τὴν ἐπαγγελίαν ἣν ἐπηγγείλατο Ἀμὰν τῷ βασιλεῖ εἰς τὴν γάζαν ταλάντων μυρίων, ἵνα ἀπολέσῃ τοὺς Ἰουδαίους. [8]καὶ τὸ ἀντίγραφον τὸ ἐν Σούσοις ἐκτεϑὲν ὑπὲρ τοῦ ἀπολέσϑαι αὐτοὺς, ἔδωκεν αὐτῷ δεῖξαι τῇ Ἐσϑήρ. καὶ εἶπεν αὐτῷ ἐντείλασϑαι αὐτῇ εἰςελϑούσῃ παραιτήσασϑαι τὸν βασιλέα καὶ ἀξιῶσαι αὐτὸν περὶ τοῦ λαοῦ, μνησϑεῖσα ἡμερῶν ταπεινώσεώς σου ὡς ἐτράφης ἐν χειρί μου, διότι Ἀμὰν ὁ δευτερεύων τῷ βασιλεῖ ἐλάλησε καϑ᾽ ἡμῶν εἰς ϑάνατον· ἐπικάλεσαι τὸν κύριον

---

14. post χώραν addunt καὶ χώραν X. ex corr., 93. b. s. +.

IV. 1. αυτου X. 93. b. 44. 64. al. — post μηδὲν addit X. ex corr. in m. πικρα. 93. b.: αἴρεται + πικρῶς. — 2. ἐξὸν αὐτῷ II. X. XI. 55. al.; vulgo αὐτῷ ἐξὸν. — αὐλὴν] πύλην X. ex corr. in m., 93. b. — 3. post χώρᾳ addunt καὶ τόπῳ X. ex corr., 93. b. s. +. — τὰ γράμματα] X. in m. correxit τὸ πρόςταγμα τοῦ βασιλέως. 93. b. habet τ. βασ. s. +. — X. primum ἔστρωσαν, sed deinde praemisit ὑπ. — 4. εἰςήλϑοσαν X. — αὐτοῦ] ἀπ᾽ αὐτοῦ X. ex corr., 55. 44. al. — X: επισϑη, sed in m. corrigendum monet επιϑει. III: επιϑη — 5. vulgo scribunt αὔτῃ, 93. b. αὐτῇ. αὐτὸν X. (ita corr., sed denuo delevit.), III. XI.; αὐτὸν μαϑεῖν 249. 71 al. — post ἀκριβές addit X. in m. s. + εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς πόλεω(ς) (haec sunt etiam in 93. b) ἥ ἐστιν κατὰ πρόσωπον τῆς πόλεως. — 7. post αὐτῷ adiiciunt σύνπαν X. ex corr. in m., 93. b. — post ἐπαγγελίαν praebent τοῦ ἀργυρίου X. ex corr. in m., 93. b. s. +. — post Ἀμὰν legitur παραστῆσαι εἰς τ. γ. τῷ βασ. in X. ex corr., 93. b. s. +. — 8. post ἀντίγραφον legitur in X. ex corr. in m. γράμμα (τὸ expunctum est) τοῦ δόγματος. sic 93. b. s. +. — post λαοῦ addunt καὶ τῆς πατρίδος X. ex corr. in m., 249. 44. al., 93. b. s. ÷ — ὡς] ἕως οὗ II.

III. 14 Καὶ ἐν Σούσοις ἐξετέϑη τὸ πρόσταγμα τοῦτο.

IV. Ὁ δὲ Μαρδοχαῖος ἐπέγνω πάντα τὰ γεγονότα, καὶ ἡ
πόλις Σοῦσα ἐταράσσετο ἐπὶ τοῖς γεγενημένοις, καὶ πᾶσι τοῖς
Ἰουδαίοις ἦν πένϑος μέγα καὶ πικρὸν ἐν πάσῃ πόλει. ὁ δὲ Μαρδο-
χαῖος εἰςελϑὼν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ περιείλατο τὰ ἱμάτια αὐτοῦ
καὶ περιεβάλετο σάκκον, 2 καὶ σποδωϑεὶς ἐξῆλϑεν ὡς ἐπὶ τὴν
αὐλὴν ἔξω καὶ ἔστη, οὐ γὰρ δυνατὸν εἰςελϑεῖν εἰς τὰ βασίλεια ἐν
σάκκῳ. 5 καὶ ἐκάλεσεν εὐνοῦχον ἕνα καὶ ἀπέστειλε πρὸς Ἐσϑήρ.
καὶ εἶπεν ἡ βασίλισσα περιελέσϑαι τὸν σάκκον καὶ εἰςαγαγέσϑαι
αὐτόν· ὁ δὲ οὐκ ἤϑελεν, ἀλλ' εἶπεν· 8 οὕτως ἐρεῖτε αὐτῇ· μὴ
ἀποστρέψῃς τοῦ εἰςελϑεῖν πρὸς τὸν βασιλέα καὶ κολακεῦσαι τὸ
πρόσωπον αὐτοῦ ὕπερ τε ἐμοῦ καὶ τοῦ λαοῦ, μνησϑεῖσα ἡμερῶν
ταπεινώσεώς σου ὧν ἐτράφης ἐν τῇ χειρί μου, ὅτι Ἀμὰν ὁ δευ-
τερεύων λελάληκε τῷ βασιλεῖ καϑ' ἡμῶν εἰς ϑάνατον. ἐπικαλεσα-
μένη οὖν τὸν ϑεὸν, λάλησον περὶ ἡμῶν τῷ βασιλεῖ καὶ ῥῦσαι ἡμᾶς
ἐκ ϑανάτου. 9 καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῇ τὴν ὀδύνην τοῦ Ἰσραήλ.
10 καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ κατὰ ταῦτα λέγουσα· 11 σὺ γινώσκεις παρὰ
πάντας, ὅτι ὃς ἂν εἰςέλϑῃ πρὸς τὸν βασιλέα ἄκλητος, ᾧ οὐκ
ἐκτενεῖ τὴν ῥάβδον αὐτοῦ τὴν χρυσῆν, ϑανάτου ἔνοχος ἔσται. καὶ
ἐγὼ οὐ κέκλημαι πρὸς αὐτὸν, ἡμέραι εἰσὶ τριάκοντα, καὶ πῶς
εἰςελεύσομαι νῦν ἄκλητος οὖσα; 12 καὶ ἀπέστειλεν πρὸς αὐτὴν Μαρδο-
χαῖος εἰπεῖν αὐτῇ· 14 ἐὰν ὑπεροράσει ὑπερίδῃς τὸ ἔϑνος σου τοῦ
μὴ βοηϑῆσαι αὐτοῖς, ἀλλ' ὁ ϑεὸς ἔσται ἐν αὐτοῖς βοήϑεια καὶ
σωτηρία, σὺ δὲ καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρός σου ἀπολεῖσϑε· καὶ τίς
οἶδεν, εἰ εἰς τὸν καιρὸν τοῦτον ἐβασίλευσας; 15 καὶ ἀπέστειλεν ἡ
βασίλισσα λέγουσα· 16 παραγγείλατε ϑεραπείαν καὶ δεήϑητε τοῦ
ϑεοῦ ἐκτενῶς, κἀγὼ δὲ καὶ τὰ κοράσιά μου ποιήσωμεν οὕτως·
καὶ εἰςελεύσομαι πρὸς τὸν βασιλέα ἀκλήτως, εἰ δέοι καὶ ἀποϑανεῖν
με. 17 καὶ ἐποίησεν οὕτως Μαρδοχαῖος.

IV. 1. ἐλϑὼν 19. 108. b. — περιείλετο 19. 108. b. — 2. αὐλ. τὴν ἔξω 19. 108. b. — 5. περιελέσϑω 108. b. — εἰςαγάγεται 93. a., εἰςαγάγετε 19. 108. b. — καὶ εἶπεν 19. — 8. τε om. 19. 108. b. — ὧν 19. 108. b., ὃν 93. a.; sed videtur scribendum ὡς, ut est in altero textu. — 10. κατὰ τάδε 19. 108. b. — 12. καὶ εἶπεν 19. 108. b. — 14. ὑπερορ. om. 19. 108. b. — ἔσται αὐτοῖς βοηϑὸς καὶ 19. 108. b. — 16. ἄκλητος 19. 108. b.

καὶ λάλησον τῷ βασιλεῖ περὶ ἡμῶν, ῥῦσαι ἡμᾶς ἐκ θανάτου.
9 εἰσελθὼν δὲ ὁ Ἀχραθαῖος ἐλάλησεν αὐτῇ πάντας τοὺς λόγους
τούτους. 10 εἶπε δὲ Ἐσθὴρ πρὸς Ἀχραθαῖον· πορεύθητι πρὸς
Μαρδοχαῖον καὶ εἰπόν· 11 ὅτι τὰ ἔθνη πάντα τῆς βασιλείας γινώ-
σκει, ὅτι πᾶς ἄνθρωπος ἢ γυνὴ ὃς εἰσελεύσεται πρὸς τὸν βασιλέα
εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐσωτέραν ἄκλητος, οὐκ ἔστιν αὐτῷ σωτηρία,
πλὴν ᾧ ἐκτείνῃ ὁ βασιλεὺς τὴν χρυσῆν ῥάβδον, οὗτος σωθήσεται.
κἀγὼ οὐ κέκλημαι εἰσελθεῖν πρὸς τὸν βασιλέα, εἰσὶν αὗται ἡμέραι
τριάκοντα. 12 καὶ ἀπήγγειλεν Ἀχραθαῖος Μαρδοχαίῳ πάντας τοὺς
λόγους Ἐσθήρ. 13 καὶ εἶπε Μαρδοχαῖος πρὸς Ἀχραθαῖον· πορεύ-
θητι καὶ εἰπὸν αὐτῇ· Ἐσθήρ, μὴ εἴπῃς σεαυτῇ, ὅτι σωθήσῃ μόνη
ἐν τῇ βασιλείᾳ παρὰ πάντας τοὺς Ἰουδαίους. 14 ὡς ὅτι ἐὰν παρα-
κούσῃς ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ, ἄλλοθεν βοήθεια καὶ σκέπη ἔσται τοῖς
Ἰουδαίοις· σὺ δὲ καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρός σου ἀπολεῖσθε, καὶ τίς
οἶδεν, εἰ εἰς τὸν καιρὸν τοῦτον ἐβασίλευσας; 15 καὶ ἐξαπέστειλεν
Ἐσθὴρ τὸν ἥκοντα πρὸς αὐτὴν πρὸς Μαρδοχαῖον, λέγουσα·
16 βαδίσας ἐκκλησίασον τοὺς Ἰουδαίους τοὺς ἐν Σούσοις, καὶ νηστεύ-
σατε ἐπ' ἐμοί, καὶ μὴ φάγητε μηδὲ πίητε ἐπὶ ἡμέρας τρεῖς νύκτα
καὶ ἡμέραν, κἀγὼ δὲ καὶ αἱ ἅβραι μου ἀσιτήσομεν· καὶ τότε εἰσε-
λεύσομαι πρὸς τὸν βασιλέα παρὰ τὸν νόμον, ἐὰν καὶ ἀπολέσθαι με δέῃ.
17 καὶ βαδίσας Μαρδοχαῖος ἐποίησεν ὅσα ἐνετείλατο αὐτῷ Ἐσθήρ.

III. Καὶ ἐδεήθη κυρίου μνημονεύων πάντα τὰ ἔργα κυρίου
καὶ εἶπε· 2 κύριε κύριε βασιλεῦ πάντων κρατῶν, ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ σου
τὸ πᾶν ἐστι, καὶ οὐκ ἔστιν ὁ ἀντιδοξῶν σοι ἐν τῷ θέλειν σε σῶσαι
τὸν Ἰσραήλ. 3 ὅτι σὺ ἐποίησας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ πᾶν
θαυμαζόμενον ἐν τῇ ὑπ' οὐρανόν. 4 καὶ κύριος εἶ πάντων, καὶ
οὐκ ἔστιν ὃς ἀντιτάξεταί σοι τῷ κυρίῳ. 5 σὺ πάντα γινώσκεις· σὺ
οἶδας, κύριε, ὅτι οὐκ ἐν ὕβρει, οὐδὲ ἐν ὑπερηφανείᾳ, οὐδὲ ἐν

καὶ ῥῦσαι X. XI. 55. 44. 64. multique alii. — 9. αὐτῇ] Ἐσθὴρ 64. al.; τῇ (ex corr.), Ἐ. X. — 11. ante γινώσκει legitur in X. ex corr. in m. καὶ λαὸς ἐπαρχιῶν τοῦ βασιλέως, 93. b. s. +. — ᾧ ἐὰν 93. b. 64. al. — post ἐκτείνῃ addunt αὐτῷ X. ex corr., 93. b. — 13. σωθήσομαι X. ex corr., 93. b. III. — 14. verbo παρακ. praemittit X. ex corr. παρακούουσα, III. 93. b. s. + παρακούσασα. — 14. ἀλλαχόθεν 52. 64. al. — οἶδεν X. XI. 93. 44. 64. al.; vulgo εἶδεν. — 16, post ἐκκλ. addunt μοι πάντας X. ex corr. in m., 93. b. s. + — post ἀσιτ. legitur οὕτως in X. ex corr., 93. b. s. +. — δέῃ] ᾖ II. X. XI. 55. 71. al. — 17. post ἐποίησεν addunt κατὰ πάντα X. ex corr. in m., 93. b. s. +.

III. Additamentorum est caput tertium. — 1. voci ἐδεήθη praemittunt Μαρδοχαῖος X. ex corr.; III. 93. b. — τοῦ κυρίου et sic paulo post X. ex corr., 93. b. — 2. παντόκρατορ X. ex corr., XI. 52. 108. n. 44. 64. al.

φιλοδοξίᾳ ἐποίησα τοῦτο, τὸ μὴ προςκυνεῖν τὸν ὑπερήφανον Ἀμάν·
6 ὅτι ηὐδόκουν φιλεῖν πέλματα ποδῶν αὐτοῦ πρὸς σωτηρίαν Ἰσραήλ.
7 ἀλλ' ἐποίησα τοῦτο, ἵνα μὴ θῶ δόξαν ἀνθρώπου ὑπεράνω δόξης
θεοῦ. καὶ οὐ προςκυνήσω οὐδένα πλὴν σοῦ τοῦ κυρίου μου, καὶ
οὐ ποιήσω αὐτὰ ἐν ὑπερηφανίᾳ. 8 καὶ νῦν κύριε ὁ θεὸς ὁ βασι-
λεὺς ὁ θεὸς Ἀβραάμ, φεῖσαι τοῦ λαοῦ σου, ὅτι ἐπιβλέπουσιν ἡμῖν
εἰς καταφθοράν, καὶ ἐπεθύμησαν ἀπολέσαι τὴν ἐξ ἀρχῆς κληρο-
νομίαν σου. 9 μὴ ὑπερίδῃς τὴν μερίδα σου, ἣν σεαυτῷ ἐλυτρώσω
ἐκ γῆς Αἰγύπτου. 10 ἐπάκουσον τῆς δεήσεώς μου, καὶ ἱλάσθητι
τῷ κλήρῳ σου, καὶ στρέψον τὸ πένθος ἡμῶν εἰς εὐωχίαν, ἵνα
ζῶντες ὑμνῶμέν σου τὸ ὄνομα κύριε, καὶ μὴ ἀφανίσῃς στόμα
αἰνούντων σοι. 11 καὶ πᾶς Ἰσραὴλ ἐκέκραξεν ἐξ ἰσχύος αὐτῶν,
ὅτι θάνατος αὐτῶν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτῶν.

III. Καὶ ἐδεήθη τοῦ κυρίου μνημονεύων αὐτοῦ τὰ ἔργα καὶ
εἶπε· 2 δέσποτα παντοκράτωρ, οὗ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τὰ πάντα καὶ οὐκ
ἔστιν ὃς ἀντιτάξεταί σοι ἐν τῷ θέλειν σε σῶσαι τὸν οἶκον Ἰσραήλ,
3 ὅτι σὺ ἐποίησας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ πᾶν θαυμαζόμενον
ἐν τῇ ὑπ' οὐρανόν, 4 καὶ σὺ κυριεύεις πάντων. 5 σὺ γὰρ πάντα
γινώσκεις καὶ τὸ γένος Ἰσραὴλ σὺ οἶδας, καὶ οὐχ ὅτι ἐν ὕβρει οὐδὲ
ἐν φιλοδοξίᾳ ἐποίησα τοῦ μὴ προςκυνεῖν τὸν ἀπερίτμητον Ἀμάν,
6 ἐπεὶ εὐδόκουν φιλῆσαι τὸ πέλμα τῶν ποδῶν αὐτοῦ ἕνεκεν τοῦ
Ἰσραήλ· 7 ἀλλ' ἐποίησα ἵνα μηδένα προτάξω τῆς δόξης σου, δέσποτα,
καὶ μηδένα προςκυνήσω πλὴν σοῦ τοῦ ἀληθινοῦ, καὶ οὐ ποιήσω ἐν
πειρασμῷ. 8 καὶ νῦν κύριε, ὁ διαθέμενος πρὸς Ἀβραάμ, φεῖσαι τοῦ
λαοῦ σου, ὅτι ἐπιτέθεινται ἡμῖν εἰς καταφθορὰν καὶ ἐπιθυμοῦσιν
ἀφανίσαι καὶ ἐξᾶραι τὴν ἐξ ἀρχῆς κληρονομίαν σου. 9 μὴ ὑπερίδῃς
τὴν μερίδα σου, ἣν ἐλυτρώσω ἐκ τῆς Αἰγύπτου. 10 ἐπάκουσον τῆς
δεήσεως ἡμῶν, καὶ ἱλάσθητι τῇ κληρονομίᾳ σου, καὶ στρέψον τὸ
πένθος ἡμῶν εἰς εὐφροσύνην, ἵνα ζῶντες ὑμνήσωμέν σε καὶ μὴ
ἀφανίσῃς στόμα ὑμνούντων σε, κύριε.

---

6. εὐδόκουν X. 249. 248. Co. 44. al. — 7. ἀλλὰ III. X. 55. 106. 120. — X: ἀνθρώπων, ex corr.: ἀνθρώπῳ, ut 52. — post θεοῦ addunt μου X. ex corr., III. 93. b. Vet. Lat. — 8. ὁ θ. ὁ β. om. XI 55. 44. 106. et X. a pr. m., sed hic ex corr. adiecit βασιλεῦ. sic III. 93. b. — 10. σοι II. III. X. 55. 74. al.; vulgo σε. subnectunt vulgo κύριε, sed abest a II. X. XI. 52. 44. al. — 11. ἐκέκραξαν II. 55. 74. 243. al.; ἔκραξεν X

III. 2. παντόκρατορ 19. — ἐστὶ τὰ πάντα 19. — verba ἐν τῷ θέλειν — ὑπ' οὐρανὸν vs. 4. om. 93. a., sed habet 19. — 5. τὸ μὴ 93. a. — 6. τὰ πέλματα 19. — 7. ποιήσω αὐτὸ 108. b. — 10. τῆς κληρονομίας 19. 108. b. — ἀφανήσεις 93. a. — κύριε om. 93.

IV. Καὶ Ἐσϑὴρ ἡ βασίλισσα κατέφυγεν ἐπὶ τὸν κύριον ἐν
ἀγῶνι ϑανάτου κατειλημμένη, 2 καὶ ἀφελομένη τὰ ἱμάτια τῆς δόξης
αὐτῆς ἐνεδύσατο ἱμάτια στενοχωρίας καὶ πένϑους, καὶ ἀντὶ τῶν
ὑπερηφάνων ἡδυσμάτων σποδοῦ καὶ κοπριῶν ἔπλησε τὴν κεφαλὴν
αὐτῆς. καὶ τὸ σῶμα αὐτῆς ἐταπείνωσε σφόδρα, καὶ πάντα τόπον
κόσμου ἀγαλλιάματος αὐτῆς ἔπλησε στρεπτῶν τριχῶν αὐτῆς. 3 καὶ
ἐδεῖτο κυρίου ϑεοῦ Ἰσραὴλ, καὶ εἶπεν· 4 κύριέ μου ὁ βασιλεὺς ἡμῶν
σὺ εἶ μόνος, βοήϑησόν μοι τῇ μόνῃ καὶ μὴ ἐχούσῃ βοηϑὸν εἰ μὴ σέ,
ὅτι κίνδυνός μου ἐν χειρί μου. 5 ἐγὼ ἤκουον ἐκ γενετῆς μου ἐν φυλῇ
πατριᾶς μου, ὅτι σύ, κύριε, ἔλαβες τὸν Ἰσραὴλ ἐκ πάντων τῶν ἐϑνῶν,
καὶ τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐκ πάντων τῶν προγόνων αὐτῶν εἰς κληρονο-
μίαν αἰώνιον, καὶ ἐποίησας αὐτοῖς ὅσα ἐλάλησας. 7 καὶ νῦν ἡμάρτομεν
ἐνώπιόν σου, καὶ παρέδωκας ἡμᾶς εἰς χεῖρας τῶν ἐχϑρῶν ἡμῶν,
ἀνϑ᾽ ὧν ἐδοξάσαμεν τοὺς ϑεοὺς αὐτῶν· δίκαιος εἶ κύριε. καὶ νῦν οὐχ
ἱκανώϑησαν ἐν πικρασμῷ δουλείας ἡμῶν, ἀλλ᾽ ἔϑηκαν τὰς χεῖρας
αὐτῶν ἐπὶ τὰς χεῖρας τῶν εἰδώλων αὐτῶν, ἐξᾶραι ὁρισμὸν στόματός
σου, καὶ ἀφανίσαι κληρονομίαν σου, καὶ ἐμφράξαι στόμα αἰνούντων
σοι, καὶ σβέσαι δόξαν οἴκου σου καὶ ϑυσιαστήριόν σου, καὶ ἀνοῖξαι
στόμα ἐϑνῶν εἰς ἀρετὰς ματαίων, καὶ ϑαυμασϑῆναι βασιλέα σάρκινον
εἰς αἰῶνα. 8 μὴ παραδῷς κύριε τὸ σκῆπτρόν σου τοῖς μὴ οὖσι, καὶ μὴ
καταγελασάτωσαν ἐν τῇ πτώσει ἡμῶν, ἀλλὰ στρέψον τὴν βουλὴν
αὐτῶν ἐπ᾽ αὐτούς· τὸν δὲ ἀρξάμενον ἐφ᾽ ἡμᾶς παραδειγμάτισον.
9 μνήσϑητι, κύριε, γνώσϑητι ἐν καιρῷ ϑλίψεως ἡμῶν, καὶ ἐμὲ ϑάρσυνον,
βασιλεῦ τῶν ϑεῶν, καὶ πάσης ἀρχῆς ἐπικρατῶν. 10 δὸς λόγον εὔρυϑ-
μον εἰς τὸ στόμα μου ἐνώπιον τοῦ λέοντος, καὶ μετάϑες τὴν καρδίαν
αὐτοῦ εἰς μῖσος τοῦ πολεμοῦντος ἡμᾶς, εἰς συντέλειαν αὐτοῦ καὶ τῶν
ὁμονοούντων αὐτῷ. 11 ἡμᾶς δὲ ῥύσαι ἐν χειρί σου, καὶ βοήϑησόν μοι
τῇ μόνῃ καὶ μὴ ἐχούσῃ εἰ μὴ σέ, κύριε. 12 πάντων γνῶσιν ἔχεις, καὶ
οἶδας ὅτι ἐμίσησα δόξαν ἀνόμων καὶ βδελύσσομαι κοίτην ἀπεριτμή-
των καὶ παντὸς ἀλλοτρίου. 13 σὺ οἶδας τὴν ἀνάγκην μου, ὅτι βδελύσ-
σομαι τὸ σημεῖον τῆς ὑπερηφανίας μου, ὅ ἐστιν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου
ἐν ἡμέραις ὀπτασίας μου. βδελύσσομαι αὐτὸ ὡς ῥάκος καταμηνίων,
καὶ οὐ φορῶ αὐτὸ ἐν ἡμέραις ἡσυχίας μου. 14 καὶ οὐκ ἔφαγεν ἡ δούλη
σου τράπεζαν Ἀμὰν, καὶ οὐκ ἐδόξασα συμπόσιον βασιλέως, οὐδὲ

VI. Additamentorum est caput quartum. — 3. ἔπλησε **II. X. XI. 93. 108. 249. al.; vulgo** ἐνέπλησε. **— 4. artic.** ὁ **addidi ex II. X. XI. 93. b. 64. al. — 5.** ἐκ φυλῆς **X. — post** ἐλάλ. **addunt** αὐτοῖς **X. ex corr., III. 93. b. 249. — 7.** ἀλλὰ **III. X. 55. 108. a. —** ϑυσιαστήριον **II. III. X. 52. 64; vulgo** ϑυσιαστηρίου. **— 13. tu noli cum Schleusnero interpretari: menstruatarum, sed explica: menstruorum;** τὰ καταμήνια = τὰ γυναικεῖα. καταμηνιαιων **X. 74. 120. 236.;** καταμηνιαιον **44. 106. — 14.** ἔπινον **X. —**

IV. Καὶ Ἐσθὴρ ἡ βασίλισσα κατέφυγεν ἐπὶ τὸν κύριον ἐν
ἀγωνίᾳ θανάτου κατειλημμένη· 2 καὶ ἀφείλατο τὰ ἱμάτια τῆς
δόξης αὐτῆς καὶ πᾶν σημεῖον ἐπιφανείας αὐτῆς, καὶ ἐνεδύσατο
στενοχωρίαν καὶ πένθος· καὶ ἀντὶ ὑπερηφάνων ἡδυσμάτων σποδοῦ
καὶ κόπρου ἔπλησε τὴν κεφαλὴν αὐτῆς, καὶ τὸ σῶμα αὐτῆς ἐτα-
πείνωσε σφόδρα, καὶ πᾶν σημεῖον κόσμου αὐτῆς καὶ ἀγαλλιάματος
στρεπτῶν τριχῶν ἔπλησε ταπεινώσεως. 3 καὶ ἐδεήθη τοῦ κυρίου
καὶ εἶπεν· 4 κύριε βασιλεῦ, σὺ μόνος βοηθός, βοήθησόν μοι τῇ τα-
πεινῇ καὶ οὐκ ἐχούσῃ βοηθὸν πλὴν σοῦ, ὅτι κίνδυνός μου ἐν χειρί
μου. 5 ἐγὼ δὲ ἤκουσα πατρικῆς μου βίβλου, ὅτι ἐλυτρώσω τὸν
Ἰσραὴλ ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν καὶ τοὺς πατέρας αὐτῶν ἐκ πάντων
τῶν προγόνων αὐτῶν, ἐπιθέμενος αὐτοῖς Ἰσραὴλ κληρονομίαν αἰώνιον·
καὶ ἐποίησας αὐτοῖς ἃ ἐλάλησας αὐτοῖς καὶ παρέσχου ἃ ᾐτήσαντο.
6 ἡμάρτομεν ἐναντίον σου, καὶ παρέδωκας ἡμᾶς εἰς χεῖρας ἐχθρῶν
ἡμῶν, εἰ ἐδοξάζομεν τοὺς θεοὺς αὐτῶν· δίκαιος εἶ, κύριε. 7 καὶ νῦν
οὐχ ἱκανώθησαν ἐν πικρασμῷ ψυχῆς ἡμῶν, ἀλλ' ἐπέθηκαν τὰς χεῖρας
αὐτῶν ἐπὶ τὰς χεῖρας τῶν εἰδώλων αὐτῶν, ἐξᾶραι ὁρισμὸν στόματος
αὐτῶν, ἀφανίσαι κληρονομίαν σου καὶ ἐμφράξαι στόμα αἰνούντων σε,
καὶ σβέσαι δόξαν οἴκου σου καὶ θυσιαστηρίου σου καὶ ἀνοῖξαι στόμα
ἐχθρῶν εἰς ἀρετὰς ματαίων καὶ θαυμασθῆναι βασιλέα σάρκινον εἰς
τὸν αἰῶνα. 8 μὴ δὴ παραδῷς, κύριε, τὸ σκῆπτρόν σου τοῖς μισοῦσί σε
ἐχθροῖς καὶ μὴ χαρείησαν ἐπὶ τῇ πτώσει ἡμῶν· στρέψον τὰς βου-
λὰς αὐτῶν ἐπ' αὐτούς, τὸν δὲ ἀρξάμενον ἐφ' ἡμᾶς εἰς κακὰ πα-
ραδειγμάτισον. 9 ἐπιφάνηθι ἡμῖν, κύριε, καὶ γνώσθητι ἡμῖν ἐν
καιρῷ θλίψεως ἡμῶν καὶ μὴ θραύσῃς ἡμᾶς. 10 δὸς λόγον εὔρυθ-
μον εἰς τὸ στόμα μου καὶ χαρίτωσον τὰ ῥήματά μου ἐνώπιον τοῦ
λέοντος καὶ μετάστρεψον τὴν καρδίαν αὐτοῦ εἰς μῖσος τοῦ πολε-
μοῦντος ἡμᾶς, εἰς συντέλειαν αὐτοῦ καὶ τῶν ὁμονοούντων αὐτῷ.
11 ἡμᾶς δὲ ῥῦσαι ἐν τῇ χειρί σου τῇ κραταιᾷ καὶ βοήθησον ἡμῖν,
12 ὅτι σὺ πάντων γνῶσιν ἔχεις καὶ οἶδας ὅτι βδελύσσομαι κοίτην
ἀπεριτμήτου καὶ ἐμίσησα δόξαν ἀνόμου καὶ παντὸς ἀλλογενοῦς.
13 σύ, κύριε, οἶδας τὴν ἀνάγκην μου, ὅτι βδελύσσομαι τὸ σημεῖον

2. ἀφείλετο 19. — δόξης ἀφ' ἑαυτῆς 19. 108. b. — κ. τὸ σῶμα α. ἐταπείνωσε σφ. teste Holmesio a 93. a. absunt. — τερπνῶν τριχ. 19. 108. b. — 5. πάντων ante τ. προγ. om. 108. b. — ὅσα ᾔτησαν 108. b. — 7. ἥμαρτον 19. 108. b. — ἐδοξάσαμεν 19. 108. b. — ἐπέθηκας 19. 108. b. — στόματα ἀνυμνούντων σε 19. — κ. σβέσαι — θυσ. σου om. 19. — στόματα 19. 108. b. — ἀρετὰς πατέρων 19. 108. b. — σαρκίνων 93. — 8. χαριεισαν 19., χαριησαν 93. a. — εἰς ante κακὰ om. 19. — 10. εὔρυθμον] εὖ ῥυόμενον 93. a. — λέοντος] βασιλέως 19. — 11. τῇ om. utroque loco 19. — βοήθ. μοι 19. 108. b. — 12. ἀπεριτμήτων 19. —

ἔπιον οἶνον σπονδῶν. [15] καὶ οὐκ ηὐφράνθη ἡ δούλη σου ἀφ᾽ ἡμέρας
μεταβολῆς μου μέχρι νῦν, πλὴν ἐπὶ σοί, κύριε ὁ θεὸς Ἀβραάμ.
[16] ὁ θεὸς ὁ ἰσχύων ἐπὶ πάντας, εἰςάκουσον φωνὴν ἀπηλπισμένων
καὶ ῥῦσαι ἡμᾶς ἐκ χειρὸς τῶν πονηρευομένων καὶ ῥῦσαι με ἐκ
τοῦ φόβου μου.

V. Καὶ ἐγενήθη ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ὡς ἐπαύσατο προςευ-
χομένη, ἐξεδύσατο τὰ ἱμάτια τῆς θεραπείας καὶ περιεβάλλετο τὴν
δόξαν αὐτῆς. [2] καὶ γενηθεῖσα ἐπιφανὴς, ἐπικαλεσαμένη τὸν πάν-
των ἐπόπτην θεὸν καὶ σωτῆρα, παρέλαβε τὰς δύο ἅβρας, καὶ τῇ
μὲν μιᾷ ἐπηρείδετο ὡς τρυφερευομένη, ἡ δὲ ἑτέρα ἐπηκολούθει
κουφίζουσα τὴν ἔνδυσιν αὐτῆς. [3] καὶ αὐτὴ ἐρυθριῶσα ἀκμῇ κάλ-
λους αὐτῆς, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτῆς ἱλαρὸν ὡς προςφιλὲς, ἡ δὲ
καρδία αὐτῆς ἀπεστενωμένη ἀπὸ τοῦ φόβου. [5] καὶ εἰςελθοῦσα
πάσας τὰς θύρας, κατέστη ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, καὶ αὐτὸς ἐκά-
θητο ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς βασιλείας αὐτοῦ, καὶ πᾶσαν στολὴν τῆς
ἐπιφανείας αὐτοῦ ἐνδεδύκει, ὅλος διὰ χρυσοῦ καὶ λίθων πολυτελῶν,
καὶ ἦν φοβερὸς σφόδρα. [7] καὶ ἄρας τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πεπυρω-
μένον δόξῃ, ἐν ἀκμῇ θυμοῦ ἔβλεψεν. καὶ ἔπεσεν ἡ βασίλισσα, καὶ
μετέβαλε τὸ χρῶμα αὐτῆς ἐν ἐκλύσει. καὶ κατεπέκυψεν ἐπὶ τὴν
κεφαλὴν τῆς ἅβρας τῆς προπορευομένης. [8] καὶ μετέβαλεν ὁ θεὸς
τὸ πνεῦμα τοῦ βασιλέως εἰς πραΰτητα, καὶ ἀγωνιάσας ἀνεπήδησεν
ἀπὸ τοῦ θρόνου αὐτοῦ, καὶ ἀνέλαβεν αὐτὴν ἐπὶ τὰς ἀγκάλας αὐτοῦ
μέχρις οὗ κατέστη. καὶ παρεκάλει αὐτὴν λόγοις εἰρηνικοῖς καὶ
εἶπεν αὐτῇ· [9] τί ἐστιν, Ἐσθήρ; ἐγὼ ὁ ἀδελφός σου, θάρσει, οὐ
μὴ ἀποθάνῃς, [10] ὅτι κοινὸν τὸ πρόςταγμα ἡμῶν ἐστιν, πρόςελθε.
[11] καὶ ἄρας τὴν χρυσῆν ῥάβδον, ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτῆς,
καὶ ἠσπάσατο αὐτὴν καὶ εἶπε· λάλησόν μοι. [12] καὶ εἶπεν αὐτῷ·
εἶδόν σε, κύριε, ὡς ἄγγελον θεοῦ καὶ ἐταράχθη ἡ καρδία μου ἀπὸ
φόβου τῆς δόξης σου, ὅτι θαυμαστὸς εἶ, κύριε, καὶ τὸ πρόσωπόν
σου χαρίτων μεστόν. [13] ἐν δὲ τῷ διαλέγεσθαι αὐτὴν, ἔπεσεν ἀπὸ
ἐκλύσεως αὐτῆς. [14] καὶ ὁ βασιλεὺς ἐταράσσετο, καὶ πᾶσα ἡ
θεραπεία αὐτοῦ παρεκάλει αὐτήν.

---

15. εὐφράνθη **X. 44. 64. al. — 16.** φωνῆς **X. ex corr., 93. 71. 248. al.**
V. Additamentorum est caput quintum; inserti vero sunt primi duo versus cap. V. text. hebr. — 1. περιεβάλετο **52. 108. a. 249. 74. al. — 2.** παρελάβετο δύο **X. — 3. verbo** ἀκμῇ **praemisit X primo** ὡς, **sed deinde correxit** ἐν. **—** ἱλαρὸν αὐτῆς **X. — 6.** ἔστη κατενώπιον **X. ex corr. et 93. b. teste Holm. — verbo** στολὴν **praemittunt X. ex corr., 93. b.** τήν. **— X a pr. m.** ἐνεδεδύκει. **— 7.** μετέβαλλε **X. — X.** προςπορ., **addit vero ex corr.** αυτης. **hoc praebent III. 71. 76. 93. b.;** αὐτῇ **44. al. — 12.** τοῦ φόβου **52. 108. a. 64. al. — 13.** αὐτῆς **recepi ex X. XI. 52. 55. 44. 243. multisque aliis.**

τῆς ὑπερηφανίας, ὅ ἐστιν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου, καὶ οὐ φορῶ αὐτὸ
εἰ μὴ ἐν ἡμέρᾳ ὀπτασίας μου καὶ βδελύσσομαι αὐτὸ ὡς ῥάκος
ἀποκαθημένης. 14 καὶ οὐκ ἔφαγεν ἡ δούλη σου ἐπὶ τῶν τραπεζῶν
αὐτῶν ἅμα, καὶ οὐκ ἐδόξασα βασιλέως συμπόσια καὶ οὐκ ἔπιον
σπονδῆς οἶνον, 15 καὶ οὐκ ηὐφράνθη ἡ δούλη σου ἐφ' ἡμέραις
μεταβολῆς μου, εἰ μὴ ἐπὶ σοί, δέσποτα. 16 καὶ νῦν δυνατὸς ὢν ἐπὶ
πάντας, εἰσάκουσον φωνῆς ἀπηλπισμένων καὶ ῥῦσαι ἡμᾶς ἐκ χειρὸς
τῶν πονηρευομένων ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐξελοῦ με, κύριε, ἐκ χειρὸς τοῦ
φόβου μου.

V. Καὶ ἐγενήθη ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, ὡς ἐπαύσατο Ἐσθὴρ
προςευχομένη, ἐξεδύσατο τὰ ἱμάτια τῆς θεραπείας καὶ περιεβάλετο
τὰ ἱμάτια τῆς δόξης. 2 καὶ γενομένη ἐπιφανής, ἐπικαλεσαμένη
τὸν πάντων γνώστην καὶ σωτῆρα θεὸν παρέλαβε μεθ' ἑαυτῆς δύο
ἅβρας, καὶ τῇ μὲν μιᾷ ἐπηρείδετο ὡς τρυφερευομένη, ἡ δὲ ἑτέρα
ἐπηκολούθει ἐπικουφίζουσα τὸ ἔνδυμα αὐτῆς. 3 καὶ αὐτὴ ἐρυθριῶσα
ἐν ἀκμῇ κάλλους αὐτῆς, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτῆς ὡς προσφιλές,
ἡ δὲ καρδία αὐτῆς ἀπεστενωμένη ἀπὸ τοῦ φόβου. 6 καὶ εἰςελθοῦσα
πάσας τὰς θύρας ἔστη ἐνώπιον τοῦ βασιλέως. καὶ ὁ βασιλεὺς
ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς βασιλείας αὐτοῦ, καὶ πᾶσαν στολὴν
ἐπιφανείας ἐνεδεδύκει, ὅλος διάχρυσος καὶ λίθοι πολυτελεῖς ἐπ'
αὐτῷ, καὶ φοβερὸς σφόδρα. 7 καὶ ἄρας τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πεπυ-
ρωμένον ἐν δόξῃ ἐνέβλεψεν αὐτῇ ὡς ταῦρος ἐν ἀκμῇ θυμοῦ αὐτοῦ.
καὶ ἐφοβήθη ἡ βασίλισσα καὶ μετέβαλε τὸ πρόσωπον αὐτῆς ἐν
ἐκλύσει καὶ ἐπέκυψεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τῆς ἅβρας τῆς προπορευο-
μένης. 8 καὶ μετέβαλεν ὁ θεὸς τὸ πνεῦμα τοῦ βασιλέως καὶ μετέ-
θηκεν τὸν θυμὸν αὐτοῦ εἰς πραότητα, καὶ ἀγωνιάσας ὁ βασιλεὺς
κατεπήδησεν ἀπὸ τοῦ θρόνου αὐτοῦ καὶ ἀνέλαβεν αὐτὴν ἐπὶ τὰς
ἀγκάλας αὐτοῦ. καὶ παρεκάλεσεν αὐτὴν καὶ εἶπε· 9 τί ἐστιν,
Ἐσθήρ; ἐγώ εἰμι ὁ ἀδελφός σου. θάρσει, οὐ μὴ ἀποθάνῃς, 10 ὅτι
κοινόν ἐστι τὸ πρᾶγμα ἡμῶν καὶ οὐ πρὸς σὲ ἡ ἀπειλή· ἰδοὺ τὸ
σκῆπτρον ἐν τῇ χειρί σου. 11 καὶ ἄρας τὸ σκῆπτρον ἐπέθηκεν ἐπὶ
τὸν τράχηλον αὐτῆς καὶ ἠσπάσατο αὐτὴν καὶ εἶπε· λάλησόν μοι.
12 καὶ εἶπεν αὐτῷ· εἶδόν σε ὡς ἄγγελον θεοῦ καὶ ἐτάκη ἡ καρδία
μου ἀπὸ τῆς δόξης τοῦ θυμοῦ σου, κύριε. 13 καὶ ἐπὶ τὸ πρόσω-
πον αὐτῆς μέτρον ἱδρῶτος 14 καὶ ἐταράσσετο ὁ βασιλεὺς καὶ πᾶσα
ἡ θεραπεία αὐτοῦ καὶ παρεκάλουν αὐτήν.

15. ηὐφράνθην 93.
V. 2. καὶ γενομένη — ἅβρας desunt in 93. a. — 5. ἀπὸ τοῦ φ. a 93. a. abeunt. — 6. πάσας om. 19. 108. b. — τοῦ ante θρόνου om. 93. — τ. βασιλείας om. 19. — 10. teste Holmesio in 93. a. legitur πρ΄σταγμα.

V. [3]Καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς· τί ϑέλεις, Ἐσϑήρ; καὶ τί σου ἐστὶ
τὸ ἀξίωμα; ἕως τοῦ ἡμίσους τῆς βασιλείας μου, καὶ ἔσται σοι.
[4]εἶπε δὲ Ἐσϑήρ· ἡμέρα μου ἐπίσημος σήμερόν ἐστιν· εἰ οὖν δοκεῖ
τῷ βασιλεῖ, ἐλϑάτω καὶ αὐτὸς καὶ Ἀμὰν εἰς τὴν δοχὴν, ἣν ποιήσω
σήμερον. [5]καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς· κατασπεύσατε Ἀμὰν, ὅπως ποιή-
σωμεν τὸν λόγον Ἐσϑήρ. καὶ παραγίνονται ἀμφότεροι εἰς τὴν
δοχὴν, ἣν εἶπεν Ἐσϑήρ. [6]ἐν δὲ τῷ πότῳ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς
Ἐσϑήρ· τί ἐστι, βασίλισσα Ἐσϑήρ; καὶ ἔσται ὅσα ἀξιοῖς. [7]καὶ
εἶπε· τὸ αἴτημά μου καὶ τὸ ἀξίωμά μου. [8]εἰ εὗρον χάριν ἐνώπιον
τοῦ βασιλέως, ἐλϑάτω ὁ βασιλεὺς καὶ Ἀμὰν ἔτι τὴν αὔριον εἰς
τὴν δοχὴν, ἣν ποιήσω αὐτοῖς, καὶ αὔριον ποιήσω τὰ αὐτά. [9]καὶ
ἐξῆλϑεν ὁ Ἀμὰν ἀπὸ τοῦ βασιλέως ὑπερχαρὴς εὐφραινόμενος. ἐν
δὲ τῷ ἰδεῖν Ἀμὰν Μαρδοχαῖον τὸν Ἰουδαῖον ἐν τῇ αὐλῇ, ἐϑυμώϑη
σφόδρα. [10]καὶ εἰςελϑὼν εἰς τὰ ἴδια, ἐκάλεσε τοὺς φίλους καὶ
Ζωσάραν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, [11]καὶ ὑπέδειξεν αὐτοῖς τὸν πλοῦτον
αὐτοῦ, καὶ τὴν δόξαν, ἣν ὁ βασιλεὺς αὐτῷ περιέϑηκε, καὶ ὡς
ἐποίησεν αὐτὸν πρωτεύειν καὶ ἡγεῖσϑαι τῆς βασιλείας. [12]καὶ
εἶπεν Ἀμάν· οὐ κέκληκεν ἡ βασίλισσα μετὰ τοῦ βασιλέως οὐδένα
εἰς τὴν δοχὴν, ἀλλ' ἢ ἐμέ, καὶ εἰς τὴν αὔριον κέκλημαι. [13]καὶ
ταῦτα μοι οὐκ ἀρέσκει, ὅταν ἴδω Μαρδοχαῖον τὸν Ἰουδαῖον ἐν τῇ

V. 3. Post εἶπεν addunt αὐτῇ X. ex corr., 93. b. al. — post Ἐσϑ. legitur ἡ βασίλισσα in X. ex corr., 93. b. s. + — 4. οὖν om. X. — ἐλϑέτω XI. 55. 44. 64. et multi alii. sic etiam infra vs. 8. — κ. αὐτὸς] ὁ βασιλεὺς X. ex corr., 93. b. al. — 5. voci Ἀμὰν praemittunt τὸν X. ex corr., 93 b. — ποιησομεν X. — ἣν ἐποίησεν 64. al. — 6. voci πότῳ addunt τοῦ οἴνου X. ex corr. in m. et s. + 93. b. et III. — post βασ. Ἐ. addit X. ex corr. in m. τί τὸ αἴτημά σου κ. δοϑήσεταί σοι κ. τί τὸ ἀξίωμά σου ἕως τοῦ ἡμίσους τῆς βασιλείας. eadem fere habet 93. b. s. +. — voci ὅσα praemittunt σοι X. ex corr., 55. 93. b. 44. al. — 7. μου post ἀξίωμα recepi ex X. XI. 93. al. — 8. verbo ἐλϑάτω praemittitur κ. ο (! εἰ) ἐπὶ τὸν βασιλέα ἀγαϑὸν δοῦναι τὸ αἴτημά μου κ. ποιῆσαι τὸ ἀξίωμά μου in X. ex corr. in m., 93. b. s. +. — X. primo scripserat ἔτι τὴν, sed deinde haec v. utpote delenda notavit et locum ita ut est in 93. b. transcripsit: εἰς τ. δοχὴν ἣν π. α. τὴν αὔριον κ. αὔριον γὰρ — 9. post Ἀμ. addunt ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ X. ex corr., 93. b. s. +. — post εὐφραιν. addunt τῇ καρδίᾳ X. ex corr. in m., 93. b. s. +. — τὸν Μ. X. 93. b. — post αὐλῇ addunt τοῦ βασιλέως καὶ οὐκ ἐξανέστη οὐδὲ ἐτρόμησεν ἀπ' αὐτοῦ X. ex corr. in m., 93. b. s. +. — X. ex corr. in m. addit post ἐϑυμώϑη: Ἀμὰν ἐπὶ Μαρδοχαῖον (sic 93. b. s. ÷ et +) et post σφόδρα: κ. ἐνεκρατεύσατο Ἀμὰν (sic 93. b. s. +, sed praebet ἐνεγκρ.). — 10. verbo ἐκάλεσε praemittunt ἀποστείλας X. ex corr., 93 b. s. +. — 11. voci αὐτοῖς addit Ἀμὰν X. ex corr. — post αὐτοῦ addunt κ. τὸ πλῆϑος τῶν υἱῶν αὐτοῦ X. ex corr. in m., 93. b. s. +. — 12. Ἐσϑὴρ ἡ βασ. III. X. 93. b. — δοχὴν ἣν ἐποίησεν X. — verbo κέκλ. praemittit X ex corr. ἐγὼ, addit vero in m. μετὰ τοῦ βασιλέως. haec habet 93. b. s. + — 13. X. addit post ἀρέσκει: ἐν παντὶ χρόνῳ, post Ἰουδ.: καϑήμενον et post αὐλῇ: τοῦ βασιλέως. eadem habet 93. b. s. +. —

V. 3 Καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς· τί ἐστιν, Ἐσθήρ; ἀνάγγειλόν μοι,
καὶ ποιήσω σοι ἕως ἡμίσους τῆς βασιλείας μου. 4 καὶ εἶπεν
Ἐσθήρ· ἡμέρα ἐπίσημος αὔριόν μοι· εἰ δοκεῖ οὖν τῷ βασιλεῖ,
εἰςελθε σὺ καὶ Ἀμὰν ὁ φίλος σου εἰς τὸν πότον ὃν ποιήσω αὔριον.
5 καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς· κατασπεύσατε τὸν Ἀμὰν, ὅπως ποιήσωμεν
τὸν λόγον Ἐσθήρ. καὶ παραγίνονται ἀμφότεροι εἰς τὴν δοχὴν, ἣν
ἐποίησεν Ἐσθὴρ, δεῖπνον πολυτελές. 6 καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς
Ἐσθὴρ ἐν τῷ πότῳ τοῦ οἴνου· τί ἐστιν, Ἐσθὴρ ἡ βασίλισσα; τί
τὸ αἴτημά σου; καὶ τί τὸ ἀξίωμά σου; αἴτησαι ἕως ἡμίσους τῆς
βασιλείας μου, καὶ ἔσται σοι ὅσα ἀξιοῖς. 7 καὶ εἶπεν Ἐσθήρ· τὸ
αἴτημά μου καὶ τὸ ἀξίωμά μου· 8 εἰ εὗρον χάριν ἐναντίον σου,
βασιλεῦ, καὶ εἰ ἐπὶ τὸν βασιλέα ἀγαθὸν δοῦναι τὸ αἴτημά μου
καὶ ποιῆσαι τὸ ἀξίωμά μου, ἐλθέτω ὁ βασιλεὺς καὶ Ἀμὰν εἰς τὴν
δοχὴν, ἣν ποιήσω αὐτοῖς καὶ αὔριον· καὶ αὔριον γὰρ ποιήσω κατὰ
ταὐτά. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς· ποίησον κατὰ τὸ θέλημά σου. καὶ
ἀπηγγέλη τῷ Ἀμὰν κατὰ ταῦτα καὶ ἐθαύμασε, καὶ ὁ βασιλεὺς
ἀναλύσας ἡσύχαζεν. 10 ὁ δὲ Ἀμὰν εἰςῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ
καὶ συνήγαγε τοὺς φίλους αὐτοῦ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ καὶ Ζωσάραν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. 12 καὶ ἐκαυχᾶτο λέγων, ὡς οὐδένα κέκληκεν ἡ βασίλισσα ἐν ἐπισήμῳ ἡμέρᾳ αὐτῆς εἰ μὴ τὸν βασιλέα καὶ
ἐμὲ μόνον, καὶ αὔριον κέκλημαι. 13 τοῦτο δὲ λυπεῖ με μόνον ὅταν
ἴδω τὸν Μαρδοχαῖον τὸν Ἰουδαῖον ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ βασιλέως, καὶ
μὴ προσκυνεῖ με. 14 καὶ εἶπεν αὐτῷ Ζωσάρα ἡ γυνὴ αὐτοῦ· ἐκ
γένους Ἰουδαίων ἐστίν; ἐπεὶ συγκεχώρηκέ σε ὁ βασιλεὺς ἀφανίσαι αὐτοὺς καὶ ἔδωκάν σοι οἱ θεοὶ εἰς ἐκδίκησιν αὐτῶν ἡμέραν ὀλέθριον, κοπήτω σοι ξύλον πηχῶν πεντήκοντα καὶ κείσθω, καὶ κρέμασον αὐτὸν ἐπὶ τοῦ ξύλου· ὄρθρίσας δὲ πρὸς τὸν βασιλέα λαλήσεις αὐτῷ. καὶ νῦν εἰςελθὼν εὐφραίνου πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ ἤρεσε τῷ Ἀμὰν καὶ ἐποίησεν οὕτως.

V. 4. μοι αὔριον 108. b., μοι om. 19. — τί ἐστιν Ἐ. ἡ — — ἀξίωμά σου] 19. 108. b.: ἡ βασ. τί τὸ θέλημά σου. — αἴτησαι om. 93. a. — 8. εἰς τ. δοχὴν] ἐν τῇ δοχῇ 93. a. — κ. τῇ αὔριον κ. αὔριον 19. 108. b. — κατὰ τὰ αὐτὰ 19. — ἡσύχασεν 108. b. — 12. ἐν ἐπισήμῳ ἡμ. α. a 93. a. absunt. — κέκληκέμαι 93. a. — 14. ἐπισυγκεχώρηκέ σε 93. a. — αὐτοὺς] τοὺς Ἰουδαίους 19. 108. b. — ἔδωκάν σε 93 a. 108. b. — καὶ κοπήτω 19.

αὐλῇ. [14]καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν Ζωσάρα ἡ γυνὴ αὐτοῦ καὶ οἱ φίλοι· κοπήτω σοι ξύλον πηχῶν πεντήκοντα, ὄρϑρου δὲ εἶπον τῷ βασιλεῖ, καὶ κρεμασϑήτω Μαρδοχαῖος ἐπὶ τοῦ ξύλου· σὺ δὲ εἴςελϑε εἰς τὴν δοχὴν σὺν τῷ βασιλεῖ καὶ εὐφραίνου. καὶ ἤρεσε τὸ ῥῆμα τῷ Ἀμὰν καὶ ἡτοιμάσϑη τὸ ξύλον.

VI. Ὁ δὲ κύριος ἀπέστησε τὸν ὕπνον ἀπὸ τοῦ βασιλέως
τὴν νύκτα ἐκείνην. καὶ εἶπε τῷ διδασκάλῳ αὐτοῦ εἰςφέρειν γράμ-
ματα μνημόσυνα τῶν ἡμερῶν ἀναγιγνώσκειν αὐτῷ. [2]εὗρε δὲ τὰ
γράμματα τὰ γραφέντα περὶ Μαρδοχαίου, ὡς ἀπήγγειλε τῷ βα-
σιλεῖ περὶ τῶν δύο εὐνούχων τοῦ βασιλέως ἐν τῷ φυλάσσειν αὐτοὺς
καὶ ζητῆσαι ἐπιβαλεῖν τὰς χεῖρας Ἀρταξέρξῃ. [3]εἶπε δὲ ὁ βασι-
λεύς· τίνα δόξαν ἢ χάριν ἐποιήσαμεν τῷ Μαρδοχαίῳ; καὶ εἶπαν
οἱ διάκονοι τοῦ βασιλέως· οὐκ ἐποίησας αὐτῷ οὐδέν. [4]ἐν δὲ τῷ
πυνϑάνεσϑαι τὸν βασιλέα περὶ τῆς εὐνοίας Μαρδοχαίου, ἰδοὺ Ἀμὰν
ἐν τῇ αὐλῇ. εἶπε δὲ ὁ βασιλεύς· τίς ἐν τῇ αὐλῇ; ὁ δὲ Ἀμὰν
εἰςῆλϑεν εἰπεῖν τῷ βασιλεῖ, κρεμάσαι τὸν Μαρδοχαῖον ἐπὶ τῷ ξύλῳ
ᾧ ἡτοίμασε. [5]καὶ εἶπαν οἱ διάκονοι τοῦ βασιλέως· ἰδοὺ Ἀμὰν
ἕστηκεν ἐν τῇ αὐλῇ· καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς· καλέσατε αὐτόν.
[6]εἶπε δὲ ὁ βασιλεὺς τῷ Ἀμάν· τί ποιήσω τῷ ἀνϑρώπῳ, ὃν ἐγὼ
ϑέλω δοξάσαι; εἶπε δὲ ἐν ἑαυτῷ Ἀμάν· τίνα ϑέλει ὁ βασιλεὺς
δοξάσαι εἰ μὴ ἐμέ; [7]εἶπε δὲ πρὸς τὸν βασιλέα· ἄνϑρωπον ὃν ὁ
βασιλεὺς ϑέλει δοξάσαι, [8]ἐνεγκάτωσαν οἱ παῖδες τοῦ βασιλέως
στολὴν βυσσίνην ἣν ὁ βασιλεὺς περιβάλλεται, καὶ ἵππον ἐφ' ὃν ὁ

---

14. X: πάντες (ex corr.), οἱ φίλοι αὐτοῦ. habet πάντες et αὐτοῦ s. +. — verbis σοι ξύλον addunt ὑψηλὸν X., 93. b. s. +.

VI. 1. διδασκάλῳ II. III. X. XI. 55. 93. b. 108. a. 249. vulgo: διακόνῳ. — τὰ γράμμ. X. 93. b. — post μνημ. addunt λόγων X. ex corr., 93. b. s. +. — αὐτῷ] αὐτὰ ἐνώπιον τοῦ βασιλέως X ex corr., 93 b. s. +. — 2. X τὰ om., sed γραφέντα ex corr. in m. restituit. — voci τῶν praemittunt X ex corr. in m. Βαγαϑαν κ. Θαρρας, 93. b. s. + των Γ. κ. Θ. vid. 2, 21. — 3. post Μαρδ. addunt περὶ τούτου X. ex corr., 93. b. s. +. — 4. τοῦ Μαρδ. X. al. — X primo scripsit ut est editum, deinde vero ita correxit: A. εισηλϑεν εν τη αυλη (! εις την αυλην) οικου του βασιλεως την εξωτεραν ειπειν. ita 93. b. verbis εἰς — ἐξωτ. s. + collocatis. — verbo ἡτοίμασεν addunt αὐτῷ X. 93. b. s. +. — 5. εἶπον X. 93. b. al. — post βασιλέως addunt πρὸς αὐτὸν X. ex corr., 93. b. s. + — post αὐτὸν addunt κ. εἰςῆλϑεν Αμάν X ex corr., 93. b. s. +. — 6. X δε αυτω, sed ex corr. in m. post Αμαν (93. b.) addidit εν εαυτω. — 7. δὲ Ἀμὰν πρὸς X. ex corr., 44. al. — 8. ἣν] X ex corr. in m. εν αυτη. haec habet post περιβ. 93. b. s. +. — ἐφ' ὃν] X ex corr. in m. επ αυτον. ita post επιβ. 93. b. s. +. —

VI. Ὁ δὲ δυνατὸς ἀπέστησε τὸν ὕπνον τοῦ βασιλέως τὴν
νύκτα ἐκείνην καὶ ἦν ἀγρυπνῶν. καὶ ἐκλήθησαν οἱ ἀναγνῶσται
καὶ τὸ βιβλίον τῶν μνημοσύνων ἀνεγινώσκετο. 2 καὶ ἦν ὑπόθεσις
τῶν εὐνούχων καὶ ὃ ἐποίησε Μαρδοχαῖος εὐεργέτημα τῷ βασιλεῖ.
καὶ ἐπέστησεν ὁ βασιλεὺς τὸν νοῦν σφόδρα λέγων· πιστὸς ἀνὴρ
Μαρδοχαῖος εἰς παραφυλακὴν τῆς ψυχῆς μου, διότι αὐτὸς ἐποίησέ
με ζῆν ἄχρι τοῦ νῦν καὶ κάθημαι σήμερον ἐπὶ τοῦ θρόνου μου,
καὶ οὐκ ἐποίησα αὐτῷ οὐδέν· οὐκ ὀρθῶς ἐποίησα. 3 καὶ εἶπεν ὁ
βασιλεὺς τοῖς παισὶν αὐτοῦ· τί ποιήσωμεν τῷ Μαρδοχαίῳ τῷ σω-
τῆρι τῶν λόγων τούτων; καὶ νοήσαντες οἱ νεανίσκοι διεφθόνουν
αὐτῷ, ἐνέκειτο γὰρ φόβος Ἀμὰν ἐν τοῖς σπλάγχνοις αὐτῶν· καὶ
ἐνενόησεν ὁ βασιλεύς. 4 καὶ ἐγένετο ὄρθρος καὶ ἠρώτησεν ὁ βασι-
λεύς, τίς ἐστιν ἔξω. καὶ ἦν Ἀμάν. Ἀμὰν δὲ ὠρθρίκει λαλῆσαι
τῷ βασιλεῖ, ἵνα κρεμάσῃ τὸν Μαρδοχαῖον. 5 καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς
εἰςαγαγεῖν αὐτόν. 6 ὡς δὲ εἰςῆλθεν εἶπεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς· τί
ποιήσωμεν τῷ ἀνδρὶ τῷ τὸν βασιλέα τιμῶντι, ὃν ὁ βασιλεὺς βούλε-
ται δοξάσαι; καὶ ἐλογίσατο Ἀμὰν λέγων· τίνα βούλεται ὁ βασι-
λεὺς δοξάσαι, εἰ μὴ ἐμέ; 7 καὶ εἶπεν ὁ Ἀμάν· ἄνθρωπος ὃν ὁ
βασιλεὺς βούλεται δοξάσαι, 8 ληφθήτω στολὴ βασιλικὴ καὶ ἵππος
βασιλικὸς ἐφ' ὃν ὁ βασιλεὺς ἐπιβαίνει, 9 καὶ εἷς τῶν ἐνδόξων τῶν
φίλων τοῦ βασιλέως λαβέτω ταῦτα καὶ ἐνδυσάτω αὐτὸν, καὶ ἀνα-
βιβασάτω αὐτὸν ἐπὶ τὸν ἵππον καὶ περιελθέτω τὴν πόλιν ἔμπροσθεν
αὐτοῦ κηρύσσων· κατὰ τάδε ποιηθήσεται τῷ τὸν βασιλέα τιμῶντι
ὃν ὁ βασιλεὺς βούλεται δοξάσαι. 10 καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ Ἀμάν·
ταχὺ δράμε καὶ λάβε τὸν ἵππον καὶ στολὴν ὡς εἴρηκας, καὶ ποίη-
σον Μαρδοχαίῳ τῷ Ἰουδαίῳ τῷ καθημένῳ ἐν τῷ πυλῶνι, καὶ μὴ
παραπεσέτω ὁ λόγος σου. 11 ὡς δὲ ἔγνω Ἀμάν, ὅτι οὐκ ἔστιν αὐ-
τὸς ὁ δοξαζόμενος, ἀλλ' ὅτι Μαρδοχαῖος, συνετρίβη ἡ καρδία
αὐτοῦ σφόδρα καὶ μετέβαλλε τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐν ἐκλύσει. καὶ
ἔλαβεν Ἀμὰν τὴν στολὴν καὶ τὸν ἵππον ἐντρεπόμενος τὸν Μαρδο-
χαῖον, καθότι ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ κεκρίκει ἀνασκολοπίσαι αὐτόν.

VI. 1. ἀνεγινώσκετο αὐτῷ 19. — 2. εὐεργέτημα τοῦ βασιλέως 19. — libri: οὐθέν. — 3. τούτων om. 19. 108. b. — ἐνόησεν 19. 108. b. — 5. εἰςαγαγεῖν — α. ὁ βασ. in 93. a. non leguntur. — 6. ποιήσσομεν 108. b.; ποιήσω 93. a. — λέγων ὅτι 19. — 7. ὁ ante Ἀμ. abest a 19. — 9. τῶν post ἐνδόξων non legitur in 19. — 10. παραπεσάτω 19. 108. b. — 11. ὅτι οὐκ ἦν 108. b. — ἐν ἐκλύσει] ενεκαυσει 93. a. — κέκρικεν 93. a. 108. b. —

βασιλεὺς ἐπιβαίνει, 9 καὶ δότω ἑνὶ τῶν φίλων τοῦ βασιλέως τῶν
ἐνδόξων, καὶ στολισάτω τὸν ἄνθρωπον, ὃν ὁ βασιλεὺς ἀγαπᾷ· καὶ
ἀναβιβασάτω αὐτὸν ἐπὶ τὸν ἵππον, καὶ κηρυσσέτω διὰ τῆς πλα-
τείας τῆς πόλεως λέγων· οὕτως ἔσται παντὶ ἀνθρώπῳ, ὃν ὁ βασι-
λεὺς δοξάζει. 10 εἶπε δὲ ὁ βασιλεὺς τῷ Ἀμάν· καλῶς ἐλάλησας·
οὕτως ποίησον τῷ Μαρδοχαίῳ τῷ Ἰουδαίῳ, τῷ θεραπεύοντι ἐν τῇ
αὐλῇ, καὶ μὴ παραπεσάτω σου λόγος, ὧν ἐλάλησας. 11 ἔλαβε δὲ
Ἀμὰν τὴν στολὴν καὶ τὸν ἵππον, καὶ ἐστόλισε τὸν Μαρδοχαῖον,
καὶ ἀνεβίβασεν αὐτὸν ἐπὶ τὸν ἵππον, καὶ διῆλθε διὰ τῆς πλατείας
τῆς πόλεως, καὶ ἐκήρυσσε λέγων· οὕτως ἔσται παντὶ ἀνθρώπῳ,
ὃν ὁ βασιλεὺς θέλει δοξάσαι. 12 ἐπέστρεψε δὲ ὁ Μαρδοχαῖος εἰς
τὴν αὐλήν· Ἀμὰν δὲ ὑπέστρεψεν εἰς τὰ ἴδια λυπούμενος κατὰ
κεφαλῆς. 13 καὶ διηγήσατο Ἀμὰν τὰ συμβεβηκότα αὐτῷ Ζωσάρᾳ
τῇ γυναικὶ αὐτοῦ καὶ τοῖς φίλοις· καὶ εἶπαν πρὸς αὐτὸν οἱ φίλοι
καὶ ἡ γυνή· εἰ ἐκ γένους Ἰουδαίων Μαρδοχαῖος, ἦρξαι ταπει-
νοῦσθαι ἐνώπιον αὐτοῦ, πεσὼν πεσῇ, καὶ οὐ μὴ δύνῃ αὐτὸν
ἀμύνασθαι, ὅτι θεὸς ζῶν μετ' αὐτοῦ. 14 ἔτι αὐτῶν λαλούντων
παραγίνονται οἱ εὐνοῦχοι ἐπισπεύδοντες τὸν Ἀμὰν ἐπὶ τὸν πότον
ὃν ἡτοίμασεν Ἐσθήρ.

VII. Εἰςῆλθε δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ Ἀμὰν συμπιεῖν τῇ βασι-
λίσσῃ. 2 εἶπε δὲ ὁ βασιλεὺς Ἐσθὴρ τῇ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ ἐν τῷ
πότῳ· τί ἐστιν, Ἐσθὴρ βασίλισσα; καὶ τί τὸ αἴτημά σου; καὶ

---

9. X κ. δοτω ενι primo scripsit, sed deinde utpote exstinguenda notavit. contra in m. ita legi iussit: κ. δοθήτω διάδημα βασιλείας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ δοθήτω τὸ ἔνδυμα κ. ὁ ἵππος ἐν χειρί. sic 93. b. s. +. — X στολισάτωσαν et post κηρυσσέτωσαν. — 10. post Ἀμ. addit X ex corr. in m. ταχέως λάβε συν (! σὺ) τὸ ἔνδυμα κ. τὸν ἵππον (sic 93. b. s. +), deinde in textu καθὼς, ut videtur, ex corr. — τῷ ante Μαρδ. om. X ex corr., 249. 44. al. — voci λόγος addunt ἐκ πάντων X ex corr. in m., 93. b. s. +. — 12. post αὐλὴν addunt τοῦ βασιλέως X ex corr., 93. b. s. +. — X κατὰ κεφαλῆς a pr. m., sed deinde corr. κατακεκαλυμμένος κεφαλὴν, 93. b. s. + κ. κατ. τὴν κεφ. — 13. voci τὰ praemittit X ἅπαντα et voci αὐτῷ addit Ἀμὰν. — post φίλοι addunt αὐτοῦ X ex corr., 93. b. s. +. — addit post γυνὴ X ex corr. αὐτοῦ Ζωσάρα. 93. b.: κ. Ζωρὰ ἡ γ. αὐτοῦ. — X a pr. et tertia m. ηρξω (sic 93. b. 108. a. 64. al.), a sec. ηρξαι. praemisit ex corr. οὐ, quod est in 93. b. — καὶ ante οὐ μὴ om. II. X. XI. 55. 93. b. al. — 14. post λαλ. addunt μετ' αὐτοῦ X ex corr. in m., 249. 93. b. s. +. — post εὐν. addunt τοῦ βασιλέως X ex corr., 249. 93. b. s. + 71. al. — post ἐπισπ. addit X ex corr. ἀγαγεῖν, 93. b. s. + ἀναγαγεῖν.

VII. 1. βασιλίσσῃ Ἐσθήρ X. — 2. X ex corr. addit ante τῇ: και γε, post πότῳ: του οινου et post αἴτημά σου: κ. δοθησεται σοι. haec omnia habet 93. b. s. + — ἕως τοῦ II. III. X. 55. —

καὶ εἶπε τῷ Μαρδοχαίῳ· περιελοῦ τὸν σάκκον καὶ ἔνδυσαι τὴν
βασιλικὴν στολὴν καὶ ἐπίβηϑι ἐπὶ τὸν τοῦ βασιλέως ἵππον. καὶ
ἐταράχϑη Μαρδοχαῖος ὡς ἀποϑνήσκων καὶ ἀπεδύσατο μετ' ὀδύνης
τὸν σάκκον καὶ ἐνεδύσατο ἱμάτια δόξης. καὶ ἔδωκεν Μαρδοχαῖος
τέρας ϑεωρεῖν, καὶ ἡ καρδία αὐτοῦ πρὸς τὸν κύριον καὶ ἐξίστατο
ἐν ἀφασίᾳ. καὶ ἔσπευσεν 'Αμὰν ἀναλαβεῖν αὐτὸν ἐφ' ἵππον, καὶ
ἐξήγαγεν 'Αμὰν τὸν ἵππον ἔξω καὶ προήγαγεν αὐτῷ κηρύσσων·
κατὰ τάδε ποιηϑήσεται τῷ ἀνδρὶ τῷ τὸν βασιλέα τιμῶντι, ὃν ὁ
βασιλεὺς βούλεται δοξάσαι. [12]καὶ ὁ μὲν 'Αμὰν ἀπῆλϑε πρὸς ἑαυ-
τὸν ἐσκυϑρωπωμένος, ὁ δὲ Μαρδοχαῖος ἀπῆλϑεν εἰς τὸν οἶκον
αὐτοῦ. [13]καὶ διηγήσατο 'Αμὰν τῇ γυναικὶ αὐτοῦ πάντα τὰ γενό-
μενα αὐτῷ. καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ αὐτοῦ καὶ οἱ σοφοὶ αὐτοῦ· ἀφ' ὅτε
λαλεῖς περὶ αὐτῶν κακὰ, προςπορεύεταί σοι κακά· ἡσύχαζε, ὅτι
ὁ ϑεὸς ἐν αὐτοῖς. [14]καὶ αὐτῶν λαλούντων παρῆν τις ἐπὶ τὸν πό-
τον σπουδάζων αὐτὸν, καὶ οὕτως ἱλαρώϑη.

VII. Καὶ πορευϑεὶς ἀνέπεσε μετ' αὐτῶν ἐν ὥρᾳ. [2]ὡς δὲ
προῆγεν ἡ πρόποσις εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῇ 'Εσϑήρ· τίς ἐστιν ὁ κίν-
δυνος; καὶ τί τὸ αἴτημά σου ἕως τοῦ ἡμίσους τῆς βασιλείας μου;
[3]καὶ ἠγωνίασεν 'Εσϑὴρ ἐν τῷ ἀπαγγέλλειν, ὅτι ὁ ἀντίδικος ἐν
ὀφϑαλμοῖς αὐτῆς, καὶ ὁ ϑεὸς ἔδωκεν αὐτῇ ϑάρσος ἐν τῷ αὐτὴν
ἐπικαλεῖσϑαι αὐτόν. καὶ εἶπεν 'Εσϑήρ· εἰ δοκεῖ τῷ βασιλεῖ καὶ
ἀγαϑὴ ἡ κρίσις ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, δοϑήτω ὁ λαός μου τῷ αἰτή-
ματί μου καὶ τὸ ἔϑνος τῆς ψυχῆς μου. [4]ἐπράϑημεν γὰρ ἐγὼ καὶ
ὁ λαός μου εἰς δούλωσιν καὶ τὰ νήπια αὐτῶν εἰς διαρπαγήν· καὶ
οὐκ ἤϑελον ἀπαγγεῖλαι, ἵνα μὴ λυπήσω τὸν κύριόν μου· ἐγένετο
γὰρ μεταπεσεῖν τὸν ἄνϑρωπον τὸν κακοποιήσαντα ἡμᾶς. [5]καὶ
ἐϑυμώϑη ὁ βασιλεὺς καὶ εἶπε· τίς ἐστιν οὗτος, ὃς ἐτόλμησε τα-
πεινῶσαι τὸ σημεῖον τῆς βασιλείας μου, ὥστε παρελϑεῖν τὸν φόβον
σου; [6]ὡς δὲ εἶδεν ἡ βασίλισσα ὅτι δεινὸν ἐφάνη τῷ βασιλεῖ καὶ

---

verba κ. ἔνδυσαι — ἵππον tantummodo in 93. b. leguntur, qui hic nostrum textum praebet. — ὡς ἀποϑν. ὁ Μαρδ. 93. b. — καϑότι ἐκείνη — — ἐν ἀφασίᾳ in 19 desunt. verba ultima inverso ordine 93. b.: κ. ἐξίστ. ἐν ἀφ. κ. ἡ κ. α. πρὸς τ. κ. — προςήγαγον αὐτῷ 93. a.; προςήγαγεν α. 108. b.; προςήγαγεν αὐτὸν ἔξω 19. — 13. περὶ αὐτοῦ κακὰ 108. b.; κακὰ π. αὐτοῦ 19. — 14. σπουδάζων αὐτῷ 19. 108. b. —

VII. 2. τῆς ἡμίσους 19. — 3. καὶ ἠγωνίασεν — — ἐπικαλ. αὐτόν in 19 non leguntur. — 5. φέβον μου 108. b. — 6. τοῦ ante ἀπαγγεῖλαι in 93. a. deest. — ὡς δὲ εἶδεν ἡ βασ. — — ἂν βούληται om. 19. — ἡ ante 'Εσϑὴρ a 19 abest. — in 93. a. est spatium trium linearum vacuum et v. αὐτῇ ὃ ἂν — — πονηρὸς omissa. —

τί τὸ ἀξίωμά σου; καὶ ἔστω σοι ἕως ἡμίσους τῆς βασιλείας μου.
3 καὶ ἀποκριθεῖσα εἶπεν· εἰ εὗρον χάριν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως,
δοθήτω ἡ ψυχὴ τῷ αἰτήματί μου, καὶ ὁ λαός μου τῷ ἀξιώματί
μου. 4 ἐπράθημεν γὰρ ἐγώ τε καὶ ὁ λαός μου εἰς ἀπώλειαν καὶ
διαρπαγὴν καὶ δουλείαν, ἡμεῖς καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν εἰς παῖδας καὶ
παιδίσκας, καὶ παρήκουσα. οὐ γὰρ ἄξιος ὁ διάβολος τῆς αὐλῆς
τοῦ βασιλέως. 5 εἶπε δὲ ὁ βασιλεύς· τίς οὗτος, ὅστις ἐτόλμησε
ποιῆσαι τὸ πρᾶγμα τοῦτο; 6 εἶπε δὲ Ἐσθήρ· ἄνθρωπος ἐχθρὸς
Ἀμάν, ὁ πονηρὸς οὗτος. Ἀμὰν δὲ ἐταράχθη ἀπὸ τοῦ βασιλέως
καὶ τῆς βασιλίσσης. 7 ὁ δὲ βασιλεὺς ἐξανέστη ἀπὸ τοῦ συμποσίου
εἰς τὸν κῆπον, ὁ δὲ Ἀμὰν παρῃτεῖτο τὴν βασίλισσαν, ἑώρα γὰρ
ἑαυτὸν ἐν κακοῖς ὄντα. 8 ἐπέστρεψεν δὲ ὁ βασιλεὺς ἐκ τοῦ κήπου,
Ἀμὰν δὲ ἐπιπεπτώκει ἐπὶ τὴν κλίνην, ἀξιῶν τὴν βασίλισσαν. εἶπε
δὲ ὁ βασιλεύς· ὥστε καὶ τὴν γυναῖκα βιάζῃ ἐν τῇ οἰκίᾳ μου;
Ἀμὰν δὲ ἀκούσας διετράπη τῷ προσώπῳ. 9 εἶπε δὲ Βουγαθὰν εἷς
τῶν εὐνούχων πρὸς τὸν βασιλέα· ἰδοὺ καὶ ξύλον ἡτοίμασεν Ἀμὰν
Μαρδοχαίῳ τῷ λαλήσαντι περὶ τοῦ βασιλέως, καὶ ὤρθωται ἐν τοῖς
Ἀμὰν ξύλον πηχῶν πεντήκοντα. εἶπε δὲ ὁ βασιλεύς· σταυρωθήτω
ἐπ' αὐτοῦ. 10 καὶ ἐκρεμάσθη Ἀμὰν ἐπὶ τοῦ ξύλου ὃ ἡτοιμάσθη
Μαρδοχαίῳ. καὶ τότε ὁ βασιλεὺς ἐκόπασε τοῦ θυμοῦ.

---

3. X ex corr. addit post ἀποκρ.: Εσθηρ η βασιλισσα, post βασιλέως: κ. επι τον βασιλεα αγαθον, post δοθ.: μοι et post ψυχή: μου. omnia habet 93. b. s. +. — λαός] λόγος II. X. a pr. m., 108. a. 249. 44. 64. al. — 4. post παιδίσκας addunt ἐπράθημεν X ex corr., 93. b. s. +. — 5. addit post βασιλεὺς X ex corr. in m. Ἀρταξέρξης τῇ Ἐσθὴρ τῇ βασιλίσσῃ. habet 93. b. s. +. — X οὗτός ἐστιν ὅς, in m. vero addit post ἐστιν ex corr. κ. ποῖός ἐστιν οὗτος. sic 93. b. s. +. — 6. post ἄνθρ. addunt ἐπίβουλος καὶ X ex corr. in m., 93. b. s. +. — 7. ἀπὸ] ἐκ III. X. XI. 55. 93. b. 44. 64. al. — X ex corr. addit quae habet 93. b. s. +, nimirum post ἐξαν.: ἐν οργη αυτου, post κῆπον: τον συμφυτον, post Ἀμ.: εξανεστη και, post παρῃτ.: περι της ψυχης αυτου, post βασίλισσαν: Εσθηρ et post ὄντα: παρα του βασιλεως. — 8. X ex corr. addidit post κήπου: του συμφυτου εις τον οικον του ποτου του οινου. sic 93. b. s. + omissis v. ultimis του ποτου τ. ο. — post γυναῖκα X ex corr. addit μετ εμου (sic 93. b. s. +); videtur primo in textu scribere voluisse μου; sic XI. 249. 44. al. — X voce μου, quam primo scripserat, deleta addidit: ὁ λόγος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ στόματος τοῦ βασιλέως. sic 93. b. s. +. — 9. voci τῶν praemittunt ἀπὸ X ex corr., 93. b. — post εὐνούχων haec leguntur in 52. 108. a. 64. 243. 248. Co. Ald.: οὗτος δὲ ἐγνώκει τοῦτο τὸ ξύλον ἰδὼν τοῦ σταυροῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Ἀμάν, ὅτε ἐκάλει αὐτὸν ἐπὶ τὸ δεῖπνον τῶν βασιλέων, κ. περὶ τούτου πυθόμενος ἔγνω παρ' ἑνὸς τῶν παίδων τὸ κατασκευαζόμενον κ. εἶπε. — τὸ ξύλον ὃ X ex corr., III. 93. b. — post λαλήσαντι addunt ἀγαθὰ X ex corr. in m., 249; habet post βασιλέως 93. b. s. +. — voci ξύλον praemittit ὑψηλὸν X ex corr.; habet 93. b. omissa v. ξύλον. abest ξύλον a 64. al. — 10. ὃ ἡτοίμασεν X a pr. m. (a sec. οὗ ἡτ., ut III. 93. b.) 52. 108. a. al.

μισοπονηρεῖ, εἶπε· μὴ ὀργίζου, κύριε· ἱκανὸν γὰρ ὅτι ἔτυχον τοῦ
ἱλασμοῦ σου. εὐωχοῦ, βασιλεῦ· αὔριον δὲ ποιήσω κατὰ τὸ ῥῆμά
σου. καὶ ὤμοσεν ὁ βασιλεὺς τοῦ ἀπαγγεῖλαι αὐτὴν αὐτῷ τὸν
ὑπερηφανευσάμενον τοῦ ποιῆσαι τοῦτο. καὶ μετὰ ὅρκου ὑπέσχετο
ποιῆσαι αὐτῇ ὃ ἂν βούληται. καὶ θαρσήσασα ἡ Ἐσθὴρ εἶπεν·
Ἀμὰν ὁ φίλος σου ψευδὴς οὑτοσὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος οὗτος.
[7] ἔνθυμος δὲ γενόμενος ὁ βασιλεὺς καὶ πλησθεὶς ὀργῆς ἀνεπήδησε
καὶ ἦν περιπατῶν. καὶ ὁ Ἀμὰν ἐταράχθη καὶ προσέπεσεν ἐπὶ τοὺς
πόδας Ἐσθὴρ τῆς βασιλίσσης, ἐπὶ τὴν κοίτην ἔτι ἀνακειμένης
αὐτῆς. [8] καὶ ὁ βασιλεὺς ἐπέστρεψεν ἐπὶ τὸ συμπόσιον καὶ ἰδὼν
εἶπεν· οὐχ ἱκανόν σοι ἡ ἁμαρτία τῆς βασιλείας, ἀλλὰ καὶ τὴν
γυναῖκά μου ἐκβιάζει ἐνώπιόν μου; ἀπαχθήτω Ἀμὰν καὶ μὴ ζήτω.
καὶ οὕτως ἀπήγετο. [9] καὶ εἶπεν Γαβουθὰς εἷς τῶν παίδων αὐτοῦ·
ἰδοὺ ξύλον ἐν τῇ αὐλῇ αὐτοῦ πηχῶν πεντήκοντα, ὃ ἔκοψεν Ἀμὰν
ἵνα κρεμάσῃ Μαρδοχαῖον τὸν λαλήσαντα ἀγαθὰ περὶ τοῦ βασι-
λέως. κέλευσον οὖν, κύριε, ἐπ' αὐτῷ αὐτὸν κρεμασθῆναι. καὶ εἶπεν
ὁ βασιλεύς· κρεμασθήτω ἐπ' αὐτῷ. [10] καὶ ἀφεῖλεν ὁ βασιλεὺς τὸ
δακτύλιον ἀπὸ τῆς χειρὸς αὐτοῦ καὶ ἐσφραγίσθη ἐν αὐτῷ ὁ βίος
αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῇ Ἐσθήρ· καὶ Μαρδοχαῖον ἐβουλεύ-
σατο κρεμάσαι τὸν σώσαντά με ἐκ χειρὸς τῶν εὐνούχων. οὐκ ᾔδει
ὅτι πατρῷον αὐτοῦ γένος Ἐσθήρ.

---

7. αὐτῆς post ἀνακειμ. abest a 19. 108. b. — 8. ἀπαχθήτω — ἀπήγετο om. 19. — 9. Ἀγαθὰς 19. 108. b. — τὸν Μαρδοχ. 19. — κέλευσον — κρεμασθῆναι om. 19. — 10 — VIII, 6. codex 19 non habet. — γένος ἐστὶν ἡ Ἐ. 108. b.

VIII. Καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ὁ βασιλεὺς Ἀρταξέρξης ἐδω
ρήσατο Ἐσθὴρ ὅσα ὑπῆρχεν Ἀμὰν τῷ διαβόλῳ, καὶ Μαρδοχαῖο
προσεκλήθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως· ὑπέδειξε γὰρ Ἐσθὴρ, ὅτι ἐνοικείω
ται αὐτῇ. [2]ἔλαβε δέ ὁ βασιλεὺς τὸν δακτύλιον ὃν ἀφείλατο Ἀμὰ
καὶ ἔδωκεν αὐτὸν Μαρδοχαίῳ. καὶ κατέστησεν Ἐσθὴρ Μαρδο
χαῖον ἐπὶ πάντων τῶν Ἀμάν. [3]καὶ προσθεῖσα ἐλάλησε πρὸς τὸ
βασιλέα, καὶ προσέπεσε πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ ἠξίου ἀφελεῖ
τὴν Ἀμὰν κακίαν, καὶ ὅσα ἐποίησε τοῖς Ἰουδαίοις. [4]ἐξέτεινε δ
ὁ βασιλεὺς Ἐσθὴρ τὴν ῥάβδον τὴν χρυσῆν· ἐξηγέρθη δὲ Ἐσθὴ
παρεστηκέναι τῷ βασιλεῖ, [5]καὶ εἶπεν Ἐσθήρ· εἰ δοκεῖ σοι κο
εὗρον χάριν, πεμφθήτω ἀποστραφῆναι τὰ γράμματα τὰ ἀπεσταλ
μένα ὑπὸ Ἀμὰν, τὰ γραφέντα ἀπολέσθαι τοὺς Ἰουδαίους, οἵ εἰσι
ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. [6]πῶς γὰρ δυνήσομαι ἰδεῖν τὴν κάκωσιν το
λαοῦ μου, καὶ πῶς δυνήσομαι σωθῆναι ἐν τῇ ἀπωλείᾳ τῆς πα
τρίδος μου; [7]καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς Ἐσθήρ· εἰ πάντα τι
ὑπάρχοντα Ἀμὰν ἔδωκα καὶ ἐχαρισάμην σοι, καὶ αὐτὸν ἐκρέμασ
ἐπὶ ξύλου, ὅτι τὰς χεῖρας ἐπήνεγκε τοῖς Ἰουδαίοις, τί ἔτι ἐπιζη
τεῖς; [8]γράψατε καὶ ὑμεῖς ἐκ τοῦ ὀνόματός μου, ὡς δοκεῖ ὑμῖ
καὶ σφραγίσατε τῷ δακτυλίῳ μου. ὅσα γὰρ γράφεται τοῦ βασιλέω
ἐπιτάξαντος, καὶ σφραγισθῇ τῷ δακτυλίῳ μου, οὐκ ἔστιν αὐτοῖ
ἀντειπεῖν. [9]ἐκλήθησαν δὲ οἱ γραμματεῖς ἐν τῷ πρώτῳ μηνί, ὅ
ἐστι Νισὰν, τρίτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ αὐτοῦ ἔτους, καὶ ἐγράφη τοῖ
Ἰουδαίοις, ὅσα ἐνετείλατο τοῖς οἰκονόμοις καὶ τοῖς ἄρχουσι τῶ
σατραπῶν, ἀπὸ τῆς Ἰνδικῆς ἕως τῆς Αἰθιοπίας ἑκατὸν εἰκοσιεπτ
σατραπείαις κατὰ χώραν καὶ χώραν, κατὰ τὴν αὐτῶν λέξι

VIII. 1. ἡμέρᾳ] ὥρᾳ X. — X ex corr.: τῷ διαβόλῳ τῶν Ἰουδαίω
addunt τ. Ἰ. 249. 93. b. s. + — 2. voci Ἀμὰν praemittunt τοῦ X ex corr
III. 93. b.; ἀπὸ 71. al. — 3. post προσθεῖσα addunt Ἐσθὴρ X ex corr
93. b. s. +, 71. al. — post ἠξίου addunt κ. ἐδεήθη αὐτοῦ X ex corr., 93
b. s. +. — 5. post χάριν addunt X ex corr. in m., 249. 93. b. s. + ἐνώ
πιόν σου κ. εὐθὺς ὁ λόγος ἐνώπιον τοῦ βασιλέως κ. ἀγαθή εἰμι ἐν ὀφθαλμοῖ
αὐτοῦ (ἐνώπιον τ. βασ. 93. b.) — ἀποστρέψαι X. III. 93. b. — ἐξαπεστ
X ex corr., III. 93. b. — addit post Ἀμὰν X ex corr. in m. υἱοῦ Ἀμαδά
θου Βουγαίου. sic 93. b. s. + nisi quod habet τοῦ Γωγαίου. — 8. γράφετ
X a pr. m., III. — 9. post γραμματεῖς addunt τοῦ βασιλέως ἐν τῷ καιρ
ἐκείνῳ X ex corr. in m., 93. b. s. +. — X: πρωτω μ. ο εστιν Νισα, se
in m. ita legi iussit: τριτω μ. ος εστιν Σιουαν. 93. b.: μ. τω τριτω ο εστ
Σ. — post ἐνετείλατο addit X ex corr. in m. Μαρδοχαῖος πρὸς Ἰουδαίους. —
post σατραπῶν addunt οἳ ἦσαν X ex corr., 93. b. — σατραπείαις scripsi e
X. XI. 108. a. 249. 44. al.; σατραπίαις II; vulgo σατράπαις. — verba κατ
χώραν κ. χ. leguntur in X ante ἑκατόν. — ἑαυτῶν λέξιν II. X. 93. b
108. a. —

VIII. Καὶ ἐκάλεσεν ὁ βασιλεὺς τὸν Μαρδοχαῖον 2 καὶ ἐχα-
ρίσατο αὐτῷ πάντα τὰ τοῦ Ἀμὰν καὶ εἶπεν αὐτῷ· τί θέλεις, καὶ
ποιήσω σοι; 3 καὶ εἶπε Μαρδοχαῖος· ὅπως ἀνέλῃς τὴν ἐπιστολὴν
τοῦ Ἀμάν. καὶ ἐνεχείρισεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς τὰ κατὰ τὴν βασι-
λείαν. 4 καὶ εἶπεν Ἐσθὴρ τῷ βασιλεῖ τῇ ἑξῆς· δός μοι κολάσαι
τοὺς ἐχθρούς μου φόνῳ. ἐνέτυχέν τε ἡ βασίλισσα Ἐσθὴρ καὶ κατὰ
τέκνων Ἀμὰν τῷ βασιλεῖ, ὅπως ἀποθανῶσι καὶ αὐτοὶ μετὰ τῆς
μητρὸς αὐτῶν. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς· γενέσθω. 5 καὶ ἐπάταξαν
τοὺς ἐχθροὺς εἰς πλῆθος. 6 ἐν δὲ Σούσοις ἀνθομολογήσατο ὁ βα-
σιλεὺς τῇ βασιλίσσῃ ἀποκτανθῆναι ἄνδρας καὶ εἶπεν· ἰδού, δίδωμί
σοι τοῦ κρεμάσαι. καὶ ἐγένετο οὕτως.

---

10 ἐγράφη δὲ διὰ τοῦ βασιλέως, καὶ ἐσφραγίσθη τῷ δακτυλίῳ
αὐτοῦ· καὶ ἐξαπέστειλαν τὰ γράμματα διὰ βιβλιαφόρων, 11 ὡς ἐπέ-
ταξεν αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς νόμοις αὐτῶν ἐν πάσῃ πόλει, βοηθῆσαί
τε αὐτοῖς, καὶ χρῆσθαι τοῖς ἀντιδίκοις αὐτῶν καὶ τοῖς ἀντικειμέ-
νοις αὐτῶν, ὡς βούλονται, 12 ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ ἐν πάσῃ τῇ βασιλείᾳ
Ἀρταξέρξου, τῇ τρισκαιδεκάτῃ τοῦ δωδεκάτου μηνός, ὅς ἐστιν
Ἀδάρ. 13 ὧν ἐστιν ἀντίγραφον τῆς ἐπιστολῆς τὰ ὑπογεγραμμένα.

VIII. 2. Loco αὐτῷ post ἐχαρ. codex habet αὐτόν. — 4. ἐνέτυχεν δὲ 108. b. — κατὰ τῶν Ἀμὰν 108. b. — μετὰ τοῦ πατρὸς 108. b. — 5. ἐπάταξε 108. b.

10. post βασ. addunt Ἀρταξέρξου X ex corr. in m., 93. b. s. + — ἐξαπέστειλεν X ex corr., III. 55. 93. b. — βιβλιαφόρων II. X. a pr. m., III. 93. b.; vulgo βιβλιοφόρων et sic X ex corr.; vide 3, 13. — 11. χρήσασθαι hic et paulo post X ex corr., 243. al. — αὐτῶν post ἀντιδ. om. X. 93. b. — post βούλονται addit X ex corr. in m. πᾶσαν δύναμιν λαοῦ κ. χώρας τοὺς θλίβοντας αὐτοὺς νήπια κ. γυναῖκας κ. τὰ σκῦλα αὐτῶν εἰς προνομήν. haec habet 93. b. praemissis v. ἀφανίζειν κ. φονεύειν ὡς βούλονται κ. απολαυειν (! ἀπολλύειν) σύμπασαν. — 12. δωδεκ. om. 93. b. — post μηνὸς X ex corr. in m.: του ιβʹ ος ε. A.

VI. Βασιλεὺς μέγας Ἀρταξέρξης τοῖς ἀπὸ τῆς Ἰνδικῆς ἕως
τῆς Αἰϑιοπίας ἑκατὸν εἰκοσιεπτὰ σατράπαις, χωρῶν ἄρχουσι καὶ
τοῖς τὰ ἡμέτερα φρονοῦσι χαίρειν. 2 Πολλοὶ τῇ πλείστῃ τῶν
εὐεργετούντων χρηστότητι πυκνότερον τιμώμενοι μεῖζον ἐφρόνησαν,
3 καὶ οὐ μόνον τοὺς ὑποτεταγμένους ἡμῖν ζητοῦσι κακοποιεῖν, τόν
τε κόρον οὐ δυνάμενοι φέρειν, καὶ τοῖς ἑαυτῶν εὐεργέταις ἐπιχει-
ροῦσι μηχανᾶσϑαι. 4 καὶ τὴν εὐχαριστίαν οὐ μόνον ἐκ τῶν ἀνϑρώ-
πων ἀνταναιροῦντες, ἀλλὰ καὶ τοῖς τῶν ἀπειραγάϑων κόμποις
ἐπαρϑέντες, τοῦ τὰ πάντα κατοπτεύοντος ἀεὶ ϑεοῦ μισοπόνηρον
ὑπολαμβάνουσιν ἐκφεύξεσϑαι δίκην. 5 πολλάκις δὲ καὶ πολλοὺς τῶν
ἐπ' ἐξουσίαις τεταγμένων, τῶν πιστευϑέντων χειρίζειν φίλων τὰ
πράγματα, παραμυϑία μετόχους αἱμάτων ἀϑώων καταστήσασα
περιέβαλε συμφοραῖς ἀνηκέστοις, 6 τῷ τῆς κακοηϑείας ψευδεῖ πα-
ραλογισμῷ παραλογισαμένων τὴν τῶν ἐπικρατούντων ἀκέραιον εὐγνω-
μοσύνην. 7 σκοπεῖν δὲ ἔξεστιν, οὐ τοσοῦτον ἐκ τῶν παλαιοτέρων ὡς
παρεδώκαμεν ἱστοριῶν, ὅσα ἐστὶ παρὰ πόδας ὑμᾶς ἐκζητοῦντας ἀνο-
σίως συντετελεσμένα τῇ τῶν ἀναξίᾳ δυναστευόντων λοιμότητι, 8 καὶ
προσέχειν εἰς τὰ μετὰ ταῦτα, ὥστε τὴν βασιλείαν ἀτάραχον τοῖς
πᾶσιν ἀνϑρώποις μετ' εἰρήνης παρεξόμεϑα χρώμενοι ταῖς μετα-
βολαῖς, τὰ δὲ ὑπὸ τὴν ὄψιν ἐρχόμενα διακρίνοντες ἀεὶ μετ' ἐπιει-
κεστέρας ἀπαντήσεως. 9 ὡς γὰρ Ἀμὰν Ἀμαδαϑοῦ Μακεδὼν ταῖς
ἀληϑείαις ἀλλότριος τοῦ τῶν Περσῶν αἵματος, καὶ πολὺ διεστηκὼς
τῆς ἡμετέρας χρηστότητος ἐπιξενωϑεὶς ἡμῖν, 10 ἔτυχεν ἧς ἔχομεν

VI. Additamentorum caput est sextum. legit hoc edictum Iosephus et vero attulit Antt. Iud. 11, 6. 12., sed bujus textus sententias fere secutus, non verba, novum procudit. — 1. σατράπαις X a pr. m., Co. Ald. Vet. Lat.; vulgo σατραπείαις. II et X ex corr., 93. b σατραπίαις. ceterum hoc capite in c. X multa primo falso scripta a sec., tertia, imo quarta fortasse m. emendata, vel etiam priora restituta sunt. horum ea tantum memorabo, quae alicuius momenti videntur esse. — post καὶ addunt σατράπαις X ex corr. in m. III. 93. — 3. καὶ ante οὐ om. X a pr. m. — 4. καὶ κατὰ τὴν εὐχ. III. X. — ανερουντες X ex corr. — διαλαμβ. X a pr. m. III. 93. b. — 5. X a pr. et tertia m. μετενους! scribe μεταιτίους, uti babent III. 93. b. — III. X: καταστησας! — 6. post κακοηϑίας addit X ex corr. τρόπῳ, ut 93. b. — III. X: παραλογισαμενος! — X a pr. m. ἐπίγνωσιν. — 7. ὧν παρεδ. XI. — παραδεδώκ. X ex corr., 108. a. 249. — X a pr. m. οσον ἐστιν π. μερος υμιν εκζητουν, sed correcta sunt, nisi quod οσον remansit. — αξια X. 93. b., αναξιως 248. — 8. εἰς τὸ X a pr. m., 249. 71. al. — recepi ὥστε ex 52. 64. 243. 248. Co. Ald.; vulgo εἰς τὸ. tum sane παρέχειν (93. b.), aut παρέξειν (108. a.) scribendum. — verbo χρώμ. praemittunt οὐ X ex corr., III. 93. b. 108. a. 249. — μετὰ ἐπιεικ. X. — 9. Ioseph. l. c. Ἀμαληκίτης τὸ γένος. —

VI. Καὶ ἔγραψε τὴν ἐπιτεταγμένην ἐπιστολήν· Βασιλεὺς
μέγας Ἀσυῆρος τοῖς ἀπὸ τῆς Ἰνδικῆς ἕως τῆς Αἰθιοπίας ἑκατὸν
καὶ εἴκοσι καὶ ἑπτὰ χωρῶν ἄρχουσι καὶ σατράπαις τοῖς τὰ ἡμέ-
τερα φρονοῦσι χαίρειν. [2]Πολλοὶ τῇ πλείστῃ τῶν εὐεργετούντων
χρηστότητι πυκνότερον τιμώμενοι, μεῖζον φρονήσαντες, [3]οὐ μόνον
τοὺς ὑποτεταγμένους ἡμῖν ζητοῦσι κακοποιεῖν, τόν τε κόρον οὐ
δυνάμενοι φέρειν καὶ τοῖς ἑαυτῶν εὐεργέταις ἐπιχειροῦσι μηχανᾶσθαι
κακά, [4]καὶ τὴν εὐχαριστίαν οὐ μόνον ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἀναιροῦν-
τες, ἀλλὰ καὶ τοῖς τῶν ἀπειροπαθῶν κόμποις παρελθόντες, τοῦ
πάντα δυναστεύοντος δικαιοκρίτου μισοπόνηρον ἐκφυγεῖν διειληφότες
τὴν δίκην. [5]πολλάκις ἐπ' ἐξουσιῶν τεταγμένοι τὰ τῶν ἐμπιστευο-
μένων φίλων πράγματα χειρίζειν αἰτίους ἀθώων αἱμάτων κατα-
στήσαντες, περιέβαλον συμφοραῖς ἀνηκέστοις, [6]τῷ τῆς κακοπιστίας
ψεύδει παραλογισάμενοι τὴν τῶν ἐπικρατούντων ἀκέραιον εὐγνω-
μοσύνην. [7]σκοπεῖν δὲ ἔξεστιν ἐκ τῶν παραδεδομένων ἡμῖν ἱστοριῶν
καὶ ὅσον τὸ παρὰ πόδας θεωροῦντες ἀξίως τῇ τῶν δυναστευόντων
ὠμότητι [8]προςέχειν εἰς τὰ μετέπειτα καὶ τὴν βασιλείαν ἀτάραχον
παρέχειν πᾶσι τοῖς ἔθνεσι μετ' εἰρήνης, οὐ χρώμενοι ταῖς διαβο-
λαῖς, τὰ δὲ ὑπὸ τὴν ὄψιν ἐρχόμενα μετ' ἐπιεικείας διεξαγαγόντες.
[9]ἐπιξενωθεὶς γὰρ ἡμῖν Ἀμὰν Ἀμαδαθοῦ Βουγαῖος ταῖς ἀληθείαις
ἀλλότριος τοῦ τῶν Περσῶν φρονήματος καὶ πολὺ διεστὼς τῆς ἡμε-
τέρας χρηστότητος, [10]ἔτυχε τῆς ἐξ ἡμῶν πρὸς πᾶν ἔθνος φιλαν-
θρωπίας ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε ἀναγορευθῆναι πατέρα ἡμῶν καὶ προς-
κυνεῖσθαι ὑπὸ πάντων τό τε δεύτερον τῶν βασιλικῶν θρόνων
πρόσωπον διατελεῖν. [11]οὐχ ἐνεγκὼν δὲ τὴν ὑπερηφανίαν ἐπετή-

---

VI. 1. ὑποτεταγμένην 108. b. — 3. κακοποιῆσαι 93. a. teste Usserio. — αὐτῶν 93. a. — 4. lectionem ἀπειροπ. praebet tantummodo 93. a., ut videtur. — ἐπελθόντες 93. b. teste Usserio. — τὸ τοῦ 19. 93. a. — τὰ πάντα 19. — 6. κακοποιηας (h. e. κακοποιΐας) 19. 108. b. — 7. ἔστιν 19. — παραδιδομένων 19. — 8. μ. ἐπιεικίας διεξάγοντες 19. — 9. ἐπιξενώθη 93. a. — ὁ Ἀμαδ. 93. a. — loco Μακεδὼν, quod est in 93. a. et in altero textu, 19. 108. b. recte habent Βουγαῖος, sed alia prave: τω Βουγαιος ταις ανομιαις αλλοτριος. — καὶ ante πολὺ om. 19. — 10. τε post τό ex coniectura addidi. — πρόσωπον a libris abest, sed ex altero textu addendum censui. —

πρὸς πᾶν ἔϑνος φιλανϑρωπίας ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἀναγορεύεσϑαι
ἡμῶν πατέρα, καὶ προςκυνούμενον ὑπὸ πάντων τὸ δεύτερον τοῦ
βασιλικοῦ ϑρόνου πρόσωπον διατελεῖν· 11 οὐχ ἐνέγκας δὲ τὴν
ὑπερηφανίαν, ἐπετήδευσε τῆς ἀρχῆς στερῆσαι ἡμᾶς καὶ τοῦ πνεύ-
ματος, 12 τόν τε ἡμέτερον σωτῆρα καὶ διαπαντὸς εὐεργέτην Μαρ-
δοχαῖον, καὶ τὴν ἄμεμπτον τῆς βασιλείας κοινωνὸν Ἐσϑὴρ σὺν
παντὶ τῷ τούτων ἔϑνει πολυπλόκοις μεϑόδων παραλογισμοῖς αἰτη-
σάμενος εἰς ἀπώλειαν. 13 διὰ γὰρ τῶν τρόπων τούτων ᾠήϑη λαβὼν
ἡμᾶς ἐρήμους, τὴν τῶν Περσῶν ἐπικράτησιν εἰς τοὺς Μακεδόνας
μετάξαι. 14 ἡμεῖς δὲ τοὺς ὑπὸ τοῦ τριςαλιτηρίου παραδεδομένους
εἰς ἀφανισμὸν Ἰουδαίους εὑρίσκομεν οὐ κακούργους ὄντας δικαιο-
τάτοις δὲ πολιτευομένους νόμοις, ὄντας δὲ υἱοὺς τοῦ ὑψίστου με-
γίστου ζῶντος ϑεοῦ, τοῦ κατευϑύνοντος ἡμῖν τε καὶ τοῖς προγόνοις
ἡμῶν τὴν βασιλείαν ἐν τῇ καλλίστῃ διαϑέσει. 15 καλῶς οὖν ποιή-
σετε μὴ προςχρησάμενοι τοῖς ὑπὸ Ἀμὰν Ἀμαδαϑοῦ ἀποσταλεῖσι
γράμμασι, διὰ τὸ αὐτὸν τὸν ταῦτα ἐξεργασάμενον πρὸς ταῖς Σού-
σων πύλαις ἐσταυρῶσϑαι σὺν τῇ πανοικίᾳ, τὴν καταξίαν τοῦ τὰ
πάντα ἐπικρατοῦντος ϑεοῦ διατάχους ἀποδόντος αὐτῷ κρίσιν, 16 τὸ
δὲ ἀντίγραφον τῆς ἐπιστολῆς ταύτης ἐκϑέντες ἐν παντὶ τόπῳ μετὰ
παῤῥησίας, ἐᾶν τοὺς Ἰουδαίους χρῆσϑαι τοῖς ἑαυτῶν νομίμοις, καὶ
συνεπισχύειν αὐτοῖς, ὅπως τοὺς ἐν καιρῷ ϑλίψεως ἐπιϑεμένους
αὐτοῖς ἀμύνωνται τῇ τριςκαιδεκάτῃ τοῦ δωδεκάτου μηνὸς Ἀδὰρ
τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. 17 ταύτην γὰρ ὁ τὰ πάντα δυναστεύων ϑεὸς
ἀντ᾽ ὀλεϑρίας τοῦ ἐκλεκτοῦ γένους ἐποίησεν αὐτοῖς εὐφροσύνην.
18 καὶ ὑμεῖς οὖν ἐν ταῖς ἐπωνύμοις ὑμῶν ἑορταῖς ἐπίσημον ἡμέραν
μετὰ πάσης εὐωχίας ἄγετε, ὅπως καὶ νῦν καὶ μετὰ ταῦτα σω-
τήρια ᾖ ὑμῖν καὶ τοῖς εὐνοοῦσι Πέρσαις, τοῖς δὲ ἡμῖν ἐπιβουλεύουσι
μνημόσυνον τῆς ἀπωλείας. 19 πᾶσα δὲ πόλις ἢ χώρα τὸ σύνολον,
ἥτις κατὰ ταῦτα μὴ ποιήσῃ, δόρατι καὶ πυρὶ καταναλωϑήσεται
μετ᾽ ὀργῆς, οὐ μόνον ἀνϑρώποις ἄβατος, ἀλλὰ καὶ ϑηρίοις καὶ
πετεινοῖς εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον ἔχϑιστος κατασταϑήσεται.

Τὰ δὲ ἀντίγραφα ἐκτιϑέσϑωσαν ὀφϑαλμοφανῶς ἐν πάσῃ τῇ βασιλείᾳ, ἑτοίμους τε εἶναι πάντας τοὺς Ἰουδαίους εἰς ταύτην τὴν ἡμέραν, πολεμῆσαι αὐτῶν τοὺς ὑπεναντίους.

---

13. λαβεῖν — τήν τε X ex corr., III. 93. b. — 15. ποιησητε X. — 16. νόμοις X. 93. b. 249. 52. 64. al. — 17. addunt εἰς ante εὐφρ. X. ex corr., 93. b. 71. al. — 18. ᾖ abest a II. X. 249. 52. al. — vulgo ἡμῖν, recepi ὑμῖν ex X a pr. m., III. 74. al.; X ex corr.: σωτ. μεν των ευνοουντων τοις II.; sic 93. b. — X ex corr. εσχιστος i. e. αἴσχιστος uti habent III. 93. b. —

Abest hoc additamentum a Vet. Lat. et Vulg. — addit post ἀντίγρ. X ex corr. in m. τῆς ἐπιστολῆς. — ἐκτιϑέσϑω X. 93. b

δευσεν ἡμᾶς τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ πνεύματος μεταστῆσαι, [12]τὸν δὲ
ἡμέτερον σωτῆρα διαπαντὸς Μαρδοχαῖον καὶ τὴν ἄμεμπτον τῆς
βασιλείας τούτου κοινωνὸν Ἐσϑὴρ σὺν τῷ παντὶ τούτων ἔϑνει πο-
λυτρόποις μεϑοδείαις στησάμενος εἰς ἀπώλειαν. [13]διὰ γὰρ τούτων,
τῶν τρόπων ᾠήϑη ἡμᾶς ἐξαλλοτριῶσαι τῆς τῶν Περσῶν ἐπικρα-
τείας ὡς εἰς τοὺς Μακεδόνας ἀγαγεῖν. [14]τοὺς οὖν ὑπὸ τοῦ
τριςαλιτηρίου παραδεδομένους ὑμῖν Ἰουδαίους εὑρίσκομεν μὴ ὄντας
κακούργους, δικαιοτάτοις δὲ νόμοις πολιτευομένους, ὄντας δὲ καὶ
υἱοὺς τοῦ μόνου ϑεοῦ καὶ ἀληϑινοῦ, τοῦ κατευϑύναντος ἡμῖν τὴν
βασιλείαν μέχρι τοῦ νῦν ἐν τῇ καλλίστῃ διαϑέσει. [15]καλῶς οὖν
ποιήσετε μὴ προςέχοντες τοῖς προςαπεσταλμένοις ὑμῖν ὑπὸ Ἀμὰν
γράμμασι διὰ τὸ καὶ αὐτὸν τὸν τὰ τοιαῦτα ἐργασάμενον πρὸς
ταῖς Σούσων πύλαις ἐσταυρῶσϑαι, ἀποδεδωκότος αὐτῷ τὴν κα-
ταξίαν δίκην τοῦ τὰ πάντα κατοπτεύοντος ἀεὶ κριτοῦ. [16]ἐκτεϑήτω
δὲ τὸ ἀντίγραφον τῆς ἐπιστολῆς ἐν παντὶ τόπῳ, χρῆσϑαί τε τοὺς
Ἰουδαίους τοῖς ἑαυτῶν νόμοις καὶ ἐπισχύειν αὐτοῖς, ὅπως τοὺς ἐν
καιρῷ ϑλίψεως ἐπιϑεμένους ἀμύνωνται. [18]ἐκρίϑη δὲ ὑπὸ τῶν κατὰ
τὴν βασιλείαν Ἰουδαίων ἄγειν τὴν τεσσαρεςκαιδεκάτην τοῦ μηνὸς,
ὅς ἐστιν Ἀδὰρ, καὶ τὴν πεντεκαιδεκάτην ἑορτάσαι, ὅτι ἐν αὐταῖς
ὁ παντοκράτωρ ἐποίησεν αὐτοῖς σωτηρίαν καὶ εὐφροσύνην, καὶ νῦν
καὶ μετὰ ταῦτα σωτηρίαν μὲν εὐποιοῦσι τοῖς Πέρσαις, τῶν δὲ
ἐπιβουλευσάντων μνημόσυνον τῆς ἀπωλείας. [19]ἡ δὲ πόλις καὶ ἡ
χώρα, ἥτις κατὰ ταῦτα οὐ ποιήσει, δόρατι καὶ πυρὶ καταναλω-
ϑήσεται μετ᾽ ὀργῆς καὶ οὐ μόνον ἀνϑρώποις ἄβατος, ἀλλὰ καὶ
ϑηρίοις καὶ πετεινοῖς ἐκσταϑήσεται.

---

12. κοινωνὴν 93. a. — μεϑόδοις 19. 108. b. 71. — στησάμενος] διαρτησάμενος 19. 108. b.; at scribendnm ni fallor διαιτησάμενος, cf. Jndith. 8, 16. — 13. haec an recte exbibuerim nescio. e libris haec enotata sunt: διὰ γὰρ τούτων τῶν τρόπων 108. b., deinde (cf. text. alt.) τὴν τῶν — μετάξαι] εξαλλοτριωσιν της των Περσων επικρατειας εως (εως abest a 108. b.) εις τους Μακεδονας αγαγειν 19. 108. b.; in 93. a. priora versus v. desunt, babet tantummodo Περσων επικρατειας (a pr. m.; a sec. επικρατειαν) εως εις τ. Μ. αγ. — 15. προαπεσταλμένοις 93. a. — τοῦ τὰ] ταῦτα 19. — 18. τῇ πεντεκαιδεκάτῃ ἑορτασϑαι 19. — 19. ἡ ante χώρα om. 93. a. — μὴ ποιήσει 108. b. 93. b. 106. — libri: ἐκταϑήσεται.

VIII. [14]Οἱ μὲν οὖν ἱππεῖς ἐξῆλϑον σπεύδοντες τὰ ὑπὸ τοῦ
βασιλέως λεγόμενα ἐπιτελεῖν· ἐξετέϑη δὲ τὸ πρόσταγμα καὶ ἐν
Σούσοις. [15]ὁ δὲ Μαρδοχαῖος ἐξῆλϑεν ἐστολισμένος τὴν βασιλικὴν
στολὴν, καὶ στέφανον ἔχων χρυσοῦν, καὶ διάδημα βύσσινον πορφυ-
ροῦν· ἰδόντες δὲ οἱ ἐν Σούσοις ἐχάρησαν. [16]τοῖς δὲ Ἰουδαίοις
ἐγένετο φῶς καὶ εὐφροσύνη [17]κατὰ πόλιν καὶ χώραν, οὗ ἂν ἐξε-
τέϑη τὸ πρόσταγμα· οὗ ἂν ἐξετέϑη τὸ ἔκϑεμα, χαρὰ καὶ εὐφρο-
σύνη τοῖς Ἰουδαίοις, κώϑων καὶ εὐφροσύνη. καὶ πολλοὶ τῶν ἐϑνῶν
περιετέμοντο, καὶ ἰουδάϊζον διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων.

IX. Ἐν γὰρ τῷ δωδεκάτῳ μηνὶ, τῇ τρισκαιδεκάτῃ τοῦ
μηνὸς, ὅς ἐστιν Ἀδὰρ, παρῆν τὰ γράμματα τὰ γραφέντα ὑπὸ τοῦ
βασιλέως. [2]ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἀπώλοντο οἱ ἀντικείμενοι τοῖς
Ἰουδαίοις· οὐδεὶς γὰρ ἀντέστη, φοβούμενος αὐτούς. [3]οἱ γὰρ ἄρχον-
τες τῶν σατραπῶν καὶ οἱ τύραννοι καὶ οἱ βασιλικοὶ γραμματεῖς
ἐτίμων τοὺς Ἰουδαίους. ὁ γὰρ φόβος Μαρδοχαίου ἐνέκειτο αὐτοῖς.
[4]προσέπεσε γὰρ τὸ πρόσταγμα τοῦ βασιλέως ὀνομασϑῆναι ἐν πάσῃ
τῇ βασιλείᾳ. [6]καὶ ἐν Σούσοις τῇ πόλει ἀπέκτειναν οἱ Ἰουδαῖοι
ἄνδρας πεντακοσίους, [7]τόν τε Φαρσαννεσταὶν καὶ Δελφῶν καὶ
Φασγὰ [8]καὶ Φαραδαϑὰ καὶ Βαρεὰ καὶ Σαρβαχὰ [9]καὶ Μαρμασὶμ
καὶ Ῥουφαῖον καὶ Ἀρσαῖον καὶ Ζαβουϑαῖον [10]τοὺς δέκα υἱοὺς
Ἀμὰν Ἀμαδαϑοῦ Βουγαίου τοῦ ἐχϑροῦ τῶν Ἰουδαίων, καὶ διήρπασαν

VIII. 14. X ex corr. in m. addit post ἱππεῖς κ. επιβαται τωνποριων οι μεγιστανες, post σπεύδ. κ. διωκομενοι et post Σούσ. τη βαρει. omnia habet 93. b. s. + — 15. post ἐξῆλϑ. X ex corr. in m., 93. b. s. + ἐκ προσώπου τοῦ βασιλέως. — post στολὴν X ex corr., 93. b. s. + ὑακινϑίνην (-νον 93. b.) ἀερίνην. — χρυσοῦν ἔχ. X ex corr., 93. b. — addit post ἐχάρ. X ex corr. κ. εὐφράνϑησαν. — 16. post εὐφρ. X ex corr., 93. b. s. + κ. ἀγαλλίαμα κ. τιμή. — 17. X a pr. m. οὗ ἂν ἐξετ. τ. ἐκϑ.—κώϑ. καὶ εὐφρ. omisit, deinde vero v. τὸ πρόσταγμα utpote delenda notavit et ex corr. in m. scripsit nt legitur in 93. b.: οὗ ἂν ὁ λόγος τοῦ βασ. κ. τὸ ἔκϑεμα ἐξετέϑη εὐφρ. κ. χαρὰ τοῖς Ἰ. κώϑ. κ. εὐφρ. — περιετέμνοντο X ex corr., 93. b. III. 74. al.

IX. 1. τῇ om. X. XI. 55. 249. 93. b. — post βασ. addunt X ex corr. in m., 93. b. s. + κ. το δογμα αυτου ποιησαι — 2. X. a pr. m. ωρα, a sec. ημερα η. — post ἀντέστη addunt X ex corr. in m., 93. b. s. + κατὰ πρόσωπον αὐτῶν. — 3. post αὐτοῖς X ex corr. in m., 93. b. s. + ἐμεγαλύνετο γὰρ (ὁ 93. b.) Μαρδοχαῖος πορευόμενος. — 4. ἐπέπεσεν X ex corr. — ως ονομ. X. — 6. post Ἰουδ. X ex corr., 93. b. s. + κ. ἀπώλεσαν. — 7. Φαρσαννεσταὶν X. XI. 64. 55. al.; vulgo Φαρσαννες. — X a pr. m. Αδελφων, a sec. ut 93. b. τον Δ. — Φασγα habet etiam X ex corr., a pr. m. Φιαγα. — 8. X Φαρααϑα. — Σαρβαχα II. X. XI. 249. al.; vulgo Σαρβακα. — 9. Μαρμασιμ X. 55. al.; vulgo Μαρμασιμα. — X Ζαβουδεϑαν, XI. 55. al. — Ζαβουϑαιϑαν. — 10. post Ἰουδ. addunt X ex corr., 93. b. s. +, III. ἀπέκτειναν. —

VIII. 14 Ἐξετέθη δὲ καὶ ἐν Σούσοις ἔκθεμα περιέχον τάδε.
καὶ ὁ βασιλεὺς ἐνεχείρισε τῷ Μαρδοχαίῳ γράφειν ὅσα βούλεται.
ἐπέστειλε δὲ Μαρδοχαῖος διὰ γραμμάτων καὶ ἐσφραγίσατο τῷ τοῦ
βασιλέως δακτυλίῳ, μένειν τὸ ἔθνος αὐτοῦ κατὰ χώραν ἕκαστον
αὐτῶν καὶ ἑορτάζειν τῷ θεῷ. ἡ δὲ ἐπιστολὴ ἣν ἀπέστειλεν ὁ Μαρ-
δοχαῖος ἦν ἔχουσα ταῦτα· Ἀμὰν ἀπέστειλεν ὑμῖν γράμματα ἔχοντα
οὕτως· ἔθνος Ἰουδαίων ἀπειθὲς σπουδάσατε ἐν τάχει ἀναπέμψαι
μοι εἰς ἀπώλειαν. ἐγὼ δὲ ὁ Μαρδοχαῖος μηνύω ὑμῖν, τὸν ταῦτα
ἐργασάμενον πρὸς ταῖς Σούσων πύλαις κεκρεμάσθαι καὶ τὸν οἶκον
αὐτοῦ διακεχειρίσθαι. οὗτος γὰρ ἐβούλετο ἀποκτεῖναι ἡμᾶς τῇ
τρισκαιδεκάτῃ τοῦ μηνός, ὅ ἐστιν Ἀδάρ. 15 καὶ ὁ Μαρδοχαῖος
ἐξῆλθεν ἐστολισμένος τὴν βασιλικὴν ἐσθῆτα καὶ στέφανον χρυσοῦν
καὶ διάδημα βύσσινον περιπόρφυρον· ἰδόντες δὲ οἱ ἐν Σούσοις
ἐχάρησαν. 16 καὶ τοῖς Ἰουδαίοις ἐγένετο φῶς, πότος, κώθων. 17 καὶ
πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων περιετέμνοντο, καὶ οὐδεὶς ἐπανέστη αὐτοῖς,
ἐφοβοῦντο γάρ.

IX. 3 Οἱ δὲ ἄρχοντες καὶ οἱ τύραννοι καὶ οἱ σατράπαι καὶ
οἱ βασιλικοὶ γραμματεῖς ἐτίμων τοὺς Ἰουδαίους, ὁ γὰρ φόβος Μαρ-
δοχαίου ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτούς. 4 καὶ προσέπεσεν ἐν Σούσοις ὀνο-
μασθῆναι Ἀμὰν καὶ τοὺς ἀντικειμένους ἐν πάσῃ βασιλείᾳ. 6 καὶ
ἀπέκτεινον οἱ ἐν Σούσοις οἱ Ἰουδαῖοι ἄνδρας ἑπτακοσίους, 7 καὶ
τὸν Φαρσὰν καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ 8 καὶ τὸν Ἀφαρνὰρ καὶ τὸν
Γαγαφαρδαθὰ 9 καὶ τὸν Μαρμασαιμὰ καὶ τὸν Ἰζαθοὺθ 10 καὶ
τοὺς δέκα υἱοὺς Ἀμὰν Ἀμαδαθοῦ τοῦ Βουγαίου, τοῦ ἐχθροῦ τῶν
Ἰουδαίων, καὶ διήρπασαν πάντα τὰ αὐτῶν. 12 καὶ εἶπεν ὁ βασι-
λεὺς τῇ Ἐσθήρ· πῶς σοι οἱ ἐνταῦθα καὶ ἐν τῇ περιχώρῳ κέχρην-
ται; 13 καὶ εἶπεν Ἐσθήρ· δοθήτω τοῖς Ἰουδαίοις οὓς ἐὰν θέλωσιν
ἀνελεῖν καὶ διαρπάζειν. 14 καὶ συνεχώρησε καὶ ἀπώλεσαν μυριάδας

VIII. 14. V. ἐξετέθη—τάδε desunt in 19. idem non habet versus sequentes usque ad v. Ἀδάρ — libri: ἐνέχρισε. — κ. ἐσφραγ. τῷ om. 93. a. — ἐν τάχει] ταχέως 108. b. — τρίτῃ καὶ δεκάτῃ 108. b. — 15. κ. στέφ. χρυσ. om. 19. — 16. omisso v. κώθων addunt 108. b.: κυρίῳ τῷ θεῷ et 19: τῷ κ. θ. — 17. ἐφοβ. γ. om. 19., contra 108. b.: ἐφ. γ. αὐτούς.

IX. 3. ἐνέπεσεν 108. b. — ἐπ' omisso habet 93. a. αὐτοῖς. — 4. ita 108. b., omissis v. κ. τοὺς ἀντικ., nam v. ἐν π. τῇ βασ. habere videtur. cod. 19 quid exhibeat non notatum, sed 93. a: κ. προσεπεσον εν Σ. οι ηθριασθησαν Αμαν κ. τους αντικειμενους εν πασι βασιλεια. — 8. Ἀφαρ-] Φαρνα 108. b. — 9. Μαρμασαιμαὶ 93. a. — 10. τοῦ ante Βουγ. om. 93. a. — 12. 108. b: π. σοι ἐντ. ἢ και οἱ ἐν τῇ —. — 14. Iosephus loc. cit. 11, 6. 13. textum hebraeum secutus: ἑπτακισμύριοι καὶ πεντακισχίλιοι. —

11 ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ. ἐπεδόθη τε ὁ ἀριθμὸς τῷ βασιλεῖ τῶν
ἀπολωλότων ἐν Σούσοις. 12 εἶπε δὲ ὁ βασιλεὺς πρὸς Ἐσθήρ· ἀπώ-
λεσαν οἱ Ἰουδαῖοι ἐν Σούσοις τῇ πόλει ἄνδρας πεντακοσίους, ἐν
δὲ τῇ περιχώρῳ πῶς οἴει ἐχρήσαντο; τί οὖν ἀξιοῖς ἔτι, καὶ ἔσται
σοι; 13 καὶ εἶπεν Ἐσθὴρ τῷ βασιλεῖ· δοθήτω τοῖς Ἰουδαίοις
χρῆσθαι ὡσαύτως τὴν αὔριον, ὥστε τοὺς δέκα υἱοὺς Ἀμὰν κρε-
μάσαι. 14 καὶ ἐπέτρεψεν οὕτως γενέσθαι, καὶ ἐξέθηκε τοῖς Ἰου-
δαίοις τῆς πόλεως τὰ σώματα τῶν υἱῶν Ἀμὰν κρεμάσαι. 15 καὶ
συνήχθησαν οἱ Ἰουδαῖοι ἐν Σούσοις τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ
Ἀδὰρ, καὶ ἀπέκτειναν ἄνδρας τριακοσίους καὶ οὐδὲν διήρπασαν.
16 οἱ δὲ λοιποὶ τῶν Ἰουδαίων οἱ ἐν τῇ βασιλείᾳ συνήχθησαν καὶ
ἑαυτοῖς ἐβοήθουν, καὶ ἀνεπαύσαντο ἀπὸ τῶν πολεμίων· ἀπώλεσαν
γὰρ αὐτῶν μυρίους πεντακισχιλίους τῇ τρισκαιδεκάτῃ τοῦ Ἀδὰρ,
καὶ οὐδὲν διήρπασαν. 17 καὶ ἀνεπαύσαντο τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ
τοῦ αὐτοῦ μηνὸς, καὶ ἦγον αὐτὴν ἡμέραν ἀναπαύσεως μετὰ χαρᾶς
καὶ εὐφροσύνης. 18 οἱ δὲ Ἰουδαῖοι οἱ ἐν Σούσοις τῇ πόλει συν-
ήχθησαν καὶ τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ, καὶ ἀνεπαύσαντο· ἦγον δὲ
καὶ τὴν πεντεκαιδεκάτην μετὰ χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης. 19 διὰ τοῦτο
οὖν οἱ Ἰουδαῖοι, οἱ διεσπαρμένοι ἐν πάσῃ χώρᾳ τῇ ἔξω, ἄγουσι
τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην τοῦ Ἀδὰρ ἡμέραν ἀγαθὴν μετ' εὐφρο-
σύνης, ἀποστέλλοντες μερίδας ἕκαστος τῷ πλησίον. οἱ δὲ κατοι-
κοῦντες ἐν ταῖς μητροπόλεσιν καὶ τὴν πεντεκαιδεκάτην τοῦ Ἀδὰρ
ἡμέραν εὐφροσύνης ἀγαθὴν ἄγουσιν ἐξαποστέλλοντες μερίδας τοῖς
πλησίον. 20 ἔγραψε δὲ Μαρδοχαῖος τοὺς λόγους τούτους εἰς βιβλίον,

---

11. τε om. X ex corr., 93. b. III. — post Σούσ. X ex corr., 93. b. s. + τῇ πόλει. — 12. post Ἐσθ. X ex corr. in m., 93. b. s. + τῇ βασιλίσσῃ. — post Ἰουδ. κ. εφονευσαν et post πενταχ. κ. τους δεκα υιους Αμαν X ex corr. in m.; leguntur haec in 93. b. s. +. — κεχρηνται X ex corr., 93. b. III. — 13. χρήσασθαι X ex corr., 93. b. 64. — X. ex corr.: τῇ αὔρ. ὥστε τ. δ. υἱοὺς κρεμασθῆναι Ἀμὰν ἐπὶ ξύλου, cf. 93. b. III. 249. — 15. X ex corr.: τρισκαιδ. τ. Ἀ. μηνός. — post ἀπέκτ. X ex corr. in m. οἱ Ἰουδαῖοι ἐν Σούσοις, cf. 93. b. — 16. post ἐβοήθ. X ex corr. 93. b. s. + περὶ τῆς ψυχῆς αὐτῶν. — corrigendum coniicio: ἑπτακισμυρίους, cf. text. hebr. et Ioseph. — X ex corr. usque ad finem commatis: πεντακισχ. ουδεν διηρπασαν ουκ απεστειλαν τας χειρας αυτων τη τρισκαιδ. του αυτου Αδαρ, cf. 93. b. — 17. X: αὐτοῦ τοῦ, paulo post αὐτὴν τὴν ἡμ. — 18. recepi οἱ ante ἐν ex II. X. 93. b. al. — X ex corr.: συνηχθ. τη γκῖ του αυτου κ. τη τεσσαρ. του αυτου ανεπ., cf. 93. b. — 19. οὖν abest a X, deinde οἱ ante διεσπ. — X supra εν π. χ. habet οἰκοῦντες et τῇ ἔξω ex corr. in m. addidit. — X: του μηνος, supra scriptum Αδαρ. — μετὰ III. X. — post εὐφρ. addunt X ex corr. in m., 93. b. s. + κ. πότου. — verba οἱ δὲ κατοικοῦντες — — τ. πλησίον recepi ex II. ab ant. m., X. XI. 55. 108. a. 64. 74. al. — X: κ. τῇ πεντεκαιδεκάτῃ. — nonnulli ll.: καὶ τοῖς πλησίον. — 20. X ex corr.: οι (ut videtur), εισιν, sic III. —

ἑπτὰ καὶ ἑκατὸν ἄνδρας. [20]ἔγραψε δὲ Μαρδοχαῖος τοὺς λόγους
τούτους εἰς βιβλίον καὶ ἐξαπέστειλε τοῖς Ἰουδαίοις, οἳ ἦσαν ἐν τῇ
Ἀρταξέρξου βασιλείᾳ, τοῖς μακρὰν καὶ τοῖς ἐγγύς, [21]στῆσαι τὰς
ἡμέρας ταύτας εἰς ὕμνους καὶ εὐφροσύνας ἀντὶ ὀδυνῶν καὶ πενθῶν,
τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην καὶ τὴν πεντεκαιδεκάτην [22]καὶ ἀποστεῖλαι
μερίδας τοῖς πένησι. [23]καὶ προσεδέξαντο. [26]διὰ τοῦτο ἐκλήθησαν
αἱ ἡμέραι αὗται φουρδία, διὰ τοὺς κλήρους τοὺς πεσόντας εἰς τὰς
ἡμέρας ταύτας, εἰς μνημόσυνον.

καὶ ἐξαπέστειλε τοῖς Ἰουδαίοις, ὅσοι ἦσαν ἐν τῇ Ἀρταξέρξου βα-
σιλείᾳ τοῖς ἐγγὺς καὶ τοῖς μακράν, [21]στῆσαι τὰς ἡμέρας ταύτας
ἀγαθάς, ἄγειν τε τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην καὶ τὴν πεντεκαιδεκά-
την τοῦ Ἀδάρ· [22]ἐν γὰρ ταύταις ταῖς ἡμέραις ἀνεπαύσαντο οἱ
Ἰουδαῖοι ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν· καὶ τὸν μῆνα ἐν ᾧ ἐστράφη
αὐτοῖς, ὅς ἦν Ἀδάρ, ἀπὸ πένθους εἰς χαρὰν καὶ ἀπὸ ὀδύνης εἰς
ἀγαθὴν ἡμέραν, ἄγειν ὅλον ἀγαθὰς ἡμέρας γάμων καὶ εὐφροσύνης,
ἐξαποστέλλοντας μερίδας τοῖς φίλοις καὶ τοῖς πτωχοῖς. [23]καὶ
προσεδέξαντο οἱ Ἰουδαῖοι, καθὼς ἔγραψεν αὐτοῖς ὁ Μαρδοχαῖος·
[24]πῶς Ἀμὰν Ἀμαδαθοῦ ὁ Μακεδὼν ἐπολέμει αὐτούς, καθὼς ἔθετο
ψήφισμα καὶ κλῆρον ἀφανίσαι αὐτούς, [25]καὶ ὡς εἰσῆλθε πρὸς τὸν
βασιλέα, λέγων, κρεμάσαι τὸν Μαρδοχαῖον. ὅσα δὲ ἐπεχείρησεν
ἐπάξαι ἐπὶ τοὺς Ἰουδαίους κακά, ἐπ᾽ αὐτὸν ἐγένοντο, καὶ ἐκρε-
μάσθη αὐτὸς καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ. [26]διὰ τοῦτο ἐπεκλήθησαν αἱ
ἡμέραι αὗται φρουραὶ διὰ τοὺς κλήρους, ὅτι τῇ διαλέκτῳ αὐτῶν
καλοῦνται φρουραί, διὰ τοὺς λόγους τῆς ἐπιστολῆς ταύτης, καὶ
ὅσα πεπόνθασι διὰ ταῦτα, καὶ ὅσα αὐτοῖς ἐγένετο, [27]καὶ ἔστησε.
καὶ προσεδέχοντο οἱ Ἰουδαῖοι ἐφ᾽ ἑαυτοῖς καὶ ἐπὶ τῷ σπέρματι

---

20. τῇ ante Ἀρτ. om. 93. a. — Ξέρξου 19. 108. b. — 21. πένθους 93. a. 108. b. — τῇ τε τεσσαρεσκαιδεκάτῃ κ. τῇ πεντεκαιδεκάτῃ 93. a. — 26. φουρμαῖα 108. b.

21. post τεσσαρεσκ. addunt X ex corr., 93. b. s. + τοῦ μηνὸς Ἀδάρ. — X ex corr. κ. τὴν ἡμέραν πέμπτην καὶ δεκάτην, cf. 93. b. — 22. post Ἰουδ. addit X ex corr. ἐν αὐταῖς, cf. 93. b. — ἐστράφη] ἐγράφη III. X. 93. b. 249. haec lectio non est absona; tum vero v. ἀπὸ πένθ. — ἀγ. ἡμέραν omittenda, quae absunt a X (in textu; in m. post adscripsit), 93. b. 249. 106. — ἐξαποστέλλοντας II. X. XI.; vulgo ἐξαποστέλλοντες. — 24. ὅπως ὁ X.; ὅπως 93. b. 249. III. — ὁ Μακ. X in m. correxit ος Βουγαιος. — καὶ ὡς ἔθ. 93. b. III. — post ψήφ. addunt X ex corr. in m., 93. b. s. + κ. εβαλεν φουρ ο εστιν, deinde X ex corr. praebet in textu, ut est in 93. b.: κληρος απολεσαι αυτους. — 25. ὅσα τε X. 93. b. — post αὐτοῦ X ex corr., 93. b. s. +, III. ἐπὶ τῶν ξύλων, XI. ε. τῷ ξύλῳ. — 26. X ex corr. φρουριμ et paullo post a pr. m. αι φρουραι, ex corr. φουρ. — 27. addunt ante προσεδέχ. ως X. 93. b. s. ÷, III. — voci τοῖς praemittunt πᾶσιν X. ex corr., 93. b. s. +. —

αὐτῶν καὶ ἐπὶ τοῖς προςτεϑειμένοις ἐπ' αὐτῶν, οὐδὲ μὴν ἄλλως
χρήσονται. αἱ δὲ ἡμέραι αὗται μνημόσυνον ἐπιτελούμενον κατὰ
γενεὰν καὶ γενεάν, καὶ πόλιν καὶ πατριὰν καὶ χώραν. 28 αἱ δὲ
ἡμέραι αὗται τῶν φρουραὶ ἀχϑήσονται εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον,
καὶ τὸ μνημόσυνον αὐτῶν οὐ μὴ ἐκλίπῃ ἐκ τῶν γενεῶν. 29 καὶ
ἔγραψεν Ἐσϑὴρ ἡ βασίλισσα ϑυγάτηρ Ἀμιναδὰβ καὶ Μαρδοχαῖος
ὁ Ἰουδαῖος ὅσα ἐποίησαν, τό τε στερέωμα τῆς ἐπιστολῆς τῶν
φρουραί. 31 καὶ Μαρδοχαῖος καὶ Ἐσϑὴρ ἡ βασίλισσα ἔστησαν
ἑαυτοῖς καϑ' ἑαυτῶν, καὶ τότε στήσαντες κατὰ τῆς ὑγείας αὐτῶν
καὶ τὴν βουλὴν αὐτῶν. 32 καὶ Ἐσϑὴρ λόγῳ ἔστησεν εἰς τὸν αἰῶνα,
καὶ ἐγράφη εἰς μνημόσυνον.

X. Ἔγραψε δὲ ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὴν βασιλείαν τῆς τε γῆς
καὶ τῆς ϑαλάσσης 2 καὶ τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ καὶ ἀνδραγαϑίαν, πλοῦ-
τόν τε καὶ δόξαν τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἰδοὺ γέγραπται ἐν βιβλίῳ
βασιλέων Περσῶν καὶ Μήδων εἰς μνημόσυνον. 3 ὁ δὲ Μαρδοχαῖος
διεδέχετο τὸν βασιλέα Ἀρταξέρξην, καὶ μέγας ἦν ἐν τῇ βασιλείᾳ,
καὶ δεδοξασμένος ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων καὶ φιλούμενος διηγεῖτο τὴν
ἀγωγὴν παντὶ τῷ ἔϑνει αὐτοῦ.

VII. Καὶ εἶπε Μαρδοχαῖος· παρὰ τοῦ ϑεοῦ ἐγένετο ταῦτα.
2 ἐμνήσϑην γὰρ περὶ τοῦ ἐνυπνίου οὗ εἶδον περὶ τῶν λόγων τούτων.
οὐδὲ γὰρ παρῆλϑεν ἀπ' αὐτῶν λόγος. 3 ἡ μικρὰ πηγὴ ἣ ἐγένετο
ποταμός, καὶ ἦν φῶς καὶ ἥλιος καὶ ὕδωρ πολύ· 4 Ἐσϑὴρ ἐστιν ὁ
ποταμός, ἣν ἐγάμησεν ὁ βασιλεὺς καὶ ἐποίησε βασίλισσαν. οἱ δὲ
δύο δράκοντες ἐγώ εἰμι καὶ Ἀμάν. 5 τὰ δὲ ἔϑνη, τὰ ἐπισυναχϑέντα
ἀπολέσαι τὸ ὄνομα τῶν Ἰουδαίων. 6 τὸ δὲ ἔϑνος τὸ ἐμὸν οὗτός
ἐστιν Ἰσραήλ, οἱ βοήσαντες πρὸς τὸν ϑεὸν καὶ σωϑέντες. καὶ
ἔσωσε κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἐῤῥύσατο κύριος ἡμᾶς ἐκ πάν-
των τῶν κακῶν τούτων. καὶ ἐποίησεν ὁ ϑεὸς τὰ σημεῖα, καὶ τὰ
τέρατα τὰ μεγάλα, ἃ οὐ γέγονεν ἐν τοῖς ἔϑνεσι. 7 διὰ τοῦτο
ἐποίησε κλήρους δύο, ἕνα τῷ λαῷ τοῦ ϑεοῦ, καὶ ἕνα πᾶσι τοῖς

---

28. X φρουρωμ, sic infra vs. 29. — 29. X. 93. b. ἐποίησεν. — 31. ὑγείας αὐτῶν X. 93. b. 249. al.; vulgo ὑγιείας ἑαυτῶν.

X. 1. post βασιλεὺς addit X in m. Αρταξερξης, in textu τελη. utrumque habet 93. b. s. +, τελη III. — 2. κ. τὴν ἀνδρ. X. 249. al. — post ἰδοὺ addunt ταῦτα X ex corr., 93. b. s. +. — 3. post Μαρδ. addunt ὁ Ἰουδαῖος X ex corr. in m., 93. b. s. +. — ἡγεῖτο III. X. 93. b.

VII. Additamentorum caput est septimum. — 2. οὐ γὰρ παρ. X. — 3. ἣ om. X (sed nescio quid super lineam scripsit), 55. 44. al. — 6. κύριος post ἐῤῥ. om. X ex corr., 93. b. 44. al. — 7. τῷ ϑεῷ τοῦ λαοῦ X. —

X. Καὶ ἔγραψε ὁ βασιλεὺς τὰ τέλη τῆς γῆς καὶ θαλάσσης
[2]καὶ τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ πλοῦτόν τε καὶ δόξαν τῆς βασιλείας αὐτοῦ,
καὶ ἐδόξασε Μαρδοχαῖος καὶ ἔγραψεν ἐν ταῖς βίβλοις Περσῶν καὶ
Μήδων εἰς μνημόσυνον. [3]ὁ δὲ Μαρδοχαῖος διεδέχετο τὸν βασιλέα
Ξέρξην καὶ μέγας ἦν ἐν τῇ βασιλείᾳ καὶ φιλούμενος ὑπὸ πάντων
τῶν Ἰουδαίων καὶ ἡγεῖτο αὐτῶν καὶ δόξαν παντὶ τῷ ἔθνει αὐτοῦ
περιετίθη.

VII. Καὶ εἶπε Μαρδοχαῖος· παρὰ τοῦ θεοῦ ἐγένετο ταῦτα.
[2]ἐμνήσθη γὰρ τοῦ ἐνυπνίου οὗ εἶδε, καὶ ἀπετελέσθη καὶ εἶπε·
[3]ἡ μικρὰ πηγὴ Ἐσθήρ ἐστιν, [4]καὶ οἱ δύο δράκοντες ἐγώ εἰμι καὶ
Ἀμάν. [5]ποταμὸς τὰ ἔθνη τὰ συναχθέντα ἀπολέσαι τοὺς Ἰου-
δαίους. [6]ἥλιος καὶ φῶς οἳ ἐγένοντο τοῖς Ἰουδαίοις ἐπιφανία τοῦ
θεοῦ. τοῦτο τὸ κρίμα. καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὰ σημεῖα καὶ τὰ
τέρατα ταῦτα, ἃ οὐ γέγονεν ἐν τοῖς ἔθνεσι. [7]καὶ ἐποίησε κλήρους
δύο, ἕνα τῷ λαῷ τοῦ θεοῦ καὶ ἕνα τοῖς ἔθνεσι. [8]καὶ προσῆλθον
οἱ δύο κλῆροι οὗτοι εἰς ὥρας κατὰ καιρὸν καὶ ἡμέρας κυριεύσεως
τοῦ αἰωνίου ἐν πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν. [9]καὶ ἐμνήσθη ὁ θεὸς τοῦ
λαοῦ αὐτοῦ καὶ ἐδικαίωσε τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. καὶ πᾶς ὁ λαὸς
ἀνεβόησε φωνῇ μεγάλῃ καὶ εἶπεν· εὐλογητὸς εἶ, κύριε, ὁ μνησθεὶς
τῶν διαθηκῶν τῶν πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν, ἀμήν. [10]καὶ ἔσονται
αὐτοῖς αἱ ἡμέραι αὗται ἐν μηνὶ Ἀδάρ, ἐν τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ
καὶ τῇ πεντεκαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς μετὰ τῆς συναγωγῆς καὶ χαρᾶς
καὶ εὐφροσύνης ἐνώπιον τοῦ θεοῦ κατὰ γενεὰς εἰς αἰῶνα ἐν τῷ
λαῷ αὐτοῦ Ἰσραήλ, ἀμήν.

X. 2. ἐν τοῖς βιβλίοις 108. b. — ita versum exhibui maxime 108. b. secutus; a 93. a. priora τὴν ἰσχὺν—ἔγραψεν, a 19 posteriora κ. ἐδόξασε—μνημόσ. absunt. — 3. τῶν deest in 19. 108. b. — libri: περιετηθει.

VII. 6. liber (93, a) ἐγένετο. — verba ἥλιος — ἕνα τ. ἔθνεσι (vs. 7.) in 19 non leguntur. — 8. πᾶσιν om. 108. b. — 10. τοῦ αὐτοῦ μηνὸς 19.

ἔϑνεσι. 8 καὶ ἦλϑον οἱ δύο κλῆροι οὗτοι εἰς ὥραν καὶ καιρὸν καὶ
εἰς ἡμέραν κρίσεως ἐνώπιον τοῦ ϑεοῦ καὶ πᾶσι τοῖς ἔϑνεσι. 9 καὶ
ἐμνήσϑη ὁ ϑεὸς τοῦ λαοῦ αὐτοῦ καὶ ἐδικαίωσε τὴν κληρονομίαν
αὐτοῦ. 10 καὶ ἔσονται αὐτοῖς αἱ ἡμέραι αὗται ἐν μηνὶ Ἀδὰρ τῇ
τεσσαρεςκαιδεκάτῃ καὶ τῇ πεντεκαιδεκάτῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς μετὰ
συναγωγῆς καὶ χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης ἐνώπιον τοῦ ϑεοῦ κατὰ
γενεὰν εἰς τὸν αἰῶνα ἐν τῷ λαῷ αὐτοῦ Ἰσραήλ.

Ἔτους τετάρτου βασιλεύοντος Πτολεμαίου καὶ Κλεοπάτρας εἰςήνεγκε Δοσίϑεος, ὃς ἔφη εἶναι ἱερεὺς καὶ λευίτης, καὶ Πτολεμαῖος ὁ υἱὸς αὐτοῦ τὴν προκειμένην ἐπιστολὴν τῶν φρουραί, ἣν ἔφασαν εἶναι, καὶ ἑρμηνευκέναι Λυσίμαχον Πτολεμαίου, τὸν ἐν Ἱερουσαλήμ.

---

8. κ. κλῆρον κ. εἰς II. III. X. 93. b. 108. a. — κ. ἐν πᾶσι 55. 108. a. 44. al.; ἐν πᾶσι 249. 243. al. — 10. κ. τῇ πεντεκ. X in m. addidit; absunt a 248. Co. — αὐτοῦ recepi ex X. XI. 93. b. 108. a. 249. 44. 64. al. — γενεὰς X. 93. b. 249.

Δωσειϑεος X. — φρουριμ X. — ἑρμην. II. X. XI. 249. al.; vulgo ἡρμην. — των εν III. X. XI. al. — memorabilis subscriptio cod. X haec est: αντεβληϑη προς παλαιωτατον λιαν αντιγραφον δεδιορϑωμενον χειρι του αγιου Παμφιλου. προς δε τω τελει του αυτου παλαιωτατου βιβλιου, οπερ αρχην μεν ειχεν απο της πρωτης των Βασιλειων εις δε την Εσϑηρ εληγεν, τοιαυτη τις εν πλατει ιδιοχειρος υποσημειωσις του αυτου μαρτυρος υπεκειτο εχουσα ουτως· μετεληνφϑη και διορϑωϑη προς τα εξαπλα Ωριγενους υπ αυτου διορϑωμενα. Αντωνινος ομολογητης αντεβαλεν, Παμφιλος διορϑωσατο τευχος εν τη φυλακη. δια την του ϑεου πολλην και χαριν και πλατυσμον και ειγε μη βαρυ ειπειν τουτω τω αντιγραφω παραπλησιον ευρειν αντιγραφον ου ραδιον. διεφωνη δε το αυτο παλαιωτατον βιβλιον προς τοδε το τευχος εις τινα κυρια ονοματα.

ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΑΖΑΡΙΟΥ

ΚΑΙ

ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΠΑΙΔΩΝ ΑΙΝΕΣΙΣ.

Οὕτως οὖν προςηύξαντο Ἀνανίας καὶ Ἀζαρίας καὶ Μισαὴλ
καὶ ὕμνησαν τῷ κυρίῳ, ὅτε αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς προςέταξεν ἐμβλη-
θῆναι εἰς τὴν κάμινον· στὰς δὲ Ἀζαρίας προςηύξατο οὕτως καὶ
ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ ἐξωμολογεῖτο τῷ κυρίῳ σὺν ἑταίροις αὐτοῦ
ἐν μέσῳ τῷ πυρὶ ὑποκαιομένης τῆς καμίνου ὑπὸ τῶν Χαλδαίων
σφόδρα καὶ εἶπαν· [2]εὐλογητὸς εἶ, κύριε, ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν,
καὶ αἰνετὸς καὶ δεδοξασμένον τὸ ὄνομά σου εἰς τοὺς αἰῶνας, [3]ὅτι
δίκαιος εἶ ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐποίησας ἡμῖν, καὶ πάντα τὰ ἔργα σου
ἀληθινὰ καὶ αἱ ὁδοί σου εὐθεῖαι καὶ πᾶσαι αἱ κρίσεις σου ἀληθιναί.
[4]καὶ κρίματα ἀληθείας ἐποίησας κατὰ πάντα ἃ ἐπήγαγες ἡμῖν
καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν σου τὴν τῶν πατέρων ἡμῶν Ἱερου-
σαλήμ, διότι ἐν ἀληθείᾳ καὶ κρίσει ἐποίησας πάντα ταῦτα διὰ
τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν. [5]ὅτι ἡμάρτομεν ἐν πᾶσι καὶ ἠνομήσαμεν
ἀποστῆναι ἀπὸ σοῦ, [6]καὶ ἐξημάρτομεν ἐν πᾶσι, καὶ τῶν ἐντολῶν
τοῦ νόμου σου οὐχ ὑπηκούσαμεν οὐδὲ συνετηρήσαμεν, οὐδὲ ἐποιήσα-
μεν καθὼς ἐνετείλω ἡμῖν, ἵνα εὖ ἡμῖν γένηται. [7]καὶ νῦν πάντα
ὅσα ἐπήγαγες ἡμῖν καὶ πάντα ὅσα ἐποίησας ἡμῖν ἐν ἀληθινῇ

Vulgo haec graece leguntur post versum XXIII. cap. III. Danielis, in cod. III inter hymnos Psalmis subjunctos nono et decimo loco. — 1. Theodotion versum ita contraxit: καὶ περιεπάτουν ἐν μέσῳ τῆς φλογὸς ὑμνοῦντες τὸν θεὸν καὶ εὐλογοῦντες τὸν κύριον, καὶ συστὰς (αὐτοῖς 34. 36. al.) Ἀζαρίας προς. οὕτ. κ. ἀν. τὸ στ. αὐτοῦ ἐν μέσῳ τοῦ πυρὸς εἶπεν· — 2. scripsi αἰνετὸς licet plerique l. praebeant αἰνετὸν — 3. Theod.: εὐθ. αἱ ὁδ. σ. — ἀληθιναί] ἀλήθεια II. III. al. — 4. διότι] ὅτι Theod. — ἐποίησας π. τ.] ἐπήγαγες ταῦτα π. Theod. — 5. ἐν πᾶσι om. Theod. — ἀποστῆναι] ἀποστάντες III. XII. al. — 6. τ. νόμου om. Theod. — οὐχ ὑπηκ.] οὐκ ἠκ. Theod. — 7. νῦν om. Theod. —

κρίσει ἐποίησας, 8 καὶ παρέδωκας ἡμᾶς εἰς χεῖρας ἐχθρῶν ἡμῶν
ἀνόμων καὶ ἐχθίστων ἀποστατῶν, καὶ βασιλεῖ ἀδίκῳ καὶ πονηρο-
τάτῳ παρὰ πᾶσαν τὴν γῆν. 9 καὶ νῦν οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἀνοῖξαι τὸ
στόμα, αἰσχύνη καὶ ὄνειδος ἐγενήθη τοῖς δούλοις σου καὶ τοῖς σε-
βομένοις σε. 10 μὴ παραδῷς ἡμᾶς εἰς τέλος διὰ τὸ ὄνομά σου,
καὶ μὴ διασκεδάσῃς τὴν διαθήκην σου, 11 καὶ μὴ ἀποστήσῃς τὸ
ἔλεός σου ἀφ' ἡμῶν διὰ Ἀβραὰμ τὸν ἠγαπημένον ὑπὸ σοῦ καὶ
διὰ Ἰσαὰκ τὸν δοῦλόν σου καὶ Ἰσραὴλ τὸν ἅγιόν σου, 12 ὡς ἐλάλη-
σας πρὸς αὐτοὺς λέγων πληθῦναι τὸ σπέρμα αὐτῶν ὡς τὰ ἄστρα
τοῦ οὐρανοῦ καὶ ὡς τὴν ἄμμον τὴν παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσ-
σης. 13 ὅτι, δέσποτα, ἐσμικρύνθημεν παρὰ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ
ἐσμὲν ταπεινοὶ ἐν πάσῃ τῇ γῇ σήμερον διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν.
14 καὶ οὐκ ἔστιν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ ἄρχων καὶ προφήτης, οὐδὲ
ἡγούμενος οὐδὲ ὁλοκαύτωσις οὐδὲ θυσία οὐδὲ προσφορὰ οὐδὲ θυ-
μίαμα, οὐδὲ τόπος τοῦ καρπῶσαι ἐνώπιόν σου καὶ εὑρεῖν ἔλεος.
15 ἀλλ' ἐν ψυχῇ συντετριμμένῃ καὶ πνεύματι τεταπεινωμένῳ προς-
δεχθείημεν, 16 ὡς ἐν ὁλοκαυτώμασι κριῶν καὶ ταύρων, καὶ ὡς ἐν
μυριάσιν ἀρνῶν πιόνων. οὕτως γενέσθω ἡ θυσία ἡμῶν ἐνώπιόν σου
σήμερον, καὶ ἡ ἐξίλασις ἔμπροσθέν σου, ὅτι οὐκ ἔστιν αἰσχύνη
τοῖς πεποιθόσιν ἐπὶ σοί. 17 καὶ νῦν ἐξακολουθοῦμεν ἐν ὅλῃ καρδίᾳ,
καὶ φοβούμεθά σε, καὶ ζητοῦμεν τὸ πρόσωπόν σου. 18 μὴ κα
ταισχύνῃς ἡμᾶς, ἀλλὰ ποίησον μεθ' ἡμῶν κατὰ τὴν ἐπιείκειάν
σου, καὶ κατὰ τὸ πλῆθος τοῦ ἐλέους σου. 19 καὶ ἐξελοῦ ἡμᾶς
κατὰ τὰ θαυμάσιά σου, καὶ δὸς δόξαν τῷ ὀνόματί σου, κύριε.
καὶ ἐντραπείησαν πάντες οἱ ἐνδεικνύμενοι τοῖς δούλοις σου κακά,
20 καὶ καταισχυνθείησαν ἀπὸ πάσης δυναστείας, καὶ ἡ ἰσχὺς αὐτῶν
συντριβείη· 21 γνώτωσαν, ὅτι σὺ εἶ μόνος κύριος ὁ θεὸς καὶ ἔνδοξος
ἐφ' ὅλην τὴν οἰκουμένην.

22 Καὶ ἡνίκα ἐνεβάλοσαν τοὺς τρεῖς εἰςάπαξ εἰς τὴν κάμινον,

---

8. ἡμῶν ac dein καὶ ante ἐχθ. om. Theod. — 9. c. Chis.: τῶν δούλων σ. κ. τῶν σεβομένων σε — 10. μὴ δὴ παραδῷς (al. παραδώῃς) Theod. — 12. ὡς ἐλ. πρ. α. λέγων] οἷς ἐλ. Theod. — 14. οὐδὲ ἡγ.] καὶ ἡγ. Theod. — οὐδὲ τόπ.] οὐ τ. Theod. — 15. τεταπ.] ταπεινώσεως Theod. — 16. ὁλοκαυτώμασι] ὁλοκαυτώσει nonnulli l. Theod. — scripsi ex coniectura ἡ ἐξίλασις ἔμπροσθέν σου. locus procul dubio est corruptus. LXX: ἐξιλάσαι (Theod. ἐκτελέσαι, al. ἐκτελείσθω) ὄπισθέν σου — ἔστιν] ἔσται nonnulli l. Theod. — 20. πάσης] π. τῆς quidam l. Theod. — 21. γνώτ.] καὶ γν. quidam l. Theod. — Theod.: κύριος (ὁ III. XII. al.) θεὸς μόνος.

22. ἐμβαλόντες scripsi ex correctione pro ἐμβάλλοντες. — Theod. versum ita contraxit: καὶ οὐ διέλιπον οἱ ἐμβάλλοντες (ἐμβαλόντες XII. 26. Vulg.) αὐτοὺς ὑπηρέται τοῦ βασιλέως καίοντες τὴν κάμινον νάφθαν καὶ πίσσαν καὶ στιππύον καὶ κληματίδα. —

καὶ ἡ κάμινος ἦν διάπυρος κατὰ τὴν ϑερμασίαν αὐτῆς ἑπταπλα-
σίως· καὶ ὅτε αὐτοὺς ἐνεβάλοσαν, οἱ μὲν ἐμβαλόντες αὐτοὺς ἦσαν
ὑπεράνω αὐτῶν, οἱ δὲ ὑπέκαιον ὑποκάτωϑεν αὐτῶν νάφϑαν καὶ
στυπίον καὶ πίσσαν καὶ κληματίδα. 23 καὶ διεχεῖτο ἡ φλὸξ ἐπάνω
τῆς καμίνου ἐπὶ πήχεις τεσσαρακονταεννέα, 24 καὶ διεξώδευσεν καὶ
ἐνεπύρισεν οὓς εὗρε περὶ τὴν κάμινον τῶν Χαλδαίων. 25 ἄγγελος
δὲ κυρίου συγκατέβη ἅμα τοῖς περὶ τὸν Ἀζαρίαν εἰς τὴν κάμινον
καὶ ἐξετίναξε τὴν φλόγα τοῦ πυρὸς ἐκ τῆς καμίνου, 26 καὶ ἐποίησε
τὸ μέσον τῆς καμίνου ὡσεὶ πνεῦμα δρόσου διασυρίζον· καὶ οὐχ
ἥψατο αὐτῶν καϑόλου τὸ πῦρ, καὶ οὐκ ἐλύπησεν καὶ οὐ παρηνώ-
χλησεν αὐτούς. 27 ἀναλαβόντες δὲ οἱ τρεῖς ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος
ὕμνουν καὶ ἐδόξαζον καὶ ηὐλόγουν τὸν ϑεὸν ἐν τῇ καμίνῳ
λέγοντες·

28 Εὐλογητὸς εἶ, κύριε, ὁ ϑεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ αἰνετὸς
καὶ ὑπερυψούμενος εἰς τοὺς αἰῶνας. 29 καὶ εὐλογημένον τὸ ὄνομα
τῆς δόξης σου τὸ ἅγιον, καὶ ὑπεραινετὸν καὶ ὑπερυψούμενον εἰς
πάντας τοὺς αἰῶνας. 30 εὐλογημένος εἶ ἐν τῷ ναῷ τῆς ἁγίας δόξης
σου, καὶ ὑπερυμνητὸς καὶ ὑπερένδοξος εἰς τοὺς αἰῶνας. 31 εὐλογη-
τὸς εἶ ἐπὶ ϑρόνου τῆς βασιλείας σου, καὶ ὑμνητὸς καὶ ὑπερυψού-
μενος εἰς τοὺς αἰῶνας. 32 εὐλογητὸς εἶ ὁ βλέπων ἀβύσσους, καϑή-
μενος ἐπὶ Χερουβίμ, καὶ αἰνετὸς καὶ δεδοξασμένος εἰς τοὺς αἰῶνας.
33 εὐλογητὸς εἶ ἐν τῷ στερεώματι, καὶ ὑμνητὸς καὶ δεδοξασμένος
εἰς τοὺς αἰῶνας. 34 εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα κυρίου τὸν κύριον,
ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. 35 εὐλογεῖτε ἄγγε-
λοι κυρίου τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς
αἰῶνας. 36 εὐλογεῖτε οὐρανοὶ τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε
αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. 37 εὐλογεῖτε ὕδατα πάντα τὰ ἐπάνω τοῦ
οὐρανοῦ τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.
38 εὐλογεῖτε πᾶσαι αἱ δυνάμεις κυρίου τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ
ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. 39 εὐλογεῖτε ἥλιος καὶ σελήνη
τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

---

24. διεξώδευσεν] διώδευσε Theod. — 25. Theod.: ὁ δὲ ἄγγελος — 26. ὡσεὶ] ὡς Theod. — καϑόλου] τὸ καϑ. Theod. — καὶ οὐ παρ. αὐτούς] οὐδὲ π. αὐτοῖς Theod. — 27. ἀναλ. δὲ] τότε Theod. — 29. πάντας om. Theod. — 31. 32. inverso ordine apud Theod. leguntur. — εὐλογητὸς] εὐλογημένος Theod. — post ϑρόνου Theod. secundum quosdam testes addidit δόξης — ὑμνητὸς κ. ὑπερυψ.] ὑπερυμνητὸς κ. ὑπερυμνούμενος Theod. — 32. Theod.: εὐλογημένος εἶ ὁ ἐπιβλ. — δεδοξ.] ὑπερυψούμενος Theod. — 33. στερ.] στ. τοῦ οὐρανοῦ Theod. — 35. 36. inverso ordine apud Theod. leguntur — 37. ἐπάνω] ὑπεράνω Theod. secundum quosdam l. — 38. Theod. in quibusdam l.: εὐλογείτω πᾶσα ἡ δύναμις —

[40]εὐλογεῖτε ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε
αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. [41]εὐλογεῖτε πᾶς ὄμβρος καὶ δρόσος τὸν
κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. [42]εὐλογεῖτε
πάντα τὰ πνεύματα τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς
τοὺς αἰῶνας. [43]εὐλογεῖτε πῦρ καὶ καῦμα τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ
ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. [44]εὐλογεῖτε ῥίγος καὶ ψῦχος
τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.
[45]εὐλογεῖτε δρόσοι καὶ νιφετοὶ τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε
αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. [46]εὐλογεῖτε πάγοι καὶ ψῦχος τὸν κύριον,
ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. [47]εὐλογεῖτε πάχναι
καὶ χιόνες τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς
αἰῶνας. [48]εὐλογεῖτε νύκτες καὶ ἡμέραι τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ
ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. [49]εὐλογεῖτε φῶς καὶ σκότος
τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. [50]εὐλο-
γεῖτε ἀστραπαὶ καὶ νεφέλαι τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε
αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. [51]εὐλογείτω ἡ γῆ τὸν κύριον, ὑμνείτω
καὶ ὑπερυψούτω αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. [52]εὐλογεῖτε ὄρη καὶ βουνοὶ
τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.
[53]εὐλογεῖτε πάντα τὰ φυόμενα ἐπὶ τῆς γῆς τὸν κύριον, ὑμνεῖτε
καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. [54]εὐλογεῖτε αἱ πηγαὶ τὸν
κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. [55]εὐλο-
γεῖτε θάλασσαι καὶ ποταμοὶ τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε
αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. [56]εὐλογεῖτε κήτη καὶ πάντα τὰ κινού-
μενα ἐν τοῖς ὕδασι τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς
τοὺς αἰῶνας. [57]εὐλογεῖτε πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ τὸν
κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. [58]εὐλογεῖτε
πάντα τὰ θηρία καὶ τὰ κτήνη τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε
αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. [59]εὐλογεῖτε οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων τὸν
κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. [60]εὐλογεῖτε
Ἰσραὴλ τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.
[61]εὐλογεῖτε ἱερεῖς τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς
τοὺς αἰῶνας. [62]εὐλογεῖτε δοῦλοι τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε

---

41. Theod. in quibusdam l.: εὐλογείτω — 44. Theod.: ψῦχος κ. καύσων (al. καῦμα), et versum non hoc loco, sed post vs. 49. videtur locavisse — 45. et 46. Theod. om. — 46. πάγοι] πάγος III. — 47. legitur ap. Theod. post enm vs., quem versui 49 subiecit, vide ad vs. 44. — 53. ἐπὶ τῆς γ.] ἐν τῇ γῇ Theod. — 54. 55. inverso ordine apud Theod. leguntur. — cod. Chis., Syr. B. s. + et Syr. P.: εὐλ. ὄμβροι καὶ αἱ πηγ. — 55. quidam l. Theod.: θάλασσα — 59. οἱ om. Theod. — 61. Theod. post ἱερεῖς add. κυρίου, item vs. 62. post δοῦλοι —

αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. [63]εὐλογεῖτε πνεύματα καὶ ψυχαὶ δικαίων τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. [64]εὐλογεῖτε ὅσιοι καὶ ταπεινοὶ καρδίᾳ τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. [65]εὐλογεῖτε Ἀνανία, Ἀζαρία, Μισαὴλ τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας· ὅτι ἐξείλετο ἡμᾶς ἐξ ᾄδου, καὶ ἔσωσεν ἡμᾶς ἐκ χειρὸς θανάτου, καὶ ἐῤῥύσατο ἡμᾶς ἐκ μέσου καιομένης φλογὸς, καὶ ἐκ τοῦ πυρὸς ἐλυτρώσατο ἡμᾶς. [66]ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ, ὅτι χρηστὸς, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. [67]εὐλογεῖτε πάντες οἱ σεβόμενοι τὸν θεὸν τῶν θεῶν, ὑμνεῖτε καὶ ἐξομολογεῖσθε, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.

---

64. plerique l. Theod.: τῇ καρδίᾳ — 65. post μέσου add. in quibusdam l. Theod. καμίνου — Theod.: ἐκ μέσου πυρὸς ἐῤῥύσατο ἡμ. — 67. Theod. post σεβόμενοι add. τὸν κύριον, quod sane etiam in cod. Chis. legitur, sed in Syr. B. s. + — τὸν αἰῶνα] πάντας τοὺς αἰῶνας multi l. Theod. — In fine habent cod. Chis. et Syr. B. s. ÷ καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τῶν αἰώνων.

ΣΟΥΣΑΝΝΑ.

6 Καὶ ἤρχοντο κρίσεις ἐξ ἄλλων πόλεων πρὸς αὐτούς. 7 οὗτοι
ἰδόντες γυναῖκα ἀστείαν τῷ εἴδει, γυναῖκα ἀδελφοῦ αὐτῶν ἐκ τῶν
υἱῶν Ἰσραήλ, ὄνομα Σουσάνναν, θυγατέρα Χελκίου, γυναῖκα
Ἰωακείμ, περιπατοῦσαν ἐν τῷ παραδείσῳ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς τὸ
δειλινὸν 8 καὶ ἐπιθυμήσαντες αὐτῆς 9 διέστρεψαν τὸν νοῦν αὐτῶν
καὶ ἐξέκλιναν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν τοῦ μὴ βλέπειν εἰς τὸν
οὐρανὸν μηδὲ μνημονεύειν κριμάτων δικαίων. 10 καὶ ἀμφότεροι
ἦσαν κατανενυγμένοι περὶ αὐτῆς καὶ ἕτερος τῷ ἑτέρῳ οὐ προσ-
εποιεῖτο τὸ κακὸν τὸ ἔχον αὐτοὺς περὶ αὐτῆς, οὐδὲ ἡ γυνὴ ἔγνω
τὸ πρᾶγμα τοῦτο. 12 καὶ ὡς ἐγένετο ὄρθρος, ἐρχόμενοι ἔκλεπτον
ἀλλήλους σπεύδοντες, τίς φανήσεται αὐτῇ πρότερος καὶ λαλήσει
πρὸς αὐτήν. 13 καὶ ἰδοὺ αὕτη κατὰ τὸ εἰωθὸς περιεπάτει, καὶ ὁ
εἷς τῶν πρεσβυτέρων ἐληλύθει, καὶ ἰδοὺ ὁ ἕτερος παρεγένετο, καὶ
εἷς τὸν ἕτερον ἀνέκρινε λέγων· τί σὺ οὕτως ὄρθρου ἐξῆλθες οὐ
παραλαβών με; 14 καὶ ἐξωμολογήσαντο πρὸς ἀλλήλους ἑκάτερος
τὴν ὀδύνην αὐτοῦ 19 καὶ εἶπεν εἷς τῷ ἑτέρῳ· πορευθῶμεν πρὸς
αὐτήν, καὶ συνθέμενοι προσήλθοσαν αὐτῇ καὶ ἐξεβιάζοντο αὐτήν.
22 καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἡ Ἰουδαία· οἶδα ὅτι ἐὰν πράξω τοῦτο θάνα-
τός μοί ἐστι, καὶ ἐὰν μὴ πράξω οὐκ ἐκφεύξομαι τὰς χεῖρας
ὑμῶν· 23 κάλλιον δέ με μὴ πράξασαν ἐμπεσεῖν εἰς τὰς χεῖρας
ὑμῶν ἢ ἁμαρτεῖν ἐνώπιον κυρίου. 28 οἱ δὲ παράνομοι ἄνδρες
ἀπέστρεψαν ἀπειλοῦντες ἐν ἑαυτοῖς καὶ ἐνεδρεύοντες, ἵνα θανατώ-
σωσιν αὐτήν, καὶ ἦλθον ἐπὶ τὴν συναγωγὴν τῆς πόλεως οὗ παρῴ-
κουν καὶ συνήδρευσαν οἱ ὄντες ἐκεῖ πάντες οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ. 29 καὶ

---

28. c. Chis. θανατώσουσιν — ἦλθον] ἐλθόντες c. Chis. —

ΣΟΥΣΑΝΝΑ.

Καὶ ἦν ἀνὴρ οἰκῶν ἐν Βαβυλῶνι καὶ ὄνομα αὐτῷ Ἰωακείμ.
2 καὶ ἔλαβε γυναῖκα, ᾗ ὄνομα Σουσάννα, θυγάτηρ Χελκίου, καλὴ
σφόδρα καὶ φοβουμένη τὸν κύριον. 3 καὶ οἱ γονεῖς αὐτῆς δίκαιοι,
καὶ ἐδίδαξαν τὴν θυγατέρα αὐτῶν κατὰ τὸν νόμον Μωυσῆ. 4 καὶ
ἦν Ἰωακεὶμ πλούσιος σφόδρα, καὶ ἦν αὐτῷ παράδεισος γειτνιῶν
τῷ οἴκῳ αὐτοῦ· καὶ πρὸς αὐτὸν προςήγοντο οἱ Ἰουδαῖοι διὰ τὸ
εἶναι αὐτὸν ἐνδοξότερον πάντων. 5 καὶ ἀπεδείχθησαν δύο πρεσβύ-
τεροι ἐκ τοῦ λαοῦ κριταὶ ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐκείνῳ, περὶ ὧν ἐλάλησεν
ὁ δεσπότης ὅτι ἐξῆλθεν ἀνομία ἐκ Βαβυλῶνος ἐκ πρεσβυτέρων
κριτῶν, οἳ ἐδόκουν κυβερνᾶν τὸν λαόν. 6 οὗτοι προςεκαρτέρουν ἐν
τῇ οἰκίᾳ Ἰωακείμ, καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτοὺς πάντες οἱ κρινόμενοι.
7 καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἀπέτρεχεν ὁ λαὸς μέσον ἡμέρας, εἰςεπορεύετο
Σουσάννα καὶ περιεπάτει ἐν τῷ παραδείσῳ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς.
8 καὶ ἐθεώρουν αὐτὴν οἱ δύο πρεσβύτεροι καθ' ἡμέραν εἰςπορευο-
μένην καὶ περιπατοῦσαν, καὶ ἐγένοντο ἐν ἐπιθυμίᾳ αὐτῆς, 9 καὶ
διέστρεψαν τὸν ἑαυτῶν νοῦν, καὶ ἐξέκλιναν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν,
τοῦ μὴ βλέπειν εἰς τὸν οὐρανὸν, μηδὲ μνημονεύειν κριμάτων
δικαίων. 10 καὶ ἦσαν ἀμφότεροι κατανενυγμένοι περὶ αὐτῆς, καὶ
οὐκ ἀνήγγειλαν ἀλλήλοις τὴν ὀδύνην ἑαυτῶν, 11 ὅτι ᾐσχύνοντο

Haec narratio libro Danielis graeco vulgo praemissa est, in aliis tamen libris (LXX, Vulg., ed. Compl.) in fine libri Danielis legitur, ita ut sit caput XIII. — Σουσάννα] Σωσ. II. al. — vs. 1—4 Theodotionis sunt eosque ex Theod. LXX adiectos esse c. Chis. et Syr. B. notis indicarunt. LXX aut versu quinto narrationem inchoavit, aut his fere verbis: ἦσαν δὲ δύο πρεσβύτεροι ἐν Βαβυλῶνι, quae perierunt. — 10. ἀνήγγ. et 11. ἀναγγ.] ἀπ. III. 23. 26. al. —

ἀναστάντες οἱ δύο πρεσβύτεροι καὶ κριταὶ εἶπαν· ἀποστείλατε ἐπὶ
Σουσάνναν, θυγατέρα Χελκίου, ἥτις ἐστὶ γυνὴ Ἰωακείμ· οἱ δὲ
εὐθέως ἐκάλεσαν αὐτήν. [30]ὡς δὲ παρεγενήθη ἡ γυνὴ σὺν τῷ
πατρὶ ἑαυτῆς καὶ τῇ μητρί, καὶ οἱ παῖδες καὶ αἱ παιδίσκαι
αὐτῆς ὄντες τὸν ἀριθμὸν πεντηκόσιοι παρεγένοντο καὶ τὰ παιδία
Σουσάννας τέσσαρα. [31]ἦν δὲ ἡ γυνὴ τρυφερὰ σφόδρα. [32]καὶ
προςέταξαν οἱ παράνομοι ἀποκαλύψαι αὐτήν, ἵνα ἐμπλησθῶσι ἐπι-
θυμίας κάλλους αὐτῆς. [33]καὶ ἐκλαίοσαν οἱ παρ' αὐτῆς πάντες
καὶ ὅσοι αὐτὴν ᾔδεισαν πάντες. [34]ἀναστάντες δὲ οἱ πρεσβύτεροι
καὶ κριταὶ ἐπέθηκαν τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς.
[35]ἡ δὲ καρδία αὐτῆς ἐπεποίθει ἐπὶ κυρίῳ τῷ θεῷ αὐτῆς καὶ τρὶς
ἀνακύψασα ἔκλαυσεν ἐν αὐτῇ λέγουσα· κύριε, ὁ θεὸς ὁ αἰώνιος ὁ
εἰδὼς τὰ πάντα πρὶν γενέσεως αὐτῶν, σὺ οἶδας, ὅτι οὐκ ἐποίησα
ἃ πονηρεύονται οἱ ἄνομοι οὗτοι ἐπ' ἐμοί· καὶ εἰςήκουσε κύριος
τῆς δεήσεως αὐτῆς. [36]οἱ δὲ δύο πρεσβύτεροι εἶπαν· ἡμεῖς περιε-
πατοῦμεν ἐν τῷ παραδείσῳ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, [37]καὶ κυκλοῦντες
τὸ στάδιον εἴδομεν ταύτην ἀναπαυομένην μετὰ ἀνδρὸς καὶ στάν-
τες ἐθεωροῦμεν αὐτοὺς ὁμιλοῦντας ἀλλήλοις, [38]καὶ αὐτοὶ οὐκ
ᾔδεισαν ὅτι εἱστήκαμεν. τότε συνειπάμεθα ἀλλήλοις λέγοντες·
μάθωμεν τίνες εἰσὶν οὗτοι, [39]καὶ προςελθόντες ἐπέγνωμεν αὐτήν·
ὁ δὲ νεανίσκος ἔφυγε συγκεκαλυμμένος. [40]ταύτης δὲ ἐπιλαβόμενοι
ἐπηρωτῶμεν αὐτὴν τίς ὁ ἄνθρωπος, καὶ οὐκ ἀπήγγειλεν ἡμῖν τίς
ἦν. ταῦτα μαρτυροῦμεν. [41]καὶ ἐπίστευσεν αὐτοῖς ἡ συναγωγὴ
πᾶσα ὡς πρεσβυτέρων ὄντων καὶ κριτῶν τοῦ λαοῦ. [42]καὶ ἰδοὺ
ἄγγελος κυρίου ἐκείνης ἐξαγομένης ἀπολέσθαι, καὶ ἔδωκεν ὁ ἄγγε-
λος, καθὼς προςετάγη, πνεῦμα συνέσεως νεωτέρῳ ὄντι Δανιήλ.
[48]διαστείλας δὲ Δανιὴλ τὸν ὄχλον καὶ στὰς ἐν μέσῳ αὐτῶν εἶπε·
οὕτως μωροὶ υἱοὶ Ἰσραήλ; οὐκ ἀνακρίναντες οὐδὲ τὸ σαφὲς ἐπι-
γνόντες ἀπεκτείνατε θυγατέρα Ἰσραήλ; [51]καὶ νῦν διαχωρίσατέ μοι
αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων μακράν, ἵνα ἐτάσω αὐτούς. ὡς δὲ διεχωρίσθη-
σαν, εἶπε Δανιὴλ τῇ συναγωγῇ· νῦν μὴ βλέψητε ὅτι οὗτοί εἰσι
πρεσβύτεροι λέγοντες· οὐ μὴ ψεύσονται, ἀλλὰ ἀνακρινῶ αὐτοὺς
κατὰ τὰ ὑποπίπτοντά μοι. [52]καὶ ἐκάλεσε τὸν ἕνα αὐτῶν, καὶ

32. κάλλους ἐπιθυμίας a. c. Chis. — 35. τρὶς non legitur in c. Chis., sed habet Syr. B. —

ἀναγγεῖλαι τὴν ἐπιϑυμίαν αὐτῶν, ὅτι ἤϑελον συγγενέσϑαι αὐτῇ.
[12]καὶ παρετηροῦσαν φιλοτίμως καϑ᾽ ἡμέραν ὁρᾶν αὐτήν. [13]καὶ
εἶπαν ἕτερος τῷ ἑτέρῳ· πορευϑῶμεν δὴ εἰς οἶκον, ὅτι ἀρίστου ὥρα
ἐστί· καὶ ἐξελϑόντες διεχωρίσϑησαν ἀπ᾽ ἀλλήλων. [14]καὶ ἀνα-
κάμψαντες ἦλϑον ἐπὶ τὸ αὐτὸ, καὶ ἀνετάζοντες ἀλλήλους τὴν αἰτίαν
ὡμολόγησαν τὴν ἐπιϑυμίαν αὐτῶν· καὶ τότε κοινῇ συνετάξαντο
καιρὸν ὅτε αὐτὴν δυνήσονται εὑρεῖν μόνην. [15]καὶ ἐγένετο ἐν τῷ
παρατηρεῖν αὐτοὺς ἡμέραν εὔϑετον, εἰςῆλϑέ ποτε καϑὼς χϑὲς καὶ
τρίτης ἡμέρας μετὰ δύο μόνων κορασίων, καὶ ἐπεϑύμησε λούσασϑαι
ἐν τῷ παραδείσῳ, ὅτι καῦμα ἦν. [16]καὶ οὐκ ἦν οὐδεὶς ἐκεῖ πλὴν
οἱ δύο πρεσβύτεροι κεκρυμμένοι καὶ παρατηροῦντες αὐτήν. [17]καὶ
εἶπε τοῖς κορασίοις· ἐνέγκατε δή μοι ἔλαιον καὶ σμήγματα, καὶ
τὰς ϑύρας τοῦ παραδείσου κλείσατε, ὅπως λούσωμαι. [18]καὶ
ἐποίησαν καϑὼς εἶπε, καὶ ἀπέκλεισαν τὰς ϑύρας τοῦ παραδείσου,
καὶ ἐξῆλϑον κατὰ τὰς πλαγίας ϑύρας ἐνέγκαι τὰ προςτεταγμένα
αὐταῖς, καὶ οὐκ εἴδοσαν τοὺς πρεσβυτέρους ὅτι ἦσαν κεκρυμμένοι.
[19]καὶ ἐγένετο ὡς ἐξήλϑοσαν τὰ κοράσια, καὶ ἀνέστησαν οἱ δύο
πρεσβῦται, καὶ ἐπέδραμον αὐτῇ, καὶ εἶπον· [20]ἰδοὺ αἱ ϑύραι τοῦ
παραδείσου κέκλεινται, καὶ οὐδεὶς ϑεωρεῖ ἡμᾶς, καὶ ἐν ἐπιϑυμίᾳ
σου ἐσμέν· διὸ συγκατάϑου ἡμῖν, καὶ γενοῦ μεϑ᾽ ἡμῶν. [21]εἰ δὲ
μὴ, καταμαρτυρήσομέν σου, ὅτι ἦν μετὰ σοῦ νεανίσκος καὶ διὰ
τοῦτο ἐξαπέστειλας τὰ κοράσια ἀπὸ σοῦ. [22]καὶ ἀνεστέναξε Σου-
σάννα καὶ εἶπε· στενά μοι πάντοϑεν· ἐάν τε γὰρ τοῦτο πράξω,
ϑάνατός μοι ἐστίν· ἐάν τε μὴ πράξω, οὐκ ἐκφεύξομαι τὰς χεῖρας
ὑμῶν. [23]αἱρετόν μοί ἐστι μὴ πράξασαν ἐμπεσεῖν εἰς τὰς χεῖρας
ὑμῶν ἢ ἁμαρτεῖν ἐνώπιον κυρίου. [24]καὶ ἀνεβόησε φωνῇ μεγάλῃ
Σουσάννα· ἐβόησαν δὲ καὶ οἱ δύο πρεσβῦται κατέναντι αὐτῆς.
[25]καὶ δραμὼν ὁ εἷς ἤνοιξε τὰς ϑύρας τοῦ παραδείσου. [26]ὡς δὲ
ἤκουσαν τὴν κραυγὴν ἐν τῷ παραδείσῳ οἱ ἐκ τῆς οἰκίας, εἰς-
επήδησαν διὰ τῆς πλαγίας ϑύρας ἰδεῖν τὸ συμβεβηκὸς αὐτῇ.

13. εἶπαν] εἶπεν III. XII. 36. al. — 15. ἐχϑὲς III. XII. 23. al. — τρίτην ἡμέραν XII. 26. al. — 17. σμῆγμα III. 23. 26. al. — 18. ἐξῆλϑον III. XII. 23 et multi alii; vulgo ἐξῆλϑαν — 19. πρεσβῦται] πρεσβύτεροι III. XII. 23 et multi alii; sic infra vs. 24. 27. 28. 34. 36. 61. — 23. αἱρετόν III. XII. 23. 26. al.; vulgo αἱρετώτερον — ἁμαρτ. με III. XII. 36. al. — 26. ἰδεῖν τί τὸ III. 26. al. —

προςήγαγον τὸν πρεσβύτερον τῷ νεωτέρῳ, καὶ εἶπεν αὐτῷ Δανιήλ·
ἄκουε, ἄκουε, πεπαλαιωμένε ἡμερῶν κακῶν, νῦν ἥκασί σου αἱ ἁμαρ-
τίαι, ἃς ἐποίεις τὸ πρότερον, [53]πιστευθεὶς ἀκούειν καὶ κρίνειν κρίσεις
θάνατον ἐπιφερούσας, καὶ τὸν μὲν ἀθῷον κατέκρινας, τοὺς δὲ
ἐνόχους ἠφίεις τοῦ κυρίου λέγοντος· ἀθῷον καὶ δίκαιον οὐκ ἀπο-
κτενεῖς. [54]νῦν οὖν ὑπὸ τί δένδρον καὶ ποταπῷ τοῦ παραδείσου
τόπῳ ἑώρακας αὐτοὺς ὄντας σὺν ἑαυτοῖς; καὶ εἶπεν ὁ ἀσεβής·
ὑπὸ σχῖνον. [55]εἶπε δὲ ὁ νεώτερος· ὀρθῶς ἔψευσαι εἰς τὴν σεαυτοῦ
ψυχήν· ὁ γὰρ ἄγγελος κυρίου σχίσει σου τὴν ψυχὴν σήμερον.
[56]καὶ τοῦτον μεταστήσας εἶπε προςαγαγεῖν αὐτῷ τὸν ἕτερον, καὶ
τούτῳ δὲ εἶπε· διὰ τί διεστραμμένον τὸ σπέρμα σου ὡς Σιδῶνος
καὶ οὐχ ὡς Ἰούδα; τὸ κάλλος σε ἠπάτησεν, ἡ μικρὰ ἐπιθυμία.
[57]καὶ οὕτως ἐποιεῖτε θυγατράσιν Ἰσραήλ, καὶ ἐκεῖναι φοβούμεναι
ὡμίλουσαν ὑμῖν, ἀλλ᾽ οὐ θυγάτηρ Ἰούδα ὑπέμεινε τὴν νόσον ὑμῶν
ἐν ἀνομίᾳ ὑπενεγκεῖν. [58]νῦν οὖν λέγε μοι· ὑπὸ τί δένδρον καὶ
ἐν ποίῳ τοῦ κήπου τόπῳ κατέλαβες αὐτοὺς ὁμιλοῦντας ἀλλήλοις;
ὁ δὲ εἶπεν· ὑπὸ πρῖνον. [59]καὶ εἶπε Δανιήλ· ἁμαρτωλέ, νῦν ὁ
ἄγγελος κυρίου τὴν ῥομφαίαν ἕστηκεν ἔχων, ἕως ὁ λαὸς ἐξολοθρεύ-
σει ὑμᾶς, ἵνα καταπρίσῃ σε. [60]καὶ πᾶσα ἡ συναγωγὴ ἀνεβόησεν
ἐπὶ τῷ νεωτέρῳ, ὡς ἐκ τοῦ ἰδίου στόματος ὁμολόγους αὐτοὺς
κατέστησεν ἀμφοτέρους ψευδομάρτυρας. [61]καὶ ὡς ὁ νόμος δια-
γορεύει ἐποίησαν αὐτοῖς, καθὼς ἐπονηρεύσαντο κατὰ τῆς ἀδελφῆς
αὐτῶν, [62]καὶ ἐφίμωσαν αὐτοὺς καὶ ἐξαγαγόντες ἔῤῥιψαν εἰς
φάραγγα· τότε ὁ ἄγγελος κυρίου ἔῤῥιψε πῦρ διὰ μέσου αὐτῶν,
καὶ ἐσώθη αἷμα ἀναίτιον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. [63]διὰ τοῦτο οἱ
νεώτεροι Ἰακὼβ ἀγαπητοὶ ἐν τῇ ἁπλότητι αὐτῶν, [64]καὶ ἡμεῖς
φυλασσώμεθα ὡς υἱοὺς δυνατοὺς νεωτέρους· εὐσεβοῦσι γὰρ νεώτεροι
καὶ ἔσται ἐν αὐτοῖς πνεῦμα ἐπιστήμης καὶ συνέσεως εἰς αἰῶνα
αἰῶνος.

---

53. Exod. 23, 7. — 61. ἐποίησεν Syr. B. — αὐτῶν non legitur in c. Chis. — 63. ἀγαπητοὶ Ἰακὼβ c. Chis. — 64. ὡς] εἰς c. Chis.; Syr. B. ⊃ [illegible].

27 ἡνίκα δὲ εἶπαν οἱ πρεσβῦται τοὺς λόγους αὐτῶν, κατῃσχύνθησαν
οἱ δοῦλοι σφόδρα, ὅτι πώποτε οὐκ ἐῤῥήθη λόγος τοιοῦτος περὶ
Σουσάννης. 28 καὶ ἐγένετο τῇ ἐπαύριον, ὡς συνῆλθεν ὁ λαὸς πρὸς
τὸν ἄνδρα αὐτῆς Ἰωακείμ, ἦλθον οἱ δύο πρεσβῦται πλήρεις τῆς
ἀνόμου ἐννοίας κατὰ Σουσάννης, τοῦ θανατοῦσαι αὐτήν, 29 καὶ
εἶπαν ἔμπροσθεν τοῦ λαοῦ· ἀποστείλατε ἐπὶ Σουσάνναν θυγατέρα
Χελκίου, ἥ ἐστι γυνὴ Ἰωακείμ. οἱ δὲ ἀπέστειλαν. 30 καὶ ἦλθεν αὐτὴ
καὶ οἱ γονεῖς αὐτῆς καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς καὶ πάντες οἱ συγγενεῖς αὐτῆς.
31 ἡ δὲ Σουσάννα ἦν τρυφερὰ σφόδρα καὶ καλὴ τῷ εἴδει. 32 οἱ δὲ παρά-
νομοι ἐκέλευσαν ἀποκαλυφθῆναι αὐτήν, ἦν γὰρ κατακεκαλυμμένη,
ὅπως ἐμπλησθῶσι τοῦ κάλλους αὐτῆς. 33 ἔκλαιον δὲ οἱ παρ' αὐτῆς
καὶ πάντες οἱ ἰδόντες αὐτήν. 34 ἀναστάντες δὲ οἱ δύο πρεσβῦται
ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ ἔθηκαν τὰς χεῖρας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῆς.
35 ἡ δὲ κλαίουσα ἀνέβλεψεν εἰς τὸν οὐρανόν, ὅτι ἦν ἡ καρδία
αὐτῆς πεποιθυῖα ἐπὶ τῷ κυρίῳ. 36 εἶπαν δὲ οἱ πρεσβῦται· περι-
πατούντων ἡμῶν ἐν τῷ παραδείσῳ μόνων εἰςῆλθεν αὕτη μετὰ δύο
παιδισκῶν, καὶ ἀπέκλεισε τὰς θύρας τοῦ παραδείσου καὶ ἀπέλυσε
τὰς παιδίσκας. 37 καὶ ἦλθε πρὸς αὐτὴν νεανίσκος, ὃς ἦν κεκρυμ-
μένος, καὶ ἀνέπεσε μετ' αὐτῆς. 38 ἡμεῖς δὲ ὄντες ἐν τῇ γωνίᾳ
τοῦ παραδείσου, ἰδόντες τὴν ἀνομίαν, ἐδράμομεν ἐπ' αὐτούς· 39 καὶ
ἰδόντες συγγινομένους αὐτούς, ἐκείνου μὲν οὐκ ἠδυνήθημεν ἐγκρα-
τεῖς γενέσθαι διὰ τὸ ἰσχύειν αὐτὸν ὑπὲρ ἡμᾶς καὶ ἀνοίξαντα τὰς
θύρας ἐκπεπηδηκέναι, 40 ταύτης δὲ ἐπιλαβόμενοι ἐπηρωτῶμεν, τίς
ἦν ὁ νεανίσκος· καὶ οὐκ ἠθέλησεν ἀγγεῖλαι ἡμῖν. ταῦτα μαρτυ-
ροῦμεν. 41 καὶ ἐπίστευσεν αὐτοῖς ἡ συναγωγὴ ὡς πρεσβυτέροις
τοῦ λαοῦ καὶ κριταῖς, καὶ κατέκριναν αὐτὴν ἀποθανεῖν. 42 ἀνε-
βόησε δὲ φωνῇ μεγάλῃ Σουσάννα καὶ εἶπεν· ὁ θεὸς ὁ αἰώνιος,
ὁ τῶν κρυπτῶν γνώστης, ὁ εἰδὼς τὰ πάντα πρὶν γενέσεως αὐτῶν,
43 σὺ ἐπίστασαι ὅτι ψευδῆ μου κατεμαρτύρησαν· καὶ ἰδοὺ ἀποθνή-
σκω μὴ ποιήσασα μηδὲν ὧν οὗτοι ἐπονηρεύσαντο κατ' ἐμοῦ. 44 καὶ
εἰςήκουσε κύριος τῆς φωνῆς αὐτῆς. 45 καὶ ἀπαγομένης αὐτῆς

---

33. εἰδότες XII. 23. et multi — 34. τοῦ λαοῦ III. 34. et multi, Vulg.; vulgo: τῷ λαῷ — χεῖρ. αὐτῶν XII. 34. al. — 35. ἐπὶ τῷ III. XII. 23. al.; vulgo: ἐπὶ — 39. περικρατεῖς III. — 40. ἀπαγγεῖλαι III. XII. 23. al. — 44. ἐπήκουσεν III. — ὁ θεὸς III. 35. al. —

ἀπολέσθαι, ὁ θεὸς ἐξήγειρε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον παιδαρίου νεω-
τέρου, ᾧ ὄνομα Δανιήλ. 46 καὶ ἐβόησε φωνῇ μεγάλῃ· ἀθῷος ἐγὼ
ἀπὸ τοῦ αἵματος ταύτης. 47 ἐπέστρεψε δὲ πᾶς ὁ λαὸς πρὸς αὐ-
τὸν καὶ εἶπαν· τίς ὁ λόγος οὗτος, ὃν σὺ λελάληκας; 48 ὁ δὲ στὰς
ἐν μέσῳ αὐτῶν εἶπεν· οὕτως μωροὶ οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ; οὐκ ἀνακρίναν-
τες οὐδὲ τὸ σαφὲς ἐπιγνόντες κατεκρίνατε θυγατέρα Ἰσραήλ;
49 ἀναστρέψατε εἰς τὸ κριτήριον, ψευδῆ γὰρ οὗτοι κατεμαρτύρησαν
αὐτῆς. 50 καὶ ἀνέστρεψε πᾶς ὁ λαὸς μετὰ σπουδῆς. καὶ εἶπαν
αὐτῷ οἱ πρεσβύτεροι· δεῦρο, κάθισον ἐν μέσῳ ἡμῶν καὶ ἀνάγγει-
λον ἡμῖν, ὅτι σοὶ δέδωκεν ὁ θεὸς τὸ πρεσβεῖον. 51 καὶ εἶπε πρὸς
αὐτοὺς Δανιήλ· διαχωρίσατε αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων μακρὰν, καὶ
ἀνακρινῶ αὐτούς. 52 ὡς δὲ διεχωρίσθησαν εἷς ἀπὸ τοῦ ἑνὸς, ἐκά-
λεσε τὸν ἕνα αὐτῶν καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν· πεπαλαιωμένε ἡμερῶν
κακῶν, νῦν ἥκασιν αἱ ἁμαρτίαι σου, ἃς ἐποίεις τὸ πρότερον,
53 κρίνων κρίσεις ἀδίκους, καὶ τοὺς μὲν ἀθώους κατακρίνων, ἀπο-
λύων δὲ τοὺς αἰτίους, λέγοντος τοῦ θεοῦ· ἀθῷον καὶ δίκαιον οὐκ
ἀποκτενεῖς. 54 νῦν οὖν ταύτην εἴπερ εἶδες, εἰπόν· ὑπὸ τί δένδρον
εἶδες αὐτοὺς ὁμιλοῦντας ἀλλήλοις; ὁ δὲ εἶπεν· ὑπὸ σχῖνον. 55 εἶπε
δὲ Δανιήλ· ὀρθῶς ἔψευσαι εἰς τὴν σεαυτοῦ κεφαλήν· ἤδη γὰρ
ἄγγελος φάσιν θεοῦ λαβὼν παρὰ τοῦ θεοῦ σχίσει σε μέσον. 56 καὶ
μεταστήσας αὐτὸν ἐκέλευσε προςαγαγεῖν τὸν ἕτερον, καὶ εἶπεν
αὐτῷ· σπέρμα Χαναὰν, καὶ οὐκ Ἰούδα, τὸ κάλλος ἐξηπάτησέ σε,
καὶ ἡ ἐπιθυμία διέστρεψε τὴν καρδίαν σου. 57 οὕτως ἐποιεῖτε
θυγατράσιν Ἰσραὴλ, καὶ ἐκεῖναι φοβούμεναι ὡμίλουν ὑμῖν· ἀλλ' οὐ
θυγάτηρ Ἰούδα ὑπέμεινε τὴν ἀνομίαν ὑμῶν. 58 νῦν οὖν λέγε μοι·
ὑπὸ τί δένδρον κατέλαβες αὐτοὺς ὁμιλοῦντας ἀλλήλοις; ὁ δὲ εἶπεν·
ὑπὸ πρῖνον. 59 εἶπε δὲ αὐτῷ Δανιήλ· ὀρθῶς ἔψευσαι καὶ σὺ εἰς
τὴν σεαυτοῦ κεφαλήν· μένει γὰρ ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ τὴν ῥομ-
φαίαν ἔχων πρίσαι σε μέσον, ὅπως ἐξολοθρεύσῃ ὑμᾶς. 60 καὶ ἀνε-
βόησε πᾶσα ἡ συναγωγὴ φωνῇ μεγάλῃ καὶ εὐλόγησαν τῷ θεῷ τῷ

45. ἐξήγειρεν ὁ θεὸς III. XII. 23. al. — 46. ἀθῷος] καθαρὸς III. XII. 23. al. — 50. ἀπάγγειλον III. XII. 23. al. — ἔδωκεν III. XII. 23. al. — πρεσβεῖον] πρεσβυτέριον III. 35. 36. et multi l. — 53. θεοῦ] κυρίου III. XII. 26. al. — Exod. 23, 7. — 55. τοῦ θεοῦ λαβ. φάσιν III. XII. 26. al. — 56. ἡ recepi ex III. 23. 34. multisque l. — 59. ἐψεύσω XII. 26. et multi l. — 60. τὸν θεὸν τὸν σώζοντα XII. 23. 34. al. —

σώζοντι τοὺς ἐλπίζοντας ἐπ' αὐτόν. [61] καὶ ἀνέστησαν ἐπὶ τοὺς
δύο πρεσβύτας, ὅτι συνέστησεν αὐτοὺς Δανιὴλ ἐκ τοῦ στόματος
αὐτῶν ψευδομαρτυρήσαντας, [62] καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς, ὃν τρόπον
ἐπονηρεύσαντο τῷ πλησίον ποιῆσαι, κατὰ τὸν νόμον Μωυσῆ, καὶ
ἀπέκτειναν αὐτούς· καὶ ἐσώθη αἷμα ἀναίτιον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.
[63] Χελκίας δὲ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ᾔνεσαν τὸν θεὸν περὶ τῆς θυ-
γατρὸς αὐτῶν μετὰ Ἰωακεὶμ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς καὶ τῶν συγγενῶν
πάντων, ὅτι οὐχ εὑρέθη ἐν αὐτῇ ἄσχημον πρᾶγμα. [64] καὶ Δανιὴλ
ἐγένετο μέγας ἐνώπιον τοῦ λαοῦ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ
ἐπέκεινα.

---

63. τὸν θεὸν recepi ex III. XII. 26. multisque l., Vulg.; vulgo om. — πάντων III. XII. 26. multique l., Vulg. Syr. P. Ar.; vulgo αὐτῶν.

ΒΗΛ ΚΑΙ ΔΡΑΚΩΝ.

Ἄνϑρωπός τις ἦν ἱερεύς, ᾧ ὄνομα Δανιήλ, υἱὸς Ἄβαλ, συμ-
βιωτὴς τοῦ βασιλέως Βαβυλῶνος. 2 καὶ ἦν εἴδωλον Βήλ, ὃ ἐσέ-
βοντο οἱ Βαβυλώνιοι, ἀνηλίσκετο δὲ αὐτῷ καϑ' ἑκάστην ἡμέραν
σεμιδάλεως ἀρτάβαι δεκαδύο καὶ πρόβατα τεσσαράκοντα καὶ οἴνου
μετρηταὶ ἕξ. 3 καὶ ὁ βασιλεὺς ἐσέβετο αὐτόν, καὶ ἐπορεύετο ὁ
βασιλεὺς καϑ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ προσεκύνει αὐτῷ, Δανιὴλ δὲ
προσηύχετο πρὸς κύριον. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ Δανιήλ· διατί
οὐ προσκυνεῖς τῷ Βήλ; 4 καὶ εἶπε Δανιὴλ πρὸς τὸν βασιλέα· οὐδένα
σέβομαι ἐγὼ εἰ μὴ κύριον τὸν ϑεὸν τὸν κτίσαντα τὸν οὐρανὸν καὶ
τὴν γῆν καὶ ἔχοντα πάσης σαρκὸς κυρείαν. 5 εἶπε δὲ ὁ βασιλεὺς
αὐτῷ· οὗτος οὖν οὐκ ἔστι ϑεός; οὐχ ὁρᾷς ὅσα εἰς αὐτὸν δαπανᾶ-
ται καϑ' ἑκάστην ἡμέραν; 6 καὶ εἶπεν αὐτῷ Δανιήλ· μηδαμῶς
μηδείς σε παραλογιζέσϑω· οὗτος γὰρ ἔσωϑεν μὲν πήλινός ἐστιν,
ἔξωϑεν δὲ χαλκοῦς, ὀμνύω δέ σοι κύριον τὸν ϑεὸν τῶν ϑεῶν, ὅτι
οὐδὲν βέβρωκε πώποτε οὗτος. 7 καὶ ϑυμωϑεὶς ὁ βασιλεὺς ἐκάλεσε
τοὺς προεστηκότας τοῦ ἱεροῦ καὶ εἶπεν αὐτοῖς· παραδείξατε τὸν
ἐσϑίοντα τὰ παρασκευαζόμενα τῷ Βήλ, εἰ δὲ μήγε, ἀποϑανεῖσϑε,
ἢ Δανιὴλ ὁ φάσκων μὴ ἐσϑίεσϑαι αὐτὰ ὑπ' αὐτοῦ. 8 οἱ δὲ εἶπαν·
αὐτὸς ὁ Βήλ ἐστιν ὁ κατεσϑίων αὐτά. εἶπε δὲ Δανιὴλ πρὸς τὸν
βασιλέα· γινέσϑω οὕτως· ἐὰν μὴ παραδείξω, ὅτι οὐκ ἐστὶν ὁ Βὴλ
ὁ κατεσϑίων ταῦτα, ἀποϑανοῦμαι καὶ πάντες οἱ παρ' ἐμοί. 9 ἦσαν
δὲ τῷ Βὴλ ἱερεῖς ἑβδομήκοντα χωρὶς γυναικῶν καὶ τέκνων.

Legitur haec narratio in LXX post narrationem de Susanna in fine libri Danielis, ita ut sit caput XIV; Theodotion vero narratione de Susanna praemissa eam libro Danielis praemisit. — LXX narrationi hanc inscriptionem praemisit: ἐκ προφητείας Ἀμβακοὺμ υἱοῦ Ἰησοῦ ἐκ τῆς φυλῆς Λευί. — 2. Theod. duce scripsi τεσσαράκοντα pro τέσσαρα et οἴνου pro ἐλαίου — 8. οἱ παρ' ἐμοί] emenda οἱ παρ' ἐμοῦ —

ΒΗΛ ΚΑΙ ΔΡΑΚΩΝ.

Καὶ ὁ βασιλεὺς Ἀστυάγης προςετέθη πρὸς τοὺς πατέρας
αὐτοῦ, καὶ παρέλαβε Κῦρος ὁ Πέρσης τὴν βασιλείαν αὐτοῦ.
[2]καὶ ἦν Δανιὴλ συμβιωτὴς τοῦ βασιλέως καὶ ἔνδοξος ὑπὲρ πάντας
τοὺς φίλους αὐτοῦ. [3]καὶ ἦν εἴδωλον τοῖς Βαβυλωνίοις, ᾧ ὄνομα
Βὴλ, καὶ ἐδαπανῶντο εἰς αὐτὸν ἑκάστης ἡμέρας σεμιδάλεως ἀρτά-
βαι δώδεκα καὶ πρόβατα τεσσαράκοντα καὶ οἴνου μετρηταὶ ἕξ.
[4]καὶ ὁ βασιλεὺς ἐσέβετο αὐτὸν καὶ ἐπορεύετο καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν
προςκυνεῖν αὐτῷ, Δανιὴλ δὲ προςεκύνει τῷ θεῷ αὐτοῦ. καὶ εἶπεν
αὐτῷ ὁ βασιλεύς· διὰ τί οὐ προςκυνεῖς τῷ Βήλ; [5]ὁ δὲ εἶπεν· ὅτι
οὐ σέβομαι εἴδωλα χειροποίητα, ἀλλὰ τὸν ζῶντα θεὸν, τὸν κτίσαντα
τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ ἔχοντα πάσης σαρκὸς κυρείαν. [6]καὶ
εἶπεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς· οὐ δοκεῖ σοι Βὴλ εἶναι ζῶν θεός; ἢ οὐχ
ὁρᾷς ὅσα ἐσθίει καὶ πίνει καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν; [7]καὶ εἶπε Δανιὴλ
γελάσας· μὴ πλανῶ, βασιλεῦ, οὗτος γὰρ ἔσωθεν μέν ἐστι πηλὸς,
ἔξωθεν δὲ χαλκὸς, καὶ οὐ βέβρωκεν οὐδέποτε. [8]θυμωθεὶς δὲ ὁ
βασιλεὺς ἐκάλεσε τοὺς ἱερεῖς αὐτοῦ καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ἐὰν μὴ
εἴποιτέ μοι τίς ὁ κατέσθων τὴν δαπάνην ταύτην, ἀποθανεῖσθε·
[9]ἐὰν δὲ δείξητε, ὅτι Βὴλ κατεσθίει αὐτὰ, ὁ Δανιὴλ ἀποθανεῖται,
ὅτι ἐβλασφήμησεν εἰς τὸν Βήλ. καὶ εἶπε Δανιὴλ τῷ βασιλεῖ·
γινέσθω κατὰ τὸ ῥῆμά σου. [10]καὶ ἦσαν ἱερεῖς τοῦ Βὴλ ἑβδομή-
κοντα ἐκτὸς γυναικῶν καὶ τέκνων. καὶ ἦλθεν ὁ βασιλεὺς μετὰ
Δανιὴλ εἰς τὸν οἶκον τοῦ Βήλ. [11]καὶ εἶπαν οἱ ἱερεῖς τοῦ Βήλ·
ἰδοὺ ἡμεῖς ἀποτρέχομεν ἔξω, σὺ δὲ βασιλεῦ παράθες τὰ βρώματα,

---

7. οὐδέποτε] οὐδὲ πέπωκεν πώποτε III. XII. 36. al. — 8. θυμ. δὲ] καὶ θυμ. III. XII. 23. al. — εἴπητε III. XII. 23. al. — κατεσθίων III. XII. 34. al. — 9. δείξητε ὅτι] ἀποδείξ. ὅτι ὁ III. XII. 34. al. — ὁ Δ. ἀποθ.] ἀποθ. Δ. III. XII. 26. al., Vulg. — 10. οἱ ἱερεῖς III. XII. 26. al. —

10 ἤγαγον δὲ τὸν βασιλέα εἰς τὸ εἰδωλεῖον, καὶ παρετέθη τὰ βρώ-
ματα ἐνώπιον τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ Δανιήλ, καὶ οἶνος κερασθεὶς
εἰςηνέχθη καὶ παρετέθη τῷ Βήλ. 11 καὶ εἶπε Δανιήλ· σὺ αὐτὸς
ὁρᾷς, ὅτι κεῖται ταῦτα, βασιλεῦ· 12 σὺ οὖν ἐπισφραγίσεις τὰς
κλεῖδας τοῦ ναοῦ ἐπὰν κλεισθῇ. ἤρεσε δὲ ὁ λόγος τῷ βασιλεῖ.
13 ὁ δὲ Δανιὴλ ἐκέλευσε τοὺς παρ' αὐτοῦ ἐκβαλόντας πάντας ἐκ
τοῦ ναοῦ καταπάσαι ὅλον τὸν ναὸν σποδῷ οὐδενὸς τῶν ἐκτὸς
αὐτοῦ εἰδότος. καὶ τότε σφραγισάμενος τὸν ναὸν ἐκέλευσε σφρα-
γίσαι τῷ τοῦ βασιλέως δακτυλίῳ καὶ τοῖς δακτυλίοις τινῶν ἐνδόξων
ἱερέων· καὶ ἐγένετο οὕτως. 14 καὶ ἐγένετο, τῇ ἐπαύριον παρεγένοντο
ἐπὶ τὸν τόπον, οἱ δὲ ἱερεῖς τοῦ Βὴλ διὰ ψευδοθυρίδων εἰςελθόντες
κατεφάγοσαν πάντα τὰ παρακείμενα τῷ Βὴλ καὶ τὸν οἶνον. 15 καὶ
εἶπε Δανιήλ· ἐπίδετε τὰς σφραγῖδας ὑμῶν εἰ μένουσιν, ἄνδρες
ἱερεῖς, καὶ σὺ δέ, βασιλεῦ, σκέψαι μή τί σοι ἀσύμφωνον γεγένηται.
16 καὶ εὗρον ὡς ἦν ἡ σφραγίς, καὶ ἀπέβαλον τὴν σφραγῖδα, 17 καὶ
ἀνοίξαντες τὰς θύρας εἴδοσαν δεδαπανημένα πάντα τὰ παρατε-
θέντα καὶ τὰς τραπέζας κένας, καὶ ἐχάρη ὁ βασιλεὺς καὶ εἶπε
πρὸς τὸν Δανιήλ· μέγας ἐστὶν ὁ Βὴλ καὶ οὐκ ἔστι παρ' αὐτῷ
δόλος. 18 καὶ ἐγέλασε Δανιὴλ σφόδρα καὶ εἶπε τῷ βασιλεῖ· δεῦρο,
ἴδε τὸν δόλον τῶν ἱερέων. 19 καὶ εἶπε Δανιήλ· βασιλεῦ, ταῦτα τὰ
ἴχνη τίνος ἐστιν; 20 καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς· ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν
καὶ παιδίων. 21 καὶ ἐπῆλθεν ἐπὶ τὸν οἶκον, ἐν ᾧ ἦσαν οἱ ἱερεῖς
καταγινόμενοι, καὶ εὗρεν τὰ βρώματα τοῦ Βὴλ καὶ τὸν οἶνον, καὶ
ἐπέδειξε Δανιὴλ τῷ βασιλεῖ τὰ ψευδοθύρια, δι' ὧν εἰςπορευόμενοι
οἱ ἱερεῖς ἐδαπάνων τὰ παρατιθέμενα τῷ Βήλ. 22 καὶ ἐξήγαγεν
αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς ἐκ τοῦ Βηλίου καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς τῷ Δανιήλ,
καὶ τὴν δαπάνην τὴν εἰς αὐτὸν ἔδωκε τῷ Δανιήλ, τὸν δὲ Βὴλ
κατέστρεψεν.

23 Καὶ ἦν δράκων ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ, καὶ ἐσέβοντο αὐτὸν οἱ
Βαβυλώνιοι. 24 καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ Δανιήλ· μὴ καὶ τοῦτον
ἐρεῖς ὅτι χαλκοῦς ἐστιν; ἰδοὺ ζῇ καὶ ἐσθίει καὶ πίνει, προςκύνησον
αὐτῷ. 25 καὶ εἶπε Δανιήλ· βασιλεῦ, δός μοι τὴν ἐξουσίαν καὶ
ἀνελῶ τὸν δράκοντα ἄνευ σιδήρου καὶ ῥάβδου. καὶ συνεχώρησεν
αὐτῷ ὁ βασιλεὺς καὶ εἶπεν αὐτῷ· δέδοταί σοι. 26 καὶ λαβὼν
Δανιὴλ πίσσης μνᾶς τριάκοντα καὶ στέαρ καὶ τρίχας ἥψησεν ἐπὶ
τὸ αὐτὸ καὶ ἐποίησε μᾶζας, καὶ ἐνέβαλεν εἰς τὸ στόμα τοῦ δρά-

13. καταπάσαι scripsi ex emendatione; c. Chis.: καταστῆσαι — 14. Syro B. duce ante τὸν οἶνον addendum ἔπιοσαν — 16. ἡ ante σφραγίς ex emendatione addidi — 21. εὗρεν] εὗρον Syr. B. — 26. μᾶζαν c. Chis. —

καὶ τὸν οἶνον κεράσας θὲς, καὶ ἀπόκλεισον τὴν θύραν καὶ σφράγι-
σον τῷ δακτυλίῳ σου· 12 καὶ ἐλθὼν πρωΐ ἐὰν μὴ εὕρῃς πάντα
βεβρωμένα ὑπὸ τοῦ Βὴλ, ἀποθανούμεθα, ἢ Δανιὴλ ὁ ψευδόμενος
καθ' ἡμῶν. 13 αὐτοὶ δὲ κατεφρόνουν, ὅτι πεποιήκεισαν ὑπὸ τὴν
τράπεζαν κεκρυμμένην εἴςοδον, καὶ δι' αὐτῆς εἰςεπορεύοντο διόλου
καὶ ἀνήλουν αὐτά. 14 καὶ ἐγένετο ὡς ἐξήλθοσαν ἐκεῖνοι, καὶ ὁ
βασιλεὺς παρέθηκε τὰ βρώματα τῷ Βήλ· καὶ ἐπέταξε Δανιὴλ τοῖς
παιδαρίοις αὐτοῦ καὶ ἤνεγκαν τέφραν, καὶ κατέσεισαν ὅλον τὸν
ναὸν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως μόνου· καὶ ἐξελθόντες ἔκλεισαν τὴν
θύραν καὶ ἐσφραγίσαντο ἐν τῷ δακτυλίῳ τοῦ βασιλέως, καὶ
ἀπῆλθον. 15 οἱ δὲ ἱερεῖς ἦλθον τὴν νύκτα κατὰ τὸ ἔθος αὐτῶν,
καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ κατέφαγον πάντα
καὶ ἐξέπιον. 16 καὶ ὤρθρισεν ὁ βασιλεὺς τὸ πρωΐ, καὶ Δανιὴλ
μετ' αὐτοῦ. 17 καὶ εἶπε ὁ βασιλεύς· σῶοι αἱ σφραγῖδες, Δανιήλ;
ὁ δὲ εἶπε· σῶοι, βασιλεῦ. 18 καὶ ἐγένετο ἅμα τῷ ἀνοῖξαι τὰς θύρας,
ἐπιβλέψας ἐπὶ τὴν τράπεζαν ὁ βασιλεὺς ἐβόησε φωνῇ μεγάλῃ·
μέγας εἶ, Βὴλ, καὶ οὐκ ἔστι παρὰ σοὶ δόλος οὐδὲ εἷς. 19 καὶ
ἐγέλασε Δανιὴλ, καὶ ἐκράτησε τὸν βασιλέα τοῦ μὴ εἰςελθεῖν αὐτὸν
ἔσω, καὶ εἶπεν· ἴδε δὴ τὸ ἔδαφος καὶ γνῶθι τίνος τὰ ἴχνη ταῦτα.
20 καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς· ὁρῶ τὰ ἴχνη ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν καὶ
παιδίων. 21 καὶ ὀργισθεὶς ὁ βασιλεὺς τότε συνέλαβε τοὺς ἱερεῖς
καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ ἔδειξαν αὐτῷ τὰς
κρυπτὰς θύρας, δι' ὧν εἰςεπορεύοντο καὶ ἐδαπάνων τὰ ἐπὶ τῆς
τραπέζης. 22 καὶ ἀπέκτεινεν αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς, καὶ ἔδωκε τὸν
Βὴλ ἔκδοτον τῷ Δανιήλ· καὶ κατέστρεψεν αὐτὸν καὶ τὸ ἱερὸν
αὐτοῦ.

23 Καὶ ἦν δράκων μέγας, καὶ ἐσέβοντο αὐτὸν οἱ Βαβυλώνιοι.
24 καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ Δανιήλ· μὴ καὶ τοῦτον ἐρεῖς, ὅτι χαλ-
κοῦς ἐστιν; ἰδοὺ ζῇ καὶ ἐσθίει καὶ πίνει· οὐ δύνασαι εἰπεῖν, ὅτι
οὐκ ἔστιν οὗτος θεὸς ζῶν, καὶ προςκύνησον αὐτῷ. 25 καὶ εἶπε
Δανιήλ· κυρίῳ τῷ θεῷ μου προςκυνήσω, ὅτι οὗτός ἐστι θεὸς ζῶν.
26 σὺ δὲ, βασιλεῦ, δός μοι ἐξουσίαν, καὶ ἀποκτενῶ τὸν δράκοντα
ἄνευ μαχαίρας καὶ ῥάβδου. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς· δίδωμί σοι.
27 καὶ ἔλαβεν ὁ Δανιὴλ πίσσαν καὶ στέαρ καὶ τρίχας, καὶ ἥψησεν
ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ ἐποίησε μάζας, καὶ ἔδωκεν εἰς τὸ στόμα τοῦ

---

14. κατέσεισαν] κατέστρωσαν 34. 49. al.; κατέπασαν 148. — 17. ὁ βασιλεὺς recepi ex III. XII. 26. multisque l., Vulg. Syr. P. Ar. — 21. τῇ τραπέζῃ III. XII. 26. al. — 27. ὁ om. III. XII. 23. al. — στῆρ III. — φαγὼν om. 23. 24. et multi l., Vulg. —

κοντος, καὶ φαγὼν διεῤῥάγη, καὶ ἔδειξεν αὐτὸν τῷ βασιλεῖ λέγων·
οὐ ταῦτα σέβεσθε, βασιλεῦ; 27 καὶ συνήχθησαν οἱ ἀπὸ τῆς χώρας
πάντες ἐπὶ τὸν Δανιὴλ καὶ εἶπαν· Ἰουδαῖος γέγονεν ὁ βασιλεύς·
τὸν Βὴλ κατέστρεψε καὶ τὸν δράκοντα ἀπέκτεινεν. 28 καὶ ἰδὼν
ὁ βασιλεύς, ὅτι ἐπισυνήχθη ὁ ὄχλος τῆς χώρας ἐπ' αὐτὸν, ἐκάλεσε
τοὺς συμβιωτὰς αὐτοῦ καὶ εἶπε· δίδωμι τὸν Δανιὴλ εἰς ἀπώλειαν.
29 ἦν δὲ λάκκος, ἐν ᾧ ἐτρέφοντο λέοντες ἑπτὰ, οἷς παρεδίδοντο οἱ
ἐπίβουλοι τοῦ βασιλέως καὶ ἐχορηγεῖτο αὐτοῖς καθ' ἑκάστην
ἡμέραν τῶν ἐπιθανατίων σώματα δύο. 30 καὶ ἐνεβάλοσαν τὸν
Δανιὴλ οἱ ὄχλοι εἰς ἐκεῖνον τὸν λάκκον, ἵνα καταβρωθῇ καὶ μηδὲ
ταφῆς τύχῃ. 31 καὶ ἦν ἐν τῷ λάκκῳ Δανιὴλ ἡμέρας ἕξ. 32 καὶ
ἐγένετο τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ, καὶ ἦν Ἀμβακοὺμ ἔχων ἄρτους ἐντε-
θρυμμένους ἐν σκάφῃ ἐν ἑψήματι καὶ στάμνον οἴνου κεκερασμένου
καὶ ἐπορεύετο εἰς τὸ πεδίον πρὸς τοὺς θεριστάς. 33 καὶ ἐλάλησεν
ἄγγελος κυρίου πρὸς Ἀμβακοὺμ λέγων· τάδε λέγει σοι κύριος ὁ
θεός· τὸ ἄριστον ὃ ἔχεις ἀπένεγκε τῷ Δανιὴλ εἰς τὸν λάκκον τῶν
λεόντων εἰς Βαβυλῶνα. 34 καὶ εἶπεν Ἀμβακούμ· κύριε ὁ θεός,
οὐχ ἑώρακα τὴν Βαβυλῶνα καὶ τὸν λάκκον οὐ γινώσκω ποῦ ἐστιν.
35 καὶ ἐπιλαβόμενος αὐτοῦ ὁ ἄγγελος κυρίου τοῦ Ἀμβακοὺμ τῆς
κόμης αὐτοῦ τῆς κεφαλῆς ἔθηκεν αὐτὸν ἐπάνω τοῦ λάκκου τοῦ
ἐν Βαβυλῶνι. 36 καὶ εἶπεν Ἀμβακοὺμ πρὸς Δανιήλ· ἀναστὰς φάγε
τὸ ἄριστον, ὃ ἀπέστειλέ σοι κύριος ὁ θεός. 37 καὶ εἶπε Δανιήλ·
ἐμνήσθη γάρ μου κύριος ὁ θεὸς ὁ μὴ ἐγκαταλείπων τοὺς ἀγα-
πῶντας αὐτόν. 38 καὶ ἔφαγε Δανιήλ· ὁ δὲ ἄγγελος κυρίου κατέ-
στησε τὸν Ἀμβακοὺμ ὅθεν αὐτὸν ἔλαβε τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ὁ δὲ
κύριος ὁ θεὸς ἐμνήσθη τοῦ Δανιήλ. 39 ἐξῆλθε δὲ ὁ βασιλεὺς μετὰ
ταῦτα πενθῶν τὸν Δανιὴλ καὶ ἐγκύψας εἰς τὸν λάκκον ὁρᾷ αὐτὸν
καθήμενον. 40 καὶ ἀναβοήσας εἶπεν ὁ βασιλεύς· μέγας ἐστὶ κύριος
ὁ θεὸς καὶ οὐκ ἔστι πλὴν αὐτοῦ ἄλλος. 41 καὶ ἐξήγαγεν ὁ βασι-
λεὺς τὸν Δανιὴλ ἐκ τοῦ λάκκου, καὶ τοὺς αἰτίους τῆς ἀπωλείας
αὐτοῦ ἐνέβαλεν εἰς τὸν λάκκον ἐνώπιον τοῦ Δανιήλ, καὶ κατε-
βρώθησαν.

---

33. τῷ om. c. Chis. — ἐν Βαβυλῶνι c. Chis.

δράκοντος· καὶ φαγὼν διεῤῥάγη ὁ δράκων. καὶ εἶπεν· ἴδετε τὰ
σεβάσματα ὑμῶν. [28]καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσαν οἱ Βαβυλώνιοι, ἠγα-
νάκτησαν λίαν, καὶ συνεστράφησαν ἐπὶ τὸν βασιλέα καὶ εἶπαν·
Ἰουδαῖος γέγονεν ὁ βασιλεύς, τὸν Βὴλ κατέσπασε, καὶ τὸν δρά-
κοντα ἀπέκτεινε, καὶ τοὺς ἱερεῖς κατέσφαξε. [29]καὶ εἶπαν ἐλθόν-
τες πρὸς τὸν βασιλέα· παράδος ἡμῖν τὸν Δανιὴλ, εἰ δὲ μή, ἀπο-
κτενοῦμέν σε καὶ τὸν οἶκόν σου. [30]καὶ εἶδεν ὁ βασιλεὺς, ὅτι
ἐπείγουσιν αὐτὸν σφόδρα, καὶ ἀναγκασθεὶς παρέδωκεν αὐτοῖς τὸν
Δανιήλ. [31]οἱ δὲ ἔβαλον αὐτὸν εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων, καὶ
ἦν ἐκεῖ ἡμέρας ἕξ. [32]ἦσαν δὲ ἐν τῷ λάκκῳ ἑπτὰ λέοντες, καὶ
ἐδίδοτο αὐτοῖς τὴν ἡμέραν δύο σώματα καὶ δύο πρόβατα· τότε
δὲ οὐκ ἐδόθη αὐτοῖς, ἵνα καταφάγωσι τὸν Δανιήλ. [33]καὶ ἦν
Ἀμβακοὺμ ὁ προφήτης ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, καὶ αὐτὸς ἥψησεν ἕψεμα
καὶ ἐνέθρυψεν ἄρτους εἰς σκάφην, καὶ ἐπορεύετο εἰς τὸ πεδίον
ἀπενέγκαι τοῖς θερισταῖς. [34]καὶ εἶπεν ἄγγελος κυρίου τῷ Ἀμβα-
κούμ· ἀπένεγκε τὸ ἄριστον ὃ ἔχεις εἰς Βαβυλῶνα τῷ Δανιὴλ εἰς
τὸν λάκκον τῶν λεόντων. [35]καὶ εἶπεν Ἀμβακούμ· κύριε, Βαβυ-
λῶνα οὐχ ἑώρακα, καὶ τὸν λάκκον οὐ γινώσκω. [36]καὶ ἐπελάβετο
ὁ ἄγγελος κυρίου τῆς κορυφῆς αὐτοῦ, καὶ βαστάσας τῆς κόμης
τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἔθηκεν αὐτὸν εἰς Βαβυλῶνα ἐπάνω τοῦ λάκ-
κου, ἐν τῷ ῥοίζῳ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ. [37]καὶ ἐβόησεν Ἀμβα-
κοὺμ λέγων· Δανιὴλ, Δανιὴλ, λάβε τὸ ἄριστον ὃ ἀπέστειλέ σοι ὁ
θεός. [38]καὶ εἶπε Δανιήλ· ἐμνήσθης γάρ μου ὁ θεός, καὶ οὐκ
ἐγκατέλιπες τοὺς ἀγαπῶντάς σε. [39]καὶ ἀναστὰς Δανιὴλ ἔφαγεν·
ὁ δὲ ἄγγελος τοῦ θεοῦ ἀπεκατέστησε τὸν Ἀμβακοὺμ παραχρῆμα
εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. [40]ὁ δὲ βασιλεὺς ἦλθε τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ
πενθῆσαι τὸν Δανιὴλ, καὶ ἦλθεν ἐπὶ τὸν λάκκον καὶ ἐνέβλεψε,
καὶ ἰδοὺ Δανιὴλ καθήμενος. [41]καὶ ἀναβοήσας φωνῇ μεγάλῃ εἶπε·
μέγας εἶ, κύριε, ὁ θεὸς τοῦ Δανιὴλ, καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος πλὴν
σοῦ. [42]καὶ ἀνέσπασεν αὐτὸν, τοὺς δὲ αἰτίους τῆς ἀπωλείας αὐτου
ἐνέβαλεν εἰς τὸν λάκκον, καὶ κατεβρώθησαν παραχρῆμα ἐνώπιον
αὐτοῦ.

---

30. ὁ βασιλεὺς post ἀναγκ. delevi, deest in III. XII. 26. multisque l. — 31. ἐνέβαλον III. 23. al. — 34. ὁ ante ἄγγελος delevi, om. III. XII. 23. multique l. — 35. γινώσκω ποῦ ἐστιν III. 23. al. — 41. ἀναβοήσας ὁ βασιλεὺς XII. 23. 26. al. — πλὴν σοῦ ἄλλος III. XII. 26. al. — 42. Vulg. in fine addidit: tunc rex ait: paveant omnes habitantes in universa terra deum Danielis, quia ipse est salvator, faciens signa et mirabilia in terra, qui liberavit Danielem de lacu leonum, cf. Dan. 6, 26. 27.

ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΜΑΝΑΣΣΗ ΥΙΟΥ ΕΖΕΚΙΟΥ.

Κύριε παντοκράτωρ, ὁ ϑεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν
τοῦ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ
καὶ τοῦ σπέρματος αὐτῶν τοῦ δικαίου.
2 ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν σὺν πάντι τῷ κόσμῳ αὐτῶν.
3 ὁ πεδήσας τὴν ϑάλασσαν τῷ λόγῳ τοῦ προστάγματός σου,
ὁ κλείσας τὴν ἄβυσσον καὶ σφραγισάμενος αὐτὴν τῷ φοβερῷ καὶ ἐνδόξῳ ὀνόματί σου·
4 ὃν πάντα φρίσσει καὶ τρέμει ἀπὸ προσώπου δυνάμεώς σου,
5 ὅτι ἄστεκτος ἡ μεγαλοπρέπεια τῆς δόξης σου,
καὶ ἀνυπόστατος ἡ ὀργὴ τῆς ἐπὶ ἁμαρτωλοὺς ἀπειλῆς σου·
6 ἀμέτρητόν τε καὶ ἀνεξιχνίαστον τὸ ἔλεος τῆς ἐπαγγελίας σου·
7 σὺ γὰρ εἶ κύριος ὕψιστος, εὔσπλαγχνος, μακρόϑυμος καὶ πολυέλεος,
μετανοῶν ἐπὶ κακίαις ἀνϑρώπων.
σὺ, κύριε, κατὰ τὸ πλῆϑος τῆς χρηστότητός σου ἐπηγγείλω μετάνοιαν καὶ ἄφεσιν τοῖς ἡμαρτηκόσιν σοι,
καὶ τῷ πλήϑει τῶν οἰκτιρμῶν σου ὥρισας μετάνοιαν ἁμαρτωλοῖς εἰς σωτηρίαν.
8 σὺ οὖν, κύριε, ὁ ϑεὸς τῶν δικαίων, οὐκ ἔϑου μετάνοιαν δικαίοις,
τῷ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ, τοῖς οὐχ ἡμαρτηκόσιν σοι,
ἀλλ' ἔϑου μετάνοιαν ἐπ' ἐμοὶ τῷ ἁμαρτωλῷ,
9 διότι ἥμαρτον ὑπὲρ ἀριϑμὸν ψάμμου ϑαλάσσης.
ἐπλήϑυναν αἱ ἀνομίαι μου, κύριε, ἐπλήϑυναν,
καὶ οὐκ εἰμὶ ἄξιος ἀτενίσαι καὶ ἰδεῖν τὸ ὕψος τοῦ οὐρανοῦ
ἀπὸ πλήϑους τῶν ἀδικιῶν μου,

Legitur haec precatio vulgo post Psalmos inter hymnos. — 1. παντοκρ. ἐπουράνιε III. — ὁ om. T. — 3. ὁ κλείσας] και κλισας T. — αὐτὴν om. III. — 6. edd. recentiores; δὲ καὶ — 7. σὺ γὰρ] ὅτι σὺ III., Vet. Lat. quoniam tu — καὶ ante μετανοῶν duce T. delevi — verba σὺ κύριε — εἰς σωτηρίαν a III. et a T. absunt — 8. ἐπ' om. III. — 9. ὅτι ἐπλήϑυναν III. — vulgo post ἐπλήϑ. alterum repetuntur verba αἱ ἀνομίαι μου, quae duce T. delevi; in III. desunt etiam verba κύριε ἐπλ. —

10 καταχαμπτόμενος πολλῷ δεσμῷ σιδηρῷ
εἰς τὸ μὴ ἀνανεῦσαι τὴν κεφαλήν μου,
καὶ οὐκ ἔστιν μοι ἄνεσις,
διότι παρώργισα τὸν θυμόν σου,
καὶ τὸ πονηρὸν ἐνώπιόν σου ἐποίησα,
μὴ ποιήσας τὸ θέλημά σου καὶ μὴ φυλάξας τὰ προστάγματά σου,
στήσας βδελύγματα καὶ πληθύνας προσοχθίσματα.
11 καὶ νῦν κλίνω γόνυ καρδίας μου δεόμενος τῆς παρὰ σοῦ χρηστότητος·
12 ἡμάρτηκα, κύριε, ἡμάρτηκα,
καὶ τὰς ἀνομίας μου ἐγὼ γινώσκω.
13 ἀλλ' αἰτοῦμαι δεόμενός σου· ἄνες μοι, κύριε, ἄνες μοι,
καὶ μὴ συναπολέσῃς με ταῖς ἀνομίαις μου,
μηδὲ εἰς τὸν αἰῶνα μηνίσας τηρήσῃς τὰ κακά μοι,
μηδὲ καταδικάσῃς με ἐν τοῖς κατωτάτοις τῆς γῆς,
διότι σὺ εἶ θεός, θεὸς τῶν μετανοούντων.
14 καὶ ἐν ἐμοὶ δείξεις πᾶσαν τὴν ἀγαθωσύνην σου,
ὅτι ἀνάξιον ὄντα σώσεις με κατὰ τὸ πολὺ ἔλεός σου.
15 καὶ αἰνέσω σε διὰ παντὸς ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ζωῆς μου,
ὅτι σὲ ὑμνεῖ πᾶσα ἡ δύναμις τῶν οὐρανῶν,
καὶ σοῦ ἐστὶν ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΒΑΡΟΥΧ.

I. Καὶ οὗτοι οἱ λόγοι τοῦ βιβλίου, οὓς ἔγραψε Βαροὺχ υἱὸς
Νηρίου, υἱοῦ Μαασαίου, υἱοῦ Σεδεκίου, υἱοῦ Ἀσαδίου, υἱοῦ Χελκίου,
ἐν Βαβυλῶνι 2 ἐν τῷ ἔτει τῷ πέμπτῳ ἑβδόμῃ τοῦ μηνός, ἐν τῷ
καιρῷ ᾧ ἔλαβον οἱ Χαλδαῖοι τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐνέπρησαν
αὐτὴν ἐν πυρί. 3 καὶ ἀνέγνω Βαροὺχ τοὺς λόγους τοῦ βιβλίου
τούτου ἐν ὠσὶν Ἰεχονίου υἱοῦ Ἰωακεὶμ βασιλέως Ἰούδα, καὶ ἐν
ὠσὶ παντὸς τοῦ λαοῦ τῶν ἐρχομένων πρὸς τὴν βίβλον, 4 καὶ ἐν ὠσὶ
τῶν δυνατῶν καὶ υἱῶν τῶν βασιλέων, καὶ ἐν ὠσὶ τῶν πρεσβυτέρων,
καὶ ἐν ὠσὶ παντὸς τοῦ λαοῦ ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου, πάντων

---

10. σιδήρου III. — εἰς τὸ ἀνανεῦσαί με ὑπὲρ ἁμαρτιῶν μου καὶ III. — ανεσις μοι T. — verba μὴ ποιήσας — προστ. σου om. III., sequentia vero στήσας — προσοχθ. T. — 11. μου om. III. — 12. ἐγὼ γινώσκω recepi ex III. et T.; vulgo: ἀναγινώσκω — 13. ἀλλ' om. III. — 14. δείξῃς III. et T. — πᾶσαν om. III. — 15. ἐν ταῖς ἡμ. III. et T.; vulgo: πάσας τὰς ἡμέρας.

I. 2. ἑβδόμῃ III. 22. 36. al.; vulgo ἐν ἑβδ. — nomen mensis post μηνὸς male excidit; duce vs. 8. addendum videtur Σιουὰν — audacius Ewald (die Propheten des A. B. 2. Aufl. 3. S. 261.) ἐν τῷ καιρῷ in πρὸ τοῦ καιροῦ mutandum esse censet — 4. μεγάλου] μεγ. αὐτῶν III. 33. 49. al. — Βαβ. καὶ ἐπὶ Syr. — ἐπὶ τοῦ ποτ. III. XII. 26. al. —

τῶν κατοικούντων ἐν Βαβυλῶνι ἐπὶ ποταμοῦ Σούδ. [5]καὶ ἔκλαιον
καὶ ἐνήστευον καὶ ηὔχοντο ἐναντίον κυρίου, [6]καὶ συνήγαγον ἀργύ-
ριον καθὸ ἑκάστου ἠδύνατο ἡ χείρ. [7]καὶ ἀπέστειλαν εἰς Ἱερουσα-
λὴμ πρὸς Ἰωακεὶμ υἱὸν Χελκίου, υἱοῦ Σαλώμ, τὸν ἱερέα, καὶ πρὸς
τοὺς ἱερεῖς καὶ πρὸς πάντα τὸν λαόν, τοὺς εὑρεθέντας μετ'
αὐτοῦ ἐν Ἱερουσαλήμ, [8]ἐν τῷ λαβεῖν αὐτὸν τὰ σκεύη οἴκου
κυρίου τὰ ἐξενεχθέντα ἐκ τοῦ ναοῦ ἀποστρέψαι εἰς γῆν Ἰούδα
τῇ δεκάτῃ τοῦ Σιουάν, σκεύη ἀργυρᾶ, ἃ ἐποίησε Σεδεκίας
υἱὸς Ἰωσία βασιλεὺς Ἰούδα, [9]μετὰ τὸ ἀποικίσαι Ναβουχοδονό-
σορ βασιλέα Βαβυλῶνος τὸν Ἰεχονίαν καὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ
τοὺς δεσμώτας καὶ τοὺς δυνατοὺς καὶ τὸν λαὸν τῆς γῆς ἀπὸ
Ἱερουσαλήμ, καὶ ἤγαγεν αὐτὸν εἰς Βαβυλῶνα. [10]καὶ εἶπαν· ἰδοὺ
ἀπεστείλαμεν πρὸς ὑμᾶς ἀργύριον, καὶ ἀγοράσατε τοῦ ἀργυρίου
ὁλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας καὶ λίβανον, καὶ ποιήσατε
μανὰ καὶ ἀνοίσατε ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν,
[11]καὶ προσεύξασθε περὶ τῆς ζωῆς Ναβουχοδονόσορ βασιλέως Βαβυλῶ-
νος καὶ εἰς ζωὴν Βαλτάσαρ υἱοῦ αὐτοῦ, ἵνα ὦσιν αἱ ἡμέραι αὐτῶν ὡς αἱ
ἡμέραι τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. [12]καὶ δώσει κύριος ἰσχὺν ἡμῖν καὶ
φωτίσει τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν, καὶ ζησόμεθα ὑπὸ τὴν σκιὰν Να-
βουχοδονόσορ βασιλέως Βαβυλῶνος καὶ ὑπὸ τὴν σκιὰν Βαλτάσαρ
υἱοῦ αὐτοῦ, καὶ δουλεύσομεν αὐτοῖς ἡμέρας πολλὰς καὶ εὑρήσομεν
χάριν ἐναντίον αὐτῶν. [13]καὶ προσεύξασθε περὶ ἡμῶν πρὸς κύριον
τὸν θεὸν ἡμῶν, ὅτι ἡμάρτομεν τῷ κυρίῳ θεῷ ἡμῶν, καὶ οὐκ
ἀπέστρεψεν ὁ θυμὸς κυρίου καὶ ἡ ὀργὴ αὐτοῦ ἀφ' ἡμῶν ἕως τῆς
ἡμέρας ταύτης. [14]καὶ ἀναγνώσεσθε τὸ βιβλίον τοῦτο, ὃ ἀπεστεί-
λαμεν πρὸς ὑμᾶς ἐξαγορεῦσαι ἐν οἴκῳ κυρίου, ἐν ἡμέρᾳ ἑορτῆς
καὶ ἐν ἡμέραις καιροῦ, [15]καὶ ἐρεῖτε·
Τῷ κυρίῳ θεῷ ἡμῶν ἡ δικαιοσύνη, ἡμῖν δὲ ἡ αἰσχύνη τῶν
προσώπων ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη, ἀνθρώπῳ Ἰούδα καὶ τοῖς κατοικοῦσιν
Ἱερουσαλήμ, [16]καὶ τοῖς βασιλεῦσιν ἡμῶν καὶ τοῖς ἄρχουσιν ἡμῶν
καὶ τοῖς ἱερεῦσιν ἡμῶν καὶ τοῖς προφήταις ἡμῶν καὶ τοῖς πατράσιν
ἡμῶν, [17]ὧν ἡμάρτομεν ἔναντι κυρίου καὶ ἠπειθήσαμεν αὐτῷ,
[18]καὶ οὐκ ἠκούσαμεν τῆς φωνῆς κυρίου θεοῦ ἡμῶν πορεύεσθαι

5. ηὔχ. εὐχὰς III. XII. 33. al. — 6. καθὰ III. XII. 22. al., v. 2, 2. — 7. nihil est quod cum Ewaldo post ἀπέστειλαν addas αὐτὸν — 8. Σιουὰν scripsi cum plerisque libris, vulgo legitur Σειουὰλ — 9. ἤγ. αὐτὸν] εἰσήγαγεν αὐτοὺς III. XII. 33. al. — 10. μανὰ recepi ex 22. 33. 36. al.; vulgo μάννα. — 14. ἐν ἡμέραις ἑορτῆς III. XII. 26. al. — 15. ἡ αἰσχύνη III. 22. 26. 33. al.; vulgo ἡ om., cf. 2, 6. — 17. ante ὧν forsitan excidit ἀνθ' — ἐναντίον III. 22. 23. al. —

τοῖς προςτάγμασι κυρίου οἷς ἔδωκε κατὰ πρόσωπον ἡμῶν. [19]ἀπὸ
τῆς ἡμέρας ἧς ἐξήγαγε κύριος τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐκ γῆς
Αἰγύπτου, καὶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης ἤμεϑα ἀπειϑοῦντες πρὸς
κύριον ϑεὸν ἡμῶν, καὶ ἐσχεδιάζομεν πρὸς τὸ μὴ ἀκούειν τῆς φω-
νῆς αὐτοῦ. [20]καὶ ἐκολλήϑη εἰς ἡμᾶς τὰ κακὰ καὶ ἡ ἀρὰ ἣν
συνέταξε κύριος τῷ Μωυσῇ παιδὶ αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ ᾗ ἐξήγαγε τοὺς
πατέρας ἡμῶν ἐκ γῆς Αἰγύπτου δοῦναι ἡμῖν γῆν ῥέουσαν γάλα
καὶ μέλι, ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη. [21]καὶ οὐκ ἠκούσαμεν τῆς
φωνῆς κυρίου τοῦ ϑεοῦ ἡμῶν κατὰ πάντας τοὺς λόγους τῶν
προφητῶν ὧν ἀπέστειλε πρὸς ἡμᾶς, [22]καὶ ᾠχόμεϑα ἕκαστος
ἐν διανοίᾳ καρδίας αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς ἐργάζεσϑαι ϑεοῖς
ἑτέροις, ποιῆσαι τὰ κακὰ κατ' ὀφϑαλμοὺς κυρίου ϑεοῦ ἡμῶν.
II. καὶ ἔστησε κύριος τὸν λόγον αὐτοῦ ὃν ἐλάλησεν ἐφ' ἡμᾶς
καὶ ἐπὶ τοὺς δικαστὰς ἡμῶν τοὺς δικάσαντας τὸν Ἰσραὴλ
καὶ ἐπὶ τοὺς βασιλεῖς ἡμῶν καὶ ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας ἡμῶν καὶ ἐπὶ
ἄνϑρωπον Ἰσραὴλ καὶ Ἰούδα, [2]τοῦ ἀγαγεῖν ἐφ' ἡμᾶς κακὰ με-
γάλα, ἃ οὐκ ἐποιήϑη ὑποκάτω παντὸς τοῦ οὐρανοῦ καϑὰ ἐποιήϑη
ἐν Ἱερουσαλὴμ, κατὰ τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ νόμῳ Μωυσῆ, [3]τοῦ
φαγεῖν ἡμᾶς ἄνϑρωπον σάρκας υἱοῦ αὐτοῦ καὶ ἄνϑρωπον σάρκας
ϑυγατρὸς αὐτοῦ. [4]καὶ ἔδωκεν αὐτοὺς ὑποχειρίους πάσαις ταῖς
βασιλείαις ταῖς κύκλῳ ἡμῶν, εἰς ὀνειδισμὸν καὶ εἰς ἄβατον
ἐν πᾶσι τοῖς λαοῖς τοῖς κύκλῳ ἡμῶν οὗ διέσπειρεν αὐτοὺς
κύριος ἐκεῖ. [5]καὶ ἐγενήϑησαν ὑποκάτω καὶ οὐκ ἐπάνω, ὅτι
ἡμάρτομεν κυρίῳ ϑεῷ ἡμῶν πρὸς τὸ μὴ ἀκούειν τῆς φωνῆς
αὐτοῦ.

[6]Τῷ κυρίῳ ϑεῷ ἡμῶν ἡ δικαιοσύνη, ἡμῖν δὲ καὶ τοῖς
πατράσιν ἡμῶν ἡ αἰσχύνη τῶν προςώπων ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη.
[7]ἃ ἐλάλησε κύριος ἐφ' ἡμᾶς, πάντα τὰ κακὰ ταῦτα ἦλϑεν
ἐφ' ἡμᾶς. [8]καὶ οὐκ ἐδεήϑημεν τοῦ προςώπου κυρίου τοῦ
ἀποστρέψαι ἕκαστον ἀπὸ τῶν νοημάτων τῆς καρδίας αὐτῶν
τῆς πονηρᾶς. [9]καὶ ἐγρηγόρησε κύριος ἐπὶ τοῖς κακοῖς, καὶ
ἐπήγαγε κύριος ἐφ' ἡμᾶς, ὅτι δίκαιος ὁ κύριος ἐπὶ πάντα
τὰ ἔργα αὐτοῦ ἃ ἐνετείλατο ἡμῖν. [10]καὶ οὐκ ἠκούσαμεν τῆς

II. 2. οὐκ ἐποιήϑη III. XII. 33. 49. multique libri; vulgo οὐκ ἐποίησεν — 4. εἰς ἄβατον III. XII. 26. multique l.; vulgo εἰς om. — τοῖς κύκλῳ ἡμῶν III. 26. multique l.; vulgo ἡμῶν om. — 5. ἐγενήϑημεν 22. 36. al. — 7. ἃ ἐλάλ.] διότι ἐλάλ. 22. 36. 48. al. — ἃ post ταῦτα delevi, abest a XII. 26. 33. al. — 8. καρδίας αὐτοῦ III. 36. 48. al. — 9. καὶ ἐπ.] οἷς ἐπ. XII. 22. 33. multique l. — κύριος ante ἐφ' om. 22. 36. 48. al. —

φωνῆς αὐτοῦ, πορεύεσθαι τοῖς προστάγμασι κυρίου οἷς ἔδωκε
κατὰ πρόσωπον ἡμῶν. 11 καὶ νῦν, κύριε ὁ θεὸς Ἰσραὴλ, ὃς
ἐξήγαγες τὸν λαόν σου ἐκ γῆς Αἰγύπτου ἐν χειρὶ κραταιᾷ καὶ
ἐν σημείοις καὶ ἐν τέρασι καὶ ἐν δυνάμει μεγάλῃ καὶ ἐν
βραχίονι ὑψηλῷ, καὶ ἐποίησας σεαυτῷ ὄνομα ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη,
12 ἡμάρτομεν, ἠσεβήσαμεν, ἠδικήσαμεν, κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν,
ἐπὶ πᾶσι τοῖς δικαιώμασί σου. 13 ἀποστραφήτω δὴ ὁ θυμός
σου ἀφ᾽ ἡμῶν, ὅτι κατελείφθημεν ὀλίγοι ἐν τοῖς ἔθνεσιν οὗ
διέσπειρας ἡμᾶς ἐκεῖ. 14 εἰςάκουσον, κύριε, τῆς προσευχῆς ἡμῶν
καὶ τῆς δεήσεως ἡμῶν, καὶ ἐξελοῦ ἡμᾶς ἕνεκέν σου καὶ δος ἡμῖν
χάριν κατὰ πρόσωπον τῶν ἀποικισάντων ἡμᾶς, 15 ἵνα γνῷ πᾶσα
ἡ γῆ ὅτι σὺ κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν, ὅτι τὸ ὄνομά σου ἐπεκλήθη ἐπὶ
Ἰσραὴλ καὶ ἐπὶ τὸ γένος αὐτοῦ. 16 κύριε, κάτιδε ἐκ τοῦ οἴκου
τοῦ ἁγίου σου καὶ ἐννόησον εἰς ἡμᾶς, κλῖνον, κύριε, τὸ οὖς σου
καὶ ἄκουσον. 17 ἄνοιξον, κύριε, τοὺς ὀφθαλμούς σου καὶ ἴδε, ὅτι
οὐχ οἱ τεθνηκότες ἐν τῷ ᾅδῃ, ὧν ἐλήφθη τὸ πνεῦμα αὐτῶν ἀπὸ
τῶν σπλάγχνων αὐτῶν, δώσουσι δόξαν καὶ δικαίωμα τῷ κυρίῳ·
18 ἀλλὰ ἡ ψυχὴ ἡ λυπουμένη ἐπὶ τὸ μέγεθος, ὃ βαδίζει κύπτον
καὶ ἀσθενοῦν, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ ἐκλείποντες καὶ ἡ ψυχὴ ἡ πει-
νῶσα δώσουσί σοι δόξαν καὶ δικαιοσύνην, κύριε. 19 ὅτι οὐκ ἐπὶ
τὰ δικαιώματα τῶν πατέρων ἡμῶν καὶ τῶν βασιλέων ἡμῶν ἡμεῖς κα-
ταβάλλομεν τὸν ἔλεον ἡμῶν κατὰ πρόσωπόν σου, κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν,
20 ὅτι ἐνῆκας τὸν θυμόν σου καὶ τὴν ὀργήν σου εἰς ἡμᾶς, καθά-
περ ἐλάλησας ἐν χειρὶ τῶν παίδων σου τῶν προφητῶν λέγων·
21 οὕτως εἶπε κύριος· κλίνατε τὸν ὦμον ὑμῶν ἐργάσασθαι τῷ βα-
σιλεῖ Βαβυλῶνος, καὶ καθίσατε ἐπὶ τὴν γῆν ἣν δέδωκα τοῖς
πατράσιν ὑμῶν. 22 καὶ ἐὰν μὴ ἀκούσητε τῆς φωνῆς κυρίου ἐργά-
σασθαι τῷ βασιλεῖ Βαβυλῶνος, 23 ἐκλείψειν ποιήσω ἐκ πόλεων Ἰούδα
καὶ ἔξωθεν Ἱερουσαλὴμ φωνὴν εὐφροσύνης καὶ φωνὴν χαρμοσύνης,
φωνὴν νυμφίου καὶ φωνὴν νύμφης, καὶ ἔσται πᾶσα ἡ γῆ εἰς ἄβατον

---

13. δὴ III. 23. 26. 33. multique l., vulgo om. — ὀλίγοι ἀπὸ πολλῶν 22. 36. al. — 15. σὺ εἶ XII. 22. 26. 33. multique l. — ἐπικέκληται III. XII. 33. 49. al. — 16. καὶ ante κλῖνον delevi, om. III. XII. 22. 26. 33. et multi l. — 17. κύριε addidi ex III. XII. 26. 33. al. — τοὺς ante ὀφθ. recepi ex III. 22. 26. 33. et multis l. — 18. Ewaldo iudice pro ἐπὶ τὸ scribendum est καὶ τὸ: interpres sane erravit, sed aegre dixeris quomodo — 19. ἔλεον ἡμῶν III. XII. 22. 23. 26. multique l.; vulgo ἡμῶν om. — 20. λέγων recepi ex III. XII. 22. 26. 33. multisque l.; vulgo om. — 21. ἐπὶ τῆς γῆς ἧς III. XII. 23. 26. 33. al. — 23. ἐκ πόλεως III. XII. 23. 26. al. — χαρμονῆς 36. 48. al., cf. 4, 23. —

ἀπὸ ἐνοικούντων. [24]καὶ οὐκ ἠκούσαμεν τῆς φωνῆς σου ἐργάσασθαι τῷ
βασιλεῖ Βαβυλῶνος, καὶ ἔστησας τοὺς λόγους σου οὓς ἐλάλησας ἐν
χερσὶ τῶν παίδων σου τῶν προφητῶν, τοῦ ἐξενεχθῆναι τὰ ὀστᾶ
βασιλέων ἡμῶν καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν πατέρων ἡμῶν ἐκ τοῦ τόπου αὐτῶν.
[25]καὶ ἰδού ἐστιν ἐξεῤῥιμμένα τῷ καύματι τῆς ἡμέρας καὶ τῷ πα-
γετῷ τῆς νυκτός· καὶ ἀπεθάνοσαν ἐν πόνοις πονηροῖς, ἐν λιμῷ καὶ ἐν
ῥομφαίᾳ καὶ ἐν ἀποστολῇ. [26]καὶ ἔθηκας τὸν οἶκον οὗ ἐπεκλήθη τὸ
ὄνομά σου ἐπ᾽ αὐτῷ ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη, διὰ πονηρίαν οἴκου Ἰσραὴλ καὶ
οἴκου Ἰούδα. [27]καὶ ἐποίησας εἰς ἡμᾶς, κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν, κατὰ
πᾶσαν ἐπιείκειάν σου καὶ κατὰ πάντα οἰκτιρμόν σου τὸν μέγαν,
[28]καθὰ ἐλάλησας ἐν χειρὶ παιδός σου Μωυσῆ, ἐν ἡμέρᾳ ἐντειλα-
μένου σου αὐτῷ γράψαι τὸν νόμον σου ἐναντίον υἱῶν Ἰσραὴλ λέγων·
[29]ἐὰν μὴ ἀκούσητε τῆς φωνῆς μου, ἦ μὴν ἡ βόμβησις ἡ μεγάλη
ἡ πολλὴ αὕτη ἀποστρέψει εἰς μικρὰν ἐν τοῖς ἔθνεσιν οὗ διασπερῶ
αὐτοὺς ἐκεῖ. [30]ὅτι ἔγνων ὅτι οὐ μὴ ἀκούσωσί μου, ὅτι λαὸς
σκληροτράχηλός ἐστι. καὶ ἐπιστρέψουσιν ἐπὶ καρδίαν αὐτῶν ἐν γῇ
ἀποικισμοῦ αὐτῶν, [31]καὶ γνώσονται ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν.
καὶ δώσω αὐτοῖς καρδίαν καὶ ὦτα ἀκούοντα, [32]καὶ αἰνέσουσί με
ἐν γῇ ἀποικισμοῦ αὐτῶν, καὶ μνησθήσονται τοῦ ὀνόματός μου,
[33]καὶ ἀποστρέψουσιν ἀπὸ τοῦ νώτου αὐτῶν τοῦ σκληροῦ καὶ ἀπὸ
πονηρῶν πραγμάτων αὐτῶν, ὅτι μνησθήσονται τῆς ὁδοῦ πατέρων
αὐτῶν τῶν ἁμαρτόντων ἔναντι κυρίου. [34]καὶ ἀποστρέψω αὐτοὺς
εἰς τὴν γῆν ἣν ὤμοσα τοῖς πατράσιν αὐτῶν, τῷ Ἀβραὰμ καὶ τῷ
Ἰσαὰκ καὶ τῷ Ἰακώβ, καὶ κυριεύσουσιν αὐτῆς· καὶ πληθυνῶ
αὐτούς, καὶ οὐ μὴ σμικρυνθῶσι. [35]καὶ στήσω αὐτοῖς διαθήκην
αἰώνιον τοῦ εἶναί με αὐτοῖς εἰς θεόν, καὶ αὐτοὶ ἔσονταί μοι εἰς
λαόν, καὶ οὐ κινήσω ἔτι τὸν λαόν μου Ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς γῆς ἧς
ἔδωκα αὐτοῖς.

III. Κύριε παντοκράτωρ ὁ θεὸς Ἰσραήλ, ψυχὴ ἐν στενοῖς
καὶ πνεῦμα ἀκηδιῶν κέκραγε πρὸς σέ. [2]ἄκουσον κύριε καὶ
ἐλέησον, ὅτι ἡμάρτομεν ἐναντίον σου, [3]ὅτι σὺ καθήμενος τὸν

24. τῶν βασιλέων III. 22. 36. al. — post βασιλ. ἡμῶν addit III καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν ἀρχόντων ἡμῶν — 25. ἐστιν] εἰσιν III. XII. 26. 33. al. — 26. οἶκόν σου οὗ III. XII. 23. 26. al. — ἐπικέκληται III. XII. 23. 26. al. — ἐπ᾽ αὐτῷ ἔρημον 22. 36. 48. al. — 29. ἦ μὴν scripsi cum paucis l., 49. 51. al.; vulgo εἰ μὴν — καὶ ἡ πολλὴ III. 22. 23. 26. al. — εἰς μακρὰν III. 26. 33. al. — 31. καρδίαν συνετὴν 22. 36. al. — 33. ἀπὸ τῶν πον. III. 22. 33. 48. al. — πραγμάτων III. XII. 22. 26. multique l.; vulgo προσταγμάτων — τῶν πατέρων XII. 22. 33. et multi l. — ἁμαρτανόντων III. 33. al.

III. 2. κύριε ὅτι θεὸς ἐλεήμων εἶ XII. in m.; καὶ ἐλέησον ὅτι θεὸς ἡμῶν (ἐλεήμων omisso ἡμῶν III. Vet. Lat.) εἶ καὶ ἐλέησον 22. 36. 48. al. —

αἰῶνα, καὶ ἡμεῖς ἀπολλύμενοι τὸν αἰῶνα. [4]κύριε παντοκρά-
τωρ ὁ θεὸς Ἰσραήλ, ἄκουσον δὴ τῆς προςευχῆς τῶν τεθνη-
κότων Ἰσραὴλ καὶ υἱῶν τῶν ἁμαρτανόντων ἐναντίον σου, οἳ οὐκ
ἤκουσαν τῆς φωνῆς σου θεοῦ αὐτῶν, καὶ ἐκολλήθη ἡμῖν τὰ
κακά. [5]μὴ μνησθῇς ἀδικιῶν πατέρων ἡμῶν, ἀλλὰ μνήσθητι
χειρός σου καὶ ὀνόματός σου ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ, [6]ὅτι σὺ κύριος
ὁ θεὸς ἡμῶν, καὶ αἰνέσομέν σε, κύριε, [7]ὅτι διὰ τοῦτο ἔδωκας τὸν
φόβον σου ἐπὶ καρδίαν ἡμῶν καὶ ἐπικαλεῖσθαι τὸ ὄνομά σου· καὶ
αἰνέσομέν σε ἐν τῇ ἀποικίᾳ ἡμῶν, ὅτι ἀπεστρέψαμεν ἀπὸ καρδίας
ἡμῶν πᾶσαν ἀδικίαν πατέρων ἡμῶν τῶν ἡμαρτηκότων ἐναντίον
σου. [8]ἰδοὺ ἡμεῖς σήμερον ἐν τῇ ἀποικίᾳ ἡμῶν, οὗ διέσπειρας
ἡμᾶς ἐκεῖ εἰς ὀνειδισμὸν καὶ εἰς ἀρὰν καὶ εἰς ὄφλησιν κατὰ πά-
σας τὰς ἀδικίας πατέρων ἡμῶν, οἳ ἀπέστησαν ἀπὸ κυρίου θεοῦ
ἡμῶν.

[9]Ἄκουε, Ἰσραήλ, ἐντολὰς ζωῆς, ἐνωτίσασθε γνῶναι φρόνησιν.
[10]τί ἐστιν Ἰσραήλ, τί ὅτι ἐν γῇ τῶν ἐχθρῶν εἶ, ἐπαλαιώθης ἐν
γῇ ἀλλοτρίᾳ, συνεμιάνθης τοῖς νεκροῖς, [11]προςελογίσθης μετὰ τῶν
εἰς ᾅδου; [12]ἐγκατέλιπες τὴν πηγὴν τῆς σοφίας. [13]τῇ ὁδῷ τοῦ
θεοῦ εἰ ἐπορεύθης, κατῴκεις ἂν ἐν εἰρήνῃ τὸν αἰῶνα χρόνον.
[14]μάθε ποῦ ἐστι φρόνησις, ποῦ ἐστιν ἰσχύς, ποῦ ἐστι σύνεσις, τοῦ
γνῶναι ἅμα ποῦ ἐστι μακροβίωσις καὶ ζωή, ποῦ ἐστι φῶς ὀφθαλ-
μῶν καὶ εἰρήνη. [15]τίς εὗρε τὸν τόπον αὐτῆς, καὶ τίς εἰςῆλθεν
εἰς τοὺς θησαυροὺς αὐτῆς; [16]ποῦ εἰσὶν οἱ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν καὶ
οἱ κυριεύοντες τῶν θηρίων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς, [17]οἱ ἐν τοῖς ὀρνέοις
τοῦ οὐρανοῦ ἐμπαίζοντες, καὶ τὸ ἀργύριον θησαυρίζοντες καὶ τὸ
χρυσίον ᾧ ἐπεποίθεισαν ἄνθρωποι, καὶ οὐκ ἔστι τέλος τῆς κτήσεως
αὐτῶν; [18]ὅτι οἱ τὸ ἀργύριον τεκταίνοντες καὶ μεριμνῶντες, καὶ
οὐκ ἔστιν ἐξεύρεσις τῶν ἔργων αὐτῶν. [19]ἠφανίσθησαν καὶ εἰς
ᾅδου κατέβησαν, καὶ ἄλλοι ἀνέστησαν ἀντ᾽ αὐτῶν. [20]νεώτεροι
εἶδον φῶς καὶ κατῴκησαν ἐπὶ τῆς γῆς, ὁδὸν δὲ ἐπιστήμης οὐκ
ἔγνωσαν [21]οὐδὲ συνῆκαν τρίβους αὐτῆς. οὐδὲ ἀντελάβοντο αὐτῆς
οἱ υἱοὶ αὐτῶν, ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτῆς πόῤῥω ἐγενήθησαν. [22]οὐδὲ

---

4. σου θεοῦ] κυρίου θ. XII. 62. al.; κυρίου τοῦ θ. 26. 33. 36. al.; σου om. III. — 7. καὶ ἐπικαλ.] τοῦ ἐπικ. III. XII. 22. 33. multique l. — 8. τῶν πατέρων XII. 22. 23. 26. 33. al.

10. τί ante ὅτι om. III. XII. 23. 26. 33. et multi l. — ἐν τῇ γῇ τῶν III. 22. 36. al. — 13. χρόνον recepi ex III. XII. 22. 33. multisque l., cf. vs. 32.; vulgo om. — 18. ὅτι om. 22. 26. 36. al. — 19. ἀντανέστησαν III. 22. 26 51. al. — 21. ὁδοῦ αὐτῆς 26. 239. Syr.; vulgo absurde ὁδοῦ αὐτῶν —

ἠκούσθη ἐν Χαναὰν, οὐδὲ ὤφθη ἐν Θαιμάν. 23οἵ τε υἱοὶ Ἄγαρ οἱ ἐκζητοῦντες τὴν σύνεσιν ἐπὶ τῆς γῆς, οἱ ἔμποροι τῆς Μεῤῥὰν καὶ Θαιμὰν, καὶ οἱ μυθολόγοι καὶ οἱ ἐκζητηταὶ τῆς συνέσεως, ὁδὸν δὲ σοφίας οὐκ ἔγνωσαν, οὐδὲ ἐμνήσθησαν τὰς τρίβους αὐτῆς.

24Ὦ Ἰσραὴλ, ὡς μέγας ὁ οἶκος τοῦ θεοῦ, καὶ ἐπιμήκης ὁ τόπος τῆς κτήσεως αὐτοῦ· 25μέγας καὶ οὐκ ἔχει τελευτὴν, ὑψηλὸς καὶ ἀμέτρητος. 26ἐκεῖ ἐγεννήθησαν οἱ γίγαντες οἱ ὀνομαστοὶ ἀπ' ἀρχῆς, γενόμενοι εὐμεγέθεις, ἐπιστάμενοι πόλεμον. 27οὐ τούτους ἐξελέξατο ὁ θεὸς, οὐδὲ ὁδὸν ἐπιστήμης ἔδωκεν αὐτοῖς· 28καὶ ἀπώλοντο παρὰ τὸ μὴ ἔχειν φρόνησιν, ἀπώλοντο διὰ τὴν ἀβουλίαν αὐτῶν. 29τίς ἀνέβη εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἔλαβεν αὐτὴν, καὶ κατεβίβασεν αὐτὴν ἐκ τῶν νεφελῶν; 30τίς διέβη πέραν τῆς θαλάσσης καὶ εὗρεν αὐτὴν, καὶ οἴσει αὐτὴν χρυσίου ἐκλεκτοῦ; 31οὐκ ἔστιν ὁ γινώσκων τὴν ὁδὸν αὐτῆς, οὐδὲ ὁ ἐνθυμούμενος τὴν τρίβον αὐτῆς· 32ἀλλ' ὁ εἰδὼς τὰ πάντα γινώσκει αὐτὴν, ἐξεῦρεν αὐτὴν τῇ συνέσει αὐτοῦ· ὁ κατασκευάσας τὴν γῆν εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον ἐνέπλησεν αὐτὴν κτηνῶν τετραπέδων· 33ὁ ἀποστέλλων τὸ φῶς καὶ πορεύεται, ἐκάλεσεν αὐτὸ καὶ ὑπήκουσεν αὐτῷ τρόμῳ· 34οἱ δὲ ἀστέρες ἔλαμψαν ἐν ταῖς φυλακαῖς αὐτῶν καὶ εὐφράνθησαν, ἐκάλεσεν αὐτοὺς καὶ εἶπον· πάρεσμεν· ἔλαμψαν μετ' εὐφροσύνης τῷ ποιήσαντι αὐτούς. 35οὗτος ὁ θεὸς ἡμῶν, οὐ λογισθήσεται ἕτερος πρὸς αὐτόν. 36ἐξεῦρε πᾶσαν ὁδὸν ἐπιστήμης, καὶ ἔδωκεν αὐτὴν Ἰακὼβ τῷ παιδὶ αὐτοῦ καὶ Ἰσραὴλ τῷ ἠγαπημένῳ ὑπ' αὐτοῦ. 37μετὰ τοῦτο ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη, καὶ ἐν τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη. **IV.** αὕτη ἡ βίβλος τῶν προσταγμάτων τοῦ θεοῦ, καὶ ὁ νόμος ὁ ὑπάρχων εἰς τὸν αἰῶνα. πάντες οἱ κρατοῦντες αὐτὴν εἰς ζωὴν, οἱ δὲ καταλείποντες αὐτὴν ἀποθανοῦνται. 2ἐπιστρέφου Ἰακὼβ καὶ ἐπιλαβοῦ αὐτῆς, διόδευσον πρὸς τὴν λάμψιν κατέναντι τοῦ φωτὸς αὐτῆς. 3μὴ δῷς ἑτέρῳ τὴν δόξαν σου, καὶ τὰ συμφέροντά σοι ἔθνει ἀλλοτρίῳ. 4μακάριοι ἐσμὲν Ἰσραὴλ, ὅτι τὰ ἀρεστὰ τοῦ θεοῦ ἡμῖν γνωστά ἐστιν.

---

23. οἵ τε] οὔτε III. XII. 36. 49. al.; fortasse ex emend. legendum ὅτι — οἱ ante ἐπὶ τῆς cum nonnullis l. 22. 36. 48. al. delevi. Ewald l. l. p. 277. οἳ pro οἱ scribendum existimat — Hitzigio iudice (die Psalmen historisch kritisch untersucht p. 119.) cui Ewald adsentitur, interpres male legit מרן Μεῤῥὰν pro מדן = מדין — δὲ post ὁδὸν om. III. 62. — 24. εὐμήκης 22. 36. 48. al. — 26. οἱ ἀπ' ἀρχῆς III. XII. 22. 26. et permulti l. — 33. πορεύσεται XII. 33. 49. al. — 36. ὑπ' om. III. (XII. addidit in m.) 22. 23. 33. al. — IV. 1. κρατοῦντες αὐτῆς III. 33. 49. al. — 4. τῷ θεῷ III. XII. 23. 26. multique l.

5 Θαρσεῖτε λαός μου, μνημόσυνον Ἰσραήλ. 6 ἐπράϑητε τοῖς
ἔϑνεσιν οὐκ εἰς ἀπώλειαν, διὰ δὲ τὸ παροργίσαι ὑμᾶς τὸν ϑεὸν
παρεδόϑητε τοῖς ὑπεναντίοις, 7 παρωξύνατε γὰρ τὸν ποιήσαντα
ὑμᾶς ϑύσαντες δαιμονίοις καὶ οὐ ϑεῷ. 8 ἐπελάϑεσϑε δὲ τὸν
τροφεύσαντα ὑμᾶς ϑεὸν αἰώνιον, ἐλυπήσατε δὲ καὶ τὴν ἐκϑρέψασαν
ὑμᾶς Ἱερουσαλήμ. 9 εἶδε γὰρ τὴν ἐπελϑοῦσαν ὑμῖν ὀργὴν παρὰ
τοῦ ϑεοῦ, καὶ εἶπεν· ἀκούσατε αἱ πάροικοι Σιών, ἐπήγαγε γάρ
μοι ὁ ϑεὸς πένϑος μέγα. 10 εἶδον γὰρ τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν υἱῶν
μου καὶ τῶν ϑυγατέρων, ἣν ἐπήγαγεν αὐτοῖς ὁ αἰώνιος. 11 ἔϑρεψα
γὰρ αὐτοὺς μετ' εὐφροσύνης, ἐξαπέστειλα δὲ αὐτοὺς μετὰ κλαυϑμοῦ
καὶ πένϑους. 12 μηδεὶς ἐπιχαιρέτω μοι τῇ χήρᾳ καὶ καταλειφϑείσῃ
ὑπὸ πολλῶν· ἠρημώϑην διὰ τὰς ἁμαρτίας τῶν τέκνων μου, διότι
ἐξέκλιναν ἐκ νόμου ϑεοῦ, 13 δικαιώματα δὲ αὐτοῦ οὐκ ἔγνωσαν,
οὐδὲ ἐπορεύϑησαν ὁδοῖς ἐντολῶν ϑεοῦ, οὐδὲ τρίβους παιδείας ἐν
δικαιοσύνῃ αὐτοῦ ἐπέβησαν. 14 ἐλϑέτωσαν αἱ πάροικοι Σιὼν καὶ
μνήσϑητε τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν υἱῶν μου καὶ ϑυγατέρων, ἣν
ἐπήγαγεν αὐτοῖς ὁ αἰώνιος. 15 ἐπήγαγε γὰρ ἐπ' αὐτοὺς ἔϑνος
μακρόϑεν, ἔϑνος ἀναιδὲς καὶ ἀλλόγλωσσον· ὅτι οὐκ ᾐσχύνϑησαν
πρεσβύτην, οὐδὲ παιδίον ἠλέησαν, 16 καὶ ἀπήγαγον τοὺς ἀγαπητοὺς
τῆς χήρας, καὶ ἀπὸ τῶν ϑυγατέρων τὴν μόνην ἠρήμωσαν. 17 ἐγὼ
δὲ τί δυνατὴ βοηϑῆσαι ὑμῖν; 18 ὁ γὰρ ἐπαγαγὼν τὰ κακὰ ἐξελεῖ-
ται ὑμᾶς ἐκ χειρὸς ἐχϑρῶν ὑμῶν. 19 βαδίζετε, τέκνα, βαδίζετε,
ἐγὼ γὰρ κατελείφϑην ἔρημος. 20 ἐξεδυσάμην τὴν στολὴν τῆς
εἰρήνης, ἐνεδυσάμην δὲ σάκκον τῆς δεήσεώς μου· κεκράξομαι πρὸς
τὸν αἰώνιον ἐν ταῖς ἡμέραις μου. 21 ϑαρσεῖτε, τέκνα, βοήσατε
πρὸς τὸν ϑεόν, καὶ ἐξελεῖται ὑμᾶς ἐκ δυναστείας, ἐκ χειρὸς
ἐχϑρῶν. 22 ἐγὼ γὰρ ἤλπισα ἐπὶ τῷ αἰωνίῳ τὴν σωτηρίαν ὑμῶν,
καὶ ἦλϑέ μοι χαρὰ παρὰ τοῦ ἁγίου ἐπὶ τῇ ἐλεημοσύνῃ, ᾗ ἥξει

5. λαὸς ϑεοῦ 22. 36. 48. al. — 6. δὲ post διὰ recepi ex III. XII. 22. 26. 33. multisque l. — 8. δὲ post ἐπελάϑεσϑε recepi ex III. XII. 22. 33. 36. multisque l. — τροφεύσαντα] ποιήσαντα 33. 49. al. — τοῦ τροφεύσαντος ὑ. ϑεοῦ αἰωνίου 22. 36. al. — 9. γάρ post ἐπήγαγε recepi ex III. 22. 33. 36. multisque l., Vet. Lat. Syr. Ar. — μέγα] αἰώνιον 22. 36. al. — 10. εἶδον δὲ 22. 36. al. — τῶν ante ϑυγατέρων om. XII. 33. 36. 48. al., cf. vs. 14. — 11. δὲ αὐτοὺς scripsi cum XII. 22. 23. 33. multisque l.; vulgo αὐτοὺς om. — 13. δικαιώματα δὲ recepi ex III. XII. 22. 23. et permultis l.; vulgo: καὶ δικ. — ἔγνωσαν] ἐφύλαξαν III. — 14. τῶν ϑυγατέρων III. XII. 23. 49. al. — 15. ὅτι] οἳ III. 22. 26 et nonnulli l. — 17. τί δύναμαι III. 51. 62. 106. — 18. addunt ὑμῖν post ἐπαγαγὼν XII. 23. 49. al., post κακὰ III. 22. 36. al. — 20. ἐξεδυσάμην δὲ ac dein καὶ ἐνεδυσ. σάκκον 22. 36. 48. al., posterius tantum praebent III. 106. Syr. Ar. — τὸν σάκκον 36. 48. al. — 21. ϑαρσεῖτε scripsi cum III. 22. 23. et plerisque l.; vulgo ϑαῤῥεῖτε — 22. ἐγὼ γὰρ ἤδη XII. 23. 26. 33. al. —

ὑμῖν ἐν τάχει παρὰ τοῦ αἰωνίου σωτῆρος ὑμῶν. [23]ἐξέπεμψα γὰρ
ὑμᾶς μετὰ κλαυϑμοῦ καὶ πένϑους, ἀποδώσει δέ μοι ὁ ϑεὸς ὑμᾶς
μετὰ χαρμοσύνης καὶ εὐφροσύνης εἰς τὸν αἰῶνα. [24]ὥςπερ γὰρ
νῦν ἑωράκασιν αἱ πάροικοι Σιὼν τὴν ὑμετέραν αἰχμαλωσίαν, οὕτως
ὄψονται ἐν τάχει τὴν παρὰ τοῦ ϑεοῦ ὑμῶν σωτηρίαν, ἣ ἐπελεύσε-
ται ὑμῖν μετὰ δόξης μεγάλης καὶ λαμπρότητος τοῦ αἰωνίου.
[25]τέκνα, μακροϑυμήσατε τὴν παρὰ τοῦ ϑεοῦ ἐπελϑοῦσαν ὑμῖν
ὀργήν· κατεδίωξέ σε ὁ ἐχϑρὸς, καὶ ὄψει αὐτοῦ τὴν ἀπώλειαν ἐν
τάχει, καὶ ἐπὶ τραχήλους αὐτῶν ἐπιβήσῃ. [26]οἱ τρυφεροί μου
ἐπορεύϑησαν ὁδοὺς τραχείας, ἤρϑησαν ὡς ποίμνιον ἡρπασμένον
ὑπὸ ἐχϑρῶν. [27]ϑαρσήσατε, τέκνα, καὶ βοήσατε πρὸς τὸν ϑεὸν,
ἔσται γὰρ ὑμῶν ὑπὸ τοῦ ἐπάγοντος μνεία. [28]ὥςπερ γὰρ ἐγένετο
ἡ διάνοια ὑμῶν εἰς τὸ πλανηϑῆναι ἀπὸ τοῦ ϑεοῦ, δεκαπλασιάσατε
ἐπιστραφέντες ζητῆσαι αὐτόν. [29]ὁ γὰρ ἐπαγαγὼν ὑμῖν τὰ κακὰ
ἐπάξει ὑμῖν τὴν αἰώνιον εὐφροσύνην μετὰ τῆς σωτηρίας ὑμῶν.

[30]Θάρσει, Ἱερουσαλὴμ, παρακαλέσει σε ὁ ὀνομάσας σε.
[31]δείλαιοι οἱ σὲ κακώσαντες καὶ ἐπιχαρέντες τῇ σῇ πτώσει,
[32]δείλαιαι αἱ πόλεις αἷς ἐδούλευσαν τὰ τέκνα σου, δειλαία ἡ δεξα-
μένη τοὺς υἱούς σου. [33]ὥςπερ γὰρ ἐχάρη ἐπὶ τῇ σῇ πτώσει καὶ
εὐφράνϑη ἐπὶ τῷ πτώματί σου, οὕτως λυπηϑήσεται ἐπὶ τῇ ἑαυτῆς
ἐρημίᾳ. [34]καὶ περιελῶ αὐτῆς τὸ ἀγαλλίαμα τῆς πολυοχλίας, καὶ
τὸ ἀγαυρίαμα αὐτῆς εἰς πένϑος. [35]πῦρ γὰρ ἐπελεύσεται αὐτῇ
παρὰ τοῦ αἰωνίου εἰς ἡμέρας μακρὰς, καὶ κατοικηϑήσεται ὑπὸ
δαιμονίων τὸν πλείονα χρόνον. [36]περίβλεψαι πρὸς ἀνατολὰς,
Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἴδε τὴν εὐφροσύνην τὴν παρὰ τοῦ ϑεοῦ σοι
ἐρχομένην. [37]ἰδοὺ ἔρχονται οἱ υἱοί σου οὓς ἐξαπέστειλας, ἔρχονται
συνηγμένοι ἀπὸ ἀνατολῶν ἕως δυσμῶν τῷ ῥήματι τοῦ ἁγίου, χαί-
ροντες τῇ τοῦ ϑεοῦ δόξῃ. **V.** ἔκδυσαι, Ἱερουσαλὴμ, τὴν στολὴν
τοῦ πένϑους καὶ τῆς κακώσεώς σου, καὶ ἔνδυσαι τὴν εὐπρέπειαν
τῆς παρὰ τοῦ ϑεοῦ δόξης εἰς τὸν αἰῶνα. [2]περιβαλοῦ τὴν διπλοΐδα

---

23. μετὰ πένϑους κ. κλαυϑμοῦ III. XII. 26. al.; sed v. vs. 11. — χαρμονῆς 36. 48. al. — 25. κατεδίωξε γάρ σε III. XII. 23. 33. al. — ὁ ἐχϑρός σου III. 22. 23. 26. 33. et multi l. — ἐπὶ τραχήλου αὐτοῦ 22. 36. 48. al. — 27. ϑαρσεῖτε τ. κ. βοᾶτε 22. 36. 48. al. — ἐπαγαγόντος XII. 26. al. — 28. πλανηϑῆναι ὑμᾶς III. 23. 26. 33. al. — οὕτω νῦν δεκαπλ. III. — 29. τὴν om. 22. 36. 48. al.

30. παρακαλεῖ III. 23. 26. al. — 32. ἐδούλευσε 22. 36. 48. al. — 34. γαυρίαμα 49. 51. al. — ἔσται add. post αὐτῆς III. XII. 23. 26. 33. al.; post πένϑος 22. 36. 48. al. — 36. περίβλεψαι recepi ex III. XII. 22. 23. et plurimis l.; vulgo περίβλεψον, cf. 5, 5. — 37. ἕως] καὶ 22. 33. 36. al. —

τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ δικαιοσύνης, ἐπίθου τὴν μίτραν ἐπὶ τὴν κεφα
λήν σου τῆς δόξης τοῦ αἰωνίου. [3]ὁ γὰρ θεὸς δείξει τῇ ὑπ
οὐρανὸν πάσῃ τὴν σὴν λαμπρότητα. [4]κληθήσεται γάρ σου τ
ὄνομα παρὰ τοῦ θεοῦ εἰς τὸν αἰῶνα εἰρήνη δικαιοσύνης καὶ δόξ
θεοσεβείας. [5]ἀνάστηθι, Ἱερουσαλὴμ, καὶ στῆθι ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ
καὶ περίβλεψαι πρὸς ἀνατολὰς καὶ ἴδε συνηγμένα τὰ τέκνα σο
ἀπὸ ἡλίου δυσμῶν ἕως ἀνατολῶν τῷ ῥήματι τοῦ ἁγίου, χαίροντα
τῇ τοῦ θεοῦ μνείᾳ. [6]ἐξῆλθον γὰρ παρὰ σοῦ πεζοὶ ἀγόμενοι ὑπ
ἐχθρῶν, εἰσάγει δὲ αὐτοὺς ὁ θεὸς πρὸς σὲ αἰρομένους μετὰ δόξη
ὡς θρόνον βασιλείας. [7]συνέταξε γὰρ ὁ θεὸς ταπεινοῦσθαι πᾶ
ὄρος ὑψηλὸν καὶ θῖνας ἀενναόυς, καὶ φάραγγας πληροῦσθαι εἰ
ὁμαλισμὸν τῆς γῆς, ἵνα βαδίσῃ Ἰσραὴλ ἀσφαλῶς τῇ τοῦ θεο
δόξῃ. [8]ἐσκίασαν δὲ καὶ οἱ δρυμοὶ καὶ πᾶν ξύλον εὐωδίας τ
Ἰσραὴλ προστάγματι τοῦ θεοῦ. [9]ἡγήσεται γὰρ ὁ θεὸς Ἰσραὴ
μετ' εὐφροσύνης τῷ φωτὶ τῆς δόξης αὐτοῦ σὺν ἐλεημοσύνῃ κα
δικαιοσύνῃ τῇ παρ' αὐτοῦ.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΕΡΕΜΙΟΥ.

Ἀντίγραφον ἐπιστολῆς ἧς ἀπέστειλεν Ἱερεμίας πρὸς τοὺ
ἀχθησομένους αἰχμαλώτους εἰς Βαβυλῶνα ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶ
Βαβυλωνίων, ἀναγγεῖλαι αὐτοῖς καθότι ἐπετάγη αὐτῷ ὑπὸ το
θεοῦ.

[2]Διὰ τὰς ἁμαρτίας ἃς ἡμαρτήκατε ἐναντίον τοῦ θεο
ἀχθήσεσθε εἰς Βαβυλῶνα αἰχμάλωτοι ὑπὸ Ναβουχοδονόσορ βασι-
λέως τῶν Βαβυλωνίων. [3]εἰσελθόντες οὖν εἰς Βαβυλῶνα ἔσεσθε
ἐκεῖ ἔτη πλείονα καὶ χρόνον μακρὸν ἕως γενεῶν ἑπτά· μετὰ τοῦτ
δὲ ἐξάξω ὑμᾶς ἐκεῖθεν μετ' εἰρήνης. [4]νυνὶ δὲ ὄψεσθε ἐν Βαβυ-
λῶνι θεοὺς ἀργυροῦς καὶ χρυσοῦς καὶ ξυλίνους ἐπ' ὤμοις αἰρομένους

V. 5. σου συνηγμ. τὰ τέκνα III. XII. 26. et nonnulli I. — χαίροντε III. XII. 26. 106. — 6. εἰσάξει 22. 36. 48. al. — ὡς θρόνον] ως υἱοὺ XII. 33. 36. al. Vet. Lat., υἱοὺς III. — 9. τοῦ Ἰσραὴλ 22. 36. al.

1. ἀχθησομένους] ἀπαχθέντας 36. 48. al. — ὑπετάγη αὐτοῖς III. 26 106. — 2. ἀχθήσεσθε] ἀπάγεσθε 36. 48. al. — τοῦ βασιλέως III. XII. 26 49. al. — 4. ἐπ' ὤμων 36. 48. al. — δεικνύοντας XII. 26. 49. al. —

δεικνύντας φόβον τοῖς ἔθνεσιν. 5 εὐλαβήθητε οὖν μὴ καὶ ὑμεῖς
ἀφομοιωθέντες τοῖς ἀλλοφύλοις ἀφομοιωθῆτε, καὶ φόβος ὑμᾶς λάβῃ
ἐπ' αὐτοῖς, ἰδόντας ὄχλον ἔμπροσθεν καὶ ὄπισθεν αὐτῶν προσ-
κυνοῦντας αὐτά. 6 εἴπατε δὲ τῇ διανοίᾳ· σοὶ δεῖ προσκυνεῖν,
δέσποτα. 7 ὁ γὰρ ἄγγελός μου μεθ' ὑμῶν ἐστιν, αὐτός τε ἐκζητῶν
τὰς ψυχὰς ὑμῶν.

8 Γλῶσσα γὰρ αὐτῶν ἐστι κατεξυσμένη ὑπὸ τέκτονος, αὐτά
τε περίχρυσα καὶ περιάργυρα, ψευδῆ δ' ἐστὶ καὶ οὐ δύνανται λα-
λεῖν. 9 καὶ ὥσπερ παρθένῳ φιλοκόσμῳ λαμβάνοντες χρυσίον κα-
τασκευάζουσι στεφάνους ἐπὶ τὰς κεφαλὰς τῶν θεῶν αὐτῶν.
10 ἔστι δὲ καὶ ὅτε ὑφαιρούμενοι οἱ ἱερεῖς ἀπὸ τῶν θεῶν αὐτῶν
χρυσίον καὶ ἀργύριον εἰς ἑαυτοὺς καταναλοῦσι, 11 δώσουσι δὲ ἀπ'
αὐτῶν καὶ ταῖς ἐπὶ τοῦ στέγους πόρναις· κοσμοῦσί τε αὐτοὺς ὡς
ἀνθρώπους τοῖς ἐνδύμασι, θεοὺς ἀργυροῦς καὶ θεοὺς χρυσοῦς καὶ
ξυλίνους· 12 οὗτοι δὲ οὐ διασῴζονται ἀπὸ ἰοῦ καὶ βρωμάτων. περι-
βεβλημένων αὐτῶν ἱματισμὸν πορφυροῦν, 13 ἐκμάσσονται τὸ πρόσ-
ωπον αὐτῶν διὰ τὸν ἐκ τῆς οἰκίας κονιορτόν, ὅς ἐστι πλείων ἐπ'
αὐτοῖς. 14 καὶ σκῆπτρον ἔχει ὡς ἄνθρωπος κριτὴς χώρας, ὃς τὸν
εἰς αὐτὸν ἁμαρτάνοντα οὐκ ἀνελεῖ. 15 ἔχει δὲ ἐγχειρίδιον δεξιᾷ
καὶ πέλεκυν, ἑαυτὸν δὲ ἐκ πολέμου καὶ λῃστῶν οὐκ ἐξελεῖται.
16 ὅθεν γνώριμοί εἰσιν οὐκ ὄντες θεοί· μὴ οὖν φοβηθῆτε αὐτούς.

17 Ὥςπερ γὰρ σκεῦος ἀνθρώπου συντριβὲν ἀχρεῖον γίνεται,
τοιοῦτοι ὑπάρχουσιν οἱ θεοὶ αὐτῶν. καθιδρυμένων αὐτῶν ἐν τοῖς
οἴκοις, οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν πλήρεις εἰσὶ κονιορτοῦ ἀπὸ τῶν ποδῶν
τῶν εἰςπορευομένων. 18 καὶ ὥςπερ τινὶ ἠδικηκότι βασιλέα περιπε-
φραγμέναι εἰσὶν αἱ αὐλαί, ὡς ἐπὶ θανάτῳ ἀπηγμένῳ, τοὺς οἴκους
αὐτῶν ὀχυροῦσιν οἱ ἱερεῖς θυρώμασί τε καὶ κλείθροις καὶ μοχλοῖς,
ὅπως ὑπὸ τῶν λῃστῶν μὴ συληθῶσιν. 19 λύχνους καίουσι καὶ
πλείους ἢ ἑαυτοῖς, ὧν οὐδένα δύνανται ἰδεῖν. 20 ἔστι μὲν ὥςπερ
δοκὸς τῶν ἐκ τῆς οἰκίας, τὰς δὲ καρδίας αὐτῶν φασιν ἐκλείχεσθαι.

5. ἀφομοιωθῆτε] φοβηθῆτε (XII. 26. Vet. Lat.) αὐτούς 36. 48. al. — ἰδόντες III. 106. 198. — 8. αὐτοῖς ἐστὶ 36. 48. al. — 10. καταναλώσουσιν III. XII. 23. 33. et multi l.; καταναλίσκουσι 36. 48. al. — 11. τέγους III. 23. 26. al. — θεοὺς χρυσοῦς κ. θεοὺς (θεοὺς om. III. 23. 26. al.) ἀργυροῦς III. 36. 48. al., v. vs. 4. 30. — 12. βρωμάτων] βρώσεως 36. 48. al. — περιβεβλημένοι ἱματ. 36. 48. al. — 13. ἐκμάσσουσι δὲ 36. 48. al. — πλείων] πολὺς 36. 48. al. — ἐπ' αὐτοὺς 33. 49. al. — 14. ἀναιρεῖ 36. 48. al. — 15. ἐν δεξιᾷ XII. 33. 36. al., ἐν τῇ δ. III. 106. — πολέμων III. 106. Ar., ut et vs. 49. — ἐξαιρεῖται 36. 48. al. — 17. ἄχρηστον γίν. III. 26. 106. — τοῖς κήποις III. — 18. ἢ ὡς ἐπὶ III. 106. — ἱερεῖς αὐτῶν — ὅπως μὴ ὑ. τ. λ. συλ. III. 106. — 19. κ. πλειονας αυτοις III. 106. — 20. εἰσὶν δὲ ὥ. δοκοὶ — καὶ τὰς καρδ. 36. 48. al. —

τῶν ἀπὸ τῆς γῆς ἑρπετῶν κατεσθόντων αὐτούς τε καὶ τὸν ἱματι-
σμὸν αὐτῶν οὐκ αἰσθάνονται. [21]μεμελανωμένοι τὸ πρόςωπον
αὐτῶν ἀπὸ τοῦ καπνοῦ τοῦ ἐκ τῆς οἰκίας. [22]ἐπὶ τὸ σῶμα αὐτῶν
καὶ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῶν ἐφίπτανται νυκτερίδες, χελιδόνες καὶ
τὰ ὄρνεα, ὡςαύτως δὲ καὶ οἱ αἴλουροι· [23]ὅθεν γνώσεσθε ὅτι οὐκ
εἰσὶ θεοί· μὴ οὖν φοβεῖσθε αὐτά.
[24]Τὸ γὰρ χρυσίον ὃ περίκεινται εἰς κάλλος, ἐὰν μή τις
ἐκμάξῃ τὸν ἰόν, οὐ μὴ στίλψωσιν, οὐδὲ γὰρ ὅτε ἐχωνεύοντο ᾐσθά-
νοντο. [25]ἐκ πάσης τιμῆς ἠγορασμένα ἐστὶν, ἐν οἷς οὐκ ἔστι
πνεῦμα. [26]ἄνευ ποδῶν ἐπ' ὤμοις φέρονται ἐνδεικνύμενοι τὴν
ἑαυτῶν ἀτιμίαν τοῖς ἀνθρώποις. [27]αἰσχύνονταί τε καὶ οἱ θερα-
πεύοντες αὐτὰ, διὰ τὸ εἴ ποτε ἐπὶ τὴν γῆν πέσῃ μὴ δι' αὐτῶν
ἀνίστασθαι, μήτε ἐάν τις αὐτὸ ὀρθὸν στήσῃ, δι' ἑαυτοῦ κινηθήσε-
ται, μήτε ἐὰν κλιθῇ, οὐ μὴ ὀρθωθῇ, ἀλλ' ὥςπερ νεκροῖς τὰ δῶρα
αὐτοῖς παρατίθεται. [28]τὰς δὲ θυσίας αὐτῶν ἀποδόμενοι οἱ ἱερεῖς
αὐτῶν καταχρῶνται· ὡςαύτως δὲ καὶ αἱ γυναῖκες ἀπ' αὐτῶν
ταριχεύουσαι οὔτε πτωχῷ οὔτε ἀδυνάτῳ μὴ μεταδῶσι· [29]τῶν
θυσιῶν αὐτῶν ἀποκαθημένη καὶ λεχὼ ἅπτονται. γνόντες οὖν ἀπὸ
τούτων ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοί, μὴ φοβηθῆτε αὐτούς.
[30]Πόθεν γὰρ κληθείησαν θεοί; ὅτι γυναῖκες παρατιθέασι
θεοῖς ἀργυροῖς καὶ χρυσοῖς καὶ ξυλίνοις. [31]καὶ ἐν τοῖς οἴκοις
αὐτῶν οἱ ἱερεῖς διφρεύουσιν, ἔχοντες τοὺς χιτῶνας διεῤῥωγότας καὶ
τὰς κεφαλὰς καὶ τοὺς πώγωνας ἐξυρημένους, ὧν αἱ κεφαλαὶ
ἀκάλυπτοί εἰσιν· [32]ὠρύονται δὲ βοῶντες ἐναντίον τῶν θεῶν αὐτῶν
ὥςπερ τινὲς ἐν περιδείπνῳ νεκροῦ· [33]ἀπὸ τοῦ ἱματισμοῦ αὐτῶν
ἀφελόμενοι οἱ ἱερεῖς ἐνδύσουσι τὰς γυναῖκας αὐτῶν καὶ τὰ παιδία.
[34]οὔτε ἐὰν κακὸν πάθωσιν ὑπό τινος, οὔτε ἐὰν ἀγαθὸν, δυνήσονται

21. μεμελάνωται 23. 26. 49. al.; μεμελάνωνται 33. 86. al. — οἰκίας] γῆς καιομένου III. — 23. φοβηθῆτε III. 23. 26. al. — 25. ἠγορ. εἰσὶν XII. 26. 49. al. — 26. αἴρονται III. 106., v. vs. 4. — ἀτιμίαν] ἀσθένειαν 88. — 27. δὲ καὶ III. XII. 23. 26. al. — εἴ ποτε] μή ποτε III. XII. 23. 26. al. — μὴ om. III. 23. 26. 33. al. — μὴ δύνασθαι δι' ἑαυτῶν (αυτων XII) XII. 36. 48. al. — αὐτὰ ὀρθὰ 36. 48. al. — δι' ἑαυτῶν κινηθήσεσθαι ac paullo post ὀρθοῦσθαι 36. 48. al. — παρατιθέασιν XII. 23. 26. 33. al. Vulg. cum verterit: humeri illis apponuntur, Ewald infelici coniectura scribi vult τὸν ὦμον αὐτοῖς παρατίθενται — 28. γυναῖκες αὐτῶν ἀπ' III. 36. 48. al. — μὴ μεταδιδῶσι] μεταδιδόασι III. 49. 62. al. — 29. vulgo male λεχως — 30. γὰρ ἂν 36. 48. al. — χρυσ. κ. ἀργ. 36. 48. al. — 31. καὶ ante ἐν om. 26. 33. 49. al. — διφρεύουσιν] διαφθείρουσιν III. 106., Ar. corruptelis indulgent; καθίζουσιν XII. 23. 33. 49. al. Vet. Lat. Syr. — ἀκατάλυπτοί εἰσιν 88. — 33. ἐνδύουσι 23. 26. 36. 48. al. —

ἀνταποδοῦναι· οὔτε καταστῆσαι βασιλέα δύνανται, οὔτε ἀφε-
λέσθαι. 35 ὡσαύτως οὔτε πλοῦτον οὔτε χαλκὸν οὐ μὴ δύνωνται
διδόναι. ἐάν τις εὐχὴν αὐτοῖς εὐξάμενος μὴ ἀποδῷ, οὐ μὴ ἐπιζη-
τήσωσιν. 36 ἐκ θανάτου ἄνθρωπον οὐ μὴ ῥύσωνται, οὔτε ἥττονα
ἀπὸ ἰσχυροῦ μὴ ἐξέλωνται· 37 ἄνθρωπον τυφλὸν εἰς ὅρασιν οὐ μὴ
περιστήσωσιν, ἐν ἀνάγκῃ ἄνθρωπον ὄντα οὐ μὴ ἐξέλωνται· 38 χήραν
οὐ μὴ ἐλεήσωσιν, οὔτε ὀρφανὸν εὖ ποιήσωσι.
39 Τοῖς ἀπὸ τοῦ ὄρους λίθοις ὡμοιωμένοι εἰσὶ τὰ ξύλινα καὶ
τὰ περίχρυσα καὶ τὰ περιάργυρα, οἱ δὲ θεραπεύοντες αὐτὰ κατ-
αισχυνθήσονται. 40 πῶς οὖν νομιστέον ἢ κλητέον ὑπάρχειν αὐτοὺς
θεούς, ἔτι δὲ καὶ αὐτῶν τῶν Χαλδαίων ἀτιμαζόντων αὐτά; 41 οἵ
ὅταν ἴδωσιν ἐνεὸν μὴ δυνάμενον λαλῆσαι, προςενεγκάμενοι τὸν
Βῆλον ἀξιοῦσι φωνῆσαι, ὡς δυνατοῦ ὄντος αὐτοῦ αἰσθέσθαι.
42 καὶ οὐ δύνανται αὐτοὶ νοήσαντες καταλιπεῖν αὐτά, αἴσθησιν γὰρ
οὐκ ἔχουσιν. 43 αἱ δὲ γυναῖκες περιθέμεναι σχοινία ἐν ταῖς ὁδοῖς
ἐγκάθηνται, θυμιῶσαι τὰ πίτυρα. ὅταν δέ τις αὐτῶν ἐφελκυσθεῖσα
ὑπό τινος τῶν παραπορευομένων κοιμηθῇ, τὴν πλησίον ὀνειδίζει,
ὅτι οὐκ ἠξίωται ὥςπερ καὶ αὐτὴ οὔτε τὸ σχοινίον αὐτῆς διεῤῥάγη.
44 πάντα τὰ γενόμενα ἐν αὐτοῖς ἐστι ψευδῆ· πῶς οὖν νομιστέον
ἢ κλητέον ὡς θεοὺς αὐτοὺς ὑπάρχειν;
45 Ὑπὸ τεκτόνων καὶ χρυσοχόων κατεσκευασμένα εἰσίν· οὐθὲν
ἄλλο μὴ γένωνται ἢ ὃ βούλονται οἱ τεχνῖται αὐτὰ γενέσθαι.
46 αὐτοί τε οἱ κατασκευάζοντες αὐτὰ οὐ μὴ γένωνται πολυχρόνιοι·
πῶς τε δὴ μέλλει τὰ ὑπ' αὐτῶν κατασκευασθέντα; 47 κατέλιπον
γὰρ ψεύδη καὶ ὄνειδος τοῖς ἐπιγινομένοις. 48 ὅταν γὰρ ἐπέλθῃ
ἐπ' αὐτὰ πόλεμος καὶ κακά, βουλεύονται πρὸς ἑαυτοὺς οἱ ἱερεῖς,
ποῦ συναποκρυβῶσι μετ' αὐτῶν. 49 πῶς οὖν οὐκ ἔστιν αἰσθέσθαι,
ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοί, οἳ οὔτε σώζουσιν ἑαυτοὺς ἐκ πολέμου οὔτε ἐκ

35. χαλκὸν] ἀργύριον 36. 48. al. — αὐτοῖς εὐχὴν III. XII. 26. 48. al. — 36. οὐ μὴ ἐξέλ. III. 23. 33. 36. al. — 37. παραστήσωσιν III. 26. 106. — 39. οἱ ξύλινοι κ. περιάργυροι κ. περίχρυσοι — αὐτοὺς 26. 48. al. — 40. αὐτοὺς ὑπάρχειν III. XII. 26. al.; ὑπάρχειν om. et in fine praebent αὐτοὺς 36. 48. al. — 41. οὐ δυνάμ. III. 36. 48. al. — Βὴλ III. 36. al.; non est cur cum Ewaldo corrigas πρὸς τὸν Βῆλον — φωνῆσαι] τότε λαλῆσαι III. 106. — 42. αὐτοὶ τοῦτο νοήσ. III. 106. — permira est Ewaldi loci interpretatio, qui καταλιπεῖν in καταλαλεῖν mutandum esse indicat. — 43. κοιμηθῇ μετ' αὐτοῦ 36. 48. al. — πλησίον αὐτῆς III. 106. — οὐδὲ τὸ III. XII. 26. 33. 36. et multi l. — 44. γινόμενα III. XII. 36. al. — παρ' αὐτοῖς III. 106. — ὥστε θεοὺς III. 26. 49. al. — 45. γένωνται pro γένηται recepi ex III. XII. 26. multisque l. — 46. γε δὴ XII. 26. 49. al.; οὖν III. 106. — κατασκευασθ. εἶναι θεοί III. XII. 23. 26. ac permulti l. — 49. θεοὶ ἀλλ' ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων XII. 36. 48. al. — οἳ om. III. 23. 26. al. — πολέμων III. 106. —

κακῶν; [50]ὑπάρχοντα γὰρ ξύλινα καὶ περίχρυσα καὶ περιάργυρα
γνωσϑήσεται μετὰ ταῦτα, ὅτι ἐστὶ ψευδῆ. [51]τοῖς ἔϑνεσι πᾶσι
τοῖς τε βασιλεῦσι φανερὸν ἔσται ὅτι οὐκ εἰσὶ ϑεοί, ἀλλὰ ἔργα
χειρῶν ἀνϑρώπων, καὶ οὐδὲν ϑεοῦ ἔργον ἐν αὐτοῖς ἐστί. [52]τίνι
οὖν οὐ γνωστέον ἐστὶν, ὅτι οὐκ εἰσὶ ϑεοί;

[53]Βασιλέα γὰρ χώρας οὐ μὴ ἀναστήσωσιν, οὔτε ὑετὸν ἀνϑρώ-
ποις οὐ μὴ δῶσι, [54]κρίσιν τε οὐ μὴ διακρίνωσιν ἑαυτῶν, οὐδὲ μὴ
ῥύσωνται ἀδίκημα, ἀδύνατοι ὄντες· ὥςπερ γὰρ κορῶναι ἀναμέσον
τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς. [55]καὶ γὰρ ὅταν ἐμπέσῃ εἰς οἰκίαν
ϑεῶν ξυλίνων ἢ περιχρύσων ἢ περιαργύρων πῦρ, οἱ μὲν ἱερεῖς αὐ-
τῶν φεύξονται καὶ διασωϑήσονται, αὐτοὶ δὲ ὥςπερ δοκοὶ μέσοι
κατακαυϑήσονται. [56]βασιλεῖ δὲ καὶ πολεμίοις οὐ μὴ ἀντιστῶσι·
πῶς οὖν ἐκδεκτέον ἢ νομιστέον ὅτι εἰσὶ ϑεοί;

[57]Οὔτε ἀπὸ κλεπτῶν, οὔτε ἀπὸ λῃστῶν οὐ μὴ διασωϑῶσι
ϑεοὶ ξύλινοι καὶ περιάργυροι καὶ περίχρυσοι. [58]ὧν οἱ ἰσχύοντες
περιελοῦνται τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον καὶ τὸν ἱματισμὸν τὸν
περικείμενον αὐτοῖς, ἀπελεύσονται ἔχοντες, οὔτε ἑαυτοῖς οὐ μὴ
βοηϑήσωσιν. [59]ὥστε κρεῖσσον εἶναι βασιλέα ἐπιδεικύμενον τὴν
ἑαυτοῦ ἀνδρείαν, ἢ σκεῦος ἐν οἰκίᾳ χρήσιμον ἐφ᾽ ᾧ κεχρήσεται ὁ
κεκτημένος, ἢ οἱ ψευδεῖς ϑεοί· ἢ καὶ ϑύρα ἐν οἰκίᾳ διασώζουσα
τὰ ἐν αὐτῇ ὄντα, ἢ οἱ ψευδεῖς ϑεοί· καὶ ξύλινος στῦλος ἐν βασι-
λείοις, ἢ οἱ ψευδεῖς ϑεοί. [60]ἥλιος μὲν γὰρ καὶ σελήνη καὶ ἄστρα
ὄντα λαμπρὰ καὶ ἀποστελλόμενα ἐπὶ χρείας εὐήκοά εἰσιν. [61]ὡςαύ-
τως καὶ ἀστραπὴ ὅταν ἐπιφανῇ εὔοπτός ἐστι· τὸ δ᾽ αὐτὸ καὶ
πνεῦμα ἐν πάσῃ χώρᾳ πνεῖ. [62]καὶ νεφέλαις ὅταν ἐπιταγῇ ὑπὸ
τοῦ ϑεοῦ ἐπιπορεύεσϑαι ἐφ᾽ ὅλην τὴν οἰκουμένην, συντελοῦσι τὸ
ταχϑέν. [63]τό τε πῦρ ἐξαποσταλὲν ἄνωϑεν ἐξαναλῶσαι ὄρη καὶ
δρυμούς, ποιεῖ τὸ συνταχϑέν. ταῦτα δὲ οὔτε ταῖς εἰδέαις, οὔτε
ταῖς δυνάμεσιν αὐτῶν ἀφωμοιωμένα ἐστίν. [64]ὅϑεν οὔτε νομιστέον,
οὔτε κλητέον, ὑπάρχειν αὐτοὺς ϑεούς, οὐ δυνατῶν ὄντων αὐτῶν
οὔτε κρίσιν κρίναι, οὔτε εὖ ποιῆσαι ἀνϑρώποις. [65]γνόντες οὖν
ὅτι οὐκ εἰσὶ ϑεοί, μὴ φοβηϑῆτε αὐτούς·

---

50. γὰρ om. XII. 26. 33. al. — εἰσὶ III. 26. 33. al. — 51. φανερὰ XII. 23. 26. al. — 52. οὖν οὐ XII. 33. 48. 49. al.; vulgo οὐ om.; III: γνωστὸν οὐκ ἔσται — 54. κρίνωσιν XII. 33. 49. al. — ἑαυτῶν] αυτων III. XII. 49. al. — ἀδίκημα] ἀδικούμενον III. 36. 48. al. — 56. τε καὶ III. 106. — 57. διασώσουσιν III. — 58. περιελόμενοι XII. 23. 26. 33. 49. al. — καὶ ἀπελεύσονται III. 106. Vet. Lat.; καὶ ἀπέρχονται 36. 48. al. — οὔτε οἱ δὲ III.; αὐτοὶ δὲ 106. — 60. εὐήκοά ἐστιν III. 36. al. — 61. καὶ ante πνεῦμα om. III. XII. 26. 33. 36. al. — 63. τὸ δὲ πῦρ III. 49. al. — ἐξερημῶσαι XII. 23. 33. 49. al. — ἰδέαις III. — ἐνὶ αὐτῶν III. 106.; ἐνὶ τούτων XII. 36. al. —

66 Οὔτε γὰρ βασιλεῦσιν οὐ μὴ καταράσωνται, οὔτε μὴ εὐλο-
γήσωσι. 67 σημεῖά τε ἐν ἔθνεσιν ἐν οὐρανῷ οὐ μὴ δείξωσιν, οὐδὲ
ὡς ὁ ἥλιος λάμψουσιν, οὔτε φωτιοῦσιν ὡς ἡ σελήνη. 68 τὰ θηρία
αὐτῶν ἐστι κρείττω, ἃ δύνανται ἐκφυγόντα εἰς σκέπην ἑαυτὰ
ὠφελῆσαι. 69 κατ' οὐδένα οὖν τρόπον ἡμῖν ἐστι φανερὸν ὅτι εἰσὶ
θεοί· διὸ μὴ φοβηθῆτε αὐτούς. 70 ὥςπερ γὰρ ἐν σικυηράτῳ προ-
βασκάνιον οὐδὲν φυλάσσον, οὕτως οἱ θεοὶ αὐτῶν εἰσι ξύλινοι καὶ
περίχρυσοι καὶ περιάργυροι. 71 τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τῇ ἐν κήπῳ
ῥάμνῳ, ἐφ' ἧς πᾶν ὄρνεον ἐπικάθηται, ὡςαύτως δὲ καὶ νεκρῷ
ἐῤῥιμμένῳ ἐν σκότει ἀφωμοίωνται οἱ θεοὶ αὐτῶν ξύλινοι καὶ περί-
χρυσοι καὶ περιάργυροι. 72 ἀπό τε τῆς πορφύρας καὶ τῆς μαρ-
μάρου τῆς ἐπ' αὐτοὺς σηπομένης γνωσθήσονται ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοί·
αὐτά τε ἐξ ὑστέρου βρωθήσονται, καὶ ἔσται ὄνειδος ἐν τῇ χώρᾳ.
73 κρεῖσσον οὖν ἄνθρωπος δίκαιος οὐκ ἔχων εἴδωλα, ἔσται γὰρ μα-
κρὰν ἀπὸ ὀνειδισμοῦ.

---

67. οὔτε ὡς III. 26. 49. al. — 69. ἐστὶ ἡμῖν III. XII. 26. 48. al. — 70. σικυηλάτῳ 106. 26. 33. 48. al. — 72. ἐπ' αὐτοῖς 36. 48. al.; ἐπ' αὐτῶν III. 106. — γνώσεσθε III. XII. 26. 36. al.

ΤΩΒΙΤ.

I. Βίβλος λόγων Τωβὶτ τοῦ Τωβιὴλ τοῦ Ἀνανιὴλ τοῦ Ἀδουὴλ
τοῦ Γαβαὴλ, ἐκ τοῦ σπέρματος Ἀσιὴλ, ἐκ τῆς φυλῆς Νεφθαλείμ,
2ὃς ἠχμαλωτεύθη ἐν ἡμέραις Ἐνεμεσσάρου τοῦ βασιλέως Ἀσσυ-
ρίων ἐκ Θίσβης, ἥ ἐστιν ἐκ δεξιῶν Κυδίως τῆς Νεφθαλεὶμ ἐν τῇ
Γαλιλαίᾳ ὑπεράνω Ἀσήρ.
3Ἐγὼ Τωβὶτ ὁδοῖς ἀληθείας ἐπορευόμην καὶ δικαιοσύνης
πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς μου· καὶ ἐλεημοσύνας πολλὰς ἐποίησα
τοῖς ἀδελφοῖς μου καὶ τῷ ἔθνει μου, τοῖς συμπορευθεῖσι μετ' ἐμοῦ
εἰς χώραν Ἀσσυρίων εἰς Νινευῆ. 4καὶ ὅτε ἤμην ἐν τῇ χώρᾳ μου
ἐν τῇ γῇ Ἰσραὴλ, νεωτέρου μου ὄντος, πᾶσα φυλὴ τοῦ Νεφθα-
λεὶμ τοῦ πατρός μου ἀπέστη ἀπὸ τοῦ οἴκου Ἱεροσολύμων, τῆς
ἐκλεγείσης ἀπὸ πασῶν τῶν φυλῶν Ἰσραὴλ εἰς τὸ θυσιάζειν πάσας
τὰς φυλάς· καὶ ἡγιάσθη ὁ ναὸς τῆς κατασκηνώσεως τοῦ ὑψίστου
καὶ ᾠκοδομήθη εἰς πάσας τὰς γενεὰς τοῦ αἰῶνος· 5καὶ πᾶσαι αἱ
φυλαὶ αἱ συναποστᾶσαι ἔθυον τῇ Βάαλ τῇ δαμάλει, καὶ ὁ οἶκος
Νεφθαλεὶμ τοῦ πατρός μου. 6κἀγὼ μόνος ἐπορευόμην πλεονάκις
εἰς Ἱεροσόλυμα ἐν ταῖς ἑορταῖς, καθὼς γέγραπται παντὶ τῷ
Ἰσραὴλ ἐν προστάγματι αἰωνίῳ, τὰς ἀπαρχὰς καὶ τὰς δεκάτας
τῶν γεννημάτων καὶ τὰς πρωτοκουρίας ἔχων, καὶ ἐδίδουν αὐτὰς
τοῖς ἱερεῦσι τοῖς υἱοῖς Ἀαρὼν πρὸς τὸ θυσιαστήριον. 7πάντων
τῶν γεννημάτων τὴν δεκάτην ἐδίδουν τοῖς υἱοῖς Λευὶ τοῖς θερα-
πεύουσιν εἰς Ἱερουσαλὴμ, καὶ τὴν δευτέραν δεκάτην ἀπεπρατιζόμην,
καὶ ἐπορευόμην καὶ ἐδαπάνων αὐτὰ ἐν Ἱεροσολύμοις καθ' ἕκαστον

I. Τωβειτ II. 55. — Ἀδουὴλ] Ναυη III. — Γαβαὴλ] Γαμαηλ III. — Νεφθαλεὶμ II. III. 58. et plerique l.; vulgo Νεφθαλὶ — 2. Vet. Lat. Vulg. Syr. HF. HM: Salmanassar — Θιβης III.; Θηβης 23. 52. al. — Κυδιων III. 74. al.

3. μου post ἔθνει recepi ex III. 23. 58. al. — συμπορευθεῖσι recepi ex 23. 55. 58. al.; III: συνπορευομένοις, vulgo προπορευθεῖσι — 6. αὐτὰς] αὐτὰ III. 23. 58. al. — 7. τὴν πρώτην δεκ. 58. 64. al. — Λευὶ] Ἀαρὼν 58. 64. al. —

Τ Ω Β Ι Τ.

I. Βίβλος λόγων Τωβεὶϑ τοῦ Τωβιὴλ τοῦ Ἀνανιὴλ τοῦ
Ἀδουὴλ τοῦ Γαβαὴλ τοῦ Ῥαφαὴλ τοῦ Ῥαγουὴλ, ἐκ τοῦ σπέρμα-
τος Ἀσιὴλ, ἐκ φυλῆς Νεφϑαλειμ, 2 ὃς ᾐχμαλωτεύϑη ἐν ταῖς ἡμέ-
ραις Ἐνεμεσσάρου τοῦ βασιλέως τῶν Ἀσσυρίων ἐκ Θίσβης, ἥ ἐστιν
ἐκ δεξιῶν Κυδίων τῆς Νεφϑαλειμ ἐν τῇ ἄνω Γαλειλαίᾳ ὑπεράνω
Ἀσσὴρ ὀπίσω ὁδοῦ δυσμῶν ἡλίου ἐξ ἀριστερῶν Φογώρ.
3 Ἐγὼ Τωβεὶϑ ὁδοῖς ἀληϑείας ἐπορευόμην καὶ ἐν δικαιο-
σύναις πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς μου, καὶ ἐλεημοσύνας πολ-
λὰς ἐποίησα τοῖς ἀδελφοῖς μου καὶ τῷ ἔϑνει μου τοῖς πορευϑεῖσιν
μετ' ἐμοῦ ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ εἰς τὴν χώραν τῶν Ἀσσυρίων εἰς
Νινευή. 4 καὶ ὅτε ἤμην ἐν τῇ χώρᾳ μου ἐν γῇ Ἰσραὴλ καὶ ὅτε
ἤμην νέος, πᾶσα ἡ φυλὴ Νεφϑαλεὶμ τοῦ πατρός μου ἀπέστησαν
ἀπὸ τοῦ οἴκου Δαυεὶδ τοῦ πατρός μου καὶ ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ πό-
λεως τῆς ἐκλεγείσης ἐκ πασῶν φυλῶν Ἰσραὴλ εἰς τὸ ϑυσιάζειν
πάσας φυλὰς Ἰσραήλ· καὶ ἡγιάσϑη ὁ ναὸς τῆς κατασκηνώσεως
τοῦ ϑεοῦ καὶ ᾠκοδομήϑη ἐν αὐτῇ εἰς πάσας τὰς γενεὰς τοῦ
αἰῶνος. 5 καὶ πάντες οἱ ἀδελφοί μου καὶ ὁ οἶκος Νεφϑαλεὶμ τοῦ
πατρός μου ἐϑυσίαζον ἐκεῖνοι τῷ μόσχῳ ὃν ἐποίησεν Ἱεροβεὰμ ὁ
βασιλεὺς Ἰσραὴλ ἐν Δὰν ἐπὶ πάντων ὀρέων τῆς Γαλειλαίας.
6 κἀγὼ μονώτατος ἐπορευόμην πολλάκις εἰς Ἱεροσόλυμα ἐν ταῖς
ἑορταῖς καϑὼς γέγραπται ἐν παντὶ Ἰσραὴλ ἐν προστάγματι αἰωνίῳ.
τὰς ἀπαρχὰς καὶ τὰ πρωτογεννήματα καὶ τὰς δεκάτας τῶν

I. Ἀδουὴλ] Ναυη X. — Γαβαὴλ] Γαμαὴλ X. — 2. Θιβης X; Θηβης 44. 106. — ἄνω punctis utpote delendum notavit X. — ὁδοῦ ego addidi — Vet. Lat.: in superioribus Galilaeae contra, al. supra, Naasson post viam quae ducit in occidentem ex sinistra parte Raphain. Vulg.: quae (tribus et civitas Nepthalim) est in superioribus Galilaeae supra Naasson post viam quae ducit ad occidentem in sinistro habens civitatem Sephet. — 4. ἐκλεγείσης om. X. — ϑυσιάζειν πάσαις φυλαῖς X. — 5. καὶ om. ac dein πάντες οἱ ἀδελφοί μου habet X. a p. m., Vet. Lat.: et omnes fratres mei — 6. πρωτογενήματα X. —

ἐνιαυτὸν, [8]καὶ τὴν τρίτην ἐδίδουν οἷς καϑήκει, καϑὼς ἐνετείλατο
Δεββωρὰ ἡ μήτηρ τοῦ πατρός μου, διότι ὀρφανὸς κατελείφϑην
ὑπὸ τοῦ πατρός μου. [9]καὶ ὅτε ἐγενόμην ἀνὴρ, ἔλαβον Ἄνναν
γυναῖκα ἐκ τοῦ σπέρματος τῆς πατριᾶς ἡμῶν, καὶ ἐγέννησα ἐξ
αὐτῆς Τωβίαν. [10]καὶ ὅτε ᾐχμαλωτίσϑην εἰς Νινευῆ, πάντες οἱ
ἀδελφοί μου καὶ οἱ ἐκ τοῦ γένους μου ἤσϑιον ἐκ τῶν ἄρτων τῶν
ἐϑνῶν, [11]ἐγὼ δὲ συνετήρησα τὴν ψυχήν μου μὴ φαγεῖν, [12]κα-
ϑότι ἐμεμνήμην τοῦ ϑεοῦ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ μου. [13]καὶ ἔδωκεν ὁ
ὕψιστος χάριν καὶ μορφὴν ἐνώπιον Ἐνεμεσσάρου, καὶ ἤμην αὐτοῦ
ἀγοραστής. [14]καὶ ἐπορευόμην εἰς τὴν Μηδίαν, καὶ παρεϑέμην
Γαβαήλῳ τῷ ἀδελφῷ Γαβρία ἐν Ῥάγοις τῆς Μηδίας ἀργυρίου
τάλαντα δέκα. [15]καὶ ὅτε ἀπέϑανεν Ἐνεμεσσὰρ, ἐβασίλευσε Σεν-
ναχηρὶμ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ, καὶ αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ ἠκαταστάτησαν,
καὶ οὐκέτι ἠδυνάσϑην πορευϑῆναι εἰς τὴν Μηδίαν. [16]καὶ ἐν ταῖς
ἡμέραις Ἐνεμεσσάρου ἐλεημοσύνας πολλὰς ἐποίουν τοῖς ἀδελφοῖς μου·
[17]τοὺς ἄρτους μου ἐδίδουν τοῖς πεινῶσι καὶ ἱμάτια τοῖς γυμνοῖς,
καὶ εἴ τινα ἐκ τοῦ γένους μου ἐϑεώρουν τεϑνηκότα καὶ ἐῤῥιμμένον
ὀπίσω τοῦ τείχους Νινευῆ, ἔϑαπτον αὐτόν. [18]καὶ εἴ τινα ἀπέκτεννε
Σενναχηρὶμ ὁ βασιλεὺς, ὅτε ἦλϑε φεύγων ἐκ τῆς Ἰουδαίας, ἔϑαψα
αὐτοὺς κλέπτων, πολλοὺς γὰρ ἀπέκτεινεν ἐν τῷ ϑυμῷ αὐτοῦ, καὶ
ἐζητήϑη ὑπὸ τοῦ βασιλέως τὰ σώματα, καὶ οὐχ εὑρέϑη. [19]πορευ-
ϑεὶς δὲ εἷς τῶν ἐν Νινευῆ ὑπέδειξε τῷ βασιλεῖ περὶ ἐμοῦ ὅτι
ϑάπτω αὐτοὺς καὶ ἐκρύβην· ἐπιγνοὺς δὲ ὅτι ζητοῦμαι ἀποϑανεῖν,
φοβηϑεὶς ἀνεχώρησα. [20]καὶ διηρπάγη πάντα τὰ ὑπάρχοντά μου,
καὶ οὐ κατελείφϑη μοι οὐδὲν πλὴν Ἄννας τῆς γυναικός μου καὶ
Τωβίου τοῦ υἱοῦ μου. [21]καὶ οὐ διῆλϑον ἡμέραι πεντήκοντα ἕως
οὗ ἀπέκτειναν αὐτὸν οἱ δύο υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ ἔφυγον εἰς τὰ ὄρη
Ἀραράτ. καὶ ἐβασίλευσε Σαχερδονὸς υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ, καὶ
ἔταξεν Ἀχιάχαρον τὸν Ἀναὴλ υἱὸν τοῦ ἀδελφοῦ μου ἐπὶ πᾶσαν
τὴν ἐκλογιστίαν τῆς βασιλείας αὐτοῦ καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν διοίκησιν.
[22]καὶ ἠξίωσεν Ἀχιάχαρος περὶ ἐμοῦ, καὶ ἦλϑον εἰς Νινευῆ.

10. ᾐχμαλωτίσϑην recepi ex III. 44. 52. multisque l.; vulgo ᾐχμαλω-τίσϑημεν — 15. scripsi ἠκαταστάτησαν, vulgo male ed. ἠκαταστάϑησαν. 243. 248. Co. Ald.: ἠκατεστάτησαν, 64. 67.: ἀκατεστάτησαν, 44. 52.: οὐ κατέστησαν, III. 23. 71.: κατέστησαν — ἠδυνήϑην 23. 64. al. — 17. τὰ ἱμάτιά μου III. 44. 58. 64. al. — ὀπίσω] ἐπὶ III. 64. al. — 18. ἀπέκτεινεν III. 55. 71. 74. 76. 249.; ceterum cf. Sap. 16, 14. — 19. τῶν Νινευιτῶν III. 58. 64. al. — ἔϑαπτον III. 58. 64. al. — 20. Ἄννης 44. 74. 76. al. — 21. ἡμέραι recepi ex II. III. 23. 58. 64. al.; vulgo ἡμέρας — πεντήκοντα πέντε 23. 58. 64. al. Vet. Lat. — Ἀραράτ III. 23. 58. 64. al.; vulgo Ἀραράϑ.

κτηνῶν καὶ τὰς πρωτοκουρὰς τῶν προβάτων ἔχων ἀπέτρεχον εἰς
Ἱεροσόλυμα καὶ ἐδίδουν αὐτὰ τοῖς ἱερεῦσι τοῖς υἱοῖς Ἀαρὼν πρὸς
τὸ ϑυσιαστήριον. [7]καὶ τὴν δεκάτην τοῦ σίτου καὶ τοῦ οἴνου καὶ
ἐλαίου καὶ ῥοῶν καὶ τῶν σύκων καὶ τῶν λοιπῶν ἀκροδρύων ἐδίδουν
τοῖς υἱοῖς Λευεὶ τοῖς ϑεραπεύουσιν ἐν Ἱερουσαλήμ. [8]καὶ τὴν δεκά-
την τὴν δευτέραν ἀπεδεκάτιζον ἀργυρίῳ τῶν ἓξ ἐτῶν καὶ ἐπορευό-
μην καὶ ἐδίδουν αὐτὰ ἐν Ἱερουσαλὴμ καϑ᾽ ἕκαστον ἐνιαυτόν, καὶ
ἐδίδουν αὐτὰ τοῖς ὀρφανοῖς καὶ ταῖς χήραις, καὶ προσηλύτοις τοῖς
προσκειμένοις τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ εἰσέφερον καὶ ἐδίδουν αὐτοῖς ἐν
τῷ τρίτῳ ἔτει καὶ ἠσϑίομεν αὐτὰ κατὰ τὸ πρόσταγμα τὸ προσ-
τεταγμένον περὶ αὐτῶν ἐν τῷ νόμῳ Μωσῆ καὶ κατὰ τὰς ἐντολὰς
ἃς ἐνετείλατο Δεββωρὰ ἡ μήτηρ Ἀνανιὴλ τοῦ πατρὸς ἡμῶν, ὅτι
ὀρφανὸν κατέλιπέν με ὁ πατὴρ καὶ ἀπέϑανεν. [9]καὶ ὅτε ἐγενήϑην
ἀνήρ, ἔλαβον γυναῖκα ἐκ τοῦ σπέρματος τῆς πατριᾶς ἡμῶν, καὶ
ἐγέννησα ἐξ αὐτῆς υἱὸν καὶ ἐκάλεσα τὸ ὄνομα αὐτοῦ Τωβίαν.
[10]μετὰ τὸ αἰχμαλωτισϑῆναί με εἰς Ἀσσυρίους καὶ ὅτε ᾐχμαλω-
τίσϑην ἐπορευόμην εἰς Νινευῆ, καὶ πάντες οἱ ἀδελφοί μου καὶ οἱ
ἐκ τοῦ γένους μου ἤσϑιον ἐκ τῶν ἄρτων τῶν ἐϑνῶν, [11]ἐγὼ δὲ συν-
ετήρησα τὴν ψυχήν μου μὴ φαγεῖν ἐκ τῶν ἄρτων τῶν ἐϑνῶν·
[12]καὶ ὅτε ἐμεμνήμην τοῦ ϑεοῦ μου ἐν ὅλῃ ψυχῇ μου, [13]καὶ ἔδωκέν
μοι ὁ ὕψιστος χάριν καὶ μορφὴν ἐνώπιον Ἐνεμεσσάρου καὶ ἠγόραζον
αὐτῷ πάντα τὰ πρὸς τὴν χρῆσιν· [14]καὶ ἐπορευόμην εἰς Μηδίαν
καὶ ἠγόραζον αὐτῷ ἐκεῖϑεν ἕως αὐτὸν ἀποϑανεῖν. καὶ παρεϑέμην
Γαβαήλῳ βαλλάντια τῷ ἀδελφῷ τῷ Γαβρεὶ ἐν τῇ χώρᾳ τῆς Μη-
δίας ἀργυρίου τάλαντα δέκα. [15]καὶ ὅτε ἀπέϑανεν Ἐνεμασσάρ,
καὶ ἐβασίλευσε Σενναχηρεὶμ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ᾽ αὐτοῦ, καὶ αἱ ὁδοὶ
τῆς Μηδείας ἠκαταστάτησαν καὶ οὐκέτι ἠδυνάσϑην πορευϑῆναι
εἰς τὴν Μηδίαν. [16]καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις Ἐνεμασσάρου ἐλεημοσύ-
νας πολλὰς ἐποίησα τοῖς ἀδελφοῖς μου τοῖς ἐκ τοῦ γένους μου·
[17]τοὺς ἄρτους μου ἐδίδουν τοῖς πεινῶσιν καὶ ἱμάτια τοῖς γυμνοῖς,
καὶ εἴ τινα τῶν ἐκ τοῦ ἔϑνους μου ἐϑεώρουν τεϑνηκότα καὶ
ἐῤῥιμμένον ὀπίσω τοῦ τείχους Νινευῆ, ἔϑαπτον αὐτόν. [18]καὶ εἴ
τινα ἀπέκτεινεν Σενναχηρεὶμ ὁ βασιλεύς, ὅτε ἀπῆλϑεν φεύγων ἐκ

6. παντων των γενηματων X. in m. post ϑυσιαστήριον add. — 7. X. a p. m. τ. οἴνου κ. τ. σίτου — X. ex corr. ελαιου, primo scripsit ελαιων — X. των συκων κ. in m. add. — Vet. Lat.: et quod moris erat de tritico, vino et oleo et ficu, malorum granatorum et caeterorum pomorum dividebam — 8. ἡ μήτηρ Ἀνανιὴλ τ. π. ἡ. Vet. Lat.: mater patris mei Thobihe matri meae et patri meo. — 9. γυναῖκα + nomine Annam Vet. Lat. — 10. με ex corr. add. X. — X. primo scrips. εις N. επορ. — 15. ἠκαταστ.] απεστησαν X. —

Ἀχιάχαρος δὲ ἦν ὁ οἰνοχόος καὶ ἐπὶ τοῦ δακτυλίου καὶ διοικητὴς
καὶ ἐκλογιστής, καὶ κατέστησεν αὐτὸν ὁ Σαχερδονὸς ἐκ δευτέρας·
ἦν δὲ ἐξάδελφός μου.

II. Ὅτε δὲ κατῆλθον εἰς τὸν οἶκόν μου καὶ ἀπεδόθη μοι
Ἄννα ἡ γυνή μου καὶ Τωβίας ὁ υἱός μου, ἐν τῇ πεντηκοστῇ ἑορτῇ,
ἥ ἐστιν ἁγία ἑπτὰ ἑβδομάδων, ἐγενήθη ἄριστον καλόν μοι. [2]καὶ
ἀνέπεσα τοῦ φαγεῖν, καὶ ἐθεασάμην ὄψα πολλά, καὶ εἶπα τῷ υἱῷ
μου· βάδισον καὶ ἄγαγε ὃν ἐὰν εὕρῃς τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν ἐνδεῆ
ὃς μέμνηται τοῦ κυρίου, καὶ ἰδοὺ μένω σε. [3]καὶ ἐλθὼν εἶπε·
πάτερ, εἷς ἐκ τοῦ γένους ἡμῶν ἐστραγγαλωμένος ἔῤῥιπται ἐν τῇ
ἀγορᾷ. [4]κἀγὼ πρὶν ἢ γεύσασθαί με ἀναπηδήσας ἀνειλόμην αὐτὸν
εἴς τι οἴκημα ἕως οὗ ἔδυ ὁ ἥλιος. [5]καὶ ἐπιστρέψας ἐλουσάμην,
καὶ ἤσθιον τὸν ἄρτον μου ἐν λύπῃ. [6]καὶ ἐμνήσθην τῆς προφη-
τείας Ἀμώς, καθὼς εἶπε· στραφήσονται αἱ ἑορταὶ ὑμῶν εἰς πέν-
θος, καὶ πᾶσαι αἱ εὐφροσύναι ὑμῶν εἰς θρῆνον. [7]καὶ ἔκλαυσα·
καὶ ὅτε ἔδυ ὁ ἥλιος, ᾠχόμην καὶ ὀρύξας ἔθαψα αὐτόν. [8]καὶ οἱ
πλησίον ἐπεγέλων λέγοντες· οὐκ ἔτι φοβεῖται φονευθῆναι περὶ τοῦ
πράγματος τούτου, καὶ ἀπέδρα, καὶ ἰδοὺ πάλιν θάπτει τοὺς
νεκρούς. [9]καὶ ἐν αὐτῇ τῇ νυκτὶ ἀνέλυσα θάψας, καὶ ἐκοιμήθην
μεμιαμμένος παρὰ τὸν τοῖχον τῆς αὐλῆς, καὶ τὸ πρόσωπόν μου
ἀκάλυπτον ἦν. [10]καὶ οὐκ ᾔδειν ὅτι στρουθία ἐν τῷ τοίχῳ ἐστί·
καὶ τῶν ὀφθαλμῶν μου ἀνεῳγότων ἀφώδευσαν τὰ στρουθία θερ-
μὸν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου, καὶ ἐγενήθη λευκώματα ἐν τοῖς
ὀφθαλμοῖς μου καὶ ἐπορεύθην πρὸς ἰατρούς, καὶ οὐκ ὠφέλησάν
με· Ἀχιάχαρος δὲ ἔτρεφέ με ἕως οὗ ἐπορεύθη εἰς τὴν Ἐλυμαΐδα.
[11]καὶ ἡ γυνή μου Ἄννα ἠριθεύετο ἐν τοῖς γυναικείοις, καὶ ἀπέ-
στελλε τοῖς κυρίοις· [12]καὶ ἀπέδωκαν αὐτῇ καὶ αὐτοὶ τὸν μισθόν,
προςδόντες καὶ ἔριφον. [13]ὅτε δὲ ἦλθε πρός με, ἤρξατο κράζειν·
καὶ εἶπα αὐτῇ· πόθεν τὸ ἐρίφιον; μὴ κλεψιμαῖόν ἐστιν; ἀπόδος
αὐτὸ τοῖς κυρίοις· οὐ γὰρ θεμιτόν ἐστι φαγεῖν κλεψιμαῖον. [14]ἡ δὲ
εἶπε· δῶρον δέδοταί μοι ἐπὶ τῷ μισθῷ. καὶ οὐκ ἐπίστευον αὐτῇ,
καὶ ἔλεγον ἀποδιδόναι αὐτὸ τοῖς κυρίοις, καὶ ἠρυθρίων πρὸς αὐτήν.
ἡ δὲ ἀποκριθεῖσα εἶπέ μοι· ποῦ εἰσιν αἱ ἐλεημοσύναι σου; καὶ αἱ
δικαιοσύναι σου; ἰδοὺ γνωστὰ πάντα μετὰ σοῦ.

II. τῇ ἑορτῇ III. 248. Co. Ald. — 2. ἀνέπεσα] ἀνεπαυσάμην III. — ἐὰν II. III. 58. 108. 236. Co.; vulgo ἂν — μενῶ 58. 71. al. — 3. ἐστραγγαλημένος II. ex corr., III. 55.; ἐστραγγαλισμένος 44. 106. — 6. Vid. Am. 8, 10. — 8. φοβεῖται οὗτος 23. 44. 52. al. — 9. ἀκατάλυπτον 44. 106.; ἀνακάλυπτον 64. 243. Co. — 10. emendavi ἕως οὗ ἐπορεύθη, libri: ἕως οὗ ἐπορεύθην — 13. κραυγάζειν III. 23. 55. 58. al. — εἶπον III. 23. 44. 55. al.

τῆς Ἰουδαίας ἐν ἡμέραις τῆς κρίσεως ἧς ἐποίησεν ἐξ αὐτοῦ ὁ βα-
σιλεὺς τοῦ οὐρανοῦ περὶ τῶν βλασφημιῶν ὧν ἐβλασφήμησεν, ἔθαψα·
πολλοὺς γὰρ ἀπέκτεινεν ἐν τῷ θυμῷ αὐτοῦ ἐκ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ,
καὶ ἔκλεπτον τὰ σώματα αὐτῶν καὶ ἔθαπτον. καὶ ἐζήτησεν αὐτὰ
Σενναχηρεὶμ καὶ οὐχ εὗρεν αὐτά. 19 καὶ ἐπορεύθη εἷς τις τῶν ἐκ
τῆς Νινευῆ καὶ ὑπέδειξεν τῷ βασιλεῖ περὶ ἐμοῦ, ὅτι ἐγὼ θάπτω
αὐτοὺς καὶ ἐκρύβην, καὶ ὅτε ἐπέγνων ὅτι ἔγνω περὶ ἐμοῦ ὁ βα-
σιλεὺς καὶ ὅτι ζητοῦμαι τοῦ ἀποθανεῖν, ἐφοβήθην καὶ ἀπέδρασα.
20 καὶ ἡρπάγη πάντα ὅσα ὑπῆρχέν μοι καὶ οὐ κατελείφθη μοι
οὐδὲν ὃ οὐκ ἀνελήφθη εἰς τὸ βασιλικὸν πλὴν Ἄννας τῆς γυναι-
κός μου καὶ Τωβία τοῦ υἱοῦ μου. 21 καὶ οὐ διῆλθον ἡμέραι τεσ-
σαράκοντα ἕως οὗ ἀπέκτειναν αὐτὸν οἱ δύο υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ ἔφυγον
εἰς τὰ ὄρη Ἀραράτ. καὶ ἐβασίλευσεν Σαχερδονὸς υἱὸς αὐτοῦ μετ'
αὐτόν, καὶ ἔταξεν Ἀχείχαρον τὸν Ἀναὴλ τὸν τοῦ ἀδελφοῦ μου
υἱὸν ἐπὶ πᾶσαν τὴν ἐκλογιστίαν τῆς βασιλείας αὐτοῦ καὶ αὐτὸς
εἶχεν τὴν ἐξουσίαν ἐπὶ πᾶσαν τὴν διοίκησιν. 22 τότε ἠξίωσεν
Ἀχείχαρος περὶ ἐμοῦ, καὶ κατῆλθον εἰς τὴν Νινευῆ. Ἀχείχαρος
γὰρ ἦν ὁ ἀρχιοινοχόος καὶ ἐπὶ τοῦ δακτυλίου καὶ διοικητὴς καὶ
ἐκλογιστὴς ἐπὶ Σενναχηρεὶμ βασιλέως Ἀσσυρίων καὶ κατέστησεν
αὐτὸν ὁ Σαχερδονὸς ἐκ δευτέρας. ἦν δὲ ἐξάδελφός μου καὶ ἐκ
τῆς συγγενείας μου.

II. Καὶ ἐπὶ Σαρχέδονος βασιλέως κατῆλθον εἰς τὸν οἶκόν
μου καὶ ἀπεδόθη μοι ἡ γυνή μου Ἄννα καὶ Τωβίας ὁ υἱός μου,
καὶ ἐν τῇ πεντηκοστῇ τῆς ἑορτῆς ἡμῶν, ἥ ἐστιν ἁγία ἑβδομάδων,
ἐγενήθη μοι ἄριστον καλόν. 2 καὶ ἀνέπεσα τοῦ ἀριστῆσαι, καὶ
παρετέθη μοι ἡ τράπεζα καὶ παρετέθη μοι ὀψάρια πλείονα, καὶ
εἶπα τῷ Τωβίᾳ τῷ υἱῷ μου· παιδίον, βάδιζε καὶ ὃν ἂν εὕρῃς
πτωχὸν τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν ἐκ Νινευητῶν αἰχμαλώτων ὃς μέμνηται
ἐν ὅλῃ καρδίᾳ αὐτοῦ τοῦ κυρίου, καὶ ἄγαγε αὐτὸν καὶ φάγεται
κοινῶς μετ' ἐμοῦ, καὶ ἴδε προσμενῶ σε, παιδίον, μέχρι τοῦ σε ἐλθεῖν.
3 καὶ ἐπορεύθη Τωβίας ζητῆσαί τινα πτωχὸν τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν
καὶ ἐπιστρέψας λέγει· πάτερ. καὶ εἶπα αὐτῷ· ἰδοὺ ἐγώ, παιδίον.
καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν· πάτερ, ἰδοὺ εἷς ἐκ τοῦ ἔθνους ἡμῶν πεφό-
νευται καὶ ἔρριπται ἐν τῇ ἀγορᾷ καὶ αὐτόθι νῦν ἐστραγγάληται.
4 καὶ ἀναπηδήσας ἀφῆκα τὸ ἄριστον πρὶν ἢ γεύσασθαί με αὐτοῦ

20. κατελιφθη X. — ανελημφθη X. — βασιλειχον X. — 21. vocabulo τεσσερακοντα in X. additum est ν̄ id est quinquaginta — X. a p. m. Αχειχαρον, sed post hoc loco corr. Αχειαχαρον. Vet. Lat. Achicarum — 22. X. a p. m. βασιλεως, dein corr. βασιλεα — ο ante Σαχ. post add. X. — συγγενιας X.
II. 2 Τωβεια X. — τοῦ κυρίου ego addidi Vet. Lat. secutus — 4. εἴσω] εισεν X. —

III. Καὶ λυπηθεὶς ἔκλαυσα καὶ προςευξάμην μετ' ὀδύνης
λέγων· 2 δίκαιος εἶ, κύριε, καὶ πάντα τὰ ἔργα σου καὶ πᾶσαι αἱ
ὁδοί σου ἐλεημοσύναι καὶ ἀλήθεια, καὶ κρίσιν ἀληθινὴν καὶ
δικαίαν σὺ κρίνεις εἰς τὸν αἰῶνα. 3 μνήσθητί μου καὶ ἐπίβλεψον
ἐπ' ἐμέ· μή με ἐκδικήσῃς ταῖς ἁμαρτίαις μου καὶ τοῖς ἀγνοή-
μασί μου καὶ τῶν πατέρων μου, ἃ ἥμαρτον ἐνώπιόν σου. 4 παρή-
κουσαν γὰρ τῶν ἐντολῶν σου, καὶ ἔδωκας ἡμᾶς εἰς διαρπαγὴν καὶ
αἰχμαλωσίαν καὶ θάνατον καὶ παραβολὴν ὀνειδισμοῦ πᾶσι τοῖς
ἔθνεσιν ἐν οἷς ἐσκορπίσμεθα. 5 καὶ νῦν πολλαὶ αἱ κρίσεις σου εἰσὶ
ἀληθιναί, ἐξ ἐμοῦ ποιῆσαι περὶ τῶν ἁμαρτιῶν μου καὶ τῶν πα-
τέρων μου, ὅτι οὐκ ἐποιήσαμεν τὰς ἐντολάς σου, οὐ γὰρ ἐπορεύ-
θημεν ἐν ἀληθείᾳ ἐνώπιόν σου. 6 καὶ νῦν κατὰ τὸ ἀρεστὸν ἐνώπιόν
σου ποίησον μετ' ἐμοῦ. ἐπίταξον ἀναλαβεῖν τὸ πνεῦμά μου, ὅπως
ἀπολυθῶ καὶ γένωμαι γῆ, διότι λυσιτελεῖ μοι ἀποθανεῖν ἢ ζῆν·
ὅτι ὀνειδισμοὺς ψευδεῖς ἤκουσα, καὶ λύπη ἐστὶ πολλὴ ἐν ἐμοί·
ἐπίταξον ἀπολυθῆναί με τῆς ἀνάγκης ἤδη εἰς τὸν αἰώνιον τόπον,
μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ.
7 Ἐν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ συνέβη τῇ θυγατρὶ Ῥαγουὴλ Σάῤῥᾳ ἐν
Ἐκβατάνοις τῆς Μηδίας, καὶ ταύτην ὀνειδισθῆναι ὑπὸ παιδισκῶν
πατρὸς αὐτῆς, 8 ὅτι ἦν δεδομένη ἀνδράσιν ἑπτά, καὶ Ἀσμοδαῖος
τὸ πονηρὸν δαιμόνιον ἀπέκτεινεν αὐτοὺς πρὶν ἢ γενέσθαι αὐτοὺς
μετ' αὐτῆς ὡς ἐν γυναιξί. καὶ εἶπαν αὐτῇ· οὐ συνιεῖς ἀποπνί-
γουσά σου τοὺς ἄνδρας· ἤδη ἑπτὰ ἔσχες, καὶ ἑνὸς αὐτῶν οὐκ
ὠνομάσθης. 9 τί ἡμᾶς μαστιγοῖς; εἰ ἀπέθαναν, βάδιζε μετ' αὐ-
τῶν, μὴ ἴδοιμέν σου υἱὸν ἢ θυγατέρα εἰς τὸν αἰῶνα. 10 ταῦτα
ἀκούσασα ἐλυπήθη σφόδρα, ὥστε ἀπάγξασθαι, καὶ εἶπε· μία μέν
εἰμι τῷ πατρί μου· ἐὰν ποιήσω τοῦτο, ὄνειδος αὐτῷ ἔσται, καὶ

III. 2. ἐλεημοσύνη 23. 58. 243. Co. Ald. Syr. — 3. ἐκδικήσῃς recepi ex III. 58 64. multisque l.; vulgo ἐκδικῇς — ἃ οἳ III. 55. 64. al. — 4. ἁρπαγὴν III. 55. al. — 5. καὶ ante ἀληθιναὶ delevi, om. II. III. 23. 44. al. — ἐξ ἐμοῦ ποίησον Co. — 6. μᾶλλον ἀποθανεῖν III. — 7. τοῦ πατρὸς III. 23. 58. al. — 8. Ilgen οὐ σὺ εἶς pro οὐ συνιεῖς legendum putat — ὠνομάσθης] ὠνάσθης III. — 9. μαστιγοῖς περὶ αὐτῶν; 23. 52. 64. al. — ἀπέθανον 23. 71. al. — 10. αὐτῷ ἐστιν III. 55. 74. al. —

καὶ ἀναιροῦμαι αὐτὸν ἐκ τῆς πλατείας καὶ εἴσω τῶν οἰκιδίων
ἔθηκα μέχρι τοῦ τὸν ἥλιον δύειν καὶ θάψω αὐτόν. [5]ἐπιστρέψας
οὖν ἐλουσάμην καὶ ἤσθιον τὸν ἄρτον μετὰ πένθους [6]καὶ ἐμνήσθην
τοῦ ῥήματος τοῦ προφήτου ὅσα ἐλάλησεν Ἀμὼς ἐπὶ Βαιθὴλ λέγων·
στραφήσονται ὑμῶν αἱ ἑορταὶ εἰς πένθος καὶ πᾶσαι αἱ ᾠδαὶ εἰς
θρῆνον· [7]καὶ ἔκλαυσα. καὶ ὅτε ἔδυ ὁ ἥλιος, ᾠχόμην καὶ ὀρύξας
ἔθαψα αὐτόν. [8]καὶ οἱ πλησίον μου κατεγέλων λέγοντες· οὐ φο-
βεῖται οὐκέτι; ἤδη γὰρ ἐπεζητήθη τοῦ φονευθῆναι περὶ τοῦ πράγμα-
τος τούτου καὶ ἀπέδρα, καὶ πάλιν ἰδοὺ θάπτει τοὺς νεκρούς.
[9]καὶ αὐτῇ τῇ νυκτὶ ἐλουσάμην καὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν αὐλήν μου,
καὶ ἐκοιμήθην παρὰ τὸν τοῖχον τῆς αὐλῆς καὶ τὸ πρόσωπόν μου
ἀνακεκαλυμμένον διὰ τὸ καῦμα. [10]καὶ οὐκ ᾔδειν ὅτι στρουθία
ἐν τῷ τοίχῳ ἐπάνω μοῦ εἰσιν, καὶ ἐκάθισεν τὸ ἀφόδευμα αὐτῶν
εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου θερμὸν καὶ ἐπήγαγεν λευκώματα. καὶ
ἐπορευόμην πρὸς τοὺς ἰατροὺς θεραπευθῆναι, καὶ ὅσῳ ἐνεχρίσάν
με τὰ φάρμακα, τοσούτῳ μᾶλλον ἐξετυφλοῦντο οἱ ὀφθαλμοί μου
τοῖς λευκώμασιν μέχρι τοῦ ἀποτυφλωθῆναι. καὶ ἤμην ἀδύνατος
τοῖς ὀφθαλμοῖς ἔτη τέσσαρα. καὶ πάντες οἱ ἀδελφοί μου ἐλυποῦντο
περὶ ἐμοῦ καὶ Ἀχειάχαρος ἔτρεψέν με ἔτη δύο πρὸ τοῦ αὐτὸν βα-
δίσαι εἰς τὴν Ἐλυμαΐδα. [11]καὶ ἐν τῷ χρόνῳ ἐκείνῳ Ἄννα ἡ γυνή
μου ἠριθεύετο ἐν τοῖς ἔργοις τοῖς γυναικείοις καὶ ἀπέστελλε τοῖς
κυρίοις αὐτῶν [12]καὶ ἀπεδίδουν αὐτῇ τὸν μισθόν. καὶ ἐν τῇ ἑβδόμῃ
τοῦ Δύστρου ἐξέτεμε τὸν ἱστὸν καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸν τοῖς κυρίοις,
καὶ ἔδωκαν αὐτῇ τὸν μισθὸν πάντα καὶ ἔδωκαν αὐτῇ ἐφ' ἑστίᾳ
ἔριφον ἐξ αἰγῶν. [13]καὶ ὅτε εἰσῆλθεν πρός με ὁ ἔριφος ἤρξατο
κράζειν, καὶ ἐκάλεσα αὐτὴν καὶ εἶπα· πόθεν τὸ ἐρίφιον τοῦτο;
μήποτε κλεψιμαῖόν ἐστιν; ἀπόδος αὐτὸ τοῖς κυρίοις αὐτοῦ, οὐ γὰρ
ἐξουσίαν ἔχομεν ἡμεῖς φαγεῖν οὐδὲν κλεψιμαῖον. [14]καὶ λέγει μοι
αὐτή· δόσει δέδοταί μοι ἐπὶ τῷ μισθῷ. καὶ οὐκ ἐπίστευον αὐτῇ,
καὶ ἔλεγον ἀποδοῦναι τοῖς κυρίοις, καὶ προσηρυθρίων χάριν τούτου
πρὸς αὐτήν. εἶτα ἀποκριθεῖσα λέγει μοι· καὶ ποῦ εἰσιν αἱ ἐλεημόσυναί
σου, ποῦ εἰσιν αἱ δικαιοσύναι σου; ἴδε ταῦτα μετά σου γνωστά ἐστιν.

III. Καὶ περίλυπος γενόμενος τῇ ψυχῇ καὶ στενάξας
ἔκλαυσα καὶ ἠρξάμην προσεύχεσθαι μετὰ στεναγμῶν· [2]δίκαιος εἶ,

6. ᾠδαὶ] οδοι X.; Vet. Lat. cantica, sed c. Vat. semitae, c. Germ. 15. viae — 10. ενεχρειοσαν X. — τεσσερα X. — 11. γυναικιοις X. Vet. Lat.: deserviebat operibus mulierum lanam faciens et telam, et ex mercedibus suis pascebat me: et mittebant et adducebant illam ad texendum et dabant ei mercedem suam. — 14. Vet. Lat. in fine: et irata est quoniam non credebam illi et — ecce quae pateris omnibus nota sunt.

III. 1. post ἔκλαυσα addit Vet. Lat.: et introivi in atrium meum —

τὸ γῆρας αὐτοῦ κατάξω μετ' ὀδύνης εἰς ᾅδου. [11]καὶ ἐδεήθη
πρὸς τῇ θυρίδι καὶ εἶπεν· εὐλογητὸς εἶ, κύριε ὁ θεός μου, καὶ
εὐλογητὸν τὸ ὄνομά σου τὸ ἅγιον καὶ ἔντιμον εἰς τοὺς αἰῶνας·
εὐλογήσαισάν σε πάντα τὰ ἔργα σου εἰς τὸν αἰῶνα. [12]καὶ νῦν,
κύριε, τοὺς ὀφθαλμούς μου καὶ τὸ πρόσωπόν μου εἰς σὲ δέδωκα.
[13]εἰπὸν ἀπολῦσαί με ἀπὸ τῆς γῆς καὶ μὴ ἀκοῦσαί με μηκέτι
ὀνειδισμόν. [14]σὺ γινώσκεις, κύριε, ὅτι καθαρά εἰμι ἀπὸ πάσης
ἁμαρτίας ἀνδρὸς, [15]καὶ οὐκ ἐμόλυνα τὸ ὄνομά μου, οὐδὲ τὸ ὄνομα
τοῦ πατρός μου ἐν τῇ γῇ τῆς αἰχμαλωσίας μου. μονογενής εἰμι
τῷ πατρί μου, καὶ οὐχ ὑπάρχει αὐτῷ παιδίον ὃ κληρονομήσει
αὐτὸν, οὐδὲ ἀδελφὸς ἐγγὺς, οὐδὲ ὑπάρχων αὐτῷ υἱὸς ἵνα συντη-
ρήσω ἐμαυτὴν αὐτῷ γυναῖκα, ἤδη ἀπώλοντό μοι ἑπτά· ἱνατί μοι
ζῆν; καὶ εἰ μὴ δοκεῖ σοι ἀποκτεῖναί με, ἐπίταξον ἐπιβλέψαι ἐπ'
ἐμὲ καὶ ἐλεῆσαί με, καὶ μηκέτι ἀκοῦσαί με ὀνειδισμόν. [16]καὶ
εἰσηκούσθη προσευχὴ ἀμφοτέρων ἐνώπιον τῆς δόξης τοῦ μεγάλου,
[17]καὶ Ῥαφαὴλ ἀπεστάλη ἰάσασθαι τοὺς δύο, τοῦ Τωβὶτ λεπίσαι
τὰ λευκώματα, καὶ Σάῤῥαν τὴν τοῦ Ῥαγουὴλ δοῦναι Τωβίᾳ τῷ
υἱῷ Τωβὶτ γυναῖκα, καὶ δῆσαι Ἀσμοδαῖον τὸ πονηρὸν δαιμόνιον,
διότι Τωβίᾳ ἐπιβάλλει κληρονομῆσαι αὐτήν. ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ
ἐπιστρέψας Τωβὶτ εἰςῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ Σάῤῥα ἡ
τοῦ Ῥαγουὴλ κατέβη ἐκ τοῦ ὑπερῴου αὐτῆς.

---

14. καὶ ἀνδρὸς II. a p. m., 23. 44. 52. al., Syr. — 15. vulgo absurde editum καὶ μηκέτι ἐλεῆσαί με καὶ ἀκοῦσαί με ὀν. — 16. ἡ προςευχὴ 23. 64. al. — μεγάλου θεοῦ 64. 243. 248. Co. Ald. Syr. — 17. absurde vulgo: μεγάλου Ῥαφαὴλ καὶ — 64. 243. 248. Co. Ald. Syr.: κ. ἀπεστάλη Ῥαφ.

κύριε, καὶ πάντα τὰ ἔργα σου δίκαια καὶ πᾶσαι αἱ ὁδοί σου
ἐλεημοσύνη καὶ ἀλήθεια· σὺ κρίνεις τὸν αἰῶνα. 3 καὶ νῦν σύ,
κύριε, μνήσθητί μου καὶ ἐπίβλεψον, καὶ μή με ἐκδικήσῃς ταῖς
ἁμαρτίαις μου καὶ ἐν τοῖς ἀγνοήμασίν μου καὶ τῶν πατέρων μου.
ἥμαρτον ἐναντίον σου 4 καὶ παρήκουσα τῶν ἐντολῶν σου, καὶ ἔδωκας
ἡμᾶς εἰς ἁρπαγὴν καὶ αἰχμαλωσίαν καὶ θάνατον καὶ εἰς παρα-
βολὴν καὶ λάλημα καὶ ὀνειδισμὸν ἐν πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν, ἐν οἷς
ἡμᾶς διεσκόρπισας. 5 καὶ νῦν πολλαί σου αἱ κρίσεις ὑπάρχουσιν
ἀληθιναί, ποιῆσαι ἐξ ἐμοῦ περὶ τῶν ἁμαρτιῶν μου, ὅτι οὐκ ἐποιή-
σαμεν τὰς ἐντολάς σου καὶ οὐκ ἐπορεύθημεν ἀληθινῶς ἐνώπιόν
σου. 6 καὶ νῦν κατὰ τὸ ἀρεστόν σου ποίησον μετ' ἐμοῦ, καὶ ἐπί-
ταξον ἀναλαβεῖν τὸ πνεῦμά μου ἐξ ἐμοῦ, ὅπως ἀπολυθῶ ἀπὸ
προσώπου τῆς γῆς καὶ γένωμαι γῆ, διὸ λυσιτελεῖ μοι ἀποθανεῖν
μᾶλλον ἢ ζῆν· ὅτι ὀνειδισμοὺς ψευδεῖς ἤκουσα, καὶ λύπη πολλὴ
μετ' ἐμοῦ. κύριε, ἐπίταξον ὅπως ἀπολυθῶ ἀπὸ τῆς ἀνάγκης ταύ-
της, ἀπόλυσόν με εἰς τὸν τόπον τὸν αἰώνιον, καὶ μὴ ἀποστρέψῃς
τὸ πρόσωπόν σου, κύριε, ἀπ' ἐμοῦ, διὸ λυσιτελεῖ μοι ἀποθανεῖν
μᾶλλον ἢ βλέπειν ἀνάγκην πολλὴν ἐν τῇ ζωῇ μου, καὶ μὴ ἀκούειν
ὀνειδισμούς.

7 Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ συνέβη Σάρρᾳ τῇ θυγατρὶ Ῥαγουὴλ
τοῦ ἐν Ἐκβατάνοις τῆς Μηδείας, καὶ αὐτὴν ἀκοῦσαι ὀνειδισμοὺς
ὑπὸ μιᾶς τῶν παιδισκῶν τοῦ πατρὸς ἑαυτῆς, 8 διότι ἦν ἐκδεδομένη
ἀνδράσιν ἑπτά, καὶ Ἀσμοδαῖος τὸ δαιμόνιον τὸ πονηρὸν ἀπέκτει-
νεν αὐτοὺς πρὶν ἢ γενέσθαι αὐτοὺς μετ' αὐτῆς, καθάπερ ἀποδε-
δειγμένον ἐστὶν ταῖς γυναιξίν. καὶ εἶπεν αὐτῇ ἡ παιδίσκη· σὺ εἶ
ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς ἄνδρας σου· ἰδοὺ ἤδη ἀπεκδέδοσαι ἑπτὰ
ἀνδράσιν, καὶ ἑνὸς αὐτῶν οὐκ ὠνομάσθης. 9 τί ἡμᾶς μαστιγοῖς
περὶ τῶν ἀνδρῶν σου ὅτι ἀπέθανον; βάδιζε μετ' αὐτῶν καὶ μὴ
ἴδοιμέν σου υἱὸν μηδὲ θυγατέρα εἰς τὸν αἰῶνα. 10 ἐν τῇ ἡμέρᾳ
ἐκείνῃ ἐλυπήθη ἐν τῇ ψυχῇ καὶ ἔκλαυσεν, καὶ ἀναβᾶσα εἰς τὸ
ὑπερῷον τοῦ πατρὸς αὐτῆς ἠθέλησεν ἀπαγξάσθαι, καὶ πάλιν
ἐλογίσατο καὶ λέγει· μήποτε ὀνειδίσωσιν τὸν πατέρα μου καὶ
ἐροῦσιν αὐτῷ· μία σοι ὑπῆρχεν θυγατὴρ ἀγαπητὴ καὶ αὐτὴ
ἀπήγξατο ἀπὸ τῶν κακῶν, καὶ κατάξω τὸ γῆρας τοῦ πατρός μου
μετὰ λύπης εἰς ᾅδου. χρησιμώτερόν μοί ἐστιν μὴ ἀπαγξάσθαι,
ἀλλὰ δεηθῆναι τοῦ κυρίου, ὅπως ἀποθάνω καὶ μηκέτι ὀνειδισμοὺς

7. ονιδισμους X. — 8. ασμοδεος X. — απεκτεννεν X. — αποδεδιγμενον X. — αποκτεννουσα X. — 9. σου post ἴδοιμεν ego addidi, Vet. Lat.: ex te — 10. ονιδισμους X, et sic etiam vs. 13. —

IV. Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐμνήσϑη Τωβὶτ περὶ τοῦ ἀργυρίου
οὗ παρέϑετο Γαβαήλῳ ἐν Ῥάγοις τῆς Μηδίας. [2]καὶ εἶπεν ἐν
ἑαυτῷ· ἐγὼ ᾐτησάμην ϑάνατον, τί οὐ καλῶ Τωβίαν τὸν υἱόν μου
ἵνα αὐτῷ ὑποδείξω πρὶν ἀποϑανεῖν με; [3]καὶ καλέσας αὐτὸν εἶπε·
παιδίον, ἐὰν ἀποϑάνω ϑάψον με, καὶ μὴ ὑπερίδῃς τὴν μητέρα
σου· τίμα αὐτὴν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου καὶ ποίει τὸ
ἀρεστὸν αὐτῇ, καὶ μὴ λυπήσῃς αὐτήν. [4]μνήσϑητι, παιδίον, ὅτι
πολλοὺς κινδύνους ἑώρακεν ἐπὶ σοὶ ἐν τῇ κοιλίᾳ. ὅταν ἀποϑάνῃ,
ϑάψον αὐτὴν παρ' ἐμοὶ ἐν ἑνὶ τάφῳ. [5]πάσας τὰς ἡμέρας, παι-
δίον, κυρίου τοῦ ϑεοῦ ἡμῶν μνημόνευε, καὶ μὴ ϑελήσῃς ἁμαρτά-
νειν καὶ παραβῆναι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ· δικαιοσύνην ποίει πάσας
τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου, καὶ μὴ πορευϑῇς ταῖς ὁδοῖς τῆς
ἀδικίας. [6]διότι ποιοῦντές σου τὴν ἀλήϑειαν, εὐοδίαι ἔσονται ἐν
τοῖς ἔργοις σου. [7]καὶ πᾶσι τοῖς ποιοῦσι τὴν δικαιοσύνην ἐκ τῶν
ὑπαρχόντων σοι ποίει ἐλεημοσύνην, καὶ μὴ φϑονεσάτω σου ὁ ὀφϑαλ-
μὸς ἐν τῷ ποιεῖν σε ἐλεημοσύνην· μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν
σου ἀπὸ παντὸς πτωχοῦ, καὶ ἀπὸ σοῦ οὐ μὴ ἀποστραφῇ τὸ πρόσ-
ωπον τοῦ ϑεοῦ. [8]ὡς σοὶ ὑπάρχοι, κατὰ τὸ πλῆϑος ποίησον ἐξ
αὐτῶν ἐλεημοσύνην· ἐὰν ὀλίγον σοι ὑπάρχῃ, κατὰ τὸ ὀλίγον μὴ
φοβοῦ ποιεῖν ἐλεημοσύνην. [9]ϑέμα γὰρ ἀγαϑὸν ϑησαυρίζεις σεαυτῷ
εἰς ἡμέραν ἀνάγκης. [10]διότι ἐλεημοσύνη ἐκ ϑανάτου ῥύεται, καὶ
οὐκ ἐᾷ εἰσελϑεῖν εἰς τὸ σκότος. [11]δῶρον γὰρ ἀγαϑόν ἐστιν ἐλεη-
μοσύνη πᾶσι τοῖς ποιοῦσιν αὐτὴν ἐνώπιον τοῦ ὑψίστου. [12]πρόσεχε
σεαυτῷ, παιδίον, ἀπὸ πάσης πορνείας, καὶ γυναῖκα πρῶτον λάβε
ἀπὸ τοῦ σπέρματος τῶν πατέρων σου· μὴ λάβῃς γυναῖκα ἀλλο-
τρίαν ἢ οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ πατρός σου, διότι υἱοὶ προ-
φητῶν ἐσμεν. Νῶε, Ἀβραάμ, Ἰσαάκ, Ἰακώβ, οἱ πατέρες ἡμῶν
ἀπὸ τοῦ αἰῶνος, μνήσϑητι, παιδίον, ὅτι αὐτοὶ πάντες ἔλαβον
γυναῖκας ἐκ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν, καὶ εὐλογήϑησαν ἐν τοῖς τέκνοις

IV. 1. Γαβαήλῳ 23. 44. 55. 71. al.; vulgo Γαβαὴλ — 7. verba καὶ πᾶσι τ. π. τ. δικ. vulgo male cum vs. 6. coniunguntur — ὑπαρχόντων σου III. 106. 58. — 8. ὡς σοὶ ὑπάρχει III. 44. 74. al. — 11. γὰρ om. III. 23. 55. al. — 12. καὶ μὴ λ. III. 58. 64. al. — correxi πατρός, vulgo legitur πατέρο — αὐτοὶ] οὗτοι III. 44. 55. 58. 64. al. —

ἀκούσω ἐν τῇ ζωῇ μου. 11 ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ διαπετάσασα τὰς
χεῖρας πρὸς ϑυρίδα ἐδεήϑη καὶ εἶπεν· εὐλογητὸς εἶ, ϑεὲ ἐλεήμων,
καὶ εὐλογητὸν τὸ ὄνομά σου εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ εὐλογησάτωσάν
σε πάντα τὰ ἔργα σου εἰς τὸν αἰῶνα. 12 καὶ νῦν ἐπὶ σὲ τὸ πρός-
ωπόν μου καὶ τοὺς ὀφϑαλμούς μου ἀνέβλεψα. 13 εἰπὸν ἀπολυϑῆναί
με ἀπὸ τῆς γῆς καὶ μὴ ἀκούειν με μηκέτι ὀνειδισμούς. 14 σὺ
γινώσκεις, δέσποτα, ὅτι καϑαρά εἰμι ἀπὸ πάσης ἀκαϑαρσίας
ἀνδρός, 15 καὶ οὐχὶ ἐμόλυνά μου τὸ ὄνομα καὶ οὐδὲ τὸ ὄνομα τοῦ
πατρός μου ἐν τῇ γῇ τῆς αἰχμαλωσίας μου. μονογενής εἰμι τῷ
πατρί μου, καὶ οὐχ ὑπάρχει αὐτῷ ἕτερον τέκνον ἵνα κληρονομήσῃ
αὐτόν, οὐδὲ ἀδελφὸς αὐτῷ ἐγγὺς οὔτε συγγενὴς αὐτῷ ὑπάρχει, ἵνα
συντηρήσῃ ἐμαυτὴν αὐτῷ γυναῖκα. ἤδη ἀπώλοντό μοι ἑπτά, καὶ
ἱνατί μοί ἐστιν ἔτι ζῆν; καὶ εἰ μή σοι δοκεῖ ἀποκτεῖναί με,
κύριε, νῦν εἰςάκουσον ὀνειδισμόν μου. 16 ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ εἰς-
ηκούσϑη ἡ προςευχὴ ἀμφοτέρων ἐνώπιον τῆς δόξης τοῦ ϑεοῦ,
17 καὶ ἀπεστάλη Ῥαφαὴλ ἰάσασϑαι τοὺς δύο, Τωβεὶϑ ἀπολῦσαι
τὰ λευκώματα ἀπὸ τῶν ὀφϑαλμῶν αὐτοῦ ἵνα ἴδῃ τοῖς ὀφϑαλμοῖς
τὸ φῶς τοῦ ϑεοῦ, καὶ Σάῤῥαν τὴν Ῥαγουὴλ δοῦναι αὐτὴν Τωβίᾳ
τῷ υἱῷ Τωβεὶϑ γυναῖκα, καὶ λῦσαι Ἀσμοδαῖον τὸ δαιμόνιον τὸ
πονηρὸν ἀπ᾿ αὐτῆς, διότι Τωβίᾳ ἐπιβάλλει κληρονομῆσαι αὐτὴν
παρὰ πάντας τοὺς ϑέλοντας λαβεῖν αὐτήν. ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ
ἐπέστρεψεν Τωβεὶϑ ἀπὸ τῆς αὐλῆς εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ Σάῤῥα
ἡ τοῦ Ῥαγουὴλ καὶ αὐτὴ κατέβη ἐκ τοῦ ὑπερῴου.

IV. Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐμνήσϑη Τωβεὶϑ τοῦ ἀργυρίου ὃ
παρέϑετο Γαβαήλῳ ἐν Ῥάγοις τῆς Μηδίας 2 καὶ εἶπεν ἐν τῇ
καρδίᾳ αὐτοῦ· ἰδοὺ ἐγὼ ᾐτησάμην ϑάνατον, τί οὐχὶ καλῶ Τωβίαν
τὸν υἱόν μου καὶ ὑποδείξω αὐτῷ περὶ τοῦ ἀργυρίου τούτου πρὶν
ἀποϑανεῖν με; 3 καὶ ἐκάλεσεν Τωβίαν τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ ἦλϑεν
πρὸς αὐτὸν καὶ εἶπεν αὐτῷ· παιδίον, ἐὰν ἀποϑάνω ϑάψον με κα-
λῶς, καὶ τίμα τὴν μητέρα σου καὶ μὴ ἐγκαταλίπῃς αὐτὴν πάσας
τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτῆς, καὶ ποίει τὸ ἀρεστὸν ἐνώπιον αὐτῆς
καὶ μὴ λυπήσῃς τὸ πνεῦμα αὐτῆς ἐν παντὶ πράγματι. 4 μνήσϑητι
αὐτῆς, παιδίον, ὅτι κινδύνους πολλοὺς ἑώρακεν ἐπὶ σοὶ ἐν τῇ κοιλίᾳ
αὐτῆς, καὶ ὅταν ἀποϑάνῃ ϑάψον αὐτὴν παρ᾿ ἐμοὶ ἐν ἑνὶ τάφῳ.
5 καὶ πάσας τὰς ἡμέρας σου, παιδίον, τοῦ κυρίου μνημόνευε, καὶ

15. ουκ υπαρχει X. — κύριε] κε̄ X. — νῦν εἰςάκ. ὀν. μ. Vet. Lat. alterum textum secutus est. — **17.** τωβειν απολ. X. — σαρρα· τη ραγ. X. — τωβεια τω X.

IV. 3. τωβειαν X. — παιδίον ἐὰν ἀποϑάνω ego adieci Vet. Lat. secutus —

αὐτῶν, καὶ τὸ σπέρμα αὐτῶν κληρονομήσει γῆν. [13]καὶ νῦν, παι-
δίον, ἀγάπα τοὺς ἀδελφούς σου, καὶ μὴ ὑπερηφανεύου τῇ καρδίᾳ
σου ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν σου καὶ τῶν υἱῶν καὶ θυγατέρων τοῦ λαοῦ
σου λαβεῖν σεαυτῷ ἐξ αὐτῶν γυναῖκα· διότι ἐν τῇ ὑπερηφανίᾳ
ἀπώλεια καὶ ἀκαταστασία πολλή, καὶ ἐν τῇ ἀχρειότητι ἐλάττωσις
καὶ ἔνδεια μεγάλη· ἡ γὰρ ἀχρειότης μήτηρ ἐστὶ τοῦ λιμοῦ.
[14]μισθὸς παντὸς ἀνθρώπου ὃς ἐὰν ἐργάσηται παρὰ σοὶ μὴ
αὐλισθήτω, ἀλλ' ἀπόδος αὐτῷ παραυτίκα. ἐὰν δουλεύσῃς τῷ θεῷ,
ἀποδοθήσεταί σοι. πρόσεχε σεαυτῷ, παιδίον, ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις
σου, καὶ ἴσθι πεπαιδευμένος ἐν πάσῃ ἀναστροφῇ σου· [15]καὶ ὃ
μισεῖς μηδενὶ ποιήσῃς. οἶνον εἰς μέθην μὴ πίῃς, καὶ μὴ πο-
ρευθήτω μετά σου μέθη ἐν τῇ ὁδῷ σου. [16]ἐκ τοῦ ἄρτου σου
δίδου πεινῶντι, καὶ ἐκ τῶν ἱματίων σου τοῖς γυμνοῖς· πᾶν ὃ ἐὰν
περισσεύσῃ σοι ποίει ἐλεημοσύνην, καὶ μὴ φθονεσάτω σου ὁ ὀφθαλ-
μὸς ἐν τῷ ποιεῖν σε ἐλεημοσύνην. [17]ἔκχεον τοὺς ἄρτους σου ἐπὶ
τὸν τάφον τῶν δικαίων, καὶ μὴ δῷς τοῖς ἁμαρτωλοῖς. [18]συμβου-
λίαν παρὰ παντὸς φρονίμου ζήτησον, καὶ μὴ καταφρονήσῃς ἐπὶ
πάσης συμβουλίας χρησίμης. [19]καὶ ἐν παντὶ καιρῷ εὐλόγει κύριον
τὸν θεόν, καὶ παρ' αὐτοῦ αἴτησον ὅπως αἱ ὁδοί σου εὐθεῖαι γέ-
νωνται, καὶ πᾶσαι αἱ τρίβοι καὶ βουλαί σου εὐοδωθῶσι· διότι πᾶν
ἔθνος οὐκ ἔχει βουλήν, ἀλλ' αὐτὸς ὁ κύριος δίδωσι πάντα τὰ
ἀγαθά, καὶ ὃν ἐὰν θέλῃ ταπεινοῖ καθὼς βούλεται. καὶ νῦν,
παιδίον, μνημόνευε τῶν ἐντολῶν μου, καὶ μὴ ἐξαλειφθήτωσαν ἐκ
τῆς καρδίας σου. [20]καὶ νῦν ὑποδεικνύω σοι τὰ δέκα τάλαντα
τοῦ ἀργυρίου ἃ παρεθέμην Γαβαήλῳ τῷ τοῦ Γαβρία ἐν Ῥάγοις
τῆς Μηδίας. [21]καὶ μὴ φοβοῦ, παιδίον, ὅτι ἐπτωχεύσαμεν· ὑπάρχει
σοι πολλά, ἐὰν φοβηθῇς τὸν θεόν, καὶ ἀποστῇς ἀπὸ πάσης ἁμαρ-
τίας, καὶ ποιήσῃς τὸ ἀρεστὸν ἐνώπιον αὐτοῦ.

---

13. ἀχρειότητι] ἀχρηστότητι 44. 106. — 14. ἐργάσηταί σοι 64. 243. 248. Co. Ald. — καὶ ἐὰν δουλ. III. 55. 58. 64. al. — 19. ὃ ἐὰν II.

μὴ θελήσῃς ἁμαρτεῖν καὶ παραβῆναι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ. δικαιο-
σύνας ποίει πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου καὶ μὴ πορευθῇς
ταῖς ὁδοῖς τῆς ἀδικίας, 6 διότι οἱ ποιοῦντες ἀλήθειαν εὐοδωθήσον-
ται ἐν τοῖς ἔργοις αὐτῶν. καὶ πᾶσιν τοῖς ποιοῦσιν δικαιοσύνην —

7 et omnibus qui faciunt iustitiam ex substantia tua, fili, fac
eleemosynam, et noli avertere faciem tuam ab ullo paupere, et ita
fiet ut nec avertatur a te facies dei. 8 quomodo habueris, fili, sic
fac eleemosynam; si tibi largior fuerit substantia, plus ex illa fac
eleemosynam: si exiguum habueris, ex hoc ipso exiguo communica
et ne timueris, fili, cum facies eleemosynam. 9 praemium bonum
repones tibi in die necessitatis, 10 quoniam eleemosyna a morte
liberat et non patitur ire in tenebras. 11 munus bonum est elee
mosyna omnibus qui faciunt illam coram summo deo. 12 adtende
tibi, fili, ab omni fornicatione: uxorem proximam accipe ex semine
parentum tuorum et noli sumere uxorem alienam quae non est ex
tribu parentum tuorum, quoniam filii prophetarum sumus, qui in
veritate prophetaverunt priores. Noe prophetavit prior et Abraham
et Isaac et Iacob, parentes nostri a principio saeculi. rememorare,
fili, quoniam hi omnes acceperunt uxores ex genere patrum suo-
rum, et benedicti sunt in filiis suis et semen filiorum possidebit
haereditatem terrae. 13 et tu, fili, dilige fratres tuos et noli su-
perbo corde agere cum filiabus filiorum populi tui ut non accipias
unam ex illis, quoniam superbia perditio et inconstantia magna
est, et luxuria diminutio et impietas magna est. 14 mercedem omni
homini quicunque penes te operatus fuerit redde eadem die et non
maneat penes te merces hominis, et non minorabitur merces tua,
si servieris deo in veritate. adtende tibi, fili, in omnibus operibus
tuis et esto sapiens in omnibus sermonibus tuis, 15 et quod oderis
alio ne feceris. noli bibere vinum in ebrietate, et non comitetur
tecum ulla nequitia in omni vita tua. 16 de pane tuo communica
esurientibus et vestimentis tuis nudos tege. ex omnibus quaecun-
que tibi abundaverint, fili, fac eleemosynam, et non videat oculus
tuus cum facis eleemosynam. 17 funde vinum tuum et panem tuum

---

5. δικαιοσύνας, Vet. Lat. iustitiam — 6. αληθιαν X. — 7. haud dubie in c. X. inde a vs. 7. usque ad vs. 19. errore multa interciderunt, quae ex Vet. Lat. supplevi, qui textum c. X. licet libere latine reddidit — 12. proximam, c. Germ. 15. primo; c. Vat. primum — 13. c. Vat.: quoniam in fastidio perditio est et discordia magna, et ingalitas (!) mater est inopiae. — 16. c. Germ. 15.: — esurienti et de vest. t. nudum vesti — non invideat oc. — 17. c. Germ. 15.: frange panem t. et funde vin. t. —

V. Καὶ ἀποκριθεὶς Τωβίας εἶπεν αὐτῷ· πάτερ, ποιήσω πάντα
ὅσα ἐντέταλσαί μοι. [2]ἀλλὰ πῶς δυνήσομαι λαβεῖν τὸ ἀργύριον,
καὶ οὐ γινώσκω αὐτόν; [3]καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὸ χειρόγραφον, καὶ
εἶπεν αὐτῷ· ζήτησον σεαυτῷ ἄνθρωπον ὃς συμπορεύσεταί σοι, καὶ
δώσω αὐτῷ μισθὸν ἕως ζῶ, καὶ λάβε πορευθεὶς τὸ ἀργύριον. [4]καὶ
ἐπορεύθη ζητῆσαι ἄνθρωπον, καὶ εὗρε Ῥαφαὴλ ὃς ἦν ἄγγελος,
καὶ οὐκ ᾔδει, [5]καὶ εἶπεν αὐτῷ· εἰ δύναμαι πορευθῆναι μετὰ σοῦ
ἐν Ῥάγοις τῆς Μηδίας, καὶ εἰ ἔμπειρος εἶ τῶν τόπων; [6]καὶ εἶπεν
αὐτῷ ὁ ἄγγελος· πορεύσομαι μετὰ σοῦ, καὶ τῆς ὁδοῦ ἐμπειρῶ, καὶ
παρὰ Γαβαὴλ τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν ηὐλίσθην. [7]καὶ εἶπεν αὐτῷ
Τωβίας· ὑπόμεινόν με, καὶ ἐρῶ τῷ πατρί. [8]καὶ εἶπεν αὐτῷ·
πορεύου καὶ μὴ χρονίσῃς. καὶ εἰσελθὼν εἶπε τῷ πατρί· ἰδοὺ
εὕρηκα ὃς συμπορεύσεταί μοι. ὁ δὲ εἶπε· φώνησον αὐτὸν πρός με,
ἵνα ἐπιγνῶ ποίας φυλῆς ἐστι, καὶ εἰ πιστὸς τοῦ πορευθῆναι μετὰ
σοῦ. [9]καὶ ἐκάλεσεν αὐτόν· καὶ εἰσῆλθε καὶ ἠσπάσαντο ἀλλήλους.
[10]καὶ εἶπεν αὐτῷ Τωβίτ· ἀδελφέ, ἐκ ποίας φυλῆς καὶ ἐκ ποίας
πατριᾶς εἶ σύ; ὑπόδειξόν μοι. [11]καὶ εἶπεν αὐτῷ· φυλὴν καὶ πα-
τριὰν σὺ ζητεῖς, ἢ μίσθιον ὃς συμπορεύσεται μετὰ τοῦ υἱοῦ σου;
καὶ εἶπεν αὐτῷ Τωβίτ· βούλομαι, ἀδελφέ, ἐπιγνῶναι τὸ γένος σου
καὶ τὸ ὄνομα. [12]ὃς δὲ εἶπεν· ἐγὼ Ἀζαρίας Ἀνανίου τοῦ μεγά-
λου, τῶν ἀδελφῶν σου. [13]καὶ εἶπεν αὐτῷ· ὑγιαίνων ἔλθοις, ἀδελφέ,
καὶ μή μοι ὀργισθῇς ὅτι ἐζήτησα τὴν φυλήν σου καὶ τὴν πατριάν
σου ἐπιγνῶναι. καὶ σὺ τυγχάνεις ἀδελφός μου ἐκ τῆς καλῆς καὶ
ἀγαθῆς γενεᾶς· ἐπεγίνωσκον γὰρ ἐγὼ Ἀνανίαν καὶ Ἰωνάθαν τοὺς
υἱοὺς Σεμεΐου τοῦ μεγάλου, ὡς ἐπορευόμεθα κοινῶς εἰς Ἱεροσόλυμα
προςκυνεῖν, ἀναφέροντες τὰ πρωτότοκα καὶ τὰς δεκάτας τῶν γεν-
νημάτων, καὶ οὐκ ἐπλανήθησαν ἐν τῇ πλάνῃ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν·

V. 4. τὸν Ῥαφαὴλ III. 23. 64. 243. 248. Co. Ald. — 7. πατρί μου III. 23. 44. 64. al. — 8. πιστός ἐστιν III. 23. 64 al. — 10. σὺ εἶ II. III. 55. 64. 108. 248. Co. Ald. — 12. ὁ δὲ 64. 71. al. — 13. σου post πατριάν om. II. III. 55. 58. 64. al. — Ἰωνάθαν] Ιαθαν II. III. 23. 55. al. — Σεμεΐου III. II. al.; vulgo Σεμεΐ — ἐν τῇ πλάνῃ] τῇ πλ. 64. 248. 249. Co. Ald.; τὴν πλάνην III. 23. 55. al. — ῥίζης μεγάλης III. 55. 58. 64. 71. al. —

super sepulcra iustorum, et noli illud dare peccatoribus. [18]consilium ab homine sapiente inquire et noli contemnere, quoniam omne consilium utile est. [19]omni tempore benedic deo et postula ab illo ut dirigantur viae tuae et omnes semitae tuae et cogitationes bene disponantur, quoniam caeterae nationes non habent bonam cogitationem. quem ergo voluerit ipse allevat et quem voluerit ipse demergit usque ad inferos deorsum. —

δώσει κύριος αὐτοῖς βουλὴν ἀγαθήν, καὶ ὃν ἂν θέλῃ κύριος ταπεινοῖ ἕως ᾅδου κατωτάτω. καὶ νῦν, παιδίον, μνημόνευε τὰς ἐντολὰς ταύτας, καὶ μὴ ἐξαλειφθήτωσαν ἐκ τῆς καρδίας σου.
[20]καὶ νῦν, παιδίον, ὑποδεικνύω σοι ὅτι δέκα τάλαντα ἀργυρίου παρεθέμην Γαβαήλῳ τῷ τοῦ Γαβρεὶ ἐν Ῥάγοις τῆς Μηδείας.
[21]καὶ μὴ φοβοῦ, παιδίον, ὅτι ἐπτωχεύσαμεν· ὑπάρχει σοι πολλὰ ἀγαθά, ἐὰν φοβηθῇς τὸν θεόν, καὶ φύγῃς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας, καὶ ποιήσῃς τὰ ἀγαθὰ ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ σου.

V. Τότε ἀποκριθεὶς Τωβίας εἶπεν Τωβεὶθ τῷ πατρὶ αὐτοῦ· πάντα ὅσα ἐντέταλσαί μοι ποιήσω, πάτερ, [2]πῶς δὲ δυνήσομαι αὐτὸ λαβεῖν παρ' αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς οὐ γινώσκει με καὶ ἐγὼ οὐ γινώσκω αὐτόν; τί σημεῖον δῶ αὐτῷ καὶ ἐπιγνῷ με καὶ πιστεύσῃ μοι καὶ δῷ μοι τὸ ἀργύριον; καὶ τὰς ὁδοὺς τὰς εἰς Μηδείαν οὐ γινώσκω τοῦ πορευθῆναι ἐκεῖ. [3]τότε ἀποκριθεὶς Τωβεὶθ εἶπεν Τωβίᾳ τῷ υἱῷ αὐτοῦ· χειρόγραφον αὐτοῦ ἔδωκέν μοι καὶ χειρόγραφον ἔδωκα αὐτῷ, καὶ διεῖλον εἰς δύο καὶ ἐλάβομεν ἑκατέρωσεν καὶ ἔθηκα μετὰ τοῦ ἀργυρίου, καὶ νῦν ἰδοὺ ἔτη εἴκοσιν ἀφ' οὗ παρεθέμην τὸ ἀργύριον τοῦτο ἐγώ. καὶ νῦν, παιδίον, ζήτησον σεαυτῷ ἄνθρωπον πιστὸν ὃς πορεύσεται μετά σου, καὶ δώσομεν αὐτῷ μισθὸν ἕως ὅτου ἔλθῃς, καὶ λάβε παρ' αὐτοῦ τὸ ἀργύριον τοῦτο. [4]ἐξῆλθεν δὲ Τωβίας ζητῆσαι ἄνθρωπον ὃς πορεύσεται μετ' αὐτοῦ εἰς Μηδίαν ὃς ἐμπειρεῖ τῆς ὁδοῦ, καὶ ἐξῆλθεν καὶ εὗρεν Ῥαφαὴλ τὸν ἄγγελον ἑστηκότα ἀπέναντι αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἔγνω ὅτι ἄγγελος τοῦ θεοῦ ἐστιν, [5]καὶ εἶπεν αὐτῷ· πόθεν εἶ, νεανίσκε; καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἐκ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ τῶν ἀδελφῶν σου, καὶ ἐλήλυθα ὧδε ἐργατεύεσθαι. καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἐπίστῃ τὴν ὁδὸν πορευθῆναι εἰς Μηδίαν; [6]καὶ εἶπεν αὐτῷ· ναί, πολλάκις ἐγὼ ἐγενόμην ἐκεῖ καὶ ἐμπειρῶ καὶ ἐπίσταμαι τὰς ὁδοὺς πάσας, πλεονάκις ἐπορεύθην εἰς Μηδίαν καὶ ηὐλιζόμην παρὰ Γαβαήλῳ τῷ ἀδελφῷ ἡμῶν τῷ

19. εξαλιφθητωσαν X. — 20. υποδικνυω X. — εν αργοις X.
V. 3. εκατεροσεν X. — ειχοσι X. — 6. ἐν Ῥάγοις, Vet. Lat. in Rages; male X εν εκβατανοις — Ῥάγους, X: γαρρας —

ἐκ ῥίζης καλῆς εἶ, ἀδελφέ. [14]ἀλλὰ εἰπόν μοι, τίνα σοι ἔσομαι
μισθὸν διδόναι; δραχμὴν τῆς ἡμέρας καὶ τὰ δέοντά σοι ὡς καὶ
τῷ υἱῷ μου, [15]καὶ ἔτι προςθήσω σοι ἐπὶ τὸν μισθὸν, ἐὰν ὑγιαί-
νοντες ἐπιστρέψητε. [16]καὶ εὐδόκησαν οὕτως. καὶ εἶπε πρὸς
Τωβίαν· ἕτοιμος γίνου πρὸς τὴν ὁδὸν, καὶ εὐοδωθείητε. καὶ ἡτοί-
μασεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ τὰ πρὸς τὴν ὁδόν. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ πατὴρ
αὐτοῦ· πορεύου μετὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου, ὁ δὲ ἐν τῷ οὐρανῷ
οἰκῶν θεὸς εὐοδώσει τὴν ὁδὸν ὑμῶν, καὶ ὁ ἄγγελος αὐτοῦ συμπο-
ρευθήτω ὑμῖν.

Καὶ ἐξῆλθαν ἀμφότεροι ἀπελθεῖν, καὶ ὁ κύων τοῦ παιδαρίου
μετ' αὐτῶν. [17]ἔκλαυσε δὲ Ἄννα ἡ μήτηρ αὐτοῦ, καὶ εἶπε πρὸς
Τωβίτ· τί ἐξαπέστειλας τὸ παιδίον ἡμῶν; ἢ οὐχὶ ἡ ῥάβδος τῆς
χειρὸς ἡμῶν ἐστιν ἐν τῷ εἰςπορεύεσθαι αὐτὸν καὶ ἐκπορεύεσθαι
ἐνώπιον ἡμῶν; [18]ἀργύριον τῷ ἀργυρίῳ μὴ φθάσαι, ἀλλὰ περίψημα
τοῦ παιδίου ἡμῶν γένοιτο. [19]ὡς γὰρ δέδοται ἡμῖν ζῆν παρὰ τοῦ
κυρίου, τοῦτο ἱκανὸν ἡμῖν ὑπάρχει. [20]καὶ εἶπεν αὐτῇ Τωβίτ· μὴ
λόγον ἔχε, ἀδελφή, ὑγιαίνων ἐλεύσεται, καὶ οἱ ὀφθαλμοί σου ὄψον-
ται αὐτόν. [21]ἄγγελος γὰρ ἀγαθὸς συμπορεύσεται αὐτῷ, καὶ
εὐοδωθήσεται ἡ ὁδὸς αὐτοῦ, καὶ ὑποστρέψει ὑγιαίνων. [22]καὶ
ἐπαύσατο κλαίουσα.

---

16. τούτου post ἀνθρώπου om. III. 44. 55. 58. 71. al. — κατοικῶν III. 58. 243. al. — ἐξῆλθον III. 44. 58. 64. al. — 21. συμπορεύεται III. 23. 249. Ald. Syr.

οἰκοῦντι ἐν Ῥάγοις τῆς Μηδείας, καὶ ἀπέχει ὁδὸν ἡμερῶν δύο τε-
ταγμένων ἀπὸ Ἐκβατάνων εἰς Ῥάγους, κεῖνται γὰρ ἐν τῷ ὄρει,
Ἐκβάτανα ἐν μέσῳ τῷ πεδίῳ. 7 καὶ εἶπεν αὐτῷ· μεῖνόν με, νεα-
νίσκε, μέχρι ὅτου εἰςελθὼν ὑποδείξω τῷ πατρί μου, χρείαν γὰρ
ἔχω ἵνα βαδίσῃς μετ' ἐμοῦ, καὶ δώσω σοι τὸν μισθόν σου. 8 καὶ
εἶπεν αὐτῷ· ἰδοὺ ἐγὼ προςκαρτερῶ, μόνον μὴ χρονίσῃς. καὶ εἰς-
ελθὼν Τωβίας ὑπέδειξεν Τωβεὶθ τῷ πατρὶ αὐτοῦ καὶ εἶπεν αὐτῷ·
ἰδοὺ ἄνθρωπον εὗρον τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. καὶ
εἶπεν αὐτῷ· κάλεσόν μοι τὸν ἄνθρωπον ὅπως ἐπίγνω τί τὸ γένος
αὐτοῦ καὶ ἐκ ποίας φυλῆς ἐστιν, καὶ εἰ πιστός ἐστιν ἵνα πορευθῇ
μετά σου, παιδίον. 9 καὶ ἐξῆλθεν Τωβίας καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν
καὶ εἶπεν αὐτῷ· νεανίσκε, ὁ πατήρ καλεῖ σε. καὶ εἰςῆλθεν πρὸς
αὐτὸν καὶ ἐχαιρέτισεν αὐτὸν Τωβεὶθ πρῶτος. καὶ εἶπεν αὐτῷ·
χαίρειν σοὶ πολλὰ γένοιτο. καὶ ἀποκριθεὶς Τωβεὶθ εἶπεν αὐτῷ·
τί μοι ἔτι ὑπάρχει χαίρειν; καὶ ἐγὼ ἄνθρωπος ἀδύνατος τοῖς
ὀφθαλμοῖς καὶ οὐ βλέπω τὸ φῶς τοῦ οὐρανοῦ, ἀλλ' ἐν τῷ σκότει
κεῖμαι ὥςπερ οἱ νεκροὶ οἳ μηκέτι θεωροῦντες τὸ φῶς, ζῶν ἐγὼ ἐν
νεκροῖς εἰμι, φωνὴν ἀνθρώπων ἀκούω καὶ αὐτοὺς οὐ βλέπω. καὶ
εἶπεν αὐτῷ· θάρσει, ἐγγὺς παρὰ τῷ θεῷ ἰάσασθαί σε, θάρσει.
καὶ εἶπεν αὐτῷ Τωβεὶθ· Τωβίας ὁ υἱός μου θέλει πορευθῆναι εἰς
Μηδίαν, εἰ δυνήσῃ συνελθεῖν αὐτῷ καὶ ἀγαγεῖν αὐτὸν, καὶ δώσω
σοι τὸν μισθόν σου, ἀδελφέ. καὶ εἶπεν αὐτῷ· δυνήσομαι πορευ-
θῆναι μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐπίσταμαι ἐγὼ τὰς ὁδοὺς πάσας, καὶ πολ-
λάκις ᾠχόμην εἰς Μηδείαν καὶ διῆλθον πάντα τὰ πεδία αὐτῆς,
καὶ τὰ ὄρη καὶ πάσας τὰς ὁδοὺς αὐτῆς ἐγὼ γινώσκω. 10 καὶ
εἶπεν αὐτῷ· ἀδελφέ, ποίας πατριᾶς εἶ καὶ ἐκ ποίας φυλῆς; ὑπό-
δειξόν μοι, ἀδελφέ. 11 καὶ εἶπεν· τί χρείαν ἔχεις φυλῆς; καὶ εἶπεν
αὐτῷ· βούλομαι γνῶναι τὰ κατ' ἀλήθειαν τίνος εἶ, ἀδελφέ, καὶ
τί τὸ ὄνομά σου. 12 καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἐγὼ Ἀζαρίας Ἀνανίου τοῦ
μεγάλου, τῶν ἀδελφῶν σου. 13 καὶ εἶπεν αὐτῷ· ὑγιαίνων ἔλθοις
καὶ σωζόμενος, ἀδελφέ, καὶ μή μοι πικρανθῇς, ἀδελφέ, ὅτι τὴν
ἀλήθειαν ἐβουλόμην γνῶναι καὶ τὴν πατριάν σου. καὶ σὺ τυγχά-
νεις ἀδελφὸς ὢν καὶ ἐκ γενεᾶς καλῆς καὶ ἀγαθῆς εἶ σύ. ἐγίνωσκον
Ἀνανίαν καὶ Νάθαν τοὺς δύο υἱοὺς Σεμελίου τοῦ μεγάλου, καὶ
αὐτοὶ συνεπορεύοντό μοι εἰς Ἱερουσαλὴμ καὶ προςεκύνουν μετ' ἐμοῦ
ἐκεῖ καὶ οὐκ ἐπλανήθησαν. οἱ ἀδελφοί σου ἄνθρωποι ἀγαθοί, ἐκ
ῥίζης ἀγαθῆς εἶ σὺ καὶ χαίρων ἔλθοις. 14 καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἐγὼ

---

7. μινον με X. — 8. τωβειας X. — 9. τωβειας bis X. — 13. Σεμελίου, Vet. Lat. Semeiae —

VI. Οἱ δὲ πορευόμενοι τὴν ὁδὸν ἦλθον ἑσπέρας ἐπὶ τὸν
Τίγριν ποταμὸν, καὶ ηὐλίζοντο ἐκεῖ. [2]τὸ δὲ παιδάριον κατέβη
περικλύσασθαι, καὶ ἀνεπήδησεν ἰχθὺς ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ καὶ ἠβου-
λήθη καταπιεῖν τὸ παιδάριον. [3]ὁ δὲ ἄγγελος εἶπεν αὐτῷ· ἐπι-
λαβοῦ τοῦ ἰχθύος. καὶ ἐκράτησε τὸν ἰχθὺν τὸ παιδάριον, καὶ
ἀνέβαλεν αὐτὸν ἐπὶ τὴν γῆν. [4]καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος· ἀνά-
τεμε τὸν ἰχθὺν, καὶ λαβὼν τὴν καρδίαν καὶ τὸ ἧπαρ καὶ τὴν
χολὴν θὲς ἀσφαλῶς. [5]καὶ ἐποίησε τὸ παιδάριον ὡς εἶπεν αὐτῷ
ὁ ἄγγελος, τὸν δὲ ἰχθὺν ὀπτήσαντες ἔφαγον. καὶ ὥδευον ἀμφό-
τεροι ἕως ἤγγισαν ἐν Ἐκβατάνοις. [6]καὶ εἶπε τὸ παιδάριον τῷ
ἀγγέλῳ· Ἀζαρία ἀδελφὲ, τί ἐστιν ἡ καρδία καὶ τὸ ἧπαρ καὶ ἡ
χολὴ τοῦ ἰχθύος; [7]καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἡ καρδία καὶ τὸ ἧπαρ, ἐάν
τινα ὀχλῇ δαιμόνιον ἢ πνεῦμα πονηρὸν, ταῦτα δεῖ καπνίσαι ἐνώ-
πιον ἀνθρώπου ἢ γυναικὸς, καὶ μηκέτι ὀχληθῇ. [8]ἡ δὲ χολὴ ἐγ-
χρίσαι ἄνθρωπον ὃς ἔχει λευκώματα ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ
ἰαθήσεται. [9]ὡς δὲ προςήγγισαν τῇ Ῥάγῃ, εἶπεν ὁ ἄγγελος τῷ
παιδαρίῳ· [10]ἀδελφὲ, σήμερον αὐλισθησόμεθα παρὰ Ῥαγουὴλ, καὶ
αὐτὸς συγγενής σου ἐστὶ, καὶ ἔστιν αὐτῷ θυγάτηρ ὀνόματι Σάῤῥα.
[11]λαλήσω περὶ αὐτῆς τοῦ δοθῆναί σοι αὐτὴν εἰς γυναῖκα, καὶ ὅτι
σοι ἐπιβάλλει ἡ κληρονομία αὐτῆς, καὶ σὺ μόνος εἶ ἐκ τοῦ γένους
αὐτῆς, καὶ τὸ κοράσιον καλὸν καὶ φρόνιμόν ἐστι. [12]καὶ νῦν
ἄκουσόν μου καὶ λαλήσω τῷ πατρὶ αὐτῆς, καὶ ὅταν ὑποστρέψομεν
ἐκ Ῥαγῶν, ποιήσομεν τὸν γάμον· διότι ἐπίσταμαι Ῥαγουὴλ ὅτι
οὐ μὴ δῷ αὐτὴν ἀνδρὶ ἑτέρῳ κατὰ τὸν νόμον Μωυσῆ, ἢ ὀφειλήσει
θάνατον, ὅτι τὴν κληρονομίαν σοὶ καθήκει λαβεῖν ἢ πάντα
ἄνθρωπον. [13]τότε εἶπε τὸ παιδάριον τῷ ἀγγέλῳ· Ἀζαρία ἀδελφὲ,
ἀκήκοα ἐγὼ τὸ κοράσιον δεδόσθαι ἑπτὰ ἀνδράσι, καὶ πάντας ἐν
τῷ νυμφῶνι ἀπολωλότας. [14]καὶ νῦν ἐγὼ μόνος εἰμὶ τῷ πατρὶ,
καὶ φοβοῦμαι μὴ εἰςελθὼν ἀποθάνω καθὼς καὶ οἱ πρότεροι, ὅτι
δαιμόνιον φιλεῖ αὐτὴν ὃ οὐκ ἀδικεῖ οὐδένα πλὴν τῶν προςαγόντων
αὐτῇ. καὶ νῦν ἐγὼ φοβοῦμαι μὴ ἀποθάνω, καὶ κατάξω τὴν ζωὴν
τοῦ πατρός μου καὶ τῆς μητρός μου μετ' ὀδύνης ἐπ' ἐμοὶ εἰς τὸν
τάφον αὐτῶν, καὶ υἱὸς ἕτερος οὐχ ὑπάρχει αὐτοῖς ὃς θάψει αὐ-
τούς. [15]εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ ἄγγελος· οὐ μέμνησαι τῶν λόγων ὧν
ἐνετείλατό σοι ὁ πατήρ σου ὑπὲρ τοῦ λαβεῖν σε γυναῖκα ἐκ τοῦ
γένους σου; καὶ νῦν ἄκουσόν μου, ἀδελφὲ, διότι σοὶ ἔσται εἰς

VI. 5. ἕως II. III. 44. 55. 74. al.; vulgo ἕως οὗ — 7. μηκέτι] οὐ μη-κέτι II. 55.; οὐ μὴ ἔτι 64. 243. Ald.; οὐκέτι οὐ μὴ III. 23. 58. 71. al. — 10. θυγάτηρ μονογενὴς III. 23. 58. 64. al. — 11. καὶ ante ὅτι om. III. 23. 55. 58. 64. 71. al. — 12. cf. Numer. 36, 6—9. — 15. αὕτη om. III. 74. 236. —

σοι δίδωμι μισθὸν τὴν ἡμέραν δραχμὴν καὶ τὰ δέοντά σοι ὁμοίως τῷ υἱῷ μου, καὶ πορεύθητι μετὰ τοῦ υἱοῦ μου [16]καὶ ἐπιπροσθήσω σοι τῷ μισθῷ. καὶ εἶπεν αὐτῷ· ὅτι πορεύσομαι μετ' αὐτοῦ καὶ μὴ φοβηθῇς, ὑγιαίνοντες ἀπελευσόμεθα καὶ ὑγιαίνοντες ἐπιστρέψομεν πρός σε, διότι ἡ ὁδὸς ἀσφαλής. καὶ εἶπεν αὐτῷ· εὐλογία σοι γένοιτο, ἀδελφέ. [16]καὶ ἐκάλεσεν τὸν υἱὸν αὐτοῦ καὶ εἶπεν αὐτῷ· παιδίον, ἑτοίμασον τὰ πρὸς τὴν ὁδὸν καὶ ἔξελθε μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ σου, καὶ ὁ θεὸς ὁ ἐν τῷ οὐρανῷ διασώσαι ὑμᾶς ἐκεῖ καὶ ἀποκαταστήσαι ὑμᾶς πρὸς ἐμὲ ὑγιαίνοντας, καὶ ὁ ἄγγελος αὐτοῦ συνοδεύσαι ὑμῖν μετὰ σωτηρίας, παιδίον.

Καὶ ἐξῆλθεν πορευθῆναι τὴν ὁδὸν αὐτοῦ καὶ ἐφίλησεν τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα, καὶ εἶπεν αὐτῷ Τωβείθ· πορεύου ὑγιαίνων. [17]καὶ ἔκλαυσεν ἡ μήτηρ αὐτοῦ, καὶ εἶπεν πρὸς Τωβείθ· τί ὅτι ἀπέστειλας τὸ παιδίον μου; οὐχὶ αὐτὸς ῥάβδος τῆς χειρὸς ἡμῶν ἐστιν καὶ αὐτὸς εἰςπορεύεται καὶ ἐκπορεύεται ἐνώπιον ἡμῶν; [18]ἀργύριον τῷ ἀργυρίῳ μὴ φθάσαι, ἀλλὰ περίψημα τοῦ παιδίου ἡμῶν γένοιτο. [19]ὡς δέδοται ζῆν ἡμῖν παρὰ τοῦ κυρίου, τοῦτο ἱκανὸν ἡμῖν. [20]καὶ εἶπεν αὐτῇ· μὴ λόγον ἔχε, ὑγιαίνων πορεύσεται τὸ παιδίον ἡμῶν καὶ ὑγιαίνων ἐλεύσεται πρὸς ἡμᾶς, καὶ οἱ ὀφθαλμοί σου ὄψονται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ᾗ ἂν ἔλθῃ πρός σε ὑγιαίνων· μὴ λόγον ἔχε, μὴ φοβοῦ περὶ αὐτῶν, ἀδελφή, [21]ἄγγελος γὰρ ἀγαθὸς συνελεύσεται αὐτῷ, καὶ εὐοδωθήσεται ἡ ὁδὸς αὐτοῦ καὶ ὑποστρέψει ὑγιαίνων. [22]καὶ ἐσίγησεν κλαίουσα.

VI. Καὶ ἐξῆλθεν τὸ παιδίον καὶ ὁ ἄγγελος μετ' αὐτοῦ, καὶ ὁ κύων ἐξῆλθεν μετ' αὐτοῦ καὶ ἐπορεύθη μετ' αὐτῶν, καὶ ἐπορεύθησαν ἀμφότεροι καὶ ἔτυχεν αὐτοῖς νὺξ μία, καὶ ηὐλίσθησαν ἐπὶ τοῦ Τίγριδος ποταμοῦ. [2]καὶ κατέβη τὸ παιδίον περινίψασθαι τοὺς πόδας εἰς τὸν Τίγριν ποταμόν, καὶ ἀναπηδήσας ἰχθὺς μέγας ἐκ τοῦ ὕδατος ἐβούλετο καταπιεῖν τὸν πόδα τοῦ παιδαρίου. καὶ ἔκραξεν, [3]καὶ ὁ ἄγγελος τῷ παιδαρίῳ εἶπεν· ἐπιλαβοῦ καὶ ἐγκρατὴς τοῦ ἰχθύος γενοῦ. καὶ ἐκράτησεν τὸ παιδάριον τοῦ ἰχθύος καὶ ἀνήνεγκεν αὐτὸν ἐπὶ τὴν γῆν. [4]καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος· ἀνάσχισον τὸν ἰχθὺν καὶ ἔξελε τὴν χολὴν καὶ τὴν καρδίαν καὶ τὸ ἧπαρ αὐτοῦ καὶ ἀπόθες αὐτὰ μετὰ σαυτοῦ, καὶ τὰ ἔγκατα ἔκβαλε, ἐστὶν γὰρ εἰς φάρμακον χρήσιμον ἡ χολὴ καὶ ἡ καρδία καὶ τὸ ἧπαρ αὐτοῦ. [5]καὶ ἀνασχίσας τὸ παιδάριον τὸν ἰχθὺν

18. Vet. Lat.: nunquam esset pecunia illa, sed purgamento sit.
VI. 2. καταπειν X. —

γυναῖκα, καὶ τοῦ δαιμονίου μηδένα λόγον ἔχε, ὅτι τὴν νύκτα ταύτην δοθήσεταί σοι αὕτη εἰς γυναῖκα. [16]καὶ ἐὰν εἰςέλθῃς εἰς τὸν νυμφῶνα, λήψῃ τέφραν θυμιαμάτων καὶ ἐπιθήσεις ἀπὸ τῆς καρδίας καὶ τοῦ ἥπατος τοῦ ἰχθύος, καὶ καπνίσεις. [17]καὶ ὀσφρανθήσεται τὸ δαιμόνιον καὶ φεύξεται, καὶ οὐκ ἐπανελεύσεται εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. ὅταν δὲ προςπορεύῃ αὐτῇ, ἐγέρθητε ἀμφότεροι καὶ βοήσατε πρὸς τὸν ἐλεήμονα θεὸν, καὶ σώσει ὑμᾶς καὶ ἐλεήσει. μὴ φοβοῦ, ὅτι σοὶ αὕτη ἡτοιμασμένη ἦν ἀπὸ τοῦ αἰῶνος, καὶ σὺ αὐτὴν σώσεις, καὶ πορεύσεται μετὰ σοῦ, καὶ ὑπολαμβάνω ὅτι σοὶ ἔσται ἐξ αὐτῆς παιδία. καὶ ὡς ἤκουσε Τωβίας ταῦτα, ἐφίλησεν αὐτὴν, καὶ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἐκολλήθη αὐτῇ σφόδρα.

---

[9]Καὶ παραγίνονται εἰς Ἐκβάτανα καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος· [10]ἐν τοῖς Ῥαγουὴλ δεῖ ἡμᾶς σήμερον αὐλισθῆναι, καὶ ὁ ἄνθρωπος συγγενής σου ἐστὶ, καὶ θυγατὴρ μία ὑπάρχει αὐτῷ, καὶ αὐτὴ καλὴ τῷ εἴδει, [11]καὶ τὸ δικαίωμα αὐτῆς ἐστι κληρονομῆσαι πατέρα αὐτῆς, καί σοι δικαίωμα λαβεῖν αὐτὴν, σοὶ ἐγγίζει παρὰ πάντας. καὶ αὐτὴ ἀνδρεία, φρόνιμος καὶ καλὴ, καὶ ὁ πατὴρ αὐτῆς ἀγαπᾷ αὐτήν. [12]καὶ νῦν ἄκουσόν μου καὶ λαλήσω περὶ αὐτῆς καὶ ἁρμωσώμεθά σοι αὐτὴν σήμερον, καὶ ὅταν ἐπαναστρέψωμεν ἐκ Ῥαγῶν ποιήσωμεν τὸν γάμον αὐτῆς. οἶδα, ὅτι οὐ δύναται Ῥαγουὴλ ἀντειπεῖν σοι, ὅτι σὺ ἄρχεις αὐτῆς παρὰ πάντα τὰ ἔθνη, ὅτι γινώσκεις ἐὰν δώσῃ αὐτὴν ἀνδρὶ ἑτέρῳ ὀφειλήσει θάνατον κατὰ τὸν νόμον Μωσέως. καὶ λαβόντες αὐτὴν ἐπάξωμεν μεθ' ἑαυτῶν πρὸς τὸν πατέρα σου. [13]καὶ εἶπε Τωβίας τῷ ἀγγέλῳ· ἤκουσα, ἀδελφὲ, ὅτι ἐδόθη ἀνδράσιν ἑπτὰ καὶ ἀπέθανον ἐν τοῖς νυμφῶσιν αὐτῶν· νυκτὸς εἰςεπορεύοντο πρὸς αὐτὴν καὶ ἤκουσα, ὅτι πνεῦμα ἀκάθαρτον ἀποκτείνει αὐτούς. [14]καὶ νῦν φοβοῦμαι ἐγὼ ἀπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἀκαθάρτου, ὅτι φιλεῖ αὐτὴν καὶ ταύτην οὐκ ἀδικεῖ, ἀλλ' ὃς ἐὰν θελήσῃ ἐγγίσαι, ἀποκτενεῖ αὐτόν· μήποτε οὖν καὶ ἐγὼ ἀποθάνω, καὶ κατάξω τὸ γῆρας τοῦ πατρός μου καὶ τῆς μητρός μου μετ' ὀδύνης εἰς τὸν τάφον αὐτῶν, ὅτι μονογενής εἰμι καὶ υἱὸς ἕτερος ἢ θυγατὴρ οὐχ ὑπάρχει αὐτοῖς, ἵνα ὅταν ἀποθά-

---

17. εἰς ante τὸν αἰῶνα om. II. 55. — προςπορεύσῃ III. — κεκόλλητο III.; ἐκεκόλλητο 58. 64. al. — αὐτῇ σφόδρα II. 23. 55. 64. al.; vulgo σφόδρα αὐτῇ, III. om. αὐτῇ.

Textus hic est codicum 44. 106. 107. — 12. αρμωσομεθα 106. — οτι γινωσκει οτι 106., Vet. Lat. novit enim quia — 13. καὶ ἤκουσα` κ. ἐγὼ ἠκ 106. — 14. ταύτην] αὐτὴν 106. — ὃς ἂν 106. —

συνήγαγεν τὴν χολὴν καὶ τὴν καρδίαν καὶ τὸ ἧπαρ, καὶ ὤπτησεν
τοῦ ἰχϑύος καὶ ἔφαγεν, καὶ ἀφῆκεν ἐξ αὐτοῦ ἡλισμένον. καὶ
ἐπορεύϑησαν ἀμφότεροι κοινῶς ἕως ἤγγισαν εἰς Μηδίαν. 6καὶ
τότε ἠρώτησεν τὸ παιδάριον τὸν ἄγγελον καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἀζαρία
ἀδελφέ, τί τὸ φάρμακον ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ τῷ ἥπατι τοῦ ἰχϑύος
καὶ ἐν τῇ χολῇ; 7καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἡ καρδία καὶ τὸ ἧπαρ τοῦ
ἰχϑύος κάπνισον ἐνώπιον ἀνϑρώπου ἢ γυναικός, ᾧ ἀπάντημα δαι-
μονίου ἢ πνεύματος πονηροῦ, καὶ φεύξεται ἀπ' αὐτοῦ πᾶν ἀπάν-
τημα καὶ οὐ μὴ μείνωσιν μετ' αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα. 8καὶ ἡ
χολὴ ἐγχρίσαι ἀνϑρώπου ὀφϑαλμούς, οὗ λευκώματα ἀνέβησαν ἐπ'
αὐτῶν, ἐμφυσῆσαι ἐπ' αὐτοὺς ἐπὶ τῶν λευκωμάτων, καὶ ὑγιαίνουσιν.
9καὶ ὅτε εἰςῆλϑεν εἰς Μηδείαν καὶ ἤδη ἤγγιζεν εἰς Ἐκβάτανα
λέγει Ῥαφαὴλ τῷ παιδαρίῳ· 10Τωβία ἀδελφέ. καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἰδοὺ
ἐγώ. καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἐν τοῖς Ῥαγουήλου τὴν νύκτα ταύτην δεῖ ἡμᾶς
αὐλισϑῆναι, καὶ ὁ ἄνϑρωπος συγγενής σου ἔστιν καὶ ἔστιν αὐτῷ ϑυγά-
τηρ ᾗ ὄνομα Σάρρα, 11καὶ υἱὸς ἄρσην οὐδὲ ϑυγάτηρ ὑπάρχει αὐτῷ
πλὴν Σάρρας μόνης, καὶ σὺ ἔγγιστα αὐτῆς εἶ παρὰ πάντας ἀνϑρώπους
κληρονομῆσαι αὐτήν, καὶ τὰ ὄντα τῷ πατρὶ αὐτῆς σοι δικαιοῦται
κληρονομῆσαι. καὶ τὸ κοράσιον φρόνιμον καὶ ἀνδρεῖον καὶ καλὸν
λίαν καὶ ὁ πατὴρ αὐτῆς καλός. 12καὶ εἶπεν· δεδικαίωταί σοι
λαβεῖν αὐτὴν καὶ ἄκουσόν μου, ἀδελφέ, καὶ λαλήσω τῷ πατρὶ
περὶ τοῦ κορασίου τὴν νύκτα ταύτην ἵνα λημψόμεϑά σοι αὐτὴν
νύμφην, καὶ ὅταν ἐπιστρέψωμεν ἐκ Ῥαγῶν ποιήσομεν τὸν γάμον
αὐτῆς, καὶ ἐπίσταμαι ὅτι οὐ μὴ δυνηϑῇ Ῥαγουὴλ κωλῦσαι αὐτὴν
ἀπό σου ἢ ἐγγυᾶσϑαι ἑτέρῳ ἢ ὀφειλήσει ϑάνατον κατὰ τὴν κρί-
σιν τῆς βίβλου Μωυσέως, καὶ διὰ τὸ γινώσκειν ὅτι σοὶ κληρονομία
καϑήκει λαβεῖν τὴν ϑυγατέρα αὐτοῦ παρὰ πάντα ἄνϑρωπον. καὶ
νῦν ἄκουσόν μου, ἀδελφέ, καὶ λαλήσωμεν περὶ τοῦ κορασίου τὴν
νύκτα ταύτην καὶ μνηστευσόμεϑά σοι αὐτήν, καὶ ὅταν ἐπιστρέψω-
μεν ἐκ Ῥαγῶν λημψόμεϑα αὐτὴν καὶ ἀπάξομεν αὐτὴν μεϑ' ἡμῶν
εἰς τὸν οἶκόν σου. 13τότε ἀποκριϑεὶς Τωβίας εἶπεν τῷ Ῥαφαήλ·
Ἀζαρία ἀδελφέ, ἤκουσα ὅτι ἑπτὰ ἤδη ἐδόϑη ἀνδράσιν, καὶ ἀπέ-
ϑανον ἐν τοῖς νυμφῶσιν αὐτῶν τὴν νύκτα ὁπότε εἰςεπορεύοντο
πρὸς αὐτὴν καὶ ἀπέϑνησκον. καὶ ἤκουσα λεγόντων αὐτῶν ὅτι

8. ενχρεισαι X. — 9. εις εκβατανων X. — 10. τωβεια X. — 11. καλον λειαν X. — 12. λημψομεϑα X. — Ῥαγῶν] ραγουηλ X. — ἢ ὀφειλήσει] οφειλησιν X. — συ κληρονομια X. — λημψομεϑα X. — απαξωμεν X. — 13. τωβειας X. — ἤδη ἐδόϑη] ηδη ελϑη X. — Vet. Lat.: audivi etiam quosdam dicentes — αποκτεννει X.; ita etiam vs. 14. —

VII. Καὶ ἦλθεν εἰς Ἐκβάτανα, καὶ παρεγένετο εἰς τὴν
οἰκίαν Ῥαγουήλ. καὶ Σάῤῥα δὲ ὑπήντησεν αὐτῷ καὶ ἐχαιρέτισεν
αὐτὸν, καὶ αὐτὸς αὐτήν· καὶ εἰςήγαγεν αὐτοὺς εἰς τὴν οἰκίαν.
2 καὶ εἶπε Ῥαγουὴλ Ἔδνᾳ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ· ὡς ὅμοιος ὁ νεα-
νίσκος Τωβὶτ τῷ ἀνεψιῷ μου. 3 καὶ ἠρώτησεν αὐτοὺς Ῥαγουήλ·
πόθεν ἐστὲ, ἀδελφοί; καὶ εἶπαν αὐτῷ· ἐκ τῶν υἱῶν Νεφθαλὶ τῶν
αἰχμαλώτων ἐν Νινευῇ. 4 καὶ εἶπεν αὐτοῖς· γινώσκετε Τωβὶτ τὸν
ἀδελφὸν ἡμῶν; οἱ δὲ εἶπαν· γινώσκομεν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς·
ὑγιαίνει; 5 οἱ δὲ εἶπαν· καὶ ζῇ καὶ ὑγιαίνει. καὶ εἶπε Τωβίας·
πατήρ μου ἐστί. 6 καὶ ἀνεπήδησε Ῥαγουήλ, καὶ κατεφίλησεν
αὐτὸν καὶ ἔκλαυσε, 7 καὶ εὐλόγησεν αὐτὸν καὶ εἶπεν αὐτῷ· ὁ τοῦ
καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ ἀνθρώπου υἱός. καὶ ἀκούσας ὅτι Τωβὶτ ἀπώλεσε

νωσι θάψῃ αὐτούς. 15 καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος· οὐ μέμνησαι πάσας
τὰς ἐντολὰς τοῦ πατρός σου; καὶ νῦν μὴ φοβηθῇς, ὅτι ἐγὼ οἶδα
ὅτι δοθήσεταί σοι, καὶ μὴ λόγον ἔχε περὶ τοῦ ἐν αὐτῇ πνεύματος.
16 ὅταν δὲ λάβῃς αὐτὴν καὶ εἰςέλθῃς πρὸς αὐτὴν εἰς τὸν νυμφῶνα,
ἐπιθήσεις τὴν καρδίαν τοῦ ἰχθύος καὶ τὸ ἧπαρ ἐπὶ τὴν θέρμην
τῶν θυμιαμάτων, 17 καὶ ποιεῖς αὐτὴν ἐγερθῆναι πρῶτον ἐπὶ τοὺς
πόδας αὐτῆς, καὶ προςεύξασθε ἑκάτεροι καὶ δεήθητε τοῦ κυρίου,
καὶ δοθήσεται αὐτῇ ἴασις καὶ ἔλεος, καὶ εἰςελεύσῃ πρὸς αὐτὴν
καὶ γεννήσεις ἐξ αὐτῆς τέκνον, ὅτι σοί ἐστι τὸ δικαίωμα λαβεῖν
αὐτὴν ἀπὸ τοῦ αἰῶνος.

VII. Καὶ ὅτε ἦλθον εἰς Ἐκβάτανα καὶ παρεγένοντο πρὸς
Ῥαγουὴλ, εὗρον αὐτὸν καθήμενον παρὰ τὴν αὔλειαν θύραν, καὶ
ἠσπάσατο αὐτοὺς καὶ εἶπεν· ἐν εἰρήνῃ, ἀδελφοί, εἰςέλθετε εἰς τὸν
οἶκον τοῦ ἀδελφοῦ ὑμῶν. καὶ ἐγένετο ὅτε εἰςήλθοσαν 2 εἶπε
Ῥαγουὴλ πρὸς Ἔδναν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ· ὡς ὅμοιος ὁ νεανίσκος
Τωβὶτ τῷ ἀδελφῷ μου. 3 καὶ ἠρώτησεν αὐτοὺς Ἔδνα 4 καὶ εἶπεν
αὐτοῖς· γινώσκετε Τωβὶτ τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν; καὶ εἶπαν αὐτῇ· τὸν

VII. 1. ἦλθον — παρεγένοντο III. 23. 58. 64. al. — καὶ ante Σάῤῥα om. III. 23. 58. 64. al. — αὐτῷ κ. ἐχ. αὐτὸν] αὐτοῖς κ. ἐχ. αὐτοὺς III. 58. 64. al. — αὐτὸς αὐτήν 55. 108. Syr.; αὐτοὶ αὐτήν III. 23. 58. 64. al.; vulgo αὐτὸς αὐτούς — 2. Ῥαγουὴλ om. II. III. 55. — τῷ Τωβὶτ III. — 3. εἶπαν II. 55. al., vulgo εἶπον — 4. εἶπαν II. 55.; vulgo εἶπον — 7. υἱός om. III. 55. 108. —

17. ελεον 44. 106. 107.

VII. 1. αυλαιαν 44. 106. 107. — ὅτε] οταν 44. 106. 107. — 4. ἡμῶν] μου 106. —

δαιμόνιον ἀποκτείνει αὐτούς. [14]καὶ νῦν φοβοῦμαι ἐγὼ ὅτι αὐτὴν
οὐκ ἀδικεῖ, ἀλλ' ὃς ἂν θελήσῃ ἐγγίσαι αὐτῆς ἀποκτείνει αὐτόν.
μονογενής εἰμι τῷ πατρί μου, μὴ ἀποθάνω, καὶ κατάξω τὴν
ζωὴν τοῦ πατρός μου καὶ τῆς μητρός μου μετ' ὀδύνης ἐπ' ἐμοὶ
εἰς τὸν τάφον αὐτῶν, καὶ υἱὸς ἕτερος οὐχ ὑπάρχει αὐτοῖς ἵνα
θάψῃ αὐτούς. [15]καὶ λέγει αὐτῷ· οὐ μέμνησαι τὰς ἐντολὰς τοῦ
πατρός σου, ὅτι ἐνετείλατό σοι λαβεῖν γυναῖκα ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ
πατρός σου; καὶ νῦν ἄκουσόν μου, ἀδελφέ, καὶ μὴ λόγον ἔχε τοῦ
δαιμονίου τούτου καὶ λάβε. καὶ γινώσκω ἐγὼ ὅτι τὴν νύκτα ταύ-
την δοθήσεταί σοι γυνή. [16]καὶ ὅταν εἰςέλθῃς εἰς τὸν νυμφῶνα,
λάβε ἐκ τοῦ ἥπατος τοῦ ἰχθύος καὶ τὴν καρδίαν καὶ ἐπίθες ἐπὶ
τὴν τέφραν τῶν θυμιαμάτων, καὶ ἡ ὀσμὴ πορεύσεται [17]καὶ
ὀσφρανθήσεται τὸ δαιμόνιον καὶ φεύξεται, καὶ οὐκέτι μὴ φανῇ
περὶ αὐτὴν τὸν πάντα αἰῶνα. καὶ ὅταν μέλλῃς γίνεσθαι μετ'
αὐτῆς, ἐξεγέρθητε πρῶτον ἀμφότεροι καὶ προσεύξασθε καὶ δεήθητε
τοῦ κυρίου τοῦ οὐρανοῦ ἵνα ἔλεος γένηται καὶ σωτηρία ἐφ' ὑμᾶς.
καὶ μὴ φοβοῦ, σοὶ γάρ ἐστιν μεμερισμένη πρὸ τοῦ αἰῶνος, καὶ
σὺ αὐτὴν σώσεις, καὶ μετὰ σοῦ πορεύσεται, καὶ ὑπολαμβάνω ὅτι
ἔσονταί σοι ἐξ αὐτῆς παιδία καὶ ἔσονταί σοι ὡς ἀδελφοί, μὴ λόγον
ἔχε. καὶ ὅτε ἤκουσεν Τωβίας τῶν λόγων Ῥαφαὴλ καὶ ὅτι ἐστὶν
αὐτῷ ἀδελφὴ ἐκ τοῦ σπέρματος τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, λίαν
ἠγάπησεν αὐτὴν καὶ ἡ καρδία αὐτοῦ ἐκολλήθη εἰς αὐτήν.

VII. Καὶ ὅτε εἰςῆλθεν εἰς Ἐκβάτανα λέγει αὐτῷ· Ἀζαρία
ἀδελφέ, ἀπάγαγέ με εὐθεῖαν πρὸς Ῥαγουὴλ τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν.
καὶ ἀπήγαγεν αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον Ῥαγουήλου καὶ εὗρον αὐτὸν
καθήμενον παρὰ τὴν θύραν τῆς αὐλῆς καὶ ἐχαιρέτισαν αὐτὸν
πρῶτοι, καὶ εἶπεν αὐτοῖς· χαίρετε πολλά, ἀδελφοί, καὶ καλῶς
ἤλθατε ὑγιαίνοντες. καὶ ἤγαγεν αὐτοὺς εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ· [2]καὶ
εἶπεν Ἕδνᾳ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ· ὡς ὅμοιος ὁ νεανίσκος οὗτος Τω-
βεὶθ τῷ ἀδελφῷ μου. [3]καὶ ἠρώτησεν αὐτοὺς Ἕδνα καὶ εἶπεν
αὐτοῖς· πόθεν ἐστέ, ἀδελφοί; καὶ εἶπαν αὐτῇ· ἐκ τῶν υἱῶν Νεφθα-
λεὶμ ἡμεῖς τῶν αἰχμαλωτισθέντων ἐν Νινευῇ· [4]καὶ εἶπεν αὐτοῖς·
γινώσκετε Τωβεὶθ τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν; καὶ εἶπαν αὐτῇ· γινώσκομεν
ἡμεῖς αὐτόν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ὑγιαίνει; [5]καὶ εἶπαν αὐτῇ· ὑγιαίνει
καὶ ζῇ. καὶ εἶπεν Τωβίας· ὁ πατήρ μου ἐστίν. [6]καὶ ἀνεπήδησεν

14. ουκ υπαρχει X. — θάψῃ αὐτοὺς + et possideat haereditatem illorum Vet. Lat. — 17. πρὸ τοῦ] προ ου X. — τωβειας X. — λειαν X.
VII. 2. τωβια X. — 4. τωβειν X. — 5. τωβειας X. —

τοὺς ὀφθαλμοὺς ἑαυτοῦ, ἐλυπήθη καὶ ἔκλαυσε. 8καὶ Ἔδνα
ἡ γυνὴ αὐτοῦ καὶ Σάῤῥα ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ ἔκλαυσαν. καὶ ὑπε-
δέξαντο αὐτοὺς προθύμως καὶ ἔθυσαν κριὸν προβάτων, καὶ παρέ-
θηκαν ὄψα πλείονα. εἶπε δὲ Τωβίας τῷ Ῥαφαήλ· Ἀζαρία
ἀδελφέ, λάλησον ὑπὲρ ὧν ἔλεγες ἐν τῇ πορείᾳ, καὶ τελεσθήτω τὸ
πρᾶγμα. 9καὶ μετέδωκε τὸν λόγον τῷ Ῥαγουήλ. καὶ εἶπε
Ῥαγουὴλ πρὸς Τωβίαν· φάγε, πίε καὶ ἡδέως γίνου, 10σοὶ γὰρ
καθήκει τὸ παιδίον μου λαβεῖν· πλὴν ὑποδείξω σοι τὴν ἀλήθειαν.
11ἔδωκα τὸ παιδίον μου ἑπτὰ ἀνδράσι, καὶ ὁπότε ἐὰν εἰςεπορεύοντο
πρὸς αὐτήν, ἀπέθνησκον ὑπὸ τὴν νύκτα. ἀλλὰ τὸ νῦν ἔχον ἡδέως
γίνου. καὶ εἶπε Τωβίας· οὐ γεύομαι οὐδὲν ὧδε ἕως ἂν στήσητε
καὶ σταθῆτε πρός με. 12καὶ εἶπε Ῥαγουήλ· κομίζου αὐτὴν ἀπὸ
τοῦ νῦν κατὰ τὴν κρίσιν· σὺ δὲ ἀδελφὸς εἶ αὐτῆς, καὶ αὐτὴ σοῦ
ἐστίν. ὁ δὲ ἐλεήμων θεὸς εὐοδώσει ὑμῖν τὰ κάλλιστα. 13καὶ
ἐκάλεσε Σάῤῥαν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ, καὶ λαβὼν τῆς χειρὸς αὐ-
τῆς παρέδωκεν αὐτὴν Τωβίᾳ γυναῖκα, καὶ εἶπεν· ἰδοὺ κατὰ τὸν
νόμον Μωυσέως κομίζου αὐτὴν καὶ ἄπαγε πρὸς τὸν πατέρα σου.

ἐκ τῶν υἱῶν Νεφθαλείμ; καὶ εἶπε· ναί. καὶ ἀπεκρίναντο· γινώ-
σκομεν. καὶ εἶπεν· ὑγιαίνει; 5καὶ εἶπε· Τωβὶτ πατήρ μου ἐστί.
6καὶ ἐπήδησε Ῥαγουήλ, καὶ κατεφίλησεν αὐτὸν καὶ ἔκλαυσε 7καὶ
εἶπεν· εὐλογία σοι γένοιτο, υἱὲ ἀνδρὸς καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ· ὦ με-
γάλων κακῶν, ὅτι ἐπηρώθη ἀνὴρ δίκαιος ποιῶν δικαιοσύνας. καὶ
περιέλαβεν αὐτὸν καὶ ἔκλαυσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ. 8καὶ
ἐφίλησεν αὐτὸν Ἔδνα ἡ γυνὴ Ῥαγουὴλ καὶ Σάῤῥα ἡ θυγάτηρ
αὐτῆς. καὶ ἐδέξαντο αὐτοὺς προθύμως καὶ ἔθυσαν κριὸν προβάτων,
καὶ ἐλούσαντο καὶ ἀνέπεσαν εἰς τὸ δεῖπνον. καὶ εἶπε Τωβίας πρὸς
Ῥαφαήλ· Ἀζαρία ἀδελφέ, λάλησον πρὸς Ῥαγουὴλ περὶ τῆς θυ-
γατρὸς αὐτοῦ, καὶ δώσει μοι αὐτὴν εἰς γυναῖκα. 9καὶ εἶπε πρὸς
Τωβίαν· τέκνον, φάγε καὶ πίε καὶ ἡδέως γενοῦ τῇ νυκτὶ ταύτῃ,
10ἐπίσταμαι γὰρ ὅτι ἄλλῳ οὐ καθήκει λαβεῖν τὴν θυγατέρα μου
εἰ μή σοι. καὶ ἐρῶ τὴν ἀλήθειαν πρός σε, τέκνον· 11ἤδη ἔδωκα
αὐτὴν ἑπτὰ ἀνδράσι καὶ ἀπέθανον. καὶ νῦν φάγε καὶ πίε. καὶ
εἶπε Τωβίας· οὐ μὴ φάγω οὐδ᾽ οὐ μὴ πίω ἕως οὗ διαστήσῃς τὰ

ἑαυτοῦ om. III. 55. 58. al. — 9. καὶ πίε III. 55. 58. al. — 11. ὁπότε ἂν III. 58. 64. al. — ἀπεθνήσκοσαν II. ex corr. ab ant. m., III. 64. 243. Ald. — γεύσομαι III. 64. 243. Co. Ald. — 12. δὲ post σὺ om. III. 248. 249. Co. — 13. σαρρα III. 55. 236. — θυγ. αὐτοῦ καὶ ἦλθε πρὸς τὸν πατέρα αὐτῆς 23. 64. al. — τῷ Τωβ. III. 23. 58. al. —

7. γενηται 44. — αὐτὸν] Τωβίαν τὸν υἱὸν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ 106. — 8. ὑπεδεξατο 106. — προβατων om. 44. — ανεπεσον 44. — λαλ. δη 106. —

Ῥαγουὴλ, καὶ κατεφίλησεν αὐτὸν καὶ ἔκλαυσεν, 7 καὶ εὐλόγησεν
καὶ εἶπεν αὐτῷ· εὐλογία σοι γένοιτο, παιδίον, ὁ τοῦ καλοῦ καὶ
ἀγαθοῦ πατρός· ὢ ταλαιπώρων κακῶν, ὅτι ἐτυφλώθη ἀνὴρ δίκαιος
καὶ ποιῶν ἐλεημοσύνας. καὶ ἐπιπεσὼν ἐπὶ τὸν τράχηλον Τωβία
τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ ἔκλαυσεν. 8 καὶ Ἔδνα ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἔκλαυσεν
αὐτὸν, καὶ Σάῤῥα ἡ θυγάτηρ αὐτῶν ἔκλαυσεν καὶ αὐτή. καὶ
ἔθυσεν κριὸν ἐκ προβάτων καὶ ὑπεδέξατο αὐτοὺς προθύμως. καὶ
ὅτε ἐλούσαντο καὶ ἐνίψαντο καὶ ἀνέπεσαν δειπνῆσαι εἶπεν Τωβίας
τῷ Ῥαφαήλ· Ἀζαρία ἀδελφὲ, εἰπὸν Ῥαγουὴλ ὅπως δῷ μοι Σάῤῥαν
τὴν ἀδελφήν μου. 9 καὶ ἤκουσεν Ῥαγουὴλ τὸν λόγον καὶ εἶπεν
τῷ παιδί· φάγε καὶ πίε καὶ ἡδέως γενοῦ τὴν νύκτα ταύτην, 10 οὐ
γάρ ἐστιν ἄνθρωπος ᾧ καθήκει λαβεῖν Σάῤῥαν τὴν θυγατέρα μου
πλήν σου, ἀδελφὲ, ὡςαύτως δὲ καὶ ἐγὼ οὐκ ἔχω ἐξουσίαν δοῦναι
αὐτὴν ἑτέρῳ ἀνδρὶ πλήν σου, ὅτι σὺ ἔγγιστά μου. καὶ μάλα τὴν
ἀλήθειάν σοι ὑποδείξω, παιδίον. 11 ἔδωκα αὐτὴν ἑπτὰ ἀνδράσιν
τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, καὶ πάντες ἀπέθανον τὴν νύκτα ὁπότε εἰς-
επορεύοντο πρὸς αὐτήν. καὶ νῦν, παιδίον, φάγε καὶ πίε καὶ κύριος
ποιήσει ἐν ὑμῖν ἔλεος. καὶ εἶπεν Τωβίας· οὐ μὴ φάγω ἐντεῦθεν
οὐδὲ μὴ πίω ἕως ἂν διαστήσῃς τὰ πρὸς ἐμέ. 12 καὶ εἶπεν αὐτῷ
Ῥαγουὴλ ὅτι ποιῶ καὶ αὐτὴ δίδοταί σοι κατὰ τὴν κρίσιν τῆς
βίβλου Μωυσέως καὶ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κέκριταί σοι δοθῆναι, κομίζου
τὴν ἀδελφήν σου. ἀπὸ τοῦ νῦν σὺ ἀδελφὸς εἶ αὐτῆς καὶ αὐτὴ
ἀδελφή σου, δέδοταί σοι ἀπὸ τῆς σήμερον καὶ εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ
ὁ κύριος τοῦ οὐρανοῦ εὐοδώσαι ὑμᾶς, παιδίον, τὴν νύκτα ταύτην
καὶ ποιήσαι ἐφ᾽ ὑμᾶς ἔλεος καὶ εἰρήνην. 13 καὶ ἐκάλεσεν Ῥαγουὴλ
Σάῤῥαν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ καὶ ἦλθεν πρὸς αὐτὸν, καὶ λαβό-
μενος τῆς χειρὸς αὐτῆς παρέδωκεν αὐτὴν αὐτῷ καὶ εἶπεν· κόμισαι
κατὰ τὸν νόμον καὶ κατὰ τὴν κρίσιν τὴν γεγραμμένην ἐν τῇ
βίβλῳ Μωυσέως δοῦναί σοι τὴν γυναῖκα, καὶ ἔχε καὶ ἀπάγαγε
πρὸς τὸν πατέρα σου ὑγιαίνων, καὶ ὁ θεὸς τοῦ οὐρανοῦ εὐοδώσαι
ὑμῖν εἰρήνην. 14 καὶ ἐκάλεσεν τὴν μητέρα αὐτῆς καὶ εἶπεν
ἐνεγκεῖν βιβλίον, καὶ ἔγραψεν συγγραφὴν βιβλίου συνοικήσεως καὶ
ὡς δίδωσιν αὐτὴν αὐτῷ γυναῖκα κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Μωυσέως
νόμου. 15 ἀπ᾽ ἐκείνου ἤρξαντο φαγεῖν καὶ πιεῖν. 16 καὶ ἐκάλεσεν
Ῥαγουὴλ Ἔδναν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ εἶπεν αὐτῇ· ἀδελφὴ,
ἑτοίμασον τὸ ταμεῖον τὸ ἕτερον καὶ εἰςάγαγε αὐτὴν ἐκεῖ. 17 καὶ

7. εὐλόγησεν] ελαλησεν X. — τωβεια X. — 8. κρειον X. — τωβειας X. — 11. ἔλεος ego addidi, abest a X. — τωβειας X. — 12. ευοδωσει X. — 13. κομισε X. — 14. συνγραφην X. — 15. πειν X.

καὶ εὐλόγησεν αὐτούς. [14]καὶ ἐκάλεσεν Ἔδναν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ,
καὶ λαβὼν βιβλίον ἔγραψε συγγραφὴν καὶ ἐσφραγίσαντο. [15]καὶ
ἤρξαντο ἐσθίειν. [16]καὶ ἐκάλεσε Ῥαγουὴλ Ἔδναν τὴν γυναῖκα
αὐτοῦ καὶ εἶπεν αὐτῇ· ἀδελφή, ἑτοίμασον τὸ ἕτερον ταμεῖον καὶ
εἰςάγαγε αὐτήν. [17]καὶ ἐποίησεν ὡς εἶπε καὶ εἰςήγαγεν αὐτὴν
ἐκεῖ, καὶ ἔκλαυσεν. καὶ ἀπεδέξατο τὰ δάκρυα τῆς θυγατρὸς
αὐτῆς καὶ εἶπεν αὐτῇ· [18]θάρσει, τέκνον, ὁ κύριος τοῦ οὐρανοῦ καὶ
τῆς γῆς δῴη σοι χάριν ἀντὶ τῆς λύπης σου ταύτης, θάρσει, θύγατερ.

VIII. Ὅτε δὲ συνετέλεσαν δειπνοῦντες, εἰςήγαγον Τωβίαν
πρὸς αὐτήν. [2]ὁ δὲ πορευόμενος ἐμνήσθη τῶν λόγων Ῥαφαήλ, καὶ
ἔλαβε τὴν τέφραν τῶν θυμιαμάτων καὶ ἐπέθηκε τὴν καρδίαν τοῦ
ἰχθύος καὶ τὸ ἧπαρ, καὶ ἐκάπνισεν. [3]ὅτε δὲ ὠσφράνθη τὸ δαι-

---

πρὸς ἐμέ. [12]καὶ εἶπε Ῥαγουήλ· τί δύναμαι ποιῆσαι, καὶ αὐτή
σοί ἐστι δεδομένη ὑπὸ τοῦ νόμου κατὰ ἀγχιστείαν; ἰδοὺ αὐτή σοι
δέδοται κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ νόμου εἰς γυναῖκα, ὁ δὲ κύριος τοῦ
οὐρανοῦ εὐοδῶσαι ἡμῖν τὴν νύκτα ταύτην καὶ ποιῆσαι ἐφ' ἡμᾶς
ἔλεος καὶ εἰρήνην. [14]καὶ ἐκάλεσε τὴν μητέρα αὐτῆς καὶ εἶπεν
ἐνέγκαι βιβλίον καὶ ἔγραψε συγγραφὴν συνοικιοῦσαν ὡς δίδοται,
καὶ ἔδωκαν αὐτὴν αὐτῷ γυναῖκα κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ βιβλίου
Μωυσέως. καὶ ἤνεγκεν ἡ μήτηρ αὐτῆς καὶ ἔγραψε καὶ ἐσφρα-
γίσαντο, [15]καὶ τότε ἔφαγον καὶ ἔπιον. [16]καὶ εἶπε Ῥαγουὴλ Ἔδνᾳ
τῇ γυναικὶ αὐτοῦ· ἑτοίμασον τὸ ταμιεῖον καὶ εἰςάγαγε αὐτὴν
ἐκεῖ. [17]καὶ ἐποίησεν οὕτως Ἔδνα καὶ εἰςήγαγεν αὐτὴν εἰς τὸν
κοιτῶνα. καὶ περιέλαβεν αὐτὴν ἡ μήτηρ αὐτῆς καὶ ἔκλαυσε καὶ
εἶπε· [18]θάρσει, θύγατερ, ὁ θεὸς τοῦ οὐρανοῦ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ
ἔλεος ἐπιδῷ ἐπί σε καὶ χάριν ἀντὶ τῆς λύπης σου τῆς ἔμπροσθεν.

VIII. Καὶ ἐγένετο ὅτε συνετέλεσαν τοῦ εὐφρανθῆναι, εἰς-
ήγαγον Τωβίαν εἰς τὸν κοιτῶνα. [2]καὶ ἐμνημόνευσε Τωβίας τῶν

---

14. ἐσφραγίσαντο II. 55. 108.; vulgo ἐσφραγίσατο — 16. εις́αγε II. — 17. fortasse ἀπεδέξατο corrigendum et scribendum ἀπεμάξατο — 18. χαρὰν 108. 243. 248. Co. Ald.

VIII. 2. ἧπαρ ἐκάπνισεν III. 64. 243. Ald. —

12. εὐοδῶσαι ego scripsi, libri εὐοδώσει — versus 10—12 cod. 44. ita contraxit: καὶ ἐλάλησε ταῦτα Ἀζαρίας πρὸς Ῥαγουὴλ καὶ ἀπεκρίθη Ῥαγουήλ· ἰδοὺ δίδωμι ταύτην γυναῖκα κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ νόμου, ὁ δὲ τοῦ οὐρανοῦ κύριος εὐοδώσει ὑμῖν τῇ νυκτὶ ταύτῃ — 14. ἐνέγκαι] καὶ ἤνεγκε 44. — ἔδοσαν 44. — σύγκρισιν 106. — καὶ ἐσφραγ. om. 44.; Vet. Lat. et signavit — 16. Ἔδνᾳ om. 44. — 17. ἔκλαυσε + super collum eius Syr. — 18. επιδωση επι σε και δωσει σοι 106.

VIII. 1. οταν 106. 107. — εὐφρ. καὶ 106. — 2. Τωβίας om. 44. — in fine vs. addit Syr.: et iecur piscis et posuit super pruinis ignitis, quibus impositum erat thymiama. odor autem piscis —

βαδίσασα ἔστρωσεν εἰς τὸ ταμεῖον ὡς εἶπεν αὐτῇ, καὶ ἤγαγεν αὐτὴν ἐκεῖ καὶ ἔκλαυσεν περὶ αὐτῆς καὶ ἀπεμάξατο τὰ δάκρυα καὶ εἶπεν αὐτῇ· 18 θάρσει, θύγατερ, ὁ κύριος τοῦ οὐρανοῦ δῴη σοι χαρὰν ἀντὶ τῆς λύπης σου, θάρσει, θύγατερ. καὶ ἐξῆλθεν.

VIII. Καὶ ὅτε συνετέλεσαν τὸ φαγεῖν καὶ πιεῖν, ἠθέλησαν κοιμηθῆναι καὶ ἀπήγαγον τὸν νεανίσκον καὶ εἰςήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ ταμεῖον. 2 καὶ ἐμνήσθη Τωβίας τῶν λόγων Ῥαφαὴλ, καὶ ἔλαβεν τὸ ἧπαρ τοῦ ἰχθύος καὶ τὴν καρδίαν ἐκ τοῦ βαλαντίου οὗ εἶχεν καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὴν τέφραν τοῦ θυμιάματος. 3 καὶ ἡ ὀσμὴ τοῦ ἰχθύος ἐκώλυσεν καὶ ἀπέδραμεν τὸ δαιμόνιον ἄνω εἰς τὰ μέρη Αἰγύπτου, καὶ βαδίσας Ῥαφαὴλ συνεπόδισεν αὐτὸν ἐκεῖ καὶ ἐπέδησεν παραχρῆμα. 4 καὶ ἐξῆλθον καὶ ἀπέκλεισαν τὴν θύραν τοῦ ταμείου. καὶ ἠγέρθη Τωβίας ἀπὸ τῆς κλίνης καὶ εἶπεν αὐτῇ· ἀδελφή, ἀνάστηθι, προςευξώμεθα καὶ δεηθῶμεν τοῦ κυρίου ἡμῶν ὅπως ποιήσῃ ἐφ' ἡμᾶς ἔλεος καὶ σωτηρίαν. 5 καὶ ἀνέστη καὶ ἤρξαντο προςεύχεσθαι καὶ δεηθῆναι ὅπως γένηται αὐτοῖς σωτηρία, καὶ ἤρξατο λέγειν· εὐλογητὸς εἶ ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν καὶ εὐλογητὸν τὸ ὄνομά σου εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας τῆς γενεᾶς· εὐλογησάτωσάν σε οἱ οὐρανοὶ καὶ πᾶσα ἡ κτίσις σου εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας. 6 σὺ ἐποίησας τὸν Ἀδὰμ καὶ ἐποίησας αὐτῷ βοηθὸν στήριγμα Εὔαν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἐξ ἀμφοτέρων ἐγενήθη τὸ σπέρμα τῶν ἀνθρώπων. καὶ σὺ εἶπας· ὅτι οὐ καλὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον μόνον, ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθὸν ὅμοιον αὐτῷ. 7 καὶ νῦν οὐχὶ διὰ πορνείαν ἐγὼ λαμβάνω τὴν ἀδελφήν μου ταύτην, ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας. ἐπίταξον ἐλεῆσαί με καὶ αὐτὴν καὶ συγκαταγηρᾶσαι κοινῶς. 8 καὶ εἶπαν μεθ' ἑαυτῶν· ἀμήν. 9 καὶ ἐκοιμήθησαν τὴν νύκτα.

Καὶ ἀναστὰς Ῥαγουὴλ ἐκάλεσεν τοὺς οἰκέτας μεθ' ἑαυτοῦ καὶ ᾤχοντο καὶ ὤρυξαν τάφον, 10 εἶπεν γάρ· μήποτε ἀποθάνῃ καὶ γενώμεθα καταγέλως καὶ ὀνειδισμός. 11 καὶ ὅτε συνετέλεσαν ὀρύσσοντες τὸν τάφον, ἦλθεν Ῥαγουὴλ εἰς τὸν οἶκον καὶ ἐκάλεσεν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ 12 καὶ εἶπεν· ἀπόστειλον μίαν τῶν παιδισκῶν καὶ εἰςελθοῦσα ἰδέτω εἰ ζῇ, καὶ εἰ τέθνηκεν

VIII. 1. πειν X. — ταμιον X. — 2. τωβειας X. — 4. τωβειας X. — κλεινης X. — 7. πορνιαν X. — συνκαταγ. X. —

μόνιον τῆς ὀσμῆς, ἔφυγεν εἰς τὰ ἀνώτατα Αἰγύπτου, καὶ ἔδησεν
αὐτὸ ὁ ἄγγελος. 4ὡς δὲ συνεκλείσθησαν ἀμφότεροι, ἀνέστη Τω-
βίας ἀπὸ τῆς κλίνης καὶ εἶπεν· ἀνάστηθι, ἀδελφή, καὶ προςευξώ-
μεθα ἵνα ἐλεήσῃ ἡμᾶς ὁ κύριος. 5καὶ ἤρξατο Τωβίας λέγειν·
εὐλογητὸς εἶ, ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ εὐλογητὸν τὸ ὄνομά
σου τὸ ἅγιον καὶ ἔνδοξον εἰς τοὺς αἰῶνας· εὐλογησάτωσάν σε οἱ
οὐρανοὶ καὶ πᾶσαι αἱ κτίσεις σου. 6σὺ ἐποίησας Ἀδάμ, καὶ ἔδω-
κας αὐτῷ βοηθὸν Εὔαν στήριγμα τὴν γυναῖκα αὐτοῦ· ἐκ τούτων
ἐγενήθη τὸ ἀνθρώπων σπέρμα. σὺ εἶπας, οὐ καλὸν εἶναι τὸν
ἄνθρωπον μόνον, ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθὸν ὅμοιον αὐτῷ. 7καὶ νῦν,
κύριε, οὐ διὰ πορνείαν ἐγὼ λαμβάνω τὴν ἀδελφήν μου ταύτην,
ἀλλὰ ἐπ' ἀληθείας· ἐπίταξον ἐλεῆσαί με καὶ αὐτῇ συγκαταγη-
ρᾶσαι. 8καὶ εἶπε μετ' αὐτοῦ· ἀμήν. 9καὶ ἐκοιμήθησαν ἀμφότεροι
τὴν νύκτα.

Καὶ ἀναστὰς Ῥαγουὴλ ἐπορεύθη καὶ ὤρυξε τάφον 10λέγων·
μὴ καὶ οὗτος ἀποθάνῃ. 11καὶ ἦλθε Ῥαγουὴλ εἰς τὴν οἰκίαν

λόγων Ῥαφαήλ, καὶ ἔλαβε τὴν καρδίαν τοῦ ἰχθύος 3καὶ ἐξέβαλε
τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα καὶ ἔφυγεν εἰς τὰ ἄνω μέρη τῆς Αἰγύπτου,
καὶ Ῥαφαὴλ ἔδησεν αὐτὸ ἐκεῖ. 4καὶ Τωβίας εἶπε πρὸς Σάῤῥαν·
ἀδελφή, ἀνάστα καὶ προςευξώμεθα καὶ δεηθῶμεν τοῦ προςώπου
κυρίου ὅπως ποιήσῃ ἐφ' ἡμᾶς ἔλεος καὶ σωτηρίαν ἐν τῇ νυκτὶ
ταύτῃ. 5καὶ εἶπε Τωβίας· εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων
ἡμῶν, καὶ εὐλογητὸν τὸ ὄνομά σου εἰς τὰς γενεὰς τοῦ αἰῶνος,
καὶ εὐλογησάτωσάν σε οἱ οὐρανοὶ καὶ πᾶσα ἡ κτίσις σου. 6σὺ
ἐποίησας τὸν Ἀδὰμ καὶ ἔδωκας αὐτῷ βοηθὸν Εὔαν τὴν γυναῖκα
ὁμοίαν αὐτῷ, καὶ ἐξ ἀμφοτέρων ἐγενήθη τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων.
καὶ σὺ εἶπας· οὐ καλὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον μόνον, ποιήσωμεν
αὐτῷ βοηθὸν ὅμοιον αὐτῷ. 7καὶ νῦν, κύριε, σὺ γινώσκεις ὅτι οὐ
διὰ πορνείαν λαμβάνω τὴν ἀδελφήν μου ταύτην, ἀλλὰ κατα
δικαίωμα τοῦ νόμου σου ἐπὶ τῷ ἐλεηθῆναι ἡμᾶς, κύριε, ἐμέ τε καὶ
αὐτήν, καὶ σὺ κατάρασαι τῷ ἀκαθάρτῳ δαιμονίῳ καὶ δὸς ἡμῖν, κύριε,

---

3. ἕως εἰς III. 58. — 4. ἡμᾶς ἐλ. II. 23. 55. al. — 6. cf. Gen. 2, 18. — 7. ταύτῃ συγκαταγηρασομαι (corrige συγκαταγηρᾶσαί με quod praebent 23. 71.) III. 23. 55. 64. al. —

3. post πνεῦμα addit 106. καὶ ἀπέστη — 6. τὸν ἄνθρωπον Ἀδ. 106. — τὸ γένος] σπέρμα 106. — κ. σὺ εἶπ. — ὁμ. αὐτῷ om. 44. — 7. σου om. 106. Syr. — και συγκαταργησαι τω libri — verba ἐμέ τε — δαιμονίῳ om. 44.; horum loco Syr.: et da nobis simul in pace consenescere —

ὅπως ἂν θάψωμεν αὐτὸν, ὅπως μηδεὶς γνῷ. [13]καὶ ἀπέστειλαν
τὴν παιδίσκην καὶ ἧψαν τὸν λύχνον καὶ ἤνοιξαν τὴν θύραν, καὶ
εἰσῆλθεν καὶ εὗρεν αὐτοὺς καθεύδοντας καὶ ὑπνοῦντας κοινῶς.
[14]καὶ ἐξελθοῦσα ἡ παιδίσκη ὑπέδειξεν αὐτοῖς ὅτι ζῇ καὶ οὐδὲν
κακόν ἐστιν. [15]καὶ εὐλόγησαν τὸν θεὸν τοῦ οὐρανοῦ καὶ εἶπαν·
εὐλογητὸς εἶ, θεέ, ἐν πάσῃ εὐλογίᾳ καθαρᾷ, εὐλογείτωσάν σε εἰς
πάντας τοὺς αἰῶνας, [16]καὶ εὐλογητὸς εἶ ὅτι εὔφρανάς με, καὶ οὐκ
ἐγένετο καθὼς ὑπενόουν, ἀλλὰ κατὰ τὸ πολὺ ἔλεός σου ἐποίησας
μεθ' ἡμῶν. [17]καὶ εὐλογητὸς εἶ ὅτι ἠλέησας δύο μονογενεῖς.
ποίησον αὐτοῖς, δέσποτα, ἔλεος καὶ σωτηρίαν, καὶ συντέλεσον τὴν
ζωὴν αὐτῶν μετ' εὐφροσύνης καὶ ἐλέου. [18]τότε εἶπεν τοῖς οἰκέταις
αὐτοῦ χῶσαι τὸν τάφον πρὸ τοῦ ὄρθρον γενέσθαι. [19]καὶ τῇ
γυναικὶ εἶπεν ποιῆσαι ἄρτους πολλούς. καὶ εἰς τὸ βουκόλιον βα-
δίσας ἤγαγεν βόας δύο καὶ κριοὺς τέσσαρας καὶ εἶπεν συντελεῖν
αὐτοὺς, καὶ ἤρξαντο παρασκευάζειν. [20]καὶ ἐκάλεσεν Τωβίαν καὶ
εἶπεν αὐτῷ· δεκατεσσάρων ἡμερῶν οὐ μὴ κινηθῇς ἐντεῦθεν, ἀλλ'
αὐτοῦ μενεῖς ἔσθων καὶ πίνων παρ' ἐμοὶ καὶ εὐφρανεῖς τὴν ψυχὴν
τῆς θυγατρός μου τὴν κατοδυνωμένην. [21]καὶ ὅσα μοι ὑπάρχει
λάμβανε αὐτόθεν τὸ ἥμισυ καὶ ὕπαγε ὑγιαίνων πρὸς τὸν πατέρα
σου, καὶ τὸ ἄλλο ἥμισυ ὅταν ἀποθάνω ἐγώ τε καὶ ἡ γυνή μου
ὑμέτερόν ἐστιν. θάρσει, παιδίον, ἐγώ σου ὁ πατὴρ καὶ Ἔδνα ἡ
μήτηρ σου. καὶ παρά σού ἐσμεν ἡμεῖς καὶ τῆς ἀδελφῆς σου ἀπὸ
τοῦ νῦν εἰς τὸν αἰῶνα, θάρσει, παιδίον.

19. τεσσαρες X. — 20. τωβειαν X. — κεινηθης X. — πεινων X. — κατωδυνωμενην X. — 21. νυν εσμεν X.

ἑαυτοῦ, [12]καὶ εἶπεν Ἔδνᾳ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ· ἀπόστειλον μίαν
τῶν παιδισκῶν, καὶ ἰδέτωσαν εἰ ζῇ· εἰ δὲ μή, ἵνα ϑάψωμεν
αὐτὸν καὶ μηδεὶς γνῷ. [13]καὶ εἰςῆλϑεν ἡ παιδίσκη ἀνοίξασα τὴν
ϑύραν, καὶ εὗρε τοὺς δύο καϑεύδοντας. [14]καὶ ἐξελϑοῦσα ἀπήγ-
γειλεν αὐτοῖς, ὅτι ζῇ. [15]καὶ εὐλόγησε Ῥαγουὴλ τὸν ϑεὸν λέγων·
εὐλογητὸς εἶ σύ, ὁ ϑεός, ἐν πάσῃ εὐλογίᾳ καϑαρᾷ καὶ ἁγίᾳ· καὶ
εὐλογείτωσάν σε οἱ ἅγιοί σου καὶ πᾶσαι αἱ κτίσεις σου, καὶ πάν-
τες οἱ ἄγγελοί σου καὶ οἱ ἐκλεκτοί σου εὐλογείτωσάν σε εἰς τοὺς
αἰῶνας. [16]εὐλογητὸς εἶ ὅτι ηὔφρανάς με, καὶ οὐκ ἐγένετό μοι
καϑὼς ὑπενόουν, ἀλλὰ κατὰ τὸ πολὺ ἔλεός σου ἐποίησας μεϑ'
ἡμῶν. [17]εὐλογητὸς εἶ, ὅτι ἠλέησας δύο μονογενεῖς. ποίησον αὐ-
τοῖς, δέσποτα, ἔλεος, συντέλεσον τὴν ζωὴν αὐτῶν ἐν ὑγιείᾳ μετ'
εὐφροσύνης καὶ ἐλέους. [18]ἐκέλευσε δὲ τοῖς οἰκέταις χῶσαι τὸν
τάφον· [19]καὶ ἐποίησεν αὐτοῖς γάμον ἡμερῶν δεκατεσσάρων. [20]καὶ
εἶπεν αὐτῷ Ῥαγουὴλ πρὶν ἢ συντελεσϑῆναι τὰς ἡμέρας τοῦ γάμου
ἐνόρκως, μὴ ἐξελϑεῖν αὐτὸν ἐὰν μὴ πληρωϑῶσιν αἱ δεκατέσσαρες
ἡμέραι τοῦ γάμου, [21]καὶ τότε λαβόντα τὸ ἥμισυ τῶν ὑπαρχόντων
αὐτοῦ πορεύεσϑαι μεϑ' ὑγείας πρὸς τὸν πατέρα, καὶ τὰ λοιπὰ
ὅταν ἀποϑάνω καὶ ἡ γυνή μου.

τέκνα καὶ εὐλογίαν. [8]καὶ εἶπαν κοινῶς· ἀμήν. [9]καὶ ἐκοιμήϑη-
σαν ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ.

Καὶ εἶπε Ῥαγουὴλ τοῖς οἰκέταις αὐτοῦ· ορύξατε τάφον
τῇ νυκτὶ ταύτῃ, [10]ἵνα ἐὰν ᾖ τεϑνηκὼς ϑάψω αὐτὸν νυκτὸς καὶ
μηδεὶς γνῷ, ἵνα μὴ γένωμαι εἰς ὀνειδισμὸν καὶ καταγέλωτα.
[11]καὶ ἐγένετο ὅτε ἐξήλϑοσαν οἱ οἰκέται, καὶ ἐκάλεσε Ῥαγουὴλ
Ἔδναν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ [12]καὶ εἶπεν αὐτῇ· ἀπόστειλον δὴ
μίαν τῶν παιδισκῶν εἰς τὸν κοιτῶνα καὶ ἰδέτω εἰ ἐν εἰρήνῃ.
[13]καὶ ἀπέστειλεν Ἔδνα τὴν παιδίσκην, καὶ ἀνέῳξε τὴν ϑύραν τοῦ
κοιτῶνος καὶ ὁ λύχνος ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς, καὶ ἰδοὺ αὐτοὶ καϑεύ-
δοντες κοινῶς. [14]καὶ ἐξῆλϑε καὶ ἀπήγγειλεν Ἔδνα τῷ ἀνδρὶ

---

12. ἰδέτω 108. 236. 248. Co. — γνώτω III. 58. 64. al. — 15. καὶ ante πάντες om. II. 55. 74. — 21. μετα υγιειας II.

8. εἶπον κοινῇ 44.; Syr. dixit S. — 11. ἐγένετο om. 44. — οταν libri — Εδνα libri — 44.: οἰκέται εἶπε Ῥ. τῇ γυναικὶ αὐτοῦ — 13. κ. ἀπῆλϑεν ἡ παιδίσκη κ. ἀνέῳξε 44. — τ. κοιτῶνος om. 44. — 14. κ. ἐξ. Ἔ. κ. ἀπ. 44. —

αὐτῆς, [15]καὶ εὐλόγησαν τὸν θεὸν καὶ εἶπαν· εὐλογητὸς εἶ, κύριε
ὁ θεὸς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ἐν πάσῃ εὐλογίᾳ, ἅγιε καὶ κα-
θαρὲ καὶ ἀμίαντε· εὐλογησάτωσάν σε πάντες οἱ αἰῶνές σου ὁ
τύπτων καὶ ἰώμενος, εὐλογησάτωσάν σε πάντες οἱ ἄγγελοί σου,
εὐλογησάτωσάν σε πάντες οἱ ἐκλεκτοί σου. [16]εὐλογητὸς εἶ ὅτι
εὔφρανας ἡμᾶς, καὶ οὐκ ἐγένετο ἡμῖν καθὼς ὑπενοοῦμεν, ἀλλὰ
κατὰ τὸ ἔλεός σου ἐποίησας μεθ' ἡμῶν. [17]εὐλογητὸς εἶ, κύριε,
ὅτι ἠλέησας δύο μονογενεῖς καὶ τοὺς γονεῖς αὐτῶν. ποίησον αὐτοῖς,
δέσποτα, ἔλεος καὶ σωτηρίαν, καὶ συντέλεσον τὴν ζωὴν αὐτῶν μετὰ
ἐλέους καὶ εὐφροσύνης. [18]καὶ ἦλθοσαν οἱ οἰκέται καὶ εἶπεν αὐ-
τοῖς χῶσαι τὸν τάφον πρὸ τοῦ ἡμέραν γενέσθαι. [19]καὶ εἶπεν
Ἕδνᾳ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ· ἑτοίμασον ἄρτους πολλούς. καὶ εἰς τὰς
βόας ἔδραμεν αὐτοῦ καὶ ἤγαγε βόας καὶ κριοὺς τέσσαρας καὶ
ἔταξεν ἑτοιμάζειν αὐτούς. [20]καὶ ἐκάλεσε Τωβίαν καὶ ὤμοσεν
αὐτῷ καὶ εἶπεν· οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκ τοῦ οἴκου μου ἕως ἡμερῶν
δεκατεσσάρων ἵνα εὐφράνῃς τὴν ψυχὴν τῆς θυγατρός μου τὴν
κατοδυνωμένην. [21]καὶ τὸ ἥμισυ τῶν ὑπαρχόντων μοι λάβε παρα-
χρῆμα καὶ ὕπαγε ἐν εἰρήνῃ πρὸς τὸν πατέρα σου, καὶ τὸ ἄλλο
ἥμισυ ἕως ἀποθάνω ἐγὼ καὶ ἡ γυνή μου ὑμέτερόν ἐστι. θάρσει,
τέκνον, ἐγὼ πατήρ σου καὶ Ἕδνα μήτηρ σου.

---

15. ἐν π. εὐλογίᾳ om. 44. — καὶ post ἅγιε om. 44. — εὐλ. σε π. οἱ αἰῶνές σ. om. 44. — ἄγγελοί σ. καὶ πάντες οἱ ἐκλ. 44. — 16. ἡμῖν om. 44. — 17. εὐλ. εἶ κύρ. ὅτι] καὶ 44. — κ. τ. γον. αὐτ. om. 44. — ἔλεον 44. — 18. χώσετε 44. — 19. Ἕδνᾳ om. 44. Syr. — τοὺς βόας 44. — αὐτοῦ om. 44. — τέσσαρας om. 44. — 20. scripsi μου post οἴκου, libri σου — κατωδυνομενην 106.; fortasse scribendum κατωδυνημένην — 21. ἄλλο om. 44. — σόν ἐστι 44.

IX. Καὶ ἐκάλεσε Τωβίας τὸν Ῥαφαὴλ καὶ εἶπεν αὐτῷ·
[2]Ἀζαρία ἀδελφέ, λάβε μετὰ σεαυτοῦ παῖδα καὶ δύο καμήλους,
καὶ πορεύθητι ἐν Ῥάγοις τῆς Μηδίας παρὰ Γαβαήλ, καὶ κόμισαί
μοι τὸ ἀργύριον, καὶ αὐτὸν ἄγε μοι εἰς τὸν γάμον, [3]διότι ὀμώ-
μοκε Ῥαγουὴλ μὴ ἐξελθεῖν με. [4]καὶ ὁ πατήρ μου ἀριθμεῖ τὰς
ἡμέρας, καὶ ἐὰν χρονίσω μέγα, ὀδυνηθήσεται λίαν. [5]καὶ ἐπο-
ρεύθη Ῥαφαήλ, καὶ ηὐλίσθη παρὰ Γαβαήλ, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὸ
χειρόγραφον· ὃς δὲ προήνεγκε τὰ θυλάκια ἐν ταῖς σφραγῖσι καὶ
ἔδωκεν αὐτῷ. [6]καὶ ὤρθρισαν κοινῶς καὶ ἦλθον εἰς τὸν γάμον.
καὶ εὐλόγησε Τωβίας τὴν γυναῖκα αὐτοῦ.

IX. Τότε ἐκάλεσε Τωβίας τὸν Ῥαφαὴλ καὶ εἶπεν αὐτῷ·
[2]Ἀζαρία ἀδελφέ, λάβε ἐντεῦθεν δύο καμήλους καὶ πορεύθητι εἰς
Ῥαγὰς πρὸς Γαβαήλ, καὶ δὸς αὐτῷ τὸ χειρόγραφον καὶ λάβε τὸ
ἀργύριον, καὶ ἄγαγε αὐτὸν μετά σου εἰς τὸν γάμον. [4]σὺ γὰρ
γινώσκεις ὅτι ἔσται ὁ πατήρ μου ἀριθμῶν, καὶ ἐὰν χρονίσω μίαν
ἡμέραν, λυπήσω αὐτόν· [3]καὶ Ῥαγουὴλ ὤμοσε μεῖναί με δεκατέσ-
σαρας ἡμέρας παρ' αὐτῷ, καὶ οὐ δυνήσομαι ἀθετῆσαι τὸν ὅρκον
αὐτοῦ. [5]καὶ ἐπορεύθη Ῥαφαὴλ καὶ οἱ οἰκέται αὐτοῦ εἰς Ῥαγάς,
καὶ ἦλθον πρὸς Γαβαὴλ καὶ ηὐλίσθησαν ἐκεῖ. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ
Ῥαφαὴλ τὸ χειρόγραφον, καὶ ὑπέδειξεν αὐτῷ περὶ τοῦ υἱοῦ Τωβία,
ὅτι ἔλαβε γυναῖκα τὴν θυγατέρα Ῥαγουὴλ καί ἐστιν ἐκεῖ καλῶν
αὐτὸν εἰς τὸν γάμον. καὶ ἀνέστη Γαβαὴλ καὶ ἐξήνεγκε τὰ θυ-
λάκια καὶ ἔδειξε τὰς σφραγῖδας καὶ ἠρίθμησε τὸ ἀργύριον καὶ
ἐπέθηκεν ἐπὶ τὰς καμήλους. [6]καὶ ὤρθρισαν κοινῶς καὶ ἦλθοσαν
εἰς τὸν γάμον πρὸς Ῥαγουὴλ καὶ εὗρον Τωβίαν ἀνακείμενον. καὶ
εἶπε Γαβαήλ· εὐλογητὸς κύριος, ὃς ἔδωκέ σοι εἰρήνην, ὅτι υἱὸς εἶ
ἀνδρὸς καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ καὶ ἐλεημοσύνας ποιοῦντος· εὐλογημένος
εἶ καὶ εὐλογημένος ὁ πατήρ σου καὶ εὐλογημένη ἡ γυνή σου καὶ
ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ αὐτῆς.

IX. 2. μοι post ἄγε om. III. 23. 55. 64. al. — 4. μέγα] μεγάλως 58. 64. 71. al. — 5. Γαβαήλῳ III. 23. 74. al. — 6. ὤρθρισαν III. 23. 55. 58. 64. 71. al.; vulgo ὤρθρευσαν — ηλθοσαν II. — εὐλόγησε] ηὐδόκησεν 23. 71. 74. 76. 108.

IX. 2. αὐτῷ] αὐτοῖς libri — αὐτὸν] αὐτὸ libri — 4. γὰρ om. 44. — 3. μεῖναί μοι ἡμ. δεκατ. 44. — κ. οὐ δυν. ἀθ. τ. ὅ. αὐτοῦ om. 106. — 5. καλῶν α. ε. τ. γάμον om. 44. — 6. κ. ὤρθρ. κοιν. om. 44. — εἰς τ. γάμ. om. 44. — καλοῦ καὶ om. 44. Syr. — post καὶ om. εὐλογημένος 44. — εὐλογημένη om. 44. Syr. — κ. ἡ μήτηρ om. 106.

IX. Τότε ἐκάλεσεν Τωβίας Ῥαφαὴλ καὶ εἶπεν αὐτῷ·
2 Ἀζαρία ἀδελφέ, παράλαβε μετὰ σεαυτοῦ τέσσαρας οἰκέτας καὶ
καμήλους δύο, καὶ πορεύθητι εἰς Ῥαγὰς καὶ ἧκε παρὰ Γαβαήλῳ,
καὶ δὸς αὐτῷ τὸ χειρόγραφον καὶ κόμισαι τὸ ἀργύριον, καὶ πα-
ράλαβε αὐτὸν μετά σου εἰς τοὺς γάμους· 4 σὺ γὰρ γινώσκεις ὅτι
ἔσται ἀριθμῶν ὁ πατὴρ τὰς ἡμέρας, καὶ ἐὰν χρονίσω ἡμέραν
μίαν, λυπήσω αὐτὸν λίαν. 3 καὶ θεωρεῖς τί ὤμοσεν Ῥαγουήλ, καὶ
οὐ δύναμαι παραβῆναι τὸν ὅρκον αὐτοῦ. 5 καὶ ἐπορεύθη Ῥαφαὴλ
καὶ οἱ τέσσαρες οἰκέται καὶ αἱ δύο κάμηλοι εἰς Ῥαγὰς τῆς Μη-
δίας, καὶ ηὐλίσθησαν παρὰ Γαβαήλῳ, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὸ χειρό-
γραφον αὐτοῦ, καὶ ὑπέδειξεν αὐτῷ περὶ Τωβίου τοῦ υἱοῦ Τωβεὶθ,
ὅτι ἔλαβεν γυναῖκα καὶ ὅτι καλεῖ αὐτὸν εἰς τὸν γάμον. καὶ ἀνα-
στὰς παρηρίθμησεν αὐτῷ τὰ θυλάκια σὺν ταῖς σφραγῖσιν καὶ
συνέθηκαν αὐτά. 6 καὶ ὤρθρισαν κοινῶς καὶ εἰςῆλθον εἰς τὸν γά-
μον, καὶ εἰςῆλθον εἰς τὰ Ῥαγουὴλ καὶ εὗρον Τωβίαν ἀνακείμενον.
καὶ ἀνεπήδησεν καὶ ἠσπάσατο αὐτὸν, καὶ ἔκλαυσεν καὶ εὐλόγησεν
αὐτὸν καὶ εἶπεν αὐτῷ· καλὲ καὶ ἀγαθέ, ἀνδρὸς καλοῦ καὶ ἀγα-
θοῦ, δικαίου καὶ ἐλεήμονος υἱὸς εἶ, δώῃ σοι κύριος εὐλογίαν
οὐρανοῦ καὶ τῇ γυναικί σου καὶ τῷ πατρί σου καὶ τῇ μητρὶ τῆς
γυναικός σου. εὐλογητὸς ὁ θεὸς ὅτι εἶδον Τωβίαν τὸν ἀνεψιόν
μου ὅμοιον αὐτῷ.

IX. 1. τωβειας X. — 2. τεσσαρες X. — κομισε X. — 4. λειαν X. — 5. τωβειου X. — 6. τωβειαν X. — ἐλεήμονος υἱὸς εἶ] ελεημοποιου X. — τωβειν X.; Vet. Lat. Thobi consubrini mei similem.

X. Καὶ Τωβὶτ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐλογίσατο ἑκάστης ἡμέρας.
καὶ ὡς ἐπληρώθησαν αἱ ἡμέραι τῆς πορείας καὶ οὐκ ἤρχετο,
2 εἶπε· μήποτε κατέσχηνται; ἢ μήποτε ἀπέθανε Γαβαὴλ, καὶ οὐδεὶς
δίδωσι αὐτῷ τὸ ἀργύριον; 3 καὶ ἐλυπεῖτο λίαν. 4 εἶπε δὲ αὐτῷ ἡ
γυνή· ἀπώλετο τὸ παιδίον, διότι κεχρόνικε. καὶ ἤρξατο θρηνεῖν
αὐτὸν καὶ εἶπεν· 5 σὺ μέλει μοι, τέκνον, ὅτι ἀφῆκά σε τὸ φῶς
τῶν ὀφθαλμῶν μου. 6 καὶ Τωβὶτ λέγει αὐτῇ· σίγα, μὴ λόγον ἔχε,
ὑγιαίνει. 7 καὶ εἶπεν αὐτῷ· σίγα, μὴ πλάνα με, ἀπώλετο τὸ παι-
δίον μου. καὶ ἐπορεύετο καθ' ἡμέραν εἰς τὴν ὁδὸν ἔξω οἵας
ἀπῆλθεν, ἡμέρας τε ἄρτον οὐκ ἤσθιε, τὰς δὲ νύκτας οὐ διελίμπανε
θρηνοῦσα Τωβίαν τὸν υἱὸν αὐτῆς, ἕως οὗ συνετελέσθησαν αἱ δε-
κατέσσαρες ἡμέραι τοῦ γάμου ἃς ὤμοσε Ῥαγουὴλ ποιῆσαι αὐτὸν
ἐκεῖ. 8 εἶπε δὲ Τωβίας τῷ Ῥαγουήλ· ἐξαπόστειλόν με, ὅτι ὁ πα-
τήρ μου καὶ ἡ μήτηρ μου οὐκέτι ἐλπίζουσιν ὄψεσθαί με. 9 εἶπε

X. Καὶ Τωβὶτ ἠρίθμει τὰς ἡμέρας, ἀφ' ἧς ἐξῆλθε Τωβίας
ὁ υἱὸς αὐτοῦ. καὶ ἐπλεόνασαν αἱ ἡμέραι καὶ ἐλυπήθη Τωβὶτ
2 καὶ εἶπε· μήποτε τέθνηκε Γαβαὴλ καὶ οὐ δίδωσι τῷ υἱῷ μου τὸ
ἀργύριον; 4 καὶ εἶπεν Ἄννα· ἀπώλετο ὁ υἱός μου καὶ οὐκέτι ζῇ.
καὶ ἐθρήνει περὶ αὐτοῦ καὶ εἶπε· 5 οὔμοι, τέκνον, τὸ φῶς τῶν
ὀφθαλμῶν μου, πρὸς τί ἀφῆκά σε ἀπελθεῖν ἀπ' ἐμοῦ; 6 καὶ παρε-
κάλει αὐτὴν Τωβὶτ καὶ εἶπε· θάρσει, ἀδελφή, παρέσται ὁ υἱὸς
ἡμῶν ὑγιαίνων· περισπασμός τις αὐτῷ γέγονε, μὴ λυποῦ, ὅτι καὶ
ὁ πορευθεὶς μετ' αὐτοῦ πιστός ἐστι ἐκ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, μὴ
θῇς ἐπὶ τὴν καρδίαν σου κακόν. 7 καὶ εἶπεν Ἄννα· ἀπώλετο τὸ
τέκνον μου. καὶ ἐκπηδήσασα ἐπὶ τῆς ὁδοῦ περιεβλέπετο εἰ ἔρχε-
ται ὁ υἱὸς αὐτῆς, ἕως οὗ ἔδυ ὁ ἥλιος. καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον
αὐτῆς καὶ οὐκ ἐγεύσατο οὐδενὸς καὶ οὐκ ἠδύνατο ὑπνῶσαι. καὶ
ἐγένετο ὡς συνετελέσθησαν αἱ δεκατέσσαρες ἡμέραι τοῦ γάμου,

X. ἐλογίζετο — ἤρχοντο III. 23. 55. 58. 64. ac multi l. — 2. recepi coniecturam Ilgenii κατέσχηνται, Vet. Lat. numquid detentus est Thobias? libri: κατήσχυνται — δίδωσι αὐτῷ II. III. 55. al.; vulgo αὐτῷ δίδ. — 4. γυνὴ αὐτοῦ III. 23. 71. al. — 5. libri οὐ μέλει, sed recepi emendationem Drusii σὺ μ., qui fortasse etiam ὢ μ. vel ὡς μ. scriptum fuisse dicit — 7. ἀπῆλθαν III. 55., ἀπῆλθον 23. 71. al. — νύκτας ὅλας III. 64. 108. al. —

X. 1. Τωβητ cdd. — ἠρίθμησε 44. — Τωβὶτ (106. 107. Τωβίας!) post ἐλυπήθη om. 44. — 2. καὶ οὐ, Syr. Vet. Lat. et nemo — 4. περὶ α. κ. εἶπε] λέγουσα 44. — 6. κ. εἶπε] λέγων 44. — αὐτῷ 44. Syr.; αὐτῶν 106. — ἐκ τ. ἀδ. ἡμ. om. 106. — μὴ θῇς — κακόν om. 44. — 7. αὐτῆς post οἶκον om. 44. — κ. οὐκ ἠδ. ὑπν. om. 44. — ἐγένετο om. 44. —

X. Ἑκάστην δὲ ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ἐλογίζετο Τωβεὶθ τὰς
ἡμέρας ἐν πόσαις πορεύσεται καὶ ἐν πόσαις ἐπιστρέψει. καὶ ὅτε
συνετελέσθησαν αἱ ἡμέραι καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ οὐ παρῆν, [2]εἶπεν·
μήποτε κατεσχέθη ἐκεῖ; ἢ μήποτε ἀπέθανεν ὁ Γαβαὴλ, καὶ
οὐδεὶς αὐτῷ δίδωσιν τὸ ἀργύριον; [3]καὶ ἤρξατο λυπεῖσθαι. [4]καὶ
Ἄννα ἡ γυνὴ αὐτοῦ λέγει· ἀπώλετο τὸ παιδίον μου καὶ οὐκέτι
ὑπάρχει ἐν τοῖς ζῶσιν. καὶ ἤρξατο κλαίειν καὶ θρηνεῖν περὶ τοῦ
υἱοῦ αὐτῆς καὶ εἶπεν· [5]οὐαί μοι, τέκνον, ὅτι ἀφῆκά σε πορευθῆναι,
τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν μου. [6]καὶ Τωβεὶθ ἔλεγεν αὐτῇ· σίγα, μὴ
λόγον ἔχε, ἀδελφή· ὑγιαίνει καὶ μάλα περισπασμὸς αὐτοῖς ἐγένετο
ἐκεῖ, καὶ ὁ ἄνθρωπος ὁ πορευθεὶς μετ' αὐτοῦ πιστός ἐστιν καὶ
εἷς τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν· μὴ λυποῦ περὶ αὐτοῦ, ἀδελφή, ἤδη παρ-
έσται. [7]καὶ εἶπεν αὐτῷ· σίγα ἀπ' ἐμοῦ καὶ μή με πλάνα, ἀπώ-
λετο τὸ παιδίον μου. καὶ ἐκπηδήσασα περιεβλέπετο τὴν ὁδὸν ᾗ
ᾤχετο ὁ υἱὸς αὐτῆς καθ' ἡμέραν καὶ οὐχ ἐπείθετο οὐδενί, καὶ
ὅτε ἔδυ ὁ ἥλιος εἰςπορευομένη ἐθρήνει καὶ ἔκλαιεν τὴν νύκτα ὅλην
καὶ οὐκ εἶχεν ὕπνον. καὶ ὅτε συνετελέσθησαν αἱ δεκατέσσαρες
ἡμέραι τοῦ γάμου ἃς ὤμοσεν Ῥαγουὴλ ποιῆσαι τῇ θυγατρὶ αὐ-
τοῦ, [8]εἰςῆλθεν πρὸς αὐτὸν Τωβίας καὶ εἶπεν· ἐξαπόστειλόν με,
γινώσκω γὰρ ἐγὼ ὅτι ὁ πατήρ μου καὶ ἡ μήτηρ μου οὐ πιστεύ-
ουσιν ὅτι ὄψονταί με ἔτι· καὶ νῦν ἀξιῶ σε, πάτερ, ὅπως ἐξαπο-
στείλῃς με καὶ πορευθῶ πρὸς τὸν πατέρα μου, ἤδη ὑπέδειξά σοι
ὡς ἀφῆκα αὐτόν. [9]καὶ εἶπεν Ῥαγουὴλ τῷ Τωβίᾳ· μεῖνον, παι-
δίον, μεῖνον μετ' ἐμοῦ καὶ ἐγὼ ἀποστέλλω ἀγγέλους πρὸς Τωβεὶθ
τὸν πατέρα σου καὶ ὑποδείξουσιν αὐτῷ περί σου. [10]καὶ εἶπεν
αὐτῷ· μηδαμῶς, ἀξιῶ σε ὅπως ἐξαποστείλῃς με ἐντεῦθεν πρὸς τὸν
πατέρα μου. [11]καὶ ἀναστὰς Ῥαγουὴλ παρέδωκεν Τωβίᾳ Σάρραν
τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τὸ ἥμισυ πάντων τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ,
παῖδας καὶ παιδίσκας, βόας καὶ πρόβατα, ὄνους καὶ καμήλους,
ἱματισμὸν καὶ ἀργύριον καὶ σκεύη, [12]καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτοὺς
ὑγιαίνοντας καὶ ἠσπάσατο αὐτὸν καὶ εἶπεν αὐτῷ· ὑγίαινε,

X. 6. σειγα X. — 7. σειγα X. — 8. τωβειας X. — 9. τωβεια X. —
τωβειν X. — 11. τωβεια X. —

δὲ αὐτῷ ὁ πενϑερός· μεῖνον παρ' ἐμοί, κἀγὼ ἐξαποστελῶ πρὸς τὸν
πατέρα σου καὶ δηλώσουσιν αὐτῷ τὰ κατὰ σέ. 10καὶ Τωβίας
λέγει· ἐξαπόστειλόν με πρὸς τὸν πατέρα μου. 11ἀναστὰς δὲ
Ῥαγουὴλ ἔδωκεν αὐτῷ Σάῤῥαν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τὸ ἥμισυ
τῶν ὑπαρχόντων, σώματα καὶ κτήνη καὶ ἀργύριον, 12καὶ εὐλογή-
σας αὐτοὺς ἐξαπέστειλε λέγων· εὐοδώσει ὑμᾶς, τέκνα, ὁ ϑεὸς τοῦ
οὐρανοῦ πρὸ τοῦ με ἀποϑανεῖν. καὶ εἶπε τῇ ϑυγατρὶ αὐτοῦ· τίμα
τοὺς πενϑερούς σου, αὐτοὶ νῦν γονεῖς σου εἰσίν, ἀκούσαιμί σου
ἀκοὴν καλήν. καὶ ἐφίλησεν αὐτήν. καὶ Ἔδνα εἶπε πρὸς Τωβίαν·
ἀδελφὲ ἀγαπητέ, ἀποκαταστήσαι σε ὁ κύριος τοῦ οὐρανοῦ, καὶ
δῴη μοι ἰδεῖν σου παιδία ἐκ Σάῤῥας τῆς ϑυγατρός μου, ἵνα
εὐφρανϑῶ ἐνώπιον τοῦ κυρίου. καὶ ἰδού, παρατίϑεμαί σοι τὴν
ϑυγατέρα μου ἐν παρακαταϑήκῃ, μὴ λυπήσῃς αὐτήν. 13μετὰ
ταῦτα ἐπορεύετο καὶ Τωβίας εὐλογῶν τὸν ϑεὸν ὅτι εὐώδωσε τὴν
ὁδὸν αὐτοῦ, καὶ κατευλόγει Ῥαγουὴλ καὶ Ἔδναν τὴν γυναῖκα
αὐτοῦ.

καϑὼς ὤμοσε Ῥαγουήλ, 8εἶπε Τωβίας· πορεύσομαι πρὸς τὸν πα-
τέρα μου, ὅτι ὁ πατήρ μου καὶ ἡ μήτηρ μου ἀγωνιῶσιν εἰ ἔτι
ὄψονται τὸ πρόσωπόν μου. 9καὶ εἶπε Ῥαγουήλ· ἐγὼ ἐξαποστελῶ
ἀγγέλους πρὸς Τωβὶτ τὸν πατέρα σου καὶ ὑποδείξωσιν αὐτῷ περί
σου, σὺ δὲ μεῖνον ἔτι ὀλίγας ἡμέρας μετ' ἐμοῦ. 10καὶ εἶπε Τω-
βίας· μηδαμῶς, ὦ πάτερ· ἀξιῶ σε, ἐξαπόστειλόν με, ἵνα μὴ λυ-
πήσω τὸν πατέρα μου. 11καὶ ἀνέστη Ῥαγουὴλ καὶ ἔλαβε Σάῤῥαν
τὴν ϑυγατέρα αὐτοῦ καὶ παρέδωκεν αὐτὴν Τωβίᾳ, καὶ ἔδωκεν
αὐτῷ πάντων τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ τὸ ἥμισυ, παῖδας καὶ παι-
δίσκας, βόας καὶ πρόβατα, καμήλους καὶ ὄνους, ἀργύριον καὶ
χρυσίον καὶ ἱματισμὸν πολὺν σφόδρα 12καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτοὺς
καὶ ἠσπάσαντο αὐτόν. καὶ εἶπε Ῥαγουήλ· βαδίζετε, τέκνα,
ὑγιαίνοντες, καὶ ὁ ϑεὸς τοῦ οὐρανοῦ εὐοδώσει ὑμῖν καὶ ἴδοιμι τέκνα
ὑμῶν πρὸ τοῦ ἀποϑανεῖν με. καὶ ἐφίλησε Σάῤῥαν τὴν ϑυγατέρα
αὐτοῦ καὶ Τωβίαν καὶ εἶπεν αὐτῇ· ϑύγατερ, τίμα τὸν πενϑερόν

---

9. πενϑερὸς αὐτοῦ III. 23. 55. 58. 64. 71. al. — 10. οὐχὶ ἀλλὰ ἐξαπόστ. III. 23. 55. 64. 71. al. — 11. scripsi τὸ ἥμισυ, vulgo τὰ ἥμισυ, Co. τὰ ἡμίση — 12. εὐλογήσει ὑμᾶς III. 23. 74. 76. — καὶ ante μὴ λυπήσῃς delevi, abest a II. III. 23. 55. 58. al. — 13. καὶ ante Τωβίας om. 23. 71. al.

καϑὼς ὤμ. Ῥ. om. 44. — 8. ἔτι om. 44. — 9. ἐξαποστέλλω 106. — μετ' ἐμοῦ om. 44. — 11. πάντων τὰ ἡμίση αὐτοῦ 44. — καὶ ante παιδίσκας om. 44. — βόας κ. om. 44. — κ. ὄνους om. 44. — καὶ ante χρυσίον om. 44. — 12. ϑεὸς] κύριος 106. Syr. — εὐοδώσει ὑμᾶς 44. — κ. ἐφίλησε Σ. —

παιδίον, ὑγιαίνων ὕπαγε, ὁ κύριος τοῦ οὐρανοῦ εὐοδώσαι ὑμᾶς
καὶ Σάῤῥαν τὴν γυναῖκά σου, καὶ ἴδοιμι ὑμῶν παιδία πρὸ
τοῦ ἀποθανεῖν με. καὶ εἶπεν Σάῤῥᾳ τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ·
ὕπαγε πρὸς τὸν πενθερόν σου, ὅτι ἀπὸ τοῦ νῦν αὐτοὶ γονεῖς
σου, ὡς οἱ γεννήσαντές σε· βάδιζε εἰς εἰρήνην, θύγατερ,
ἀκούσαιμί σου ἀγαθὴν ἀκοὴν ἕως ζῶ. καὶ ἀπασπασάμενος ἀπέ-
λυσεν αὐτούς. καὶ Ἔδνα λέγει Τωβίᾳ· τέκνον καὶ ἀδελφὲ ἠγα-
πημένε, ἀποκαταστήσαι σε κύριος καὶ ἴδοιμί σου τέκνα ἕως ζῶ
καὶ Σάῤῥας τῆς θυγατρός μου πρὸ τοῦ με ἀποθανεῖν. ἐνώπιον
τοῦ κυρίου παρατίθεμαί σοι τὴν θυγατέρα μου ἐν παραθήκῃ, μὴ
λυπήσῃς αὐτὴν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου. βάδιζε, παιδίον,
εἰς εἰρήνην, ἀπὸ τοῦ νῦν ἐγώ σου μήτηρ καὶ Σάῤῥα ἀδελφή.
εὐοδωθείημεν πάντες ἐν τῷ αὐτῷ πάσας τὰς ἡμέρας ἐν τῇ ζωῇ
ἡμῶν. καὶ κατεφίλησεν ἀμφοτέρους καὶ ἀπέστειλεν ὑγιαίνοντας.
[13]καὶ ἀπῆλθεν Τωβίας ἀπὸ Ῥαγουὴλ ὑγιαίνων καὶ χαίρων καὶ
εὐλογῶν τῷ κυρίῳ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, τῷ βασιλεῖ τῶν
πάντων, ὅτι εὐόδωκεν τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ· εὐοδωθῇ
σοι τιμᾶν αὐτοὺς πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτῶν.

---

12. βάδιζε ego addidi, deest in X.

XI. Καὶ ἐπορεύετο μέχρις οὗ ἐγγίσαι αὐτοὺς εἰς Νινευή. καὶ εἶπε Ῥαφαὴλ πρὸς Τωβίαν· οὐ γινώσκεις, ἀδελφέ, πῶς ἀφῆκας τὸν πατέρα σου; [2]προδράμωμεν ἔμπροσθεν τῆς γυναικός σου καὶ ἑτοιμάσωμεν τὴν οἰκίαν, [3]λάβε δὲ παρὰ χεῖρα τὴν χολὴν τοῦ ἰχθύος. καὶ ἐπορεύθησαν, καὶ συνῆλθεν ὁ κύων ὄπισθεν αὐτῶν. [4]καὶ Ἄννα ἐκάθητο περιβλεπομένη εἰς τὴν ὁδὸν τὸν παῖδα αὐτῆς. [5]καὶ προςενόησεν αὐτὸν ἐρχόμενον, καὶ εἶπε τῷ πατρὶ αὐτοῦ· ἰδοὺ ὁ υἱός μου ἔρχεται καὶ ὁ ἄνθρωπος ὁ πορευθεὶς μετ' αὐτοῦ. [6]καὶ Ῥαφαὴλ εἶπεν· ἐπίσταμαι ἐγὼ ὅτι ἀνοίξει τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁ πατήρ σου· [7]σὺ οὖν ἔγχρισον τὴν χολὴν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ δηχθεὶς διατρίψει καὶ ἀποβαλεῖται τὰ λευκώματα, καὶ ὄψεταί σε. [8]καὶ προςδραμοῦσα Ἄννα ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον τοῦ υἱοῦ αὐτῆς, καὶ εἶπεν αὐτῷ· εἶδόν σε, παιδίον, ἀπὸ τοῦ νῦν ἀποθανοῦμαι. καὶ ἔκλαυσαν ἀμφότεροι. [9]καὶ Τωβὶτ ἐξήρχετο πρὸς τὴν θύραν, καὶ προςέκοπτεν. ὁ δὲ υἱὸς προςέδραμεν αὐτῷ

σου καὶ τὴν πενθεράν σου, ὅτι αὐτοί σου γονεῖς ἀπὸ τοῦ νῦν εἰσι, καθὼς ἥμεθα ἡμεῖς, βάδιζε ὑγιαίνουσα. καὶ εἶπεν Ἔδνα πρὸς Τωβίαν· ἐνώπιον τοῦ κυρίου παραδίδωμί σοι τὴν θυγατέρα μου ἐπὶ παραθήκην, μὴ σκύλλῃς αὐτὴν πάσας τὰς ἡμέρας καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μήτηρ σου καὶ Σάῤῥα ἡ ἀδελφή σου. καὶ κατεφίλησεν ἀμφοτέρους καὶ ἐξήλθοσαν. [13]καὶ ἐπορεύθη Τωβίας χαίρων καὶ εὐλογῶν τὸν θεὸν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς. καὶ προςηύξατο λέγων· γένοιτό μοι τιμᾶν τὸν πενθερόν μου ὥςπερ τοὺς ἐμαυτοῦ γονεῖς πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτῶν.

XI. Καὶ ἐπορεύθησαν τὴν ὁδὸν αὐτῶν καὶ ἦλθον εἰς Καισάρειαν, ἥ ἐστι ἀπέναντι τῆς Νινευΐ. καὶ εἶπε Ῥαφαὴλ πρὸς Τωβίαν· σὺ γινώσκεις, πῶς ἀφῆκας τὸν πατέρα σου· [2]προδράμωμεν οὖν καὶ ἑτοιμάσωμεν τὴν οἰκίαν, ἡ δὲ γυνή σου παρέσται κατὰ σχολὴν ὀπίσω ἡμῶν. [3]καὶ ἐπορεύθησαν ἀμφότεροι καὶ ὁ κύων προέτρεχεν ἔμπροσθεν αὐτῶν. καὶ εἶπε Ῥαφαὴλ πρὸς Τωβίαν·

XI. 3. ἔμπροσθεν αὐτῶν 58. 71. al. — 5. υἱός σου III. 55. 64. 71. al. — 6. ἐγὼ Τωβία III. 23. 58. al. — 7. σὺ οὖν III. 23. 55. 58. 64. 71. al.; vulgo οὖν om. — ἀποβαλεῖ III. 23. 58. 71. al. — 9. υἱὸς II. III. 55.; vulgo υἱὸς αὐτοῦ —

ὑγιαίνουσα om. 44. — τοῦ ante κυρίου om. 44. — παραθήκην οὕτως 106. — σκυλης edd. — ἰδοὺ om. 44. — 13. καὶ ante εὐλογῶν om. 44. — καὶ προςηύξατο — ζ. αὐτῶν om. 44.

XI. 1. τῆς ante Νιν. om. 106. — ἀφῆκα 106. — 2. οὖν om. 44. — πάρεστι 106. —

XI. Καὶ ὡς ἤγγισαν εἰς Κασερεὶν, ἥ ἐστιν κατέναντι Νινευή,
εἶπεν Ῥαφαήλ· σὺ γινώσκεις, πῶς ἀφήκαμεν τὸν πατέρα σου·
[2]προδράμωμεν τῆς γυναικός σου καὶ ἑτοιμάσωμεν τὴν οἰκίαν ἐν
ᾧ ἔρχονται. [3]καὶ ἐπορεύθησαν ἀμφότεροι κοινῶς καὶ εἶπεν αὐτῷ·
λάβε μετὰ χεῖρας τὴν χολήν. καὶ συνῆλθεν αὐτοῖς ὁ κύων ἐκ
τῶν ὀπίσω αὐτοῦ καὶ Τωβία. [4]καὶ Ἄννα ἐκάθητο περιβλεπομένη
τὴν ὁδὸν τοῦ υἱοῦ αὐτῆς. [5]καὶ προςενόησεν αὐτὸν ἐρχόμενον καὶ
εἶπεν τῷ πατρὶ αὐτοῦ· ἰδοὺ ὁ υἱός σου ἔρχεται καὶ ὁ ἄνθρωπος
ὁ πορευθεὶς μετ' αὐτοῦ. [6]καὶ Ῥαφαὴλ εἶπεν Τωβίᾳ πρὸ τοῦ
ἐγγίσαι αὐτὸν πρὸς τὸν πατέρα· ἐπίσταμαι ὅτι οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ
ἀνεῳχθήσονται, [7]ἔμπλασον τὴν χολην τοῦ ἰχθύος εἰς τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς αὐτοῦ, καὶ ἀποστύψει τὸ φάρμακον καὶ ἀπολεπίσει τὰ λευ-
κώματα ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ, καὶ ἀναβλέψει ὁ πατήρ σου
καὶ ὄψεται τὸ φῶς. [8]καὶ ἀνέδραμεν Ἄννα καὶ ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν
τράχηλον τοῦ υἱοῦ αὐτῆς, καὶ εἶπεν αὐτῷ· εἶδόν σε, παιδίον, ἀπὸ
τοῦ νῦν ἀποθανοῦμαι. καὶ ἔκλαυσεν. [9]καὶ ἀνέστη Τωβεὶθ καὶ
προςέκοπτεν τοῖς ποσὶν καὶ ἐξῆλθεν τὴν θύραν τῆς αὐλῆς. καὶ
ἐβάδισεν Τωβίας πρὸς αὐτὸν [10]καὶ ἡ χολὴ τοῦ ἰχθύος ἐν τῇ
χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἐνεφύσησεν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ καὶ ἐλά-
βετο αὐτοῦ καὶ εἶπεν· θάρσει, πάτερ. [11]καὶ ἐπέβαλεν τὸ φάρμα-
κον ἐπ' αὐτὸν καὶ ἐπέδωκεν, [12]καὶ ἀπελέπισεν ἑκατέραις ταῖς
χερσὶν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν κανθῶν τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ, καὶ ἔπεσεν
ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ [13]καὶ ἔκλαυσεν καὶ εἶπεν αὐτῷ· εἶδόν σε,
τέκνον, τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν μου. καὶ εἶπεν· εὐλογητὸς ὁ θεός,
καὶ εὐλογητὸν τὸ ὄνομα τὸ μέγα αὐτοῦ, καὶ εὐλογημένοι πάντες οἱ
ἄγγελοι οἱ ἅγιοι αὐτοῦ. γένοιτο τὸ ὄνομα τὸ μέγα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ
εὐλογητοὶ πάντες οἱ ἄγγελοι εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας, [14]ὅτι αὐτὸς

XI. 1. Κασερειν, Vet. Lat. Charam (cod. Germ. 15. Caracha), Vulg. Charan, Syr. ܟܣܪܝܢ, text. hebr. Munsteri אַקְרִים — 3. κύων] κσ̅ X. — Τωβία] του υιου αυτης X. — 6. τωβεια X. — 7. ενπλασον X. — 8. Ἄννα ego addidi — 9. τωβεις X. — τωβειας X. —

[10]καὶ ἐπελάβετο τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ προςέπασε τὴν χολὴν ἐπὶ
τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ λέγων· θάρσει, πάτερ. [11]ὡς
δὲ συνεδήχθησαν, διέτριψε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, [12]καὶ ἐλεπίσθη
ἀπὸ τῶν κανθῶν τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ τὰ λευκώματα. καὶ ἰδὼν
τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, [13]καὶ ἔκλαυσε
καὶ εἶπεν· εὐλογητὸς εἶ, ὁ θεός, καὶ εὐλογητὸν τὸ ὄνομά σου εἰς
τοὺς αἰῶνας, καὶ εὐλογημένοι πάντες οἱ ἅγιοί σου ἄγγελοι, [14]ὅτι
ἐμαστίγωσας καὶ ἠλέησάς με· ἰδοὺ βλέπω Τωβίαν τὸν υἱόν μου.
καὶ εἰςῆλθεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ χαίρων, καὶ ἀπήγγειλε τῷ πατρὶ αὐτοῦ
τα μεγαλεῖα τὰ γενόμενα αὐτῷ ἐν τῇ Μηδίᾳ. [15]καὶ ἐξῆλθε Τω-
βὶτ εἰς συνάντησιν τῇ νύμφῃ αὐτοῦ χαίρων καὶ εὐλογῶν τὸν θεὸν
πρὸς τῇ πύλῃ Νινευή. καὶ ἐθαύμαζον οἱ θεωροῦντες αὐτὸν

λάβε τὴν χολὴν τοῦ ἰχθύος ἐν τῇ χειρί σου [6]καὶ ἔσται ἐν τῷ
ἐγγίσαι τῷ πατρί σου προςελεύσεταί σοι καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ
ἠνεῳγμένοι· [7]ἔμπασον τὴν χολὴν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ
ἀποστύψει τὸ φάρμακον καὶ ἀπολεπίσει τὰ λευκώματα ἀπὸ τῶν
ὀφθαλμῶν αὐτοῦ, καὶ ἀναβλέψει ὁ πατήρ σου καὶ ὄψεται τὸ φῶς.
[4]καὶ Ἄννα εἱστήκει ἐπιβλέπουσα ἐπὶ τὴν ὁδὸν [5]καὶ εἶδε τὸν κύνα
προτρέχοντα καὶ ἔδραμε καὶ εἶπεν· ἰδού, Τωβίτ, ὁ υἱός σου ἔρχεται.
[8]καὶ ἀνέστρεψεν Ἄννα εἰς ἀπάντησιν τοῦ υἱοῦ αὐτῆς καὶ περιέ-
λαβεν αὐτὸν καὶ ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ εἶπεν· ἰδοὺ
εἶδόν σε, τέκνον, ἀπὸ τοῦ νῦν ἀποθανοῦμαι. [9]καὶ ἦλθε πρὸς Τω-
βὶτ καὶ αὐτὸς εἱστήκει ἐπὶ τῆς θύρας, καὶ ὅτε ἤκουσε τῆς φωνῆς
τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἦλθεν ἀπαντῆσαι αὐτῷ καὶ αὐτὸς προςέκοπτε,
[10]καὶ προςέδραμε Τωβίας τῷ πατρὶ αὐτοῦ καὶ ἦρε Τωβὶτ φιλῆ-
σαι αὐτὸν καὶ ἀμφότεροι οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἠνεῳγμένοι, καὶ ἔπασε
ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ τὴν χολὴν τοῦ ἰχθύος, [11]καὶ ἐκάμμυσε
τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ καὶ εἶπε· τί τοῦτο ἐποίησας, τέκνον; καὶ
εἶπε Τωβίας· φάρμακον ἰάσεώς ἐστιν, πάτερ. [12]καὶ ἀπελέπισε τὸ
φάρμακον τὰ λευκώματα καὶ εἶδε τὸ φῶς, καὶ ηὐλόγησε τὸν θεὸν
καὶ ἀνέβλεψε εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ καὶ ἐφίλησεν αὐτὸν [13]καὶ εἶπεν·
εἶδόν σε, τέκνον. εὐλογητὸς κύριος ὅτι ἰδοὺ βλέπω τὸν υἱόν μου,
εὐλογητὸν τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ θαυμαστὰ ποιοῦντος. [14]καὶ εἰς-

10. εἰς τοὺς III. 23. 55. 236. — 13. ἄγγελοί σου II. 249. — 15. πρὸς τὴν πύλην III. 23. 55. 58. 71. al. —

6. προςελ. σοι καὶ om. 44. — 5. περιτρέχοντα 44. — κ. ἔδραμε om. 44. — υἱός μου 44. — 8. τ. υἱοῦ αὐτῆς] αὐτοῦ 44. — κ. περιέλ. α. om. 44. — ἔπεσεν εἰς τὸν 44. — 9. πρὸ τῆς θύρας 44. — 10. αὐτὸν] τὸν υἱὸν αὐτοῦ! 106. — ἐπὶ om. 106. — 13. εὐλογητὸς — μου om. 44. —

ἐμαστίγωσέν με, καὶ ἰδοὺ βλέπω Τωβίαν τὸν υἱόν μου. καὶ εἰς-
ῆλθεν Τωβίας χαίρων καὶ εὐλογῶν τὸν θεὸν ἐν ὅλῳ τῷ στόματι
αὐτοῦ, καὶ ἐπέδειξεν Τωβίας τῷ πατρὶ αὐτοῦ ὅτι εὐοδώθη ἡ ὁδὸς
αὐτοῦ καὶ ὅτι ἐνήνοχεν τὸ ἀργύριον, καὶ ὡς ἔλαβεν Σάῤῥαν τὴν
θυγατέρα Ῥαγουὴλ γυναῖκα καὶ ὅτι ἰδοὺ παραγίνεται καί ἐστιν
σύνεγγυς τῆς πύλης Νινευή. 15 καὶ ἐξῆλθεν Τωβεὶθ εἰς ἀπάντη-
σιν τῆς νύμφης αὐτοῦ χαίρων καὶ εὐλογῶν τὸν θεὸν πρὸς τὴν
πύλην Νινευή. καὶ ἰδόντες αὐτὸν οἱ ἐν Νινευὴ πορευόμενον καὶ
διαβαίνοντα αὐτὸν πάσῃ τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ καὶ ὑπὸ μηδενὸς χειρα-
γωγούμενον ἐθαύμασαν. 16 καὶ Τωβεὶθ ἐξωμολογεῖτο ἐναντίον
αὐτῶν, ὅτι ἠλέησεν αὐτὸν ὁ θεὸς καὶ ὅτι ἤνοιξεν τοὺς ὀφθαλμοὺς
αὐτοῦ. καὶ ἤγγισεν Τωβεὶθ Σάῤῥᾳ τῇ γυναικὶ Τωβία τοῦ υἱοῦ
αὐτοῦ καὶ εὐλόγησεν αὐτὴν καὶ εἶπεν αὐτῇ· εἰςέλθοις ὑγιαίνουσα,
θύγατερ, καὶ εὐλογητὸς ὁ θεός σου, ὃς ἤγαγέν σε πρὸς ἡμᾶς,
θύγατερ, καὶ εὐλογημένος ὁ πατήρ σου, καὶ εὐλογημένος Τωβίας
ὁ υἱός μου, καὶ εὐλογημένη σύ, θύγατερ· εἴςελθε εἰς τὴν οἰκίαν
σου ὑγιαίνουσα ἐν εὐλογίᾳ καὶ χαρᾷ, εἴςελθε, θύγατερ. ἐν τῇ
ἡμέρᾳ ταύτῃ ἐγένετο χαρὰ πᾶσιν τοῖς Ἰουδαίοις τοῖς οὖσιν ἐν
Νινευή. 17 καὶ παρεγένοντο Ἀχεικὰρ καὶ Ναβὰδ οἱ ἐξάδελφοι
αὐτοῦ χαίροντες πρὸς Τωβείθ.

---

14. εμαστειγωσεν X — τωβειαν X. — τωβειας bis X. — στόματι] σωματι X. — τὸ ante ἀργύριον ego addidi — 15. Τωβεὶθ ego addidi — ισχυει X. — 16. τωβειας X. — 17. Αχιαχαρ 44., Syr. ܐܚܝܩܪ, Vet. Lat. Achicarus, Vulg. Achior — Vet. Lat. Nabal avunculus illius, Syr. ܐܚܐܒ ܒܪ ܚܬܗ ܕܛܘܒܝܐ, Vulg. Nabath consobrini Tobiae — τωβειν X.

πορευόμενον, ὅτι ἔβλεψε. [16]καὶ Τωβὶτ ἐξωμολογεῖτο ἐνώπιον αὐτῶν, ὅτι ἠλέησεν αὐτοὺς ὁ θεός. καὶ ὡς ἤγγισε Τωβὶτ Σάῤῥᾳ τῇ νύμφῃ αὐτοῦ, κατευλόγησεν αὐτὴν λέγων· ἔλθοις ὑγιαίνουσα, θύγατερ. εὐλογητὸς ὁ θεὸς, ὃς ἤγαγέ σε πρὸς ἡμᾶς, καὶ ὁ πατήρ σου καὶ ἡ μήτηρ σου. καὶ ἐγένετο χαρὰ πᾶσι τοῖς ἐν Νινευὴ ἀδελφοῖς αὐτοῦ. [17]καὶ παρεγένετο Ἀχιάχαρος καὶ Νασβὰς ὁ ἐξάδελφος αὐτοῦ, [18]καὶ ἤχθη ὁ γάμος Τωβία μετ' εὐφροσύνης ἑπτὰ ἡμέρας.

XII. Καὶ ἐκάλεσε Τωβὶτ Τωβίαν τὸν υἱὸν αὐτοῦ καὶ εἶπεν αὐτῷ· ὅρα, τέκνον, μισθὸν τῷ ἀνθρώπῳ τῷ συνελθόντι σοι, καὶ

ἦλθε Τωβὶτ καὶ Ἄννα ἡ γυνὴ αὐτοῦ εἰς τὸν οἶκον, καὶ αὐτοὶ ἔχαιρον καὶ εὐλόγουν τὸν θεὸν περὶ πάντων τῶν γεγενημένων αὐτοῖς. καὶ ὑπέδειξε Τωβίας τῷ πατρὶ αὐτοῦ, ὅτι εὐωδώθη ἡ ὁδὸς αὐτοῦ καὶ ἀνήνεγκε τὸ ἀργύριον καὶ ὅτι ἔλαβε Σάῤῥαν τὴν θυγατέρα Ῥαγουὴλ ἑαυτῷ γυναῖκα, καὶ ἰδού ἐστιν ἐγγὺς τῆς πύλης εἰσερχομένη. καὶ ἐχάρη Τωβὶτ καὶ Ἄννα. [15]καὶ ἐξῆλθοσαν εἰς ἀπάντησιν τῆς νύμφης αὐτῶν, καὶ εἶδον οἱ γείτονες αὐτῶν καὶ πάντες οἱ συναντῶντες, καὶ ἐθαύμαζον ὅτι διέβαινε Τωβὶτ ταχὺ πάσῃ τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ καὶ οὐδεὶς ὁδηγεῖ αὐτόν. [16]καὶ εὐλόγει Τωβὶτ μεγάλῃ τῇ φωνῇ τὸν θεὸν, ὅτι ἠλέησεν αὐτὸν καὶ ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. καὶ ὅτε ἤγγισε Τωβὶτ Σάῤῥᾳ τῇ νύμφῃ αὐτοῦ εὐλόγησεν αὐτὴν καὶ εἶπεν αὐτῇ· δεῦρο ἔλθοις ὑγιαίνουσα, θύγατερ, πρός με· εὐλογημένος ὁ πατήρ σου καὶ ἡ μήτηρ σου, καὶ εὐλογημένος ὁ υἱός μου Τωβίας, εὐλογημένη σὺ, θύγατερ. καὶ ἐγένετο χαρὰ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ πᾶσι τοῖς Ἰουδαίοις τοῖς κατοικοῦσιν ἐν Νινευΐ. [17]καὶ παρεγένοντο Ἀχιάχαρος καὶ Ναβὰς οἱ ἐξάδελφοι αὐτοῦ πρὸς Τωβὶτ χαίροντες, [18]καὶ ἐπετελέσθη ὁ γάμος.

XII. Καὶ εἶπε Τωβὶτ Τωβίᾳ τῷ υἱῷ αὐτοῦ· ἀποδῶμεν τὸν μισθὸν τῷ ἀνθρώπῳ τῷ πορευθέντι μετά σου καὶ ἐπιπροσθῶμεν

---

16. ἐνώπιον αὐτῶν III. 23. 55. 58. 64. al.; vulgo ἐν. αὐτοῦ — αὐτοὺς] αὐτὸν III. 64. 71. al. — ἑπτὰ ἡμ. II. III. 55. al.; vulgo ἡμ. ἑπτά.

14. ευοδωθη cdd. — ἡ ὁδὸς] ὁ υἱὸς 106. — ἐνήνοχε τὸ 106. — 15. καὶ ante ἐθαύμ. om. 44. — ὡδήγει 44. — 16. εὐλόγησεν αὐτὴν om. 44. Syr. — εὐλογημένος ante ὁ υἱός om. 44. — εὐλογημένη] καὶ 44. — 18. Vet. Lat. addit: cum gaudio septem diebus et data sunt illi munera multa; eadem fere habet etiam Syr.

XII. Καὶ ὅτε ἐπετελέσϑη ὁ γάμος ἐκάλεσεν Τωβεὶϑ Τω-
βίαν τὸν υἱὸν αὐτοῦ καὶ εἶπεν αὐτῷ· παιδίον, ὅρα δοῦναι τὸν
μισϑὸν τῷ ἀνϑρώπῳ τῷ πορευϑέντι μετά σου καὶ προςϑεῖναι
αὐτῷ εἰς τὸν μισϑόν. [2]καὶ εἶπεν αὐτῷ· πάτερ, πόσον αὐτῷ δώσω
τὸν μισϑόν; οὐ βλάπτομαι διδοὺς αὐτῷ τὸ ἥμισυ τῶν ὑπαρχόντων
ὧν ἐνήνοχεν μετ' ἐμοῦ· [3]ἐμὲ ἀγήοχεν ὑγιαίνοντα, καὶ τὴν γυναῖκά
μου ἐϑεράπευσεν, καὶ τὸ ἀργύριον ἤνεγκεν μετ' ἐμοῦ, καὶ σὲ
ἐϑεράπευσεν, πόσον αὐτῷ ἔτι δῶ μισϑόν; [4]καὶ εἶπεν αὐτῷ Τω-
βεὶϑ· δικαιοῦται αὐτῷ, παιδίον, λαβεῖν τὸ ἥμισυ πάντων ὧν ἔχων
ἦλϑεν. [5]καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν καὶ εἶπεν· λάβε τὸ ἥμισυ πάντων
ὧν ἔχων ἦλϑες εἰς τὸν μισϑόν σου, καὶ ὕπαγε ὑγιαίνων. [6]τότε
ἐκάλεσεν τοὺς δύο κρυπτῶς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· τὸν ϑεὸν εὐλογεῖτε
καὶ αὐτῷ ἐξομολογεῖσϑε ἐνώπιον πάντων τῶν ζώντων ἃ ἐποίησεν
μεϑ' ὑμῶν ἀγαϑὰ τοῦ εὐλογεῖν καὶ ὑμνεῖν τὸ ὄνομα αὐτοῦ· τοὺς
λόγους τοῦ ϑεοῦ ὑποδείκνυτε πᾶσιν ἀνϑρώποις ἐντίμως, καὶ μὴ
ὀκνεῖτε ἐξομολογεῖσϑαι αὐτῷ· [7]μυστήριον βασιλέως κρύπτειν καλὸν,
τὰ δὲ ἔργα τοῦ ϑεοῦ ἐξομολογεῖσϑαι καὶ ἀνακαλύπτειν, καὶ ἐξο-
μολογεῖσϑε ἐντίμως. τὸ ἀγαϑὸν ποιεῖτε, καὶ κακὸν οὐχ εὑρήσει
ὑμᾶς· [8]ἀγαϑὸν προςευχὴ μετὰ ἀληϑείας καὶ ἐλεημοσύνη μετὰ
δικαιοσύνης μᾶλλον ἢ πλοῦτος μετὰ ἀδικίας· καλὸν ποιῆσαι ἐλεη-
μοσύνην μᾶλλον ἢ ϑησαυρίσαι χρυσίον. [9]ἐλεημοσύνη ἐκ ϑανάτου
ῥύεται, καὶ αὐτὴ ἀποκαϑαίρει πᾶσαν ἁμαρτίαν, οἱ ποιοῦντες
ἐλεημοσύνην χορτασϑήσονται ζωῆς, [10]οἱ ποιοῦντες ἁμαρτίαν καὶ
ἀδικίαν πολέμιοί εἰσιν τῆς ἑαυτῶν ψυχῆς. [11]πᾶσαν τὴν ἀλήϑειαν
ὑμῖν ὑποδείξω καὶ οὐ μὴ κρύψω ἀφ' ὑμῶν πᾶν ῥῆμα. ἤδη ὑμῖν
ὑπέδειξα καὶ εἶπον· μυστήριον βασιλέως καλὸν κρύψαι, καὶ τὰ
ἔργα τοῦ ϑεοῦ ἀνακαλύπτειν ἐνδόξως. [12]καὶ νῦν ὅτε προςηύξω
καὶ Σάῤῥα, ἐγὼ προςήγαγον τὸ μνημόσυνον τῆς προςευχῆς ὑμῶν
ἐνώπιον τῆς δόξης κυρίου, καὶ ὅτε ἔϑαπτες τοὺς νεκροὺς ὡςαύτως,

---

XII. 1. τωβειαν X. — καὶ ante προςϑεῖναι ego addidi — 3. αγιοχεν X. — 4. τωβειν X. — 6. υποδικνυτε X. —

προςϑεῖναι αὐτῷ δεῖ. 2 καὶ εἶπε· πάτερ, οὐ βλάπτομαι δοὺς αὐτῷ
τὸ ἥμισυ ὧν ἐνήνοχα, 3 ὅτι με ἀγήοχέ σοι ὑγιῆ, καὶ τὴν γυναῖκά
μου ἐϑεράπευσε, καὶ τὸ ἀργύριόν μου ἤνεγκε, καὶ σὲ ὁμοίως ἐϑε-
ράπευσε. 4 καὶ εἶπεν ὁ πρεσβύτης· δικαιοῦται αὐτῷ. 5 καὶ ἐκάλεσε
τὸν ἄγγελον καὶ εἶπεν αὐτῷ· λάβε τὸ ἥμισυ πάντων ὧν ἐνηνόχατε,
καὶ ὕπαγε ὑγιαίνων. 6 τότε καλέσας τοὺς δύο κρυπτῶς εἶπεν αὐ-
τοῖς· εὐλογεῖτε τὸν ϑεὸν καὶ αὐτῷ ἐξομολογεῖσϑε, καὶ μεγαλωσύνην
δίδοτε αὐτῷ καὶ ἐξομολογεῖσϑε αὐτῷ ἐνώπιον πάντων τῶν ζώντων περὶ
ὧν ἐποίησε μεϑ' ὑμῶν. ἀγαϑὸν τὸ εὐλογεῖν τὸν ϑεὸν καὶ ὑψοῦν
τὸ ὄνομα αὐτοῦ τοὺς λόγους τῶν ἔργων τοῦ ϑεοῦ ἐντίμως ὑπο-
δεικνύοντες, καὶ μὴ ὀκνεῖτε ἐξομολογεῖσϑαι αὐτῷ. 7 μυστήριον
βασιλέως καλὸν κρύψαι, τὰ δὲ ἔργα τοῦ ϑεοῦ ἀνακαλύπτειν
ἐνδόξως. ἀγαϑὸν ποιήσατε, καὶ κακὸν οὐχ εὑρήσει ὑμᾶς. 8 ἀγαϑὸν
προςευχὴ μετὰ νηστείας καὶ ἐλεημοσύνης καὶ δικαιοσύνης. ἀγαϑὸν
τὸ ὀλίγον μετὰ δικαιοσύνης ἢ πολὺ μετὰ ἀδικίας, καλὸν ποιῆσαι
ἐλεημοσύνην ἢ ϑησαυρίσαι χρυσίον. 9 ἐλεημοσύνη γὰρ ἐκ ϑανάτου

ἐπὶ τὸν μισϑὸν αὐτοῦ. 2 καὶ εἶπε Τωβίας· πάτερ, πόσον δῶ αὐτῷ
μισϑόν; οὐ βλάπτομαι γὰρ ἐὰν δῶ αὐτῷ τὸ ἥμισυ πάντων ὧν
ἤνεγκε μετ' ἐμοῦ, 3 διότι ἐμὲ ἐτήρησεν ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ τὴν γυναῖκά
μου ἐϑεράπευσε, καὶ τὸ ἀργύριον ἤνεγκε, καὶ σὲ ἐϑεράπευσεν. οὐ
βλάπτομαι ὅσον ἂν δῶ αὐτῷ. 4 καὶ εἶπε Τωβίτ· δίκαιον δοῦναι
αὐτῷ τὸ ἥμισυ πάντων ὧν ἦλϑεν ἔχων μετά σου. 5 καὶ ἐκάλεσεν
αὐτὸν καὶ εἶπε· λάβε τὸ ἥμισυ πάντων ὧν ἔχων ἦλϑες εἰς τὸν
μισϑόν σου, καὶ βάδιζε ὑγιαίνων. 6 τότε ἐκάλεσε Ῥαφαὴλ ὁμοῦ
τοὺς δύο καὶ εἶπεν αὐτοῖς· τὸν ϑεὸν εὐλογεῖτε καὶ αὐτὸν μεγα-
λύνατε ἐνώπιον πάντων ἀνϑρώπων ἃ ἐποίησε μεϑ' ὑμῶν, ἀγαϑὸν
γὰρ τὸ εὐλογεῖν τὸν ϑεὸν καὶ ὑψοῦν τὸ ὄνομα αὐτοῦ· τοὺς λόγους
τοῦ ϑεοῦ ἀπαγγείλατε ἐντίμως· 7 μυστήρια βασιλέως καλὸν κρύ-
πτειν, τὰ δὲ ἔργα κυρίου τοῦ ϑεοῦ ἀναγγέλλειν ἐντίμως. 8 ἀγαϑὸν

XII. 2. εἶπεν αὐτῷ III. 23. 55. al. — 5. ἐνήνοχας III. 55. — κ. ὕπαγε ὑγ. om. II. III. 55. — 6. τότε] καὶ II. — 7. κρύπτειν III. 23. 58. al. — 9. γὰρ om. II. 55. 74. 236. —

XII. 2. γὰρ om. 44. — ἤνεγκα 44. Syr. Vet. Lat. — 3. ὅσον ἐὰν 106.; ὅσον 44. — 4. ἦλϑες 44. Syr. — 5. ἔχων ἦλϑες] ἔχω 44. — 6. ὑμῶν] ἡμῶν 106. — ἀγαϑὸν — ὄν. αὐτοῦ om. 44. — καὶ τοὺς λόγ. αὐτοῦ ἀπ. 44. — 7. αναγγελειν cdd. —

[13]καὶ ὅτε οὐκ ὤκνησας ἀναστῆναι καὶ καταλιπεῖν σου τὸ ἄριστον
καὶ ᾤχου καὶ περιέστειλες τὸν νεκρόν, [14]τότε ἀπέσταλμαι ἐπί σε
πειράσαι σε καὶ ἅμα ἀπέσταλκέν με ὁ ϑεὸς ἰάσασϑαί σε καὶ
Σάρραν τὴν νύμφην σου. [15]ἐγώ εἰμι Ῥαφαήλ, εἷς τῶν ἑπτὰ
ἀγγέλων οἳ παρεστήκασιν καὶ εἰςπορεύονται ἐνώπιον τῆς δόξης κυ-
ρίου. [16]καὶ ἐταράχϑησαν οἱ δύο καὶ ἔπεσαν ἐπὶ πρόςωπον αὐτῶν
καὶ ἐφοβήϑησαν. [17]καὶ εἶπεν αὐτοῖς· μὴ φοβεῖσϑε, εἰρήνη ὑμῖν·
τὸν ϑεὸν εὐλογεῖτε εἰς πάντα τὸν αἰῶνα. [18]ἐγὼ ὅτε ἤμην μεϑ'
ὑμῶν οὐχὶ τῇ ἐμῇ χάριτι ἤμην μεϑ' ὑμῶν, ἀλλὰ τῇ ϑελήσει τοῦ
ϑεοῦ, αὐτὸν εὐλογεῖτε κατὰ πάσας τὰς ἡμέρας, αὐτῷ ὑμνεῖτε.
[19]καὶ ἐϑεωρεῖτέ με ὅτι οὐκ ἔφαγον οὐϑέν, ἀλλὰ ὅρασις ὑμῖν
ἐϑεωρεῖτο. [20]καὶ νῦν εὐλογεῖτε ἐπὶ τῆς γῆς κύριον καὶ ἐξομολο-
γεῖσϑε τῷ ϑεῷ. ἰδοὺ ἐγὼ ἀναβαίνω πρὸς τὸν ἀποστείλαντά με,
γράψατε πάντα ταῦτα τὰ συμβάντα ὑμῖν. καὶ ἀνέβη. [21]καὶ
ἀνέστησαν καὶ οὐκέτι ἠδύναντο ἰδεῖν αὐτόν. [22]καὶ ηὐλόγουν καὶ
ὕμνουν τὸν ϑεὸν καὶ ἐξωμολογοῦντο αὐτῷ ἐπὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ τὰ
μεγάλα ταῦτα, ὡς ὤφϑη αὐτοῖς ἄγγελος ϑεοῦ.

---

14. σε post ἰάσασϑαι ego addidi — 19. ϑεωρειτε με X.

ῥύεται, καὶ αὕτη ἀποκαϑαριεῖ πᾶσαν ἁμαρτίαν· οἱ ποιοῦντες
ἐλεημοσύνας καὶ δικαιοσύνας πλησϑήσονται ζωῆς. [10]οἱ δὲ ἁμαρ-
τάνοντες πολέμιοί εἰσι τῆς ἑαυτῶν ζωῆς. [11]οὐ μὴ κρύψω ἀφ'
ὑμῶν πᾶν ῥῆμα· εἴρηκα δὴ μυστήριον βασιλέως κρύψαι καλὸν, τὰ
δὲ ἔργα τοῦ ϑεοῦ ἀνακαλύπτειν ἐνδόξως. [12]καὶ νῦν ὅτε προςηύξω
σὺ καὶ ἡ νύμφη σου Σάῤῥα, ἐγὼ προςήγαγον τὸ μνημόσυνον τῆς
προςευχῆς ὑμῶν ἐνώπιον τοῦ ἁγίου· καὶ ὅτε ἔϑαπτες τοὺς νεκροὺς,
ὡςαύτως συμπαρήγμην σοι. [13]καὶ ὅτε οὐκ ὤκνησας ἀναστῆναι
καὶ καταλιπεῖν τὸ ἄριστόν σου ὅπως ἀπελϑὼν περιστείλῃς τὸν
νεκρὸν, οὐκ ἔλαϑές με ἀγαϑοποιῶν, ἀλλὰ σὺν σοὶ ἤμην. [14]καὶ
νῦν ἀπέστειλέ με ὁ ϑεὸς ἰάσασϑαί σε καὶ τὴν νύμφην σου Σάῤῥαν.
[15]ἐγώ εἰμι Ῥαφαὴλ, εἷς ἐκ τῶν ἑπτὰ ἁγίων ἀγγέλων οἳ προς-
αναφέρουσι τὰς προςευχὰς τῶν ἁγίων καὶ εἰςπορεύονται ἐνώπιον
τῆς δόξης τοῦ ἁγίου. [16]καὶ ἐταράχϑησαν οἱ δύο καὶ ἔπεσον ἐπὶ
πρόςωπον, ὅτι ἐφοβήϑησαν. [17]καὶ εἶπεν αὐτοῖς· μὴ φοβεῖσϑε,
εἰρήνη ὑμῖν ἔσται· τὸν δὲ ϑεὸν εὐλογεῖτε εἰς τὸν αἰῶνα, [18]ὅτι οὐ
τῇ ἐμαυτοῦ χάριτι, ἀλλὰ τῇ ϑελήσει τοῦ ϑεοῦ ἡμῶν ἦλϑον, ὅϑεν

προςευχὴ μετὰ νηστείας, καὶ ἐλεημοσύνη μετὰ δικαιοσύνης ὑπὲρ
ἀμφότερα· κρεῖσσον ποιεῖν ἐλεημοσύνην ἢ ϑησαυρίζειν χρυσίον.
[9]ἐλεημοσύνη γὰρ ἐκ ϑανάτου ῥύεται καὶ καϑαρίζει ἀπὸ πάσης
ἁμαρτίας· οἱ ποιοῦντες ἐλεημοσύνην ἐμπλησϑήσονται ζωῆς, [10]οἱ
δὲ ποιοῦντες ἁμαρτίαν καὶ ἀδικίαν εἰσὶ πολέμιοι τῆς ἑαυτῶν ζωῆς.
[11]καὶ νῦν ἀναγγελῶ ὑμῖν πᾶσαν τὴν ἀλήϑειαν καὶ οὐ μὴ ἀπο-
κρύψω ἀφ' ὑμῶν ῥῆμα. [12]ὅτε προςηύξω σὺ καὶ ἡ νύμφη σου
Σάῤῥα, εἰςηκούσϑη ἡ φωνὴ ἀμφοτέρων ἐνώπιον τοῦ ϑεοῦ, καὶ εἰς-
ηκούσϑη σου τὰ ἔργα καὶ ἐλεημοσύναι σου, ἃς ἐποίησας ἐπὶ τοὺς
νεκρούς, [13]καὶ ὅτε ἀναστὰς περιέστειλας τὸν νεκρὸν καὶ ἦλϑεν ἐπί
σε πειρασμός· [14]καὶ ὁ ϑεὸς ἀπέστειλέ με ἰάσασϑαί σε καὶ τὴν
νύμφην σου. [15]ἐγώ εἰμι Ῥαφαὴλ, εἷς τῶν παρεστώτων ἐνώπιον
τοῦ ϑεοῦ. [16]καὶ ἐταράχϑησαν ἀμφότεροι καὶ ἔπεσαν ἐπὶ πρός-
ωπον αὐτῶν ἐπὶ τὴν γῆν, ὅτι ἐφοβήϑησαν. [17]καὶ εἶπεν αὐτοῖς·

---

11. δὴ] δὲ III. 64. 74. al. — 12. συμπαρήμην III. 58. 64. 71. al. —

11. οὐ κρύψω 44. — 12. ὅτε] οὕτω 44. — προςηύξω σὺ] προςηύξατο cdd. — καὶ εἰςηκούσϑη ἡ 44. — αἱ ἐλεημοσύναι ἃς — 16. ἔπεσον ἀμφότεροι 44. — ὅτι ἐφοβ. om. 44. —

εὐλογεῖτε αὐτὸν εἰς τὸν αἰῶνα. [19]πάσας τὰς ἡμέρας ὠπτανόμην
ὑμῖν, καὶ οὐκ ἔφαγον οὐδὲ ἔπιον, ἀλλὰ ὅρασιν ὑμεῖς ἐϑεωρεῖτε.
[20]καὶ νῦν ἐξομολογεῖσϑε τῷ ϑεῷ, διότι ἀναβαίνω πρὸς τὸν ἀπο-
στείλαντά με, καὶ γράψατε πάντα τὰ συντελεσϑέντα εἰς βιβλίον.
[21]καὶ ἀνέστησαν, καὶ οὐκέτι εἶδον αὐτόν. [22]καὶ ἐξωμολογοῦντο
τὰ ἔργα τὰ μεγάλα καὶ ϑαυμαστὰ αὐτοῦ, ὡς ὤφϑη αὐτοῖς ὁ
ἄγγελος κυρίου.

μὴ φοβεῖσϑε, εἰρήνη ὑμῖν ἔσται· εὐλογεῖτε τὸν ϑεόν, [18]ὅτι οὐ τῇ
ἐμῇ χάριτι, ἀλλὰ τῇ ϑελήσει τοῦ ϑεοῦ ἐγὼ ἦλϑον, [19]καὶ οὐκ
ἔφαγον οὐδὲ ἔπιον, ἀλλὰ ὁράσεις ἐϑεωρεῖτε. [20]καὶ νῦν ἀναστῆτε
ἐκ τῆς γῆς καὶ γράψατε ταῦτα πάντα εἰς βιβλίον καὶ τὸν ϑεὸν
εὐλογεῖτε, ἐγὼ γὰρ ἀναβαίνω πρὸς τὸν ἀποστείλαντά με ϑεόν.
[21]καὶ ἀνέστησαν καὶ οὐκ εἴδοσαν αὐτὸν οὐκέτι. [22]καὶ ηὐλόγουν
τὸν ϑεὸν καὶ ἐξωμολογοῦντο ἐπὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ ἃ ἐποίησεν αὐτοῖς.

---

21. οὐκ II. 55. — 22. ϑαυμ. τοῦ ϑεοῦ καὶ ὡς III. 23. 55. 58. 71. al.
21. εἶδον 44. — 22. τὸν κύριον 106.

XIII. Καὶ Τωβὶτ ἔγραψε προςευχὴν εἰς ἀγαλλίασιν καὶ
εἶπεν· εὐλογητὸς ὁ θεὸς ὁ ζῶν εἰς τοὺς αἰῶνας καὶ ἡ βασιλεία
αὐτοῦ, 2 ὅτι αὐτὸς μαστιγοῖ καὶ ἐλεεῖ, κατάγει εἰς ᾅδην καὶ
ἀνάγει, καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἐκφεύξεται τὴν χεῖρα αὐτοῦ. 3 ἐξομο-
λογεῖσθε αὐτῷ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐνώπιον τῶν ἐθνῶν, ὅτι αὐτὸς
διέσπειρεν ἡμᾶς ἐν αὐτοῖς. 4 ἐκεῖ ὑποδείξατε τὴν μεγαλωσύνην
αὐτοῦ, ὑψοῦτε αὐτὸν ἐνώπιον παντὸς ζῶντος, καθότι αὐτὸς κύριος
ἡμῶν καὶ θεὸς, αὐτὸς πατὴρ ἡμῶν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας. 5 καὶ
μαστιγώσει ἡμᾶς ἐν ταῖς ἀδικίαις ἡμῶν, καὶ πάλιν ἐλεήσει καὶ
συνάξει ἡμᾶς ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν οὗ ἐὰν σκορπισθῆτε ἐν αὐ-
τοῖς. 6 ἐὰν ἐπιστρέψητε πρὸς αὐτὸν ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ ὑμῶν καὶ
ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ ὑμῶν ποιῆσαι ἐνώπιον αὐτοῦ ἀλήθειαν, τότε ἐπι-
στρέψει πρὸς ὑμᾶς καὶ οὐ μὴ κρύψει τὸ πρόςωπον αὐτοῦ ἀφ'
ὑμῶν. καὶ θεάσασθε ἃ ποιήσει μεθ' ὑμῶν, καὶ ἐξομολογήσασθε
αὐτῷ ἐν ὅλῳ τῷ στόματι ὑμῶν, καὶ εὐλογήσατε τὸν κύριον τῆς

XIII. Καὶ ἔγραψε Τωβὶτ τὴν προςευχὴν ταύτην εἰς ἀγαλ-
λίασιν καὶ εἶπεν· εὐλογητὸς ὁ θεὸς ὁ ζῶν εἰς τοὺς αἰῶνας, ὅτι εἰς
πάντας τοὺς αἰῶνας ἡ βασιλεία αὐτοῦ, 2 ὅτι αὐτὸς μαστιγοῖ καὶ
ἐλεᾷ, κατάγει εἰς ᾅδην κάτω καὶ αὐτὸς ἀνάγει ἐκ τῆς ἀπωλείας
ἐν τῇ μεγαλωσύνῃ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἐκφεύξεται τὴν χεῖρα
αὐτοῦ. 3 ἐξομολογεῖσθε αὐτῷ οἱ υἱοὶ θεοῦ ἐνώπιον τῶν ἐθνῶν, ὅτι
αὐτὸς διέσπειρεν ἡμᾶς ἐν αὐτοῖς. 4 ὑποδείξατε τὴν μεγαλωσύνην
αὐτοῦ, καὶ ὑψοῦτε αὐτὸν ἐνώπιον παντὸς ζῶντος, διότι αὐτὸς
κύριος καὶ θεὸς ἡμῶν καὶ πατὴρ ἡμῶν, καὶ αὐτὸς θεὸς εἰς πάν-
τας τοὺς αἰῶνας. 5 μαστιγώσει ἡμᾶς ἐν ταῖς ἀδικίαις ἡμῶν, καὶ
πάλιν ἐλεήσει ἡμᾶς καὶ συνάξει ἡμᾶς ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν, οὗ
διεσκορπίσθημεν ἐν αὐτοῖς. 6 ἐὰν ἐπιστρέψητε πρὸς αὐτὸν ἐν ὅλῃ
τῇ καρδίᾳ ὑμῶν καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ ποιῆσαι ἔμπροσθεν αὐτοῦ
ἀλήθειαν, τότε ἐπιστρέψει πρὸς ὑμᾶς καὶ οὐ μὴ κρύψῃ τὸ πρός-
ωπον αὐτοῦ ἀφ' ὑμῶν. καὶ θεάσασθε ἃ ποιήσει κύριος μεθ' ὑμῶν.
ἐξομολογήσασθε αὐτῷ ἐν ὅλῳ τῷ στόματι ὑμῶν, καὶ εὐλογεῖτε τὸν

XIII. 2. ἐλεᾷ III. 23. 55. 58. 243. Ald. — 4. καὶ ὑψοῦτε 64. 243. 248. Co. Ald. — 6. κρύψῃ III. 64. 74. 248. Co. Ald. — εὐλογήσατε] εὐλογεῖτε III. 55. 64. 71. al. —

XIII. 2. om. 44. κάτω, αὐτὸς et ἐκ τῆς ἀπωλ. — 3. οἱ om. 44. — 4. κ. ὑψοῦτε α. et καὶ ante θεὸς om. 44. — ἡμῶν καὶ] ὁ 44. — 6. πρὸς ὑμᾶς om. 44. — κ. θεάσασθε — — δικαιοσύνης καὶ om. 44.

XIII. Καὶ εἶπεν· εὐλογητὸς ὁ θεὸς ὁ ζῶν εἰς τὸν αἰῶνα
καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ, 2ὅτι αὐτὸς μαστιγοῖ καὶ ἐλεᾷ, κατάγει
ἕως ᾅδου κατωτάτω τῆς γῆς καὶ αὐτὸς ἀνάγει ἐκ τῆς ἀπωλείας
τῆς μεγάλης, καὶ οὐκ ἔστιν οὐδὲν ὃ ἐκφεύξεται τὴν χεῖρα αὐτοῦ.
3ἐξομολογεῖσθε αὐτῷ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐνώπιον τῶν ἐθνῶν, ὅτι αὐτὸς
διέσπειρεν ὑμᾶς ἐν αὐτοῖς 4καὶ ἐκεῖ ὑπέδειξεν ὑμῖν τὴν μεγαλω-
σύνην αὐτοῦ, καὶ ὑψοῦτε αὐτὸν ἐνώπιον παντὸς ζῶντος, καθότι
αὐτὸς ἡμῶν κύριός ἐστιν, καὶ αὐτὸς θεὸς ἡμῶν καὶ αὐτὸς πατὴρ
ἡμῶν καὶ αὐτὸς θεὸς εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας. 5μαστιγώσει ὑμᾶς
ἐπὶ ταῖς ἀδικίαις ὑμῶν, καὶ πάντας ὑμᾶς ἐλεήσει ἐκ πάντων τῶν
ἐθνῶν, ὅπου ἂν διασκορπισθῆτε ἐν αὐτοῖς. 6ὅταν ἐπιστρέψητε
πρὸς αὐτὸν ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ ὑμῶν καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ ὑμῶν
ποιῆσαι ἐνώπιον αὐτοῦ ἀλήθειαν, τότε ἐπιστρέψει πρὸς ὑμᾶς καὶ
οὐ μὴ κρύψῃ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀφ᾽ ὑμῶν οὐκέτι. καὶ νῦν
θεάσασθε ἃ ἐποίησεν μεθ᾽ ὑμῶν, καὶ ἐξομολογήσασθε αὐτῷ ἐν
ὅλῳ τῷ στόματι ὑμῶν, καὶ εὐλογήσατε τὸν κύριον τῆς δικαιοσύνης
καὶ ὑψώσατε τὸν βασιλέα τῶν αἰώνων. 10καὶ πάλιν ἡ σκηνή σου
οἰκοδομηθήσεταί σοι μετὰ χαρᾶς, καὶ εὐφρᾶναι ἐν σοὶ πάντας
τοὺς αἰχμαλώτους καὶ ἀγαπῆσαι ἐν σοὶ πάντας τοὺς ταλαιπώρους
καὶ πάσας τὰς γενεὰς τοῦ αἰῶνος. 11φῶς λαμπρὸν λάμψει εἰς
πάντα τὰ πέρατα τῆς γῆς, ἔθνη πολλὰ μακρόθεν ἥξει σοι καὶ
κάτοικοι περάτων τῶν ἐσχάτων τῆς γῆς πρὸς τὸ ὄνομα τὸ ἅγιόν
σου, καὶ τὰ δῶρα αὐτῶν ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν ἔχοντες. τῷ

XIII. 2. μαστειγοι X. — 5. μαστειγωσει X. — 10. ante vs. 10. mihi non est dubium quin complura exciderint, nimirum ea fere quae licet liberius reddita in Vet. Lat. vs. 7—12. leguntur. sunt vero haec: ego in terra captivitatis meae confiteor illi, et ostendo virtutem ipsius et maiestatem eius coram natione peccatrice. [8]convertimini peccatores et facite iustitiam coram illo: qui scit si velit ut faciat vobiscum misericordiam? [9]ego et anima mea regi coeli laetitionem dicimus, et anima mea laetabitur omnibus diebus vitae meae. [10]benedicite domino omnes electi et omnes laudate maiestatem eius, agite dies laetitiae et confitemini illi. [11]Hierusalem civitas sancta, flagellavit te in operibus manuum tuarum. [12]confitere domino in bono et benedic domino saeculorum, ut iterum tabernaculum tuum aedificetur in te cum gaudio, et laetos faciat in te omnes captivos, et diligat omnes miseros in omnia saecula saeculorum. — 11. adieci ἥξει σοι et emendavi καὶ κάτοικοι περάτων, X και κατοικιει παντων, Vet. Lat. venient tibi et habitatores a novissimis partibus terrae —

δικαιοσύνης, καὶ ὑψώσατε τὸν βασιλέα τῶν αἰώνων. ἐγὼ ἐν τῇ
γῇ τῆς αἰχμαλωσίας μου ἐξομολογοῦμαι αὐτῷ, καὶ δεικνύω τὴν
ἰσχὺν καὶ τὴν μεγαλωσύνην αὐτοῦ ἔϑνει ἁμαρτωλῶν. ἐπιστρέψατε,
ἁμαρτωλοί, καὶ ποιήσατε δικαιοσύνην ἐνώπιον αὐτοῦ· τίς γινώσκει
εἰ ϑελήσει ὑμᾶς καὶ ποιήσει ἐλεημοσύνην ὑμῖν; 7 τὸν ϑεόν μου
ὑψῶ, καὶ ἡ ψυχή μου τῷ βασιλεῖ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἀγαλλιάσεται
τὴν μεγαλωσύνην αὐτοῦ. 8 λεγέτωσαν πάντες καὶ ἐξομολογείσϑω-
σαν αὐτῷ ἐν Ἱεροσολύμοις· 9 Ἱεροσόλυμα, πόλις ἁγίου, μαστιγώσει
ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν υἱῶν σου, καὶ πάλιν ἐλεήσει τοὺς υἱοὺς τῶν
δικαίων. 10 ἐξομολογοῦ τῷ κυρίῳ ἀγαϑῶς, καὶ εὐλόγει τὸν βασιλέα
τῶν αἰώνων, ἵνα πάλιν ἡ σκηνὴ αὐτοῦ οἰκοδομηϑῇ ἐν σοὶ μετὰ
χαρᾶς, καὶ εὐφρᾶναι ἐν σοὶ τοὺς αἰχμαλώτους καὶ ἀγαπῆσαι ἐν
σοὶ τοὺς ταλαιπώρους εἰς πάσας τὰς γενεὰς τοῦ αἰῶνος. 11 ἔϑνη
πολλὰ μακρόϑεν ἥξει πρὸς τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ ϑεοῦ, δῶρα ἐν
χερσὶν ἔχοντες, καὶ δῶρα τῷ βασιλεῖ τοῦ οὐρανοῦ· γενεαὶ γενεῶν
δώσουσί σοι ἀγαλλίασιν. 12 ἐπικατάρατοι πάντες οἱ μισοῦντές σε,
εὐλογημένοι ἔσονται πάντες οἱ ἀγαπῶντές σε εἰς τὸν αἰῶνα. 13 χάρηϑι

κύριον τῆς δικαιοσύνης, καὶ ὑψώσατε τὸν βασιλέα τῶν αἰώνων.
ἐγὼ ἐν τῇ γῇ τῆς αἰχμαλωσίας ἐξομολογήσομαι αὐτῷ καὶ δεικνύω
τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν μεγαλωσύνην αὐτοῦ. ἔϑνη ἁμαρτωλῶν ἐπι-
στρέψατε καὶ ποιήσατε δικαιοσύνην ἐνώπιον αὐτοῦ. τίς γινώσκει
εἰ ϑελήσει ἡμᾶς καὶ ποιήσει ἐλεημοσύνην ἡμῖν; 7 ἐγὼ τὸν ϑεόν
μου ὑψῶ, καὶ ἡ ψυχή μου τὸν βασιλέα τοῦ οὐρανοῦ, ἀγαλλιάσο-
μαι τὴν μεγαλωσύνην αὐτοῦ. 8 λεγέτωσαν πάντες καὶ ἐξομολο-
γείσϑωσαν αὐτῷ ἐν Ἱεροσολύμοις· 9 Ἱεροσόλυμα, πόλις ἁγιάσμα-
τος, μαστιγώσει ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν οἰκετῶν σου, καὶ πάλιν ἐλεήσει
τοὺς υἱοὺς τῶν δικαίων. 10 ἐξομολογοῦ τῷ κυρίῳ ἀγαϑῶς, καὶ
εὐλόγει τὸν βασιλέα τῶν αἰώνων, ἵνα πάλιν ἡ σκηνὴ αὐτοῦ οἰκο-
δομηϑῇ ἐν σοὶ μετὰ χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης, ἐν σοὶ τοὺς αἰχμα-
λώτους ἀγαπῆσαι καὶ τοὺς ταλαιπώρους εἰς πάσας τὰς γενεὰς
ὑμῶν. 11 ἔϑνη πολλὰ μακρόϑεν ἥξει πρὸς τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ

---

7. τὸν βασιλέα III. 55. 64. 71. al. — 9. ἁγία III. 55. 64. 71. al. — 10. ἀγαϑῶς] αγαϑω II. ex corr.; τω αγαϑω III.; οτι αγαϑος 248. Co. — οἰκ. ἐν σοὶ] οἰκ. σοὶ II. — 11. καὶ ante δῶρα om. III. 64. 243. 249. Co. Ald. — post γενεῶν addunt III. 64. al. αἰνέσουσί σοι (σε 64. al.) καὶ omisso σοι post δώσ. — ἀγαλλίασιν III. 23. 44. 64. et multi l.; vulgo ἀγαλλίαμα —

τίς γινώσκει — — ἡμῖν om. 44. — 8. πάντες legitur in 44. post Ἱεροσ. — αὐτῷ om. 44. — 9. ἐπὶ ἔργα 44. — vs. 10. om. 44. —

βασιλεῖ τοῦ οὐρανοῦ γενεαὶ γενεῶν δώσουσιν ἐν σοὶ ἀγαλλίαμα, καὶ
ὄνομα τῆς ἐκλεκτῆς εἰς τὰς γενεὰς τοῦ αἰῶνος. [12]ἐπικατάρατοι
πάντες οἳ ἐροῦσιν λόγον σκληρόν, ἐπικατάρατοι ἔσονται πάντες οἱ
καθαιροῦντές σε καὶ κατασπῶντες τὰ τείχη σου, καὶ πάντες οἱ
ἀνατρέποντες τοὺς πύργους σου καὶ ἐμπυρίζοντες τὰς οἰκήσεις σου,
καὶ εὐλογητοὶ ἔσονται πάντες εἰς τὸν αἰῶνα οἱ φοβούμενοί σε.
[13]τότε πορεύθητι καὶ ἀγαλλίασαι πρὸς τοὺς υἱοὺς τῶν δικαίων,
ὅτι πάντες ἐπισυναχθήσονται καὶ εὐλογήσουσιν τὸν κύριον τοῦ
αἰῶνος. [14]μακάριοι οἱ ἀγαπῶντές σε, καὶ μακάριοι οἳ χαρήσονται
ἐπὶ τῇ εἰρήνῃ σου, καὶ μακάριοι πάντες οἱ ἄνθρωποι οἳ ἐπί σοι
λυπηθήσονται ἐπὶ πάσαις ταῖς μάστιξίν σου, ὅτι ἐν σοὶ χαρήσον-
ται καὶ ὄψονται πᾶσαν τὴν χαράν σου εἰς τὸν αἰῶνα. [15]ἡ ψυχή
μου εὐλογεῖ τὸν κύριον τὸν βασιλέα τὸν μέγαν, [16]ὅτι Ἰερουσαλὴμ
οἰκοδομηθήσεταί τῇ πόλει οἶκος αὐτοῦ εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.
μακάριος ἔσομαι ἂν γένηται τὸ κατάλειμμα τοῦ σπέρματός μου
ἰδεῖν τὴν δόξαν σου καὶ ἐξομολογήσασθαι τῷ βασιλεῖ τοῦ οὐρανοῦ.
[16]καὶ αἱ θύραι Ἰερουσαλὴμ σαπφείρῳ καὶ σμαράγδῳ οἰκοδομηθή-
σονται, καὶ λίθῳ τιμίῳ πάντα τὰ τείχη σου, οἱ πύργοι Ἰερουσα-
λὴμ χρυσίῳ οἰκοδομηθήσονται καὶ οἱ προμαχῶνες αὐτῶν χρυσίῳ
καθαρῷ, [17]αἱ πλατεῖαι Ἰερουσαλὴμ ἄνθρακι ψηφολογηθήσονται
καὶ λίθῳ ἐκ Σουφείρ. [18]καὶ αἱ θύραι Ἰερουσαλὴμ ᾠδὰς ἀγαλ-
λιάματος ἐροῦσιν, καὶ πᾶσαι αἱ οἰκίαι αὐτῆς ἐροῦσιν· ἀλληλουΐα,
εὐλογητὸς ὁ θεὸς τοῦ Ἰσραήλ. καὶ εὐλογητοὶ εὐλογήσουσιν τὸ
ὄνομα τὸ ἅγιον εἰς τὸν αἰῶνα καὶ ἔτι.

16. καταλιμμα X. — 17. ἐκ Σουφεὶρ] σουφειρ X.

καὶ ἀγαλλίασαι ἐπὶ τοῖς υἱοῖς τῶν δικαίων, ὅτι συναχθήσονται καὶ
εὐλογήσουσι τὸν κύριον τῶν δικαίων. [14]ὦ μακάριοι οἱ ἀγαπῶντές
σε, χαρήσονται ἐπὶ τῇ εἰρήνῃ σου. μακάριοι ὅσοι ἐλυπήθησαν
ἐπὶ πάσαις ταῖς μάστιξί σου, ὅτι ἐπὶ σοὶ χαρήσονται θεασάμενοι
πᾶσαν τὴν δόξαν σου, καὶ εὐφρανθήσονται εἰς τὸν αἰῶνα. [15]ἡ
ψυχή μου εὐλογείτω τὸν θεὸν τὸν βασιλέα τὸν μέγαν, [16]ὅτι οἰκο-
δομηθήσεται Ἱερουσαλὴμ σαπφείρῳ καὶ σμαράγδῳ, καὶ λίθῳ
ἐντίμῳ τὰ τείχη σου, καὶ οἱ πύργοι καὶ οἱ προμαχῶνες ἐν χρυσίῳ
καθαρῷ, [17]καὶ αἱ πλατεῖαι Ἱερουσαλὴμ βηρύλλῳ καὶ ἄνθρακι καὶ
λίθῳ ἐκ Σουφεὶρ ψηφολογηθήσονται. [18]καὶ ἐροῦσι πᾶσαι αἱ ῥύμαι
αὐτῆς ἀλληλούϊα καὶ αἴνεσιν, λέγοντες· εὐλογητὸς ὁ θεὸς ὃς ὕψωσέ
σε εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

XIV. Καὶ ἐπαύσατο ἐξομολογούμενος Τωβίτ. [2]καὶ ἦν ἐτῶν
πεντήκοντα ὀκτὼ ὅτε ἀπώλεσε τὰς ὄψεις, καὶ μετὰ ἔτη ὀκτὼ
ἀνέβλεψε. καὶ ἐποίει ἐλεημοσύνας, καὶ προςέθετο φοβεῖσθαι κύριον

θεοῦ, δῶρα ἐν χερσὶν ἔχοντες, καὶ δῶρα τῷ βασιλεῖ τοῦ οὐρανοῦ·
γενεαὶ γενεῶν δώσουσί σοι ἀγαλλίασιν. [12]ἐπικατάρατοι πάντες οἱ
μισοῦντές σε, εὐλογημένοι ἔσονται πάντες οἱ ἀγαπῶντές σε εἰς τὸν
αἰῶνα. [13]χάρηθι καὶ ἀγαλλίασαι ἐπὶ τοῖς υἱοῖς τῶν δικαίων, ὅτι
συναχθήσονται καὶ εὐλογήσουσι τὸν κύριον τῶν δικαίων. [14]ὡς
μακάριοι οἱ ἀγαπῶντές σε, εὐλογημένοι ἔσονται πάντες οἱ ἀγαπῶν-
τές σε εἰς τὸν αἰῶνα. μακάριοι ὅσοι ἐλυπήθησαν ἐπὶ ταῖς μάστιξί
σου, ὅτι ἐπὶ σοὶ χαρήσονται θεασάμενοι τὴν δόξαν σου, καὶ
εὐφρανθήσονται εἰς τὸν αἰῶνα. [15]ἡ ψυχή μου εὐλογείτω τὸν
θεὸν τὸν βασιλέα τὸν μέγαν, ὅτι οἰκοδομηθήσεται Ἱερουσαλὴμ
σαπφείρῳ καὶ σμαράγδῳ, καὶ λίθῳ ἐντίμῳ τὰ τείχη σου, καὶ οἱ
πύργοι καὶ οἱ πρόμαχοι ἐν χρυσίῳ καθαρῷ, [17]καὶ πλατεῖαι Ἱερου-
σαλὴμ βηρύλλῳ καὶ ἄνθρακι καὶ λίθῳ ἐκ Σουφεὶρ ψηφολογηθή-
σονται. [18]καὶ ἐροῦσι πᾶσαι αἱ ῥύμαι αὐτῆς ἀλληλούϊα καὶ
αἰνέσουσιν λέγοντες· εὐλογητὸς ὁ θεός, ὃς ὕψωσέ σε εἰς πάντας
τοὺς αἰῶνας.

---

15. ευλογει II. — 16. λίθῳ ἐπιτίμῳ III. — 17. ἐν ante βηρύλλῳ delevi, om. II. III. 23. 55. al. — 18. καὶ αἰνέσουσιν III. 23. 55. 58. al. — ὕψωσέ σε εἰς scripsi ex emendatione; libri ὕψωσε, unus III. ὕψ. εἰς.

XIV. 2. ἐξομολογεῖσθαι III. 23. 44. 55. 58. 64. al.; vulgo ἐξωμολογεῖτο — αὐτῷ μεγάλως 44. 106. —

14. ὡς μακάριοι — — σε εἰς τ. αἰῶνα om. 44. — ἐν ταῖς 44. — 17. πλατεια cdd. — ψηφολογησονται cdd. — 18. κ. αἰνέσουσιν λέγ. om. 44. — σε εἰς ego addidi.

XIV. Καὶ συνετελέσϑησαν οἱ λόγοι τῆς ἐξομολογήσεως
Τωβεὶϑ, καὶ ἀπέϑανεν ἐν εἰρήνῃ ἐτῶν ἑκατὸν δώδεκα καὶ ἐτάφη
ἐνδόξως ἐν Νινευή. 2 καὶ ξβʹ ἐτῶν ἦν ὅτε ἐγένετο ἀνάπηρος τοῖς
ὀφϑαλμοῖς, καὶ μετὰ τὸ ἀναβλέψαι αὐτὸν ἔζησεν ἐν ἀγαϑοῖς καὶ
ἐλεημοσύνας ἐποίησεν. καὶ ἔτι προςέϑετο εὐλογεῖν τὸν ϑεὸν καὶ
ἐξομολογεῖσϑαι τὴν μεγαλωσύνην αὐτοῦ. 3 καὶ ὅτε ἀπέϑνησκεν
ἐκάλεσεν Τωβίαν τὸν υἱὸν αὐτοῦ καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ λέγων·
παιδίον, ἀπάγαγε τὰ παιδία σου 4 καὶ ἀπότρεχε εἰς Μηδείαν, ὅτι
πιστεύω ἐγὼ τῷ ῥήματι τοῦ ϑεοῦ ἐπὶ Νινευὴ, ὃ ἐλάλησεν Ναοὺμ,
ὅτι πάντα ἔσται καὶ ἀπαντήσει ἐπὶ Ἀσσοὺρ καὶ Νινευὴ, καὶ ὅσα
ἐλάλησαν οἱ προφῆται τοῦ Ἰσραὴλ, οὓς ἀπέστειλεν ὁ ϑεὸς, πάντα
ἀπαντήσει καὶ οὐ μηϑὲν ἐλαττονηϑῇ ἐκ πάντων τῶν ῥημάτων καὶ
πάντα συμβήσεται τοῖς καιροῖς αὐτῶν, καὶ ἐν τῇ Μηδείᾳ ἔσται
σωτηρία μᾶλλον ἤπερ ἐν Ἀσσυρίοις καὶ ἐν Βαβυλῶνι, διὸ γινώσκω
ἐγὼ καὶ πιστεύω ὅτι πάντα ἃ εἶπεν ὁ ϑεὸς συντελεσϑήσεται καὶ
ἔσται καὶ οὐ μὴ διαπέσῃ ῥῆμα ἐκ τῶν λόγων. καὶ οἱ ἀδελφοὶ
ἡμῶν οἱ κατοικοῦντες ἐν τῇ γῇ Ἰσραὴλ πάντες διασπαρήσονται
καὶ αἰχμαλωτισϑήσονται ἐκ τῆς γῆς τῆς ἀγαϑῆς, καὶ ἔσται πᾶσα
ἡ γῆ τοῦ Ἰσραὴλ ἔρημος, καὶ Σαμάρια καὶ Ἱερουσαλὴμ ἔσται
ἔρημος καὶ ὁ οἶκος τοῦ ϑεοῦ ἐν αὐτῇ καὶ καυϑήσεται μέχρι
χρόνου. 5 καὶ πάλιν ἐλεήσει αὐτοὺς ὁ ϑεὸς καὶ ἐπιστρέψει αὐτοὺς
ὁ ϑεὸς εἰς τὴν γῆν τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ πάλιν οἰκοδομήσουσιν τὸν
οἶκον καὶ οὐχ ὡς τὸν πρῶτον ἕως τοῦ χρόνου οὗ ἂν πληρωϑῇ ὁ
χρόνος τῶν καιρῶν. καὶ μετὰ ταῦτα ἐπιστρέψουσιν ἐκ τῆς αἰχμα-
λωσίας αὐτῶν πάντες, καὶ οἰκοδομήσουσιν Ἱερουσαλὴμ ἐντίμως,
καὶ ὁ οἶκος τοῦ ϑεοῦ ἐν αὐτῇ οἰκοδομηϑήσεται, καϑὼς ἐλάλησαν
περὶ αὐτῆς οἱ προφῆται τοῦ Ἰσραήλ. 6 καὶ πάντα τὰ ἔϑνη τὰ
ἐν ὅλῃ τῇ γῇ ἐπιστρέψουσιν καὶ φοβηϑήσονται τὸν ϑεὸν ἀληϑινῶς,
καὶ ἀφήσουσιν πάντες τὰ εἴδωλα αὐτῶν τοὺς πλανῶντας ψευδῆ

XIV. 1. Syr. annos natus CII — 2. Vet. Lat. Syr. LVIII annorum erat — Vet. Lat. et LIV annis postquam lucem recepit vixit; Syr. in caecitate VII annos egit, cumque aperti fuissent oculi eius vixit adhuc annos XXXVII. Vulg. duce Tob. LVI annorum lumen oculorum amisit, sexagenarius recepit, dein vixit annis XLII et obiit annis CII completis. — αναπειρος X. — 3. τωβειαν X. — post υἱὸν α. add. Vet. Lat. et Vulg. et septem filios eius — 4. ὃ] α X. — Ἀσσοὺρ] αϑηρ X. — ελαττονωϑη X. — πάντες διασπαρήσονται scripsi duce Vet. Lat.: omnes dispergentur, sed X. παντων λογισϑησονται. fortasse scribere voluit πάντες εἰς οὐδὲν λογισϑήσονται — 6. παντες, quod in X. legitur post γῇ, delevi —

τὸν ϑεὸν καὶ ἐξομολογεῖσϑαι αὐτῷ. 3 μεγάλως δὲ ἐγήρασε· καὶ
ἐκάλεσε τὸν υἱὸν αὐτοῦ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ καὶ εἶπεν αὐτῷ·
τέκνον, λάβε τοὺς υἱούς σου, ἰδοὺ γεγήρακα καὶ πρὸς τὸ ἀπο-
τρέχειν ἐκ τοῦ ζῆν εἰμι. 4 ἄπελϑε εἰς τὴν Μηδίαν, τέκνον, ὅτι
πέπεισμαι ὅσα ἐλάλησεν Ἰωνὰς ὁ προφήτης περὶ Νινευὴ, ὅτι κα-
ταστραφήσεται· ἐν δὲ τῇ Μηδίᾳ ἔσται εἰρήνη μᾶλλον ἕως καιροῦ·
καὶ ὅτι οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν ἐν τῇ γῇ σκορπισϑήσονται ἀπὸ τῆς
ἀγαϑῆς γῆς, καὶ Ἱεροσόλυμα ἔσται ἔρημος, καὶ ὁ οἶκος τοῦ ϑεοῦ
ἐν αὐτῇ κατακαήσεται, καὶ ἔρημος ἔσται μέχρι χρόνου. 5 καὶ
πάλιν ἐλεήσει αὐτοὺς ὁ ϑεὸς καὶ ἐπιστρέψει αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν,
καὶ οἰκοδομήσουσι τὸν οἶκον, οὐχ οἷος ὁ πρότερος, ἕως πληρωϑῶσι
καιροὶ τοῦ αἰῶνος. καὶ μετὰ ταῦτα ἐπιστρέψουσιν ἐκ τῶν αἰχμα-
λωσιῶν, καὶ οἰκοδομήσουσιν Ἱερουσαλὴμ ἐντίμως· καὶ ὁ οἶκος τοῦ
ϑεοῦ ἐν αὐτῇ οἰκοδομηϑήσεται εἰς πάσας τὰς γενεὰς τοῦ αἰῶνος
οἰκοδομῇ ἐνδόξῳ, καϑὼς ἐλάλησαν περὶ αὐτῆς οἱ προφῆται. 6 καὶ
πάντα τὰ ἔϑνη ἐπιστρέψουσιν ἀληϑινῶς φοβεῖσϑαι κύριον τὸν ϑεὸν,
καὶ κατορύξουσι τὰ εἴδωλα αὐτῶν. 7 καὶ εὐλογήσουσι πάντα τὰ
ἔϑνη κύριον, καὶ ὁ λαὸς αὐτοῦ ἐξομολογήσεται τῷ ϑεῷ, καὶ
ὑψώσει κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ χαρήσονται πάντες οἱ ἀγα-
πῶντες κύριον τὸν ϑεὸν ἐν ἀληϑείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ, ποιοῦντες ἔλεος
τοῖς ἀδελφοῖς ἡμῶν. 8 καὶ νῦν, τέκνον, ἄπελϑε ἀπὸ Νινευὴ, ὅτι
πάντως ἔσται ἃ ἐλάλησεν ὁ προφήτης Ἰωνάς. 9 σὺ δὲ τήρησον
τὸν νόμον καὶ τὰ προστάγματα, καὶ γενοῦ φιλελεήμων καὶ δίκαιος,
ἵνα σοὶ καλῶς ᾖ. 10 καὶ ϑάψον με καλῶς, καὶ τὴν μητέρα σου
μετ' ἐμοῦ, καὶ μηκέτι αὐλισϑῆτε εἰς Νινευή. τέκνον, ἴδε τί
ἐποίησεν Ἀμὰν Ἀχιαχάρῳ τῷ ϑρέψαντι αὐτὸν, ὡς ἐκ τοῦ φωτὸς
ἤγαγεν αὐτὸν εἰς τὸ σκότος καὶ ὅσα ἀνταπέδωκεν αὐτῷ· καὶ
Ἀχιάχαρον μὲν ἔσωσεν, ἐκείνῳ δὲ τὸ ἀνταπόδομα ἀπεδόϑη, καὶ
αὐτὸς κατέβη εἰς τὸ σκότος. Μανασσῆς ἐποίησεν ἐλεημοσύνην
καὶ ἐσώϑη ἐκ παγίδος ϑανάτου ἧς ἔπηξεν αὐτῷ. Ἀμὰν δὲ

3. ὡς δὲ ἐγήρασεν 44. 106. — ἓξ υἱοὺς αὐτοῦ III. al. — ἰδοὺ] ἐγὼ γὰρ 44. 106. — ἀπὸ τοῦ ζ. III. 58. al. — 4. ὅτι πέπ.] πέπ. γὰρ 44. 106. — κατασκαφήσεται III. 249., sed cf. Ion. 3, 4. — καὶ ante ὅτι om. 44. 55. al. — ἐν τ. γῇ om. 44. 106. 71. — Ἱερουσαλὴμ 44. 106. — ὁ ἐν αὐτῇ 44. 106. — 5. εἰς π. τ. γεν. τ. αἰ. οἰκοδομῇ ἐνδόξῳ (οἰκοδομὴ ἔνδοξος 44. 106. 248. Co.) II. ex corr. in m. ab eadem m., III. 23. 55. 64. al.; vulgo legitur tantum ἐνδόξως — 7. τὸν κύριον III. 44. 55. al. — 9. γίνου III. 44. 58. al. — 10. ἐν N. III. 71. al. — Ἀμὰν] Ἀδὰμ II. 55. 106.; Ἀδὼμ 44.; sed haud scio an ex altero textu recipiendum sit Ναδὰβ; Vet. Lat. Nabad, Syr. Acab — Ἀχιάχαρος μὲν ἐσώϑη III. 23. 44. 55. multique l. — ἔπηξαν 23. 64. al. —

τὴν πλάνησιν αὐτῶν, [7]καὶ εὐλογήσουσιν τὸν θεὸν τοῦ αἰῶνος ἐν
δικαιοσύνῃ. πάντες οἱ υἱοὶ τοῦ Ἰσραὴλ οἱ σωζόμενοι ἐν ταῖς
ἡμέραις ἐκείναις μνημονεύοντες τοῦ θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ ἐπισυναχθή-
σονται καὶ ἥξουσιν εἰς Ἱερουσαλὴμ, καὶ οἰκήσουσιν τὸν αἰῶνα ἐν
τῇ γῇ Ἀβραὰμ μετὰ ἀσφαλείας καὶ παραδοθήσεται αὐτοῖς, καὶ
χαρήσονται οἱ ἀγαπῶντες τὸν θεὸν ἐπ' ἀληθείας καὶ οἱ ποιοῦντες
τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὴν ἀδικίαν ἐκλείψουσιν ἀπὸ πάσης τῆς γῆς.
[9]καὶ νῦν, παιδία, ἐγὼ ὑμῖν ἐντέλλομαι, δουλεύσατε τῷ θεῷ ἐν
ἀληθείᾳ καὶ ποιήσατε τὸ ἀρεστὸν ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ τοῖς παιδίοις
ὑμῶν ἐντέλλεσθε ποιεῖν δικαιοσύνην καὶ ἐλεημοσύνην καὶ ἵνα ὦσιν
μεμνημένοι τοῦ θεοῦ καὶ εὐλογῶσιν τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν παντὶ
καιρῷ ἐν ἀληθείᾳ καὶ ὅλῃ τῇ ἰσχύϊ αὐτῶν. [8]καὶ νῦν σὺ, παιδίον,
ἔξελθε ἐκ Νινευὴ καὶ μὴ μείνῃς ὧδε, [10]ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ θάψῃς
τὴν μητέρα σου μετ' ἐμοῦ, αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ μὴ αὐλισθῇς ἐν τοῖς
ὁρίοις αὐτῆς, ὁρῶ γὰρ ὅτι πολλὴ ἀδικία ἐν αὐτῇ καὶ δόλος πολὺς
συντελεῖται ἐν αὐτῇ καὶ οὐκ αἰσχύνονται. ἴδε, παιδίον, ὅσα Να-
δὰβ ἐποίησεν Ἀχεικάρῳ τῷ ἐκθρέψαντι αὐτὸν, οὐχὶ ζῶν κατηνέχθη
εἰς τὴν γῆν; καὶ ἀπέδωκεν ὁ θεὸς τὴν ἀτιμίαν κατὰ πρόσωπον
αὐτοῦ, καὶ ἐξῆλθεν εἰς τὸ φῶς Ἀχίκαρος, καὶ Ναδὰβ εἰςῆλθεν
εἰς τὸ σκότος τοῦ αἰῶνος ὅτι ἐζήτησεν ἀποκτεῖναι Ἀχείκαρον. ἐν
τῷ ποιῆσαί με ἐλεημοσύνην ἐξῆλθεν ἐκ τῆς παγίδος τοῦ θανάτου ἣν
ἔπηξεν αὐτῷ Ναδὰβ, καὶ Ναδὰβ ἔπεσεν εἰς τὴν παγίδα τοῦ θανάτου
καὶ ἀπώλεσεν αὐτόν. [11]καὶ νῦν, παιδία, ἴδετε τί ποιεῖ ἐλεημοσύνη
καὶ τί ποιεῖ ἀδικία, ὅτι ἀποκτείνει. καὶ ἰδοὺ ἡ ψυχή μου ἐκλεί-
πει. καὶ ἔθηκαν αὐτὸν ἐπὶ τὴν κλίνην καὶ ἀπέθανεν καὶ ἐτάφη
ἐνδόξως. [12]καὶ ὅτε ἀπέθανεν ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἔθαψεν αὐτὴν Τω-
βίας μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἀπῆλθεν αὐτὸς καὶ ἡ γυνὴ αὐ-
τοῦ εἰς Μηδείαν καὶ ᾤκησεν ἐν Ἐκβατάνοις μετὰ Ῥαγουήλου
τοῦ πενθεροῦ αὐτοῦ [13]καὶ ἐγηροβόσκησεν αὐτοὺς ἐντίμως. καὶ
ἔθαψεν αὐτοὺς ἐν Ἐκβατάνοις τῆς Μηδείας καὶ ἐκληρονόμησεν
τὴν οἰκίαν Ῥαγουήλου καὶ Τωβεὶθ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. [14]καὶ
ἀπέθανεν ἐτῶν ἑκατὸν δέκα ἑπτὰ ἐνδόξως, [15]καὶ εἶδεν καὶ ἤκουσεν
πρὸ τοῦ ἀποθανεῖν αὐτὸν τὴν ἀπώλειαν Νινευὴ, καὶ εἶδεν τὴν
αἰχμαλωσίαν αὐτῆς ἀγομένην εἰς Μηδείαν ἣν ᾐχμαλώτισεν Ἀσύηρος

---

7. εκλιψουσιν X. — 8. ἐντέλλεσθε Vet. Lat. mandate, sed X. ενυποταγησεται — 9. ισχυει X. — 10. συντελειτε X. — Ναδὰβ Vet. Lat. Nabad — ἀτιμίαν Vet. Lat. malitiam; X. τιμιαν — πακιδος ac dein πακιδα X. — αποκτεννει X. — εκλιπει X. — 12. τωβειας X. — 14. Syr. CVII, Vulg. IXC — 15. απωλιαν X. — Ἀσύηρος ego scripsi; X. αχιαχαρος, Vet. Lat. Achicar —

ἐνέπεσεν εἰς τὴν παγίδα καὶ ἀπώλετο. 11 καὶ νῦν, παιδία, ἴδετε τί
ἐλεημοσύνη ποιεῖ καὶ δικαιοσύνη ῥύεται. καὶ ταῦτα αὐτοῦ λέγον-
τος ἐξέλιπεν αὐτοῦ ἡ ψυχὴ ἐπὶ τῆς κλίνης· ἦν δὲ ἐτῶν ἑκατὸν
πεντηκονταοκτώ· καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐνδόξως. 12 καὶ ὅτε ἀπέθανεν
Ἄννα, ἔθαψεν αὐτὴν μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. ἀπῆλθε δὲ Τωβίας
μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ εἰς Ἐκβάτανα πρὸς
Ῥαγουὴλ τὸν πενθερὸν αὐτοῦ· 13 καὶ ἐγήρασεν ἐντίμως. καὶ
ἔθαψε τοὺς πενθεροὺς αὐτοῦ ἐνδόξως, καὶ ἐκληρονόμησε τὴν
οὐσίαν αὐτῶν καὶ Τωβὶτ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. 14 καὶ ἀπέθανεν ἐτῶν
ἑκατὸν εἰκοσιεπτὰ ἐν Ἐκβατάνοις τῆς Μηδίας. 15 καὶ ἤκουσε
πρὶν ἢ ἀποθανεῖν αὐτὸν τὴν ἀπώλειαν Νινευή, ἣν ᾐχμαλώτισε
Ναβουχοδονέσορ καὶ Ἀσύηρος· καὶ ἐχάρη πρὸ τοῦ ἀποθανεῖν ἐπὶ
Νινευή.

---

11 αὐτοῦ ἡ ψ. II. III. 23. 44. 55. al.; vulgo ἡ ψ. αὐτοῦ — πεντή-κοντα 44. 106. 55. — ἔθαψεν III. 58. 74. 76. 248. — 12. ἔθαψαν αὐτὴν μετ' αὐτοῦ 44. 106. — 14. ἑπτὰ II. Syr.; Vulg. nonaginta novem — 15. ᾐχμαλώτευσεν III. 23. 44. 58. al. — Ἀσούηρος III. 23. 58. al.

ὁ βασιλεὺς τῆς Μηδείας. καὶ εὐλόγησεν τὸν ϑεὸν ἐν πᾶσιν οἷς ἐποίησεν ἐπὶ τοὺς υἱοὺς Νινευὴ καὶ Ἀσσοὺρ, καὶ ἐχάρη πρὶν τοῦ ἀποϑανεῖν ἐπὶ Νινευὴ, καὶ εὐλόγησεν κύριον τὸν ϑεὸν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

ΙΟΥΔΙΘ.

I. Ἔτους δωδεκάτου τῆς βασιλείας Ναβουχοδονόσορ, ὃς ἐβα-
σίλευσεν Ἀσσυρίων ἐν Νινευὴ τῇ πόλει τῇ μεγάλῃ, ἐν ταῖς ἡμέ-
ραις Ἀρφαξὰδ, ὃς ἐβασίλευσε Μήδων ἐν Ἐκβατάνοις, 2καὶ ᾠκο-
δόμησεν ἐπ’ Ἐκβατάνων καὶ κύκλῳ τείχη ἐκ λίϑων λελαξευμένων,
εἰς πλάτος πηχῶν τριῶν καὶ εἰς μῆκος πηχῶν ἕξ, καὶ ἐποίησε τὸ
ὕψος τοῦ τείχους πηχῶν ἑβδομήκοντα, καὶ τὸ πλάτος αὐτοῦ πη-
χῶν πεντήκοντα· 3καὶ τοὺς πύργους αὐτοῦ ἔστησεν ἐπὶ ταῖς πύλαις
αὐτῆς πηχῶν ἑκατὸν, καὶ τὸ πλάτος αὐτῶν ἐϑεμελίωσεν εἰς πήχεις
ἑξήκοντα· 4καὶ ἐποίησε τὰς πύλας αὐτῆς πύλας διεγειρομένας εἰς
ὕψος πηχῶν ἑβδομήκοντα, καὶ τὸ πλάτος αὐτῶν πήχεις τεσσαρά-
κοντα εἰς ἐξόδους δυνάμεων δυνατῶν αὐτοῦ καὶ διατάξεις τῶν
πεζῶν αὐτοῦ· 5καὶ ἐποίησε πόλεμον ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ὁ
βασιλεὺς Ναβουχοδονόσορ πρὸς βασιλέα Ἀρφαξὰδ ἐν τῷ πεδίῳ τῷ
μεγάλῳ, τοῦτό ἐστιν ἐν τοῖς ὁρίοις Ῥαγαῦ. 6καὶ συνήντησαν
πρὸς αὐτὸν πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν ὀρεινὴν, καὶ πάντες οἱ
κατοικοῦντες τὸν Εὐφράτην καὶ τὸν Τίγριν καὶ τὸν Ὑδάσπην,

Ἀσσοὺρ καὶ, Vet. Lat. Assur et; sed X. αϑουρειας.

I. 1. τη μεγαλη πολει X. — 2. ἐπ’ Ἐκβατάνων] εκβατανα X.; πύργον ἐκεῖ 58. — 19. 108.: Ἐκβάτανα καὶ περιέβαλεν αὐτῇ κύκλῳ τείχη καὶ (!) λίϑων — καὶ ante κύκλῳ om. III. 44. 64. al. — τὰ τείχη 58. — πηχεων saepius X. — ἑβδομήκ.] ὀγδοήκ. 19. 108.; Vet. Lat. sexaginta, Vulg. triginta — πεντήκ.] ἑβδομήκ. III. Vulg. — κ. τὸ πλάτος α. π. πεντήκ. om. X. — 3. πυργους αυτης κατεστησεν επι τας πυλας X. — αὐτῶν post πλάτος scripsi ex emend. Gaabii; libri αὐτῆς — 4. διεγηγερμενας X. 58. 74. 76. — ἑβδομήκ.] εξηκοντα X. Vet. Lat. Syr.; ὀγδοήκοντα 19. 108. — αὐτῶν] αὐτῆς II. III. X. 44. 106. 249. — πηχεων τεσσερακοντα X, πηχων τεσσαρακ. 58. 19. 108. — ἐξόδους — πεζ. α.] εξοδον (58.) των αρματων αυτων X. Vet. Lat. Syr. — δυνάμεως δυν. α. κ. ἁρμάτων αὐτοῦ κ. εἰς διατ. 19. 108. — 5. ὁ om. X. — ἐστιν πεδίον III. X. 52. 64. al. Vet. Lat. — 6. πρὸς αὐτὸν] πρ. α. εἰς πόλεμον 19. 108.; εἰς πόλεμον X. 58. — τὴν ὀρεινὴν κ. π. οἱ κατ. om. X. — Τίγρητα 19. 108. — Ὑδάσπην] Syr. [illegible], Vulg. Iadason —

καὶ ἐν τῷ πεδίῳ Ἀριὼχ ὁ βασιλεὺς Ἐλυμαίων· καὶ συνῆλθον
ἔθνη πολλὰ εἰς παράταξιν υἱῶν Χελεούδ. 7 καὶ ἀπέστειλε Ναβου-
χοδονόσορ ὁ βασιλεὺς Ἀσσυρίων ἐπὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν
Περσίδα καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας πρὸς δυσμαῖς, τοὺς
κατοικοῦντας Κιλικίαν καὶ Δαμασκὸν, τὸν Λίβανον καὶ Ἀντιλίβα-
νον, καὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας κατὰ πρόσωπον τῆς παραλίας,
8 καὶ τοὺς ἐν τοῖς ἔθνεσι τοῦ Καρμήλου καὶ Γαλαὰδ, καὶ τὴν
ἄνω Γαλιλαίαν καὶ τὸ μέγα πεδίον Ἐσδρηλὼμ, 9 καὶ πάντας τοὺς
ἐν Σαμαρείᾳ καὶ ταῖς πόλεσιν αὐτῆς, καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου
ἕως Ἱερουσαλὴμ, καὶ Βετάνη καὶ Χελοὺς καὶ Κάδης καὶ τοῦ πο-
ταμοῦ Αἰγύπτου, καὶ Ταφνὰς καὶ Ῥαμεσσῆ καὶ πᾶσαν γῆν Γεσὲμ,
10 ἕως τοῦ ἐλθεῖν ἐπάνω Τάνεως καὶ Μέμφεως, καὶ πάντας τοὺς
κατοικοῦντας τὴν Αἴγυπτον ἕως τοῦ ἐλθεῖν ἐπὶ τὰ ὅρια τῆς Αἰθιο-
πίας. 11 καὶ ἐφαύλισαν πάντες οἱ κατοικοῦντες πᾶσαν τὴν γῆν τὸ
ῥῆμα Ναβουχοδονόσορ βασιλέως Ἀσσυρίων καὶ οὐ συνῆλθον αὐτῷ
εἰς τὸν πόλεμον, ὅτι οὐκ ἐφοβήθησαν αὐτὸν, ἀλλ' ἦν ἐναντίον
αὐτῶν ὡς ἀνὴρ εἷς, καὶ ἀνέστρεψαν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ κενοὺς
ἐν ἀτιμίᾳ πρὸ προσώπου αὐτῶν. 12 καὶ ἐθυμώθη Ναβουχοδονόσορ
ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ταύτην σφόδρα, καὶ ὤμοσε κατὰ τοῦ θρόνου
καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἦ μὴν ἐκδικήσειν πάντα τὰ ὅρια τῆς
Κιλικίας καὶ Δαμασκηνῆς καὶ Συρίας, ἀνελεῖν τῇ ῥομφαίᾳ αὐτοῦ
καὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν γῇ Μωὰβ καὶ τοὺς υἱοὺς Ἀμμὼν

---

scripsi ἐν τῷ πεδίῳ, Syr. in planitie, Vet. Lat. in campis, vulgo κ. πεδίῳ, X. om.; κ. πεδίον 23. 44. 64. al., κ. πεδία 111. 58. 236. 249., κ. τὰ πεδία 19. 108. — Ἀριὼχ 11. III. 19. 44. multique l., cf. Gen. 14, 1. 9.; vulgo Εἰριὼχ, X. αριασε — βασιλέως X. 19. 44. 58. al., τοῦ βασιλέως 108. Co. — συνῆλθον] συνήχθησαν X. 58. — σφόδρα post πολλὰ delevi, abest a 11. III. X. Vet. Lat. — Χελεοὺδ III. 23. 44. 58. et multi l.; X. Χεσλαι-ουδα, vulgo Χελεοὺλ — 7. ὁ om. III. X. 55. 74. — τὴν Περσίδα] ιαμνιαν X. — X. om. πρὸς δυσμ. τ. κατοικ., dein Δαμασκὸν τὸν ac κ. Ἀντιλίβανον — πρὸς δυσμὰς 19. 108. 58. 44. 106. Co. Ald. — Κιλικίαν] Ιαμνειαν 19. 108. — τῆς παραλ. III. X. 23. 44. multique l., vulgo τῆς om. — 8. κ. τοις X. 64. — τοῖς ἔθνεσι (עמי) falsa interpretatio videtur esse pro ταῖς (ערי) πόλεσιν — εσδρηλων X. — 9. βαιτανη 11., βατανη X. — Χελοὺς II. III. al., Χεσλους X.; vulgo Χελλοὺς — τοῦ ποταμοῦ] τους χιμαρρους X. — τὴν Γεσὲμ X. 23. 44. al. — 10. ἐπάνω Τάν. — ἐλθεῖν om. X. — 11. πᾶσαν om. 19. 23. 58. al.; X.: την γην 'πασαν' — βασιλέως 11. III. X. al.; vulgo τοῦ βασ. — συνηλθοσαν X. — recepi εἷς ex III. X. 19. 23. 52. multisque l.; vulgo ἴσος — ἀπέστρεψαν III. X. 19. 58. al. — πρὸ προσώπου] ἀπὸ πρ. III. 64. al.; προσωπων X. — 12. ταύτην om. 111. 19. 108. — καὶ κατὰ τ. βασ. X. 108. — ἦ μὴν 23. 44. 71. al.; vulgo εἰ μὴν, sed suspicor scribendum esse εἰ μὴ — ἐκδικήσει X. 71. al., ἐκδικήσειν αὐτὸν 23. 52. 58. al. — δαμασκου X. 44. 64. al. — Συρίας om. X. — εν τη ρομφ. X. —

καὶ πᾶσαν τὴν Ἰουδαίαν καὶ πάντας τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ ἕως τοῦ
ἐλθεῖν ἐπὶ τὰ ὅρια τῶν δύο θαλασσῶν. 13 καὶ παρετάξατο ἐν τῇ
δυνάμει αὐτοῦ πρὸς Ἀρφαξὰδ βασιλέα ἐν τῷ ἔτει τῷ ἑπτακαιδε-
κάτῳ, καὶ ἐκραταιώθη ἐν τῷ πολέμῳ αὐτοῦ, καὶ ἀνέστρεψε πᾶ-
σαν τὴν δύναμιν Ἀρφαξὰδ καὶ πᾶσαν τὴν ἵππον αὐτοῦ καὶ πάντα
τὰ ἅρματα αὐτοῦ, 14 καὶ ἐκυρίευσε τῶν πόλεων αὐτοῦ· καὶ ἀφίκετο
ἕως Ἐκβατάνων, καὶ ἐκράτησε τῶν πύργων καὶ ἐπρονόμευσε τὰς
πλατείας αὐτῆς, καὶ τὸν κόσμον αὐτῆς ἔθηκεν εἰς ὄνειδος αὐτῆς.
15 καὶ ἔλαβε τὸν Ἀρφαξὰδ ἐν τοῖς ὄρεσι Ῥαγαῦ, καὶ κατηκόντισεν
αὐτὸν ἐν ταῖς ζιβύναις αὐτοῦ, καὶ ἐξωλόθρευσεν αὐτὸν ἕως τῆς
ἡμέρας ἐκείνης. 16 καὶ ἀνέστρεψε μετ' αὐτῶν εἰς Νινευὴ αὐτὸς
καὶ πᾶς ὁ σύμμικτος αὐτοῦ, πλῆθος ἀνδρῶν πολεμιστῶν πολὺ
σφόδρα· καὶ ἦν ἐκεῖ ῥαθυμῶν καὶ εὐωχούμενος αὐτὸς καὶ ἡ δύ-
ναμις αὐτοῦ ἐφ' ἡμέρας ἑκατὸν εἴκοσι.

II. Καὶ ἐν τῷ ἔτει τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ, δευτέρᾳ καὶ εἰκάδι
τοῦ πρώτου μηνὸς, ἐγένετο λόγος ἐν οἴκῳ Ναβουχοδονόσορ βασιλέως
Ἀσσυρίων, ἐκδικῆσαι πᾶσαν τὴν γῆν καθὼς ἐλάλησε. 2 καὶ συνε-
κάλεσε πάντας τοὺς θεράποντας αὐτοῦ καὶ πάντας τοὺς μεγιστᾶ-
νας αὐτοῦ, καὶ ἔθετο μετ' αὐτῶν τὸ μυστήριον τῆς βουλῆς αὐτοῦ,
καὶ συνετέλεσε πᾶσαν τὴν κακίαν τῆς γῆς ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ.
3 καὶ αὐτοὶ ἔκριναν ὀλοθρεῦσαι πᾶσαν σάρκα, οἳ οὐκ ἠκολούθησαν
τῷ λόγῳ τοῦ στόματος αὐτοῦ. 4 καὶ ἐγένετο ὡς συνετέλεσε τὴν
βουλὴν αὐτοῦ, ἐκάλεσε Ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς Ἀσσυρίων τὸν
Ὀλοφέρνην ἀρχιστράτηγον τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, δεύτερον ὄντα μετ'
αὐτὸν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν· 5 τάδε λέγει ὁ βασιλεὺς ὁ μέγας, ὁ
κύριος πάσης τῆς γῆς· ἰδοὺ σὺ ἐξελεύσῃ ἐκ τοῦ προσώπου μου,
καὶ λήψῃ μετὰ σεαυτοῦ ἄνδρας πεποιθότας ἐν ἰσχύϊ αὐτῶν, πεζῶν

καὶ ante πάντας om. 108. Co., scripsit sed utpote delendum notavit X. — εως ελθειν X. — 13. τον βασιλεα X. — ανετρεψεν X. — πασαν δυν. X. — πάντα τὰ ἅρματα] τα χρηματα X. — 14. προενόμευσε 44. 71. al. — καὶ ἔθηκεν αὐτὴν εἰς ὀνειδισμόν (omisso αὐτῆς) 44. 71. al. — 15. σιβυναις X. 55. 108. — εξωλεθρ. III. X. — ἡμ. ταύτης X. 19. 108. Vet. Lat. Syr. — 16. μετ' αὐτῶν om. 19. 108. Vet. Lat. Syr. — εἰς Νιν. recepi ex III. 19. 52. al. Vet. Lat. Syr.; vulgo om. — ante καὶ πᾶς ὁ addunt 19. 108. καὶ πᾶσα ἡ παράταξις αὐτοῦ.

II. 1. τῷ οἴκῳ 19. 108. — 2. συνεκάλεσε] συνεκαθησε 58., Vet. Lat. consedit, c. Germ. 15. in unum conlocavit — κ. συνετέλεσε, legitne interpres male ויכלה pro ויקהל? — 5. σὺ om. X. 19. 58. — ἐκ προς. X. 64. Co. Ald.; πρὸ προς. 19. 23. 44. al. — λημψη III. X. — ισχυει X. —

εἰς χιλιάδας ἑκατὸν εἴκοσι, καὶ πλῆϑος ἵππων σὺν ἀναβάτ
χιλιάδας δεκαδύο, 6καὶ ἐξελεύσῃ εἰς συνάντησιν πάσῃ τῇ γῇ
δυσμὰς, ὅτι ἠπείϑησαν τῷ ῥήματι τοῦ στόματός μου· 7καὶ ἀπ
γελεῖς αὐτοῖς ἑτοιμάζειν γῆν καὶ ὕδωρ, ὅτι ἐξελεύσομαι ἐν ϑυ
μου ἐπ' αὐτοὺς, καὶ καλύψω πᾶν τὸ πρόςωπον τῆς γῆς ἐν τ
ποσὶ τῆς δυνάμεώς μου, καὶ δώσω αὐτοὺς εἰς διαρπαγὴν αὐτ
8καὶ οἱ τραυματίαι αὐτῶν πληρώσουσι τὰς φάραγγας αὐτῶν
τοὺς χειμάῤῥους, καὶ ποταμὸς ἐπικλύζων τοῖς νεκροῖς αὐτῶν π
ρωϑήσεται· 9καὶ ἄξω τὴν αἰχμαλωσίαν αὐτῶν ἐπὶ τὰ ἄκρα
σης τῆς γῆς. 10σὺ δὲ ἐξελϑὼν προκαταλήψῃ μοι πᾶν ὅρ
αὐτῶν, καὶ ἐκδώσουσί σοι ἑαυτοὺς, καὶ διατηρήσεις ἐμοὶ αὐτ
εἰς ἡμέραν ἐλεγμοῦ αὐτῶν. 11ἐπὶ δὲ τοὺς ἀπειϑοῦντας οὐ φεί
ται ὁ ὀφϑαλμός σου, δοῦναι αὐτοὺς εἰς φόνον καὶ ἁρπαγὴν
πάσῃ τῇ γῇ σου. 12ὅτι ζῶν ἐγὼ καὶ τὸ κράτος τῆς βασιλε
μου, λελάληκα καὶ ποιήσω ταῦτα ἐν χειρί μου. 13καὶ σὺ δὲ
παραβήσῃ ἓν τι τῶν ῥημάτων τοῦ κυρίου σου, ἀλλ' ἐπιτελῶν ἐ
τελέσεις καϑότι προςτέταχά σοι, καὶ οὐ μακρυνεῖς τοῦ ποιῆ
αὐτά. 14καὶ ἐξῆλϑεν Ὀλοφέρνης ἀπὸ προςώπου τοῦ κυρίου
τοῦ, καὶ ἐκάλεσε πάντας τοὺς δυνάστας καὶ τοὺς στρατηγοὺς
ἐπιστάτας τῆς δυνάμεως Ἀσσοὺρ, 15καὶ ἠρίϑμησεν ἐκλεκτ
ἄνδρας εἰς παράταξιν, καϑότι ἐκέλευσεν αὐτῷ ὁ κύριος αὐτ
εἰς μυριάδας δεκαδύο, καὶ ἱππεῖς τοξότας μυρίους δισχιλί
16καὶ διέταξεν αὐτοὺς ὃν τρόπον πολέμου πλῆϑος συντάσσε
17καὶ ἔλαβε καμήλους καὶ ὄνους καὶ ἡμιόνους εἰς τὴν ἀπαρτ
αὐτῶν, πλῆϑος πολὺ σφόδρα, καὶ πρόβατα καὶ βόας καὶ αἶ
εἰς τὴν παρασκευὴν αὐτῶν, ὧν οὐκ ἦν ἀριϑμὸς, 18καὶ ἐπισιτισ
παντὶ ἀνδρὶ εἰς πλῆϑος, καὶ χρυσίον καὶ ἀργύριον ἐξ οἴκου βα
λέως πολὺ σφόδρα. 19καὶ ἐξῆλϑεν αὐτὸς καὶ πᾶσα ἡ δύνα
αὐτοῦ εἰς πορείαν τοῦ προελϑεῖν βασιλέως Ναβουχοδονόσορ,

εἰς om. X. 44. 106. — κ. πλῆϑος om. X. — post ἀναβ. recepi χιλια
ex II. ex corr., III. 52. 64. al.; χειλιάδες X. 19.; vulgo μυριάδων, sed
v. 15. — 6. υπαντησιν πασης της γης επι δυσμαις X. — 7. ἑτοιμάζειν
58. 64. al. — 8. φάραγγας αὐτῶν III. X. 55. 58. 64. al. — και πας χει
ρους X., κ. πας χειμαρρος 19. — post χειμάῤῥ. delevi αὐτῶν, abest a
III. X. 55. 58. al. — 10. εκδωσουσιν αυτους X. 58. — 11. τοῦ δοῦναι
X. 19. 58. al. — σου om. 19. 44. 58. al. — 12. ζῶ X. 19. 44. 71. al
14. ἐπιστάτας] τους σατραπας X. — 15. ἐπιλέκτους 19. 58. 64. al. —
λευσεν] προςέταξεν III. X. 19. 52. 58. al. — δώδεκα X. 44. 106. 249
16. πλῆϑος πολέμου X. 58. — 17. κ. ἡμιόνους om. 52. 64. 71. al. — 18
οἴκου β. π. σφ. om. X. — 19. ἐξῆλϑεν ἐκ Νινευὴ 58. Vet. Lat. Syr
πᾶσα legitur post αὐτοῦ in X. —

καλύψαι πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς πρὸς δυσμαῖς ἐν ἅρμασι καὶ
ἵππεῦσι καὶ πεζοῖς ἐπιλέκτοις αὐτῶν. 20 καὶ πολὺς ὁ ἐπίμικτος
ὡς ἀκρὶς συνεξῆλϑον αὐτοῖς, καὶ ὡς ἡ ἄμμος τῆς γῆς, οὐ γὰρ
ἦν ἀριϑμὸς ἀπὸ πλήϑους αὐτῶν. 21 καὶ ἀπῆλϑον ἐκ Νινευὴ ὁδὸν
τριῶν ἡμερῶν ἐπὶ πρόσωπον τοῦ πεδίου Βαικτιλαιϑ, καὶ ἐπεστρα-
τοπέδευσεν ἀπὸ Βαικτιλαιϑ πλησίον τοῦ ὄρους τοῦ ἐπ' ἀριστερᾷ
τῆς ἄνω Κιλικίας. 22 καὶ ἔλαβε πᾶσαν τὴν δύναμιν αὐτοῦ, τοὺς
πεζοὺς καὶ τοὺς ἱππεῖς καὶ τὰ ἅρματα αὐτοῦ, καὶ ἀπῆλϑεν
ἐκεῖϑεν εἰς τὴν ὀρεινήν. 23 καὶ διέκοψε τὸ Φοὺδ καὶ Λοὺδ, καὶ
ἐπρονόμευσεν πάντας υἱοὺς Ῥασσεὶς καὶ υἱοὺς Ἰσμαὴλ τοὺς κατὰ
πρόσωπον τῆς ἐρήμου πρὸς νότον τῆς Χελεών. 24 καὶ παρῆλϑε τὸν
Εὐφράτην, καὶ διῆλϑε τὴν Μεσοποταμίαν, καὶ διέσκαψε πάσας
τὰς πόλεις τὰς ὑψηλὰς τὰς ἐπὶ τοῦ χειμάῤῥου Ἀβρωνᾶ ἕως τοῦ
ἐλϑεῖν ἐπὶ ϑάλασσαν. 25 καὶ κατελάβετο τὰ ὅρια τῆς Κιλικίας,
καὶ κατέκοψε πάντας τοὺς ἀντιστάντας αὐτῷ, καὶ ἦλϑεν ἕως
ὁρίων Ἰάφεϑ τὰ πρὸς νότον κατὰ πρόσωπον τῆς Ἀραβίας. 26 καὶ
ἐκύκλωσε πάντας τοὺς υἱοὺς Μαδιὰμ, καὶ ἐνέπρησε τὰ σκηνώματα
αὐτῶν, καὶ ἐπρονόμευσε τὰς μάνδρας αὐτῶν. 27 καὶ κατέβη εἰς
πεδίον Δαμασκοῦ ἐν ἡμέραις ϑερισμοῦ πυρῶν καὶ ἐνέπρησε πάν-
τας τοὺς ἀγροὺς αὐτῶν, καὶ τὰ ποίμνια καὶ τὰ βουκόλια ἔδωκεν
εἰς ἀφανισμὸν, καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν ἐσκύλευσε καὶ τὰ πεδία
αὐτῶν ἐξελίκμησε, καὶ ἐπάταξε πάντας τοὺς νεανίσκους αὐτῶν ἐν
στόματι ῥομφαίας.

---

20. ὁ om. X. — ὡς ἡ ἀκρὶς X. 106. — συνεξῆλϑεν X. 23. 55. 58. al. — 21. ἐξῆλϑον 58. 64. al.; ἐξῆλϑεν III. Vet. Lat. — Βαικτιλαιϑ] βεκτελεϑ III.; βαιτουλια X. 19. 108. Vet. Lat.; Syr. [illegible] — ἐπεστρατοπεδευσαν III. X. — ἀπὸ Βαικτιλαιϑ (απο πακταλαι III.) πλησ.] απεναντι X. — τοῦ ἐπ'] εν X. — 58.: ὄρους Ἀγγίου (Syr. [illegible], Vet. Lat. Agge, sed cod. Corb. ut Vulg. Ange) οὗ ἐστιν ἀριστερὰ — 23. τοὺς Φοὺδ III. X. 19. — κ. τὸ Λ. 23. 44. 64. al. — ἐπρονόμευσεν III. X. 19. 23. 55. al.; προενόμευσεν 44. 71. al.; vulgo ἐπρονόμευσαν — πάντας] αυτους παντας και τους X. — υἱοὺς πάντας II. III. 55. 58. al. — Ῥασσεὶς II. III. 23. al.; ρασσεις X.; Syr. [illegible], Vet. Lat. Thiras et Rasis, sed cod. Corb. ut. Vulg. Tharsis (i. e. Tarsus, cf. Euseb. Chron. armen. p. 43.) — Ἰσμαὴλ τοὺς] μαηκ X. — Χελεων III. X. al.; vulgo Χελλαίων; Χαλδαίων II. 108. 58. 19. Syr. — 24. καὶ διέβη τ. Ε. καὶ παρῆλϑεν X. 58. — κατέσκαψεν III. X. 19. 64. al.; διέκοψεν 23. 55. al. — Ἀβρωνᾶ] Αρβωναι 64. al.; Χεβρων X. 58.; Χευρων 19. 108.; Syr. [illegible], Vet. Lat. Beccon, sed cod. Corb. et Vulg. Mambre — ἐπὶ τὴν ϑάλ. X. 19. — 25. κ. προκατελαβετο τα ορη X. — του προς X. 58. 19. 108. — 26. Μαδιὰμ II. III. X. 23. 58. 71. al.; vulgo Μαδιὰν — 27. εδωκαν X. — ἐν στόμ.] στόμ. X.

III. Καὶ ἐπέπεσεν ὁ φόβος καὶ ὁ τρόμος αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς
κατοικοῦντας τὴν παραλίαν, τοὺς ὄντας ἐν Σιδῶνι καὶ Τύρῳ, καὶ
τοὺς κατοικοῦντας Σοὺρ καὶ Ὀκινὰ καὶ πάντας τοὺς κατοικοῦν-
τας Ἱεμναὰν, καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐν Ἀζώτῳ καὶ Ἀσκάλωνι
ἐφοβήϑησαν αὐτὸν σφόδρα. [2]καὶ ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν ἀγγέλους
λόγοις εἰρηνικοῖς λέγοντες· [3]ἰδοὺ ἡμεῖς οἱ παῖδες Ναβουχοδονόσορ
βασιλέως μεγάλου παρακείμεϑα ἐνώπιόν σου, χρῆσαι ἡμῖν καϑὼς
ἀρεστόν ἐστι τῷ προςώπῳ σου. [4]ἰδοὺ αἱ ἐπαύλεις ἡμῶν καὶ πᾶς τόπος
ἡμῶν καὶ πᾶν πεδίον πυρῶν, καὶ τὰ ποίμνια καὶ τὰ βουκόλια καὶ
πᾶσαι αἱ μάνδραι τῶν σκηνῶν ἡμῶν παράκεινται πρὸ προςώπου σου,
χρῆσαι καϑ' ὃ ἂν ἀρέσκῃ σοι. [5]ἰδοὺ καὶ αἱ πόλεις ἡμῶν καὶ οἱ
κατοικοῦντες ἐν αὐταῖς δοῦλοί σου εἰσὶν, ἐλϑὼν ἀπάντησον αὐταῖς
ὡς ἔστιν ἀγαϑὸν ἐν ὀφϑαλμοῖς σου. [6]καὶ παρεγένοντο οἱ ἄνδρες
πρὸς Ὀλοφέρνην καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα.
[7]καὶ κατέβη ἐπὶ τὴν παραλίαν αὐτὸς καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ, καὶ
ἐφρούρησε τὰς πόλεις τὰς ὑψηλὰς, καὶ ἔλαβεν ἐξ αὐτῶν εἰς συμ-
μαχίαν ἄνδρας ἐπιλέκτους. [8]καὶ ἐδέξαντο αὐτὸν αὐτοὶ καὶ πᾶσα
ἡ περίχωρος αὐτῶν μετὰ στεφάνων καὶ χορῶν καὶ τυμπάνων. [9]καὶ
κατέσκαψε πάντα τὰ ὅρια αὐτῶν, καὶ τὰ ἄλση αὐτῶν ἐξέκοψε·
καὶ ἦν δεδογμένον αὐτῷ ἐξολοϑρεῦσαι πάντας τοὺς ϑεοὺς τῆς γῆς,
ὅπως αὐτῷ μόνῳ τῷ Ναβουχοδονόσορ λατρεύσωσι πάντα τὰ ἔϑνη,
καὶ πᾶσαι αἱ γλῶσσαι καὶ πᾶσαι αἱ φυλαὶ αὐτῶν ἐπικαλέσωνται
αὐτὸν εἰς ϑεόν. [10]καὶ ἦλϑε κατὰ πρόςωπον Ἐσδρηλὼν πλησίον
τῆς Δωταίας, ἥ ἐστιν ἀπέναντι τοῦ πρίονος τοῦ μεγάλου τῆς

III. 1. ἔπεσεν III. X. al. — articulum ὁ utroque loco om. II. X. 23. al. — αὐτοῦ legitur post φόβος in X. — κ. ἐν Τύρῳ III. X. 58. al. — Σουδ 19. 108.; τουρ X. — Οχεινα II. III. 23. Co. Ald.; αμμαν X.; τους Κινναιους 19. 108.; επεκεινα 58. — κ. πάντας τ. κατ. Ἱεμν. om. X. — τους κατοικουντας εν X. 19. 108. — post Ἀσκ. addunt κ. εν γαζη X. 58. Syr. Vet. Lat. — και εφοβ. 108. — 3. οιδε ημ. οι παιδες σου παιδες ναβ. X. — παρεκειμεϑα X. — σου χρῆσαι — τῷ] εστιν εν X. — 4. κ. πᾶς τόπος (ἀγρὸς 58. Syr. Vet. Lat.) ἡμῶν recepi ex III. 19. 23. 52. 64. al. Vet. Lat. c. Corb. — κ. πᾶν πεδίον — σκην. ἡμ. om. X. — καϑο αρεσκει σοι X. — 5. post ἰδοὺ om. καὶ X. 108. — σοι εἰσὶν II. 55. — 6. ανδρες της πολεως X. — 8. περιχωρος αυτης X. — 9. τὰ ὅρια falsa est interpretatio, in textu hebr. haud dubie legebatur הַבָּמוֹת — καὶ ἦν] οτι ην X. 58. Vet. Lat. Syr. — δεδομενον III. X. 58. 19. 71. al. Vet. Lat. Syr. — εξολεϑρ. τους φορους της X. — μόνῳ om. X. — φυλαι κ. αι γλωσσαι α. επικαλεσονται X. — πᾶσαι ante αἱ φυλ. om. III. 19. 23. 55. 58. al. — εἰς om. 64. 243. 248. Co. Ald. — 10. ἥ — Ἰουδαίας om. X. — πρίονος מַשּׂוֹר, sed legendum erat מִישׁוֹר πεδίου —

Ἰουδαίας, [11]καὶ κατεστρατοπέδευσεν ἀναμέσον Γαιβαὶ καὶ Σκυθῶν
πόλεως, καὶ ἦν ἐκεῖ μῆνα ἡμερῶν εἰς τὸ συλλέξαι πᾶσαν τὴν
ἀπαρτίαν τῆς δυνάμεως αὐτοῦ.

IV. Καὶ ἤκουσαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ οἱ κατοικοῦντες ἐν τῇ
Ἰουδαίᾳ πάντα ὅσα ἐποίησεν Ὁλοφέρνης τοῖς ἔθνεσιν, ὁ ἀρχιστρά-
τηγος Ναβουχοδονόσορ βασιλέως Ἀσσυρίων, καὶ ὃν τρόπον ἐσκύ-
λευσε πάντα τὰ ἱερὰ αὐτῶν, καὶ ἔδωκεν αὐτὰ εἰς ἀφανισμόν.
[2]καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα σφόδρα ἀπὸ προςώπου αὐτοῦ, καὶ περὶ
Ἱερουσαλὴμ καὶ τοῦ ναοῦ κυρίου θεοῦ αὐτῶν ἐταράχθησαν· [3]ὅτι
προςφάτως ἦσαν ἀναβεβηκότες ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας, καὶ νεωστὶ
πᾶς ὁ λαὸς συνελέλεκτο τῆς Ἰουδαίας, καὶ τὰ σκεύη καὶ τὸ
θυσιαστήριον καὶ ὁ οἶκος ἐκ τῆς βεβηλώσεως ἡγιασμένα ἦν. [4]καὶ
ἀπέστειλαν εἰς πᾶν ὅριον Σαμαρείας καὶ κώμας καὶ Βαιθωρὼν
καὶ Βελμαὶν καὶ Ἱεριχὼ καὶ εἰς Χωβὰ καὶ Αἰσωρὰ καὶ τὸν
αὐλῶνα Σαλήμ, [5]καὶ προκατελάβοντο πάσας τὰς κορυφὰς τῶν
ὀρέων τῶν ὑψηλῶν, καὶ ἐτειχίσαντο τὰς ἐν αὐτοῖς κώμας, καὶ
παρέθεντο εἰς ἐπισιτισμὸν εἰς παρασκευὴν πολέμου, ὅτι προςφάτως
ἦν τὰ πεδία αὐτῶν τεθερισμένα. [6]καὶ ἔγραψεν Ἰωακὶμ ὁ ἱερεὺς
ὁ μέγας, ὃς ἦν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐν Ἱερουσαλήμ, τοῖς κατ-
οικοῦσι Βετυλούα καὶ Βετομεσθαίμ, ἥ ἐστιν ἀπέναντι Ἐσδρηλὼν
κατὰ πρόςωπον τοῦ πεδίου τοῦ πλησίον Δωθαΐμ, [7]λέγων διακα-
τασχεῖν τὰς ἀναβάσεις τῆς ὀρεινῆς, ὅτι δι' αὐτῶν ἦν ἡ εἴςοδος
εἰς τὴν Ἰουδαίαν· καὶ ἦν εὐχερῶς διακωλῦσαι αὐτοὺς προςβαίνον-
τας, στενῆς τῆς προςβάσεως οὔσης, ἐπ' ἄνδρας τοὺς πάντας δύο.
[8]καὶ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ καθὰ συνέταξεν αὐτοῖς Ἰωακὶμ ὁ

---

11. κατεστρατοπέδευσαν II. III. X. 58. al. Vet. Lat. c. Germ. 15. — γαιβαν X. 64.; ταιβαν III.; γεβαλ 19. 108.; γαβαι 58. 23. — ἀπαρτίαν] στρατιαν X.

IV. 1. τοῖς ἔθν. ὁ om. X. — πάντα om. X. — ἱερὰ] εἴδωλα 19. 108. — 2. σφόδρα semel III. X. 19. 58. 44. al. Vet. Lat. Syr. — 4. κώμας recepi ex III. 243. 248. 249. Co. Ald., εἰς τὰς κώμας 58.; vulgo Κωνάς; κωνα II. 44. al.; κωλα X.; κειλα 19. 108. — Βελμαιν III., Βαιλμαιν II.; vulgo Βελμὲν; αβελμαιν X. 19. 108. — Χαβα X. — Αἰσωρὰ] Ασσαρων 19. 108.; αρασουσια X.; εις Βεθουηλ 58. — 5. ετειχισαν III. X. 58. 108. al. — 6. κ. ηκουσεν (!) ιωκειμ X. — ὃς ἦν ac dein ἐκείναις ἐν om. X.; ἐκείναις om. II. III. 44. — X. hic βαιτουλια, sed aliis l. βαιτουλουα — X. om. Βετομ. — Ἐσδρ. ac dein τοῦ πεδ. τ. πλ. — 58.: εστιν επανω του πριονος (Vet. Lat. Syr.) απεναντι εσρηδων κ. πρ. τ. πεδ. του μεγαλου (Vet. Lat. Syr.) πλησ. — 7. ην οδος εις X. — διακ. τους προβαιν. X. — στενης αναβασεως (58., διαβασεως III. 64. al.) X. — τους παντας om. X. 71. —

ἱερεὺς ὁ μέγας καὶ ἡ γερουσία παντὸς δήμου Ἰσραήλ, οἳ ἐκάθηντο
ἐν Ἱερουσαλήμ. 9καὶ ἀνεβόησαν πᾶς ἀνὴρ Ἰσραὴλ πρὸς τὸν θεὸν
ἐν ἐκτενίᾳ μεγάλῃ, καὶ ἐταπείνωσαν τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἐν ἐκτενίᾳ
μεγάλῃ, 10αὐτοὶ καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καὶ τὰ νήπια αὐτῶν καὶ
τὰ κτήνη αὐτῶν, καὶ πᾶς πάροικος καὶ μισθωτὸς καὶ ἀργυρώνη-
τος αὐτῶν ἐπέθεντο σάκκους ἐπὶ τὰς ὀσφύας αὐτῶν. 11καὶ πᾶς
ἀνὴρ Ἰσραὴλ καὶ γυνὴ καὶ τὰ παιδία οἱ κατοικοῦντες ἐν Ἱερου-
σαλὴμ ἔπεσον κατὰ πρόσωπον τοῦ ναοῦ, καὶ ἐσποδώσαντο τὰς κε-
φαλὰς αὐτῶν, καὶ ἐξέτειναν τοὺς σάκκους αὐτῶν κατὰ πρόσωπον
κυρίου, 12καὶ τὸ θυσιαστήριον σάκκῳ περιέβαλον. καὶ ἐβόησαν
πρὸς τὸν θεὸν Ἰσραὴλ ὁμοθυμαδὸν ἐκτενῶς τοῦ μὴ δοῦναι εἰς
διαρπαγὴν τὰ νήπια αὐτῶν, καὶ τὰς γυναῖκας εἰς προνομήν, καὶ
τὰς πόλεις τῆς κληρονομίας αὐτῶν εἰς ἀφανισμόν, καὶ τὰ ἅγια
εἰς βεβήλωσιν καὶ ὀνειδισμόν, ἐπίχαρμα τοῖς ἔθνεσι. 13καὶ εἰς-
ήκουσε κύριος τῆς φωνῆς αὐτῶν καὶ εἰςεῖδε τὴν θλῖψιν αὐτῶν.
καὶ ἦν ὁ λαὸς νηστεύων ἡμέρας πλείους ἐν πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ
Ἱερουσαλὴμ κατὰ πρόσωπον τῶν ἁγίων κυρίου παντοκράτορος.
14καὶ Ἰωακὶμ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας καὶ πάντες οἱ παρεστηκότες ἐνώ-
πιον κυρίου ἱερεῖς καὶ οἱ λειτουργοῦντες κυρίῳ, σάκκους περιεζωσμέ-
νοι τὰς ὀσφύας αὐτῶν προςέφερον τὴν ὁλοκαύτωσιν τοῦ ἐνδελε-
χισμοῦ καὶ τὰς εὐχὰς καὶ τὰ ἑκούσια δόματα τοῦ λαοῦ. 15καὶ
ἦν σποδὸς ἐπὶ τὰς κιδάρεις αὐτῶν, καὶ ἐβόων πρὸς κύριον ἐκ πά-
σης δυνάμεως εἰς ἀγαθὸν ἐπισκέψασθαι πάντα οἶκον Ἰσραήλ.

V. Καὶ ἀνηγγέλη Ὀλοφέρνῃ ἀρχιστρατήγῳ δυνάμεως Ἀσσοὺρ
διότι οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ παρεσκευάσαντο εἰς πόλεμον, καὶ τὰς διόδους
τῆς ὀρεινῆς συνέκλεισαν, καὶ ἐτείχισαν πᾶσαν κορυφὴν ὄρους

---

8. καὶ προςηύξατο ἡ γερουσία 44. 71. al. — 9. εβοησαν X. — recepi ἐταπείνωσαν ex X. 19. 23. 44. 55. multisque aliis l., cf. 5, 11.; vulgo ἐταπεινοῦσαν — in fine pro ἐκτενίᾳ praebent 19. 58. Vet. Lat. νηστείᾳ, X. om. ἐν ἐκτ. μεγ. — 10. καὶ μισθωτὸς III. X. 19. 23. 55. multique l., Syr.; vulgo ἢ μισθ. — καὶ ἐπέθεντο X. 58. 108. Syr. Vet. Lat. — 11. ante τὰ παιδία recepi καὶ ex III. X. 23. et nonnullis l.; vulgo om. — X om. καὶ οἱ κατοικ. ἐν Ἱερ. delevi καί, quod vulgo ante οἱ κατοικ. legitur. abest a II. 58. 74. 108. 248. Vet. Lat. Syr. — επεσαν X. al. — voci κυρίου praemittunt 58. Vet. Lat. τοῦ ναοῦ — 12. ανεβοησαν X. 23. 44. al. — ἐκτενῶς om. X. — γυναῖκας αὐτῶν X. 44. 58. al. — αὐτῶν post κληρ. om. X. — 13. πασῃ τῃ ιουδα κ. οι εν ιερ. επεσον κατα X.; ante κατὰ addunt και επεσον 58. Vet. Lat. Syr. — 14. ὁ μέγας om. X., item ἱερεῖς — κυρίῳ — περιεζ. σάκκ. X. — προςφεροντες X. — κ. τὰς εὐχὰς — λαοῦ om. X.

V. 1. της δυναμ. X. al. — καὶ τὰς] κατα τας X.

ὑψηλοῦ, καὶ ἔθηκαν ἐν τοῖς πεδίοις σκάνδαλα. [2]καὶ ὠργίσθη θυμῷ
σφόδρα, καὶ ἐκάλεσε πάντας τοὺς ἄρχοντας Μωὰβ καὶ τοὺς στρα-
τηγοὺς Ἀμμὼν καὶ πάντας σατράπας τῆς παραλίας, [3]καὶ εἶπεν
αὐτοῖς· ἀναγγείλατε δή μοι, υἱοὶ Χαναάν, τίς ὁ λαὸς οὗτος ὁ κα-
θήμενος ἐν τῇ ὀρεινῇ, καὶ τίνες ἃς κατοικοῦσι πόλεις, καὶ τὸ
πλῆθος τῆς δυνάμεως αὐτῶν, καὶ ἐν τίνι τὸ κράτος αὐτῶν καὶ ἡ
ἰσχὺς αὐτῶν, καὶ τίς ἀνέστηκεν ἐπ' αὐτῶν βασιλεὺς ἡγούμενος
στρατίας αὐτῶν, [4]καὶ διὰ τί κατενωτίσαντο τοῦ μὴ ἐλθεῖν εἰς
ἀπάντησίν μοι παρὰ πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν δυσμαῖς. [5]καὶ
εἶπε πρὸς αὐτὸν Ἀχιὼρ ὁ ἡγούμενος πάντων υἱῶν Ἀμμών· ἀκου-
σάτω δὴ λόγον ὁ κύριός μου ἐκ στόματος τοῦ δούλου σου, καὶ
ἀναγγελῶ σοι τὴν ἀλήθειαν περὶ τοῦ λαοῦ ὃς κατοικεῖ τὴν ὀρεινὴν
ταύτην πλησίον σου οἰκοῦντος, καὶ οὐκ ἐξελεύσεται ψεῦδος ἐκ τοῦ
στόματος τοῦ δούλου σου. [6]ὁ λαὸς οὗτός εἰσιν ἀπόγονοι Χαλ-
δαίων, [7]καὶ παρῴκησαν τὸ πρότερον ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ, ὅτι οὐκ
ἐβουλήθησαν ἀκολουθῆσαι τοῖς θεοῖς τῶν πατέρων αὐτῶν οἳ ἐγέ-
νοντο ἐν γῇ Χαλδαίων. [8]καὶ ἐξέβησαν ἐξ ὁδοῦ τῶν γονέων αὐ-
τῶν καὶ προσεκύνησαν τῷ θεῷ τοῦ οὐρανοῦ, θεῷ ᾧ ἐπέγνωσαν.
καὶ ἐξέβαλον αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου τῶν θεῶν αὐτῶν, καὶ ἔφυγον
εἰς Μεσοποταμίαν, καὶ παρῴκησαν ἐκεῖ ἡμέρας πολλάς. [9]καὶ
εἶπεν ὁ θεὸς αὐτῶν ἐξελθεῖν ἐκ τῆς παροικίας αὐτῶν καὶ πορευ-
θῆναι εἰς γῆν Χαναάν. καὶ κατῴκησαν ἐκεῖ, καὶ ἐπληθύνθησαν
χρυσίῳ καὶ ἀργυρίῳ καὶ ἐν κτήνεσι πολλοῖς σφόδρα. [10]καὶ κατέ-
βησαν εἰς Αἴγυπτον, ἐκάλυψε γὰρ τὸ πρόσωπον τῆς γῆς Χαναὰν
λιμός, καὶ παρῴκησαν ἐκεῖ μέχρις οὗ διετράφησαν· καὶ ἐγένοντο
ἐκεῖ εἰς πλῆθος πολύ, καὶ οὐκ ἦν ἀριθμὸς τοῦ γένους αὐτῶν.
[11]καὶ ἐπανέστη αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς Αἰγύπτου, καὶ κατεσοφίσαντο
αὐτοὺς ἐν πόνῳ καὶ πλίνθῳ, καὶ ἐταπείνωσαν αὐτοὺς καὶ ἔθεντο

2. κ. πάντας σατρ. τ. παραλ. om. X. — 3. δὴ om. X. 58. — οι υιοι X. — λαος ενκαθημενος (58.) ουτος X. — τί τὸ πλῆθος 19. 52. al. — καθεστηκεν βασιλευς επ αυτων X. — recepi στρατίας ex II. III. 19. 23. 44. 55. al.; vulgo στρατηγίας. X. om. ἡγούμενος τ. στρ. α. — 4. ἀπάντησίν μου X. 44. 58. al. — 5. λόγον ὁ κύρ. μου II. III. X. 19. 23. 44. al.; vulgo ὁ κύρ. μ. λόγον — λαοῦ τούτου III. 19. 23. 52. al. — 7. ἐγένοντο ἔνδοξοι 58. Vet. Lat. Syr. — 8. κ. ἐξέβησαν] ἀλλ' ἐξένευσαν 58. Vet. Lat. Syr.; X.: ἐξέβ. δὲ ἐκ τῆς ὁδοῦ (19. 108.) — θεῷ ante ᾧ om. X. 58. — 10. X.: εκαλυψεν γαρ ο λιμος (58.) το προς. τ. γ. χ. — τοῦ ante γένους om. X. — 11. κατεσοφισατο III. X. 74. al. — πόνῳ] πηλῷ X. 58. cf. Exod. 1, 14. — καὶ πλίνθῳ II. III. X. 23. 44. al.; vulgo κ. ἐν πλ.; 19. 108. κ. ἐν πλίνθοις; 58. κ. ἐν πλινθίᾳ — καὶ ἐν πόνῳ, omisso deinde καὶ ante ἐταπειν. III. 23. 64. al. — ἐταπείνωσεν III. X. 19. 44. al. — ἔθετο III. 19. al. —

αὐτοὺς εἰς δούλους. [12]καὶ ἀνεβόησαν πρὸς τὸν θεὸν αὐτῶν, καὶ
ἐπάταξε πᾶσαν τὴν γῆν Αἰγύπτου πληγαῖς ἐν αἷς οὐκ ἦν ἴασις·
καὶ ἐξέβαλον αὐτοὺς οἱ Αἰγύπτιοι ἀπὸ προσώπου αὐτῶν. [13]καὶ
κατεξήρανεν ὁ θεὸς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν ἔμπροσθεν αὐτῶν,
[14]καὶ ἤγαγεν αὐτοὺς εἰς ὁδὸν τοῦ Σινᾶ καὶ Κάδης Βαρνή, καὶ
ἐξέβαλον πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν τῇ ἐρήμῳ. [15]καὶ ᾤκησαν
ἐν γῇ Ἀμορραίων, καὶ πάντας τοὺς Ἐσεβωνίτας ἐξωλόθρευσαν ἐν
τῇ ἰσχύϊ αὐτῶν· καὶ διαβάντες τὸν Ἰορδάνην ἐκληρονόμησαν πᾶ-
σαν τὴν ὀρεινήν. [16]καὶ ἐξέβαλον ἐκ προσώπου αὐτῶν τὸν Χανα-
ναῖον καὶ τὸν Φερεζαῖον καὶ τὸν Ἰεβουσαῖον καὶ τὸν Συχὲμ καὶ
πάντας τοὺς Γεργεσαίους, καὶ κατῴκησαν ἐν αὐτῇ ἡμέρας πολ-
λάς. [17]καὶ ἕως οὐχ ἥμαρτον ἐνώπιον τοῦ θεοῦ αὐτῶν, ἦν μετ'
αὐτῶν τὰ ἀγαθά, ὅτι θεὸς μισῶν ἀδικίαν μετ' αὐτῶν ἐστιν.
[18]ὅτε δὲ ἀπέστησαν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ ἧς διέθετο αὐτοῖς, ἐξωλοθρεύ-
θησαν ἐν πολλοῖς πολέμοις ἐπὶ πολὺ σφόδρα, καὶ ἠχμαλωτεύθησαν
εἰς γῆν οὐκ ἰδίαν, καὶ ὁ ναὸς τοῦ θεοῦ αὐτῶν ἐγενήθη εἰς ἔδαφος,
καὶ αἱ πόλεις αὐτῶν ἐκρατήθησαν ὑπὸ τῶν ὑπεναντίων. [19]καὶ
νῦν ἐπιστρέψαντες ἐπὶ τὸν θεὸν αὐτῶν ἀνέβησαν ἐκ τῆς διασπορᾶς
οὗ διεσπάρησαν ἐκεῖ, καὶ κατέσχον τὴν Ἱερουσαλήμ, οὗ τὸ ἁγίασμα
αὐτῶν, καὶ κατῳκίσθησαν ἐν τῇ ὀρεινῇ, ὅτι ἦν ἔρημος. [20]καὶ
νῦν, δέσποτα κύριε, εἰ μέν ἐστιν ἀγνόημα ἐν τῷ λαῷ τούτῳ καὶ
ἁμαρτάνουσιν εἰς τὸν θεὸν αὐτῶν, καὶ ἐπισκεψόμεθα ὅ τι ἐστὶν
ἐν αὐτοῖς σκάνδαλον τοῦτο, καὶ ἀναβησόμεθα καὶ ἐκπολεμήσομεν
αὐτούς. [21]εἰ δὲ οὐκ ἔστιν ἀνομία ἐν τῷ ἔθνει αὐτῶν, παρελθέτω
δὴ ὁ κύριός μου, μήποτε ὑπερασπίσῃ ὁ κύριος αὐτῶν καὶ ὁ θεὸς
αὐτῶν ὑπὲρ αὐτῶν, καὶ ἐσόμεθα εἰς ὀνειδισμὸν ἐναντίον πάσης
τῆς γῆς. [22]καὶ ἐγένετο ὡς ἐπαύσατο Ἀχιὼρ λαλῶν τοὺς λόγους
τούτους, καὶ ἐγόγγυσε πᾶς ὁ λαὸς ὁ κυκλῶν τὴν σκηνὴν καὶ περιε-
στώς. καὶ εἶπαν οἱ μεγιστᾶνες Ὀλοφέρνου καὶ πάντες οἱ κατοι-
κοῦντες τὴν παραλίαν καὶ τὴν Μωὰβ συγκόψαι αὐτόν, [23]οὐ γὰρ
φοβηθησόμεθα ἀπὸ υἱῶν Ἰσραήλ· ἰδοὺ γὰρ λαὸς ἐν ᾧ οὐκ ἔστι

15. ἐν γῇ] γην X. — X.: τους εσεβων (III. 64. al.; τ. εν εσεβων 19. 108.) και παντας (κ. βασανιτας 58.; κ. παντας τους γαβαωνιτας 19. 108.) εξωλεθρ. — 16. ἀπὸ προς. 19. 23. 44. 55. 58. al. — 17. εως ου ουχ X. — ἦν μετ' αὐτῶν (μετ αυτων ην X.) τὰ ἀγ. II. III. X. 19. 23. 44. al.; vulgo ἦν τὰ ἀγ. μετ' α. — ὁ θεὸς αὐτῶν 58. Vet. Lat. Syr. — 18. εξολεθρ. X. — ουχ ιδιαν III. X. — 19. οτε ην X. — 21. εθνει τουτω παρελθατω X. — ὁ κύριος α. καὶ om. X. — εἰς ὄνειδος III. X. 19. 58. al. — 22. λαλῶν Ἀχιὼρ III. X. 58. 249. Vet. Lat. — κύκλῳ τῆς σκηνῆς περιεστώς III. 52. 64. al. Vet. Lat. Syr. — κ. περιεστώς om. X. — πάντες om. X. — 23. ἀπὸ προσώπου υἱῶν 58. 52. al., Vet. Lat. —

δύναμις οὐδὲ κράτος εἰς παράταξιν ἰσχυράν. [24]διὸ δὴ ἀναβησό-
μεθα, καὶ ἔσονται εἰς κατάβρωμα πάσης τῆς στρατιᾶς σου,
δέσποτα Ὀλοφέρνη.

VI. Καὶ ὡς κατέπαυσεν ὁ θόρυβος τῶν ἀνδρῶν τῶν κύκλῳ
τῆς συνεδρίας, καὶ εἶπεν Ὀλοφέρνης ὁ ἀρχιστράτηγος δυνάμεως
Ἀσσοὺρ πρὸς Ἀχιὼρ ἐναντίον παντὸς τοῦ δήμου ἀλλοφύλων καὶ
πρὸς πάντας υἱοὺς Μωάβ· [2]καὶ τίς εἶ σύ, Ἀχιώρ, καὶ οἱ μισθωτοὶ
τοῦ Ἐφραΐμ, ὅτι ἐπροφήτευσας ἐν ἡμῖν καθὼς σήμερον, καὶ εἶπας
τὸ γένος Ἰσραὴλ μὴ πολεμῆσαι, ὅτι ὁ θεὸς αὐτῶν ὑπερασπιεῖ
αὐτῶν; καὶ τίς ὁ θεὸς εἰ μὴ Ναβουχοδονόσορ; οὗτος ἀποστελεῖ τὸ
κράτος αὐτοῦ καὶ ἐξολοθρεύσει αὐτοὺς ἀπὸ προςώπου τῆς γῆς,
καὶ οὐ ῥύσεται αὐτοὺς ὁ θεὸς αὐτῶν· [3]ἀλλ' ἡμεῖς οἱ δοῦλοι αὐ-
τοῦ πατάξομεν αὐτοὺς ὡς ἄνθρωπον ἕνα, καὶ οὐχ ὑποστήσονται
τὸ κράτος τῶν ἵππων ἡμῶν. [4]κατακλύσομεν γὰρ αὐτοὺς ἐν αὐ-
τοῖς, καὶ τὰ ὄρη αὐτῶν μεθυσθήσεται ἐν τῷ αἵματι αὐτῶν, καὶ
τὰ πεδία αὐτῶν πληρωθήσεται νεκρῶν αὐτῶν· καὶ οὐκ ἀντιστήσεται
τὸ ἴχνος τῶν ποδῶν αὐτῶν κατὰ πρόσωπον ἡμῶν, ἀλλὰ ἀπωλείᾳ
ἀπολοῦνται, λέγει ὁ βασιλεὺς Ναβουχοδονόσορ ὁ κύριος πάσης τῆς
γῆς· εἶπε γάρ, οὐ ματαιωθήσεται τὰ ῥήματα τῶν λόγων αὐτοῦ.
[5]σὺ δὲ Ἀχιώρ, μισθωτὲ τοῦ Ἀμμών, ὃς ἐλάλησας τοὺς λόγους
τούτους ἐν ἡμέρᾳ ἀδικίας σου, οὐκ ὄψει ἔτι τὸ πρόσωπόν μου ἀπὸ
τῆς ἡμέρας ταύτης, ἕως οὗ ἐκδικήσω τὸ γένος τῶν ἐξ Αἰγύπτου.
[6]καὶ τότε διελεύσεται ὁ σίδηρος τῆς στρατιᾶς μου καὶ ὁ χαλκὸς
τῶν θεραπόντων μου τὰς πλευράς σου, καὶ πεσῇ ἐν τοῖς τραυ-
ματίαις αὐτῶν ὅταν ἐπιστρέψω. [7]καὶ ἀποκαταστήσουσί σε οἱ
δοῦλοί μου εἰς τὴν ὀρεινήν, καὶ θήσουσί σε ἐν μιᾷ τῶν πόλεων

---

24. εἰς κατάβρωσιν III. X. 23. 44. 55. 64. al.

VI. 1. συνεδρίας III. X.; vulgo συνεδρειας — καὶ ante εἶπεν om. II. 23. 44. al. — ὁ om. X. 55. 249. Co. — verba κ. πρὸς π. υ. Μωάβ (Ἀμμών 19. 108.) leguntur in II. X. 19. 108. post Ἀχιὼρ vs. 2. — 2. κ. τί σὺ Ἀχιὼρ κ. πάντες οἱ υἱοὶ Μωὰβ κ. οἱ μισθωτοί σου υἱῶν Ἀμμὼν 58. Vet. Lat. Syr. — Ἐφραΐμ] Ἀμμὼν 19. 108., cf. vs. 5. — ἐπροφήτευσας II. III. X. 23. al.; vulgo προεφήτευσας — τίς θεὸς X. 44. al. — αυτος εξαποστελει τ. κρ. α. κ. εξολεθρ. X. — 3. αλλα ημεις X. — ουχ υποστ. X. — 4. κατακλύσομεν 19. 55. 44. al.; καταπατήσομεν 52. 64. al.; vulgo κατακαύσομεν — ἐν αὐτοῖς om. X. 58. Vet. Lat. Syr. — πλησθησεται νεκρων κ. ουκ απαντησεται το ιχν. του ποδος X. — ναβ. ο βασ. X. — τῶν λόγων] τοῦ στόματος X. 19. 108. — 5. ως ελαλ. X. — οψη III. X. — 6. scripsi χαλκὸς ex emendatione; Syr. [illegible], Vet. Lat. lancea; cdd. λαὸς — 7. θησουσιν εν X. —

τῶν ἀναβάσεων, 8καὶ οὐκ ἀπολῇ ἕως οὗ ἐξολοϑρευϑῇς μετ᾽ αὐτῶν.
9καὶ εἴπερ ἐλπίζεις τῇ καρδίᾳ σου ὅτι οὐ ληφϑήσονται, μὴ συμ-
πεσέτω σου τὸ πρόςωπον. ἐλάλησα, καὶ οὐδὲν διαπεσεῖται τῶν
ῥημάτων μου. 10καὶ προςέταξεν Ὀλοφέρνης τοῖς δούλοις αὐτοῦ,
οἳ ἦσαν παρεστηκότες ἐν τῇ σκηνῇ αὐτοῦ, συλλαβεῖν τὸν Ἀχιὼρ
καὶ ἀποκαταστῆσαι αὐτὸν εἰς Βετυλούα καὶ παραδοῦναι εἰς χεῖρας
υἱῶν Ἰσραήλ. 11καὶ συνέλαβον αὐτὸν οἱ δοῦλοι αὐτοῦ καὶ ἤγαγον
αὐτὸν ἔξω τῆς παρεμβολῆς εἰς τὸ πεδίον, καὶ ἀπῆραν ἐκ μέσου
τῆς πεδινῆς εἰς τὴν ὀρεινήν, καὶ παρεγένοντο ἐπὶ τὰς πηγὰς αἳ
ἦσαν ὑποκάτω Βετυλούα. 12καὶ ὡς εἶδαν αὐτοὺς οἱ ἄνδρες τῆς
πόλεως ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους, ἀνέλαβον τὰ ὅπλα αὐτῶν
καὶ ἀπῆλϑον ἔξω τῆς πόλεως ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους· καὶ
πᾶς ἀνὴρ σφενδονητὴς διεκράτησαν τὴν ἀνάβασιν αὐτῶν καὶ ἔβα-
λον ἐν λίϑοις ἐπ᾽ αὐτούς. 13καὶ ὑποδύσαντες ὑποκάτω τοῦ ὄρους
ἔδησαν τὸν Ἀχιὼρ καὶ ἀφῆκαν ἐῤῥιμμένον ὑπὸ τὴν ῥίζαν τοῦ
ὄρους, καὶ ἀπῴχοντο πρὸς τὸν κύριον αὐτῶν. 14καταβάντες δὲ
υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐκ τῆς πόλεως αὐτῶν ἐπέστησαν αὐτῷ, καὶ λύσαντες
αὐτὸν ἀπήγαγον εἰς τὴν Βετυλούα, καὶ κατέστησαν αὐτὸν ἐπὶ
τοὺς ἄρχοντας τῆς πόλεως αὐτῶν, 15οἳ ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις
ἐκείναις Ὀζίας ὁ τοῦ Μιχὰ ἐκ τῆς φυλῆς Συμεὼν καὶ Χαβρεὶς
ὁ τοῦ Γοϑονιὴλ καὶ Χαρμεὶς υἱὸς Μελχιήλ. 16καὶ συνεκάλεσαν
πάντας τοὺς πρεσβυτέρους τῆς πόλεως· καὶ συνέδραμον πᾶς νεα-
νίσκος αὐτῶν καὶ αἱ γυναῖκες εἰς τὴν ἐκκλησίαν. καὶ ἔστησαν
τὸν Ἀχιὼρ ἐν μέσῳ παντὸς τοῦ λαοῦ αὐτῶν, καὶ ἐπηρώτησεν αὐ-
τὸν Ὀζίας τὸ συμβεβηκός. 17καὶ ἀποκριϑεὶς ἀπήγγειλεν αὐτοῖς
τὰ ῥήματα τῆς συνεδρίας Ὀλοφέρνου, καὶ πάντα τὰ ῥήματα ὅσα
ἐλάλησεν ἐν μέσῳ τῶν ἀρχόντων υἱῶν Ἀσσοὺρ, καὶ ὅσα ἐμεγα-
λοῤῥημόνησεν Ὀλοφέρνης εἰς τὸν οἶκον Ἰσραήλ. 18καὶ πεσόντες
ὁ λαὸς προςεκύνησαν τῷ ϑεῷ, καὶ ἐβόησαν λέγοντες· 19κύριε ὁ

---

8. εξολεϑρ. III. X. — 9. λημφϑ. X.; συλλημφϑ. III. 64. al. — συμπεσατω III. 58. — 10. ἐν τ. σκηνῇ α.] αυτω X. — παραδουναι αυτον X. — 11. αὐτὸν post ἤγαγον om. X. — εἰς τὰς πηγ. X. 74. — 12. εἶδον 19. 58. 44. al. — ἐπῆλϑον X. 55. — διεκράτησεν 58. 23. 44. 55. al. — ἔβαλλον III. X. 74. al. — 14. οἱ υἱοὶ III. X. 44. al. — αὐτῷ] ἐπ᾽ αὐτὸν III. 64. al. — ἐπὶ] εἰς III. 64. al.; πρὸς 58. — 15. οζειας X. — μειχα II. X.; χειμα III. — χαβρεις III. X. 55.; χαρβεις II.; alii χαβρις; vulgo αβρις — γοϑονιου X. — χαρμεις II. X.; χαλμεις III ; χαρμι 44. al.; vulgo χαρμις — υιος μελχειηλ II.; ο του σελλημ X. — 16. τῆς πόλεως] ισραηλ X. — γυναῖκες] γυν. καὶ τὰ παιδία αὐτῶν 58. Vet. Lat. Syr. — αὐτῶν post λαοῦ om. X. — οζειας X. — τί τὸ συμβ. 23. 44. al. — 17. εμεγαλορημ. III. X. — 18. κυριω τω ϑεω X. —

θεὸς τοῦ οὐρανοῦ, κάτιδε ἐπὶ τὰς ὑπερηφανείας αὐτῶν, καὶ ἐλέησον
τὴν ταπείνωσιν τοῦ γένους ἡμῶν, καὶ ἐπίβλεψον ἐπὶ τὸ πρόςωπον
τῶν ἡγιασμένων σοι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ. [20]καὶ παρεκάλεσαν τὸν
Ἀχιώρ, καὶ ἐπήνεσαν αὐτὸν σφόδρα. [21]καὶ παρέλαβεν αὐτὸν
Ὀζίας ἐκ τῆς ἐκκλησίας εἰς οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε πότον τοῖς
πρεσβυτέροις. καὶ ἐπεκαλέσαντο τὸν θεὸν Ἰσραὴλ εἰς βοήθειαν
ὅλην τὴν νύκτα ἐκείνην.

VII. Τῇ δ' ἐπαύριον παρήγγειλεν Ὀλοφέρνης πάσῃ τῇ
στρατιᾷ αὐτοῦ καὶ παντὶ τῷ λαῷ αὐτοῦ οἳ παρεγένοντο ἐπὶ τὴν
συμμαχίαν αὐτοῦ, ἀναζευγνύειν ἐπὶ Βετυλούα καὶ τὰς ἀναβάσεις
τῆς ὀρεινῆς προκαταλαμβάνεσθαι καὶ ποιεῖν πόλεμον πρὸς τοὺς
υἱοὺς Ἰσραήλ. [2]καὶ ἀνέζευξεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ πᾶς ἀνὴρ
δυνατὸς αὐτῶν· καὶ ἡ δύναμις αὐτῶν ἀνδρῶν πολεμιστῶν χιλιάδες
ἀνδρῶν πεζῶν ἑκατὸν ἑβδομήκοντα καὶ ἱππέων χιλιάδες δεκαδύο,
χωρὶς τῆς ἀποσκευῆς καὶ τῶν ἀνδρῶν οἳ ἦσαν πεζοὶ ἐν αὐτοῖς,
πλῆθος πολὺ σφόδρα. [3]καὶ παρενέβαλον ἐν τῷ αὐλῶνι πλησίον
Βετυλούα ἐπὶ τῆς πηγῆς, καὶ παρέτειναν εἰς εὖρος ἐπὶ Δωθαῒμ
ἕως Βελβαίμ, καὶ εἰς μῆκος ἀπὸ Βετυλούα ἕως Κυαμῶνος, ἥ ἐστιν
ἀπέναντι Ἐσδρηλών. [4]οἱ δὲ υἱοὶ Ἰσραήλ, ὡς εἶδον αὐτῶν τὸ
πλῆθος, ἐταράχθησαν σφόδρα, καὶ εἶπεν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον
αὐτοῦ· νῦν ἐκλείξουσιν οὗτοι τὸ πρόςωπον τῆς γῆς πάσης, καὶ οὔτε
τὰ ὄρη τὰ ὑψηλὰ οὔτε αἱ φάραγγες οὔτε οἱ βουνοὶ ὑποστήσονται
τὸ βάρος αὐτῶν. [5]καὶ ἀναλαβόντες ἕκαστος τὰ σκεύη τὰ πολεμικὰ
αὐτῶν καὶ ἀνακαύσαντες πυρὰς ἐπὶ τοὺς πύργους αὐτῶν ἔμενον
φυλάσσοντες ὅλην τὴν νύκτα ἐκείνην. [6]τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ
ἐξήγαγεν Ὀλοφέρνης πᾶσαν τὴν ἵππον αὐτοῦ κατὰ πρόςωπον τῶν
υἱῶν Ἰσραὴλ οἳ ἦσαν ἐν Βετυλούᾳ, [7]καὶ ἐπεσκέψατο τὰς ἀνα-
βάσεις τῆς πόλεως αὐτῶν, καὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων αὐτῶν

---

19. κάτιδε] ἐπίβλεψον X. 19. 108. — 20. addit Vet. Lat. in fine vs.: dicentes: quomodo visum fuerit deo de nobis, erit et tecum. — 21. οζειας X.

VII. 1. τη δε επ. X. — οἳ] και X. — Ἰσραὴλ καὶ ποιεῖν προφύλακας 19. 108. — 2. χειλιαδες πεζων οκτω κ. ιππων χειλιαδες ιβ' X. — ἀνδρῶν ante πεζῶν om. III. X. 23. 55. al. — πεζοὶ ἐν αὐτοῖς] ἐν αὐτοῖς παρεξοδευταὶ 58., Vet. Lat. cum eis comitantes — 3. ἐπὶ ante τῆς π. om. X. — δωθαειμ III. X. al. — εως III. X. 19. 55. al.; vulgo και εως — βελβαιμ II. III. 55. al.; αβελβαιμ X.; αβελμαειν 19. 108.; βελμεν 44. al.; vulgo βελθεμ — εσδρηλων 11. X.; vulgo εσδρηλωμ — 4. ειπον X. 44. al. — πλησιον αυτων X. — 5. πολεμικα αυτου X. — κ. ἀνακαύσαντες — αὐτῶν om. X. 248. — X. om. ὅλην et ἐκείνην — 6. προςωπον υιων X. — οι ησ. εν β. om. X. — 7. αυτων post υδατων om. X. 44. al. —

ἐφώδευσε καὶ προκατελάβετο αὐτάς, καὶ ἐπέστησεν αὐταῖς παρεμ-
βολὰς ἀνδρῶν πολεμιστῶν, καὶ αὐτὸς ἀνέζευξεν εἰς τὸν λαὸν αὐτοῦ.
8 καὶ προςελϑόντες αὐτῷ πάντες ἄρχοντες υἱῶν Ἡσαῦ καὶ πάντες
οἱ ἡγούμενοι τοῦ λαοῦ Μωὰβ καὶ οἱ στρατηγοὶ τῆς παραλίας
εἶπαν· 9 ἀκουσάτω δὴ λόγον ὁ δεσπότης ἡμῶν, ἵνα μὴ γένηται
ϑραῦσμα ἐν τῇ δυνάμει σου. 10 ὁ γὰρ λαὸς οὗτος τῶν υἱῶν
Ἰσραὴλ οὐ πέποιϑαν ἐπὶ τοῖς δόρασιν αὐτῶν, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς ὕψεσι
τῶν ὀρέων αὐτῶν, ἐν οἷς αὐτοὶ ἐνοικοῦσιν ἐν αὐτοῖς· οὐ γάρ ἐστιν
εὐχερὲς προςβῆναι ταῖς κορυφαῖς τῶν ὀρέων αὐτῶν. 11 καὶ νῦν,
δέσποτα, μὴ πολέμει πρὸς αὐτοὺς καϑὼς γίνεται πόλεμος παρα-
τάξεως, καὶ οὐ πεσεῖται ἐκ τοῦ λαοῦ σου ἀνὴρ εἷς. 12 ἀνάμεινον
ἐπὶ τῆς παρεμβολῆς σου, διαφυλάσσων πάντα ἄνδρα ἐκ τῆς δυνά-
μεώς σου, καὶ ἐπικρατησάτωσαν οἱ παῖδές σου τῆς πηγῆς τοῦ
ὕδατος ἣ ἐκπορεύεται ἐκ τῆς ῥίζης τοῦ ὄρους, 13 διότι ἐκεῖϑεν
ὑδρεύονται πάντες οἱ κατοικοῦντες Βετυλούα, καὶ ἀνελεῖ αὐτοὺς
ἡ δίψα, καὶ ἐκδώσουσι τὴν πόλιν αὐτῶν· καὶ ἡμεῖς καὶ ὁ λαὸς
ἡμῶν ἀναβησόμεϑα ἐπὶ τὰς πλησίον κορυφὰς τῶν ὀρέων καὶ
παρεμβαλοῦμεν ἐπ' αὐταῖς εἰς προφυλακὴν τοῦ μὴ ἐξελϑεῖν ἐκ
τῆς πόλεως ἄνδρα ἕνα. 14 καὶ τακήσονται ἐν τῷ λιμῷ αὐτοὶ καὶ
αἱ γυναῖκες αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ πρὶν ἐλϑεῖν τὴν ῥομ-
φαίαν ἐπ' αὐτοὺς καταστρωϑήσονται ἐν ταῖς πλατείαις τῆς
οἰκήσεως αὐτῶν, 15 καὶ ἀνταποδώσεις αὐτοῖς ἀνταπόδομα πονηρὸν
ἀνϑ' ὧν ἐστασίασαν καὶ οὐκ ἀπήντησαν τῷ προςώπῳ σου ἐν εἰρήνῃ.
16 καὶ ἤρεσαν οἱ λόγοι αὐτῶν ἐνώπιον Ὀλοφέρνου καὶ ἐνώπιον πάν-
των τῶν ϑεραπόντων αὐτοῦ, καὶ συνέταξαν ποιεῖν καϑὼς ἐλάλησαν.
17 καὶ ἀπῆρε παρεμβολὴ υἱῶν Ἀμμὼν, καὶ μετ' αὐτῶν χιλιάδες
πέντε υἱῶν Ἀσσοὺρ, καὶ παρενέβαλον ἐν τῷ αὐλῶνι, καὶ προκατε-
λάβοντο τὰ ὕδατα καὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων τῶν υἱῶν Ἰσραήλ.
18 καὶ ἀνέβησαν υἱοὶ Ἡσαῦ καὶ οἱ υἱοὶ Ἀμμὼν καὶ παρενέβαλον
ἐν τῇ ὀρεινῇ ἀπέναντι Δωϑαῒμ, καὶ ἀπέστειλαν ἐξ αὐτῶν πρὸς
νότον καὶ ἀπηλιώτην ἀπέναντι Ἐγρεβὴλ, ἥ ἐστι πλησίον Χοὺς,

αυταις ανδρας πολεμιστας X. — 8. αρχοντες υιων II. III. X. 55.; vulgo οι αρχ. των υ. — της ante παραλ. om. X. — 10. πεποίϑασιν 19. 23. 44. al.; πέποιϑεν 58. — αὐτῶν ante ἐν οἷς om. III. X. 19. 58. al. — προςαναβῆναι 58. — 11. πρὸς αὐτοὺς] μετ αυτων X. — 12. ἀνάμεινον] ἀλλὰ μεῖνον 58. Vet. Lat. Syr. — 13. οτι X. 58. 19. 108. — ενοικουντες X. — πολιν αυτων II. III. X. 44. 55. 58. al.; vulgo π. εαυτων — επ αυτας εις την προφ. X. — 15. ουχ υπηντησαν III. 249.; ουχ υπηκουσαν 52. 64. al. — 16. ολοφερνους hic et vs. 26. X. — συνεταξεν III. X. 55. 58. al. Vet. Lat. Syr. — καϑα III. X. 55. 58. al. — 17. Ἀμμὼν] Μωὰβ 19. 108. Vet. Lat. Syr., cf. vs. 18. — προκατελαβον X. — 18. οι υιοι ησ. III. X. 44. al. — δωϑαειμ III. X. — εγρεβηλ II. X. 23. al.; vulgo εκρεβηλ, 19. 108.: ακραβηλ — χοὺς] ουζ 19. 108. —

ἥ ἐστιν ἐπὶ τοῦ χειμάῤῥου Μοχμούρ. καὶ ἡ λοιπὴ στρατιὰ τῶν
Ἀσσυρίων παρενέβαλον ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ ἐκάλυψαν πᾶν τὸ πρός-
ωπον τῆς γῆς· καὶ αἱ σκηναὶ καὶ αἱ ἀπαρτίαι αὐτῶν κατεστρα-
τοπέδευσαν ἐν ὄχλῳ πολλῷ καὶ ἦσαν εἰς πλῆϑος πολὺ σφόδρα.
19 καὶ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἀνεβόησαν πρὸς κύριον ϑεὸν αὐτῶν, ὅτι
ὠλιγοψύχησε τὸ πνεῦμα αὐτῶν, ὅτι ἐκύκλωσαν πάντες οἱ
ἐχϑροὶ αὐτῶν καὶ οὐκ ἦν διαφυγεῖν ἐκ μέσου αὐτῶν. 20 καὶ
ἔμεινε κύκλῳ αὐτῶν πᾶσα παρεμβολὴ Ἀσσούρ, οἱ πεζοὶ καὶ
τὰ ἅρματα καὶ οἱ ἱππεῖς αὐτῶν, ἡμέρας τριακοντατέσσαρας.
καὶ ἐξέλιπε πάντας τοὺς κατοικοῦντας Βετυλούα πάντα τὰ
ἀγγεῖα αὐτῶν τῶν ὑδάτων. 21 καὶ οἱ λάκκοι ἐξεκενοῦντο, καὶ
οὐκ εἶχον πιεῖν εἰς πλησμονὴν ὕδωρ ἡμέραν μίαν, ὅτι ἐν μέτρῳ
ἐδίδοσαν αὐτοῖς πιεῖν. 22 καὶ ἠϑύμησεν τὰ νήπια αὐτῶν, καὶ αἱ
γυναῖκες καὶ οἱ νεανίσκοι ἐξέλιπον ἀπὸ τῆς δίψης, καὶ ἔπιπτον ἐν
ταῖς πλατείαις τῆς πόλεως καὶ ἐν ταῖς διόδοις τῶν πυλῶν, καὶ
οὐκ ἦν κραταίωσις ἔτι ἐν αὐτοῖς. 23 καὶ ἐπισυνήχϑησαν πᾶς ὁ
λαὸς ἐπὶ Ὀζίαν καὶ τοὺς ἄρχοντας τῆς πόλεως, οἱ νεανίσκοι καὶ
αἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδία, καὶ ἀνεβόησαν φωνῇ μεγάλῃ καὶ εἶπαν
ἐναντίον πάντων τῶν πρεσβυτέρων· 24 κρίναι ὁ ϑεὸς ἀναμέσον ὑμῶν
καὶ ἡμῶν, ὅτι ἐποιήσατε ἐν ἡμῖν ἀδικίαν μεγάλην οὐ λαλήσαντες
εἰρηνικὰ μετὰ τῶν υἱῶν Ἀσσούρ. 25 καὶ νῦν οὐκ ἔστι βοηϑὸς
ἡμῶν, ἀλλὰ πέπρακεν ἡμᾶς ὁ ϑεὸς εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν τοῦ κα-
ταστρωϑῆναι ἐναντίον αὐτῶν ἐν δίψῃ καὶ ἀπωλείᾳ μεγάλῃ. 26 καὶ
νῦν ἐπικαλέσασϑε αὐτοὺς καὶ ἔκδοσϑε τὴν πόλιν πᾶσαν εἰς προ-
νομὴν τῷ λαῷ Ὀλοφέρνου καὶ πάσῃ τῇ δυνάμει αὐτοῦ. 27 κρεῖσ-
σον γὰρ ἡμῖν γενηϑῆναι αὐτοῖς εἰς διαρπαγήν· ἐσόμεϑα γὰρ εἰς
δούλους καὶ ζήσεται ἡ ψυχὴ ἡμῶν, καὶ οὐκ ὀψόμεϑα τὸν ϑάνατον
τῶν νηπίων ἡμῶν ἐν ὀφϑαλμοῖς ἡμῶν καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ

χιμαρρου μουχμουρ X. — επεκαλυψαν X. — πᾶν om. X. 44. 58. — απαρτειαι α. κατεστρατοπαιδευσαν X. — 19. κύριον τὸν ϑ. X. 58. 23. 44. al. — ἐκύκλωσαν αὐτοὺς III. 44. al. Vet. Lat. Syr. — 20. τὰ ante ἅρματα om. II. X. 55. — 19. 108.: ἡμ. δεκατέσσαρας κ. μῆνα ἕνα, Syr. Vet. Lat. c. Germ. 15. diebus quatuor et mensibus duobus, Vulg. per dies viginti — αγγια III. X. — 21. λάκκοι κ. οἱ λακκίσκοι αὐτῶν 58., Vet. Lat. putei et cisternae — 22. ἠϑύμησεν II. III. X. 55. 249.; vulgo ἠϑύμησαν — post γυναῖκες delevi αὐτῶν, abest a II. III. X. 19. 55. 58. al. — πυλῶν] οδων X. — κραταίωσις ἔτι] ἔτι ἰσχὺς 58. — 23. οζειαν κ. επι τους X. — X. om. καὶ ante ἀνεβόησαν — ἐβόησαν III. 19. 44. al. — πάντων om. II. 44. al. — 24. υμων κ. ἡμῶν II. X. 23. 58. al. Vet. Lat.; vulgo ἡμῶν κ. ὑμῶν — μὴ λαλήσαντες 58. 19. 108. — μετα υιων III. X. 55. 64. 108. — 25. ὁ βοηϑὸς ἡμῶν II. 23. al.; βοηϑῶν ἡμῖν X.; ὁ βοηϑῶν ἡμῖν 58. 108. — 27. ἡμῖν] ἡμᾶς III. X. 64. al. — post διαρπαγήν addunt 52. 64. al. ἢ ἀποϑανεῖν ἐν δίψῃ —

τέκνα ἡμῶν ἐκλειπούσας τὰς ψυχὰς αὐτῶν. [28]μαρτυρόμεϑα ὑμῖν
τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὸν ϑεὸν ἡμῶν καὶ κύριον τῶν πα-
τέρων ἡμῶν, ὃς ἐκδικεῖ ἡμᾶς κατὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν καὶ κατὰ
τὰ ἁμαρτήματα τῶν πατέρων ἡμῶν, ἵνα μὴ ποιήσῃ κατὰ τὰ
ῥήματα ταῦτα ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ σήμερον. [29]καὶ ἐγένετο κλαυϑμὸς
μέγας ἐν μέσῳ τῆς ἐκκλησίας πάντων ὁμοϑυμαδὸν, καὶ ἐβόησαν
πρὸς κύριον τὸν ϑεὸν φωνῇ μεγάλῃ. [30]καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς
Ὀζίας· ϑαρσεῖτε, ἀδελφοὶ, διακαρτερήσωμεν ἔτι πέντε ἡμέρας ἐν
αἷς ἐπιστρέψει κύριος ὁ ϑεὸς ἡμῶν τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς, οὐ
γὰρ ἐγκαταλείψει ἡμᾶς εἰς τέλος. [31]ἐὰν δὲ διέλϑωσιν αὗται καὶ
μὴ ἔλϑῃ ἐφ' ἡμᾶς βοήϑεια, ποιήσω κατὰ τὰ ῥήματα ὑμῶν.
[32]καὶ ἐσκόρπισε τὸν λαὸν εἰς τὴν ἑαυτοῦ παρεμβολὴν, καὶ ἐπὶ τὰ
τείχη καὶ τοὺς πύργους τῆς πόλεως αὐτῶν ἀπῆλϑον, καὶ τὰς γυ-
ναῖκας καὶ τὰ τέκνα εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν ἀπέστειλεν. καὶ ἦσαν
ἐν ταπεινώσει πολλῇ ἐν τῇ πόλει.

VIII. Καὶ ἤκουσεν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις Ἰουδὶϑ, ϑυγά-
τηρ Μεραρὶ υἱοῦ Ὢξ υἱοῦ Ἰωσὴφ υἱοῦ Ὀζιὴλ υἱοῦ Ἐλκία υἱοῦ
Ἀνανίου υἱοῦ Γεδεὼν υἱοῦ Ῥαφαῒν υἱοῦ Ἀχιτὼβ υἱοῦ Ἠλιοὺ υἱοῦ
Χελκίου υἱοῦ Ἐλιὰβ υἱοῦ Ναϑαναὴλ υἱοῦ Σαλαμιὴλ υἱοῦ Σαρα-
σαδαῒ υἱοῦ Ἰσραήλ. [2]καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς Μανασσῆς τῆς φυλῆς
αὐτῆς καὶ τῆς πατριᾶς αὐτῆς, καὶ ἀπέϑανεν ἐν ἡμέραις ϑερισμοῦ
κριϑῶν· [3]ἐπέστη γὰρ ἐπὶ τοῦ δεσμεύοντος τὸ δράγμα ἐν τῷ πεδίῳ,
καὶ ὁ καύσων ἦλϑεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν
κλίνην καὶ ἐτελεύτησεν ἐν Βετυλούᾳ τῇ πόλει αὐτοῦ, καὶ ἔϑαψαν
αὐτὸν μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν τῷ ἀγρῷ τῷ ἀναμέσον Δωϑαῒμ
καὶ Βαλαμών. [4]καὶ ἦν Ἰουδὶϑ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆς χηρεύουσα ἔτη

28. διαμαρτυρομεϑα X. 58. — ὅς] ως X. 58. Ald. — μὴ ante ποιήσῃ om. X. 23.; Vet. Lat. ut faciatis, Vulg. ut iam tradatis civitatem in manu militiae Holofernis — 29. εμμεσω III. X. — 30. οζειας III. X. — ἡμ. πέντε X. 58. Vet. Lat. — 32. λαὸν ἕκαστον 58. Vet. Lat. Syr. — οικους εαυτων X. — ἀπέστειλεν II. X. 55. 19. 108.; ἀπέλυσε 58.; vulgo ἐξαπέστειλε, ἀπέστειλαν III. 23. 44. al.; ἐξαπέστειλαν 64. al.

VIII. 1. κ. ἤκουσεν] κ. ην εν τη πολει κατοικουσα 58. Vet. Lat. Syr. — εν ταις ημ. εκ. X. — ιουδειϑ III. X. 58. al. — μεραρει III. X. 58. — οζειηλ II. III. X. — ελκεια III. X. — verba υἱοῦ Ἀνανίου υ. Γ. υ. Ῥ. υ. Ἀ. recepi ex III. X. 23. 52. al., Vet. Lat. Syr.; absunt a II. al. — ραφαειν X. — αχιτωβ X. 19. 108. Vet. Lat. Syr.; vulgo ακιϑων — ηλειου II. III. X. — Ἐλιὰβ] εναβ X., Vet. Lat. Enar — σαμαμιηλ X. — σαρισαδαι X. — 2. εκ της φυλ. X. — 3. επι τους δεσμευοντας III. X. 19. 44. 55. 64. al. — τα δραγματα III. X. 19. 58. 64. al. — κλινην αυτου III. 19. 23. 55. 71. al.; X. om. verba κ. επεσεν επι την κλινην — δωϑαειμ III. X. — βαλαμων II. III. X. 23. 55. al.; vulgo βελαμων —

τρία καὶ μῆνας τέσσαρας. [5]καὶ ἐποίησεν ἑαυτῇ σκηνὴν ἐπὶ τοῦ
δώματος τοῦ οἴκου αὐτῆς, καὶ ἐπέϑηκεν ἐπὶ τὴν ὀσφὺν αὐτῆς
σάκκον, καὶ ἦν ἐπ' αὐτῆς τὰ ἱμάτια τῆς χηρεύσεως αὐτῆς· [6]καὶ
ἐνήστευεν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς χηρεύσεως αὐτῆς χωρὶς προσαβ-
βάτων καὶ σαββάτων καὶ προνουμηνιῶν καὶ νουμηνιῶν καὶ ἑορτῶν
καὶ χαρμοσυνῶν οἴκου Ἰσραήλ. [7]καὶ ἦν καλὴ τῷ εἴδει καὶ ὡραία
τῇ ὄψει σφόδρα. καὶ ὑπελείπετο αὐτῇ Μανασσῆς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς
χρυσίον καὶ ἀργύριον καὶ παῖδας καὶ παιδίσκας καὶ κτήνη καὶ
ἀγρούς, καὶ ἔμενεν ἐπ' αὐτῶν. [8]καὶ οὐκ ἦν ὃς ἐπήνεγκεν αὐτῇ
ῥῆμα πονηρόν, ὅτι ἐφοβεῖτο τὸν ϑεὸν σφόδρα. [9]καὶ ἤκουσε τὰ
ῥήματα τοῦ λαοῦ τὰ πονηρὰ ἐπὶ τὸν ἄρχοντα, ὅτι ὠλιγοψύχησαν
ἐπὶ τῇ σπάνει τῶν ὑδάτων· καὶ ἤκουσε πάντας τοὺς λόγους Ἰουδὶϑ
οὓς ἐλάλησε πρὸς αὐτοὺς Ὀζίας, ὡς ὤμοσεν αὐτοῖς παραδώσειν
τὴν πόλιν μετὰ ἡμέρας πέντε τοῖς Ἀσσυρίοις. [10]καὶ ἀποστείλασα
τὴν ἅβραν αὐτῆς τὴν ἐφεστῶσαν πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτῆς
ἐκάλεσεν Ὀζίαν καὶ Χαβρὶν καὶ Χαρμὶν τοὺς πρεσβυτέρους τῆς
πόλεως αὐτῆς. [11]καὶ ἦλϑον πρὸς αὐτήν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς·
Ἀκούσατε δή μου, ἄρχοντες τῶν κατοικούντων ἐν Βετυλούᾳ,
ὅτι οὐκ εὐϑὴς ὁ λόγος ὑμῶν ὃν ἐλαλήσατε ἐναντίον τοῦ λαοῦ ἐν
τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, καὶ ἐστήσατε τὸν ὅρκον ὃν ἐλαλήσατε ἀναμέσον
τοῦ ϑεοῦ καὶ ὑμῶν, καὶ εἴπατε ἐκδώσειν τὴν πόλιν τοῖς ἐχϑροῖς
ἡμῶν, ἐὰν μὴ ἐν αὐταῖς ἐπιστρέψῃ ὁ κύριος βοηϑῆσαι ἡμῖν.
[12]καὶ νῦν τίνες ἐστὲ ὑμεῖς οἳ ἐπειράσατε τὸν ϑεὸν ἐν τῇ ἡμέρᾳ
τῇ σήμερον, καὶ ἵστασϑε ὑπὲρ τοῦ ϑεοῦ ἐν μέσῳ υἱῶν ἀνϑρώπων;
[13]καὶ νῦν κύριον παντοκράτορα ἐξετάζετε, καὶ οὐϑὲν ἐπιγνώσεσϑε

5. επ αυτη τα X. 19. 44. al. — 6. ενηστευσεν III. X. 23. 55. Co. Ald.; vulgo ενηστευε — της χηρευσεως III. X. 55. 64. al.; vulgo της om. — χωρὶς προσαββ. Vet. Lat. praeter coenam puram — X. om. και ante εορτων — χαρμοσυνων και μνημοσυνων 58. Syr., Vet. Lat. et memoriae — 7. ὄψει καὶ σοφὴ τῇ καρδίᾳ καὶ ἀγαϑὴ ἐν συνέσει καὶ ἦν πλουσία σφόδρα ὅτι ὑπελ. 58. Vet. Lat. Syr. — ο ανηρ αυτης μανασσης X. 19. 108. — εμεινεν III. X. 19. 108. 23. 44. — επ αυτοις 19. 108. — 9. ωλιγοψυχησεν III. 19. 108. 248. — ἐπὶ τῇ] εν τη III. X. 19. 58. al. — σπανια 19. 108. — ιουδειϑ (III. X. 23.) legitur ante πάντας in III. 19. 23. 44. al. — οζειας III. X. — 58. Syr.: ὡς ἐνωτήσατο (lege ἐνωτίσ.) καὶ (Vet. Lat.) ὤμοσεν αὐτοῖς μετὰ πέντε ἡμέρας παραδώσειν τὴν πόλιν τοῖς υἱοῖς Ἀσσούρ. — 10. ὑπάρχουσιν αὐτῆς] ὑπ. αὐτῇ X. 108. 44. al.; ταμείοις αὐτῆς 58. — Ὀζίαν καὶ om. II. III. X. 19. al. — χαβρειν X. — χαρμειν X.

11. κατοικ. βαιτυλουα III. X. 19. al. — ορκον τουτον ον III. 19. 23. al. — βοηϑῆσαι] βοηϑεῖν X.; βοήϑειαν II. 19. 44. 55. al.; εἰς βοήϑειαν ἐφ' 58. Vet. Lat. Syr. — ἡμῖν] ὑμῖν III. X. 249. Ald. — 12. ἵστατε II. III. X. 55. al. — 13. κ. νοῦν κυρίου παντοκράτορος πειράζετε κ. οὐϑεὶς γνώσεται ἕ. τ. αἰ. 58. Vet. Lat. Syr. —

ἕως τοῦ αἰῶνος, [14]ὅτι βάθος καρδίας ἀνθρώπου οὐχ εὑρήσετε, καὶ
λόγους τῆς διανοίας αὐτοῦ οὐ διαλήψεσθε· καὶ πῶς τὸν θεὸν ὃς
ἐποίησε τὰ πάντα ταῦτα ἐρευνήσετε, καὶ τὸν νοῦν αὐτοῦ ἐπιγνώ-
σεσθε, καὶ τὸν λογισμὸν αὐτοῦ κατανοήσετε; μηδαμῶς, ἀδελφοί·
μὴ παροργίζετε κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν, [15]ὅτι ἐὰν μὴ βούληται ἐν
ταῖς πέντε ἡμέραις βοηθῆσαι ἡμῖν, αὐτὸς ἔχει τὴν ἐξουσίαν ἐν
αἷς θέλει σκεπάσαι ἡμέραις, ἢ καὶ ὀλοθρεῦσαι ἡμᾶς πρὸ προς-
ώπου τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν. [16]ὑμεῖς δὲ μὴ ἐνεχυράζετε τὰς βουλὰς
κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, ὅτι οὐχ ὡς ἄνθρωπος ὁ θεὸς ἀπειληθῆναι,
οὐδὲ ὡς υἱὸς ἀνθρώπου διαρτηθῆναι. [17]διόπερ ἀναμένοντες τὴν
παρ' αὐτοῦ σωτηρίαν ἐπικαλεσώμεθα αὐτὸν εἰς βοήθειαν ἡμῶν,
καὶ εἰσακούσεται τῆς φωνῆς ἡμῶν ἐὰν ᾖ αὐτῷ ἀρεστόν. [18]ὅτι
οὐκ ἀνέστη ἐν ταῖς γενεαῖς ἡμῶν, οὐδέ ἐστιν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ
σήμερον οὔτε φυλὴ οὔτε πατριὰ οὔτε δῆμος οὔτε πόλις ἐξ ἡμῶν
οἳ προσκυνοῦσι θεοῖς χειροποιήτοις, καθάπερ ἐγένετο ἐν ταῖς πρό-
τερον ἡμέραις, [19]ὧν χάριν ἐδόθησαν εἰς ῥομφαίαν καὶ εἰς διαρ-
παγὴν οἱ πατέρες ἡμῶν, καὶ ἔπεσον πτῶμα μέγα ἐνώπιον τῶν
ἐχθρῶν ἡμῶν. [20]ἡμεῖς δὲ ἕτερον θεὸν οὐκ ἔγνωμεν πλὴν αὐτοῦ·
ὅθεν ἐλπίζομεν ὅτι οὐχ ὑπερόψεται ἡμᾶς, οὐδ' ἀπὸ τοῦ γένους
ἡμῶν. [21]ὅτι ἐν τῷ ληφθῆναι ἡμᾶς οὕτως κλιθήσεται πᾶσα ἡ
Ἰουδαία, καὶ προνομευθήσεται τὰ ἅγια ἡμῶν, καὶ ζητήσει τὴν
βεβήλωσιν αὐτῶν ἐκ τοῦ στόματος ἡμῶν, [22]καὶ τὸν φόνον τῶν
ἀδελφῶν ἡμῶν καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν τῆς γῆς καὶ τὴν ἐρήμωσιν

---

14. εὑρεθήσεται 58. Vet. Lat. Syr. — λόγους] διαλογισμοὺς 58. Vet. Lat. Syr. — διαλήψεσθε III. 19. 44. 55. 64. al.; καταλημψεσθε X.; καταληφθησετε (!) 58.; vulgo λήψεσθε — τὰ ante πάντα om. III. X. 58. 248. Co. Ald. — εραυνατε X. — 15. verba ὅτι ἐὰν — βοηθ. ἡμῖν desunt in 58., qui dein ita: — σκεπάσαι ἡμᾶς καὶ ὀλοθρεῦσαι πρὸ — . — ολεθρευσαι III. X. — 16. 58. om. verba ὅτι οὐχ — διαρτηθ. — διαρτηθῆναι recepi ex 19. 23. 44. 55. al., cf. Num. 23, 19.; vulgo διαιτηθῆναι — ουδ ως υιος X. — 17. διόπερ ἀναμ.] ἀναμ. δὲ 58. — φωνῆς] δεήσεως 19. 23. 44. 55. al., cf. 9, 12. — 18. 19. om. 58. — ουτε πολις ουτε δημος X. — 19. επεσαν X. — εχθρ. αυτων 44. al., Vet. Lat. Syr. — 20. ἡμεῖς δὲ ἕτ. θ.] ἕτερον γὰρ θεὸν 58. — ἔγνωμεν III. X. 52. 55. 58. al.; ἐγνώκαμεν 23. 44. al.; vulgo ἐπέγνωμεν — ουδε απο τ. εθνους ημ. X.; οὐδὲ τὸ γένος ἡμ. 19. 108.; οὐδ' ἀποστήσει τὸ σωτήριον ἔλεος αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ γένους 58., Vet. Lat. nec auferet salvationem et misericordiam suam a nobis et a genere nostro — 21. ἐν γὰρ τῷ ληφθῆναι ἡμᾶς ληφθήσεται πᾶσα 58. Vet. Lat. Syr. — λημφθηναι III. X. — κλιθήσεται 19. 23. 44. 64. al., sed male in pluribus l. scriptum est κληθ.; vulgo καθήσεται. Thilo Acta Thomae p. 16. coniecit παυθήσεται, mallem καυθήσεται, si coniecturae locus est — verba κ. ζητήσει κτλ. usque ad finem vs. 25. om. 58. — ἐκζητήσει III. 64. al.; ἐκζητ. κύριος X. 19. 108. Vet. Lat. — στόματος] αἵματος II. III. X. 55. 19. 108. Vet. Lat. Syr. — ἡμῶν] παντων X. —

τῆς κληρονομίας ἡμῶν ἐπιστρέψει εἰς κεφαλὴν ἡμῶν ἐν τοῖς
ἔϑνεσιν οὗ ἐὰν δουλεύσωμεν ἐκεῖ, καὶ ἐσόμεϑα εἰς πρόςκομμα καὶ
εἰς ὄνειδος ἐναντίον τῶν κτωμένων ἡμᾶς· 23 ὅτι οὐ κατευϑυνϑή-
σεται ἡ δουλεία ἡμῶν εἰς χάριν, ἀλλ' εἰς ἀτιμίαν ϑήσει αὐτὴν
κύριος ὁ ϑεὸς ἡμῶν. 24 καὶ νῦν, ἀδελφοί, ἐπιδειξώμεϑα τοῖς ἀδελ-
φοῖς ἡμῶν, ὅτι ἐξ ἡμῶν κρέμαται ἡ ψυχὴ αὐτῶν, καὶ τὰ ἅγια
καὶ ὁ οἶκος καὶ τὸ ϑυσιαστήριον ἐπεστήρισται ἐφ' ἡμῖν. 25 παρὰ
ταῦτα πάντα εὐχαριστήσωμεν κυρίῳ τῷ ϑεῷ ἡμῶν, ὃς πειράζει
ἡμᾶς καϑὰ καὶ τοὺς πατέρας ἡμῶν. 26 μνήσϑητε ὅσα ἐποίησε
μετὰ Ἀβραάμ, καὶ ὅσα ἐπείρασε τὸν Ἰσαάκ, καὶ ὅσα ἐγένετο τῷ
Ἰακὼβ ἐν Μεσοποταμίᾳ τῆς Συρίας ποιμαίνοντι τὰ πρόβατα Λά-
βαν τοῦ ἀδελφοῦ τῆς μητρὸς αὐτοῦ. 27 ὅτι οὐ καϑὼς ἐκείνους
ἐπύρωσεν εἰς ἐτασμὸν τῆς καρδίας αὐτῶν, καὶ ἡμᾶς οὐκ ἐξεδίκη-
σεν, ἀλλ' εἰς νουϑέτησιν μαστιγοῖ κύριος τοὺς ἐγγίζοντας αὐτῷ.

28 Καὶ εἶπε πρὸς αὐτὴν Ὀζίας· πάντα ὅσα εἶπας ἐν ἀγαϑῇ
καρδίᾳ ἐλάλησας, καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἀντιστήσεται τοῖς λόγοις σου.
29 ὅτι οὐκ ἐν τῇ σήμερον ἡ σοφία σου πρόδηλός ἐστιν, ἀλλὰ ἀπ'
ἀρχῆς ἡμερῶν σου ἔγνω πᾶς ὁ λαὸς τὴν σύνεσίν σου, καϑότι
ἀγαϑόν ἐστι τὸ πλάσμα τῆς καρδίας σου. 30 ἀλλ' ὁ λαὸς ἐδίψησε
σφόδρα, καὶ ἠνάγκασαν ποιῆσαι ἡμᾶς καϑὰ ἐλαλήσαμεν αὐτοῖς,
καὶ ἐπαγαγεῖν ὅρκον ἐφ' ἡμᾶς ὃν οὐ παραβησόμεϑα. 31 καὶ νῦν
δεήϑητι περὶ ἡμῶν, ὅτι γυνὴ εὐσεβὴς εἶ, καὶ ἀποστελεῖ κύριος τὸν
ὑετὸν εἰς πλήρωσιν τῶν λάκκων ἡμῶν, καὶ οὐκ ἐκλείψομεν ἔτι.
32 καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς Ἰουδίϑ· ἀκούσατέ μου, καὶ ποιήσω πρᾶγμα
ὃ ἀφίξεται εἰς γενεὰς γενεῶν υἱοῖς τοῦ γένους ἡμῶν. 33 ὑμεῖς

---

24. αδελφοις αυτων X. — επεστηρισται recepi ex II. X. 55.; III. επιστηρισαι, vulgo επεστηρικται — 25. παρὰ] διὰ 19. 108. — παντα ταυτα X. 55. al. — 26. ἐποίησεν ὁ ϑεὸς ἡμῶν μετὰ 58. — ἐποίησε τῷ Ἰσ. 19.; ὅσα ἐπείρ. τὸν om. 58. Vet. Lat. Syr. — ποιμαίνοντος (+ αὐτοῦ III.) X. 23. 44. 55. al. — πρόβατα] ϑρέμματα 58., Vet. Lat. pecora — 27. τῆς ante καρδίας om. X. 58. al. — οὐκ εἰς ἐκδίκησιν 58. Vet. Lat. Syr. — νουϑεσίαν 58. 243. al.

28. οζειας III. X. — ἐν ἀγαϑῇ III. X. 19. 23. 44. 55. 58. al.; vulgo ἐν om. — 29. X.: εν τη σημεριμνη (! scribe σημερινῇ); 58. Vet. Lat. Syr.: ἐκ τῆς σήμερον ἡμέρας — καϑότι — καρδ. σου om. 58. — 30. αλλα III. X. — δεδιψηκεν III. X. 19. 23. 55. 58. al. — ηναγκασεν III. X. 23. 44. al. — ημας ποιησαι III. X. 19. 44. 58. al. — επαγαγειν X. 19. 23. 44. 55. al.; επηγαγεν III.; vulgo male απαγαγειν — εφ ημας ορκον II. III. X. 23. 44. 55. al. — 31. ὑπὲρ ἡμῶν κ. τάχα εἰςακούσεται ὁ ϑεὸς ἡμῶν ὅτι 58. Vet. Lat. Syr. — ϑεοσεβὴς 58. Syr., Vet. Lat. sancta — ει συ X. — κύριος] ημιν X. — σακκων (!) X. — ἔτι om. X. — 32. πρᾶγμα σοφίας 58. Vet. Lat. Syr. — τοις υιοις X. 19. 108. — 33. ὑμεῖς γὰρ 58. Vet. Lat.; καὶ ὑμεῖς 19. 108. —

στήσεσθε ἐπὶ τῆς πύλης τὴν νύκτα ταύτην, καὶ ἐξελεύσομαι ἐ
μετὰ τῆς ἅβρας μου, καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις μεθ' ἃς εἴπατε πα
δώσειν τὴν πόλιν τοῖς ἐχθροῖς ἡμῶν, ἐπισκέψεται κύριος
Ἰσραὴλ ἐν χειρί μου. 34 ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐξερευνήσετε τὴν πρᾶ
μου, οὐ γὰρ ἐρῶ ὑμῖν ἕως τοῦ τελεσθῆναι ἃ ἐγὼ ποιῶ. 35
εἶπεν Ὀζίας καὶ οἱ ἄρχοντες πρὸς αὐτήν· πορεύου εἰς εἰρή
καὶ κύριος ὁ θεὸς ἔμπροσθέν σου εἰς ἐκδίκησιν τῶν ἐχθρῶν ἡμ
36 καὶ ἀποστρέψαντες ἐκ τῆς σκηνῆς ἐπορεύθησαν ἐπὶ τὰς δ
τάξεις αὐτῶν.

IX. Ἰουδὶθ δὲ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον, καὶ ἐπέθετο σπο
ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῆς, καὶ ἐγύμνωσεν ὃν ἐνεδιδύσκετο σάκκ
καὶ ἦν ἄρτι προσφερόμενον ἐν Ἱερουσαλὴμ εἰς τὸν οἶκον τοῦ θ
τὸ θυμίαμα τῆς ἑσπέρας ἐκείνης. καὶ ἐβόησε φωνῇ μεγ
Ἰουδὶθ πρὸς κύριον καὶ εἶπε· 2 κύριε ὁ θεὸς τοῦ πατρός μου
μεὼν, ᾧ ἔδωκας ἐν χειρὶ ῥομφαίαν εἰς ἐκδίκησιν ἀλλογενῶν,
ἔλυσαν μήτραν παρθένου εἰς μίασμα καὶ ἐγύμνωσαν μηρὸν
αἰσχύνην καὶ ἐβεβήλωσαν μήτραν εἰς ὄνειδος· 3 εἶπας γάρ·
οὕτως ἔσται, καὶ ἐποίησαν, ἀνθ' ὧν ἔδωκας ἄρχοντας αὐτῶν
φόνον, καὶ τὴν στρωμνὴν αὐτῶν ἣ ἠδύνατο τὴν ἀπάτην αὐτῶν
αἷμα, καὶ ἐπάταξας δούλους ἐπὶ δυνάσταις, καὶ δυνάστας
θρόνους αὐτῶν· 4 καὶ ἔδωκας γυναῖκας αὐτῶν εἰς προνομὴν,
θυγατέρας εἰς αἰχμαλωσίαν, καὶ πάντα τὰ σκῦλα εἰς διαίρ
υἱῶν ἠγαπημένων ὑπὸ σοῦ, οἳ καὶ ἐζήλωσαν τὸν ζῆλόν σου
ἐβδελύξαντο μίασμα αἵματος αὐτῶν καὶ ἐπεκαλέσαντό σε
βοηθόν. ὁ θεὸς, ὁ θεὸς ὁ ἐμὸς, καὶ εἰςάκουσον ἐμοῦ τῆς χήρ

ταῖς πέντε ἡμ. 19. 108. — χειρί μου καθότι ἐγὼ πέποιθα 58. Vet. Syr. — 34. εξεραυνησεται X. — ἐρῶ] αναγγελω III. X. 19. 52. al.; αν γελω 58. 248. Co. Ald. Vet. Lat. Syr. — ἕως ὅτου τελεσθῇ ὃ ἐγὼ ποι 58. — 35. οζειας III. X. — 36. ἀποστρ. κατέβησαν ἀπὸ τ. σκηνῆς αι καὶ 58. Vet. Lat.

IX. 1. πρός. αὐτῆς 58. Vet. Lat. — ἐπέθηκε 58. — κεφ. α. καὶ διέρ τὸν χιτῶνα αὐτῆς 58. Vet. Lat. Syr. — ενδεδυκει X. 23. al.; εδεδυκει II 58.: τῇ ἑσπέρᾳ ἐκείνῃ omisso τὸ ante θυμ. — 2. ἔλυσαν] ἐλυμήναντο 108. — Grotius μίτραν παρθ. legendum esse coniecit. — ἐβεβ. μήτραν παρθενίαν 248. Co. — 3. ἄρχοντας deest in X. — αὐτῶν post στρωμ om. III. X. 44. al. — ἠδύνατο scripsi ex coniectura; vulgo ᾐδέσατο l tur; ηρδευσατο 248. Co.; ηδευσατο 23. 64. 243. Ald. — ἀπάτην αὐ απατηθεισαν III. 52. 64. al.; απατην αυτων (αυτην 19. 108.; om. X.) ε τηθεισαν II. X. 19. 23. 44. 55. al.; 58. Vet. Lat. Syr.: ἣ ἐδέξατο τὴν ε πηθεῖσαν — επι δυναστας κ. X. — 4. θυγατερας αυτων III. 44. al. σκυλα αυτων III. 19. 44. al. — υιων ισραηλ (58.) των (19. 108.) η X. — καὶ ante εἰςάκουσον om. III. 19. 23. 44. 58. al., Vet. Lat. —

[5]σὺ γὰρ ἐποίησας τὰ πρότερα ἐκείνων, καὶ ἐκεῖνα καὶ τὰ μετέ-
πειτα, καὶ τὰ νῦν καὶ τὰ ἐπερχόμενα διενοήϑης, καὶ ἐγενήϑησαν
ἃ ἐνενοήϑης, [6]καὶ παρέστησαν ἃ ἐβουλεύσω καὶ εἶπαν· ἰδοὺ πάρ-
εσμεν. πᾶσαι γὰρ αἱ ὁδοί σου ἕτοιμοι, καὶ ἡ κρίσις σου ἐν
προγνώσει. [7]ἰδοὺ γὰρ Ἀσσύριοι ἐπληϑύνϑησαν ἐν δυνάμει αὐτῶν,
ὑψώϑησαν ἐφ' ἵππῳ καὶ ἀναβάτῃ, ἐγαυρίασαν ἐν βραχίονι πεζῶν,
ἤλπισαν ἐν ἀσπίδι καὶ ἐν γαισῷ καὶ τόξῳ καὶ σφενδόνῃ, καὶ οὐκ
ἔγνωσαν ὅτι σὺ εἶ κύριος συντρίβων πολέμους. [8]κύριος ὄνομά σοι,
σὺ ῥάξον αὐτῶν τὴν ἰσχὺν ἐν δυνάμει σου, καὶ κάταξον τὸ κρά-
τος αὐτῶν ἐν τῷ ϑυμῷ σου· ἐβουλεύσαντο γὰρ βεβηλῶσαι τὰ ἅγιά
σου καὶ μιᾶναι τὸ σκήνωμα τῆς καταπαύσεως τοῦ ὀνόματος τῆς
δόξης σου, καταβαλεῖν σιδήρῳ κέρας ϑυσιαστηρίου σου. [9]βλέψον
εἰς ὑπερηφανίαν αὐτῶν, ἀπόστειλον τὴν ὀργήν σου εἰς κεφαλὰς
αὐτῶν, δὸς ἐν χειρί μου τῆς χήρας ὃ διενοήϑην κράτος· [10]πάταξον
δοῦλον ἐκ χειλέων ἀπάτης μου ἐπ' ἄρχοντι καὶ ἄρχοντα ἐπὶ ϑερά-
ποντι αὐτοῦ, ϑραῦσον αὐτῶν τὸ ἀνάστημα ἐν χειρὶ ϑηλείας. [11]οὐ
γὰρ ἐν πλήϑει τὸ κράτος σου, οὐδὲ ἡ δυναστεία σου ἐν ἰσχύουσιν,
ἀλλὰ ταπεινῶν εἶ ϑεός, ἐλαττόνων εἶ βοηϑός, ἀντιλήπτωρ ἀσϑε-
νούντων, ἀπεγνωσμένων σκεπαστής, ἀπηλπισμένων σωτήρ. [12]ναὶ
ναί, ὁ ϑεὸς τοῦ πατρός μου καὶ ϑεὸς κληρονομίας Ἰσραήλ,
δέσποτα τῶν οὐρανῶν καὶ τῆς γῆς, κτίστα τῶν ὑδάτων, βασιλεῦ
πάσης κτίσεώς σου, σὺ εἰσάκουσον τῆς δεήσεώς μου, [13]καὶ δὸς
λόγον μου καὶ ἀπάτην εἰς τραῦμα καὶ μώλωπα αὐτῶν, οἳ κατὰ
τῆς διαϑήκης σου καὶ οἴκου ἡγιασμένου σου καὶ κορυφῆς Σιὼν
καὶ οἴκου κατασχέσεως υἱῶν σου ἐβουλεύσαντο σκληρά. [14]καὶ

5. σὺ γὰρ — πάρεσμεν vs. 6. om. 58. 106. — καὶ ante τὰ μετέπειτα om. X. — 6. αἱ κρίσεις III. 64. 248. Co. Ald.; αἱ κτίσεις 58. Vet. Lat. Syr. — 7. ἐφ' ἵππων κ. ἀναβατῶν 58. Vet. Lat. Syr. — ἤλπισαν — τόξῳ] ἐμετεωρίσϑησαν ἐν ἀσπίδι ὡς ἤλπισαν ἐν τόξῳ 58. Syr. — εἶ om. 58. — 8. σοι συνραξον X. — 58. Vet. Lat. Syr.: σοι κατάῤῥαξον αὐτῶν ἰσχὺν αἰώνιε, σύντριψον αὐτῶν πλῆϑος ἐν δυνάμει σου, πάταξον αὐτῶν τὸ κράτος ἐν ϑυμῷ σου — καὶ ante μιᾶναι recepi ex X. 19. 44. al. — τῆς καταπαύσεως om. 58. Syr., τοῦ ὀνόματος 58. 19. 71. — καὶ ante καταβαλεῖν delevi, abest a II. III. X. 44. 55. 58. al. — 9. εἰς τὴν ὑπερηφ. X.; εἰς τὰς ὑπερηφανίας 19. 108. — ὀργὴν εἰς τὰς κεφ. 58. — 10. πάταξον — ϑεράποντι αὐτοῦ om. 58. 71. — ἐν χείλεσιν 19. 108. — αὐτῶν] αὐτοῦ 58. Vet. Lat. Syr. — ἀνάστημα III. 55. 236. 248. 249. Co. Ald.: vulgo ἀνάστεμα — 11. σου post κράτος om. X. — δυναστεία] δυναμις 19. 108.; δεξια X.; δοσις 58. Vet. Lat. Syr. — ο ϑεος 19. 58. — αντιλημπτωρ III. X. — αφηλπισμενων X.; σκεπαστὴς ἀπηλπισμ. om. 58. Vet. Lat. Syr. — 12. ὁ ϑεὸς] ϑεε X. — σου post κτισεως om. 58. 44. al., Vet. Lat. Syr. — 13. λογον μοι X. —

ποίησον ἐπὶ παντὸς ἔϑνους σου καὶ πάσης φυλῆς ἐπίγνωσιν,
εἰδῆσαι ὅτι σὺ εἶ ὁ ϑεὸς πάσης δυνάμεως καὶ κράτους, καὶ
ἔστιν ἄλλος ὑπερασπίζων τοῦ γένους Ἰσραὴλ, εἰ μὴ σύ.

X. Καὶ ἐγένετο ὡς ἐπαύσατο βοῶσα πρὸς τὸν ϑεὸν Ἰσ
καὶ συνετέλεσε πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα, 2 καὶ ἀνέστη ἀπὸ
πτώσεως καὶ ἐκάλεσε τὴν ἅβραν αὐτῆς, καὶ κατέβη εἰς τὸν
ἐν ᾧ διέτριβεν ἐν αὐτῷ ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν σαββάτων καὶ ἐν
ἑορταῖς αὐτῆς, 3 καὶ περιείλατο τὸν σάκκον ὃν ἐνεδεδύκει,
ἐξεδύσατο τὰ ἱμάτια τῆς χηρεύσεως αὐτῆς, καὶ περιεκλύσατ
σῶμα ὕδατι καὶ ἐχρίσατο μύρῳ παχεῖ, καὶ διέταξε τὰς τρ
τῆς κεφαλῆς αὐτῆς καὶ ἐπέϑετο μίτραν ἐπ' αὐτῆς, καὶ ἐνεδύ
τὰ ἱμάτια τῆς εὐφροσύνης αὐτῆς ἐν οἷς ἐστολίζετο ἐν ταῖς ἡμέ
τῆς ζωῆς τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς Μανασσῆ. 4 καὶ ἔλαβε σανδάλια
τοὺς πόδας αὐτῆς, καὶ περιέϑετο τοὺς χλιδῶνας καὶ τὰ ψέλια
τοὺς δακτυλίους καὶ τὰ ἐνώτια καὶ πάντα τὸν κόσμον αὐ
καὶ ἐκαλλωπίσατο σφόδρα εἰς ἀπάτησιν ὀφϑαλμῶν ἀνδρῶν
ἂν ἴδωσιν αὐτήν. 5 καὶ ἔδωκε τῇ ἅβρᾳ αὐτῆς ἀσκοπυτίνην
καὶ καψάκην ἐλαίου, καὶ πήραν ἐπλήρωσεν ἀλφίτων καὶ παλ
καὶ ἄρτων καϑαρῶν, καὶ περιεδίπλωσε πάντα τὰ ἀγγεῖα α
καὶ ἐπέϑηκεν αὐτῇ. 6 καὶ ἐξήλϑοσαν ἐπὶ τὴν πύλην τῆς πό
Βετυλούα, καὶ εὕροσαν ἐφεστῶτας ἐπ' αὐτῆς Ὀζίαν καὶ

---

14. ἐπὶ παντὸς ἔϑνους III. 58. 64. 243. 248. 249. Co. Ald.; vulgo tur, etiam in X., επι παν το εϑνος — σου post ἔϑνους om. 58. 248. Vet. Lat. — 58.: ποίησον ἐπὶ παντὸς ἔϑνους πάσης φυλῆς τοῦ εἰδέναι ο ϑεος ϑεος III. X. 64. — γένους] ἔϑνους 58. 52. al. — εἰ μὴ σύ] πλὴν σο

X. 2. καὶ ante ἀνέστη om. 58. 44. al., Vet. Lat. Syr. — πτω αυτης X. — οικον αυτης X. 23. 55. 44. 58. al. Vet. Lat. Syr. — 3. π λετο X. 74. 236. 249.; περιειλε 19. 44. al. — σακκον της χηρευσεως σ X. — ενδεδυκει X.; ενεδιδυσκετο III. 52. 64. al. — χηρεύσεως] χηρείας X. om. τῆς χηρεύσεως — παχεῖ] καλῷ 19. 108. — διέταξε, Vet. Lat. c. Corb. et Vulg. discriminavit; διεξανε X., διεξενατο (corrige διεξη 19. 108., Vet. Lat. pectinavit; Syr. [illegible] — ἐστολίζετο] εκοσμειτο X 4. τὰ σανδάλια 58. — ψέλια III. X.; vulgo legitur ψέλλια — ἀπάτ απαντησιν III. X.; ἁρπαγὴν 58. Vet. Lat. Syr. — 5. ἀσκοπυτίνην] ἀσκὶ 58. — καψακην II. III. X. 71. 74. 76.; vulgo καμψακην — ἀλφίτου Vet. Lat. pulenta — κ. παλάϑης om. X. — καϑαρῶν om. 44. al. Syr. Lat. Vulg.; post καϑαρῶν addunt 19. 108. καὶ τυροῦ, 58. Vet. Lat. καὶ ἀνέβαλε (corrige ἐνέβαλε) εἰς αὐτὴν τυρὸν — αγγια III. X. — αὐτ III. X. 23. 44. 55. 58. al.; vulgo ἐπ' αὐτῇ, 19. 108. τῇ ἅβρᾳ αὐτῇ 6. ἐξήλϑοσαν (ἐξῆλϑον ἀμφότεραι 19. 108.) οἱ (!) δύο ἅμα καὶ ἐπορεύϑ 58. Vet. Lat. Syr. — εὗρον 19. 108. 248. Co.; ευραν X. — ἐφεστῶτα X. 44. 55. al. — ἐπ' αὐτῆς] ἐπ' αὐτῇ II. 64. 248. Co.; ἐπ' αὐτὴν 58 44. al.; αὐτῇ III. X. — οζειαν III. X. —

πρεσβυτέρους τῆς πόλεως Χαβρὶν καὶ Χαρμίν. 7 ὡς δὲ εἶδον αὐ-
τήν, καὶ ἦν ἠλλοιωμένον τὸ πρόςωπον αὐτῆς, καὶ τὴν στολὴν με-
ταβεβληκυῖαν αὐτῆς, καὶ ἐϑαύμασαν ἐπὶ τῷ κάλλει αὐτῆς ἐπὶ
πολὺ σφόδρα, καὶ εἶπαν αὐτῇ· 8 ὁ ϑεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν δῴη
σε εἰς χάριν, καὶ τελειῶσαι τὰ ἐπιτηδεύματά σου εἰς γαυρίαμα
υἱῶν Ἰσραὴλ καὶ ὕψωμα Ἱερουσαλήμ. 9 καὶ προςεκύνησε τῷ ϑεῷ,
καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς· ἐπιτάξατε ἀνοῖξαι μοι τὴν πύλην τῆς πό-
λεως, καὶ ἐξελεύσομαι εἰς τελείωσιν τῶν λόγων ὧν ἐλαλήσατε μετ᾽
ἐμοῦ. καὶ συνέταξαν τοῖς νεανίσκοις ἀνοῖξαι αὐτῇ καϑότι ἐλά-
λησαν. 10 καὶ ἐποίησαν οὕτως. καὶ ἐξῆλϑεν Ἰουδὶϑ, αὐτὴ καὶ ἡ
παιδίσκη αὐτῆς μετ᾽ αὐτῆς· ἀπεσκόπευον δὲ αὐτὴν οἱ ἄνδρες τῆς
πόλεως ἕως οὗ κατέβη τὸ ὄρος, ἕως διῆλϑε τὸν αὐλῶνα, καὶ οὐκ
ἔτι ἐϑεώρουν αὐτήν. 11 καὶ ἐπορεύοντο ἐν τῷ αὐλῶνι εἰς εὐϑεῖαν,
καὶ συνήντησεν αὐτῇ προφυλακὴ τῶν Ἀσσυρίων. 12 καὶ συνέλαβον
αὐτὴν καὶ ἐπηρώτησαν· τίνων εἶ, καὶ πόϑεν ἔρχῃ, καὶ ποῦ πο-
ρεύῃ; καὶ εἶπε· ϑυγάτηρ εἰμὶ τῶν Ἑβραίων, καὶ ἀποδιδράσκω
ἀπὸ προςώπου αὐτῶν, ὅτι μέλλουσι δίδοσϑαι ὑμῖν εἰς κατάβρωμα.
13 κἀγὼ ἔρχομαι εἰς τὸ πρόςωπον Ὀλοφέρνου ἀρχιστρατήγου δυνά-
μεως ὑμῶν τοῦ ἀναγγεῖλαι ῥήματα ἀληϑείας, καὶ δείξω πρὸ προς-
ώπου αὐτοῦ ὁδὸν καϑ᾽ ἣν πορεύσεται καὶ κυριεύσει πάσης τῆς
ὀρεινῆς, καὶ οὐ διαφωνήσει τῶν ἀνδρῶν αὐτοῦ σὰρξ μία οὐδὲ
πνεῦμα ζωῆς. 14 ὡς δὲ ἤκουσαν οἱ ἄνδρες τὰ ῥήματα αὐτῆς καὶ
κατενόησαν τὸ πρόςωπον αὐτῆς, καὶ ἦν ἐναντίον αὐτῶν ϑαυμάσιον
τῷ κάλλει σφόδρα, καὶ εἶπαν πρὸς αὐτήν· 15 σέσωκας τὴν ψυχήν
σου σπεύσασα καταβῆναι εἰς πρόςωπον τοῦ κυρίου ἡμῶν. καὶ νῦν

χαβρειν κ. χαρμειν III. X. — 7. εἴδοσαν 58. — το προςωπον α. ηλλοιωμ. X. — αυτης μεταβεβληκ. X. 19. 108. 236. 76. — καὶ ante ἐϑαύμασαν om. III. 44. 58. al. Vet. Lat. — 8. vulgo legitur ὁ ϑεὸς ὁ ϑεός, sed alterum ὁ ϑεὸς om. II. III. X. 55. 58. 44. al. Vet. Lat. — δῴη σοι χάριν 58. 71. Syr. Vet. Lat. — το επιτηδευμα X. — κ. εἰς ὕψωμα 58. 74. 76. Vet. Lat. Syr. — 9. κ. πεσοῦσα ἐπὶ πρόςωπον προςεκ. 58. Vet. Lat. Syr.; προς-εκύνησαν 23. 44. 52. 55. al. — συνεταξατε (!) δη αν. την 58. — καϑότι ἐλάλησαν cf. 8, 35.; καϑ. ἐλάλησεν (αὐτοῖς 19. 108.) III. X. 64. al. Syr. — 10. μετ᾽ αὐτῆς om. III. 58. 71. al. — καὶ ἐπεσκόπευσαν οἱ 58. Syr. — εϑεωρουσαν III.; εϑεωρησαν 58. 64. al.; εϑεωρων X. — 11. κ. ἐπορεύϑη 58. Vet. Lat. Syr. — αὐτῇ προφυλακὴ] τῇ προφυλακῇ 58. Vet. Lat. Syr. — 12. ἠρώτησαν 58. — εἶπεν αὐτοῖς 58. Vet. Lat. Syr. — X. διδοναι! 58. ὑμῖν παραδίδοσϑαι — 13. εις προςωπον X. — απαγγειλαι III. 44. al. — δεῖξαι 58. 108. — ἐκ τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν 58. — 14. ρηματα ταυτα και X. — ϑαυμαστον X. 19. 108.; ϑαυμασια III. 23. 64. al. — τῷ κάλλει om. X. — 58. om. καὶ ante ἦν ac dein praebet ἐν pro ϑαυμ. τῷ — 15. ἔσωσας τ. ψ. σ. εἰς ἀγαϑὸν σπεύσ. τοῦ 58. — καταβ. προς τον κυριον ημων X. —

πρόςελθε ἐπὶ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, καὶ ἀφ᾽ ἡμῶν προπέμψουσί σε
ἕως παραδώσουσί σε εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ. [16]ἐὰν δὲ στῇς ἐναντίον
αὐτοῦ, μὴ φοβηθῇς τῇ καρδίᾳ σου, ἀλλὰ ἀνάγγειλον κατὰ τὰ
ῥήματά σου, καὶ εὖ σε ποιήσει. [17]καὶ ἐπέλεξαν ἐξ αὐτῶν ἄνδρας
ἑκατὸν, καὶ παρέζευξαν αὐτῇ καὶ τῇ ἅβρᾳ αὐτῆς, καὶ ἤγαγον
αὐτὰς ἐπὶ τὴν σκηνὴν Ὀλοφέρνου. [18]καὶ ἐγένετο συνδρομὴ ἐν
πάσῃ τῇ παρεμβολῇ, διεβοήθη γὰρ εἰς τὰ σκηνώματα ἡ παρουσία
αὐτῆς· καὶ ἐλθόντες ἐκύκλουν αὐτὴν ὡς εἱστήκει ἔξω τῆς σκηνῆς
Ὀλοφέρνου, ἕως προςήγγειλαν αὐτῷ περὶ αὐτῆς. [19]καὶ ἐθαύμαζον
ἐπὶ τῷ κάλλει αὐτῆς, καὶ ἐθαύμαζον τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ἀπ᾽ αὐ-
τῆς, καὶ εἶπεν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ· τίς καταφρονήσει
τοῦ λαοῦ τούτου ὃς ἔχει ἐν ἑαυτῷ γυναῖκας τοιαύτας; ὅτι οὐ κα-
λόν ἐστιν ὑπολείπεσθαι ἐξ αὐτῶν ἄνδρα ἕνα, οἳ ἀφεθέντες δυνή-
σονται κατασοφίσασθαι πᾶσαν τὴν γῆν. [20]καὶ ἐξῆλθον οἱ παρα-
καθεύδοντες Ὀλοφέρνῃ καὶ πάντες οἱ θεράποντες αὐτοῦ, καὶ
εἰςήγαγον αὐτὴν εἰς τὴν σκηνήν. [21]καὶ ἦν Ὀλοφέρνης ἀναπαυό-
μενος ἐπὶ τῆς κλίνης αὐτοῦ ἐν τῷ κωνωπείῳ, ὃ ἦν ἐκ πορφύρας
καὶ χρυσίου καὶ σμαράγδου καὶ λίθων πολυτελῶν καθυφασμένων
[22]καὶ ἀνήγγειλαν αὐτῷ περὶ αὐτῆς, καὶ ἐξῆλθεν εἰς τὸ προσκή-
νιον, καὶ λαμπάδες ἀργυραῖ προάγουσαι αὐτοῦ. [23]ὡς δὲ ἦλθε
κατὰ πρόςωπον αὐτοῦ Ἰουδὶθ καὶ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, ἐθαύ-
μασαν πάντες ἐπὶ τῷ κάλλει τοῦ προςώπου αὐτῆς. καὶ πεσοῦσα
ἐπὶ πρόςωπον προςεκύνησεν αὐτῷ, καὶ ἤγειραν αὐτὴν οἱ δοῦλοι
αὐτοῦ.

XI. Καὶ εἶπε πρὸς αὐτὴν Ὀλοφέρνης· θάρσησον, γύναι, μὴ
φοβηθῇς τῇ καρδίᾳ σου, ὅτι ἐγὼ οὐκ ἐκάκωσα ἄνθρωπον ὅστις
ᾑρέτικε δουλεύειν βασιλεῖ Ναβουχοδονόσορ πάσης τῆς γῆς. [2]καὶ

εως (αν 19. 108.) παραδωσι σε II. X. 19. 108. — εις χειρας III. X 55. 108. 236. 249. — 16. αὐτοῦ om. 58. — ποιήσει σοι 58. — 17. απελεξαν X.; επελεξαντο απ 58. — αβρα συν αυτη 58. — του ολοφ. X. — 18. διεβοήθη] διέπεσε 58. — ἦλθοσαν καὶ ἐκύκλωσαν 58. Vet. Lat. Syr. — ιστηκει III. X. — ἀναγγείλωσι 58. — 19. κ. ἐθαύμασαν ἐπὶ τ. κ. α. καὶ παρεδέχοντο τοὺς λόγους αὐτῆς ὅτι ἦσαν ἀγαθοὶ σφόδρα καὶ ἐθαύμασαν 58. Vet Lat. Syr. — ὅτι οὐ — γῆν om. 58. — X. om. οὐ et ἐστιν — ανδρα εξ αυτων X. — 20. οἱ παρακαθεύδοντες] πάντες οἱ παρεδρεύοντες 58. Syr. Vet Lat. — 21. καὶ χρυσίου om. 19. 108., καὶ 58. 71. 106. — σμαράγδων 58 Syr. — καθυφασμένον X. 58. al. Vet. Lat. Syr. — 22. καὶ ἐξῆλθεν] ὁ δὲ ἀκούσας ἐξ. 58. Vet. Lat. Syr. — προάγ. αὐτοῦ πολλαὶ σφόδρα καὶ εἰςήγαγον αὐτὴν πρὸς αὐτόν 58. Vet. Lat. Syr. — 23. ἦλθε] ἔστη 58. Vet. Lat. Syr

XI. 1. καὶ μὴ X. 58. Vet. Lat. — ἐκακοποίησα 58. — ᾑρετίκει 19. 108.; ᾑρετίσατο 58.; ηκεν X. — Ναβ. βασ. π. τ. γ. 58. 248. Vet. Lat. Syr.; τῷ βασ. π. τ. γ. N. 19. 108.; βασ. N. τῷ κυρίῳ π. τ. γ. 44. al., cf. vs. 7. —

νῦν ὁ λαός σου ὁ κατοικῶν τὴν ὀρεινὴν, εἰ μὴ ἐφαύλισάν με, οὐκ
ἂν ἦρα τὸ δόρυ μου ἐπ' αὐτούς, ἀλλ' αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἐποίησαν
ταῦτα. [3]καὶ νῦν λέγε μοι τίνος ἕνεκεν ἀπέδρας ἀπ' αὐτῶν καὶ
ἦλϑες πρὸς ἡμᾶς· ἥκεις γὰρ εἰς σωτηρίαν. ϑάρσει, ἐν τῇ νυκτὶ
ταύτῃ ζήσῃ καὶ εἰς τὸ λοιπόν. [4]οὐ γάρ ἐστιν ὃς ἀδικήσει σε,
ἀλλ' εὖ σε ποιήσει καϑὰ γίνεται τοῖς δούλοις τοῦ κυρίου μου βα-
σιλέως Ναβουχοδονόσορ. [5]καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν Ἰουδὶϑ· δέξαι τὰ
ῥήματα τῆς δούλης σου, καὶ λαλησάτω ἡ παιδίσκη σου κατὰ
πρόςωπόν σου, καὶ οὐκ ἀναγγελῶ ψεῦδος τῷ κυρίῳ μου ἐν τῇ
νυκτὶ ταύτῃ. [6]καὶ ἐὰν κατακολουϑήσῃς τοῖς λόγοις τῆς παιδί-
σκης σου, τελείως πρᾶγμα ποιήσει μετὰ σοῦ ὁ ϑεός, καὶ οὐκ ἀπο-
πεσεῖται ὁ κύριός μου τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτοῦ. [7]ζῇ γὰρ βασι-
λεὺς Ναβουχοδονόσορ πάσης τῆς γῆς καὶ ζῇ τὸ κράτος αὐτοῦ, ὃς
ἀπέστειλέ σε εἰς κατόρϑωσιν πάσης ψυχῆς, ὅτι οὐ μόνον ἄνϑρωποι
διὰ σὲ δουλεύουσιν αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ τὰ ϑηρία τοῦ ἀγροῦ καὶ τὰ
κτήνη καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ διὰ τῆς ἰσχύος σου ζήσονται
ἐπὶ Ναβουχοδονόσορ καὶ παντὸς τοῦ οἴκου αὐτοῦ. [8]ἠκούσαμεν
γὰρ τὴν σοφίαν σου καὶ τὰ πανουργεύματα τῆς ψυχῆς σου, καὶ
ἀνηγγέλη πάσῃ τῇ γῇ ὅτι σὺ μόνος ἀγαϑὸς ἐν πάσῃ βασιλείᾳ,
καὶ δυνατὸς ἐν ἐπιστήμῃ, καὶ ϑαυμαστὸς ἐν στρατεύμασι πολέμου.
[9]καὶ νῦν ὁ λόγος ὃν ἐλάλησεν Ἀχιὼρ ἐν τῇ συνεδρίᾳ σου, ἠκούσα-
μεν τὰ ῥήματα αὐτοῦ, ὅτι περιεποιήσαντο αὐτὸν οἱ ἄνδρες Βετυ-
λούα, καὶ ἀνήγγειλεν αὐτοῖς πάντα ὅσα ἐξελάλησε παρὰ σοί.
[10]διὸ, δέσποτα κύριε, μὴ παρέλϑῃς τὸν λόγον αὐτοῦ, ἀλλὰ κατάϑου
αὐτὸν ἐν τῇ καρδίᾳ σου, ὅτι ἐστὶν ἀληϑής. οὐ γὰρ ἐκδικᾶται τὸ
γένος ἡμῶν, οὐδὲ κατισχύει ῥομφαία ἐπ' αὐτούς, ἐὰν μὴ ἁμάρτωσιν

---

2. οἱ κατοικοῦντες 58. 23. 44. al.; in X. leguntur verba ὁ κατ. την ορινην post εφαυλισαν με — ἐποίησαν ἑαυτοῖς 58. Vet. Lat. — 3. ενεκα III. X. 44. Co. Ald. — απεδρασας X. — ζωη ζηση X.; ζης 58. — 4. ποιήσω 19. 44. al. Vet. Lat. Syr. — του βασιλεως X. 64. — 6. πρᾶγμα ποιήσει] πραγματεύσεται 19. 108. — 58. Vet. Lat. Syr.: — λόγοις μου τελειώσεις πάντα ἐν ταῖς χερσί σου ἃ ποιήσει ὁ ϑεὸς μετὰ σοῦ καὶ οὐκ — ἐπιτ. αὐτοῦ ἕως ζῇ — in 58. desunt vs. 7. et 8. — 7. β. N. ὁ κύριος π. τ. γ. 44. al.; ὁ βασ. π. τ. γ. N. III. — scripsi ex emendatione παντὸς τοῦ οἴκου, libri πάντα τὸν οἶκον, a X. abest ἐπὶ, 19. 108.: ζήσεται N. καὶ πᾶς ὁ οἶκος α., Vet. Lat.: et per virtutem tuam sciet (!) N. et omnis domus eius — 8. πανουργηματα II. ex corr., III. 55. — παση τη βασ. III. 55. 64. al. — 9. λογος σου ον X. — ὁ ante λόγος om. II. 55. — 58. Vet. Lat. Syr.: κ. νῦν κύριέ μου ὃν ἐλάλησε λόγον Ἀ. — συνεδρια III. X.; vulgo συνεδρεια — verba ὅτι περιεπ. — παρὰ σοί absunt a 58. — ἐλάλησεν π. σ. (X. 74. 76. 248.) καὶ πάντας τοὺς λόγους σου 19. 108. — 10. διοτι X. — δέσποτα κύριε om. 58. — εστιν αληϑης II. III. X. 19. 58. 44. al.; vulgo αλ. εστιν — ουδε recepi ex X. 19. 44. al.; ου γαρ 58. al.; vulgo ου —

εἰς τὸν ϑεὸν αὐτῶν. [11]καὶ νῦν ἵνα μὴ γένηται ὁ κύριός μου
ἔκβολος καὶ ἄπρακτος, καὶ ἐπιπεσεῖται ϑάνατος ἐπὶ πρόςωπον αὐ-
τῶν, καὶ κατελάβετο αὐτοὺς ἁμάρτημα ἐν ᾧ παροργιοῦσι τὸν ϑεὸν
αὐτῶν, ὁπηνίκα ἂν ποιήσωσιν ἀτοπίαν. [12]ἐπεὶ γὰρ ἐξέλιπεν αὐ-
τοὺς τὰ βρώματα καὶ ἐσπανίσϑη πᾶν ὕδωρ, ἐβουλεύσαντο ἐπιβαλεῖν
τοῖς κτήνεσιν αὐτῶν, καὶ πάντα ὅσα διεστείλατο αὐτοῖς ὁ ϑεὸς
τοῖς νόμοις αὐτοῦ μὴ φαγεῖν διέγνωσαν δαπανῆσαι. [13]καὶ τὰς
ἀπαρχὰς τοῦ σίτου καὶ τὰς δεκάτας τοῦ οἴνου καὶ τοῦ ἐλαίου, ἃ
διεφύλαξαν ἁγιάσαντες τοῖς ἱερεῦσι τοῖς παρεστηκόσιν ἐν Ἱερου-
σαλὴμ ἀπέναντι τοῦ προςώπου τοῦ ϑεοῦ ἡμῶν, κεκρίκασιν ἐξανα-
λῶσαι, ὧν οὐδὲ ταῖς χερσὶ καϑῆκεν ἅψασϑαι οὐδένα τῶν ἐκ τοῦ
λαοῦ. [14]καὶ ἀπεστάλκασιν εἰς Ἱερουσαλὴμ, ὅτι καὶ οἱ ἐκεῖ κατ-
οικοῦντες ἐποίησαν ταῦτα, τοὺς μετακομίσοντας αὐτοῖς τὴν ἄφεσιν
παρὰ τῆς γερουσίας. [15]καὶ ἔσται ὡς ἂν ἀναγγείλῃ αὐτοῖς καὶ
ποιήσωσι, δοϑήσονταί σοι εἰς ὄλεϑρον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. [16]ὅϑεν
ἐγὼ ἡ δούλη σου ἐπιγνοῦσα ταῦτα πάντα ἀπέδρων ἀπὸ προςώπου
αὐτῶν· καὶ ἀπέστειλέ με ὁ ϑεὸς ποιῆσαι μετὰ σοῦ πράγματα ἐφ'
οἷς ἐκστήσεται πᾶσα ἡ γῆ ὅσοι ἐὰν ἀκούσωσιν αὐτά. [17]ὅτι ἡ
δούλη σου ϑεοσεβής ἐστι καὶ ϑεραπεύουσα νυκτὸς καὶ ἡμέρας τὸν
ϑεὸν τοῦ οὐρανοῦ· καὶ νῦν μενῶ παρὰ σοί, κύριέ μου, καὶ ἐξελεύ-
σεται ἡ δούλη σου κατὰ νύκτα εἰς τὴν φάραγγα καὶ προςεύξομαι
πρὸς τὸν ϑεὸν, καὶ ἀναγγελεῖ μοι πότε ἐποίησαν τὰ ἁμαρτήματα
αὐτῶν· [18]καὶ ἐλϑοῦσα προςανοίσω σοι, καὶ ἐξελεύσῃ σὺν πάσῃ τῇ
δυνάμει σου καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἀντιστήσεταί σοι ἐξ αὐτῶν. [19]καὶ
ἄξω σε διὰ μέσου τῆς Ἰουδαίας ἕως τοῦ ἐλϑεῖν ἀπέναντι Ἱερου-
σαλὴμ, καὶ ϑήσω τὸν δίφρον σου ἐν μέσῳ αὐτῆς, καὶ ἄξεις

---

11. καὶ ἐπιπεσεῖται] επιπ. X. 23.; γνῶϑι ὅτι ἐπιπ. 19. 108.; ἔπεσεν ὁ 58. Syr. — επι προςωπου III. X.; προ προςωπου 58. — καὶ κατελάβετο] κατέλαβε γὰρ 44. al. — ἁμάρτημα μέγα 58. Vet. Lat. — εν τω παρ. X. — ἡνίκα 58. — εαν III. X. 64. al. — ἀτοπίαν] αὐτό 58. Vet. Lat. Syr. — 12. γὰρ ἐξέλιπεν] παρεξελ. III. X. 19. 44. et multi l. — βρωματα αυτων III. 23. 44. al. — εσπανισϑη απ αυτων 58. Vet. Lat. — διέστειλεν 58. — ἐν ante τοῖς νόμοις delevi, abest a II. III. X. 58. — 13—15. om. 58. — 14. recepi μετακομίσοντας ex 64. 76. 236. Ald.; μετακομίσαντας 23. 52. al.; vulgo μετοικίσαντας! 19. 108.: τοῖς μετοικήσασιν (corrige μετοικίσασιν) αὐτοὺς λαβόντες — 16. πρᾶγμα ἐφ' ᾧ 58. Vet. Lat. Syr. — οἵτινες ἐὰν 58. — 17. καὶ ante ϑεραπ. om. 58. Vet. Lat. — μου post κύριε om. 58. — recepi ἀναγγελεῖ ex III. 19. 52. 58. 64. al. Vet. Lat.; vulgo ἐρεῖ — ποιήσουσι τὰ ἁ. α. 19. 108.; ποιήσει τὸ ἁμάρτημα α. 58. — 18. προςαν. σοι αὐτὸ 58. Vet. Lat. — καὶ ἐξελ. III. 23. 55. 58. 44. al. Syr.; vulgo καὶ om. — ἐν τῇ δυν. 58. Vet. Lat. — 19. διὰ μέσης 58. — ἐλϑεῖν με 58.; ἐλϑ. σε 19. — ϑήσεις 19. 108 — δίφρον] ϑρόνον 23. 44. al. — σου post δίφρ. om. 58. —

αὐτοὺς ὡς πρόβατα οἷς οὐκ ἔστι ποιμήν, καὶ οὐ γρύξει κύων τῇ
γλώσσῃ αὐτοῦ ἀπέναντί σου· ὅτι ταῦτα ἐλαλήθη μοι κατὰ πρό-
γνωσίν μου καὶ ἀπηγγέλη μοι, καὶ ἀπεστάλην ἀναγγεῖλαί σοι.
[20]καὶ ἤρεσαν οἱ λόγοι αὐτῆς ἐναντίον Ὀλοφέρνου καὶ ἐναντίον
πάντων τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, καὶ ἐθαύμασαν ἐπὶ τῇ σοφίᾳ αὐ-
τῆς καὶ εἶπαν· [21]οὐκ ἔστι τοιαύτη γυνὴ ἀπ' ἄκρου ἕως ἄκρου
τῆς γῆς ἐν κάλλει προςώπου καὶ συνέσει λόγων. [22]καὶ εἶπε πρὸς
αὐτὴν Ὀλοφέρνης· εὖ ἐποίησεν ὁ θεὸς ἀποστείλας σε ἔμπροσθεν
τοῦ λαοῦ, τοῦ γενηθῆναι ἐν χερσὶν ἡμῶν κράτος, ἐν δὲ τοῖς φαυ-
λίσασι τὸν κύριόν μου ἀπώλειαν. [23]καὶ νῦν ἀστεία εἶ σὺ ἐν τῷ
εἴδει σου καὶ ἀγαθὴ ἐν τοῖς λόγοις σου· ὅτι ἐὰν ποιήσῃς καθὰ
ἐλάλησας, ὁ θεός σου ἔσται μου θεός, καὶ σὺ ἐν οἴκῳ βασιλέως
Ναβουχοδονόσορ καθήσῃ, καὶ ἔσῃ ὀνομαστὴ παρὰ πᾶσαν τὴν γῆν.

XII. Καὶ ἐκέλευσεν εἰςαγαγεῖν αὐτὴν οὗ ἐτίθετο τὰ ἀργυ-
ρώματα αὐτοῦ καὶ συνέταξε καταστρῶσαι αὐτῇ ἀπὸ τῶν ὀψοποιη-
μάτων αὐτοῦ καὶ τοῦ οἴνου αὐτοῦ πίνειν. [2]καὶ εἶπεν Ἰουδίθ· οὐ
φάγομαι ἐξ αὐτῶν ἵνα μὴ γένηται σκάνδαλον, ἀλλ' ἐκ τῶν ἠκο-
λουθηκότων μοι χορηγηθήσεται. [3]καὶ εἶπε πρὸς αὐτὴν Ὀλοφέρ-
νης· ἐὰν δὲ ἐκλίπῃ τὰ ὄντα μετὰ σοῦ, πόθεν ἐξοίσομέν σοι δοῦναι
ὅμοια αὐτοῖς; οὐ γάρ ἐστι μεθ' ἡμῶν ἐκ τοῦ ἔθνους σου. [4]καὶ
εἶπεν Ἰουδὶθ πρὸς αὐτόν· ζῇ ἡ ψυχή σου, κύριέ μου, ὅτι οὐ δα-
πανήσει ἡ δούλη σου τὰ ὄντα μετ' ἐμοῦ ἕως ἂν ποιήσῃ κύριος ἐν
χειρί μου ἃ ἐβουλεύσατο. [5]καὶ ἤγαγοσαν αὐτὴν οἱ θεράποντες
Ὀλοφέρνου εἰς τὴν σκηνήν, καὶ ὕπνωσε μέχρι μεσούσης τῆς νυκτός.

αὐτοῦ post γλώσσῃ om. 58. — ἐλαλήθη] ἐμηνύθη 58. Vet. Lat. Syr. — μου post πρόγνωσιν om. 19. 108. — κ. ἀπηγγ. μ. κ. ἀπεστ.] κ. ἦλθον τοῦ 58. — 20. ἐνώπιον Ὀλ. κ. τῶν θερ. 58. — ἐπὶ τῷ κάλλει καὶ τῇ 58. Vet. Lat. Syr. — 21. ἐν κάλλει προςώπου 19. 52. 58. 64. 44. al. Vet. Lat. Syr.; vulgo (εν III.) καλῷ προςώπῳ — 22. λαοῦ σου 58. Vet. Lat. Syr. — ἐν ἡμῖν κράτος 58. Vet. Lat. c. Germ. 15. — 23. σὺ ἀστεία τῷ 58. Vet. Lat. — ποιήσῃ ὁ θεός σου καθὰ ἐλ. ἔσται 19. 108. — Ναβ. om. 58. Vet. Lat. Syr.

XII. 1. ἀπέθετο 19. 108. — τὸ ἀργύρωμα 58. 249. — αὐτοῦ καὶ II. III. 19. 58. 52. 44. al.; vulgo καὶ αὐτοῦ — καταστρωθῆναι 23. 52. 55. 44. 64. al. Vet. Lat. — πιεῖν III. 58. 76. al. — 2. ἀπ' αὐτῶν 58. — γένηταί μοι 23. 55. 71. al. Vet. Lat. Syr. — μοι χορηγηθήσεται] χορήγει μοι 58.; χορηγηθήσομαι 23. 44. al. — 3. τὰ μετὰ σοῦ ὄντα II. — πόθεν ἕξομεν III. 19. 58. 23. 52. al. — ἐστι ἄνθρωπος 58. Vet. Lat. Syr. — ἔθνους] γένους III. 19. 55. 44. al.; λαοῦ 58. — 4. πρὸς α. ζ. ἡ ψ. σου ac dein ὅτι om. 58. — μετ' αὐτῆς 58. Vet. Lat. Syr. — ἂν om. 58. — κύριος om. II. 55. — 5. ἤγαγον 58. 19. Co. — Ὀλοφ.] αὐτοῦ 58. — τῆς ante νυκτός om. III. 58. 44. 71. —

καὶ ἀνέστη πρὸς τὴν ἑωθινὴν φυλακήν, 6καὶ ἀπέστειλε πρὸς
Ὀλοφέρνην λέγουσα· ἐπιταξάτω δὴ ὁ κύριός μου ἐᾶσαι τὴν δούλην
σου ἐπὶ προςευχὴν ἐξελθεῖν. 7καὶ προςέταξεν Ὀλοφέρνης τοῖς
σωματοφύλαξι μὴ διακωλύειν αὐτήν. καὶ παρέμεινεν ἐν τῇ παρ-
εμβολῇ ἡμέρας τρεῖς, καὶ ἐξεπορεύετο κατὰ νύκτα εἰς τὴν φάραγγα
Βετυλούα, καὶ ἐβαπτίζετο ἐν τῇ παρεμβολῇ ἐπὶ τῆς πηγῆς τοῦ
ὕδατος. 8καὶ ὡς ἀνέβη, ἐδέετο τοῦ κυρίου θεοῦ Ἰσραὴλ κατευ-
θῦναι τὴν ὁδὸν αὐτῆς εἰς ἀνάστημα τῶν υἱῶν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ.
9καὶ εἰςπορευομένη καθαρὰ παρέμενε τῇ σκηνῇ μέχρις οὗ προς-
ηνέγκατο τὴν τροφὴν αὐτῆς πρὸς ἑσπέραν.

10Καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τετάρτῃ, ἐποίησεν Ὀλοφέρνης
πότον τοῖς δούλοις αὐτοῦ μόνοις, καὶ οὐκ ἐκάλεσεν εἰς τὴν κλῆσιν
οὐδένα τῶν πρὸς ταῖς χρείαις. 11καὶ εἶπε Βαγώᾳ τῷ εὐνούχῳ,
ὃς ἦν ἐφεστηκὼς ἐπὶ πάντων τῶν αὐτοῦ· πεῖσον δὴ πορευθεὶς τὴν
γυναῖκα τὴν Ἑβραίαν ἥ ἐστι παρὰ σοὶ τοῦ ἐλθεῖν πρὸς ἡμᾶς καὶ
φαγεῖν καὶ πιεῖν μεθ᾽ ἡμῶν. 12ἰδοὺ γὰρ αἰσχρὸν τῷ προςώπῳ
ἡμῶν εἰ γυναῖκα τοιαύτην παρήσομεν οὐχ ὁμιλήσαντες αὐτῇ, ὅτι
ἐὰν ταύτην μὴ ἐπισπασώμεθα, καταγελάσεται ἡμῶν. 13καὶ ἐξῆλθε
Βαγώας ἀπὸ προςώπου Ὀλοφέρνου, καὶ εἰςῆλθε πρὸς αὐτὴν καὶ
εἶπε· μὴ ὀκνησάτω δὴ ἡ παιδίσκη ἡ καλὴ αὕτη ἐλθοῦσα πρὸς
τὸν κύριόν μου δοξασθῆναι κατὰ πρόςωπον αὐτοῦ, καὶ πιέσαι μεθ᾽
ἡμῶν εἰς εὐφροσύνην οἶνον, καὶ γενηθῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ὡς
θυγάτηρ μία τῶν υἱῶν Ἀσσοὺρ αἳ παρεστήκασιν ἐν οἴκῳ Ναβου-
χοδονόσορ. 14καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν Ἰουδὶθ· καὶ τίς εἰμι ἐγὼ ἀντε-
ροῦσα τῷ κυρίῳ μου; ὅτι πᾶν ὃ ἔσται ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ
ἀρεστὸν σπεύσασα ποιήσω, καὶ ἔσται τοῦτο ἀγαλλίαμα ἕως ἡμέρας
θανάτου μου. 15καὶ διαναστᾶσα ἐκοσμήθη τῷ ἱματισμῷ καὶ

πρὸς] περὶ III. — 6. ἐπὶ τὴν προς. 58. — 7. περιέμεινεν 58. — κατὰ νύκτα] τὴν ν. 19. 23. 55. 44. al. — Βατυλωα 58. — verba ἐν τῇ παρεμβ. post ἐβαπτίζετο om. 58. Vet. Lat. Syr. — ἐν τῇ πηγῇ 58. Vet. Lat. Syr. — 8. ἀνέβαινεν 58. — ἀνάστημα III.;* vulgo ἀνάστεμα — λαοῦ αὐτῆς 58. 23. 52. 55. 74. al. — 9. ἐν τῇ σκηνῇ III. 58. 19. 23. 52. al. — προςεφέρετο 19. 108. — τροφὴν ἑσπέρᾳ 58.

10. οὐδένα ἐκάλεσεν 58. omissa voce οὐδένα ante τῶν — κλῆσιν III. 19. 58. 23. 52. 44. multique l.; vulgo χρῆσιν — 11. Βαγωυας 58. ubique — Ἑβρ. ἥ ἐστι om. 58. — 13. κ. ἐξῆλθε — εἶπε] κ. εἰςελθὼν πρὸς αὐτὴν εἶπε Βαγωύας 58. — παῖς 58. 249. — εἰςελθοῦσα 58. 19. 108. — πιεῖν III. 64. al. — γενήσῃ 108. 19. — ἔνδοξος ὡς μία θυγ. τῶν μεγιστάνων Ἀ. 58. Vet. Lat. Syr. — 14. πᾶν ὃ ἐστι ἀρεστὸν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ σπουδάσω καὶ ποιήσω 58. — μοι τοῦτο III. 52. 58. al.; τοῦτό μοι 23. 55. 44. al. — εἰς ἀγαλλ. 19. 108. 64. 243. Co. Ald. — μου post θανάτου om. III. 44. al. — 15. ἀναστᾶσα III. 19. 58. 64. al. — ἱματισμῷ αὐτῆς 58. Syr. Vet. Lat. —

παντὶ τῷ κόσμῳ τῷ γυναικείῳ. καὶ προςῆλϑεν ἡ δούλη αὐτῆς
καὶ ἔστρωσεν αὐτῇ κατέναντι Ὀλοφέρνου χαμαὶ τὰ κώδια, ἃ ἔλαβε
παρὰ Βαγώου εἰς τὴν καϑημερινὴν δίαιταν αὐτῆς εἰς τὸ ἐσϑίειν
κατακλινομένην ἐπ' αὐτῶν. 16καὶ εἰςελϑοῦσα ἀνέπεσεν Ἰουδίϑ,
καὶ ἐξέστη ἡ καρδία Ὀλοφέρνου ἐπ' αὐτὴν καὶ ἐσαλεύϑη ἡ ψυχὴ
αὐτοῦ· καὶ ἦν κατεπίϑυμος σφόδρα τοῦ συγγενέσϑαι μετ' αὐτῆς,
καὶ ἐτήρει καιρὸν τοῦ ἀπατῆσαι αὐτὴν ἀφ' ἧς ἡμέρας εἶδεν αὐ-
τήν. 17καὶ εἶπε πρὸς αὐτὴν Ὀλοφέρνης· πίε δὴ καὶ γενήϑητι
μεϑ' ἡμῶν εἰς εὐφροσύνην. 18καὶ εἶπεν Ἰουδίϑ· πίομαι δή, κύριε,
ὅτι ἐμεγαλύνϑη τὸ ζῆν μου ἐν ἐμοὶ σήμερον παρὰ πάσας τὰς
ἡμέρας τῆς γενέσεώς μου. 19καὶ λαβοῦσα ἔφαγε καὶ ἔπιε κατέ-
ναντι αὐτοῦ ἃ ἡτοίμασεν ἡ δούλη αὐτῆς. 20καὶ ηὐφράνϑη
Ὀλοφέρνης ἀπ' αὐτῆς, καὶ ἔπιεν οἶνον πολὺν σφόδρα ὅσον οὐκ ἔπιε
πώποτε ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ ἀφ' οὗ ἐγεννήϑη.

XIII. Ὡς δὲ ὀψία ἐγένετο, ἐσπούδασαν οἱ δοῦλοι αὐτοῦ
ἀναλύειν. καὶ Βαγώας συνέκλεισε τὴν σκηνὴν ἔξωϑεν, καὶ ἀπέ-
κλεισε τοὺς παρεστῶτας ἐκ προςώπου τοῦ κυρίου αὐτοῦ, καὶ ἀπῴ-
χοντο εἰς τὰς κοίτας αὐτῶν· ἦσαν γὰρ πάντες κεκοπωμένοι διὰ
τὸ ἐπὶ πλεῖον γεγονέναι τὸν πότον. 2ὑπελείφϑη δὲ Ἰουδὶϑ μόνη
ἐν τῇ σκηνῇ, καὶ Ὀλοφέρνης προπεπτωκὼς ἐπὶ τὴν κλίνην αὐτοῦ·
ἦν γὰρ περικεχυμένος αὐτῷ ὁ οἶνος. 3καὶ εἶπεν Ἰουδὶϑ τῇ δούλῃ
αὐτῆς στῆναι ἔξω τοῦ κοιτῶνος αὐτῆς καὶ ἐπιτηρεῖν τὴν ἔξοδον
αὐτῆς καϑάπερ καϑ' ἡμέραν, ἐξελεύσεσϑαι γὰρ ἔφη ἐπὶ τὴν
προςευχὴν αὐτῆς. καὶ τῷ Βαγώᾳ ἐλάλησε κατὰ τὰ ῥήματα
ταῦτα. 4καὶ ἀπήλϑοσαν πάντες ἐκ προςώπου αὐτῆς καὶ οὐδεὶς
κατελείφϑη ἐν τῷ κοιτῶνι ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου. καὶ στᾶσα
Ἰουδὶϑ παρὰ τὴν κλίνην αὐτοῦ εἶπεν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς· κύριε

παντὶ τῷ γυναικείῳ κόσμῳ 58. Vet. Lat.; om. κ. παντὶ τ. κοσμ. III. 19. 108. — τὰ κώδια — ἐπ' αὐτῶν om. 58. — 16. κ. ἐσαλεύϑη ἡ ψ. α. om. 58. 71. — μετ' αὐτῆς] αὐτῇ 58. — ἐζήτει καιρὸν ἀπαντῆσαι αὐτῇ 58. Vet. Lat. Syr. — 18. δὴ om. 58. 44. al. — τὸ ζῆν] ἡ ψυχὴ 19. 108. — 19. αὐτοῦ] αὐτῶν 58. — ἡτοίμ. αὐτῇ 58. Vet. Lat. Syr. — 20. ἀπ' αὐτῆς] ἐπ' αὐτῇ 58. 19. 52. 44. al. — πολὺν οἶνον 58. Vet. Lat.

XIII. 1. ἐγένετο ὀψὲ 58. — ἀναλύειν] ἀπελϑεῖν 58. Vet. Lat. — κ. Β. δὲ 58. — ἀπέκλεισε] ἀπέλυσε 23. 44. 64. al. — ἀπῴχ. πάντες 58. Vet. Lat. Syr. — 2. ἐπὶ τῆς κλίνης 58. 19. 108. — εαυτου II. III. — 3. ἔξωϑεν τοῦ 58. — αὐτῆς καϑάπερ om. 58. — πορεύεσϑαι γὰρ 58. Vet. Lat. — 4. ἀπῆλϑον 58. 19. 108. 248. Co. — προςώπου αὐτῆς III. 23. 52. 71. al.; προς. Ὀλοφέρνου 58.; προς. αὐτοῦ 44. al.; vulgo προςώπου — ὑπελείφϑη 58. — κοιτῶνι αὐτοῦ μικρὸς ἢ μέγας 58. Vet. Lat. — παρὰ τὴν κεφαλὴν 58. Vet. Lat. Syr. — καρδίᾳ] διανοίᾳ 58. — κύριε κύριε 58. Syr. —

ὁ ϑεὸς πάσης δυνάμεως, ἐπίβλεψον ἐν τῇ ὥρᾳ ταύτῃ ἐπὶ τὰ
τῶν χειρῶν μου εἰς ὕψωμα Ἱερουσαλήμ, [5]ὅτι νῦν καιρὸς ἀ
βέσϑαι τῆς κληρονομίας σου καὶ ποιῆσαι τὸ ἐπιτήδευμά μ
ϑραῦμα ἐχϑρῶν οἳ ἐπανέστησαν ἡμῖν. [6]καὶ προςελϑοῦσα τ
νόνι τῆς κλίνης ὃς ἦν πρὸς κεφαλῆς Ὀλοφέρνου καϑεῖλε τὸ
νάκην αὐτοῦ ἀπ' αὐτοῦ, [7]καὶ ἐγγίσασα τῆς κλίνης ἐδράξατ
κόμης τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ εἶπε· κραταίωσόν με, ὁ
Ἰσραήλ, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ. [8]καὶ ἐπάταξεν εἰς τὸν τρά
αὐτοῦ δὶς ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτῆς, καὶ ἀφεῖλε τὴν κεφαλὴν αὐτο
αὐτοῦ, [9]καὶ ἀπεκύλισε τὸ σῶμα αὐτοῦ ἀπὸ τῆς στρωμνῆς
ἀφεῖλε τὸ κωνωπεῖον ἀπὸ τῶν στύλων. καὶ μετ' ὀλίγον ἐξ
καὶ παρέδωκε τῇ ἅβρᾳ αὐτῆς τὴν κεφαλὴν Ὀλοφέρνου,
ἐνέβαλεν αὐτὴν εἰς τὴν πήραν τῶν βρωμάτων αὐτῆς. καὶ ἐξ
αἱ δύο ἅμα κατὰ τὸν ἐϑισμὸν αὐτῶν, καὶ διελϑοῦσαι τὴν
εμβολὴν ἐκύκλωσαν τὴν φάραγγα ἐκείνην, καὶ προςανέβησ
ὄρος Βετυλούα, καὶ ἦλϑοσαν πρὸς τὰς πύλας αὐτῆς.
[11]Καὶ εἶπεν Ἰουδὶϑ μακρόϑεν τοῖς φυλάσσουσιν ἐπὶ τῶν π
ἀνοίξατε, ἀνοίξατε δὴ τὴν πύλην· μεϑ' ἡμῶν ὁ ϑεός, ὁ
ἡμῶν, ποιῆσαι ἔτι ἰσχὺν ἐν Ἰσραὴλ καὶ κράτος κατὰ τῶν ἐχ
καϑὰ καὶ σήμερον ἐποίησε. [12]καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσαν οἱ ἄ
τῆς πόλεως αὐτῆς τὴν φωνὴν αὐτῆς, ἐσπούδασαν τοῦ κατα
εἰς τὴν πύλην τῆς πόλεως αὐτῶν, καὶ συνεκάλεσαν τοὺς πρ
τέρους τῆς πόλεως. [13]καὶ συνέδραμον πάντες ἀπὸ μικροῦ
μεγάλου, ὅτι παράδοξον ἦν αὐτοῖς τὸ ἐλϑεῖν αὐτήν, καὶ ἤν
τὴν πύλην καὶ ὑπεδέξαντο αὐτάς· καὶ ἅψαντες πῦρ εἰς φ
περιεκύκλωσαν αὐτάς. [14]ἡ δὲ εἶπε πρὸς αὐτοὺς φωνῇ με
αἰνεῖτε τὸν ϑεόν, αἰνεῖτε· αἰνεῖτε τὸν ϑεὸν ὃς οὐκ ἀπέστη

5. κ. ποίησον 58. Vet. Lat. Syr. — ϑραῦσμα III. 64. al.; ϑραῦσ
44.; τραῦμα 58. — 6. pro κανόνι Baduellus legendum coniecit κίονι -
κλίνης om. 58. Syr. — ἐπὶ τῆς κεφαλῆς 58. — 7. τῆς κόμης om.
κύριε ὁ ϑ. III. 58. 44. al. — 8. αὐτοῦ εἰς τ. τράχ. 58. — ἰσχύϊ] παρα
58. Syr. — ἀπ' αὐτοῦ om. II. 55. 71. — 9. κωνωπιον X. — μετὰ
58. — 10. post ἐϑ. αὐτῶν addunt (ὡς 58. Vet. Lat. Syr.) ἐπὶ τὴν προ
III. X. 19. 23. 52. 58. al. — πᾶσαν τὴν φάραγγα 58. Vet. Lat. S
τὸ ὄρος] προς X.; εις 58. — Βατυλωα 58. — ηλϑον X. 108. 248. Co.
11. ἐπὶ τ. πυλῶν om. 58. Syr. — ἀνοίξατε om. 58. 19. — ὁ ϑε
58. Vet. Lat. Syr. — ποιῆσαι ἔτι] ὃς ἐποίησεν 19. 108.; ὃς ἔδωκεν 58
Lat. Syr. — 12. κ. ἐγένετο om. 58. — αὐτῆς post πόλεως om. 58. 44
Vet. Lat. Syr. — ἐσπούδασαν] ἔσπευσαν 58. 44. al. — τοῦ om. X. 44.
εἰς] ἐπὶ III. X. 58. 19. 108. 55. — 13. μεγάλου] πρεσβυτέρων 58. -
εδεξαντο X. — καὶ ante ἅψαντες om. II. X. 44. 55. 108. — 14.
αἰν. τ. ϑεὸν om. X. —

ἔλεος αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ οἴκου Ἰσραὴλ, ἀλλ' ἔϑραυσε τοὺς ἐχϑροὺς
ἡμῶν διὰ χειρός μου ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ. [15]καὶ προελοῦσα τὴν
κεφαλὴν ἐκ τῆς πήρας ἔδειξε καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ἰδοὺ ἡ κεφαλὴ
Ὀλοφέρνου ἀρχιστρατήγου δυνάμεως Ἀσσοὺρ, καὶ ἰδοὺ τὸ κωνω-
πεῖον ἐν ᾧ κατέκειτο ἐν ταῖς μέϑαις αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν
ὁ κύριος ἐν χειρὶ ϑηλείας· [16]καὶ ζῇ κύριος ὃς διεφύλαξέ με ἐν
τῇ ὁδῷ μου ᾗ ἐπορεύϑην, ὅτι ἠπάτησεν αὐτὸν τὸ πρόςωπόν μου
εἰς ἀπώλειαν αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐποίησεν ἁμάρτημα μετ' ἐμοῦ εἰς
μίασμα καὶ αἰσχύνην. [17]καὶ ἐξέστη πᾶς ὁ λαὸς σφόδρα, καὶ
κύψαντες προςεκύνησαν τῷ ϑεῷ καὶ εἶπαν ὁμοϑυμαδόν· εὐλογητὸς
εἶ, ὁ ϑεὸς ἡμῶν, ὁ ἐξουδενώσας ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ σήμερον τοὺς
ἐχϑροὺς τοῦ λαοῦ σου. [18]καὶ εἶπεν αὐτῇ Ὀζίας· εὐλογητὴ σὺ,
ϑύγατηρ, τῷ ϑεῷ τῷ ὑψίστῳ παρὰ πάσας τὰς γυναῖκας τὰς ἐπὶ
τῆς γῆς, καὶ εὐλογημένος κύριος ὁ ϑεὸς, ὃς ἔκτισε τοὺς οὐρανοὺς
καὶ τὴν γῆν, ὃς κατεύϑυνέ σε εἰς τραῦμα κεφαλῆς ἄρχοντος
ἐχϑρῶν ἡμῶν, [19]ὅτι οὐκ ἀποστήσεται ἡ ἐλπίς σου ἀπὸ καρδίας
ἀνϑρώπων μνημονευόντων ἰσχὺν ϑεοῦ ἕως αἰῶνος. [20]καὶ ποιῆσαι
σοι αὐτὰ ὁ ϑεὸς εἰς ὕψος αἰώνιον τοῦ ἐπισκέψασϑαί σε ἐν ἀγαϑοῖς,
ἀνϑ' ὧν οὐκ ἐφείσω τῆς ψυχῆς σου διὰ τὴν ταπείνωσιν τοῦ γένους
ἡμῶν, ἀλλ' ἐπεξῆλϑες τῷ πτώματι ἡμῶν ἐπ' εὐϑεῖαν πορευϑεῖσα
ἐνώπιον τοῦ ϑεοῦ ἡμῶν. καὶ εἶπαν πᾶς ὁ λαός· γένοιτο, γένοιτο.

XIV. Καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς Ἰουδίϑ· ἀκούσατε δή μου,
ἀδελφοὶ, καὶ λαβόντες τὴν κεφαλὴν ταύτην κρεμάσατε αὐτὴν ἐπὶ
τῆς ἐπάλξεως τοῦ τείχους ὑμῶν. [2]καὶ ἔσται ἡνίκα ἂν διαφαύσῃ
ὁ ὄρϑρος καὶ ἐξέλϑῃ ὁ ἥλιος ἐπὶ τὴν γῆν, ἀναλήψεσϑε ἕκαστος
τὰ σκεύη τὰ πολεμικὰ ὑμῶν καὶ ἐξελεύσεσϑε πᾶς ἀνὴρ ἰσχύων
ἔξω τῆς πόλεως, καὶ δώσετε ἀρχηγὸν εἰς αὐτοὺς, ὡς καταβαίνον-
τες ἐπὶ τὸ πεδίον εἰς τὴν προφυλακὴν υἱῶν Ἀσσοὺρ, καὶ οὐ

15. κωνωπιον X. — κατέκειτο] κατεκλίνετο 58. — κ. ἐπάταξεν — ϑηλείας om. 58. — 16. μετ' ἐμοῦ ἁμάρτημα εἰς μιασμὸν αἰσχύνης 58. Syr. — 17. κ. εἶπαν — λαοῦ σου om. 58. 71. — εἶ om. X. — εξουϑενωσας X. — 18. οζειας III. X. — ϑύγατερ 64. 71. al. — εὐλογητὸς κύριος ὃς 58. — ϑεός σου ὃς X. — τὸν οὐρανὸν 58. Vet. Lat. — ὃς ante κατεύϑυνε om. X. — εἰς κεφαλὴν ἄρχ. ἐϑνῶν 58. — 19. ἡ ἐλπίς] ὁ ἔπαινος 58. Vet. Lat. Syr. — 20. σοι om. X. — ὁ ϑεὸς ταῦτα 19. 108. — τοῦ ἐπισκέψ. σε ἐν ἀγ. om. 58. — ἕνεκεν τῆς ταπεινώσεως τ. γ. σου 19. 108. — αλλα επεξ. X. — τῷ πτώματι III. X. 19. 58. 64. al.; vulgo τῷ om. — πορευϑ. επ ευϑ. X. — ἐπ' εὐϑείᾳ 19. 108. — ειπεν X. 19. 58. 23. 55. 44. al.

XIV. 1. καὶ ante λαβόντες om. 58. — αὐτὴν om. 58. 44. 106. Syr. — ημων X. 71. al. — 2. ἡν. ἐὰν III. 55. — αναλημψεσϑε III. X. — ἐξελεύσεται III. 19. 64. al. — δωσετε αυτους αρχην ως X. — εἰς αὐτοὺς] ἐπ' α. 55. 248. 249. Co. Ald.; ἐφ' ἑαυτοὺς 23. 44. al. — τῶν υἱῶν 58. —

καταβήσεσϑε. [3]καὶ ἀναλαβόντες οὗτοι τὰς πανοπλίας αὐτῶν
σονται εἰς τὴν παρεμβολὴν αὐτῶν καὶ ἐγεροῦσι τοὺς στρα
τῆς δυνάμεως Ἀσσοὺρ, καὶ συνδραμοῦνται ἐπὶ τὴν σκηνὴν
φέρνου, καὶ οὐχ εὑρήσουσιν αὐτόν· καὶ ἐπιπεσεῖται ἐπ' (
φόβος, καὶ φεύξονται ἀπὸ προσώπου ὑμῶν. [4]καὶ ἐπακολουϑ
τες ὑμεῖς καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες πᾶν ὅριον Ἰσραὴλ
στρώσατε αὐτοὺς ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν. [5]πρὸ δὲ τοῦ π
ταῦτα καλέσατέ μοι Ἀχιὼρ τὸν Ἀμμανίτην, ἵνα ἰδὼν ἐπιγ
ἐκφαυλίσαντα τὸν οἶκον τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ αὐτὸν ὡς εἰς ϑ
ἀποστείλαντα εἰς ἡμᾶς. [6]καὶ ἐκάλεσαν τὸν Ἀχιὼρ ἐκ τοῦ
Ὀζία. ὡς δὲ ἦλϑε καὶ εἶδε τὴν κεφαλὴν Ὀλοφέρνου ἐν
ἀνδρὸς ἑνὸς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ λαοῦ, ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπ
ἐξελύϑη τὸ πνεῦμα αὐτοῦ. [7]ὡς δὲ ἀνέλαβον αὐτὸν, προ
τοῖς ποσὶν Ἰουδὶϑ καὶ προσεκύνησε τῷ προσώπῳ αὐτῆς καὶ
εὐλογημένη σὺ ἐν παντὶ σκηνώματι Ἰούδα, καὶ ἐν παντὶ
οἵτινες ἀκούσαντες τὸ ὄνομά σου ταραχϑήσονται. [8]καὶ νῦν
γειλόν μοι ὅσα ἐποίησας ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις. καὶ ἀπήγ
αὐτῷ Ἰουδὶϑ ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ πάντα ὅσα ἦν πεποιηκυῖα
ἧς ἡμέρας ἐξῆλϑεν ἕως οὗ ἐλάλει αὐτοῖς. [9]ὡς δὲ ἐπαύσα
λοῦσα, ἠλάλαξεν ὁ λαὸς φωνῇ μεγάλῃ καὶ ἔδωκε φωνὴν .
συνον ἐν τῇ πόλει αὐτῶν. [10]ἰδὼν δὲ Ἀχιὼρ πάντα ὅσα ἐπ
ὁ ϑεὸς τοῦ Ἰσραὴλ, ἐπίστευσε τῷ ϑεῷ σφόδρα, καὶ περιε
τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας αὐτοῦ καὶ προσετέϑη πρὸς τὸν
Ἰσραὴλ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.
[11]Ἡνίκα δὲ ὁ ὄρϑρος ἀνέβη, καὶ ἐκρέμασαν τὴν κε
Ὀλοφέρνου ἐκ τοῦ τείχους, καὶ ἀνέλαβε πᾶς ἀνὴρ τὰ ὅπλα

---

3. αυτοι τας X. — τὰς παρεμβολὰς III. 52. 64. al. — δυνάμε των κ. 58. Vet. Lat. Syr. — ὁ φόβος ἐπ' αὐτοὺς 58. — πρὸ προς. ὑμῶν om. X. — 4. καταστρώσετε III. X. 58. 71. 249.; καταστρῶ 108. Co. — 5. καὶ πρὸ τοῦ 19. 108. — καλέσατέ] ἐνέγκατέ 23. 44. επιγνοι II. 55. — οἶκον Ἰσρ. III. 58. 44. 64. al. — αὐτὸν legit ἀποστείλ. in 19. 108. — 6. εκαλεσεν X. 23. 74. 76. — οζεια III.; X. — 7. ἀνέλαβεν III. 19. 108. 23. 55. Vet. Lat., ita vero dein scribendum — αὐτῆς τῷ προς. 58. — εἶπεν αὐτῇ 58. Vet. Lat. S 8. πεποιηκ. ἦν 58. — εξηλϑες(!) X. — λαλεῖ μετ' αὐτῆς 19. 108. — ὁ λαὸς 58. Vet. Lat. — ἔδωκαν 58. 19. 23. 55. al. — φωνὴν εὐφρ φ. εὐφροσύνης III. 58. Vet. Lat ; εὐφροσύνην 19. 108. 71. — 10. ἐ κύριος τῷ Ἰσρ. 58. Vet. Lat. Syr. — σφόδρα om. 19. 44. al. — οἶκον III. X. 19. 23. 44. al.; 58. om. οἶκον ac dein ἕως — ἀνέβη vs. Vulg.: appositus est ad populum Israël et omnis successio gener usque in hodiernum diem.

11. καὶ ante ἐκρέμασαν om. III. 44. al.; ἐκρέμ. δὲ 58. — ἐπὶ 58. 19. — Ἰσραὴλ post ἀνὴρ delevi, abest a III. X. 23. 55. 58. 64.

καὶ ἐξῆλϑοσαν κατὰ σπείρας ἐπὶ τὰς ἀναβάσεις τοῦ ὄρους. [12]οἱ
δὲ υἱοὶ Ἀσσοὺρ ὡς εἶδον αὐτούς, διέπεμψαν ἐπὶ τοὺς ἡγουμένους
αὐτῶν. οἱ δὲ ἦλϑον ἐπὶ στρατηγοὺς καὶ χιλιάρχους καὶ ἐπὶ πάντα
ἄρχοντα αὐτῶν· [13]καὶ παρεγένοντο ἐπὶ τὴν σκηνὴν Ὀλοφέρνου
καὶ εἶπαν τῷ ὄντι ἐπὶ πάντων τῶν αὐτοῦ· ἔγειρον δὴ τὸν κύριον
ἡμῶν, ὅτι ἐτόλμησαν οἱ δοῦλοι καταβαίνειν ἐφ' ἡμᾶς εἰς πόλεμον,
ἵνα ἐξολοϑρευϑῶσιν εἰς τέλος. [14]καὶ εἰςῆλϑε Βαγώας καὶ ἔκρουσε
τὴν αὐλαίαν τῆς σκηνῆς· ὑπενοεῖτο γὰρ καϑεύδειν αὐτὸν μετὰ
Ἰουδίϑ. [15]ὡς δὲ οὐδεὶς ἐπήκουσε, διαστείλας εἰςῆλϑεν εἰς τὸν
κοιτῶνα, καὶ εὗρεν αὐτὸν ἐπὶ τῆς χελωνίδος ἐῤῥιμμένον νεκρόν,
καὶ ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἀφῄρητο ἀπ' αὐτοῦ. [16]καὶ ἐβόησε φωνῇ
μεγάλῃ μετὰ κλαυϑμοῦ καὶ στεναγμοῦ καὶ βοῆς ἰσχυρᾶς, καὶ
διέῤῥηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ. [17]καὶ εἰςῆλϑεν εἰς τὴν σκηνὴν οὗ ἦν
Ἰουδὶϑ καταλύουσα, καὶ οὐχ εὗρεν αὐτήν. καὶ ἐξεπήδησεν εἰς τὸν
λαὸν κράζων· [18]ἠϑέτησαν οἱ δοῦλοι, ἐποίησεν αἰσχύνην μία γυνὴ
τῶν Ἑβραίων εἰς τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως Ναβουχοδονόσορ, ὅτι ἰδοὺ
Ὀλοφέρνης χαμαί, καὶ ἡ κεφαλὴ οὐκ ἔστιν ἐπ' αὐτῷ. [19]ὡς δὲ
ἤκουσαν ταῦτα τὰ ῥήματα οἱ ἄρχοντες τῆς δυνάμεως Ἀσσούρ,
διέῤῥηξαν τοὺς χιτῶνας αὐτῶν, καὶ ἐταράχϑη ἡ ψυχὴ αὐτῶν
σφόδρα, καὶ ἐγένετο αὐτῶν κραυγὴ καὶ βοὴ μεγάλη σφόδρα ἐν
μέσῳ τῆς παρεμβολῆς.

XV. Καὶ ὡς ἤκουσαν οἱ ἐν τοῖς σκηνώμασιν ὄντες, ἐξέστη-
σαν ἐπὶ τὸ γεγονός, [2]καὶ ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτοὺς φόβος καὶ τρόμος,

---

ἐξῆλϑον 58. 19. 108. 248. Co. — σπεῖραν III. 58. al. — 12. αὐτῶν — στρατηγοὺς om. 58. Vet. Lat. Syr. — 13. Βαγωύᾳ (τῷ Βαγώᾳ 44. al.) τῷ ὄντι 58. Vet. Lat. Syr. — καταβῆναι X. 19. 23. 44. al. — εξολεϑρ. III. X. — 14. κ. εἰςελϑὼν B. ἔκρ. 58. — τὴν αὐλὴν III. 64. al. — ἐκρότησε τῇ χειρὶ ἐν τῇ αὐλαίᾳ 19. 108. — ὑπενόει III. X. 58. 64. al.; ἐπενόει 19. 108. 44. al. — αὐτὸν ἔτι 58. Vet. Lat. — 15. ὑπήκουσε III. 58. al. — ἐπὶ om. 58. — αφειρητο X. — τὴν κεφαλὴν α. ἀφῃρημένην 19. 108. — 17. κ. εἰς. πρὸς τὴν Ἰουδεὶϑ οὗ ἦν πρὸς τὴν σκηνὴν καταλ. 58. — πρὸς τὸν λ. 58. — κράζων] λέγων X.; κ. ἐβόησεν III. 52. 64. al.; κ. εἶπεν 19. 58. 23. 55. 44. al. Vet. Lat. Syr. — 18. γυνὴ μία 19. 108. — τοῦ βασιλ. om. 58. 71. Syr. Vet. Lat.; τοῦ om. X. 249. — καὶ ἰδοὺ 44. al. — κεφαλὴ αὐτοῦ 19. 44. al. Vet. Lat. — 19. ταῦτα om. X. 55. 58. 108. — ῥήματα αὐτοῦ 58. 108. Syr. — οἱ ac dein Ἀσσοὺρ om. 58. — διέῤῥηξαν τ. χιτ. α. III. X. 19. 44. al.; vulgo τ. χ. α. διέῤῥ.; κατέῤῥηξαν τ. χ. α. 58. — αὐτῶν ἡ ψυχὴ II. X. 55. 236. 249. — σφόδρα post μεγάλη om. 58. 71.

XV. 1. κ. ὡς] ὡς δὲ 58. — οἱ ἐν τοῖς σκηνώμασιν] ἐν τῷ σκηνώματι X. — ὄντες om. 58. — ἐπὶ τῷ γεγονότι 19. 108.; τί ἦν τὸ γεγονός 58. Vet. Lat. Syr. — 2. ἔπεσεν III. X. 19. 108. 55. Co. — ἐπ' αὐτοῖς X. — τρόμος κ. φόβος II. X. 19. 108. 55. —

καὶ οὐκ ἦν ἄνϑρωπος μένων κατὰ πρόςωπον τοῦ πλησίον ἔτι,
ἐκχυϑέντες ὁμοϑυμαδὸν ἔφευγον ἐπὶ πᾶσαν ὁδὸν τοῦ πεδίο
τῆς ὀρεινῆς. 3 καὶ οἱ παρεμβεβληκότες ἐν τῇ ὀρεινῇ κύκλ
τυλούα καὶ ἐτράπησαν εἰς φυγήν. καὶ τότε οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ
ἀνὴρ πολεμιστὴς ἐξ αὐτῶν ἐξεχύϑησαν ἐπ᾽ αὐτούς. 4 καὶ
στειλεν Ὀζίας εἰς Βαιτομασϑαὶμ καὶ Βηβαὶ καὶ Χωβαῒ καὶ
καὶ εἰς πᾶν ὅριον Ἰσραὴλ τοὺς ἀπαγγέλλοντας ὑπὲρ τῶν συ
λεσμένων, καὶ ἵνα πάντες ἐπεκχυϑῶσι τοῖς πολεμίοις εἰ
ἀναίρεσιν αὐτῶν. 5 ὡς δὲ ἤκουσαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ, πάντες δ
μαδὸν ἐπέπεσον ἐπ᾽ αὐτοὺς καὶ ἔκοπτον αὐτοὺς ἕως Χωβά.
τως δὲ καὶ οἱ ἐξ Ἱερουσαλὴμ παρεγενήϑησαν καὶ ἐκ πάση
ὀρεινῆς, ἀνήγγειλαν γὰρ αὐτοῖς τὰ γεγονότα τῇ παρεμβολ
ἐχϑρῶν αὐτῶν. καὶ οἱ ἐν Γαλαὰδ καὶ οἱ ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ
εκέρασαν αὐτοὺς πληγῇ μεγάλῃ, ἕως οὗ παρῆλϑον Δαμασκὸ
τὰ ὅρια αὐτῆς. 6 οἱ δὲ λοιποὶ οἱ κατοικοῦντες Βετυλούα ἐπέ
τῇ παρεμβολῇ Ἀσσοὺρ καὶ ἐπρονόμευσαν αὐτοὺς, καὶ ἐπλού
σφόδρα. 7 οἱ δὲ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἀναστρέψαντες ἀπὸ τῆς :
ἐκυρίευσαν τῶν λοιπῶν, καὶ αἱ κῶμαι καὶ ἐπαύλεις ἐν τῇ ὁ
καὶ πεδινῇ ἐκράτησαν πολλῶν λαφύρων, ἦν γὰρ πλῆϑος
σφόδρα.

8 Καὶ Ἰωακὶμ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας καὶ ἡ γερουσία τῶν
Ἰσραὴλ οἱ κατοικοῦντες ἐν Ἱερουσαλὴμ ἦλϑον τοῦ ϑεάσασϑα
ἀγαϑὰ ἃ ἐποίησε κύριος τῷ Ἰσραὴλ, καὶ τοῦ ἰδεῖν τὴν Ἰ

ἔτι om. 58. — ἐκλυϑέντες 19. 108. 52. 64. Ald. — ἔφυγον 58. 1 55. al. — 3. παραβεβληκοτες X. — καὶ αὐτοὶ ἐτράπησαν 19. 44. al.; πησαν III. X. 58. 23. al. — κ. τότε πᾶς ἀνὴρ υἱῶν Ἰσραὴλ τῶν πολε ἐξεχ. 58. Vet. Lat. c. Reg. Germ. — ἐπ᾽ αὐτοὺς om. X. — 4. επε X. — οζειας III. X. — βαιτομασϑεν X. — κ. Βηβαι III. 243. al.; κ. βαιμ X.; κ. αβελμαειν 19. 108.; vulgo om. — χωβα X. 23. — κ. om. X. — τους αποστελλοντας X. — ἐπεκχυϑέντες τοῖς πολεμ. ἐπιϑῶν 108. — 5. ὡς δὲ καὶ οἱ λοιποὶ πάντες υἱοὶ Ἰσρ. ἤκουσαν ὁμοϑ. ἐπ. ἐ τοῖς 58. — επιπεσοντες επ αυτους εκοπτον X. — ἐν Ἱερ. X. 58. Vet. L. παρεγένοντο 19. 108. — ἀνηγγέλη 58. Vet. Lat. — πάντα τὰ γενόμε 108. — ἐν τῇ παρ. 58. 23. 55. 71. — ἐν Γαλιλ. 58. — ὑπερεκράτησ τῶν (ὑπεκράτησαν αὐτοὺς 58.) κ. ἐπάταξαν αὐτοὺς (58.) ἐν πλ. 19. 10 πληγὴν μεγάλην X. 58. 249. — οὗ om. 58. — καὶ τὰ] κατα τα X. — ὄρη 58. — 6. ἐπέπεσον III. 108. 44. al. — προενόμευσαν 19. 44. ἐπρονόμ. αὐτὴν καὶ ἐσκύλευσαν 58. Syr. — 7. ἐπαύλεις] αἱ πόλεις (I X. 19. 23. 58. al. — ἐκράτησαν] ἐκυρίευσαν 58. — ἦν γ. πλ. π. σφόδ 58. 106. Syr.

8. κ. ἦλϑεν Ἰ. 58. — ιωακειμ III. X. — ἐν ante Ἱερ. om. ἦλϑον om. X. 58. — εποιη X. — τοῦ ἰδεῖν om. 58. — τὴν ante Ἰου III. 58. Co. Ald. —

καὶ λαλῆσαι μετ' αὐτῆς εἰρήνην. [9]ὡς δὲ εἰςῆλϑον πρὸς αὐτήν, εὐλόγησαν αὐτὴν πάντες ὁμοϑυμαδὸν καὶ εἶπαν πρὸς αὐτήν· σὺ ὕψωμα Ἱερουσαλήμ, σὺ γαυρίαμα μέγα τοῦ Ἰσραήλ, σὺ καύχημα μέγα τοῦ γένους ἡμῶν. [10]ἐποίησας ταῦτα πάντα ἐν χειρί σου, ἐποίησας τὰ ἀγαϑὰ μετὰ Ἰσραήλ, καὶ εὐδοκῆσαι ἐπ' αὐτοῖς ὁ ϑεός. εὐλογημένη γίνου παρὰ τῷ παντοκράτορι κυρίῳ εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον. καὶ εἶπε πᾶς ὁ λαός· γένοιτο. [11]καὶ ἐλαφύρευσε πᾶς ὁ λαὸς τὴν παρεμβολὴν ἐφ' ἡμέρας τριάκοντα, καὶ ἔδωκαν τῇ Ἰουδὶϑ τὴν σκηνὴν Ὀλοφέρνου καὶ πάντα τὰ ἀργυρώματα καὶ τὰς κλίνας καὶ τὰ ὅλκια καὶ πάντα τὰ σκευάσματα αὐτοῦ. καὶ λαβοῦσα αὕτη ἐπέϑηκεν ἐπὶ τὴν ἡμίονον αὐτῆς, καὶ ἔζευξε τὰς ἁμάξας αὐτῆς, καὶ ἐσώρευσεν αὐτὰ ἐπ' αὐτῶν. [12]καὶ συνέδραμε πᾶσα γυνὴ Ἰσραὴλ τοῦ ἰδεῖν αὐτήν, καὶ εὐλόγησαν αὐτήν, καὶ ἐποίησαν αὐτῇ χορὸν ἐξ αὐτῶν· καὶ ἔλαβε ϑύρσους ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῆς, καὶ ἔδωκε ταῖς γυναιξὶ ταῖς μετ' αὐτῆς, [13]καὶ ἐστεφανώσαντο τὴν ἐλαίαν αὕτη καὶ αἱ μετ' αὐτῆς. καὶ προῆλϑε παντὸς τοῦ λαοῦ ἐν χορείᾳ ἡγουμένη πασῶν τῶν γυναικῶν, καὶ ἠκολούϑει πᾶς ἀνὴρ Ἰσραὴλ ἐνωπλισμένοι μετὰ στεφάνων καὶ ὕμνων ἐν τῷ στόματι αὐτῶν.

XVI. Καὶ ἐξῆρχεν Ἰουδὶϑ τὴν ἐξομολόγησιν ταύτην ἐν παντὶ Ἰσραήλ, καὶ ὑπερεφώνει πᾶς ὁ λαὸς τὴν αἴνεσιν ταύτην. καὶ εἶπεν Ἰουδίϑ·

κ. τοῦ λαλ. X. 19. — μετ' αὐτῆς] πρὸς αὐτὴν 19. 108. — 9. εξηλϑαν X.; εξηλϑον 55. 74. al. — ἐξῆλϑε πρὸς αὐτοὺς 58. 19. 108. Vet. Lat. Syr. — πάντες om. 58. 64. al. Vet. Lat. — Ἱερουσαλὴμ recepi ex II. III. X. 58. 108. 44. al. Vet. Lat. Syr.; vulgo Ἰσραὴλ — καύχημα τοῦ ἔϑνους ἡμ. 58. Vet. Lat. Syr. — 10. ταῦτα πάντα III. X. 19. 55. 64. 44. al.; vulgo πάντα ταῦτα — εὐδόκησεν III. X. 19. 23. 52. 55. al. — ἐποίησας ταῦτα — ϑεός] καὶ ὅτι ἐποίησας ἀγαϑὰ ἐν Ἰσραὴλ 58. — γένοιτο γένοιτο 58. Vet. Lat. Syr., cf. 13, 20. — 11. ἐλαφύρησε 23. 44. al.; ἐλαφυραγώγησεν 58., Vet. Lat. spolia collegit multa — πᾶς ante ὁ λαὸς om. III. X. 58. 55. al. Vet. Lat. Syr. — επι ημερας X. — ολοφερνους X. — ολκεια III. X.; κ. τὰ ὅλκια om. 58. 71. 106. Vet. Lat. — κατασκευάσματα III. X. 58. 71. — πάντα ac dein αὐτοῦ om. 58. 71. — αὕτη] αὐτὰ X. 19. 44. al.; om. 58. — εϑηκεν X. — τὰς ἡμιόνους 58. 19. 108. Vet. Lat. Syr. — κ. ἔζευξε — αὐτῶν om. 58. — 12. κ. συνήχϑη πᾶσα συναγωγὴ υἱῶν Ἰσραὴλ 44. al. — κ. ἐποίησαν — αἱ μετ' αὐτῆς vs. 13. om. 58. — εξ εαυτων X. — 13. ἔμπροσϑεν παντὸς 44. 52. 64. al. — χορείᾳ] χαρᾷ 58. — μετὰ στεφάνων] ἐστεφανωμένοι 58. — ὕμνων] ὕμνουν X. 19. 23. 44. al.; ὕμνος 58.

XVI. 1. ταύτην] αὐτῆς 58. Vet. Lat. Syr. — ἐν om. X. 19. — recepi ὑπερεφώνει ex II. III. X. 19. 64. al.; vulgo ὑπεφώνει — τῇ αἰνέσει κυρίου 58. Vet. Lat. Syr. —

2 Ἐξάρχετε τῷ θεῷ μου ἐν τυμπάνοις,
ᾄσατε τῷ κυρίῳ μου ἐν κυμβάλοις,
ἐναρμόσασθε αὐτῷ ψαλμὸν καινὸν,
ὑψοῦτε καὶ ἐπικαλεῖσθε τὸ ὄνομα αὐτοῦ·
3 ὅτι θεὸς συντρίβων πολέμους κύριος,
ὅτι εἰς παρεμβολὰς αὐτοῦ ἐν μέσῳ λαοῦ ἐξείλατό με ἐκ χει
τῶν καταδιωκόντων με.
4 ἦλθεν Ἀσσοὺρ ἐξ ὀρέων ἀπὸ βοῤῥᾶ,
ἦλθεν ἐν μυριάσι δυνάμεως αὐτοῦ,
ὧν τὸ πλῆθος αὐτῶν ἐνέφραξε χειμάῤῥους,
καὶ ἡ ἵππος αὐτῶν ἐκάλυψε βουνούς.
5 εἶπεν ἐμπρήσειν τὰ ὅριά μου,
καὶ τοὺς νεανίσκους μου ἀνελεῖν ἐν ῥομφαίᾳ,
καὶ τὰ θηλάζοντά μου θήσειν εἰς ἔδαφος,
καὶ τὰ νήπιά μου δώσειν εἰς προνομὴν,
καὶ τὰς παρθένους μου σκυλεῦσαι.
6 κύριος παντοκράτωρ ἠθέτησεν αὐτοὺς ἐν χειρὶ θηλείας.
7 οὐ γὰρ ἔπεσεν ὁ δυνατὸς αὐτῶν ὑπὸ νεανίσκων,
οὐδὲ υἱοὶ Τιτάνων ἐπάταξαν αὐτὸν,
οὐδὲ ὑψηλοὶ Γίγαντες ἐπέθεντο αὐτῷ,
ἀλλὰ Ἰουδὶθ θυγάτηρ Μεραρὶ ἐν κάλλει προςώπου αὐτῆς πα
ἔλυσεν αὐτόν.
8 ἐξεδύσατο γὰρ στολὴν χηρεύσεως αὐτῆς εἰς ὕψος τῶν πονούντ
ἐν Ἰσραὴλ,
ἠλείψατο τὸ πρόςωπον αὐτῆς ἐν μυρισμῷ,
καὶ ἐδήσατο τὰς τρίχας αὐτῆς ἐν μίτρᾳ,
καὶ ἔλαβε στολὴν λινῆν εἰς ἀπάτην αὐτοῦ.

---

2. ἐνάρχετε 58. — μου post κυρίῳ om. II. 55. 58. 23. 44. al. — ἐναρμόσασθε 58. — καινὸν] καὶ αἶνον II. X. 19. 58. 55. al. — ἐπικαλεῖ recepi ex II. III. X. 58. 108. 23. 55. 44. al.; vulgo ἐπικαλέσασθε — ὀνόματι 58. — 3. in c. 58. hic versus ita habet σὺ εἶ ὁ θεὸς ὁ συντρ. π κύριε — ὅτι ὁ θεὸς III. 64. 249. Co. Ald. — X.: του λαου εξελεσθαι εως χειρος καταδιωκ. με — 19. 108.: ὅτι ἀπέστειλε τὰς παρεμβολὰς αὐ ἐν μέσῳ παρεμβολῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐξελέσθαι με — τῶν om. II. III. X. 236. 249. — 4. δυνάμεων II. 19. 108. — αὐτῶν post πλῆθος om. 58. εφραξε X. 64. 243. Co. Ald. — κ. ἵπποι αὐτοῦ ἐκάλυψαν 58. Vet. Lat. 5. ενπρησειν X. — ἐν ante ῥομφαίᾳ om. II. X. 58. — μου post παρθέν om. II. 108. — 6. καὶ κύριος 58. 248. Co.; κύρ. ὁ θεὸς ὁ 19. 108. θηλείας κατῄσχυνεν αὐτοὺς 58. 19. 108. — 7. recepi ἔπεσεν ex X. 19. 55. 58. multisque aliis l.; vulgo ὑπέπεσεν — ὑπὸ] ἐκ 58. — μαραρει X. ἐν κάλλει] κάλλει 58. — in X. exciderunt verba παρέλυσεν — προς. αὐτ vs. 8. et additum καὶ ante ἐν μυρ. — 8. et 9. desunt in 58. — μύρῳ 108. 249. — ἀνεδήσατο 19. 108. —

9 τὸ σανδάλιον αὐτῆς ἥρπασεν ὀφϑαλμὸν αὐτοῦ,
καὶ τὸ κάλλος αὐτῆς ᾐχμαλώτισε ψυχὴν αὐτοῦ·
διῆλϑεν ὁ ἀκινάκης τὸν τράχηλον αὐτοῦ.
10 ἔφριξαν Πέρσαι τὴν τόλμαν αὐτῆς,
καὶ Μῆδοι τὸ ϑράσος αὐτῆς ἐῤῥάχϑησαν.
11 τότε ἠλάλαξαν οἱ ταπεινοί μου,
καὶ ἐβόησαν οἱ ἀσϑενοῦντες μου,
καὶ ἐπτοήϑησαν,
ὕψωσαν τὴν φωνὴν αὐτῶν, καὶ ἀνετράπησαν.
12 υἱοὶ κορασίων κατεκέντησαν αὐτούς,
καὶ ὡς παῖδας αὐτομολούντων ἐτίτρωσκον αὐτούς·
ἀπώλοντο ἐκ παρατάξεως κυρίου μου.
13 ὑμνήσω τῷ ϑεῷ μου ὕμνον καινόν.
κύριε, μέγας εἶ καὶ ἔνδοξος,
ϑαυμαστὸς ἐν ἰσχύϊ, ἀνυπέρβλητος.
14 σοὶ δουλευσάτω πᾶσα ἡ κτίσις σου,
ὅτι εἶπας, καὶ ἐγενήϑησαν·
ἀπέστειλας τὸ πνεῦμά σου, καὶ ᾠκοδόμησε
καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἀντιστήσεται τῇ φωνῇ σου.
15 ὄρη γὰρ ἐκ ϑεμελίων σὺν ὕδασι σαλευϑήσεται,
πέτραι δὲ ἀπὸ προςώπου σου ὡς κηρὸς τακήσονται,
ἐπὶ δὲ τοῖς φοβουμένοις σε σὺ εὐιλατεύεις αὐτοῖς.
16 ὅτι μικρὸν πᾶσα ϑυσία εἰς ὀσμὴν εὐωδίας,
καὶ ἐλάχιστον πᾶν στέαρ εἰς ὁλοκαύτωμά σοι·
ὁ δὲ φοβούμενος τὸν κύριον, μέγας διαπαντός.

---

9. ὀφϑαλμοὺς 19. 108. 76. al. — ᾐχμαλώτευσε 19. 108. 23. 64. al. — 10. τόλμην III. 19. 108. 55. Ald. — ϑάρσος 19. 108. 23. al. — ἐῤῥάχϑησαν] ἐταράχϑησαν III. 19. 23. 52. al.; καὶ ἐταράχϑ. 44. al.; om. 58. Vet. Lat. Vulg. — 11. et 12. desunt in 58. — ἐβόησαν 19. 23. 52. 55. 64. 74. al. Vet. Lat. Syr.; vulgo ἐφοβήϑησαν — επτοησαν X. 248.; ἡττήϑησαν 19. 108. 23. 55. — τὴν om. 19. 108. — φωνην αυτου X. — ἐτράπησαν οἱ ἐχϑροί μου 19. 108. — Vet. Lat.: turbata sunt tunc omnia castra Assur, et ululaverunt humiles mei, et exclamaverunt aegrotantes in siti, et exclamaverunt voce sua et convertit aquam — 12. ἐξεκέντησαν 19. 108. — αὐτομολοῦντας 108. 19. Vet. Lat. Syr. — αὐτοὺς post ἐτίτρ. om. II. 55. — 13. ὕμνους καινούς 58. — κύριε ὁ ϑεός μου 19. 108.; Ἀδωναΐ κύριος 58. Vet. Lat. — καὶ ϑαυμ. 58. Syr. — καὶ ἀνυπέρβλ. 58. Vet. Lat. Syr. Co. — 19. 108.: ϑαυμ. ἐν μεγαλοπρεπείᾳ καὶ ἀνυπέρβλητος (ἀνυπέρβατος 108.) ἐν ἰσχύϊ — 14. σου post κτίσις om. 58. — ἐγενήϑη 58. Vet. Lat. — ἀπέστειλας — φωνῇ σου om. 58. — επεστρεψας το πν. σ. κ. ωκοδομηϑησαν X. — 15. εσαλευϑησαν πετρα απο X. — ἐπὶ δὲ] ἐν δὲ 19. 108.; ετι δε II. III. X. — ιλατευσεις X.; ευιλατευσεις 19. 64. III. al. — αὐτοῖς om. 19. 108. — 16. ολοκαρπωμα X. — 19. 108.: ὅτι μικρὸν καὶ μέγα σὺ ἐποίησας, πᾶσα ϑυσία εἰς ὀσμὴν εὐωδίας καὶ πᾶν στέαρ εἰς ὁλοκαύτωμα ὡς ἐλάχιστα, ὁ δὲ —

17 οὐαὶ ἔϑνεσιν ἐπανισταμένοις τῷ γένει μου·
κύριος παντοκράτωρ ἐκδικήσει αὐτοὺς ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως,
δοῦναι πῦρ καὶ σκώληκας εἰς σάρκας αὐτῶν,
καὶ κλαύσονται ἐν αἰσϑήσει ἕως αἰῶνος.

18 Ὡς δὲ ἤλϑοσαν εἰς Ἱερουσαλὴμ, προςεκύνησαν τῷ ϑεῷ,
καὶ ἡνίκα ἐκαϑαρίσϑη ὁ λαὸς, ἀνήνεγκαν τὰ ὁλοκαυτώματα αὐ-
τῶν καὶ τὰ ἑκούσια αὐτῶν καὶ τὰ δόματα. 19 καὶ ἀνέϑηκεν
Ἰουδὶϑ πάντα τὰ σκεύη Ὀλοφέρνου ὅσα ἔδωκεν ὁ λαὸς αὐτῇ, καὶ
τὸ κωνωπεῖον ὃ ἔλαβεν ἑαυτῇ ἐκ τοῦ κοιτῶνος αὐτοῦ εἰς ἀνάϑημα
τῷ ϑεῷ ἔδωκε. 20 καὶ ἦν ὁ λαὸς εὐφραινόμενος ἐν Ἱερουσαλὴμ
κατὰ πρόςωπον τῶν ἁγίων ἐπὶ μῆνας τρεῖς, καὶ Ἰουδὶϑ μετ' αὐ-
τῶν κατέμεινε. 21 μετὰ δὲ τὰς ἡμέρας ταύτας ἀνέζευξεν ἕκαστος
εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ, καὶ Ἰουδὶϑ ἀπῆλϑεν εἰς Βετυλούα καὶ
κατέμεινεν ἐπὶ τῆς ὑπάρξεως αὐτῆς· καὶ ἐγένετο κατὰ τὸν καιρὸν
αὐτῆς ἔνδοξος ἐν πάσῃ τῇ γῇ. 22 καὶ πολλοὶ ἐπεϑύμησαν αὐτὴν,
καὶ οὐκ ἔγνω ἀνὴρ αὐτὴν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτῆς,
ἀφ' ἧς ἡμέρας ἀπέϑανε Μανασσῆς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς καὶ προςετέϑη
πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ. 23 καὶ ἦν προβαίνουσα μεγάλη σφόδρα, καὶ
ἐγήρασεν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἔτη ἑκατὸν πέντε, καὶ
ἀφῆκε τὴν ἅβραν αὐτῆς ἐλευϑέραν καὶ ἀπέϑανεν εἰς Βετυλούα,
καὶ ἔϑαψαν αὐτὴν ἐν τῷ σπηλαίῳ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς Μανασσῆ,
24 καὶ ἐπένϑησεν αὐτὴν οἶκος Ἰσραὴλ ἡμέρας ἑπτά· καὶ διεῖλε τὰ
ὑπάρχοντα αὐτῆς πρὸ τοῦ ἀποϑανεῖν αὐτὴν πᾶσι τοῖς ἔγγιστα
Μανασσῆ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς καὶ τοῖς ἔγγιστα τοῦ γένους

---

17. επανιστανομενοις III. X. 74. 76. 106. — in c. 58. versus ita habet: οὐαὶ δὲ ἔϑνη παράνομα ἐπανιστάμενα γένει μου· κύριος παντοκράτωρ ἐκδικᾷ αὐτοὺς, ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἐκδικήσει αὐτούς.

18. καὶ ἐγένετο ὡς ἦλϑεν εἰς Ἱερ. προςεκύνησε 58. Syr. — καὶ ἤνεγκαν τὸ ὁλοκαύτωμα αὐτῶν τῷ κυρίῳ 58. — κ. τὰ δόματα om. 58. Syr. — 19. ἀνέϑηκεν] ἤνεγκεν 58. — ολοφερνους X. — αὐτῇ ὁ λαὸς 19. 108. — κωνωπιον III. X. — εαυτη II. III. X., malim αὐτὴ, vulgo male αὕτη, om. 44. al. — ἀνάϑεμα III. X. 58. 19. 55. al. — ϑεῷ] κυρίῳ III. 58. 19. 64. al. — 20. εἰς Ἱερ. III. 58. 23. 44. al. — κατέμενεν 58. 19. 108. — 21. καὶ μετὰ τὰς 58. — ανεζευξαν X. — τὴν κληρονομίαν] τὰ σκηνώματα 58. Vet. Lat. Syr. — εις τον οικον αυτης εις B. X. — κ. κατέμεινεν om. 58. Syr. — ἔνδοξος κατὰ τ. κ. α. 19. 108. — 22. αὐτὴν ἀνὴρ 19. 108. 23. al. — ὁ ἀνὴρ α. Μαν. 58. — κ. προςετέϑη πρ. τ. λ. α. om. 58. 106. Syr. — 23. κ. προβαίνουσα ἐγένετο 58. Vet. Lat. Syr. — ἀνδρὸς] πατρὸς 19. 108. 236. — εκατον π. ετη III. 58. 64. al. — verba κ. ἀφῆκε τ. ἅ. α. ἐλ. leguntur in 58. Vet. Lat. Syr. in fine vs. 24. — 24. πᾶς ὁ οἶκος 58. Vet. Lat. Syr. — επι ημερας X — verba μανασση — εγγιστα om. X. —

αὐτῆς. 25 καὶ οὐκ ἦν ἔτι ὁ ἐκφοβῶν τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ἐν
ταῖς ἡμέραις Ἰουδὶθ καὶ μετὰ τὸ ἀποθανεῖν αὐτὴν ἡμέρας
πολλάς.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ

ΠΡΩΤΟΣ.

I. Καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ πατάξαι Ἀλέξανδρον τὸν Φιλίππου
τὸν Μακεδόνα, ὃς ἐξῆλθεν ἐκ τῆς γῆς Χεττιείμ, καὶ ἐπάταξε τὸν
Δαρεῖον βασιλέα Περσῶν καὶ Μήδων καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ
πρότερον ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. 2 καὶ συνεστήσατο πολέμους πολλούς,
καὶ ἐκράτησεν ὀχυρωμάτων πολλῶν, καὶ ἔσφαξε βασιλεῖς τῆς γῆς.
3 καὶ διῆλθεν ἕως ἄκρων τῆς γῆς καὶ ἔλαβε σκῦλα πλήθους
ἐθνῶν· καὶ ἡσύχασεν ἡ γῆ ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ ὑψώθη καὶ ἐπήρθη
ἡ καρδία αὐτοῦ. 4 καὶ συνήγαγε δύναμιν ἰσχυρὰν σφόδρα, καὶ
ἦρξε χωρῶν καὶ ἐθνῶν καὶ τυράννων, καὶ ἐγένοντο αὐτῷ εἰς φόρον.
5 καὶ μετὰ ταῦτα ἔπεσεν ἐπὶ τὴν κοίτην, καὶ ἔγνω ὅτι ἀποθνήσκει.
6 καὶ ἐκάλεσε τοὺς παῖδας αὐτοῦ τοὺς ἐνδόξους τοὺς συνεκτρόφους
αὐτοῦ ἀπὸ νεότητος, καὶ διεῖλεν αὐτοῖς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ ἔτι
ζῶντος αὐτοῦ. 7 καὶ ἐβασίλευσεν Ἀλέξανδρος ἔτη δώδεκα, καὶ
ἀπέθανε. 8 καὶ ἐπεκράτησαν οἱ παῖδες αὐτοῦ ἕκαστος ἐν τῷ τόπῳ
αὐτοῦ. 9 καὶ ἐπέθεντο πάντες διαδήματα μετὰ τὸ ἀποθανεῖν αὐ-
τόν, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν ὀπίσω αὐτῶν ἔτη πολλά, καὶ ἐπλήθυναν

---

25 πολλάς] πλείους 58. — αμην II. 19. 108. — Vulg.: dies autem victoriae huius festivitatis ab Hebraeis in numero sanctorum dierum accipitur et colitur a Iudaeis ex illo tempore usque in praesentem diem.

I. 1. τὸν ante Φιλ. om. 19. 64. 93. — εις γην X. — Χεττιειμ III. X. 23. 44. 56. 106. Ald.; vulgo Χεττειειμ — προτερον III. X. 52. 55. 56. al.; vulgo προτερος — 2. πολλων om. III. X. 23. 44. 52. al. — 3. πληθος X. — verba κ. ὑψώθη — καρδία α. leguntur in X. 23. vs. 4. post τυράννων — 4. συνῆξεν III. X. 23. 44. 55. al. — καὶ ante ἐθνῶν om. X. 23. 44. 62. al. — τυραννιων III. 23. 44. al. — κ. εγενετο α. εις φοβερον X. — 5. κοίτην αὐτοῦ ὁ Ἀλέξανδρος 19. 64. 93. — 6. συνεκτρόφους III. X. 23. 44. 55. 62. al.; vulgo συντρόφους — εκ νεοτητος X. 55. 74. — αυτου την βασιλ. X. — αυτου ζωντος X. 19. 64. 93. — 8. εκρατησαν 19. 64. 93. 44. — 9. οἱ ante υἱοὶ om. X. 44. 93. —

κακὰ ἐν τῇ γῇ. 10 καὶ ἐξῆλθεν ἐξ αὐτῶν ῥίζα ἁμαρτωλὸς
Ἀντίοχος Ἐπιφανής, υἱὸς Ἀντιόχου βασιλέως, ὃς ἦν ὅμηρα ἐν τῇ
Ῥώμῃ· καὶ ἐβασίλευσεν ἐν ἔτει ἑκατοστῷ καὶ τριακοστῷ καὶ
ἑβδόμῳ βασιλείας Ἑλλήνων.

11 Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐξῆλθον ἐξ Ἰσραὴλ υἱοὶ παρά-
νομοι καὶ ἀνέπεισαν πολλοὺς λέγοντες· πορευθῶμεν καὶ διαθώμεθα
διαθήκην μετὰ τῶν ἐθνῶν τῶν κύκλῳ ἡμῶν, ὅτι ἀφ' ἧς ἐχωρίσθη-
μεν ἀπ' αὐτῶν εὗρεν ἡμᾶς κακὰ πολλά. 12 καὶ ἠγαθύνθη ὁ λόγος
ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτῶν. 13 καὶ προεθυμήθησάν τινες ἀπὸ τοῦ λαοῦ
καὶ ἐπορεύθησαν πρὸς τὸν βασιλέα· καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν
ποιῆσαι τὰ δικαιώματα τῶν ἐθνῶν. 14 καὶ ᾠκοδόμησαν γυμνάσιον
ἐν Ἱεροσολύμοις κατὰ τὰ νόμιμα τῶν ἐθνῶν. 15 καὶ ἐποίησαν
ἑαυτοῖς ἀκροβυστίας, καὶ ἀπέστησαν ἀπὸ διαθήκης ἁγίας καὶ
ἐζευγίσθησαν τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἐπράθησαν τοῦ ποιῆσαι τὸ πονηρόν.

16 Καὶ ἡτοιμάσθη ἡ βασιλεία ἐναντίον Ἀντιόχου, καὶ ὑπέλαβε
βασιλεῦσαι γῆς Αἰγύπτου, ὅπως βασιλεύσῃ ἐπὶ τὰς δύο βασιλείας.
17 καὶ εἰςῆλθεν εἰς Αἴγυπτον ἐν ὄχλῳ βαρεῖ, ἐν ἅρμασι καὶ ἐν
ἐλέφασι καὶ ἐν ἱππεῦσι καὶ ἐν στόλῳ μεγάλῳ. 18 καὶ συνεστή-
σαντο πόλεμον πρὸς Πτολεμαῖον βασιλέα Αἰγύπτου· καὶ ἐνετράπη
Πτολεμαῖος ἀπὸ προςώπου αὐτοῦ καὶ ἔφυγε· καὶ ἔπεσον τραυματίαι
πολλοί. 19 καὶ κατελάβοντο τὰς πόλεις τὰς ὀχυρὰς ἐν γῇ Αἰγύπτῳ,
καὶ ἔλαβε τὰ σκῦλα γῆς Αἰγύπτου. 20 καὶ ἐπέστρεψεν Ἀντίοχος
μετὰ τὸ πατάξαι Αἴγυπτον ἐν τῷ ἑκατοστῷ καὶ τεσσαρακοστῷ
καὶ τρίτῳ ἔτει· καὶ ἀνέβη ἐπὶ Ἰσραήλ, καὶ ἀνέβη εἰς Ἱερουσαλὴμ
ἐν ὄχλῳ βαρεῖ. 21 καὶ εἰςῆλθεν εἰς τὸ ἁγίασμα ἐν ὑπερηφανείᾳ,

---

10. ἀπ' αὐτῶν 19. 64. 93. 23. 62. — τοῦ βασιλέως III. X. 19. 23. 44. al. — ὅμηρος 56. — τῇ om. X. 19. 64. — manus recentior cod. 56. in fine versus addidit καὶ ἐλογίσατο ποιῆσαι τὴν βασιλείαν αὐτοῦ εἰς λαὸν ἕνα, cf. vs. 41.

11. εξηλθεν ισραηλ X. — ανεπειθον 56. — ἀφ' ἧς ἡμέρας 19. 64. 93. 52. Vet. Lat. c. G. — εξωρισθημεν X. — 13. προεθυμωθησαν X. — απο om. X. 19. 64. 93. — αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς 19. 64. 93. 52. 55. — κατὰ τὰ δικ. 19. 64. 93. 56. — 14. ᾠκοδ. (οἱ 64., 56. in m.) υἱοὶ τῶν παρανόμων 19. 64. 93., 56. in m. — ἐν Ἱερουσαλὴμ 19. 64. 93. 55. — τὰ om. X. — 15. recepi ἐζευγίσθησαν ex III. X. 55. 62. 74. 106. 243.; vulgo ἐζεύχθησαν — ἐν τοῖς X. 64. 93. 106. Ald.

16. ἡ ante βασ. om. X. — ἐνώπιον Ἀντ. III. X. 19. 64. 93. — γῆς Αἰγ. recepi ex III. 19. 64. 93. 23. 62. 106. Vet. Lat. Syr.; vulgo τῆς Αἰγ. — 17. εἰςῆλθεν Ἀντίοχος 19. 64. 93. — ἐν ante ἐλέφ. ac dein ante στόλῳ om. X. — 18. συνεστήσατο III. 62. Co. Ald. Vet. Lat. Syr. — απεστραφη πτολ. X. — επεσον] εφυγον X. — 19. γῇ] τη X. — ἔλαβον 19. 64. 93. 62. — γῆς] της X. Co. — 20. ἔτει om. X. — ἀνέβη εἰς Ἱερουσ.] επι ιερουσ. X.; ιεροσολυμα III. 44. 55. al. — 21. εἰςῆλθεν III. X. 62. Co. Ald. Vet. Lat. Syr.; vulgo εἰςῆλθον —

καὶ ἔλαβε τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν καὶ τὴν λυχνίαν τοῦ φωτὸς
καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, 22 καὶ τὴν τράπεζαν τῆς προθέσεως
καὶ τὰ σπονδεῖα καὶ τὰς φιάλας καὶ τὰς θυΐσκας τὰς χρυσᾶς
καὶ τὸ καταπέτασμα καὶ τοὺς στεφάνους καὶ τὸν κόσμον τὸν
χρυσοῦν τὸν κατὰ πρόςωπον τοῦ ναοῦ, καὶ ἐλέπισε πάντα. 23 καὶ
ἔλαβε τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον καὶ τὰ σκεύη τὰ ἐπιθυμητά,
καὶ ἔλαβε τοὺς θησαυροὺς τοὺς ἀποκρύφους οὓς εὗρε. 24 καὶ λα-
βὼν πάντα ἀπῆλθεν εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ. καὶ ἐποίησε φονοκτονίαν,
καὶ ἐλάλησεν ὑπερηφανείαν μεγάλην. 25 καὶ ἐγένετο πένθος μέγα
ἐπὶ Ἰσραὴλ ἐν παντὶ τόπῳ αὐτῶν. 26 καὶ ἐστέναξαν ἄρχοντες καὶ
πρεσβύτεροι, παρθένοι καὶ νεανίσκοι ἠσθένησαν, καὶ τὸ κάλλος
τῶν γυναικῶν ἠλλοιώθη. 27 πᾶς νυμφίος ἀνέλαβε θρῆνον, καὶ
καθημένη ἐν παστῷ ἐγένετο ἐν πένθει. 28 καὶ ἐσείσθη ἡ γῆ ἐπὶ
τοὺς κατοικοῦντας αὐτήν· καὶ πᾶς ὁ οἶκος Ἰακὼβ ἐνεδύσατο
αἰσχύνην.

29 Καὶ μετὰ δύο ἔτη ἡμερῶν ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς ἄρχοντα
φορολογίας εἰς τὰς πόλεις Ἰούδα· καὶ ἦλθεν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἐν
ὄχλῳ βαρεῖ. 30 καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς λόγους εἰρηνικοὺς ἐν δόλῳ,
καὶ ἐνεπίστευσαν αὐτῷ. καὶ ἐπέπεσεν ἐπὶ τὴν πόλιν ἐξάπινα καὶ
ἐπάταξεν αὐτὴν πληγὴν μεγάλην, καὶ ἀπώλεσε λαὸν πολὺν ἐξ
Ἰσραήλ. 31 καὶ ἔλαβε τὰ σκῦλα τῆς πόλεως καὶ ἐνεπύρισεν αὐτὴν
πυρί, καὶ καθεῖλε τοὺς οἴκους αὐτῆς καὶ τὰ τείχη αὐτῆς κύκλῳ.
32 καὶ ᾐχμαλώτευσαν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα, καὶ τὰ κτήνη
ἐκληρονόμησαν. 33 καὶ ᾠκοδόμησαν τὴν πόλιν Δαυὶδ τείχει με-
γάλῳ καὶ ὀχυρῷ, πύργοις ὀχυροῖς, καὶ ἐγένετο αὐτοῖς εἰς ἄκραν.
34 καὶ ἔθηκαν ἐκεῖ ἔθνος ἁμαρτωλόν, ἄνδρας παρανόμους, καὶ
ἐνίσχυσαν ἐν αὐτῇ. 35 καὶ παρέθεντο ὅπλα καὶ τροφάς, καὶ συν-
αγαγόντες τὰ σκῦλα Ἱερουσαλὴμ ἀπέθεντο ἐκεῖ, καὶ ἐγένοντο εἰς
μεγάλην παγίδα. 36 καὶ ἐγένετο εἰς ἔνεδρον τῷ ἁγιάσματι καὶ εἰς
διάβολον πονηρὸν τῷ Ἰσραὴλ διὰ παντός. 37 καὶ ἐξέχεαν αἷμα

---

22. post φιάλας addunt 52. 55. καὶ τὰ τρυβλία — 23. το χρυσιον κ. το αργ. X. 62. — 27. καὶ πᾶς 19. 64. 93. — καὶ ante καθημένη om. III. X. 23. 55. al. — ἐγένετο ἐν πένθει] επενθει X. 52.; επενθησε 19. 64. 93. — 28. ὁ ante οἶκος om. X. 93.

29. καὶ ante μετὰ om. III. X. 44. al. — Ἀντίοχος ὁ βασ. 19. 64. 93. — 30. επιστευσαν III. 55. — 31. ενεπρησεν X. 19. — αὐτῆς post τείχη om. X. — 32. ηχμαλωτισαν X.; ηχμαλωτευσεν III. 19. 62. al. — γυναῖκας αὐτῶν 19. 64. 93. — ἐκληρονόμησαν om. X.; καὶ ἐκληρονόμησαν ἐν αὐτοῖς 19. 93. 64. — 33. ὀχυρῷ recepi ex III. X. 19. 55. 56. 62. al.; vulgo ἰσχυρῷ — καὶ πύργοις 19. 64. 93. — 35. τροφὴν III. X. 23. 44. 62. al. — ἐγένετο III. X. 19. 64. —

ἀϑῷον κύκλῳ τοῦ ἁγιάσματος, καὶ ἐμόλυναν τὸ ἁγίασμα. [38]καὶ ἔφυγον οἱ κάτοικοι Ἱερουσαλὴμ δι' αὐτούς, καὶ ἐγένετο κατοικία ἀλλοτρίων· καὶ ἐγένετο ἀλλοτρία τοῖς γεννήμασιν αὐτῆς, καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς ἐγκατέλιπον αὐτήν. [39]τὸ ἁγίασμα αὐτῆς ἠρημώϑη ὡς ἔρημος, αἱ ἑορταὶ αὐτῆς ἐστράφησαν εἰς πένϑος, τὰ σάββατα αὐτῆς εἰς ὀνειδισμόν, ἡ τιμὴ αὐτῆς εἰς ἐξουδένωσιν. [40]κατὰ τὴν δόξαν αὐτῆς ἐπληϑύνϑη ἡ ἀτιμία αὐτῆς, καὶ τὸ ὕψος αὐτῆς ἐστράφη εἰς πένϑος.

[41]Καὶ ἔγραψεν ὁ βασιλεὺς πάσῃ τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ εἶναι πάντας εἰς λαὸν ἕνα, [42]καὶ ἐγκαταλιπεῖν ἕκαστον τὰ νόμιμα αὐτοῦ. καὶ ἐπεδέξατο πάντα τὰ ἔϑνη κατὰ τὸν λόγον τοῦ βασιλέως. [43]καὶ πολλοὶ ἀπὸ Ἰσραὴλ εὐδόκησαν τῇ λατρείᾳ αὐτοῦ, καὶ ἔϑυσαν τοῖς εἰδώλοις καὶ ἐβεβήλωσαν τὸ σάββατον. [44]καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς βιβλία ἐν χειρὶ ἀγγέλων εἰς Ἱερουσαλὴμ καὶ τὰς πόλεις Ἰούδα, πορευϑῆναι ὀπίσω νομίμων ἀλλοτρίων τῆς γῆς, [45]καὶ κωλῦσαι ὁλοκαυτώματα καὶ ϑυσίαν καὶ σπονδὴν ἐκ τοῦ ἁγιάσματος, καὶ βεβηλῶσαι σάββατα καὶ ἑορτάς, [46]καὶ μιᾶναι ἁγίασμα καὶ ἁγίους, [47]οἰκοδομῆσαι βωμοὺς καὶ τεμένη καὶ εἰδωλεῖα, καὶ ϑύειν ὕεια καὶ κτήνη κοινά, [48]καὶ ἀφιέναι τοὺς υἱοὺς αὐτῶν ἀπεριτμήτους, βδελύξαι τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἐν παντὶ ἀκαϑάρτῳ καὶ βεβηλώσει, [49]ὥστε ἐπιλαϑέσϑαι τοῦ νόμου καὶ ἀλλάξαι πάντα τὰ δικαιώματα. [50]καὶ ὃς ἂν μὴ ποιήσῃ κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦ βασιλέως ἀποϑανεῖται. [51]κατὰ πάντας τοὺς λόγους τούτους ἔγραψε πάσῃ τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ, καὶ ἐποίησεν ἐπισκόπους ἐπὶ πάντα τὸν λαόν· καὶ ἐνετείλατο ταῖς πόλεσιν Ἰούδα ϑυσιάζειν κατὰ πόλιν καὶ πόλιν.

[52]Καὶ συνηϑροίσϑησαν ἀπὸ τοῦ λαοῦ πρὸς αὐτοὺς πολλοί, πᾶς ὁ ἐγκαταλιπὼν τὸν νόμον, καὶ ἐποίησαν κακὰ ἐν τῇ γῇ,

38. οἱ κατοικοῦντες 19. 64. 93. — γενημασιν III. X. — ενκατελιπον X. — 39. εστραφη X. — ὀνειδισμὸν ἡ τ. α. εἰς om. X. — 40. κατα τα τεκνα αυτης επλησϑη η γη ατιμια αυτης και X. — ἡ ἀτιμία] ἀτιμασμὸς III. 52. 56. al.; ὁ ἀτιμασμὸς 62. — πένϑος] ταπείνωσιν 64.

41. Ἀντίοχος post βασιλεὺς delevi, abest a III. X. 23. 44. 52. 55. 56. al. Vet. Lat. c. G. — εἰς λαὸν III. 23. 44. 55. 56. al.; vulgo εἰς om. — 42. ενκαταλιπειν X. — επεδεξαντο III. 56. al. — 43. λατρείᾳ α. καὶ τοῦ καταλιπεῖν τὸν νόμον τοῦ κυρίου 52. 55. — εἰδώλοις αὐτοῦ 19. 93. 55. — 44. βασ. Ἀντίοχος 19. 64. 93. — 45. κωλυσαι] κυκλωσαι X. — 47. καὶ οἰκοδομῆσαι 64. 93. 71. — ειδωλα III. 56. 64. Vet. Lat. Syr. — κοινα] πολλα X. — 48. αφειναι X. 23. 62. — καὶ βδελύξαι 64. 93. 106. — βεβηλῶσαι (III.) αὐτοὺς 19. 64. 93. Ald. — 49. αλλαξασϑαι X. — 50. κατὰ τὸν λόγον X. 19. 64. 93. 23. 62. — 51. καὶ κατὰ 64. 93. — ἐπὶ] κατα X. — ενετιλαντο X. 56. 62. 71. 74.

52. πρὸς α. ἀπὸ τ. λ. πολλοὶ 19. 64. 93.; ἀπὸ τ. λ. πολλοὶ πρὸς α. X. — πᾶς ὁ ἐγκαταλ.] και ενκαταλιπων X. —

53 καὶ ἔθεντο τὸν Ἰσραὴλ ἐν κρύφοις ἐν παντὶ φυγαδευτηρίῳ αὐ-
τῶν. 54 καὶ τῇ πεντεκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ Χασελεῦ τῷ πέμπτῳ καὶ
τεσσαρακοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἔτει ᾠκοδόμησαν βδέλυγμα ἐρημώσεως
ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἐν πόλεσιν Ἰούδα κύκλῳ ᾠκοδόμησαν
βωμούς. 55 καὶ ἐπὶ τῶν θυρῶν τῶν οἰκιῶν καὶ ἐν ταῖς πλατείαις
ἐθυμίων. 56 καὶ τὰ βιβλία τοῦ νόμου ἃ εὗρον ἐνεπύρισαν πυρὶ
κατασχίσαντες. 57 καὶ ὅπου εὑρίσκετο παρά τινι βιβλίον διαθήκης,
καὶ εἴ τις συνευδόκει τῷ νόμῳ, τὸ σύγκριμα τοῦ βασιλέως ἐθανά-
του αὐτόν. 58 ἐν ἰσχύϊ αὐτῶν ἐποίουν οὕτως τῷ Ἰσραὴλ τοῖς
εὑρισκομένοις ἐν παντὶ μηνὶ καὶ μηνὶ ἐν ταῖς πόλεσι. 59 καὶ τῇ
πέμπτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς θυσιάζοντες ἐπὶ τὸν βωμὸν ὃς ἦν
ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου. 60 καὶ τὰς γυναῖκας τὰς περιτετμηκυίας
τὰ τέκνα αὐτῶν ἐθανάτωσαν κατὰ τὸ πρόσταγμα. 61 καὶ ἐκρέ-
μασαν τὰ βρέφη ἐκ τῶν τραχήλων αὐτῶν, καὶ τοὺς οἴκους αὐτῶν
προενόμευσαν, καὶ τοὺς περιτετμηκότας αὐτοὺς ἐθανάτωσαν. 62 καὶ
πολλοὶ ἐν Ἰσραὴλ ἐκραταιώθησαν καὶ ὠχυρώθησαν ἐν αὐτοῖς τοῦ
μὴ φαγεῖν κοινά. 63 καὶ ἐπεδέξαντο ἀποθανεῖν, ἵνα μὴ μιανθῶσι
τοῖς βρώμασι καὶ μὴ βεβηλώσωσι διαθήκην ἁγίαν, καὶ ἀπέθανον.
64 καὶ ἐγένετο ὀργὴ μεγάλη ἐπὶ Ἰσραὴλ σφόδρα.

II. Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἀνέστη Ματταθίας Ἰωάννου
τοῦ Συμεὼν ἱερεὺς τῶν υἱῶν Ἰωαρὶβ ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐκάθισεν
ἐν Μωδεΐν. 2 καὶ αὐτῷ υἱοὶ πέντε, Ἰωάννης ὁ ἐπικαλούμενος Γαδδίς,

---

53. κ. ἦλθον ἐπὶ τὸν Ἰσρ. κρυφαίως 52. — ἐν κρυφίοις III. 23. 55. 62. 93. 64. — 5. pro πεντεκαιδεκάτῃ scribendum erat πέμπτῃ καὶ εἰκάδι, cf. vs. 59. 4, 52. 54. II. Macc. 10, 5. Ioseph. Ant. Iud. 12, 7. 6., sed cum omnes testes consentiant nihil mutandum; erravit scriptor, vel etiam interpres — ἐν μηνὶ X. 19. 64. 93. — Χασαλευ X. 64. — ωκοδομησεν βδελ. X. Vet. Lat. — 56. κατασχισαντες ενεπυρισαν εν πυρι X. — ενεπρησαν 64. 62. 93. — εν πυρι 62. 64. — 57. κατα το 52. Vet. Lat. — συνκριμα X. — εθανατουν X. 52. 55. Co. Vet. Lat. — 58. ουτως om. X. — 59. τῇ om. III. X. 56. 62. 74. 106. — θυσιάζοντες ἦσαν 52. 55. — 60. εθανατουν κατα την εντολην του βασιλεως 55. 52. — 61. οἴκους] οικειους III. 56. — προενόμευσαν ac dein ἐθανάτωσαν om. III. X. 23. 56. al. Co. — 62. οχυρωθησαν III. X. — εν αυτοις III. X. 44. 55. 56. al.; vulgo ἐν ἑαυτοῖς — τὰ κοινά 19. 64. 93. — 63. ἐπεδέξαντο recepi ex III. X. 19. 23. 44. 56. al., Vet. Lat. c. G. susceperunt; vulgo ἐπελέξαντο — τοῦ ἀποθανεῖν μᾶλλον ἢ μιανθῆναι ἐν τοῖς βρώμ. καὶ ἵνα μὴ βεβ. 52. 55.

II. 1. υιος ιωαννου X. 23. 93. — ιωαριμ X.; ιωαρειμ III. 62. 64. — 2. Ἰωάννης III. X. 23. 44. 52. 55. 56. al.; vulgo Ἰωαννὰν — ὁ om. X. 64. — επικαλουμενος III. X. 55. 62. 64. Co. Ald.; vulgo διακαλουμενος! — γαδδις III. 23. 44. al.; γαδδει X. 19. 64.; vulgo καδδις —

3 Σίμων ὁ καλούμενος Θασσί, 4 Ἰούδας ὁ καλούμενος Μακκαβαῖος,
5 Ἐλεάζαρ ὁ καλούμενος Αὐαράν, Ἰωνάϑαν ὁ καλούμενος Ἀπφοῦς.
6 καὶ εἶδε τὰς βλασφημίας τὰς γινομένας ἐν Ἰούδᾳ καὶ ἐν Ἱερουσαλὴμ
7 καὶ εἶπεν· οἴμοι, ἵνα τί τοῦτο ἐγεννήϑην ἰδεῖν τὸ σύντριμμα τοῦ λαοῦ
μου καὶ τὸ σύντριμμα τῆς πόλεως τῆς ἁγίας, καὶ καϑίσαι ἐκεῖ ἐν τῷ
δοϑῆναι αὐτὴν ἐν χειρὶ ἐχϑρῶν καὶ τὸ ἁγίασμα ἐν χειρὶ ἀλλοτρίων;
8 ἐγένετο ὁ ναὸς αὐτῆς ὡς ἀνὴρ ἄδοξος, 9 τὰ σκεύη τῆς δόξης
αὐτῆς αἰχμάλωτα ἀπήχϑη, ἀπεκτάνϑη τὰ νήπια αὐτῆς ἐν ταῖς
πλατείαις αὐτῆς, οἱ νεανίσκοι αὐτῆς ἐν ῥομφαίᾳ ἐχϑροῦ. 10 ποῖον
ἔϑνος οὐκ ἐκληρονόμησε βασιλείαν αὐτῆς, καὶ οὐκ ἐκράτησε τῶν
σκύλων αὐτῆς; 11 πᾶς ὁ κόσμος αὐτῆς ἀφῃρέϑη, ἀντὶ ἐλευϑέρας
ἐγένετο εἰς δούλην. 12 καὶ ἰδοὺ τὰ ἅγια ἡμῶν καὶ ἡ καλλονὴ
ἡμῶν καὶ ἡ δόξα ἡμῶν ἠρημώϑη, καὶ ἐβεβήλωσαν αὐτὰ τὰ ἔϑνη.
13 ἵνα τί ἡμῖν ἔτι ζῆν; 14 καὶ διέῤῥηξε Ματταϑίας καὶ οἱ υἱοὶ αὐ-
τοῦ τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ περιεβάλοντο σάκκους καὶ ἐπένϑησαν
σφόδρα.

15 Καὶ ἦλϑον οἱ παρὰ τοῦ βασιλέως οἱ καταναγκάζοντες τὴν
ἀποστασίαν εἰς Μωδεῒν τὴν πόλιν ἵνα ϑυσιάσωσι. 16 καὶ πολλοὶ
ἀπὸ Ἰσραὴλ πρὸς αὐτοὺς προςῆλϑον· καὶ Ματταϑίας καὶ οἱ υἱοὶ
αὐτοῦ συνήχϑησαν. 17 καὶ ἀπεκρίϑησαν οἱ παρὰ τοῦ βασιλέως
καὶ εἶπον τῷ Ματταϑίᾳ λέγοντες· ἄρχων καὶ ἔνδοξος καὶ μέγας
εἶ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, καὶ ἐστηριγμένος ἐν υἱοῖς καὶ ἀδελφοῖς.

---

3. ὁ om. X. 64. — επικαλουμενος 19. 64. 23. 55. 106. — ϑασσει X. 64.; ϑασσις III. — 4. ὁ καλούμενος III. X. 44. 56. al. vulgo ἐπικαλούμ. — Μακκαβαῖος om. X. — 5. ελεαζαρος (19. 64. 93. 62.) καλουμενος X.; καλουμενος praebent etiam III. 23. al. idque recepi; vulgo επικαλουμ. — αυραν 55. 64. 93. Ioseph. Ant. 12, 6. 1. — ιωναϑας III. 44. 74. 243. Co.; ιωναϑης X. 52. — καλουμενος III. X. al.; vulgo επικαλουμ. — σαπφους X. al.: σαφφους III. 56. 62. — 6. γενομενας X. — 7. καὶ ante τὸ σύντριμμα om. X. 106. — της αγιας πολεως X. — εκαϑισαν (X. 23. al.) εκει αλλοτριοι 19. 64. 93. 55. — καὶ ante τὸ ἁγίασμα om. III. X. 56. 74. 106. Co. — 8. ἐγένετο ἐν καιρῷ 19. 64. 93. — ἐγένετο ἐκδῦσαι τὸν ναὸν αὐτῆς ὡς ἄνδρα ἔνδοξον 52. — ναὸς] λαὸς 93. — ἄδοξος] ἔνδοξος III. X. 55. 64. al. — 9. καὶ νῦν τὰ σκ. 19. 64. 93. — αιχμαλωτα α απηχϑη X.; απηχϑη αιχμαλωτα 19. 64. 93. — πλατείαις αὐτῆς III. X. 23. 44. 56. al.; vulgo αὐτῆς om. — 10. βασιλείαν αὐτῆς] εν βασιλια X., εν βασιλεια αυτης 64., εν βασιλειαις 52.; αυτης om. III. 19. 23. 44. al. — 13. ἡμῖν ἔτι] ἔδει ἡμᾶς 52. — ζωη X. — 14. οἱ υἱοὶ III. X. 23. 62. al.; vulgo οἱ om. — επενϑησεν X.

15. ἦλϑον οἱ] ηλλοιωϑη X. — αποστασιν X. — 16. ἦλϑον πρὸς αὐτοὺς 19. 64. 93. — προςηλϑαν III. 106. — οἱ υἱοὶ αὐτοῦ] οἱ σὺν αὐτῷ 64. 93. — 17. ἀπεκρίϑησαν] προςῆλϑον 52. 55. — μέγας κ. ἔνδοξος 19. 64. 93. 55. — εστηρισμενος X. 64. — ἐν om. X. 19. 23. al. —

18 νῦν οὖν πρόςελθε πρῶτος καὶ ποίησον τὸ πρόςταγμα τοῦ βασι-
λέως, ὡς ἐποίησαν πάντα τὰ ἔθνη καὶ οἱ ἄνδρες Ἰούδα καὶ οἱ
καταλειφθέντες ἐν Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἔσῃ σὺ καὶ ὁ οἶκός σου τῶν
φίλων τοῦ βασιλέως, καὶ σὺ καὶ οἱ υἱοί σου δοξασθήσεσθε ἀργυρίῳ
καὶ χρυσίῳ καὶ ἀποστολαῖς πολλαῖς. 19 καὶ ἀπεκρίθη Ματταθίας
καὶ εἶπε φωνῇ μεγάλῃ· εἰ πάντα τὰ ἔθνη τὰ ἐν οἴκῳ τῆς βασι-
λείας τοῦ βασιλέως ἀκούουσιν αὐτοῦ ἀποστῆναι ἕκαστος ἀπὸ λα-
τρείας πατέρων αὐτοῦ, καὶ ᾑρετίσαντο ἐν ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ,
20 κἀγὼ καὶ οἱ υἱοί μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου πορευσόμεθα ἐν δια-
θήκῃ πατέρων ἡμῶν. 21 ἵλεως ἡμῖν καταλιπεῖν νόμον καὶ δικαιώ-
ματα. 22 τῶν λόγων τοῦ βασιλέως οὐκ ἀκουσόμεθα τοῦ παρελθεῖν
τὴν λατρείαν ἡμῶν δεξιὰν ἢ ἀριστεράν. 23 καὶ ὡς ἐπαύσατο λαλῶν
τοὺς λόγους τούτους, προςῆλθεν ἀνὴρ Ἰουδαῖος ἐν ὀφθαλμοῖς πάν-
των θυσιάσαι ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τοῦ ἐν Μωδεῖν κατὰ τὸ πρόςταγμα
τοῦ βασιλέως. 24 καὶ εἶδε Ματταθίας καὶ ἐζήλωσε, καὶ ἐτρόμησαν
οἱ νεφροὶ αὐτοῦ καὶ ἀνήνεγκε θυμὸν κατὰ τὸ κρίμα, καὶ δραμὼν
ἔσφαξεν αὐτὸν ἐπὶ τὸν βωμόν. 25 καὶ τὸν ἄνδρα τοῦ βασιλέως τὸν
ἀναγκάζοντα θύειν ἀπέκτεινεν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, καὶ τὸν βωμὸν
καθεῖλε. 26 καὶ ἐζήλωσε τῷ νόμῳ καθὼς ἐποίησε Φινεὲς τῷ
Ζαμβρὶ υἱῷ Σαλώμ.

27 Καὶ ἀνέκραξε Ματταθίας ἐν τῇ πόλει φωνῇ μεγάλῃ λέγων·
πᾶς ὁ ζηλῶν τῷ νόμῳ καὶ ἱστῶν διαθήκην ἐξελθέτω ὀπίσω μου.
28 καὶ ἔφυγον αὐτὸς καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ εἰς τὰ ὄρη, καὶ ἐγκατέλιπον
ὅσα εἶχον ἐν τῇ πόλει. 29 τότε κατέβησαν πολλοὶ ζητοῦντες
δικαιοσύνην καὶ κρίμα εἰς τὴν ἔρημον καθίσαι ἐκεῖ, 30 αὐτοὶ καὶ
οἱ υἱοὶ αὐτῶν καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν, ὅτι
ἐπληθύνθη ἐπ' αὐτοὺς τὰ κακά. 31 καὶ ἀνηγγέλη τοῖς ἀνδράσι
τοῦ βασιλέως καὶ ταῖς δυνάμεσιν αἳ ἦσαν ἐν Ἱερουσαλὴμ πόλει

18. οὖν om. III. X. 44. al. — πρόςταγμα] θέλημα 52. — εποιησεν X. 19. 64. 93. — καθὼς ἐποίησαν ἄνδρες Ἰούδα 52. — ὁ οἶκος — σὺ καὶ om. X. 93. — ὁ οἶκος] οἱ υἱοὶ 52. 55. — δοξασθηση X. — (ἐν 64.) χρυσίῳ κ. ἀργ. 19. 64. 93. 23. — 19. ἀκούει 19. 64. 93. — 20. καγω III. X. 23. 44. al.; vulgo ἀλλ' ἐγὼ — 21. τὸν νόμον κυρίου κ. τὰ 64. 93. — 22. τον λογον X. 19. 23. 44. al.; τον νομον III. 56. — τοῦ om. III. X. 23. 55. al. — 23. τοὺς λόγ. τούτ. om. X. — προςῆλθεν κτλ.] ἰδού τις ἦλθε ποιῆσαι θυσίαν κατὰ τὸ τοῦ βασιλέως πρόςταγμα 71. — τοῦ ante ἐν om. III. X. 23. 44. 55. al. — 24. ετρομασαν 23. 56. al.; ετρομαξαν 62. — 25. ανδραν X. — καθειλον X. — 26. ἐζήλωσε] εδωκαν X.

27. καὶ ἱστῶν] η ιστ. X.; και om. III. 55. 64. 93. — κ. ἱστ. διαθ.] κ. μὴ εἴκων τῷ βασιλεῖ 52. — 28. ενκατελιπον X. — 30. γυναῖκες α. καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν 52. — οτι εσκληρυνθη (III.) επ α. (και 56.) επληθυνθη X. 56. — 31. αναηγγελλη X. — αι δυναμεις X. — τη πολει 64. 93. —

Δαυὶδ ὅτι κατέβησαν ἄνδρες οἵτινες διεσκέδασαν τὴν ἐντο
βασιλέως εἰς τοὺς κρύφους ἐν τῇ ἐρήμῳ. [32]καὶ ἔδραμο
αὐτῶν πολλοί. καὶ καταλαβόντες αὐτοὺς παρενέβαλον ἐπ'
καὶ συνεστήσαντο πρὸς αὐτοὺς πόλεμον ἐν τῇ ἡμέρᾳ τ
βάτων, [33]καὶ εἶπον πρὸς αὐτούς· ἕως τοῦ νῦν, ἐξελθόντες π
κατὰ τὸν λόγον τοῦ βασιλέως, καὶ ζήσεσθε. [34]καὶ εἶπ
ἐξελευσόμεθα οὐδὲ ποιήσομεν τὸν λόγον τοῦ βασιλέως τ
λῶσαι τὴν ἡμέραν τῶν σαββάτων. [35]καὶ ἐτάχυναν ἐπ'
πόλεμον. [36]καὶ οὐκ ἀπεκρίθησαν αὐτοῖς, οὐδὲ λίθον ἐνε
αὐτοῖς, οὐδὲ ἐνέφραξαν τοὺς κρύφους, [37]λέγοντες· ἀπο
πάντες ἐν τῇ ἁπλότητι ἡμῶν· μαρτυρεῖ ἐφ' ἡμᾶς ὁ οὐρα
ἡ γῆ ὅτι ἀκρίτως ἀπόλλυτε ἡμᾶς. [38]καὶ ἀνέστησαν ἐπ'
ἐν τῷ πολέμῳ τοῖς σάββασι, καὶ ἀπέθανον αὐτοὶ καὶ αἱ γ
αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν ἕως
ψυχῶν ἀνθρώπων.

[39]Καὶ ἔγνω Ματταθίας καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ, καὶ ἐπ
ἐπ' αὐτοὺς ἕως σφόδρα. [40]καὶ εἶπεν ἀνὴρ τῷ πλησίον αὐτ
πάντες ποιήσωμεν ὡς οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν ἐποίησαν, καὶ μὴ
σωμεν πρὸς τὰ ἔθνη ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν καὶ τῶν δικαι
ἡμῶν, νῦν τάχιον ἡμᾶς ὀλοθρεύσουσιν ἀπὸ τῆς γῆς. [41]κα
λεύσαντο τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ λέγοντες· πᾶς ἄνθρωπος ὃς ἐὰ
πρὸς ἡμᾶς εἰς πόλεμον τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων, πολεμ
κατέναντι αὐτοῦ, καὶ οὐ μὴ ἀποθάνωμεν πάντες καθὼς ἀ
οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν ἐν τοῖς κρύφοις. [42]τότε συνήχθησαν π
τοὺς συναγωγὴ Ἀσιδαίων, ἰσχυροὶ δυνάμει ἀπὸ Ἰσραήλ,
ἑκουσιαζόμενος τῷ νόμῳ. [43]καὶ πάντες οἱ φυγαδεύοντες ἀ
κακῶν προσετέθησαν αὐτοῖς καὶ ἐγένοντο αὐτοῖς εἰς στ

οι ανδρες X. — ἐντολὴν] βουλην X. — κρυφιους X. 23.; κρυφ
τους 52.; και εισιν εις τους κρυφιους 19. 64. 93. — 32. κατελαβον
και (23.) παρενεβαλοντο προς X. — 33. ἐξελθόντες III. X. 23. 44. 5
que l.; vulgo ἱκανόν· ἐξέλθετε καὶ — ποιησωμεν X. — 34. delevi
βεβ., abest a III. X. 23. 44. 55. al. — 35. εταχυνεν X. — 36.
X. — κρυφιους 23. 55. 64. 93.; αποκρυφους αυτων 52.; κυφροι
37. ἐφ' ἡμᾶς om. X. 71. — 38. προς αυτους X. — τῷ om. X
93. — πολεμω και επολεμουν 52. — τοῖς om. X. — αυτοι εκε
χιλίων om. X.

39. ἐπ' om. X. — ἕως om. X. 71. 64. 93. — 40. υπερ (περι
ψυχης III. X. 23. 44. 56. al. — vulgo ἐξολοθρεύσουσιν, sed plerique
X. 23. 71. 19. 64. 93.: ὀλοθρ. ἡμᾶς — 41. την ημεραν εκεινην X
ημας X. 62. 64. 93. — ως X. 23. — κρυφιοις X. 23. 55. 19
42. πασα συναγωγη X. — recepi Ἀσιδαίων ex III. 44. 62. 64. 1
Co. Ald.; vulgo Ἰουδαίων; om. 52. 71. — 43. φεύγοντες 19. 64.

44 καὶ συνεστήσαντο δύναμιν, καὶ ἐπάταξαν ἁμαρτωλοὺς ἐν ὀργῇ
αὐτῶν καὶ ἄνδρας ἀνόμους ἐν ϑυμῷ αὐτῶν· καὶ οἱ λοιποὶ ἔφυγον
εἰς τὰ ἔϑνη σωϑῆναι. 45 καὶ ἐκύκλωσε Ματταϑίας καὶ οἱ φίλοι
αὐτοῦ, καὶ καϑεῖλον τοὺς βωμοὺς αὐτῶν. 46 καὶ περιέτεμον τὰ
παιδάρια τὰ ἀπερίτμητα ὅσα εὗρον ἐν ὁρίοις Ἰσραὴλ ἐν ἰσχύϊ.
47 καὶ ἐδίωξαν τοὺς υἱοὺς τῆς ὑπερηφανίας, καὶ κατευοδώϑη τὸ
ἔργον ἐν χειρὶ αὐτῶν. 48 καὶ ἀντελάβοντο τοῦ νόμου ἐκ χειρὸς
τῶν ἐϑνῶν καὶ ἐκ χειρὸς τῶν βασιλέων, καὶ οὐκ ἔδωκαν κέρας
τῷ ἁμαρτωλῷ.
49 Καὶ ἤγγισαν αἱ ἡμέραι τοῦ Ματταϑίου ἀποϑανεῖν, καὶ εἶπε
τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ· νῦν ἐστηρίχϑη ὑπερηφανία καὶ ἐλεγμὸς καὶ
καιρὸς καταστροφῆς καὶ ὀργὴ ϑυμοῦ. 50 καὶ νῦν, τέκνα, ζηλώ-
σατε τῷ νόμῳ, καὶ δότε τὰς ψυχὰς ὑμῶν ὑπὲρ διαϑήκης πατέρων
ἡμῶν. 51 μνήσϑητε τῶν πατέρων ἡμῶν τὰ ἔργα ἃ ἐποίησαν ἐν
ταῖς γενεαῖς αὐτῶν, καὶ δέξασϑε δόξαν μεγάλην καὶ ὄνομα αἰώνιον.
52 Ἀβραὰμ οὐχὶ ἐν πειρασμῷ εὑρέϑη πιστὸς, καὶ ἐλογίσϑη αὐτῷ
εἰς δικαιοσύνην; 53 Ἰωσὴφ ἐν καιρῷ στενοχωρίας αὐτοῦ ἐφύλαξεν
ἐντολὴν, καὶ ἐγένετο κύριος Αἰγύπτου. 54 Φινεὲς ὁ πατὴρ ἡμῶν ἐν
τῷ ζηλῶσαι ζῆλον ἔλαβε διαϑήκην ἱερωσύνης αἰωνίας. 55 Ἰησοῦς
ἐν τῷ πληρῶσαι λόγον ἐγένετο κριτὴς ἐν Ἰσραήλ. 56 Χαλὲβ ἐν τῷ
ἐπιμαρτύρασϑαι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἔλαβε γῆς κληρονομίαν. 57 Δαυὶδ
ἐν τῷ ἐλέῳ αὐτοῦ ἐκληρονόμησε ϑρόνον βασιλείας εἰς αἰῶνα αἰῶνος.
58 Ἡλίας ἐν τῷ ζηλῶσαι ζῆλον νόμου ἀνελήφϑη ἕως εἰς τὸν οὐρανόν.
59 Ἀνανίας, Ἀζαρίας, Μισαὴλ πιστεύσαντες ἐσώϑησαν ἐκ φλογός.
60 Δανιὴλ ἐν τῇ ἁπλότητι αὐτοῦ ἐρρύσϑη ἐκ στόματος λεόντων.
61 καὶ οὕτως ἐννοήϑητε κατὰ γενεὰν καὶ γενεὰν, ὅτι πάντες οἱ
ἐλπίζοντες ἐπ' αὐτὸν οὐκ ἀσϑενήσουσι. 62 καὶ ἀπὸ λόγων ἀνδρὸς
ἁμαρτωλοῦ μὴ φοβηϑῆτε, ὅτι ἡ δόξα αὐτοῦ εἰς κοπρίαν καὶ εἰς

44. επαταξαντο X. — ἀνόμους] ἀνοσίους 52. — 45. εκυκλωσαν 19. 93; εκελευσεν X. 52. 55. — αὐτῶν post βωμοὺς recepi ex III. 23. 44. 55. al. — 46. εν τοις οριοις 64. 93.; εν υιοις X. — 48. ἐκ χειρὸς ante τ. βασ. om. X. 23. 44. — βασιλ. αυτων 64. 93. — γερας 52.

49. τοῦ om. X. — εστηρισϑη X. 106. — 50. καὶ ante νῦν om. X. 23. 93. — πατ. υμων X. 74. Co. — 51. και μνησϑητε τα εργα των πατερων α X. 19. 93. 64. 55. — εποιησεν X. — 52. cf. Gen. 15, 6. — ουχ εν III. 44. 55. al. — 53. πασης Αιγ. 52. — 54. ελαβεν κληρον διαϑηκης αιωνιας ιερωσυνης X. — αιωνιου 19. 64. 93.; αγιας III. 56. 74. — 55. λογους 19. 64. 93. — 56. μαρτυρασϑαι X. — ἐν ante τῇ om. III. 56. 71. 106. — γῆς] την X. — 57. ελεει III. X. 55. 56. al. — εἰς αἰῶνα αἰῶνος] εις αιωνας X. 23. 52. 62.; αιωνιας III. 56. al. — 58. νομον ζηλους X. — ανελημφϑη III. X. — ἕως] ως III. 55. 56. al.; om. X. 19. 44. 71. 106. — 60. λεοντος X. 64. — 62. κοπρια III. 44. 56. 62. al. — κωληκας X. — addunt in fine εσται 19. 64. 93. —

σκώληκας. [63]σήμερον ἐπαρθήσεται καὶ αὔριον οὐ μὴ εὑ
ὅτι ἐπέστρεψεν εἰς τὸν χοῦν αὐτοῦ, καὶ ὁ διαλογισμὸς αὐτοῦ
λετο. [64]καὶ ὑμεῖς, τέκνα, ἰσχύσατε καὶ ἀνδρίζεσθε ἐν τῷ
ὅτι ἐν αὐτῷ δοξασθήσεσθε. [65]καὶ ἰδοὺ Συμεὼν ὁ ἀδελφὸς
οἶδα ὅτι ἀνὴρ βουλῆς ἐστιν, αὐτοῦ ἀκούετε πάσας τὰς ἡμ
αὐτὸς ὑμῖν ἔσται εἰς πατέρα. [66]καὶ Ἰούδας Μακκαβαῖος ἰσ
δυνάμει ἐκ νεότητος αὐτοῦ, οὗτος ὑμῖν ἔσται ἄρχων στρατιᾶ
πολεμήσει πόλεμον λαῶν. [67]καὶ ὑμεῖς προςάξατε πρὸς ὑμᾶς
τας τοὺς ποιητὰς τοῦ νόμου, καὶ ἐκδικήσατε ἐκδίκησιν τοῦ
ὑμῶν. [68]ἀνταπόδοτε ἀνταπόδομα τοῖς ἔθνεσι, καὶ προςέχε
τὰ προςτάγματα τοῦ νόμου. [69]καὶ εὐλόγησεν αὐτούς· καὶ
ετέθη πρὸς τοὺς πατέρας αὐτοῦ. [70]καὶ ἀπέθανεν ἐν τῷ ἕκτ
τεσσαρακοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἔτει· καὶ ἔθαψαν αὐτὸν οἱ υἱο
τοῦ ἐν τάφοις πατέρων αὐτῶν ἐν Μωδεΐν, καὶ ἐκόψαντο αὐτὸ
Ἰσραὴλ κοπετὸν μέγαν.

III. Καὶ ἀνέστη Ἰούδας ὁ καλούμενος Μακκαβαῖος
αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ. [2]καὶ ἐβοήθουν αὐτῷ πάντες οἱ ἀδελφοὶ
καὶ πάντες ὅσοι ἐκολλήθησαν τῷ πατρὶ αὐτοῦ, καὶ ἐπολέμο
πόλεμον Ἰσραὴλ μετ' εὐφροσύνης. [3]καὶ ἐπλάτυνε δόξαν τ
αὐτοῦ, καὶ ἐνεδύσατο θώρακα ὡς γίγας, καὶ συνεζώσατο τὰ
τὰ πολεμικὰ αὐτοῦ, καὶ συνεστήσατο πολέμους σκεπάζων π
βολὴν ἐν ῥομφαίᾳ. [4]καὶ ὡμοιώθη λέοντι ἐν τοῖς ἔργοις
καὶ ὡς σκύμνος ἐρευγόμενος εἰς θήραν. [5]καὶ ἐδίωξεν ἀ
ἐξερευνῶν, καὶ τοὺς ταράσσοντας τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐφλόγισε.
συνεστάλησαν οἱ ἄνομοι ἀπὸ τοῦ φόβου αὐτοῦ, καὶ πάν

63. ὅτι] και X. — επεστρεψεν III. X. 23. 52. al.; επιστρεψει
93.; vulgo εστρεψεν — απολιται X.; απολειται 19. 64. 93. 23. 52.
64. κ. ὑμεῖς om. X. — ανδριζεσθε κ. ισχυσατε X. 23. — ἐν αὐτῷ
52. — 65. σιμων 64. — ανηρ βουλευτης 19. 62. 106. — εις πατερα
αρχοντα 19. 52. 62.; εις αρχοντα 64. 93. — εσται υμων πατηρ X.
66. ο μακκ. III. 64. 106. — αυτος ισχυρος III. 23. 44. 55. al. —
X. — αυτος εσται υμιν X. — εις αρχοντα III. 19. 55. al. — πολε
III. 52. 55. al. — πολεμους 19. 64. 93. — υπερ λαου 71. — 67. πρ
III. 23. 44. 56. 74. Co.; προςαγαγετε 19. 64. 93. — 68. εις προ
X. 106. — 69. πατ. αυτων X. — 70. ἀπέθ. Ματταθίας 19. 64.
ἕκτῳ] γ' X. — ετει της βασιλειας 19. 64. 93. — εταφη εν X. — τα
64. 93. — πατ. αυτου III. X. 19. 23. 55. al.

III. 2. ὅσοι] οι X. — ηκολουθησαν 64. — 3. επλατυνε Ιουδας
93. 55. — τα πολεμικα αυτου III. X. 44. 55. 56. al.; vulgo αυ
πολ. — 4. αὐτοῦ om. X. — 5. εξελαυνων 52. — 6. οἱ ante ἄνομοι
44. 64. 93. —

ἐργάται τῆς ἀνομίας συνεταράχϑησαν, καὶ εὐοδώϑη σωτηρία ἐν
χειρὶ αὐτοῦ. 7 καὶ ἐπίκρανε βασιλεῖς πολλούς, καὶ εὔφρανε τὸν
Ἰακὼβ ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος τὸ μνημόσυνον
αὐτοῦ εἰς εὐλογίαν. 8 καὶ διῆλϑεν ἐν πόλεσιν Ἰούδα, καὶ ἐξωλό-
ϑρευσεν ἀσεβεῖς ἐξ αὐτῆς, καὶ ἀπέστρεψεν ὀργὴν ἀπὸ Ἰσραήλ.
9 καὶ ὠνομάσϑη ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς, καὶ συνήγαγεν ἀπολλυ-
μένους.

10 Καὶ συνήγαγεν Ἀπολλώνιος ἔϑνη καὶ ἀπὸ Σαμαρείας δύνα-
μιν μεγάλην τοῦ πολεμῆσαι πρὸς Ἰσραήλ. 11 καὶ ἔγνω Ἰούδας καὶ
ἐξῆλϑεν εἰς συνάντησιν αὐτῷ, καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν καὶ ἀπέκτεινεν
αὐτόν· καὶ ἔπεσον τραυματίαι πολλοί, καὶ οἱ ἐπίλοιποι ἔφυγον.
12 καὶ ἔλαβε τὰ σκῦλα αὐτῶν, καὶ τὴν μάχαιραν Ἀπολλωνίου
ἔλαβεν Ἰούδας, καὶ ἦν πολεμῶν ἐν αὐτῇ πάσας τὰς ἡμέρας.
13 καὶ ἤκουσε Σήρων ὁ ἄρχων τῆς δυνάμεως Συρίας ὅτι ἤϑροισεν
Ἰούδας ἄϑροισμα καὶ ἐκκλησίαν πιστῶν μετ' αὐτοῦ καὶ ἐκπορευο-
μένων εἰς πόλεμον, 14 καὶ εἶπε· ποιήσω ἐμαυτῷ ὄνομα καὶ δοξασϑή-
σομαι ἐν τῇ βασιλείᾳ, καὶ πολεμήσω τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς σὺν
αὐτῷ, τοὺς ἐξουδενοῦντας τὸν λόγον τοῦ βασιλέως. 15 καὶ προς-
έϑετο τοῦ ἀναβῆναι, καὶ ἀνέβη μετ' αὐτοῦ παρεμβολὴ ἀσεβῶν
ἰσχυρὰ βοηϑῆσαι αὐτῷ καὶ ποιῆσαι τὴν ἐκδίκησιν ἐν υἱοῖς Ἰσραήλ.
16 καὶ ἤγγισεν ἕως ἀναβάσεως Βαιϑωρῶν· καὶ ἐξῆλϑεν Ἰούδας εἰς
συνάντησιν αὐτῷ ὀλιγοστός. 17 ὡς δὲ ἴδον τὴν παρεμβολὴν ἐρχο-
μένην εἰς συνάντησιν αὐτοῖς, εἶπον τῷ Ἰούδᾳ· τί δυνησόμεϑα
ὀλιγοστοὶ ὄντες πολεμῆσαι πρὸς πλῆϑος τοσοῦτον ἰσχυρόν; καὶ
ἡμεῖς ἐκλελύμεϑα ἀσιτοῦντες σήμερον. 18 καὶ εἶπεν Ἰούδας·
εὔκοπόν ἐστι συγκλεισϑῆναι πολλοὺς ἐν χερσὶν ὀλίγων· καὶ οὐκ ἔστι
διαφορὰ ἐναντίον τοῦ ϑεοῦ τοῦ οὐρανοῦ σώζειν ἐν πολλοῖς ἢ ἐν
ὀλίγοις. 19 ὅτι οὐκ ἐν πλήϑει δυνάμεως νίκη πολέμου ἐστίν, ἀλλ'

εταραχϑησαν 19. 64. 93. — 8. εν πολι X. — εξωλεϑρευσεν III. X. — εξ αυτων 19. 64. 93. 56. — 9. τῆς om. X. 93.

10. προς τον ισρ. X. 64. — 11. αὐτὸν post ἀπέκτεινεν om. III. X. 23. 44. al. — 12. ελαβον τα III. X. 19. 56. Syr. — σκῦλα] σκευη III.; οπλα 56. — 13. ηρων 64. Syr. — και εκπορευομ. III. X. 44. 56. 62. al.; vulgo και om. — 14. ενδοξασϑησομαι X. — και τους εξουδ. III. 44. 71. al. — 15. τοῦ ἀναβῆναι om. III. X. 23. 52. 56. al. — ισχυρα ασεβων 19. 64. 93. — καὶ ante ποιῆσαι om. III. X. 44. 62. al. — 16. ηγγισεν III. X. 19 44. 56. al.; vulgo ηγγισαν — αυτω III. X. 19. 55. al.; vulgo αυτων — 17. ειδον 19. 44. al.; ειδεν X. — οι μετα Ιουδα την παρ. την 19. 64. 93. — αὐτοῖς] αυτων X. 55. 56. 19. 64. 93.; αυτω III. 23. 62. 106. — τι III. X. 23. 44. 55. al.; vulgo πως — τοσουτο III. X. — 18. συνκλισϑηναι X. — του ϑεου om. III. 44. 71. al. — 19. ἢ om. X. 23. 19. 93. —

ἡ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἡ ἰσχύς. [20]αὐτοὶ ἔρχονται πρὸς ἡμᾶς ἐν πλήθει ὕβρεως καὶ ἀνομίας τοῦ ἐξᾶραι ἡμᾶς καὶ τὰς γυναῖκας ἡμῶν καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν, τοῦ σκυλεῦσαι ἡμᾶς· [21]ἡμεῖς δὲ πολεμοῦμεν περὶ τῶν ψυχῶν ἡμῶν καὶ τῶν νομίμων ἡμῶν. [22]καὶ αὐτὸς συντρίψει αὐτοὺς πρὸ προσώπου ἡμῶν· ὑμεῖς δὲ μὴ φοβηθῆτε ἀπ' αὐτῶν. [23]ὡς δὲ ἐπαύσατο λαλῶν, ἐνήλατο εἰς αὐτοὺς ἄφνω, καὶ συνετρίβη Σήρων καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ ἐνώπιον αὐτοῦ. [24]καὶ ἐδίωκον αὐτὸν ἐν τῇ καταβάσει Βαιθωρῶν ἕως τοῦ πεδίου. καὶ ἔπεσον ἀπ' αὐτῶν εἰς ἄνδρας ὀκτακοσίους· οἱ δὲ λοιποὶ ἔφυγον εἰς γῆν Φυλιστιείμ. [25]καὶ ἤρξατο ὁ φόβος Ἰούδα καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ καὶ ἡ πτόη ἐπιπίπτειν ἐπὶ τὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ αὐτῶν. [26]καὶ ἤγγισεν ἕως τοῦ βασιλέως τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ὑπὲρ τῶν παρατάξεων Ἰούδα ἐξηγεῖτο πᾶν ἔθνος.

[27]Ὡς δὲ ἤκουσεν Ἀντίοχος ὁ βασιλεὺς τοὺς λόγους τούτους, ὠργίσθη θυμῷ, καὶ ἀπέστειλε καὶ συνήγαγε τὰς δυνάμεις πάσας τῆς βασιλείας αὐτοῦ, παρεμβολὴν ἰσχυρὰν σφόδρα. [28]καὶ ἤνοιξε τὸ γαζοφυλάκιον αὐτοῦ καὶ ἔδωκεν ὀψώνια ταῖς δυνάμεσιν αὐτοῦ εἰς ἐνιαυτόν, καὶ ἐνετείλατο εἶναι αὐτοὺς ἑτοίμους εἰς πᾶσαν χρείαν. [29]καὶ εἶδεν ὅτι ἐξέλιπε τὸ ἀργύριον ἀπὸ τῶν θησαυρῶν· καὶ οἱ φόροι τῆς χώρας ὀλίγοι χάριν τῆς διχοστασίας καὶ πληγῆς ἧς κατεσκεύασεν ἐν τῇ γῇ τοῦ ἆραι τὰ νόμιμα ἃ ἦσαν ἀφ' ἡμερῶν τῶν πρώτων· [30]καὶ εὐλαβήθη μὴ οὐκ ἔχῃ ὡς ἅπαξ καὶ δὶς εἰς τὰς δαπάνας καὶ τὰ δόματα ἃ ἐδίδου ἔμπροσθεν δαψιλεῖ χειρί, καὶ ἐπερίσσευσεν ὑπὲρ τοὺς βασιλεῖς τοὺς ἔμπροσθεν. [31]καὶ ἠπορεῖτο τῇ ψυχῇ αὐτοῦ σφόδρα, καὶ ἐβουλεύσατο τοῦ πορευθῆναι εἰς τὴν Περσίδα, καὶ λαβεῖν τοὺς φόρους τῶν χωρῶν καὶ συναγαγεῖν ἀργύριον πολύ. [32]καὶ κατέλιπε Λυσίαν ἄνθρωπον ἔνδοξον καὶ ἀπὸ γένους τῆς βασιλείας ἐπὶ τῶν πραγμάτων τοῦ βασιλέως

ουρανιου 64. — 20. πρὸς] εφ X. 64. 93. — 21. ἡμῶν post νομ. om. X. — 22. αὐτὸς] κυριος 19. 93. 64. — φοβεισθε X. — 23. λαλῶν Ἰούδας 19. 64. 93. — επ αυτους III. 62. 64. — 24. αὐτὸν] αυτους III. 23. 44. 55. al. — οἱ περὶ τὸν Ἰούδαν ἐν 19. 64. 93. — 25. πτοη III. X. 23. 44. 62. 71. al.; πτοια 19.; vulgo πτοησις. addunt αυτων 19. 64. 93. — επεπιπτεν X.; επιπτεν III. 23. 56. 106. — 26. πᾶν ἔθνος] τα εθνη X. 64. 93.

27. ο βασ. αντ. X. — πάσας τ. δυν. 19. 64. 93. — verba παρεμβολὴν — γαζοφυλ. α. om. X. — 28. αὐτοῦ post δυνάμεσιν om. X. 19. 93. — εις τον εν. III. 56. 106. — αυτοις ειναι X. 23. 55. 56. — 29. ἀπὸ] εκ X. 23. 62. 19. 64. 93. — φοροι III. X. 19. 23. 52. al.; vulgo φορολογοι — ἐν om. 19. 64. — τοῦ om. 19. 64. 93. — ἃ ἦν 19. 64. 93. — 30. δαψιλη III. X. — περιεσσευσεν 64. 93. — 31. ἐβουλεύσατο Ἀντίοχος 19. 64. 93. — 32. κατέλιπε] απελυσεν X. — ανδρα ενδοξον 19. 64. 93. —

ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Εὐφράτου ἕως τῶν ὁρίων Αἰγύπτου, 33καὶ τρέφειν
Ἀντίοχον τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἕως τοῦ ἐπιστρέψαι αὐτόν. 34καὶ παρ-
έδωκεν αὐτῷ τὰς ἡμίσεις τῶν δυνάμεων καὶ τοὺς ἐλέφαντας· καὶ
ἐνετείλατο αὐτῷ περὶ πάντων ὧν ἐβούλετο, καὶ περὶ τῶν κατοι-
κούντων τὴν Ἰουδαίαν καὶ Ἱερουσαλήμ, 35ἀποστεῖλαι ἐπ' αὐτοὺς
δύναμιν τοῦ ἐκτρῖψαι καὶ ἐξᾶραι τὴν ἰσχὺν Ἰσραὴλ καὶ τὸ κατά-
λειμμα Ἱερουσαλήμ, καὶ ἆραι τὸ μνημόσυνον αὐτῶν ἀπὸ τοῦ τό-
που, 36καὶ κατοικῆσαι υἱοὺς ἀλλογενεῖς ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις αὐτῶν
καὶ κατακληροδοτῆσαι τὴν γῆν αὐτῶν. 37καὶ ὁ βασιλεὺς παρέλαβε
τὰς ἡμίσεις τῶν δυνάμεων τὰς καταλειφθείσας καὶ ἀπῆρεν ἀπὸ
Ἀντιοχείας ἀπὸ πόλεως βασιλείας αὐτοῦ ἔτους ἑβδόμου καὶ τεσ-
σαρακοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ· καὶ διεπέρασε τὸν Εὐφράτην ποταμόν,
καὶ διεπορεύετο τὰς ἐπάνω χώρας.

38Καὶ ἐπέλεξε Λυσίας Πτολεμαῖον τὸν Δορυμένους καὶ Νικά
νορα καὶ Γοργίαν, ἄνδρας δυνατοὺς τῶν φίλων τοῦ βασιλέως,
39καὶ ἀπέστειλε μετ' αὐτῶν τεσσαράκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν καὶ
ἑπτακισχιλίαν ἵππον τοῦ ἐλθεῖν εἰς γῆν Ἰούδα καὶ καταφθεῖραι
αὐτὴν κατὰ τὸν λόγον τοῦ βασιλέως. 40καὶ ἀπῆραν σὺν πάσῃ
τῇ δυνάμει αὐτῶν, καὶ ἦλθον καὶ παρενέβαλον πλησίον Ἐμμαοὺμ
ἐν τῇ γῇ πεδινῇ. 41καὶ ἤκουσαν οἱ ἔμποροι τῆς χώρας τὸ ὄνομα
αὐτῶν, καὶ ἔλαβον ἀργύριον καὶ χρυσίον πολὺ σφόδρα καὶ πέδας,
καὶ ἦλθον εἰς τὴν παρεμβολὴν τοῦ λαβεῖν τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ εἰς
παῖδας. καὶ προσετέθησαν πρὸς αὐτοὺς δύναμις Συρίας καὶ γῆς
ἀλλοφύλων. 42καὶ εἶδεν Ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ὅτι ἐπλη-
θύνθη τὰ κακά, καὶ αἱ δυνάμεις παρεμβάλλουσιν ἐν τοῖς ὁρίοις
αὐτῶν· καὶ ἐπέγνωσαν τοὺς λόγους τοῦ βασιλέως οὓς ἐνετείλατο
ποιῆσαι τῷ λαῷ εἰς ἀπώλειαν καὶ συντέλειαν. 43καὶ εἶπαν ἕκαστος
πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ· ἀναστήσωμεν τὴν καθαίρεσιν τοῦ λαοῦ
ἡμῶν, καὶ πολεμήσωμεν περὶ τοῦ λαοῦ ἡμῶν καὶ τῶν ἁγίων.
44καὶ ἠθροίσθη ἡ συναγωγὴ τοῦ εἶναι ἑτοίμους εἰς πόλεμον, καὶ

και εως οριων X. 23.; και legitur etiam in 19. 56. al. — 33. τὸν υ. α. Ἀντίοχον 19. 64. 93. 62. — 34. ηβουλετο X. — 35. και του εκτρ. X. — ἆραι legitur ante τὸ κατάλειμμα in 19. 64. 93. — 36. κατοικισαι X. 62. — υἱοὺς] απ αυτων X. — αλλογενων 19. 64. 93.; αλλοτριους III. 56. — κατακληρονομησαι III. 56. — 37. τας ανω 19. 64. 93.

39. τεσσερακοντα III. X. — εἰς ac dein αὐτὴν om. X. — 40. απηραν (απηρεν X.) οι περι τον Πτολεμαιον 19. 64. 93. — αμμαου X. 23.; αμμαουν III. — γη τη πεδ. X. — 41. recepi πέδας Syrum secutus et Ioseph. Ant. XII, 7. 3.; codd. παιδας — ηλθεν X. — προσεγενηθησαν III. 44. 52. 56. al. — και δυναμις X.; δυναμεις III. 93. — 43. ειπαν III. X. 56. 106.; vulgo ειπεν — αναστησον X. — πολεμησομεν X. — ἁγίων] λαων X. — 44. ηθροισθη X. 23. 44. 55. 56. al.; ηθροισθησαν III.; vulgo συνηθροισθη —

τοῦ προσεύξασϑαι καὶ αἰτῆσαι ἔλεον καὶ οἰκτιρμούς. [45]καὶ Ἱερου-
σαλὴμ ἦν ἀοίκητος ὡς ἔρημος, οὐκ ἦν ὁ εἰςπορευόμενος καὶ ἐκ-
πορευόμενος ἐκ τῶν γεννημάτων αὐτῆς καὶ τὸ ἁγίασμα κατα-
πατούμενον, καὶ υἱοὶ ἀλλογενῶν ἐν τῇ ἄκρᾳ, κατάλυμα τοῖς ἔϑνεσι·
καὶ ἐξήρϑη τέρψις ἐξ Ἰακὼβ, καὶ ἐξέλιπεν αὐλὸς καὶ κινύρα.
[46]καὶ συνήχϑησαν καὶ ἤλϑοσαν εἰς Μασσηφὰ κατέναντι Ἱερουσα-
λὴμ, ὅτι τόπος προσευχῆς ἦν ἐν Μασσηφὰ τὸ πρότερον τῷ Ἰσραήλ.
[47]καὶ ἐνήστευσαν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ περιεβάλοντο σάκκους καὶ
σποδὸν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ διέῤῥηξαν τὰ ἱμάτια αὐτῶν.
[48]καὶ ἐξεπέτασαν τὸ βιβλίον τοῦ νόμου περὶ ὧν ἐξηρεύνων τὰ
ἔϑνη τοῦ ἐπιγράφειν ἐπ' αὐτῶν τὰ ὁμοιώματα τῶν εἰδώλων αὐτῶν.
[49]καὶ ἤνεγκαν τὰ ἱμάτια τῆς ἱερωσύνης καὶ τὰ πρωτογεννήματα
καὶ τὰς δεκάτας, καὶ ἤγειραν τοὺς Ναζιραίους οἳ ἐπλήρωσαν τὰς
ἡμέρας, [50]καὶ ἐβόησαν φωνῇ εἰς τὸν οὐρανὸν λέγοντες· τί ποιήσω-
μεν τούτοις, καὶ ποῦ αὐτοὺς ἀπαγάγωμεν; [51]καὶ τὰ ἅγιά σου κα-
ταπεπάτηται καὶ βεβήλωται, καὶ οἱ ἱερεῖς σου ἐν πένϑει καὶ
ταπεινώσει. [52]καὶ ἰδοὺ τὰ ἔϑνη συνῆκται ἐφ' ἡμᾶς τοῦ ἐξᾶραι
ἡμᾶς· σὺ οἶδας ἃ λογίζονται ἐφ' ἡμᾶς. [53]πῶς δυνησόμεϑα
ὑποστῆναι κατὰ πρόσωπον αὐτῶν ἐὰν μὴ σὺ βοηϑήσῃς ἡμῖν;
[54]καὶ ἐσάλπισαν ταῖς σάλπιγξι καὶ ἐβόησαν φωνῇ μεγάλῃ. [55]καὶ
μετὰ τοῦτο κατέστησεν Ἰούδας ἡγουμένους τοῦ λαοῦ χιλιάρχους
καὶ ἑκατοντάρχους καὶ πεντηκοντάρχους καὶ δεκάρχους. [56]καὶ
εἶπον τοῖς οἰκοδομοῦσιν οἰκίας καὶ μνηστευομένοις γυναῖκας καὶ
φυτεύουσιν ἀμπελῶνας καὶ δειλοῖς, ἀποστρέφειν ἕκαστον εἰς τὸν
οἶκον αὐτοῦ κατὰ τὸν νόμον. [57]καὶ ἀπῆρεν ἡ παρεμβολὴ καὶ
παρενέβαλε κατὰ νότον Ἐμμαούμ. [58]καὶ εἶπεν Ἰούδας· περι-
ζώσασϑε καὶ γίνεσϑε εἰς υἱοὺς δυνατοὺς, καὶ γίνεσϑε ἕτοιμοι εἰς
τὸ πρωῒ τοῦ πολεμῆσαι ἐν τοῖς ἔϑνεσι τούτοις τοῖς ἐπισυνηγμένοις

ελεος X. 23. — 45. κ. ἦν Ἱερ. 19. 64. 93. — κ. ἐκπορευόμενος om. X. 23. 71. — γενηματων III. X. — καταπονουμενον 52. — καταλειμμα 52. — εν τοις εϑνεσιν III. 44. 52. 55. al. — 46. ἦν ἐν recepi ex X.; ἦν 56.; ἦν εἰς 23. 19. 64. 93.; vulgo εἰς — 47. ἐπέϑεντο σποδὸν 55. — την κεφαλην X. 23. 19. 64. 93. — 48. εξεπετασεν X. — εξηρευνα 19. 64. 93. — verba τοῦ ἐπιγράφειν ἐπ' αὐτῶν recepi ex 55. 74. 243. 71. Co. Ald.; vulgo desunt — ομοιωματα αυτων και 52. — 49. καὶ ante τὰ πρωτογ. om. X. — πρωτογενηματα III. X. — ἔχειραν 55. — 50. φωνῇ μεγάλῃ 52. 93. — 51. καταπεπατηνται κ. βεβηλωνται X. 55. 56. — πενϑήσει 106. — 55. κ. πεντηκοντάρχους om. X. 62. — κ. δεκάρχους (δεκαδαρχ. III. 62., δεκαταρχ. X.) om. 19. 64. 93. — 56. ειπεν III. X. 56. 64. 74. Vet. Lat. Syr. — 57. παρενεβαλον X. 23. 62.; παρενεβαλοσαν III. 56. 71. al. — αμμαους X.; αμμαουμ III. 52. 106. — 58. περιζωσασϑε γεινεσϑε X. — υιους δυναμεως X. — εις πρωι X. —

ἐφ' ἡμᾶς ἐξᾶραι ἡμᾶς καὶ τὰ ἅγια ἡμῶν. 59 ὅτι κρεῖσσον ἡμᾶς
ἀποθανεῖν ἐν τῷ πολέμῳ ἢ ἐπιδεῖν ἐπὶ τὰ κακὰ τοῦ ἔθνους ἡμῶν
καὶ τῶν ἁγίων. 60 ὡς δ' ἂν ᾖ θέλημα ἐν οὐρανῷ, οὕτως ποιήσει.

IV. Καὶ παρέλαβε Γοργίας πεντακισχιλίους ἄνδρας καὶ
χιλίαν ἵππον ἐκλεκτήν, καὶ ἀπῆρεν ἡ παρεμβολὴ νυκτὸς 2 ὥστε ἐπι-
βαλεῖν ἐπὶ τὴν παρεμβολὴν τῶν Ἰουδαίων καὶ πατάξαι αὐτοὺς ἄφνω·
καὶ οἱ υἱοὶ τῆς ἄκρας ἦσαν αὐτῷ ὁδηγοί. 3 καὶ ἤκουσεν Ἰούδας,
καὶ ἀπῆρεν αὐτὸς καὶ οἱ δυνατοὶ πατάξαι τὴν δύναμιν τοῦ βα-
σιλέως τὴν ἐν Ἐμμαοὺμ, 4 ἕως ἔτι αἱ δυνάμεις ἐσκορπισμέναι
ἦσαν ἀπὸ τῆς παρεμβολῆς. 5 καὶ ἦλθε Γοργίας εἰς τὴν παρ-
εμβολὴν Ἰούδα νυκτὸς, καὶ οὐδένα εὗρε· καὶ ἐζήτει αὐτοὺς ἐν
τοῖς ὄρεσιν, ὅτι εἶπε· φεύγουσιν οὗτοι ἀφ' ἡμῶν. 6 καὶ ἅμα ἡμέρᾳ
ὤφθη Ἰούδας ἐν τῷ πεδίῳ ἐν τρισχιλίοις ἀνδράσι· πλὴν καλύμ-
ματα καὶ μαχαίρας οὐκ εἶχον καθὼς ἠβούλοντο. 7 καὶ εἶδον παρ-
εμβολὴν ἐθνῶν ἰσχυρὰν τεθωρακισμένην καὶ ἵππον κυκλοῦσαν αὐ-
τὴν, καὶ οὗτοι διδακτοὶ πολέμου. 8 καὶ εἶπεν Ἰούδας τοῖς ἀνδράσι
τοῖς μετ' αὐτοῦ· μὴ φοβεῖσθε τὸ πλῆθος αὐτῶν, καὶ τὸ ὅρμημα
αὐτῶν μὴ δειλωθῆτε. 9 μνήσθητε ὡς ἐσώθησαν οἱ πατέρες ἡμῶν
ἐν θαλάσσῃ ἐρυθρᾷ, ὅτε ἐδίωξεν αὐτοὺς Φαραὼ ἐν δυνάμει. 10 καὶ
νῦν βοήσωμεν εἰς τὸν οὐρανὸν, εἴπως ἐλεήσει ἡμᾶς καὶ μνησθήσε-
ται διαθήκης πατέρων ἡμῶν, καὶ συντρίψει τὴν παρεμβολὴν ταύ-
την κατὰ πρόσωπον ἡμῶν σήμερον, 11 καὶ γνώσεται πάντα τὰ
ἔθνη ὅτι ἔστιν ὁ λυτρούμενος καὶ σώζων τὸν Ἰσραήλ. 12 καὶ ἦραν
οἱ ἀλλόφυλοι τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν καὶ ἴδον αὐτοὺς ἐρχομένους
ἐξεναντίας, 13 καὶ ἐξῆλθον ἐκ τῆς παρεμβολῆς εἰς πόλεμον· καὶ
ἐσάλπισαν οἱ παρὰ Ἰούδα 14 καὶ συνῆψαν, καὶ συνετρίβησαν τὰ

---

59. εφιδειν III. X. 56. 106. — 60. ουτως III. X.; vulgo ουτω.

IV. 1. παρεμβολὴ αὐτοῦ 19. 93. — 2. Ἰουδαίων νυκτὸς 19. 93. — και υιοι X. 55. 62. 74. — 3. εν ναμμαουν X. — 4. ως X. — εσκορπ. ησαν (εισιν 93.) αι (δυναμις X.) δυναμεις X. 62. 19. 64. 93. — 6. ἡμέρᾳ III. X. 44. 55. 56. al.; vulgo τῇ ἡμέρᾳ — μαχαίρας] μάχαιραν III. 44. 56. al.; addit post μαχαίρας 55. καὶ περικεφαλαίας κ. σφενδόνας κ. λίθους κ. σκορπίδια κ. θώρακας — καὶ πλὴν καλυμμάτων κ. μαχαιρῶν 64. 93. Ald. Syr. — 7. και (19. 93.) τεθωρακειμενην X. — 8. δειλωθῆτε] εδεσθητε X., scribe ἠδέσθητε — 9. ὡς III. X. 23. 44. 56. al.; vulgo πῶς — εδιωκεν X. 19. 64. 93. — δυνάμει μεγάλῃ 55. Vet. Lat. Syr. — 10. βοησομεν X. — τὸν om. III. X. 44. 62. al. — ει θελησει III. X. 23. 106. — ἡμῶν post πατέρων om. III. X. 44. 56. al. — 11. γνωσονται III. X. 44. 56. al. — κ. σώζων om. X. — 12. ειδον X. 44. 74. Co. Ald.; ιδαν III.; ειδαν 106. — 13. παρὰ recepi ex III. 23. 44. 52. al.; vulgo μετὰ — 14. συνηψαν (παρασυνηψαν 55.) αυτοις κ. συνετριβη 19. 64. 93. —

ἔϑνη καὶ ἔφυγον εἰς τὸ πεδίον, 15 οἱ δὲ ἔσχατοι πάντες ἔπεσον ἐν
ῥομφαίᾳ. καὶ ἐδίωξαν αὐτοὺς ἕως Γαζήρων καὶ ἕως τῶν πεδίων
τῆς Ἰδουμαίας καὶ Ἀζώτου καὶ Ἰαμνίας, καὶ ἔπεσον ἐξ αὐτῶν
εἰς ἄνδρας τρισχιλίους. 16 καὶ ἐπέστρεψεν Ἰούδας καὶ ἡ δύναμις
ἀπὸ τοῦ διώκειν ὄπισϑεν αὐτῶν, 17 καὶ εἶπε πρὸς τὸν λαόν· μὴ
ἐπιϑυμήσητε τῶν σκύλων, ὅτι πόλεμος ἐξεναντίας ἡμῶν, 18 καὶ
Γοργίας καὶ ἡ δύναμις ἐν τῷ ὄρει ἐγγὺς ἡμῶν· ἀλλὰ στῆτε νῦν
ἐναντίον τῶν ἐχϑρῶν ἡμῶν καὶ πολεμήσατε αὐτούς, καὶ μετὰ
ταῦτα λάβετε τὰ σκῦλα μετὰ παῤῥησίας. 19 ἔτι πληροῦντος Ἰούδα
ταῦτα, ὤφϑη μέρος τι ἐκκύπτον ἐκ τοῦ ὄρους. 20 καὶ εἶδεν ὅτι
τετρόπωνται καὶ ἐμπυρίζουσι τὴν παρεμβολήν, ὁ γὰρ καπνὸς ὁ
ϑεωρούμενος ἐνεφάνιζε τὸ γεγονός. 21 οἱ δὲ ταῦτα συνιδόντες
ἐδειλώϑησαν σφόδρα· συνιδόντες δὲ καὶ τὴν Ἰούδα παρεμβολὴν ἐν
τῷ πεδίῳ ἑτοίμην εἰς παράταξιν, 22 ἔφυγον πάντες εἰς γῆν ἀλλο-
φύλων. 23 καὶ ἀνέστρεψεν Ἰούδας ἐπὶ τὴν σκυλείαν τῆς παρ-
εμβολῆς, καὶ ἔλαβον χρυσίον πολὺ καὶ ἀργύριον καὶ ὑάκινϑον καὶ
πορφύραν ϑαλασσίαν καὶ πλοῦτον μέγαν. 24 καὶ ἐπιστραφέντες
ὕμνουν καὶ εὐλόγουν εἰς οὐρανὸν ὅτι καλόν, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ
ἔλεος αὐτοῦ. 25 καὶ ἐγενήϑη σωτηρία μεγάλη τῷ Ἰσραὴλ ἐν τῇ
ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.

26 Ὅσοι δὲ τῶν ἀλλοφύλων διεσώϑησαν, παραγενηϑέντες ἀπήγ-
γειλαν τῷ Λυσίᾳ πάντα τὰ συμβεβηκότα. 27 ὁ δὲ ἀκούσας συν-
εχύϑη καὶ ἠϑύμει, ὅτι οὐχ οἷα ἤϑελε τοιαῦτα γεγόνει τῷ Ἰσραήλ,
καὶ οὐχ οἷα ἐνετείλατο αὐτῷ ὁ βασιλεὺς ἐξέβη. 28 καὶ ἐν τῷ

εϑνη επι προσωπον αυτων 55. — 15. γασηρων III. 56. 106.; γαζαρων 64. 93.; ασαρημωϑ 44. 52. al. Co. Ald., cf. Ierem. 38, 40. LXX. — κ. εως αζωτου 19. 64. 93. — ιαμινειας X. — επεσαν III. X. 56. 106. — εξ om. 19. 44. 56. al. — 16. απεστρεψεν X. — δυναμις αυτου 19. 93. 55. — 17. ειπε Ιουδας (55.) — οτι ετι (55.) πολ. εμπροσϑεν ημ. 16. 64. 93. — 18. δυναμις αυτου 64. 93. — λάβετε recepi ex III. X. 23. 44. 52. al.; λήψεσϑε 19. 64. 93.; vulgo λήψετε — 19. πληροῦντος recepi ex III. X. 23. 44. 52. 56. al.; vulgo λαλοῦντος — ταυτα του Ιουδα 19. 64. 93. — μερος τι ωφϑη εκκυπτων X. — ορους των μετα Γοργια (Γοργιου 93.) 19. 64. 93. — 20. ειδον 19. 64. 93. 56. — εμπυρ. οι περι (παρ 93.) Ιουδαν τ. παρεμβ. αυτων 19. 64. 93. — ὁ ante ϑεωρ. recepi ex III. X. 23. 55. al.; vulgo om. — 21. οἱ δὲ] καὶ 64. 93. — ιδοντες δε 19. 93. — καὶ post δὲ om. X. — 23. κ. Ιουδας ανεστρεψεν III. X. 44. al. — σκυλευσιν 19. 64. 93. — ελαβεν III. 19. 64. 93. 56. — καὶ ante πορφ. om. X. — 24. επιστρεψαντες III. 19. 64. 93. 55. — post οὐρανὸν delevi τὸν κύριον, abest a III. X. 23. 44. 56. al. Vet. Lat. c. G. — 25. ἐγενήϑη III. X. 23. 44. 55. al.; vulgo ἐγένετο — μεγάλη om. 19. 64. 93. — εν τω X.

26. εσωϑησαν παραγενομενοι 19. 64. 93. — 27. εγεγονει X. 23. al.; γεγονεν III. 56. — delevi τοιαῦτα ante ἐξέβη, abest a III. 44. 55. 56. 62. al. — και οια αυτω ενετιλατο ο βασ. ουχ εξεβη X. —

ἐχομένῳ ἐνιαυτῷ συνελόχησεν ἀνδρῶν ἐπιλέκτων ἑξήκοντα χιλιάδας
καὶ πεντακισχιλίαν ἵππον ὥστε ἐκπολεμῆσαι αὐτούς. [29]καὶ ἦλθον
εἰς τὴν Ἰδουμαίαν καὶ παρενέβαλον ἐν Βαιθσούροις, καὶ συνήντη-
σεν αὐτοῖς Ἰούδας ἐν δέκα χιλιάσιν ἀνδρῶν. [30]καὶ εἶδε τὴν παρ-
εμβολὴν ἰσχυράν, καὶ προσηύξατο καὶ εἶπεν· εὐλογητὸς εἶ ὁ σωτὴρ
τοῦ Ἰσραὴλ ὁ συντρίψας τὸ ὅρμημα τοῦ δυνατοῦ ἐν χειρὶ τοῦ
δούλου σου Δαυίδ, καὶ παρέδωκας τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀλλοφύλων
εἰς χεῖρας Ἰωνάθαν υἱοῦ Σαοὺλ καὶ τοῦ αἴροντος τὰ σκεύη αὐτοῦ.
[31]σύγκλεισον τὴν παρεμβολὴν ταύτην ἐν χειρὶ λαοῦ σοῦ Ἰσραήλ,
καὶ αἰσχυνθήτωσαν ἐπὶ τῇ δυνάμει καὶ τῇ ἵππῳ αὐτῶν. [32]δὸς
αὐτοῖς δειλίαν καὶ τῆξον θράσος ἰσχύος αὐτῶν, καὶ σαλευθήτωσαν
τῇ συντριβῇ αὐτῶν. [33]κατάβαλε αὐτοὺς ῥομφαίᾳ ἀγαπώντων σε,
καὶ αἰνεσάτωσάν σε πάντες οἱ εἰδότες τὸ ὄνομά σου ἐν ὕμνοις.
[34]καὶ συνέβαλον ἀλλήλοις, καὶ ἔπεσον ἐκ τῆς παρεμβολῆς Λυσίου
εἰς πεντακισχιλίους ἄνδρας, καὶ ἔπεσον ἐξ ἐναντίας αὐτῶν. [35]ἰδὼν
δὲ Λυσίας τὴν γενομένην τροπὴν τῆς αὐτοῦ συντάξεως, τῆς δὲ
Ἰούδα τὸ γεγενημένον θάρσος, καὶ ὡς ἕτοιμοί εἰσιν ἢ ζῆν ἢ
τεθνάναι γενναίως, ἀπῆρεν εἰς Ἀντιόχειαν καὶ ἐξενολόγει ὡς
πλεοναστὸν γενηθέντα πάλιν παραγενέσθαι εἰς τὴν Ἰουδαίαν.

[36]Εἶπε δὲ Ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ· ἰδοὺ συνετρίβησαν
οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν, ἀναβῶμεν καθαρίσαι τὰ ἅγια καὶ ἐγκαινίσαι.
[37]καὶ συνήχθη ἡ παρεμβολὴ πᾶσα, καὶ ἀνέβησαν εἰς ὄρος Σιών.
[38]καὶ ἴδον τὸ ἁγίασμα ἠρημωμένον καὶ τὸ θυσιαστήριον βεβηλω-
μένον καὶ τὰς πύλας κατακεκαυμένας καὶ ἐν ταῖς αὐλαῖς φυτὰ

---

28. ερχομενω III. X. 55. 62. 106. Co. Ald. — συνευδοκησεν X. — delevi ὁ Λυσίας post συνελόχησεν, abest a III. X. 23. 44. 52. 55. al. Vet. Lat. c. G. — πολεμησαι X. 23. — αὐτούς] τὸν Ἰσραήλ 19. 64. 93. — 29. ηλθεν X. — ιουδαιαν X. Vet. Lat. — ιουδας δεκα χειλιαδας εχων ανδρων X. Vet. Lat. c. G. — 30. ειδον — προσηυξαντο κ. ειπον X. — παρεμβολην των υπεναντιων 19. 64. 93. — εἶ om. 19. 64. 93. 71. 74. — τοῦ ante Ἰσρ. om. III. X. 44. 56. al. — κ. παραδους 64. 93. — ιωναθου III. X. 56. 74. 106. Co. — συνκλισον X. — εις χειρας III. 55. — δυναμει αυτων 19. 64. 93. — 32. εν τη 19. 93. — 34. συνεβαλλον III. X. 44. 106. — 35. παρατάξεως 19. 64. 93. 23. 52. 62. — τεθνηκέναι III. X. 55. al. — αντιωχιαν X. — recepta lectio haec est: καὶ πλεονάσας τὸν γενηθέντα στρατὸν ἐλογίζετο πάλιν παραγενέσθαι εἰς τὴν Ἰουδαίαν, sed nescio qua auctoritate, immo codicum fere omnium (III. X. 23. 52. al.) quisquiliis omissis haec videtur esse lectio: και πλεοναστον παλιν γενηθεντα παραγενεσθαι εις τ. Ι., quam 19. 64. 93. more suo ita immutaverunt: κ. πλεοναστον γενομενον εαυτον (ιδων 19.) παλιν παραγενεσθαι εις τ. Ι. ελογιζετο. recepi illam codicum lectionem nisi quod pro καί, quod ferri sane nequit, scripsi ὡς (οπως 55.).

36. αναβαται καθαρισαται — ενκαινισαι X. — και (om. 19) καθαρισωμεν — εγκαινισωμεν 19. 64. 93. — 38. ειδον X. 74. 106. Co. Ald. — βεβηλωμένον] εβδελυγμενον 52. 62.; ερημον 93. — θυρας X. —

πεφυκότα ὡς ἐν δρυμῷ ἢ ὡς ἐν ἑνὶ τῶν ὀρέων, καὶ τὰ παστοφόρια
καθῃρημένα. 39καὶ διέῤῥηξαν τὰ ἱμάτια αὐτῶν καὶ ἐκόψαντο
κοπετὸν μέγαν, καὶ ἐπέθεντο σποδὸν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῶν.
40καὶ ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐσάλπισαν ταῖς σάλ-
πιγξι τῶν σημασιῶν, καὶ ἐβόησαν εἰς τὸν οὐρανόν. 41τότε ἐπέταξεν
Ἰούδας ἀνδράσιν πολεμεῖν τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ ἕως καθαρίσῃ τὰ ἅγια.
42καὶ ἐπέλεξεν ἱερεῖς ἀμώμους θελητὰς νόμου, 43καὶ ἐκαθάρισαν
τὰ ἅγια καὶ ἦραν τοὺς λίθους τοῦ μιασμοῦ εἰς τόπον ἀκάθαρτον.
44καὶ ἐβουλεύσαντο περὶ τοῦ θυσιαστηρίου τῆς ὁλοκαυτώσεως τοῦ
βεβηλωμένου, τί αὐτῷ ποιήσωσι. 45καὶ ἔπεσεν αὐτοῖς βουλὴ ἀγαθὴ
καθελεῖν αὐτὸ, μήποτε γένηται αὐτοῖς εἰς ὄνειδος ὅτι ἐμίαναν τὰ
ἔθνη αὐτό· καὶ καθεῖλον τὸ θυσιαστήριον. 46καὶ ἀπέθεντο τοὺς
λίθους ἐν τῷ ὄρει τοῦ οἴκου ἐν τόπῳ ἐπιτηδείῳ μέχρι τοῦ παρα-
γενηθῆναι προφήτην τοῦ ἀποκριθῆναι περὶ αὐτῶν. 47καὶ ἔλαβον
λίθους ὁλοκλήρους κατὰ τὸν νόμον καὶ ᾠκοδόμησαν τὸ θυσιαστήριον
καινὸν κατὰ τὸ πρότερον. 48καὶ ᾠκοδόμησαν τὰ ἅγια καὶ τὰ
ἐντὸς τοῦ οἴκου, καὶ τὰς αὐλὰς ἡγίασαν. 49καὶ ἐποίησαν σκεύη
ἅγια καινά, καὶ εἰςήνεγκαν τὴν λυχνίαν καὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν
θυμιαμάτων καὶ τὴν τράπεζαν εἰς τὸν ναόν. 50καὶ ἐθυμίασαν
ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἐξῆψαν τοὺς λύχνους τοὺς ἐπὶ τῆς λυχνίας
καὶ ἐφαίνοσαν ἐν τῷ ναῷ. 51καὶ ἐπέθηκαν ἐπὶ τὴν τράπεζαν
ἄρτους καὶ ἐξεπέτασαν τὰ καταπετάσματα καὶ ἐτέλεσαν πάντα
τὰ ἔργα ἃ ἐποίησαν, 52καὶ ὤρθρισαν τὸ πρωῒ τῇ πέμπτῃ καὶ εἰκάδι
τοῦ μηνὸς τοῦ ἐννάτου, οὗτος ὁ μὴν Χασελεῦ, τοῦ ὀγδόου καὶ
τεσσαρακοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ ἔτους, 53καὶ ἀνήνεγκαν θυσίαν κατὰ
τὸν νόμον ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν ὁλοκαυτωμάτων τὸ καινὸν ὃ
ἐποίησαν. 54κατὰ τὸν καιρὸν καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐν ᾗ ἐβε-
βήλωσαν αὐτὸ τὰ ἔθνη, ἐν ἐκείνῃ ἐνεκαινίσθη ἐν ᾠδαῖς καὶ κι-
θάραις καὶ κινύραις καὶ ἐν κυμβάλοις. 55καὶ ἔπεσον πᾶς ὁ λαὸς

ἐν ante ἑνὶ om. X. 23. 64. 74. — 39. ερρηξαν X. — ἐπὶ τ. κεφ. α. om. X. 19. 93. — 40. επεσαν X. — σημιων X. — τὸν om. III. X. 64. 93. 106. — 41. ἀνδράσιν recepi ex III. X. 23. 44. 56. al.; vulgo ἄνδρας — ἂν post ἕως delevi, abest a III. X. 23. 44. 55. al. — 42. επελεξατο X. 23. — 43. ἐκαθάρισε — ἦρε 19. 64. 93. Syr. — εἰς τὸν 71. — 44. τι αυτο X. 64. 106. — 45. ἔπεσεν III. X. 19. 23. 55. al.; vulgo ἐπέπεσεν — αὐτοῖς] αυτος X. — 46. παραγενεσθαι 19. 64. 93. — 47. ελαβεν III. — ωκοδομησεν III. X. — τὸ om. III. X. 23. 56. al. — 49. τα σκευη τα III. 55. 62. al. — των ολοκαυτωματων και θυμ. III. X. 23. 52. al. — 50. εφαινον X. 19. 64. 93. 23. 55. — 52. τοῦ ἐννάτου om. X. — χασαλευ X. — ἔτους om. X. — ἔτους ὀγδόου — ἑκατ. τῆς βασιλείας 19. 64. 93. — 54. εκεινῃ τῃ ημερα X. 23. 55. 19. 64. 93. — κ. κιθάραις om. 19. 64. 93. — ἐν ante κυμβ. om. X. 23. — 55. επεσεν X. 56. 93. 106. —

ἐπὶ πρόςωπον, καὶ προςεκύνησαν καὶ εὐλόγησαν εἰς οὐρανὸν τὸν
εὐοδώσαντα αὐτοῖς. [56]καὶ ἐποίησαν τὸν ἐγκαινισμὸν τοῦ θυσια-
στηρίου ἡμέρας ὀκτώ, καὶ προςήνεγκαν ὁλοκαυτώματα μετ' εὐφρο-
σύνης, καὶ ἔθυσαν θυσίαν σωτηρίου καὶ αἰνέσεως. [57]καὶ κατε-
κόσμησαν τὸ κατὰ πρόςωπον τοῦ ναοῦ στεφάνοις χρυσοῖς καὶ
ἀσπιδίσκαις, καὶ ἐνεκαίνισαν τὰς πύλας καὶ τὰ παστοφόρια καὶ
ἐθύρωσαν αὐτά. [58]καὶ ἐγενήθη εὐφροσύνη μεγάλη ἐν τῷ λαῷ
σφόδρα, καὶ ἀπεστράφη ὄνειδος ἐθνῶν. [59]καὶ ἔστησεν Ἰούδας καὶ
οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ πᾶσα ἡ ἐκκλησία Ἰσραὴλ ἵνα ἄγωνται αἱ
ἡμέραι ἐγκαινισμοῦ τοῦ θυσιαστηρίου ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν ἐνιαυ-
τὸν κατ' ἐνιαυτὸν ἡμέρας ὀκτὼ ἀπὸ τῆς πέμπτης καὶ εἰκάδος τοῦ
μηνὸς Χασελεῦ μετ' εὐφροσύνης καὶ χαρᾶς. [60]καὶ ᾠκοδόμησαν
ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ τὸ ὄρος Σιὼν κυκλόθεν τείχη ὑψηλὰ καὶ
πύργους ὀχυρούς, μήποτε παραγενηθέντα τὰ ἔθνη καταπατήσωσιν
αὐτὰ ὡς ἐποίησαν τὸ πρότερον. [61]καὶ ἐπέταξεν ἐκεῖ δύναμιν τη-
ρεῖν αὐτό, καὶ ὠχύρωσαν αὐτὸ τηρεῖν τὴν Βαιθσούραν, τοῦ ἔχειν
τὸν λαὸν ὀχύρωμα κατὰ πρόςωπον τῆς Ἰδουμαίας.

V. Καὶ ἐγένετο ὅτε ἤκουσαν τὰ ἔθνη κυκλόθεν ὅτι ᾠκοδο-
μήθη τὸ θυσιαστήριον καὶ ἐνεκαινίσθη τὸ ἁγίασμα ὡς τὸ πρό-
τερον, καὶ ὠργίσθησαν σφόδρα. [2]καὶ ἐβουλεύσαντο τοῦ ἆραι τὸ
γένος Ἰακὼβ τοὺς ὄντας ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ ἤρξαντο τοῦ θανα-
τοῦν ἐν τῷ λαῷ καὶ ἐξαίρειν. [3]καὶ ἐπολέμει Ἰούδας πρὸς τοὺς
υἱοὺς Ἡσαῦ ἐν τῇ Ἰδουμαίᾳ τὴν Ἀκραβαττίνην, ὅτι περιεκάθηντο
τὸν Ἰσραήλ, καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς πληγὴν μεγάλην, καὶ συνέστει-
λεν αὐτοὺς καὶ ἔλαβε τὰ σκῦλα αὐτῶν. [4]καὶ ἐμνήσθη τῆς κακίας
υἱῶν Βαιὰν οἳ ἦσαν τῷ λαῷ εἰς παγίδα καὶ εἰς σκάνδαλον ἐν τῷ
ἐνεδρεύειν αὐτοὺς ἐν ταῖς ὁδοῖς. [5]καὶ συνεκλείσθησαν ὑπ' αὐτοῦ

εις τον 55. 64. 93. — αυτους III. 62. 64. 74. — 56. ενκαινισμον X. — μετα X. — 57. λαου III. — χρυσοῖς om. X. — εθυσαν X. — 58. εγενετο 19. 64. 93. — μεγαλη ευφροσ. X. 64. 93. — ονιδισμος X. 23. 62. 19. 64. 93. — 59. ενκαινισμου X. — ενιαυτου κατ X. — 60. τειχει υψηλω κ. πυργοις οχυροις 19. 64. 93. — ὀχυρούς] ισχυρους III. 56. al.; υψηλους και X. — καταπητησουσιν X.; καταπατηση αυτην 64. 93. 19. — 61. απεταξεν X. 23. 64. 93.; απεταξαν III. 74. — αὐτὸ] αυτα X. 23.; αυτην 19. 64. 93. — ωχυρωσεν X. 23. 19. 64. — αυτην τηρειν 64. 93. 19. — βαθσουρα X.

V. 1. κ. ἐγένετο ὅτε] τοοτε X. — ηκουσε 64. 93. — οικοδομητο θυσ. X. — 2. κ. ωργισθησαν — αυτω εν μεσω X. — σπερμα Ιακ. τους εν μεσω αυτων οντας 19. 64. 93. — τοῦ ante θαν. om. 64. 93. 71. — 3. ακραβαττηνην III. X. 64. — επαταξαν X. — 4. εἰς ante σκάνδ. om. X. 23. — 5. διεκλισθησαν III. 44. al. —

εἰς τοὺς πύργους καὶ παρενέβαλεν ἐπ᾽ αὐτούς, καὶ ἀνεϑεμάτισεν
αὐτοὺς καὶ ἐνεπύρισε τοὺς πύργους αὐτῆς ἐν πυρὶ σὺν πᾶσι τοῖς
ἐνοῦσι. 6 καὶ διεπέρασεν ἐπὶ τοὺς υἱοὺς Ἀμμών, καὶ εὗρε χεῖρα
κραταιὰν καὶ λαὸν πολὺν καὶ Τιμόϑεον ἡγούμενον αὐτῶν. 7 καὶ
συνῆψε πρὸς αὐτοὺς πολέμους πολλούς, καὶ συνετρίβησαν πρὸ προς-
ώπου αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξεν αὐτούς. 8 καὶ προκατελάβετο τὴν Ἰαζὴρ
καὶ τὰς ϑυγατέρας αὐτῆς, καὶ ἀνέστρεψεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν.

9 Καὶ ἐπισυνήχϑησαν τὰ ἔϑνη τὰ ἐν τῇ Γαλαὰδ ἐπὶ τὸν
Ἰσραὴλ τοὺς ὄντας ἐπὶ τοῖς ὁρίοις αὐτῶν τοῦ ἐξᾶραι αὐτούς· καὶ
ἔφυγον εἰς Δάϑεμα τὸ ὀχύρωμα. 10 καὶ ἀπέστειλαν γράμματα
πρὸς Ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ λέγοντες· ἐπισυνηγμένα ἐστὶν
ἐφ᾽ ἡμᾶς τὰ ἔϑνη τὰ κύκλῳ ἡμῶν τοῦ ἐξᾶραι ἡμᾶς, 11 καὶ ἑτοι-
μάζονται ἐλϑεῖν καὶ προκαταλαβέσϑαι τὸ ὀχύρωμα εἰς ὃ κατεφύ-
γομεν, καὶ Τιμόϑεος ἡγεῖται τῆς δυνάμεως αὐτῶν. 12 νῦν οὖν
ἐλϑὼν ἐξελοῦ ἡμᾶς ἐκ χειρὸς αὐτῶν, ὅτι πέπτωκεν ἐξ ἡμῶν πλῆϑος.
13 καὶ πάντες οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν οἱ ὄντες ἐν τοῖς Τουβίου τεϑανάτωνται,
καὶ ᾐχμαλωτίκασι τὰς γυναῖκας αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν καὶ
τὴν ἀποσκευήν, καὶ ἀπώλεσαν ἐκεῖ ὡς μίαν χιλιαρχίαν ἀνδρῶν.
14 ἔτι αἱ ἐπιστολαὶ ἀνεγινώσκοντο, καὶ ἰδοὺ ἄγγελοι ἕτεροι παρ-
εγένοντο ἐκ τῆς Γαλιλαίας διεῤῥηχότες τὰ ἱμάτια, ἀπαγγέλλοντες
κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, 15 λέγοντες ἐπισυνῆχϑαι ἐπ᾽ αὐτοὺς ἐκ
Πτολεμαΐδος καὶ Τύρου καὶ Σιδῶνος καὶ πᾶσαν Γαλιλαίαν ἀλλο-
φύλων τοῦ ἐξαναλῶσαι ἡμᾶς. 16 ὡς δὲ ἤκουσεν Ἰούδας καὶ ὁ
λαὸς τοὺς λόγους τούτους, ἐπισυνήχϑη ἐκκλησία μεγάλη βουλεύ-
σασϑαι τί ποιήσωσι τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν τοῖς οὖσιν ἐν ϑλίψει καὶ
πολεμουμένοις ὑπ᾽ αὐτῶν. 17 καὶ εἶπεν Ἰούδας Σίμωνι τῷ ἀδελφῷ
αὐτοῦ· ἐπίλεξον σεαυτῷ ἄνδρας, καὶ πορεύου καὶ ῥῦσαι τοὺς ἀδελ-
φούς σου τοὺς ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ· ἐγὼ δὲ καὶ Ἰωνάϑαν ὁ ἀδελφός

εἰς τοὺς πύργους recepi ex III. X. 23. 55. 56. al.; vulgo ἐν τοῖς πύργοις — αὐτῆς] αυτων 55. 106.; αυτους 71. — 6. διεπερασεν Ιουδας 64. 93. — πολυν και χειρα ισχυραν X. 23. 55. 62. 19. 64. 93. — 8. ανεστρεψεν Ιουδας 64. 93.; ανεστρεψαν X.

9. εις τα εϑνη X. — εν τοις οριοις 56. 62. 64. 93. — δαϑεμα III. 44. 243.; δαϑαιμα X.; vulgo διαϑεμα; Syr. Ramoth — 10. γραμματεις — λεγοντας 56. — ἐφ᾽ ἡμᾶς om. X. — τὰ ante κύκλῳ om. X. 23. — 11. κατεφυγον X. — δυνάμεως] παρεμβολῆς III. 44. 56. 71. al. — 13. ὄντες om. X. — τουβιου III. X. 23. 52. 62. al.; vulgo τωβιου, quod est in 44.; Vet. Lat. Syr. Tubin — αὐτῶν utroque loco om. X. — ωσι X.; ωσει 23. 19. 64. 93. — χιλιαδαν III. 93.; χιλιαδα 19. 64. 56. — 14. αἱ om. X. 74. — ανεγιγν. X. — και απαγγ. 64. 93. 62. — 15. και λεγ. 64. 93. — πᾶσαν Γαλιλαίαν recepi ex III. 23. 44. 55. 56. al.; πασα γαλιλαια X.; vulgo πάσης Γαλιλαίας — 16. βουλεύσασϑαι om. X. — 17. σου om. X. 93. — ιωναϑας ο αδ. αυτου X. —

μου πορευσόμεθα εἰς τὴν Γαλααδῖτιν. 18καὶ κατέλιπεν Ἰώσηφον
τὸν τοῦ Ζαχαρίου καὶ Ἀζαρίαν ἡγουμένους τοῦ λαοῦ μετὰ τῶν
ἐπιλοίπων τῆς δυνάμεως ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ εἰς τήρησιν. 19καὶ ἐνε-
τείλατο αὐτοῖς λέγων· πρόστητε τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ μὴ συνάψητε
πόλεμον πρὸς τὰ ἔθνη ἕως τοῦ ἐπιστρέψαι ἡμᾶς. 20καὶ ἐμερί-
σθησαν Σίμωνι ἄνδρες τρισχίλιοι τοῦ πορευθῆναι εἰς τὴν Γαλι-
λαίαν, Ἰούδᾳ δὲ ἄνδρες ὀκτακισχίλιοι εἰς τὴν Γαλααδῖτιν. 21καὶ
ἐπορεύθη Σίμων εἰς τὴν Γαλιλαίαν καὶ συνῆψε πολέμους πολλοὺς
πρὸς τὰ ἔθνη, καὶ συνετρίβη τὰ ἔθνη ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, 22καὶ
ἐδίωξεν αὐτοὺς ἕως τῆς πύλης Πτολεμαΐδος. καὶ ἔπεσον ἐκ τῶν
ἐθνῶν εἰς τρισχιλίους ἄνδρας, καὶ ἔλαβε τὰ σκῦλα αὐτῶν. 23καὶ
παρέλαβε τοὺς ἐκ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἐν Ἀρβάττοις σὺν ταῖς
γυναιξὶ καὶ τοῖς τέκνοις καὶ πάντα ὅσα ἦν αὐτοῖς, καὶ ἤγαγεν
εἰς τὴν Ἰουδαίαν μετ' εὐφροσύνης μεγάλης. 24καὶ Ἰούδας ὁ Μακ-
καβαῖος καὶ Ἰωνάθαν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ διέβησαν τὸν Ἰορδάνην
καὶ ἐπορεύθησαν ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ. 25καὶ συνήντησαν
τοῖς Ναβαταίοις, καὶ ἀπήντησαν αὐτοῖς εἰρηνικῶς, καὶ διηγήσαντο
αὐτοῖς ἅπαντα τὰ συμβάντα τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν ἐν τῇ Γαλααδίτιδι,
26καὶ ὅτι πολλοὶ ἐξ αὐτῶν συνειλημμένοι εἰσὶν εἰς Βόσσορα καὶ Βοσὸρ,
ἐν Ἀλέμοις, Χασφὼρ, Μακὲδ καὶ Καρναΐν· πᾶσαι αἱ πόλεις αὗται
ὀχυραὶ καὶ μεγάλαι. 27καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς πόλεσι τῆς Γαλααδίτιδός
εἰσι συνειλημμένοι, καὶ εἰς αὔριον τάσσονται παρεμβάλλειν ἐπὶ τὰ ὀχυ-
ρώματα, καὶ καταλαβέσθαι καὶ ἐξᾶραι πάντας τούτους ἐν ἡμέρᾳ
μιᾷ. 28καὶ ἀπέστρεψεν Ἰούδας καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ ὁδὸν εἰς
τὴν ἔρημον εἰς Βοσὸρ ἄφνω· καὶ κατελάβετο τὴν πόλιν, καὶ
ἀπέκτεινε πᾶν ἀρσενικὸν ἐν στόματι ῥομφαίας καὶ ἔλαβε πάντα
τὰ σκῦλα αὐτῶν, καὶ ἐνέπρησεν αὐτὴν πυρί. 29καὶ ἀπῆρεν ἐκεῖ-
θεν νυκτὸς καὶ ἐπορεύετο ἕως ἐπὶ τὸ ὀχύρωμα. 30καὶ ἐγένετο
ἑωθινὴ καὶ ἦραν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, καὶ ἰδοὺ λαὸς πολυς

---

18. ιωσηπον X. — ηγουμενον III. X. 23. 106. 19., praemisso τον 64. 93. — 20. σιμων X. — 22. των πυλων 55. Co.; των πολεων III. 62. 74. 106. Ald. — ελαβον X. 44. 55. 62. al. — 23. παρελαβον X. 23. 44. 71. al. — ἐκ τῆς Γαλιλαίας recepi ex III. X. 23. 44. 55. 56. al.; vulgo ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ — αρβανοις X. 62.; αρβακτοις III. — ηγαγον III. 23. 55. al. — 25. τοις αναβατοις οι X. — ιρηνικοις X. — παντα X. 93. — γαλααδειτι X. — 26. βοσορα X. — και εν 64. 93. — και (64. 93.) κασφω X.; κασφωρ III. 106. — και εν μακεδ 64. 93. — καρναιδ X. 23. — αυται αι πολεις οχ. X. 23. — 27. λοιπαῖς] αλλαις X. — καὶ ante εἰς om. III. X. 23. 74. 106. 243. Co. Ald. — παρεμβαλειν III. 44. 55. al. — καταλαβ. αυτα 19. 64. 93. — 28. ερημον βοσοραaφων X.; Βοσορρα 44. 62. al. — ενεπρησαν X. — 29. απηρεν Ιουδας 64. 93. 56. — επορευοντο X. 64. 93. Vet. Lat. c. G. — 30. τη εωθινη 19. 64. 71. — καὶ ἦραν] ηραν X. 71.; επηραν 19. 64. 93. —

οὗ οὐκ ἦν ἀριθμὸς αἴροντες κλίμακας καὶ μηχανὰς καταλαβέσθαι τὸ ὀχύρωμα, καὶ ἐπολέμουν αὐτούς. 31 καὶ εἶδεν Ἰούδας ὅτι ἦρκται ὁ πόλεμος, καὶ ἡ κραυγὴ τῆς πόλεως ἀνέβη ἕως τοῦ οὐρανοῦ σάλπιγξι καὶ φωνῇ μεγάλῃ. 32 καὶ εἶπε τοῖς ἀνδράσι τῆς δυνάμεως· πολεμήσατε σήμερον ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν. 33 καὶ ἐξῆλθεν ἐν τρισὶν ἀρχαῖς ἐξ ὄπισθεν αὐτῶν, καὶ ἐσάλπισαν ταῖς σάλπιγξι καὶ ἐβόησαν ἐν προςευχῇ. 34 καὶ ἐπέγνω ἡ παρεμβολὴ Τιμοθέου ὅτι Μακκαβαῖός ἐστι, καὶ ἔφυγον ἀπὸ προςώπου αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς πληγὴν μεγάλην, καὶ ἔπεσον ἐξ αὐτῶν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ εἰς ὀκτακιςχιλίους ἄνδρας. 35 καὶ ἀπέκλινεν εἰς Μασφὰ καὶ ἐπολέμησεν αὐτήν, καὶ προκατελάβετο αὐτήν, καὶ ἀπέκτεινε πᾶν ἀρσενικὸν αὐτῆς καὶ ἔλαβε τὰ σκῦλα αὐτῆς, καὶ ἐνέπρησεν αὐτὴν πυρί. 36 ἐκεῖθεν ἀπῆρε καὶ προκατελάβετο τὴν Χασφὼρ, Μακὲδ, Βοσὸρ καὶ τὰς λοιπὰς πόλεις τῆς Γαλααδίτιδος. 37 μετὰ δὲ τὰ ῥήματα ταῦτα συνήγαγε Τιμόθεος παρεμβολὴν ἄλλην, καὶ παρενέβαλε κατὰ πρόςωπον Ῥαφὼν ἐκ πέραν τοῦ χειμάῤῥου. 38 καὶ ἀπέστειλεν Ἰούδας κατασκοπεῦσαι τὴν παρεμβολήν· καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ λέγοντες· ἐπισυνηγμένα εἰσὶ πρὸς αὐτοὺς πάντα τὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ ἡμῶν, δύναμις πολλὴ σφόδρα. 39 καὶ Ἄραβας μεμίσθωνται εἰς βοήθειαν αὐτοῖς, καὶ παρεμβάλλουσιν πέραν τοῦ χειμάῤῥου ἕτοιμοι τοῦ ἐλθεῖν ἐπὶ σὲ εἰς πόλεμον. καὶ ἐπορεύθη Ἰούδας εἰς συνάντησιν αὐτῶν. 40 καὶ εἶπε Τιμόθεος τοῖς ἄρχουσι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ ἐν τῷ ἐγγίζειν Ἰούδαν καὶ τὴν παρεμβολὴν αὐτοῦ ἐπὶ τὸν χειμάῤῥουν τοῦ ὕδατος· ἐὰν διαβῇ πρὸς ἡμᾶς πρότερος, οὐ δυνησόμεθα ὑποστῆναι αὐτὸν, ὅτι δυνάμενος δυνήσεται πρὸς ἡμᾶς·

οὗ οὐκ ἦν ἀρ. om. X.; ουκ ην αυτοις αρ. 19. 64. 93. — 31. εως ουρανου η σαλπιγξ και κραυγη μεγ. X. — recepi ἕως τοῦ οὐρανοῦ ex III. 44. 55. 56. al.; vulgo εἰς τὸν οὐρανὸν — και (93.) σαλπιγξ 64. — κραυγη μεγ. III. 23. 52. 62. 19. 64. 93. — 32. ειπεν Ιουδας 64. 93. 55. — 33. εξηλθεν Ιουδας 64. 93. — σαλπιξιν X. — 34. ο Μακκ. III. 71. — ὀκτακιςχιλίους] τριςχιλιους δεκα X. — 35. απεκλινεν Ιουδας 19. 64. 93. Vet. Lat. — μαφα X.; μααφα III. 23. 44. 56. al.; αλεμα 19., σαλεμα 64., λεμα 93., cf. vs. 26. — κατελαβετο III. X. 23. 62. 106. 64. 93. — ἀπέκτεινε legitur post αὐτῆς in 19. 64. 93. — εν πυρι III. X. 19. 23. 55. al. — 36. απηρεν Ιουδας 19. 64. 93. 56. — Χασφων X. 44. et ita vulgo legitur in edd.; Χασφωθ III. — και μακεδ 64. 93. 55. 66. — και (X. 23. 55. 56. 62.) βοσορραν 19. 64. 93. — 37. ραφιων 19. 64. 93. 55. — εκ του περαν του 19. 64. 93. 55.; εκ προςωπου του X. — 38. κατασκοπησαι III. — προς αυτον X. Vet. Lat.; επι σε 64. 93. Syr. — 39. recepi Ἄραβας (Ἄραβες III. 56. 64. 93.) μεμίσθωνται ex X. 23. 55. al.; vulgo Ἄραβας μεμίσθωται — recepi παρεμβάλλουσιν ex III. 23. 44. 55. al.; παρενβαλουσιν X.; vulgo παρενέβαλον — αὐτῶν] αυτοις 19. 64. 93. 56. —

41 ἐὰν δὲ δειλωθῇ καὶ παρεμβάλῃ πέραν τοῦ ποταμοῦ, διαπεράσομεν πρὸς αὐτὸν καὶ δυνησόμεθα πρὸς αὐτόν.
42 ὡς δὲ ἤγγισεν
Ἰούδας ἐπὶ τὸν χειμάῤῥουν τοῦ ὕδατος, ἔστησε τοὺς γραμματεῖς
τοῦ λαοῦ ἐπὶ τοῦ χειμάῤῥου καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς λέγων· μὴ
ἀφῆτε πάντα ἄνθρωπον παρεμβαλεῖν, ἀλλ' ἐρχέσθωσαν πάντες εἰς
τὸν πόλεμον.
43 καὶ διεπέρασεν ἐπ' αὐτοὺς πρότερος, καὶ πᾶς ὁ
λαὸς ὄπισθεν αὐτοῦ. καὶ συνετρίβησαν πρὸ προσώπου αὐτοῦ πάντα
τὰ ἔθνη, καὶ ἔῤῥιψαν τὰ ὅπλα αὐτῶν καὶ ἔφυγον εἰς τὸ τέμενος
ἐν Καρναΐν.
44 καὶ προκατελάβοντο τὴν πόλιν, καὶ τὸ τέμενος
ἐνεπύρισαν ἐν πυρὶ σὺν πᾶσι τοῖς ἐν αὐτῷ. καὶ ἐτροπώθη ἡ Καρναΐν, καὶ οὐκ ἐδύναντο ἔτι ὑποστῆναι κατὰ πρόςωπον Ἰούδα.
45 καὶ συνήγαγεν Ἰούδας πάντα Ἰσραὴλ τοὺς ἐν τῇ Γαλααδίτιδι
ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου, καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα
αὐτῶν καὶ τὴν ἀποσκευήν, παρεμβολὴν μεγάλην σφόδρα, ἐλθεῖν
εἰς γῆν Ἰούδα.
46 καὶ ἦλθον ἕως Ἐφρών, καὶ αὕτη ἡ πόλις μεγάλη ἐπὶ τῆς εἰςόδου ὀχυρὰ σφόδρα, οὐκ ἦν ἐκκλῖναι ἀπ' αὐτῆς
δεξιὰν ἢ ἀριστεράν, ἀλλ' ἢ διὰ μέσου αὐτῆς πορεύεσθαι.
47 καὶ
ἀπέκλεισαν αὐτοὺς οἱ ἐκ τῆς πόλεως καὶ ἐνέφραξαν τὰς πύλας
λίθοις.
48 καὶ ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς Ἰούδας λόγοις εἰρηνικοῖς
λέγων· διελευσόμεθα διὰ τῆς γῆς σου τοῦ ἀπελθεῖν εἰς τὴν γῆν
ἡμῶν, καὶ οὐδεὶς κακοποιήσει ὑμᾶς, πλὴν τοῖς ποσὶ παρελευσόμεθα. καὶ οὐκ ἠβούλοντο ἀνοῖξαι αὐτῷ.
49 καὶ ἐπέταξεν Ἰούδας
κηρῦξαι ἐν τῇ παρεμβολῇ τοῦ παρεμβαλεῖν ἕκαστον ἐν ᾧ ἐστι
τόπῳ.
50 καὶ παρενέβαλον οἱ ἄνδρες τῆς δυνάμεως, καὶ ἐπολέμησαν
τὴν πόλιν ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην καὶ ὅλην τὴν νύκτα, καὶ παρεδόθη ἡ πόλις ἐν χερσὶν αὐτοῦ.
51 καὶ ἀπώλεσε πᾶν ἀρσενικὸν ἐν
στόματι ῥομφαίας, καὶ ἐξεῤῥίζωσεν αὐτὴν καὶ ἔλαβε τὰ σκῦλα
αὐτῆς, καὶ διῆλθε διὰ τῆς πόλεως ἐπάνω τῶν ἀπεκταμμένων.
52 καὶ διέβησαν τὸν Ἰορδάνην εἰς τὸ πεδίον τὸ μέγα κατὰ πρόςωπον Βαιθσάν.
53 καὶ ἦν Ἰούδας ἐπισυνάγων τοὺς ἐσχατίζοντας
καὶ παρακαλῶν τὸν λαὸν κατὰ πᾶσαν τὴν ὁδόν, ἕως ἦλθεν εἰς

---

41. δειλανθη X. — δυνησομεθα αυτω 19. 93. — 42. παρεμβαλλειν αλλα X. — 43. λαος αυτου III. 44. al. — συνετριβη 19. 64. 93. — προς. αυτων X. 62. Vet. Lat. — παντα om. X. 19. 93. — 44. πολιν οι περι τον Ιουδαν 19. 64. 93. 56. — τοις ουσιν ἐν III. 19. 64. 93. — ἡ om. X. 23. 55. al. — ηδυναντο X.; εδυνατο III. 56. 93. — 45. ἐν τω X. — 46. ἡ om. 64. 93. 55. — οδου X. 23. 64. 93. — απ αυτης om. 64. 93. — 48. διελευσομαι III. 19. 62. al. — του ante απελθειν om. X. 62. — 49. του κηρυξαι X. — εν τω εαυτου τοπω 19. 64. 93. — 50. επολεμησεν X. — εν χιρι X. — 51. αρσενικον αυτης 19. 64. 93. 55. — εξεριζωσεν III. X. — επανωθεν 64. 93. — απεκτανμενων X. — 52. της B. 19. 64. — 53. recepi εως ηλθεν ex III. X. 23. 44. al.; εως ου ηλθεν 19. 62. Co.; vulgo εως ου ηλθον —

γῆν Ἰούδα. [54]καὶ ἀνέβησαν εἰς τὸ ὄρος Σιὼν ἐν εὐφροσύνῃ καὶ
χαρᾷ, καὶ προςήγαγον ὁλοκαυτώματα, ὅτι οὐκ ἔπεσεν ἐξ αὐτῶν
οὐθεὶς ἕως τοῦ ἐπιστρέψαι ἐν εἰρήνῃ.
[55]Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις αἷς ἦν Ἰούδας καὶ Ἰωνάθαν ἐν τῇ
Γαλαὰδ, καὶ Σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ κατὰ πρός-
ωπον Πτολεμαΐδος, [56]ἤκουσεν Ἰωσὴφ ὁ τοῦ Ζαχαρίου καὶ Ἀζαρίας
ἄρχοντες τῆς δυνάμεως τῶν ἀνδραγαθιῶν καὶ τοῦ πολέμου οἷα
ἐποίησαν, [57]καὶ εἶπε· ποιήσωμεν καὶ αὐτοὶ ἑαυτοῖς ὄνομα καὶ
πορευθῶμεν πολεμῆσαι πρὸς τὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ ἡμῶν. [58]καὶ
παρήγγειλαν τοῖς ἀπὸ τῆς δυνάμεως τῆς μετ' αὐτῶν, καὶ ἐπο-
ρεύθησαν ἐπὶ Ἰάμνειαν. [59]καὶ ἐξῆλθε Γοργίας ἐκ τῆς πόλεως
καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ εἰς συνάντησιν αὐτοῖς εἰς πόλεμον. [60]καὶ
ἐτροπώθη Ἰώσηφος καὶ Ἀζαρίας, καὶ ἐδιώχθησαν ἕως τῶν ὁρίων
τῆς Ἰουδαίας· καὶ ἔπεσον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐκ τοῦ λαοῦ τοῦ
Ἰσραὴλ εἰς διςχιλίους ἄνδρας. [61]καὶ ἐγενήθη τροπὴ μεγάλη ἐν
τῷ λαῷ Ἰσραὴλ, ὅτι οὐκ ἤκουσαν Ἰούδα καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ,
οἰόμενοι ἀνδραγαθῆσαι. [62]αὐτοὶ δὲ οὐκ ἦσαν ἐκ τοῦ σπέρματος
τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, οἷς ἐδόθη σωτηρία Ἰσραὴλ διὰ χειρὸς αὐτῶν.
[63]Καὶ ὁ ἀνὴρ Ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐδοξάσθησαν
σφόδρα ἐναντίον παντὸς Ἰσραὴλ καὶ τῶν ἐθνῶν πάντων οὗ ἠκούετο
τὸ ὄνομα αὐτῶν. [64]καὶ ἐπισυνήγοντο πρὸς αὐτοὺς εὐφημοῦντες.
[65]καὶ ἐξῆλθεν Ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ ἐπολέμουν τοὺς
υἱοὺς Ἡσαῦ ἐν τῇ γῇ πρὸς νότον, καὶ ἐπάταξε τὴν Χεβρὼν καὶ
τὰς θυγατέρας αὐτῆς, καὶ καθεῖλε τὸ ὀχύρωμα αὐτῆς, καὶ τοὺς
πύργους αὐτῆς ἐνέπρησε κυκλόθεν. [66]καὶ ἀπῆρε τοῦ πορευθῆναι
εἰς γῆν ἀλλοφύλων, καὶ διεπορεύετο τὴν Σαμάρειαν. [67]ἐν τῇ ἡμέρᾳ
ἐκείνῃ ἔπεσον ἱερεῖς ἐν πολέμῳ βουλόμενοι αὐτοῦ ἀνδραγαθῆσαι ἐν

54. εις ορος X. 23.

55. εν αις X. — Ιων. ο αδελφος αυτου 19. 93. — εν τη γη Γαλ. 19. 64. — 56. Ιωσηφος 19. 64. 93. — και ζαχαριας III. X. — ου (55. 71.) εποιησεν Ιουδας 19. 64. 93. — 57. ειπον X. 19. 44. al.; ειπαν III. al. — και ante πορευθ. om. X. — και πολεμησωμεν 19. 64. 93. — 58. παρηγγιλεν X. 23. Vet. Lat. — αμνειαν X. 106. — 60. ιωσηφως X. — του ante Ισρ. om. X. 56. 62. 64. 93. — 61. εγενετο 19. 93. — ισραηλ om. III. X. 23. — ανδραγ. και αυτοι 19. 64. 93. 56. 62.

63. εναντι X. — αυτων om. X. — 64. ευφημουντες αυτους 56. 62. 64., αυτον 93. — 65. αυτου om. X. — τη γη τη III. 44. 55. al. — επαταξαν 19. 64. — καθειλον 19. 64. 93. — τα οχυρωματα X. 23. 19. 64. 93. — ενεπρησαν 19. 64.; ενεπυρισεν III. X. 52. 56. 62. 93. 106. — 66. απηρεν Ιουδας εκειθεν 56. 62. 64. 93. 19. — Σαμάρειαν, Vet. Lat. c. G. Marisan, Ioseph. Antt. Iud. 12, 8. 6. Μαρίσσαν, cf. II Macc. 12, 35. — 67. πολεμω κυκλοθεν 19. 64. — scripsi βουλόμενοι αὐτοῦ ἀνδρ. ἐν τῷ αὐτὸν ex III. X. 23. 52. 56. 62. al., nisi quod 23. 52. al. βουλομένου praebere dicuntur; vulgo legitur βουλόμενοι (αὐτοὶ 55.) ἀνδρ. ἐν τῷ αὐτοὺς —

τῷ αὐτὸν ἐξελθεῖν εἰς πόλεμον ἀβουλεύτως. [68]καὶ ἐξέκλινεν Ἰούδας εἰς Ἄζωτον γῆν ἀλλοφύλων, καὶ καθεῖλε τοὺς βωμοὺς αὐτῶν, καὶ τὰ γλυπτὰ τῶν θεῶν αὐτῶν κατέκαυσε πυρί, καὶ ἐσκύλευσε τὰ σκῦλα τῶν πόλεων, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν γῆν Ἰούδα.

VI. Καὶ ὁ βασιλεὺς Ἀντίοχος διεπορεύετο τὰς ἐπάνω χώρας
καὶ ἤκουσεν ὅτι ἐστὶν ἐν Ἐλυμαΐδι ἐν τῇ Περσίδι πόλις ἔνδοξος
πλούτῳ, ἀργυρίῳ καὶ χρυσίῳ. [2]καὶ τὸ ἱερὸν τὸ ἐν αὐτῇ πλούσιον
σφόδρα, καὶ ἐκεῖ καλύμματα χρυσᾶ καὶ θώρακες καὶ ὅπλα ἃ
κατέλιπεν ἐκεῖ Ἀλέξανδρος ὁ τοῦ Φιλίππου ὁ βασιλεὺς ὁ Μακεδών,
ὃς ἐβασίλευσε πρῶτος ἐν τοῖς Ἕλλησι. [3]καὶ ἦλθε καὶ ἐζήτει κα-
ταλαβέσθαι τὴν πόλιν καὶ προνομεῦσαι αὐτήν, καὶ οὐκ ἠδυνάσθη
ὅτι ἐγνώσθη ὁ λόγος τοῖς ἐκ τῆς πόλεως. [4]καὶ ἀνέστησαν αὐτῷ
εἰς πόλεμον, καὶ ἔφυγε καὶ ἀπῆρεν ἐκεῖθεν μετὰ λύπης μεγάλης
ἀποστρέψαι εἰς Βαβυλῶνα. [5]καὶ ἦλθεν ἀπαγγέλλων τις αὐτῷ εἰς
τὴν Περσίδα ὅτι τετρόπωνται αἱ παρεμβολαὶ αἱ πορευθεῖσαι εἰς
γῆν Ἰούδα. [6]καὶ ἐπορεύθη Λυσίας δυνάμει ἰσχυρᾷ ἐν πρώτοις,
καὶ ἀνετράπη ἀπὸ προςώπου αὐτῶν, καὶ ἐπίσχυσαν ὅπλοις καὶ
δυνάμει καὶ σκύλοις πολλοῖς οἷς ἔλαβον ἀπὸ τῶν παρεμβολῶν ὧν
ἐξέκοψαν, [7]καὶ καθεῖλον τὸ βδέλυγμα ὃ ᾠκοδόμησεν ἐπὶ τὸ
θυσιαστήριον τὸ ἐν Ἱερουσαλήμ, καὶ τὸ ἁγίασμα καθὼς τὸ πρό-
τερον ἐκύκλωσαν τείχεσιν ὑψηλοῖς καὶ τὴν Βαιθσούραν πόλιν αὐ-
τοῦ. [8]καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς τοὺς λόγους τούτους,
ἐθαμβήθη καὶ ἐσαλεύθη σφόδρα· καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν κοίτην, καὶ
ἐνέπεσεν εἰς ἀῤῥωστίαν ἀπὸ τῆς λύπης ὅτι οὐκ ἐγένετο αὐτῷ

εις τον πολ. III. 55. 62. 93. — 68. εις γην 55. 71. — καὶ ante καθεῖλε om. X. — και κατεκαυσε X. 56. 62. 71. Ald. — εις γην X. 44. 71. 64. 93.

VI. 1. ενλυμαις X. 23. (44.); ενελυμες III.; εν ελυμαις 55. 56. 71. al. Co. Ald.; cum vulgatam lectionem Ἐλυμαΐς pauci libri iique infidi (Ελυμαεις 64.) praebere, plerique vero εν servasse videantur, ex emendatione scripsi ἐν Ἐλυμαΐδι. nomen urbis scriptor videtur ignorasse — τε ante καὶ delevi, abest a III. X. 44. 55. 56. al. — 2. καὶ ἐκεῖ] και εχει X. — τοῦ ante Φιλ. recepi ex III. X. 19. 23. 55. al.; vulgo om. — ὁ ante βασ. recepi ex III. X. 23. 56. al.; vulgo om. — ο (om. 243.) μακαι(ε)δονων X. 23. 243. — τοῖς Ἕλλησι] αυτοις X. — 3. ηδυνηθη 19. 64. 93. — 4. αντεστησαν X. 64. 93., Vet. Lat. c. G. restiterunt — 5. τις απαγγελλων (23. 64.) εις X. — γῆν] την X. — 6. κ. οτι επορευθη 19. 64. 93. 56. — ενετραπη X. 23. 44., Vet. Lat. c. G. reveritus est — επισχυσαν (ενισχ. X.) οι περι τον Ιουδαν 19. 64. 56. 93. — οἷς] οι X. — ὧν] και X. — ἐξέκοψαν] επαταξαν 19. 64. 93. — 7. ο ωκοδομησαν 23. 62.; ο ωκοδομηθη 19. 93.; και ωκοδομουν X. — καθὼς] και X. — πόλιν αὐτοῦ om. X. — 8. ἐνέπεσεν] επεσεν X. —

καθὼς ἐνεθυμεῖτο. [9]καὶ ἦν ἐκεῖ ἡμέρας πλείους, ὅτι ἀνεκαινίσθη
ἐπ' αὐτὸν λύπη μεγάλη, καὶ ἐλογίσατο ὅτι ἀποθνήσκει. [10]καὶ
ἐκάλεσε πάντας τοὺς φίλους αὐτοῦ καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς· ἀφίστα-
ται ὁ ὕπνος ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου, καὶ συμπέπτωκα τῇ καρδίᾳ
ἀπὸ τῆς μερίμνης. [11]καὶ εἶπα τῇ καρδίᾳ μου· ἕως τίνος θλίψεως
ἦλθον καὶ κλύδωνος μεγάλου ἐν ᾧ νῦν εἰμι; ὅτι χρηστὸς καὶ
ἀγαπώμενος ἤμην ἐν τῇ ἐξουσίᾳ μου. [12]νῦν δὲ μιμνήσκομαι τῶν
κακῶν ὧν ἐποίησα ἐν Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἔλαβον πάντα τὰ σκεύη τὰ
χρυσᾶ καὶ τὰ ἀργυρᾶ τὰ ἐν αὐτῇ, καὶ ἐξαπέστειλα ἐξᾶραι τοὺς
κατοικοῦντας Ἰούδα διὰ κενῆς. [13]ἔγνων οὖν ὅτι χάριν τούτων
εὑρόν με τὰ κακὰ ταῦτα· καὶ ἰδοὺ ἀπόλλυμαι λύπῃ μεγάλῃ ἐν γῇ
ἀλλοτρίᾳ. [14]καὶ ἐκάλεσε Φίλιππον ἕνα τῶν φίλων αὐτοῦ, καὶ
κατέστησεν αὐτὸν ἐπὶ πάσης τῆς βασιλείας αὐτοῦ. [15]καὶ ἔδωκεν
αὐτῷ τὸ διάδημα καὶ τὴν στολὴν αὐτοῦ καὶ τὸν δακτύλιον τοῦ
ἀγαγεῖν Ἀντίοχον τὸν υἱὸν αὐτοῦ καὶ ἐκθρέψαι αὐτὸν τοῦ βασι-
λεύειν. [16]καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ Ἀντίοχος ὁ βασιλεὺς ἔτους ἐννάτου
καὶ τεσσαρακοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ. [17]καὶ ἐπέγνω Λυσίας ὅτι
τέθνηκεν ὁ βασιλεὺς, καὶ κατέστησε βασιλεύειν Ἀντίοχον τὸν υἱὸν
αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ, ὃν ἐξέθρεψε νεώτερον, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα
αὐτοῦ Εὐπάτωρ.

[18]Καὶ οἱ ἐκ τῆς ἄκρας ἦσαν συγκλείοντες τὸν Ἰσραὴλ κύκλῳ
τῶν ἁγίων, καὶ ζητοῦντες τὰ κακὰ δι' ὅλου, καὶ στήριγμα τοῖς
ἔθνεσι. [19]καὶ ἐλογίσατο Ἰούδας ἐξᾶραι αὐτοὺς, καὶ ἐξεκκλησίασε
πάντα τὸν λαὸν τοῦ περικαθίσαι ἐπ' αὐτούς. [20]καὶ συνήχθησαν
ἅμα καὶ περιεκάθισαν ἐπ' αὐτοὺς ἔτους πεντηκοστοῦ καὶ ἑκατο-
στοῦ, καὶ ἐποίησεν ἐπ' αὐτοὺς βελοστάσεις καὶ μηχανάς. [21]καὶ
ἐξῆλθον ἐξ αὐτῶν ἐκ τοῦ συγκλεισμοῦ, καὶ ἐκολλήθησαν αὐτοῖς
τινὲς τῶν ἀσεβῶν ἐξ Ἰσραὴλ, [22]καὶ ἐπορεύθησαν πρὸς τὸν βασιλέα

---

10. συνπεπτωκα X. — τη καρδια legitur post μεριμνης in X. — 11. ειπον 19. 64. 93. 44. 62. — μου post καρδίᾳ om. III. X. 23. al. — ηλθα X. — εγω ειμι 64. 93. — 12. μνησκομαι (III.) ων εποιησα κακων εν X. — αργυρα και τα χρυσα III. X. 19. 55. al. — 13. οὖν om. III. X. 23. 44. al. — ευρεν X. 55. 19. 93. 106. — 14. εκαλεσε Αντιοχος 64. 93. — 15. ἀγαγεῖν] ενεγκειν 19. 64. 93. — Αντιοχω τω υιω 19. 64. 93. 52. 56. 62. — του βασιλευσαι αυτον 19. 64. 93. — 17. καὶ ante ἐπέγνω om. X. — ἀντ' αὐτοῦ om. X. 93. Vet. Lat. — recepi Εὐπάτωρ ex III. X. 19. 23. 44. 55. al.; vulgo Εὐπάτορα.

18. συνκλιοντες X. — τὰ ante κακὰ om. III. X. 55. 62. 106. 64. 93. — και εγινοντο στηρ. 19. 64. 93. 56. Syr. — στηρισμα III. — 20. περιεκαθ. επ αυτην X., επ αυτη 56. 93. — ἐπ' αὐτοὺς post ἐποίησεν om. X. — 21. συνκλισμου X. — ῑηλ̄μ X. —

καὶ εἶπον· ἕως πότε οὐ ποιήσῃ κρίσιν καὶ ἐκδικήσεις τοὺς ἀδελ-
φοὺς ἡμῶν; 23 ἡμεῖς εὐδοκοῦμεν δουλεύειν τῷ πατρί σου καὶ
πορεύεσϑαι τοῖς ὑπ' αὐτοῦ λεγομένοις καὶ κατακολουϑεῖν τοῖς
προςτάγμασιν αὐτοῦ. 24 καὶ περιεκάϑηντο ἐπὶ τὴν ἄκραν οἱ υἱοὶ
τοῦ λαοῦ ἡμῶν χάριν τούτου καὶ ἠλλοτριοῦντο ἀφ' ἡμῶν, πλὴν
ὅσοι εὑρίσκοντο ἀφ' ἡμῶν ἐϑανατοῦντο καὶ αἱ κληρονομίαι ἡμῶν
διηρπάζοντο. 25 καὶ οὐκ ἐφ' ἡμᾶς μόνον ἐξέτειναν χεῖρα, ἀλλὰ
καὶ ἐπὶ πάντα τὰ ὅρια αὐτῶν. 26 καὶ ἰδοὺ παρεμβεβλήκασι σήμε-
ρον ἐπὶ τὴν ἄκραν ἐν Ἱερουσαλὴμ τοῦ καταλαβέσϑαι αὐτήν, καὶ
τὸ ἁγίασμα καὶ τὴν Βαιϑσούραν ὠχύρωσαν. 27 καὶ ἐὰν μὴ προ-
καταλάβῃ αὐτοὺς διὰ τάχους, μείζονα τούτων ποιήσουσι, καὶ οὐ
δυνήσῃ τοῦ κατασχεῖν αὐτῶν.

28 Καὶ ὠργίσϑη ὁ βασιλεὺς ὅτε ἤκουσε, καὶ συνήγαγε πάντας
τοὺς φίλους αὐτοῦ καὶ τοὺς ἄρχοντας τῆς δυνάμεως αὐτοῦ καὶ τοὺς ἐπὶ
τῶν ἡνιῶν. 29 καὶ ἀπὸ βασιλειῶν ἑτέρων καὶ ἀπὸ νήσων ϑαλασσῶν
ἦλϑον πρὸς αὐτὸν δυνάμεις μισϑωταί. 30 καὶ ἦν ὁ ἀριϑμὸς τῶν δυνά-
μεων αὐτοῦ ἑκατὸν χιλιάδες τῶν πεζῶν καὶ εἴκοσι χιλιάδες ἵππων, καὶ
ἐλέφαντες δύο καὶ τριάκοντα εἰδότες πόλεμον. 31 καὶ ἦλϑοσαν
διὰ τῆς Ἰδουμαίας καὶ παρενεβάλοσαν ἐπὶ Βαιϑσούραν, καὶ ἐπο-
λέμησαν ἐπὶ ἡμέρας πολλὰς καὶ ἐποίησαν μηχανάς· καὶ ἐξῆλϑον

---

22. ειπαν III. X. 55. al. — ου ποιησεις III. 23. 44. 62.; ου μη (ποιησεις 56. 93.) ποιησης 19. 64. 93. 56. — εκδικησιν εις 19. 64. 74. — 23. εν τοις υπ 19. 93. 56. — 24. lectio vulgata καὶ περικάϑηνται εἰς τὴν ἄκραν υἱοὶ τοῦ λαοῦ ἡμῶν χάριν τούτου καὶ ἀλλοτριοῦνται sane male habet et nescio quibus libris nitatur. primum patet ἠλλοτριοῦντο scriptum fuisse, ut legitur in III. X. 23. 44. et plerisque libris. hinc vero etiam scriptum erat περιεκάϑηντο, quod praebent X. 23. 52. Vet. Lat. c. G. εἰς τὴν ἄκραν] επι τ. α. 19. 56. 62. 93.; επ αυτην 23. 52. Vet. Lat. c. G.; επ αυτον X. υἱοὶ] οι υιοι X. 23. 55. 56. 62. 93. denique prioribus versus verbis omissis III. 44. 55. 71. 74. 106. Co. Ald. Vet. Lat. hunc praebent textum: οτι οι (ου III.) του λαου τουτου (ημων III. 55.) χαριν τ. ηλλοτρ., quos cave hic sequare. priora versus verba genuina sunt, etsi fortasse vitio laborant — πλὴν ὅσ. εὑρ. ἀφ' ἡμ. om. X. 52. 56. — ἐϑανατοῦντο] και εϑ. X.; εϑ. υπ αυτων 56. 64. 93. — ἡμῶν διηρπάζοντο om. X. — 26. ακρα σιαν εν X. — βαιϑσουρα (106.) ωχυρασαν X. — 27. αν X. — προκαταλαβητε (23. 64. 56.; προκαταλαβηται 19. 93.) αυτην X. 19. 93. — κατασχεῖν] κρατησαι 19. 64.; κατακρατησαι 93.

28. οτι X. 74. — φιλ. αυτου αρχοντας δυν. III. X. 44. al. — ἡνιῶν] φορων 55. — 29. βασιλεων III. 23. 44. al. — δυναμι X. — 30. ριϑμος X. — τῶν ante πεζῶν om. III. X. 23. 56. 64. 93. — ιππεων X. 23. al. — 31. ηλϑον — παρενεβαλον X. 93. al. — βεϑσουρα III. X. 64.; βαιϑσουρα 23. 106. — επολεμησεν — εποιησεν X. — ἐπὶ ante ἡμ. recepi ex III. 23. 44. 52. al.; vulgo om. — εξηλϑον οι υιοι Ισραηλ 55. —

καὶ ἐνεπύρισαν αὐτὰς ἐν πυρί, καὶ ἐπολέμησαν ἀνδρωδῶς. [32]καὶ
ἀπῆρεν Ἰούδας ἀπὸ τῆς ἄκρας καὶ παρενέβαλεν εἰς Βαιϑζαχαρία
ἀπέναντι τῆς παρεμβολῆς τοῦ βασιλέως. [33]καὶ ὤρϑρισεν ὁ βασι-
λεὺς τὸ πρωΐ καὶ ἀπῆρε τὴν παρεμβολὴν ἐν ὁρμήματι αὐτῆς κατὰ
τὴν ὁδὸν Βαιϑζαχαρία, καὶ διεσκευάσϑησαν αἱ δυνάμεις εἰς τὸν
πόλεμον καὶ ἐσάλπισαν ταῖς σάλπιγξι. [34]καὶ τοῖς ἐλέφασιν ἔδειξαν
αἷμα σταφυλῆς καὶ μόρων τοῦ παραστῆσαι αὐτοὺς εἰς τὸν πόλε-
μον. [35]καὶ διεῖλον τὰ ϑηρία εἰς τὰς φάλαγγας, καὶ παρέστησαν
ἑκάστῳ ἐλέφαντι χιλίους ἄνδρας τεϑωρακισμένους ἐν ἁλυσιδωτοῖς,
καὶ περικεφαλαῖαι χαλκαῖ ἐπὶ τῶν κεφαλῶν αὐτῶν, καὶ πεντακο-
σία ἵππος διατεταγμένη ἑκάστῳ ϑηρίῳ ἐκλελεγμένη. [36]οὗτοι πρὸ
καιροῦ οὗ ἐὰν ἦν τὸ ϑηρίον ἦσαν, καὶ οὗ ἐὰν ἐπορεύετο ἐπορεύοντο
ἅμα, οὐκ ἀφίσταντο ἀπ' αὐτοῦ. [37]καὶ πύργοι ξύλινοι ἐπ' αὐτοὺς
ὀχυροὶ σκεπαζόμενοι ἐφ' ἑκάστου ϑηρίου ἐζωσμένοι ἐπ' αὐτοῦ μη-
χαναῖς, καὶ ἐφ' ἑκάστου ἄνδρες δυνάμεως δύο καὶ τριάκοντα οἱ
πολεμοῦντες ἐπ' αὐτοῖς καὶ ὁ Ἰνδὸς αὐτοῦ. [38]καὶ τὴν ἐπίλοιπον
ἵππον ἔνϑεν καὶ ἔνϑεν ἔστησαν ἐπὶ τὰ δύο μέρη τῆς παρεμβολῆς
κατασείοντες καὶ καταφρασσόμενοι ἐν ταῖς φάλαγξιν. [39]ὡς δὲ
ἔστιλβεν ὁ ἥλιος ἐπὶ τὰς χρυσᾶς καὶ χαλκᾶς ἀσπίδας, ἔστιλβε τὰ
ὄρη ἀπ' αὐτῶν καὶ κατηύγαζεν ὡς λαμπάδες πυρός. [40]καὶ ἐξε-
τάϑη μέρος τι τῆς παρεμβολῆς τοῦ βασιλέως ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ ὄρη
καί τινες ἐπὶ τὰ ταπεινά· καὶ ἤρχοντο ἀσφαλῶς καὶ τεταγμένως.
[41]καὶ ἐσαλεύοντο πάντες οἱ ἀκούοντες φωνῆς πλήϑους αὐτῶν καὶ
ὁδοιπορίας τοῦ πλήϑους καὶ συγκρουσμοῦ τῶν ὅπλων· ἦν γὰρ ἡ
παρεμβολὴ μεγάλη σφόδρα καὶ ἰσχυρά. [42]καὶ ἤγγισεν Ἰούδας
καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ εἰς παράταξιν, καὶ ἔπεσον ἀπὸ τῆς παρ-

ἐν om. X. 23. 19. 64. 93. — επολεμησεν X. 64. — ανδρειως 56. 64. 93. 19. — 33. αυτης βαιϑζ. X. — εις πολ. 64. 93. — εσαλπισεν X. 23. — 34. εδειξεν X. — 35. φαραγγας III. 62. 71. 74. 243. Ald. — παρεστησεν X. — vulgo πεντακόσιοι ἵπποι διατεταγμένοι ἑκ. ϑ. ἐκλελεγμένοι, sed lectionem a me receptam praebent III. X. 23. 44. 55. al. — 36. ου αν (62. 64.) η III. X. 23.; ου εαν η 44. 71. 93. 106. Co. Ald. — κ. ου αν III. 62. 106. — ἅμα] αλα X.; αλλ 62.; om. 19. 64. 93. — και ουκ 23. 19. 64. 93. — 37. αφισταντο αλγοι ξυλ. επ α. κοροι σκεπ. εφ αιστου ϑηρ. X. — εφ εκατερου 64. 93. — ἐπ' αὐτοῦ] επ αυτους III. 55.; υπ αυτου X. 44. — δυνάμεως om. III. 62. 71. al. — δύο καὶ om. X. 55. 19. 64. Vet. Lat. c. G. Syr. — ἐπ' αὐτοῖς] επ αυτους III. 23.; επ αυτου 19. 64. — 38. εστησεν III. 23. ex corr. a. p. m., 62. 93. 106.; και εστησεν X. — φάλαγξιν recepi ex X. (φαλαξιν) III. 55. 56. 62. 106. Vet. Lat. Syr.; vulgo φάραγξιν — 39. κ. χαλκᾶς om. III. 52. 55. al.; κ. χαλκας και X. — υπ αυτων X. — πυρος — τι της om. X. — 40. ὑψηλὰ om. X. — τὰ ante ταπεινά recepi ex III. X. 23. 44. 56. al. — 41. της φωνης X. 64. 93. 106. — της οδοιποριας 62. 64. 93. — καὶ συγκρουσμοῦ] συνκρ. X.; κ. του συγκρ. 64. 93. —

ἐμβολῆς τοῦ βασιλέως ἑξακόσιοι ἄνδρες. 43 καὶ εἶδεν Ἐλεάζαρος
ὁ Αὐαρὰν ἓν τῶν ϑηρίων τεϑωρακισμένον ϑώραξιν βασιλικοῖς,
καὶ ἦν ὑπεράγον πάντα τὰ ϑηρία, καὶ ὤφϑη ὅτι ἐν αὐτῷ ἐστιν
ὁ βασιλεύς. 44 καὶ ἔδωκεν ἑαυτὸν τοῦ σῶσαι τὸν λαὸν αὐτοῦ καὶ
περιποιῆσαι ἑαυτῷ ὄνομα αἰώνιον. 45 καὶ ἐπέδραμεν αὐτῷ ϑράσει
εἰς μέσον τῆς φάλαγγος, καὶ ἐϑανάτου δεξιὰ καὶ εὐώνυμα, καὶ
ἐσχίζοντο ἀπ' αὐτοῦ ἔνϑα καὶ ἔνϑα. 46 καὶ εἰσέδυ ὑπὸ τὸν ἐλέ-
φαντα καὶ ὑπέϑηκεν αὐτῷ καὶ ἀνεῖλεν αὐτόν, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν
γῆν ἐπάνω αὐτοῦ, καὶ ἀπέϑανεν ἐκεῖ. 47 καὶ ἴδον τὴν ἰσχὺν τῆς
βασιλείας καὶ τὸ ὅρμημα τῶν δυνάμεων, καὶ ἐξέκλιναν ἀπ' αὐτῶν.
48 Οἱ δὲ ἐκ τῆς παρεμβολῆς τοῦ βασιλέως ἀνέβαινον εἰς συν-
άντησιν αὐτῶν εἰς Ἱερουσαλήμ. καὶ παρενέβαλεν ὁ βασιλεὺς εἰς
τὴν Ἰουδαίαν καὶ εἰς τὸ ὄρος Σιών, 49 καὶ ἐποίησεν εἰρήνην μετὰ
τῶν ἐκ Βαιϑσούρων· καὶ ἐξῆλϑον ἐκ τῆς πόλεως, ὅτι οὐκ ἦν αὐ-
τοῖς ἐκεῖ διατροφὴ τοῦ συγκεκλεῖσϑαι ἐν αὐτῇ, ὅτι σάββατον ἦν
τῇ γῇ. 50 καὶ κατελάβετο ὁ βασιλεὺς τὴν Βαιϑσούραν, καὶ ἀπέ-
ταξεν ἐκεῖ φρουρὰν τηρεῖν αὐτήν. 51 καὶ παρενέβαλεν ἐπὶ τὸ
ἁγίασμα ἡμέρας πολλάς, καὶ ἔστησεν ἐκεῖ βελοστάσεις καὶ μηχα-
νὰς καὶ πυρόβολα καὶ λιϑόβολα καὶ σκορπίδια εἰς τὸ βάλλεσϑαι
βέλη καὶ σφενδόνας. 52 καὶ ἐποίησαν καὶ αὐτοὶ μηχανὰς πρὸς
τὰς μηχανὰς αὐτῶν, καὶ ἐπολέμησαν ἡμέρας πολλάς. 53 βρώματα
δὲ οὐκ ἦν ἐν τοῖς ἁγίοις διὰ τὸ ἕβδομον ἔτος εἶναι, καὶ οἱ ἀνα-
σωζόμενοι εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀπὸ τῶν ἐϑνῶν κατέφαγον τὸ ὑπό-
λειμμα τῆς παραϑέσεως. 54 καὶ ὑπελείφϑησαν ἐν τοῖς ἁγίοις
ἄνδρες ὀλίγοι, ὅτι κατεκράτησεν αὐτῶν ὁ λιμός, καὶ ἐσκορπίσϑησαν
ἕκαστος εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ.
55 Καὶ ἤκουσε Λυσίας ὅτι Φίλιππος, ὃν κατέστησεν ὁ βασι-
λεὺς Ἀντίοχος ἔτι ζῶντος αὐτοῦ ἐκϑρέψαι Ἀντίοχον τὸν υἱὸν

43. vulgo male Ἐλεάζαρ ὁ Σαυαρὰν legitur. plerique l. praebent ελεαζαρος. recepi ο ex X. 23. αναραν 19. 23. 64. al.; αυραν X. 55. al. — ϑωραξιν βασιλικοις III. X. 23. 44. 55. al.; vulgo ϑώρακι βασιλικῷ — υπεραγων X. 23. — ὤφϑη] ωηϑη 55. 56. 64. — 45. εν ϑρασει 55. 93.; εν ϑαρσει 19. 64. — εϑανατουν X. 106. — ενϑεν κ. ενϑεν 19. 64. 93. — 46. υπεϑηκεν (υπερεϑ. 93.) αυτω (αυτου 56.) το ξιφος 19. 64. 93. 56. — 47. κ. ιδοντες — κ. των δυναμεων το ορμημα εξεκλινεν X. — κ. ειδεν (ο) Ιουδας — κ. εξεκλινεν απ α. (ο) Ιουδας 19. 64. 93.

49. εκ βεϑσουρων III. X.; εν βεϑσουρα 64. 93. — εξηλϑεν III. X. 23. — συνκεκλισε X.; συγκλεισϑηναι 19. 64. 93. — 50. ὁ βασ. III. X. 23. 55. al.; vulgo βασ. — επεταξεν X. 44. 71. 106. Co. III. 56. — 51. παρενεβαλον — εστησαν 64. 93. — βελοστασιας X. — κ. σφενδονασϑαι 19. 64. — 52. πολλάς om. X. 23. — 53. recepi ἁγίοις ex III. X. 56. 106. 64. 93. Syr., Vet. Lat. in civitate; vulgo ἀγγείοις.

55. ἔτι ζῶντος αὐτοῦ III. X. 23. 44. 55. al.; vulgo ἔτι ζῶν —

αὐτοῦ εἰς τὸ βασιλεῦσαι αὐτόν, 56 ἀπέστρεψεν ἀπὸ τῆς Περσίδος καὶ
Μηδείας καὶ αἱ δυνάμεις αἱ πορευϑεῖσαι μετὰ τοῦ βασιλέως μετ'
αὐτοῦ, καὶ ὅτι ζητεῖ παραλαβεῖν τὰ τῶν πραγμάτων. 57 καὶ κατ-
έσπευδεν καὶ ἐπένευσεν τοῦ ἀπελϑεῖν καὶ εἶπεν πρὸς τὸν βασιλέα
καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῆς δυνάμεως καὶ τοὺς ἄνδρας· ἐκλείπομεν
καϑ' ἡμέραν, καὶ ἡ τροφὴ ἡμῖν ὀλίγη, καὶ ὁ τόπος οὗ παρεμβάλ-
λομέν ἐστιν ὀχυρός, καὶ ἐπίκειται ἡμῖν τὰ τῆς βασιλείας. 58 νῦν
οὖν δῶμεν δεξιὰν τοῖς ἀνϑρώποις τούτοις καὶ ποιήσωμεν μετ' αὐ-
τῶν εἰρήνην καὶ μετὰ παντὸς ἔϑνους αὐτῶν, 59 καὶ στήσωμεν
αὐτοῖς τοῦ πορεύεσϑαι τοῖς νομίμοις αὐτῶν ὡς τὸ πρότερον·
χάριν γὰρ τῶν νομίμων αὐτῶν ὧν διεσκεδάσαμεν ὠργίσϑησαν
καὶ ἐποίησαν ταῦτα πάντα. 60 καὶ ἤρεσεν ὁ λόγος ἐναντίον
τοῦ βασιλέως καὶ τῶν ἀρχόντων, καὶ ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς
εἰρηνεῦσαι, καὶ ἐπεδέξαντο. 61 καὶ ὤμοσεν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς
καὶ οἱ ἄρχοντες· ἐπὶ τούτοις ἐξῆλϑον ἐκ τοῦ ὀχυρώματος. 62 καὶ
εἰςῆλϑεν ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ ὄρος Σιὼν καὶ εἶδε τὸ ὀχύρωμα τοῦ
τόπου, καὶ ἠϑέτησε τὸν ὁρκισμὸν ὃν ὤμοσε, καὶ ἐνετείλατο καὶ
καϑεῖλεν τὸ τεῖχος κυκλόϑεν. 63 καὶ ἀπῆρε κατὰ σπουδὴν καὶ
ἀπέστρεψεν εἰς Ἀντιόχειαν, καὶ εὗρε Φίλιππον κυριεύοντα τῆς
πόλεως, καὶ ἐπολέμησε πρὸς αὐτὸν καὶ κατελάβετο τὴν πόλιν βίᾳ.

VII. Ἔτους ἑνὸς καὶ πεντηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ ἐξῆλϑε
Δημήτριος ὁ τοῦ Σελεύκου ἐκ Ῥώμης, καὶ ἀνέβη σὺν ἀνδράσιν
ὀλίγοις εἰς πόλιν παραϑαλασσίαν καὶ ἐβασίλευσεν ἐκεῖ. 2 καὶ

56. αἱ ante δυνάμεις om. X. — μετὰ τοῦ βασιλέως X. 23. 52. 64. 93. Syr.; vulgo τοῦ βασιλέως, quod om. 55. Vet. Lat. — μετ' αὐτοῦ] συν αυτω 19. 64. 93. — τα (μετα 44. 71. al.) των πραγματων recepi ex III. X. 23. 56. 62. 106. Vet. Lat. c. G.; vulgo τὰ πράγματα — 57. vulgo legitur κ. κατέσπευσε τοῦ ἀπελϑεῖν κ. εἰπεῖν, sed primum κ. ειπεν scribendum, quod legitur in III. X. 23. 62. Vet. Lat. c. G. et addito ο Λυσιας 56. 64. 93. 19. recte X.: κ. κατεσπευδεν (56. 64. 93.) κ. επενευσεν (64.) τ. απελϑειν. κατεσπευδον III. 23. 44. 52. al. κ. επενευσε, quod licet corrupte etiam in 19. 23. 56. 93. legitur, haud dubie genuinum est atque inde exstitit κ. επενυσσοντο (+ ἐκ της ακρας 44. 74. 243. Co. Ald.) in III. 52. 55. 62. 106. — ηγουμενους 56. 19. 64. 93. — ανδρας τους μεγαλους 56. 64. 93. — ὀχυρὸς] ισχυρος X. 56. — 58. μετ' αὐτῶν om. X. — 59. στησομεν (93.) αυτους X. — παντα ταυτα 23. 55. 64. 93. — 60. ειρηνευσαι μετ αυτων 56. 19. 64. 93. — απεδεξαντο 56. 64. — 61. ὤμοσεν] ωμολογησεν X. — 62. εισηλϑον X. — εις ορος X. 93. — ορισμον X.; ορκον 19. 64. 93. — recepi καὶ καϑεῖλεν ex III. 44. 56. 62. al.; κ. καϑειλον (-λαν 74.) 19. 52. 93.; vulgo καϑελεῖν — 63. επεστρεψεν 55. 106. 64. 93. — αντιοχιαν III. X.

VII. 1. ετους $\bar{\alpha}$ κ. $\bar{\rho}$ κ. $\bar{\nu}$ X. — και (23.) εξηλϑεν δημ. του — ανεβη εν ανδρ. εν ολ. παραϑαλ. X. —

ἐγένετο ὡς εἰςεπορεύετο εἰς οἶκον βασιλείας πατέρων αὐτοῦ, συνέλαβον
αἱ δυνάμεις τὸν Ἀντίοχον καὶ τὸν Λυσίαν ἀγαγεῖν αὐτοὺς αὐτῷ.
3 καὶ ἐγνώσθη αὐτῷ τὸ πρᾶγμα καὶ εἶπε· μή μοι δείξητε τὰ
πρόςωπα αὐτῶν. 4 καὶ ἀπέκτειναν αὐτοὺς αἱ δυνάμεις, καὶ ἐκάθισε
Δημήτριος ἐπὶ θρόνου βασιλείας αὐτοῦ. 5 καὶ ἦλθον πρὸς αὐτὸν
πάντες ἄνδρες ἄνομοι καὶ ἀσεβεῖς ἐξ Ἰσραὴλ, καὶ Ἄλκιμος ἡγεῖτο
αὐτῶν, βουλόμενος ἱερατεύειν. 6 καὶ κατηγόρησαν τοῦ λαοῦ πρὸς
τὸν βασιλέα λέγοντες· ἀπώλεσεν Ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ
πάντας τοὺς φίλους σου, καὶ ἡμᾶς ἐσκόρπισαν ἀπὸ τῆς γῆς ἡμῶν.
7 νῦν οὖν ἀπόστειλον ἄνδρα ᾧ πιστεύεις καὶ πορευθεὶς ἰδέτω τὴν
ἐξολόθρευσιν πᾶσαν ἣν ἐποίησεν ἡμῖν καὶ τῇ χώρᾳ τοῦ βασιλέως,
καὶ κολασάτω αὐτοὺς καὶ πάντας τοὺς ἐπιβοηθοῦντας αὐτοῖς.
8 καὶ ἐπέλεξεν ὁ βασιλεὺς τὸν Βακχίδην τῶν φίλων τοῦ βασιλέως,
κυριεύοντα ἐν τῷ πέραν τοῦ ποταμοῦ καὶ μέγαν ἐν τῇ βασιλείᾳ
καὶ πιστὸν τῷ βασιλεῖ. 9 καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸν καὶ Ἄλκιμον τὸν
ἀσεβῆ, καὶ ἔστησεν αὐτῷ τὴν ἱερωσύνην, καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ
ποιῆσαι τὴν ἐκδίκησιν ἐν τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ. 10 καὶ ἀπῆραν καὶ
ἦλθον μετὰ δυνάμεως πολλῆς εἰς γῆν Ἰούδα. καὶ ἀπέστειλεν
ἀγγέλους πρὸς Ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ λόγοις εἰρηνικοῖς
μετὰ δόλου. 11 καὶ οὐ προςέσχον τοῖς λόγοις αὐτῶν, ἴδον γὰρ ὅτι
ἦλθον μετὰ δυνάμεως πολλῆς. 12 καὶ ἐπισυνήχθησαν πρὸς Ἄλκι-
μον καὶ Βακχίδην συναγωγὴ γραμματέων ἐκζητῆσαι δίκαια, 13 καὶ
πρῶτοι οἱ Ἀσιδαῖοι ἦσαν ἐν υἱοῖς Ἰσραὴλ, καὶ ἐπεζήτουν παρ' αὐ-
τῶν εἰρήνην. 14 εἶπαν γάρ· ἄνθρωπος ἱερεὺς ἐκ τοῦ σπέρματος
Ἀαρὼν ἦλθεν ἐν ταῖς δυνάμεσι, καὶ οὐκ ἀδικήσει ἡμᾶς. 15 καὶ
ἐλάλησε μετ' αὐτῶν λόγους εἰρηνικοὺς καὶ ὤμοσεν αὐτοῖς λέγων·
οὐκ ἐκζητήσομεν ὑμῖν κακὸν καὶ τοῖς φίλοις ὑμῶν. 16 καὶ

---

2. εγενετο] εποιειτο X. — αγαγειν recepi ex III. X. 23. 55. al.; vulgo αγειν — 4. απεκτεινον 64. 93. — της βασιλειας 55. 56. 64. 93. — 5. Αλκ. ο και Ιακιμος 64. 93. 19. — ηγουμενος βουλομενος X. — 6. πάντας recepi ex III. X. 23. 44. 55. al. Vet. Lat.; vulgo om. — εσκορπισεν III. X. 23. 62. Vet. Lat. — γης ημων κ. απο του δημου ημων 55. — 7. πασαν τ. εξολεθρευσιν X. — και εκολασατο III. X. 23. 62. 106. Syr. Vet. Lat. c. G.; ως εκολασατο 93. 56. — 8. βακχιδην X. — 9. κ. τον αλκ. τον ασεβην εστησεν X. — 10. απηρον X. 23. 19. 64. 93.; απηλθον 74. 243. Co. Ald.; απηλθεν III. 52. 62. 106. — κ. ηλθεν III. 52. 56. 62. — προς τον I. 64. 93. — 11. οὐ om. 19. 64. 93. — ειδον X. 44. 64. 74. Co. Ald. — ηλθον (ηλθαν X.) επ αυτους 19. 64. 93. — 12. συνηχθησαν 64. 93. — Αλκ. τον και Ιακιμον 64. 93. 19. — βακχιδης — δικαιοι X. — 13. καὶ ante πρῶτοι recepi ex III. X. 55. 62. Co. Ald. Vet. Lat.; vulgo om. — παρ III. X.; vulgo παρα — 14. ειπον X. al. — εκ σπερματος X. 64. 93. —

ἐνεπίστευσαν αὐτῷ, καὶ συνέλαβεν ἐξ αὐτῶν ἑξήκοντα ἄνδρας καὶ
ἀπέκτεινεν αὐτοὺς ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ κατὰ τὸν λόγον ὃν ἔγραψε·
17 σάρκας ὁσίων σου καὶ αἵματα αὐτῶν ἐξέχεαν κύκλῳ Ἱερουσα-
λὴμ, καὶ οὐκ ἦν αὐτοῖς ὁ ϑάπτων. 18 καὶ ἐπέπεσεν αὐτῶν ὁ
φόβος καὶ ὁ τρόμος εἰς πάντα τὸν λαὸν, ὅτι εἶπαν· οὐκ ἔστιν ἐν
αὐτοῖς ἀλήϑεια καὶ κρίσις, παρέβησαν γὰρ τὴν στάσιν καὶ τὸν
ὅρκον ὃν ὤμοσαν. 19 καὶ ἀπῆρε Βακχίδης ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ καὶ
παρενέβαλεν ἐν Βηζὲϑ, καὶ ἀπέστειλε καὶ συνέλαβε πολλοὺς ἀπὸ
τῶν μετ' αὐτοῦ αὐτομολησάντων ἀνδρῶν καί τινας τοῦ λαοῦ, καὶ
ἔϑυσεν αὐτοὺς εἰς τὸ φρέαρ τὸ μέγα. 20 καὶ κατέστησε τὴν χώραν
τῷ Ἀλκίμῳ, καὶ ἀφῆκε μετ' αὐτοῦ δύναμιν τοῦ βοηϑεῖν αὐτῷ·
καὶ ἀπῆλϑε Βακχίδης πρὸς τὸν βασιλέα. 21 καὶ ἠγωνίσατο Ἄλκι-
μος περὶ τῆς ἀρχιερωσύνης. 22 καὶ συνήχϑησαν πρὸς αὐτὸν πάν-
τες οἱ ταράσσοντες τὸν λαὸν αὐτῶν καὶ κατεκράτησαν γῆν Ἰούδα,
καὶ ἐποίησαν πληγὴν μεγάλην ἐν Ἰσραήλ. 23 καὶ εἶδεν Ἰούδας
πᾶσαν τὴν κακίαν ἣν ἐποίησεν Ἄλκιμος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἐν
υἱοῖς Ἰσραὴλ ὑπὲρ τὰ ἔϑνη. 24 καὶ ἐξῆλϑεν εἰς πάντα τὰ ὅρια
τῆς Ἰουδαίας κυκλόϑεν καὶ ἐποίησεν ἐκδίκησιν ἐν τοῖς ἀνδράσι
τοῖς αὐτομολήσασι, καὶ ἀνεστάλησαν τοῦ πορεύεσϑαι εἰς τὴν χώραν.
25 ὡς δὲ εἶδεν Ἄλκιμος ὅτι ἐνίσχυσεν Ἰούδας καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ,
καὶ ἔγνω ὅτι οὐ δύναται ὑποστῆναι αὐτοὺς, καὶ ἐπέστρεψε πρὸς
τὸν βασιλέα καὶ κατηγόρησεν αὐτῶν πονηρά.

26 Καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς Νικάνορα ἕνα τῶν ἀρχόντων
αὐτοῦ τῶν ἐνδόξων καὶ μισοῦντα καὶ ἐχϑραίνοντα τῷ Ἰσραὴλ, καὶ
ἐνετείλατο αὐτῷ ἐξᾶραι τὸν λαόν. 27 καὶ ἦλϑε Νικάνωρ εἰς Ἱερου-

16. ενεπιστευσεν X. — εν μια ημερα 19. 93. — τους λογους ους III. 44. 55. 56. al. — εγραψε (Δαυιδ 56.; Ασαφ 55. Vet. Lat. c. G.) ο προφητης 19. 64. 93. 55. Vet. Lat. c. G. Syr.; εγραψεν αυτον X. — 17. cf. Ps. 79, 2. 3. — αιμα X. 23. 55. 19. 64. — plura habet Psalmum secutus Vet. Lat. c. G.: posuerunt mortalia servorum tuorum escam volatilibus coeli, carnes sanctorum tuorum bestiis terrae: effuderunt sanguinem eorum sicut aquam in circuitu Ierusalem, et non erat qui sepeliret — 18. εις παντα III. X. 23 62. 64. 93. 106.; vulgo επι π. — ειπον X. 23. al. — γαρ την κρισιν και την στασιν 19. 93. — 19. βηϑζαιϑ X.; βαιϑζαρα 56. 19. 93. 64. — συνεβαλεν X. — μετ αυτου recepi ex III. X. 23. 44. 52. 56. al.; vulgo ἀπ' αὐτοῦ, quod 19. 64. 93. post ἀνδρῶν posuerunt — καὶ ἔϑυσεν αὐτοὺς] εϑ. αυτος X.; Vet. Lat. et quosdam de populo mactavit et in puteum magnum proiecit — 20. Αλκ. τω και Ιακιμω 64. 93. 19. ita etiam vs. 21. 23. 25. — κ. ηλϑε 19. 64. 93. — 21. ιερωσυνης X. 55. 93. 106. — 22. κατεκρατησε της γης 19. 64. 93. — 24. ἀνεστάλησαν] αποσταλεισι 19. 64. 93. — εκπορευεσϑαι X.

26. βασ. Δημητριος 56. 64. 93. — εκχϑραινοντα III. X. —

σαλὴμ δυνάμει πολλῇ, καὶ ἀπέστειλε πρὸς Ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελ-
φοὺς αὐτοῦ μετὰ δόλου λόγοις εἰρηνικοῖς λέγων· [28]μὴ ἔστω μάχη
ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ ὑμῶν· ἥξω ἐν ἀνδράσιν ὀλίγοις ἵνα ὑμῶν ἴδω
τὰ πρόσωπα μετ' εἰρήνης. [29]καὶ ἦλθε πρὸς Ἰούδαν, καὶ ἠσπά-
σαντο ἀλλήλους εἰρηνικῶς· καὶ οἱ πολέμιοι ἦσαν ἕτοιμοι ἐξαρπάσαι
τὸν Ἰούδαν. [30]καὶ ἐγνώσθη ὁ λόγος τῷ Ἰούδᾳ ὅτι μετὰ δόλου
ἦλθεν ἐπ' αὐτόν· καὶ ἐπτοήθη ἀπ' αὐτοῦ καὶ οὐκ ἐβουλήθη ἔτι
ἰδεῖν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ. [31]καὶ ἔγνω Νικάνωρ ὅτι ἀπεκαλύφθη
ἡ βουλὴ αὐτοῦ, καὶ ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν τῷ Ἰούδᾳ ἐν πολέμῳ
κατὰ Χαφαρσαλαμά. [32]καὶ ἔπεσον τῶν παρὰ Νικάνορος ὡσεὶ
πεντακόσιοι ἄνδρες, καὶ ἔφυγον εἰς τὴν πόλιν Δαυίδ. [33]καὶ μετὰ
τοὺς λόγους τούτους ἀνέβη Νικάνωρ εἰς τὸ ὄρος Σιών. καὶ ἐξῆλθον
ἀπὸ τῶν ἱερέων ἐκ τῶν ἁγίων καὶ ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ
ἀσπάσασθαι αὐτὸν εἰρηνικῶς καὶ δεῖξαι αὐτῷ τὴν ὁλοκαύτωσιν
τὴν προσφερομένην ὑπὲρ τοῦ βασιλέως. [34]καὶ ἐμυκτήρισεν αὐτοὺς
καὶ κατεγέλασεν αὐτῶν, καὶ ἐμίανεν αὐτοὺς καὶ ἐλάλησεν ὑπερη-
φάνως. [35]καὶ ὤμοσε μετὰ θυμοῦ λέγων· ἐὰν μὴ παραδοθῇ Ἰού-
δας καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ εἰς χεῖράς μου τὸ νῦν, καὶ ἔσται ἐὰν
ἐπιστρέψω ἐν εἰρήνῃ, ἐμπυριῶ τὸν οἶκον τοῦτον. καὶ ἐξῆλθε μετὰ
θυμοῦ μεγάλου. [36]καὶ εἰσῆλθον οἱ ἱερεῖς καὶ ἔστησαν κατὰ πρόσ-
ωπον τοῦ θυσιαστηρίου καὶ τοῦ ναοῦ, καὶ ἔκλαυσαν καὶ εἶπον·
[37]σύ, κύριε, ἐξελέξω τὸν οἶκον τοῦτον ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομά σου
ἐπ' αὐτῷ, εἶναι οἶκον προσευχῆς καὶ δεήσεως τῷ λαῷ σου.
[38]ποίησον ἐκδίκησιν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ καὶ ἐν τῇ παρεμβολῇ
αὐτοῦ, καὶ πεσέτωσαν ἐν ῥομφαίᾳ· μνήσθητι τῶν δυσφημιῶν αὐ-
τῶν, καὶ μὴ δῷς αὐτοῖς μονήν.
[39]Καὶ ἐξῆλθε Νικάνωρ ἐξ Ἱερουσαλὴμ καὶ παρενέβαλεν ἐν
Βαιθωρών, καὶ συνήντησεν αὐτῷ δύναμις Συρίας. [40]καὶ Ἰούδας
παρενέβαλεν ἐν Ἀδασὰ ἐν τρισχιλίοις ἀνδράσι· καὶ προσηύξατο
Ἰούδας καὶ εἶπεν· [41]οἱ παρὰ τοῦ βασιλέως Ἀσσυρίων ὅτε ἐδυσφή-

27. εν δυναμει 56. 19. 64. 93. — λόγοις εἰρ. μετὰ δόλου 19. 93. — 28. ειδω (ιδω III.) υμων III. X. 55.; ιδω τα προς. υμων 19. 64. 93. — εν ειρηνη 19. 64. 93. 55. 106. — 29. ετοιμοι ησαν X. 64. — 30. ηλθεν προς αυτον 19. 64. 93. 55. — 31. ἐν πολέμῳ om. III. 19. 52. 56. 62. al. — φαρσαλαμα X.; χαρφαρσαραμα III. — 32. recepi πεντακόσιοι ex X. 19. 44. 55. al. Syr. Vet. Lat. c. G.; vulgo πεντακισχίλιοι — 33. εις ορος X. — εξηλθεν X. 106. — 35. ενπυριω X. — 37. κύριε om. III. X. 23. 55. al. Vet. Lat. c. G. — επ αυτον III. 19. 23. 55. al.; επ αυτου X. 44. 74. Co. — του ειναι 56. 19. 64. 93. — 38. εν ante τω om. X. — και μνησθητι 56. 64. 93. — υπομονην 64. 93.

40. ειπον X. — 41. Ἀσσυρίων om. III. X. 23. 55. 62. al. Vet. Lat. c. G.; Vet. Lat. a rege Sennacherib —

μησαν, ἐξῆλθεν ἄγγελός σου, κύριε, καὶ ἐπάταξεν ἐν αὐτοῖς ἑκα-
τὸν ὀγδοηκονταπέντε χιλιάδας. [42]οὕτως σύντριψον τὴν παρεμβολὴν
ταύτην ἐνώπιον ἡμῶν σήμερον, καὶ γνώτωσαν οἱ ἐπίλοιποι ὅτι
κακῶς ἐλάλησεν ἐπὶ τὰ ἅγιά σου, καὶ κρῖνον αὐτὸν κατὰ τὴν
κακίαν αὐτοῦ. [43]καὶ συνῆψαν αἱ παρεμβολαὶ εἰς πόλεμον τῇ
τριςκαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς Ἀδάρ, καὶ συνετρίβη ἡ παρεμβολὴ Νι-
κάνορος, καὶ ἔπεσεν αὐτὸς πρῶτος ἐν τῷ πολέμῳ. [44]ὡς δὲ εἶδεν
ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ ὅτι ἔπεσε Νικάνωρ, ῥίψαντες τὰ ὅπλα αὐτῶν
ἔφυγον. [45]καὶ κατεδίωκον αὐτοὺς ὁδὸν ἡμέρας μιᾶς ἀπὸ Ἀδασὰ
ἕως τοῦ ἐλθεῖν εἰς Γάζηρα, καὶ ἐσάλπισαν ὀπίσω αὐτῶν ταῖς
σάλπιγξι τῶν σημασιῶν. [46]καὶ ἐξῆλθον ἐκ πασῶν τῶν κωμῶν
τῆς Ἰουδαίας κυκλόθεν καὶ ὑπερεκέρων αὐτούς, καὶ ἀνέστρεφον
οὗτοι πρὸς τούτους, καὶ ἔπεσον πάντες ῥομφαίᾳ, καὶ οὐ κατε-
λείφθη ἐξ αὐτῶν οὐδὲ εἷς. [47]καὶ ἔλαβον τὰ σκῦλα καὶ τὴν προ-
νομήν, καὶ τὴν κεφαλὴν Νικάνορος ἀφεῖλον καὶ τὴν δεξιὰν αὐτοῦ
ἣν ἐξέτεινεν ὑπερηφάνως, καὶ ἤνεγκαν καὶ ἐξέτειναν παρὰ τὴν
Ἱερουσαλήμ. [48]καὶ ηὐφράνθη ὁ λαὸς σφόδρα, καὶ ἤγαγον τὴν
ἡμέραν ἐκείνην ἡμέραν εὐφροσύνης μεγάλης. [49]καὶ ἔστησαν τοῦ
ἄγειν κατ' ἐνιαυτὸν τὴν ἡμέραν ταύτην τὴν τριςκαιδεκάτην τοῦ
Ἀδάρ. [50]καὶ ἡσύχασεν ἡ γῆ Ἰούδα ἡμέρας ὀλίγας.

VIII. Καὶ ἤκουσεν Ἰούδας τὸ ὄνομα τῶν Ῥωμαίων, ὅτι
εἰσὶ δυνατοὶ ἰσχύϊ καὶ αὐτοὶ εὐδοκοῦσιν ἐν πᾶσι τοῖς προςτιθεμέ-
νοις αὐτοῖς, καὶ ὅσοι ἂν προςέλθωσιν αὐτοῖς ἱστῶσιν αὐτοῖς φιλίαν,
[2]καὶ ὅτι εἰσὶ δυνατοὶ ἰσχύϊ. καὶ διηγήσαντο αὐτῷ τοὺς πολέμους
αὐτῶν καὶ τὰς ἀνδραγαθίας ἃς ποιοῦσιν ἐν τοῖς Γαλάταις, καὶ
ὅτι κατεκράτησαν αὐτῶν καὶ ἤγαγον αὐτοὺς ὑπὸ φόρον, [3]καὶ ὅσα
ἐποίησαν ἐν χώρᾳ Σπανίας τοῦ κατακρατῆσαι τῶν μετάλλων τοῦ
ἀργυρίου καὶ τοῦ χρυσίου τοῦ ἐκεῖ. [4]καὶ κατεκράτησαν τοῦ τό-

---

ο αγγελος X. 64. 93. 106. — κύριε om. III. X. 23. 44. 62. al. — ἐν αὐτοῖς] αυτους εις 19. 64. 93. — 42. ουτως III. X.; vulgo ουτω — recepi ἐλάλησεν ex III. X. 23. Vet. Lat.; vulgo ἐλάλησαν — αυτους κατα τ. κ. αυτων 55. 56. 19. 64. 93. — 43. επεπεσεν X. — πρωτος αυτος 19. 64. 93. — 44. αὐτῶν om. X. — 45. αυτους οι περι Ιουδαν 56. 64. 93. — εσαλπιζον X. 23. — 46. απεστρεφον X.; επεστρεφον 19. 93. 64. — ουκ απελιφθη X. — 47. αφειλον την κεφ. Νικ. 19. 64. 93. — 48. ηυφρανθη III. X.; vulgo ευφρ. — μεγαλην III. X. — 49. κατ III. X.; vulgo κατα — τη τριςκαιδεκατη III. X. 19. 23. 44. 74. 93. 106. Co. Vet. Lat.

VIII. 1. οσοι εαν III. 106. 64. 93. — 3. εν τη χ. 19. 64. 93. — σπανιας III. X. 23. 44. 55. al.; vulgo Ἱσπανίας — των εκει 19. 64. Vet. Lat. c. G. —

που παντὸς τῇ βουλῇ αὐτῶν καὶ τῇ μακροθυμίᾳ, καὶ ὁ τόπος ἦν
μακρὰν ἀπέχων ἀπ' αὐτῶν σφόδρα, καὶ τῶν βασιλέων τῶν ἐπελ-
θόντων ἐπ' αὐτοὺς ἀπ' ἄκρου τῆς γῆς ἕως συνέτριψαν αὐτοὺς καὶ
ἐπάταξαν ἐν αὐτοῖς πληγὴν μεγάλην, καὶ οἱ ἐπίλοιποι διδόασιν
αὐτοῖς φόρον κατ' ἐνιαυτόν. 5 καὶ τὸν Φίλιππον καὶ τὸν Περσέα
Κιτιέων βασιλέα καὶ τοὺς ἐπηρμένους ἐπ' αὐτοὺς συνέτριψαν αὐ-
τοὺς ἐν πολέμῳ καὶ κατεκράτησαν αὐτῶν· 6 καὶ Ἀντίοχον τὸν μέ-
γαν βασιλέα τῆς Ἀσίας, τὸν πορευθέντα ἐπ' αὐτοὺς εἰς πόλεμον
ἔχοντα ἑκατὸν εἴκοσι ἐλέφαντας καὶ ἵππον καὶ ἅρματα καὶ δύνα-
μιν πολλὴν σφόδρα, καὶ συνετρίβη ἀπ' αὐτῶν. 7 καὶ ἔλαβον αὐτὸν
ζῶντα, καὶ ἔστησαν αὐτοῖς διδόναι αὐτόν τε καὶ τοὺς βασιλεύον-
τας μετ' αὐτὸν φόρον μέγαν, διδόναι ὅμηρα καὶ διαστολὴν 8 καὶ
χώραν τὴν Ἰνδικὴν καὶ Μηδίαν καὶ Λυδίαν καὶ ἀπὸ τῶν καλ-
λίστων χωρῶν αὐτῶν, καὶ λαβόντες αὐτὰς παρ' αὐτοῦ ἔδωκαν αὐ-
τὰς Εὐμένει τῷ βασιλεῖ· 9 καὶ ὅτι οἱ ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἐβουλεύ-
σαντο ἐλθεῖν καὶ ἐξᾶραι αὐτούς, 10 καὶ ἐγνώσθη ὁ λόγος αὐτοῖς,
καὶ ἀπέστειλαν ἐπ' αὐτοὺς στρατηγὸν ἕνα καὶ ἐπολέμησαν πρὸς
αὐτούς, καὶ ἔπεσον ἐξ αὐτῶν τραυματίαι πολλοί, καὶ ᾐχμαλώτευ-
σαν τὰς γυναῖκας αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν καὶ προενόμευσαν
αὐτούς, καὶ κατεκράτησαν τῆς γῆς αὐτῶν καὶ καθεῖλον τὰ ὀχυ-
ρώματα αὐτῶν, καὶ κατεδουλώσαντο αὐτοὺς ἕως τῆς ἡμέρας ταύ-
της· 11 καὶ τὰς ἐπιλοίπους βασιλείας καὶ τὰς νήσους, ὅσοι ποτὲ
ἀντέστησαν αὐτοῖς, κατέφθειραν καὶ ἐδούλωσαν αὐτούς. 12 μετὰ
δὲ τῶν φίλων αὐτῶν καὶ τῶν ἐπαναπαυομένων αὐτοῖς συνετήρησαν
φιλίαν, καὶ κατεκράτησαν τῶν βασιλειῶν τῶν ἐγγὺς καὶ τῶν μα-
κράν, καὶ ὅσοι ἤκουον τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐφοβοῦντο ἀπ' αὐτῶν.
13 ὅσοις δ' ἂν βούλωνται βοηθεῖν καὶ βασιλεύειν, βασιλεύουσιν·
οὓς δ' ἂν βούλωνται, μεθιστῶσι, καὶ ὑψώθησαν σφόδρα. 14 καὶ

---

4. απεχων μακραν X. 23. — κ. τους βασιλεις τους επελθοντας, omisso dein εως 19. 64. 93. — 5. ἐν ante πολέμῳ om. III. 19. 55. 56. al. — 6. υπ (23.) αυτου X. — συνετριψαν αυτον 56. 19. 64. 93. — 7. αυτοις δουναι X.; διδοναι αυτοις 19. 64. 93. — μεγαν κατ ενιαυτον 56. 19. 64. 93. — και διδοναι III. 55. 19. 93. — ομηρον X. — 8. μηδιαν III. X.; vulgo μηδειαν — και ante απο om. X. 19. 64. 93. — αυτων] αυτου 56. 64. 93. Syr. — 10. ηχμαλωτισαν III. X. 55. al. — επρονομευσεν α. κ. κατεκρατησεν τ. γης και καθειλεν X. — ante κατεδουλ. addunt III. X. 23. 62. 106. 74. Co. Ald. επρονομευσαν αυτους και — 11. και οσοι 55. 56. 62. 64. 93. — οι ποτε X. 106. — ανεστησαν III. X. 23. 106. — κατεφθειραν αυτους και εσκυλευσαν κ. κατεδουλωσαντο α. 56. 19. 64. 93. — 12. αυτοις συνετηρησαν αυτοις III. 52. 55. al. — βασιλεων X. 19. 93. — 13. ὅσοις] οις III. X. 19. 64. — βασιλευειν αυτους 19. 64. 93. — και βασιλευουσιν X. —

ἐν πᾶσι τούτοις οὐκ ἐπέθετο οὐδεὶς αὐτῶν διάδημα, καὶ οὐ περιε-
βάλοντο πορφύραν ὥστε ἁδρυνθῆναι ἐν αὐτῇ. 15 καὶ βουλευτήριον
ἐποίησαν ἑαυτοῖς, καὶ καθ᾽ ἡμέραν ἐβουλεύοντο τριακόσιοι καὶ
εἴκοσι βουλευόμενοι διὰ παντὸς περὶ τοῦ πλήθους τοῦ εὐκοσμεῖν
αὐτούς. 16 καὶ πιστεύουσιν ἑνὶ ἀνθρώπῳ ἄρχειν αὐτῶν κατ᾽ ἐνι-
αὐτὸν καὶ κυριεύειν πάσης τῆς γῆς αὐτῶν, καὶ πάντες ἀκούουσι
τοῦ ἑνός, καὶ οὐκ ἔστι φθόνος οὐδὲ ζῆλος ἐν αὐτοῖς·

17 Καὶ ἐπέλεξεν Ἰούδας τὸν Εὐπόλεμον υἱὸν Ἰωάννου τοῦ
Ἀκκὼς καὶ Ἰάσονα υἱὸν Ἐλεαζάρου, καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς
Ῥώμην στῆσαι αὐτοῖς φιλίαν καὶ συμμαχίαν, 18 καὶ τοῦ ἆραι τὸν
ζυγὸν ἀπ᾽ αὐτῶν, ὅτι ἴδον τὴν βασιλείαν τῶν Ἑλλήνων καταδου-
λουμένους τὸν Ἰσραὴλ δουλείαν. 19 καὶ ἐπορεύθησαν εἰς Ῥώμην,
καὶ ἡ ὁδὸς πολλὴ σφόδρα, καὶ εἰςῆλθον εἰς τὸ βουλευτήριον καὶ
ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον· 20 Ἰούδας ὁ Μακκαβαῖος καὶ οἱ ἀδελφοὶ
αὐτοῦ καὶ τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων ἀπέστειλαν ἡμᾶς πρὸς ὑμᾶς
στῆσαι μεθ᾽ ὑμῶν συμμαχίαν καὶ εἰρήνην, καὶ γραφῆναι ἡμᾶς
συμμάχους καὶ φίλους ὑμῶν. 21 καὶ ἤρεσεν ὁ λόγος ἐνώπιον αὐ-
τῶν. 22 καὶ τοῦτο τὸ ἀντίγραφον τῆς ἐπιστολῆς ἧς ἀντέγραψαν
ἐπὶ δέλτοις χαλκαῖς, καὶ ἀπέστειλαν εἰς Ἱερουσαλὴμ εἶναι παρ᾽
αὐτοῖς ἐκεῖ μνημόσυνον εἰρήνης καὶ συμμαχίας·

23 Καλῶς γένοιτο Ῥωμαίοις καὶ τῷ ἔθνει Ἰουδαίων ἐν τῇ
θαλάσσῃ καὶ ἐπὶ τῆς ξηρᾶς εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ῥομφαία καὶ
ἐχθρὸς μακρυνθείη ἀπ᾽ αὐτῶν. 24 ἐὰν δὲ ἐνστῇ πόλεμος ἐν Ῥώμῃ
προτέρᾳ ἢ πᾶσι τοῖς συμμάχοις αὐτῶν ἐν πάσῃ κυρείᾳ αὐτῶν,
25 συμμαχήσει τὸ ἔθνος τῶν Ἰουδαίων, ὡς ἂν ὁ καιρὸς ὑπογραφῇ
αὐτοῖς, καρδίᾳ πλήρει. 26 καὶ τοῖς πολεμοῦσιν οὐ δώσουσιν οὐδὲ
ἐπαρκέσουσι σῖτον, ὅπλα, ἀργύριον, πλοῖα, ὡς ἔδοξε Ῥωμαίοις· καὶ

---

14. επεθεντο III. X. 23. 93. — αυτων ουδε εις X. 23. 19. 64. 93. — και οὐ] ουδε X. 23. — εν αυτη om. X. — 16. ενι ανδρι 19. 64. 93. — recepi ἄρχειν ex III. X. 23. 44. 52. 55. al.; vulgo τὴν ἀρχὴν — κυριεύειν om. X.; κυριευει 64. 93.

17. επελεξατο X. 23. — αὐτοῖς om. X. 106. — 18. ειδον 44. 74. Co. Ald.; ειδεν X. — δουλια X., δουλεια 62. 19. 93. — 19. κ. επορ. οι περι τον Ευπολεμον 19. 64. 93. 56. — ειςηλθοσαν X. — 20. ο και Μακκ. III. X. 44. 74. Ald. — απεστιλεν X. — φιλους ημων X. 23. 62. 93. — 21. εναντιον X. 23. — 22. ἐπιστολῆς] γραφης III. 23. 55. 62. 106. Vet. Lat. — recepi ἀντέγραψαν ac dein ἀπέστειλαν ex III. X. al. Vet. Lat. Syr.; vulgo ἀντέγραψεν et ἀπέστειλεν.

23. εχθρος X. — 24. ἐν ante Ῥώμῃ om. III. X. 19. 23. 55. al. — τη κυρια X. — 25. πληρη X. — 26. ου δωσουσιν om. X. 93. — πλοιον X. — Ῥωμαίοις] ρωμη III. X. 23. 55. 62. 106. —

φυλάξονται τὰ φυλάγματα αὐτῶν οὐθὲν λαβόντες. 27 κατὰ τὰ
αὐτὰ δὲ ἐὰν ἔθνει Ἰουδαίων συμβῇ προτέροις πόλεμος, συμμαχή-
σουσιν οἱ Ῥωμαῖοι ἐκ ψυχῆς, ὡς ἂν αὐτοῖς ὁ καιρὸς ὑπογραφῇ.
28 καὶ τοῖς συμμαχοῦσιν οὐ δοθήσεται σῖτος, ὅπλα, ἀργύριον, πλοῖα,
ὡς ἔδοξε Ῥώμῃ· καὶ φυλάξονται τὰ φυλάγματα ταῦτα, καὶ οὐ
μετὰ δόλου. 29 κατὰ τοὺς λόγους τούτους οὕτως ἔστησαν Ῥωμαῖοι
τῷ δήμῳ τῶν Ἰουδαίων. 30 ἐὰν δὲ μετὰ τοὺς λόγους τούτους
βουλεύσωνται οὗτοι καὶ οὗτοι προςθεῖναι ἢ ἀφελεῖν, ποιήσονται ἐξ
αἱρέσεως αὐτῶν, καὶ ὃ ἐὰν προςθῶσιν ἢ ἀφέλωσιν ἔσται κύρια.
31 καὶ περὶ τῶν κακῶν ὧν ὁ βασιλεὺς Δημήτριος συντελεῖται εἰς
αὐτοὺς ἐγράψαμεν αὐτῷ λέγοντες· διὰ τί ἐβάρυνας τὸν ζυγόν σου
ἐπὶ τοὺς φίλους ἡμῶν τοὺς συμμάχους Ἰουδαίους; 32 ἐὰν οὖν ἔτι
ἐντύχωσι κατὰ σοῦ, ποιήσομεν αὐτοῖς τὴν κρίσιν, καὶ πολεμήσομέν
σε διὰ τῆς θαλάσσης καὶ διὰ τῆς ξηρᾶς.

IX. Καὶ ἤκουσε Δημήτριος ὅτι ἔπεσε Νικάνωρ καὶ αἱ δυ-
νάμεις αὐτοῦ ἐν πολέμῳ, καὶ προςέθετο τὸν Βακχίδην καὶ τὸν
Ἄλκιμον ἐκ δευτέρου ἀποστεῖλαι εἰς γῆν Ἰούδα, καὶ τὸ δεξιὸν
κέρας μετ' αὐτῶν. 2 καὶ ἐπορεύθησαν ὁδὸν τὴν εἰς Γάλγαλα, καὶ
παρενέβαλον ἐπὶ Μαισαλὼθ τὴν ἐν Ἀρβήλοις, καὶ προκατελάβοντο
αὐτὴν καὶ ἀπώλεσαν ψυχὰς ἀνθρώπων πολλάς. 3 καὶ τοῦ μηνὸς
τοῦ πρώτου ἔτους τοῦ δευτέρου καὶ πεντηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ
παρενέβαλον ἐπὶ Ἱερουσαλήμ. 4 καὶ ἀπῆραν καὶ ἐπορεύθησαν εἰς
Βερέαν ἐν εἴκοσι χιλιάσιν ἀνδρῶν καὶ δισχιλίᾳ ἵππῳ. 5 καὶ Ἰούδας
ἦν παρεμβεβληκὼς ἐν Ἐλασά, καὶ τρισχίλιοι ἄνδρες ἐκλεκτοὶ μετ'

27. τω εθνει 56. 19. 64. 93. — συνμαχ. X. — 28. εδοξεν ρωμαιοις φυλασσουσιν τα X. — ταῦτα recepi ex III. X. 23. 44. 52. 55. 62. al. Vet. Lat. c. G.; vulgo αὐτῶν — ante καὶ οὐ addunt 19. 64. 93. 56. ουθεν λαβοντες — 29. recepi ουτως ex III. X. 19. 23. 52. al. Vet. Lat. c. G. — 30. βουλευσονται (93. 106. Ald.) ουτοι η (106., ητοι 23.) ουτοι X. — ποιησωνται X. 106. — αν X. — κυριον 19. 64. 93. — 31. βασιλεὺς om. X. — εις υμας 23. 52. 62. 19. 64. 93. — συμμαχους ημων 56. 19. 64. 93. — 32. ποιησομεν εαυτοις X. — σε om. X. 74.

IX. 1. επισεν X.; εποιησεν ac post πολεμον III. 44. 52. 55. 56. 71. al. haec lectio mirum si casu exstitit, verte: Nicanorem bellum concitasse — η δυναμις X. 23. — ἐν om. X. 62. 64. 93. — αποστειλαι legitur post προςεθετο in 19. 64. 93. — βακκχιδην X. — 2. κ. επορ. οι περι τον Βακχιδην 56. 19. 64. 93. — Γαλααδ 64. 93. Syr. — αὐτὴν] αυτους X. — εις ψυχας X. — 4. Βερέαν] Βερζαθ 19. 93., Βεηρθαζ 64., Vet. Lat. c. G. Berethiim — ιππον X. — 5. παρενβεβλ. X. — Ελασα recepi ex X. 23. 62. al., Vet. Lat. c. G. Elesa; Αλασα III. 55. Syr.; Vet. Lat. Laisa; vulgo Ελεασα — μετ αυτου εκλεκτοι X. 23. —

αὐτοῦ. 6 καὶ ἴδον τὸ πλῆθος τῶν δυνάμεων ὅτι πολλοί εἰσι, καὶ
ἐφοβήθησαν σφόδρα· καὶ ἐξεῤῥύησαν πολλοὶ ἀπὸ τῆς παρεμβολῆς,
οὐ κατελείφθησαν ἐξ αὐτῶν ἀλλ' ἢ ὀκτακόσιοι ἄνδρες. 7 καὶ εἶδεν
Ἰούδας ὅτι ἀπεῤῥύη ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ, καὶ ὁ πόλεμος ἔθλιβεν
αὐτόν· καὶ συνετρίβη τῇ καρδίᾳ ὅτι οὐκ εἶχε καιρὸν συναγαγεῖν
αὐτούς. 8 καὶ ἐξελύθη, καὶ εἶπε τοῖς καταλειφθεῖσιν· ἀναστῶμεν
καὶ ἀναβῶμεν ἐπὶ τοὺς ὑπεναντίους ἡμῶν, ἐὰν ἄρα δυνώμεθα πο-
λεμῆσαι αὐτούς. 9 καὶ ἀπέστρεψαν αὐτὸν λέγοντες· οὐ μὴ δυνώ-
μεθα, ἀλλ' ἢ σώζωμεν τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς τὸ νῦν, ἐπιστρέψωμεν
καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν καὶ πολεμήσωμεν πρὸς αὐτούς, ἡμεῖς δὲ
ὀλίγοι. 10 καὶ εἶπεν Ἰούδας· μή μοι γένοιτο ποιῆσαι τὸ πρᾶγμα
τοῦτο, φυγεῖν ἀπ' αὐτῶν, καὶ εἰ ἤγγικεν ὁ καιρὸς ἡμῶν, καὶ ἀπο-
θάνωμεν ἐν ἀνδρείᾳ χάριν τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν καὶ μὴ καταλίπω-
μεν αἰτίαν τῇ δόξῃ ἡμῶν. 11 καὶ ἀπῆρεν ἡ δύναμις ἀπὸ τῆς
παρεμβολῆς καὶ ἔστησαν εἰς συνάντησιν αὐτοῖς, καὶ ἐμερίσθη ἡ
ἵππος εἰς δύο μέρη, καὶ οἱ σφενδονῆται καὶ οἱ τοξόται προε-
πορεύοντο τῆς δυνάμεως, καὶ οἱ πρωταγωνισταὶ πάντες οἱ δυνατοί.
12 Βακχίδης δὲ ἦν ἐν τῷ δεξιῷ κέρατι, καὶ ἤγγισεν ἡ φάλαγξ ἐκ
τῶν δύο μερῶν, καὶ ἐφώνουν ταῖς σάλπιγξι. 13 καὶ ἐσάλπισαν οἱ
παρὰ Ἰούδα καὶ αὐτοὶ ταῖς σάλπιγξι, καὶ ἐσαλεύθη ἡ γῆ ἀπὸ
τῆς φωνῆς τῶν παρεμβολῶν. καὶ ἐγένετο ὁ πόλεμος συνημμένος
ἀπὸ πρωΐθεν ἕως ἑσπέρας. 14 καὶ εἶδεν Ἰούδας ὅτι Βακχίδης καὶ
τὸ στερέωμα τῆς παρεμβολῆς ἐν τοῖς δεξιοῖς, καὶ συνῆλθον αὐτῷ
πάντες οἱ εὔψυχοι τῇ καρδίᾳ. 15 καὶ συνετρίβη τὸ δεξιὸν κέρας
ἀπ' αὐτῶν, καὶ ἐδίωκον ὀπίσω αὐτῶν ἕως Ἀζώτου ὄρους. 16 καὶ
οἱ εἰς τὸ ἀριστερὸν κέρας ἴδον ὅτι συνετρίβη τὸ δεξιὸν κέρας, καὶ
ἐπέστρεψαν κατὰ πόδας Ἰούδα καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ ἐκ τῶν

---

6. ειδον X. 44. 74. Co. Ald. — της δυναμεως 64. 93. — εισι οι υπεναντιοι 56. 19. 64. 93. — εξερυησαν III. X. — 8. πολεμησαι προς αυτους X. 23. — 9. κ. απεστρεφον αυτον (αυτους X.) X. 23. — ἀλλ' ἢ] αλλα 64. 93. 62. 106. — σωζομεν X. — καὶ ante ἐπιστρέψωμεν delevi, abest a III. X. 23. 55. al. — καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν pro μετὰ τῶν ἀδελφῶν ἡμ. recepi ex X. 23. 55. al. — και μη πολ. 23. — alius textus haud sane feliciter conformatus legitur in 56. 62. 71. 74. 106. 243. Co. Ald.: επιστρεψον και οι αδελφοι ημων απερρυησαν και πολεμησομεν — 10. μοι om. X. 23. 55. — τοῦτο om. X. — του φυγειν 64. 93. — εἰ om. III. 44. 56. al. — καὶ ante ἀποθάνωμεν om. X. 23. 56. 62. 93. — ανδριως X., ανδρειως 23. 55. 56. 74. — ἡμῶν post ἀδ. om. X. — 11. αυτοις εις συναντ. 19. 64. 93. — 12. και ην B. 19. 64. 93. — 13. κ. εσαλπιζον και οι 19. 64. 93. — μεχρι εσπερας X. — 14. ἐν om. X. — 15. κέρας] μερος X. 19. 93. — υπ αυτων 19. 64. 93. — εδιωκεν III. X. 19. 52. al. — 16. ειδον X. 19. 74. Co. Ald. — δεξιον κερας κατα προσωπον και επεστρεψεν Ιουδα X. —

ὄπισθεν. 17καὶ ἐβαρύνθη ὁ πόλεμος, καὶ ἔπεσον τραυματίαι πολ-
λοὶ ἐκ τούτων καὶ ἐκ τούτων. 18καὶ Ἰούδας ἔπεσε, καὶ οἱ λοιποὶ
ἔφυγον. 19καὶ ἦραν Ἰωνάθαν καὶ Σίμων Ἰούδαν τὸν ἀδελφὸν
αὐτῶν καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν τῷ τάφῳ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν
Μωδεείμ. 20καὶ ἔκλαυσαν αὐτὸν καὶ ἐκόψαντο αὐτὸν πᾶς Ἰσραὴλ
κοπετὸν μέγαν, καὶ ἐπένθουν ἡμέρας πολλὰς καὶ εἶπον· 21πῶς
ἔπεσε δυνατὸς σώζων τὸν Ἰσραήλ. 22καὶ τὰ περισσὰ τῶν λόγων
Ἰούδα καὶ τῶν πολέμων καὶ τῶν ἀνδραγαθιῶν ὧν ἐποίησε καὶ τῆς
μεγαλωσύνης αὐτοῦ οὐ κατεγράφη, πολλὰ γὰρ ἦν σφόδρα.
23Καὶ ἐγένετο μετὰ τὴν τελευτὴν Ἰούδα, ἐξέκυψαν οἱ ἄνομοι
ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις Ἰσραήλ, καὶ ἀνέτειλαν πάντες οἱ ἐργαζόμενοι
τὴν ἀδικίαν. 24ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐγενήθη λιμὸς μέγας
σφόδρα, καὶ ηὐτομόλησεν ἡ χώρα μετ' αὐτῶν. 25καὶ ἐξέλεξε
Βακχίδης τοὺς ἀσεβεῖς ἄνδρας καὶ κατέστησεν αὐτοὺς κυρίους τῆς
χώρας. 26καὶ ἐξεζήτουν καὶ ἐξηρεύνων τοὺς φίλους Ἰούδα, καὶ
ἦγον αὐτοὺς πρὸς Βακχίδην· καὶ ἐξεδίκει ἐν αὐτοῖς καὶ ἐνέπαιζεν
αὐτοῖς. 27καὶ ἐγένετο θλῖψις μεγάλη ἐν τῷ Ἰσραήλ, ἥτις οὐκ
ἐγένετο ἀφ' ἧς ἡμέρας οὐκ ὤφθη προφήτης ἐν αὐτοῖς. 28καὶ
ἠθροίσθησαν πάντες οἱ φίλοι Ἰούδα καὶ εἶπον τῷ Ἰωνάθαν·
29ἀφ' οὗ ὁ ἀδελφός σου Ἰούδας τετελεύτηκε, καὶ ἀνὴρ ὅμοιος αὐτῷ
οὐκ ἔστιν ἐξελθεῖν πρὸς τοὺς ἐχθροὺς καὶ Βακχίδην καὶ ἐν τοῖς
ἐχθραίνουσι τοῦ ἔθνους ἡμῶν. 30νῦν οὖν σὲ ᾑρετισάμεθα σήμερον
τοῦ εἶναι ἀντ' αὐτοῦ ἡμῖν εἰς ἄρχοντα καὶ ἡγούμενον τοῦ πολε-
μῆσαι τὸν πόλεμον ἡμῶν. 31καὶ ἐπεδέξατο Ἰωνάθαν ἐν τῷ καιρῷ
ἐκείνῳ τὴν ἥγησιν, καὶ ἀνέστη ἀντὶ Ἰούδα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ.
32Καὶ ἔγνω Βακχίδης, καὶ ἐζήτει αὐτὸν ἀποκτεῖναι. 33καὶ
ἔγνω Ἰωνάθαν καὶ Σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ καὶ πάντες οἱ μετ'
αὐτοῦ, καὶ ἔφυγον εἰς τὴν ἔρημον Θεκωέ, καὶ παρενέβαλον ἐπὶ τὸ
ὕδωρ λάκκου Ἀσφάρ. 34καὶ ἔγνω Βακχίδης τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαβ-
βάτων, καὶ ἦλθεν αὐτὸς καὶ πᾶν τὸ στράτευμα αὐτοῦ πέραν τοῦ

17. πολλοὶ om. 19. 93. — κ. ἐκ τούτων om. X. 71. — 19. ηρεν X. 62. 106. — πατερων αυτων X. 64. 93. — μωδαειν X. — 20. εκλαυσαν τον Ιουδαν 19. 93. — ειπεν X. — 22. περισσια X. — αὐτοῦ recepi ex III. X. 55. 106. 64. 93. Vet. Lat. Syr.; vulgo αὐτῶν — πολλη X. 23.

23. ιουδου III. X., et sic vs. 26. 28. 31. — 24. αυτομολησεν III. X. — 25. βακχειδης III. X. — 26. ηρευνουν X. — recepi ἐξεδίκει (εξεδικα III. 71. al.; εξεδιωκε X. 44.) αὐτοὺς ex III. X. 23. 44. 55. al.; vulgo ἐξεδ. ἐν αὐτοῖς — 27. ἐν αὐτοῖς] αυτοις III. X. 19. 44. 74. 106. Co. — 28. τῷ om. X. — 29. εξελθειν και εισελθειν X. 23. — βαχχιδην X. — εχθραινουσι ημιν απο (και απο 64.) 19. 64. — 30. ημιν αντ αυτου (ενταυθα 64.) 19. 93. 64. 34. την ημεραν 19. 93. —

Ἰορδάνου. 35 καὶ ἀπέστειλεν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἡγούμενον τοῦ
ὄχλου, καὶ παρεκάλεσε τοὺς Ναβαταίους φίλους αὐτοῦ παραϑέσϑαι
αὐτοῖς τὴν ἀποσκευὴν αὐτῶν τὴν πολλήν. 36 καὶ ἐξῆλϑον οἱ υἱοὶ
Ἀμβρὶ ἐκ Μηδαβὰ καὶ συνέλαβον Ἰωάννην καὶ πάντα ὅσα εἶχε,
καὶ ἀπῆλϑον ἔχοντες. 37 μετὰ δὲ τοὺς λόγους τούτους ἀπήγγειλαν
τῷ Ἰωνάϑαν καὶ Σίμωνι τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ὅτι οἱ υἱοὶ Ἀμβρὶ
ποιοῦσι γάμον μέγαν καὶ ἄγουσι τὴν νύμφην ἀπὸ Ναδαβὰϑ ϑυ-
γατέρα ἑνὸς τῶν μεγάλων μεγιστάνων Χαναὰν μετὰ παραπομπῆς
μεγάλης. 38 καὶ ἐμνήσϑησαν Ἰωάννου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῶν, καὶ
ἀνέβησαν καὶ ἐκρύβησαν ὑπὸ τὴν σκέπην τοῦ ὄρους. 39 καὶ ἦραν
τοὺς ὀφϑαλμοὺς αὐτῶν καὶ ἴδον, καὶ ἰδοὺ ϑροῦς καὶ ἀποσκευὴ
πολλή, καὶ νυμφίος ἐξῆλϑε καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ
αὐτοῦ εἰς συνάντησιν αὐτῶν μετὰ τυμπάνων καὶ μουσικῶν καὶ
ὅπλων πολλῶν. 40 καὶ ἐξανέστησαν ἐπ' αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ ἐνέδρου
καὶ ἀπέκτειναν αὐτούς, καὶ ἔπεσον τραυματίαι πολλοί, καὶ οἱ ἐπί-
λοιποι ἔφυγον εἰς τὸ ὄρος, καὶ ἔλαβον πάντα τὰ σκῦλα αὐτῶν.
41 καὶ μετεστράφη ὁ γάμος εἰς πένϑος, καὶ ἡ φωνὴ μουσικῶν αὐ-
τῶν εἰς ϑρῆνον. 42 καὶ ἐξεδίκησαν τὴν ἐκδίκησιν αἵματος ἀδελφοῦ
αὐτῶν, καὶ ἀπέστρεψαν εἰς τὸ ἕλος τοῦ Ἰορδάνου. 43 καὶ ἤκουσε
Βακχίδης, καὶ ἦλϑε τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων ἕως τῶν κρηπίδων
τοῦ Ἰορδάνου ἐν δυνάμει πολλῇ. 44 καὶ εἶπεν Ἰωνάϑαν τοῖς παρ'
αὐτοῦ· ἀναστῶμεν νῦν καὶ πολεμήσωμεν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν,
οὐ γάρ ἐστι σήμερον ὡς ἐχϑὲς καὶ τρίτην ἡμέραν. 45 ἰδοὺ γὰρ ὁ
πόλεμος ἐξεναντίας ἡμῶν καὶ ἐξόπισϑεν ἡμῶν· τὸ δὲ ὕδωρ τοῦ
Ἰορδάνου ἔνϑεν καὶ ἔνϑεν καὶ ἕλος καὶ δρυμός, οὐκ ἔστι τόπος

35. Ἰωνάϑαν post ἀπέστειλεν delevi, abest a III. X. 23. 44. 55. 62. al. Vet. Lat. c. G.; Ιωναϑαν τον Ιωαννην αδ. α. 93. 64. 19. Syr. — τοῦ ὄχλου] οχλου 64. 93. — Ναβατ. III. X. 23. 44. al.; vulgo Ναυατ. — του παραϑεσϑαι X. 23. — παρασκευην αυτου X. — 36. vulgo υἱοὶ Ἰαμβρὶ, sed οἱ recepi ex III. X. 55. al. et Ἀμβρὶ (Αμβρει X. 64. al.) ex 44. al. — οι εκ X. 62. 93. Vet. Lat. c. G. — 37. δὲ om. X. — απηγγιλεν X. 56. — τῷ ante Ἰωνάϑαν om. III. X. 23. 44. al. — οἱ ante υἱοὶ om. III. X. 44. al. — ιαμβρι X. — ναβαϑ 19. 71.; ναβατ 55. 64. 93.; γαβαδαν X. — μεγαλων μεγιστανων III. X. 19. 23. 55. al.; vulgo μεγιστ. μεγ. — τῶν ante Χαναὰν delevi, deest in III. X. 19. 23. 44. 55. al. — πομπης 56. 93. — 38. του αιματος Ιωανν. 23. Vet. Lat. — αυτου X. 23. 93. — 39. κ. η αποσκευη (+ αυτων 64.) X. 23. 64. 93. — υπαντησιν X. — αὐτῶν] αυτοις 19. 64. 93. — 40. delevi οἱ περὶ τὸν Ἰωνάϑαν post ἐνέδρου, abest a III. X. 23. 52. 55. al. Vet. Lat. — απεκτινεν X. — σκῦλα] σκευη III. 52. 62. 106. — αυτου X. — 41. ἡ om. III. X. 23. 55. 62. 74. — των μουσ. 64. 93. — 42. εξεδικησεν X. — του αδελφου 64. 93. — αυτου X. — ἕλος] ορος III. 52. 55. al. — 43. Βακχ. οτι επεστρεψεν Ιωναϑαν κ. ηλϑεν εως τ. κρηπ. του Ιορδ. ο Βακχιδης τη ημ. τ. σαββ. 19. 64. 93. — κρηπινων X. — 44. νῦν] δη X. 62. 19. 64. 93. — ὑπὲρ] περι X. 23. — 45. ἡμῶν post ἐξεναντίας om. X. 23. — και ουκ εστι III. 55. 62. 106. Vet Lat. —

τοῦ ἐκκλῖναι. 46 νῦν οὖν κεκράξατε εἰς οὐρανὸν ὅπως διασωθῆτε
ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν ὑμῶν. 47 καὶ συνῆψεν ὁ πόλεμος· καὶ ἐξέτεινεν
Ἰωνάθαν τὴν χεῖρα αὐτοῦ πατάξαι τὸν Βακχίδην, καὶ ἐξέκλινεν
ἀπ' αὐτοῦ εἰς τὰ ὀπίσω. 48 καὶ ἐνεπήδησεν Ἰωνάθαν καὶ οἱ μετ'
αὐτοῦ εἰς τὸν Ἰορδάνην καὶ διεκολύμβησαν εἰς τὸ πέραν, καὶ οὐ
διέβησαν ἐπ' αὐτοὺς τὸν Ἰορδάνην. 49 καὶ διέπεσον παρὰ Βακχί-
δου τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς χιλίους ἄνδρας. 50 καὶ ἐπέστρεψεν εἰς
Ἱερουσαλήμ, καὶ ᾠκοδόμησε πόλεις ὀχυρὰς ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, τὸ
ὀχύρωμα τὸ ἐν Ἱεριχὼ καὶ τὴν Ἐμμαοὺμ καὶ τὴν Βαιθωρὼν καὶ
τὴν Βαιθὴλ καὶ τὴν Θαμναθὰ Φαραθὼν καὶ τὴν Τεφὼν ἐν τείχε-
σιν ὑψηλοῖς καὶ πύλαις καὶ μοχλοῖς. 51 καὶ ἔθετο φρουρὰν ἐν
αὐτοῖς τοῦ ἐχθραίνειν τῷ Ἰσραήλ. 52 καὶ ὠχύρωσε τὴν πόλιν τὴν
Βαιθσούραν καὶ Γάζαρα καὶ τὴν ἄκραν, καὶ ἔθετο ἐν αὐταῖς δυ-
νάμεις καὶ παραθέσεις βρωμάτων. 53 καὶ ἔλαβε τοὺς υἱοὺς τῶν
ἡγουμένων τῆς χώρας ὅμηρα, καὶ ἔθετο αὐτοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ ἐν
Ἱερουσαλὴμ ἐν φυλακῇ.

54 Καὶ ἐν ἔτει τρίτῳ καὶ πεντηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ μηνὶ τῷ
δευτέρῳ ἐπέταξεν Ἄλκιμος καθαιρεῖν τὸ τεῖχος τῆς αὐλῆς τῶν
ἁγίων τῆς ἐσωτέρας, καὶ καθεῖλε τὰ ἔργα τῶν προφητῶν καὶ
ἐνήρξατο τοῦ καθαιρεῖν. 55 ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐπλήγη Ἄλκιμος
καὶ ἐνεποδίσθη τὰ ἔργα αὐτοῦ, καὶ ἀπεφράγη τὸ στόμα αὐτοῦ
καὶ παρελύθη, καὶ οὐκ ἠδύνατο ἔτι λαλῆσαι λόγον καὶ ἐντείλασθαι
περὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ. 56 καὶ ἀπέθανεν Ἄλκιμος ἐν τῷ καιρῷ
ἐκείνῳ μετὰ βασάνου μεγάλης. 57 καὶ εἶδε Βακχίδης ὅτι ἀπέθανεν
Ἄλκιμος, καὶ ἀπέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ ἡσύχασεν ἡ γῆ
Ἰούδα ἔτη δύο.

58 Καὶ ἐβουλεύσαντο πάντες οἱ ἄνομοι λέγοντες· ἰδοὺ Ἰωνάθαν

---

46. εις τον X. 23. 106. Co. — των εχθρων X. 93. — ημων X. 74. 106. Co. — 48. μετ αυτου εις τα οπισω 19. 64. 93. — 49. επεσον δε X. 23. 19. 93. 64. — βαχχιδου X. — εις ανδρας χιλ. 19. 64. 93. — χιλίους] ,γ X. 23. 55. — 50. επεστρεψεν Βακχιδης 64. 93. — ωκοδομησαν III. X. 23. 62. 106. — αμμαους X. — Φαραθ. — τείχεσιν] φασιν X. — Φαραθων III. 23. 55. 62. al.; vulgo Φαραθωνὶ; και Φαρ. Ioseph. Syr. Vet. Lat. — Τεφω 23. 55. 56. al. — πύλαις] θυροις X. — 51. εθεντο III. 23. 55. al. — εν αυταις X. 23. 55. — εχθραινειν X. — 52. ωχυρωσαν III. 62. 106. — recepi την Βαιθσουραν ex X. 56. 93. 64., Vet. Lat. civitatem Bethsuram; και (την 106.) Βεθσουραν III. 62. 106.; vulgo τὴν ἐν Βαιθσούρᾳ — ante Γάζαρα (Γαζαραν III. 56.) delevi καὶ, deest in III. X. 23. 55. al. — εθεντο III. — 53. ελαβε ο Βακχιδης 64. 93.; ελαβον — εθεντο III.

54. τω μηνι X. 23. 93. — Αλκιμος ο και Ιακειμος 19. 64. 94., ut et vs. 55—57. — 55. και επληγη X. — ηδυνατο III. X.; vulgo εδυνατο — 56. μεγαλου X. 106. — 57. επεστρεψεν X. 19. 44. al.

καὶ οἱ παρ' αὐτοῦ ἐν ἡσυχίᾳ κατοικοῦσι πεποιϑότες· νῦν οὖν
ἄξομεν τὸν Βακχίδην, καὶ συλλήψεται αὐτοὺς πάντας ἐν νυκτὶ
μιᾷ. 59 καὶ πορευϑέντες συνεβουλεύσαντο αὐτῷ. 60 καὶ ἀπῆρε
τοῦ ἐλϑεῖν μετὰ δυνάμεως πολλῆς, καὶ ἀπέστειλεν ἐπιστολὰς
λάϑρα πᾶσι τοῖς συμμάχοις αὐτοῦ τοῖς ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ὅπως συλ-
λάβωσι τὸν Ἰωνάϑαν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἠδύναντο, ὅτι
ἐγνώσϑη αὐτοῖς ἡ βουλὴ αὐτῶν. 61 καὶ συνελάβοντο ἀπὸ τῶν
ἀνδρῶν τῆς χώρας τῶν ἀρχηγῶν τῆς κακίας εἰς πεντήκοντα ἄν-
δρας καὶ ἀπέκτειναν αὐτούς. 62 καὶ ἐξεχώρησεν Ἰωνάϑαν καὶ
Σίμων καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ εἰς Βαιϑβασὶ τὴν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ
ᾠκοδόμησε τὰ καϑῃρημένα αὐτῆς καὶ ἐστερέωσαν αὐτήν. 63 καὶ
ἔγνω Βακχίδης καὶ συνήγαγε πᾶν τὸ πλῆϑος αὐτοῦ, καὶ τοῖς ἐκ
τῆς Ἰουδαίας παρήγγειλε. 64 καὶ ἐλϑὼν παρενέβαλεν ἐπὶ Βαιϑβασὶ
καὶ ἐπολέμησεν αὐτὴν ἡμέρας πολλάς, καὶ ἐποίησε μηχανάς.
65 καὶ ἀπέλιπεν Ἰωνάϑαν Σίμωνα τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει
καὶ ἐξῆλϑεν εἰς τὴν χώραν, καὶ ἦλϑεν ἐν ἀριϑμῷ. 66 καὶ ἐπά-
ταξεν Ὀδομηρὰ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ καὶ τοὺς υἱοὺς Φασιρὼν
ἐν τῷ σκηνώματι αὐτῶν, καὶ ἐξήρξατο τύπτειν καὶ ἀναβαίνειν ἐν
ταῖς δυνάμεσι. 67 καὶ Σίμων καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἐξῆλϑον ἐκ τῆς
πόλεως καὶ ἐνεπύρισαν τὰς μηχανάς, 68 καὶ ἐπολέμησαν πρὸς τὸν
Βακχίδην· καὶ συνετρίβη ὑπ' αὐτῶν καὶ ἔϑλιβον αὐτὸν σφόδρα,
ὅτι ἦν ἡ βουλὴ αὐτοῦ καὶ ἡ ἔφοδος αὐτοῦ κενή. 69 καὶ ὠργίσϑη
ϑυμῷ τοῖς ἀνδράσι τοῖς ἀνόμοις τοῖς συμβουλεύσασιν αὐτῷ ἐλϑεῖν
εἰς τὴν χώραν, καὶ ἀπέκτειναν ἐξ αὐτῶν πολλούς, καὶ ἐβουλεύσατο
τοῦ ἀπελϑεῖν εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ. 70 καὶ ἐπέγνω Ἰωνάϑαν, καὶ

---

58. καὶ ante οἱ om. X. — ἄξομεν] αναξον X., corrige αναξομεν quod est in 23.; αγαγωμεν 19. 64. 93. — τὸν om. 64. 93. — συλλημψεται III. X. — πάντας om. 19. 64. Vet. Lat. c. G. — 60. απηρε Βακχιδης — απεστειλεν Βακχιδης 64. 93. — λαϑρα επιστολας X. 23. — συλλαβουσιν X. — ηδυναντο X. III.; vulgo εδ. — αὐτοῖς] τω Ιωναϑαν 19. 64. 93.; αὐτοῖς om. X. Vet. Lat. c. G. — αυτου X. — 61. συνελαβον (συνεβαλον X.) III. 23. 55. 62. 106., + οι περι τον Ιωναϑαν 64. 93. — εἰς πεντ. ἄνδρας om. X. Vet. Lat. c. G. — απεκτινεν X. III. — 62. εξεχωρησεν απ αυτων X.; ανεχωρησεν 19. 64. 93. — βαιϑβαισσει X., ut et vs. 64. — καϑειρημενα X. — εστερεωσεν III. 23. 44. al. — 63. τοι εκ X. — 64. εξελϑων 19. 93. — 65. ἦλϑεν pro ἐξῆλϑεν recepi ex III. X. 23. 44. 55. al. — 66. recepi Οδομηρα ex III. X. 23. 44. 52. al.; vulgo Ὀδοααῤῥὴν, Vet. Lat. Odaren, Syr. [illegible] — φασειρων X. 93. — κ. ηρξαντο (23. 64. 93.) τ. κ. ανεβαινον X. — ταῖς ante δυνάμεσι addidi ex III. X. 23. 44. 55. al. — 68. επολεμησαν III. X.; vulgo επολεμησε — βαχχιδην X. — 69. ωργισϑησαν III. X. 56. al Vet. Lat. c. G. — απεκτεινεν 19. 64., 23. ex corr., Syr. Vet. Lat. — εβουλευσαντο X. 56. 106. Vet. Lat. c. G. — 70. εγνω 19. 93. 55. 71. —

ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν πρέσβεις τοῦ συνϑέσϑαι πρὸς αὐτὸν εἰρήνην
καὶ ἀποδοῦναι αὐτοῖς τὴν αἰχμαλωσίαν. [71]καὶ ἀπεδέξατο καὶ
ἐποίησε κατὰ τοὺς λόγους αὐτοῦ, καὶ ὤμοσεν αὐτῷ μὴ ἐκζητῆσαι
αὐτῷ κακὸν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ. [72]καὶ ἀπέδωκεν
αὐτῷ τὴν αἰχμαλωσίαν ἣν ᾐχμαλώτευσε τὸ πρότερον ἐκ γῆς Ἰούδα,
καὶ ἀποστρέψας ἀπῆλϑεν εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ, καὶ οὐ προσέϑετο
ἔτι ἐλϑεῖν εἰς τὰ ὅρια αὐτῶν. [73]καὶ κατέπαυσε ῥομφαία ἐξ
Ἰσραὴλ, καὶ ᾤκησεν Ἰωνάϑαν ἐν Μαχμάς· καὶ ἤρξατο Ἰωνάϑαν
κρίνειν τὸν λαὸν, καὶ ἠφάνισε τοὺς ἀσεβεῖς ἐξ Ἰσραήλ.

X. Καὶ ἐν ἔτει ἑξηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἀνέβη Ἀλέξανδρος
ὁ τοῦ Ἀντιόχου ὁ Ἐπιφανὴς καὶ κατελάβετο Πτολεμαΐδα, καὶ
ἐπεδέξαντο αὐτὸν καὶ ἐβασίλευσεν ἐκεῖ. [2]καὶ ἤκουσε Δημήτριος
ὁ βασιλεὺς, καὶ συνήγαγε δυνάμεις πολλὰς σφόδρα καὶ ἐξῆλϑεν εἰς
συνάντησιν αὐτῷ εἰς πόλεμον. [3]καὶ ἀπέστειλε Δημήτριος πρὸς
Ἰωνάϑαν ἐπιστολὰς λόγοις εἰρηνικοῖς ὥστε μεγαλῦναι αὐτόν. [4]εἶπε
γάρ· προφϑάσωμεν τοῦ εἰρήνην ϑεῖναι μετ᾿ αὐτοῦ πρὶν ἢ ϑεῖναι
αὐτὸν μετὰ Ἀλεξάνδρου καϑ᾿ ἡμῶν· [5]μνησϑήσεται γὰρ πάντων
τῶν κακῶν ὧν συνετελέσαμεν πρὸς αὐτὸν καὶ εἰς τοὺς ἀδελφοὺς
αὐτοῦ καὶ εἰς τὸ ἔϑνος αὐτοῦ. [6]καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἐξουσίαν συν-
αγαγεῖν δυνάμεις καὶ κατασκευάζειν ὅπλα καὶ εἶναι αὐτὸν σύμ-
μαχον αὐτοῦ, καὶ τὰ ὅμηρα τὰ ἐν τῇ ἄκρᾳ εἶπε παραδοῦναι
αὐτῷ. [7]καὶ ἦλϑεν Ἰωνάϑαν εἰς Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἀνέγνω τὰς
ἐπιστολὰς εἰς τὰ ὦτα παντὸς τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἐκ τῆς ἄκρας.
[8]καὶ ἐφοβήϑησαν φόβον μέγαν ὅτε ἤκουσαν ὅτι ἔδωκεν αὐτῷ ὁ
βασιλεὺς ἐξουσίαν συναγαγεῖν δυνάμεις. [9]καὶ παρέδωκαν οἱ ἐκ
τῆς ἄκρας Ἰωνάϑαν τὰ ὅμηρα, καὶ ἀπέδωκεν αὐτοὺς τοῖς γονεῦ-
σιν αὐτῶν. [10]καὶ ᾤκησεν Ἰωνάϑαν ἐν Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἤρξατο
οἰκοδομεῖν καὶ καινίζειν τὴν πόλιν. [11]καὶ εἶπε πρὸς τοὺς ποιοῦν-
τας τὰ ἔργα οἰκοδομεῖν τὰ τείχη καὶ τὸ ὄρος Σιὼν κυκλόϑεν ἐκ
λίϑων τετραγώνων εἰς ὀχύρωσιν· καὶ ἐποίησαν οὕτως. [12]καὶ ἔφυ-
γον οἱ ἀλλογενεῖς οἱ ὄντες ἐν τοῖς ὀχυρώμασιν οἷς ᾠκοδόμησε

απεστιλαν X. — προς αυτους πρεσβ. X. 93. — 71. επεδεξατο X., + Βαχχι-δης 19. 93. 64. — λογους αυτω X. — ωμοσαν X. 106. Vet. Lat. c. G. — 72. απεδωκαν X. Vet. Lat. c. G. — ἐλϑεῖν εἰς] ιδειν 19. 64. 93. — 73. κ. ωκοδομησεν — (εν om. 19.) — τον Ισραηλ κ. αφανιζειν 19. 93.

X. 3. επιστ. πρ. Ιων. 19. 93. — μεγαλυνϑηναι X. — 4. γαρ ο Δημητριος 64. 93. — ϑειναι ειρηνην 19. 64. 93. — 5. εις αυτον 19. 93. 74. — αὐτοῦ post ἔϑνος om. X. 23. — 8. δυναμιν X. 23. — 9. εδωκεν (19.) αυτους τ. γ. αυτου X. — 11. ειπε Ιωναϑαν 64. 93. — τὸ om. X. — τετραποδων X. 23. 52. al. — εποιησεν X. Vet. Lat. c. G. — 12. οικοδομησεν X. —

Βακχίδης. [13]καὶ κατέλιπεν ἕκαστος τὸν τόπον αὐτοῦ καὶ ἀπῆλθεν
εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ, [14]πλὴν ἐν Βαιθσούροις ὑπελείφθησάν τινες
τῶν καταλιπόντων τὸν νόμον καὶ τὰ προςτάγματα, ἦν γὰρ αὐτοῖς
φυγαδευτήριον. [15]καὶ ἤκουσεν Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς τὰς ἐπαγ-
γελίας ὅσας ἀπέστειλε Δημήτριος τῷ Ἰωνάθαν, καὶ διηγήσαντο
αὐτῷ τοὺς πολέμους καὶ τὰς ἀνδραγαθίας ἃς ἐποίησεν αὐτὸς καὶ
οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ τοὺς κόπους οὓς ἔσχον, [16]καὶ εἶπε· μὴ
εὑρήσομεν ἄνδρα τοιοῦτον ἕνα; καὶ νῦν ποιήσομεν αὐτὸν φίλον καὶ
σύμμαχον ἡμῶν. [17]καὶ ἔγραψεν ἐπιστολὰς καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ
κατὰ τοὺς λόγους τούτους λέγων·

[18]Βασιλεὺς Ἀλέξανδρος τῷ ἀδελφῷ Ἰωνάθαν χαίρειν. [19]Ἀκη-
κόαμεν περὶ σοῦ ὅτι ἀνὴρ δυνατὸς ἰσχύϊ καὶ ἐπιτήδειος εἶ τοῦ
εἶναι ἡμῖν φίλος. [20]καὶ νῦν καθεστάκαμέν σε σήμερον ἀρχιερέα
τοῦ ἔθνους σου καὶ φίλον βασιλέως καλεῖσθαι, καὶ ἀπέστειλεν
αὐτῷ πορφύραν καὶ στέφανον χρυσοῦν, καὶ φρονεῖν τὰ ἡμῶν καὶ
συντηρεῖν φιλίαν πρὸς ἡμᾶς.

[21]Καὶ ἐνεδύσατο Ἰωνάθαν τὴν ἁγίαν στολὴν τῷ ἑβδόμῳ μηνὶ
ἔτους ἑξηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ ἐν ἑορτῇ σκηνοπηγίας, καὶ συνή-
γαγε δυνάμεις καὶ κατεσκεύασεν ὅπλα πολλά.

[22]Καὶ ἤκουσε Δημήτριος τοὺς λόγους τούτους, καὶ ἐλυπήθη
καὶ εἶπε· [23]τί τοῦτο ἐποιήσαμεν ὅτι προέφθακεν ἡμᾶς ὁ Ἀλέξαν-
δρος τοῦ φιλίαν καταθέσθαι τοῖς Ἰουδαίοις εἰς στήριγμα;
[24]γράψω αὐτοῖς κἀγὼ λόγους παρακλήσεως καὶ ὕψους καὶ δομά-
των ὅπως ὦσι σὺν ἐμοὶ εἰς βοήθειαν. [25]καὶ ἀπέστειλεν αὐτοῖς
κατὰ τοὺς λόγους τούτους·

Βασιλεὺς Δημήτριος τῷ ἔθνει τῶν Ἰουδαίων χαίρειν. [26]Ἐπεὶ
συνετηρήσατε τὰς πρὸς ἡμᾶς συνθήκας, καὶ ἐνεμείνατε τῇ φιλίᾳ

---

14. Βαιθσούροις recepi ex III. X. 23. 44. 55. al. Vet. Lat. c. G.; vulgo Βαιθσούρᾳ — αὐτοῖς] εις X. 23. Vet. Lat. c. G. — 15. ὅσας] ας 64. 93. 55. 74. — διηγησατο X. 55. — κ. τανδραγαθιας X. — οὓς ἔσχον om. X.; εσχοσαν III. al. — ποιησομεν (ποιησωμεν 93. III. 44.) νυν 19. 64. 93. — φιλον αυτον 64. 93. 106. — συνμαχον X. — 17. κ. απεστ. αυτω om. 19. 64. 93. — αὐτῷ] αυτου X.

18. Αλ. αδελφω τω X. — 19. εἶ legitur ante δυνατὸς in 19. 64. 93. — εἶ τοῦ om. X. — ημων φιλος III. X. 23. al. — 20. κατεσταкαμεν X. — κεισθαι σε X.; σε habent etiam 23. 93. — χρυσουν λεγων κ. φρονει τ. η. κ. συντηρει φιλιας 19. 64. 93.; φιλιας praebent etiam X. Vet. Lat.

23. εποιησας X. — προεφθασεν X. 23. — ὁ om. X. 44. al. — κατα-θέσθαι] καταλαβεσθαι III. X. 19. al. Vet. Lat. — 24. καγω αυτοις III. 23. 64. 93. — δοματος X. — ωσι μοι 19. 64. 93.

25. επεστιλεν X.

26. τὰς πρὸς ἡμᾶς] ταπροστασσμας X. — ἐνεμείνατε] ενετιλατο X. —

ἡμῶν καὶ οὐ προςεχωρήσατε τοῖς ἐχθροῖς ἡμῶν, ἠκούσαμεν καὶ
ἐχάρημεν. 27 καὶ νῦν ἐμμείνατε ἔτι τοῦ συντηρῆσαι πρὸς ἡμᾶς
πίστιν, καὶ ἀνταποδώσομεν ὑμῖν ἀγαθὰ ἀνθ' ὧν ποιεῖτε μεθ' ἡμῶν.
28 καὶ ἀφήσομεν ὑμῖν ἀφέματα πολλά, καὶ δώσομεν ὑμῖν δόματα.
29 καὶ νῦν ἀπολύω ὑμᾶς καὶ ἀφίημι πάντας τοὺς Ἰουδαίους ἀπὸ
τῶν φόρων καὶ τῆς τιμῆς τοῦ ἁλὸς καὶ ἀπὸ τῶν στεφάνων, 30 καὶ
ἀντὶ τοῦ τρίτου τῆς σπορᾶς καὶ ἀντὶ τοῦ ἡμίσους τοῦ καρποῦ τοῦ
ξυλίνου τοῦ ἐπιβάλλοντός μοι λαβεῖν, ἀφίημι ἀπὸ τῆς σήμερον καὶ
ἐπέκεινα τοῦ λαβεῖν ἀπὸ τῆς γῆς Ἰούδα καὶ ἀπὸ τῶν τριῶν νομῶν
τῶν προςτιθεμένων αὐτῇ ἀπὸ τῆς Σαμαρείτιδος καὶ Γαλιλαίας,
καὶ ἀπὸ τῆς σήμερον ἡμέρας καὶ εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον. 31 καὶ
Ἱερουσαλὴμ ἤτω ἁγία καὶ ἀφειμένη καὶ τὰ ὅρια αὐτῆς, αἱ δεκά-
ται καὶ τὰ τέλη. 32 ἀφίημι καὶ τὴν ἐξουσίαν τῆς ἄκρας τῆς ἐν
Ἱερουσαλὴμ, καὶ δίδωμι τῷ ἀρχιερεῖ ὅπως ἂν καταστήσῃ ἐν αὐτῇ
ἄνδρας οὓς ἂν ἐκλέξηται αὐτὸς τοῦ φυλάσσειν αὐτήν. 33 καὶ πᾶ-
σαν ψυχὴν Ἰουδαίων τὴν αἰχμαλωτισθεῖσαν ἀπὸ γῆς Ἰούδα εἰς
πᾶσαν βασιλείαν μου ἀφίημι ἐλευθέραν δωρεάν· καὶ πάντες ἀφιέ-
τωσαν τοὺς φόρους καὶ τῶν κτηνῶν αὐτῶν. 34 καὶ πᾶσαι αἱ ἑορ-
ταὶ καὶ τὰ σάββατα καὶ νουμηνίαι καὶ ἡμέραι ἀποδεδειγμέναι,
καὶ τρεῖς ἡμέραι πρὸ ἑορτῆς καὶ τρεῖς ἡμέραι μετὰ ἑορτὴν ἔστω-
σαν πᾶσαι αἱ ἡμέραι ἀτελείας καὶ ἀφέσεως πᾶσι τοῖς Ἰουδαίοις
τοῖς οὖσιν ἐν τῇ βασιλείᾳ μου. 35 καὶ οὐχ ἕξει ἐξουσίαν οὐδεὶς
πράσσειν καὶ παρενοχλεῖν τινα αὐτῶν περὶ παντὸς πράγματος.
36 καὶ προγραφήτωσαν τῶν Ἰουδαίων εἰς τὰς δυνάμεις τοῦ βασι-
λέως εἰς τριάκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν, καὶ δοθήσεται αὐτοῖς ξένια
ὡς καθήκει πάσαις ταῖς δυνάμεσι τοῦ βασιλέως. 37 καὶ κατασταθήσεται ἐξ αὐτῶν ἐν τοῖς ὀχυρώμασι τοῦ βασιλέως τοῖς μεγάλοις,
καὶ ἐκ τούτων κατασταθήσεται ἐπὶ χρειῶν τῆς βασιλείας τῶν

27. καὶ ante νῦν om. X. — ενμινατε X. — ἔτι τοῦ] ετι X.; επι του (τω 64.) 19. 64. 93. 55. 62. — συντηρησαι τι X. — 29. απο της τιμης τ. στεφ. 55. — 30. απο γης X. 62. 93. — καὶ ante ἀπὸ τῆς om. III. X. 23. 106. 64. 93. Vet. Lat. — αἰῶνα] απαντα III. X. 19. 23. al. Vet. Lat. — 31. ἤτω] εστω X. 19. 64. 93. — και τας δεκατας 19. 64. 93. — 32. ἄκρας τῆς] σαρρας την X. — καὶ ante δίδωμι om. X. 64. 93. 62. 106. Vet. Lat. c. G. — αυτος εκλεξηται X. 64. Vet. Lat. — 33. φορους αυτων 64. 93. — 34. εορται αυτης 64. 93. — νουμηνια X. — κ. αι ημεραι 64. 93. 62. — αι αποδεδ. X. 64. — ἡμέραι ante μετὰ om. X. — μετα την εορτην 19. 64. 93. — εστωσαν π. αι ημ. εστωσαν ατελις X. — εν παση τη X. 106. — 35. ουκ εχει X. 23. 44. 62. — περι τινος X. — 37. καὶ κατασταθήσεται — βασιλέως om. X. Vet. Lat. c. G. — ἐκ τούτων κατασταθήσεται] κριται κατασταθησονται X. —

οὐσῶν εἰς πίστιν· καὶ οἱ ἐπ' αὐτῶν καὶ οἱ ἄρχοντες ἔστωσαν ἐξ
αὐτῶν καὶ πορευέσθωσαν τοῖς νόμοις αὐτῶν, καθὰ καὶ προςέταξεν
ὁ βασιλεὺς ἐν γῇ Ἰούδα. 38 καὶ τοὺς τρεῖς νομοὺς τοὺς προς-
τεθέντας τῇ Ἰουδαίᾳ ἀπὸ τῆς χώρας Σαμαρείας προςτεθήτω τῇ
Ἰουδαίᾳ πρὸς τὸ λογισθῆναι τοῦ γενέσθαι ὑφ' ἕνα, τοῦ μὴ ὑπα-
κοῦσαι ἄλλης ἐξουσίας ἀλλ' ἢ τοῦ ἀρχιερέως. 39 Πτολεμαΐδα καὶ
τὴν προςκυροῦσαν αὐτῇ δέδωκα δόμα τοῖς ἁγίοις τοῖς ἐν Ἱερουσα-
λὴμ εἰς τὴν προςκαθήκουσαν δαπάνην τοῖς ἁγίοις. 40 κἀγὼ δίδωμι
κατ' ἐνιαυτὸν δεκαπέντε χιλιάδας σίκλων ἀργυρίου ἀπὸ τῶν λόγων
τοῦ βασιλέως ἀπὸ τῶν τόπων τῶν ἀνηκόντων. 41 καὶ πᾶν τὸ
πλεονάζον ὃ οὐκ ἀπεδίδοσαν οἱ ἀπὸ τῶν χρειῶν ὡς ἐν τοῖς πρώτοις
ἔτεσιν, ἀπὸ τοῦ νῦν δώσουσιν εἰς τὰ ἔργα τοῦ οἴκου· 42 καὶ ἐπὶ
τούτοις πεντακιςχιλίους σίκλους ἀργυρίου οὓς ἐλάμβανον ἀπὸ τῶν
χρειῶν τοῦ ἁγίου ἀπὸ τοῦ λόγου κατ' ἐνιαυτὸν, καὶ ταῦτα ἀφίεται
διὰ τὸ ἀνήκειν αὐτὰ τοῖς ἱερεῦσι τοῖς λειτουργοῦσι. 43 καὶ ὅσοι
ἐὰν φύγωσιν εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ ἐν πᾶσι τοῖς
ὁρίοις αὐτοῦ, ὀφείλων βασιλικὰ καὶ πᾶν πρᾶγμα ἀπολελύσθωσαν
καὶ πάντα ὅσα ἐστὶν αὐτοῖς ἐν τῇ βασιλείᾳ μου. 44 καὶ τοῦ
οἰκοδομηθῆναι καὶ τοῦ ἐπικαινισθῆναι τὰ ἔργα τῶν ἁγίων, καὶ
ἡ δαπάνη δοθήσεται ἐκ τοῦ λόγου τοῦ βασιλέως. 45 καὶ τοῦ
οἰκοδομηθῆναι τὰ τείχη Ἱερουσαλὴμ καὶ ὀχυρῶσαι κυκλόθεν, καὶ
ἡ δαπάνη δοθήσεται ἐκ τοῦ λόγου τοῦ βασιλέως, καὶ τοῦ οἰκοδο-
μηθῆναι τὰ τείχη τὰ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ.
46 Ὡς δὲ ἤκουσεν Ἰωνάθαν καὶ ὁ λαὸς τοὺς λόγους τούτους,
οὐκ ἐπίστευσαν αὐτοῖς οὐδὲ ἐπεδέξαντο, ὅτι ἐπεμνήσθησαν τῆς

ἐξ αὐτῶν] εαυτων X.; εξ αυτων εστωσαν III. 62. 106. — νομιμοις 19. 64. 93. — αὐτῶν καθὰ καὶ] εαυτων καθως X.; καὶ om. etiam 55. Vet. Lat. — 38. Σαμαρειας κ. της Γαλιλαιας 19. 64. 93. Syr. — προςτεθητωσαν 19. 64. 93. — τὸ om. X. — επακουσαι X. — αλλη εξουσια αλλ η τω αρχιερει 19. 64. 93. — 39. Πτολεμ. δε 64. 93. — προςκαθήκουσαν recepi ex 52. 55. al. et III. 44. 106. Ald., qui male προκαθ. scripserunt; καθη-κουσαν X. 23.; vulgo προςήκουσαν — 41. απεδιδουν 19. 64. 93. — οἱ om. III. 44. al. — ἔτεσιν] εθνεσιν X. 19. 64. 93. Vet. Lat. c. G. Syr. — οικου τουτου 19. 64. 93. — 42. οὓς] οσα X. — χρειων ως εν τοις πρωτοις ετεσιν III. 23. 44. al. — αφιται X. — 43. ὀφείλων recepi ex III. X. 62. 74. 106., Vet. Lat. debitor regis; ο οφειλων 23.; vulgo ὀφείλοντες — πάντα] παν πραγμα X. — απολελυσθωσαν etiam post αὐτοῖς legitur in X. — 44. τοῦ ante ἐπικαιν. om. X. 23. 93. — verba κ. ἡ δαπάνη — βασιλέως utpote delenda notavit X., desunt in 64. 93. — 45. οχυρωσαι (ωχυρωσεν X.) αυτην 64. 93. — pro οικοδομηθηναι in fine vs. X. 23. 55. al. praebent οικοδο-μησαι — τὰ ἐν] ιηλμ X.; τὰ om. 23. 55. al.

46. τουτους τους παρα του Δημητριου 64. 93. — επιστευσεν III. X. — επεταξαντο X. — εμνησθησαν X. 23. 71. —

κακίας τῆς μεγάλης ἧς ἐποίησεν ἐν Ἰσραὴλ καὶ ἔθλιψεν αὐτοὺς σφόδρα. 47 καὶ εὐδόκησαν ἐν Ἀλεξάνδρῳ, ὅτι αὐτὸς ἐγένετο αὐτοῖς ἀρχηγὸς λόγων εἰρηνικῶν, καὶ συνεμάχουν αὐτῷ πάσας τὰς ἡμέρας. 48 καὶ συνήγαγεν Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς δυνάμεις μεγάλας καὶ παρενέβαλεν ἐξεναντίας Δημητρίου. 49 καὶ συνῆψαν πόλεμον οἱ δύο βασιλεῖς καὶ ἔφυγεν ἡ παρεμβολὴ Ἀλεξάνδρου, καὶ ἐδίωξεν αὐτὸν ὁ Δημήτριος καὶ ἴσχυσεν ἐπ' αὐτούς. 50 καὶ ἐστερέωσε τὸν πόλεμον σφόδρα ἕως ἔδυ ὁ ἥλιος, καὶ ἔπεσεν ὁ Δημήτριος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.

51 Καὶ ἀπέστειλεν Ἀλέξανδρος πρὸς Πτολεμαῖον βασιλέα Αἰγύπτου πρέσβεις κατὰ τοὺς λόγους τούτους λέγων·

52 Ἐπεὶ ἀνέστρεψα εἰς γῆν βασιλείας μου, καὶ ἐκάθισα ἐπὶ θρόνου πατέρων μου καὶ ἐκράτησα τῆς ἀρχῆς, καὶ συνέτριψα τὸν Δημήτριον καὶ ἐπεκράτησα τῆς χώρας ἡμῶν, 53 καὶ συνῆψα πρὸς αὐτὸν μάχην, καὶ συνετρίβη αὐτὸς καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ ὑφ' ἡμῶν, καὶ ἐκαθίσαμεν ἐπὶ θρόνου βασιλείας αὐτοῦ· 54 καὶ νῦν στήσωμεν πρὸς ἑαυτοὺς φιλίαν, καὶ νῦν δός μοι τὴν θυγατέρα σου εἰς γυναῖκα καὶ ἐπιγαμβρεύσω σοι, καὶ δώσω σοι δόματα καὶ αὐτῇ ἄξιά σου.

55 Καὶ ἀπεκρίθη Πτολεμαῖος ὁ βασιλεὺς λέγων·

Ἀγαθὴ ἡμέρα ἐν ᾗ ἀνέστρεψας εἰς γῆν πατέρων σου καὶ ἐκάθισας ἐπὶ θρόνου βασιλείας αὐτῶν. 56 καὶ νῦν ποιήσω σοι ἃ ἔγραψας, ἀλλ' ἀπάντησον εἰς Πτολεμαΐδα ὅπως ἴδωμεν ἀλλήλους, καὶ ἐπιγαμβρεύσω σοι καθὼς εἴρηκας.

57 Καὶ ἐξῆλθε Πτολεμαῖος ἐξ Αἰγύπτου, αὐτὸς καὶ Κλεοπάτρα ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ, καὶ ἦλθεν εἰς Πτολεμαΐδα ἔτους δευτέρου καὶ ἑξηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ. 58 καὶ ἀπήντησεν αὐτῷ Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεύς, καὶ ἐξέδοτο αὐτῷ Κλεοπάτραν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ,

---

εποιησαν X. 106. Vet. Lat. c. G. — ἔθλιψεν, tribnlaverunt Vet. Lat. c. G. — 48. ο βασ. αλεξ. πασας τας δυναμις — δημητριος X. — μεγαλας και πολλας 19. 93. — 49. recepi Ἀλεξάνδρου ac dein Δημήτριος ex III. X. 44. 71. 74. 93. 106. Co.; vulgo inverso ordine Δημητρίου ac post Ἀλέξανδρος — 50. ο ηλιος εδυ X.

51. Αλεξ. εν τη ημερα εκεινη 19. 93. 64. — της Αιγ. 64. 93.

52. γῆν βασιλείας] την βασιλειαν III. X. 55. 62. 106. 19. 64. 93. Vet. Lat. — ενεκαθισα X. — θρονων X. 19. 62. Co. — επεκρατησεν τ. χ. η. X. — 53. εκαθισα 19. 64. 93., X. ex corr. — 54. στησομεν (93.) προς αυτους X. — νῦν ante δός om. X. 23. 71. 93. 106. Vet. Lat. — εἰς om. 19. 93. 44.

55. εν η ημερα 19. 64. 93. — επεστρεψας X. 23. — σου om. X. — βασ. αυτου X. 93.

57. ἦλθεν εἰς III. X. 19. 23. 55. al. Vet. Lat.; vulgo εἰςῆλθον εἰς — 58 καὶ ante ἀπήντησεν om. X. — ο βασ. Αλ. 19. 64. 93. — εξεδετο III. X. —

καὶ ἐποίησε τὸν γάμον αὐτῆς ἐν Πτολεμαΐδι καθὼς οἱ βασιλεῖς
ἐν δόξῃ μεγάλῃ. 59καὶ ἔγραψεν Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς τῷ
Ἰωνάθαν ἐλθεῖν εἰς συνάντησιν αὐτῷ. 60καὶ ἐπορεύθη μετὰ δόξης
εἰς Πτολεμαΐδα, καὶ ἀπήντησε τοῖς δυσὶ βασιλεῦσι· καὶ ἔδωκεν
αὐτοῖς ἀργύριον καὶ χρυσίον, καὶ τοῖς φίλοις αὐτῶν καὶ δόματα
πολλά, καὶ εὗρε χάριν ἐναντίον αὐτῶν. 61καὶ ἐπισυνήχθησαν πρὸς
αὐτὸν ἄνδρες λοιμοὶ ἐξ Ἰσραὴλ, ἄνδρες παράνομοι ἐντυχεῖν κατ'
αὐτοῦ, καὶ οὐ προςέσχεν αὐτοῖς ὁ βασιλεύς. 62καὶ προςέταξεν ὁ
βασιλεὺς, καὶ ἐξέδυσαν Ἰωνάθαν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ ἐνέδυσαν
αὐτὸν πορφύραν, καὶ ἐποίησαν οὕτως. 63καὶ ἐκάθισεν αὐτὸν ὁ
βασιλεὺς μετ' αὐτοῦ, καὶ εἶπε τοῖς ἄρχουσιν αὐτοῦ· ἐξέλθετε μετ'
αὐτοῦ εἰς μέσον τῆς πόλεως, καὶ κηρύξατε τοῦ μηδένα ἐντυγχάνειν
κατ' αὐτοῦ περὶ μηδενὸς πράγματος, καὶ μηδεὶς αὐτῷ παρενοχλείτω
περὶ παντὸς λόγου. 64καὶ ἐγένετο ὡς ἴδον οἱ ἐντυγχάνοντες τὴν δόξαν
αὐτοῦ καθὼς ἐκήρυξεν καὶ περιβεβλημένον αὐτὸν πορφύραν, καὶ
ἔφυγον πάντες. 65καὶ ἐδόξασεν αὐτὸν ὁ βασιλεύς, καὶ ἔγραψεν
αὐτὸν τῶν πρώτων φίλων, καὶ ἔθετο αὐτὸν στρατηγὸν καὶ μερι-
δάρχην. 66καὶ ἐπέστρεψεν Ἰωνάθαν εἰς Ἱερουσαλὴμ μετ' εἰρήνης
καὶ εὐφροσύνης.

67Καὶ ἐν ἔτει πέμπτῳ καὶ ἑξηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἦλθε
Δημήτριος υἱὸς Δημητρίου ἐκ Κρήτης εἰς τὴν γῆν τῶν πατέρων
αὐτοῦ. 68καὶ ἤκουσεν Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς καὶ ἐλυπήθη σφόδρα,
καὶ ἀπέστρεψεν εἰς Ἀντιόχειαν. 69καὶ κατέστησε Δημήτριος
Ἀπολλώνιον τὸν ὄντα ἐπὶ Κοίλης Συρίας, καὶ συνήγαγε δύναμιν
μεγάλην καὶ παρενέβαλεν ἐν Ἰαμνείᾳ· καὶ ἀπέστειλε πρὸς Ἰωνά-
θαν τὸν ἀρχιερέα λέγων·

70Σὺ μονώτατος ἐπαίρῃ ἐφ' ἡμᾶς, ἐγὼ δὲ ἐγενήθην εἰς κα-
ταγέλωτα καὶ εἰς ὀνειδισμὸν διὰ σέ· καὶ διὰ τί σὺ ἐξουσιάζῃ ἐφ'

59. τῷ Ἰωνάθαν] ιωναθη III. 74. Co., Vet. Lat. Ionathae; ιωναθα X.; τῷ om. 55. 62. 71. 106. — 60. επορευθη Ιωναθαν 19. 64. 93. — καὶ ante δόματα om. 62. Vet. Lat. c. G. — ενωπιον αυτων X. — 61. πρὸς] επ III. 44. 55. 62. 74. Co., Vet. Lat. adversus — παρανομοι] ανομοι X. — κατα τον Ιωναθαν 64. 93. 19. — 62. τον Ιων. 64. 93. — κ. οτε εποιησαν ουτως εκαθισεν 19. 64. 93. — 63. κ. εκαθισαν α. οι βασιλεις μετ αυτων κ. ειπαν τ. αρχ. εξελθαται X. — ειπε ο βασιλευς 64. 93. — εξελθατε III. 23. al. — 64. ειδον III. X. 44. 71. 74. Co. Ald. — εντυγχ. κατα Ιωναθαν 19. 64. 93. — εκηρυξεν III. X. 23. 62. Vet. Lat. c. G., + εμπροσθεν αυτου κηρυξ 19. 64. 93.; vulgo ἐκήρυξαν — πορφύραν] σινδονα III. — καὶ ante ἔφ. om. 64. 93. 23. 71. — 65. εδοξ. τον Ιωναθαν 19. 64. 93. — μεριδαρχον 64. 93. — 66. εἰς Ἱερ. om. X.

67. ἐν ἔτει πέμπτῳ] ε̄ ετι X. — ο (ος X.) υιος III. 74. 106. Co. — 68. υπεστρεψεν X. — αντιοχιαν III. X. — 69. παρενεβαλον X. — επι ιαμνιαν X. 23. 106.

70. εγενομην 19. 64. 93. — γελωτα 19. 64. — σὺ om. III. 44. al. —

ἡμᾶς ἐν τοῖς ὄρεσι; 71 νῦν οὖν εἰ πέποιθας ἐπὶ ταῖς δυνάμεσί σου,
κατάβηθι πρὸς ἡμᾶς εἰς τὸ πεδίον καὶ συγκριθῶμεν ἑαυτοῖς ἐκεῖ,
ὅτι μετ' ἐμοῦ ἐστι δύναμις τῶν πόλεων. 72 ἐρώτησον καὶ μάθε
τίς εἰμι καὶ οἱ λοιποὶ οἱ βοηθοῦντες ἡμῖν, καὶ λέγουσιν· οὐκ ἔστιν
ὑμῖν στάσις ποδὸς κατὰ πρόσωπον ἡμῶν, ὅτι δὶς ἐτροπώθησαν οἱ
πατέρες σου ἐν τῇ γῇ αὐτῶν. 73 καὶ νῦν οὐ δυνήσῃ ὑποστῆναι
τὴν ἵππον καὶ δύναμιν τοιαύτην ἐν τῷ πεδίῳ, ὅπου οὐκ ἔστι λίθος
οὐδὲ κόχλαξ οὐδὲ τόπος τοῦ φυγεῖν.
74 Ὡς δὲ ἤκουσεν Ἰωνάθαν τῶν λόγων Ἀπολλωνίου, ἐκινήθη
τῇ διανοίᾳ, καὶ ἐπέλεξε δέκα χιλιάδας ἀνδρῶν καὶ ἐξῆλθεν ἐξ
Ἱερουσαλὴμ, καὶ συνήντησεν αὐτῷ Σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐπὶ
βοήθειαν αὐτοῦ. 75 καὶ παρενέβαλεν ἐπὶ Ἰόππην, καὶ ἀπέκλεισαν
αὐτὸν οἱ ἐκ τῆς πόλεως, ὅτι φρουρὰ Ἀπολλωνίου ἐν Ἰόππῃ, καὶ
ἐπολέμησαν αὐτήν. 76 καὶ φοβηθέντες ἤνοιξαν οἱ ἐκ τῆς πόλεως,
καὶ ἐκυρίευσεν Ἰωνάθαν Ἰόππης. 77 καὶ ἤκουσεν Ἀπολλώνιος, καὶ
παρενέβαλε τρισχιλίαν ἵππον καὶ δύναμιν πολλὴν, καὶ ἐπορεύθη εἰς
Ἄζωτον ὡς διοδεύων καὶ ἅμα προῆγεν εἰς τὸ πεδίον, διὰ τὸ ἔχειν
αὐτὸν πλῆθος ἵππου καὶ πεποιθέναι ἐπ' αὐτῇ. 78 καὶ κατεδίωξεν
ὀπίσω αὐτοῦ εἰς Ἄζωτον, καὶ συνῆψαν αἱ παρεμβολαὶ εἰς πόλεμον.
79 καὶ ἀπέλιπεν Ἀπολλώνιος χιλίαν ἵππον κρυπτῶς κατόπισθεν αὐ-
τῶν. 80 καὶ ἔγνω Ἰωνάθαν ὅτι ἐστὶν ἔνεδρον κατόπισθεν αὐ-
τοῦ, καὶ ἐκύκλωσαν αὐτοῦ τὴν παρεμβολὴν, καὶ ἐξετίναξαν τὰς
σχίζας εἰς τὸν λαὸν ἐκ πρωΐθεν ἕως δείλης· 81 ὁ δὲ λαὸς εἱστήκει
καθὼς ἐπέταξεν Ἰωνάθαν, καὶ ἐκοπίασαν οἱ ἵπποι αὐτῶν. 82 καὶ
εἵλκυσε Σίμων τὴν δύναμιν αὐτοῦ καὶ συνῆψε πρὸς τὴν φάλαγγα,

71. εἰ πέποιθας] επιπεποιθας X. — συνκριθ. X. — μετ' ἐμοῦ] ουκ X. — πόλεων] πολεμων 64. Vet. Lat. — 72. κ. λεγοντες 19. 64. 93. — εστιν ημιν III. X. 106. Vet. Lat. c. G. — ποδος om. X. — οτι δι X. — 73. καὶ ante δύναμιν om. X.

74. εις ιερ. X. — βοηθιαν αυτω X. — 75. παρενεβαλεν Ιωναθαν 64. 93. — αὐτὸν] αυτην X. Vet. Lat. c. G. — οἱ ante ἐκ recepi ex III. X. 55. 62. 64. 93. 106. Vet. Lat. c. G. Syr.; vulgo om. — ην εν 64. 93. — φρουραν απ. εν ιοππη ευρον X. — 76. ηνυξαν — εκυριευσαν X. — 77. παρενέβαλε] παρελαβε 93.; Syr. duxit, Vet. Lat. admovit, c. G. amovit — επ αυτην III. 23. 55. al. — 78. delevi Ἰωνάθαν post κατεδίωξεν, abest a III. X. 23. 44. 55. al. Vet. Lat. c. G. — αυτου εις πολεμον εις X. 23. — παρεμβολαι οπισω αυτου εις III. X. 23. al. — 79. κρυπτῶς III. X. 23. 44. al.; vulgo ἐν κρυπτῷ — 80. αυτων τας σχιζ. 19. 93. 64. — ναον X. — ἐκ] απο 19. 64. 93. 106. — recepi δείλης ex III. X. 19. 23. 44. al.; vulgo ἑσπέρας — 82. συνηψαν X. 106. — φάλαγγα scripsi III. et Vet. Lat. secutus; vulgo φάραγγα. pergunt 19. 64. 93. ita: εν πολεμω ο δε λαος και η ιππος εξελυθη — ὑπ'] απ III. 55. 62. al. — εφυγαν III. X. —

ἡ γὰρ ἵππος ἐξελύϑη, καὶ συνετρίβησαν ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἔφυγον.
83 καὶ ἡ ἵππος ἐσκορπίσϑη ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ ἔφυγον εἰς Ἄζωτον
καὶ εἰςῆλϑον εἰς Βηϑδαγὼν τὸ εἰδωλεῖον αὐτῶν τοῦ σωϑῆναι.
84 καὶ ἐνεπύρισεν Ἰωνάϑαν τὴν Ἄζωτον καὶ τὰς πόλεις τὰς κύκλῳ
αὐτῆς, καὶ ἔλαβε τὰ σκῦλα αὐτῶν, καὶ τὸ ἱερὸν Δαγὼν καὶ τοὺς
συμφυγόντας εἰς αὐτὸ ἐνεπύρισε πυρί. 85 καὶ ἐγένοντο οἱ πεπτω-
κότες μαχαίρᾳ σὺν τοῖς ἐμπυρισϑεῖσιν εἰς ἄνδρας ὀκτακιςχιλίους.
86 καὶ ἀπῆρεν ἐκεῖϑεν Ἰωνάϑαν καὶ παρενέβαλεν ἐπὶ Ἀσκάλωνα,
καὶ ἐξῆλϑον οἱ ἐκ τῆς πόλεως εἰς συνάντησιν αὐτῷ ἐν δόξῃ με-
γάλῃ. 87 καὶ ἐπέστρεψεν Ἰωνάϑαν εἰς Ἱερουσαλὴμ σὺν τοῖς παρ'
αὐτοῦ, ἔχοντες σκῦλα πολλά. 88 καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν Ἀλέξαν-
δρος ὁ βασιλεὺς τοὺς λόγους τούτους, καὶ προςέϑετο δοξάσαι τὸν
Ἰωνάϑαν. 89 καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ πόρπην χρυσῆν, ὡς ἔϑος ἐστὶ
δίδοσϑαι τοῖς συγγενέσι τῶν βασιλέων, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὴν
Ἀκκαρὼν καὶ πάντα τὰ ὅρια αὐτῆς εἰς κληροδοσίαν.

XI. Καὶ ὁ βασιλεὺς Αἰγύπτου ἤϑροισε δυνάμεις πολλὰς ὡς
ἡ ἄμμος ἡ παρὰ τὸ χεῖλος τῆς ϑαλάσσης καὶ πλοῖα πολλά, καὶ
ἐζήτησε κατακρατῆσαι τῆς βασιλείας Ἀλεξάνδρου δόλῳ καὶ προς-
ϑεῖναι αὐτὴν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ. 2 καὶ ἐξῆλϑεν εἰς Συρίαν λόγοις
εἰρηνικοῖς, καὶ ἤνοιγον αὐτῷ οἱ ἀπὸ τῶν πόλεων καὶ συνήντων
αὐτῷ, ὅτι ἐντολὴ ἦν Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως συναντᾶν αὐτῷ
διὰ τὸ πενϑερὸν αὐτοῦ εἶναι. 3 ὡς δὲ εἰςεπορεύετο εἰς τὰς πόλεις
ὁ Πτολεμαῖος, ἀπέτασσε τὰς δυνάμεις φρουρὰν ἐν ἑκάστῃ πόλει.
4 ὡς δὲ ἤγγισεν Ἀζώτου, ἔδειξαν αὐτῷ τὸ ἱερὸν Δαγὼν ἐμπεπυ-
ρισμένον καὶ Ἄζωτον καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς καϑῃρημένα καὶ
τὰ σώματα ἐῤῥιμμένα καὶ τοὺς ἐμπεπυρισμένους οὓς ἐνεπύρισεν ἐν
τῷ πολέμῳ, ἐποίησαν γὰρ ϑημωνίας αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ αὐτοῦ. 5 καὶ

---

83. εφυγεν X. — βοδαγων X. — 84. συμφυγόντας] συνφυτουντουντας X. — 64. 93. 19. inverso ordine: κ. ενεπ. Ιων. το ειδωλειον αυτων, κ. τους φευγοντας εις Βηϑδαγων ενεπυρισε συν αυτω εν πυρι και την Αζ. — αυτης ενεπυρισε — 85. εγενετο X. — 86. ἐκεῖϑεν] ενϑεν X. — ἐπὶ] εις 64. 93. III. 62. — 87. εχοντι X.; εχων 19. 64. 93. — 88. προςεϑετο ετι X. 23., Vet. Lat. adhuc — 89. ακκαρω X. 71.

XI. 1. ὁ om. X. 23. 93. — recepi ἡ ἄμμος ἡ (ἡ om. X.) παρὰ ex III. X. 23. 44. 62. al. Vet. Lat.; vulgo τὴν ἄμμον τὴν περὶ — και κατεκρατησε X. — 2. λεγων λογοις X. — της πολεως X. — κ. συνηντουν X. — π. ειναι αυτον αυτου 64. 93. 19. — 3. ὁ (om. X. 55. 74.) Πτολεμαῖος] Πτολεμαιδος III. 23. al. — απετασσε δυναμεις και 19. 64. 93. — φρουρειν 23. 55. 62. — 4. ηνικα δε 19. 64. 93. — ηγγεισαν X. 62. 74. 106. Vet. Lat. c. G. — Αζωτω 64. 93. 62. — ενπεπυρ. X. — καϑειρημενα X. — τὰ ante σώμ. om. X. — ἐποίησαν γὰρ] και εποιησε 19. 64. 93. — ϑειμωνιας X. —

διηγήσαντο τῷ βασιλεῖ ἃ ἐποίησεν Ἰωνάθαν εἰς τὸ ψογῆσαι αὐ-
τόν· καὶ ἐσίγησεν ὁ βασιλεύς. 6 καὶ συνήντησεν Ἰωνάθαν τῷ βα-
σιλεῖ εἰς Ἰόππην μετὰ δόξης, καὶ ἠσπάσαντο ἀλλήλους καὶ ἐκοι-
μήθησαν ἐκεῖ. 7 καὶ ἐπορεύθη Ἰωνάθαν μετὰ τοῦ βασιλέως ἕως
τοῦ ποταμοῦ τοῦ καλουμένου Ἐλευθέρου, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς
Ἱερουσαλήμ. 8 ὁ δὲ βασιλεὺς Πτολεμαῖος ἐκυρίευσε τῶν πόλεων
τῆς παραλίας ἕως Σελευκείας τῆς παραθαλασσίας, καὶ διελογίζετο
περὶ Ἀλεξάνδρου λογισμοὺς πονηρούς. 9 καὶ ἀπέστειλε πρέσβεις
πρὸς Δημήτριον τὸν βασιλέα λέγων· δεῦρο συνθώμεθα πρὸς ἑαυ-
τοὺς διαθήκην, καὶ δώσω σοι τὴν θυγατέρα μου ἣν ἔχει Ἀλέξαν-
δρος, καὶ βασιλεύσεις τῆς βασιλείας τοῦ πατρός σου. 10 μεταμε-
μέλημαι γὰρ δοὺς αὐτῷ τὴν θυγατέρα μου, ἐζήτησε γὰρ ἀποκτεῖναί
με. 11 καὶ ἐψόγησεν αὐτὸν χάριν τοῦ ἐπιθυμῆσαι αὐτὸν τῆς βα-
σιλείας αὐτοῦ. 12 καὶ ἀφελόμενος αὐτοῦ τὴν θυγατέρα ἔδωκεν
αὐτὴν τῷ Δημητρίῳ, καὶ ἠλλοιώθη τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ ἐφάνη ἡ
ἔχθρα αὐτῶν. 13 καὶ εἰςῆλθε Πτολεμαῖος εἰς Ἀντιόχειαν καὶ
περιέθετο τὸ διάδημα τῆς Ἀσίας, καὶ περιέθετο δύο διαδήματα
περὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, τὸ τῆς Αἰγύπτου καὶ Ἀσίας. 14 Ἀλέξαν-
δρος δὲ ὁ βασιλεὺς ἦν ἐν Κιλικίᾳ κατὰ τοὺς καιροὺς ἐκείνους,
ὅτι ἀπεστάτουν οἱ ἀπὸ τῶν τόπων ἐκείνων. 15 καὶ ἤκουσεν Ἀλέξαν-
δρος, καὶ ἦλθεν ἐπ' αὐτὸν πολέμῳ. καὶ ἐξήγαγε Πτολεμαῖος καὶ
ἀπήντησεν αὐτῷ ἐν χειρὶ ἰσχυρᾷ, καὶ ἐτροπώσατο αὐτόν. 16 καὶ
ἔφυγεν Ἀλέξανδρος εἰς τὴν Ἀραβίαν τοῦ σκεπασθῆναι αὐτὸν ἐκεῖ·
ὁ δὲ βασιλεὺς Πτολεμαῖος ὑψώθη. 17 καὶ ἀφεῖλε Ζαβδιὴλ ὁ Ἄραψ
τὴν κεφαλὴν Ἀλεξάνδρου καὶ ἀπέστειλε τῷ Πτολεμαίῳ. 18 καὶ ὁ
βασιλεὺς Πτολεμαῖος ἀπέθανεν ἐν ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, καὶ οἱ ὄντες ἐν
τοῖς ὀχυρώμασιν αὐτοῦ ἀπώλοντο ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς ὀχυρώμασι. 19 καὶ
ἐβασίλευσε Δημήτριος ἔτους ἑβδόμου καὶ ἑξηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ.

---

5. ψογισαι III. 23. 64. 74. 106.; ψεξαι X., vid. vs. 11. — 8. Πτ. ο βασιλευς X. 106. — παραλιου X. — ελογιζετο 19. 64. 93. — 9. ην ειχεν X. 23. — την βασιλειαν X. 44. — 10. μεταγαρεμε δους X. — ανθ ων εζητησε με αποκτειναι 19. 64. 93. — 11. εψογισεν III. 23. 64. 74. 106.; εψεξεν X. — 12. τῷ om. X. — ηλλοιωθη επι Αλεξανδρον 64. 93. 19.; ηλλ. το προςωπον Αλεξανδρου (του Δημητριου 52. 62., 106. in m. ab al. m. Αλεξανδρου) III. 52. 62. 106.; εδηλωθη τω Αλεξανδρω X. — 13. εξηλθεν X. — verba κ. περιέθετο τὸ διάδ. τ. Ἀσ. recepi ex III. X. 23. 52. 55. 62. al.; vulgo om. — αιγυπτου και (της 23.) ασιας X. 23. Vet. Lat.; vulgo Ἀσίας κ. Αἰγύπτου — 15. ηλθον X. — τὴν δύναμιν post Πτολεμ. delevi, abest a III. X. 23. 52. 55. 62. al. Vet. Lat. c. G. — 16. αὐτὸν om. X. — 17. Ζαβεηλ 64. 93. — 18. ὁ om. X. — ἐν om. X. 71. 74. — οντες αυτου 19. 64. 93. — recepi αὐτοῦ post ὀχυρ. ex III. X. 23. 52. al. Vet. Lat. c. G.; vulgo om.

20 Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις συνήγαγεν Ἰωνάϑαν τοὺς ἐκ τῆς
Ἰουδαίας τοῦ ἐκπολεμῆσαι τὴν ἄκραν τὴν ἐν Ἱερουσαλὴμ, καὶ
ἐποίησεν ἐπ' αὐτὴν μηχανὰς πολλάς. 21 καὶ ἐπορεύϑησάν τινες
μισοῦντες τὸ ἔϑνος αὐτῶν ἄνδρες παράνομοι πρὸς τὸν βασιλέα καὶ
ἀπήγγειλαν αὐτῷ ὅτι Ἰωνάϑαν περικάϑηται τὴν ἄκραν. 22 καὶ
ἀκούσας ὠργίσϑη· ὡς δὲ ἤκουσεν, εὐϑέως ἀναζεύξας ἦλϑεν εἰς
Πτολεμαΐδα, καὶ ἔγραψεν Ἰωνάϑαν τοῦ μὴ περικαϑῆσϑαι καὶ
τοῦ ἀπαντῆσαι αὐτὸν αὐτῷ συμμίσγειν εἰς Πτολεμαΐδα τὴν τα-
χίστην. 23 ὡς δὲ ἤκουσεν Ἰωνάϑαν, ἐκέλευσε περικαϑῆσϑαι, καὶ
ἐπέλεξε τῶν πρεσβυτέρων Ἰσραὴλ καὶ τῶν ἱερέων, καὶ ἔδωκεν
ἑαυτὸν τῷ κινδύνῳ. 24 καὶ λαβὼν ἀργύριον καὶ χρυσίον καὶ ἱμα-
τισμὸν καὶ ἕτερα ξένια πλείονα, ἐπορεύϑη πρὸς τὸν βασιλέα εἰς
Πτολεμαΐδα, καὶ εὗρε χάριν ἐναντίον αὐτοῦ. 25 καὶ ἐνετύγχανον
κατ' αὐτοῦ τινες ἄνομοι τῶν ἐκ τοῦ ἔϑνους. 26 καὶ ἐποίησεν
αὐτῷ ὁ βασιλεὺς καϑὼς ἐποίησαν αὐτῷ οἱ πρὸ αὐτοῦ, καὶ ὕψωσεν
αὐτὸν ἐναντίον πάντων τῶν φίλων αὐτοῦ. 27 καὶ ἔστησεν αὐτῷ
τὴν ἀρχιερωσύνην καὶ ὅσα ἄλλα εἶχε τίμια τὸ πρότερον, καὶ
ἐποίησεν αὐτὸν τῶν πρώτων φίλων ἡγεῖσϑαι. 28 καὶ ἠξίωσεν
Ἰωνάϑαν τὸν βασιλέα ποιῆσαι τὴν Ἰουδαίαν ἀφορολόγητον καὶ
τὰς τρεῖς τοπαρχίας καὶ τὴν Σαμαρεῖτιν, καὶ ἐπηγγείλατο αὐτῷ
τάλαντα τριακόσια. 29 καὶ εὐδόκησεν ὁ βασιλεύς, καὶ ἔγραψε τῷ
Ἰωνάϑαν ἐπιστολὰς περὶ πάντων τούτων ἐχούσας τὸν τρόπον
τοῦτον·

30 Βασιλεὺς Δημήτριος Ἰωνάϑαν τῷ ἀδελφῷ χαίρειν καὶ ἔϑνει
Ἰουδαίων. 31 Τὸ ἀντίγραφον τῆς ἐπιστολῆς ἧς ἐγράψαμεν Λασϑένει
τῷ συγγενεῖ ἡμῶν περὶ ὑμῶν, γεγράφαμεν καὶ πρὸς ὑμᾶς ὅπως
εἰδῆτε. 32 Βασιλεὺς Δημήτριος Λασϑένει τῷ πατρὶ χαίρειν. 33 Τῷ
ἔϑνει τῶν Ἰουδαίων φίλοις ἡμῶν καὶ συντηροῦσι τὰ πρὸς ἡμᾶς
δίκαια ἐκρίναμεν ἀγαϑοποιῆσαι χάριν τῆς ἐξ αὐτῶν εὐνοίας πρὸς

---

20. τοὺς om. 19. 64. 93. — πολεμησαι X. 71. — εποιησαν III. 44. 106. Vet. Lat. — εν αυτη μηχ. X. — 21. επορευϑημεν X. — λεγοντες οτι 19. 64. 93. — 22. ακουσας ο βασιλευς 64. 93. — τω Ιων. 64. 93. — τοῦ ante μὴ om. 64. 93. — τῇ ἄκρᾳ post περικαϑῆσϑαι delevi, abest a III. X. 23. 52. al. Vet. Lat. c. G. — και συμμισγειν (συνμισγιν X.) 19. 64. 93. 62. — 23. ηνικα δε 19. 93. — εξελεξεν X. — ιερεων] ιουδαιων X. — 24. πλείονα] πλειονκαι X.; και legitur etiam in III. 106. — εις Πτ. προς τ. β. 19. 93. 44. — ἐναντίον III. X. 23. al.; vulgo ἐνώπιον — 25. τῶν ἐκ III. X. 23. 44. al.; vulgo τῆς ἐκ — 26. οι προ αυτου αυτω X. — πάντων legitur post αυτου in X. — 27. ιερωσυνην 19. 64. 93. — προτερον και υψωσεν αυτον και 19. 93. — τῶν om. X. — 28. ιουδαια X. — και τρις τριηραρχιας X.

30. τω αδ. Ιων. κ. τω εϑνει I. χαιρειν 19. 64. 93. — 31. τὸ om. X. — συγγ. υμων X. — 33. ἡμῶν] ουσιν X. — αγαϑον ποιησαι X. 64. —

ἡμᾶς. [34]ἐστάκαμεν οὖν αὐτοῖς τά τε ὅρια τῆς Ἰουδαίας καὶ
τοὺς τρεῖς νομοὺς Ἀφαίρεμα καὶ Λύδδα καὶ Ῥαμαθέμ· προςετέ-
θησαν τῇ Ἰουδαίᾳ ἀπὸ τῆς Σαμαρείτιδος καὶ πάντα τὰ συγκυ-
ροῦντα αὐτοῖς πᾶσι τοῖς θυσιάζουσιν εἰς Ἱεροσόλυμα ἀντὶ τῶν
βασιλικῶν ὧν ἐλάμβανεν ὁ βασιλεὺς παρ' αὐτῶν τὸ πρότερον κατ'
ἐνιαυτὸν ἀπὸ τῶν γεννημάτων τῆς γῆς καὶ τῶν ἀκροδρύων. [35]καὶ
τὰ ἄλλα τὰ ἀνήκοντα ἡμῖν ἀπὸ τοῦ νῦν τῶν δεκατῶν καὶ τῶν
τελῶν τῶν ἀνηκόντων ἡμῖν, καὶ τὰς τοῦ ἁλὸς λίμνας καὶ τοὺς
ἀνήκοντας ἡμῖν στεφάνους, πάντα ἐπαρκέσομεν αὐτοῖς. [36]καὶ οὐκ
ἀθετηθήσεται οὐδὲ ἓν τούτων ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸν ἅπαντα
χρόνον. [37]νῦν οὖν ἐπιμέλεσθε τοῦ ποιῆσαι τούτων ἀντίγραφον,
καὶ δοθήτω Ἰωνάθαν, καὶ τεθήτω ἐν τῷ ὄρει τῷ ἁγίῳ ἐν τόπῳ
ἐπισήμῳ.

[38]Καὶ εἶδε Δημήτριος ὁ βασιλεὺς ὅτι ἡσύχασεν ἡ γῆ ἐνώπιον
αὐτοῦ καὶ οὐδὲν αὐτῷ ἀνθειστήκει, καὶ ἀπέλυσε πάσας τὰς δυνά-
μεις αὐτοῦ ἕκαστον εἰς τὸν ἴδιον τόπον, πλὴν τῶν ξένων δυνάμεων
ὧν ἐξενολόγησεν ἀπὸ τῶν νήσων τῶν ἐθνῶν· καὶ ἤχθραναν αὐτῷ
πᾶσαι αἱ δυνάμεις αἱ ἀπὸ τῶν πατέρων αὐτοῦ. [39]Τρύφων δὲ ἦν
τῶν παρὰ Ἀλεξάνδρου τὸ πρότερον, καὶ εἶδεν ὅτι πᾶσαι αἱ δυνά-
μεις καταγογγύζουσι τοῦ Δημητρίου, καὶ ἐπορεύθη πρὸς Εἰμαλ-
κουαὶ τὸν Ἄραβα, ὃς ἔτρεφε τὸν Ἀντίοχον τὸ παιδάριον τὸ τοῦ

34. εστακιμεν X.; εστησαμεν 64. 93. — λυδδα III. X. al.; vulgo Δύδδαν — Ραμαθαιμ 19. 93.; Ioseph. Ραμαθα, Syr. ܪܡܬܐ, Vet. Lat. Ramathan; III. X. 23. al. Ραθαμειν, Vet. Lat. c. G. Rathanni — delevi αἵτινες ante προςετέθησαν, abest a III. X. 44. 62. al. Vet. Lat. c. G. si αἵτινες genuinum habetur, post συγκυρ. αὐτοῖς interpungendum et interpunctio post ἀκροδρύων inducenda, sed tum quid ἀντὶ facias non liquet; Grimm emendat τὰ ἀντὶ, mallem τὰ, verum neutrum placet — Ιερουσαλημ 64. 93. 55. — παρ αυτων ο βασ. 19. 93. — γενηματων III. X. — delevi ἀπὸ ante τῶν ἀκροδρ., deest in III. X. 23. 55. al. Vet. Lat. — 35. κ. το του αλος λιμνων X. — recepi πάντα (παντας X., παντως 44.) ἐπαρκέσομεν (επαρκεσωμεν X. 44. 71.) ex III. 23. 55. al.; vulgo πάντα ἐπαρκῶς παρίεμεν — 36. αθετησετε X. 106., αθετησεται III. 93. — ουδεν III. 44. al. — καὶ εἰς] εις X.; επι III. 23. 44. al. — 37. εν (τω X.) τοπω επιτηδειω (επιτηνιω X.; + και 52.) επισημω III. 23. 52. 55. al.; εν τοπω επιτηδειω εν τω ορει 19. 64. 93. —

38. ουδεις αυτω 19. 64. 93. 55. — ανθεστηκι X., ανθεστηκει III. 62. 106. — πασας om. X. 23. 52. — δυναμενων ων X. — ηχθραινον X. — αἱ ἀπὸ recepi ex III. X. 23. 44. 52. al.; vulgo om. — αὐτοῦ om. X. 23. 44. al. — 39. κ. ιδων — Δημ. επορ. 64. 93. 19. — καταγονγυζουσιν X. — κατα του Δημ. III. 23. 62. 106. — ιμαλκουε X. 23.; Ioseph. Syr. Vet. Lat. c. G. Malchus — εθρεψεν αντ. το παιδ. τον X. —

Ἀλεξάνδρου. 40 καὶ προςήδρευεν αὐτῷ ὅπως παραδοῖ αὐτὸν αὐτῷ,
ὅπως βασιλεύσῃ ἀντὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῷ
ὅσα συνετέλεσε Δημήτριος καὶ τὴν ἔχθραν ἣν ἐχθραίνουσιν αὐτῷ
αἱ δυνάμεις αὐτοῦ, καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ ἡμέρας πολλάς. 41 καὶ ἀπέ-
στειλεν Ἰωνάθαν πρὸς Δημήτριον τὸν βασιλέα ἵνα ἐκβάλῃ τοὺς ἐκ
τῆς ἄκρας ἐξ Ἱερουσαλὴμ καὶ τοὺς ἐν τοῖς ὀχυρώμασιν· ἦσαν γὰρ
πολεμοῦντες τὸν Ἰσραήλ. 42 καὶ ἀπέστειλε Δημήτριος πρὸς Ἰωνάθαν
λέγων· οὐ μόνον ταῦτα ποιήσω σοι καὶ τῷ ἔθνει σου, ἀλλὰ δόξῃ
δοξάσω σε καὶ τὸ ἔθνος σου, ἐὰν εὐκαιρίας τύχω. 43 νῦν οὖν
ὀρθῶς ποιήσεις ἀποστείλας μοι ἄνδρας οἳ συμμαχήσουσίν μοι, ὅτι
ἀπέστησαν πᾶσαι αἱ δυνάμεις μου. 44 καὶ ἀπέστειλεν Ἰωνάθαν
ἄνδρας τριςχιλίους δυνατοὺς ἰσχύϊ αὐτῷ εἰς Ἀντιόχειαν, καὶ ἦλθο-
σαν πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ηὐφράνθη ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τῇ ἐφόδῳ
αὐτῶν. 45 καὶ ἐπισυνήχθησαν οἱ ἐκ τῆς πόλεως εἰς μέσον τῆς
πόλεως εἰς ἀνδρῶν δώδεκα μυριάδας, καὶ ἠβούλοντο ἀνελεῖν τὸν
βασιλέα. 46 καὶ ἔφυγεν ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν αὐλήν, καὶ κατελά-
βοντο οἱ ἐκ τῆς πόλεως τὰς διόδους τῆς πόλεως καὶ ἤρξαντο πο-
λεμεῖν. 47 καὶ ἐκάλεσεν ὁ βασιλεὺς τοὺς Ἰουδαίους ἐπὶ βοήθειαν,
καὶ ἐπισυνήχθησαν πρὸς αὐτὸν πάντες ἅμα, καὶ διεσπάρησαν ἐν
τῇ πόλει, καὶ ἀπέκτειναν ἐν τῇ πόλει ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς
μυριάδας δέκα. 48 καὶ ἐνεπύρισαν τὴν πόλιν, καὶ ἐλάβοσαν σκῦλα
πολλὰ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, καὶ ἔσωσαν τὸν βασιλέα. 49 καὶ ἴδον
οἱ ἀπὸ τῆς πόλεως ὅτι κατεκράτησαν οἱ Ἰουδαῖοι τῆς πόλεως ὡς
ἠβούλοντο, καὶ ἠσθένησαν ταῖς διανοίαις αὐτῶν, καὶ ἐκέκραξαν
πρὸς τὸν βασιλέα μετὰ δεήσεως λέγοντες· 50 δὸς ἡμῖν δεξιάς, καὶ
παυσάσθωσαν οἱ Ἰουδαῖοι πολεμοῦντες ἡμᾶς καὶ τὴν πόλιν. 51 καὶ
ἔρριψαν τὰ ὅπλα καὶ ἐποίησαν εἰρήνην. καὶ ἐδοξάσθησαν οἱ
Ἰουδαῖοι ἐναντίον τοῦ βασιλέως καὶ ἐνώπιον πάντων τῶν ἐν τῇ
βασιλείᾳ αὐτοῦ, καὶ ἐπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἔχοντες σκῦλα

---

40. προςηδρευσεν 19. 93. — παραδ. α. α. οπως om. X.; οπ. αυτον παραδω αυτω 19. 64. 93.; παραδω praebent etiam 23. 55. 62. 106. — ινα βασιλευση αυτον 64. 93. 19. — συνετέλεσε] συνετασσεν X. 23. Vet. Lat. c. G. — 42. ου ταυτα μονον X. 23. 19. 64. 93. Vet. Lat. — δοξα X. — αν X. 23. — 43. recepi μοι post συμμαχ. ex III. X. 23. 55. al.; vulgo om. — 44. ισχυι αυτων III. 55. al. — αντιοχιαν III. X. — ηλθον X. 23. 19. 64. 93. — ηυφρανθη III. X.; vulgo ευφρ. — 45. οι απο X. 23. — εις δωδ. μυρ. ανδρων 19. 64. 93. — εβουλευσαντο 19. 64. — βασ. Δημητριον 64. 93. — 46. πόλεως τὰς] οικιας τας X. — 47. παντες προς αυτον X. — πάντες ἅμα post πόλει delevi, abest a III. X. 23. 44. 52. al. Vet. Lat. c. G. — ἐν τῇ πόλει post ἀπέκτειναν om. X. 23. al. — 48. ελαβον X. 23. 19. 64. 93. 106. — 49. ειδον X. 23. al. — ὡς ἠβούλ. om. X. — εκραξαν 19. 93. 62.; εκρατησαν X. — 50. δεξιαν X. 23. — 51. πάντων om. X. — επεστρεψεν X. —

πολλά. 52 καὶ ἐκάθισε Δημήτριος ὁ βασιλεὺς ἐπὶ θρόνου τῆς βα-
σιλείας αὐτοῦ, καὶ ἡσύχασεν ἡ γῆ ἐνώπιον αὐτοῦ. 53 καὶ ἐψεύσατο
πάντα ὅσα εἶπε, καὶ ἠλλοτριώθη τῷ Ἰωνάθαν, καὶ οὐκ ἀνταπέ-
δωκε κατὰ τὰς εὐνοίας ἃς ἀνταπέδωκεν αὐτῷ, καὶ ἔθλιβεν αὐτὸν
σφόδρα.

54 Μετὰ δὲ ταῦτα ἀπέστρεψε Τρύφων καὶ Ἀντίοχος μετ' αὐ-
τοῦ παιδάριον νεώτερον· καὶ ἐβασίλευσε καὶ ἐπέθετο διάδημα.
55 καὶ ἐπισυνήχθησαν πρὸς αὐτὸν πᾶσαι αἱ δυνάμεις ἃς ἀπεσκόρ-
πισε Δημήτριος, καὶ ἐπολέμησαν πρὸς αὐτὸν, καὶ ἔφυγε καὶ ἐτρο-
πώθη. 56 καὶ ἔλαβε Τρύφων τὰ θηρία, καὶ κατεκράτησεν Ἀντιο-
χείας. 57 καὶ ἔγραψεν Ἀντίοχος ὁ νεώτερος τῷ Ἰωνάθαν λέγων·
ἵστημί σοι τὴν ἀρχιερωσύνην, καὶ καθίστημί σε ἐπὶ τῶν τεσσάρων
νομῶν καὶ εἶναί σε τῶν φίλων τοῦ βασιλέως. 58 καὶ ἀπέστειλεν
αὐτῷ χρυσώματα καὶ διακονίαν, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἐξουσίαν πίνειν
ἐν χρυσώμασι καὶ εἶναι ἐν πορφύρᾳ καὶ ἔχειν πόρπην χρυσῆν.
59 καὶ Σίμωνα τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ κατέστησε στρατηγὸν ἀπὸ τῆς
κλίμακος Τύρου ἕως τῶν ὁρίων Αἰγύπτου. 60 καὶ ἐξῆλθεν Ἰωνάθαν
καὶ διεπορεύετο πέραν τοῦ ποταμοῦ καὶ ἐν ταῖς πόλεσι, καὶ
ἠθροίσθησαν πρὸς αὐτὸν πᾶσαι αἱ δυνάμεις Συρίας εἰς συμμαχίαν,
καὶ ἦλθεν εἰς Ἀσκάλωνα, καὶ ἀπήντησαν αὐτῷ οἱ ἐκ τῆς πόλεως
ἐνδόξως. 61 καὶ ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς Γάζαν, καὶ ἀπέκλεισαν οἱ
ἀπὸ Γάζης, καὶ περιεκάθισε περὶ αὐτὴν καὶ ἐνεπύρισε τὰ περι-
πόλια αὐτῆς πυρὶ καὶ ἐσκύλευσεν αὐτά. 62 καὶ ἠξίωσαν οἱ ἀπὸ
Γάζης τὸν Ἰωνάθαν, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς δεξιάς, καὶ ἔλαβε τοὺς
υἱοὺς τῶν ἀρχόντων αὐτῶν εἰς ὅμηρα καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτοὺς εἰς
Ἱερουσαλὴμ, καὶ διῆλθε τὴν χώραν ἕως Δαμασκοῦ. 63 καὶ ἤκου-
σεν Ἰωνάθαν ὅτι παρῆσαν οἱ ἄρχοντες Δημητρίου εἰς Κάδης τὴν
ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ μετὰ δυνάμεως πολλῆς, βουλόμενοι μεταστῆσαι
αὐτὸν τῆς χρείας. 64 καὶ συνήντησεν αὐτοῖς, τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐ-

---

53. ἐσπευσατο X. — ηλλοτριωθησαν ιων. X. — ουκ απεδωκεν αυτω κ. εθλ. X. 93.

54. κ. αντιοχ. και μετ X. — 55. κ. επισυνησαν X. — επεσκορπισε 19. 93.; απεσκορακισεν III. 23. 44. 62. al.; επισκορακισεν X. 106. — επολεμησεν X. 23. 55. — εφυγε Δημητριος 64. 93. — ετροπωθησαν X. — 56. της αντιοχιας X. — 57. τῷ om. III. X. 23. 55. al. — καὶ ante εἶναι om. X. — 58. αυτην πορπην 19. 93. 64. — 59. απο του κλιματος 64. 93., Vet. Lat. a terminis — 60. πασα (η 19.) δυναμις X. 23. 19. 64. 93. — 61. εν πυρι III. X. 62. 106. — αὐτά] αυτας III. X. 23. 44. al. — 62. τὸν om. III. X. 23. 44. al. — δεξιαν X. — τῶν ante ἀρχόντων recepi ex III. X. 23. 44. 55. al. — 63. οτι παρεγενοντο 19. 64. 93. — κηδες III. X. 55.; κεδες 19. 23. al. — χρείας] χωρας 44. 71. al. — 64. κ. συνηντησαν εαυτοις και κατελιπεν τον αδ. α. σιμωνα X. —

τοῦ Σίμωνα κατέλιπεν ἐν τῇ χώρᾳ. 65 καὶ παρενέβαλε Σίμ
Βαιϑσούρᾳ, καὶ ἐπολέμει αὐτὴν ἡμέρας πολλὰς καὶ συνέκ
αὐτήν. 66 καὶ ἠξίωσαν αὐτὸν τοῦ δεξιὰς λαβεῖν, καὶ ἔδωκεν ο
καὶ ἐξέβαλεν αὐτοὺς ἐκεῖϑεν καὶ κατελάβετο τὴν πόλιν καὶ
ἐπ' αὐτὴν φρουράν. 67 καὶ Ἰωνάϑαν καὶ ἡ παρεμβολὴ
παρενέβαλον ἐπὶ τὸ ὕδωρ Γεννησάρ, καὶ ὤρϑρισαν τὸ πρωΐ
πεδίον Ἀσώρ. 68 καὶ ἰδοὺ παρεμβολὴ ἀλλοφύλων ἀπήντα αὐ
τῷ πεδίῳ, καὶ ἐξέβαλον ἔνεδρον ἐπ' αὐτὸν ἐν τοῖς ὄρεσιν, αὐ
ἀπήντησαν ἐξεναντίας. 69 τὰ δὲ ἔνεδρα ἐξανέστησαν ἐκ τῶν
αὐτῶν καὶ συνῆψαν πόλεμον. καὶ ἔφυγον οἱ παρὰ Ἰωνάϑαι
τες, 70 οὐδὲ εἷς κατελείφϑη ἀπ' αὐτῶν, πλὴν Ματταϑίας
Ἀψαλώμου καὶ Ἰούδας ὁ τοῦ Χαλφὶ ἄρχοντες τῆς στρατιᾶ
δυνάμεων. 71 καὶ διέῤῥηξεν Ἰωνάϑαν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ
ϑῆκε γῆν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ προςηύξατο.
ὑπέστρεψε πρὸς αὐτοὺς πολέμῳ, καὶ ἐτροπώσατο αὐτοὺς καὶ ἔ
73 καὶ ἴδον οἱ φεύγοντες οἱ παρ' αὐτοῦ, καὶ ἐπέστρεψαν πρὸ
τὸν, καὶ ἐδίωκον μετ' αὐτοῦ ἕως Κάδης ἕως τῆς παρεμ
αὐτῶν, καὶ παρενέβαλον ἐκεῖ. 74 καὶ ἔπεσον ἐκ τῶν ἀλλοφύ
τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς ἄνδρας τριςχιλίους. καὶ ἐπέστρεψεν Ἰω
εἰς Ἱερουσαλήμ.

XII. Καὶ εἶδεν Ἰωνάϑαν ὅτι ὁ καιρὸς αὐτῷ συνεργεῖ
ἐπέλεξεν ἄνδρας καὶ ἀπέστειλεν εἰς Ῥώμην στῆσαι καὶ ἀ
σασϑαι τὴν πρὸς αὐτοὺς φιλίαν. 2 καὶ πρὸς Σπαρτιάτας κ
πους ἑτέρους ἀπέστειλεν ἐπιστολὰς κατὰ τὰ αὐτά. 3 καὶ
ρεύϑησαν εἰς Ῥώμην, καὶ εἰςῆλϑον εἰς τὸ βουλευτήριον καὶ
Ἰωνάϑαν ὁ ἀρχιερεὺς καὶ τὸ ἔϑνος τῶν Ἰουδαίων ἀπέστειλεν

---

65. συνεκλεισεν αυτους 19. 64. 93. Vet. Lat. — 66. δεξιαν λαβειν δεξιας (χειρα 93.) 19. 64. 93. — ἔϑετο] εδωκεν 19. 64. 93. αὐτὴν recepi ex III. X. 19. 23. 44. 55. al. Vet. Lat. c. G.; vulgo ἐπ' α 67. και παρενεβαλον X. — του (III. 55. 62.) γεννησαι X. — Ασωρ ex X. 44. al. Ioseph. Syr. Vet. Lat.; vulgo Νασωρ — 68. η παρ X. 23. 64. 93. — των αλλοφ. 64. 93. — εξεβαλεν X. 23. — επ ενεδρον 19. 93. 106. — ἀπήντησαν] παριστηκισαν X. — 69. και τα εξανεστη 64. 93. — κ. εφυγον om. X. — οι του Ιων. 64. 93. — 70. 64. 93. — εξ αυτων 19. 64. 93. — ὁ post Ματτ. om. X. — Αψο III. 23. 55. al.; ψαλμωδου X.; vulgo Ἀβεσσαλώμου — χαφει X. 64. 71. επεϑετο III. X. 19. 23. al. — 72. υπεστρεφον X. — 73. ειδον al. — φυγοντες III. al. — οἱ ante παρ' om. III. X. 23. 44. al. — ε μετ αυτου κ. εδ. αυτους εως 19. 64. 93. — εδιωκαν X. — κεδες X.

XII. 1. επελεξατο X. 23. — 2. και απεστειλεν 64. 93. 23. — ταυτα III. X. 62. 64. al. — 3. απεστειλαν III. 55. 62. Vet. Lat. S

ἀνανεώσασθαι τὴν φιλίαν αὐτοῖς καὶ τὴν συμμαχίαν κατὰ τὸ
πρότερον. 4 καὶ ἔδωκαν ἐπιστολὰς αὐτοῖς πρὸς αὐτοὺς κατὰ τό-
πον, ὅπως προπέμπωσιν αὐτοὺς εἰς γῆν Ἰούδα μετ' εἰρήνης.
5 Καὶ τοῦτο τὸ ἀντίγραφον τῶν ἐπιστολῶν ὧν ἔγραψεν Ἰωνά-
θαν τοῖς Σπαρτιάταις·
6 Ἰωνάθαν ἀρχιερεὺς καὶ ἡ γερουσία τοῦ ἔθνους καὶ οἱ ἱερεῖς
καὶ ὁ λοιπὸς δῆμος τῶν Ἰουδαίων Σπαρτιάταις τοῖς ἀδελφοῖς
χαίρειν. 7 Ἔτι πρότερον ἀπεστάλησαν ἐπιστολαὶ πρὸς Ὀνίαν τὸν
ἀρχιερέα παρὰ Ἀρείου τοῦ βασιλεύοντος ἐν ὑμῖν ὅτι ἐστὲ ἀδελφοὶ
ἡμῶν, ὡς τὸ ἀντίγραφον ὑπόκειται. 8 καὶ ἐπεδέξατο Ὀνίας τὸν
ἄνδρα τὸν ἀπεσταλμένον ἐνδόξως, καὶ ἔλαβε τὰς ἐπιστολὰς ἐν αἷς
διεσαφεῖτο περὶ συμμαχίας καὶ φιλίας. 9 καὶ ἡμεῖς οὖν ἀπροσδεεῖς
τούτων ὄντες, παράκλησιν ἔχοντες τὰ βιβλία τὰ ἅγια τὰ ἐν ταῖς
χερσὶν ἡμῶν, 10 ἐπειράθημεν ἀποστεῖλαι τὴν πρὸς ὑμᾶς ἀδελφότητα
καὶ φιλίαν ἀνανεώσασθαι πρὸς τὸ μὴ ἐξαλλοτριωθῆναι ὑμῶν·
πολλοὶ γὰρ καιροὶ διῆλθον ἀφ' οὗ ἀπεστείλατε πρὸς ἡμᾶς. 11 ἡμεῖς
οὖν ἐν παντὶ καιρῷ ἀδιαλείπτως ἔν τε ταῖς ἑορταῖς καὶ ταῖς
λοιπαῖς καθηκούσαις ἡμέραις μιμνησκόμεθα ὑμῶν ἐφ' ὧν προς-
φέρομεν θυσιῶν καὶ ἐν ταῖς προσευχαῖς, ὡς δέον ἐστὶ καὶ πρέπον
μνημονεύειν ἀδελφῶν. 12 εὐφραινόμεθα δὲ ἐπὶ τῇ δόξῃ ὑμῶν.
13 ἡμᾶς δὲ ἐκύκλωσαν πολλαὶ θλίψεις καὶ πόλεμοι πολλοί, καὶ
ἐπολέμησαν ἡμᾶς οἱ βασιλεῖς οἱ κύκλῳ ἡμῶν. 14 οὐκ ἠβουλόμεθα
οὖν παρενοχλεῖν ὑμῖν καὶ τοῖς λοιποῖς συμμάχοις καὶ φίλοις ἡμῶν
ἐν τοῖς πολέμοις τούτοις. 15 ἔχομεν γὰρ τὴν ἐξ οὐρανοῦ βοήθειαν
βοηθοῦσαν ἡμῖν, καὶ ἐρρύσθημεν ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν, καὶ ἐτα-
πεινώθησαν οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν. 16 ἐπελέξαμεν οὖν Νουμήνιον Ἀντιόχου
καὶ Ἀντίπατρον Ἰάσωνος, καὶ ἀπεστάλκαμεν πρὸς Ῥωμαίους

εαυτοις X. 64. 93. — 4. και παρηκαν (προσηκοντο 19.) αυτους οι εν Ρωμη κ. εδ. αυτοις επ. προς τους κατα τοπον (προς τον λαον και τοπον 19.) 19. 64. 93.; ουτως προπεμπουσιν α. 19.; εις την Ιουδαιαν 93.

5. της επιστολης ης 19. 64. 93.

6. ο αρχ. 23. 55. — σπαρτιατοις X. — 7. recepi Ἀρείου ex Vet. Lat. et Iosepho Antt. 12, 4, 10; 5, 8., cf. vs. 20. libri Δαρείου. nomen regis erat Ἄρευς — ὡς] ω X. — 8. nomen legati erat Iosepho auctore Δημοτέλης — περι της 64. 93. — 9. καὶ om. X. 93. — 11. ἐν ante παντὶ om. 64. 93. — κ. εν ταις λ. III. 106. 64. 93. — μνησκομεθα X. — θυσιαν X. 23. 44. 93. — 12. και ευφρ. επι 64. 93. 19. — 13. θλ. πολλ. 19. 64. 93. — 14. καὶ ante οὐκ delevi, abest a III. X. 23. 44. 62. al. — οὖν om. 64. 93. — παρενοχλησαι X. 19. 23. 62. 106. 93. — τους λοιπους συμμαχους κ. φιλους III. X. 23. 62. 106. — 15. ἡμῶν post ἐχθρῶν om. X. 23. Vet. Lat. c. G. — εχθροι ημ. ενωπιον ημων 19. 64. 93. — 16. αντιμαχου III. — ιασονος III. X. —

ἀνανεώσασϑαι τὴν πρὸς αὐτοὺς φιλίαν καὶ συμμαχίαν τὴν προ-
τέραν. 17ἐνετειλάμεϑα οὖν αὐτοῖς καὶ πρὸς ὑμᾶς πορευϑῆναι,
καὶ ἀσπάσασϑαι ὑμᾶς καὶ ἀποδοῦναι ὑμῖν τὰς παρ' ἡμῶν ἐπι-
στολὰς περὶ τῆς ἀνανεώσεως καὶ τῆς ἀδελφότητος ἡμῶν. 18καὶ
νῦν καλῶς ποιήσετε ἀντιφωνήσοντες ἡμῖν πρὸς ταῦτα.
19Καὶ τοῦτο τὸ ἀντίγραφον τῶν ἐπιστολῶν ὧν ἀπέστειλαν
'Ονίᾳ·
20Ἄρειος βασιλεὺς Σπαρτιατῶν 'Ονίᾳ ἱερεῖ μεγάλῳ χαίρειν.
21Εὑρέϑη ἐν γραφῇ περί τε τῶν Σπαρτιατῶν καὶ Ἰουδαίων ὅτι
εἰσὶν ἀδελφοὶ καὶ ὅτι εἰσὶν ἐκ γένους Ἀβραάμ. 22καὶ νῦν ἀφ' οὗ
ἔγνωμεν ταῦτα, καλῶς ποιήσετε γράφοντες ἡμῖν περὶ τῆς εἰρήνης
ὑμῶν. 23καὶ ἡμεῖς δὲ ἀντιγράφομεν ὑμῖν, τὰ κτήνη ὑμῶν καὶ ἡ
ὕπαρξις ὑμῶν ἡμῖν ἐστὶ καὶ τὰ ἡμῶν ὑμῖν ἐστίν. ἐντελλόμεϑα οὖν
ὅπως ἀπαγγείλωσιν ὑμῖν κατὰ ταῦτα.
24Καὶ ἤκουσεν Ἰωνάϑαν ὅτι ἐπέστρεψαν οἱ ἄρχοντες Δημη-
τρίου μετὰ δυνάμεως πολλῆς ὑπὲρ τὸ πρότερον τοῦ πολεμῆσαι
πρὸς αὐτόν. 25καὶ ἀπῆρεν ἐξ Ἱερουσαλὴμ καὶ ἀπήντησεν αὐτοῖς
εἰς τὴν Ἀμαϑῖτιν χώραν· οὐ γὰρ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀνοχὴν τοῦ ἐμβα-
τεῦσαι εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ. 26καὶ ἀπέστειλε κατασκόπους εἰς
τὴν παρεμβολὴν αὐτῶν, καὶ ἀπέστρεψαν καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ ὅτι
οὕτως τάσσονται ἐπιπεσεῖν ἐπ' αὐτοὺς τὴν νύκτα. 27ὡς δὲ ἔδυ ὁ
ἥλιος, ἐπέταξεν Ἰωνάϑαν τοῖς παρ' αὐτοῦ γρηγορεῖν καὶ εἶναι ἐπὶ
τοῖς ὅπλοις ἑτοιμάζεσϑαι εἰς πόλεμον δι' ὅλης τῆς νυκτός, καὶ
ἐξέβαλε προφύλακας κύκλῳ τῆς παρεμβολῆς. 28καὶ ἤκουσαν οἱ
ὑπεναντίοι ὅτι ἡτοίμασται Ἰωνάϑαν καὶ οἱ παρ' αὐτοῦ εἰς πόλε-
μον, καὶ ἐφοβήϑησαν καὶ ἔπτηξαν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν, καὶ ἀνέ-
καυσαν πυρὰς ἐν τῇ παρεμβολῇ αὐτῶν καὶ ἀνεχώρησαν. 29Ἰωνά-

προτερον III. X. 106. — 17. και ενετειλ. αυτ. (71.) κ. προς υμ. αφικεσϑαι 19. 64. 93. — 18. αντιφωνησαντες III. X. 55. 62. 134. Co. Ald.

19. 20. της επιστολης ης 64. 93. — ἀπέστειλαν recepi ex III. X. 23. 62. al. Vet. Lat. G.; vulgo ἀπέστειλεν — Ονια Αρειος scripsi Vet. Lat. secutus, c. G. om. Arius; vulgo Ονιαρης, III. ονειαρης, X. ονιαάρης, hic ergo a vero prope aberat et alterum α male utpote delendum notavit — ονεια III. X 93. — μεγαλω αρχιερει 19. 64. 93. — 21. των Ιουδ. 64. 93. — 22. αντιγραφοντες 64. 93. — 23. υμεις δε X. — εσται — εσται 19. 93. 64. — τὰ ἡμῶν] τα ημετερα 64. 93. — κατα τα αυτα III. 62. 106.

24. οἱ om. X. — 25. κ. απηρεν Ιωναϑαν 64. 93. — χωραν αμαϑιτιν X. — τοῦ recepi ex III. X. 23. 62. 64. 93. 106.; vulgo om. — 26. παρεμβολην αυτου III. X. 23. 44. al. Vet. Lat. c. G. — επεστρεψαν III. X. 23. 106. — ουτως III. X.; vulgo ουτω — 27. εν τ. οπλοις και ετ. προς πολ. 19. 64. 93. — καὶ ante ἑτοιμ. delevi, abest a III. X. 23. 55. al. — 28. παρ'] πατερες X. — πυρ 64. 93. — κ. ἀνεχώρησαν recepi ex 19. 64. 93. 62. Ioseph. Syr.; vulgo om. —

ϑαν δὲ καὶ οἱ παρ᾽ αὐτοῦ οὐκ ἔγνωσαν ἕως πρωΐ, ἔβλεπον γὰρ τὰ
φῶτα καιόμενα. [30]καὶ κατεδίωξεν Ἰωνάϑαν ὀπίσω αὐτῶν, καὶ οὐ
κατέλαβεν αὐτούς, διέβησαν γὰρ τὸν Ἐλεύϑερον ποταμόν. [31]καὶ
ἐξέκλινεν Ἰωνάϑαν ἐπὶ τοὺς Ἄραβας τοὺς καλουμένους Ζαβαδαίους,
καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς καὶ ἔλαβε τὰ σκῦλα αὐτῶν. [32]καὶ ἀναζεύξας
ἦλϑεν εἰς Δαμασκόν, καὶ διώδευσεν ἐν πάσῃ τῇ χώρᾳ. [33]καὶ
Σίμων ἐξῆλϑε καὶ διώδευσεν ἕως Ἀσκάλωνος καὶ τὰ πλησίον ὀχυρώ-
ματα, καὶ ἐξέκλινεν εἰς Ἰόππην καὶ προκατελάβετο αὐτήν.
[34]ἤκουσε γὰρ ὅτι βούλονται τὸ ὀχύρωμα παραδοῦναι τοῖς παρὰ
Δημητρίου, καὶ ἔϑετο ἐκεῖ φρουρὰν ὅπως φυλάσσωσιν αὐτήν.
[35]καὶ ἐπέστρεψεν Ἰωνάϑαν καὶ ἐξεκκλησίασε τοὺς πρεσβυτέρους
τοῦ λαοῦ, καὶ ἐβουλεύσατο μετ᾽ αὐτῶν τοῦ οἰκοδομῆσαι ὀχυρώματα
ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, [36]καὶ προςυψῶσαι τὰ τείχη Ἱερουσαλήμ, καὶ
ὑψῶσαι ὕψος μέγα ἀναμέσον τῆς ἄκρας καὶ τῆς πόλεως εἰς τὸ
διαχωρίζειν αὐτὴν τῆς πόλεως, ἵνα ᾖ αὕτη κατὰ μόνας ὅπως μήτε
ἀγοράζωσι μήτε πωλῶσι. [37]καὶ συνήχϑησαν τοῦ οἰκοδομεῖν τὴν
πόλιν, καὶ ἔπεσεν τοῦ τείχους τοῦ χειμάῤῥου τοῦ ἐξ ἀπηλιώτου,
καὶ ἐπεσκεύασεν τὸ καλούμενον Χαφεναϑά. [38]καὶ Σίμων ᾠκοδό-
μησε τὴν Ἀδιδὰ ἐν τῇ Σεφηλᾷ, καὶ ὠχύρωσε ϑύρας καὶ μοχλούς.
[39]Καὶ ἐζήτησε Τρύφων βασιλεῦσαι τῆς Ἀσίας καὶ περιϑέσϑαι
τὸ διάδημα καὶ ἐκτεῖναι χεῖρα ἐπὶ Ἀντίοχον τὸν βασιλέα. [40]καὶ
εὐλαβήϑη μήποτε οὐκ ἐάσῃ αὐτὸν Ἰωνάϑαν καὶ μήποτε
πολεμήσῃ πρὸς αὐτόν, καὶ ἐζήτει πόρον τοῦ συλλαβεῖν αὐτὸν
τοῦ ἀπολέσαι, καὶ ἀπάρας ἦλϑεν εἰς Βαιϑσάν. [41]καὶ ἐξῆλ-
ϑεν Ἰωνάϑαν εἰς ἀπάντησιν αὐτῷ ἐν τεσσαράκοντα χιλιάσιν

31. Ζαβαδαίους X. III. 23. 64. al. Vet. Lat.; vulgo Ζαβεδαίους, Ioseph. Ναβαταίους — 32. τῇ om. X. 23. 93. — 33. τὰ πλησίον ὀχυρώματα recepi ex III. X. 23. 44. al.; vulgo τῶν πλησίων ὀχυρωμάτων — 35. εβουλευετο X. — εν τη Ιουδαια οχυρωματα 19. 64. 93. — 36. προςυψῶσαι] προσοχυρωσαι 55., cf. 13, 52. — ὕψος μέγα] μεωσμεγαν X. — διαχωρησαι III. 19.; διαχωρισαι 23. 55. 62. 64. — ὅπως — πωλῶσι om. X. — 37. τω οικοδ. X. — τὴν πόλιν om. III 52. 62. 106. — ἔπεσεν III. 19. 55 al. Vet. Lat.; επεπεσεν 23. 52. 62.; επεπεσαν X.; vulgo ἤγγισε — τείχους] χειους X. — τοῦ ante ἐξ om. 19. 64. 93. 62. 106. — αφηλιωτου 19. 64. 93. — ἐπεσκεύασεν recepi ex III. X. 62. 106. Vet. Lat.; κατεσκευασε 19. 64. 93.; vulgo ἐπεσκεύασαν — τὸ] τον X. — Χασφεναϑα 64. 93., Syr. [illegible] — 38. οικοδομησεν την αδειδα X. — Σαφαα 64. 93., Vet. Lat. c. G. Saphia — ϑυραις κ. μοχλοις 64. 93. 52. 62. Syr.; ωχυρωσεν αυτην και επεστησεν ϑυρας κ. μοχλ. X. 23. 55. Vet. Lat.

39. εξετινεν την χ. επ X. — χειρας III. 62. 106. — 40. εὐλαβήϑη III. X. 23. 44. 55. al.; vulgo ἐφοβήϑη — πόρον τοῦ om. X. Vet. Lat.; τοῦ om. 64. 93. 23. — συλλ. αὐτὸν III. X. 23. 44. 52. al. Vet. Lat.; vulgo συλλ. τὸν Ἰωνάϑαν — αὐτὸν post ἀπολέσαι (ἀποκτεῖναι III. 106. Co. Vet. Lat.) delevi, abest a III. X. 23. 44. al. Vet. Lat. — 41. εἰς ἀπ. α. om. 64. 93. —

ἀνδρῶν ἐπιλελεγμέναις εἰς παράταξιν, καὶ ἦλθεν εἰς Βα
42 καὶ εἶδε Τρύφων ὅτι πάρεστιν μετὰ δυνάμεως πολλῆς
ἐκτεῖναι χεῖρας ἐπ' αὐτὸν εὐλαβήθη. 43 καὶ ἐπεδέξατο αὐτ
δόξως, καὶ συνέστησεν αὐτὸν πᾶσι τοῖς φίλοις αὐτοῦ, καὶ ἐ
αὐτῷ δόματα, καὶ ἐπέταξε ταῖς δυνάμεσιν αὐτοῦ ὑπακούειν
ὡς ἑαυτῷ. 44 καὶ εἶπε τῷ Ἰωνάθαν· ἱνατί ἔκοψας πάντα τὸ
τοῦτον πολέμου μὴ ἐνεστηκότος ἡμῖν; 45 καὶ νῦν ἀπόστειλ
τοὺς εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν, ἐπίλεξαι δὲ σεαυτῷ ἄνδρας ὀ
οἵτινες ἔσονται μετὰ σοῦ, καὶ δεῦρο μετ' ἐμοῦ εἰς Πτολε
καὶ παραδώσω σοι αὐτὴν καὶ τὰ λοιπὰ ὀχυρώματα καὶ τ
νάμεις τὰς λοιπὰς καὶ πάντας τοὺς ἐπὶ τῶν χρειῶν, καὶ ἐπισ
ἀπελεύσομαι, τούτου γὰρ χάριν πάρειμι. 46 καὶ ἐμπιστεύσας
ἐποίησε καθὼς εἶπε, καὶ ἐξαπέστειλε τὰς δυνάμεις, καὶ ἀπ
εἰς γῆν Ἰούδα. 47 κατέλιπε δὲ μεθ' ἑαυτοῦ ἄνδρας τρισχ
ὧν δισχιλίους ἀφῆκεν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, χίλιοι δὲ συνῆλθον
48 ὡς δὲ εἰσῆλθεν Ἰωνάθαν εἰς Πτολεμαΐδα, ἀπέκλεισαν οἱ Ι
μαεῖς τὰς πύλας καὶ συνέλαβον αὐτόν, καὶ πάντας τοὺς εἰς
τας μετ' αὐτοῦ ἀπέκτειναν ἐν ῥομφαίᾳ. 49 καὶ ἀπέστειλε Τ
δυνάμεις καὶ ἵππον εἰς τὴν Γαλιλαίαν καὶ τὸ πεδίον τὸ
τοῦ ἀπολέσαι πάντας τοὺς παρὰ Ἰωνάθαν. 50 καὶ ἐπέγνωσ
συνελήφθη καὶ ἀπόλωλε καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, καὶ παρεκε
ἑαυτούς, καὶ ἐπορεύοντο συνεστραμμένοι ἕτοιμοι εἰς πόλεμον.
ἴδον οἱ διώκοντες ὅτι περὶ ψυχῆς αὐτοῖς ἐστι, καὶ ἐπέστ
52 καὶ ἦλθον πάντες μετ' εἰρήνης εἰς γῆν Ἰούδα, καὶ ἐπέν
τὸν Ἰωνάθαν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρ
ἐπένθησε πᾶς Ἰσραὴλ πένθος μέγα. 53 καὶ ἐζήτησαν πάν

42. πάρεστιν] ηλθεν X. — Ἰωνάθαν ante μετὰ delevi, abest ı 23. 44. 55. al. — καὶ ante ἐκτεῖναι om. X. 23. — εὐλαβήθη legit ἐκτεῖναι in 19. 64. 93. — 43. ἐνδόξως] ευλογως X. — συνέστησεν] συ X. — ἔδωκεν — ἐπέταξε om. X. 23. — επεταξε τοις φιλοις αυτου ı III. 52. al. Vet. Lat. c. G.; επεταξε τοις φιλοις αυτου και εδωκα δοματα και επεταξεν 93. 19. — αυτου ως αυτου X. 23. — 44. ἔκοψ πωσας 23. 64.; εσκυλας (εσκυλευσας! 55.) 52., Vet. Lat. vexasti — om. X. 23. — μη ενεστ. ημ. πολ. X. 64. 93. — 45. επιλεξον III. 106. — λοιπὰς] πολλας III. 106. — 46. εξαπεστιλας τ. δ. αι απ. 47. ὧν δισχιλίους] και ως ανδρας χιλιους X. — τῇ om. X. — 48. ηλ 64. 93. — συνεισελθοντας (συνελθοντας III. 23. al.) αυτου απεκτινον 49. καὶ τὸ] εις το III. 52. — 50. κ. ἐπέγν. ὅτι] ους και επεγνωσαν X. — συνελημφθη III. X. — Ἰωνάθαν post συνελ. delevi, deest in 23. 55. al. — 51. ειδον X. 74. 134. Co. Ald. — κ. επεστραφησαν 19. — 52. κ. επεστρεψαν κ. ηλθον 19. 64. 93. — πᾶς om. III. 9 Lat. — 53. εζητησε 19. 93. —

ἔθνη τὰ κύκλῳ αὐτῶν ἐκτρῖψαι αὐτούς, εἶπαν γάρ· οὐκ ἔχουσιν
ἄρχοντα καὶ βοηθοῦντα· νῦν οὖν πολεμήσωμεν αὐτοὺς καὶ ἐξάρω-
μεν ἐξ ἀνθρώπων τὸ μνημόσυνον αὐτῶν.

XIII. Καὶ ἤκουσε Σίμων ὅτι συνήγαγε Τρύφων δύναμιν
πολλὴν τοῦ ἐλθεῖν εἰς γῆν Ἰούδα καὶ ἐκτρῖψαι αὐτήν. 2 καὶ εἶδε
τὸν λαὸν ὅτι ἐστὶν ἔντρομος καὶ ἔκφοβος, καὶ ἀνέβη εἰς Ἱερουσα-
λὴμ καὶ ἤθροισε τὸν λαόν, 3 καὶ παρεκάλεσεν αὐτοὺς καὶ εἶπεν
αὐτοῖς· αὐτοὶ οἴδατε ὅσα ἐγὼ καὶ οἱ ἀδελφοί μου καὶ ὁ οἶκος τοῦ
πατρός μου ἐποιήσαμεν περὶ τῶν νόμων καὶ τῶν ἁγίων, καὶ τοὺς
πολέμους καὶ τὰς στενοχωρίας ἃς εἴδομεν. 4 τούτου χάριν ἀπώ-
λοντο οἱ ἀδελφοί μου πάντες χάριν τοῦ Ἰσραήλ, καὶ κατελείφθην
ἐγὼ μόνος. 5 καὶ νῦν μή μοι γένοιτο φείσασθαί μου τῆς ψυχῆς
ἐν παντὶ καιρῷ θλίψεως, οὐ γάρ εἰμι κρείσσων τῶν ἀδελφῶν μου.
6 πλὴν ἐκδικήσω περὶ τοῦ ἔθνους μου καὶ περὶ τῶν ἁγίων καὶ περὶ
τῶν γυναικῶν καὶ τῶν τέκνων ἡμῶν, ὅτι συνήχθησαν πάντα τὰ
ἔθνη ἐκτρῖψαι ἡμᾶς ἔχθρας χάριν. 7 καὶ ἀνεζωπύρησε τὸ πνεῦμα
τοῦ λαοῦ ἅμα τῷ ἀκοῦσαι τῶν λόγων τούτων, 8 καὶ ἀπεκρίθησαν
φωνῇ μεγάλῃ λέγοντες· σὺ εἶ ἡμῶν ἡγούμενος ἀντὶ Ἰούδα καὶ
Ἰωνάθαν τοῦ ἀδελφοῦ σου· 9 πολέμησον τὸν πόλεμον ἡμῶν, καὶ
πάντα ὅσα ἂν εἴπῃς ἡμῖν ποιήσομεν. 10 καὶ συνήγαγε πάντας
τοὺς ἄνδρας τοὺς πολεμιστάς, καὶ ἐτάχυνε τοῦ τελέσαι τὰ τείχη
Ἱερουσαλὴμ καὶ ὠχύρωσεν αὐτὴν κυκλόθεν. 11 καὶ ἀπέστειλεν
Ἰωνάθαν τὸν τοῦ Ἀψαλώμου καὶ μετ' αὐτοῦ δύναμιν ἱκανὴν εἰς
Ἰόππην, καὶ ἐξέβαλε τοὺς ὄντας ἐν αὐτῇ καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ ἐν αὐτῇ.
12 Καὶ ἀπῆρε Τρύφων ἀπὸ Πτολεμαΐδος μετὰ δυνάμεως πολ-
λῆς εἰςελθεῖν εἰς γῆν Ἰούδα, καὶ Ἰωνάθαν μετ' αὐτοῦ ἐν φυλακῇ.

ειπον X. 23. 44. 93. — ανδρα αρχοντα III. 106. 62.

XIII. 2. εντρομος εστιν X. 23. — ἔκφοβος recepi ex III. X. 23. 62. al.; vulgo ἔμφοβος — εις om. X. — 3. παντες εποιησαμεν X. 23. — περὶ] χαριν X. 23.; περι του νομου 19. 64. 93. — καὶ ante τοὺς ac dein κ. τὰς στεν. ἃς εἴδ. om. X. 23. — 4. τούτου] και τ. 19. 93.; ων και X. 23. — παντες οι αδ. μ. X. 23. — ενεκεν του 19. 64. — 6. περὶ ante τ. γυν. et τῶν ante τέκνων om. X. 23. — υμων X. 134. Co. — συνηχθη 19. 93. — 7. ἀνεζωπύρησε] ανεζωπυρισεν III. 62.; vulgo male ἀνεζωοπύρησε — αμα του X. 62. 93. 134. Co. — λογων αυτου 19. 93. — 8. ηγουμ. ημων 19. 64. 93. — ιουδου X. 134. Co. (ιωδου III.) — και αντι 64. 93. — ιωναθου III. X. 62. 74. 134. Co. — 9. εαν III. 55. 106. — 10. συνηγ. Σιμων 64. 93. — 11. Ἰωνάθαν] Ματταθιαν 52. 62. 106., cf. 11, 70. — Αψαλωμου III. X. 23. 44. al.; vulgo Ἀβεσσαλώμου — ὄντας ἐν αὐτῇ] οντας εκει X. 23. — ἐκεῖ post ἔμεινεν om. X. 23.

12. ελθειν X. —

13 Σίμων δὲ παρενέβαλεν ἐν Ἀδίδοις κατὰ πρόςωπον τοῦ
14 καὶ ἐπέγνω Τρύφων ὅτι ἀνέστη Σίμων ἀντὶ Ἰωνάθαν τοῦ
φοῦ αὐτοῦ καὶ ὅτι συνάπτειν αὐτῷ μέλλει πόλεμον, καὶ ἀπ
πρὸς αὐτὸν πρέσβεις λέγων· 15 περὶ ἀργυρίου οὗ ὤφειλεν Ἰω
ὁ ἀδελφός σου εἰς τὸ βασιλικὸν δι' ἃς εἶχε χρείας συνέχομ
τόν. 16 καὶ νῦν ἀπόστειλον ἀργυρίου τάλαντα ἑκατὸν καὶ δ
υἱῶν αὐτοῦ ὅμηρα, ὅπως μὴ ἀφεθεὶς ἀποστατήσῃ ἀφ' ἡμῶ
ἀφήσομεν αὐτόν. 17 καὶ ἔγνω Σίμων ὅτι δόλῳ λαλοῦσι πρ
τὸν, καὶ πέμπει τὸ ἀργύριον καὶ τὰ παιδάρια μήποτε ἔχθρ
μεγάλην πρὸς τὸν λαὸν, 18 λέγοντες ὅτι οὐκ ἀπέστειλα αἰ
ἀργύριον καὶ τὰ παιδάρια, καὶ ἀπώλετο. 19 καὶ ἀπέστει
παιδάρια καὶ τὰ ἑκατὸν τάλαντα, καὶ διεψεύσατο καὶ οὐκ
τὸν Ἰωνάθαν. 20 καὶ μετὰ ταῦτα ἦλθε Τρύφων τοῦ ἐμβο
εἰς τὴν χώραν καὶ ἐκτρῖψαι αὐτὴν, καὶ ἐκύκλωσεν ὁδὸν
Ἄδωρα. καὶ Σίμων καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ ἀντιπαρῆγει
εἰς πάντα τόπον οὗ ἂν ἐπορεύετο. 21 οἱ δὲ ἐκ τῆς ἄκρας ἀ
λον πρὸς Τρύφωνα πρεσβευτὰς κατασπεύδοντας αὐτὸν τοῦ
πρὸς αὐτοὺς διὰ τῆς ἐρήμου καὶ ἀποστεῖλαι αὐτοῖς τροφάς.
ἡτοίμασε Τρύφων πᾶσαν τὴν ἵππον αὐτοῦ ἐλθεῖν, καὶ ἐν τῇ
ἐκείνῃ ἦν χιὼν πολλὴ σφόδρα, καὶ οὐκ ἦλθε διὰ τὴν χιόνα
ἀπῆρε καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Γαλααδῖτιν. 23 ὡς δὲ ἤγγισε τῇ Βα
ἀπέκτεινε τὸν Ἰωνάθαν, καὶ ἐτάφη ἐκεῖ. 24 καὶ ἐπέστρεψε Τ
καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ.

25 Καὶ ἀπέστειλε Σίμων καὶ ἔλαβε τὰ ὀστᾶ Ἰωνάθα
ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ ἔθαψεν αὐτὸν ἐν Μωδεῒν πόλει τῶν π
αὐτοῦ. 26 καὶ ἐκόψαντο αὐτὸν πᾶς Ἰσραὴλ κοπετὸν μέγα
ἐπένθησαν αὐτὸν ἡμέρας πολλάς. 27 καὶ ᾠκοδόμησε Σίμω
τὸν τάφον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, καὶ ὕ

13. Αδιδοις III. 44. al.; αδεινοις X.; vulgo Ἀδιδά — 14. ιωνα X. Co. Ald. — 15. συνειχομεν X. — 16. αφ om. 19. 64. 93. — 1 πει του λαβειν X 23. — και μηποτε III. 44. al. — λαον Ισραηλ 64 18. λέγοντες recepi ex III. X. 23. 44. al.; vulgo λέγων — καὶ ant λετο om. III. 23. 44. al. Vet. Lat. — ἀπώλετο κ. ἀπ. τὰ παιδ. X. — 20. εις την χωραν (εις γην 64.) Ιουδα 19. 64. 93. — εκυκλω 23. 44., Vet. Lat. gyraverunt — Αδωραν 19. 64. 93. — αντιπαρηγαγε εαν 64. 93. 106. 134. — 22. καὶ ἐν τῇ ν. ἐκ. ἦν III. X. 23. 44. Lat. c. G.; vulgo ἐν τῇ ν. ἐκ. καὶ ἦν — δια τον X. — 23. ηγγισεν φων 64. 93. — της βασκαμα III. X. 55. — ἐκεῖ om. X. — 24. επε εκει X.; απεστρεψε 19. 64. 63. — εις την αυτου οικιαν X.

25. αὐτὸν recepi ex III. X. 23. 44. al. Vet. Lat. c. G.; vulgo μωδεειμ (III.) εν τη 64. 93. — 26. κοπετὸν μέγαν om. 19. 64

αὐτὸν τῇ ὁράσει λίθῳ ξεστῷ ἐκ τῶν ὄπισθεν καὶ ἐκ τῶν
ἔμπροσθεν. 28καὶ ἔστησεν ἐπ' αὐτὰ ἑπτὰ πυραμίδας, μίαν κατ-
έναντι τῆς μιᾶς, τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ καὶ τοῖς τέσσαρσιν
ἀδελφοῖς. 29καὶ ταύταις ἐποίησε μηχανήματα περιθεὶς στύλους
μεγάλους, καὶ ἐποίησεν ἐπὶ τοῖς στύλοις πανοπλίας εἰς ὄνομα
αἰώνιον, καὶ παρὰ ταῖς πανοπλίαις πλοῖα ἐπιγεγλυμμένα εἰς τὸ
θεωρεῖσθαι ὑπὸ πάντων τῶν πλεόντων τὴν θάλασσαν. 30οὗτος ὁ
τάφος ὃν ἐποίησεν ἐν Μωδεῒν ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. 31ὁ δὲ
Τρύφων ἐπορεύετο δόλῳ μετὰ 'Αντιόχου τοῦ βασιλέως τοῦ νεωτέρου
καὶ ἀπέκτεινεν αὐτὸν, 32καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ καὶ περιέθετο
τὸ διάδημα τῆς 'Ασίας, καὶ ἐποίησε πληγὴν μεγάλην ἐπὶ τῆς γῆς.
33καὶ ᾠκοδόμησε Σίμων τὰ ὀχυρώματα τῆς 'Ιουδαίας καὶ περιε-
τείχισε πύργοις ὑψηλοῖς καὶ τείχεσι μεγάλοις καὶ πύλαις καὶ
μοχλοῖς, καὶ ἔθετο βρώματα ἐν τοῖς ὀχυρώμασι. 34καὶ ἐπέλεξε
Σίμων ἄνδρας καὶ ἀπέστειλε πρὸς Δημήτριον τὸν βασιλέα τοῦ
ποιῆσαι ἄφεσιν τῇ χώρᾳ, ὅτι πᾶσαι αἱ πράξεις Τρύφωνος ἦσαν
ἁρπαγαί. 35καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ Δημήτριος ὁ βασιλεὺς κατὰ
τοὺς λόγους τούτους, καὶ ἀπεκρίθη αὐτῷ καὶ ἔγραψεν αὐτῷ ἐπι-
στολὴν τοιαύτην·

36Βασιλεὺς Δημήτριος Σίμωνι ἀρχιερεῖ καὶ φίλῳ βασιλέων
καὶ πρεσβυτέροις καὶ ἔθνει 'Ιουδαίων χαίρειν. 37Τὸν στέφανον
τὸν χρυσοῦν καὶ τὴν βαΐνην ἣν ἀπεστείλατε κεκομίσμεθα, καὶ
ἕτοιμοί ἐσμεν τοῦ ποιεῖν ὑμῖν εἰρήνην μεγάλην καὶ γράφειν τοῖς
ἐπὶ τῶν χρειῶν τοῦ ἀφιέναι ὑμῖν ἀφέματα. 38καὶ ὅσα ἐστήκαμεν
πρὸς ὑμᾶς ἕστηκε, καὶ τὰ ὀχυρώματα ἃ ᾠκοδομήκατε ὑπαρχέτω
ὑμῖν. 39ἀφίεμεν δὲ ἀγνοήματα καὶ τὰ ἁμαρτήματα ἕως τῆς
σήμερον ἡμέρας, καὶ τὸν στέφανον ὃν ὠφείλετε καὶ εἴ τι ἄλλο
ἐτελωνεῖτο ἐν 'Ιερουσαλὴμ, μηκέτι τελωνείσθω. 40καὶ εἴ τινες
ἐπιτήδειοι ὑμῶν γραφῆναι εἰς τοὺς περὶ ἡμᾶς, ἐγγραφέσθωσαν,
καὶ γινέσθω ἀναμέσον ἡμῶν εἰρήνη.

27. ξυστω III. 23. 55. — εμπροσθεν κ. εκ των οπισθεν 19. 64. 93.; εμπροσθεν κ. οπισθεν X. 23. Co. — 28. ἐπ' αὐτὰ om. III. X. 19. 23. 55. al. Syr. Vet. Lat. — μια X. — τέσσαρσιν om. X. — 29. κ. ταυτα X. — πανοπλιαν X. — ενγεγλυμμενα X. 23. 19. 64. 93. — 30. μωδεειμ III. 64. — 31. νεωτέρου] μεγαλου 64. 93. — 32. τὸ recepi ex III. X. 23. 44. 55. al.; vulgo om. — 33. ιδουμαιας X. — πυλοις X. — 34. του Τρυφ. 64. 93. — ἦσαν ἁρπαγαί] απαγαι X. — 35. αὐτῷ post ἀπέστειλεν om. 64. 93.

37. την βαιν III. 55. 62. — αφειναι X. III. 64. 106. 23. — τα αφεματα X.; τα αφαιρεματα 64. 93. 19. — 38. εστησαμεν III. X. 23. 55. 62. 64. 93. — οικοδομηκατε X. — 40. υμων επιτηδ. 19. 64. 93. — ενγραφεσθωσαν X. — γινεσθωσαν X. 44. 93.

41 Ἔτους ἑβδομηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ ἤρθη ὁ ζυγ
ἐθνῶν ἀπὸ τοῦ Ἰσραήλ, 42 καὶ ἤρξατο ὁ λαὸς Ἰσραὴλ γρ
ταῖς συγγραφαῖς καὶ συναλλάγμασιν Ἔτους πρώτου ἐπὶ Σ
ἀρχιερέως μεγάλου καὶ στρατηγοῦ καὶ ἡγουμένου Ἰουδαίω
ταῖς ἡμέραις ἐκείναις παρενέβαλεν ἐπὶ Γάζαρα καὶ ἐκ
αὐτὴν παρεμβολαῖς, καὶ ἐποίησεν ἑλέπολιν καὶ προςήγαγε τ
καὶ ἐπάταξε πύργον ἕνα καὶ κατελάβετο. 44 καὶ ἐξήλλοντο
ἑλεπόλει εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἐγένετο κίνημα μέγα ἐν τῇ
45 καὶ ἀνέβησαν οἱ ἐν τῇ πόλει σὺν ταῖς γυναιξὶ καὶ τοῖς
ἐπὶ τὸ τεῖχος διεῤῥηχότες τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἐβόησα
μεγάλῃ ἀξιοῦντες Σίμωνα δεξιὰς αὐτοῖς δοῦναι. 46 καὶ
μὴ ἡμῖν χρήσῃ κατὰ τὰς πονηρίας ἡμῶν, ἀλλὰ κατὰ τ
σου. 47 καὶ συνελύθη αὐτοῖς Σίμων καὶ οὐκ ἐπολέμησεν
καὶ ἐξέβαλεν αὐτοὺς ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἐκαθάρισε τὰς οἰκία
ἦν τὰ εἴδωλα, καὶ οὕτως εἰςῆλθεν εἰς αὐτὴν ὑμνῶν καὶ εὐλογῶν
ἐξέβαλεν ἐξ αὐτῆς πᾶσαν ἀκαθαρσίαν, καὶ κατῴκισεν ἐκεῖ
οἵτινες τὸν νόμον ποιοῦσι, καὶ προςωχύρωσεν αὐτήν, καὶ ᾠκοδ
ἑαυτῷ ἐν αὐτῇ οἴκησιν.

49 Οἱ δὲ ἐκ τῆς ἄκρας ἐν Ἱερουσαλὴμ ἐκωλύοντο ἐκπορ
καὶ εἰςπορεύεσθαι εἰς τὴν χώραν, καὶ ἀγοράζειν καὶ πωλε
ἐπείνασαν σφόδρα, καὶ ἀπώλοντο ἐξ αὐτῶν ἱκανοὶ τῇ λιμῷ.
ἐβόησαν πρὸς Σίμωνα δεξιὰς λαβεῖν, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς,
ἔβαλεν αὐτοὺς ἐκεῖθεν καὶ ἐκαθάρισε τὴν ἄκραν ἀπὸ τῶν μ
των. 51 καὶ εἰςῆλθεν εἰς αὐτὴν τῇ τρίτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ δ
μηνὸς ἔτους ἑνὸς καὶ ἑβδομηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ μετὰ αἰνέσ
βαΐων, καὶ ἐν κινύραις καὶ ἐν κυμβάλοις καὶ ἐν νάβλαις καὶ ἐ

42. Ἰσραὴλ om. X. 23. 44. 64. 93. — συγγραφαις κ. συνα
X. — 43. delevi Σίμων post παρενέβαλεν, abest a III. X. 23. 44
Vet. Lat. c. G. — recepi ex Iosepho Antt. 13, 6. 7. B. Iud.
Γάζαρα, cf. infra 48. 53. 14, 7. 34. 15, 28. 16, 1.; libri Γάζαν –
ἑλέπολιν ex X. (ελεοπολιν, III. vocem om.), 44. 55. 62. al. Vet. La
vulgo ἑλεπόλεις — 44. κατεξήλλοντο 93., κατεξηλαντο 64. 19. —
X. 23. — εν τη πολι μεγα X. 23. — 45. ταῖς om. X. 44. 64.
ἀξιοῦντες om. X. — δεξιὰς] δει ιδιας X. — 46. ειπαν III. X. 5
τὸ ἔλεός] την χρηστοτητα 19. 64. 93. — 47. συνελυπηθη 93. — αὐ
μων III. 19. 23. 44. al.; vulgo Σίμ. αὐτ.: X. om. αὐτοῖς — ἐκ] ἐξ
48. κατωκησεν X. 74. — ἐκεῖ] εν αυτη III. X. 23. 55. 62. 106. —
σιν X. 93. — αυτω οικιαν (οικησιν 64.) 19. 93. 64.

49. οι εν Ιερ. X. 64. 93. — καὶ ante ἀγοράζειν om. X. — τῇ
93. — 50. λαβειν δεξιας 19. 64. — 51. εισηλθον X. 19. 93. Vet.
εις την ακραν 19. 64. 93. — του μηνος του δευτερου X. 64. — ετ
του (23.) εβδ. X. — βαεων X. — καὶ ante ἐν κιν. om. 64. 9
αβλαις X. —

καὶ ἐν ᾠδαῖς, ὅτι συνετρίβη ἐχϑρὸς μέγας ἐξ Ἰσραήλ. 52 καὶ ἔστησε
κατ᾽ ἐνιαυτὸν τοῦ ἄγειν τὴν ἡμέραν ταύτην μετ᾽ εὐφροσύνης.
καὶ προςωχύρωσε τὸ ὄρος τοῦ ἱεροῦ τὸ παρὰ τὴν ἄκραν, καὶ ᾤκει
ἐκεῖ αὐτὸς καὶ οἱ παρ᾽ αὐτοῦ. 53 καὶ εἶδε Σίμων τὸν Ἰωάννην
υἱὸν αὐτοῦ ὅτι ἀνήρ ἐστι, καὶ ἔϑετο αὐτὸν ἡγούμενον τῶν δυνά-
μεων πασῶν, καὶ ᾤκει ἐν Γαζάροις.

XIV. Καὶ ἐν ἔτει δευτέρῳ καὶ ἑβδομηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ
συνήγαγε Δημήτριος ὁ βασιλεὺς τὰς δυνάμεις αὐτοῦ, καὶ ἐπορεύϑη
εἰς Μήδειαν τοῦ ἐπισπάσασϑαι βοήϑειαν αὐτῷ, ὅπως πολεμήσῃ
τὸν Τρύφωνα. 2 καὶ ἤκουσεν Ἀρσάκης ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίδος
καὶ Μηδείας ὅτι ἦλϑε Δημήτριος εἰς τὰ ὅρια αὐτοῦ, καὶ ἀπέστει-
λεν ἕνα τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ συλλαβεῖν αὐτὸν ζῶντα. 3 καὶ ἐπο-
ρεύϑη καὶ ἐπάταξε τὴν παρεμβολὴν Δημητρίου, καὶ συνέλαβεν
αὐτὸν καὶ ἤγαγεν αὐτὸν πρὸς Ἀρσάκην, καὶ ἔϑετο αὐτὸν ἐν
φυλακῇ.
4 Καὶ ἡσύχασεν ἡ γῆ Ἰούδα πάσας τὰς ἡμέρας Σίμωνος,
καὶ ἐζήτησεν ἀγαϑὰ τῷ ἔϑνει αὐτοῦ, καὶ ἤρεσεν αὐτοῖς ἡ
ἐξουσία αὐτοῦ καὶ ἡ δόξα αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας. 5 καὶ μετὰ
πάσης τῆς δόξης αὐτοῦ ἔλαβε τὴν Ἰόππην εἰς λιμένα, καὶ ἐποίησεν
εἴςοδον ταῖς νήσοις τῆς ϑαλάσσης. 6 καὶ ἐπλάτυνε τὰ ὅρια τῷ
ἔϑνει αὐτοῦ, καὶ ἐκράτησε τῆς χώρας. 7 καὶ συνήγαγεν αἰχμα-
λωσίαν πολλήν, καὶ ἐκυρίευσε Γαζάρων καὶ Βαιϑσούρων καὶ τῆς
ἄκρας· καὶ ἐξῆρε τὰς ἀκαϑαρσίας ἐξ αὐτῆς, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἀντι-
κείμενος αὐτῷ. 8 καὶ ἦσαν γεωργοῦντες τὴν γῆν αὐτῶν μετ᾽ εἰρή-
νης, καὶ ἡ γῆ ἐδίδου τὰ γεννήματα αὐτῆς, καὶ τὰ ξύλα τῶν
πεδίων τὸν καρπὸν αὐτῶν. 9 πρεσβύτεροι ἐν ταῖς πλατείαις ἐκάϑηντο,
πάντες περὶ ἀγαϑῶν ἐκοινολογοῦντο, καὶ οἱ νεανίσκοι ἐνεδύσαντο
δόξας καὶ στολὰς πολέμου. 10 ταῖς πόλεσιν ἐχορήγησε βρώματα,

κ. ἐν ᾠδαῖς om. 19. 64. 93. — post Ἰσραήλ addunt 19. 64. 93. Syr. και εστη εχϑρος του μηκετι πολεμειν — 52. εστησαν ac post προωχυρωσαν 19. 64. 93. — προσοχυρωσεν X. — ἐκεῖ om. 19. 64. 93. — 53. τον υιον omisso τον ante Ιωανν. 44. 64. al.

XIV. 1. εβδομω X. — εαυτω III. 55. 62. 93. 106. — 2. αρσικης X. — οτε εισηλϑεν X. — συνλαβειν X. — 3. εις φυλακην 19. 64. 93. 71. — κ. ἔϑετο α. εν φ. om. X.

4. Ἰούδα om. III. 44. 62. 64. al. — 5. την ιππον X. — ταις ναυσι 19. 64. 93. Syr. — 6. εϑνι τουτω κ. X. — 7. ἐκυρίευσε] συνηγαγεν X. — βεϑσουρων III. X. — εξ αυτων 64. 93. 62. — 8. γῆν] χωραν 19. 64. 93. — γενηματα III. X. — ξυλα αμα των X. — 9. πλατείαις εκκλησιαις X. — δοξαν X. 71. — και ου στολας π. 19. 64. 93. —

καὶ ἔταξεν αὐτὰς ἐν σκεύεσιν ὀχυρώσεως, ἕως ὅτου ὠνομάσθη τὸ
ὄνομα τῆς δόξης αὐτοῦ ἕως ἄκρου τῆς γῆς. 11 ἐποίησε τὴν εἰρή-
νην ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ εὐφράνθη Ἰσραὴλ εὐφροσύνην μεγάλην.
12 καὶ ἐκάθισεν ἕκαστος ὑπὸ τὴν ἄμπελον αὐτοῦ καὶ τὴν συκῆν
αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐκφοβῶν αὐτούς. 13 καὶ ἐξέλιπεν ὁ πολεμῶν
αὐτοὺς ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ οἱ βασιλεῖς συνετρίβησαν ἐν ταῖς ἡμέραις
ἐκείναις. 14 καὶ ἐστήρισε πάντας τοὺς ταπεινοὺς τοῦ λαοῦ αὐτοῦ·
τὸν νόμον ἐξεζήτησε, καὶ ἐξῆρε πάντα ἄνομον καὶ πονηρόν· 15 τὰ
ἅγια ἐδόξασε, καὶ ἐπλήθυνε τὰ σκεύη τῶν ἁγίων.

16 Καὶ ἠκούσθη ἐν Ῥώμῃ ὅτι ἀπέθανεν Ἰωνάθαν καὶ ἕως
Σπάρτης, καὶ ἐλυπήθησαν σφόδρα. 17 ὡς δὲ ἤκουσαν ὅτι Σίμων
ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ γέγονεν ἀντ' αὐτοῦ ἀρχιερεὺς καὶ ἐπικρατεῖ τῆς
χώρας καὶ τῶν πόλεων τῶν ἐν αὐτῇ, 18 ἔγραψαν πρὸς αὐτὸν δέλ-
τοις χαλκαῖς τοῦ ἀνανεώσασθαι πρὸς αὐτὸν φιλίαν καὶ τὴν συμ-
μαχίαν ἣν ἔστησαν πρὸς Ἰούδαν καὶ Ἰωνάθαν τοὺς ἀδελφοὺς
αὐτοῦ. 19 καὶ ἀνεγνώσθησαν ἐνώπιον τῆς ἐκκλησίας ἐν Ἱερουσα-
λήμ. 20 καὶ τοῦτο τὸ ἀντίγραφον τῶν ἐπιστολῶν ὧν ἀπέστειλαν
οἱ Σπαρτιᾶται·

Σπαρτιατῶν ἄρχοντες καὶ ἡ πόλις Σίμωνι ἱερεῖ μεγάλῳ καὶ
τοῖς πρεσβυτέροις καὶ τοῖς ἱερεῦσι καὶ τῷ λοιπῷ δήμῳ τῶν Ἰουδαίων
ἀδελφοῖς χαίρειν. 21 Οἱ πρεσβευταὶ οἱ ἀποσταλέντες πρὸς τὸν δῆ-
μον ἡμῶν ἀπήγγειλαν ἡμῖν περὶ τῆς δόξης ὑμῶν καὶ τιμῆς, καὶ
ηὐφράνθημεν ἐπὶ τῇ ἐφόδῳ αὐτῶν. 22 καὶ ἀνεγράψαμεν τὰ ὑπ'
αὐτῶν εἰρημένα ἐν ταῖς βουλαῖς τοῦ δήμου οὕτως· Νουμήνιος
Ἀντιόχου καὶ Ἀντίπατρος Ἰάσωνος πρεσβευταὶ Ἰουδαίων ἦλθοσαν
πρὸς ἡμᾶς ἀνανεούμενοι τὴν πρὸς ἡμᾶς φιλίαν. 23 καὶ ἤρεσε τῷ

---

10. εχορογησαν βρ. κ. εταξαν εαυτους εν σκ. οχυρωματων X. — τῆς ante γῆς om. III. X. 23. 62. 106. 19. 93. — 11. και εποιησε 64. 93. — τὴν om. X. 23. 64. 93. — 12. κ. τὴν συκῆν α. om. X. — υποκατω (της 19.) αμπελου α. κ. υποκατω (της 64.) συκης α. 19. 64. 93. — ὁ om. X. — 13. ὁ om. III. X. 23. 62. 74. 134. Co. Ald. — βασ. αυτων III. — 14. εξεζητησαν X.; τὸν νόμον ἐξεζήτησε legitur post πονηρόν in 19. 64. 93. — 15. και τα αγια 19. 64. 93. — τὰ ἅγ. ἐδ. κ. ἐπλήθυνε] και X.

16. ηκουσαν 19. 64. 93. 55. 62. al. — οι εν — Σπαρτης ηκουσθη 19. 64. 93. — 17. αρχ. αντ αυτου X. 44. — κ. αυτος επικρ. X. 23. — επεκρατησε — πολεων (και 64.) των εν αυταις 19. 64. 93. — 18. και εγραψαν III. 93. — τὴν om. X.

20. αρχιερει 19. 64. 93. 52. 55. 62. — 21. οι πρεσβυτεροι αποσταλεντες X. — περι της ειρηνης υμων κ. της δοξ. υμ. 19. 64. 93.; δοξης ημων X. — ηυφρανθημεν III. X.; vulgo ευφρ. — ἐφόδῳ] αφιξει 64. 93. 19. — 22. κ. αναγραψαμενοι III. 55. 62. al. — ιασονος III. X. 55. — ηλθον X. 64. 93. — υμας — υμας X. —

δήμῳ ἐπιδέξασθαι τοὺς ἄνδρας ἐνδόξως, καὶ τοῦ θέσθαι τὸ ἀντί-
γραφον τῶν λόγων αὐτῶν ἐν τοῖς ἀποδεδειγμένοις τῷ δήμῳ βιβλίοις,
τοῦ μνημόσυνον ἔχειν τὸν δῆμον τῶν Σπαρτιατῶν. τὸ δὲ ἀντίγρα-
φον τούτων ἐγράψαμεν Σίμωνι τῷ ἀρχιερεῖ.
[24]Μετὰ ταῦτα ἀπέστειλε Σίμων τὸν Νουμήνιον εἰς Ῥώμην
ἔχοντα ἀσπίδα χρυσῆν μεγάλην ὁλκῆς μνῶν χιλίων εἰς τὸ στῆσαι
πρὸς αὐτοὺς τὴν συμμαχίαν.
[25]Ὡς δὲ ἤκουσεν ὁ δῆμος τῶν λόγων τούτων, εἶπον· τίνα
χάριν ἀποδώσομεν Σίμωνι καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ; [26]ἐστήρισε γὰρ
αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ
ἐπολέμησαν τοὺς ἐχθροὺς Ἰσραὴλ ἀπ᾽ αὐτῶν, καὶ ἔστησαν αὐτῷ
ἐλευθερίαν. [27]καὶ κατέγραψαν ἐν δέλτοις χαλκαῖς καὶ ἔθεντο ἐν
στήλαις ἐν ὄρει Σιών. καὶ τοῦτο τὸ ἀντίγραφον τῆς γραφῆς·
Ὀκτωκαιδεκάτῃ Ἐλοὺλ, ἔτους δευτέρου καὶ ἑβδομηκοστοῦ
καὶ ἑκατοστοῦ, καὶ τοῦτο τρίτον ἔτος ἐπὶ Σίμωνος ἀρχιερέως
ενσαραμελ, [28]ἐπὶ συναγωγῆς μεγάλης ἱερέων καὶ λαοῦ καὶ ἀρχόν-
των ἔθνους καὶ τῶν πρεσβυτέρων τῆς χώρας ἐγνώρισεν ἡμῖν, [29]ἐπεὶ
πολλάκις ἐγενήθησαν πόλεμοι ἐν τῇ χώρᾳ, Σίμων δὲ ὁ υἱὸς Ματ-
ταθίου ὁ υἱὸς τῶν υἱῶν Ἰωαρὶβ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἔδωκαν
ἑαυτοὺς τῷ κινδύνῳ καὶ ἀντέστησαν τοῖς ὑπεναντίοις τοῦ ἔθνους
αὐτῶν, ὅπως σταθῇ τὰ ἅγια αὐτῶν καὶ ὁ νόμος, καὶ δόξῃ με-
γάλῃ ἐδόξασαν τὸ ἔθνος αὐτῶν. [30]καὶ ἤθροισεν Ἰωνάθαν τὸ

---

23. επιδεξασθαι τας φιλιας και — και καταθεσθαι το 19. 64. 93. — ἀποδεδειγμένοις] αποδεδιπλομενοις 93. — τῷ δήμῳ recepi ex III. X. 23. 44. 55. al.; vulgo τοῦ δήμου — του (το) μνημ. εχειν III. X. 44. 55. al.; vulgo του εχ. (το 64. 93.) μνημ. — τῶν] τον X. — εγραψα X. 19. 55.; εγραψαν III. 44. al.

24. ολκην III. X. 23. 106.

25. ειπαν III. X. 55. al. — 26. εστηριξαν 19. 64. 93.; εστηρισται X. — επολεμησεν X. 23. 106. — κ. εκληρονομησαν κ. εστησαν τω Σιμωνι ελ. 19. 64. 93.

27. χαλκοις X. — στηλη X. 62. 106. — ελουλ om. X. — καὶ (om. 64. 93.) τοῦτο] το X. — αρχ. μεγαλου X. 23. 55. 19. 64. 93. — retinui lectionem vulgatam ἐν Σαραμὲλ, sed scriptione continua; ενασαραμελ X. 23. 19. 64. 93. Vet. Lat.; interpres haud dubie retinuit vocem hebraeam scriptoris, haec vero quae fuerit admodum disputatur, vid. Grimm ad h. l. — 28. εγνωρισαμεν υμιν 19. 64. 93. Ald. Syr.; Vet. Lat. nota facta sunt haec; hebraice legebatur נודע לנו, ut recte Gaab, sed interpres vertit quasi scriptum fuisset הודיע לנו — 29. εγενηθημεν X.; εγενοντο 19. 64. 93. — ὁ post δὲ om. 64. 93. 74. — ὁ (om. 64. 93.) υἱὸς τῶν υἱῶν] υιος υιων ιερευς των υιων X. 23., cf. 2, 1. — ιωαριβ III.; ιωαρειβ X. 23. 64. 93.; vulgo Ἰαρὶβ — αυτους X. — αὐτῶν post ἔθνους om. X. — σταθῇ] στη 64. 93. — ο νομος αυτων κ. τα αγια αυτων 19. 64. 93. — 30. κ. ἤθρ. — αὐτῶν om. X. 71. 134. —

ἔθνος αὐτῶν καὶ ἐγενήθη αὐτοῖς ἀρχιερεύς, καὶ προσετέθη πρὸ
τὸν λαὸν αὐτοῦ· 31 καὶ ἐβουλήθησαν οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν ἐμβατεῦσα
εἰς τὴν χώραν αὐτῶν τοῦ ἐκτρῖψαι τὴν χώραν αὐτῶν καὶ ἐκτεῖνα
χεῖρας ἐπὶ τὰ ἅγια αὐτῶν. 32 τότε ἀνέστη Σίμων καὶ ἐπολέμησ
περὶ τοῦ ἔθνους αὐτοῦ, καὶ ἐδαπάνησε χρήματα πολλὰ τῶν ἑαυτο
καὶ ὡπλοδότησε τοὺς ἄνδρας τῆς δυνάμεως τοῦ ἔθνους αὐτοῦ κα
ἔδωκεν αὐτοῖς ὀψώνια, 33 καὶ ὠχύρωσε τὰς πόλεις τῆς Ἰουδαία
καὶ τὴν Βαιθσούραν τὴν ἐπὶ τῶν ὁρίων τῆς Ἰουδαίας, οὗ ἦν τε
ὅπλα τῶν πολεμίων τὸ πρότερον, καὶ ἔθετο ἐκεῖ φρουρὰν ἄνδρα
Ἰουδαίους. 34 καὶ Ἰόππην ὠχύρωσε τὴν ἐπὶ τῆς θαλάσσης, κα
τὴν Γάζαρα τὴν ἐπὶ τῶν ὁρίων Ἀζώτου ἐν ᾗ ᾤκουν οἱ πολέμιο
τὸ πρότερον ἐκεῖ, καὶ κατῴκισεν ἐκεῖ Ἰουδαίους, καὶ ὅσα ἐπιτή
δεια ἦν πρὸς τῇ τούτων ἐπανορθώσει ἔθετο ἐν αὐτοῖς. 35 κα
εἶδεν ὁ λαὸς τὴν πίστιν τοῦ Σίμωνος καὶ τὴν δόξαν ἣν ἐβουλεύ
σατο ποιῆσαι τῷ ἔθνει αὐτοῦ, καὶ ἔθεντο αὐτὸν ἡγούμενον αὐτῶ
καὶ ἀρχιερέα, διὰ τὸ αὐτὸν πεποιηκέναι πάντα ταῦτα καὶ τὴ
δικαιοσύνην καὶ τὴν πίστιν ἣν συνετήρησε τῷ ἔθνει αὐτοῦ, κα
ἐξεζήτησε παντὶ τρόπῳ ὑψῶσαι τὸν λαὸν αὐτοῦ. 36 καὶ ἐν ταῖ
ἡμέραις αὐτοῦ εὐοδώθη ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τοῦ ἐξαρθῆναι τ
ἔθνη ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν καὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει Δαυὶδ τοὺς ἐ
Ἱερουσαλήμ, οἳ ἐποίησαν ἑαυτοῖς ἄκραν ἐξ ἧς ἐξεπορεύοντο κα
ἐμίαινον κύκλῳ τῶν ἁγίων, καὶ ἐποίουν πληγὴν μεγάλην ἐν τ
ἁγνείᾳ. 37 καὶ κατῴκισεν ἐν αὐτῇ ἄνδρας Ἰουδαίους, καὶ ὠχύρω
σεν αὐτὴν πρὸς ἀσφάλειαν τῆς χώρας καὶ τῆς πόλεως, καὶ ὕψωσ
τὰ τείχη Ἱερουσαλήμ. 38 καὶ ὁ βασιλεὺς Δημήτριος ἔστησεν αὐτ
τὴν ἀρχιερωσύνην κατὰ ταῦτα, 39 καὶ ἐποίησεν αὐτὸν τῶν φίλω
αὐτοῦ, καὶ ἐδόξασεν αὐτὸν δόξῃ μεγάλῃ. 40 ἠκούσθη γὰρ ὅτ

εγενετο 19. 64. 93. — 31. τοῦ ἐκτρ. τ. χ. α. om. X. 23. 106. 71. τ. χώραν α.] αυτην 64. 93. 52. — ἐκτεῖναι] εκκλιναι X. — τας χειρα III. 23. 55. 62. 106. — 32. αντεστη X. 23., Vet. Lat. restitit – οπλοδοτησεν (III.) αυτου τους X.; επλουτοδοτησε 19. 62. — τοις ανδρασι 19. 64. 93. — 33. οχυρωσεν X. — των προτερον X. — 34. γαζαρα III. 44.; γαραζαν X. — ωκουσαν III. 44. 55. al. — ἐκεῖ om. X. 44. – ην επιτηδεια 19. 64. 93. — recepi πρὸς τῇ τ. ἐπανορθώσει ex III. X. 23 62. 64. al.; vulgo πρὸς τὴν τ. ἐπανόρθωσιν — αυταις X. 23. — 35. εἶδε ὁ λαὸς om. X. — πίστιν post λαὸς τὴν recepi ex III. X. 19. 44. 52. al. vulgo πρᾶξιν — εθετο X. — ἐξεζήτησε recepi ex III. X. 106. 19. 64. 93 62., Vet. Lat. exquisivit; vulgo ἐζήτησε — 36. τοῦ om. 64. 93. 62. – post Ἱερουσαλὴμ addunt 19. 64. 93. και αυτους εξαρθηναι — οἳ ἐποίησα ἑαυτοῖς] εποιησεν αυτοις X. — επορευοντο X. — εποιουσαν III. — 37. ε αυτη Σιμων 64. 93. — 38. αυτω τω Σιμωνι 64. 93. — αρχιερωσυνην X. – 40. ἠκούσθη recepi ex III. 19. 44. 62. al.; vulgo ἤκουσε —

προςηγόρευνται οἱ Ἰουδαῖοι ὑπὸ Ῥωμαίων φίλοι καὶ σύμμαχοι καὶ
ἀδελφοί, καὶ ὅτι ἀπήντησαν τοῖς πρεσβευταῖς Σίμωνος ἐνδόξως,
[41]καὶ ὅτι εὐδόκησαν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ οἱ ἱερεῖς τοῦ εἶναι αὐτῶν
Σίμωνα ἡγούμενον καὶ ἀρχιερέα εἰς τὸν αἰῶνα ἕως τοῦ ἀναστῆναι
προφήτην πιστόν, [42]καὶ τοῦ εἶναι ἐπ' αὐτῶν στρατηγόν, καὶ ὅπως
μέλῃ αὐτῷ περὶ τῶν ἁγίων καθιστάναι δι' αὐτοῦ ἐπὶ τῶν ἔργων
αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τῆς χώρας καὶ ἐπὶ τῶν ὅπλων καὶ ἐπὶ τῶν ὀχυρω-
μάτων, [43]καὶ ὅπως μέλῃ αὐτῷ περὶ τῶν ἁγίων, καὶ ὅπως ἀκούηται
ὑπὸ πάντων, καὶ ὅπως γράφωνται ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ πᾶσαι
συγγραφαὶ ἐν τῇ χώρᾳ, καὶ ὅπως περιβάληται πορφύραν καὶ
χρυσοφορῇ. [44]καὶ οὐκ ἐξέσται οὐδενὶ τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἱερέων
ἀθετῆσαί τι τούτων καὶ ἀντειπεῖν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ ῥηθησομένοις,
καὶ ἐπισυστρέψαι συστροφὴν ἐν τῇ χώρᾳ ἄνευ αὐτοῦ, καὶ περι-
βαλέσθαι πορφύραν καὶ ἐμπορποῦσθαι πόρπην χρυσῆν. [45]ὃς δ' ἂν
παρὰ ταῦτα ποιήσῃ ἢ ἀθετήσῃ τι τούτων, ἔνοχος ἔσται. [46]καὶ
εὐδόκησε πᾶς ὁ λαὸς θέσθαι Σίμωνι ποιῆσαι κατὰ τοὺς λόγους
τούτους. [47]καὶ ἐπεδέξατο Σίμων καὶ εὐδόκησεν ἀρχιερατεύειν καὶ
εἶναι στρατηγὸς καὶ ἐθνάρχης τῶν Ἰουδαίων καὶ ἱερέων καὶ τοῦ
προστατῆσαι πάντων. [48]καὶ τὴν γραφὴν ταύτην εἶπον θέσθαι ἐν
δέλτοις χαλκαῖς, καὶ στῆσαι αὐτὰς ἐν περιβόλῳ τῶν ἁγίων ἐν τόπῳ
ἐπισήμῳ, [49]τὰ δὲ ἀντίγραφα αὐτῶν θέσθαι ἐν τῷ γαζοφυλακίῳ,
ὅπως ἔχῃ Σίμων καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ.

XV. Καὶ ἀπέστειλεν Ἀντίοχος υἱὸς Δημητρίου τοῦ βασιλέως
ἐπιστολὰς ἀπὸ τῶν νήσων τῆς θαλάσσης Σίμωνι ἱερεῖ καὶ ἐθνάρχῃ
τῶν Ἰουδαίων καὶ παντὶ τῷ ἔθνει. [2]καὶ ἦσαν περιέχουσαι τὸν
τρόπον τοῦτον·

προςαγορευονται III. 44. 55. al. — σιμων X. — 41. ὅτι abest ab uno cod. 71., sed delendum iudicarunt I. D. Michaelis Ewald Grimm — εὐδόκησαν legitur post ἱερεῖς in III. X. 23. 55. 62. 106. 19. 64. 93. — αὐτῶν post εἶναι recepi ex III. 55. al.; vulgo om.; αυτω X. — 42. ἐπ' αὐτῶν] επαυτωεν X., ergo ex corr. εαυτων — μέλῃ hic et vs. 43. recepi ex III. X. al.; vulgo μέλοι — verba ὅπως — ἁγίων utpote male ex vs. 43. huc illata inducenda esse censent Gaab Ewald Grimm — καθιστανειν 19. 93. — δι' αὐτοῦ recepi ex III. 23. 52. 55. 62. al.; vulgo αὐτούς — 43. ὅπως ἀκ.] ἵνα ἀκ. 19. 64. 93. — ακουονται X. — γραφονται X. 93. — πασαι αι 64. 93. 55. — συνγραφαι X. — ὅπως περιβ.] ινα περιβ. 19. 64. 93. — περιβαλληται III. 106. Co. — 44. οὐδενὶ] ουθεν X. — επιστρεψαι X. — περιβαλέσθαι recepi ex X. ex corr., III. 19. 55. al.; vulgo περιβάλλεσθαι; addunt αυτον 19. 64. 93. — ενπορπουσθαι X. — 46. θεσθαι ταυτα 64. 93. — σιμωνα X., Vet. Lat. statuere Simonem — καὶ ante ποιῆσαι delevi, abest a III. X. 44. 62. al. — 47. προσστησαι X.; πρωτοστατησαι 64. — 48. ειπαν III. al. — ἐπισήμῳ] πιστω III.

XV. ὁ ante Ἀντ. delevi, deest in III. X. 44. 62. al. — αντιωχος X.

Βασιλεὺς Ἀντίοχος Σίμωνι ἱερεῖ μεγάλῳ καὶ ἐϑνάρχῃ καὶ
ἔϑνει Ἰουδαίων χαίρειν. 3 Ἐπειδὴ ἄνδρες λοιμοὶ κατεκράτησαν
τῆς βασιλείας τῶν πατέρων ἡμῶν, βούλομαι δὲ ἀντιποιήσασϑαι τῆς
βασιλείας ὅπως ἀποκαταστήσω αὐτὴν ὡς ἦν πρότερον, ἐξενολόγησα
δὲ πλῆϑος δυνάμεων καὶ κατεσκεύασα πλοῖα πολεμικά, 4 βούλομαι
δὲ ἐκβῆναι κατὰ τὴν χώραν ὅπως μετέλϑω τοὺς κατεφϑαρκότας
τὴν χώραν ἡμῶν καὶ τοὺς ἠρημωκότας πόλεις πολλὰς ἐν τῇ βα-
σιλείᾳ· 5 νῦν οὖν ἵστημί σοι πάντα τὰ ἀφαιρέματα ἃ ἀφῆκάν σοι
οἱ πρὸ ἐμοῦ βασιλεῖς, καὶ ὅσα ἄλλα δόματα ἀφῆκάν σοι. 6 καὶ
ἐπέτρεψά σοι ποιῆσαι κόμμα ἴδιον, νόμισμα τῇ χώρᾳ σου, 7 Ἱερου-
σαλὴμ δὲ καὶ τὰ ἅγια εἶναι ἐλεύϑερα· καὶ πάντα τὰ ὅπλα ὅσα
κατεσκεύασας, καὶ τὰ ὀχυρώματα ἃ ᾠκοδόμησας, ὧν κρατεῖς,
μενέτω σοι. 8 καὶ πᾶν ὀφείλημα βασιλικὸν καὶ τὰ ἐσόμενα βα-
σιλικὰ ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον ἀφιέσϑω σοι· 9 ὡς
δ' ἂν κρατήσωμεν τῆς βασιλείας ἡμῶν, δοξάσομέν σε καὶ τὸ
ἔϑνος σου καὶ τὸ ἱερὸν δόξῃ μεγάλῃ, ὥστε φανερὰν γενέσϑαι τὴν
δόξαν ὑμῶν ἐν πάσῃ τῇ γῇ.
10 Ἔτους τετάρτου καὶ ἑβδομηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ ἐξῆλϑεν
Ἀντίοχος εἰς τὴν γῆν τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ συνῆλϑον πρὸς αὐ-
τὸν πᾶσαι αἱ δυνάμεις, ὥστε ὀλίγους εἶναι σὺν Τρύφωνι. 11 καὶ
ἐδίωξεν αὐτὸν Ἀντίοχος ὁ βασιλεύς, καὶ ἦλϑε εἰς Δωρᾶ φεύγων
τὴν ἐπὶ τῆς ϑαλάσσης. 12 εἶδε γὰρ ὅτι ἐπισυνῆκται ἐπ' αὐτὸν τὰ
κακά, καὶ ἀφῆκαν αὐτὸν αἱ δυνάμεις. 13 καὶ παρενέβαλεν Ἀντίο-
χος ἐπὶ Δωρᾶ, καὶ σὺν αὐτῷ δώδεκα μυριάδες ἀνδρῶν πολεμιστῶν
καὶ ὀκτακισχιλία ἵππος. 14 καὶ ἐκύκλωσε τὴν πόλιν, καὶ τὰ πλοῖα
ἀπὸ ϑαλάσσης συνῆψαν, καὶ ἔϑλιβε τὴν πόλιν ἀπὸ τῆς γῆς καὶ

3. ἐπειδὴ (τινες III.) ἄνδρες] επει (επι X. 93.) τινες X. 19. 13. 52. al., Vet. Lat. quoniam quidem — εκρατησαν 19. 64. 93. — το προτερον ως ην και εξενολογησα πληϑ. X. — το προτερον III. X. 23. 52. 62. 106. 64. 93. — δυναμεως 64. 93. — 4. βασιλεια μου X. 23. — 5. αφεματα III. X. 23. — δόματα] αφερεματα III.; αφεματα 44. 52. al. — 6. νομισμα ιδιον 64. 93. — 7. δὲ καὶ] δεκ X. — εἶναι om. X. — 8. οφλημα 64. 93. — αφεισϑω (αφισϑω X.) 23. 44. al. — 9. ὡς] ων X. — κρατήσωμεν τῆς βασιλείας] καταστησωμεν (καταστησομεν 19. al.) την βασιλειαν III. 19. 52. 62. al. — δοξασωμεν III. X. 44. — κ. το ιερον κ. το εϑνος σου 19. 64. 93.

10. ἐξῆλϑεν] και ηλϑεν X. — τῶν ante πατέρων recepi ex III. X. 23. 44. 62. al.; vulgo om. — τοὺς καταλειφϑέντας post εἶναι delevi, abest a III. X. 23. 44. 52. 62. al. — 11. ὁ βασιλεὺς om. X. 44. — ηλϑε Τρυφων 64. 93. — εἰς Δωρᾶ φεύγων III. X. 23. 44. 62. al.; vulgo φεύγ. εἰς Δ. — τῆς om. X. 23. — 12. εἶδε] ηδει III. X. 23. — ἐπισυνῆκται recepi ex III. X. 19. 62. 71. al.; vulgo συνῆκται — παντα τα κακα 19. 64. 93. — 13. μυριαδας ανδρων πολεμικων κ. οκτ. ιππον X. — 14. καὶ τὰ πλοῖα — πόλιν om. X. — συνηψε 19. 44. al. —

τῆς θαλάσσης, καὶ οὐκ εἴασεν οὐδένα ἐκπορεύεσθαι καὶ εἰς-
πορεύεσθαι.
[15] Καὶ ἦλθε Νουμήνιος καὶ οἱ παρ' αὐτοῦ ἐκ Ῥώμης ἔχοντες
ἐπιστολὰς τοῖς βασιλεῦσι καὶ ταῖς χώραις, ἐν αἷς ἐγέγραπτο τάδε·
[16] Λεύκιος ὕπατος Ῥωμαίων Πτολεμαίῳ βασιλεῖ χαίρειν. [17] Οἱ
πρεσβευταὶ τῶν Ἰουδαίων ἦλθον πρὸς ἡμᾶς φίλοι ἡμῶν καὶ σύμ-
μαχοι, ἀνανεούμενοι τὴν ἐξ ἀρχῆς φιλίαν καὶ συμμαχίαν, ἀπεσταλ-
μένοι ἀπὸ Σίμωνος τοῦ ἀρχιερέως καὶ τοῦ δήμου τῶν Ἰουδαίων.
[18] ἤνεγκαν δὲ ἀσπίδα χρυσῆν ἀπὸ μνῶν χιλίων. [19] ἤρεσεν οὖν ἡμῖν
γράψαι τοῖς βασιλεῦσι καὶ ταῖς χώραις ὅπως μὴ ἐκζητήσωσιν αὐ-
τοῖς κακὰ, καὶ μὴ πολεμήσωσιν αὐτοὺς καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν καὶ
τὴν χώραν αὐτῶν, καὶ ἵνα μὴ συμμαχήσωσι τοῖς πολεμοῦσιν αὐ-
τούς. [20] ἔδοξε δὲ ἡμῖν δέξασθαι τὴν ἀσπίδα παρ' αὐτῶν. [21] εἴ
τινες οὖν λοιμοὶ διαπεφεύγασιν ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν πρὸς ὑμᾶς,
παράδοτε αὐτοὺς Σίμωνι τῷ ἀρχιερεῖ ὅπως ἐκδικήσῃ ἐν αὐτοῖς
κατὰ τὸν νόμον αὐτῶν.
[22] Καὶ τὰ αὐτὰ ἔγραψε Δημητρίῳ τῷ βασιλεῖ καὶ Ἀττάλῳ
καὶ Ἀριαράθῃ καὶ Ἀρσάκῃ, [23] καὶ εἰς πάσας τὰς χώρας, καὶ
Σαμψάμῃ καὶ Σπαρτιάταις, καὶ εἰς Δῆλον καὶ εἰς Μύνδον καὶ
εἰς Σικυῶνα καὶ εἰς τὴν Καρίαν καὶ εἰς Σάμον καὶ εἰς τὴν Παμ-
φυλίαν καὶ εἰς τὴν Λυκίαν καὶ εἰς Ἁλικαρνασσὸν καὶ εἰς Ῥόδον
καὶ εἰς Φασηλίδα καὶ εἰς Κῶ καὶ εἰς Σίδην καὶ εἰς Ἄραδον καὶ
εἰς Γόρτυναν καὶ Κνίδον καὶ Κύπρον καὶ Κυρήνην. [24] τὸ δὲ ἀντί-
γραφον αὐτῶν ἔγραψαν Σίμωνι τῷ ἀρχιερεῖ.

καὶ εἰςπορ.] ουδε εις πορ. X. 23.
15. τάδε] ταυτα X. 55.
16. Λουκιος 19. 64. 93. Ald., Vet. Lat. Lucius — 17. υπο Σιμ. 19. 64. 93. 55. 62. 106. — 18. πεντακιςχιλιων III. 44. 55. 62. al. — 19. ταις βασιλευσιν X. — εκζητωσιν 64. 93. — αὐτοῖς κακὰ κ. μὴ πολ. om. X. — τας χωρας αυτων III. 62. 93 106. Vet. Lat. — συνμαχησωσιν X.; συμμαχωσιν III. 62. 19. 64. 93. — προς αυτους X. 23. 55. — 20. και δεξασθαι 64. 93. — 21. ἐκ om. X. — εκδικησει III. X. — ἐν αὐτοῖς] αυτους III. X. 44. 55. 62. al.
22. τὰ αὐτὰ] ταυτα X. III. 62. 71. al. — εγραψαν X. 19.; εγραψαμεν 64. 106. — recepi καὶ ante Ἀριαρ. ex III. X. 23. 55. al. Vet. Lat.; vulgo om. — Ἀριαράθῃ] Αραθη III. 23. 55. al. — 23. Σαμψακη III. 106. Ald.; Vet. Lat. Lampsaco — συκυωνα X. — Καρίαν] Καριδα III. 62. 71. al. — τὴν ante Παμφ. om. 64. 93. 23. 55. 106. — τὴν Λυκίαν] τηκιαν X.; τὴν om. 64. 93. 23. 55. 62. 106.; εις την om. III. — κ. εἰς Ῥόδον κ. εἰς Φασ. legitur post Ἄραδον in III. Vet. Lat. — εἰς Φασηλίδα] εις την βασιλειδαν III. — εἰς ante Γόρτ. om. III. X. 23. 55. 62. 106. — γορτυνα X. 23. 93. 71. — 24. αὐτῶν] τούτων X. 19. 23. al. — εγραψεν III. 23. 62.; εγραψαμεν 106.

[25] Ἀντίοχος δὲ ὁ βασιλεὺς παρενέβαλεν ἐπὶ Δωρᾶ ἐν τῇ δευ-
τέρᾳ, προςάγων διὰ παντὸς αὐτῇ τὰς χεῖρας καὶ μηχανὰς ποιού-
μενος, καὶ συνέκλεισε τὸν Τρύφωνα τοῦ μὴ εἰςπορεύεσθαι καὶ
ἐκπορεύεσθαι. [26] καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ Σίμων διςχιλίους ἄνδρας
ἐκλεκτοὺς συμμαχῆσαι αὐτῷ, καὶ ἀργύριον καὶ χρυσίον καὶ σκεύη
ἱκανά. [27] καὶ οὐκ ἠβούλετο αὐτὰ δέξασθαι, ἀλλ' ἠθέτησε πάντα
ὅσα συνέθετο αὐτῷ τὸ πρότερον, καὶ ἠλλοτριοῦτο αὐτῷ. [28] καὶ
ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν Ἀθηνόβιον ἕνα τῶν φίλων αὐτοῦ κοινολογη-
σόμενον αὐτῷ λέγων· ὑμεῖς κατακρατεῖτε τῆς Ἰόππης καὶ Γαζάρων
καὶ τῆς ἄκρας τῆς ἐν Ἱερουσαλὴμ, πόλεις τῆς βασιλείας μου.
[29] τὰ ὅρια αὐτῶν ἠρημώσατε, καὶ ἐποιήσατε πληγὴν μεγάλην ἐπὶ
τῆς γῆς, καὶ ἐκυριεύσατε τόπων πολλῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ μου.
[30] νῦν οὖν παράδοτε τὰς πόλεις ἃς κατελάβεσθε, καὶ τοὺς φόρους
τῶν τόπων ὧν κατεκυριεύσατε ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῆς Ἰουδαίας.
[31] εἰ δὲ μὴ, δότε ἀντ' αὐτῶν πεντακόσια τάλαντα ἀργυρίου, καὶ
τῆς καταφθορᾶς ἧς κατεφθάρκατε καὶ τῶν φόρων τῶν πόλεων
ἄλλα τάλαντα πεντακόσια· εἰ δὲ μὴ, παραγενόμενοι ἐκπολεμήσο-
μεν ὑμᾶς. [32] καὶ ἦλθεν Ἀθηνόβιος φίλος τοῦ βασιλέως εἰς Ἱερου-
σαλὴμ, καὶ εἶδε τὴν δόξαν Σίμωνος καὶ κυλικεῖον μετὰ χρυσω-
μάτων καὶ ἀργυρωμάτων καὶ παράστασιν ἱκανὴν, καὶ ἐξίστατο,
καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῷ τοὺς λόγους τοῦ βασιλέως. [33] καὶ ἀποκριθεὶς
Σίμων εἶπεν αὐτῷ· οὔτε γῆν ἀλλοτρίαν εἰλήφαμεν οὔτε ἀλλοτρίων
κεκρατήκαμεν, ἀλλὰ τῆς κληρονομίας τῶν πατέρων ἡμῶν, ὑπὸ δὲ
ἐχθρῶν ἡμῶν ἀκρίτως ἔν τινι καιρῷ κατεκρατήθη· [34] ἡμεῖς δὲ
καιρὸν ἔχοντες ἀντεχόμεθα τῆς κληρονομίας τῶν πατέρων ἡμῶν.
[35] περὶ δὲ Ἰόππης καὶ Γαζάρων ὧν αἰτεῖς, αὗται ἐποίουν ἐν τῷ
λαῷ πληγὴν μεγάλην κατὰ τὴν χώραν ἡμῶν, τούτων δώσομεν τά-
λαντα ἑκατόν. καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ λόγον. [36] ἀπέστρεψε δὲ

---

25. εν τη ημερα τη (τη om. 93.) δευτ. 19. 64. 93. Syr. — αυτη δια παντος 19. 64. 93. — δια παντων X. — ποιουμ. μηχανας 19. 64. 93. — μὴ om. III. X. 62. 71. al. — εἰςπορ.] εκπορ. X. — 27. αλλα III. X. — 28. πρὸς αὐτὸν] αυτω 19. 64. 93. — Ἀθηνόβιον legitur post αὐτοῦ in 19. 64. 93. — κοινολογησόμενον III. X. 44. 71. al.; vulgo κοινολογησάμενον — 29. ερημωσατε κ. ποιησατε X. — τόπων om. X. — 30. παρελαβετε X. — ἐκτὸς τῶν ὁρίων] των οριων των εκτος (εκ III.) III. 44. 52. 74. al. — 31. ἀντ' om. X. — εκπολεμησωμεν X. 44. 93. — 32. ο φιλος X. 19. 64. 93. — βασιλέως] βασιλευσαι X. — κυλικεῖον] κυλικα χρυσην 19. 93. 64. — καὶ ante παράστασιν om. X. — εξισταντο κ. απηγγιλαν X. — αὐτῷ] Σιμωνι 19. 64. 93. — 33. ἀκρίτως ἔν τινι καιρῷ III. X. 19. 44. al.; vulgo ἔν τ. κ. ἀκρίτως — 35. κατὰ τὴν χώραν] και τ. χ. X. 93.; και (εν 44.) τη χωρα 44. 52. 55. al.; και τη γη III. — Ἀθηνόβιος ante λόγον delevi, abest a III. X. 44. 54. al. —

μετὰ ϑυμοῦ πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῷ τοὺς λόγους
τούτους καὶ τὴν δόξαν Σίμωνος καὶ πάντα ὅσα εἶδε, καὶ ὠργίσϑη
ὁ βασιλεὺς ὀργὴν μεγάλην. 37 Τρύφων δὲ ἐμβὰς εἰς πλοῖον ἔφυγεν
εἰς Ὀρϑωσιάδα. 38 καὶ κατέστησεν ὁ βασιλεὺς τὸν Κενδεβαῖον
ἐπιστράτηγον τῆς παραλίας, καὶ δυνάμεις πεζικὰς καὶ ἱππικὰς
ἔδωκεν αὐτῷ. 39 καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ παρεμβαλεῖν κατὰ πρόςωπον
τῆς Ἰουδαίας, καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ οἰκοδομῆσαι τὴν Κεδρὼν καὶ
ὀχυρῶσαι τὰς πύλας, καὶ ὅπως πολεμήσῃ τὸν λαόν· ὁ δὲ βασιλεὺς
ἐδίωκε τὸν Τρύφωνα. 40 καὶ παρεγενήϑη Κενδεβαῖος εἰς Ἰάμνειαν,
καὶ ἤρξατο τοῦ ἐρεϑίζειν τὸν λαὸν καὶ ἐμβατεύειν εἰς τὴν Ἰου-
δαίαν καὶ αἰχμαλωτίζειν τὸν λαὸν καὶ φονεύειν. 41 καὶ ᾠκοδόμησε
τὴν Κεδρών· καὶ ἔταξεν ἐκεῖ ἱππεῖς καὶ δυνάμεις, ὅπως ἐκπορευό-
μενοι ἐξοδεύωσι τὰς ὁδοὺς τῆς Ἰουδαίας, καϑὰ συνέταξεν αὐτῷ
ὁ βασιλεύς.

XVI. Καὶ ἀνέβη Ἰωάννης ἐκ Γαζάρων καὶ ἀπήγγειλε Σί-
μωνι τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἃ συνετέλει Κενδεβαῖος. 2 καὶ ἐκάλεσε
Σίμων τοὺς δύο υἱοὺς αὐτοῦ τοὺς πρεσβυτέρους Ἰούδαν καὶ Ἰωάννην,
καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ἐγὼ καὶ οἱ ἀδελφοί μου καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρός
μου ἐπολεμήσαμεν τοὺς πολεμίους Ἰσραὴλ ἀπὸ νεότητος ἕως τῆς
σήμερον ἡμέρας, καὶ εὐοδώϑη ἐν ταῖς χερσὶν ἡμῶν ῥύσασϑαι τὸν
Ἰσραὴλ πλεονάκις. 3 νῦν δὲ γεγήρακα, καὶ ὑμεῖς δὲ ἐν τῷ ἐλέει
ἱκανοί ἐστε ἐν τοῖς ἔτεσι· γίνεσϑε ἀντ' ἐμοῦ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ μου,
καὶ ἐξελϑόντες ὑπερμαχεῖτε ὑπὲρ τοῦ ἔϑνους ἡμῶν, ἡ δὲ ἐκ τοῦ
οὐρανοῦ βοήϑεια ἔστω μεϑ' ὑμῶν. 4 καὶ ἐπέλεξεν ἐκ τῆς χώρας
εἴκοσι χιλιάδας ἀνδρῶν πολεμιστῶν καὶ ἱππεῖς, καὶ ἐπορεύϑησαν
ἐπὶ τὸν Κενδεβαῖον, καὶ ἐκοιμήϑησαν ἐν Μωδεΐν. 5 καὶ ἀναστάν-
τες τὸ πρωῒ ἐπορεύοντο εἰς τὸ πεδίον, καὶ ἰδοὺ δύναμις πολλὴ εἰς

---

36. απηγγιλαν X. — οργη μεγαλη X. 19. 64. 93. — 37. Ορϑωσιαν III. X. 23. 55. 62. 106. 19. 64. 93. — 38. ἐπιστράτηγον recepi ex III. X. 19. 23. 44. 62. al.; vulgo στρατηγὸν — 39. παρεμβαλλειν III. X. — τὴν om. X. — Κεδρὼν] Χεβρων 19. 64. 93. Syr. — ὀχυρῶσαι] οικοδομησαι X. — καὶ ante ὅπως om. X. 64. Ald. — πολεμη III. 62. al.; πολεμησωσιν X. — 40. παρεγενετο 19. 64. 93. — εκβασσευειν X. — αιχμαλωτευειν (55.) και φον. 19. 64. 93. — 41. ωκοδομ. Κενδεβαιος την Χεβρων 19. 64. 93. — απεταξεν X. 62. 93. (106. 64.) — εξοδευσουσιν X. 93.

XVI. 1. συνετέλει Κενδεβαῖος] συνετελεσενδεβαιος X.; συνετελεσε Κενδ. 64. 93. Ald. — 2. πολεμίους] πολεμους X. ex corr., III. 23. 55. 74. Syr. — 3. νῦν δὲ] νυνειδε X. — δὲ post ὑμεῖς om. 64. 93. 71. — ελεω 64. 93. — ὑπερμαχεῖτε om. X. — ἔστω] ητω III. 44. 62. al. — 4. επελεξεν Ιωαννης 19. 64. 93.; επελεξαν 23. 62. 106. — μωδεειμ 64. 93.; μωδαειμ III. 106. — 5. επορευϑησαν X. 55. —

συνάντησιν αὐτοῖς, πεζικὴ καὶ ἱππεῖς, καὶ χειμάῤῥους ἦν ἀναμέσ
αὐτῶν. 6 καὶ παρενέβαλε κατὰ πρόσωπον αὐτῶν αὐτὸς καὶ ὁ λα
αὐτοῦ. καὶ εἶδε τὸν λαὸν δειλούμενον διαπερᾶσαι τὸν χειμάῤῥου
καὶ διεπέρασε πρῶτος, καὶ ἴδον αὐτὸν οἱ ἄνδρες καὶ διεπέρασι
κατόπισθεν αὐτοῦ. 7 καὶ διεῖλε τὸν λαὸν καὶ τοὺς ἱππεῖς ἐν μέσ
τῶν πεζῶν· ἡ δὲ ἵππος τῶν ὑπεναντίων πολλὴ σφόδρα. 8 κ
ἐσάλπισαν ταῖς σάλπιγξι, καὶ ἐτροπώθη Κενδεβαῖος καὶ ἡ πα
εμβολὴ αὐτοῦ, καὶ ἔπεσον ἐξ αὐτῶν τραυματίαι πολλοί· οἱ δὲ κ
ταλειφθέντες ἔφυγον εἰς τὸ ὀχύρωμα. 9 τότε ἐτραυματίσθη Ἰούδ
ὁ ἀδελφὸς Ἰωάννου· Ἰωάννης δὲ κατεδίωξεν αὐτοὺς ἕως ἦλθεν ε
Κεδρὼν ἣν ᾠκοδόμησε. 10 καὶ ἔφυγον ἕως εἰς τοὺς πύργους το
ἐν τοῖς ἀγροῖς Ἀζώτου, καὶ ἐνεπύρισεν αὐτὴν ἐν πυρί, καὶ ἔπεσ
ἐξ αὐτῶν εἰς ἄνδρας δισχιλίους· καὶ ἀπέστρεψεν εἰς γῆν Ἰούδ
μετ' εἰρήνης.
11 Καὶ Πτολεμαῖος ὁ τοῦ Ἀβούβου ἦν καθεσταμένος στρ
τηγὸς εἰς τὸ πεδίον Ἱεριχώ, καὶ ἔσχεν ἀργύριον καὶ χρυσίον πολ
12 ἦν γὰρ γαμβρὸς τοῦ ἀρχιερέως. 13 καὶ ὑψώθη ἡ καρδία αὐτο
καὶ ἠβουλήθη κατακρατῆσαι τῆς χώρας, καὶ ἐβουλεύετο δόλ
κατὰ Σίμωνος καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἆραι αὐτούς. 14 Σίμων δὲ
ἐφοδεύων τὰς πόλεις τὰς ἐν τῇ χώρᾳ καὶ φροντίζων τῆς ἐπιμελεία
αὐτῶν, καὶ κατέβη εἰς Ἱεριχὼ αὐτὸς καὶ Ματταθίας καὶ Ἰούδα
οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἔτους ἑβδόμου καὶ ἑβδομηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ
μηνὶ ἑνδεκάτῳ, οὗτος ὁ μὴν Σαβάτ. 15 καὶ ὑπεδέξατο αὐτοὺς
τοῦ Ἀβούβου εἰς τὸ ὀχυρωμάτιον τὸ καλούμενον Δὼκ μετὰ δόλ
ὃ ᾠκοδόμησε, καὶ ἐποίησεν αὐτοῖς πότον μέγαν, καὶ ἐνέκρυψ
ἐκεῖ ἄνδρας. 16 καὶ ὅτε ἐμεθύσθη Σίμων καὶ οἱ υἱοὶ αὐτο
ἐξανέστη Πτολεμαῖος καὶ οἱ παρ' αὐτοῦ καὶ ἐλάβοσαν τὰ ὅπλ

παιζειχοι X. 106.; πεζοι 71. — χειμαρρους ην III. X. 23. 44. 55. 6
al.; vulgo ην χειμ. — 6. ιδεν τον X. — ειδον αυτον III. X. 44. 74. 13
Co. Ald. — καθοπισθεν αυτων X. — 7. πολλη ην σφ. 19. 64. 93. —
8. ἱεραῖς ante σάλπιγξι delevi, deest in III. X. 19. 44. 52. 62. al. — ετρ
πωθησανδαιβεος X. — 9. ηλθον 19.; ελθειν III. 62. 106. — Χεβρων 64. 9
19. — ωκοδομησαν 19. 64. 93. Syr. — 10. ἕως om. III. X. 23. 106. —
εν τω αγρω III. 44. 55. 62. al. — ἐν om. 19. 64. 93. 55. — χιλιους II
44. 55. 106.; τρισχιλιους 19. 64. 93. Syr. — ανεστρεψαν 19. 64. 93. — ε
την Ιουδαιαν III. X. 23. 55. 62. 93. 106., + οι περι τον Ιωαννην 52. 64. 1
13. εβουληθη X. — του αραι 64. 93. 44. — 14. της επιμ.] τα της ε
23. 62. 106.; τα περι της επ. 19. 64. 93. — οἱ υἱοὶ] και οι υιοι III. 64.
οι αδελφοι 52. 62.; αδελφος X. — ἑνδεκάτῳ] αιου X. — 15. κ. απεδεξατ
(επεδ. 93.) αυτους Πτολεμαιος ο 19. 64. 93. — εις το καλ. X. — Δωη
64. 93. 62.; Ioseph. Δάγων — 16. παρ' αὐτοῦ] μετ αυτου III. 62. 106. 55. —
ελαβον X. 19. 23. al. —

αὐτῶν καὶ ἐπεισῆλθοσαν τῷ Σίμωνι εἰς τὸ συμπόσιον, καὶ ἀπέκτει-
ναν αὐτὸν καὶ τοὺς δύο υἱοὺς αὐτοῦ καί τινας τῶν παιδαρίων
αὐτοῦ. 17 καὶ ἐποίησεν ἀθεσίαν μεγάλην, καὶ ἀπέδωκε κακὰ ἀντὶ
ἀγαθῶν. 18 καὶ ἔγραψε ταῦτα Πτολεμαῖος, καὶ ἀπέστειλε τῷ βα-
σιλεῖ ὅπως ἀποστείλῃ αὐτῷ δυνάμεις εἰς βοήθειαν καὶ παραδῷ
αὐτῷ τὴν χώραν αὐτῶν καὶ τὰς πόλεις. 19 καὶ ἀπέστειλεν ἑτέρους
εἰς Γάζαρα ἆραι τὸν Ἰωάννην, καὶ τοῖς χιλιάρχοις ἀπέστειλεν
ἐπιστολὰς παραγενέσθαι πρὸς αὐτὸν ὅπως δῷ αὐτοῖς ἀργύριον καὶ
χρυσίον καὶ δόματα, 20 καὶ ἑτέρους ἀπέστειλε καταλαβέσθαι τὴν
Ἱερουσαλὴμ καὶ τὸ ὄρος τοῦ ἱεροῦ. 21 καὶ προδραμών τις ἀπήγ-
γειλεν Ἰωάννῃ εἰς Γάζαρα ὅτι ἀπώλετο ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ οἱ
ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ ὅτι ἀπέσταλκε καὶ σὲ ἀποκτεῖναι. 22 καὶ ἀκού-
σας ἐξέστη σφόδρα, καὶ συνέλαβε τοὺς ἄνδρας τοὺς ἐλθόντας ἀπο-
λέσαι αὐτὸν καὶ ἀπέκτεινεν αὐτούς, ἐπέγνω γὰρ ὅτι ἐζήτουν αὐτὸν
ἀπολέσαι. 23 καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων Ἰωάννου καὶ τῶν πολέμων
αὐτοῦ καὶ τῶν ἀνδραγαθιῶν αὐτοῦ ὧν ἠνδραγάθησε, καὶ τῆς
οἰκοδομῆς τῶν τειχέων ὧν ᾠκοδόμησε, καὶ τῶν πράξεων αὐτοῦ,
24 ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται ἐπὶ βιβλίῳ ἡμερῶν ἀρχιερωσύνης αὐτοῦ,
ἀφ' οὗ ἐγενήθη ἀρχιερεὺς μετὰ τὸν πατέρα αὐτοῦ.

επισηλθον X. 19. 64. 93.; υπεισηλθον 62. 106. — απεκτινον X. — τους υιους αυτου τους (τους om. 19.) δυο 19. 64. 93. — τινα X. — 17. αθειαν III. 52. 106. — ανταπεδωκεν III. 62. 106. — 18. ο Πτολεμ. ταυτα 19. 64. — τω βασιλει κ. απεστειλε 64. 93. — απεστιλεν ταυτα οπως τω βασιλει δυναμις X. — αὐτῷ post παραδῷ om. III. 62. 71. al. — παραδω τας πολεις αυτω κ. την χωραν X. 23. — αυτων om. 19. 64. 93. 74. — 19. και χρυσιον om. X. — 21. ιωαννει X. — 22. ακουσας (ο 64.) Ιωαννης 19. 64. 93. — ελθοντας επ αυτον 19. 64. et omissis v. απολεσαι αυτον 93. — γαρ ο Ιωαννης 64. 93. — εζητουσαν III. — αυτον αποκτειναι 19. 64. 93. Ald. — 23. τιχων ων οικοδομησεν X. — 24. επι βιβλιου III. 52. 106. 19. 64. 93. — εγενετο 19. 64. 93. — αντι του πατρος αυτου μετ αυτον 19. 64. 93. — subscriptio cod. X. ΜΑΚΚΑΒΑΙΚΩΝ Α

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ

ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

I. Τοῖς ἀδελφοῖς τοῖς κατ' Αἴγυπτον Ἰουδαίοις χαίρειν, οἱ
αδελφοὶ οἱ ἐν Ἱεροσολύμοις Ἰουδαῖοι καὶ οἱ ἐν τῇ χώρᾳ τῆς
Ἰουδαίας εἰρήνην ἀγαθήν. 2 Καὶ ἀγαθοποιήσαι ὑμῖν ὁ θεὸς καὶ
μνησθείη τῆς διαθήκης αὐτοῦ τῆς πρὸς Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ
Ἰακὼβ τῶν δούλων αὐτοῦ τῶν πιστῶν· 3 καὶ δῴη ὑμῖν καρδίαν
πᾶσιν εἰς τὸ σέβεσθαι αὐτὸν καὶ ποιεῖν αὐτοῦ τὰ θελήματα
καρδίᾳ μεγάλῃ καὶ ψυχῇ βουλομένῃ· 4 καὶ διανοίξαι τὴν καρδίαν
ὑμῶν ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ καὶ ἐν τοῖς προςτάγμασι, καὶ εἰρήνην
ποιήσαι, 5 καὶ ἐπακούσαι ὑμῶν τῶν δεήσεων, καὶ καταλλαγείη
ὑμῖν καὶ μὴ ὑμᾶς ἐγκαταλίποι ἐν καιρῷ πονηρῷ. 6 καὶ νῦν ὧδέ
ἐσμεν προςευχόμενοι περὶ ὑμῶν. 7 βασιλεύοντος Δημητρίου ἔτους
ἑκατοστοῦ ἑξηκοστοῦ ἐννάτου ἡμεῖς οἱ Ἰουδαῖοι γεγραφήκαμεν
ὑμῖν ἐν τῇ θλίψει καὶ ἐν τῇ ἀκμῇ τῇ ἐπελθούσῃ ἡμῖν ἐν τοῖς
ἔτεσι τούτοις ἀφ' οὗ ἀπέστη Ἰάσων καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἀπὸ τῆς
ἁγίας γῆς καὶ τῆς βασιλείας· 8 καὶ ἐνεπύρισαν τὸν πυλῶνα, καὶ
ἐξέχεαν αἷμα ἀθῷον· καὶ ἐδεήθημεν τοῦ κυρίου, καὶ εἰςηκούσθη-
μεν, καὶ προςηνέγκαμεν θυσίαν καὶ σεμίδαλιν, καὶ ἐξήψαμεν τοὺς
λύχνους, καὶ προεθήκαμεν τοὺς ἄρτους. 9 καὶ νῦν ἵνα ἄγητε τὰς
ἡμέρας τῆς σκηνοπηγίας τοῦ Χασελεῦ μηνός. ἔτους ἑκατοστοῦ
ὀγδοηκοστοῦ καὶ ὀγδόου.

I. 1. Ιερουσαλημ 64. 93. 62. 106. — 2. τους δουλους α. τους πιστους 52. 55. — 3. σεβεσθαι τα θεληματα αυτου κ. ποιειν αυτα εν καρδια 52. — 4. τας καρδιας 19. 64. 93. 62. — ἐν ante προςτάγμασι om. 64. 93. 44. 62. — κ. ποιησαι υμιν ειρηνην 19. 93. 64. 62. — 6. ευχομενοι 64. 93. 62. — 7. ετους εννατου κ. εξηκ. κ. εκατ. 19. 64. 93. 23. 62. — γεγραφαμεν III. 23. 44. 62. 19. 64. 93. — 8. θυσιας 64. 93. 44. 55. al. — 9. Χασλευ 19. 93. — ετους ογδοου κ. ογδοηκ. κ. εκατ. 64. 19. 93. — ὀγδοηκοστοῦ] τεσσαρακοστου 55. 62.

[10]Οἱ ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ ἡ γερουσία
καὶ Ἰούδας Ἀριστοβούλῳ διδασκάλῳ Πτολεμαίου τοῦ βασιλέως,
ὄντι δὲ ἀπὸ τοῦ τῶν χριστῶν ἱερέων γένους, καὶ τοῖς ἐν Αἰγύπτῳ
Ἰουδαίοις χαίρειν καὶ ὑγιαίνειν. [11]Ἐκ μεγάλων κινδύνων ὑπὸ τοῦ
θεοῦ σεσωσμένοι μεγάλως εὐχαριστοῦμεν αὐτῷ ὡς ἂν πρὸς βασιλέα
παρατασσόμενοι. [12]αὐτὸς γὰρ ἐξέβρασε τοὺς παραταξαμένους ἐν
τῇ ἁγίᾳ πόλει. [13]εἰς τὴν Περσίδα γενόμενος γὰρ ὁ ἡγεμὼν καὶ
ἡ περὶ αὐτὸν ἀνυπόστατος δοκοῦσα εἶναι δύναμις, κατεκόπησαν
ἐν τῷ τῆς Ναναίας ἱερῷ, παραλογισμῷ χρησαμένων τῶν περὶ τὴν
Ναναίαν ἱερέων. [14]ὡς γὰρ συνοικήσων αὐτῇ παρεγένετο εἰς τὸν
τόπον ὅ τε Ἀντίοχος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ φίλοι χάριν τοῦ λαβεῖν τὰ
χρήματα πλείονα εἰς φερνῆς λόγον· [15]καὶ προθέντων αὐτὰ τῶν
ἱερέων τοῦ Ναναίου, κἀκείνου προςελθόντος μετ' ὀλίγων εἰς τὸν
περίβολον τοῦ τεμένους, συγκλείσαντες τὸ ἱερὸν ὡς εἰςῆλθεν Ἀντίο-
χος, [16]ἀνοίξαντες τὴν τοῦ φατνώματος κρυπτὴν θύραν βάλλοντες
πέτρους συνεκεραύνωσαν τὸν ἡγεμόνα, καὶ μέλη ποιήσαντες καὶ
τὰς κεφαλὰς ἀφελόντες τοῖς ἔξω παρέῤῥιψαν. [17]κατὰ πάντα
εὐλογητὸς ἡμῶν ὁ θεός, ὃς ἔδωκε τοὺς ἀσεβήσαντας. [18]μέλλοντες
ἄγειν ἐν τῷ Χασελεῦ πέμπτῃ καὶ εἰκάδι τὸν καθαρισμὸν τοῦ ἱεροῦ
δέον ἡγησάμεθα διασαφῆσαι ὑμῖν, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἄγητε τῆς σκη-
νοπηγίας τρόπον καὶ εἰς μνημόσυνον τοῦ πυρὸς τοῦ δοθέντος ὅτε
Νεεμίας οἰκοδομήσας τό τε ἱερὸν καὶ τὸ θυσιαστήριον ἀνήνεγκε
θυσίαν. [19]καὶ γὰρ ὅτε εἰς τὴν Περσικὴν ἤγοντο οἱ πατέρες ἡμῶν,

---

11. σεσωσμ. υπο του θεου 19. 64. 93. — 12. παρατασσομενους III. 55. 62. 106. 64. 93. — 13. γὰρ collocavi cum plerisque cdd., III. 19. 44. 55. 62. 64. al., post γενόμενος; vulgo legitur post εἰς — Ανανχιας ac dein Αναναιαν 19. 64. 93. 55.; Syr. ܢܢܝ, Vet. Lat. Naneae — 14. πλείονα recepi ex III. 19. 23. 52. al. Vet. Lat.; vulgo om. — 15. καὶ om. 64. 93. — τοῦ Ναναίου recepi ex III. 23. 55. 62. al.; vulgo τῆς Ναναίας — μετ ολιγον 19. 64. 93. 106. — 16. Vet. Lat.: ducem et eos qui cum eo erant — την κεφαλην 55. Syr. — 17. ο θεος ημων 19. 93. 55. 62. — ἔδωκε recepi ex III. 23. 44. 55. al.; vulgo παρέδωκε — 18. οὖν post μέλλοντες delevi, abest a III. 23. 44. 55. al. — Χασλευ 64. 93. — textus vulgo receptus ἄγητε τῆς σκηνοπηγίας καὶ τοῦ πυρὸς ὅτε vitiis sane laborat. τῆς] τας 106.; τῆς om. III. 19. 55. 62.; ως (εως Ald.; εως της 64.) 44. 71. 74. 93. 243. Co.; Vet. Lat. agatis diem scenopegiae et diem ignis qui datus est quando; Syr. agatis instar festi scenopegiae; sed et de igni ad vos verba faciemus: cum aedificaret. Grimm legi iubet ἄγητε ὡς τὰς ἡμέρας τῆς σκηνοπ. κτλ. iam pristinis temporibus quaedam in codicibus excidisse manifestum est, ego iis quae addidi scriptori si non sua ipsius verba, certe sententiam restituisse mihi videor, ceterum cf. 10, 6. — οι οικοδομησας III. 23. — τό τε] τοτε το III. 106. — θυσιας III. 23. 55. 62. 64. 93. 106. Vet. Lat. — 19. ημων οι πατερες III. 44. 55. 93. 106. Co. —

οἱ τότε εὐσεβεῖς ἱερεῖς λαβόντες ἀπὸ τοῦ πυρὸς τοῦ θυσιαστηρίου
λαθραίως κατέκρυψαν ἐν κοιλώματι φρέατος τάξιν ἔχοντος ἄνυδρον,
ἐν ᾧ κατησφαλίσαντο ὥστε πᾶσιν ἄγνωστον εἶναι τὸν τόπον.
20 διελθόντων δὲ ἐτῶν ἱκανῶν, ὅτε ἔδοξε τῷ θεῷ, ἀποσταλεὶς
Νεεμίας ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Περσίδος τοὺς ἐκγόνους τῶν ἱερέων
τῶν ἀποκρυψάντων ἔπεμψεν ἐπὶ τὸ πῦρ· ὡς δὲ διεσάφησαν ἡμῖν
μὴ εὑρηκέναι πῦρ ἀλλὰ ὕδωρ παχύ, ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀποβάψαν-
τας φέρειν. 21 ὡς δὲ ἀνηνέχθη τὰ τῶν θυσιῶν, ἐκέλευσε τοὺς
ἱερεῖς Νεεμίας ἐπιῤῥᾶναι τῷ ὕδατι τά τε ξύλα καὶ τὰ ἐπικείμενα.
22 ὡς δὲ ἐγένετο τοῦτο καὶ χρόνος διῆλθεν, ὅτε ἥλιος ἀνέλαμψε
πρότερον ἐπινεφὴς ὤν, ἀνήφθη πυρὰ μεγάλη ὥστε θαυμάσαι πάν-
τας. 23 προσευχὴν δὲ ἐποιήσαντο οἱ ἱερεῖς δαπανωμένης τῆς θυσίας,
οἵ τε ἱερεῖς καὶ πάντες καταρχομένου Ἰωνάθου, τῶν δὲ λοιπῶν ἐπι-
φωνούντων ὡς Νεεμίου. 24 ἦν δὲ ἡ προσευχὴ τὸν τρόπον ἔχουσα τοῦτον·
Κύριε, κύριε, ὁ θεὸς ὁ πάντων κτίστης, ὁ φοβερὸς καὶ
ἰσχυρὸς καὶ δίκαιος καὶ ἐλεήμων, ὁ μόνος βασιλεὺς καὶ χρηστὸς,
25 ὁ μόνος χορηγὸς, ὁ μόνος δίκαιος καὶ παντοκράτωρ καὶ αἰώνιος,
ὁ διασώζων τὸν Ἰσραὴλ ἐκ παντὸς κακοῦ, ὁ ποιήσας τοὺς πατέρας
ἐκλεκτοὺς καὶ ἁγιάσας αὐτοὺς, 26 πρόςδεξαι τὴν θυσίαν ὑπὲρ παν-
τὸς τοῦ λαοῦ σου Ἰσραὴλ, καὶ διαφύλαξον τὴν μερίδα σου καὶ
καθαγίασον. 27 ἐπισυνάγαγε τὴν διασπορὰν ἡμῶν, ἐλευθέρωσον τοὺς
δουλεύοντας ἐν τοῖς ἔθνεσι, τοὺς ἐξουθενημένους καὶ βδελυκτοὺς
ἔπιδε, καὶ γνώτωσαν τὰ ἔθνη ὅτι σὺ εἶ ὁ θεὸς ἡμῶν. 28 βασάνι-
σον τοὺς καταδυναστεύοντας καὶ ἐξυβρίζοντας ἐν ὑπερηφανίᾳ. 29 κατα-
φύτευσον τὸν λαόν σου εἰς τὸν τόπον τὸν ἅγιόν σου, καθὼς εἶπε Μωυσῆς.
30 Οἱ δὲ ἱερεῖς ἐπέψαλλον τοὺς ὕμνους. 31 καθὼς δὲ ἀνηλώθη
τὰ τῆς θυσίας, καὶ τὸ περιλειπόμενον ὕδωρ ὁ Νεεμίας ἐκέλευσε
λίθους μείζονας καταχεῖν. 32 ὡς δὲ τοῦτο ἐγενήθη, φλὸξ ἀνήφθη·

ἄνυδρον III. 23. 55. 62. al.; vulgo ἀνύδρου — 20. ὑπὸ] απο III. 106. — Περσιδος συν τοις εγγονοις (εκγονοις 64.) των ιερεων (τ. ιερ. om. 19.) των αποκρυψ. το πυρ επεμψεν αυτους επι (εις 19.) το πυρ 19. 64. 93. Syr. — δὲ om. III. 44. 74. 106. Co. Ald. — ἡμῖν om. 64. 93. Syr. — 21. τοὺς ἱερεῖς legitur post ἐπιῤῥᾶναι in 64. 93. 19. — τε om. 19. 93. — 22. τοῦτο om. III. 44. 71. al. — ο ηλιος 64. 93. — αντελαμψε 19. 64. 93. 55. 106. — 23. θυσιας τοτε οι ιερεις 19. 64. 93. — και οι λοιποι επεφωνουν ως Νεεμιας 19. 64. 93.

24. εχουσα τον τροπον τουτον 64. 93. — ο ελεημων 64. 93. — 26. καθαγιασον αυτην 64. 93. — επιδε (εφειδε III.) εφ ημας 19. 64. 93.

31. vulgo legitur κατασχεῖν, quod quid sibi velit difficile dictu; μειζονας λιθους κατασχειν του τοπου 19. 64. 93.; recepi καταχειν ex III. (κατεχειν 23. 62. 106.), sed nisi scriptor soloecismo usus est addendum επι ante λιθους. Vet. Lat. ex residua aqua Nehemias iussit lapides maiores perfundi — 32. εγενετο 19. 64. 93. —

τοῦ δὲ ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου ἀντιλάμψαντος φωτὸς ἐδαπανήθη.
33 ὡς δὲ φανερὸν ἐγενήθη τὸ πρᾶγμα, καὶ διηγγέλη τῷ βασιλεῖ
τῶν Περσῶν ὅτι εἰς τὸν τόπον οὗ τὸ πῦρ ἀπέκρυψαν οἱ μεταχθέν-
τες ἱερεῖς τὸ ὕδωρ ἐφάνη, ἀφ' οὗ καὶ οἱ περὶ τὸν Νεεμίαν ἥγνισαν
τὰ τῆς θυσίας, 34 περιφράξας δὲ ὁ βασιλεὺς ἱερὸν ἐποίησε, δοκι-
μάσας τὸ πρᾶγμα. 35 καὶ οἷς ἐχαρίζετο ὁ βασιλεὺς πολλὰ διάφορα
ἐλάμβανε καὶ μετεδίδου. 36 προςηγόρευσαν δὲ οἱ περὶ τὸν Νεεμίαν
τοῦτο Νέφθαρ, ὃ διερμηνεύεται καθαρισμός· καλεῖται δὲ παρὰ
τοῖς πολλοῖς Νεφθαεί.

II. Εὑρίσκεται δὲ ἐν ταῖς ἀπογραφαῖς Ἱερεμίας ὁ προφήτης
ὅτι ἐκέλευσε τοῦ πυρὸς λαβεῖν τοὺς μεταγινομένους, ὡς σεσήμαν-
ται, 2 καὶ ὡς ἐνετείλατο τοῖς μεταγενομένοις ὁ προφήτης, δοὺς
αὐτοῖς τὸν νόμον, ἵνα μὴ ἐπιλάθωνται τῶν προσταγμάτων τοῦ
κυρίου, καὶ ἵνα μὴ ἀποπλανηθῶσι ταῖς διανοίαις, βλέποντες ἀγάλ-
ματα χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ καὶ τὸν περὶ αὐτὰ κόσμον. 3 καὶ ἕτερα
τοιαῦτα λέγων, παρεκάλει μὴ ἀποστῆναι τὸν νόμον ἀπὸ τῆς καρ-
δίας αὐτῶν. 4 ἦν δὲ ἐν τῇ γραφῇ ὡς τὴν σκηνὴν καὶ τὴν κιβω-
τὸν ἐκέλευσεν ὁ προφήτης χρηματισμοῦ γενηθέντος αὐτῷ συνακο-
λουθεῖν. ὡς δὲ ἐξῆλθεν εἰς τὸ ὄρος οὗ ὁ Μωυσῆς ἀναβὰς ἐθεάσατο
τὴν τοῦ θεοῦ κληρονομίαν, 5 καὶ ἐλθὼν ὁ Ἱερεμίας εὗρεν οἶκον
ἀντρώδη, καὶ τὴν σκηνὴν καὶ τὴν κιβωτὸν καὶ τὸ θυσιαστήριον
τοῦ θυμιάματος εἰςήνεγκεν ἐκεῖ, καὶ τὴν θύραν ἐνέφραξε. 6 καὶ
προςελθόντες τινὲς τῶν συνακολουθούντων ὥστε ἐπισημήνασθαι τὴν
ὁδὸν, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν εὑρεῖν. 7 ὡς δὲ ὁ Ἱερεμίας ἔγνω,
μεμψάμενος αὐτοῖς εἶπεν ὅτι καὶ ἄγνωστος ὁ τόπος ἔσται ἕως ἂν
συναγάγῃ ὁ θεὸς ἐπισυναγωγὴν τοῦ λαοῦ καὶ ἵλεως γένηται.
8 καὶ τότε ὁ κύριος ἀναδείξει ταῦτα, καὶ ὀφθήσεται ἡ δόξα τοῦ
κυρίου καὶ ἡ νεφέλη ὡς καὶ ἐπὶ Μωυσῇ ἐδηλοῦτο, ὡς καὶ

---

33. εγενετο 19. 64. 93. 23. — εκρυψαν III. 62. 106. 19. 64. 93. — τὸ ante ὕδωρ om. 23. 64. 93. — 34. δὲ om. 19. 64. 93. 55. — τον τοπον ιερον 19. 64. 93. 52. Ald. — 35. διάφορα] χρηματα 55. — ελαμβανον κ. μετεδιδουν 64. 93. — 36. Νεφθαεί] Νεφθαι 19. 23.; Νεφθα 62. 106.; Νεφθαρ III. 71. 74. 243. Co. Ald.; Vet. Lat. Nephi.

II. 1. μεταγενομενους III. 44. 55. 106. 243. Co.; μεταγομενους 23. 52. 62. 71. 74.; Vet. Lat. qui transmigrabant — 2. μεταγομενοις 23. 62. 71. 74. 243.; Vet. Lat. transmigratis — 4. χρηματισμου γενομενου 19. 64. 93. — οὗ ὁ] εις ο 19. 64. 93. — 5. καὶ ante ἐλθὼν om. 19. 64. 93. — 6. συνακολουθησαντων 19. 64. 93. — καὶ ante οὐκ om. 19. 64. 93. — 7. εγνω ο Ιερ. 19. 64. 93. — καὶ ante ἄγνωστος om. 44. Vet. Lat. Syr. — ἵλεως] ελεος III. 23. 55. al. — 8. καὶ ante ἐπὶ om. III. 44. 62. 106. —

ὁ Σαλωμὼν ἠξίωσεν ἵνα ὁ τόπος καθαγιασθῇ μεγάλως. [9]διεσαφεῖτο
δὲ καὶ ὡς σοφίαν ἔχων ἀνήνεγκε θυσίαν ἐγκαινισμοῦ καὶ τῆς
τελειώσεως τοῦ ἱεροῦ. [10]καθὼς καὶ Μωυσῆς προςηύξατο πρὸς
κύριον, καὶ κατέβη πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὰ τῆς θυσίας ἐδα-
πάνησεν, οὕτως καὶ Σαλωμὼν προςηύξατο, καὶ καταβὰν τὸ πῦρ
ἀνήλωσε τὰ ὁλοκαυτώματα. [11]καὶ εἶπε Μωυσῆς· διὰ τὸ μὴ βε-
βρῶσθαι τὸ περὶ τῆς ἁμαρτίας ἀνηλώθη. [12]ὡςαύτως καὶ ὁ Σα-
λωμὼν τὰς ὀκτὼ ἡμέρας ἤγαγεν· [13]ἐξηγοῦντο δὲ καὶ ἐν ταῖς
ἀναγραφαῖς καὶ ἐν τοῖς ὑπομνηματισμοῖς τοῖς κατὰ τὸν Νεεμίαν
τὰ αὐτά, καὶ ὡς καταβαλλόμενος βιβλιοθήκην ἐπισυνήγαγε τὰ περὶ
τῶν βασιλέων καὶ προφητῶν καὶ τὰ τοῦ Δαυὶδ καὶ ἐπιστολὰς βα-
σιλέων περὶ ἀναθημάτων. [14]ὡςαύτως δὲ καὶ Ἰούδας τὰ δια-
πεπτωκότα διὰ τὸν πόλεμον τὸν γεγονότα ἡμῖν ἐπισυνήγαγε πάντα,
καὶ ἔστι παρ' ἡμῖν· [15]ὧν οὖν ἐὰν χρείαν ἔχητε, τοὺς ἀποκομιοῦν-
τας ὑμῖν ἀποστέλλετε. [16]μέλλοντες οὖν ἄγειν τὸν καθαρισμὸν
ἐγράψαμεν ὑμῖν· καλῶς οὖν ποιήσετε ἄγοντες τὰς ἡμέρας. [17]ὁ δὲ
θεὸς ὁ σώσας τὸν πάντα λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἀποδοὺς τὴν κληρονο-
μίαν πᾶσι καὶ τὸ βασίλειον καὶ τὸ ἱεράτευμα καὶ τὸν ἁγιασμόν,
[18]καθὼς ἐπηγγείλατο διὰ τοῦ νόμου· ἐλπίζομεν γὰρ ἐπὶ τῷ θεῷ
ὅτι ταχέως ἡμᾶς ἐλεήσει καὶ ἐπισυνάξει ἐκ τῆς ὑπὸ τὸν οὐρανὸν
εἰς τὸν ἅγιον τόπον· ἐξείλετο γὰρ ἡμᾶς ἐκ μεγάλων κακῶν, καὶ
τὸν τόπον ἐκαθάρισε.

[19]Τὰ δὲ κατὰ τὸν Ἰούδαν τὸν Μακκαβαῖον καὶ τοὺς τούτου
ἀδελφοὺς καὶ τὸν τοῦ ἱεροῦ τοῦ μεγάλου καθαρισμὸν καὶ τὸν τοῦ
βωμοῦ ἐγκαινισμόν, [20]ἔτι τε τοὺς πρὸς Ἀντίοχον τὸν Ἐπιφανῆ
καὶ τὸν τούτου υἱὸν Εὐπάτορα πολέμους, [21]καὶ τὰς ἐξ οὐρανοῦ
γενομένας ἐπιφανείας τοῖς ὑπὲρ τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ φιλοτίμως ἀνδρα-
γαθήσασιν, ὥστε τὴν ὅλην χώραν ὀλίγους ὄντας λεηλατεῖν καὶ τὰ
βάρβαρα πλήθη διώκειν, [22]καὶ τὸ περιβόητον καθ' ὅλην τὴν
οἰκουμένην ἱερὸν ἀνακομίσασθαι, καὶ τὴν πόλιν ἐλευθερῶσαι, καὶ
τοὺς μέλλοντας καταλύεσθαι νόμους ἐπανορθῶσαι, τοῦ κυρίου μετὰ

ὁ ante Σαλ. om. 23. 62. 106. 64. 93. — 11. τὸ περὶ τῆς ἁμαρτίας Syr. hircus pro peccato, cf. Levit. 10, 16. 17. — 13. τοῖς κατὰ] τα κατα 64. 93. — τὰ αὐτὰ] ταυτα 64. 93. 23. 55. 106. — addunt βιβλια post βασιλεων 19. 23. 52. al., post προφητων III. — κ. των προφ. 74.; Grimm legi vult κ. τα των προφ. — 14. δια τον γεγονοτα πολεμον III. 23. 44. al. — 16. μελλοντες δε 19. 64. 93. — 17. τον λαον αυτου παντα 19. 64. 93. — 18. ἐλπίζομεν — θεῷ] εις ον ελπιζομεν 19. 64. 93. — εξειλατο III. 23. 93. 106.

19. μεγάλου] μεγιστου III. 23. 52. 55. 62. 106. 19. 64. — λεηλατεῖν] πολεμειν 19.; Vet. Lat. vindicarent —

πάσης ἐπιεικείας ἵλεω γενομένου αὐτοῖς, [23]τὰ ὑπὸ Ἰάσωνος τοῦ
Κυρηναίου δεδηλωμένα διὰ πέντε βιβλίων, πειρασόμεθα δι' ἑνὸς
συντάγματος ἐπιτεμεῖν. [24]συνορῶντες γὰρ τὸ χῦμα τῶν ἀριθμῶν
καὶ τὴν οὖσαν δυσχέρειαν τοῖς θέλουσιν εἰςκυκλεῖσθαι τοῖς τῆς
ἱστορίας διηγήμασι διὰ τὸ πλῆθος τῆς ὕλης, [25]ἐφροντίσαμεν τοῖς
μὲν βουλομένοις ἀναγινώσκειν ψυχαγωγίαν, τοῖς δὲ φιλοφρονοῦσιν
εἰς τὸ διὰ μνήμης ἀναλαβεῖν εὐκοπίαν, πᾶσι δὲ τοῖς ἐντυγχάνουσιν
ὠφέλειαν. [26]καὶ ἡμῖν μὲν τοῖς τὴν κακοπάθειαν ἐπιδεδεγμένοις
τῆς ἐπιτομῆς οὐ ῥᾴδιον, ἱδρῶτος δὲ καὶ ἀγρυπνίας τὸ πρᾶγμα,
[27]καθάπερ τῷ παρασκευάζοντι συμπόσιον καὶ ζητοῦντι τὴν ἑτέρων
λυσιτέλειαν οὐκ εὐχερὲς μέν, ὅμως διὰ τὴν τῶν πολλῶν εὐχαριστίαν
ἡδέως τὴν κακοπάθειαν ὑποίσομεν, [28]τὸ μὲν διακριβοῦν περὶ
ἑκάστων τῷ συγγραφεῖ παραχωρήσαντες, τὸ δὲ ἐπιπορεύεσθαι τοῖς
ὑπογραμμοῖς τῆς ἐπιτομῆς διαπονοῦντες. [29]καθάπερ γὰρ τῆς
καινῆς οἰκίας ἀρχιτέκτονι τῆς ὅλης καταβολῆς φροντιστέον, τῷ δὲ
ἐγκαίειν καὶ ζωγραφεῖν ἐπιχειροῦντι τὰ ἐπιτήδεια πρὸς διακόσμη-
σιν ἐξεταστέον, οὕτω δοκῶ καὶ ἐπὶ ἡμῶν. [30]τὸ μὲν ἐμβατεύειν
καὶ περίπατον ποιεῖσθαι λόγων καὶ πολυπραγμονεῖν ἐν τοῖς κατὰ
μέρος τῷ τῆς ἱστορίας ἀρχηγέτῃ καθήκει· [31]τὸ δὲ σύντομον τῆς
λέξεως μεταδιώκειν καὶ τὸ ἐξεργαστικὸν τῆς πραγματείας παρ-
αιτεῖσθαι τῷ τὴν μετάφρασιν ποιουμένῳ συγχωρητέον. [32]ἐντεῦθεν
οὖν ἀρξώμεθα τῆς διηγήσεως τοῖς προειρημένοις τοσοῦτον ἐπιζεύ-
ξαντες· εὔηθες γὰρ τὸ μὲν πρὸ τῆς ἱστορίας πλεονάζειν, τὴν δὲ
ἱστορίαν ἐπιτεμεῖν.

III. Τῆς ἁγίας τοίνυν πόλεως κατοικουμένης μετὰ πάσης
εἰρήνης, καὶ τῶν νόμων ἔτι κάλλιστα συντηρουμένων διὰ τὴν Ὀνίου
τοῦ ἀρχιερέως εὐσέβειάν τε καὶ μισοπονηρίαν, [2]συνέβαινε καὶ αὐ-
τοὺς τοὺς βασιλεῖς τιμᾶν τὸν τόπον, καὶ τὸ ἱερὸν ἀποστολαῖς ταῖς
κρατίσταις δοξάζειν, [3]ὥστε καὶ Σέλευκον τὸν τῆς Ἀσίας βασιλέα

---

23. τὰ om. III. 19. 44. 62. al. — 27. μὲν post εὐχερὲς om. III. 23. 55. 62. al. — τῶν πολλῶν εὐχαριστίαν] πολλων ευχρηστιαν 62. 64. — 28. διαπονοῦντες] ατονουντες III. 44. 55. al. — 29. τω της καινης 64. 93. 62. — φροντιστεον της ολης καταβολης 19. 64. 93. 62. — καταβολῆς Vet. Lat. structura — ἐπὶ ἡμῶν recepi ex III. 19. 23. 44. 55. al.; vulgo ἐπὶ ἡμῖν — 30. recepi περίπατον ποιεῖσθαι λόγων (λογω III.) ex III. 23. 44. 55. al.; vulgo περὶ πάντων ποιεῖσθαι λόγον — αρχηγενετη III. — 32. επιτεμνειν III. 23. 62. 106. 64. 93.

III. 1. τοίνυν om. III. 23. 44. 55. 71. al. — πάσης om. 19. 64. 93. 62. — ἔτι] επι 64. 106.; οτι III. 44. 71. al. —

χορηγεῖν ἐκ τῶν ἰδίων προςόδων πάντα τὰ πρὸς τὰς λειτουργίας
τῶν θυσιῶν ἐπιβάλλοντα δαπανήματα. 4 Σίμων δέ τις ἐκ τῆς
Βενιαμὶν φυλῆς προστάτης τοῦ ἱεροῦ καθεσταμένος διηνέχθη τῷ
ἀρχιερεῖ περὶ τῆς κατὰ τὴν πόλιν ἀγορανομίας. 5 καὶ νικῆσαι τὸν
Ὀνίαν μὴ δυνάμενος ἦλθε πρὸς Ἀπολλώνιον Θρασαίου, τὸν κατ'
ἐκεῖνον τὸν καιρὸν Κοίλης Συρίας καὶ Φοινίκης στρατηγόν. 6 καὶ
προςήγγειλε περὶ τοῦ χρημάτων ἀμυθήτων γέμειν τὸ ἐν Ἱεροσο-
λύμοις γαζοφυλάκιον, ὥστε τὸ πλῆθος τῶν διαφόρων ἀναρίθμητον
εἶναι, καὶ μὴ προςήκειν αὐτὰ πρὸς τὸν τῶν θυσιῶν λόγον, εἶναι δὲ
δυνατὸν ὑπὸ τὴν τοῦ βασιλέως ἐξουσίαν πεσεῖν ταῦτα. 7 συμμίξας
δὲ ὁ Ἀπολλώνιος τῷ βασιλεῖ, περὶ τῶν μηνυθέντων αὐτῷ χρημά-
των ἐνεφάνισεν· ὁ δὲ προχειρισάμενος Ἡλιόδωρον τὸν ἐπὶ τῶν
πραγμάτων ἀπέστειλε δοὺς ἐντολὰς τὴν τῶν προειρημένων χρημά-
των ἐκκομιδὴν ποιήσασθαι. 8 εὐθέως δὲ ὁ Ἡλιόδωρος ἐποιεῖτο
τὴν πορείαν, τῇ μὲν ἐμφάσει ὡς τὰς κατὰ Κοίλην Συρίαν καὶ
Φοινίκην πόλεις ἐφοδεύσων, τῷ πράγματι δὲ τὴν τοῦ βασιλέως
πρόθεσιν ἐπιτελέσων. 9 παραγενηθεὶς δὲ εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ φιλο-
φρόνως ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως τῆς πόλεως ἀποδεχθείς, ἀνέθετο περὶ
τοῦ γεγονότος ἐμφανισμοῦ, καὶ τίνος ἕνεκεν πάρεστι διεσάφησεν·
ἐπυνθάνετο δὲ εἰ ταῖς ἀληθείαις ταῦτα οὕτως ἔχοντα τυγχάνει.
10 τοῦ δὲ ἀρχιερέως ὑποδείξαντος παραθήκας εἶναι χηρῶν τε καὶ
ὀρφανῶν, 11 τινὰ δὲ καὶ Ὑρκανοῦ τοῦ Τωβίου σφόδρα ἀνδρὸς ἐν
ὑπεροχῇ κειμένου, οὐχ ὥςπερ ἦν διαβάλλων ὁ δυςσεβὴς Σίμων, τὰ
δὲ πάντα ἀργυρίου τετρακόσια τάλαντα, χρυσίου δὲ διακόσια·
12 ἀδικηθῆναι δὲ τοὺς πεπιστευκότας τῇ τοῦ τόπου ἁγιωσύνῃ καὶ
τῇ τοῦ τετιμημένου κατὰ τὸν σύμπαντα κόσμον ἱεροῦ σεμνότητι

---

4. κατὰ τὴν πόλιν] εν τη πολει 19. 64. 93. 62. — recepi ἀγορανομίας ex III. 23. 44. 52. al.; vulgo παρανομίας — 6. Ιερουσαλημ 19. 64. 93. 62., et ita loco 5, 25. excepto aliis etiam huius libri locis, nisi quod 19. 62. saepius graecam formam praebent — διαφόρων] χρηματων 55. — recepi ἀναρίθμητον ex III. 19. 44. 52. al.; vulgo ἐναρίθμητον — ἅπαντα ante ταῦτα delevi, abest a III. 19. 44. 55. al. — 7. ο δε βασιλευς προχειρ. 62. 64. 93. — πραγμάτων] χρηματων 19. 44. 71. al. — 8. ευθεως ουν 62. 64. 93. — τη (om. 19. 93.) εμφασει μεν 62. 64. 19. 93. — εφοδευσαι III. 19. 55. 62. 93. 106.; εφοδευειν 44. 243. Co. — επιτελειν III. 19. 23. 44. al.; επιτελεσαι 62. — 9. παραγενομενος 19. 64. 93. 62. 106. — και της πολεως 23. 55. 62. 64. 93. Syr.; Vet. Lat. in civitate — ανεθετο αυτοις 62. 64. 93. — πάρεστι] παρεγενετο 23. 19. 62. 93. — διεσαφησεν (διεσαφηνισεν III.) αυτοις 19. 62. 64. — ει ταυτα ουτως τ. αληθειαις 19. 64. 93. 62. — 10. παρακαταθηκας III. 19. 52. 55. al. — 11. και ουχ 19. 64. 93. 62. — διαβαλων 19. 64. 93. — ο ασεβης 19. 62. — παντα ην 62. 64. 93. — και χρυσιου διακ. 64. 93. 62. —

καὶ ἀσυλίᾳ, παντελῶς ἀμήχανον εἶναι. 13 ὁ δὲ Ἡλιόδωρος, δι' ἃς
εἶχε βασιλικὰς ἐντολάς, πάντως ἔλεγεν εἰς τὸ βασιλικὸν ἀναληπτέα
ταῦτα εἶναι. 14 ταξάμενος δὲ ἡμέραν εἰςῄει τὴν περὶ τούτων
ἐπίσκεψιν οἰκονομήσων· ἦν δὲ οὐ μικρὰ καθ' ὅλην τὴν πόλιν
ἀγωνία. 15 οἱ δὲ ἱερεῖς πρὸ τοῦ θυσιαστηρίου ἐν ταῖς ἱερατικαῖς
στολαῖς ῥίψαντες ἑαυτοὺς ἐπεκαλοῦντο εἰς οὐρανὸν τὸν περὶ πα-
ραθήκης νομοθετήσαντα τοῖς παρακαταθεμένοις ταῦτα σῶα δια-
φυλάξαι. 16 ἦν δὲ ὁρῶντα τὴν τοῦ ἀρχιερέως ἰδέαν τιτρώσκεσθαι
τὴν διάνοιαν· ἡ γὰρ ὄψις καὶ τὸ τῆς χρόας παρηλλαγμένον ἐνέ-
φαινε τὴν κατὰ ψυχὴν ἀγωνίαν. 17 περιεκέχυτο γὰρ περὶ τὸν ἄνδρα
δέος τι καὶ φρικασμὸς σώματος, δι' ὧν πρόδηλον ἐγένετο τοῖς
θεωροῦσι τὸ κατὰ καρδίαν ἐνεστὸς ἄλγος. 18 οἱ δὲ ἐκ τῶν οἰκιῶν
ἀγεληδὸν ἐξεπήδων ἐπὶ πάνδημον ἱκετείαν διὰ τὸ μέλλειν εἰς κα-
ταφρόνησιν ἔρχεσθαι τὸν τόπον. 19 ὑπεζωσμέναι δὲ ὑπὸ τοὺς μα-
στοὺς αἱ γυναῖκες σάκκους κατὰ τὰς ὁδοὺς ἐπλήθυνον· αἱ δὲ
κατάκλειστοι τῶν παρθένων, αἱ μὲν συνέτρεχον ἐπὶ τοὺς πυλῶνας,
αἱ δὲ ἐπὶ τὰ τείχη, τινὲς δὲ διὰ τῶν θυρίδων διεξέκυπτον.
20 πᾶσαι δὲ προτείνουσαι τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν ἐποιοῦντο τὴν
λιτανείαν. 21 ἐλεεῖν δ' ἦν τὴν τοῦ πλήθους παμμιγῆ πρόπτωσιν
τήν τε τοῦ μεγάλως διαγωνιῶντος ἀρχιερέως προςδοκίαν. 22 οἱ μὲν
οὖν ἐπεκαλοῦντο τὸν παντοκράτορα θεὸν τὰ πεπιστευμένα τοῖς
πεπιστευκόσι σῶα διαφυλάσσειν μετὰ πάσης ἀσφαλείας. 23 ὁ δὲ
Ἡλιόδωρος τὸ διεγνωσμένον ἐπετέλει. 24 αὐτόθι δὲ αὐτοῦ σὺν τοῖς
δορυφόροις κατὰ τὸ γαζοφυλάκιον ἤδη παρόντος, ὁ τῶν πατέρων
κύριος καὶ πάσης ἐξουσίας δυνάστης ἐπιφάνειαν μεγάλην ἐποίησεν,
ὥστε πάντας τοὺς κατατολμήσαντας συνελθεῖν, καταπλαγέντας
τὴν τοῦ θεοῦ δύναμιν εἰς ἔκλυσιν καὶ δειλίαν τραπῆναι. 25 ὤφθη
γάρ τις ἵππος αὐτοῖς φοβερὸν ἔχων τὸν ἐπιβάτην καὶ καλλίστῃ

13. εντολας βασιλικας 19. 64. 93. 62. — εις την βασιλικην προςοδον 23. 19. 64. 93. 62. — 15. συν ταις ιερατ. 23. 19. 64. 93. 62. — εἰς οὐρανὸν om. 19. 62. 93. — παρακαταθηκης 74. 19. 52. 62.; καταθηκης 23. 55. 93. 106. — φυλαξαι 19. 64. 93. 62. — 16. χροιας 19. 74. — την ψυχην 64. 93. 62. — 17. εγινετο III. 23. 44. al. — την καρδιαν 64. 93. 62. — 18. οἱ δὲ] ετι δε 23. 19. 64. 93. — μη μελλειν III. — 19. ὑπὸ τοὺς μαστοὺς] το στηθος 19. 64. 93. 62., Vet. Lat. pectus; Syr. ܒܬܕܝܗܝܢ; addunt το στηθος ante σάκκους 23. 55. — επληθυνον III. 23. 52. al. — διεκυπτον III. 55. al. — 21. αγωνιωντος III. 55. al. — 22. παντοκράτορα θεὸν] παγκρατη κυριον III. 23. 44. al. — 23. επετελει το διεγνωσμενον 19. 64. 93. 62. — 24. πατέρων] πνευματων III. 19. 55. 71. 93. 106. 243. Co. Syr. — κύριος om. III. 23. 52. 71. 74. 106. 243. Co. Syr. — 25. φοβερος 64. 93. —

σαγῇ διακεκοσμημένος, φερόμενος δὲ ῥύδην ἐνέσεισε τῷ Ἡλιοδώρῳ
τὰς ἐμπροσθίους ὁπλάς· ὁ δὲ ἐπικαθήμενος ἐφαίνετο χρυσῆν παν-
οπλίαν ἔχων. 26 ἕτεροι δὲ δύο προεφάνησαν αὐτῷ νεανίαι τῇ ῥώμῃ
μὲν ἐκπρεπεῖς, κάλλιστοι δὲ τῇ δόξῃ, διαπρεπεῖς δὲ τὴν περιβολήν·
οἳ καὶ παραστάντες ἐξ ἑκατέρου μέρους ἐμαστίγουν αὐτὸν ἀδια-
λείπτως, πολλὰς ἐπιῤῥιπτοῦντες αὐτῷ πληγάς. 27 ἄφνω δὲ πεσόντα
πρὸς τὴν γῆν καὶ πολλῷ σκότει περιχυθέντα συναρπάσαντες καὶ
εἰς φορεῖον ἐνθέντες, 28 τὸν ἄρτι μετὰ πολλῆς παραδρομῆς καὶ
πάσης δορυφορίας εἰς τὸ προειρημένον εἰςελθόντα γαζοφυλάκιον
ἔφερον ἀβοήθητον ἑαυτῷ καθεστῶτα, φανερῶς τὴν τοῦ θεοῦ δυ-
ναστείαν ἐπεγνωκότες. 29 καὶ ὁ μὲν διὰ τὴν θείαν ἐνέργειαν ἄφω-
νος καὶ πάσης ἐστερημένος ἐλπίδος καὶ σωτηρίας ἔῤῥιπτο. 30 οἱ
δὲ τὸν κύριον εὐλόγουν τὸν παραδοξάζοντα τὸν ἑαυτοῦ τόπον· καὶ
τὸ μικρῷ πρότερον δέους καὶ ταραχῆς γέμον ἱερὸν, τοῦ παντο-
κράτορος ἐπιφανέντος κυρίου, χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης ἐπεπλήρωτο.
31 ταχὺ δέ τινες τῶν τοῦ Ἡλιοδώρου συνήθων ἠξίουν τὸν Ὀνίαν
ἐπικαλέσασθαι τὸν ὕψιστον καὶ τὸ ζῆν χαρίσασθαι τῷ παντελῶς
ἐν ἐσχάτῃ πνοῇ κειμένῳ. 32 ὕποπτος δὲ γενόμενος ὁ ἀρχιερεὺς
μήποτε διάληψιν ὁ βασιλεὺς σχῇ, κακουργίαν τινὰ περὶ τὸν
Ἡλιόδωρον ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων συντετελέσθαι, προςήγαγε θυσίαν
ὑπὲρ τῆς τοῦ ἀνδρὸς σωτηρίας. 33 ποιουμένου δὲ τοῦ ἀρχιερέως
τὸν ἱλασμὸν οἱ αὐτοὶ νεανίαι πάλιν ἐφάνησαν τῷ Ἡλιοδώρῳ ἐν ταῖς
αὐταῖς ἐσθήσεσιν ἐστολισμένοι, καὶ στάντες εἶπον· πολλὰς τῷ Ὀνίᾳ
τῷ ἀρχιερεῖ χάριτας ἔχε, διὰ γὰρ αὐτόν σοι κεχάρισται τὸ ζῆν
ὁ κύριος. 34 σὺ δὲ ἐξ οὐρανοῦ μεμαστιγωμένος διάγγελε πᾶσι τὸ
μεγαλεῖον τοῦ θεοῦ κράτος. ταῦτα δὲ εἰπόντες ἀφανεῖς ἐγένοντο.
35 ὁ δὲ Ἡλιόδωρος θυσίαν ἀνενέγκας τῷ κυρίῳ καὶ εὐχὰς μεγίστας
εὐξάμενος τῷ τὸ ζῆν περιποιήσαντι, καὶ τὸν Ὀνίαν ἀποδεξάμενος,
ἀνεστρατοπέδευσε πρὸς τὸν βασιλέα. 36 ἐξεμαρτύρει δὲ πᾶσιν ἅπερ

εχων πανοπλιαν 64. 93. 55. — 26. προσεφανησαν 23. 62. 93. 19.; εφανησαν III. 55. 106. — τῇ δόξῃ] την οψιν 19. 64. 93. 62. — και διαπρεπεις την στολην οι και περισταντες αυτω 19. 64. 93. 62. — επιρριπτοντες 64. 93. — 28. αβοηθητον αυτον τοις οπλοις (χολοις III., χωλοις 106.) καθεστωτα — επεγνωκοτα III. 52. 55. 74. al. — 30. παραδοξασαντα 19. 64. 93. 62. — κυριου (θεου 19.) επιφανεντος 19. 64. 93. 62. — 33. τον εξιλασμον 19. 62. 93. — τῷ ante Ὀνίᾳ om. III. 23. 55. 62. al. — δι αυτον γαρ το ζην σοι κεχαρισται ο κυριος 19. 62. 64. 93. — 34. recepi ἐξ οὐρανοῦ ex III. 44. 52. 55. al.; vulgo ὑπ' αὐτοῦ, Syr. Vet. Lat. a deo — διαγγελλε III. 23. 74. 106. — 35. ανενεγκων III. 62. 64. 93. 19. 106. — ευχας μεγαλας 62. 64. 93. — περιποιήσαντι] αυτω περιποιησαμενω 19. 62. 93.; χαρισαμενω αυτω 64. —

ἣν ὑπ' ὄψιν τεθεαμένος, ἔργα τοῦ μεγίστου θεοῦ. [37]τοῦ δὲ βα-
σιλέως ἐπερωτήσαντος τὸν Ἡλιόδωρον, ποῖός τις εἴη ἐπιτήδειος ἔτι
ἅπαξ διαπεμφθῆναι εἰς Ἱεροσόλυμα, ἔφησεν· [38]εἴ τινα ἔχεις πο-
λέμιον ἢ πραγμάτων ἐπίβουλον, πέμψον αὐτὸν ἐκεῖ, καὶ μεμαστι-
γωμένον αὐτὸν προςδέξῃ, ἐάνπερ καὶ διασωθῇ, διὰ τὸ περὶ τὸν τό-
πον ἀληθῶς εἶναί τινα θεοῦ δύναμιν. [39]αὐτὸς γὰρ ὁ τὴν κατοικίαν
ἐπουράνιον ἔχων ἐπόπτης ἐστὶ καὶ βοηθὸς ἐκείνου τοῦ τόπου, καὶ
τοὺς παραγινομένους ἐπὶ κακώσει τύπτων ἀπολλύει. [40]καὶ τὰ μὲν
κατὰ Ἡλιόδωρον καὶ τὴν τοῦ γαζοφυλακίου τήρησιν οὕτως
ἐχώρησεν.

IV. Ὁ δὲ προειρημένος Σίμων ὁ τῶν χρημάτων καὶ τῆς
πατρίδος ἐνδείκτης γεγονὼς ἐκακολόγει τὸν Ὀνίαν, ὡς αὐτός τε εἴη
τὸν Ἡλιόδωρον ἐπισεσεικὼς καὶ τῶν κακῶν δημιουργὸς καθεστηκώς.
[2]καὶ τὸν εὐεργέτην τῆς πόλεως καὶ τὸν κηδεμόνα τῶν ὁμοεθνῶν
καὶ ζηλωτὴν τῶν νόμων ἐπίβουλον τῶν πραγμάτων ἐτόλμα λέγειν.
[3]τῆς δὲ ἔχθρας ἐπὶ τοσοῦτον προβαινούσης ὥστε καὶ διά τινος
τῶν ὑπὸ τοῦ Σίμωνος δεδοκιμασμένων φόνους συντελεῖσθαι, [4]συν-
ορῶν ὁ Ὀνίας τὸ χαλεπὸν τῆς φιλονεικίας, καὶ Ἀπολλώνιον
μαίνεσθαι ὡς τὸν Κοίλης Συρίας καὶ Φοινίκης στρατηγὸν συν-
αύξοντα τὴν κακίαν τοῦ Σίμωνος, [5]ὡς τὸν βασιλέα διεκομίσθη,
οὐ γινόμενος τῶν πολιτῶν κατήγορος, τὸ δὲ συμφέρον κοινῇ κατ'
ἰδίαν παντὶ τῷ πλήθει σκοπῶν. [6]ἑώρα γὰρ ἄνευ βασιλικῆς προ-
νοίας ἀδύνατον εἶναι τυχεῖν εἰρήνης ἔτι τὰ πράγματα, καὶ τὸν
Σίμωνα παῦλαν οὐ ληψόμενον τῆς ἀνοίας.
[7]Μεταλλάξαντος δὲ τὸν βίον Σελεύκου καὶ παραλαβόντος τὴν
βασιλείαν Ἀντιόχου τοῦ προςαγορευθέντος Ἐπιφανοῦς, ὑπενόθευσεν
Ἰάσων ὁ ἀδελφὸς Ὀνίου τὴν ἀρχιερωσύνην, [8]ἐπαγγειλάμενος τῷ
βασιλεῖ δι' ἐντεύξεως ἀργυρίου τάλαντα ἑξήκοντα πρὸς τοῖς τρια-
κοσίοις καὶ προςόδου τινὸς ἄλλης τάλαντα ὀγδοήκοντα. [9]πρὸς δὲ

---

37. ἐπιτήδειος om. 19. 62. 93. — εφησεν ο Ηλιοδωρος 19. 62. 64. 93. — 38. ἐάνπερ καὶ] εανπερ 62. 64. 93.; εαν 19. — recepi διασωθῇ ex III. 19. 23. 44. 55. 62. al.; vulgo διασωθείη — 39. ο την εν ουρανοις κατοικιαν εχων 19. 64. 93. 62. — κακωσει αυτου 19. 64. 93. 62. 52. — ἀπολλύει recepi ex III. 19. 44. 55. 62. al.; vulgo ἀπόλλυσιν.

IV. 1. τε om. 62. 64. 93. — 2. τὸν ante κηδεμόνα om. 55. 62. 64. 93. — 4. ὡς ante τὸν om. 19. 62. 64. 93. 52. — την του Σιμωνος κακιαν 19. 62. 93. 64. — 5. ὡς] προς III. 64. 106.; ως προς 52. — οὐ γινόμενος] εσομενος τινων 19. 62. 64. 93. — συμφορον III. 71. — και κατ ιδιαν III. 55. 62. 74. 106. Co. Ald.

τούτοις ὑπισχνεῖτο καὶ ἕτερα διαγράψαι πεντήκοντα πρὸς τοῖς
ἑκατὸν, ἐὰν συγχωρηϑῇ διὰ τῆς ἐξουσίας αὐτοῦ γυμνάσιον καὶ
ἐφηβεῖον αὐτῷ συστήσασϑαι καὶ τοὺς ἐν Ἱεροσολύμοις Ἀντιοχεῖς
ἀναγράψαι. 10 ἐπινεύσαντος δὲ τοῦ βασιλέως καὶ τῆς ἀρχῆς κρα-
τήσας, εὐϑέως ἐπὶ τὸν Ἑλληνικὸν χαρακτῆρα τοὺς ὁμοφύλους
μετῆγε. 11 καὶ τὰ κείμενα τοῖς Ἰουδαίοις φιλάνϑρωπα βασιλικὰ
διὰ Ἰωάννου τοῦ πατρὸς Εὐπολέμου, τοῦ ποιησαμένου τὴν πρεσβείαν
ὑπὲρ φιλίας καὶ συμμαχίας πρὸς τοὺς Ῥωμαίους, παρώσατο· καὶ
τὰς μὲν νομίμους καταλύων πολιτείας, παρανόμους ἐϑισμοὺς
ἐκαίνιζεν. 12 ἀσμένως γὰρ ὑπ' αὐτὴν τὴν ἀκρόπολιν γυμνάσιον
καϑίδρυσε, καὶ τοὺς κρατίστους τῶν ἐφήβων ὑποτάσσων ὑπὸ πέ-
τασον ἦγεν. 13 ἦν δ' οὕτως ἀκμή τις Ἑλληνισμοῦ καὶ πρόςβασις
ἀλλοφυλισμοῦ διὰ τὴν τοῦ ἀσεβοῦς καὶ οὐκ ἀρχιερέως Ἰάσωνος
ὑπερβάλλουσαν ἀναγνείαν, 14 ὥστε μηκέτι περὶ τὰς τοῦ ϑυσιαστη-
ρίου λειτουργίας προϑύμους εἶναι τοὺς ἱερεῖς, ἀλλὰ τοῦ μὲν νεὼ
καταφρονοῦντες καὶ τῶν ϑυσιῶν ἀμελοῦντες ἔσπευδον μετέχειν τῆς
ἐν παλαίστρᾳ παρανόμου χορηγίας μετὰ τὴν τοῦ δίσκου πρόκλη-
σιν, 15 καὶ τὰς μὲν πατρῴους τιμὰς ἐν οὐδενὶ τιϑέμενοι, τὰς δὲ
Ἑλληνικὰς δόξας καλλίστας ἡγούμενοι. 16 ὧν καὶ χάριν περιέσχεν
αὐτοὺς χαλεπὴ περίστασις, καὶ ὧν ἐζήλουν τὰς ἀγωγὰς καὶ καϑ-
άπαν ἤϑελον ἐξομοιοῦσϑαι, τούτους πολεμίους καὶ τιμωρητὰς
ἔσχον. 17 ἀσεβεῖν γὰρ εἰς τοὺς ϑείους νόμους οὐ ῥᾴδιον, ἀλλὰ
ταῦτα ὁ ἀκόλουϑος καιρὸς δηλώσει.

18 Ἀγομένου δὲ πενταετηρικοῦ ἀγῶνος ἐν Τύρῳ καὶ τοῦ βα-
σιλέως παρόντος, 19 ἀπέστειλεν Ἰάσων ὁ μιαρὸς ϑεωροὺς ὡς ἀπὸ
Ἱεροσολύμων Ἀντιοχεῖς ὄντας παρακομίζοντας ἀργυρίου δραχμὰς
τριακοσίας εἰς τὴν τοῦ Ἡρακλέους ϑυσίαν, ἃς καὶ ἠξίωσαν οἱ
παρακομίσαντες μὴ χρῆσϑαι πρὸς ϑυσίαν διὰ τὸ μὴ καϑήκειν, εἰς

9. διαγραφειν III. 23.; διαγράψειν 44. 55. 74. 243. Co. — επιχωρηϑη 44. 74. 243. Co. Ald. 71.; επιχορηγηϑη III. 106. 23. — ἐφηβεῖον Grotii emendatio est; libri: εφηβιαν, Vet. Lat. ephebiam — αὐτῷ om. 62. 64. 93. — ἀναγράψαι] αναγορευσαι 23. — 10. (και 62.) κρατησας της αρχης 19. 64. 93. 62. — ἐπὶ] προς III. 19. 62. 64. 93. 106. — μετηγαγε 23. 55. 19. 64. 93.; μετεστησε III. 52.; μετεπεισε 106. — 11. παρωσας III. 23. 55. — 12. ηγαγεν III. 55. 62. 64. 106. — 13. προβασις 106., Vet. Lat. profectus — 14. recepi νεὼ ex 44. 55. 62. al., III. ναιω; vulgo ναοῦ — προςκλησιν III. 23. 106. 19. 62. — 15. ἐν οὐδενὶ] εν δευτερω 19. 64. 93. 62. — 16. καὶ ante χάριν recepi ex III. 44. 62. 71. al.; vulgo om. — και κατα παν 19. 93. — 17. εις ϑειους 62. 93.

19. recepi ὡς ἀπὸ ex III. 19. 23. 44. 55. al.; vulgo ὡς om. — δραχμας τριςχιλιας τριακοσιας (Syr.) αργυριου παρακομιζοντας 19. 64. 62.; Vet. Lat. didrachmas trecentas — παρακομίσαντες] παρακομιζοντες III. 19. 23. 55. al. — πρὸς ϑυσίαν] εις ϑυσιαν III. 19. 23. 55. al. —

ἑτέραν δὲ καταϑέσϑαι δαπάνην. [20]ἔπεσε μὲν οὖν ταῦτα διὰ μὲν
τὸν ἀποστείλαντα εἰς τὴν τοῦ Ἡρακλέους ϑυσίαν, ἕνεκεν δὲ τῶν
παρακομιζόντων εἰς τὰς τῶν τριήρων κατασκευάς.

[21]Ἀποσταλέντος δὲ εἰς Αἴγυπτον Ἀπολλωνίου τοῦ Μενεσϑέως
διὰ τὰ πρωτοκλίσια τοῦ Φιλομήτορος βασιλέως, μεταλαβὼν Ἀντίο-
χος ἀλλότριον αὐτὸν τῶν αὐτοῦ γεγονέναι πραγμάτων, τῆς κατ'
αὐτὸν ἀσφαλείας ἐφρόντιζεν· ὅϑεν εἰς Ἰόππην παραγενόμενος κατ-
ήντησεν εἰς Ἱεροσόλυμα. [22]μεγαλομερῶς δὲ ὑπὸ τοῦ Ἰάσωνος
καὶ τῆς πόλεως παραδεχϑείς, μετὰ δᾳδουχίας καὶ βοῶν εἰςεδέχϑη,
εἶϑ' οὕτως εἰς τὴν Φοινίκην κατεστρατοπέδευσε.

[23]Μετὰ δὲ τριετῆ χρόνον ἀπέστειλεν Ἰάσων Μενέλαον τὸν τοῦ
προσημαινομένου Σίμωνος ἀδελφὸν, παρακομίζοντα τὰ χρήματα
τῷ βασιλεῖ καὶ περὶ πραγμάτων ἀναγκαίων ὑπομνηματισμοὺς τε-
λέσοντα. [24]ὁ δὲ συσταϑεὶς τῷ βασιλεῖ καὶ δοξάσας αὐτὸν τῷ
προςώπῳ τῆς ἐξουσίας, εἰς ἑαυτὸν κατήντησε τὴν ἀρχιερωσύνην,
ὑπερβαλὼν τὸν Ἰάσωνα τάλαντα ἀργυρίου τριακόσια. [25]λαβὼν δὲ
τὰς βασιλικὰς ἐντολὰς παρεγένετο, τῆς μὲν ἀρχιερωσύνης οὐδὲν
ἄξιον φέρων, ϑυμοὺς δὲ ὠμοῦ τυράννου καὶ ϑηρὸς βαρβάρου ὀργὰς
ἔχων. [26]καὶ ὁ μὲν Ἰάσων ὁ τὸν ἴδιον ἀδελφὸν ὑπονοϑεύσας,
ὑπονοϑευϑεὶς ὑφ' ἑτέρου φυγὰς εἰς τὴν Ἀμμανῖτιν χώραν συν-
ήλαστο. [27]ὁ δὲ Μενέλαος τῆς μὲν ἀρχῆς ἐκράτει, τῶν δὲ ἐπηγ-
γελμένων τῷ βασιλεῖ χρημάτων οὐδὲν εὐτάκτει· ποιουμένου δὲ τὴν
ἀπαίτησιν Σωστράτου τοῦ τῆς ἀκροπόλεως ἐπάρχου, [28]πρὸς τοῦ-
τον γὰρ ἦν ἡ τῶν διαφόρων πρᾶξις, δι' ἣν αἰτίαν οἱ δύο ὑπὸ τοῦ
βασιλέως προςεκλήϑησαν. [29]καὶ ὁ μὲν Μενέλαος ἀπέλιπε τῆς
ἀρχιερωσύνης διάδοχον Λυσίμαχον τὸν ἑαυτοῦ ἀδελφὸν, Σώστρατος
δὲ Κράτητα τὸν ἐπὶ τῶν Κυπρίων.

---

20. recepi ἔπεσε μὲν οὖν ex 19. 62.; επεσον ουν μεν 93.; επεσε (επεισε 23.) δε 23. 55., Syr. [illegible]; vulgo ἔπεμψεν — ενεκα III. 23. al. — παρακομισαντων 19. 64. 93. 62.; παροντων III. 55.

21. πρωτοκλησια 23. 64. 71. 74. 93. Co. Ald. — Πτολεμαίου ante τοῦ Φιλομήτορος delevi, abest a III. 19. 23. 44. 55. al. — μεταλαβὼν] υπολαβων 19. 64. 93. — τῶν αὐτοῦ III. 23. 55. al.; vulgo τῶν αὐτῶν — αλλοτριον αυτου γεγονεναι των πραγματων 19. 64. 62. 93. — 22. μεγαλομερῶς recepi ex III. 19. 23. 44. al.; vulgo μεγαλοπρεπῶς — παραδεχϑεὶς] αποδεχϑεις III. 44. 55. al.; ϑαυμασϑεις 19. 62. 64. 93. — εἰςεδέχϑη recepi ex III. 19. 44. 52. 55. al.; vulgo εἰςπεπόρευται.

23. τὰ ante χρήματα om. 62. 94. 93. — 24. κατήντησε] κατεστησε 23.; κατηγγισε 19. 62. — 25. φέρων] φρονων 19. 62. 64. 93. — ὀργὰς] ορμας 44. 71. 74. 243. Co. — 28. recepi διαφόρων ex III. 19. 23. 44. 55. al.; vulgo φόρων — 29. διαδοχον της ιερωσυνης 19. 62. 64. 93.

[30]Τοιούτων δὲ συνεστηκότων συνέβη Ταρσεῖς καὶ Μαλλώτας
στασιάζειν διὰ τὸ Ἀντιοχίδι τῇ παλλακῇ τοῦ βασιλέως ἐν δωρεᾷ
δεδόσϑαι. [31]ϑᾶττον οὖν ὁ βασιλεὺς ἧκε καταστεῖλαι τὰ πράγματα,
καταλιπὼν τὸν διαδεχόμενον Ἀνδρόνικον τῶν ἐν ἀξιώματι κειμένων.
[32]νομίσας δὲ ὁ Μενέλαος εἰληφέναι καιρὸν εὐφυῆ, χρυσώματά τινα
τῶν τοῦ ἱεροῦ νοσφισάμενος ἐχαρίσατο τῷ Ἀνδρονίκῳ, καὶ ἕτερα
ἐτύγχανε πεπρακὼς εἴς τε Τύρον καὶ τὰς κύκλῳ πόλεις. [33]ἃ καὶ
σαφῶς ἐπεγνωκὼς ὁ Ὀνίας παρήλεγχεν ἀποκεχωρηκὼς εἰς ἄσυλον
τόπον ἐπὶ Δάφνης τῆς πρὸς Ἀντιόχειαν κειμένης. [34]ὅϑεν ὁ Μενέ-
λαος λαβὼν ἰδίᾳ τὸν Ἀνδρόνικον παρεκάλει χειρώσασϑαι τὸν Ὀνίαν·
ὁ δὲ παραγενόμενος ἐπὶ τὸν Ὀνίαν καὶ πεισϑεὶς ἐπὶ δόλῳ καὶ
δεξιασϑεὶς μεϑ᾽ ὅρκων δοὺς δεξιάν, καίπερ ἐν ὑποψίᾳ κείμενος
ἔπεισεν ἐκ τοῦ ἀσύλου προελϑεῖν, ὃν καὶ παραχρῆμα παρέκλεισεν
οὐκ αἰδεσϑεὶς τὸ δίκαιον. [35]δι᾽ ἣν αἰτίαν οὐ μόνον Ἰουδαῖοι,
πολλοὶ δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἐϑνῶν ἐδείναζον καὶ ἐδυσφόρουν ἐπὶ τῷ
τοῦ ἀνδρὸς ἀδίκῳ φόνῳ. [36]τοῦ δὲ βασιλέως ἐπανελϑόντος ἀπὸ
τῶν κατὰ Κιλικίαν τόπων, ἐνετύγχανον οἱ κατὰ πόλιν Ἰουδαῖοι,
συμμισοπονηρούντων καὶ τῶν Ἑλλήνων, ὑπὲρ τοῦ παρὰ λόγον τὸν
Ὀνίαν ἀπεκτάνϑαι. [37]ψυχικῶς οὖν ὁ Ἀντίοχος ἐπιλυπηϑεὶς καὶ
τραπεὶς εἰς ἔλεον καὶ δακρύσας διὰ τὴν τοῦ μετηλλαχότος σωφρο-
σύνην καὶ πολλὴν εὐταξίαν, [38]καὶ πυρωϑεὶς τοῖς ϑυμοῖς παρα-
χρῆμα τὴν τοῦ Ἀνδρονίκου πορφύραν περιελόμενος καὶ τοὺς χιτῶνας
περιῤῥήξας, περιαγαγὼν καϑ᾽ ὅλην τὴν πόλιν ἐπ᾽ αὐτὸν τὸν τόπον
οὗπερ εἰς τὸν Ὀνίαν ἠσέβησεν, ἐκεῖ τὸν μιαιφόνον ἀπεκόσμησε,
τοῦ κυρίου τὴν ἀξίαν αὐτῷ κόλασιν ἀποδόντος.
[39]Γενομένων δὲ πολλῶν ἱεροσυλημάτων κατὰ τὴν πόλιν ὑπὸ
τοῦ Λυσιμάχου μετὰ τῆς Μενελάου γνώμης, καὶ διαδοϑείσης ἔξω

---

30. Μαλεωτας 62. 64. 19. — διδοσϑαι III. 44. 74. 106. 243. Co. Ald. — 31. τὰ πράγματα] τουτους 19. 62. 64. 93., Vet. Lat. sedare illos, Syr. ut ipsos componeret — διαδεξαμενον 19. 64. 93.; διαδεξομενον 64. — 33. ἃ om. III. 55. 71. al. — απηλεγχεν 23. 44. 55. al.; απηνεγκεν III. 106. — προς Αντιοχειας III. 64. — 34. ἐπὶ τὸν] προς τον 19. 64. 93. — recepi lectionem codicum fere omnium: καὶ δεξιασϑεὶς (δεξιωϑεὶς 52.) μεϑ᾽ ὅρκων δοὺς δεξιάν (δεξιὰς 23. 55.); interpretare: et cum salutatus, acceptus (δεξιασϑεὶς = δεξιωϑεὶς) dextram cum iuramentis dedisset; vulgo: καὶ δεξιὰς μεϑ᾽ ὅρκων δοὺς — προσελϑειν 23. 19. 93. — παρεκλεισεν (κατεκλεισεν 44. 52. 55. 71. 74. 243. Co.) εξελϑοντα 19. 62. 64. 93., Vet. Lat. peremit, Syr. interfecit — 36. των λοιπων Ελληνων 19. 62. 64. 93. — απεκτονησϑαι 23. 52. 74. al. — 37. υπολυπηϑεις III. 106. — επι ελεος III. 106. — 38. περιελομενος πορφυραν 19. 62. 64. 93. — εἰς om. III. 23. al. — ἀπεκόσμησε] απεκτεινε 19. 62. 64. 93. Ald., Syr., Vet. Lat. iubet vita privari — αποδεδωκοτος 62. 64. 93. 19.

τῆς φήμης, ἐπισυνήχθη τὸ πλῆθος ἐπὶ τὸν Λυσίμαχον, χρυσωμά-
των ἤδη πολλῶν διενηνεγμένων. [40]ἐπεγειρομένων δὲ τῶν ὄχλων καὶ
ταῖς ὀργαῖς διεμπιμπλαμένων, καθοπλίσας ὁ Λυσίμαχος πρὸς τρισ-
χιλίους κατήρξατο χειρῶν ἀδίκων, προηγησαμένου τινὸς Τυράννου
προβεβηκότος τὴν ἡλικίαν, οὐδὲν δὲ ἧττον καὶ τὴν ἄνοιαν.
[41]συνιδόντες δὲ καὶ τὴν ἐπίθεσιν τοῦ Λυσιμάχου, συναρπάσαντες
οἱ μὲν πέτρους, οἱ δὲ ξύλων πάχη, τινὲς δὲ ἐκ τῆς παρακειμένης
σποδοῦ δρασσόμενοι, φύρδην ἐνετίνασσον εἰς τοὺς περὶ τὸν Λυσί-
μαχον. [42]δι' ἣν αἰτίαν πολλοὺς μὲν αὐτῶν τραυματίας ἐποίησαν,
τινὰς δὲ καὶ κατέβαλον, πάντας δὲ εἰς φυγὴν συνήλασαν, αὐτὸν
δὲ τὸν ἱερόσυλον παρὰ τὸ γαζοφυλάκιον ἐχειρώσαντο. [43]περὶ δὲ
τούτων ἐνέστη κρίσις πρὸς τὸν Μενέλαον. [44]καταντήσαντος δὲ
τοῦ βασιλέως εἰς Τύρον, ἐπ' αὐτοῦ τὴν δικαιολογίαν ἐποιήσαντο
οἱ πεμφθέντες ἄνδρες τρεῖς ὑπὸ τῆς γερουσίας. [45]ἤδη δὲ λελειμ-
μένος ὁ Μενέλαος ἐπηγγείλατο χρήματα ἱκανὰ τῷ Πτολεμαίῳ τῷ
Δορυμένους πρὸς τὸ πεῖσαι τὸν βασιλέα. [46]ὅθεν ἀπολαβὼν ὁ Πτολε-
μαῖος εἴς τι περίστυλον ὡς ἀναψύξοντα τὸν βασιλέα μετέθηκε.
[47]καὶ τὸν μὲν τῆς ὅλης κακίας αἴτιον Μενέλαον ἀπέλυσε τῶν
κατηγορημάτων, τοῖς δὲ ταλαιπώροις, οἵτινες εἰ καὶ ἐπὶ Σκυθῶν
ἔλεγον, ἀπελύθησαν ἂν ἀκατάγνωστοι, τούτοις θάνατον ἐπέκρινε.
[48]ταχέως οὖν τὴν ἄδικον ζημίαν ὑπέσχον οἱ ὑπὲρ πόλεως καὶ δή-
μων καὶ τῶν ἱερῶν σκευῶν προηγορήσαντες. [49]δι' ἣν αἰτίαν καὶ
Τύριοι μισοπονηρήσαντες τὰ πρὸς τὴν κηδείαν αὐτῶν μεγαλοπρεπῶς
ἐχορήγησαν. [50]ὁ δὲ Μενέλαος διὰ τὰς τῶν κρατούντων πλεονεξίας
ἔμενεν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς, ἐπιφυόμενος τῇ κακίᾳ μέγας τῶν πολιτῶν
ἐπίβουλος καθεστώς.

V. Περὶ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον τὴν δευτέραν ἔφοδον ὁ Ἀντίο-
χος εἰς Αἴγυπτον ἐστείλατο. [2]συνέβη δὲ καθ' ὅλην τὴν πόλιν
σχεδὸν ἐφ' ἡμέρας τεσσαράκοντα φαίνεσθαι διὰ τῶν ἀέρων τρέ-
χοντας ἱππεῖς διαχρύσους στολὰς ἔχοντας καὶ λόγχας σπειρηδὸν

40. διεμπιπλαμενων III. 55. al. — πρὸς] ωςει 19. 62. 64. 93. — Αυρανου (+ Τυραννου 23.) III. 23. 55. 74. 106. Co.; Αυραινου 44. — 41. συνειδοτες III. 106. — Λυσιμαχον και τους επιτιθεμενους 19. 62. 64. Ald. 23. 93. — 42. πολλους τραυματιας αυτων 19. 62. 64. 93. — 45. ειλημμενος III. — 47. των κατηγορουμενων 23. 55. 19. 62. 64.; των κατηγορημενων III. 106. — 48. ὑπὲρ] περι III. 23. 19. 64. 93. Ald. — δημου 23. 19. 62. 93., Vet. Lat. populo — recepi προηγορήσαντες ex III. 23. 55. 106. 19. 64. Ald. 93.; vulgo προαγορεύσαντες — 49. μισοπονηρευσαντες III. — μεγαλομερως III. 23. 62. 93. — 50. επεμενεν 19. 62. 64. 93. — επι τη αρχη III. 44. al.

V. 2. recepi διὰ τῶν ἀέρων ex III. 23. 44. 55. al.; vulgo διὰ τοῦ ἀέρος —

ἐξωπλισμένους, 3καὶ ἴλας ἵππων διατεταγμένας καὶ προςβολὰς
γινομένας καὶ καταδρομὰς ἑκατέρων καὶ ἀσπίδων κινήσεις καὶ κα-
μάκων πλήθη καὶ μαχαιρῶν σπασμοὺς καὶ βελῶν βολὰς καὶ χρυσῶν
κόσμων ἐκλάμψεις καὶ παντοίους θωρακισμούς. 4διὸ πάντες ἠξίουν
ἐπ' ἀγαθῷ τὴν ἐπιφάνειαν γενέσθαι. 5γενομένης δὲ λαλιᾶς ψευ-
δοῦς ὡς μετηλλαχότος τὸν βίον Ἀντιόχου, παραλαβὼν ὁ Ἰάσων
οὐκ ἐλάττους τῶν χιλίων, αἰφνιδίως ἐπὶ τὴν πόλιν συνετελέσατο
ἐπίθεσιν· τῶν δὲ ἐπὶ τῷ τείχει συνελασθέντων καὶ τέλος ἤδη κα-
ταλαμβανομένης τῆς πόλεως, ὁ Μενέλαος εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἐφυ-
γάδευσεν. 6ὁ δὲ Ἰάσων ἐποιεῖτο σφαγὰς τῶν πολιτῶν τῶν ἰδίων
ἀφειδῶς, οὐ συννοῶν τὴν εἰς τοὺς συγγενεῖς εὐημερίαν δυςημερίαν
εἶναι τὴν μεγίστην, δοκῶν δὲ πολεμίων καὶ οὐχ ὁμοεθνῶν τρόπαια
καταβάλλεσθαι. 7τῆς μὲν ἀρχῆς οὐκ ἐκράτησε, τὸ δὲ τέλος τῆς
ἐπιβουλῆς αἰσχύνην λαβών, φυγὰς πάλιν εἰς τὴν Ἀμμανῖτιν ἀπῆλθε.
8πέρας οὖν κακῆς ἀναστροφῆς ἔτυχεν. ἐγκληθεὶς πρὸς Ἀρέταν τὸν
τῶν Ἀράβων τύραννον, πόλιν ἐκ πόλεως φεύγων, διωκόμενος ὑπὸ
πάντων καὶ στυγούμενος ὡς τῶν νόμων ἀποστάτης, καὶ βδελυσσό-
μενος ὡς πατρίδος καὶ πολιτῶν δήμιος, εἰς Αἴγυπτον ἐξεβράσθη,
9καὶ ὁ συχνοὺς τῆς πατρίδος ἀποξενώσας ἐπὶ ξένης ἀπώλετο πρὸς
Λακεδαιμονίους ἀναχθείς, ὡς διὰ τὴν συγγένειαν τευξόμενος σκέ-
πης. 10καὶ ὁ πλῆθος ἀτάφων ἐκρίψας ἀπένθητος ἐγενήθη, καὶ
κηδείας οὐδ' ἡςτινοςοῦν οὔτε πατρῴου τάφου μετέσχε.
11Προςπεσόντων δὲ τῷ βασιλεῖ περὶ τῶν γεγονότων διέλαβεν
ἀποστατεῖν τὴν Ἰουδαίαν· ὅθεν ἀναζεύξας ἐξ Αἰγύπτου τεθηριω-
μένος τῇ ψυχῇ ἔλαβε τὴν μὲν πόλιν δορυάλωτον. 12καὶ ἐκέλευσε
τοῖς στρατιώταις κόπτειν ἀφειδῶς τοὺς ἐμπίπτοντας, καὶ τοὺς εἰς

---

3. ειλας III. 74. al. — ιππεων 19. 64. 93. Ald. — καὶ προςβολὰς γινομένας om. 19. 62. 93. 71. — 4. γεγενησθαι III. 106. 19. 62. 93. — 5. Αντιοχου τον βιον III. 19. al. — εφυγεν 23. 55. 19. 62. 64. 93. — 6. των ιδιων πολιτων 19. 62. 64. 93. 44. — την κατα των συγγενων 19. 62. 64. 93., Vet. Lat. adversum cognatos — pro καταβάλλεσθαι Grimm καταλαβέσθαι scribi iubet; Vet. Lat. se capturum — 7. παρηλθεν III. 44. 71. al.; απηει 19. 62. 64. 93. Ald. — 8. γουν 62. 64. 93. — καταστροφης III. 106. 19. 62. 93. — ἔτυχεν] ελαβεν 55.; cod. 64. ita: περασας γουν κακην καταστροφην ελαβεν. textus receptus recte habet, verte: finis igitur malae vitae accidit — recepi ἐγκληθεὶς, uti iam Lutherus coniecit; libri: ἐγκλεισθεὶς — καὶ ante στυγούμενος om. III. 62. 74. 106. Co. — recepi ἐξεβράσθη ex III. 44. 55. 74. al.; συνεξεβρασθη 62. 64. 93. 19.; vulgo συνεβρασθη — 9. της οικειας πατριδος 22. 55. 19. 62. 64. 93. — 10. εγενετο 19. 62. 64. 93. — οὔτε] ουδε 19. 23. 106.

11. την ψυχην 19. 23. 55. 56. al. — μὲν om. 62. 64. 93. 106. — δοριαλωτον III. —

τὰς οἰκίας ἀναβαίνοντας κατασφάζειν. 13 ἐγίνοντο δὲ νέων καὶ
πρεσβυτέρων ἀναιρέσεις, ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν καὶ τέκνων
ἀφανισμὸς, παρθένων τε καὶ νηπίων σφαγαί. 14 ὀκτὼ δὲ μυριάδες
ἐν ταῖς πάσαις ἡμέραις τρισὶ κατεφθάρησαν, τέσσαρες μὲν ἐν
χειρῶν νομαῖς, οὐχ ἧττον δὲ τῶν ἐσφαγμένων ἐπράθησαν. 15 καὶ
οὐκ ἀρκεσθεὶς δὲ τούτοις κατετόλμησεν εἰς τὸ πάσης τῆς γῆς
ἁγιώτατον ἱερὸν εἰςελθεῖν, ὁδηγὸν ἔχων τὸν Μενέλαον τὸν καὶ τῶν
νόμων καὶ τῆς πατρίδος προδότην γεγονότα, 16 καὶ ταῖς μιαραῖς
χερσὶ τὰ ἱερὰ σκεύη λαμβάνων, καὶ τὰ ὑπ' ἄλλων βασιλέων ἀνα-
τεθέντα πρὸς αὔξησιν καὶ δόξαν τοῦ τόπου καὶ τιμὴν ταῖς βεβήλοις
χερσὶ συσσύρων. 17 καὶ ἐμετεωρίζετο τὴν διάνοιαν ὁ Ἀντίοχος, οὐ
συνορῶν ὅτι διὰ τὰς ἁμαρτίας τῶν τὴν πόλιν οἰκούντων ἀπώργισται
βραχέως ὁ δεσπότης, διὸ γέγονε περὶ τὸν τόπον παρόρασις. 18 εἰ
δὲ μὴ συνέβαινε προενέχεσθαι πολλοῖς ἁμαρτήμασι, καθάπερ ὁ
Ἡλιόδωρος ὁ πεμφθεὶς ὑπὸ Σελεύκου τοῦ βασιλέως ἐπὶ τὴν ἐπί-
σκεψιν τοῦ γαζοφυλακίου, οὗτος προαχθεὶς παραχρῆμα μαστιγωθεὶς
ἀνετράπη τοῦ θράσους. 19 ἀλλ' οὐ διὰ τὸν τόπον τὸ ἔθνος, ἀλλὰ
διὰ τὸ ἔθνος τὸν τόπον ὁ κύριος ἐξελέξατο. 20 διόπερ καὶ αὐτὸς
ὁ τόπος συμμετασχὼν τῶν τοῦ ἔθνους δυςπετημάτων γενομένων,
ὕστερον εὐεργετημάτων ἐκοινώνησε, καὶ ὁ καταλειφθεὶς ἐν τῇ τοῦ
παντοκράτορος ὀργῇ πάλιν ἐν τῇ τοῦ μεγάλου δεσπότου καταλλαγῇ
μετὰ πάσης δόξης ἐπανωρθώθη.

21 Ὁ γοῦν Ἀντίοχος ὀκτακόσια πρὸς τοῖς χιλίοις ἀπενεγκά-
μενος ἐκ τοῦ ἱεροῦ τάλαντα, θᾶττον εἰς Ἀντιόχειαν ἐχωρίσθη,
οἰόμενος ἀπὸ τῆς ὑπερηφανίας τὴν μὲν γῆν πλωτὴν καὶ τὸ πέλα-
γος πορευτὸν θέσθαι διὰ τὸν μετεωρισμὸν τῆς καρδίας. 22 κατέ-
λιπε δὲ καὶ ἐπιστάτας τοῦ κακοῦν τὸ γένος, ἐν μὲν Ἱεροσολύμοις
Φίλιππον, τὸ μὲν γένος Φρύγα, τὸν δὲ τρόπον βαρβαρώτερον ἔχοντα
τοῦ καταστήσαντος· 23 ἐν δὲ Γαριζὶν Ἀνδρόνικον, πρὸς δὲ τούτοις

---

13. εγενετο — αναιρεσις III. 62. 64. 19. 93. 106. — ἀνδρῶν] ανηβων III. 52. 55. 19. 62. 93. — 15. καὶ ante οὐκ om. III. 23. 44. 71. al. — δὲ om. 62. 64. 93. — ο βασιλευς κατετολμησεν 52. 62. 64. 93. — γεγονοτα προδοτην 19. 62. 64. 93. — 16. βασιλεων και (τα 19.) υπο των πολεων ανατεθειμενα 19. 52. 93. 62. 64. Vet. Lat. — delevi ἐπεδίδου post συσσύρων, abest a III. 23. 44. 52. 56. al. — 18. προενεχεσθαι αυτους πολλοις αμαρτημασι ουκ αν επασχον 19. 62. 64. 93. — ουτως (III. 44. 71., ουτος 64. 56.) γαρ προαχθεις (προςαχθεις 56. 62.) 62. 64. 93. 56. — 20. ὑπὸ τοῦ κυρίου post εὐεργετημάτων delevi, deest in III. 44. 52. 55. 56. al. Vet. Lat. — συνεκοινωνησε 64. 93. 62. — καταλειφθεις οικος 62. 64. 93.

21. ουν III. 44. — ταλαντα εκ τ. ιερου 19. 62. 64. 93. — εις την Αντ. 62. 64. 93. III. 23. al. — ἐχωρίσθη] διεκομισθη 62. 64. 93. 19. — καὶ τὸ] το δε 62. 64. 93. — καρδιας αυτου 62. 64. 93. — 22. τὸ γένος] το εθνος 19. 62. —

Μενέλαον, ὃς χείριστα τῶν ἄλλων ὑπερήρετο τοῖς πολίταις, ἀπεχϑῆ
δὲ πρὸς τοὺς πολίτας Ἰουδαίους ἔχων διάϑεσιν. 24 ἔπεμψε δὲ τὸν
μυσάρχην Ἀπολλώνιον μετὰ στρατεύματος δισμυρίων πρὸς τοῖς δισ-
χιλίοις, προστάξας τοὺς ἐν ἡλικίᾳ πάντας κατασφάξαι, τὰς δὲ
γυναῖκας καὶ νεωτέρους πωλεῖν. 25 οὗτος δὲ παραγενόμενος εἰς
Ἱεροσόλυμα καὶ τὸν εἰρηνικὸν ὑποκριϑείς, ἐπέσχεν ἕως τῆς ἁγίας
ἡμέρας τοῦ σαββάτου, καὶ λαβὼν ἀργοῦντας τοὺς Ἰουδαίους, τοῖς
ὑφ' ἑαυτὸν ἐξοπλισίαν παρήγγειλε. 26 καὶ τοὺς ἐξελϑόντας πάντας
ἐπὶ τὴν ϑεωρίαν συνεξεκέντησε, καὶ εἰς τὴν πόλιν σὺν τοῖς ὅπλοις
εἰσδραμὼν ἱκανὰ κατέστρωσε πλήϑη. 27 Ἰούδας δὲ ὁ Μακκαβαῖος
δέκατός που γενηϑεὶς καὶ ἀναχωρήσας εἰς τὴν ἔρημον, ϑηρίων
τρόπον ἐν τοῖς ὄρεσι διέζη σὺν τοῖς μετ' αὐτοῦ, καὶ τὴν χορτώδη
τροφὴν σιτούμενοι διετέλουν πρὸς τὸ μὴ μετασχεῖν τοῦ μολυσμοῦ.

VI. Μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον ἐξαπέστειλεν ὁ βασιλεὺς γέροντα
Ἀϑηναῖον ἀναγκάζειν τοὺς Ἰουδαίους μεταβαίνειν ἀπὸ τῶν πα-
τρῴων νόμων καὶ τοῖς τοῦ ϑεοῦ νόμοις μὴ πολιτεύεσϑαι, 2 μολῦναι
δὲ καὶ τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις νεὼν καὶ προσονομάσαι Διὸς Ὀλυμπίου,
καὶ τὸν ἐν Γαριζίν, καϑὼς ἐτύγχανον οἱ τὸν τόπον οἰκοῦντες, Διὸς
Ξενίου. 3 χαλεπὴ δὲ καὶ τοῖς ὄχλοις ἦν καὶ δυσχερὴς ἡ ἐπίτασις
τῆς κακίας. 4 τὸ μὲν γὰρ ἱερὸν ἀσωτίας καὶ κώμων ἐπεπληροῦτο
ὑπὸ τῶν ἐϑνῶν ῥαϑυμούντων μεϑ' ἑταίρων καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς περι-
βόλοις γυναιξὶ πλησιαζόντων, ἔτι δὲ τὰ μὴ καϑήκοντα ἔνδον εἰσ-
φερόντων. 5 τὸ δὲ ϑυσιαστήριον τοῖς ἀποδιεσταλμένοις ἀπὸ τῶν

---

23. υπερηρτο (23. 106.) κατα των πολιτων 19. 62. 64. 93. — απεχϑη δε προς τους Ιουδαιους διαϑεσιν εχων ο Αντιοχος επεμψε τον 62. 64. 93., Vet. Lat. Syr.; εχων δε προς τους Ιουδαιους διαϑεσιν απεχϑη επεμψε τον 23. — 24. μισαρχην 44. — δισμυρίων] δισμυριους δε III. 23. 52. al. — προστάξας] προς 19. 93.; προς το 62. — τους νεωτερους III. 106. 62. 94. 93. — 25. δὲ] ουν 62. 64. 93. — των ειρηνικων υποκριϑεις ειναι 62. 64. 93. — 26. ελϑοντας III. 106. — ϑεωρίαν] ϑεαν 23. — συνεκεντησεν 23. 55. 62. 64. 93. — 27. ο και Μακκ. III. 44. al. — γεννηϑεις III. 44.; γενομενος ανεχωρησεν — διαζων συν 19. 62. 64. 93. — εις την ερημον om. III. 52. 56. al. — εν τοις ορεσι ϑηριων τροπον III. 55. 56. al.

VI. 1. απεστειλεν 23. 19. 62. 64. 93. — Ἀϑηναῖον, Vet. Lat. Antiochenum — recepi ἀπὸ ex III. 19. 23. 44. 55. al.; vulgo ἐκ — πατριων III. 55. 106. 62. 64. 93. — 3. ὄχλοις] ολοις III. 23. 56. 106. 62. 64. Vet. Lat. Syr. — καὶ ante δυσχερὴς om. III. 56. 106. 19. 62. 64. 93. — recepi ἐπίτασις ex 19. 106.; vulgo ἐπίστασις — 4. recepi ἐπεπληροῦτο ex III. 19. 62.; επληρουτο 56. 106.; vulgo ἐπεπλήρωτο — ὑπὸ τῶν ἐϑνῶν legitur ante ἐπεπλ. in III. 23. 44. al. — ἑταίρων ego scripsi, vulgo legitur ἑταιρῶν. 19. 23. 56. al.: ετερων — recepi εἰσφερόντων ex III. 19. 23. 55. al.; vulgo φερόντων —

νόμων ἀθεμίτοις ἐπεπληροῦτο. [6]ἦν δ' οὔτε σαββατίζειν οὔτε πα-
τρῴους ἑορτὰς διαφυλάττειν, οὔτε ἁπλῶς Ἰουδαῖον ὁμολογεῖν εἶναι.
[7]ἤγοντο δὲ μετὰ πικρᾶς ἀνάγκης εἰς τὴν κατὰ μῆνα τοῦ βασι-
λέως γενέθλιον ἡμέραν ἐπὶ σπλαγχνισμόν· γενομένης δὲ Διονυσίων
ἑορτῆς ἠναγκάζοντο κισσοὺς ἔχοντες πομπεύειν τῷ Διονύσῳ.
[8]ψήφισμα δὲ ἐξέπεσεν εἰς τὰς ἀστυγείτονας πόλεις Ἑλληνίδας
Πτολεμαίου ὑποθεμένου, τὴν αὐτὴν ἀγωγὴν κατὰ τῶν Ἰουδαίων
ἄγειν καὶ σπλαγχνίζειν, [9]τοὺς δὲ μὴ προαιρουμένους μεταβαίνειν
ἐπὶ τὰ Ἑλληνικὰ κατασφάζειν. παρῆν οὖν ὁρᾶν τὴν ἐνεστῶσαν
ταλαιπωρίαν. [10]δύο γὰρ γυναῖκες ἀνηνέχθησαν περιτετμηκυῖαι
τὰ τέκνα αὐτῶν· τούτων δὲ ἐκ τῶν μαστῶν κρεμάσαντες τὰ βρέφη
καὶ δημοσίᾳ περιαγαγόντες αὐτὰς τὴν πόλιν κατὰ τοῦ τείχους
ἐκρήμνισαν. [11]ἕτεροι δὲ πλησίον συνδραμόντες εἰς τὰ σπήλαια
λεληθότως ἄγειν τὴν ἑβδομάδα, μηνυθέντες τῷ Φιλίππῳ συνεφλο-
γίσθησαν, διὰ τὸ εὐλαβῶς ἔχειν βοηθῆσαι ἑαυτοῖς κατὰ τὴν δόξαν
τῆς σεμνοτάτης ἡμέρας.
[12]Παρακαλῶ οὖν τοὺς ἐντυγχάνοντας τῇδε τῇ βίβλῳ μὴ
συστέλλεσθαι διὰ τὰς συμφοράς, λογίζεσθαι δὲ τὰς τιμωρίας μὴ
πρὸς ὄλεθρον, ἀλλὰ πρὸς παιδείαν τοῦ γένους ἡμῶν εἶναι. [13]καὶ
γὰρ τὸ μὴ πολὺν χρόνον ἐᾶσθαι τοὺς δυςσεβοῦντας, ἀλλ' εὐθέως
περιπίπτειν ἐπιτιμίοις, μεγάλης εὐεργεσίας σημεῖόν ἐστιν. [14]οὐ
γὰρ καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἀναμένει μακροθυμῶν ὁ
δεσπότης μέχρι τοῦ καταντήσαντας αὐτοὺς πρὸς ἐκπλήρωσιν
ἁμαρτιῶν κολάσαι, οὕτω καὶ ἐφ' ἡμῶν ἔκρινεν εἶναι, [15]ἵνα μὴ
πρὸς τέλος ἀφικομένων ἡμῶν τῶν ἁμαρτιῶν ὕστερον ἡμᾶς ἐκδικᾷ.
[16]διόπερ οὐδέποτε μὲν τὸν ἔλεον αὐτοῦ ἀφ' ἡμῶν ἀφίστησι· παι-
δεύων δὲ μετὰ συμφορᾶς οὐκ ἐγκαταλείπει τὸν ἑαυτοῦ λαόν.
[17]πλὴν ἕως ὑπομνήσεως ταῦθ' ἡμῖν εἰρήσθω· δι' ὀλίγων δ' ἐλευ-
στέον ἐπὶ τὴν διήγησιν.

---

5. recepi ἐπεπληροῦτο ex 106.; vulgo ἐπεπλήρωτο — 6. πατριους εορτας εορταζειν ουδε διαφυλαττειν ουδε απλως 93. 62. 64. 19. — 7. οἱ Ἰουδαῖοι post ἠναγκάζοντο delevi; abest a III. 23. 44. 52. al. Vet. Lat. Syr. — 8. ἐξέπεσεν] εξεπεμψεν 19. 62. 64. 93.; εξεπεμψαν 55. — Ελληνιδας πολεις III. 55. 106. 19. al. — recepi Πτολεμαίου ὑποθεμένου ex III. 23. 44. 52. al.; vulgo Πτολεμαίων ὑποτιθεμένων (υποθεμενων 19. 62. 93.) — 9. ἐπὶ] εις 19. 62. 64. 93. 106. — 10. ανηχθησαν III. 19. 62. al. — αὐτῶν om. III. 23. 44. al. — εκκρεμασαντες 62. 64. 93. 55. 23.

13. καὶ γὰρ recepi ex III. 19. 23. 44. 55. al. Vet. Lat. Syr.; vulgo καὶ — τοὺς ante δυςσεβοῦντας om. 62. 64. 93. — 15. προς το τελος 62. 64. 93. 44. — εκδικη 23. 19. 62. 64. 93. — 16. αὐτοῦ om. III. 23. al. — 17. υμιν 64. 93. 106.

18 Ἐλεάζαρός τις τῶν πρωτευόντων γραμματέων, ἀνὴρ ἤδη
προβεβηκὼς τὴν ἡλικίαν καὶ τὴν πρόςοψιν τοῦ προςώπου κάλλιστος,
ἀναχανὼν ἠναγκάζετο φαγεῖν ὕειον κρέας. 19 ὁ δὲ τὸν μετ' εὐκλείας
θάνατον μᾶλλον ἢ τὸν μετὰ μύσους βίον ἀναδεξάμενος, αὐθαιρέ-
τως ἐπὶ τὸ τύμπανον προςῆγε, προπτύσας δέ, 20 καθ' ὃν ἔδει τρό-
πον προςέρχεσθαι τοὺς ὑπομένοντας ἀμύνεσθαι ὧν οὐ θέμις γεύ-
σασθαι διὰ τὴν πρὸς τὸ ζῆν φιλοστοργίαν. 21 οἱ δὲ πρὸς τῷ
παρανόμῳ σπλαγχνισμῷ τεταγμένοι διὰ τὴν ἐκ τῶν παλαιῶν χρό-
νων πρὸς τὸν ἄνδρα γνῶσιν ἀπολαβόντες αὐτὸν κατ' ἰδίαν παρ-
εκάλουν, ἐνέγκαντα κρέα οἷς καθῆκον αὐτῷ χρᾶσθαι δι' αὐτοῦ
παρασκευασθέντα, ὑποκριθῆναι δὲ ὡς ἐσθίοντα τὰ ὑπὸ τοῦ βασι-
λέως προςτεταγμένα τῶν ἀπὸ τῆς θυσίας κρεῶν, 22 ἵνα τοῦτο
πράξας ἀπολυθῇ τοῦ θανάτου καὶ διὰ τὴν ἀρχαίαν πρὸς αὐτοὺς
φιλίαν τύχῃ φιλανθρωπίας. 23 ὁ δὲ λογισμὸν ἀστεῖον ἀναλαβὼν
καὶ ἄξιον τῆς ἡλικίας καὶ τῆς τοῦ γήρως ὑπεροχῆς καὶ τῆς
ἐπικτήτου καὶ ἐπιφανοῦς πολιᾶς καὶ τῆς ἐκ παιδὸς καλλίστης
ἀναστροφῆς, μᾶλλον δὲ τῆς ἁγίας καὶ θεοκτίστου νομοθεσίας
ἀκολούθως ἀπεφήνατο, ταχέως λέγων προπέμπειν εἰς τὸν ᾅδην.
24 οὐ γὰρ τῆς ἡμετέρας ἡλικίας ἄξιόν ἐστιν ὑποκριθῆναι, ἵνα
πολλοὶ τῶν νέων ὑπολαβόντες Ἐλεάζαρον τὸν ἐννενηκονταετῆ με-
ταβεβηκέναι εἰς ἀλλοφυλισμόν, 25 καὶ αὐτοὶ διὰ τὴν ἐμὴν ὑπόκρισιν
καὶ διὰ τὸ μικρὸν καὶ ἀκαριαῖον ζῆν πλανηθῶσι δι' ἐμέ, καὶ
μῦσος καὶ κηλῖδα τοῦ γήρως κατακτήσομαι. 26 εἰ γὰρ καὶ ἐπὶ
τοῦ παρόντος ἐξελοῦμαι τὴν ἐξ ἀνθρώπων τιμωρίαν, ἀλλὰ τὰς
τοῦ παντοκράτορος χεῖρας οὔτε ζῶν οὔτε ἀποθανὼν ἐκφεύξομαι.
27 διόπερ ἀνδρείως μὲν νῦν διαλλάξας τὸν βίον, τοῦ μὲν γήρως
ἄξιος φανήσομαι, 28 τοῖς δὲ νέοις ὑπόδειγμα γενναῖον καταλελοι-
πὼς εἰς τὸ προθύμως καὶ γενναίως ὑπὲρ τῶν σεμνῶν καὶ ἁγίων
νόμων ἀπευθανατίζειν. τοσαῦτα δὲ εἰπὼν ἐπὶ τὸ τύμπανον
εὐθέως ἦλθε. 29 τῶν δὲ ἀγόντων τὴν μικρῷ πρότερον εὐμένειαν

---

18. Ελεαζαρος τοινυν των 19. 62. 64. 93., Vet. Lat. igitur El. unus — delevi τυγχάνων post κάλλιστος, abest a III. 23. 44. 55. 71. al. — ἀναχανὼν om. 19. 62. 64. 93. 52. 23. — 20. αμυνασθαι III. 55. 93. 106. — 21. απολαμβανοντες III. 106. 19. 62. 64. 93. — ενεγκοντα III. 106. — recepi χρᾶσθαι ex III. 19. 55. 62. al.; vulgo χρήσασθαι — 22. τοῦ om. 62. 64. 93. — προς αυτον 64. 93. — 23. recepi ἀναστροφῆς ex III. 52. 55. 62. 64., Vet. Lat. conversationis; vulgo ἀνατροφῆς — προς τον 19. 62. 64. 93. — 25. κατακτησωμαι III. Co. — 26. ει γαρ και ολως εν τοις παρουσι καιροις εξαλουμαι 19. 62. 93. — 27. μεταλλαξας 62. 64. 93. — 28. καταλελοιπως εσομαι 19. 62. 64. 93. —

πρὸς αὐτὸν εἰς δυςμένειαν μεταβαλόντων διὰ τὸ τοὺς προειρημένους
λόγους, ὡς αὐτοὶ διελάμβανον, ἀπόνοιαν εἶναι, 30 μέλλων δὲ ταῖς
πληγαῖς τελευτᾶν, ἀναστενάξας εἶπε· τῷ κυρίῳ τῷ τὴν ἁγίαν
γνῶσιν ἔχοντι φανερόν ἐστιν ὅτι δυνάμενος ἀπολυθῆναι τοῦ θανάτου
σκληρὰς ὑποφέρω κατὰ τὸ σῶμα ἀλγηδόνας μαστιγούμενος, κατὰ
ψυχὴν δὲ ἡδέως διὰ τὸν αὐτοῦ φόβον ταῦτα πάσχω. 31 καὶ οὗτος
οὖν τοῦτον τὸν τρόπον μετήλλαξεν, οὐ μόνον τοῖς νέοις, ἀλλὰ καὶ
τοῖς πλείστοις τοῦ ἔθνους τὸν ἑαυτοῦ θάνατον ὑπόδειγμα γενναιότη-
τος καὶ μνημόσυνον ἀρετῆς καταλιπών.

VII. Συνέβη δὲ καὶ ἑπτὰ ἀδελφοὺς μετὰ τῆς μητρὸς συλ-
ληφθέντας ἀναγκάζεσθαι ὑπὸ τοῦ βασιλέως· ἀπὸ τῶν ἀθεμίτων
ὑείων κρεῶν ἐφάπτεσθαι, μάστιξι καὶ νευραῖς αἰκιζομένους. 2 εἷς
δὲ αὐτῶν γενόμενος προήγορος οὕτως ἔφη· τί μέλλεις ἐρωτᾶν καὶ
μανθάνειν παρ' ἡμῶν; ἕτοιμοι γὰρ ἀποθνήσκειν ἐσμὲν ἢ παρα-
βαίνειν τοὺς πατρίους νόμους. 3 ἔκθυμος δὲ γενόμενος ὁ βασιλεὺς
προςέταξε τήγανα καὶ λέβητας ἐκπυροῦν. 4 τῶν δὲ ἐκπυρωθέντων
παραχρῆμα τὸν γενόμενον αὐτῶν προήγορον προςέταξε γλωσσοτομεῖν
καὶ περισκυθίσαντας ἀκρωτηριάζειν, τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν καὶ τῆς
μητρὸς συνορώντων. 5 ἄχρηστον δὲ αὐτὸν τοῖς ὅλοις γενόμενον
ἐκέλευσε τῇ πυρᾷ προςάγειν ἔμπνουν καὶ τηγανίζειν. τῆς δὲ ἀτμί-
δος ἐφ' ἱκανὸν διαδιδούσης τοῦ τηγάνου, ἀλλήλους παρεκάλουν σὺν
τῇ μητρὶ γενναίως τελευτᾶν λέγοντες οὕτως· 6 ὁ κύριος ὁ θεὸς
ἐφορᾷ καὶ ταῖς ἀληθείαις ἐφ' ἡμῖν παρακαλεῖται, καθάπερ διὰ
τῆς κατὰ πρόςωπον ἀντιμαρτυρούσης ᾠδῆς διεσάφησε Μωυσῆς
λέγων· καὶ ἐπὶ τοῖς δούλοις αὐτοῦ παρακληθήσεται.

7 Μεταλλάξαντος δὲ τοῦ πρώτου τὸν τρόπον τοῦτον, τὸν δεύ-
τερον ἦγον ἐπὶ τὸν ἐμπαιγμὸν, καὶ τὸ τῆς κεφαλῆς δέρμα σὺν
ταῖς θριξὶ περισύραντες ἐπηρώτων· εἰ φάγεσαι πρὸ τοῦ τιμωρη-
θῆναι τὸ σῶμα κατὰ μέλος; 8 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς τῇ πατρίῳ φωνῇ
εἶπεν· οὐχί. διόπερ καὶ οὗτος τὴν ἑξῆς ἔλαβε βάσανον ὡς ὁ πρῶ-
τος. 9 ἐν ἐσχάτῃ δὲ πνοῇ γενόμενος εἶπε· σὺ μέν, ἀλάστωρ, ἐκ

---

29. υπελαμβανον III. 23. 55. 106. 62. 64. Co. — ειναι και κατατεινοντων τας μαστιγας 19. 62. 64. 93. — 30. τελευταν εν ταις πληγαις 19. 62. 64. 93. — 31. καταλελοιπως 19. 62. 64. 93.

VII. 2. ἔφη] ειπεν III. 55. 106. — παρ' om. III. 71 al. — πατρωους III. 44. 64. 106. — 4. επεταξε 62. 64. 93. — της μητρος κ. των λοιπων αδελφων 19. 62. 64. 93. Syr. — 6. cf. Deuter. 32, 36. LXX.
7. συν τη τριχι 19. 62. 64. 93. — 8. ὡς ὁ πρῶτος om 19. 62. 64. 93. —

τοῦ παρόντος ἡμᾶς ζῆν ἀπολύεις, ὁ δὲ τοῦ κόσμου βασιλεὺς ἀπο-
θανόντας ἡμᾶς ὑπὲρ τῶν αὐτοῦ νόμων εἰς αἰώνιον ἀναβίωσιν ζωῆς
ἡμᾶς ἀναστήσει.
10 Μετὰ δὲ τοῦτον ὁ τρίτος ἐνεπαίζετο, καὶ τὴν γλῶσσαν
αἰτηθεὶς ταχέως προέβαλε καὶ τὰς χεῖρας εὐθαρσῶς προέτεινε,
11 καὶ γενναίως εἶπεν· ἐξ οὐρανοῦ ταῦτα κέκτημαι, καὶ διὰ τοὺς
αὐτοῦ νόμους ὑπερορῶ ταῦτα, καὶ παρ' αὐτοῦ ταῦτα πάλιν ἐλπίζω
κομίσασθαι· 12 ὥστε αὐτὸν τὸν βασιλέα καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἐκ-
πλήσσεσθαι τὴν τοῦ νεανίσκου ψυχήν, ὡς ἐν οὐδενὶ τὰς ἀλγηδόνας
ἐτίθετο.
13 Καὶ τούτου δὲ μεταλλάξαντος τὸν τέταρτον ὡσαύτως ἐβα-
σάνιζον αἰκιζόμενοι. 14 καὶ γενόμενος πρὸς τὸ τελευτᾶν οὕτως
ἔφη· αἱρετὸν μεταλλάσσοντας ὑπ' ἀνθρώπων τὰς ὑπὸ τοῦ θεοῦ
προσδοκᾶν ἐλπίδας πάλιν ἀναστήσεσθαι ὑπ' αὐτοῦ· σοὶ μὲν γὰρ
ἀνάστασις εἰς ζωὴν οὐκ ἔσται.
15 Ἐχομένως δὲ τὸν πέμπτον προσάγοντες ᾐκίζοντο. 16 ὁ δὲ
πρὸς αὐτὸν ἰδὼν εἶπεν· ἐξουσίαν ἐν ἀνθρώποις ἔχων φθαρτὸς ὢν
ὃ θέλεις ποιεῖς· μὴ δόκει δὲ τὸ γένος ἡμῶν ὑπὸ τοῦ θεοῦ κατα-
λελεῖφθαι. 17 σὺ δὲ καρτέρει καὶ θεώρει τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ
κράτος, ὡς σὲ καὶ τὸ σπέρμα σου βασανιεῖ.
18 Μετὰ δὲ τοῦτον ἦγον τὸν ἕκτον, καὶ μέλλων ἀποθνήσκειν
ἔφη· μὴ πλανῶ μάτην, ἡμεῖς γὰρ δι' ἑαυτοὺς ταῦτα πάσχομεν
ἁμαρτάνοντες εἰς τὸν ἑαυτῶν θεόν, διὸ ἄξια θαυμασμοῦ γέγονε.
19 σὺ δὲ μὴ νομίσῃς ἀθῶος ἔσεσθαι, θεομαχεῖν ἐπιχειρήσας.
20 Ὑπεραγόντως δὲ ἡ μήτηρ θαυμαστὴ καὶ μνήμης ἀγαθῆς
ἀξία, ἥτις ἀπολλυμένους υἱοὺς ἑπτὰ συνορῶσα μιᾶς ὑπὸ καιρὸν
ἡμέρας εὐψύχως ἔφερε διὰ τὰς ἐπὶ κύριον ἐλπίδας. 21 ἕκαστον δὲ
αὐτῶν παρεκάλει τῇ πατρίῳ φωνῇ γενναίῳ πεπληρωμένη φρονή-
ματι καὶ τὸν θῆλυν λογισμὸν ἄρσενι θυμῷ διεγείρασα, λέγουσα

---

9. αναστησει ημας 19. 62. 64. 93.

10. δὲ om. 62. 93. 44. — 11. πάλιν om. 19. 62.

13. δὲ om. 62. 64. 44. 55. — 14. τελευταν αυτον 64. 93. 23. 106. — αιρετωτερον 19. 62. 64. 93. — απ ανθρωπων III. 44. 52. 55. al. — παρα του θεου 23. 19. 64. 93. — ελπιδας προσδοκαν παλιν αναστησομενους 19. 62. 64. 93. — μὲν om. 62. 64. 93.

17. ante βασανιεῖ legitur μετα ταυτα in 19. 62. 64. 93. — βασανιεῖ recepi ex III. 19. 23. 44. al.; vulgo βασανίσει.

18. αμαρτοντες III. 74. Co.

20. η θαυμαστη 62. 64. 93. — επι τον κυριον 62. 64. 93. — 21. πατριω (πατρωα 62. 93.) φωνη λεγουσα υιε ελεησον με γενναιω πεπληρωμενη φρονηματι (γενναιου πεπλ. φρονηματος 19. 62.) κ. τον θηλυν λογισμον αρρενι διεγειρασα θυμω ελεγε προς αυτους 19. 62. 64. 93. —

πρὸς αὐτούς· 22 οὐκ οἶδ' ὅπως εἰς τὴν ἐμὴν ἐφάνητε κοιλίαν,
οὐδὲ ἐγὼ τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ζωὴν ὑμῖν ἐχαρισάμην, καὶ τὴν
ἑκάστου στοιχείωσιν οὐκ ἐγὼ διερύθμισα. 23 τοιγαροῦν ὁ τοῦ κόσμου
κτίστης, ὁ πλάσας ἀνθρώπου γένεσιν καὶ πάντων ἐξευρὼν γένεσιν,
καὶ τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ζωὴν ὑμῖν πάλιν ἀποδώσει μετ' ἐλέους,
ὡς νῦν ὑπεροράτε ἑαυτοὺς διὰ τοὺς αὐτοῦ νόμους. 24 ὁ δὲ Ἀντίο-
χος οἰόμενος καταφρονεῖσθαι καὶ τὴν ὀνειδίζουσαν ὑφορώμενος
φωνήν, ἔτι τοῦ νεωτέρου περιόντος, οὐ μόνον διὰ λόγων ἐποιεῖτο
τὴν παράκλησιν, ἀλλὰ καὶ δι' ὅρκων ἐπίστου, ἅμα πλουτιεῖν καὶ
μακαριστὸν ποιήσειν μεταθέμενον ἀπὸ τῶν πατρίων νόμων, καὶ
φίλον ἕξειν καὶ χρείας ἐμπιστεύσειν. 25 τοῦ δὲ νεανίου μηδαμῶς
προςέχοντος, προςκαλεσάμενος ὁ βασιλεὺς τὴν μητέρα παρῄνει
γενέσθαι τοῦ μειρακίου σύμβουλον ἐπὶ σωτηρίᾳ. 26 πολλὰ δὲ αὐτοῦ
παραινέσαντος ἐπεδέξατο πείσειν τὸν υἱόν. 27 προςκύψασα δὲ αὐτῷ,
χλευάσασα τὸν ὠμὸν τύραννον, οὕτως ἔφησε τῇ πατρίῳ φωνῇ·
υἱέ, ἐλέησόν με τὴν ἐν γαστρὶ περιενέγκασάν σε μῆνας ἐννέα, καὶ
θηλάσασάν σε ἔτη τρία, καὶ ἐκθρέψασάν σε καὶ ἀγαγοῦσαν εἰς
τὴν ἡλικίαν ταύτην καὶ τροφοφορήσασαν. 28 ἀξιῶ σε, τέκνον, ἀνα-
βλέψαντα εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς πάντα
ἰδόντα, γνῶναι ὅτι ἐξ οὐκ ὄντων ἐποίησεν αὐτὰ ὁ θεός, καὶ τὸ
τῶν ἀνθρώπων γένος οὕτως γεγένηται. 29 μὴ φοβηθῇς τὸν δήμιον
τοῦτον, ἀλλὰ τῶν ἀδελφῶν ἄξιος γενόμενος ἐπίδεξαι τὸν θάνατον,
ἵνα ἐν τῷ ἐλέει σὺν τοῖς ἀδελφοῖς σου κομίσωμαί σε.
30 Ἔτι δὲ ταύτης καταληγούσης ὁ νεανίας εἶπε· τίνα μένετε;
οὐχ ὑπακούω τοῦ προστάγματος τοῦ βασιλέως· τοῦ δὲ προστάγμα-
τος ἀκούω τοῦ νόμου τοῦ δοθέντος τοῖς πατράσιν ἡμῶν διὰ Μωυ-
σέως. 31 σὺ δὲ πάσης κακίας εὑρετὴς γενόμενος εἰς τοὺς Ἑβραίους
οὐ μὴ διαφύγῃς τὰς χεῖρας τοῦ θεοῦ. 32 ἡμεῖς γὰρ διὰ τὰς ἑαυ-

23. ανθρωπου γενος κ. παντων εξευρων (εξερευνων 62.) φρονησιν 19. 62. 64. 93. — παλιν υμιν 62. 64. 93. — 24. υπερορωμενος 19. 62. 64. 93. — επιστουτο 23. 52. 19. 64. 93. — νόμων om. III. 19. 55. 62. al. Syr. — 25. γενεσθαι του μειρακιου III. 19. 23. 44. 55. al.; vulgo του μειρ. γεν. — 27. και χλευασασα 62. 64. 93. 23. — τον ωμοτυραννον 62. 64. 74. 243. Co. Ald. — οὕτως om. 19. 62. 64. 93. Vet. Lat. — recepi πατρίῳ ex III. 44. 55. 62. al.; vulgo πατρῴᾳ — τροφοφορησασαν σε 23. 62. 64. 93. — 28. ουκ εξ οντων III. 23. 44. 74. 106. 19. 62. 93. Co.; Vet. Lat. ex nihilo, Syr. ex eo quod non est — αυτα εποιησεν 19. 62. 93. — γινεται III. 23. 44. al. — 29. μη ουν φοβηθης (φοβηθεις 62. 93.) 19. 62. 64. 93. — αδελφων σου III. Vet. Lat. — επιλεξαι 19. 62. 55. 106. — εν τω ελεω 62. 64. 93.

30. recepi καταληγούσης ex 19. 23. 106. 243. Co.; καταλγηγουσης III., καταληλογουσης 55.; vulgo καταλεγούσης — τι αναμενετε 19. 62. 64. 74. — τοῦ δὲ προστάγματος ἀκούω] ακουω δε 19. 62. 64. 93. —

τῶν ἁμαρτίας πάσχομεν. 33 εἰ δὲ χάριν ἐπιπλήξεως καὶ παιδείας
ὁ ζῶν κύριος ἡμῶν βραχέως ἐπώργισται, καὶ πάλιν καταλλαγήσεται
τοῖς ἑαυτοῦ δούλοις. 34 σὺ δέ, ὦ ἀνόσιε καὶ πάντων ἀνθρώπων
μιαρώτατε, μὴ μάτην μετεωρίζου φρυαττόμενος ἀδήλοις ἐλπίσιν,
ἐπὶ τοὺς οὐρανίους παῖδας ἐπαιρόμενος χεῖρα· 35 οὔπω γὰρ τὴν
τοῦ παντοκράτορος ἐπόπτου θεοῦ κρίσιν ἐκπέφευγας. 36 οἱ μὲν
γὰρ νῦν ἡμέτεροι ἀδελφοὶ βραχὺν ὑπενέγκαντες πόνον ἀεννάου ζωῆς
ὑπὸ διαθήκην θεοῦ πεπτώκασι· σὺ δὲ τῇ τοῦ θεοῦ κρίσει δίκαια
τὰ πρόςτιμα τῆς ὑπερηφανίας ἀποίσῃ. 37 ἐγὼ δὲ καθάπερ οἱ
ἀδελφοί μου καὶ σῶμα καὶ ψυχὴν προδίδωμι περὶ τῶν πατρίων
νόμων, ἐπικαλούμενος τὸν θεὸν ἵλεων ταχὺ τῷ ἔθνει γενέσθαι,
καὶ σὲ μετὰ ἐτασμῶν καὶ μαστίγων ἐξομολογήσασθαι διότι μόνος
αὐτὸς θεός ἐστιν, 38 ἐν ἐμοὶ δὲ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς μου στῆναι τὴν
τοῦ παντοκράτορος ὀργὴν τὴν ἐπὶ τὸ σύμπαν ἡμῶν γένος δικαίως
ἐπηγμένην. 39 ἔκθυμος δὲ γενόμενος ὁ βασιλεὺς τούτῳ παρὰ τοὺς
ἄλλους χειρίστως ἀπήντησε, πικρῶς φέρων ἐπὶ τῷ μυκτηρισμῷ.
40 καὶ οὗτος οὖν καθαρὸς μετήλλαξε παντελῶς ἐπὶ τῷ κυρίῳ πε-
ποιθώς. 41 ἐσχάτη δὲ τῶν υἱῶν ἡ μήτηρ ἐτελεύτησε. 42 τὰ μὲν
οὖν περὶ τοὺς σπλαγχνισμοὺς καὶ τὰς ὑπερβαλλούσας αἰκίας ἐπὶ
τοσοῦτον δεδηλώσθω.

VIII. Ἰούδας δὲ ὁ Μακκαβαῖος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ παρεις-
πορευόμενοι λεληθότως εἰς τὰς κώμας προςεκαλοῦντο τοὺς συγγενεῖς,
καὶ τοὺς μεμενηκότας ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ προςλαβόμενοι συνήγαγον
εἰς ἑξακιςχιλίους. 2 καὶ ἐπεκαλοῦντο τὸν κύριον ἐπιδεῖν ἐπὶ τὸν
ὑπὸ πάντων καταπατούμενον λαόν, οἰκτεῖραι δὲ καὶ τὸν ναὸν τὸν
ὑπὸ τῶν ἀσεβῶν ἀνθρώπων βεβηλωθέντα, 3 ἐλεῆσαι δὲ καὶ τὴν
καταφθειρομένην πόλιν καὶ μέλλουσαν ἰσόπεδον γίνεσθαι, καὶ τῶν
καταβοώντων πρὸς αὐτὸν αἱμάτων εἰςακοῦσαι, 4 μνησθῆναι δὲ καὶ
τῆς τῶν ἀναμαρτήτων νηπίων παρανόμου ἀπωλείας καὶ περὶ τῶν

---

33. ει δε και 62. 64. 93. — 34. recepi οὐρανίους παῖδας ex III. 23. 44. 52. al.; vulgo δούλους αὐτοῦ — επαραμενος III. 64. 106.; om. ἐπαιρόμενος χεῖρα 19. 62. 93. — 36. δικαια κρισει 19. 62. 93. — 37. μου post ἀδελφοὶ om. III. 44. al. — τω εθνει ταχυ 19. 62. 93. — 38. επινενηγμενην 19. 93. 62. 64. — 40. καθαρὸς] καθαρως III. 19. 44. al. — delevi τὸν βίον post καθαρὸς, deest in III. 19. 23. 44. 55. al. — 42. τοὺς recepi ex III. 23. 44. 55. 62. al.; vulgo om.

VIII. 1. ο και Μακκαβ. III. 44. 52. 55. al. — εμμεμενηκοτας 64. 93. — προςλαμβανομενοι III. 23. 62. 64. 93. — 2. εφιδειν III. 23. — ἐπὶ om. III. 44. 55. 71. al. — καταπατούμενον] καταπονουμενον III. 44. 64. al. — τὸν ὑπὸ τῶν] των υπο παντων 19. 62. 64. 93. 55. —

γενομένων εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ βλασφημιῶν, καὶ μισοπονηρῆσαι.
[5]γενόμενος δὲ ἐν συστήματι ὁ Μακκαβαῖος ἀνυπόστατος ἤδη τοῖς
ἔθνεσιν ἐγίνετο, τῆς ὀργῆς τοῦ κυρίου εἰς ἔλεον τραπείσης. [6]πόλεις
δὲ καὶ κώμας ἀπροςδοκήτως ἐρχόμενος ἐνεπίμπρα, καὶ τοὺς ἐπι-
καίρους τόπους ἀπολαμβάνων οὐκ ὀλίγους τῶν πολεμίων τροπού-
μενος, [7]μάλιστα τὰς νύκτας πρὸς τὰς τοιαύτας ἐπιβουλὰς συν-
εργοὺς ἐλάμβανε. καὶ λαλιά τις τῆς εὐανδρίας αὐτοῦ διεχεῖτο
πανταχῇ.
[8]Συνορῶν δὲ ὁ Φίλιππος κατὰ μικρὸν εἰς προκοπὴν ἐρχόμενον
τὸν ἄνδρα, πυκνότερον δὲ ἐν ταῖς εὐημερίαις προβαίνοντα, πρὸς
Πτολεμαῖον τὸν Κοίλης Συρίας καὶ Φοινίκης στρατηγὸν ἔγραψεν
ἐπιβοηθεῖν τοῖς τοῦ βασιλέως πράγμασιν. [9]ὁ δὲ ταχέως προχειρι-
σάμενος Νικάνορα τὸν τοῦ Πατρόκλου τῶν πρώτων φίλων ἀπέστει-
λεν, ὑποτάξας παμφύλων ἔθνη οὐκ ἐλάττους τῶν διςμυρίων, τὸ
σύμπαν τῶν Ἰουδαίων ἐξᾶραι γένος· συνέστησε δὲ αὐτῷ καὶ
Γοργίαν ἄνδρα στρατηγὸν καὶ ἐν πολεμικαῖς χρείαις πεῖραν ἔχοντα.
[10]διεστήσατο δὲ ὁ Νικάνωρ τὸν φόρον τῷ βασιλεῖ τοῖς Ῥωμαίοις
ὄντα ταλάντων διςχιλίων ἐκ τῆς τῶν Ἰουδαίων αἰχμαλωσίας ἐκ-
πληρώσειν. [11]εὐθέως δὲ εἰς τὰς παραθαλασσίους πόλεις ἀπέστειλε
προςκαλούμενος ἐπ' ἀγορασμὸν Ἰουδαίων σωμάτων, ὑπισχνούμενος
ἐννενήκοντα σώματα ταλάντου παραχωρήσειν, οὐ προςδεχόμενος
τὴν παρὰ τοῦ παντοκράτορος μέλλουσαν παρακολουθήσειν ἐπ' αὐτῷ
δίκην. [12]τῷ δὲ Ἰούδᾳ προςέπεσε περὶ τῆς τοῦ Νικάνορος ἐφόδου,
καὶ μεταδόντος τοῖς σὺν αὐτῷ τὴν παρουσίαν τοῦ στρατοπέδου,
[13]οἱ δειλανδροῦντες καὶ ἀπιστοῦντες τὴν τοῦ θεοῦ δίκην διεδίδρασκον
καὶ ἐξετόπιζον ἑαυτούς. [14]οἱ δὲ τὰ περιλελειμμένα πάντα ἐπώλουν,

---

5. προς ελεον 19. 62. 64. 93. — 6. και πολεις 62. 93. 19. — κώμας] χωρας III. 106. 52. — επερχομενος 23. 19. 62. 93. — delevi ἐνίκα post πολεμίων, abest a III. 55. 71. 74. 106. 243. Co.; πολεμίων τροπούμενος] πολ. τροπ. ανηρει 19. 62. 93. 52.; οὐκ ὀλίγους τῶν πολ. τροπ.] ουκ ολιγων δε πτωματων των πολεμιων εποιειτο πληθη 23.; Vet. Lat. non paucas hostium strages dabat; πολλων πτωματων εποιειτο πληθη αναιρων 64.; Syr. et vicit in bello et interfecit multos — 7. μαλιστα δε 62. 64. 93. 23. 55. — επιβολας III. 23. 93., Vet. Lat. excursus — τις om. III. 23. 55. 71. 62. 64. — διηχειτο III. 55. 106. — πανταχου 23. 55. 62. 64. 93.

8. ου κατα μικρον 19. 62. 93. — ἐν om. 23. 64. 93. 62.; της ευημεριας 62. — 9. ο δε Πτολεμαιος 62. 64. 93. — φιλων οντα 19. 62. 64. 93. — 10. τω βασιλει τον φορον (τον 62. 93.) 19. 62. 64. 93. — 11. recepi Ἰουδαίων ex III. 44. 55. 71. al.; vulgo Ἰουδαϊκῶν — ὑπισχνούμενος III. 44. 55. 62. al.; vulgo ὑπισχνούμενον — ἐπ' αὐτῷ] αυτω III. 106. 64. 93.; δικην αυτω 19. 62. — 12. αὐτοῦ post μεταδόντος delevi, abest a III. 23. 44. 55. 71. al. — 13. τη του θεου δικη 19. 62. 64. 106. —

ὁμοῦ δὲ τὸν κύριον ἠξίουν ῥύσασθαι τοὺς ὑπὸ τοῦ δυςσεβοῦς Νικά-
νορος πρὶν συντυχεῖν πεπραμένους· [15]καὶ εἰ μὴ δι' αὐτούς, ἀλλὰ
διὰ τὰς πρὸς τοὺς πατέρας αὐτῶν διαθήκας, καὶ ἕνεκεν τῆς ἐπ'
αὐτοὺς ἐπικλήσεως τοῦ σεμνοῦ καὶ μεγαλοπρεποῦς ὀνόματος αὐτοῦ.
[16]συναγαγὼν δὲ ὁ Μακκαβαῖος τοὺς περὶ αὐτὸν ὄντας τὸν ἀριθμὸν
ἑξακιςχιλίους, παρεκάλει μὴ καταπλαγῆναι τοὺς πολεμίους, μηδὲ
εὐλαβεῖσθαι τὴν τῶν ἀδίκως παραγινομένων ἐπ' αὐτοὺς ἐθνῶν πο-
λυπληθίαν, ἀγωνίσασθαι δὲ γενναίως, [17]πρὸ ὀφθαλμῶν λαβόντας
τὴν ἀνόμως εἰς τὸν ἅγιον τόπον συντετελεσμένην ὑπ' αὐτῶν ὕβριν
καὶ τὸν τῆς ἐμπεπαιγμένης πόλεως αἰκισμόν, ἔτι δὲ τὴν τῆς προ-
γονικῆς πολιτείας κατάλυσιν. [18]οἱ μὲν γὰρ ὅπλοις πεποίθασιν
ἅμα καὶ τόλμαις, ἔφησεν, ἡμεῖς δὲ ἐπὶ τῷ παντοκράτορι θεῷ,
δυναμένῳ καὶ τοὺς ἐρχομένους ἐφ' ἡμᾶς καὶ τὸν ὅλον κόσμον ἐν
ἑνὶ νεύματι καταβαλεῖν, πεποίθαμεν. [19]προςαναλεξάμενος δὲ αὐ-
τοῖς καὶ τὰς ἐπὶ τῶν προγόνων γενομένας ἀντιλήψεις, καὶ τὴν
ἐπὶ Σενναχηρεὶμ τῶν ἑκατὸν ὀγδοήκοντα πέντε χιλιάδων, ὡς ἀπώ-
λοντο, [20]καὶ τὴν ἐν τῇ Βαβυλωνίᾳ τὴν πρὸς τοὺς Γαλάτας παρά-
ταξιν γενομένην, ὡς οἱ πάντες ἐπὶ τὴν χρείαν ἦλθον ὀκτακιςχίλιοι
σὺν Μακεδόσι τετρακιςχιλίοις, τῶν Μακεδόνων ἀπορουμένων, οἱ
ὀκτακιςχίλιοι τὰς δώδεκα μυριάδας ἀπώλεσαν διὰ τὴν γενομένην
αὐτοῖς ἀπ' οὐρανοῦ βοήθειαν, καὶ ὠφέλειαν πολλὴν ἔλαβον. [21]ἐφ'
οἷς εὐθαρσεῖς αὐτοὺς παραστήσας καὶ ἑτοίμους ὑπὲρ τῶν νόμων
καὶ τῆς πατρίδος ἀποθνήσκειν, τετραμερές τι τὸ στράτευμα
ἐποίησε. [22]τάξας καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ προηγουμένους ἑκα-
τέρας τάξεως, Σίμωνα καὶ Ἰώσηφον καὶ Ἰωνάθαν, ὑποτάξας
ἑκάστῳ χιλίους πρὸς τοῖς πεντακοσίοις, [23]ἔτι δὲ καὶ Ἐλεάζαρον,
παραναγνοὺς τὴν ἱερὰν βίβλον καὶ δοὺς σύνθημα θεοῦ βοηθείας,

15. γενομενας διαθηκας 19. 62. 64. 93. — ενεκα III. 44. al. — σεμνοτατου 19. 62. 64. 93. — 16. συναγαγων ουν 64. 93. — τὸν ante ἀριθμὸν om. III. 44. 74. 106. — τοις πολεμιοις (πολεμοις 19. 62., δεσμιοις III.) 44. 74. 106. 243. Co. — παραγενομενων III. 106. 64. — 18. ἅμα om. 19. 62. 64. 93. — ἐν ἑνὶ νεύματι] ενι (εν 64. 93.) πνευματι 19. 64. 93.; ἐν om. III. 106. 62. — 19. γεγονυιας αντιληψεις 19. 62. 64. 93. 23. — επι Σενναχηρειμ αντιληψιν (βοηθειαν 52.) και (και om. 52.) ως απωλοντο εκατον ογδοηκοντα πεντε χιλιαδες 19. 62. 64. 93. 52. — III. omisso τῶν ante ἑκατὸν praebet χιλιαδες — ὡς ἀπώλοντο] απωλειαν 23. — 20. κ. την εν Βαβυλωνι προς τους Γαλατας γενομενην παραταξιν 19. 62. 64. 93. — recepi πρὸς τοὺς ex III. 19. 23. 55. al.; vulgo πρὸς αὐτοὺς — ελαβον υπερ παντα τα πληθη 19. 62. (64. 93.) — 21. παραστήσας] ποιησας 19. 62. 64. 93. 23. — τετραμερές — ἀδελφοὺς] εταξε τετραμερες το στρατευμα και τους αδελφους 19. 62. 93. 64. — 22. ἑκατέρας] εκαστης 19. 62. 64. 93. — 23. recepi παραναγνοὺς ex III. 23. 74. Co.; επαναγνους 44.; αναγνους 55.; vulgo παραγνούς. more suo correxerunt 19. 62. 64. 93., quos Ald. secuta est, Ελεαζαρον παραγνωναι, emenda Ελ. παραναγνωναι — βοηθεια 62. 64. 93. — σπειρης III. 106., 23. a sec. m. —

τῆς πρώτης σπείρας αὐτὸς προηγούμενος συνέβαλε τῷ Νικάνορι.
24 γενομένου δὲ αὐτοῖς τοῦ παντοκράτορος συμμάχου, κατέσφαξαν
τῶν πολεμίων ὑπὲρ τοὺς ἐνακισχιλίους, τραυματίας δὲ καὶ τοῖς
μέλεσιν ἀναπήρους τὸ πλεῖστον μέρος τῆς τοῦ Νικάνορος στρατιᾶς
ἐποίησαν, πάντας δὲ φυγεῖν ἠνάγκασαν. 25 τὰ δὲ χρήματα τῶν
παραγεγονότων ἐπὶ τὸν ἀγορασμὸν αὐτῶν ἔλαβον· συνδιώξαντες δὲ
αὐτοὺς ἐφ' ἱκανὸν ἀνέλυσαν ὑπὸ τῆς ὥρας συγκλειόμενοι. 26 ἦν
γὰρ ἡ πρὸ τοῦ σαββάτου, δι' ἣν αἰτίαν οὐκ ἐμακροτόνησαν κατα-
τρέχοντες αὐτούς. 27 ὁπλολογήσαντες δὲ αὐτοὺς καὶ τὰ σκῦλα
ἐκδύσαντες τῶν πολεμίων περὶ τὸ σάββατον ἐγίνοντο, περισσῶς
εὐλογοῦντες καὶ ἐξομολογούμενοι τῷ κυρίῳ τῷ διασώσαντι αὐτοὺς
εἰς τὴν ἡμέραν ταύτην, ἀρχὴν ἐλέους τάξαντος αὐτοῖς. 28 μετὰ
δὲ τὸ σάββατον τοῖς ᾐκισμένοις καὶ ταῖς χήραις καὶ ὀρφανοῖς
μερίσαντες ἀπὸ τῶν σκύλων, τὰ λοιπὰ αὐτοὶ καὶ τὰ παιδία διε-
μερίσαντο. 29 ταῦτα δὲ διαπραξάμενοι καὶ κοινὴν ἱκετείαν ποιη-
σάμενοι, τὸν ἐλεήμονα κύριον ἠξίουν εἰς τέλος καταλλαγῆναι τοῖς
αὐτοῦ δούλοις.

30 Καὶ τοῖς περὶ Τιμόθεον καὶ Βακχίδην συνερίσαντες ὑπὲρ
τοὺς δισμυρίους αὐτῶν ἀνεῖλον, καὶ ὀχυρωμάτων ὑψηλῶν εὖ μάλα
ἐγκρατεῖς ἐγένοντο, καὶ λάφυρα πλείονα ἐμερίσαντο, ἰσομοίρους
ἑαυτοὺς καὶ τοῖς ᾐκισμένοις καὶ ὀρφανοῖς καὶ χήραις, ἔτι δὲ καὶ
πρεσβυτέροις ποιήσαντες. 31 ὁπλολογήσαντες δὲ αὐτοὺς ἐπιμελῶς
πάντα συνέθηκαν εἰς τοὺς ἐπικαίρους τόπους, τὰ δὲ λοιπὰ τῶν
σκύλων ἤνεγκαν εἰς Ἱεροσόλυμα. 32 τὸν δὲ φυλάρχην τῶν περὶ
Τιμόθεον ἀνεῖλον, ἀνοσιώτατον ἄνδρα καὶ πολλὰ τοὺς Ἰουδαίους
ἐπιλελυπηκότα. 33 ἐπινίκια δὲ ἄγοντες ἐν τῇ πατρίδι τὸν ἐμπρή-
σαντα τοὺς ἱεροὺς πυλῶνας Καλλισθένην ὑφῆψαν εἰς ἓν οἰκίδιον

αφηγουμενος (23. 64.) προςεβαλε 19. 62. 93. — 24. το πλειον III. 74. 106. 243. Co. — 25. και τα χρηματα 62. 64. 93. — 26. σαββατου δικη δι ην III. 106. — recepi ἐμακροτόνησαν ex III. 23. 44. 71. al.; vulgo ἐμακροθύμησαν — 27. αὐτοὺς post διασώσαντι om. III. 23. 44. 55. 74. 106. Co. Ald. — και αρχην ελεου ταξαντι (σταξαντι 64.) αυτοις 62. 64. 93. — τάξαντος] σταξαντος 44. 243. Co. Vet. Lat. — 28. εμερισαν απο τ. σκ. και τα 62. 64. 93. 19. — παιδαρια 19. 62. 93. — recepi διεμερίσαντο ex III. 19. 23. 55. al.; vulgo ἐμερίσαντο — 29. τοις εαυτου 62. 64. 93. 55.

30. recepi κ. τοῖς (male nonnulli l. τους) περὶ — συνερίσαντες ex III. 23. 44. 55. 74. al.; vulgo κ. τῶν περὶ — συνεριζόντων; 19. 62. 64. 93. 52.: κ. των περι — συνερισαντων αυτοις — τριςμυριους 19. 62. 64. 93. — recepi πλείονα ex 23. 44. 55. al., III. πλειονος, Vet. Lat. plures praedas; vulgo πλεῖστα — καὶ ante τοῖς ᾐκισμ. om. 62. 64. 93. — 33. secutus sum in hoc versu plerosque libros, qui fere consentiunt, III. 23. 44. 55. 71. al., Vet. Lat. textus vulgatus hic est: — τοὺς ἐμπρήσαντας τ. ι. πυλῶνας Καλλισθένην καί τινας ἄλλους (αλλους τινας 19. 62. 93.) ὑφῆψαν — πεφευγότας,

πεφευγότα καὶ τὸν ἄξιον τῆς δυςσεβείας ἐκομίσατο μισϑόν. 34 ὁ δὲ
τριςαλιτήριος Νικάνωρ, ὁ τοὺς χιλίους ἐμπόρους ἐπὶ τὴν πρᾶσιν
τῶν Ἰουδαίων ἀγαγών, 35 ταπεινωϑεὶς ὑπὸ τῶν κατ' αὐτὸν νομιζο-
μένων ἐλαχίστων εἶναι, τῇ τοῦ κυρίου βοηϑείᾳ τὴν δοξικὴν ἀπο-
ϑέμενος ἐσϑῆτα, διὰ τῆς μεσογείου δραπέτου τρόπον ἔρημον ἑαυτὸν
ποιήσας, ἧκεν εἰς Ἀντιόχειαν, ὑπὲρ ἅπαν εὐημερηκὼς ἐπὶ τῇ τοῦ
στρατοῦ διαφϑορᾷ. 36 καὶ ὁ τοῖς Ῥωμαίοις ἀναδεξάμενος φόρον
ἀπὸ τῆς τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις αἰχμαλωσίας κατορϑώσασϑαι κατήγ-
γελλεν ὑπέρμαχον ἔχειν τὸν ϑεὸν τοὺς Ἰουδαίους, καὶ διὰ τὸν
τρόπον τοῦτον ἀτρώτους εἶναι τοὺς Ἰουδαίους, διὰ τὸ ἀκολουϑεῖν
τοῖς ὑπ' αὐτοῦ προτεταγμένοις νόμοις.

IX. Περὶ δὲ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἐτύγχανεν Ἀντίοχος ἀνα-
λελυκὼς ἀκόσμως ἐκ τῶν κατὰ τὴν Περσίδα τόπων. 2 εἰςεληλύϑει
γὰρ εἰς τὴν λεγομένην Περσέπολιν, καὶ ἐπεχείρησεν ἱεροσυλεῖν καὶ
τὴν πόλιν συνέχειν. διὸ δὴ τῶν πληϑῶν ὁρμησάντων ἐπὶ τὴν τῶν
ὅπλων βοήϑειαν ἐτράπησαν, καὶ συνέβη τροπωϑέντα τὸν Ἀντίοχον
ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων ἀσχήμονα τὴν ἀναζυγὴν ποιήσασϑαι. 3 ὄντι δὲ
αὐτῷ κατ' Ἐκβάτανα προςέπεσε τὰ κατὰ Νικάνορα καὶ τοὺς περὶ
Τιμόϑεον γεγονότα. 4 ἐπαρϑεὶς δὲ τῷ ϑυμῷ ᾤετο καὶ τὴν τῶν
πεφυγαδευκότων αὐτὸν κακίαν εἰς τοὺς Ἰουδαίους ἐναπερείσασϑαι·
διὸ συνέταξε τὸν ἁρματηλάτην ἀδιαλείπτως ἐλαύνοντα κατανύειν
τὴν πορείαν, τῆς ἐξ οὐρανοῦ δὴ κρίσεως συνούσης αὐτῷ. οὕτω γὰρ
ὑπερηφάνως εἶπε· πολυάνδριον Ἰουδαίων Ἱεροσόλυμα ποιήσω παρα-
γενόμενος ἐκεῖ. 5 ὁ δὲ πανεπόπτης κύριος ὁ ϑεὸς τοῦ Ἰσραὴλ
ἐπάταξεν αὐτὸν ἀνιάτῳ καὶ ἀοράτῳ πληγῇ· ἄρτι δὲ αὐτοῦ κατα-
λήξαντος τὸν λόγον, ἔλαβεν αὐτὸν ἀνήκεστος τῶν σπλάγχνων ἀλ-
γηδὼν καὶ πικραὶ τῶν ἔνδον βάσανοι, 6 πάνυ δικαίως τὸν πολλαῖς
καὶ ξενιζούσαις συμφοραῖς ἑτέρων σπλάγχνα βασανίσαντα. 7 ὁ δ'
οὐδαμῶς τῆς ἀγερωχίας ἔληγεν· ἔτι δὲ καὶ τῆς ὑπερηφανίας ἐπε-
πλήρωτο, πῦρ πνέων τοῖς ϑυμοῖς ἐπὶ τοὺς Ἰουδαίους, καὶ κελεύων
ἐποξύνειν τὴν πορείαν. συνέβη δὲ καὶ πεσεῖν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ

οἵτινες — ἐκομίσαντο μισϑόν — 35. recepi ὑπὲρ ἅπαν εὐημερηκὼς ex III. 23. 44. 55. 71. al.; vulgo ὑπεράγαν δυςημερήσας — στρατοῦ] στρατοπεδου 19. 62. 64. 93. — 36. διορϑωσασϑαι (23.) κατηγγειλεν ϑεον υπερμαχον εχειν — ατρωτους αυτους ειναι δια — διατεταγμενοις νομοις 19. 62. 93. 64. — τὸν ϑεὸν om. III. 55. 74. 106. 243. Ald.

IX. 1. κατὰ] περι III. 23. 55. 71. al. — 2. ἐτράπησαν] ανετραπη 19. 62. 93. 64. — 3. αὐτῷ] τω (om. 19. 62.) Αντιοχω 19. 62. 64. 93. — 5. παντεποπτης III. 23. 55. 106. 62. 64. —

ἅρματος φερομένου ῥοίζῳ, καὶ δυςχερεῖ πτώματι περιπεσόντα πάντα
τὰ μέλη τοῦ σώματος ἀποστρεβλοῦσϑαι. 8 ὁ δ' ἄρτι δοκῶν τοῖς
τῆς ϑαλάσσης κύμασιν ἐπιτάσσειν διὰ τὴν ὑπὲρ ἄνϑρωπον ἀλαζο-
νείαν, καὶ πλάστιγγι τὰ τῶν ὀρέων οἰόμενος ὕψη στήσειν, κατὰ
γῆν γενόμενος ἐν φορείῳ παρεκομίζετο, φανερὰν τοῦ ϑεοῦ πᾶσι
τὴν δύναμιν ἐνδεικνύμενος, 9 ὥστε καὶ ἐκ τοῦ σώματος τοῦ δυςσε-
βοῦς σκώληκας ἀναζεῖν, καὶ ζῶντος ἐν ὀδύναις καὶ ἀλγηδόσι τὰς
σάρκας αὐτοῦ διαπίπτειν, ὑπὸ δὲ τῆς ὀσμῆς αὐτοῦ πᾶν τὸ στρα-
τόπεδον βαρύνεσϑαι τὴν σαπρίαν. 10 καὶ τὸν μικρῷ πρότερον τῶν
οὐρανίων ἄστρων ἅπτεσϑαι δοκοῦντα παρακομίζειν οὐδεὶς ἐδύνατο
διὰ τὸ τῆς ὀσμῆς ἀφόρητον βάρος. 11 ἐνταῦϑα οὖν ἤρξατο τὸ
πολὺ τῆς ὑπερηφανίας λήγειν τεϑραυσμένος, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν
ἔρχεσϑαι ϑείᾳ μάστιγι κατὰ στιγμὴν ἐπιτεινόμενος ταῖς ἀλγηδόσι.
12 καὶ μηδὲ τῆς ὀσμῆς αὐτοῦ δυνάμενος ἀνέχεσϑαι ταῦτ' ἔφη·
δίκαιον ὑποτάσσεσϑαι τῷ ϑεῷ, καὶ μὴ ϑνητὸν ὄντα ὑπερήφανα
φρονεῖν. 13 ηὔχετο δὲ ὁ μιαρὸς πρὸς τὸν οὐκέτι αὐτὸν ἐλεήσοντα
δεσπότην οὕτω λέγων, 14 τὴν μὲν ἁγίαν πόλιν, ἣν σπεύδων παρ-
εγίνετο ἰσόπεδον ποιῆσαι καὶ πολυάνδριον οἰκοδομῆσαι, ἐλευϑέραν
ἀναδεῖξαι· 15 τοὺς δὲ Ἰουδαίους οὓς διεγνώκει μηδὲ ταφῆς ἀξιῶσαι,
οἰωνοβρώτους δὲ σὺν τοῖς νηπίοις ἐκρίψειν ϑηρίοις, πάντας αὐτοὺς
ἴσους Ἀϑηναίοις ποιήσειν· 16 ὃν δὲ πρότερον ἐσκύλευσεν ἅγιον νεὼν
καλλίστοις ἀναϑήμασι κοσμήσειν καὶ τὰ ἱερὰ σκεύη πολυπλάσια
πάντα ἀποδώσειν, τὰς δὲ ἐπιβαλλούσας πρὸς τὰς ϑυσίας συντάξεις
ἐκ τῶν ἰδίων προςόδων χορηγήσειν· 17 πρὸς δὲ τούτοις καὶ Ἰουδαῖον
ἔσεσϑαι, καὶ πάντα τόπον οἰκητὸν ἐπελεύσεσϑαι καταγγέλλοντα
τὸ τοῦ ϑεοῦ κράτος. 18 οὐδαμῶς δὲ ληγόντων τῶν πόνων, ἐπελη-
λύϑει γὰρ ἐπ' αὐτὸν δικαία ἡ τοῦ ϑεοῦ κρίσις, τὰ κατ' αὐτὸν
ἀπελπίσας ἔγραψε πρὸς τοὺς Ἰουδαίους τὴν ὑπογεγραμμένην
ἐπιστολήν, ἱκετηρίας τάξιν ἔχουσαν, περιέχουσαν δὲ οὕτως·

---

8. τα πλατη των ορεων οιομενος υψει μειζονι στησειν κατα γην γινομενος (52.) — ενδεικνυντος 64. 93. 19. 62. — 9. ζωντος ετι εν 19. 62. 64. 93. — recepi τὴν σαπρίαν ex III. 19. 23. 44. 55. al.; vulgo τῇ σαπρίᾳ — 11. υπερηφανιας αυτου ληγειν και 62. 64. 93. — recepi τεϑραυσμένος ex III. 44. 55. 71. al.; vulgo ὑποτεϑραυσμένος — εις επιγνωσιν αληϑειας (19.) omisso και ante εις 62. 64. 93. — επιγινομενος 19. 62. 93. — 12. ϑεῷ] κυριω 62. 64. — recepi ὑπερήφανα φρονεῖν ex III. 52. 55. 71. 74. 106. 243.; vulgo legitur ἰσόϑεα φρονεῖν ὑπερηφάνως. cum ὑπερηφάνως etiam a 19. 62. 93. 23. Co. Vet. Lat. absit, patet scriptorem aut ὑπερήφανα aut ἰσόϑεα scripsisse. hoc ut exquisitius dictum esse videatur, illud tamen librorum fide magis commendatur — 16. αποδωσειν παντα 19. 62. 64. 93. — 17. Ιουδαιος III. 106. 62. 64. 93. — 18. επ αυτον (η 64.) παρα του ϑεου δικαια κρισις 19. 62. 64. 93.

19 Τοῖς χρηστοῖς Ἰουδαίοις τοῖς πολίταις πολλὰ χαίρειν καὶ
ὑγιαίνειν καὶ εὖ πράττειν βασιλεὺς καὶ στρατηγὸς Ἀντίοχος.
20 Εἰ ἔῤῥωσθε, καὶ τὰ τέκνα καὶ τὰ ἴδια κατὰ γνώμην ἐστὶν ὑμῖν,
εὔχομαι μὲν τῷ θεῷ τὴν μεγίστην χάριν, εἰς οὐρανὸν τὴν ἐλπίδα
ἔχων, 21 κἀγὼ δὲ ἀσθενῶς διεκείμην. ὑμῶν τὴν τιμὴν καὶ τὴν
εὔνοιαν ἐμνημόνευον φιλοστόργως. ἐπανάγων ἐκ τῶν περὶ τὴν Περ-
σίδα τόπων καὶ περιπεσὼν ἀσθενείᾳ δυςχέρειαν ἐχούσῃ, ἀναγκαῖον
ἡγησάμην φροντίσαι τῆς κοινῆς πάντων ἀσφαλείας. 22 οὐκ ἀπο-
γινώσκων τὰ κατ' ἐμαυτὸν, ἀλλὰ ἔχων πολλὴν ἐλπίδα ἐκφεύξεσθαι
τὴν ἀσθένειαν, 23 θεωρῶν δὲ ὅτι καὶ ὁ πατὴρ καθ' οὓς καιροὺς
εἰς τοὺς ἄνω τόπους ἐστρατοπέδευσεν ἀνέδειξε τὸν διαδεξόμενον,
24 ὅπως ἐάν τι παράδοξον ἀποβαίνῃ ἢ καὶ προςαγγελθῇ τι δυς-
χερὲς, εἰδότες οἱ κατὰ τὴν χώραν ᾧ καταλέλειπται τὰ πράγματα
μὴ ἐπιταράσσωνται· 25 πρὸς δὲ τούτοις κατανοῶν τοὺς παρακει-
μένους δυνάστας καὶ γειτνιῶντας τῇ βασιλείᾳ τοῖς καιροῖς ἐπέ-
χοντας καὶ προςδοκῶντας τὸ ἀποβησόμενον, ἀναδέδειχα τὸν υἱὸν
Ἀντίοχον βασιλέα, ὃν πολλάκις ἀνατρέχων εἰς τὰς ἐπάνω σατρα-
πείας τοῖς πλείστοις ὑμῶν παρακατετιθέμην καὶ συνίστων· γέγραφα
δὲ πρὸς αὐτὸν τὰ ὑπογεγραμμένα. 26 παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς καὶ
ἀξιῶ, μεμνημένους τῶν εὐεργεσιῶν κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν, ἕκαστον
συντηρεῖν τὴν οὖσαν εὔνοιαν εἰς ἐμὲ καὶ τὸν υἱόν. 27 πέπεισμαι
γὰρ αὐτὸν ἐπιεικῶς καὶ φιλανθρώπως παρακολουθοῦντα τῇ ἐμῇ
προαιρέσει συμπεριενεχθήσεσθαι ὑμῖν.
28 Ὁ μὲν οὖν ἀνδροφόνος καὶ βλάσφημος τὰ χείριστα παθὼν,
ὡς ἑτέρους διέθηκεν, ἐπὶ ξένης ἐν τοῖς ὄρεσιν οἰκτίστῳ μόρῳ κατ-
έστρεψε τὸν βίον. 29 παρεκομίζετο δὲ τὸ σῶμα Φίλιππος ὁ σύν-
τροφος αὐτοῦ, ὃς καὶ διευλαβηθεὶς τὸν υἱὸν Ἀντιόχου πρὸς
Πτολεμαῖον τὸν Φιλομήτορα εἰς Αἴγυπτον διεκομίσθη.

---

21. Verba κἀγὼ δὲ ἀσθενῶς διεκείμην om. III. 23. 74. 106. 243. Co. 71. — υμων (τε 64.) της τιμης κ. της ευνοιας 19. 62. 64. 93. — ἂν ante ἐμνημόνευον delevi, deest in III. 23. 106. 62. 64. 93. 19. — περὶ] κατα III. 23. 106. 19. 62. 64. 93. — 22. εκφευξασθαι I4. 55. 106. 19. 93. — 23. διαδεξαμενον III. 55. 62. 64. 93. Ald. 23. 106. — 24. ἢ om. III. 106 19. 62. 64. 93. — ᾧ] ως 19. 64. 93. — 25. περικειμενους 19. 62. 64. — της βασιλειας III. — recepi καὶ προςδοκῶντας ex III. 44. 55. 71. al.; vulgo προςδεχομένους — μου post υἱὸν delevi, abest a III. 23. 44. 55. al. — πλεονακις 19. 62. 93. — τας ανω 19. 62. 64. 93. — παρεκατετεθεμην III. — 26. εἰς ἐμὲ] προς με (εμε 93. 23.) 19. 62. 64. 93. 23. — μου post υἱὸν delevi, abest a III. 19. 44. 55. al. —

28. τον βιον κατεστρεψεν 19. 62. 64. 93. — 29. παρεκομιζε 62. 64. 23.

X. Μακκαβαῖος δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, τοῦ κυρίου προάγοντος
αὐτούς, τὸ μὲν ἱερὸν ἐκομίσαντο καὶ τὴν πόλιν, 2 τοὺς δὲ κατὰ
τὴν ἀγορὰν βωμοὺς ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων δεδημιουργημένους, ἔτι δὲ
τεμένη καϑεῖλον. 3 καὶ τὸν νεὼν καϑαρίσαντες ἕτερον ϑυσιαστήριον
ἐποίησαν, καὶ πυρώσαντες λίϑους καὶ πῦρ ἐκ τούτων λαβόντες
ἀνήνεγκαν ϑυσίαν μετὰ διετῆ χρόνον, καὶ ϑυμίαμα καὶ λύχνους
καὶ τῶν ἄρτων τὴν πρόϑεσιν ἐποιήσαντο. 4 ταῦτα δὲ ποιήσαντες
ἠξίωσαν τὸν κύριον πεσόντες ἐπὶ κοιλίαν μηκέτι περιπεσεῖν τοιούτοις
κακοῖς, ἀλλ' ἐάν ποτε καὶ ἁμάρτωσιν, ὑπ' αὐτοῦ μετ' ἐπιεικείας
παιδεύεσϑαι, καὶ μὴ βλασφήμοις καὶ βαρβάροις ἔϑνεσι παραδί-
δοσϑαι. 5 ἐν ᾗ δὲ ἡμέρᾳ ὁ νεὼς ὑπὸ ἀλλοφύλων ἐβεβηλώϑη,
συνέβη κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν τὸν καϑαρισμὸν γενέσϑαι τοῦ
ναοῦ, τῇ πέμπτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ αὐτοῦ μηνός, ὅς ἐστι Χασελεῦ.
6 καὶ μετ' εὐφροσύνης ἦγον ἡμέρας ὀκτὼ σκηνωμάτων τρόπον,
μνημονεύοντες ὡς πρὸ μικροῦ χρόνου τὴν τῶν σκηνῶν ἑορτὴν ἐν
τοῖς ὄρεσι καὶ ἐν τοῖς σπηλαίοις ϑηρίων τρόπον ἦσαν νεμόμενοι.
7 διὸ ϑύρσους καὶ κλάδους ὡραίους, ἔτι δὲ φοίνικας ἔχοντες, ὕμνους
ἀνέφερον τῷ εὐοδώσαντι καϑαρισϑῆναι τὸν ἑαυτοῦ τόπον. 8 ἐδογμά-
τισαν δὲ μετὰ κοινοῦ προστάγματος καὶ ψηφίσματος παντὶ τῷ
τῶν Ἰουδαίων ἔϑνει κατ' ἐνιαυτὸν ἄγειν τάςδε τὰς ἡμέρας. 9 καὶ
τὰ μὲν τῆς Ἀντιόχου τοῦ προςαγορευϑέντος Ἐπιφανοῦς τελευτῆς
οὕτως εἶχε.
10 Νυνὶ δὲ τὰ κατὰ τὸν Εὐπάτορα Ἀντίοχον, υἱὸν δὲ τοῦ
ἀσεβοῦς γενόμενον δηλώσομεν αὐτά, συντέμνοντες τὰ συνέχοντα
τῶν πολεμίων κακά. 11 οὗτος γὰρ παραλαβὼν τὴν βασιλείαν
ἀνέδειξεν ἐπὶ τῶν πραγμάτων Λυσίαν τινά, Κοίλης δὲ Συρίας καὶ
Φοινίκης στρατηγὸν πρώταρχον. 12 Πτολεμαῖος γὰρ ὁ καλούμενος
Μάκρων τὸ δίκαιον συντηρεῖν προηγούμενος εἰς τοὺς Ἰουδαίους

X. 2. ετι δε και τα 62. 64. 93. 23. Co. — 3. ϑυσιας III. 23. 55. 106. — μετα τριετη χρονον προςετι και μηνας εξ 64. — προϑεσιν εποιησαν 19. 62. 64. 93. 106. — 4. εϑνεσιν βαρβαροις 19. 62. 93. — 5. υπο αλλογενων 19. 62. 64. 93. — ὅς ἐστι] του III.; του λεγομενου 19. 62. 64. 93. — 6. ἐν ante τοῖς σπηλ. om. 62. 64. 93. — 7. ετι δε και III. 62. 64. 93. — ὕμνους ἀνέφερον] ηυχαριστουν III. 64.; ευχαριστουντες 19. 62. 93.; + ευχαριστουντες 55. — 8. δὲ om. 62. 93. 106.

10. επιτεμοντες 19. 62. 93.; επιτεμνοντες 64. — recepi ex libris fere omnibus III. 19. 44. 52. al. τὰ συνέχοντα τῶν πολεμίων (πόλεων III. 106.) κακά; vulgo legitur τὰ τῶν πολέμων κακά — 11. recepi οὗτος ex III. 19. 23. 44. al.; vulgo αὐτὸς — τὴν βασιλείαν III. 23. 44. 55. 62. al.; vulgo τὴν om. — 12. καλούμενος] λεγομενος 19. 62. 64. 93. 23. 106. — συνετηρει 19. 62. 64. 93. — εἰς τοὺς] προς τους III. 55. 106. 64. 93. 19. 62. —

διὰ τὴν γεγονυῖαν εἰς αὐτοὺς ἀδικίαν, ἐπειρᾶτο τὰ πρὸς αὐτοὺς
εἰρηνικῶς διεξάγειν. [13]ὅθεν κατηγορούμενος ὑπὸ τῶν φίλων πρὸς
τὸν Εὐπάτορα, καὶ προδότης παρ' ἕκαστα ἀκούων διὰ τὸ τὴν
Κύπρον ἐμπιστευθέντα ὑπὸ τοῦ Φιλομήτορος ἐκλιπεῖν καὶ πρὸς
Ἀντίοχον τὸν Ἐπιφανῆ ἀναχωρῆσαι, μήτ' εὐγενῆ τὴν ἐξουσίαν
εὐγενίσας, φαρμακεύσας ἑαυτὸν ἐξέλιπε τὸν βίον.

[14]Γοργίας δὲ γενόμενος στρατηγὸς τῶν τόπων ἐξενοτρόφει,
καὶ παρ' ἕκαστα πρὸς τοὺς Ἰουδαίους ἐπολεμοτρόφει. [15]ὁμοῦ δὲ
τούτῳ καὶ οἱ Ἰδουμαῖοι ἐγκρατεῖς ἐπικαίρων ὀχυρωμάτων ὄντες,
ἐγύμναζον τοὺς Ἰουδαίους, καὶ τοὺς φυγαδευθέντας ἀπὸ Ἱεροσο-
λύμων προςλαβόμενοι πολεμοτροφεῖν ἐπεχείρουν. [16]οἱ δὲ περὶ τὸν
Μακκαβαῖον ποιησάμενοι λιτανείαν καὶ ἀξιώσαντες τὸν θεὸν σύμ-
μαχον αὐτοῖς γενέσθαι, ἐπὶ τὰ τῶν Ἰδουμαίων ὀχυρώματα ὥρμη-
σαν, [17]οἷς καὶ προςβαλόντες εὐρώστως ἐγκρατεῖς ἐγένοντο τῶν
τόπων, πάντας τε τοὺς ἐπὶ τῷ τείχει μαχομένους ἠμύναντο·
κατέσφαζον δὲ τοὺς ἐμπίπτοντας, ἀνεῖλον δὲ οὐχ ἧττον τῶν δις-
μυρίων. [18]συμφυγόντων δὲ οὐκ ἔλαττον τῶν ἐννακιςχιλίων εἰς δύο
πύργους ὀχυροὺς εὖ μάλα καὶ πάντα τὰ πρὸς πολιορκίαν ἔχοντας,
[19]ὁ Μακκαβαῖος εἰς ἐπείγοντας τόπους, ἀπολιπὼν Σίμωνα καὶ
Ἰώσηφον, ἔτι δὲ καὶ Ζακχαῖον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἱκανοὺς πρὸς
τὴν τούτων πολιορκίαν, αὐτὸς ἐχωρίσθη. [20]οἱ δὲ περὶ τὸν Σίμωνα
φιλαργυρήσαντες ὑπό τινων τῶν ἐν τοῖς πύργοις ἐπείσθησαν ἀρ-
γυρίῳ· ἑπτάκις δὲ μυρίας δραχμὰς λαβόντες εἴασάν τινας διαῤ-
ῥυῆναι. [21]προςαγγελθέντος δὲ τῷ Μακκαβαίῳ περὶ τοῦ γεγονότος,
συναγαγὼν τοὺς ἡγουμένους τοῦ λαοῦ κατηγόρησεν ὡς ἀργυρίου
πεπράκασι τοὺς ἀδελφούς, τοὺς πολεμίους κατ' αὐτῶν ἀπολύσαντες.
[22]τούτους μὲν οὖν προδότας γενομένους ἀπέκτεινε, καὶ παραχρῆμα

εἰς αὐτοὺς] προς α. III. 55. 106. — καὶ ante ἐπειρᾶτο delevi, abest κ III. 23. 44. 55. al. — τὰ om. 62. 93. 55. — 13. πιστευθεντα 19. 62. 93. — textus receptus ἐξουσίαν ἔχων ὑπ' ἀθυμίας φαρμακεύσας exigua et fere nulla codicum auctoritate nititur, nam ἔχων deest in III. 23. 44. 55. al. idque videntur 19. 52. 62. 93. sua sponte addidisse, loco vero ὑπ' ἀθυμίας, quod deest in 52. 62., praebent corrupte sane III. 44. 93. 243. ευγεννασιας (-νασιαν 74.; -νεσιας 19.; — ναισας 23. 55.), 106. ευγενειας. delevi igitur ἔχων ὑπ' ἀθυμίας et recepi Grimmii emendationem εὐγενίσας, quae codicum vestigia sequitur, sed alioquin minus placet, et nescio qua alia ratione loco medendum.

14. των τοπων στρατηγος 19. 62. 93. — 15. ἐγύμναζον] συνεθλιβον 71. — φυγαδευσαντας III. 55. 106.; φυγοντας 19. 62. 93. — 17. εγενοντο εγκρατεις 19. 62. 93. — ημυνοντο 62. 93. — 20. των δε περι τον Σιμωνα τινες 19. 62. 93. — recepi μυρίας ex III. 19. 44. 71. al.; vulgo μυριάδας — 21. πεπρακαν III. 23. 55. 106. — 22. τους μεν ουν 19. 62. 93. — γενομένους (γεγονωτας 93.) om. 19. 62. —

τοὺς δύο πύργους κατελάβετο. 23 τοῖς δὲ ὅπλοις τὰ πάντα ἐν ταῖς
χερσὶν εὐοδούμενος, ἀπώλεσεν ἐν τοῖς δυσὶν ὀχυρώμασι πλείους τῶν
δισμυρίων.
24 Τιμόθεος δὲ ὁ πρότερον ἡττηθεὶς ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, συν-
αγαγὼν ξένας δυνάμεις παμπληθεῖς καὶ τοὺς τῆς Ἀσίας γενομέ-
νους ἵππους συναθροίσας οὐκ ὀλίγους, παρῆν ὡς δοριάλωτον ληψό-
μενος τὴν Ἰουδαίαν. 25 οἱ δὲ περὶ τὸν Μακκαβαῖον, συνεγγίζοντος
αὐτοῦ, πρὸς ἱκετείαν τοῦ θεοῦ γῇ τὰς κεφαλὰς καταπάσαντος
καὶ τὰς ὀσφύας σάκκοις ζώσαντες, 26 ἐπὶ τὴν ἀπέναντι τοῦ θυ-
σιαστηρίου κρηπῖδα προςπεσόντες ἠξίουν ἵλεων αὐτοῖς γενόμενον
ἐχθρεῦσαι τοῖς ἐχθροῖς αὐτῶν καὶ ἀντικεῖσθαι τοῖς ἀντικειμένοις,
καθὼς ὁ νόμος διασαφεῖ. 27 γενόμενοι δὲ ἀπὸ τῆς δεήσεως, ἀνα-
λαβόντες τὰ ὅπλα προῆγον ἀπὸ τῆς πόλεως ἐπὶ πλεῖον· συνεγγί-
σαντες δὲ τοῖς πολεμίοις ἐφ' ἑαυτῶν ἦσαν. 28 ἄρτι δὲ τῆς ἀνα-
τολῆς διαχεομένης προςέβαλον ἑκάτεροι, οἱ μὲν ἔγγυον ἔχοντες
εὐημερίας καὶ νίκης μετ' ἀρετῆς τὴν ἐπὶ τὸν κύριον καταφυγήν,
οἱ δὲ καθηγεμόνα τῶν ἀγώνων ταττόμενοι τὸν θυμόν. 29 γενομένης
δὲ καρτερᾶς μάχης ἐφάνησαν τοῖς ὑπεναντίοις ἐξ οὐρανοῦ ἐφ'
ἵππων χρυσοχαλίνων ἄνδρες πέντε διαπρεπεῖς, καὶ ἀφηγούμενοι τῶν
Ἰουδαίων οἱ δύο 30 καὶ τὸν Μακκαβαῖον μέσον λαβόντες καὶ
σκεπάζοντες ταῖς ἑαυτῶν πανοπλίαις ἄτρωτον διεφύλαττον, εἰς δὲ
τοὺς ὑπεναντίους τοξεύματα καὶ κεραυνοὺς ἐξεῤῥίπτουν· διὸ συγ-
χυθέντες ἀορασίᾳ κατεκόπτοντο ταραχῆς πεπληρωμένοι. 31 κατ-
εσφάγησαν δὲ δισμύριοι πρὸς τοῖς πεντακοσίοις, ἱππεῖς δὲ ἑξακόσιοι.
32 αὐτὸς δὲ ὁ Τιμόθεος συνέφυγεν εἰς Γάζαρα λεγόμενον ὀχύρωμα,
εὖ μάλα φρούριον, στρατηγοῦντος ἐκεῖ Χαιρέου. 33 οἱ δὲ περὶ τὸν
Μακκαβαῖον ἄσμενοι περιεκάθισαν τὸ φρούριον ἡμέρας τέσσαρας.
34 οἱ δὲ ἔνδον τῇ ἐρυμνότητι τοῦ τόπου πεποιθότες ὑπεράγαν
ἐβλασφήμουν καὶ λόγους ἀθεμίτους προΐεντο. 35 ὑποφαινούσης δὲ

23. ὅπλοις] ολιγοις 19. 62. 93. — δυσὶν] δυο 62. 93.

24. γενομένους] γενναιους 19. 62. 93. — 25. ἱκετείαν] ικεσιαν III. 106. Co. — delevi ἐτράπησαν post θεοῦ, abest a III. 23. 44. 55. al. — ζωσαμενοι 19. 62. 93. — 26. καθως και III. 106. — cf. Exod. 23, 22. LXX. — 27. ἀπὸ τῆς πόλεως om. 19. 62. 93. — 28. recepi διαχεομένης ex III. 19. 44. 52. 55. al.; vulgo διαδεχομένης — οι μεν ουν III. 55. 106. — 29. καὶ ante ἀφηγούμενοι om. 62. 93. — δύο om. 19. 62. 93. 23. 55. Syr., quos secutus οἱ καὶ scribi voluit Grimm. in cod. 106. και οι δυο τον ab al. m. additum — 30. εναντιους III. 62. 93. — διεκοπτοντο III. 23. 55. 106. Co.; διεξεπταντο 44. 74. 243. — 32. (και 93.) ευ μαλα οχυρον φρουριον 19. 62. 93. — 33. τεσσαρας (τεσσαρες 23. 93.) και εικοσι 23. 55. 93. Co., cf. vs. 35.; τεσσερακοντα III. — 34. εδυςφημουν 19. 62. 93. 23. — προιεντο 44. 55. 243. Co.; προιεντες III.; vulgo προιοντο —

τῆς πέμπτης ἡμέρας εἴκοσι νεανίαι τῶν περὶ τὸν Μακκαβαῖον
πυρωθέντες τοῖς θυμοῖς διὰ τὰς βλασφημίας, προςβαλόντες τῷ
τείχει ἀῤῥενωδῶς καὶ θηριώδει θυμῷ τὸν ἐμπίπτοντα ἔκοπτον.
36 ἕτεροι δὲ ὁμοίως προςαναβάντες ἐν τῷ περισπασμῷ πρὸς τοὺς
ἔνδον ἐνεπίμπρων τοὺς πύργους, καὶ πυρὰς ἀνάπτοντες ζῶντας
τοὺς βλασφήμους κατέκαιον· οἱ δὲ τὰς πύλας διέκοπτον, εἰςδεξά-
μενοι δὲ τὴν λοιπὴν τάξιν προκατελάβοντο τὴν πόλιν, 37 καὶ τὸν
Τιμόθεον ἀποκεκρυμμένον ἔν τινι λάκκῳ κατέσφαξαν, καὶ τὸν
τούτου ἀδελφὸν Χαιρέαν καὶ τὸν Ἀπολλοφάνη. 38 ταῦτα δὲ δια-
πραξάμενοι μεθ' ὕμνων καὶ ἐξομολογήσεων εὐλόγουν τῷ κυρίῳ τῷ
μεγάλως εὐεργετοῦντι τὸν Ἰσραὴλ καὶ τὸ νῖκος αὐτοῖς διδόντι.

XI. Μετ' ὀλίγον δὲ παντελῶς χρόνον Λυσίας ἐπίτροπος τοῦ
βασιλέως καὶ συγγενὴς καὶ ἐπὶ τῶν πραγμάτων, λίαν βαρέως φέρων
ἐπὶ τοῖς γεγονόσι, 2 συναθροίσας περὶ τὰς ὀκτὼ μυριάδας καὶ τὴν
ἵππον πᾶσαν παρεγένετο ἐπὶ τοὺς Ἰουδαίους, λογιζόμενος τὴν μὲν
πόλιν Ἕλλησιν οἰκητήριον ποιήσειν, 3 τὸ δὲ ἱερὸν ἀργυρολόγητον,
καθὼς τὰ λοιπὰ τῶν ἐθνῶν τεμένη, πρατὴν δὲ τὴν ἀρχιερωσύνην
κατ' ἔτος ποιήσειν, 4 οὐδαμῶς ἐπιλογιζόμενος τὸ τοῦ θεοῦ κράτος,
πεφρενωμένος δὲ ταῖς μυριάσι τῶν πεζῶν καὶ ταῖς χιλιάσι τῶν
ἱππέων καὶ τοῖς ἐλέφασι τοῖς ὀγδοήκοντα. 5 εἰςελθὼν δὲ εἰς τὴν
Ἰουδαίαν καὶ συνεγγίσας Βαιθσούρᾳ, ὄντι μὲν ἐρυμνῷ χωρίῳ, ἀπὸ
δὲ Ἱεροσολύμων ἀπέχοντι ὡςεὶ σταδίους πέντε, τοῦτο ἔθλιβεν.
6 ὡς δὲ μετέλαβον οἱ περὶ τὸν Μακκαβαῖον πολιορκοῦντα αὐτὸν
τὰ ὀχυρώματα, μετ' ὀδυρμῶν καὶ δακρύων ἱκέτευον σὺν τοῖς ὄχλοις
τὸν κύριον, ἀγαθὸν ἄγγελον ἀποστεῖλαι πρὸς σωτηρίαν τῷ Ἰσραήλ.

35. ἡμέρας εἴκοσι] ημερας και εικοστης III. 55. 106.; και εικοστης ημερας 23. 44. 71. 74. 243. Co. Ald. — post τείχει addunt καθηλλοντο 19. 93., καθηλοντο 62., καθηλλαντο 52. — 36. recepi ἀνάπτοντες ex III. 23. 44. 55. al., vulgo ἀνάψαντες — βλασφήμους] δυςφημουντας 19. 62. 93. — 37. κατακεκρυμμενον 19. 62. 93. — Απολλοφανην III. 44. 106. — 38. και την νικην 19. 62. 93.

XI. 1. χρονισκον III. 23. 106. — 2. περὶ] υπερ 19. 62. 64. 93. — παραγινεται 19. 62. 64. 93. — 3. κατ' ἔτος legitur ante τὴν ἀρχιερ. in III. 23. 44. al., post ποιήσειν in 19. 64. 93. 62. — 4. πεφρενωμένος, Vet. Lat. mente effraenatus; επευφραινομενος 52. — τοῖς ὀγδοήκοντα om. 19. 62. 93. — 5. delevi τῷ ante Βαιθσούρᾳ, abest a III. 19. 23. 55. 62. 93. 106.; τω Βαιθσουρω 44. 74. 243. Co.; Βαιθσουρων 23. 106.; Βαιθουρων III. — μεν εν ερυμνω 19. 62. 74. 93. — ἀπὸ δὲ Ἱεροσολύμων] Ιερ. δε III. 55. 74.; της δε Ιερουσαλημ 19. 62. 64. 93. — σταδίους] σχοινους III. 106.; ως σταδιους πεντακοσιους 55.; ωςει σταδ. πεντε προς τοις μυριοις 19. 62. 93. 23. 55. Syr. — 6. μετέλαβον] ηκουσαν 19. 62. 64. 93. — του Ισραηλ 19. 62. 93. 23. —

7 αὐτὸς δὲ πρῶτος ὁ Μακκαβαῖος ἀναλαβὼν τὰ ὅπλα προετρέψατο
τοὺς ἄλλους, ἅμα αὐτῷ διακινδυνεύοντας ἐπιβοηϑεῖν τοῖς ἀδελφοῖς
αὐτῶν· ὁμοῦ δὲ καὶ προϑύμως ἐξώρμησαν. 8 αὐτόϑι δὲ καὶ πρὸς
τοῖς Ἱεροσολύμοις ὄντων, ἐφάνη προηγούμενος αὐτῶν ἔφιππος ἐν
λευκῇ ἐσϑῆτι, πανοπλίαν χρυσῆν κραδαίνων. 9 ὁμοῦ δὲ πάντες
εὐλόγησαν τὸν ἐλεήμονα ϑεόν, καὶ ἐπεῤῥώσϑησαν ταῖς ψυχαῖς·
οὐ μόνον ἀνϑρώπους, ἀλλὰ καὶ ϑῆρας τοὺς ἀγριωτάτους καὶ σιδηρᾶ
τείχη τιτρώσκειν ὄντες ἕτοιμοι, 10 προςῆγον ἐν διασκευῇ τὸν ἀπ'
οὐρανοῦ σύμμαχον ἔχοντες, ἐλεήσαντος αὐτοὺς τοῦ κυρίου. 11 λεον-
τηδὸν δὲ ἐντινάξαντες εἰς τοὺς πολεμίους, κατέστρωσαν αὐτῶν
χιλίους πρὸς τοῖς μυρίοις, ἱππεῖς δὲ ἑξακοσίους πρὸς τοῖς χιλίοις·
τοὺς δὲ πάντας ἠνάγκασαν φυγεῖν. 12 οἱ πλείονες δὲ αὐτῶν τραυ-
ματίαι γυμνοὶ διεσώϑησαν, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Λυσίας αἰσχρῶς φεύγων
διεσώϑη. 13 οὐκ ἄνους δὲ ὑπάρχων, πρὸς ἑαυτὸν ἀντιβάλλων τὸ
γεγονὸς περὶ ἑαυτὸν ἐλάσσωμα, καὶ συννοήσας ἀνικήτους εἶναι
τοὺς Ἑβραίους, τοῦ πάντα δυναμένου ϑεοῦ συμμαχοῦντος αὐτοῖς,
προςαποστείλας 14 ἔπεισε συλλύσεσϑαι ἐπὶ πᾶσι τοῖς δικαίοις, καὶ
διότι καὶ τὸν βασιλέα πείσειν φίλον αὐτοῖς ἀναγκάζειν γενέσϑαι.
15 ἐπένευσε δὲ ὁ Μακκαβαῖος ἐπὶ πᾶσιν οἷς ὁ Λυσίας παρεκάλει,
τοῦ συμφέροντος φροντίζων· ὅσα γὰρ ὁ Μακκαβαῖος ἐπέδωκε τῷ
Λυσίᾳ διὰ γραπτῶν περὶ τῶν Ἰουδαίων, συνεχώρησεν ὁ βασιλεύς.
16 ἦσαν γὰρ αἱ γεγραμμέναι τοῖς Ἰουδαίοις ἐπιστολαὶ παρὰ μὲν
Λυσίου περιέχουσαι τὸν τρόπον τοῦτον·

Λυσίας τῷ πλήϑει τῶν Ἰουδαίων χαίρειν. 17 Ἰωάννης καὶ
Ἀβεσσαλὼμ οἱ πεμφϑέντες παρ' ὑμῶν, ἐπιδόντες τὸν ὑπογεγραμ-
μένον χρηματισμὸν, ἠξίουν περὶ τῶν δι' αὐτοῦ σημαινομένων.
18 ὅσα μὲν οὖν ἔδει καὶ τῷ βασιλεῖ προςενεχϑῆναι διεσάφησα, ἃ
δὲ ἦν ἐνδεχόμενα συνεχώρησεν. 19 ἐὰν μὲν οὖν συντηρήσητε τὴν
εἰς τὰ πράγματα εὔνοιαν, καὶ εἰς τὸ λοιπὸν πειράσομαι παραίτιος

---

8. καὶ post δὲ om. III. 55. 62. al. — 9. ευλογησαντες τον ελ. ϑ. επερρ. 62. 64. 93. 106. — ἀλλὰ καὶ ϑῆρας] ϑηρας δε (τε 23.) III. 44. 55. 71. al. — 10. προηγον III. 106. 62. 64. 93. Ald. — ἀπ' οὐρανοῦ] επουρανιον 19. 64. 93. — 11. φευγειν III. 106. 19. 64. Ald. — 13. υπαρχων ο Λυσιας 62. 64. 93. 52. — πάντα δυναμένου] δυναμενου III. 106.; δυνατου 23.; δυναστου 19. 62. 64. 93. — 14. συλλυεσϑαι III. 74. 106. Co.; επειϑε (19.) συλλυεσϑαι 62. 64. 93. Ald. — διότι] οτι 19. 64. 93. Ald. — καὶ ante τὸν βασ. om. 19. 93. — Grimm aut πείσειν delendum, aut καὶ ante φίλον addendum esse censet — 15. και οσα ο Μακκ. εδωκε 19. 62. 64. 93. — 16. γὰρ] δε 62. 93. — αἱ om. III. 62. 93. — μὲν om. 62. 64. 93.

17. παρ'] υφ 19. 62. 64. 93. — 18. συνεχωρησα 52. 62. 93. —

ὑμῖν ἀγαθῶν γενέσθαι. 20 ὑπὲρ δὲ τῶν κατὰ μέρος ἐντέταλμαι
τούτοις τε καὶ τοῖς παρ' ἐμοῦ διαλεχθῆναι ὑμῖν. 21 ἔρρωσθε.
ἔτους ἑκατοστοῦ τεσσαρακοστοῦ ὀγδόου, Διοσκορινθίου εἰκοστῇ
τετάρτῃ.
22 Ἡ δὲ τοῦ βασιλέως ἐπιστολὴ περιεῖχεν οὕτως·
Βασιλεὺς Ἀντίοχος τῷ ἀδελφῷ Λυσίᾳ χαίρειν. 23 Τοῦ πατρὸς
ἡμῶν εἰς θεοὺς μεταστάντος, βουλόμενοι τοὺς ἐκ τῆς βασιλείας
ἀταράχους ὄντας γενέσθαι πρὸς τὴν τῶν ἰδίων ἐπιμέλειαν, 24 ἀκη-
κοότες τοὺς Ἰουδαίους μὴ συνευδοκοῦντας τῇ τοῦ πατρὸς ἐπὶ τὰ
Ἑλληνικὰ μεταθέσει, ἀλλὰ τὴν ἑαυτῶν ἀγωγὴν αἱρετίζοντας,
ἀξιοῦντας συγχωρηθῆναι αὐτοῖς τὰ νόμιμα· 25 αἱρούμενοι οὖν καὶ
τοῦτο τὸ ἔθνος ἐκτὸς ταραχῆς εἶναι, κρίνομεν τό τε ἱερὸν αὐτοῖς
ἀποκατασταθῆναι καὶ πολιτεύεσθαι κατὰ τὰ ἐπὶ τῶν προγόνων
αὐτῶν ἔθη. 26 εὖ οὖν ποιήσεις διαπεμψάμενος πρὸς αὐτοὺς καὶ
δοὺς δεξιάς, ὅπως εἰδότες τὴν ἡμετέραν προαίρεσιν εὔθυμοί τε
ὦσι καὶ ἡδέως διαγίνωνται πρὸς τὴν τῶν ἰδίων ἀντίληψιν.
27 Πρὸς δὲ τὸ ἔθνος ἡ τοῦ βασιλέως ἐπιστολὴ τοιαύτη ἦν·
Βασιλεὺς Ἀντίοχος τῇ γερουσίᾳ τῶν Ἰουδαίων καὶ τοῖς ἄλλοις
Ἰουδαίοις χαίρειν. 28 Εἰ ἔρρωσθε, εἴη ἂν ὡς βουλόμεθα· καὶ
αὐτοὶ δὲ ὑγιαίνομεν. 29 ἐνεφάνισεν ἡμῖν Μενέλαος βούλεσθαι κατ-
ελθόντας ὑμᾶς γίνεσθαι πρὸς τοῖς ἰδίοις. 30 τοῖς οὖν καταπορευο-
μένοις μέχρι τριακάδος Ξανθικοῦ ὑπάρξει δεξιὰ μετὰ τῆς ἀδείας,
31 χρῆσθαι τοὺς Ἰουδαίους τοῖς ἑαυτῶν δαπανήμασι καὶ νόμοις
καθὰ καὶ τὸ πρότερον, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν κατ' οὐδένα τρόπον παρ-

---

19. ὑμῖν om. III. 23. 44. al. — 20. υπερ δε τουτων III. 55. 106. Ald., addunt και των 19. 62. 64. 93. 23. — 21. Διοσκορινθίου] κορινθιου 19.; Vet. Lat. Dioscori; Syr. Tischri posterior. exstitit lectio vulgata nescio quo errore; scriptor in mente habuit mensem macedonicum, aut Δῖον, aut Δύστρον. ceterum moneo 11, 38. in cod. 23. pro πέμπτῃ καὶ δεκάτῃ legi πεντεκαιδεκατη Διοσκοριδου — τετραδι και εικαδι III. 55. 74. 106. 243.

23. γινεσθαι 19. 64. 93. 55. — 24. ἐπὶ] εις III. 106. — ἀλλὰ τὴν] εις δε την 19. 62. 64. 93. — αἱρετίζοντας om. 19. 62. — vulgo legitur καὶ διὰ τοῦτο ἀξιοῦντας, sed καὶ διὰ τοῦτο, quod a plerisque libris abest, delevi. τουτο αξιουντας 62. 19.; αξιουν III. 106. et corrupte ηξιουν 44. al. — αὐτῶν post νόμιμα delevi, abest a III. 23. 44. 52. al., legitur in 19. 62. 64. 93. Vet. Lat. — 25. αἱρούμενοι οὖν] αιρουμενοις 19. 62. 64. 93., retulerunt ad antecedentia — αποκατασταθηναι αυτοις III. 106. 19. 62. 64. 93. — 26. ευ γουν 62. 64. 93. — και διδους 19. 64. 93.

27. εθνος των Ιουδαιων η επιστολη του βασιλεως 62. 64. 93. — τοιαύτη] τοιαδε III. 106. 19. 62. 64. 93.

29. ὁ ante Μενέλαος delevi, deest in III. 44. 55. 62. al. — ἰδίοις] Ιουδαιοις 19. 62. 93. — 30. μετα πασης αδειας 19. 62. 93. 64. — 31. χρησθαι δε 62. 64. 93. — δαπανήμασι καὶ om. 19. 62. 64. 93. —

ενοχληϑήσεται περὶ τῶν ἠγνοημένων. [32]πέπομφα δὲ καὶ τὸν Μενέλαον παρακαλέσοντα ὑμᾶς. [33]ἔῤῥωσϑε. ἔτους ἑκατοστοῦ τεσσαρακοστοῦ ὀγδόου, Ξανϑικοῦ πέμπτῃ καὶ δεκάτῃ.

[34]Ἔπεμψαν δὲ καὶ οἱ Ῥωμαῖοι πρὸς αὐτοὺς ἐπιστολὴν ἔχουσαν οὕτως·

Κόιντος Μέμμιος, Τίτος Μάνιος, πρεσβῦται Ῥωμαίων, τῷ δήμῳ τῶν Ἰουδαίων χαίρειν. [35]Ὑπὲρ ὧν Λυσίας ὁ συγγενὴς τοῦ βασιλέως συνεχώρησεν ὑμῖν, καὶ ἡμεῖς συνευδοκοῦμεν. [36]ἃ δὲ ἔκρινε προςανενεχϑῆναι τῷ βασιλεῖ, πέμψατέ τινα παραχρῆμα ἐπισκεψάμενοι περὶ τούτων, ἵνα ἐκϑῶμεν ὡς καϑήκει ὑμῖν· ἡμεῖς γὰρ προςάγομεν πρὸς Ἀντιόχειαν. [37]διὸ σπεύσατε καὶ πέμψατέ τινας, ὅπως καὶ ἡμεῖς ἐπιγνῶμεν ὁποίας ἐστὲ γνώμης. [38]ὑγιαίνετε. ἔτους ἑκατοστοῦ τεσσαρακοστοῦ ὀγδόου, Ξανϑικοῦ πέμπτῃ καὶ δεκάτῃ.

XII. Γενομένων δὲ τῶν συνϑηκῶν τούτων, ὁ μὲν Λυσίας ἀπῄει πρὸς τὸν βασιλέα, οἱ δὲ Ἰουδαῖοι περὶ τὴν γεωργίαν ἐγίνοντο. [2]τῶν δὲ κατὰ τόπον στρατηγῶν Τιμόϑεος καὶ Ἀπολλώνιος ὁ τοῦ Γενναίου, ἔτι δὲ Ἱερώνυμος καὶ Δημοφῶν, πρὸς δὲ τούτοις Νικάνωρ ὁ Κυπριάρχης, οὐκ εἴων αὐτοὺς εὐσταϑεῖν καὶ τὰ τῆς ἡσυχίας ἄγειν. [3]Ἰοππῖται δὲ τηλικοῦτο συνετέλεσαν τὸ δυςσέβημα· παρακαλέσαντες τοὺς σὺν αὐτοῖς οἰκοῦντας Ἰουδαίους ἐμβῆναι εἰς τὰ παρασταϑέντα ὑπ' αὐτῶν σκάφη σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ὡς μηδεμιᾶς ἐνεστώσης πρὸς αὐτοὺς δυςμενείας, [4]μετὰ δὲ τὸ κοινὸν τῆς πόλεως ψήφισμα, καὶ τούτων ἐπιδεξαμένων ὡς ἂν εἰρηνεύειν ϑελόντων καὶ μηδὲν ὕποπτον ἐχόντων, ἐπαναχϑέντας αὐτοὺς ἐβύϑισαν, ὄντας οὐκ ἔλαττον τῶν διακοσίων. [5]μεταλαβὼν δὲ Ἰούδας τὴν γεγονυῖαν εἰς τοὺς ὁμοεϑνεῖς ὠμότητα, παραγγείλας τοῖς περὶ

οχληϑησεται 19. 62. 64. 93. Ald. — ἠγνοημένων] γινομενων 19. 62. — 33. πεντεκαιδεκατη III. 19. 62. 55., cf vs. 38.

34. προς τους Ιουδαιους 62. 64. 93.

Μάνιος recepi ex III. 23. 55. 62. al.; Μαιος 44. 74. 243.; vulgo legitur Μάνλιος; Vet. Lat. Manilius; Syr. Quintus Menisthius Manius — 35. ευδοκουμεν 19. 62. 64. 93. — 36. προςενεχϑηναι 19. 62. 74. — επισκεψομενοι 62. 93. Ald.; επισκεψομενον 23. Co. — ὑμῖν] ημιν III. 106. — 38. πεντεκαιδεκατη III. 19. 62. 55. 23. 106. 243. Co.

XII. 1. δὲ post γενομένων recepi ex III. 44. 55. al., vulgo om. — 2. ετι δε και 62. 64. 106. — εὐσταϑεῖν codicum est lectio, vulgo legitur εὐσταϑεῖς — τὰ τῆς] τας III. 23. 52. 106. 19. 62. 93. — 3. παρακαλεσαντες γαρ 55. — τους εν εαυτοις III. 106. — τα υπ αυτων παρασταϑεντα 19. 62. 64. 93. — πρὸς] περι 19. 62. — 4. recepi μετὰ ex III. 44. 55. 71. al., vulgo legitur κατὰ — ὄντας legitur post διακοσίων in 62. 64. 93. — 5. την γενομενην 19. 62. 93. Ald. — ομοεϑνους 55. 62. 93. —

αὐτὸν ἀνδράσι 6 καὶ ἐπικαλεσάμενος τὸν δίκαιον κριτὴν θεὸν, παρ-
εγένετο ἐπὶ τοὺς μιαιφόνους τῶν ἀδελφῶν· καὶ τὸν μὲν λιμένα
νύκτωρ ἐνέπρησε καὶ τὰ σκάφη κατέφλεξε, τοὺς δὲ ἐκεῖ συμφυγόν-
τας ἐξεκέντησε. 7 τοῦ δὲ χωρίου συγκλεισθέντος, ἀνέλυσεν ὡς πάλιν
ἥξων καὶ τὸ σύμπαν τῶν Ἰοππιτῶν ἐκριζῶσαι πολίτευμα. 8 μετα-
λαβὼν δὲ καὶ τοὺς ἐν Ἰαμνείᾳ τὸν αὐτὸν ἐπιτελεῖν βουλομένους
τρόπον τοῖς παροικοῦσιν Ἰουδαίοις, 9 καὶ τοῖς Ἰαμνίταις νυκτὸς
ἐπιβαλὼν ὑφῆψε τὸν λιμένα σὺν τῷ στόλῳ, ὥστε φαίνεσθαι τὰς
αὐγὰς τοῦ φέγγους εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, σταδίων ὄντων διακοσίων
τεσσαράκοντα.

10 Ἐκεῖθεν δὲ ἀποσπάσαντες σταδίους ἐννέα, ποιουμένων τὴν
πορείαν ἐπὶ τὸν Τιμόθεον, προσέβαλον Ἄραβες αὐτῷ οὐκ ἐλάττους
τῶν πεντακισχιλίων, ἱππεῖς δὲ πεντακόσιοι. 11 γενομένης δὲ καρ-
τερᾶς μάχης καὶ τῶν περὶ τὸν Ἰούδαν διὰ τὴν παρὰ τοῦ θεοῦ
βοήθειαν εὐημερησάντων, ἐλαττονωθέντες οἱ Νομάδες ἠξίουν δοῦναι
τὸν Ἰούδαν δεξιὰν αὐτοῖς, ὑπισχνούμενοι καὶ βοσκήματα δώσειν καὶ
ἐν τοῖς λοιποῖς ὠφελήσειν αὐτούς. 12 Ἰούδας δὲ ὑπολαβὼν ὡς
ἀληθῶς ἐν πολλοῖς αὐτοὺς χρησίμους, ἐπεχώρησεν εἰρήνην ἄξειν
πρὸς αὐτούς· καὶ λαβόντες δεξιὰς εἰς τὰς σκηνὰς αὐτῶν ἐχω-
ρίσθησαν.

13 Ἐπέβαλε δὲ καὶ ἐπί τινα πόλιν γεφύραις ὀχυρὰν καὶ τείχεσι
περιπεφραγμένην καὶ παμμιγέσιν ἔθνεσι κατοικουμένην, ὄνομα δὲ
Κάσπιν. 14 οἱ δ' ἔνδον πεποιθότες τῇ τῶν τειχέων ἐρυμνότητι τῇ τε τῶν
βρωμάτων παραθέσει, ἀναγωγότερον ἐχρῶντο τοῖς περὶ τὸν Ἰούδαν,
λοιδοροῦντες καὶ προσέτι βλασφημοῦντες καὶ λαλοῦντες ἃ μὴ θέμις.
15 οἱ δὲ περὶ τὸν Ἰούδαν ἐπικαλεσάμενοι τὸν μέγαν τοῦ κόσμου δυνάστην,

---

6. παραγενομενος — αδελφων τον III. 74. 243. 44. Co. — συνεφλεξε 19. 62. 64. — 7. ὡς om. III. 44. 52. 71. al. — εκριζωσων 55., Vet. Lat. eradicaturus.

10. recepi ἀποσπάσαντες ex III. 23. 44. 52. 55. al., cf. vs. 17.; vulgo legitur ἀποσπασθέντων — επι Τιμοθεον 62. 93. — επεβαλον 19. 62. 64. 106.; επεβαλλον III. — αυτοις (αυτω 62) Αραβες ωσει πεντακισχιλιοι πεζοι ιππεις δε 19. 62. 64. 93. — 11. recepi ἐλαττονωθέντες ex III. 71. 74. 243. Co., cf. infra 13, 19. Sir. 19, 6. 7. et Tob. 14, 4. cod. X.; ελαττονηθεντες 55. 106.; vulgo legitur ἐλαττωθέντες — delevi Ἄραβες post Νομάδες, abest a libris fere omnibus — 12. χρησιμους εξειν 19. 93. 62. 64. — επεχειρησεν 19. 62. 64. 93. — αὐτῶν post σκηνὰς om. III. 23. 44. al.

13. επεβαλε δε Ιουδας 62. 64. 93. — vulgo post πόλιν legitur γεφυροῦν, quod om. 23. 52. 19. 62. 64. 93. Syr. recepi γεφύραις ex uno cod. 55., Vet. Lat. firmam pontibus. Grotius emendavit γεφύραιν — συμπεφραγμενην 19. 62. 93. — Κασπειν III., Vet. Lat. Casphin, Syr. [illegible] —

τὸν ἄτερ κριῶν καὶ μηχανῶν ὀργανικῶν κατακρημνίσαντα τὴν Ἱεριχὼ
κατὰ τοὺς Ἰησοῦ χρόνους, ἐνέσεισαν θηριωδῶς τῷ τείχει. 16 καταλα-
βόμενοί τε τὴν πόλιν τῇ τοῦ θεοῦ θελήσει, ἀμυθήτους ἐποιήσαντο
σφαγάς, ὥστε τὴν παρακειμένην λίμνην, τὸ πλάτος ἔχουσαν στα-
δίων δύο, κατάῤῥυτον αἵματι πεπληρωμένην φαίνεσθαι.
17 Ἐκεῖθεν δὲ ἀποσπάσαντες σταδίους ἑπτακοσίους πεντήκοντα
διήνυσαν εἰς τὸν Χάρακα πρὸς τοὺς λεγομένους Τουβιήνους
Ἰουδαίους. 18 καὶ Τιμόθεον μὲν ἐπὶ τῶν τόπων οὐ κατέλαβον,
ἄπρακτόν τε ἀπὸ τῶν τόπων ἐκλελυκότα, καταλελοιπότα δὲ φρου-
ρὰν ἔν τινι τόπῳ καὶ μάλα ὀχυράν. 19 Δωσίθεος δὲ καὶ Σωσί-
πατρος τῶν περὶ τὸν Μακκαβαῖον ἡγεμόνων ἐξοδεύσαντες ἀπώλεσαν
τοὺς ὑπὸ Τιμοθέου καταλειφθέντας ἐν τῷ ὀχυρώματι πλείους τῶν
μυρίων ἀνδρῶν. 20 ὁ δὲ Μακκαβαῖος διατάξας τὴν ἑαυτοῦ στρα-
τιὰν σπειρηδὸν, κατέστησεν τοὺς ἐπὶ τῶν σπειρῶν, καὶ ἐπὶ τὸν
Τιμόθεον ὥρμησεν ἔχοντα περὶ αὐτὸν μυριάδας δώδεκα πεζῶν,
ἱππεῖς δὲ χιλίους πρὸς τοῖς πεντακοσίοις. 21 τὴν δὲ ἔφοδον μετα-
λαβὼν Ἰούδα, ὁ Τιμόθεος προεξαπέστειλε τὰς γυναῖκας καὶ τὰ
τέκνα καὶ τὴν ἄλλην ἀποσκευὴν εἰς τὸ λεγόμενον Καρνίον· ἦν γὰρ
δυςπολιόρκητον καὶ δυςπρόςιτον τὸ χωρίον διὰ τὴν πάντων τῶν
τόπων στενότητα. 22 ἐπιφανείσης δὲ τῆς Ἰούδα σπείρας πρώτης
καὶ γενομένου δέους ἐπὶ τοὺς πολεμίους φόβου τε ἐκ τῆς τοῦ
πάντα ἐφορῶντος ἐπιφανείας γενομένου ἐπ' αὐτοὺς, εἰς φυγὴν ὥρ-
μησαν ἄλλος ἀλλαχῇ φερόμενος, ὥστε πολλάκις ὑπὸ τῶν ἰδίων
βλάπτεσθαι καὶ ταῖς τῶν ξιφῶν ἀκμαῖς ἀναπείρεσθαι. 23 ἐποιεῖτο
δὲ τὸν διωγμὸν εὐτονώτερον Ἰούδας συγκεντῶν τοὺς ἀλιτηρίους,
διέφθειρέ τε εἰς μυριάδας τρεῖς ἀνδρῶν. 24 αὐτὸς δὲ ὁ Τιμόθεος
ἐμπεσὼν τοῖς περὶ τὸν Δωσίθεον καὶ Σωσίπατρον ἠξίου μετὰ πολ-

---

15. ἄτερ] ανευ 19. 62. 93. — 16. θεοῦ] κυριου 19. 62. 93. 106., Vet. Lat. domini — σταδιους III. 55. 74. 19. 62.

17. αποσπασθεντες 62. 93. — Τουβεινους III., Vet. Lat. Tubianaci, Syr. [illegible] — 18. τε] τοτε III. 44. 52. al. — ἀπὸ τῶν (εκ των III. 106., εκ 52.) τόπων om. 19. 62. 93. 71. — 20. τὴν ἑαυτοῦ] την περι αυτον (εαυτον 64. 93.) III. 19. 62. 64. 93. 55. — recepi Grimmii emendationem τοὺς ἐπὶ, vulgo legitur αὐτοὺς ἐπὶ — ωρμησεν επι τον Τιμ. 19. 62. 93. — ωρμησαν III. 106. — περι εαυτον πεζων μυρ. δωδ. 19. 62. 93. — και ιππεις δις-χιλιους 62. 93.; διςχιλιους praebent etiam 23. 52. 55. 106. Vet. Lat. Syr., Co. δυο χιλιους — 21. Ιουδα μεταλαβων 62. 64. 93. — Ιουδου hic et vs. 22. III. 74. 243. Co. Ald. 106. — recepi προεξαπέστειλε ex III. 55.; εξαπεστειλε 19. 62.; vulgo προςεξαπέστειλε — delevi τῶν ante πάντων, abest a III. 44. 62. al.; 23. 55. 64. praebent εκ παντων — 22. γενομένου ἐπ'] γενομενης επ III. 19. 23. 55. 106. — αλλαχου 64. 93. — 23. ο Ιουδας 62. 93. —

λῆς γοητείας ἐξαφεῖναι σῶον αὐτὸν, διὰ τὸ πλειόνων μὲν γονεῖς,
ὧν δὲ ἀδελφοὺς ἔχειν, καὶ τούτους ἀλογηθῆναι συμβήσεται.
[25]πιστώσαντος δὲ αὐτοῦ διὰ πλειόνων τὸν ὁρισμὸν ἀποκαταστῆσαι
τούτους ἀπημάντους, ἀπέλυσαν αὐτὸν ἕνεκα τῆς τῶν ἀδελφῶν
σωτηρίας.
[26]Ἐξελθὼν δὲ ἐπὶ τὸ Καρνίον καὶ τὸ Ἀταργατεῖον κατέσφαξε
μυριάδας σωμάτων δύο καὶ πεντακιςχιλίους. [27]μετὰ δὲ τὴν τού-
των τροπὴν καὶ ἀπώλειαν ἐπεστράτευσεν καὶ ἐπὶ Ἐφρὼν πόλιν
ὀχυρὰν, ἐν ᾗ πάμφυλα πλήθη, νεανίαι δὲ ῥωμαλέοι πρὸ τῶν
τειχῶν καθεστῶτες εὐρώστως ἀπεμάχοντο, ἔνθα δὲ ὀργάνων
καὶ βελῶν πολλαὶ παραθέσεις ὑπῆρχον. [28]ἐπικαλεσάμενοι δὲ τὸν
δυνάστην τὸν μετὰ κράτους συντρίβοντα τὰς τῶν πολεμίων ἀλκὰς,
ἔλαβον τὴν πόλιν ὑποχείριον καὶ κατέστρωσαν τῶν ἔνδον εἰς μυριά-
δας δύο καὶ πεντακιςχιλίους. [29]ἀναζεύξαντες δὲ ἐκεῖθεν ὥρμησαν
ἐπὶ Σκυθῶν πόλιν, ἀπέχουσαν ἀπὸ Ἱεροσολύμων σταδίους ἑξακοσίους.
[30]ἀπομαρτυρησάντων δὲ τῶν ἐκεῖ καθεστώτων Ἰουδαίων, ἣν οἱ
Σκυθοπολῖται ἔσχον πρὸς αὐτοὺς εὔνοιαν καὶ ἐν τοῖς τῆς ἀτυχίας
καιροῖς ἥμερον ἀπάντησιν, [31]εὐχαριστήσαντες καὶ προςπαρακαλέ-
σαντες καὶ εἰς τὰ λοιπὰ πρὸς τὸ γένος εὐμενεῖς εἶναι, παρεγενή-
θησαν εἰς Ἱεροσόλυμα τῆς τῶν ἑβδομάδων ἑορτῆς οὔσης ὑπογύου.

---

24. ὧν δὲ] τινων δε 19. 62. 64. 93. Ald. — in fine versus vulgo legitur εἰ ἀποθάνοι, quod delevi; abest a III. 23. 44. 52. 55. al. — 25. recepi ἀποκαταστῆσαι ex III. 19. 44. 55. al.; vulgo ἀποκαταστήσειν — τούτους] αυτους 19. 62. 93.

26. ο Μακκαβαιος κατεσφαξε 62. 64. 93. Ald. — δυο σωματων 19. 62. 64. 93. — καὶ ante πεντακιςχ. om. III. 55. al. — 27. recepi μετὰ δὲ ex III. 23. 44. 55. al.; vulgo καὶ μετὰ — delevi Ἰούδας post ἐπεστράτευσεν, deest in III. 23. 55. 71. al. Vet. Lat. — vulgo legitur ἐν ᾗ κατῴκει Λυσίας καὶ πάμφυλα πλήθη, sed plurimi codices III. 23. 44. 52. 55. al.: ἐν ᾗ πάμφυλα ἐν αὐτῇ πλήθη (addunt κατωκει 23. 55.), Vet. Lat. in qua multitudo diversarum gentium habitabat. delevi ἐν αὐτῇ. — νεανίαι δὲ ῥωμαλέοι III. 23. 44. 55. al. Vet. Lat.; vulgo legitur ῥωμαλέοι post καθεστῶτες — invitis libris male vulgo editum κατεστῶτες — εὐρώστως ἀπεμάχοντο III. 23. 44. 55. al.; vulgo ἀπεμάχ. εὐρ. — ἔνθα δὲ scribendum esse iam Gaab intellexit; vulgo ἐνθάδε — πολλαὶ om. 19. 62. 64. 93. 71. Ald. — 28. ολκας III. 52. 55. 106. — καὶ κατέστρωσαν] κατ. δε III. 23. 55. al. — καὶ ante πεντακιςχ. om. III. 74. al., cf. vs. 26. — 29. Σκυθῶν απόλιν, Syr. [illegible] — 30. recepi καθεστώτων ex III. 44. 52. 55. al.; vulgo κατοικούντων — ειχον 62. 64. 93. — ἐποιοῦντο, quod vulgo post ὑπάντησιν legitur, delevi, abest a III. 23. 44. 55. al. — 31. αὐτοῖς post εὐχαριστήσαντες delevi, abest a III. 23. 55. al. — παρεγενήθησαν recepi ex III. 23. 44. 55. al.; vulgo παρεγένοντο — ὑπογύου om. 19. 93.

32 Μετὰ δὲ τὴν λεγομένην Πεντηκοστὴν ὥρμησαν ἐπὶ Γοργίαν
τὸν τῆς Ἰδουμαίας στρατηγόν. 33 ἐξῆλθε δὲ μετὰ πεζῶν τρις-
χιλίων, ἱππέων δὲ τετρακοσίων, 34 καὶ παραταξαμένων συνέβη πεσεῖν
ὀλίγους τῶν Ἰουδαίων. 35 Δωσίθεος δέ τις τῶν τοῦ Βακήνορος,
ἔφιππος ἀνὴρ καὶ καρτερός, εἴχετο τοῦ Γοργίου, καὶ λαβόμενος
τῆς χλαμύδος ἦγεν αὐτὸν εὐρώστως, καὶ βουλόμενος τὸν κατάρα-
τον λαβεῖν ζωγρίαν, τῶν ἱππέων τινὸς Θρᾳκῶν ἐπενεχθέντος αὐτῷ
καὶ τὸν ὦμον καθελόντος, διέφυγεν ὁ Γοργίας εἰς Μαρισά. 36 τῶν
δὲ περὶ τὸν Ἔσδριν ἐπὶ πλεῖον μαχομένων καὶ κατακόπων ὄντων,
ἐπικαλεσάμενος ὁ Ἰούδας τὸν κύριον σύμμαχον φανῆναι καὶ προ-
οδηγὸν τοῦ πολέμου, 37 καταρξάμενος τῇ πατρίῳ φωνῇ τὴν μεθ᾽
ὕμνων κραυγήν, ἐνσείσας ἀπροσδοκήτως τοῖς περὶ τὸν Γοργίαν,
τροπὴν αὐτῶν ἐποιήσατο.

38 Ἰούδας δὲ ἀναλαβὼν τὸ στράτευμα ἧκεν εἰς Ὀδολλὰμ
πόλιν· τῆς δὲ ἑβδομάδος ἐπιβαλλούσης, κατὰ τὸν ἐθισμὸν ἁγνισθέν-
τες αὐτόθι τὸ σάββατον διήγαγον. 39 τῇ δὲ ἐχομένῃ ἦλθον οἱ
περὶ τὸν Ἰούδαν καθ᾽ ὃν χρόνον τὸ τῆς χρείας ἐγεγόνει, τὰ τῶν
προπεπτωκότων σώματα ἀνακομίσασθαι καὶ μετὰ τῶν συγγενῶν
ἀποκαταστῆσαι εἰς τοὺς πατρῴους τάφους. 40 εὗρον δὲ ἑκάστου
τῶν τεθνηκότων ὑπὸ τοὺς χιτῶνας ἱερώματα τῶν ἀπὸ Ἰαμνείας
εἰδώλων, ἀφ᾽ ὧν ὁ νόμος ἀπείργει τοὺς Ἰουδαίους· τοῖς δὲ πᾶσι
σαφὲς ἐγένετο διὰ τήνδε τὴν αἰτίαν τούςδε πεπτωκέναι. 41 πάντες
οὖν εὐλογήσαντες τοῦ δικαιοκρίτου κυρίου τὰ κεκρυμμένα φανερὰ
ποιοῦντος, 42 εἰς ἱκετείαν ἐτράπησαν ἀξιώσαντες τὸ γεγονὸς ἁμάρ-

---

32. Grotio iudice pro Ἰδουμαίας scribendum Ἰαμνείας collatis l. I Macc. 5, 58. Ioseph. Ant. 12, 8. 6., sed vide quae monuit Grimm ad nostrum locum — 35. τοῦ Βακήνορος] Του (ω) βιηνων 62. 64. 19. 93. — ανηρ εφιππος 19. 62. 64. 93. 23. — βουλομενου III. 44. 55. 71. Co. — τινὸς Θρᾳκῶν III. 44. 55. al.; vulgo Θρᾳκῶν τινος — ὁ ante Γοργίας om. III. 44. 74. 106. Co. — Μαρισά] Σαμαρειαν 19. 62. 64. 93. Syr. — 36. Ἔσδριν] Εζρει 62. 93.; Syr. [illegible]; Γοργιαν 44. 64. al. — ὁ ante Ἰούδας om. III. 23. 44. al. — 37. delevi ἀναβοήσας καὶ ante ἐνσείσας, abest a libris fere omnibus.

38. και αναλαβων Ιουδας 19. 62. 64. 93. — recepi ἧκεν ex III. 19. 44. 52. 55. al.; vulgo ἦγεν — διηγον 19. 62. 64. 55.; διηγεν III. 93. — 39. οἱ περὶ] επι 19. 62. 64. 93. Ald. — recepi χρόνον ex III. 19. 44. 52. 55. al.; vulgo τρόπον — τα της χρειας 19. 62. 64. 93. 23. — 40. ἱερώματα] χρυσωματα 19. 62. 93.; Vet. Lat. donaria — και τοις πασι 62. 64. 93. — 41. post εὐλογήσαντες addiderunt 62. 64. 93. III. 23. 55. τα, sed haec emendatio mihi quidem displicet. malui igitur loco ita mederi ut τοῦ post κυρίου expungerem. — 42. εις ικεσιαν 93. III., cf. 10, 25. — τραπεντες ηξιωσαν μη δια το 19. 62 64. 93. Ald. —

τημα τελείως ἐξαλειφθῆναι. ὁ δὲ γενναῖος Ἰούδας παρεκάλεσε
τὸ πλῆθος συντηρεῖν ἑαυτοὺς ἀναμαρτήτους εἶναι, ὑπ' ὄψιν ἑωρα-
κότας τὰ γεγονότα διὰ τὴν τῶν προπεπτωκότων ἁμαρτίαν.
[43]ποιησάμενός τε κατ' ἀνδρολογίαν κατασκευάσματα εἰς ἀργυρίου
δραχμὰς δισχιλίας, ἀπέστειλεν εἰς Ἱεροσόλυμα προσαγαγεῖν περὶ
ἁμαρτίας θυσίαν, πάνυ καλῶς καὶ ἀστείως πράττων, ὑπὲρ ἀναστά-
σεως διαλογιζόμενος· [44]εἰ μὴ γὰρ τοὺς προπεπτωκότας ἀναστῆναι
προσεδόκα, περισσὸν ἦν καὶ ληρῶδες ὑπὲρ νεκρῶν εὔχεσθαι· [45]εἶτ'
ἐμβλέπων τοῖς μετ' εὐσεβείας κοιμωμένοις κάλλιστον ἀποκείμενον
χαριστήριον, ὁσία καὶ εὐσεβὴς ἡ ἐπίνοια· ὅθεν περὶ τῶν τεθνη-
κότων τὸν ἐξιλασμὸν ἐποιήσατο τῆς ἁμαρτίας ἀπολυθῆναι.

XIII. Τῷ δὲ ἐννάτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἔτει
προσέπεσε τοῖς περὶ τὸν Ἰούδαν, Ἀντίοχον τὸν Εὐπάτορα παρα-
γενέσθαι σὺν πλήθεσιν ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν, [2]καὶ σὺν αὐτῷ Λυσίαν
τὸν ἐπίτροπον καὶ ἐπὶ τῶν πραγμάτων, ἕκαστον ἔχοντα δύναμιν
Ἑλληνικὴν πεζῶν μυριάδας ἕνδεκα καὶ ἱππεῖς πεντακισχιλίους
τριακοσίους καὶ ἐλέφαντας εἰκοσιδύο, ἅρματα δὲ δρεπανηφόρα
τριακόσια. [3]συνέμιξεν δὲ αὐτοῖς καὶ Μενέλαος καὶ παρεκάλει
μετὰ πολλῆς εἰρωνείας τὸν Ἀντίοχον, οὐκ ἐπὶ σωτηρίᾳ τῆς πατρί-
δος, οἰόμενος δὲ ἐπὶ τῆς ἀρχῆς κατασταθήσεσθαι. [4]ὁ δὲ βασι-
λεὺς τῶν βασιλέων ἐξήγειρε τὸν θυμὸν τοῦ Ἀντιόχου ἐπὶ τὸν
ἀλιτήριον, καὶ Λυσίου ὑποδείξαντος τοῦτον αἴτιον εἶναι πάντων
τῶν κακῶν, προσέταξεν, ὡς ἔθος ἐστὶν ἐν τῷ τόπῳ, προσαπολέσαι
ἀγαγόντας αὐτὸν εἰς Βέροιαν. [5]ἔστι δὲ ἐν τῷ τόπῳ πύργος πεν-
τήκοντα πηχῶν πλήρης σποδοῦ, οὗτος δὲ ὄργανον εἶχε περιφερὲς
πάντοθεν ἀπόκρημνον εἰς τὴν σποδόν. [6]ἐνταῦθα τὸν ἱεροσυλίας
ἔνοχον ἢ καί τινων ἄλλων κακῶν ὑπεροχὴν πεποιημένον, ἅπαντες

γενναδας 62. 64. 93. 19. Ald. — συντηρειν αυτους III. 44. al. — εἶναι om. 62. 64. 93. 55. — προγεγονοτα 19. 62. — 43. κατασκευάσματα om. 52. 55. al. — τρισχιλιας 19. 64. 93. Syr. — 44. εἰ μὴ γὰρ III. 23. 44. 55. 106. 243.; vulgo εἰ γὰρ μὴ — πεπτωκοτας 19. 62. 44. — ἂν post περισσὸν delevi, abest a III. 23. 44. 52. al. — εὔχεσθαι III. 23. 44. 55. al.; vulgo προσευχεσθαι — 45. ευχαριστηριον III. 106. — 19. 62. 64. 93. textum ita conformarunt: — χαριστηριον (και 19.) οσια και υγιει τη επινοια περι των τεθνηκοτων εξιλασμον εποιησατο του αφεθηναι αυτοις την αμαρτιαν.

XIII. 2. ιππεων III. 23. 106. 62. 64. 93. — και αρματα δρεπ. 62. 64. 93. — 3. συνέμιξεν δὲ αὐτ. κ. Μεν. III. 44. 55. 71. 106. 243. Co. Vet. Lat.; vulgo καὶ Μεν. δὲ συνέμ. αὐτ. — 4. βασιλέων] βασιλευοντων 62. 64. 93. — των κακων απαντων 19. 62. 93. 64. — 5. πηχεων III. 106. — οὗτος δὲ ὄργανον] οργανον δε III. 44. 55. 74. 243. — 6. post ἔνοχον delevi ὄντα, quod abest a libris fere omnibus —

προςωϑοῦσιν εἰς ὄλεϑρον. [7] τοιούτῳ μόρῳ τὸν παράνομον συνέβη
ϑανεῖν, μηδὲ τῆς γῆς τυχόντα Μενέλαον πάνυ δικαίως. [8] ἐπεὶ γὰρ
συνετελέσατο πολλὰ περὶ τὸν βωμὸν ἁμαρτήματα, οὗ τὸ πῦρ ἁγνὸν
ἦν καὶ ἡ σποδὸς, ἐν σποδῷ τὸν ϑάνατον ἐκομίσατο.
[9] Τοῖς δὲ φρονήμασιν ὁ βασιλεὺς βεβαρβαρωμένος ἤρχετο, τὰ
χείριστα τῶν ἐπὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γεγονότων ἐνδειξόμενος τοῖς
Ἰουδαίοις. [10] μεταλαβὼν δὲ Ἰούδας ταῦτα παρήγγειλε τῷ πλήϑει
δι' ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐπικαλεῖσϑαι τὸν κύριον, εἴ ποτε καὶ ἄλλοτε
καὶ νῦν ἐπιβοηϑεῖν τοῖς τοῦ νόμου καὶ πατρίδος καὶ ἱεροῦ ἁγίου
στερεῖσϑαι μέλλουσι, [11] καὶ τὸν ἄρτι βραχέως ἀνεψυχότα λαὸν μὴ
ἐᾶσαι τοῖς δυςφήμοις ἔϑνεσιν ὑποχειρίους γενέσϑαι. [12] πάντων δὲ
τὸ αὐτὸ ποιησάντων ὁμοῦ καὶ καταξιωσάντων τὸν ἐλεήμονα κύριον
μετὰ κλαυϑμοῦ καὶ νηστειῶν καὶ προπτώσεως ἐφ' ἡμέρας τρεῖς
ἀδιαλείπτως, παρακαλέσας αὐτοὺς ὁ Ἰούδας ἐκέλευσε παραγίνεσϑαι.
[13] καϑ' ἑαυτὸν δὲ σὺν τοῖς πρεσβυτέροις γενόμενος, ἐβουλεύσατο
πρὶν εἰςβαλεῖν τοῦ βασιλέως τὸ στράτευμα εἰς τὴν Ἰουδαίαν καὶ
γενέσϑαι τῆς πόλεως ἐγκρατεῖς, ἐξελϑόντας κρῖναι τὰ πράγματα
τῇ τοῦ κυρίου βοηϑείᾳ. [14] δοὺς δὲ τὴν ἐπιτροπὴν τῷ κτίστῃ τοῦ
κόσμου, παρακαλέσας τοὺς σὺν αὐτῷ γενναίως ἀγωνίσασϑαι μέχρι
ϑανάτου περὶ νόμων, ἱεροῦ, πόλεως, πατρίδος, πολιτείας, ἐποιήσατο
περὶ Μωδεῒν τὴν στρατοπεδείαν. [15] δοὺς δὲ τοῖς περὶ αὐτὸν σύν-
ϑημα ϑεοῦ νίκης, μετὰ νεανίσκων ἀρίστων κεκριμένων ἐπιβαλὼν
νύκτωρ ἐπὶ τὴν βασιλικὴν αὐλὴν, τὴν παρεμβολὴν ἀνεῖλεν εἰς ἄν-
δρας διςχιλίους, καὶ τὸν πρωτεύοντα τῶν ἐλεφάντων σὺν τῷ κατ'
οἰκίαν ὄχλῳ συνέϑηκε, [16] καὶ τὸ τέλος τὴν παρεμβολὴν δέους καὶ
ταραχῆς ἐπλήρωσαν, καὶ ἐξέλυσαν εὐημεροῦντες. [17] ὑποφαινούσης
δὲ ἤδη τῆς ἡμέρας τοῦτ' ἐγεγόνει, διὰ τὴν ἐπαρήγουσαν αὐτῷ τοῦ
κυρίου σκέπην.

---

7. τῆς γῆς] ταφης 64. Ald. — τυγχανοντα III. 106.

9. ἐπὶ] υπο 19. 62. — 10. recepi καὶ post εἴ ποτε ex omnibus fere edd., vulgo om. — 11. αναψυξαντα 19. 62.; αναψυχοντα 93. — 12. αξιωσαντων τον ελ. ϑεον 19. 62. 64. 93. — επι ημερας III. 106. — 13. τα ολα πραγματα 62. 93. 19. 64. — κυρίου] ϑεου III. 55. 19. 62. — 14. δοὺς δὲ] και δους 62. 64. 93. — κτίστῃ] κυριω III. 44. 74. 243. Ald. — περὶ ante ἱεροῦ delevi, abest a III. 19. 23. 44. 55. al. — Μωδεειμ 64. 93. 106.; Μωδαειμ 19.; Μωδιειμ III. — 15. αναδους III. 23. 44. 55. al., quod recepissem, nisi praecessisset στρατοπεδειαν — νικη 64. 93.; νικην III. 44. 55. al., cf. 8, 23. — recepi τὴν παρεμβολὴν ex III. 23. 52. 55. 71. al.; vulgo ἐν τῇ παρεμβολῇ — recepi διςχιλίους ex III. 44. 52. al.; vulgo τετρακιςχιλίους — ὄχλῳ] οντι 19. 62. 64. 93. III. 23. 52. 106. — συνέϑηκε, quod omnium librorum fide nititur, nisi quod 19. 62. 64. 93. praebent συνεϑηκαν, sensu soloeco dictum esse videtur pro deposuit, prostravit. Grimm emendavit συνεκέντησε.

18 Ὁ δὲ βασιλεὺς εἰληφὼς γεῦμα τῆς τῶν Ἰουδαίων εὐτολμίας,
κατεπείρασε διὰ μεθόδων τοὺς τόπους. 19 καὶ ἐπὶ Βαιθσούροις
φρούριον ὀχυρὸν τῶν Ἰουδαίων προςῆγεν, ἐτροποῦτο, προςέκρουεν,
ἠλαττονοῦτο. 20 τοῖς δὲ ἔνδον Ἰούδας τὰ δέοντα εἰςέπεμψε.
21 προςήγγειλε δὲ τὰ μυστήρια τοῖς πολεμίοις Ῥόδοκος ἐκ τῆς
Ἰουδαϊκῆς τάξεως· ἀνεζητήθη δὲ καὶ κατελήφθη καὶ κατεκλείσθη.
22 ἐδευτερολόγησεν ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐν Βαιθσούροις, δεξιὰν ἔδωκεν,
ἔλαβεν, ἀπῄει, προςέβαλε τοῖς περὶ τὸν Ἰούδαν, ἥττων ἐγένετο,
23 μετέλαβεν ἀπονενοῆσθαι τὸν Φίλιππον ἐν Ἀντιοχείᾳ τὸν ἀπολε-
λειμμένον ἐπὶ τῶν πραγμάτων, συνεχύθη· τοὺς Ἰουδαίους παρε-
κάλεσεν, ὑπετάγη καὶ ὤμοσεν ἐπὶ πᾶσι τοῖς δικαίοις, συνελύθη,
καὶ θυσίαν προςήγαγεν, ἐτίμησε τὸν νεὼν, καὶ τὸν τόπον ἐφιλ-
ανθρώπησε, 24 καὶ τὸν Μακκαβαῖον ἀπεδέξατο· κατέλιπε στρατη-
γὸν ἀπὸ Πτολεμαΐδος ἕως τῶν Γερρηνῶν Ἡγεμονίδην, 25 ἦλθεν εἰς
Πτολεμαΐδα. ἐδυςφόρουν περὶ τῶν συνθηκῶν οἱ Πτολεμαεῖς, ἐδείναζον
γὰρ ὑπὲρ ὧν ἠθέλησαν ἀθετεῖν τὰς διαστάλσεις. 26 προςῆλθεν
ἐπὶ τὸ βῆμα Λυσίας, ἀπελογήσατο ἐνδεχομένως, συνέπεισε, κατ-
επράϋνεν, εὐμενεῖς ἐποίησεν, ἀνέζευξεν εἰς Ἀντιόχειαν. οὕτω τὰ
τοῦ βασιλέως τῆς ἐφόδου καὶ τῆς ἀναζυγῆς ἐχώρησε.

XIV. Μετὰ δὲ τριετῆ χρόνον προςέπεσε τοῖς περὶ τὸν
Ἰούδαν, Δημήτριον τὸν τοῦ Σελεύκου διὰ τοῦ κατὰ Τρίπολιν
λιμένος εἰςπλεύσαντα μετὰ πλήθους ἰσχυροῦ καὶ στόλου, 2 κεκρα-
τηκέναι τῆς χώρας ἐπανελόμενον Ἀντίοχον καὶ τὸν τούτου ἐπίτρο-
πον Λυσίαν. 3 Ἄλκιμος δέ τις προγενόμενος ἀρχιερεὺς, ἑκουσίως
δὲ μεμολυμμένος ἐν τοῖς τῆς ἀμιξίας χρόνοις, συννοήσας ὅτι καθ'
ὁντιναοῦν τρόπον οὐκ ἔστιν αὐτῷ σωτηρία, οὐδὲ πρὸς τὸ ἅγιον
θυσιαστήριον ἔτι πρόςοδος, 4 ἧκε πρὸς τὸν βασιλέα Δημήτριον

18. recepi γεῦμα ex III. 23. 44. 55. al.; vulgo γεῦσιν — 19. recepi hic et vs. 22. Βαιθσούροις ex III. 44. 55. al.; vulgo Βαιθσούρᾳ — καὶ ante ἐτροποῦτο delevi, abest a III. 23. 44. 55. al. — και ηλαττουτο 62. 64. 93. Ald. — 20. εις επεμπε 64. 93. — 21. δὲ ante καὶ om. III. 55. 106. 64. 93. — εξεκλεισθη 19. 62. 64. 93. Ald. — 23. pro νεὼν vulgo legitur νεὼ, sed nescio qua auctoritate — 24. Γεννηρων III.; Γεραρηρων 55. — 25. γὰρ ὑπὲρ ὧν] γαρ υπεραγαν III. 55.; υπεραγαν 19. 62. 64. 93. Syr. — αθετησαι 19. 62. 93. — διαστασεις 19. 62. 93. 23. 106. — 26. ουτως τα της εφοδου του βασ. κ. αναζυγης εχ. 19. 62. 64. 93.

XIV. 3. τις ο και Ιακειμος 62. 64. 19. 93. — προγεγονως III. 106. 19. 62. 64. 93. — μεμολυσμενος III. 55. 106. 62. 93. — recepi ἀμιξίας ex III. 23. 44. 52. 55. al.; vulgo ἐπιμιξίας — recepi τὸ ante ἅγιον ex III. 23. 44. 55. 62. al.; vulgo om. — 4. ηλθεν III. 106. —

πρώτῳ καὶ πεντηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἔτει, προςάγων αὐτῷ στέφανον
χρυσοῦν καὶ φοίνικα, πρὸς δὲ τούτοις τῶν νομιζομένων θαλλῶν
τοῦ ἱεροῦ, καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἡσυχίαν ἔσχε. [5]καιρὸν δὲ λα-
βὼν τῆς ἰδίας ἀνοίας συνεργὸν, προςκληθεὶς εἰς συνέδριον ὑπὸ τοῦ
Δημητρίου καὶ ἐπερωτηθεὶς, ἐν τίνι διαθέσει καὶ βουλῇ καθεστή-
κασιν οἱ Ἰουδαῖοι, πρὸς ταῦτα ἔφη· [6]οἱ λεγόμενοι τῶν Ἰουδαίων
Ἀσιδαῖοι, ὧν ἀφηγεῖται Ἰούδας ὁ Μακκαβαῖος, πολεμοτροφοῦσι καὶ
στασιάζουσιν, οὐκ ἐῶντες τὴν βασιλείαν εὐσταθείας τυχεῖν. [7]ὅθεν
ἀφελόμενος τὴν προγονικὴν δόξαν, λέγω δὴ τὴν ἀρχιερωσύνην,
δεῦρο νῦν ἐλήλυθα, [8]πρῶτον μὲν ὑπὲρ τῶν ἀνηκόντων τῷ βασιλεῖ
γνησίως φρονῶν, δεύτερον δὲ καὶ τῶν ἰδίων πολιτῶν στοχαζόμενος·
τῇ μὲν γὰρ τῶν προειρημένων ἀλογιστίᾳ τὸ σύμπαν ἡμῶν γένος
οὐ μικρῶς ἀκληρεῖ. [9]ἕκαστα δὲ τούτων ἐπεγνωκὼς σὺ, βασιλεῦ,
καὶ τῆς χώρας καὶ τοῦ περιισταμένου γένους ἡμῶν προνοήθητι
καθ' ἣν ἔχεις πρὸς ἅπαντας εὐαπάντητον φιλανθρωπίαν. [10]ἄχρι
γὰρ Ἰούδας περίεστιν, ἀδύνατον εἰρήνης τυχεῖν τὰ πράγματα.
[11]τοιούτων δὲ ῥηθέντων ὑπὸ τούτου, θᾶττον οἱ λοιποὶ φίλοι δυς-
μενῶς ἔχοντες τὰ πρὸς τὸν Ἰούδαν προςεπύρωσαν τὸν Δημήτριον.
[12]προςκαλεσάμενος δὲ εὐθέως Νικάνορα τὸν γενόμενον ἐλεφαντάρχην,
καὶ στρατηγὸν ἀναδείξας τῆς Ἰουδαίας ἐξαπέστειλε, [13]δοὺς ἐπι-
στολὰς αὐτὸν μὲν τὸν Ἰούδαν ἐπανελέσθαι, τοὺς δὲ σὺν αὐτῷ
σκορπίσαι, καταστῆσαι δὲ Ἄλκιμον ἀρχιερέα τοῦ μεγίστου ἱεροῦ.
[14]οἱ δὲ ἐπὶ τῆς Ἰουδαίας πεφυγαδευκότες τὸν Ἰούδαν ἔθνη συν-
έμισγον ἀγεληδὸν τῷ Νικάνορι, τὰς τῶν Ἰουδαίων ἀτυχίας καὶ
συμφορὰς ἰδίας εὐημερίας δοκοῦντες ἔσεσθαι.

[15]Ἀκούσαντες δὲ τὴν τοῦ Νικάνορος ἔφοδον καὶ τὴν ἐπίθεσιν
τῶν ἐθνῶν, καταπασάμενοι γῆν ἐλιτάνευον τὸν ἄχρι αἰῶνος συστή-
σαντα τὸν ἑαυτοῦ λαὸν, ἀεὶ δὲ μετ' ἐπιφανείας ἀντιλαμβανόμενον

ως πρωτω III. 23. 44. 74. 106. 243. — στεφ. και χρυσουν φοινικα (106.) και προς τουτοις 62. 64. 93. — καὶ τὴν] την μεν 62. 64. 93. — 5. λαβων ο Αλκιμος 62. 93. 64. — 7. δεῦρο] δευτερον III. 23. 62. 64. 93. — 8. ἰδίων] ημετερων 19. 62. 64. 93. 23. — τη γαρ 62. 64. 93. — 10. ο Ιουδας 62. 93. — 12. προςκαλεσάμενος] προχειρισαμενος 64. 93. III. 23. 52. 55. 106. — δε ο Δημητριος Νικανορα ευθεως 19. 62. 93. 64. — 13. recepi ἐπιστολὰς ex III. 52. 62. 71. 93. 106. 243. Co. Syr.; vulgo ἐντολὰς — ελεσθαι 19. 62. — 14. recepi οἱ δὲ ἐπὶ τῆς Ἰουδ. πεφυγαδευκότες ex III. 44. 52. 71. 74. 106. 243.; vulgo τὰ δὲ ἐκ τ. Ἰ. πεφυγαδευκότα — ἀτυχίας] ακαιριας 62. 64. 93.

15. ακουσαντες δε οι περι τον Ιουδαν 19. 62. 64. 93. — ελιτανευσαν III. 106.; ικετευον 19. 62. 64. 93. —

τῆς ἑαυτοῦ μερίδος. [16]προστάξαντος δὲ τοῦ ἡγουμένου ἐκεῖθεν
εὐθέως ἀναζεύξας συμμίσγει αὐτοῖς ἐπὶ κώμην Δεσσαού. [17]Σίμων
δὲ ὁ ἀδελφὸς Ἰούδα συμβεβληκὼς ἦν τῷ Νικάνορι, βραδέως δὲ
διὰ τὴν αἰφνίδιον τῶν ἀντιπάλων ἀφασίαν ἐπταικώς. [18]ὅμως δὲ
ἀκούων ὁ Νικάνωρ ἣν εἶχον οἱ περὶ τὸν Ἰούδαν ἀνδραγαθίαν καὶ
ἐν τοῖς ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀγῶσιν εὐψυχίαν, ὑπευλαβεῖτο τὴν κρίσιν
δι' αἱμάτων ποιήσασθαι. [19]διόπερ ἔπεμψε Ποσιδώνιον καὶ Θεό-
δοτον καὶ Ματταθίαν δοῦναι καὶ λαβεῖν δεξιάς. [20]πλείονος δὲ
γενομένης περὶ τούτων ἐπισκέψεως, καὶ τοῦ ἡγουμένου τοῖς πλήθεσιν
ἀνακοινωσαμένου, καὶ φανείσης ὁμοψήφου γνώμης, ἐπένευσαν ταῖς
συνθήκαις. [21]ἐτάξαντο δὲ ἡμέραν ἐν ᾗ κατ' ἰδίαν ἥξουσιν εἰς
τὸ αὐτό· καὶ προῆλθε, παρ' ἑκάστου δίφραξ, ἔθεσαν δίφρους.
[22]διέταξεν Ἰούδας ἐνόπλους ἑτοίμους ἐν τοῖς ἐπικαίροις τόποις,
μήποτε ἐκ τῶν πολεμίων αἰφνιδίως κακουργία γένηται, τὴν
ἁρμόζουσαν ἐποιήσαντο κοινολογίαν. [23]διέτριβεν ὁ Νικάνωρ ἐν
Ἱεροσολύμοις καὶ ἔπραττεν οὐθὲν ἄτοπον, τοὺς δὲ συναχθέντας
ἀγελαίους ὄχλους ἀπέλυσε. [24]καὶ εἶχε τὸν Ἰούδαν διὰ παντὸς ἐν
προσώπῳ, ψυχικῶς τῷ ἀνδρὶ προσεκέκλιτο. [25]παρεκάλεσεν αὐτὸν
γῆμαι καὶ παιδοποιήσασθαι· ἐγάμησεν, εὐστάθησεν, ἐκοινώνησε
βίου. [26]ὁ δὲ Ἄλκιμος συνιδὼν τὴν πρὸς ἀλλήλους εὔνοιαν καὶ τὰς
γενομένας συνθήκας ἀναλαβών, ἧκε πρὸς τὸν Δημήτριον καὶ ἔλεγε
τὸν Νικάνορα ἀλλότρια φρονεῖν τῶν πραγμάτων· τὸν γὰρ ἐπίβουλον
τῆς βασιλείας Ἰούδαν διάδοχον ἀναδέδειχεν ἑαυτοῦ. [27]ὁ δὲ βα-
σιλεὺς ἔκθυμος γενόμενος καὶ ταῖς τοῦ παμπονήρου ἐρεθισθεὶς
διαβολαῖς, ἔγραψε Νικάνορι φάσκων ὑπὲρ μὲν τῶν συνθηκῶν βαρέως

16. του ηγεμονος ευθεως εκειθεν δια ταχους 64. 93. 19. 62. — recepi ἀναζεύξας συμμίσγει ex III. 23. 44. 55. al.; vulgo ἀνέζευξαν καὶ συμμίσγουσιν — κωμης 62. 64. 93. — Δεσσαού, Vet. Lat. Dessau, Syr. [illegible]; III. 44. al. Λεσσαου — 17. recepi βραδέως ex III. 19. 44. 55. al.; vulgo βραχέως — 18. δὲ om. 64. 93. — ὑπὲρ περι III. 44. al. — recepi ὑπευλαβεῖτο ex III. 44. 74. 93. al.; vulgo ἐπευλαβεῖτο — 20. recepi ἡγουμένου ex III. 44. 55. al.; vulgo ἡγεμόνος — ομοψυχου 19. 62. 93.; ομοιοψυχου 74. 106. — 21. εταξαν 19. 93.; εταξε 62. 64. — καὶ ante παρ' delevi, abest a III. 23. 44. 55. 62. al. — recepi δίφραξ ex III. 44. al.; διφρος 23. 55.; διαφραξεις (-ις 19.) 64. 93.; vulgo διαφόρους, quod tantummodo 52. 62. praebere videntur. 64.: διαφραξεις εθεσαν διαφορους — 22. ετοιμους ειναι 62. 64. 93. — 23. delevi δὲ post διέτριβεν, abest a III. 44. 55. 62. al. — 24. προσεκειτο 19. 62. 64. 93. Ald. — 26. ευνοιαν του τε Νικανορος και του Ιουδα 19. 62. 64. 93. — λαβων ηκεν III. 55. 23.; ηκε λαβων (λαθων 52.) 71. 74. 106. Co. — των πεπραγμενων 19. 62. — ανεδειξεν 19. 55. 62. al.; απεδειξεν III. — 27. και γενομενος ο βασιλευς εκθυμος και ταις του πονηρου 19. 62. 93. 64. — τω Νικανορι 62. 93. 23. —

φέρειν, κελεύων δὲ τὸν Μακκαβαῖον δέσμιον ἐξαποστέλλειν ταχέως
εἰς Ἀντιόχειαν. 28 προςπεσόντων δὲ τούτων τῷ Νικάνορι, συνεκέ-
χυτο καὶ δυςφόρως ἔφερεν, εἰ τὰ διεσταλμένα ἀθετήσει μηδὲν τ'
ἀνδρὸς ἠδικηκότος. 29 ἐπεὶ δὲ τῷ βασιλεῖ ἀντιπράττειν οὐκ ἦν,
εὔκαιρον ἐτήρει στρατηγήματι τοῦτ' ἐπιτελέσαι. 30 ὁ δὲ Μακκα-
βαῖος αὐστηρότερον διεξάγοντα συνιδὼν τὸν Νικάνορα πρὸς αὐτὸν
καὶ τὴν εἰθισμένην ἀπάντησιν ἀγριωτέραν ἐσχηκότα, νοήσας οὐκ
ἀπὸ τοῦ βελτίστου τὴν αὐστηρίαν εἶναι, συστρέψας οὐκ ὀλίγους
τῶν περὶ ἑαυτὸν, συνεκρύπτετο τὸν Νικάνορα. 31 συγγνοὺς δὲ ὁ
ἕτερος ὅτι γενναίως ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς ἐστρατήγηται, παραγενόμενος
ἐπὶ τὸ μέγιστον καὶ ἅγιον ἱερὸν, τῶν ἱερέων τὰς καθηκούσας
θυσίας προςαγόντων, ἐκέλευσε παραδιδόναι τὸν ἄνδρα. 32 τῶν δὲ
μεθ' ὅρκων φασκόντων μὴ γινώσκειν ποῦ ποτ' ἐστὶν ὁ ζητούμενος,
33 προτείνας τὴν δεξιὰν εἰς τὸν νεὼ ταῦτα ὤμοσεν· ἐὰν μὴ δέσμιόν
μοι τὸν Ἰούδαν παραδῶτε, τόνδε τὸν τοῦ θεοῦ σηκὸν εἰς πεδίον
ποιήσω, καὶ τὸ θυσιαστήριον κατασκάψω, καὶ ἱερὸν ἐνταῦθα τῷ
Διονύσῳ ἐπιφανὲς ἀναστήσω. 34 τοσαῦτα δὲ εἰπὼν ἀπῆλθεν· οἱ δὲ
ἱερεῖς προτείναντες τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπεκαλοῦντο τὸν
διὰ παντὸς ὑπέρμαχον τοῦ ἔθνους ἡμῶν, ταῦτα λέγοντες· 35 σὺ
κύριε τῶν ὅλων ἀπροςδεὴς ὑπάρχων, εὐδόκησας ναὸν τῆς σῆς
σκηνώσεως ἐν ἡμῖν γενέσθαι. 36 καὶ νῦν, ἅγιε παντὸς ἁγιασμοῦ
κύριε, διατήρησον εἰς αἰῶνα ἀμίαντον τόνδε τὸν προςφάτως κεκα-
θαρισμένον οἶκον.
37 Ῥαζὶς δέ τις τῶν ἀπὸ Ἱεροσολύμων πρεσβυτέρων ἐμηνύθη
τῷ Νικάνορι ἀνὴρ φιλοπολίτης καὶ σφόδρα καλῶς ἀκούων καὶ
κατὰ τὴν εὔνοιαν πατὴρ τῶν Ἰουδαίων προςαγορευόμενος. 38 ἦν

εις την 62. 93. — 28. δυςφορως] δυςχερως 23.; βαρεως 19. 62. 64. 93. — 29. αντιπραττειν τω βασιλει — ευκαιρον εζητει 19. 62. 64. 93. — 30. διεξάγοντα om. 19. 62. 93. — ιδων τον Ν. τα (τα legitur etiam in III. 55. 106. 64.) προς αυτον και παρα (παρα habet etiam 64.) την ειθ. απ. αγροικοτερον (III. 23.; αγροικοτεραν 74. Co.; αγριωτερον 55. 106.) 19. 62. 93. — περι αυτον III. 55. 62. 74. 106. Co. — διεκρυπτετο 19. 62. 93. 64. 23. — 33. επι (III. 106.) τον νεων 62. 64. 93. — ωμοσεν ταυτα III. 44. 55. 106. Co. — τὸν post τόνδε recepi ex III. 44. 74. 93. 106. Co. Ald.; vulgo om. — σηκὸν] ναον 52. 55. 71. 106.; οικον 19. 62. 64. 93. Ald. — εἰς πεδίον] ισοπεδον 19. 62. 64. 93. 23. 55. — 35. recepi σκηνώσεως ex III. 23. 44. 55. 74. 106. Co.; vulgo κατασκηνώσεως — 36. post οἶκον addunt φραξον (φραξεις 64. 93. Ald.) δε παν στομα ανομον (αδικον 64. 93. Ald.) 19. 62. 64. 93. Ald.

37. Ραζεις III., Vet. Lat. Razias, Ραξεις 93., Ραξης 64. 74. 106., Ραχις 23., Syr. [illegible] — πρεσβυτερος 62. 64. 93. —

γὰρ ἐν τοῖς ἔμπροσϑεν χρόνοις τῆς ἀμιξίας κρίσιν εἰςενηνεγμένος
Ἰουδαϊσμοῦ, καὶ σῶμα καὶ ψυχὴν ὑπὲρ τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ παρα-
βεβλημένος μετὰ πάσης ἐκτενίας. [39]βουλόμενος δὲ Νικάνωρ πρό-
δηλον ποιῆσαι ἣν εἶχε πρὸς τοὺς Ἰουδαίους δυςμένειαν, ἀπέστειλε
στρατιώτας ὑπὲρ τοὺς πεντακοσίους συλλαβεῖν αὐτόν· [40]ἔδοξε γὰρ
ἐκεῖνον συλλαβὼν τούτοις ἐργάσασϑαι συμφοράν. [41]τῶν δὲ πληϑῶν
μελλόντων τὸν πύργον καταλαβέσϑαι καὶ τὴν αὐλαίαν ϑύραν βια-
ζομένων καὶ κελευόντων πῦρ προςάγειν καὶ τὰς ϑύρας ὑφάπτειν,
περικατάληπτος γενόμενος ὑπέϑηκεν ἑαυτῷ τὸ ξίφος, [42]εὐγενῶς
ϑέλων ἀποϑανεῖν ἤπερ τοῖς ἀλιτηρίοις ὑποχείριος γενέσϑαι καὶ
τῆς ἰδίας εὐγενείας ἀναξίως ὑβρισϑῆναι. [43]τῇ δὲ πληγῇ μὴ κατ-
ευϑικτήσας διὰ τὴν τοῦ ἀγῶνος σπουδήν, καὶ τῶν ὄχλων εἴσω
τῶν ϑυρωμάτων εἰςβαλόντων, ἀναδραμὼν γενναίως ἐπὶ τὸ τεῖχος
κατεκρήμνισεν ἑαυτὸν ἀνδρωδῶς εἰς τοὺς ὄχλους. [44]τῶν δὲ ταχέως
ἀναποδισάντων γενομένου διαστήματος ἦλϑε κατὰ μέσον τὸν
κενεῶνα. [45]ἔτι δὲ ἔμπνους ὑπάρχων καὶ πεπυρωμένος τοῖς ϑυμοῖς,
ἐξαναστὰς φερομένων κρουνηδὸν τῶν αἱμάτων καὶ δυςχερῶν ὄντων
τῶν τραυμάτων, δρόμῳ τοὺς ὄχλους διελϑὼν καὶ στὰς ἐπί τινος
πέτρας ἀποῤῥῶγος, [46]παντελῶς ἔξαιμος ἤδη γενόμενος, προβαλὼν
τὰ ἔντερα καὶ λαβὼν ἑκατέραις ταῖς χερσὶν ἐνέσεισε τοῖς ὄχλοις,
καὶ ἐπικαλεσάμενος τὸν δεσπόζοντα τῆς ζωῆς καὶ τοῦ πνεύματος
ταῦτα αὐτῷ πάλιν ἀποδοῦναι, τόνδε τὸν τρόπον μετήλλαξεν.

XV. Ὁ δὲ Νικάνωρ μεταλαβὼν τοὺς περὶ τὸν Ἰούδαν ὄντας
ἐν τοῖς κατὰ Σαμάρειαν τόποις, ἐβουλεύσατο τῇ τῆς καταπαύσεως
ἡμέρᾳ μετὰ πάσης ἀσφαλείας αὐτοῖς ἐπιβαλεῖν. [2]τῶν δὲ κατ'
ἀνάγκην συνεπομένων αὐτῷ Ἰουδαίων λεγόντων· μηδαμῶς οὕτως
ἀγρίως καὶ βαρβάρως ἀπολέσῃς, δόξαν δὲ ἀπομέρισον τῇ προτετι-
μημένῃ ὑπὸ τοῦ πάντα ἐφορῶντος μεϑ' ἁγιότητος ἡμέρᾳ· [3]ὁ δὲ
τριςαλιτήριος ἐπηρώτησεν εἰ ἔστιν ἐν οὐρανῷ δυνάστης ὁ προςτε-
ταχὼς ἄγειν τὴν τῶν σαββάτων ἡμέραν; [4]τῶν δὲ ἀποφηναμένων·

---

38. προβεβλημενος 19. 62. 64. 93. — 40. ει εκεινον συλλαβοι (και αλογηση 64.) 19. 62. 64. 93. — ενεργασασϑαι 64. 93. III. 55. 106.; ενεργασεσϑαι 19. 62. — 41. καταλαμβανεσϑαι 19. 62. 64. 93. — τὸ ante ξίφος recepi ex III. 55. 62. al.; vulgo om. — 43. ευϑικτησας 19. 62. 64. 93. — εσω III. 55. 106. 64. 93. — εις το τειχος εκρημνισεν 19. 62. 64. 93. — ἀνδρωδῶς recepi ex III. 23. 44. al.; vulgo ἀνδρείως — 45. των τραυματων οντων III. 44. 55. 106. Co. — ἀποῤῥῶγος recepi ex III. 23. 44. 55. al.; vulgo ἀποῤῥωγάδος — 46. και λαβομενος 19. 62. 93. — τονδε τροπον 62. 64. 23.

XV. 1. ἀσφαλείας] αφασιας 64. — 2. ἀγρίως] αναιτιως 19. 62. 93. — 3. δὲ om. 62. 64. 44. 71. 74. Ald. —

ἔστιν ὁ κύριος ζῶν αὐτὸς ἐν οὐρανῷ δυνάστης ὁ κελεύσας ἀσκεῖν
τὴν ἑβδομάδα· 5 ὁ δὲ ἕτερος, κἀγώ, φησί, δυνάστης ἐπὶ τῆς γῆς
ὁ προστάσσων αἴρειν ὅπλα καὶ τὰς βασιλικὰς χρείας ἐπιτελεῖν.
ὅμως οὐ κατέσχεν ἐπιτελέσαι τὸ σχέτλιον αὐτοῦ βούλημα.
6 Καὶ ὁ μὲν Νικάνωρ μετὰ πάσης ἀλαζονείας ὑψαυχενῶν
διεγνώκει κοινὸν τῶν περὶ τὸν Ἰούδαν συστήσασϑαι τρόπαιον.
7 ὁ δὲ Μακκαβαῖος ἦν ἀδιαλείπτως πεποιϑὼς μετὰ πάσης ἐλπίδος
ἀντιλήψεως τεύξασϑαι παρὰ τοῦ κυρίου. 8 καὶ παρεκάλει τοὺς
σὺν αὐτῷ μὴ δειλιᾶν τὴν τῶν ἐϑνῶν ἔφοδον, ἔχοντας δὲ κατὰ
νοῦν τὰ προγεγονότα αὐτοῖς ἀπ' οὐρανοῦ βοηϑήματα, καὶ τὰ νῦν
προςδοκᾶν τὴν παρὰ τοῦ παντοκράτορος ἐσομένην αὐτοῖς νίκην.
9 καὶ παραμυϑούμενος αὐτοὺς ἐκ τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν,
προςυπομνήσας δὲ αὐτοὺς καὶ τοὺς ἀγῶνας οὓς ἦσαν ἐκτετελεκότες,
προϑυμοτέρους αὐτοὺς κατέστησε. 10 καὶ τοῖς ϑυμοῖς διεγείρας
αὐτούς, παρήγγειλεν ἅμα παρεπιδεικνὺς τὴν τῶν ἐϑνῶν ἀϑεσίαν
καὶ τὴν τῶν ὅρκων παράβασιν. 11 ἕκαστον δὲ αὐτῶν καϑοπλίσας
οὐ τὴν ἀσπίδων καὶ λογχῶν ἀσφάλειαν, ὡς τὴν ἐν τοῖς ἀγαϑοῖς
λόγοις παράκλησιν, καὶ προςεξηγησάμενος ὄνειρον ἀξιόπιστον ὕπαρ
τι πάντας εὔφρανεν. 12 ἦν δὲ ἡ τούτου ϑεωρία τοιάδε· Ὀνίαν
τὸν γενόμενον ἀρχιερέα, ἄνδρα καλὸν καὶ ἀγαϑόν, αἰδήμονα μὲν
τὴν ἀπάντησιν, πρᾷον δὲ τὸν τρόπον καὶ λαλιὰν προϊέμενον πρεπόντως, καὶ ἐκ παιδὸς ἐκμεμελετηκότα πάντα τὰ τῆς ἀρετῆς
οἰκεῖα, τοῦτον τὰς χεῖρας προτείναντα κατεύχεσϑαι τῷ παντὶ τῶν
Ἰουδαίων συστήματι. 13 εἶϑ' οὕτως ἐπιφανῆναι ἄνδρα πολιᾷ καὶ
δόξῃ διαφέροντα, ϑαυμαστὴν δέ τινα καὶ μεγαλοπρεπεστάτην εἶναι
τὴν περὶ αὐτὸν ὑπεροχήν. 14 ἀποκριϑέντα δὲ τὸν Ὀνίαν εἰπεῖν·
ὁ φιλάδελφος οὗτός ἐστιν ὁ πολλὰ προςευχόμενος περὶ τοῦ λαοῦ
καὶ τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερεμίας ὁ τοῦ ϑεοῦ προφήτης. 15 προτείναντα
δὲ τὸν Ἱερεμίαν τὴν δεξιὰν παραδοῦναι τῷ Ἰούδᾳ ῥομφαίαν
χρυσῆν, διδόντα δὲ προςφωνῆσαι τάδε· 16 λάβε τὴν ἁγίαν ῥομφαίαν
δῶρον παρὰ τοῦ ϑεοῦ, δι' ἧς ϑραύσεις τοὺς ὑπεναντίους.

4. εστιν κυριος ο ζων 62. 93. — αυτος εστιν 62. 64. 93. — ἀσκεῖν] αγειν 55. — την εβδομην 19. 62. 64. — 5. απεσχεν 19. 64. 93. Ald.

8. εχοντες III. 19. 93. — delevi καὶ βοήϑειαν post νίκην; abest a III. 19. 23. 52. 55. al. — 9. δὲ om. 62. 64. 93. — 10. διεγειρεν αμα παρυποδεικνυς (υποδ. 19.) 19. 62. 64. 93. — 11. οπλισας (καϑοπλ. 62.) ο Ιουδας 62. 93. 64. — ὕπαρ τι] υπερ τι III. 23. 52. 74. 93. Co.; ειπερ τι 106.; υπερ 19. 62. — ηυφρανεν III. — 12. ἀρχιερέα om. 19. 62. 93. — μεμελετηκοτα 62. 93. 19. 23. 106. — οἰκεῖα] ιδια III. — 14. φιλανϑρωπος 19. 62. — ο προςευχομενος πολλα 19. 62. 93. — 15. τὸν ante Ἱερ. om. 62. 64. 93. III. 23. 55. 106. — 16. ἁγίαν om. 19. 62. 64. 93.

17 Παρακληθέντες δὲ τοῖς Ἰούδα λόγοις πάνυ καλοῖς καὶ δυ-
ναμένοις ἐπ' ἀρετὴν παρορμῆσαι καὶ ψυχὰς νέων ἐπανδρῶσαι, διέ-
γνωσαν μὴ στρατοπεδεύεσθαι, γενναίως δὲ ἐμφέρεσθαι καὶ μετὰ
πάσης εὐανδρίας ἐμπλακέντες κρῖναι τὰ πράγματα, διὰ τὸ καὶ
τὴν πόλιν καὶ τὰ ἅγια καὶ τὸ ἱερὸν κινδυνεύειν. 18 ἦν γὰρ ὁ περὶ
γυναικῶν καὶ τέκνων, ἔτι δὲ ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν ἐν ἥττονι μέρει
κείμενος αὐτοῖς, μέγιστος δὲ καὶ πρῶτος ὁ περὶ τοῦ καθηγιασμένου
ναοῦ φόβος. 19 ἦν δὲ καὶ τοῖς ἐν τῇ πόλει κατειλημμένοις οὐ
πάρεργος ἀγωνία ταρασσομένοις τῆς ἐν ὑπαίθρῳ προςβολῆς. 20 καὶ
πάντων ἤδη προςδοκώντων τὴν ἐσομένην κρίσιν, καὶ ἤδη συμμιξάν-
των τῶν πολεμίων καὶ τῆς στρατιᾶς ἐκταγείσης, καὶ τῶν θηρίων
ἐπὶ μέρος εὔκαιρον ἀποκατασταθέντων τῆς τε ἵππου κατὰ κέρας
τεταγμένης, 21 συνιδὼν ὁ Μακκαβαῖος τὴν τῶν πληθῶν παρουσίαν
καὶ τῶν ὅπλων τὴν ποικίλην παρασκευὴν τήν τε τῶν θηρίων
ἀγριότητα, προτείνας τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπεκαλέσατο τὸν
τερατοποιὸν κύριον, γινώσκων ὅτι οὐκ ἔστι δι' ὅπλων, καθὼς δὲ
ἂν αὐτῷ κριθῇ τοῖς ἀξίοις περιποιεῖται τὴν νίκην. 22 ἔλεγε δὲ
ἐπικαλούμενος τόνδε τὸν τρόπον· σύ, δέσποτα, ἀπέστειλας τὸν
ἄγγελόν σου ἐπὶ Ἐζεκίου τοῦ βασιλέως τῆς Ἰουδαίας, καὶ ἀνεῖλεν
ἐκ τῆς παρεμβολῆς Σενναχηρεὶμ εἰς ἑκατὸν ὀγδοηκονταπέντε χιλιά-
δας. 23 καὶ νῦν, δυνάστα τῶν οὐρανῶν, ἀπόστειλον ἄγγελον ἀγαθὸν
ἔμπροσθεν ἡμῶν εἰς δέος καὶ τρόμον. 24 μεγέθει βραχίονός σου
καταπλαγείησαν οἱ μετὰ βλασφημίας παραγενόμενοι ἐπὶ τὸν ἅγιόν
σου λαόν. καὶ οὗτος μὲν ἐν τούτοις ἔληξεν.

25 Οἱ δὲ περὶ τὸν Νικάνορα μετὰ σαλπίγγων καὶ παιάνων
προςῆγον. 26 οἱ δὲ περὶ τὸν Ἰούδαν μετ' ἐπικλήσεως καὶ εὐχῶν
συνέμιξαν τοῖς πολεμίοις. 27 καὶ ταῖς μὲν χερσὶν ἀγωνιζόμενοι,

---

17. καλοις πανυ 19. 62. 64. 93. — recepi ἐπανδρῶσαι ex III. 19. 23. 44. 52. al.; vulgo ἐπανορθῶσαι — στρατευεσθαι III. 44. al. — εμπλακεντας 19. 106.; εμφυεντας 23.; εμφιεντας 62. 93.; εμπλακεντας και επιφυεντας 64. — 18. ἀγὼν post αὐτοῖς delevi, abest a III. 23. 52. 106.; praebent κινδυνος 44. 74. — 20. προςμιξαντων III. 64. 93. — κέρας] μερος 19. 62. 64. — 21. ανατεινας III. 44. 55. al.; προανατεινας 19. — delevi τὸν κατόπτην post κύριον, abest a III. 19. 23. 44. 52. al. Vet. Lat. Syr. — delevi ἡ νίκη post ὅπλων, abest a III. 23. 52. 55. 74. 106. Co. Vet. Lat. — recepi κριθῇ ex III. 19. 23. 44. al.; vulgo κριθείη — 22. recepi ἀνεῖλεν ex III. 19. 44. 52. al.; vulgo ἀνεῖλες — Σενναχ. βασιλεως Ασσυριων 62. 64. 93. — 23. τρομον αυτων 19. 62. 64. 93. Ald. — 24. λαόν] ναον 23. 52. 74.

25. μετα παιανων κ. σαλπιγγων 19. 62. 64. 93. — 26. και οι περι 62. 64. 93. —

ταῖς δὲ καρδίαις πρὸς τὸν ϑεὸν εὐχόμενοι, κατέστρωσαν οὐδὲν
ἧττον μυριάδων τριῶν καὶ πεντακισχιλίων, τῇ τοῦ ϑεοῦ μεγάλως
εὐφρανϑέντες ἐπιφανείᾳ. 28 γενόμενοι δὲ ἀπὸ τῆς χρείας καὶ μετὰ
χαρᾶς ἀναλύοντες, ἐπέγνωσαν προπεπτωκότα Νικάνορα σὺν τῇ
πανοπλίᾳ. 29 γενομένης δὲ κραυγῆς καὶ ταραχῆς, εὐλόγουν τὸν
δυνάστην τῇ πατρίῳ φωνῇ. 30 καὶ προςέταξεν ὁ καϑ᾽ ἅπαν σώματι
καὶ ψυχῇ πρωταγωνιστὴς ὑπὲρ τῶν πολιτῶν, ὁ τὴν τῆς ἡλικίας
εὔνοιαν εἰς ὁμοεϑνεῖς διαφυλάξας, τὴν τοῦ Νικάνορος κεφαλὴν
ἀποτεμόντας καὶ τὴν χεῖρα σὺν τῷ ὤμῳ φέρειν εἰς Ἱεροσόλυμα.
31 παραγενόμενος δὲ ἐκεῖ καὶ συγκαλέσας τοὺς ὁμοεϑνεῖς καὶ τοὺς
ἱερεῖς πρὸ τοῦ ϑυσιαστηρίου στήσας, μετεπέμψατο τοὺς ἐκ τῆς
ἄκρας. 32 καὶ ἐπιδειξάμενος τὴν τοῦ μιαροῦ Νικάνορος κεφαλὴν
καὶ τὴν χεῖρα τοῦ δυςφήμου, ἣν ἐκτείνας ἐπὶ τὸν ἅγιον τοῦ παν-
τοκράτορος οἶκον ἐμεγαλαύχησε, 33 καὶ τὴν γλῶσσαν τοῦ δυςσεβοῦς
Νικάνορος ἐκτεμών, ἔφη κατὰ μέρος δώσειν τοῖς ὀρνέοις, τὰ δὲ
ἐπίχειρα τῆς ἀνοίας κατέναντι τοῦ ναοῦ κρεμάσαι. 34 οἱ δὲ πάν-
τες εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλόγησαν τὸν ἐπιφανῆ κύριον λέγοντες· εὐλο-
γητὸς ὁ διατηρήσας τὸν ἑαυτοῦ τόπον ἀμίαντον. 35 ἐξέδησε δὲ
τὴν τοῦ Νικάνορος προτομὴν ἐκ τῆς ἄκρας ἐπίδηλον πᾶσι καὶ
φανερὸν τῆς τοῦ κυρίου βοηϑείας σημεῖον. 36 ἐδογμάτισαν δὲ πάν-
τες μετὰ κοινοῦ ψηφίσματος μηδαμῶς ἐᾶσαι ἀπαρασήμαντον
τήνδε τὴν ἡμέραν, ἔχειν δὲ ἐπίσημον τὴν τριςκαιδεκάτην τοῦ
δωδεκάτου μηνός, Ἄδαρ λέγεται τῇ Συριακῇ φωνῇ, πρὸ μιᾶς
ἡμέρας τῆς Μαρδοχαϊκῆς ἡμέρας.

37 Τῶν οὖν κατὰ Νικάνορα χωρησάντων οὕτω, καὶ ἀπ᾽ ἐκεί-
νων τῶν καιρῶν κρατηϑείσης τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν Ἑβραίων, καὶ
αὐτὸς αὐτόϑι τὸν λόγον καταπαύσω. 38 καὶ εἰ μὲν καλῶς καὶ
εὐϑίκτως τῇ συντάξει, τοῦτο καὶ αὐτὸς ἤϑελον· εἰ δὲ εὐτελῶς
καὶ μετρίως, τοῦτο ἐφικτὸν ἦν μοι. 39 καϑάπερ γὰρ οἶνον κατὰ
μόνας πίνειν, ὡςαύτως δὲ καὶ ὕδωρ πάλιν πολέμιον· ὃν δὲ τρόπον

29. και γενομενης κραυγης 62. 64. 93. — 30. προςεταξεν δε 62. 93. 23. — ο κατα παντα 62. 64. 93. — ομοεϑνους 19. — 31. και παραγενομενος ο Μακκαβαιος εις Ιερουσαλημ 62. 64. 93. 19. — ομοεϑνους III. 62. 64. 93. — στήσας om. 19. 62. 64. 93. — 33. Νικανορος εκ της κεφαλης εκτεμων κατα μερος εφη δωσειν 19. 62. 64. 93. — περιχειρα 19. 62. 93. — 34. οἱ δὲ] τοτε 19. 62. 64. 93. — επεβοων δε αμα λεγοντες 19. 62. 64. 93. — 35. recepi προτομὴν ex III. 23. 44. al.; vulgo κεφαλὴν — επιδηλων π. κ. φανερων 19. 62. — 36. ἐδογμάτισαν δὲ III. 23. 44. al.; vulgo καὶ ἐδ. — ειχον δε 19. 62. 93.

37. τὸν λόγον καταπαύσω III. 19. 23. 44. al.; vulgo καταπ. τ. λόγον — 38. καὶ ante εὐϑίκτως om. III. 64. 93. 74. Ald. — 39. πινειν καταμονας 19. 62. 64. 93. — πάλιν om. 19. 62. 93. —

οἶνος ὕδατι συγκερασθεὶς ἡδὺς καὶ ἐπιτερπῆ τὴν χάριν ἀποτελεῖ, οὕτω καὶ τὸ τῆς κατασκευῆς τοῦ λόγου τέρπει τὰς ἀκοὰς τῶν ἐντυγχανόντων τῇ συντάξει. ἐνταῦθα δὲ ἔσται ἡ τελευτή.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ

ΤΡΙΤΟΣ.

I. Ὁ δὲ Φιλοπάτωρ μαθὼν παρὰ τῶν ἀνακομισθέντων τὴν
γενομένην τῶν ὑπ' αὐτοῦ κρατουμένων τόπων ἀφαίρεσιν ὑπὸ
Ἀντιόχου, παραγγείλας ταῖς πάσαις δυνάμεσι πεζικαῖς τε καὶ ἱπ-
πικαῖς καὶ τὴν ἀδελφὴν Ἀρσινόην συμπαραλαβών, ἐξώρμησε μέχρι
τῶν κατὰ Ῥαφίαν τόπων, ὅπου παρεμβεβλήκεισαν οἱ περὶ Ἀντίοχον.
[2]Θεόδοτος δέ τις ἐκπληρῶσαι τὴν ἐπιβουλὴν διανοηθείς, παραλα-
βὼν τῶν προϋποτεταγμένων αὐτῷ ὅπλων Πτολεμαϊκῶν τὰ κράτιστα,
διεκομίσθη νύκτωρ ἐπὶ τὴν τοῦ Πτολεμαίου σκηνήν, ὡς μόνος
κτεῖναι αὐτὸν καὶ ἐν τούτῳ διαλῦσαι τὸν πόλεμον. [3]τοῦτον δὲ
διαγαγὼν Δωσίθεος ὁ Δριμύλου λεγόμενος, τὸ γένος Ἰουδαῖος,
ὕστερον δὲ μεταβαλὼν τὰ νόμιμα καὶ τῶν πατρίων δογμάτων
ἀπηλλοτριωμένος, ἄσημόν τινα κατέκλινεν ἐν τῇ σκηνῇ, ὃν συνέβη
κομίσασθαι τὴν ἐκείνου κόλασιν. [4]γενομένης δὲ καρτερᾶς μάχης
καὶ τῶν πραγμάτων μᾶλλον ἐῤῥωμένων τῷ Ἀντιόχῳ, ἱκανῶς ἡ
Ἀρσινόη ἐπιπορευσαμένη τὰς δυνάμεις παρεκάλει μετὰ οἴκτου καὶ
δακρύων, τοὺς πλοκάμους λελυμένη, βοηθεῖν ἑαυτοῖς τε καὶ τοῖς
τέκνοις καὶ γυναιξὶ θαῤῥαλέως, ἐπαγγελλομένη δώσειν νικήσασιν
ἑκάστῳ δύο μνᾶς χρυσίου. [5]καὶ οὕτω συνέβη τοὺς ἀντιπάλους

συγκραθεις 19. 62. 93. — ἡδὺς] ηδειαν 55.; ηδη III. 44. 52. 106. — επιτελει 19. 62. 64. 93. — τη ταξει 19. 62. 93. — τελετη 19. 62. 93. — subscriptio cod. III.: ιουδα του μακκαβαιου πραξεων επιστολη.

Inscriptio cod. III.: μακκαβαιων λογος γ.

I. 1. εν δε ταις ημεραις εκειναις ο βασιλευς Πτολεμαιος μαθων την γενομ. — κρατ. λαων την αφαιρεσιν 44. — παρα τ. ανακομ. μαθων III. 55. — γινομενην 55. 71. 74. III. — αὐτοῦ post ἱππικαῖς delevi, abest a III. 19. 23. al. — περι τον Αντ. 62. 93. 23. — 2. την επιβουλην εκπληρωσαι 19. 62. 64. 93. — μεθ οπλων 19. 62. 64. 93. — μονον 19. 62. — 4. επιπορευομενη 19. 62. 64. 93. 55. —

ἐν χειρονομίαις διαφϑαρῆναι, πολλοὺς δὲ καὶ δορυαλώτους συλ-
ληφϑῆναι. 6 κατακρατήσας δὲ τῆς ἐπιβουλῆς ἔκρινε τὰς πλησίον
πόλεις ἐπελϑὼν παρακαλέσαι. 7 ποιήσας δὲ τοῦτο καὶ τοῖς τεμένεσι
δωρεὰς ἀπονείμας, εὐϑαρσεῖς τοὺς ὑποτεταγμένους κατέστησε.

8 Τῶν δὲ Ἰουδαίων διαπεμψαμένων πρὸς αὐτὸν ἀπὸ τῆς
γερουσίας καὶ τῶν πρεσβυτέρων τοὺς ἀσπασομένους αὐτὸν καὶ ξένια
κομιοῦντας καὶ ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσι χαρησομένους, συνέβη μᾶλλον
αὐτὸν προϑυμηϑῆναι ὡς τάχιστα πρὸς αὐτοὺς παραγενέσϑαι.
9 διακομισϑεὶς δὲ εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ ϑύσας τῷ μεγίστῳ ϑεῷ καὶ
χάριτας ἀποδοὺς καὶ τῶν ἑξῆς τι τῷ τόπῳ ποιήσας, καὶ δὴ πα-
ραγενόμενος εἰς τὸν τόπον καὶ τῇ σπουδαιότητι καὶ εὐπρεπείᾳ κα-
ταπλαγείς, 10 ϑαυμάσας δὲ καὶ τὴν τοῦ ἱεροῦ εὐταξίαν, ἐνεϑυμήϑη
βουλεύσασϑαι εἰς τὸν ναὸν εἰςελϑεῖν. 11 τῶν δὲ εἰπόντων μὴ καϑήκειν
γίνεσϑαι τοῦτο διὰ τὸ μηδὲ τοῖς ἐκ τοῦ ἔϑνους ἐξεῖναι εἰςιέναι,
μηδὲ πᾶσι τοῖς ἱερεῦσιν, ἀλλ᾽ ἢ μόνῳ τῷ προηγουμένῳ πάντων
ἀρχιερεῖ, καὶ τούτῳ κατ᾽ ἐνιαυτὸν ἅπαξ, ὁ δὲ οὐδαμῶς ἐπείϑετο.
12 τοῦ τε νόμου παραναγνωσϑέντος, οὐδαμῶς ἀπέλιπε προφερόμενος
ἑαυτὸν, δεῖν εἰςελϑεῖν λέγων, καὶ εἰ ἐκεῖνοι ἐστέρηνται ταύτης τῆς
τιμῆς, ἐμὲ δὲ οὐ δεῖ. 13 καὶ ἐπυνϑάνετο διὰ τίνα αἰτίαν εἰς-
ερχόμενον αὐτὸν εἰς πᾶν τέμενος οὐϑεὶς ἐκώλυσε τῶν παρόντων.
14 καί τις ἀπρονοήτως ἔφη κακῶς αὐτὸ τοῦτο τερατεύεσϑαι.
15 γενομένου δέ φησι τούτου διά τινα αἰτίαν, οὐχὶ πάντως εἰς-
ελεύσεσϑαι καὶ ϑελόντων αὐτῶν καὶ μή; 16 τῶν δὲ ἱερέων ἐν πά-
σαις ταῖς ἐσϑήσεσι προπεσόντων, καὶ δεομένων τοῦ μεγίστου ϑεοῦ
βοηϑεῖν τοῖς ἐνεστῶσιν, καὶ τὴν ὁρμὴν τοῦ κακῶς ἐπιβαλλομένου

---

5. ἐν χειρονομίαις] εκ χειρονομιας 64.; χειρων νομαις 19. 62. 93. — 6. επιβολης 71.

8. προς τον Φιλοπατορα απο 19. 62. 64. 93. Ald. — recepi χαρησομένους ex III. 19. 23. 44. al.; vulgo συγχαρησ. — παραγενέσϑαι] διακομισϑηναι 19. 62. 64. Ald. — 9. διακομισϑεὶς] παραγενομενος 19. 62. 64. 93. Ald. — ἀποδοὺς 19. 62. 64. 93. Ald.; vulgo ἀποδιδοὺς — και ων εξεστι τι 64. Ald. — 19. 62. 64. 93. om. καὶ δὴ παρ. εἰς τ. τόπον καὶ et post καταπλαγεὶς add. εν τω παραγενεσϑαι — 10. εἰς τ. ναὸν εἰςελϑεῖν III. 23. al.; vulgo εἰς. εἰς τ. ν. — 11. ἐξεῖναι om. III. 23. 55. — εἰςιέναι om. 19. 62. 64. 93. Ald. — μονον 19. 62. — κατ᾽ ἐν. ἅπαξ III. 23. al.; vulgo ἅπαξ κατ᾽ ἐν. — recepi ὁ δὲ οὐδ. ἐπείϑετο ex III. 23. al.; ουδαμως αυτος εφαινετο (εβουλετο 64.) πειϑεσϑαι 19. 62. 64. 93.; vulgo οὐδαμῶς ἠβούλετο πείϑεσϑαι, sed nescio qua auctoritate — 12. δὲ post ἐμὲ recepi ex III. 23. 62. al.; vulgo om. — 14. τερατεύεσϑαι] πραττεσϑαι 19. 62. 64. 93. Ald. Syr. Grimm αὐτὸν pro αὐτὸ legi vult — 15. γινομενου III. 62. 64. 74. Co. — εφη 19. 62. 64. 93. — εισελευσεσϑαι με 62. 64. Ald.; εισελευσομαι 93. — 16. recepi ἐν πάσαις ταῖς ex III. 23. al.; vulgo ἐν ταῖς ἁγίαις — προσπεσοντων 23. ex corr., III. 62. 64. 93. Ald. — recepi τοῖς ἐνεστῶσιν ex III. 19. 23. al.; vulgo τῇ ἐνεστώσῃ ἀνάγκῃ —

μεταθεῖναι, κραυγῆς τε μετὰ δακρύων τὸ ἱερὸν ἐμπλησά
17 οἱ κατὰ τὴν πόλιν ἀπολιπόμενοι ταραχθέντες ἐξεπήδησαν,
λόν τι θέμενοι τὸ γινόμενον. 18 αἵ τε κατάκλειστοι παρθέ
θαλάμοις σὺν ταῖς τεκούσαις ἐξώρμησαν, καὶ σποδῷ καὶ κόνε
κόμας πασάμεναι, γόου τε καὶ στεναγμῶν ἐνεπίμπλων τὰς
τείας. 19 αἱ δὲ καὶ προςαρτίως ἐσταλμέναι τοὺς πρὸς ἀπάν
διατεταγμένους παστοὺς καὶ τὴν ἁρμόζουσαν αἰδῶ παραλείπ
δρόμον ἄτακτον ἐν τῇ πόλει συνίσταντο. 20 τὰ δὲ νεογνὰ
τέκνων αἵ τε πρὸς τούτοις μητέρες καὶ τιθηνοὶ παραλιπ
ἄλλως καὶ ἄλλως, αἱ μὲν κατ' οἴκους, αἱ δὲ κατὰ τὰς ἀ
ἀνεπιστρέπτως εἰς τὸ πανυπέρτατον ἱερὸν ἠθροίζοντο. 21 πι
δὲ ἦν τῶν εἰς τοῦτο συλλεγέντων ἡ δέησις ἐπὶ τοῖς ἀνοσίω
ἐκείνου κατεγχειρουμένοις. 22 σύν τε τούτοις οἱ τῶν πολιτῶν
συνθέντες οὐκ ἠνείχοντο τέλεον αὐτοῦ ἐπικειμένου καὶ τὸ
προθέσεως ἐκπληροῦν διανοουμένου, 23 φωνήσαντες δὲ τὴν
ἐπὶ τὰ ὅπλα ποιήσασθαι καὶ θαῤῥαλέως ὑπὲρ τοῦ πατρῴου
τελευτᾶν, ἱκανὴν ἐποίησαν ἐν τῷ τόπῳ τραχύτητα, μόλις τ
τε τῶν γεραιῶν καὶ τῶν πρεσβυτέρων ἀποτραπέντες ἐπὶ τὴ
τὴν τῆς δεήσεως παρῆσαν στάσιν. 24 καὶ τὸ μὲν πλῆθο
ἔμπροσθεν ἐν τούτοις ἀνεστρέφετο δεόμενον. 25 οἱ δὲ περὶ τὸ
σιλέα πρεσβύτεροι πολλαχῶς ἐπειρῶντο τὸν ἀγέρωχον αὐτοῦ
ἐξιστάνειν τῆς ἐντεθυμημένης βουλῆς. 26 θρασυνθεὶς δὲ καὶ π
παραπέμψας, ἤδη καὶ πρόςβασιν ἐποιεῖτο, τέλος ἐπιθήσειν
τῷ προειρημένῳ. 27 ταῦτ' οὖν καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ὄντες θεωρε
ἐτράπησαν εἰς τὸ σὺν τοῖς ἡμετέροις ἐπικαλεῖσθαι τὸν πᾶν κ
ἔχοντα τοῖς παροῦσιν ἐπαμῦναι, μὴ παριδόντα τὴν ἄνομο

17. scripsi ἄδηλόν τι θέμενοι ed. Co. secutus; vulgo ἄδηλον τιθέμι
18. σποδῷ καὶ] απεδωκαν III. 23. al. — κόμας recepi ex III. 2
vulgo κεφαλὰς — γόου 23. III. al.; vulgo γόων — ἐνεπίμπλων (ενεμ
III.) τὰς πλατ. III. 23. 55.; ενεπλησαν τας πλ. 19. 64. 93. 62.; vul
πλ. ἐνεπίμπλων — 19. αρτιως προςεσταλμεναι 19. 62. 64. 93. — ἀπά
απαν νυν III. 23. al. — 20. τε om. 55. 62. 64. 93. Ald. — παραλειπ
19. 62. 64. 93. Ald. — τὰς ante ἀγυιὰς om. 62. 64. 93. — ἀνεπιστ
III. 64. 93.; vulgo ἀνεπιτρέπτως — 21. recepi συλλεγέντων ex III.
vulgo συλλεγομένων — 22. οι παρα 19. 62. 64. 93.; οι περι III.
περιξ 55. — τέλεον] πλεον 64. 93.; πλειον 19. 62. — αὐτοῦ post προ
delevi, abest a III. 19. 23. al. — διανοουμένου] βουλομενου 19. 62. 64.
23. πατριου 64. 93. — εποιησαντο 62. 64. 93. — μολις δε III. 23.
93. — απο (τε 64. 93.) των 23. 19. 62. 64. 93. — γεραιῶν] ιερεων
64. 93. 55. Ald. — τῶν ante πρεσβ. om. 19. 62. 64. 93. 44. —
παρῆσαν ex III. 19. 44. al.; vulgo ἔστησαν — 25. εξισταν 19. 62.
Ald. — επιβουλης III. 62. 93. — 27. τον το παν 19. 62. 93. — ἐ
19. 62. 64. 93. —

ὑπερήφανον πρᾶξιν. [28]ἐκ δὲ τῆς πυκνοτάτης τε καὶ ἐμπόνου τῶν
ὄχλων συναγομένης κραυγῆς ἀνείκαστός τις ἦν βοή, [29]δοκεῖν γὰρ
ἦν μὴ μόνον τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ τὰ τείχη καὶ τὸ πᾶν
ἔδαφος ἠχεῖν, ἅτε δὴ τῶν πάντων τότε θάνατον ἀλλασσομένων
ἀντὶ τῆς τοῦ τόπου βεβηλώσεως.

II. Ὁ μὲν οὖν ἀρχιερεὺς Σίμων ἐξεναντίας τοῦ ναοῦ κάμψας
τὰ γόνατα καὶ τὰς χεῖρας προτείνας εὐτάκτως ἐποιήσατο τὴν
δέησιν τοιαύτην·

[2]Κύριε, κύριε, βασιλεῦ τῶν οὐρανῶν καὶ δέσποτα πάσης
κτίσεως, ἅγιε ἐν ἁγίοις, μόναρχε, παντοκράτωρ, πρόσχες ἡμῖν κα-
ταπονουμένοις ὑπὸ ἀνοσίου καὶ βεβήλου, θράσει καὶ σθένει
πεφρυαγμένου. [3]σὺ γὰρ ὁ κτίσας τὰ πάντα καὶ τῶν ὅλων ἐπι-
κρατῶν δυνάστης δίκαιος εἶ, καὶ τοὺς ὕβρει καὶ ἀγερωχίᾳ πράσ-
σοντάς τι κρίνεις. [4]σὺ τοὺς ἔμπροσθεν ἀδικίαν ποιήσαντας, ἐν
οἷς καὶ Γίγαντες ἦσαν ῥώμῃ καὶ θράσει πεποιθότες, διέφθειρας,
ἐπαγαγὼν αὐτοῖς ἀμέτρητον ὕδωρ. [5]σὺ τοὺς ὑπερηφανίαν ἐργαζο-
μένους Σοδομίτας, διαδήλους ταῖς κακίαις γενομένους, πυρὶ καὶ
θείῳ κατέφλεξας, παράδειγμα τοῖς ἐπιγινομένοις καταστήσας.
[6]σὺ τὸν θρασὺν Φαραὼ καταδουλωσάμενον τὸν λαόν σου τὸν ἅγιον
Ἰσραήλ, ποικίλαις καὶ πολλαῖς δοκιμάσας τιμωρίαις ἐγνώρισας
τὸ μέγα σου κράτος. [7]καὶ ἐπιδιώξαντα αὐτὸν σὺν ἅρμασι καὶ
ὄχλων πλήθει ἐπέκλυσας βάθει θαλάσσης, τοὺς δὲ ἐμπιστεύσαντας
ἐπὶ σοὶ τῷ τῆς ἁπάσης κτίσεως δυναστεύοντι σώους διεκόμισας,
[8]οἳ καὶ συνειδότες ἔργα σῆς χειρὸς ᾔνεσάν σε τὸν παντοκράτορα.
[9]σύ, βασιλεῦ, κτίσας τὴν ἀπέραντον καὶ ἀμέτρητον γῆν, ἐξελέξω
τὴν πόλιν ταύτην, καὶ ἡγίασας τὸν τόπον τοῦτον εἰς ὄνομά σου
τῷ τῶν ἁπάντων ἀπροσδεεῖ, καὶ παρεδόξασας ἐν ἐπιφανείᾳ μεγα-
λοπρεπεῖ, σύστασιν ποιησάμενος αὐτοῦ πρὸς δόξαν τοῦ μεγάλου
καὶ ἐντίμου ὀνόματός σου. [10]καὶ ἀγαπῶν τὸν οἶκον τοῦ Ἰσραὴλ

28. πυκνοτητος 19. 62. 64. 93. 23. — Schleusner emendari iubet συναγομένων — η βοη 62. 93. — 29. τότε] τον 62. 64. 93.

II. Versum 1. om. III. 23. 55., praebent eius loco και ειπον (ειπαν 74.) ομοθυμαδον 44. 74. Co., και ειπαν 71. — 2. πασης της III. 62. — 3. τι πρασσοντας III. 55. Co. — 5. καταφλεξας — κατεστησας 64. — 6. δοκιμάσας] εδοκιμασας III.; δαμασας 19. 62. 64. 93. — delevi post ἐγνώρισας verba τὴν σὴν (σὴν om. 74. Co.) δυναστείαν (δυναμιν III.) ἐφ' αἷς ἐγνώρισας, quae absunt a 23. — 8. συνιδοντες III. 23. 62. 93. — 9. recepi ἡγίασας ex III. 19. 23. al.; vulgo ἁγιάσας — recepi εἰς ὄνομά σου ex 23. 55.; vulgo εἰς (+ σου III.) ὄνομά σοι —

ἐπηγγείλω δὴ ὅτι ἐὰν γένηται ἡμῶν ἀποστροφὴ καὶ κατο
ἡμᾶς στενοχωρία καὶ ἐλϑόντες εἰς τὸν τόπον τοῦτον δεηϑ
εἰςακούσῃ τῆς δεήσεως ἡμῶν. [11]καὶ δὴ πιστὸς εἶ καὶ ἀλη
[12]ἐπεὶ δὲ πλεονάκις ϑλιβέντων τῶν πατέρων ἡμῶν ἐβοήϑησα
τοῖς ἐν τῇ ταπεινώσει, καὶ ἐῤῥύσω αὐτοὺς ἐκ μεγάλων κινδ
[13]ἰδοὺ δὴ νῦν, ἅγιε βασιλεῦ, διὰ τὰς πολλὰς καὶ μεγάλας
ἁμαρτίας καταπονούμεϑα, καὶ ὑπετάγημεν τοῖς ἐχϑροῖς ἡμῶ
παρείμεϑα ἐν ἀδυναμίαις. [14]ἐν δὲ τῇ ἡμετέρᾳ καταπτώ
ϑρασὺς καὶ βέβηλος οὗτος ἐπιτηδεύει καϑυβρίσαι τὸν ἐπὶ τῇ
ἀναδεδειγμένον τῷ ὀνόματι τῆς δόξης σοῦ ἅγιον τόπον. [15]τι
γὰρ οἰκητήριόν σου οὐρανὸς τοῦ οὐρανοῦ ἀνέφικτος ἀνϑρώποις
[16]ἀλλ' ἐπεὶ εὐδοκήσας τὴν δόξαν σου ἐν τῷ λαῷ σου 'Ι
ἡγίασας τὸν τόπον τοῦτον, [17]μὴ ἐκδικήσῃς ἡμᾶς ἐν τῇ τι
ἀκαϑαρσίᾳ, μηδὲ εὐϑύνῃς ἡμᾶς ἐν βεβηλώσει, ἵνα μὴ καυχήσ
οἱ παράνομοι ἐν ϑυμῷ αὐτῶν, μηδὲ ἀγαλλιάσωνται ἐν ὑπερη
γλώσσης αὐτῶν λέγοντες· [18]ἡμεῖς κατεπατήσαμεν τὸν οἶκο
ἁγιασμοῦ, ὡς καταπατοῦνται οἱ οἶκοι τῶν προςοχϑισμάτων. [19]
λειψον τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ διασκέδασον τὰς ἀμπλακίας ἡ
καὶ ἐπίφανον τὸ ἔλεός σου κατὰ τὴν ὥραν ταύτην. [20]ταχὺ
καταλαβέτωσαν ἡμᾶς οἱ οἰκτιρμοί σου, καὶ δὸς αἰνέσεις ἐν στι
τῶν καταπεπτωκότων καὶ συντετριμμένων τὰς ψυχάς, ποιήσας
εἰρήνην.

[21]'Ενταῦϑα ὁ πάντων ἐπόπτης ϑεὸς καὶ προπάτωρ ἅγι
ἁγίοις εἰςακούσας τῆς ἐνϑέσμου λιτανείας, τὸν ὕβρει καὶ ϑ
μεγάλως ἐπηρμένον ἐμάστιξεν αὐτόν, [22]ἔνϑεν καὶ ἔνϑεν κραδ
αὐτὸν ὡς κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου, ὥστε κατ' ἐδάφους ἄπρακτον
καὶ τοῖς μέλεσι παραλελυμένον μηδὲ φωνῆσαι δύνασϑαι δι

10. δὴ ὅτι] διοτι III. 23. 64. 93. — η αποστροφη 23. 62. 64. 9
11. αληϑης 62. ex corr., 64. 93. — 12. κινδύνων] κακων III. 23. 5
Co. — 13. δὴ (δε III.) om. 44. 62. 93. — αδυναμιαις ημων 19. 62. 6
14. δὲ om. 62. 64. 93. 55. Ald. — ο δε ϑρασυς 64. 93. Ald. — 15.
οικητηριον III. 64. — ο ουρανος 62. 64. 93. — εστιν ανϑρωποις 1
64. 93. — 16. scripsi εὐδοκήσας Grimmio duce; vulgo legitur εὐδόκης
και ηγιασας 62.; αγιασας 23. 64. — 17. εν τη (τουτων 62.) βεβηλωσ
93. 55. — ϑυμῷ] ϑρασει 62. 64. 93. — 19. αμβλακιας 55. III. —
προςωπον 19. 62. 64. 93. — 20. ἡμᾶς om. III. 55. 62. 74. Co. —
στοματι III. 62. — ποιησον ημιν (ημων 19.) 19. 62. 64. 93.

21. ενταυϑα ο δε 19. 62. 64. 93. Ald. — recepi προπάτωρ ex II
55. 93., Syr. pater patrum, 62. πατροπατωρ; vulgo πρὸ πάντων — το
υβρει 19. 62. 64. 93. — αὐτὸν om. 62. 64. 93. — 22. κεισϑαι addun
ἔτι (+ δε 93.) 64. 93. Ald., post ἔτι 19. 62. — ωστε μηδε φων. 1
93. 64. —

περιπεπλεγμένον κρίσει. [23]ὅθεν οἵ τε φίλοι καὶ οἱ σωματοφύλακες
ὀξεῖαν ἰδόντες τὴν καταλαβοῦσαν αὐτὸν εὔθύναν, φοβούμενοι μὴ
καὶ τὸ ζῆν ἐκλείπῃ, ταχέως αὐτὸν ἐξείλκυσαν ὑπερβάλλοντι κατα-
πεπληγμένοι φόβῳ. [24]ἐν χρόνῳ δὲ ὕστερον ἀναλεξάμενος ἑαυτὸν
οὐδαμῶς εἰς μετάμελον ἦλθεν ἐπιτιμηθείς, ἀπειλὰς δὲ πικρὰς
θέμενος ἀνέλυσε.

[25]Διακομισθεὶς δὲ εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ τὰ τῆς κακίας
ἐπαύξων, διά τε τῶν προαποδεδειγμένων συμποτῶν καὶ ἑταίρων
τοῦ παντὸς δικαίου κεχωρισμένων [26]οὐ μόνον ταῖς ἀναριθμήτοις
ἀσελγείαις διηρκέσθη, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοσοῦτον θράσους προῆλθεν
ὥστε δυσφημίας ἐν τοῖς τόποις συνίστασθαι, καὶ πολλοὺς τῶν φίλων
ἀτενίζοντας εἰς τὴν τοῦ βασιλέως πρόθεσιν καὶ αὐτοὺς ἕπεσθαι
τῇ ἐκείνου θελήσει. [27]προέθετο δὲ δημοσίᾳ κατὰ τοῦ ἔθνους
διαδοῦναι ψόγον· ἐπὶ τοῦ κατὰ τὴν αὐλὴν πύργου στήλην ἀναστή-
σας ἐκόλαψεν γραφήν, [28]μηδένα τῶν μὴ θυόντων εἰς τὰ ἱερὰ
αὐτῶν εἰσιέναι, πάντας δὲ τοὺς Ἰουδαίους εἰς λαογραφίαν καὶ
οἰκετικὴν διάθεσιν ἀχθῆναι, τοὺς δὲ ἀντιλέγοντας βίᾳ φερομένους
τοῦ ζῆν μεταστῆσαι, [29]τούς τε ἀπογραφομένους χαράσσεσθαι καὶ
διὰ πυρὸς εἰς τὸ σῶμα παρασήμῳ Διονύσου κισσοφύλλῳ, οὓς καὶ
καταχωρίσαι εἰς τὴν προσυνεσταλμένην αὐθεντίαν. [30]ἵνα δὲ μὴ
τοῖς πᾶσιν ἀπεχθόμενος φαίνηται, ὑπέγραψεν, ἐὰν δέ τινες ἐξ αὐ-
τῶν προαιρῶνται ἐν τοῖς κατὰ τὰς τελετὰς μεμυημένοις ἀναστρέ-
φεσθαι, τούτους ἰσοπολίτας Ἀλεξανδρεῦσιν εἶναι.

[31]Ἔνιοι μὲν οὖν ἐπὶ πόλεως τὰς τῆς πόλεως εὐσεβείας ἐπι-
βάθρας στυγοῦντες εὐχερῶς ἑαυτοὺς ἐδίδοσαν, ὡς μεγάλης τινὸς

περιπεπληγμενον 55.; πεπληγμενον III.; περιπεπασμενον, corrige περι-πεπαισμ., 23.; πεπραμενον 19.; πεπαρμενον 62. 64.; πεπραγμενον 93. — 23. τε om. 62. 64. 93. — οἱ ante σωματοφύλακες om. III. 55. 62. 64. 93. — post σωματοφύλακες delevi αὐτοῦ ταχεῖαν καί, abest a III. 23. 44. 55. al. — καταπεπληρωμενοι 62. — 24. recepi ἀπειλὰς δὲ πικρὰς θέμενος ex 19. 23. al., 55. om. θεμενος; vulgo μετ' ἀπειλῆς δὲ πικρᾶς (+ θεμενος III.).

25. Αιγυπτον ο Φιλοπατωρ 62. 64. 93. — recepi τε ex III. 55. 74. Co.; vulgo δὲ — προυποδεδειγμενων 62. 64. 93. — 26. ανεξαριθμητοις 64. (93.) — ασεβειαις 62. 93.; κακιαις 64. — 27. δὲ om. III. 23. 55. 74. Co.; δε ο βασιλευς 62. 64. 93. Ald. — καὶ ante ἐπὶ delevi, abest a III. 23. 44. 55. 74. Co. — επι τους — πυργους στηλην (στηλας 64.) 19. 62. 64. 93. Ald. — recepi ἐκόλαψεν ex III. 23. al.; vulgo ἐξεκόλαψε — 28. και τους αντιλεγοντας 62. 64. 93. — 29. recepi τούς τε ex III. 44. 62. al.; vulgo τούτους τε — καὶ ante διὰ om. 62. 64. 93. Ald. — παρασημους 19. 62. 64. 93. — προκαταχωρισαι III. 19. — προσυνεσταμενην 55. — 30. τοις πασιν μη 19. 64. 93. 62. — ει δε τις αυτων προαιρηται (προςαιρειται 62.) τοις — συναναστρεφεσθαι 19. 62. 64. 93.

31. correxerunt 19. 62. 64. 93. επι πολεως τοις της ευσεβους επι βαθροις πολιτειας στοιχουντες, sed haec corrupta — εδιδουν 19. 62. 64. 93. —

κοινωνήσοντες εὐκλείας ἀπὸ τῆς ἐσομένης τῷ βασιλεῖ συναναστρο-
φῆς. [32]οἱ δὲ πλεῖστοι γενναίᾳ ψυχῇ ἐνίσχυσαν καὶ οὐ διέστησαν
τῆς εὐσεβείας, τά τε χρήματα περὶ τοῦ ζῆν ἀντικαταλλασσόμενοι
ἀδεῶς ἐπειρῶντο ἑαυτοὺς ῥύσασϑαι ἐκ τῶν ἀπογραφῶν. [33]εὐέλπιδες
δὲ καϑειστήκεισαν ἀντιλήψεως τεύξεσϑαι, καὶ τοὺς ἀποχωροῦντας
ἐξ αὐτῶν ἐβδελύσσοντο καὶ ὡς πολεμίους τοῦ ἔϑνους ἔκρινον καὶ
τῆς κοινῆς συναναστροφῆς καὶ εὐχρηστίας ἐστέρουν. **(III.)** ἃ καὶ
μεταλαμβάνων ὁ δυςσεβὴς ἐπὶ τοσοῦτον ἐχόλησεν ὥστε οὐ μόνον
τοῖς κατ' Ἀλεξάνδρειαν διοργίζεσϑαι, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ
βαρυτέρως ἐναντιωϑῆναι, καὶ προστάξαι σπεύσαντας συναγαγεῖν
πάντας ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ χειρίστῳ μόρῳ τοῦ ζῆν μεταστῆσαι.
[2]τούτων δὲ οἰκονομουμένων, φήμη δυςμενὴς ἐξηχεῖτο κατὰ τοῦ
γένους, ἀνϑρώποις συμφρονοῦσιν εἰς κακοποίησιν ἀφορμῆς διδο-
μένης εἰς διάϑεσιν, ὡς ἂν ἀπὸ τῶν νομίμων αὐτοὺς κωλυόντων.
[3]οἱ δὲ Ἰουδαῖοι τὴν μὲν πρὸς τοὺς βασιλεῖς εὔνοιαν καὶ πίστιν
ἀδιάστροφον ἦσαν διαφυλάσσοντες, [4]σεβόμενοι δὲ τὸν ϑεὸν καὶ τῷ
τούτου νόμῳ πολιτευόμενοι χωρισμὸν ἐποίουν ἐπὶ τοῖς κατὰ τὰς
τροφάς, δι' ἣν αἰτίαν ἐνίοις ἀπεχϑεῖς ἐφαίνοντο. [5]τῇ δὲ τῶν
δικαίων εὐπραξίᾳ κοσμοῦντες τὴν συναναστροφὴν ἅπασιν ἀνϑρώ-
ποις εὐδόκιμοι καϑειστήκεισαν. [6]τὴν μὲν οὖν περὶ τοῦ γένους ἐν
πᾶσι ϑρυλουμένην εὐπραξίαν οἱ ἀλλόφυλοι οὐδαμῶς διηριϑμήσαντο,
[7]τὴν δὲ περὶ τῶν προςκυνήσεων καὶ τροφῶν διάστασιν ἐϑρύλουν,
φάσκοντες μήτε τῷ βασιλεῖ μήτε ταῖς δυνάμεσιν ὁμοσπόνδους
τοὺς ἀνϑρώπους γίνεσϑαι, δυςμενεῖς δὲ εἶναι καὶ μέγα τι τοῖς
πράγμασιν ἐναντιουμένους· καὶ οὐ τῷ τυχόντι περιῆψαν ψόγῳ.
[8]οἱ δὲ κατὰ τὴν πόλιν Ἕλληνες οὐδὲν ἠδικημένοι, ταραχὴν ἀπρος-
δόκητον περὶ τοὺς ἀνϑρώπους ϑεωροῦντες καὶ συνδρομὰς ἀπρος-
κόπους γινομένας, βοηϑεῖν μὲν οὐκ ἔσϑενον, τυραννικὴ γὰρ ἦν ἡ
διάϑεσις, παρεκάλουν δὲ καὶ δυςφόρως εἶχον, καὶ μεταπεσεῖσϑαι
ταῦτα ὑπελάμβανον· [9]μὴ γὰρ οὕτως παροραϑήσεσϑαι τηλικοῦτο

υπο (64. Co.) της εσομ. αυτοις τω 19. 62. 93. — 32. ρυεσϑαι 19. 62. 64. 93. — 33. δὲ] τε III. 23. 62. 64. Co. — ως τους πολ. 62. 93. — III. 1. ἃ] αμα 62. 64. — εξεχολησεν III. — 3. φυλασσοντες III. 55. 19. 62. 64. 93. — 4. δὲ] τε 62. 64. 93. — vulgo legitur ἐποίουν ἐπί τινων καὶ καταστροφὰς codicum 44. 71. 74. ut videtur auctoritate. ἐποίουν] εποιουντο 19. 55. 93.; ἐπί τινων καὶ] om. 19. 55.; επι τοις 93.; επι αυτοις 64.; επι τω III. 23.; τω 62.; καταστροφὰς] κατα τας τροφας 19. 23. 62. 64.; κατα γραφας 55.; Syr. et observabant discrimina ciborum. hinc scribendum existimavi ἐποίουν ἐπὶ τοῖς κατὰ τὰς τροφάς, cf. vs. 7. — 5. αναστροφην 19. 62. — ϑρυλουμενην III.; vulgo ϑρυλλουμενην — 7. εϑρυλουν III.; vulgo εϑρυλλουν — recepi γίνεσϑαι ex III. 44. al.; vulgo γενέσϑαι — 9. recepi lectionem codicum παροραϑήσεσϑαι; vulgo παροραϑήσεται —

σύστημα μηδὲν ἠγνοηκός. 10 ἤδη δὲ καί τινες γείτονές τε καὶ
φίλοι καὶ συμπραγματευόμενοι, μυστικῶς τινας ἐπισπώμενοι, πίστεις
ἐδίδουν συνασπιεῖν καὶ πᾶν ἐκτενὲς προςοίσεσθαι πρὸς ἀντίληψιν.
11 ἐκεῖνος μὲν οὖν τῇ κατὰ τὸ παρὸν εὐημερίᾳ γεγαυρωμένος καὶ
οὐ καθορῶν τὸ τοῦ μεγίστου θεοῦ κράτος, ὑπολαμβάνων δὲ διηνε-
κῶς ἐν τῇ αὐτῇ διαμένειν βουλῇ, ἔγραψε κατ' αὐτῶν ἐπιστολὴν
τήνδε·

12 Βασιλεὺς Πτολεμαῖος Φιλοπάτωρ τοῖς κατ' Αἴγυπτον καὶ
κατὰ τόπον στρατηγοῖς καὶ στρατιώταις χαίρειν καὶ ἐῤῥῶσθαι.
13 ἔῤῥωμαι δὲ καὶ ἐγὼ αὐτὸς καὶ τὰ πράγματα ἡμῶν. 14 Τῆς εἰς
τὴν Ἀσίαν γενομένης ἡμῖν ἐπιστρατείας, ἧς ἴστε καὶ αὐτοί, τῇ
τῶν θεῶν ἀπροπτώτῳ συμμαχίᾳ κατὰ λόγον ἐπὶ τέλος ἀχθείσης,
15 ἡγησάμεθα μὴ βίᾳ δόρατος, ἐπιεικείᾳ δὲ καὶ πολλῇ φιλανθρω-
πίᾳ τιθηνήσασθαι τὰ κατοικοῦντα Κοίλην Συρίαν καὶ Φοινίκην
ἔθνη εὐποιῆσαί τε ἀσμένως. 16 καὶ τοῖς κατὰ πόλιν ἱεροῖς ἀπονεί-
μαντες προσόδους πλείστας, προήχθημεν καὶ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα,
ἀναβάντες τιμῆσαι τὸ ἱερὸν τῶν ἀλιτηρίων καὶ μηδέποτε ληγόντων
τῆς ἀνοίας. 17 οἱ δὲ λόγῳ μὲν τὴν ἡμετέραν ἀποδεξάμενοι παρ-
ουσίαν, τῷ δὲ πράγματι νόθως, προθυμηθέντων ἡμῶν εἰςελθεῖν εἰς
τὸν ναὸν αὐτῶν καὶ τοῖς ἐκπρεπέσι καὶ καλλίστοις ἀναθήμασι
τιμῆσαι, 18 τύφοις φερόμενοι παλαιοτέροις εἶρξαν ἡμᾶς τῆς εἰς-
όδου, λειπόμενοι τῆς ἡμετέρας ἀλκῆς, δι' ἣν ἔχομεν πρὸς ἅπαντας
ἀνθρώπους φιλανθρωπίαν. 19 τὴν δὲ αὐτῶν εἰς ἡμᾶς δυςμένειαν
ἔκδηλον καθιστάντες, ὡς μονώτατοι τῶν ἐθνῶν βασιλεῦσι καὶ τοῖς
ἑαυτῶν εὐεργέταις ὑψαυχενοῦντες, οὐδὲν γνήσιον βούλονται φέρειν.
20 ἡμεῖς δὲ τῇ τούτων ἀνοίᾳ συμπεριενεχθέντες καὶ μετὰ νίκης

ἠγνοηκός III. 23. 64. Ald.; vulgo ἠγνοηκώς — 10. καὶ ante συμπραγματ. om. 62. 64. 93. — 11. εν τη αυτη (τοιαυτη 19. 62.) διαμενειν δυναμει εγραψεν επιστολην κατ αυτων τηνδε 19. 62. 64. 93.

12. καὶ ante κατὰ om. 62. 93. — 13. αυτος εγω III. 44. 64. — 14. ἐκ ante τῆς εἰς delevi, abest a III. 44. al. — delevi πρὸς ἡμᾶς post θεῶν, abest a III. 23. 44. al. — delevi καὶ τῇ ἡμετέρᾳ δὲ ῥώμῃ post συμμαχίᾳ ac dein ἄριστον ante τέλος, quae absunt a III. 23. 44. al. — 15. πολλη και 62. 93. — εὐποιῆσαί τε] ο και ποιησαντες 19. 62. 64. 93. — 16. recepi κατὰ πόλιν ex 19. 62. 93., cf. 4, 4.; vulgo legitur κατὰ πόλεσιν, sed quis unquam ita loquutus est? — προςηχθημεν III. 44. Co. — τῆς ante ἀνοίας (απονοιας 93.) om. 62. 64. 93. Ald. — 17. αποδεξαμενοι την ημετεραν 23. 19. 62. 93. — 18. recepi λειπόμενοι ex III. 19. 23. al.; vulgo ἀπολειπόμενοι, quod unus cod. 64. videtur praebere — φιλανθρωπίαν] φιλιαν 62. 64. 93. Co. — 19. καθιστωντες 19. 62. 64. 93. — βασιλευειν 19. 62. 93. — ουδεν γνησιως βουλονται φρονειν 19. 64. 93. 62. —

διακομισθέντες καὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον, τοῖς πᾶσιν ἔθνεσι φιλανθρώ-
πως ἀπαντήσαντες, καθὼς ἔπρεπεν ἐποιήσαμεν. [21]ἐν δὲ τούτοις
πρὸς τοὺς ὁμοφύλους αὐτῶν ἀμνησικακίαν ἅπασι γνωρίζοντες, διά
τε τὴν συμμαχίαν καὶ τὰ πεπιστευμένα μετὰ ἁπλότητος αὐτοῖς
ἀρχῆθεν μύρια πράγματα τολμήσαντες ἐξαλλοιῶσαι, ἐβουλήθημεν
καὶ πολιτείας αὐτοὺς Ἀλεξανδρέων καταξιῶσαι καὶ μετόχους τῶν
ἀεὶ ἱερῶν καταστῆσαι. [22]οἱ δὲ τοὐναντίον ἐκδεχόμενοι καὶ τῇ
συμφύτῳ κακοηθείᾳ τὸ καλὸν ἀπωσάμενοι, διηνεκῶς δὲ εἰς τὸ
φαῦλον ἐκνεύοντες, [23]οὐ μόνον ἀπεστρέψαντο τὴν ἀτίμητον πολι-
τείαν, ἀλλὰ καὶ βδελύσσονται λόγῳ τε καὶ σιγῇ τοὺς ἐν αὐτοῖς
ὀλίγους πρὸς ἡμᾶς γνησίως διακειμένους, παρ' ἕκαστα ὑφορώμενοι
διὰ τῆς δυςκλεεστάτης ἐμβιώσεως διὰ τάχους ἡμᾶς καταστρέψαι
τὰ κατορθώματα. [24]διὸ καὶ τεκμηρίοις καλῶς πεπεισμένοι τού-
τους κατὰ πάντα δυςνοεῖν ἡμῖν τρόπον, καὶ προνοούμενοι μήποτε
αἰφνιδίου μετέπειτα ταραχῆς ἐνστάσης ἡμῖν τοὺς δυςσεβεῖς τούτους
κατὰ νώτου προδότας καὶ βαρβάρους ἔχωμεν πολεμίους, [25]προς-
τετάχαμεν ἅμα τῷ προςπεσεῖν τὴν ἐπιστολὴν τήνδε αὐθωρὶ τοὺς
ἐνσεσημαμμένους σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις μετὰ ὕβρεων καὶ σκυλ-
μῶν ἀποστεῖλαι πρὸς ἡμᾶς ἐν δεσμοῖς σιδηροῖς πάντοθεν κατα-
κεκλεισμένους, εἰς ἀνήκεστον καὶ δυςκλεῆ πρέποντα δυςμενέσι φόνον.
[26]τούτων γὰρ ὁμοῦ κολασθέντων διειλήφαμεν εἰς τὸν ἐπίλοιπον
χρόνον τελείως ἡμῖν τὰ πράγματα ἐν εὐσταθείᾳ καὶ βελτίστῃ
διαθέσει κατασταθήσεσθαι. [27]ὃς δ' ἂν σκεπάσῃ τινὰ τῶν Ἰου-
δαίων ἀπὸ γεραιοῦ μέχρι νηπίου μέχρι τῶν ὑπομασθίων, αἰσχίσταις
βασάνοις ἀποτυμπανισθήσεται πανοικίᾳ. [28]μηνύειν δὲ τὸν βουλό-
μενον, ἐφ' ᾧ τὴν οὐσίαν τοῦ ἐμπίπτοντος ὑπὸ τὴν εὐθύναν λήψεται,

---

20. καὶ ante εἰς τὴν Αἴγυπτον om. 62. 64. 93. — 21. τε post δια om. 62. 64. 93. — ἀρχῆθεν] και τα απ αρχης 19. 62. 64. 93. Ald. — καὶ μετόχους — καταστῆσαι om. 23. 55. 62., ante ἐβουλήθημεν locarunt 44. 71. 74. Co. — scripsi cum Grotio ἱερῶν; libri ἱερέων — 22. κακοηθείᾳ] κακια 62. 64. 93. — 23. σιγῇ] εργω 19. 62. 64. 93. Ald. — παρεκαστον 64. 93. 19. 62. — διὰ τῆς] μετα της III. 23. 19. 62. 64. 93. — κατορθώματα] πραγματα III. 23. 55. 62. 64. 93.; δογματα 19. — 25. προςτεταχαμεν ουν 19. 62. 64. 93. Ald. — 19. 62. 64. 93. Ald.: ενσημαινομενους, hinc licet invitus scripsi ἐνσεσημαμμένους. cum vulgo εννεμομένους legatur, scriptor qui mea sententia τοὺς ἐν τοῖς νομοῖς εὑρεθέντας dixit, verbum a νομός deductum, adhuc sane incognitum usurpasse, vel etiam confinxisse videtur. — υβρεως III. 44. 74. 93. Co. — ἐν δεσμοῖς] δεσμοις 62. 64.; δεσμιους 93. — εις ανηκεστον συμφοραν κ. δυςκλεη και πρεποντα δυςμενεσι φοβον 19. 62. 64. 93. Ald. — 26. και τη βελτιστη III. 23. 19. 62. 64. 93. — 27. νηπιου και μεχρι III. — υπομαστιαιων III. 62. 64. 93. Ald. — αισχισταις 62. 74.; εχθισταις III.; vulgo αισχιστοις; αισχιστοις οργανοις 64. — recepi πανοικίᾳ ex III. 19. 23. al.; vulgo πανοικί —

καὶ ἐκ τοῦ βασιλικοῦ ἀργυρίου δραχμὰς δισχιλίας, καὶ τῆς ἐλευ-
θερίας τεύξεται καὶ στεφανωθήσεται. 29 πᾶς δὲ τόπος οὗ ἐὰν
φωραθῇ τὸ σύνολον σκεπαζόμενος Ἰουδαῖος, ἄβατος καὶ πυριφλεγὴς
γινέσθω, καὶ πάσῃ θνητῇ φύσει κατὰ πᾶν ἄχρηστος φανήσεται
εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον.
30 Καὶ ὁ μὲν τῆς ἐπιστολῆς τύπος οὕτως ἐγέγραπτο.

IV. Πάντῃ δὲ ὅπου προσέπιπτε τοῦτο τὸ πρόσταγμα δημο-
τελὴς συνίστατο τοῖς ἔθνεσιν εὐωχία μετὰ ἀλαλαγμῶν καὶ χαρᾶς,
ὡς ἂν τῆς προκατεσκιῤῥωμένης αὐτοῖς πάλαι κατὰ διάνοιαν, μετὰ
παῤῥησίας νῦν ἐκφαινομένης ἀπεχθείας. 2 τοῖς δὲ Ἰουδαίοις ἄληκτον
πένθος ἦν καὶ πανόδυρτος μετὰ δακρύων βοή, στεναγμοῖς πεπυρω-
μένης πάντοθεν αὐτῶν τῆς καρδίας, ὀλοφυρομένων τὴν ἀπροσδόκη-
τον ἐξαίφνης ἐπικριθεῖσαν αὐτοῖς ὀλεθρίαν. 3 τίς νομὸς ἢ πόλις,
ἢ τίς τὸ σύνολον οἰκητὸς τόπος, ἢ τίνες ἀγυιαὶ κοπετοῦ καὶ γόων
ἐπ' αὐτοῖς οὐκ ἐμπιπλῶντο; 4 οὕτω γὰρ μετὰ πικρίας καὶ ἀνοίκτου
ψυχῆς ὑπὸ τῶν κατὰ πόλιν στρατηγῶν ὁμοθυμαδὸν ἐξαπεστέλλοντο,
ὥστε ἐπὶ ταῖς ἐξάλλοις τιμωρίαις καί τινας τῶν ἐχθρῶν, λαμβά-
νοντας πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τὸν κοινὸν ἔλεον καὶ λογιζομένους τὴν
ἄδηλον τοῦ βίου καταστροφήν, δακρύειν αὐτῶν τὴν δυσάθλιον ἐξα-
ποστολήν. 5 ἤγετο γὰρ γεραιῶν πλῆθος πολιᾷ πεπυκασμένων, τὴν
ἐκ τοῦ γήρως νωθρότητα ποδῶν ἐπικύφων ἀνατροπῆς ὁρμῇ βιαίας
ἁπάσης αἰδοῦς ἄνευ πρὸς ὀξεῖαν καταχρωμένων πορείαν. 6 αἱ δὲ
ἄρτι πρὸς βίου κοινωνίαν γαμικὸν ὑπεληλυθυῖαι παστὸν νεάνιδες

28. τρισχιλιας 19. 64. 93. Syr. — τεύξεται καὶ om. III. 23. 55. 74. Co. Ald. his verbis omissis pro τῆς ἐλευθερίας legendum esse τοῖς Ἐλευθερίοις (Liberalibus) Grotius meo iudicio haud sane feliciter coniecit, praesertim cum de hoc festo nihil constet nisi quod in veteri glossario (Henr. Stephani Duo glossaria p. 452.) legitur τὰ Ἐλευθέρια, ἑορτὴ τοῦ Διονύσου — 29. κατὰ πᾶν recepi ex 44. 55. 62. al.; καθαπαν III.; vulgo κατὰ πάντα.

IV. 1. recepi νῦν ἐκφαινομένης ex III. 19. 23. al.; vulgo συνεκφ. — 2. recepi ἄληκτον ex 23. ex corr. sec. m., 44. 55. 74. Co.; αλεκτον III. 71.; vulgo ἀνήκεστον — recepi πάντοθεν αὐτῶν τῆς ex III. 19. 23. al.; vulgo τῆς αὐτῶν πάντοθεν — αυτοις επικριθεισαν III. 44. 55. Co. — ολεθριαν κρισιν 19. 62. 64. 93. — 3. τις γαρ νομος 19. 64. 93. — ενεπλησθησαν 19. 62. 64. 93. — 4. recepi πικρίας ex III. 19. 55. al.; vulgo πικρᾶς — καὶ ante ἀνοίκτου om. III. 74. Ald. — recepi τὴν δυσάθλιον (δυσαθλιαν 62. 64. 93.) ex III. 23. al.; vulgo τρισάθλιον — 5. πεπυκασμενον 64. 93. — τη εκ τ. γ. νωθροτητι 19. 62. 64. 93. — επικουφον (!) III. 19. 62. 64. 93. — ανατροπην και ορμη (ορμημα 93.) βιας απασης και αιδους ανευ και προσεχειας ως προς 19. 62. 64. 93. —

ἀντὶ τέρψεως μεταλαβοῦσαι γόους καὶ κόνει τὴν μυροβρεχῆ πεφυρ-
μέναι κόμην, ἀκαλύπτως δὲ ἀγόμεναι, θρῆνον ἀνθ' ὑμεναίων
ὁμοθυμαδὸν ἐξῆρχον, ὡς ἐσπαραγμέναι σκυλμοῖς ἀλλοεθνέσι.
[7] δέσμιαι δὲ δημόσιαι μέχρι τῆς εἰς τὸ πλοῖον ἐμβολῆς εἵλκοντο
μετὰ βίας. [8] οἵ τε τούτων συζυγεῖς βρόχοις ἀντὶ στεφέων τοὺς
αὐχένας περιπεπλεγμένοι μετὰ ἀκμαίας καὶ νεανικῆς ἡλικίας, ἀντὶ
εὐωχίας καὶ νεωτερικῆς ῥᾳθυμίας τὰς ἐπιλοίπους τῶν γάμων
ἡμέρας ἐν θρήνοις διῆγον, παρὰ πόδας ἤδη τὸν ᾅδην ὁρῶντες
κείμενον. [9] κατήχθησαν δὲ θηρίων τρόπον ἀγόμενοι σιδηροδέσμοις
ἀνάγκαις, οἱ μὲν τοῖς ζυγοῖς τῶν πλοίων προσηλωμένοι τοὺς τραχή-
λους, οἱ δὲ τοὺς πόδας ἀρρήκτοις κατησφαλισμένοι πέδαις, [10] ἔτι
καὶ τῷ καθύπερθε πυκνῷ σανιδώματι διακειμένῳ, ὅπως πάντοθεν
ἐσκοτισμένοι τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀγωγὴν ἐπιβούλων ἐν παντὶ τῷ κα-
τάπλῳ λαμβάνωσι.

[11] Τούτων δὲ ἐπὶ τὴν λεγομένην Σχεδίαν ἀχθέντων καὶ τοῦ
παράπλου περανθέντος, καθὼς ἦν δεδογματισμένον τῷ βασιλεῖ,
προσέταξεν αὐτοὺς ἐν τῷ πρὸ τῆς πόλεως ἱπποδρόμῳ παρεμβαλεῖν
ἀπλάτῳ καθεστῶτι περιμέτρῳ καὶ πρὸς παραδειγματισμὸν ἄγαν
εὐκαιροτάτῳ καθεστῶτι πᾶσι τοῖς καταπορευομένοις εἰς τὴν πόλιν
καὶ τοῖς ἐκ τούτων εἰς τὴν χώραν στελλομένοις πρὸς ἐκδημίαν,
πρὸς τὸ μηδὲ ταῖς δυνάμεσιν αὐτοῦ κοινωνεῖν, μηδὲ τὸ σύνολον
καταξιῶσαι περιβόλων. [12] ὡς δὲ τοῦτο ἐγενήθη, ἀκούσας τοὺς ἐκ
τῆς π΄λεως ὁμοεθνεῖς κρυβῆ ἐκπορευομένους πυκνότερον ἀποδύρεσθαι
τὴν ΄κλεᾶ τῶν ἀδελφῶν ταλαιπωρίαν, [13] διοργισθεὶς προσέταξε καὶ
τούτοις ΄μοῦ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπιμελῶς ὡς ἐκείνοις ποιῆσαι, μὴ
λειπομένοις κατὰ μηδένα τρόπον τῆς ἐκείνων τιμωρίας, [14] ἀπογρα-
φῆναι δὲ πᾶν τὸ φῦλον ἐξ ὀνόματος, οὐκ εἰς τὴν ἔμπροσθε βραχεῖ
προδεδηλωμένην τῶν ἔργων κατάπονον λατρείαν, στρεβλωθέντας δὲ

6. καὶ κόνει] κονει τε 62. 64. 93. — μυροβρεχῆ 23. 44. 64., μυροβραιχη III.; vulgo μυροβραχῆ! — δὲ om. 62. 64. 93. — ὡς om. 19. 62. 64. 93. — 7. δεσμιοι (!) 62. 64. 93. 55. — δημοσια III. 55. 62. 93. — 8. στεφέων] στεφανων 19. 62. 93. 55. 74. — καὶ ante νεανικῆς om. III. 55. 74. Co. Ald. — 10. delevi verba τὸ φέγγος ἀποκλειόμενοι post διακειμένῳ, absunt a III. 19. 23. al.

11. περανθέντος] συστραφεντος 62. 64. 93.; συγγραφθεντος 19. — πρὸ ante τῆς πόλεως om. 19. 62. 93. — recepi ἀπλάτῳ ex III. 19. 44. al.; vulgo ἀπλέτῳ — τοις καταπορευομενοις πασι 19. 62. 93. — επικοινωνειν το συνολον κατηξιωσε περιβολου 19. 62. 64. 93. — 12. εγενετο 19. 62. 64. 93. — ομοεθνους 62. 64. 93. — κρυφη 62. 93. — ακλεη 23. 64.; ακλαιη III.; ακλεει 62.; ακλαιει 93. — 14. recepi οὐκ εἰς ex III. 55.; εις 62. 64. 93. 74.; εις γαρ 19. 23.; vulgo οὐ γὰρ — στρεβλωσαντας 19.; στρεβλωσαντες 62. 64. 93. —

ταῖς παρηγγελμέναις αἰκίαις τὸ τέλος ἀφανίσαι μιᾶς ὑπὸ καιρὸν
ἡμέρας. 15 ἐγίνετο μὲν οὖν ἡ τούτων ἀπογραφὴ μετὰ πικρᾶς
σπουδῆς καὶ φιλοτίμου προςεδρίας ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου μέχρι δυς-
μῶν, ἀνήνυτον λαμβάνουσα τὸ τέλος ἐπὶ ἡμέρας τεσσαράκοντα.
16 μεγάλως δὲ καὶ διηνεχῶς ὁ βασιλεὺς χαρᾷ πεπληρωμένος, συμ-
πόσια ἐπὶ πάντων τῶν εἰδώλων συνιστάμενος, πεπλανημένῃ πόῤῥω
τῆς ἀληϑείας φρενὶ καὶ βεβήλῳ στόματι τὰ μὲν κωφὰ καὶ μὴ
δυνάμενα αὐτοῖς λαλεῖν ἢ ἀρήγειν ἐπαινῶν, εἰς δὲ τὸν μέγιστον
ϑεὸν τὰ μὴ καϑήκοντα λαλῶν. 17 μετὰ δὲ τὸ προειρημένον τοῦ
χρόνου διάστημα προςηνέγκαντο οἱ γραμματεῖς τῷ βασιλεῖ, μηκέτι
ἰσχύειν τὴν τῶν Ἰουδαίων ἀπογραφὴν ποιεῖσϑαι διὰ τὴν ἀμέτρητον
αὐτῶν πληϑὺν, 18 καίπερ ὄντων κατὰ τὴν χώραν ἔτι τῶν πλειόνων,
τῶν μὲν κατὰ τὰς οἰκίας ἔτι συνεστηκότων, τῶν δὲ καὶ κατὰ τό-
πον, ὡς ἀδυνάτου καϑεστῶτος πᾶσι τοῖς ἐπ' Αἴγυπτον στρατηγοῖς.
19 ἀπειλήσαντος δὲ αὐτοῖς σκληρότερον ὡς δεδωροκοπημένοις εἰς
μηχανὴν τῆς ἐκφυγῆς, συνέβη σαφῶς αὐτὸν περὶ τούτου πεισϑῆναι,
20 λεγόντων μετὰ ἀποδείξεως, καὶ τὴν χαρτηρίαν ἤδη καὶ τοὺς
γραφικοὺς καλάμους οἷς ἐχρῶντο ἐκλελοιπέναι. 21 τοῦτο δὲ ἦν
ἐνέργεια τῆς τοῦ βοηϑοῦντος τοῖς Ἰουδαίοις ἐξ οὐρανοῦ προνοίας
ἀνικήτου.

V. Τότε προςκαλεσάμενος Ἕρμωνα τὸν πρὸς τῇ τῶν ἐλεφάν-
των ἐπιμελείᾳ, βαρείᾳ μεμεστωμένος ὀργῇ καὶ χόλῳ κατὰ πᾶν
ἀμετάϑετος, 2 ἐκέλευσεν ὑπὸ τὴν ἐπερχομένην ἡμέραν δαψιλέσι
δράκεσι λιβανωτοῦ καὶ οἴνῳ πλείονι ἀκράτῳ ἅπαντας τοὺς ἐλέ-
φαντας ποτίσαι, ὄντας τὸν ἀριϑμὸν πεντακοσίους, καὶ ἀγριωϑέντας
τῇ τοῦ πόματος ἀφϑόνῳ χορηγίᾳ εἰςαγαγεῖν πρὸς συνάντησιν τοῦ

ταῖς om. III. 55. 62. al. — 15. εγενετο 62. 64. — 16. απο παντων 19. 62. 64. 23. — nescio qui factum sit ut τὸν μέγιστον ϑεὸν exciderit in III. 55. correxerunt 64. 93. εις δε τα καϑηκοντα λαλων τα ουκ οντα (τα ουκ οντα addunt etiam 19. 62.), sed haec sane corrupta — 17. προςηνεγκαν 62. 64. 93. 23. — 18. οντων αυτων ετι κατα τ. χ. πλειονων 62. 93. 64. — ετι κατα τ. χωραν III. 23. — ετι νυν εστηκοτων 19. 62. 93. — κατα τον πορον 19. 62. 64. 93. — κατ Αιγυπτον 55. 19. 62. 64. 93. — 19. δεδωροδοκημενοις 19. 74. 62. — περι τουτων 64. 63. — πιστωϑηναι III. 19. 62. 64. 93. — 20. τον χαρτην 19. 62. — εκλελοιπεναι εν οις εχρωντο 19. 62. 64. 93. — ἐν quod vulgo ante οἷς legitur delevi, nam χρῆσϑαι ἔν τινι ne hic quidem scriptor dixerit.

V. 1. προςκαλεσαμενος ο βασιλευς 62. 64. 93. — τον προστατην (πρωτοστατην 64.) των 19. 62. 93. — 2. δαψιλει βασανω (λιβανω 64.) και 19. 93. 62. — αγριωσαντας 23. 19. 62. 64. 93. —

μόρου τῶν Ἰουδαίων. [3]ὁ μὲν τάδε προςτάσσων ἐτρέπετο πρὸς τὴν
εὐωχίαν, συναγαγὼν τοὺς μάλιστα τῶν φίλων καὶ τῆς στρατιᾶς
ἀπεχθῶς ἔχοντας πρὸς τοὺς Ἰουδαίους. [4]ὁ δὲ ἐλεφαντάρχης τὸ
προςταγὲν ἀραρότως συνετέλει. [5]οἵ τε πρὸς τούτοις λειτουργοὶ
κατὰ τὴν ἑσπέραν ἐξιόντες τὰς τῶν ταλαιπώρων ἐδέσμευον χεῖρας
τήν τε λοιπὴν ἐμηχανῶντο περὶ αὐτοὺς ἀσφάλειαν ἔννυχον, δόξαν-
τες ὁμοῦ λήψεσθαι τὸ φῦλον πέρας τῆς ὀλεθρίας. [6]οἱ δὲ πάσης
σκέπης ἔρημοι δοκοῦντες εἶναι τοῖς ἔθνεσιν Ἰουδαῖοι, διὰ τὴν πάν-
τοθεν περιέχουσαν αὐτοὺς μετὰ δεσμῶν ἀνάγκην, [7]τὸν παντοκρά-
τορα κύριον καὶ πάσης δυνάμεως δυναστεύοντα, ἐλεήμονα θεὸν
αὐτῶν καὶ πατέρα, δυςκαταπαύστῳ βοῇ πάντες μετὰ δακρύων
ἐπεκαλέσαντο, δεόμενοι [8]τὴν κατ' αὐτῶν μεταστρέψαι βουλὴν
ἀνοσίαν καὶ ῥύσασθαι αὐτοὺς μετὰ μεγαλομεροῦς ἐπιφανείας ἐκ
τοῦ παρὰ πόδας ἐν ἑτοίμῳ μόρου. [9]τούτων μὲν οὖν ἐκτενῶς ἡ
λιτανεία ἀνέβαινεν εἰς οὐρανόν. [10]ὁ δὲ Ἕρμων τοὺς ἀνηλεεῖς ἐλέ-
φαντας ποτίσας πεπληρωμένους τῆς τοῦ οἴνου πολλῆς χορηγίας
καὶ τοῦ λιβάνου μεμεστωμένους, ὄρθριος ἐπὶ τὴν αὐλὴν παρῆν περὶ
τούτων προςαγγεῖλαι τῷ βασιλεῖ. [11]τὸ δ' ἀπ' αἰῶνος χρόνου κτίσμα
καλὸν ἐν νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ ἐπιβαλλόμενον ὑπὸ τοῦ χαριζομένου
πᾶσιν οἷς ἂν αὐτὸς θελήσῃ ὕπνου μέρος ἀπέστειλε εἰς τὸν βασιλέα,
[12]καὶ ἡδίστῳ καὶ βαθεῖ κατεσχέθη τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ δεσπότου,
τῆς ἀθέσμου μὲν προθέσεως πολὺ διεσφαλμένος, τοῦ δὲ ἀμεταθέ-
του λογισμοῦ μεγάλως διεψευσμένος. [13]οἱ δὲ Ἰουδαῖοι τὴν προση-
μανθεῖσαν ὥραν διαφυγόντες τὸν ἅγιον ᾔνουν θεὸν αὐτῶν, καὶ
πάλιν ἠξίουν τὸν εὐκατάλλακτον δεῖξαι τῆς μεγαλοσθενοῦς αὐτοῦ
χειρὸς κράτος ἔθνεσιν ὑπερηφάνοις. [14]μεσούσης δὲ ἤδη δεκάτης

3. ο μεν ουν (19. ουν non praebet) ταδε προςταξας 19. 62. 64. 93. — τοὺς ante μάλιστα om. (23.), sed addunt ante ἀπεχθῶς 62. 64. 93. — 4. vulgo legitur ἀραρότως Ἕρμων, quod om. 44. nomen Ἕρμων, quod hoc quidem loco ferri non potest, delevi utpote explicationis causa additum et male hic insertum. 19. 62. 64. 93.: αραροτως το (αροροτ τω 19. 93.) προςταγεν τω Ερμωνι. Syr.: magister autem elephantorum nomine ܐܪܡܘܢ fecit quod Hermoni praeceptum fuit — 5. ταλαιπωρουντων III. 23. 19. 62. 93. — εννυχιον 93. — ολεθρευσεως 19. 62. 93.; ολοθρευσεως 64. — 6. οι τε 62. 64. 93. — 7. καὶ ante πατέρα om. 62. 64. 93. — 9. η λιτανια εκτενως III. — εις τον III. 23. — 10. τους πεπληρωμενους 64. 93. 62. — 11. τὸ ex codd. recepi; vulgo τοῦτο — απεσταλη 19. 62. 64. 93. — εἰς recepi ex III. 19. 23. al.; vulgo πρὸς — 12. κατασχεθεις υπνω απο εσπερας εως εννατης τη ενεργεια — προθεσεως (προαιρεσεως 64.) πολυ διεσφαλη — μεγαλως διεψευσθη 19. 62. 64. 93. — 13. οι τε III. 23. 64. 93. — αυτοις ωραν 62. 64. 93. — αγιον αυτων ηνουν θεον 62. 64. 93. — τῆς om. III. 55. 74. Co. Ald. — το κρατος 62. 93. — εν εθνεσιν 62. 64. 93. — 14. τῆς ante δεκάτης delevi, deest in III. 55. 62. al. —

ὥρας σχεδὸν ὁ πρὸς ταῖς κλήσεσι τεταγμένος, ἀϑρόους τοὺς κλη-
τοὺς ἰδών, ἔνυξε προςελϑὼν τὸν βασιλέα. 15 καὶ μόλις διεγείρας
ὑπέδειξε τὸν τῆς συμποσίας καιρὸν ἤδη παρατρέχοντα, τὸν περὶ
τούτων λόγον ποιούμενος. 16 ὃν ὁ βασιλεὺς λογισάμενος, καὶ τραπεὶς
εἰς τὸν πότον ἐκέλευσε τοὺς παραγεγονότας εἰς τὴν συμποσίαν
ἄντικρυς ἀνακλιϑῆναι αὐτοῦ. 17 οὗ καὶ γενομένου, παρῄνει εἰς
εὐωχίαν δόντας ἑαυτούς, τὸ παρὸν τῆς συμποσίας ἐπὶ πολὺ γεραι-
ρομένους εἰς εὐφροσύνην καταϑέσϑαι μέρος. 18 ἐπὶ πλεῖον δὲ προ-
βαινούσης τῆς ὁμιλίας, τὸν Ἕρμωνα μεταπεμψάμενος ὁ βασιλεὺς
μετὰ πικρᾶς ἀπειλῆς ἐπυνϑάνετο, τίνος ἕνεκεν αἰτίας εἰάϑησαν
οἱ Ἰουδαῖοι τὴν περιοῦσαν ἡμέραν περιβεβιωκότες; 19 τοῦ δὲ ὑπο-
δείξαντος νυκτὸς τὸ προςταγὲν ἐπὶ τέλος ἀγηοχέναι, καὶ τῶν φίλων
αὐτῷ προςμαρτυρησάντων, 20 τὴν ὠμότητα χείρονα Φαλάριδος
ἐσχηκὼς ἔφη, τῷ τῆς σήμερον ὕπνῳ χάριν ἔχειν αὐτούς· ἀνυπερ-
ϑέτως δὲ εἰς τὴν ἐπιτέλλουσαν ἡμέραν κατὰ τὸ ὅμοιον ἑτοίμασον
τοὺς ἐλέφαντας ἐπὶ τὸν τῶν ἀϑεμίτων Ἰουδαίων ἀφανισμόν.
21 εἰπόντος δὲ τοῦ βασιλέως, ἀσμένως πάντες μετὰ χαρᾶς οἱ παρόν-
τες ὁμοῦ συναινέσαντες, εἰς τὸν ἴδιον οἶκον ἕκαστος ἀνέλυσε.
22 καὶ οὐχ οὕτως εἰς ὕπνον κατεχρήσαντο τὸν χρόνον τῆς νυκτός,
ὡς εἰς τὸ παντοίους μηχανᾶσϑαι τοῖς ταλαιπώροις δοκοῦσιν
ἐμπαιγμούς.

23 Ἄρτι δὲ ἀλεκτρυὼν ἐκεκράγει ὄρϑριος, καὶ τὰ ϑηρία καϑω-
πλικὼς ὁ Ἕρμων ἐν τῷ μεγάλῳ περιστύλῳ διεκίνει. 24 τὰ δὲ κατὰ
τὴν πόλιν πλήϑη συνήϑροιστο πρὸς τὴν οἰκτροτάτην ϑεωρίαν,
προςδοκῶντα τὴν πρωΐαν μετὰ σπουδῆς. 25 οἱ δὲ Ἰουδαῖοι κατὰ
τὸν ἀμερῆ ψυχουλκούμενοι χρόνον, πολύδακρυν ἱκετείαν ἐν μέλεσι
γοεροῖς τείνοντες τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν ἐδέοντο τοῦ μεγίστου
ϑεοῦ πάλιν αὐτοῖς βοηϑῆσαι συντόμως. 26 οὔπω δὲ ἡλίου βολαὶ

---

15. μογις 23. 64. 93. 62. — ηδη καιρον 62. 64. 93. — και τον περι παντων λογον 19. 64. 93. 62. — 16. ων ο βασιλευς ελεγισατο ο δε τραπεις 62. 64. 93. — επι την συμπ. αντ. ανακλιναι αυτους (αυτου III. 64.) III. 23. 19. 62. 64. 93. — 17. οὗ om. 19. 62. 93. 55. 23. — παρὸν] παρωρον 62. 64. 93. 23. — εις ευφροσυνης 62. 64. 74. — 18. προβαινούσης] προκοπτουσης 19. III. — μεταπεμψάμενος] προςκαλεσαμενος III. 23. 19. 62. 64. 93. — ιασϑησαν III.; ειησαν 19. 62. 93. 64. — recepi περιοῦσαν ex III. 23. al.; vulgo παροῦσαν — 19. ετι νυκτος 19. 62. 64. 93.; οτι νυκτος III. 23. 55. — 20. χειρονα ϑυμον 19. 62. (64. 93.) — 22. ωςτε παντοιους 23. 19. 62. 64. 93. — ειναι δοκουσιν 19. 62. 93.

23. ηνικα δε 19. 62. — εκεκραγεν III. 23. 55. 74. 44. — 25. οι τε 62. 64. 93. — ψυχουλκούμενοι] ψυχαποιουμενοι (corrige ψυχοπονουμενοι) 93. — recepi πολύδακρυν ex III. 44. 55. al.; vulgo πολυδάκρυον — βοηϑησαι αυτοις 19. 62. 64. 93. 71. —

κατεσπείροντο, καὶ τοῦ βασιλέως τοὺς φίλους ἐκδεχομένου, ὁ Ἕρμων
παραστὰς ἐκάλει πρὸς τὴν ἔξοδον, ὑποδεικνύων τὸ πρόϑυμον τοῦ
βασιλέως ἐν ἑτοίμῳ κεῖσϑαι. [27]τοῦ δὲ ἀποδεξαμένου καὶ κατα-
πλαγέντος ἐπὶ τῇ παρανόμῳ ἐξόδῳ, κατὰ πᾶν ἀγνωσίᾳ κεκρατη-
μένος ἐπυνϑάνετο, τί τὸ πρᾶγμα ἐφ' οὗ τοῦτο αὐτῷ μετὰ σπουδῆς
τετέλεσται; [28]τοῦτο δὲ ἦν ἡ ἐνέργεια τοῦ πάντα δεσποτεύοντος
ϑεοῦ, τῶν πρὶν αὐτῷ μεμηχανημένων λήϑην κατὰ διάνοιαν ἐντε-
ϑεικότος. [29]ὑπεδείκνυεν ὁ Ἕρμων καὶ πάντες οἱ φίλοι, τὰ ϑηρία
καὶ τὰς δυνάμεις ἡτοιμάσϑαι, βασιλεῦ, κατὰ τὴν σὴν ἐκτενῆ
πρόϑεσιν. *ἤδη δὲ τοῦ βασιλέως Πτολεμαίου κατὰ ϑείας προνοίας
ἐγκεντρισμὸν ἐλεεῖν τὸ ἔϑνος τῶν Ἰουδαίων ἐγνωκότος καὶ ἀφεῖναι
λοιπὸν αὐτοὺς σπεύδοντος, τοῖς τε περὶ αὐτὸν ἐνδόξοις συμβουλευο-
μένου, οἱ περὶ αὐτὸν φίλοι καὶ μεγιστᾶνες αὐτοῦ ἠγανάκτουν καὶ
σφόδρα ἐχαλέπαινον. εἷς δέ τις τῶν ἐντίμων ἐν αὐτοῖς, ὃς καὶ
σύντροφος ἦν τοῦ βασιλέως, Ἕρμων τοὔνομα, τολμήσας εἶπεν· οὐκ
ἐπὶ τούτοις, ὦ βασιλεῦ, τὴν κατ' αὐτῶν ἐξ ἀρχῆς ἐπιχείρησιν
ἐποιήσω; λαβὼν δὲ ἀνάγνωϑι τὰ πρώην περὶ αὐτῶν ὑπό σου γρα-
φέντα· ὑπὲρ γὰρ τοῦ γενέσϑαι αὐτοὺς ἡμῖν φύσει δυσμενεῖς καὶ
κατὰ νώτου συμφωνήσαντας τοῖς ἀντιπάλοις ἡμῶν καϑ' ἡμῶν
γενέσϑαι προνοούμενος, ταῦτα περὶ αὐτῶν ἐδογμάτισας ἐν ἀρχῇ,
ἃ νῦν οὐκ οἶδας καὶ ἀνατρέπειν ἐπιχειρεῖς. μηδαμῶς, ὦ βασιλεῦ·
ἐκφέρωμεν δὲ διὰ ταχέων τὴν καλῶς ἐπ' αὐτοῖς ἐξενεχϑεῖσαν
ψῆφον καὶ τοὺς ἐλεφάντας ἐπάγοντες πληρῶμεν τὴν ἐπ' αὐτοῖς ἐξ
ἀρχῆς ὑπό σου γενομένην πρόϑεσιν.* [30]ὁ δὲ ἐπὶ τοῖς ῥηϑεῖσι
πληρωϑεὶς βαρεῖ χόλῳ, διὰ τὸ περὶ τούτων προνοίᾳ ϑεοῦ διεσκε-
δάσϑαι πᾶν αὐτοῦ τὸ νόημα, ἐνατενίσας μετὰ ἀπειλῆς εἶπεν·
[31]ὅσοι γονεῖς παρῆσαν ἢ παίδων γόνοι,
τήνδε ϑηρσὶν ἀγρίοις ἐσκεύασα ἂν δαψιλῆ ϑοίναν ἀντὶ τῶν ἀνεγ-
κλήτων, ἐμοὶ καὶ προγόνοις ἐμοῖς ἀποδεδειγμένων ὁλοσχερῆ βεβαίαν

---

27. επυνϑανετο οτι το διασαφουμενον επι αυτω (+ ει 19. 93.) μετα III. 23. 19. 62. 93. — 28. ἡ om. III. 71. 62. 64. 93. — δεσποτεύοντος] δυναστευοντος 23.; διεποντος 62. 64. 93. 19. — 29. recepi ὑπεδεύκνυεν ὁ Ἕρμων ex III. 19. 23. al.; vulgo ὁ δὲ Ἕρμων ὑπεδείκνυε — δυναμεις λεγοντες 55. — quae notulis * * inclusimus solummodo in cod. 64. leguntur eaque addidit nescio quis cui narratio brevior atque abruptior esse videbatur. — συμβουλευομενον 64. — μη, quod ante γενέσϑαι αὐτοὺς in 64. legitur, expunxi — κατανωτους 64. — 30. μετα απειλης εις (προς 64.) τον Ερμωνα και δυσμενεσι λογοις λοιδορησας (απειλησας 64.) ειπεν 19. 62. 64. 93., Syr. et conviciatus est ei asperis verbis — 31. recepi ὅσοι ex III. 23. 44. al.; vulgo εἴ σοι — recepi γόνοι ex III. 44. al.; vulgo γοναὶ — recepi ἐσκεύασα ἂν ex 62.; εσκευασαν III. 23. 44. al.; vulgo ἐσκεύασαν ἂν — ολοσχερως 62. —

πίστιν ἐξόχως Ἰουδαίων. [32]καίπερ εἰ μὴ διὰ τὴν τῆς συντροφίας
στοργὴν καὶ τῆς χρείας, τὸ ζῆν ἀντὶ τούτων ἐστερήθης. [33]οὕτως
ὁ Ἕρμων ἀπροςδόκητον καὶ ἐπικίνδυνον ὑπήνεγκεν ἀπειλὴν, καὶ
τῇ ὁράσει καὶ τῷ προςώπῳ συνεστάλη. [34]ὁ καθεὶς δὲ τῶν φίλων
σκυθρωπῶς ὑπεκρέων, τοὺς συνηθροισμένους ἀπέλυσαν ἕκαστον ἐπὶ
τὴν ἰδίαν ἀσχολίαν. [35]οἵ τε Ἰουδαῖοι τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως
ἀκούσαντες τὸν ἐπιφανῆ θεὸν καὶ βασιλέα τῶν βασιλέων ᾔνουν,
καὶ τῆςδε τῆς βοηθείας αὐτοῦ τετευχότες.

[36]Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς νόμους ὁ βασιλεὺς συστησάμενος
πάλιν τὸ συμπόσιον εἰς εὐφροσύνην τραπῆναι παρεκάλει. [37]τὸν
δὲ Ἕρμωνα προςκαλεσάμενος μετὰ ἀπειλῆς εἶπε· ποσάκις σοι δεῖ
περὶ τούτων αὐτῶν προςτάττειν, ἀθλιώτατε; [38]τοὺς ἐλέφαντας ἔτι
καὶ νῦν καθόπλισον εἰς τὴν αὔριον ἐπὶ τὸν τῶν Ἰουδαίων ἀφανισμόν.
[39]οἱ δὲ συνανακείμενοι συγγενεῖς τὴν ἀσταθῆ διάνοιαν αὐτοῦ
θαυμάζοντες, προεφέροντο τάδε· [40]βασιλεῦ, μέχρι τίνος ὡς ἀλόγους
ἡμᾶς διαπειράζεις, προςτάσσων ἤδη τρίτον αὐτοὺς ἀφανίσαι καὶ
πάλιν ἐπὶ τῶν πραγμάτων ἐκ μεταβολῆς ἀναλύων τὰ σοὶ δεδογμένα;
[41]ὧν χάριν ἡ πόλις διὰ τὴν προςδοκίαν ὀχλεῖται, καὶ πληθύουσα
συστροφαῖς ἤδη καὶ κινδυνεύει πολλάκις διαρπασθῆναι. [42]ὅθεν
ὁ κατὰ πάντα Φάλαρις βασιλεὺς ἐμπληθυνθεὶς ἀλογιστίας, καὶ
τὰς γινομένας πρὸς ἐπισκοπὴν τῶν Ἰουδαίων ἐν αὐτῷ μεταβολὰς
τῆς ψυχῆς παρ' οὐδὲν ἡγούμενος, ἀτελέστατον ἐβεβαίωσεν ὅρκον,
ὁρισάμενος τούτους μὲν ἀνυπερθέτως πέμψειν εἰς ᾅδην ἐν γόνασι
καὶ ποσὶ θηρίων ᾐκισμένους, [43]ἐπιστρατεύσαντα δὲ ἐπὶ τὴν Ἰου-
δαίαν ἰσόπεδον πυρὶ καὶ δόρατι θήσεσθαι διὰ τάχους, καὶ τὸν
ἄβατον αὐτῶν ἡμῖν ναὸν πυρὶ πρηνέα ἐν τάχει, τῶν συντελούντων

---

32. καίπερ] διοπερ 64. — της ιδιας ζωης χρειας 93.; της χρειας αναγκαιον 64. — αν (+ συ 64.) εστερηθης 19. 62. 64. 93. — 33. καὶ ante ἐπικίνδυνον om. III. 55. 62. al. — και τω θρασει (23.) δε και τω 62. 64. 93. — 34. add. οχλους post συνηθροισμένους 64., ante ἕκαστον 62. 93. — απελυσεν 93.; απελυεν 23. 55. 19. 62. 64. — 35. θεον (+ και 74.) κυριον (23.) βασιλεα III. 44. 74. 93. — βασιλευοντων III. 74.

36. recepi τοὺς αὐτοὺς ex III. 55. 19.; vulgo τούτους τοὺς — πάλιν] παν III. 19. 62. 64. 93. — παρεκαλει τραπηναι 19. 62. — 37. τὸν δὲ] τον τε 62. 64. 93. — δει σοι 55. 19. 62.; δε (+ δι III.) σοι (23.) περι τ. α. προςτ. εστιν 64. 93. — 39. ἀσταθῆ recepi ex III. 19. 44. al.; vulgo ἄστατον — 40. ὡς ἀλόγους ἡμᾶς om. 19. 93.; ὡς ἀλόγους om. 62. 64. Syr.; ἀλόγους om. III. 55. — ἐκ μεταβολῆς ἐπὶ τῶν πραγμάτων 19. 62. — 41. ὀχλεῖται Grimmii emendatio est; vulgo legitur ὀχλεῖ — καὶ post ἤδη om. 62. 64. 93. — 42. εμπλατυνθεις (19.) αλογιστια 62. 64. 93. — ἐβεβαίωσεν] βεβαιως III. 23. 44. 55. 74. Co. Ald.; om. 71. — εις τον αδην 62. 64. 93. — 43. καὶ ante τῶν συντελούντων delevi, abest a III. 23. 44. 55. 74. Co. Ald. —

ἐκεῖ θυσίας ἔρημον εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον καταστήσειν. 44 τότε
περιχαρεῖς ἀναλύσαντες οἱ φίλοι καὶ συγγενεῖς μετὰ πίστεως διέ-
τασσον τὰς δυνάμεις ἐπὶ τοὺς εὐκαιροτάτους τόπους τῆς πόλεως
πρὸς τήρησιν. 45 ὁ δὲ ἐλεφαντάρχης τὰ θηρία σχεδὸν ὡς εἰπεῖν
εἰς κατάστημα μανιῶδες ἀγηοχὼς εὐωδεστάτοις πόμασιν οἴνου
λελιβανωμένου φοβερῶς κεκοσμημένα σκευαῖς, 46 περὶ τὴν ἕω, τῆς
πόλεως ἤδη πλήθεσιν ἀναριθμήτοις κατὰ τοῦ ἱπποδρόμου κατα-
μεμεστωμένης, εἰσελθὼν εἰς τὴν αὐλὴν ἐπὶ τὸ προκείμενον ὤτρυνε
τὸν βασιλέα. 47 ὁ δὲ ὀργῇ βαρείᾳ γεμίσας δυσσεβῆ φρένα παντὶ
τῷ βάρει σὺν τοῖς θηρίοις ἐξώρμησε, βουλόμενος ἀτρώτῳ καρδίᾳ
καὶ κόραις ὀφθαλμῶν θεάσασθαι τὴν ἐπίπονον καὶ ταλαίπωρον
τῶν προσεσημαμμένων καταστροφήν. 48 ὡς δὲ τῶν ἐλεφάντων
ἐξιόντων περὶ πύλην καὶ τῆς συνεπομένης ἐνόπλου δυνάμεως τῆς
τε τοῦ πλήθους πορείας κονιορτὸν ἰδόντες καὶ βαρυηχῆ θόρυβον
ἀκούσαντες οἱ Ἰουδαῖοι, 49 ὑστάτην βίου ῥοπὴν αὐτοῖς ἐκείνην
δόξαντες εἶναι τὸ τέλος τῆς ἀθλιωτάτης προςδοκίας, εἰς οἶκτον
καὶ γόους τραπέντες κατεφίλουν ἀλλήλους, περιπλεκόμενοι τοῖς
συγγενέσιν ἐπὶ τοὺς τραχήλους ἐπιπίπτοντες, γονεῖς παισὶ καὶ μη-
τέρες νεάνισιν, ἕτεραι δὲ νεογνὰ πρὸς μαστοὺς ἔχουσαι βρέφη
τελευταῖον ἕλκοντα γάλα. 50 οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ τὰς ἔμπροσθεν
αὐτῶν γεγενημένας ἀντιλήψεις ἐξ οὐρανοῦ συνιδόντες, πρηνεῖς ὁμο-
θυμαδὸν ῥίψαντες ἑαυτοὺς καὶ τὰ νήπια χωρίσαντες τῶν μαστῶν,
51 ἀνεβόησαν φωνῇ μεγάλῃ σφόδρα τὸν τῆς ἁπάσης δυνάμεως δυ-
νάστην ἱκετεύοντες, οἰκτεῖραι μετὰ ἐπιφανείας αὐτοὺς ἤδη πρὸς
πύλαις ᾅδου καθεστῶτας.

VI. Ἐλεάζαρος δέ τις ἀνὴρ ἐπίσημος τῶν ἀπὸ τῆς χώρας
ἱερέων, ἐν πρεσβείῳ τὴν ἡλικίαν ἤδη λελογχὼς καὶ πάσῃ τῇ κατὰ
τὸν βίον ἀρετῇ κεκοσμημένος, τοὺς περὶ αὐτὸν καταστείλας πρεσ-
βυτέρους ἐπικαλεῖσθαι τὸν ἅγιον θεόν, προςηύξατο τάδε·

ἔρημον om. III. 55. 74. Co. — εἰς recepi ex III. 19. al.; vulgo om. — 44. προς την (III. 23. 55.) τηρησιν αυτων 19. 62. 64. 93. — 45. ὡς ante εἰπεῖν recepi ex edd.; vulgo om. — οινω λελιβανωμενω III. 23. 44. 55.; οινω και λιβανω κεχραμενοις 74. — recepi φοβερῶς κεκοσμημένα ex III. 44. 71. al.; vulgo φοβεραῖς κατεσκευασμένα — 47. φρεναν III. — 48. περι την πυλην 55. 62. 64. 93. — επομενης III. 19. 62. 64. 93. — εκ της του πληθους 62. 64. 93. 19. — 49. επιπιπτοντες τε 62. 93. — γαλα ωδυροντο 19. 62. 93.; γαλα μιδυροντο (corrige εμινυροντο) 64. — 51. τῆς ἁπάσης δυνάμεως] παντων 19. 64. 93.; των παντων 62.; loco δυνάμεως, quod om. III. 74. Co. Ald., praebet 55. κτησεως — επιφανειας τους ηδη προς ταις πυλαις του αδου καθ. 62. 64. 93.

2 Βασιλεῦ μεγαλοκράτωρ, ὕψιστε, παντοκράτωρ θεέ, τὴν πᾶσαν
διακυβερνῶν ἐν οἰκτιρμοῖς κτίσιν, 3 ἔπιδε ἐπὶ Ἀβραὰμ σπέρμα, ἐπὶ
ἡγιασμένου τέκνα Ἰακώβ, μερίδος ἡγιασμένης σου λαὸν ἐν ξένῃ
γῇ ξένον ἀδίκως ἀπολλύμενον, πάτερ. 4 σὺ Φαραὼ πληθύνοντα
ἅρμασι, τὸν πρὶν Αἰγύπτου ταύτης δυνάστην, ἐπαρθέντα ἀνόμῳ θράσει καὶ γλώσσῃ μεγαλοῤῥήμονι, σὺν τῇ ὑπερηφάνῳ στρατιᾷ ποντοβρύχους ἀπώλεσας, φέγγος ἐπιφάνας ἐλέους Ἰσραὴλ γένει.
5 σὺ τὸν ἀναριθμήτοις δυνάμεσι γαυρωθέντα Σενναχηρεὶμ, βαρὺν Ἀσσυρίων βασιλέα, δόρατι τὴν πᾶσαν ὑποχείριον ἤδη λαβόντα γῆν καὶ μετεωρισθέντα ἐπὶ τὴν ἁγίαν σου πόλιν, βαρέα λαλοῦντα κόμπῳ καὶ θράσει σύ, δέσποτα, ἔθραυσας, ἔκδηλον δεικνὺς ἔθνεσι
πολλοῖς τὸ σὸν κράτος. 6 σὺ τοὺς κατὰ τὴν Βαβυλωνίαν τρεῖς
ἑταίρους, πυρὶ τὴν ψυχὴν αὐθαιρέτως δεδωκότας εἰς τὸ μὴ λατρεῦσαι τοῖς κενοῖς, διάπυρον δροσίσας κάμινον ἐῤῥύσω μέχρι τριχὸς
ἀπημάντους, φλόγα πᾶσιν ἐπιπέμψας τοῖς ὑπεναντίοις. 7 σὺ τὸν
διαβολαῖς φθόνου λέουσι κατὰ γῆς ῥιφέντα θηρσὶ βορὰν Δανιὴλ
εἰς φῶς ἀνήγαγες ἀσινῆ. 8 τόν τε βυθοτρεφοῦς ἐν γαστρὶ κήτους
Ἰωνᾶν τηκόμενον ἀφειδῶς ἀπήμαντον πᾶσιν οἰκείοις ἀνέδειξας,
πάτερ. 9 καὶ νῦν, μισύβρι, πολυέλεε, τῶν ὅλων σκεπαστά, τὸ τάχος
ἐπιφάνηθι τοῖς ἀπὸ Ἰσραὴλ γένους, ὑπὸ δὲ ἐβδελυγμένων ἀνόμων
ἐθνῶν ὑβριζομένοις. 10 εἰ δὲ ἀσεβείαις κατὰ τὴν ἀποικίαν ὁ βίος
ἡμῶν ἐνέσχηται, ῥυσάμενος ἡμᾶς ἀπὸ ἐχθρῶν χειρὸς, ὡς προαιρῇ,
δέσποτα, ἀπόλεσον ἡμᾶς μόρῳ. 11 μὴ τοῖς ματαίοις οἱ ματαιόφρονες εὐλογησάτωσαν ἐπὶ τῇ τῶν ἠγαπημένων σου ἀπωλείᾳ λέγοντες·
οὐδὲ ὁ θεὸς αὐτῶν ἐῤῥύσατο αὐτούς. 12 σὺ δὲ ὁ πᾶσαν ἀλκὴν
καὶ δυναστείαν ἔχων ἅπασαν, αἰώνιε, νῦν ἔπιδε· ἐλέησον ἡμᾶς τοὺς

VI. 2. μεγαλοκρατορ 44. 74. Co. Ald. — παντοκρατορ 44. 74. Co. Ald. — ο την πασαν 71. 62. 64. 93. — 3. επι το Αβρ. 62. 64. 93. — απο ηγιασμενου 23. 19. 62. 93. — ηγιασμενης σοι λαον 62. 64. 93. — γη λαον ξενον 19. 62. 64. 93. — πάτερ om. III. 44. 71. — 4. πληθυοντα 44. 74. 62. 64. Co. Ald. — recepi ποντοβρύχους ex 23.; ποντοβρυχιους 64.; ποντοβρυχιους 93.; vulgo legitur ποντοβρόχους, id est, interprete Hesychio, ὑπὸ θαλάσσης βρεχομένους. sed haec explicatio mihi quidem valde displicet. cum v. βρύχιος, ὑποβρύχιος, ὑπόβρυχος usu trita essent, quidni aliquis ποντοβρύχιος vel ποντόβρυχος nova scilicet verba formaverit? — φεγγος ελεου (ελεους 64.) επιφ. γενει Ισραηλ 19. 62. 64. 93. — 5. και βαρεα λαλησαντα — εθραυσας δεσποτα 19. 62. 64. 93. — recepi σὺ ante δέσποτα ex III. 23. 55. 74. Co. Ald.; vulgo om. — 6. λατρευειν 19. 62. 64. 93. — 7. κατω γης 62. 64. 93. — 8. ἀφειδῶς] επιδων 19. 62. 64.; εφιδων 93. — 9. δὲ post ὑπὸ om. III. 64. 93. — 11. μηποτε τοις 19. 62. 64. 93. — εὐλογησάτωσαν] αινεσωσιν 19. 62. 64. 93. — 12. πασαν εχων 62. 64. 93. — και ελεησον 62. 93. —

καϑ' ὕβριν ἀνόμων ἀλόγιστον ἐκ τοῦ ζῆν μεϑισταμένους ἐν ἐπι-
βούλων τρόπῳ. [13]πτηξάτω δὲ ἔϑνη σὴν δύναμιν ἀνίκητον σήμερον,
ἔντιμε, δύναμιν ἔχων ἐπὶ σωτηρίᾳ Ἰακὼβ γένους. [14]ἱκετεύει σε το
πᾶν πλῆϑος τῶν νηπίων καὶ οἱ τούτων γονεῖς μετὰ δακρύων.
[15]δειχϑήτω πᾶσιν ἔϑνεσιν ὅτι μεϑ' ἡμῶν εἶ, κύριε, καὶ οὐκ ἀπέ-
στρεψας τὸ πρόςωπόν σου ἀφ' ἡμῶν, ἀλλὰ καϑὼς εἶπας, ὅτι οὐδ'
ἐν τῇ γῇ τῶν ἐχϑρῶν αὐτῶν ὄντων ὑπερεῖδον αὐτούς, οὕτως ἐπι-
τέλεσον, κύριε.
[16]Τοῦ δὲ Ἐλεαζάρου λήγοντος ἄρτι τῆς προςευχῆς, ὁ βασι-
λεὺς σὺν τοῖς ϑηρίοις καὶ παντὶ τῷ τῆς δυνάμεως φρυάγματι κατὰ
τὸν ἱππόδρομον παρῆγε. [17]καὶ ϑεωρήσαντες οἱ Ἰουδαῖοι μέγα εἰς
οὐρανὸν ἀνέκραξαν, ὥστε καὶ τοὺς παρακειμένους αὐλῶνας συνη-
χήσαντας ἀκατάσχετον οἰμωγὴν ποιῆσαι παντὶ τῷ στρατοπέδῳ.
[18]τότε ὁ μεγαλόδοξος παντοκράτωρ καὶ ἀληϑινὸς ϑεός, ἐπιφάνας
τὸ ἅγιον αὐτοῦ πρόςωπον, ἠνέῳξε τὰς οὐρανίους πύλας, ἐξ ὧν δε-
δοξασμένοι δύο φοβεροειδεῖς ἄγγελοι κατέβησαν φανεροὶ πᾶσι πλὴν
τοῖς Ἰουδαίοις, [19]καὶ ἀντέστησαν καὶ τὴν δύναμιν τῶν ὑπεναντίων
ἐπλήρωσαν ταραχῆς καὶ δειλίας, καὶ ἀκινήτοις ἔδησαν πέδαις.
[20]καὶ ὑπόφρικον καὶ τὸ τοῦ βασιλέως σῶμα ἐγενήϑη, καὶ λήϑη
τὸ ϑράσος αὐτοῦ τὸ βαρύϑυμον ἔλαβε. [21]καὶ ἀπέστρεψαν τὰ
ϑηρία ἐπὶ τὰς συνεπομένας ἐνόπλους δυνάμεις, καὶ κατεπάτουν
αὐτὰς καὶ ὠλόϑρευον. [22]καὶ μετεστράφη τοῦ βασιλέως ἡ ὀργὴ
εἰς οἶκτον καὶ δάκρυα ὑπὲρ τῶν ἔμπροσϑεν αὐτῷ μεμηχανημένων.
[23]ἀκούσας γὰρ τῆς κραυγῆς καὶ συνιδὼν πρηνεῖς ἅπαντας εἰς τὴν
ἀπώλειαν, δακρύσας μετὰ ὀργῆς τοῖς φίλοις διηπειλεῖτο λέγων·
[24]παραβασιλεύετε καὶ τυράννους ὑπερβεβήκατε ὠμότητι, καὶ ἐμὲ
αὐτὸν τὸν ὑμῶν εὐεργέτην ἐπιχειρεῖτε τῆς ἀρχῆς ἤδη καὶ τοῦ
πνεύματος μεϑιστᾶν, λάϑρα μηχανώμενοι τὰ μὴ συμφέροντα τῇ
βασιλείᾳ. [25]τίς τοὺς κρατήσαντας ἡμῶν ἐν πίστει τὰ τῆς χώρας
ὀχυρώματα τῆς οἰκίας ἀποστήσας, ἕκαστον ἀλόγως ἤϑροισεν ἐνϑάδε;

---

recepi μεϑισταμένους ex III. 19. 44. al.; vulgo μεϑιστανομένους — 13. τηξατω δε εϑνη η (η om. 93.) ση δυναμις ανικητος 19. 64. 93. — δυναμεις εχων 19. 62. 93. — γενους Ιακωβ 19. 62. 64. 93. — 15. cf. Levit. 26, 44. LXX. recepi ὑπερεῖδον (υπεριδον III.) ex 19. 23. al.; vulgo ὑπερεῖδες.

17. εκραξαν 62. 93. — οἰμωγὴν] πτοην III. 19. 93. 62.; om. 23. 55. — 18. ου πασιν 19. 62. 93. — 19. κ. αντεστησαν τοις υπεναντιοις κ. τ. δυναμιν αυτων επλ. 19. 62. 93. — εδησαν αυτους πεδ. 62. 93. — 20. υποφρικτον 62. 93. — εγενετο 19. 62. 93. — 21. κ. απεστραφη 62. 93. — συνεπομένας om. 19. 62. 93. — κατεπατει αυτας (αυτους III. Co. Ald.) κ. ωλοϑρευε 62. 93. — 22. μεμηχανευμενων III. 23. — 23. παντας 62. 93. — μετ οργης III. 71. — 24. υπερβεβηκοτες III. — 25. τους διακρατησαντας 19. 62. 93. — ἀποστήσας] αποδησας 23. 19. 62. 93. — ἀλόγως] αϑεσμως III. 55. 62. —

26 τίς τοὺς ἐξ ἀρχῆς εὐνοίᾳ πρὸς ἡμᾶς κατὰ πάντα διαφέροντας
πάντων ἐθνῶν καὶ τοὺς χειρίστους πλεονάκις ἀνθρώπων ἐπιδεδεγμέ-
νους κινδύνους οὕτως ἀθέσμοις περιέβαλεν αἰκίαις; 27 λύσατε,
ἐκλύσατε ἄδικα δεσμά· εἰς τὰ ἴδια μετ' εἰρήνης ἐξαποστείλατε,
τὰ προπεπραγμένα παραιτησάμενοι. 28 ἀπολύσατε τοὺς υἱοὺς τοῦ
παντοκράτορος ἐπουρανίου θεοῦ ζῶντος, ὃς ἀφ' ἡμετέρων μέχρι
τοῦ νῦν προγόνων ἀπαραπόδιστον μετὰ δόξης εὐστάθειαν παρέχει
τοῖς ἡμετέροις πράγμασιν. 29 ὁ μὲν οὖν ταῦτα ἔλεξεν· οἱ δὲ ἐν
ἀμερεῖ χρόνῳ λυθέντες τὸν ἅγιον σωτῆρα θεὸν αὐτῶν εὐλόγουν,
ἄρτι τὸν θάνατον ἐκπεφευγότες.
30 Εἶτα ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν πόλιν ἀπαλλαγείς, τὸν ἐπὶ τῶν
προσόδων προσκαλεσάμενος ἐκέλευσεν οἴνους τε καὶ τὰ λοιπὰ πρὸς
εὐωχίαν ἐπιτήδεια τοῖς Ἰουδαίοις χορηγεῖν ἐπὶ ἡμέρας ἑπτά, κρίνας
αὐτοὺς ἐν ᾧ τόπῳ ἔδοξαν τὸν ὄλεθρον ἀναλαμβάνειν, ἐν τούτῳ ἐν
εὐφροσύνῃ πάσῃ σωτήρια ἄγειν. 31 τότε οἱ τὸ πρὶν ἐπονείδιστοι
καὶ πλησίον τοῦ ᾅδου, μᾶλλον δ' ἐπ' αὐτῷ βεβηκότες, ἀντὶ πικροῦ
καὶ δυσαιάκτου μόρου κώθωνα σωτήριον συστησάμενοι, τὸν εἰς
πτῶσιν αὐτοῖς καὶ τάφον ἡτοιμασμένον τόπον κλισίαις κατεμερί-
σαντο πλήρεις χαρμονῆς. 32 καταλήξαντες δὲ θρήνου πανόδυρτον
μέλος ἀνέλαβον ᾠδὴν πάτριον, τὸν σωτῆρα καὶ τερατοποιὸν αἰνοῦν-
τες θεόν· οἰμωγήν τε πᾶσαν καὶ κωκυτὸν ἀπωσάμενοι χοροὺς
συνίσταντο εὐφροσύνης εἰρηνικῆς σημεῖον. 33 ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ
βασιλεὺς περὶ τούτων συμπόσιον βαρὺ συναγαγὼν ἀδιαλείπτως εἰς
οὐρανὸν ἀνθωμολογεῖτο μεγαλομερῶς ἐπὶ τῇ παραδόξῳ γενηθείσῃ
αὐτῷ σωτηρίᾳ. 34 οἵ τε πρὶν εἰς ὄλεθρον καὶ οἰωνοβρώτους αὐτοὺς
ἔσεσθαι τιθέμενοι καὶ μετὰ χαρᾶς ἀπογραψάμενοι κατεστέναξαν,
αἰσχύνην ἐφ' ἑαυτοῖς περιβαλλόμενοι καὶ τὴν πυρίπνουν τόλμαν
ἀκλεῶς ἐσβεσμένοι. 35 οἵ τε Ἰουδαῖοι, καθὼς προειρήκαμεν, συστη-
σάμενοι τὸν προειρημένον χορὸν μετ' εὐωχίας ἐν ἐξομολογήσεσιν
ἱλαραῖς καὶ ψαλμοῖς διῆγον. 36 καὶ κοινὸν ὁρισάμενοι περὶ τούτων

28. ευσταθειαν παρειχε 19. 62. 93. — 29. ηυλογουν III.

30. πρὸς εὐωχίαν] παντα 19. 62. 93. — απολαμβανειν 19. 62. 93. — αγαγειν III. 93. — 31. recepi τὸ πρὶν ex III. 55. 93., cf. vs. 4.; vulgo legitur πρὶν — δυσαιάκτου] δυσατακτου III. 23.; δυσαλωτου 55.; δυσαχθους 19. 62. 93. — κλισίαις] κλισιας III. 23.; εις κλισιας 19. 62. 93. — recepi κατεμερίσαντο ex III. 19. 23. al.; vulgo κατεμέρισαν — 32. θρήνου] θρηνων III.; θρηνον και 23.; θρηνον 62. 93. — τον Ισραηλ σωτηρα III. 55. 19. 62. — 33. μεγαλοπρεπως 44. 74. Co. Ald. — γενομενη 19. 62. 93. — αὐτῷ] αυτων III. 55. 93. — 34. καὶ ante μετὰ recepi ex III. 55. 62. 74. Co. Ald.; vulgo om. — περιβαλομενοι III. 74. Ald. —

θεσμὸν ἐπὶ πᾶσαν τὴν παροικίαν αὐτῶν εἰς γενεάς, τὰς προειρη-
μένας ἡμέρας ἄγειν ἔστησαν εὐφροσύνους, οὐ πότου χάριν καὶ
λιχνείας, σωτηρίας δὲ τῆς διὰ θεὸν γενομένης αὐτοῖς. [37] ἐνέτυχον
δὲ τῷ βασιλεῖ τὴν ἀπόλυσιν αὐτῶν εἰς τὰ ἴδια αἰτούμενοι. [38] ἀπο-
γράφονται δὲ αὐτοὺς ἀπὸ πέμπτης καὶ εἰκάδος τοῦ Παχὼν ἕως
τῆς τετάρτης τοῦ Ἐπιφί, ἐπὶ ἡμέρας τεσσαράκοντα, συνίστανται
δὲ αὐτῶν τὴν ἀπώλειαν ἀπὸ πέμπτης τοῦ Ἐπιφὶ ἕως ἑβδόμης,
ἡμέραις τρισίν, [39] ἐν αἷς καὶ μεγαλοδόξως ἐπιφάνας τὸ ἔλεος
αὐτοῦ ὁ τῶν ὅλων δυνάστης, ἀπταίστους αὐτοὺς ἐῤῥύσατο ὁμοθυ-
μαδόν. [40] εὐωχοῦντο δὲ πάνθ' ὑπὸ τοῦ βασιλέως χορηγούμενοι
μέχρι τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης, ἐν ᾗ καὶ τὴν ἐντυχίαν ἐποιήσαντο
περὶ τῆς ἀπολύσεως αὐτῶν. [41] συναινέσας τε αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς
ἔγραψεν αὐτοῖς τὴν ὑπογεγραμμένην ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς κατὰ
πόλιν στρατηγοὺς μεγαλοψύχως τὴν ἐκτενίαν ἔχουσαν·

VII. Βασιλεὺς Πτολεμαῖος Φιλοπάτωρ τοῖς κατ' Αἴγυπτον
στρατηγοῖς καὶ πᾶσι τοῖς τεταγμένοις ἐπὶ πραγμάτων χαίρειν καὶ
ἐῤῥῶσθαι. [2] ἐῤῥώμεθα δὲ καὶ αὐτοὶ καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν, κατευ-
θύναντος ἡμῖν τοῦ μεγάλου θεοῦ τὰ πράγματα καθὼς προαιρού-
μεθα. [3] Τῶν φίλων τινὲς κακοηθείᾳ πυκνότερον ἡμῖν παρακείμενοι
συνέπεισαν ἡμᾶς εἰς τὸ τοὺς ὑπὸ τὴν βασιλείαν Ἰουδαίους συν-
αθροίσαντας σύστημα κολάσασθαι ξενιζούσαις ἀποστατῶν τιμωρίαις,
[4] προφερόμενοι μηδέποτε εὐσταθήσειν τὰ πράγματα ἡμῶν δι' ἣν
ἔχουσιν οὗτοι πρὸς πάντα τὰ ἔθνη δυσμένειαν, μέχρις ἂν συν-
τελεσθῇ τοῦτο. [5] οἳ καὶ δεσμίους καταγαγόντες αὐτοὺς μετὰ
σκυλμῶν ὡς ἀνδράποδα, μᾶλλον δὲ ὡς ἐπιβούλους, ἄνευ πάσης
ἀνακρίσεως καὶ ἐξετάσεως ἐπεχείρησαν ἀνελεῖν, νόμου Σκυθῶν
ἀγριωτέραν ἐμπεπορπημένοι ὠμότητα. [6] ἡμεῖς δὲ ἐπὶ τούτοις σκλη-
ρότερον διαπειλησάμενοι, καθ' ἣν ἔχομεν πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους
ἐπιείκειαν μόγις τὸ ζῆν αὐτοῖς χαρισάμενοι, καὶ τὸν ἐπουράνιον
θεὸν ἐγνωκότες ἀσφαλῶς ὑπερησπικότα τῶν Ἰουδαίων, ὡς πατέρα

---

36. πότου] τυφου 19. 62. 93. — 38. απεγραψαντο 19. 62. 93. — 39. τον ελεον 62. 93. — ὅλων] παντων III. 23. 19. 62. 93. — 41. τε αὐτοὺς] τε αυτοις III. 19. 93.

VII. 1. ὁ ante Φιλοπάτωρ delevi, abest a III. 44. 55. al. — 2. κατευθυνοντος III. 55. 62. — ante κατευθυν. add. 62. 93. και τα πραγματα ημων — 3. κατα κακοηθειαν III. 19. 62. 93. — συστημα εν 19. 62. 93. — κολαζεσθαι III. 19. 62. — 4. recepi προφερόμενοι ex III. 62. 93. Co. Ald., cf. vs. 11.; vulgo προσφερόμενοι — recepi μηδέποτε ex III. 19. 62. 93.; vulgo μήποτε — 5. προσεπεχειρησαν 19. 62.; προεπεχ. 23. — ἀνελεῖν om. 23. — 6. εις απαντας 19. 62. — μολις 19. 62. 93. Ald. —

ὑπὲρ υἱῶν διὰ παντὸς συμμαχοῦντα, 7τήν τε τοῦ φίλου ἣν ἔχουσι
πρὸς ἡμᾶς βεβαίαν καὶ τοὺς προγόνους ἡμῶν εὔνοιαν ἀναλογισά-
μενοι, δικαίως ἀπολελύκαμεν πάσης καθ' ὁντινοῦν αἰτίας τρόπον,
8καὶ προςτετάχαμεν ἑκάστῳ πάντας εἰς τὰ ἴδια ἐπιστρέφειν, ἐν
παντὶ τόπῳ μηθενὸς αὐτοὺς τὸ σύνολον καταβλάπτοντος, μήτε
ὀνειδίζειν περὶ τῶν γεγενημένων παρὰ λόγον. 9γινώσκετε γὰρ ὅτι
κατὰ τούτων ἐάν τι κακοτεχνήσωμεν πονηρὸν ἢ ἐπιλυπήσωμεν αὐ-
τοὺς τὸ σύνολον, οὐκ ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸν πάσης δεσπόζοντα δυνά-
μεως θεὸν ὕψιστον ἀντικείμενον ἡμῖν ἐπ' ἐκδικήσει τῶν πραγμάτων
κατὰ πᾶν ἀφεύκτως διὰ παντὸς ἕξομεν. ἔῤῥωσθε.

10Λαβόντες δὲ τὴν ἐπιστολὴν ταύτην οὐκ ἐσπούδασαν εὐθέως
γενέσθαι περὶ τὴν ἄφοδον, ἀλλὰ τὸν βασιλέα προςηξίωσαν τοὺς ἐκ
τοῦ γένους τῶν Ἰουδαίων τὸν ἅγιον θεὸν αὐθαιρέτως παραβεβη-
κότας καὶ τοῦ θεοῦ τὸν νόμον τυχεῖν δι' αὐτῶν τῆς ὀφειλομένης
κολάσεως, 11προφερόμενοι τοὺς γαστρὸς ἕνεκεν τὰ θεῖα παρα-
βεβηκότας προστάγματα μηδέποτε εὐνοήσειν μηδὲ τοῖς τοῦ βασι-
λέως πράγμασιν. 12ὁ δὲ τἀληθὲς αὐτοὺς λέγειν παραδεξάμενος
καὶ συναινέσας ἔδωκεν αὐτοῖς ἄδειαν πάντων, ὅπως τοὺς παρα-
βεβηκότας τοῦ θεοῦ τὸν νόμον ἐξολοθρεύσωσι κατὰ πάντα τὸν
ὑπὸ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τόπον μετὰ παῤῥησίας ἄνευ πάσης βα-
σιλικῆς ἐξουσίας ἢ ἐπισκέψεως. 13τότε κατευφημήσαντες αὐτὸν,
ὡς πρέπον ἦν, οἱ τούτων ἱερεῖς καὶ πᾶν τὸ πλῆθος ἐπιφωνήσαντες
τὸ ἀλληλούια, μετὰ χαρᾶς ἀνέλυσαν. 14οὕτως τε τὸν ἐμπεσόντα
τῶν μεμιασμένων ὁμοεθνῆ κατὰ τὴν ὁδὸν ἐκολάζοντο καὶ μετὰ

---

recepi συμμαχοῦντα ex III. 23. 44. al.; vulgo ὑπερμαχοῦντα — 7. την τε τουτων φιλιαν δι ην εχουσι 19. 62. 93. haec recte sane dici poterant, sed illud mirum quod reliqui codices cum illis eo tantum conveniunt quod δι ην εχουσι praebent. horum codicum textus cum ferri nequeat, aut δι textum male invasit, aut praecedentia verba vitiosa sunt. Grotius φύλου pro φίλου scriptum fuisse coniecit. — βεβαιαν προς ημας III. 23.; βεβαιαν ante ευνοιαν legitur in 19. 62. 93. — τροπον αιτιας 19. 62. 93. — 8. παντα τα ιδια αυτων επιστρεφειν 62. 93. 19. — τόπῳ] τροπω III. 44. 71. 74. — καταβλαπτοντος το συνολον 19. 62. 93. — ονειδιζοντος III. — γενομενων 23. 19. 93. 62. — κατα λογον 62. 93. — 9. κατα παντα αφευκτως 19. 62. 93.

10. τον αγιον αυθαιρετως παραβεβ. θεον και τον του θεου νομον 19. 62. 93. — οφειλουσης 62. 93. — 11. πράγμασιν] προσταγμασιν III. 44. 71. 74. Co. Ald. — 12. προςδεξαμενος 62. 93. — παραινεσας III. 23. 93. — εξολεθρευσωσιν III. — μετα πασης παρρησιας 19. 62. 93. — ἢ] και III. 19. 62.; η και 93. — 14. recepi οὕτως τε ex 23. 44. al.; ουτοι τε III. 19. 62. 93.; vulgo legitur τότε absque ullius codicis auctoritate — μεμιαμμενων III. — ομοεθνον 19. 62. 93. — ἐκολάζοντο] απεκτεννον III. —

παραδειγματισμῶν ἀνήρουν. 15 ἐκείνῃ δὲ τῇ ἡμέρᾳ ἀνεῖλον ὑπὲρ
τοὺς τριακοσίους ἄνδρας, ἣν καὶ ἤγαγον εὐφροσύνην μετὰ χαρᾶς
τοὺς βεβήλους χειρωσάμενοι. 16 αὐτοὶ δὲ οἱ μέχρι θανάτου τὸν
θεὸν ἐσχηκότες, παντελῆ σωτηρίας ἀπόλαυσιν εἰληφότες, ἀνέζευξαν
ἐκ τῆς πόλεως παντοίοις εὐωδεστάτοις ἄνθεσι κατεστεμμένοι μετ'
εὐφροσύνης καὶ βοῆς, ἐν αἴνοις καὶ παμμελέσιν ὕμνοις εὐχαριστοῦν-
τες τῷ θεῷ τῶν πατέρων αὐτῶν αἰωνίῳ σωτῆρι τοῦ Ἰσραήλ.
17 Παραγενηθέντες δὲ εἰς Πτολεμαΐδα τὴν ὀνομαζομένην διὰ
τὴν τοῦ τόπου ἰδιότητα ῥοδοφόρον, ἐν ᾗ προςέμεινεν αὐτοὺς ὁ στό-
λος κατὰ κοινὴν αὐτῶν βουλὴν ἡμέρας ἑπτά, 18 ἐκεῖ ἐποίησαν πό-
τον σωτήριον, τοῦ βασιλέως χορηγήσαντος αὐτοῖς εὐψύχως τὰ πρὸς
τὴν ἄφιξιν πάντα ἑκάστῳ ἕως εἰς τὴν ἰδίαν οἰκίαν. 19 καταχθέν-
τες δὲ μετ' εἰρήνης ἐν ταῖς πρεπούσαις ἐξομολογήσεσιν, ὡσαύτως
κἀκεῖ ἔστησαν καὶ ταύτας ἄγειν τὰς ἡμέρας ἐπὶ τὸν τῆς παροικίας
αὐτῶν χρόνον εὐφροσύνους. 20 ἃς καὶ ἀνιερώσαντες ἐν στήλῃ κατὰ
τὸν τῆς συμποσίας τόπον προςευχῆς καθιδρύσαντες, ἀνέλυσαν
ἀσινεῖς, ἐλεύθεροι, ὑπερχαρεῖς, διά τε γῆς καὶ θαλάσσης καὶ πο-
ταμοῦ ἀνασωζόμενοι τῇ τοῦ βασιλέως ἐπιταγῇ, ἕκαστος εἰς τὴν
ἰδίαν, 21 καὶ πλείστην ἢ ἔμπροσθεν ἐν τοῖς ἐχθροῖς ἐξουσίαν ἐσχη-
κότες μετὰ δόξης καὶ φόβου, τὸ σύνολον ὑπὸ μηδενὸς διασεισθέν-
τες τῶν ὑπαρχόντων. 22 καὶ πάντα τὰ ἑαυτῶν πάντες ἐκομίσαντο
ἐξ ἀπογραφῆς, ὥστε τοὺς ἔχοντάς τι μετὰ φόβου μεγίστου ἀπο-
δοῦναι αὐτοῖς, τὰ μεγαλεῖα τοῦ μεγίστου θεοῦ ποιήσαντος τελείως
ἐπὶ σωτηρίᾳ αὐτῶν. 23 εὐλογητὸς ὁ ῥύστης Ἰσραὴλ εἰς τοὺς ἀεὶ
χρόνους. ἀμήν.

---

15. τοὺς post ὑπὲρ om. 62. 93. — recepi ἣν καὶ ex III. 44. 55. 71. 74.; vulgo καὶ — τοὺς ante βεβήλους om. III. 23. — κεχειρωμενοι 23. 62. 93. 19. — βοῆς] εβοησαν 19. 62. 93. — παμμέλεσιν] παμεγεθεσιν 19. 62. 93.
17. παραγενομενοι 19. 62. 93. — προσονομαζομενην 19. 62. 93. — 18. εποιησαν εκει 19. 62. 93. — αυτοις χορηγησαντος 19. 62. 93. — 19. και αγαγοντες μετ 19. 62. 93. — 20. ανιερωσαν 19. 62. 93. — προσευχην 19. 93.; προσευχη 62. — και ανελυσαν 19. 62. 93. — εις γην ιδιαν 62.; εις την ιδιαν χωραν 64. — 21. καὶ om. 62. 93. — 22. του μεγαλου θεου III. — τελεως III. — επι τη σωτηρια 62. 93. — 23. ευλογητος ει 19. 62. 93.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ

ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

I. Φιλοσοφώτατον λόγον ἐπιδείκνυσϑαι μέλλων, εἰ αὐτοδέσπο-
τός ἐστι τῶν παϑῶν ὁ εὐσεβὴς λογισμός, συμβουλεύσαιμ' ἂν ὑμῖν
ὀρϑῶς ὅπως προσέχητε προϑύμως τῇ φιλοσοφίᾳ. 2 καὶ γὰρ ἀναγκαῖος
εἰς ἐπιστήμην παντὶ ὁ λόγος, καὶ ἄλλως τῆς μεγίστης ἀρετῆς,
λέγω δὴ φρονήσεως, περιέχει ἔπαινον, 3 εἰ ἄρα τῶν σωφροσύνης
κωλυτικῶν παϑῶν ὁ λογισμὸς φαίνεται ἐπικρατεῖν, γαστριμαργίας
τε καὶ ἐπιϑυμίας. 4 ἀλλὰ καὶ τῶν τῆς δικαιοσύνης ἐμποδιστικῶν
παϑῶν κυριεύειν ἀναφαίνεται, οἷον κακοηϑείας, καὶ τῶν τῆς
ἀνδρείας ἐμποδιστικῶν παϑῶν, ϑυμοῦ τε καὶ φόβου καὶ πόνου.
5 πῶς οὖν, ἴσως εἴποιεν ἄν τινες, εἰ τῶν παϑῶν ὁ λογισμὸς κρατεῖ,
λήϑης καὶ ἀγνοίας οὐ δεσπόζει; γελοῖον ἐπιχειροῦντες λέγειν. 6 οὐ
γὰρ τῶν ἑαυτοῦ παϑῶν ὁ λογισμὸς κρατεῖ, ἀλλὰ τῶν τῆς δικαιο-
σύνης καὶ ἀνδρείας καὶ σωφροσύνης ἐναντίων, καὶ τούτων οὐχ
ὥστε αὐτὰ καταλῦσαι, ἀλλ' ὥστε αὐτοῖς μὴ εἶξαι. 7 πολλαχόϑεν
μὲν οὖν καὶ ἀλλαχόϑεν ἔχοιμ' ἂν ὑμῖν ἐπιδεῖξαι ὅτι αὐτοκράτωρ
ἐστὶ τῶν παϑῶν ὁ λογισμός, 8 πολὺ δὲ πλέον τοῦτο ἀποδείξαιμι
ἀπὸ τῆς ἀνδραγαϑείας τῶν ὑπὲρ ἀρετῆς ἀποϑανόντων, Ἐλεαζάρου
τε καὶ ἑπτὰ ἀδελφῶν καὶ τῆς τούτων μητρός. 9 ἅπαντες γὰρ
οὗτοι τῶν ὑπὲρ τῶν ϑεοῦ νόμων ἕως ϑανάτου πόνων καταφρονή-
σαντες, καὶ ὑπὲρ ϑεοσεβείας τὸ ζῆν αὐτῶν ὑπεριδόντες, ἐπεδείξαντο
ὅτι περικρατεῖ τῶν παϑῶν ὁ λογισμός. 10 τῶν μὲν οὖν ἀρετῶν

I. 1. αὐτοδέσποτος] αυτοκρατωρ CaN. — προϑυμως προσεχηται III. — 2. μεγιστης ων N. — δη οτι N. — 4. φοβου και πονου X. al.; πονου και φοβου III. al. — 5. ειποιέν αν τις X., ειποι αν τις ABM — 6. αυτου X. — σωφροσυνης και φροντισεως III. Ca — τούτων] των τοιουτων X. — 7. ο ευσεβης λογισμος III. Ca. — 8. ἀνδραγαϑείας] καλοκαγαϑιας X. — ante ἑπτὰ vulgo legitur τῶν, sed abest a III. N., X.: τῶν — 9. παντες X. — των (τους X.) εως ϑανατου πονων (πονους X.) υπεριδοντες επεδειξαντο III. X. — ἐπεδείξαντο] υπεδειξαν al. —

ἔξεστι μοι ἐπαινεῖν τοὺς κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ὑπὲρ τῆς καλο-
καγαθίας ἀποθανόντας μετὰ τῆς μητρὸς ἄνδρας, τῶν δὲ τιμῶν
μακαρίσαιμ' ἄν. 11θαυμασθέντες γὰρ οὐ μόνον ὑπὸ πάντων
ἀνθρώπων ἐπὶ τῇ ἀνδρείᾳ καὶ τῇ ὑπομονῇ, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν
αἰκισαμένων, αἴτιοι κατέστησαν τοῦ καταλυθῆναι τὴν κατὰ τοῦ
ἔθνους τυραννίδα, νικήσαντες τὸν τύραννον τῇ ὑπομονῇ, ὥςτε
καθαρισθῆναι δι' αὐτῶν τὴν πατρίδα. 12ἀλλὰ καὶ περὶ τούτου
νῦν αὐτίκα δὴ λέγειν ἐξέσται ἀρξαμένῳ τῆς ὑποθέσεως, ὅπερ εἴωθα
ποιεῖν, καὶ οὕτως εἰς τὸν περὶ αὐτῶν τρέψομαι λόγον, δόξαν διδοὺς
τῷ πανσόφῳ θεῷ.

13Ζητοῦμεν δὴ τοίνυν εἰ αὐτοκράτωρ ἐστὶ τῶν παθῶν ὁ λο-
γισμός. 14διακρίνωμεν δὲ τί ποτέ ἐστιν λογισμὸς καὶ τί πάθος,
καὶ πόσαι παθῶν ἰδέαι, καὶ εἰ πάντων ἐπικρατεῖ τούτων ὁ λογι-
σμός. 15λογισμὸς μὲν δὴ τοίνυν ἐστὶ νοῦς μετὰ ὀρθοῦ λόγου προ-
τιμῶν τὸν τῆς σοφίας βίον. 16σοφία δὴ τοίνυν ἐστὶ γνῶσις θείων
καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων καὶ τῶν τούτων αἰτίων. 17αὕτη δὴ
τοίνυν ἐστὶν ἡ τοῦ νόμου παιδεία, δι' ἧς τὰ θεῖα σεμνῶς καὶ τὰ
ἀνθρώπινα συμφερόντως μανθάνομεν. 18τῆς δὲ σοφίας ἰδέαι καθ-
εστᾶσι φρόνησις καὶ δικαιοσύνη καὶ ἀνδρεία καὶ σωφροσύνη·
19κυριωτάτη δὲ πασῶν ἡ φρόνησις, ἐξ ἧς δὴ τῶν παθῶν ὁ λογι-
σμὸς ἐπικρατεῖ. 20παθῶν δὲ φύσεις εἰσὶν αἱ περιεκτικώταται δύο,
ἡδονή τε καὶ πόνος· τούτων δὲ ἑκάτερον καὶ περὶ τὴν ψυχὴν
πέφυκε. 21πολλαὶ δὲ καὶ περὶ τὴν ἡδονὴν καὶ τὸν πόνον παθῶν
εἰσὶν ἀκολουθίαι. 22πρὸ μὲν οὖν τῆς ἡδονῆς ἐστὶν ἐπιθυμία,

---

10. ἔξεστι ex coniectura scripsi, cf. vs. 12., vulgo legitur επεστι; επεστη L; επεισι N. — τουτον III. X. BCaL; εκεινον al. — delevi αὐτούς, quod vulgo legitur post μακαρίσαιμ' ἄν, abest a III. X. — 11. γαρ X.; vulgo γαρ εκεινοι — ἐπὶ τῇ ἀνδρείᾳ καὶ τῇ (τῇ om. N.) ὑπομονῇ] επ ανδρια X. — αικισαμενων III. X. Ca; καταικισαμενων al. — ωςτε καθαρισθηναι δι αυτων III. X.; ωςτε δι αυτων καταλυσαι και καθαρισθηναι al. — 12. περι τουτου νυν III.; περι νυν X.; περι τουτων N.; vulgo περι του ζητουμενου — αρξαμενων III. — οπερ ειωθα III. X.; vulgo ωςπερ ειωθαμεν.

13. ζητουμενου τοινυν τουτου N. — 14. διακρινωμεν δε III. Ca; διακρινομεν X. N.; και διακρινομεν al. — λογισμος III. X.; ο λογισμος al. — τί ante πάθος om. X. — ποσαι παθων III. X.; ποσαι αι των παθων al. — 15. μὲν om. X. — δὴ om. al. — ὀρθοῦ λόγου] ορθους βιου III. — τῆς om. III. X. — βίον] λογον III. — 16. δη τοινυν III. X. L; δε al. — 17. δὴ] δε al. — δι' ἧς] δι αυτης και N. — 18. καθεστηκασιν X. — τέσσαρες quod vulgo post καθεστᾶσι legitur delevi, abest a III. X. — καὶ ante δικαιοσύνη et ante ἀνδρεία recepi ex III. X. L; vulgo om. — 19. πασῶν] παντων III. X. — δὴ τῶν] δεη των III.; δε X.; των N. — 20. εκατερος X. — delevi καὶ περὶ τὸ σῶμα quod vulgo post ἑκάτερον legitur, deest in III. X. al. —

μετὰ δὲ τὴν ἡδονὴν χαρά· 23 πρὸ δὲ τοῦ πόνου ἐστὶ φόβος, μετὰ
δὲ τὸν πόνον λύπη. 24 θυμὸς δὲ κοινὸν πάθος ἐστὶν ἡδονῆς τε
καὶ πόνου, ἐὰν ἐννοηθῇ τις ὅτι αὐτῷ περιέπεσεν. 25 ἐν τῇ ἡδονῇ
δέ ἐστι καὶ ἡ κακοήθης διάθεσις, πολυτροπωτάτη πάντων οὖσα
τῶν παθῶν, 26 καὶ τὰ μὲν ψυχῆς ἀλαζονεία καὶ φιλαργυρία καὶ
φιλοδοξία καὶ φιλονεικία καὶ βασκανία, 27 κατὰ δὲ τὸ σῶμα παν-
τοφαγία καὶ λαιμαργία καὶ μονοφαγία. 28 καθάπερ οὖν δυοῖν
τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς φυτῶν ὄντων ἡδονῆς τε καὶ πόνου,
πολλαὶ τούτων τῶν φυτῶν εἰσὶ παραφυάδες, 29 ὧν ἑκάστην ὁ παν-
γέωργος λογισμὸς περικαθαίρων τε καὶ ἀποκνίζων καὶ περιπλέκων
καὶ ἐπάρδων καὶ πάντα τρόπον μετοχετεύων ἐξημεροῖ τὰς τῶν
ἠθῶν καὶ παθῶν ὕλας. 30 ὁ γὰρ λογισμος τῶν μὲν ἀρετῶν ἐστιν
ἡγεμὼν, τῶν δὲ παθῶν αὐτοκράτωρ.

Ἐπιθεωρεῖτε τοίνυν πρῶτον διὰ τῶν κωλυτικῶν τῆς σωφρο-
σύνης ἔργων ὅτι αὐτοδέσποτός ἐστι τῶν παθῶν ὁ λογισμός. 31 σωφρο-
σύνη δὴ τοίνυν ἐστὶν ἐπικράτεια τῶν ἐπιθυμιῶν, 32 τῶν δὲ ἐπι-
θυμιῶν αἱ μέν εἰσι ψυχικαὶ αἱ δὲ σωματικαὶ, καὶ τούτων ἀμφο-
τέρων ἐπικρατεῖν ὁ λογισμὸς φαίνεται, 33 ἐπεὶ πόθεν κινούμενοι
πρὸς τὰς ἀπειρημένας τροφὰς ἀποστρεφόμεθα τὰς ἐξ αὐτῶν
ἡδονάς; οὐχ ὅτι δύναται τῶν ὀρέξεων ἐπικρατεῖν ὁ λογισμός; ἐγὼ
μὲν οἶμαι. 34 τοιγαροῦν ἐνύδρων ἐπιθυμοῦντες καὶ ὀρνέων καὶ
τετραπόδων καὶ παντοίων βρωμάτων τῶν ἀπηγορευμένων ἡμῖν κατὰ
τὸν νόμον ἀπεχόμεθα διὰ τὴν τοῦ λογισμοῦ ἐπικράτειαν. 35 ἀνέχεται
γὰρ τὰ τῶν ὀρέξεων πάθη ὑπὸ τοῦ σώφρονος νοὸς ἀνακοπτό-
μενα, καὶ φιμοῦται πάντα τὰ τοῦ σώματος κινήματα ὑπὸ τοῦ
λογισμοῦ.

---

21. και περι τον πονον N — των πονων III. — παθῶν] αγαθων X. N — 24. τε om. III. X. — τις εαυτω οτε περιεπεσε τη ηδονη N — οτε III. — 25. δὲ legitur in III. post ἐν — ενεστιν X. — ουσα των παθων X. al.; τ. παθ. ουσα III. — 26. και τα (κατα III.) μεν ψυχης X. III. L; vulgo legitur κατα μεν την ψυχην — και φιλαργ. και φιλοδ. και φιλον. III. X. al.; vulgo και ante has voces om. — φιλαργυρία] φλυαρια N — post φιλονεικία additum απιστια in Ca — 27. καὶ ante λαιμ. et μονοφ. addidi ex III. L; vulgo om. και μονοφαγια και λαιμ. X. — 28. φυτῶν εἰσὶ] παθων εισιν III. — 29. τε om. X. — παντα τροπον III. X.; vulgo παντα τον τρ. — μετοχε-τεύων] μεταχεων III. X. — ημεροι N.

30. επιθεωρειτε τοινυν M; επιθεωρει γε τοινυν III. Ca; επιθεωρει τοινυν X. V; al. επιθεωρειται (επιθεωρει) γαρ; cf. Freudenthal p. 126. — δια των III. X. L.; επι των N — 32. επικρατειν ο λογισμος X. al.; ο λογ. επικρ. III. al. — 33. αποτρεπομεθα III. Ca — μὲν] γαρ X. — 34. τετραποδων παντοιων βρωματα οντων απηγ. III. — κατὰ] δια X. — 35. αντεχεται III. Ca — αναχοπτομενα X.; ανακαμπτομενα al. — φιμουνται N; φιλοτιμουντε III.

II. Καὶ τί ϑαυμαστὸν, εἰ αἱ τῆς ψυχῆς ἐπιϑυμίαι πρὸ
τοῦ κάλλους μετουσίαν ἀκυροῦνται; 2 ταύτῃ γοῦν ὁ σώφρων 'Ι
ἐπαινεῖται, ὅτι διανοίᾳ περιεκράτησε τῆς ἡδυπαϑείας. 3 νέο
ὢν καὶ ἀκμάζων πρὸς συνουσιασμὸν ἠκύρωσε τῷ λογισμῷ τὸ
παϑῶν οἶστρον. 4 οὐ μόνον δὲ τὴν τῆς ἡδυπαϑείας οἰστρηλ
ἐπικρατεῖν ὁ λογισμὸς φαίνεται, ἀλλὰ καὶ πάσης ἐπιϑυμίας δεσ
ἀναδείκνυται. 5 λέγει γοῦν ὁ νόμος· οὐκ ἐπιϑυμήσεις τὴν γυ
τοῦ πλησίον σου, οὐδὲ ὅσα τῷ πλησίον σου ἐστίν. 6 καίτοι ὅ
ἐπιϑυμεῖν εἴρηκεν ἡμᾶς ὁ νόμος, πολὺ πλέον πείσαιμ' ἂν ὑμ
τῶν ἐπιϑυμιῶν κρατεῖν δύναται ὁ λογισμὸς, ὥςπερ καὶ τῶν
τικῶν τῆς δικαιοσύνης παϑῶν. 7 ἐπεὶ τίνα τρόπον μονοφάγ
ὢν τὸ ἦϑος καὶ γαστρίμαργος καὶ μέϑυσος μεταπαιδεύεται,
δῆλον ὅτι κύριός ἐστι τῶν παϑῶν ὁ λογισμός; 8 αὐτίκα γο
νόμῳ πολιτευόμενος κἂν φιλάργυρός τις ᾖ, βιάζεται τὸν ἑ
τρόπον, τοῖς δεομένοις δανείζων χωρὶς τόκων, καὶ τὸ δάνειο
ἑβδομάδων ἐνστασῶν χρεοκοπούμενος· 9 κἂν φειδωλός τις ᾖ
τοῦ νόμου κρατεῖται διὰ τὸν λογισμὸν, μήτε ἐπικαρπολογοῦ
τοὺς ἀμητοὺς μήτε ἐπιῤῥωγολογούμενος τοὺς ἀμπελῶνας. κ
τῶν ἑτέρων δέ ἐστιν ἐπιγνῶναι τοῦτο, ὅτι τῶν παϑῶν ἐστὶν ὁ
σμὸς κρατῶν. 10 ὁ γὰρ νόμος καὶ τῆς πρὸς γονεῖς εὐνοίας κ
μὴ καταπροδιδοὺς τὴν ἀρετὴν δι' αὐτούς, 11 καὶ τῆς πρὸς
τὴν φιλίας ἐπικρατεῖ, διὰ παρανομίαν αὐτὴν ἀπελέγχων,
τῆς τέκνων φιλίας κυριεύει, διὰ κακίαν αὐτὰ κολάζων, 13 κο
φίλων συνηϑείας δεσπόζει, διὰ πονηρίαν αὐτοὺς ἐξελέγχων.
μὴ νομίσητε παράδοξον εἶναι, ὅπου γε καὶ ἔχϑρας ἐπικρα
λογισμὸς δύναται διὰ τὸν νόμον, μήτε δενδροτομῶν τὰ ἥμερ
πολεμίων φυτά, τά τε τῶν ἐχϑρῶν τοῖς ἀπολέσασι διασώζω
τὰ πεπτωκότα συνεγείρων.

II. 2. διανοια X. L M; vulgo τω λογισμω και τη (και τη om
διανοια — 4. την επι της N — ο λογισμος επικρατειν X. — δε
αναδεικνυται om. III. X. — 5. cf. Exod. 20, 17. — οσα τω III.
οσα του al. — 6. ειρηκεν ημας III. X.; vulgo ημας ειρηκεν — 7. τ
tur post τίνα in X. — η και μεϑυσος X. — 8. ὁ quod vulgo ante τ
tur delevi, abest a III. X. — ᾖ] ειη III. — τον αυτου X. — ἐνσ
εντασσων III. — χρεοκοπουμενος III. X.; χρεωκοπ. al. — 9. επικαρπε
III. — επιρωγολ. III. X. — ἑτέρων] εργων X. N — δε X.: δ II
om. — τουϑ III. — αυτοκρατωρ ο λογισμος N — 11. γαμετης III.
δια την X. — 12. των τεκνων al. — αυτους X.; αυτων III. — 13.
ριας III. — εξελεγχων III. X. Ca L; ελεγχων al. — 14. γε om. III.
εχϑραν III. — επικρατειν ο λογισμος X. al.; ο λογ. επικρ. III. al. —
X. al.; μηδε III. al. — τα δε III. X.

15 Καὶ τῶν βιαιοτέρων δὲ παϑῶν ἐπικρατεῖν ὁ λογισμὸς φαίνεται,
φιλαρχίας καὶ κενοδοξίας καὶ ἀλαζονείας καὶ μεγαλαυχίας καὶ
βασκανίας· 16 πάντα γὰρ ταῦτα τὰ κακοήϑη πάϑη ὁ σώφρων
νοῦς εἰς ἀγαϑὸν προτρέπων ἀπωϑεῖται καὶ βιάζεται, ὥσπερ καὶ
τὸν ϑυμόν· καὶ γὰρ καὶ τούτου δεσπόζει. 17 ϑυμούμενός γέ τοι
Μωϋσῆς κατὰ Δαϑὰν καὶ Ἀβειρὼν οὐ ϑυμῷ τι κατ᾿ αὐτῶν ἐποίησεν,
ἀλλὰ λογισμῷ τὸν ϑυμὸν διήτησε. 18 δυνατὸς γὰρ ὁ σώφρων νοῦς,
ὡς ἔφην, κατὰ τῶν παϑῶν ἀριστεῦσαι, καὶ τὰ μὲν αὐτῶν μετα-
ϑεῖναι, τὰ δὲ καὶ ἀκυρῶσαι. 19 ἐπεὶ διὰ τί ὁ πάνσοφος ἡμῶν
πατὴρ Ἰακὼβ τοὺς περὶ Συμεὼν καὶ Λευὶν αἰτιᾶται μὴ λογισμῷ
τοὺς Σικιμίτας ἐϑνηδὸν ἀποσφάξαντας, λέγων· ἐπικατάρατος ὁ
ϑυμὸς αὐτῶν; 20 εἰ μὴ γὰρ ἐδύνατο τοῦ ϑυμοῦ ὁ λογισμὸς κρατεῖν,
οὐκ ἂν εἶπεν οὕτως. 21 ὁπηνίκα γὰρ ὁ ϑεὸς τὸν ἄνϑρωπον κατ-
εσκεύασεν, τὰ πάϑη αὐτοῦ καὶ τὰ ἤϑη περιεφύτευσε, 22 καὶ τηνι-
καῦτα δὲ περὶ πάντων τὸν ἱερὸν ἡγέμονα νοῦν διὰ τῶν αἰσϑη-
τηρίων ἐνεϑρόνισε, 23 καὶ τούτῳ νόμον ἔδωκε καϑ᾿ ὃν πολιτευόμενος
βασιλεύσει βασιλείαν σώφρονά τε καὶ δικαίαν καὶ ἀγαϑὴν καὶ
ἀνδρείαν.

24 Πῶς οὖν, εἴποι τις ἄν, εἰ τῶν παϑῶν ὁ λογισμὸς κρατεῖ,
λήϑης καὶ ἀγνοίας οὐ κρατεῖ; **III.** ἔστι δὲ κομιδῇ γελοῖος ὁ λόγος·
οὐ γὰρ τῶν ἑαυτοῦ παϑῶν ὁ λογισμὸς ἐπικρατεῖν φαίνεται, ἀλλὰ
τῶν σωματικῶν· 2 οἷον ἐπιϑυμίαν τις οὐ δύναται ἐκκόψαι ἡμῶν,
ἀλλὰ τὸ μὴ δουλωϑῆναι τῇ ἐπιϑυμίᾳ δύναται ὁ λογισμὸς παρα-
σχέσϑαι. 3 ϑυμόν τις οὐ δύναται ἐκκόψαι ἡμῶν τῆς ψυχῆς,

---

15. και δια των III. N — βιοτερων III. — κρατειν III. X. N — φιλαργυριας X. — 16. τὰ om. X. — εις αγαϑον προτρεπων om. III. X. — και βιαζεται om. III. X. — και ante τουτου om. III. X. — 17. et 18. desiderantur in quibusdam libris — μωσης III. X. — Αβιραμ al. — 18. δυνατὸς] ικανος X. — 19. cf. Genes. 49, 7. — 20. εδυνετο των ϑυμων III. — 21. 22. vulgo ita legitur: — κατεσκεύαζε, λόγῳ καὶ αὐτεξουσιότητι κοσμήσας, τηνίκα δὲ (τηνικάδε) καὶ τὰ πάϑη αὐτῷ καὶ τὰ ἤϑη περιεφύτευσε, καὶ τὸν ἡγεμόνα νοῦν διὰ τῶν ἔνδον αἰσϑητηρίων ἐνεϑρόνισε. ego maxime III. X. Ca al. secutus sum. — κατεσκευασεν III. N; κατεσκευασεν τον ανϑρωπον X. — καὶ τηνικαῦτα] ηνικα X.; verba τηνικαυτα δε leguntur quidem in III., sed delenda ea esse punctis scriba notavit — περὶ] επι X. — παντων των τον III. — ἔνδον, quod vulgo ante αἰσϑητηρίων legitur, abest a III. X. N — 23. δεδωκεν X.

24. εἴποι τις ἂν] ειποιτε X. — verba κρατεῖ λήϑης — λογισμὸς III, 1. in X. exciderunt — ὁ λογισμὸς κρατεῖ] δεσπότης ἐστὶν ὁ λογισμὸς al. — III. 1. λόγος] λογισμος III. — επικρατειν X. — σωματικων III. X. Ca; σωματος al. — 2. pro ἡμῶν legitur υμων in III. et quidem ante οὐ δύν. — εκκοψαι ου δυναται X. — τὸ om. III. X. — παρεχεσϑαι X. — 3. εκκοψαι υμων III.; υμων εκκοψαι X. —

ἀλλὰ τῷ θυμῷ δυνατὸν τον λογισμὸν βοηθῆσαι. 4 κακοήθειάν
ἡμῶν οὐ δύναται ἐκκόψαι, ἀλλὰ τὸ μὴ καμφθῆναι τῇ κακοηθ
δυναῖτ' ἂν ὁ λογισμὸς συμμαχῆσαι· 5 οὐ γὰρ ἐκριζωτὴς τῶν παθ
ὁ λογισμός ἐστιν, ἀλλ' ἀνταγωνιστής. 6 ἔστι γοῦν τοῦτο διὰ τ
Δαυὶδ τοῦ βασιλέως δίψης σαφέστερον ἐπιλογίσασθαι. 7 ἐπεὶ γ
δι' ὅλης ἡμέρας προςβαλὼν τοῖς ἀλλοφύλοις ὁ Δαυὶδ πολλοὺς ἐ
τῶν ἀπέκτεινεν μετὰ τῶν τοῦ ἔθνους στρατιωτῶν, 8 τότε δὴ γε
μένης ἑσπέρας ἔσπευδεν ἱδρῶν καὶ σφόδρα κεκμηκὼς ἐπὶ
βασίλειον σκηνὴν ἦλθε, περὶ ἣν ὁ πᾶς τῶν προγόνων στρα
ἐστρατοπεδεύκει. 9 οἱ μὲν οὖν ἄλλοι πάντες ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἦσ
10 ὁ δὲ βασιλεὺς ὡς μάλιστα διψῶν, καίπερ ἀφθόνους ἔχων πηγ
οὐκ ἠδύνατο δι' αὐτῶν ἰάσασθαι τὴν δίψαν, 11 ἀλλά τις αὐ
ἀλόγιστος ἐπιθυμία τοῦ παρὰ τοῖς πολεμίοις ὕδατος ἐπιτείνου
συνέφρυγε καὶ λύουσα κατέφλεγεν. 12 ὅθεν τῶν ὑπασπιστῶν ἐπὶ
τοῦ βασιλέως ἐπιθυμίᾳ σχετλιαζόντων, δύο νεανίσκοι στρατιω
καρτεροί, καταιδεσθέντες τὴν τοῦ βασιλέως ἐπιθυμίαν, τὰς π
τευχίας καθωπλίσαντο, καὶ κάλπην λαβόντες ὑπερέβησαν τοὺς τ
πολεμίων χάρακας, 13 καὶ λαθόντες τοὺς τῶν πυλῶν ἀκροφύλακ
διεξῄεσαν, ἀνερευνώμενοι κατὰ πᾶν τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδ
14 καὶ ἀνευράμενοι τὴν πηγὴν ἐξ αὐτῆς θαρραλέως ἐκόμισαν
βασιλεῖ τὸ ποτόν. 15 ὁ δὲ καίπερ τῇ δίψῃ διαπυρούμενος, ἐλο
σατο πάνδεινον εἶναι κίνδυνον ψυχῇ λογισθὲν ἰσοδύναμον τὸ πο
αἵματι· 16 ὅθεν ἀντιθεὶς τῇ ἐπιθυμίᾳ τὸν λογισμόν, ἔσπεισε
πόμα τῷ θεῷ. 17 δυνατὸς γὰρ ὁ σώφρων νοῦς νικῆσαι τὰς τ
παθῶν ἀνάγκας καὶ σβέσαι τὰς τῶν οἴστρων φλεγμονάς, 18
τὰς τῶν σωμάτων ἀλγηδόνας καθ' ὑπερβολὴν δυνατὰς οὔς

αλλα τω θυμω δυνατον τον λογισμον (τον λογ. om. III. Ca) βοηθη III. X. Ca al.; αλλα το μη δουλωθηναι τω θυμω δυνατος ο λογισμος βοη al. — 4. υμων III. X. L — δυναιτ αν X.; δυνατον III.; vulgo δυναται 5. αλλα III. X. — 6. τοῦ ante Δαυὶδ delevi, abest a III. X. al. — σαφεσ ρον III. X. Ca; διασαφεστερον al. — 7. cf. II Sam. 23, 13—17. I Chr 11, 15—19. Ioseph. Antt. Iud. 7, 12. 3. — ημερας III. X.; της ημε al. — προςβαλων (προςβαλλων III.) τοις α. ο Δ. π. α. απ. μετα των του X. Ca; πολεμων τους αλλοφυλους και πολλους εξ αυτων αποκτεινας ο Δα μετα του N al. — 8. ἔσπευδεν recepi ex X. — υδρων III. — 9. ηε al. — 10. ως om. X. — ηδυνατο III. X.; εδυνατο al. — 11. διεφρυ X. — 12. recepi ὑπασπιστῶν ex X.; vulgo ὑπερασπιστῶν — ἐπιθυμίᾳ] δι al. — δύο] τρεις al. — παντευχιας X. al.; πανοπλιας III. Ca al. — καλ III. — 13. ανευρωμενοι X.; ανευραμενοι III. — 14. ευραμενοι Ca — θαρ λέως legitur in III. ante τὴν π. — εκομισαν (εγεμεισαν III.) τω βασ. ποτον III. X. al.; τω βασ. εκομισαν al. — 15. καιπερ (και περι III.; υπερ N) την διψαν X. III. LN — τη ψυχη III.; ψυχης L — 16. τὸ ο X. — 18. δυνατὰς recepi ex X.; vulgo om. —

καταπαλαῖσαι, καὶ τῇ καλοκαγαθίᾳ τοῦ λογισμοῦ ἀποπτύσαι πάσας
τὰς τῶν παθῶν ἐπικρατείας. 19 ἤδη δὲ καὶ ὁ καιρὸς ἡμᾶς καλεῖ
ἐπὶ τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἱστορίας τοῦ σώφρονος λογισμοῦ.
20 Ἐπειδὴ γὰρ βαθεῖαν εἰρήνην διὰ τὴν εὐνομίαν οἱ πατέρες
ἡμῶν εἶχον καὶ ἔπραττον καλῶς, ὥστε καὶ τὸν τῆς Ἀσίας βασιλέα
Σέλευκον τὸν Νικάνορα χρήματα εἰς τὴν ἱερουργίαν αὐτοῖς ἀφο-
ρίσαι καὶ τὴν πολιτείαν αὐτῶν ἀποδέχεσθαι, 21 τότε δή τινες πρὸς
τὴν κοινὴν νεωτερίσαντες ὁμόνοιαν πολυτρόποις ἐχρήσαντο συμφοραῖς.
IV. Σίμων γάρ τις πρὸς Ὀνίαν ἀντιπολιτευόμενος, τὸν τότε τὴν
ἀρχιερωσύνην ἔχοντα διὰ βίου, καλὸν καὶ ἀγαθὸν ἄνδρα, ἐπειδὴ
πάντα τρόπον διαβάλλων ὑπὲρ τοῦ ἔθνους οὐκ ἴσχυσε κακῶσαι,
φυγὰς ᾤχετο τὴν πατρίδα προδώσων. 2 ὅθεν ἥκων ὡς Ἀπολλώνιον
τὸν Συρίας τε καὶ Φοινίκης καὶ Κιλικίας στρατηγὸν ἔλεγεν·
3 εὔνους ὢν τοῖς τοῦ βασιλέως πράγμασιν ἥκω μηνύσων πολλὰς
ἰδιωτικῶν χρημάτων μυριάδας ἐν τοῖς Ἱεροσολύμων γαζοφυλακίοις
τεθησαυρίσθαι, τῷ ἱερῷ μὴ ἐπικοινωνούσας, καὶ προσήκειν ταῦτα
Σελεύκῳ τῷ βασιλεῖ. 4 τούτων ἕκαστα γνοὺς ὁ Ἀπολλώνιος τὸν
μὲν Σίμωνα τῆς εἰς τὸν βασιλέα κηδεμονίας ἐπαινεῖ, πρὸς δὲ τὸν
Σέλευκον ἀναβὰς κατεμήνυσε τὸν τῶν χρημάτων θησαυρόν, 5 καὶ
λαβὼν τὴν περὶ αὐτῶν ἐξουσίαν ταχὺ εἰς τὴν πατρίδα ἡμῶν μετὰ
τοῦ καταράτου Σίμωνος καὶ βαρυτάτου στρατοῦ ἀνέβη. 6 καὶ
προσελθὼν ταῖς τοῦ βασιλέως ἐντολαῖς ἥκειν ἔλεγεν ὅπως τὰ
ἰδιωτικὰ τοῦ γαζοφυλακίου λάβοι χρήματα. 7 καὶ τοῦ ἔθνους πρὸς
τὸν λόγον σχετλιάζοντος ἀντιλέγοντός τε, πάνδεινον εἶναι νομίσαν-
τες εἰ οἱ τὰς παρακαταθήκας πιστεύσαντες τῷ ἱερῷ θησαυρῷ
στερηθήσονται, ὡς οἷόν τε ἦν ἐκώλυον. 8 μετὰ ἀπειλῶν δὲ ὁ
Ἀπολλώνιος ἀπῄει εἰς τὸ ἱερόν. 9 τῶν δὲ ἱερέων μετὰ γυναικῶν
καὶ παιδίων ἐν τῷ ἱερῷ ἱκετευσάντων τὸν θεὸν ὑπερασπίσαι τοῦ

της καλοκαγοθειας III. — αποπτυσαι III. X. Ca L; διαπτυσαι al. — 19. ιστοριας III. X. LN et libri fere omnes; vulgo θεωρίας.

20. και χρηματα III. X. — αποφορεισαι III. — 21. πολυτροπως III. — IV, 1. scripsi τότε, cdd.: ποτε — post εχοντα excidisse οντα coniicit Freudenthal p. 167. — διαβαλων Ca — ὑπὲρ] κατα AN — 2. ὡς] προς III. Ca — 3. μηνυων III. X. — τῷ ἱερῷ] τοις ιεροις X. N. — καὶ] αλλα III. — 4. τουτων III. X.; τουτων δε al. — επαινει III. X.; επηνει al. — κατεμηνυσε X. N al.; κατεμηνυε III. — 5. και ελαβεν — και ταχυ X. — πατρίδα ἡμῶν] Ιερουσαλημ N — ἀνέβη καὶ om. III. X. — 6. προελθων X. — 7. σχετλιασαντος III. LN — νομίσαντες] νοησαντες X. — οἱ legitur ante πιστεύσαντες in X. — παρακαταθηκας III. X. Ca L; παραθηκας al. — 8. απειλης III. — 9. ἱερέων] γεραιων X. al. — ικετευοντων N — τον θεον III. X. LN al.; τω θεω al —

ἱεροῦ καταφρονουμένου τόπου, [10] ἀνιόντος τε μετὰ καϑωπλισμέν
τῆς στρατιᾶς τοῦ Ἀπολλωνίου πρὸς τὴν τῶν χρημάτων ἁρπαγὴ
οὐρανόϑεν ἔφιπποι προυφάνησαν ἄγγελοι περιαστράπτοντες το
ὅπλοις, καὶ πολὺν αὐτοῖς φόβον τε καὶ τρόμον ἐνιέντες. [11] κατ
πεσὼν γέ τοι ἡμιϑανὴς ὁ Ἀπολλώνιος ἐπὶ τὸν πάμφυλον τοῦ ἱερ
περίβολον τὰς χεῖρας ἐξέτεινεν εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ μετὰ δακρύ
τοὺς Ἑβραίους παρεκάλει ὅπως περὶ αὐτοῦ προςευξάμενοι τ
οὐράνιον ἐξευμενίσωνται στρατόν. [12] ἔλεγεν γὰρ ἡμαρτηκὼς ὥσ
καὶ ἀποϑανεῖν ἄξιος ὑπάρχειν, πᾶσίν τε ἀνϑρώποις ὑμνήσε
σωϑεὶς τὴν τοῦ ἱεροῦ τόπου μακαριότητα. [13] τούτοις ἐπαχϑε
τοῖς λόγοις Ὀνίας ὁ ἀρχιερεύς, καίπερ ἄλλως εὐλαβηϑεὶς μήπο
νομίσειεν ὁ βασιλεὺς Σέλευκος ἐξ ἀνϑρωπίνης ἐπιβουλῆς καὶ μ
ϑείας δίκης ἀνῃρῆσϑαι τὸν Ἀπολλώνιον, ηὔξατο περὶ αὐτοῦ. [14] κ
ὁ μὲν παραδόξως διασωϑεὶς ᾤχετο δηλώσων τῷ βασιλεῖ τὰ συ
βάντα αὐτῷ.

[15] Τελευτήσαντος δὲ Σελεύκου τοῦ βασιλέως διαδέχεται τ
ἀρχὴν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἀντίοχος Ἐπιφανής, ἀνὴρ ὑπερήφανος κ
δεινός, [16] ὃς καταλύσας τὸν Ὀνίαν τῆς ἀρχιερωσύνης Ἰάσονα τ
ἀδελφὸν αὐτοῦ κατέστησεν ἀρχιερέα, [17] συνϑέμενον δώσειν, εἰ ἐπ
τρέψειεν αὐτῷ τὴν ἀρχήν, κατ' ἐνιαυτὸν τριςχίλια ἑξακόσια ἑξ
κοντα τάλαντα. [18] ὁ δὲ ἐπέτρεψεν αὐτῷ καὶ ἀρχιερᾶσϑαι κ
τοῦ ἔϑνους ἀφηγεῖσϑαι· [19] ὃς καὶ ἐξεδιῄτησε τὸ ἔϑνος καὶ ἐξ
πολίτευσεν ἐπὶ πᾶσαν παρανομίαν, [20] ὥστε μὴ μόνον ἐπ' αὐτῇ
ἄκρᾳ τῆς πατρίδος ἡμῶν γυμνάσιον κατασκευάσαι, ἀλλὰ καὶ κ
ταλῦσαι τὴν τοῦ ἱεροῦ κηδεμονίαν. [21] ἐφ' οἷς ἀγανακτήσασα
ϑεία δίκη αὐτὸν αὐτοῖς τὸν Ἀντίοχον ἐπολέμωσεν. [22] ἐπειδὴ γ

ιερου om. III. — τοπου III.; του τοπου al. — 10. ανιοντι τω Απολλω
μετα N — της om. III. — αγγελοι προυφανησαν εφιπποι X.; προυφ.
αγγ. III.; προυφανησαν praebent etiam L al.; προςεφανησαν al.; εφανης
N — αὐτοῖς] αυτων X. — ενιεντες X. L; ενιοντες III. al.; ενηκαν N al.
11. γε τοι III. Ca; δε τοι X.; δε al. — και om. III. — περι αυτου πρ
ευξαμενοι (ευξαμενοι III) X. III.; προςευξ. περι α. al. — ουρανιον X. s
επουρανιον III. — 12. hic versus in quibusdam cdd. non legitur. tex
supra exscriptus est codicum III. X. L al., contra N al. haec habent: ὡμ
λόγει γὰρ ὁ Ἀπολλώνιος ἑαυτὸν ἡμαρτηκέναι, πᾶσί τε ἀνϑρώποις ὑμνήσ
σωϑεὶς τὴν τοῦ ἱεροῦ τόπου ἀρετὴν ἔλεγεν. — 13. υπαχϑεις X. — και ου N
15. ut edidi III. X. Ca, nisi quod X. om. ο ante υιος et posuit a
Επιφανης, III. vero pro και δεινος habet δινος. al.: Ἀντ. Ἐπιφ. υἱὸς αὐτ
ἀνὴρ πάνδεινος καὶ ὑπερήφανος — 17. συνϑεμενος X. — χειλια X.
18. και ante αρχιερ. om. III. — αφηγεισϑαι του εϑνους X. — 19. ὃς ο
X. — εξεζητησεν III. — των Ιουδαιων το εϑνος Ca — 20. αλλα κ. κα
λυσαι om. III. — 21. αὐτοῖς] τοι III. Ca — επολεμησεν III. X. Ca
22. γὰρ om. X. —

πολεμῶν ἦν κατ' Αἴγυπτον Πτολεμαίῳ, ἤκουσέ τε ὅτι φήμης διαδοθείσης περὶ τοῦ τεθνάναι αὐτὸν ὡς ἔνι μάλιστα χαίροιεν οἱ Ἱεροσολυμῖται, ταχέως ἐπ' αὐτοὺς ἀνέζευξεν, [23]καὶ ὡς ἐπόρθησεν αὐτούς, δόγμα ἔθετο ὅπως εἴ τινες αὐτῶν φάνοιεν τῷ πατρίῳ πολιτευόμενοι νόμῳ, κολασθέντες θάνοιεν. [24]καὶ ἐπεὶ κατὰ μηδένα τρόπον ἴσχυε καταλῦσαι διὰ τῶν δογμάτων τὴν τοῦ ἔθνους εὐνομίαν, ἀλλὰ πάσας τὰς ἀπειλὰς αὐτοῦ καὶ τιμωρίας ἑώρα καταλυομένας, [25]ὥστε καὶ γυναῖκας, ὅτι περιέτεμον τὰ παιδία, μετὰ τῶν βρεφῶν κατακρημνισθῆναι, προειδυίας ὅτι τοῦτο πείσονται· [26]ἐπεὶ οὖν τὰ δόγματα αὐτοῦ κατεφρονεῖτο ὑπὸ τοῦ λαοῦ, αὐτὸς διὰ βασάνων ἕνα ἕκαστον τοῦ ἔθνους ἠνάγκαζε μιαρῶν ἀπογευομένους τροφῶν ἐξόμνυσθαι τὸν Ἰουδαϊσμόν.

V. Προκαθίσας γέ τοι μετὰ τῶν συνέδρων ὁ τύραννος Ἀντίοχος ἐπί τινος ὑψηλοῦ τόπου, καὶ τῶν στρατευμάτων αὐτῷ παρεστηκότων κυκλόθεν ἐνόπλων, παρεκέλευε τοῖς δορυφόροις ἕνα ἕκαστον τῶν Ἑβραίων ἐπισπᾶσθαι καὶ κρεῶν ὑείων καὶ εἰδωλοθύτων ἀναγκάζειν ἀπογεύεσθαι· [2]εἰ δέ τινες μὴ θέλοιεν μιαροφαγῆσαι, τούτους τροχισθέντας ἀναιρεθῆναι. [3]πολλῶν δὲ συναρπασθέντων, εἷς πρῶτος ἐκ τῆς ἀγέλης Ἑβραῖος ὀνόματι Ἐλεάζαρος, τὸ γένος ἱερεύς, τὴν ἐπιστήμην νομικὸς καὶ τὴν ἡλικίαν προήκων καὶ πολλοῖς τῶν περὶ τὸν τύραννον διὰ τὴν ἡλικίαν γνώριμος, παρήχθη πλησίον αὐτοῦ. [4]καὶ αὐτὸν ἰδὼν ὁ Ἀντίοχος ἔφη·

[5]Ἐγὼ πρὶν ἄρξασθαι τῶν κατὰ σοῦ βασάνων, ὦ πρεσβῦτα, συμβουλεύσαιμ' ἄν σοι ταῦτα, ὅπως ἀπογευσάμενος τῶν ὑείων σώζοιο· [6]αἰδοῦμαι γάρ σου τὴν ἡλικίαν καὶ τὴν πολιάν, ἣν μετὰ τοσοῦτον

οι ιεροσολυμειται χαιροιεν X. — 23. ει τινες III. Ca L; ει τις X.; οιτινες al. — θανοιεν III. X. Ca; κολασθεντες θανοιεν N. al. — 24. και επει III. X. Ca L; επειδη δε al. — ισχυσεν L — ευνοιαν III. — τας εαυτου απειλας III. X. — 25. ante ὥστε addit N ἐπετήδευσε δογματίσαι — 26. τοῦ ἔθνους om. al. — απογευομενους τροφων III. X. Ca; απογευσαμενους εδεσματων al.

V. 1. αὐτῷ] αυτων III. — παρεστηκοτων κυκλ. ενοπλων III. X. al.; ενοπλ. κυκλ. παρ. al. — παρεκελευεν III. X.; παρεκελευσε al. — τοις δορυφοροις III. X. Ca L; αυτοις al. — εκαστον εβραιον X. — περισπασθαι III. — απογευσασθαι N — 2. τις X. — θελοιεν III. X. L; θελησειαν al. — 3. πολλων δε συναρπασθεντων III. X. Ca al.; πολλων ουν αναρπασθεντων εκ του οχλου N al. — εις πρωτος εκ της αγελης εβραιος (εβραιος deest in X.) III. X. Ca L al; ανηρ τις N al. — τὸ γένος ἱερεύς] εκ γενους ιερατικου N. — προήκων] προβεβηκως N — ἡλικίαν γνώριμος] φιλοσοφιαν γνωρ. N — παρήχθη πλησίον αὐτοῦ] προσηχθη τω Αντιοχω N — 4. ο δε ιδων αυτον εφη N.

5. εγω πρεσβυτα X. — συμβουλευσω σοι οπως N. al. — 6. σου και την al. —

ἔχων χρόνον οὔ μοι δοκεῖς φιλοσοφεῖν, τῇ Ἰουδαίων χρώμενος
θρησκείᾳ. 7 διὰ τί γὰρ τῆς φύσεως κεχαρισμένης καλλίστην τὴν
τοῦδε τοῦ ζῴου σαρκοφαγίαν βδελύττῃ; 8 καὶ γὰρ ἀνόητον τοῦτο,
τὸ μὴ ἀπολαύειν τῶν χωρὶς ὀνείδους ἡδέων, καὶ ἄδικον ἀποστρέ-
φεσθαι τὰς τῆς φύσεως χάριτας. 9 σὺ δέ μοι καὶ ἀνοητότερον
ποιήσειν δοκεῖς, εἰ κενοδοξῶν περὶ το ἀληθὲς ἔτι κἀμοῦ καταφρο-
νήσεις ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ τιμωρίᾳ. 10 οὐκ ἐξυπνώσεις ἀπὸ τῆς φλυάρου
φιλοσοφίας ὑμῶν, καὶ ἀποσκεδάσεις τῶν λογισμῶν σου τὸν λῆρον,
καὶ ἄξιον τῆς ἡλικίας ἀναλαβὼν νοῦν φιλοσοφήσεις τὴν τοῦ συμ-
φέροντος ἀλήθειαν, 11 καὶ προςκυνήσας μου τὴν φιλάνθρωπον παρ-
ηγορίαν οἰκτειρήσεις τὸ σεαυτοῦ γῆρας; 12 καὶ γὰρ ἐνθυμήθητι ὡς
εἰ καί τις ἐστὶ τῆςδε τῆς θρησκείας ὑμῶν ἐποπτικὴ δύναμις,
συγγνωμονήσειεν ἄν σοι ἐπὶ πάσῃ τῇ δι' ἀνάγκην παρανομίᾳ
γινομένῃ.

13 Τοῦτον τὸν τρόπον ἐπὶ τὴν ἔκθεσμον σαρκοφαγίαν ἐποτρύ-
νοντος τοῦ τυράννου, λόγον ᾔτησεν ὁ Ἐλεάζαρος, 14 καὶ λαβὼν
τοῦ λέγειν ἐξουσίαν ἤρξατο δημηγορεῖν οὕτως·

15 Ἡμεῖς, Ἀντίοχε, θείῳ πεπεισμένοι νόμῳ πολιτεύεσθαι,
οὐδεμίαν ἀνάγκην βιαιοτέραν εἶναι νομίζομεν τῆς πρὸς τὸν νόμον
ἡμῶν εὐπειθείας· 16 διὸ δὴ κατ' οὐδένα τρόπον παρανομεῖν ἀξιοῦ-
μεν. 17 καίτοι εἰ καὶ κατὰ ἀλήθειαν μὴ ἦν ὁ νόμος ἡμῶν, ὡς
σὺ ὑπολαμβάνεις, θεῖος, ἄλλως δὲ ἐνομίζομεν αὐτὸν εἶναι θεῖον,
οὐδὲ οὕτως ἐξὸν ἡμῖν ἦν τὴν ἐπὶ τῇ εὐσεβείᾳ δόξαν ἀκυρῶσαι.
18 μὴ μικρὰν οὖν εἶναι νομίσῃς ταύτην, εἰ μιαροφαγήσαιμεν,
ἁμαρτίαν· 19 τὸ γὰρ ἐπὶ μικροῖς καὶ μεγάλοις παρανομεῖν ἰσοδύνα-
μόν ἐστι, 20 δι' ἑκατέρου γὰρ ὡς ὁμοίως ὁ νόμος ὑπερηφανεῖται.
21 χλευάζεις δὲ ἡμῶν τὴν φιλοσοφίαν, ὥςπερ οὐ μετ' εὐλογιστίας
ἐν αὐτῇ βιούντων· 22 σωφροσύνην τε γὰρ ἡμᾶς ἐκδιδάσκει, ὥστε
πασῶν τῶν ἡδονῶν καὶ ἐπιθυμιῶν κρατεῖν, καὶ ἀνδρείαν ἐκδιδάσκει,

---

7. συ βδελυττη N — 8. τουτο III. X. al.; τουτο δοκει al. — αδικον X. al.; δε αδικον III. Ca al. — αποστρεφειν X. N — 9. ποιειν N — καταφρονεις N — 10. εξυπνισεις N — απο της τοσαυτης N — τον λογισμον III. — του συμφεροντας III. X. Ca al.; συμφορον N al. — 12. ὡς om. X. — υμων om. III. — αν om. III. X.; συγγνωμονησει αν Ca — πάσῃ τῇ] πασιν III. —

13. τουτον ουν τον N al. — εχθεσμον X. — 14. λεγων ουτως al.

15. πεπεισμενων III.; πεπιστευμενοι N — ημων om. N — ευπειθειας III. X.; vulgo απειθειας — 17. και om. X. N — κατα III. X.; κατ al. — ἡμῶν ὡς σὺ] ηως X. — ενομιζομεν X. N al.; νομιζομεν III. — ην ημιν X. — 18. μιεροφαγησεμεν III. — 19. εν μικροις και εν III. Ca — 20. ως ομοιως III. X. Ca L; ως om. al.; ωσαυτως N al. — 22. τε om. N — ανδριαν εκδιδασκειν X., correxi ανδρειαν εκδιδασκει; III. Ca al.: εξασκειν; al. εξασκει —

23ὥστε πάντα πόνον ἑκουσίως ὑπομένειν, καὶ δικαιοσύνην παιδεύει,
ὥστε διὰ πάντων τῶν ἠθῶν ἰσονέμειν, καὶ εὐσέβειαν ἐκδιδάσκει,
ὥστε μόνον τὸν ὄντα θεὸν σέβειν μεγαλοπρεπῶς. 24διὸ οὐ μιαρο-
φαγοῦμεν· πιστεύοντες γὰρ θεοῦ καθεστάναι τὸν νόμον, οἴδαμεν
ὅτι κατὰ φύσιν ἡμῖν συμπαθεῖ νομοθετῶν ὁ τοῦ κόσμου κτίστης·
25τὰ μὲν οἰκειωθησόμενα ἡμῶν ταῖς ψυχαῖς ἐπέτρεψεν ἐσθίειν,
τὰ δὲ ἐναντιωθησόμενα ἐκώλυσε σαρκοφαγεῖν. 26τυραννικὸν δὲ οὐ
μόνον ἀναγκάζειν ἡμᾶς παρανομεῖν, ἀλλὰ καὶ ἐσθίειν, ὅπως τῇ
ἐχθίστῃ ἡμῶν μιαροφαγίᾳ ταύτῃ ἐπεγγελάσῃς. 27ἀλλ' οὐ γελάσεις
κατ' ἐμοῦ τοῦτον τὸν γέλωτα, 28οὔτε τοὺς ἱεροὺς τῶν προγόνων
περὶ τοῦ φυλάξαι τὸν νόμον ὅρκους οὐ παρήσω, 29οὐδ' ἂν ἐκκόψειάς
μου τὰ ὄμματα καὶ τὰ σπλάγχνα τήξειας. 30οὐχ οὕτως εἰμὶ
γέρων ἐγὼ καὶ ἄνανδρος ὥστε μοι διὰ τὴν εὐσέβειαν μὴ νεάζειν
τὸν λογισμόν. 31πρὸς ταῦτα τροχοὺς εὐτρέπιζε καὶ τὸ πῦρ ἐκ-
φύσα σφοδρότερον. 32οὐχ οὕτως οἰκτείρω με τὸ ἐμαυτοῦ γῆρας
ὥστε με δι' ἐμαυτοῦ τὸν πάτριον καταλῦσαι νόμον. 33οὐ ψεύσο-
μαί σε, παιδευτὰ νόμε, οὐδ' ἐξομοῦμαί σε, φίλη ἐγκράτεια, 34οὐδὲ
καταισχυνῶ σε, φιλόσοφε λόγε, οὐδ' ἐξαρνήσομαί σε, ἱερωσύνη
τιμία καὶ νομοθεσίας ἐπιστήμη· 35οὐδὲ μιανεῖς μου τὸ σεμνὸν
γῆρως, στόμα, οὐδὲ νομίμου βίου ἡλικίαν. 36ἁγνόν με οἱ πατέρες
εἰςδέξονται, μὴ φοβηθέντα σου τὰς μέχρι θανάτου ἀνάγκας.
37ἀσεβῶν μὲν γὰρ τυραννήσεις, τῶν δὲ ἐμῶν ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας
λογισμῶν οὔτε λόγοις δεσπόσεις οὔτε δι' ἔργων.

---

23. vulgo post δικαιοσύνην legitur καὶ εὐσέβειαν et dein verba ὥστε διὰ π. τ. ἠθ. ἰσ. κ. εὐσέβ. ἐκδιδ. om. ego III. X. Ca al. secutus sum. — παιδευειν III. — ισονεμειν ex coniectura scripsi, quamquam lexica hoc verbum ignorant, certe Gregorius Nazianzenus voce ἰσονέμητος usus est. ισονομειν III. X.; ισονομιαν Ca. Grimm coniecit ἰσοδυναμεῖν — διδασκειν III. — σεβειν III. X. Ca; ευσεβειν al. — 24. μειεροφ. III. — καθισταναι III. — οτι και κατα III. — συνπαθη X. — νομοθετων ο του κοσμου κτιστης III. X. Ca L; ο νομοθετων. ο του νομου κτιστης al. — 25. ante τα μεν addunt quidam και — 26. δε III. X. Ca; ουν εστιν N al. — αναγκαζειν X.; αναγκαζεις III.; το αναγκαζειν al. — παρανομεῖν] μιαροφαγειν X. — ἐσθίειν] παρανομειν X. — εχθιστη X. — μιεροφ. III. — επεγγελασης X.; ετι εγγελασης III. Ca; επιγελασης ημας al. — 28. ουτε III. Ca; ουδε X.; αλλα L; μα al. — ιερεις III. — περι το X. — ου παρησω om. N al. — 29. εκκοψεις III. — σπλαγχνα μου III.; μου delevit X. ex corr., alii om. — τηξεις III. X. — 30. εγω om. N. — ανανδρος υπαρχω N al. — ανανεαζειν N — 32. οἰκτείρω με scripsi ex emendatione. οικτειρομαι X. al.; οικτειρω N; οικτειρησω III. Ca — με om. X. — ἐμαυτοῦ] εαυτοῦ Ca al.; αυτου al. — δοκειν τον N al. — 33. post νόμε addunt III. Ca ουδε φευξομαι σε — οὐδ' ἐξομοῦμαί σε om. III. — 34. ουδε εξαρν. III. X. — 35. μιανεις III. Ca L; μιανει X. al. — γηρας N al. — 36. αγνον III. X.; αγνον δε al. — προςδεξονται III. Ca — 37. ὑπὲρ] περι III. Ca — λογοις III. X.; δια λογων al.

VI. Τοῦτον τὸν τρόπον ἀντιῤῥητορεύσαντα ταῖς τοῦ τυράννου
παρηγορίαις παραστάντες οἱ δορυφόροι πικρῶς ἔσυραν ἐπὶ τὰ βα-
σανιστήρια τὸν Ἐλεάζαρον. 2καὶ πρῶτον μὲν περιέδυσαν τὸν
γεραιὸν ἐκκεκοσμημένον τῇ περὶ τὴν εὐσέβειαν εὐσχημοσύνῃ·
3ἔπειτα περιαγκωνίσαντες ἑκατέρωθεν μάστιξι κατῄκιζον, 4„πεί-
σθητι ταῖς τοῦ βασιλέως ἐντολαῖς“ ἑτέρωθεν κήρυκος ἐπιβοῶντος.
5ὁ δὲ μεγαλόφρων καὶ εὐγενὴς ὡς ἀληθῶς Ἐλεάζαρος, ὥςπερ ἐν
ὀνείρῳ βασανιζόμενος κατ' οὐδένα τρόπον μετετρέπετο, 6ἀλλ'
ὑψηλοὺς ἀνατείνας εἰς οὐρανὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπεξαίνετο ταῖς
μάστιξι τὰς σάρκας ὁ γέρων, καὶ κατεῤῥεῖτο τῷ αἵματι καὶ τὰ
πλευρὰ κατετιτρώσκετο, 7καὶ πίπτων εἰς τὸ ἔδαφος ἀπὸ τοῦ μη-
κέτι φέρειν τὸ σῶμα τὰς ἀλγηδόνας, ὀρθὸν εἶχε καὶ ἀκλινῆ τὸν
λογισμόν. 8λάξ γέ τοι τῶν πικρῶν τις δορυφόρων εἰς τοὺς κενεῶνας
ἐναλλόμενος ἔτυπτεν, ὅπως ἐξανίσταιτο πίπτων. 9ὁ δὲ ὑπέμενε
τοὺς πόνους καὶ περιεφρόνει τῆς ἀνάγκης καὶ διεκαρτέρει τοὺς
αἰκισμούς, 10καὶ καθάπερ γενναῖος ἀθλητὴς τυπτόμενος ἐνίκα
τοὺς βασανίζοντας ὁ γέρων· 11ἱδρῶν γέ τοι τὸ πρόςωπον καὶ
ἐπασθμαίνων σφοδρῶς καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν βασανιζόντων ἐθαυμάζετο
ἐπὶ τῇ εὐψυχίᾳ. 12ὅθεν τὰ μὲν ἐλεοῦντες τὰ τοῦ γήρως αὐτοῦ,
13τὰ δὲ ἐν συμπαθείᾳ τῆς συνηθείας ὄντες, τὰ δὲ ἐν θαυμασμῷ
τῆς καρτερίας, προςιόντες αὐτῷ τινες τῶν τοῦ βασιλέως ἔλεγον·
14Τί τοῖς κακοῖς τούτοις σεαυτὸν ἀλογίστως παραβάλλεις,
Ἐλεάζαρε; 15ἡμεῖς μέν τοι τῶν ἡψημένων βρωμάτων παραθήσο-
μεν, σὺ δὲ ὑποκρινόμενος τῶν ὑείων ἀπογεύσασθαι σώθητι.
16Καὶ ὁ Ἐλεάζαρος, ὥςπερ πικρότερον διὰ τῆς συμβουλίας
αἰκισθεὶς, ἀνεβόησεν·

VI. 1. αντιρητορευσαντος X. — κατηγοριαις N — παραστaντες III. X. Ca; περιστaντες al. — 2. γεραιον X. III. L; γηραιον al. — ενκοσμουμενον X. L al.; ευκοσμουμενον al. — την περι τ. ε. ευσχημοσυνην III. — 4. ετερωθεν III. X.; ετερωθι al. — N: ανωθεν δε ο κηρυξ εβοα λεγων πεισθητι — 5. ως αληθως III. X. Ca L; αληθως al. — 6. αλλα III. X. — εις τον III. — 7. το εδαφος III. X.; τουδαφος al. — απο III. X. Ca; εκ al. — μηκέτι] μη III. X. — ἀκλινῆ] ακινητον N — 8. δε τοι N — εξανιστατο X. — 9. ο δε III. X. Ca; ο δε τυπτομενος al. — υπεμεινεν III. — 10. καθάπερ] ως N — 11. γέ τοι] δε N — σφοδρα N — ἐπὶ om. X. — ευτυχια III. — την ευψυχιαν omisso επι N — 12. ελεωντες III. X. — 13. συνπαθεια την συνηθειαν X. — της συνηθειας III.; δια την συνηθειαν al. — θαυμαστω III. — τῶν om. X. N.

14. τί om. X. — εαυτον αλογιστος N — υποβαλλεις al.; απολλεις III. X. L — αλογιστως legitur post απολλεις in X. — ελεαζαρ III. X. — 15. τοι X.; σοι al.; om. III. — βρωματων III. X.; κρεων al.; καθαρων A — σε III. — απογευεσθαι X. LN — σωζοιο X.

16. ο δ ως πικροτερον αικισθεις δια τ. συμβ. εκραξε λεγων N.

[17] Μὴ οὕτως κακῶς φρονήσαιμεν οἱ Ἀβραὰμ παῖδες ὥστε μαλακοψυχήσαντας ἀπρεπὲς ἡμῖν δρᾶμα ὑποκρίνασϑαι· [18] καὶ γὰρ ἀλόγιστον εἰ πρὸς ἀλήϑειαν ζήσαντες τὸν μέχρι γήρως βίον καὶ τὴν ἐπ' αὐτῷ δόξαν νομίμως φυλάσσοντες νῦν μεταβαλοίμεϑα, [19] καὶ αὐτοὶ μὲν ἡμεῖς γενοίμεϑα τοῖς νέοις ἀσεβείας τύπος, ἵνα παράδειγμα γενώμεϑα τῆς μιαροφαγίας. [20] αἰσχρὸν δὲ εἰ ἐπιβιώσωμεν ὀλίγον χρόνον, καὶ τοῦτον καταγελώμενοι πρὸς ἁπάντων ἐπὶ δειλίᾳ, [21] καὶ ὑπὸ μὲν τοῦ τυράννου καταφρονηϑῶμεν ὡς ἄνανδροι, τὸν δὲ ϑεῖον ἡμῶν νόμον μέχρι ϑανάτου μὴ προασπίσαιμεν. [22] πρὸς ταῦτα ὑμεῖς μέν, ὦ Ἀβραὰμ παῖδες, εὐγενῶς ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας τελευτᾶτε. [23] οἱ δὲ τοῦ τυράννου δορυφόροι, τί μέλλετε;

[24] Πρὸς τὰς ἀνάγκας οὕτως μεγαλοφρονοῦντα αὐτὸν ἰδόντες, καὶ μηδὲ πρὸς τὸν οἰκτιρμὸν αὐτῶν μεταβαλλόμενον, ἐπὶ τὸ πῦρ αὐτὸν ἀνῆγον. [25] ἔνϑα διὰ κακοτέχνων ὀργάνων καταφλέγοντες αὐτὸν ὑπέῤῥιπτον, καὶ δυςώδεις χυλοὺς εἰς τοὺς μυκτῆρας αὐτοῦ κατέχεον. [26] ὁ δὲ μέχρι τῶν ὀστέων ἤδη κατακεκαυμένος καὶ μέλλων λιποϑυμεῖν, ἀνέτεινεν τὰ ὄμματα πρὸς τὸν ϑεὸν καὶ εἶπεν·

[27] Σὺ οἶσϑα, ϑεέ, παρόν μοι σώζεσϑαι, βασάνοις καυστικαῖς ἀποϑνήσκω διὰ τὸν νόμον. [28] ἵλεως γενοῦ τῷ ἔϑνει σου, ἀρκεσϑεὶς τῇ ἡμετέρᾳ ὑπὲρ αὐτῶν δίκῃ. [29] καϑάρσιον αὐτῶν ποίησον τὸ ἐμὸν αἷμα, καὶ ἀντίψυχον αὐτῶν λάβε τὴν ἐμὴν ψυχήν.

[30] Καὶ ταῦτα εἰπὼν ὁ ἱερὸς ἀνὴρ εὐγενῶς ταῖς βασάνοις ἐναπέϑανεν, καὶ μέχρι τῶν τοῦ ϑανάτου βασάνων ἀντέστη τῷ λογισμῷ διὰ τὸν νόμον.

[31] Ὁμολογουμένως οὖν δεσπότης τῶν παϑῶν ἐστὶν ὁ εὐσεβὴς λογισμός. [32] εἰ γὰρ τὰ πάϑη τοῦ λογισμοῦ κεκρατήκει, τούτοις

---

17. μη ουτως κακως φρονησαιμεν III. X.; μη γενοιτο ινα ουτω κακως φρονησωμεν N — 18. επ αυτων III. — φυλασσοντες III. X.; φυλαξαντες al. — 19. γενοί[μεϑα] γενομεϑα III.; γενωμεϑα X. — post ἵνα legitur vulgo καὶ; abest a III. X. L — γενοιμεϑα N — μιεροφαγειας III. — 20. δε X. al.; γαρ III. Ca al. — επιβιωσομεν III. X. — υπο παντων X. N — 22. πρὸς ταῦτα om. X.

24. secutus sum III. X. L; ιδοντες ουν αυτον ουτω προς τας αναγκας μεγαλοφρονουμενον al. — μεταβαλλομενοι III. — αὐτὸν post πῦρ recepi ex III. X. Ca; om. al. — ανηγον X. al.; ηγαγον III. Ca — 25. υπεριπτοσαν X. III. L — 26. τῶν om. III. — κεκαυμενος X. — ανατεινας τα ο. προς τ. ϑ. ειπε N al.

27. οτι παρον N al. — 28. ιλεως III. X. L; τοιγαρουν ιλεως al. — περι αυτων III. — 29. ποιησαι X. — αντι ψυχων N al.

31. εστιν των παϑων III. — 32. κεκρατηκει III. X.; εκεκρατηκει al. —

ἂν ἀπέδομεν τὴν τῆς ἐπικρατείας μαρτυρίαν· 33 νυνὶ δὲ τοῦ λο-
γισμοῦ τα πάϑη νικήσαντος, αὐτῷ προςηκόντως τὴν τῆς ἡγεμονίας
προςνέμομεν ἐξουσίαν. 34 καὶ δίκαιόν ἐστιν ὁμολογεῖν ἡμᾶς τὸ
κράτος εἶναι τοῦ λογισμοῦ, ὅπου γε καὶ τῶν ἔξωϑεν ἀλγηδόνων
ἐπικρατεῖ, ἐπεὶ καὶ γελοῖον. 35 καὶ οὐ μόνον τῶν ἀλγηδόνων ἐπι-
δείκνυμι κεκρατηκέναι τὸν λογισμόν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἡδονῶν κρατεῖν
καὶ μηδὲν αὐταῖς ὑπείκειν.

VII. Ὥςπερ γὰρ ἄριστος κυβερνήτης ὁ τοῦ πατρὸς ἡμῶν
Ἐλεαζάρου λογισμὸς πηδαλιουχῶν τὴν τῆς εὐσεβείας ναῦν ἐν τῷ
τῶν παϑῶν πελάγει, 2 καὶ καταιγιζόμενος ταῖς τοῦ τυράννου ἀπει-
λαῖς καὶ καταντλούμενος ταῖς τῶν βασάνων τρικυμίαις, 3 κατ'
οὐδένα τρόπον μετέτρεψε τοὺς τῆς εὐσεβείας οἴακας, ἕως οὗ
ἔπλευσεν ἐπὶ τὸν τῆς ἀϑανάτου νίκης λιμένα. 4 οὐχ οὕτως πόλις
πολλοῖς καὶ ποικίλοις μηχανήμασιν ἀντέσχε ποτὲ πολιορκουμένη,
ὡς ὁ πανάγιος ἐκεῖνος τὴν ἱερὰν ψυχὴν αἰκισμοῖς τε καὶ στρέβλαις
πυρπολούμενος ἐνίκησε τοὺς πολιορκοῦντας διὰ τὸν ὑπερασπίζοντα
τῆς εὐσεβείας λογισμόν· 5 ὥςπερ γὰρ πρόκρημνον ἄκραν τὴν ἑαυ-
τοῦ διάνοιαν ὁ πατὴρ Ἐλεάζαρος ἐκτείνας περιέκλασε τοὺς ἐπι-
μαινομένους τῶν παϑῶν κλύδωνας. 6 ὦ ἄξιε τῆς ἱερωσύνης ἱερεῦ,
οὐκ ἐμίανας τοὺς ἱεροὺς ὀδόντας, οὐδὲ τὴν ϑεοσέβειαν καὶ καϑα-
ρισμὸν χωρήσασαν γαστέρα ἐκοίνωσας μιαροφαγίᾳ. 7 ὦ σύμφωνε
νόμου καὶ φιλόσοφε ϑείου βίου. 8 τοιούτους δεῖ εἶναι τοὺς δημι-
ουργοῦντας τὸν νόμον ἰδίῳ αἵματι καὶ γενναίῳ ἱδρῶτι τοῖς μέχρι
ϑανάτου πάϑεσιν ὑπερασπίζοντας. 9 σύ, πάτερ, τὴν εὐνομίαν
ἡμῶν διὰ τῶν ὑπομονῶν εἰς δόξαν ἐκύρωσας, καὶ τὴν ἁγιστίαν
σεμνολογήσας οὐ κατέλυσας, καὶ διὰ τῶν ἔργων ἐπιστοποίησας

απεδομεν scripsi cum I. Bekkero; libri απεδομην — 34. ἔξωϑεν] εκτοσϑεν N — επει ϰάὶ X.; και om. L. — 35. κεκρατηκέναι] κρατειν X. — και μηδεν X.; και μηδε al.; μηδε III.

VII. 1. γαρ ο X. — πηδαλιουεχων III. — 2. καὶ ante κατ. om. X. — καταιγιζόμενος Lowthii est coniectura; codd. καταικιζομενος — ταις του om. X. — ϰάὶ X. — 3. μετετρεψεν III. Ca; ετρεψε X. al.; απεκρυψε N — ϑανατου III. — 4. εκεινος III. X. L al.; Ελεαζαρος al. — τε om. X. — εκεινησεν III. — 5. Ελεαζαρ X. — επιμαινομενους X. al.; μαινομενους III. Ca — 6. ἱερούς] σεμνους N — ϑεοσεβη N — και καϑαρισμον III. X. L al., + νομιμον Ca al.; καϑαρισμω νομιμω al.; in edd. vulgo om. — εκοινωσας X. al.; εκοινωνησας III. Ca — μιεροφαγεια III. — 7. νομω N — βιου III. X. Ca L; vulgo ed. λογου — 8. δη δει CaL — δημιουργουντας III. X. L; ιερουργουντας al.; φυλασσοντας N — 9. υμων III. — αγιαστιαν III.; απαστιαν X. — εργων σου N —

τοὺς τῆς ϑείας φιλοσοφίας λόγους, 10 ὢ βασάνων βιαιότερε γέρων
καὶ πυρὸς εὐτονώτερε πρεσβῦτα καὶ παϑῶν μέγιστε βασιλεῦ
Ἐλεάζαρε. 11 ὥςπερ γὰρ ὁ πατὴρ Ἀαρὼν τῷ ϑυμιατηρίῳ καϑ-
ωπλισμένος διὰ τοῦ ἐϑνοπλήκτου πυρὸς ἐπιτρέχων τὸν ἐμπυριστὴν
ἐνίκησεν ἄγγελον, 12 οὕτως ὁ Ἀαρωνίδης Ἐλεάζαρος διὰ τοῦ πυρὸς
ὑπερτηκόμενος οὐ μετετράπη τὸν λογισμόν. 13 καίτοι τὸ ϑαυμα-
σιώτατον, γέρων ὤν, λελυμένων μὲν ἤδη τῶν τοῦ σώματος τόνων,
περικεχαλασμένων δὲ τῶν σαρκῶν, κεκμηκότων δὲ καὶ τῶν νεύρων,
ἀνενέασε 14 τῷ πνεύματι διὰ τοῦ λογισμοῦ καὶ τῷ Ἰσακείῳ λο-
γισμῷ τὴν πολυκέφαλον στρέβλαν ἠκύρωσεν. 15 ὢ μακαρίου γήρως
καὶ σεμνῆς πολιᾶς καὶ βίου νομίμου, ὃν πιστὴ ϑανάτου σφραγὶς
ἐτελείωσεν. 16 εἰ δὴ τοίνυν γέρων ἀνὴρ τῶν μέχρι ϑανάτου βα-
σάνων περιεφρόνησεν δι' εὐσέβειαν, ὁμολογουμένως ἡγεμών ἐστι
τῶν παϑῶν ὁ εὐσεβὴς λογισμός. 17 ἴσως δ' ἂν εἴποιέν τινες, τῶν
παϑῶν οὐ πάντες περικρατοῦσιν, ὅτι οὐδὲ πάντες φρόνιμον ἔχουσι
τὸν λογισμόν. 18 ἀλλ' ὅσοι τῆς εὐσεβείας προνοοῦσιν ἐξ ὅλης καρ-
δίας, οὗτοι μόνοι δύνανται κρατεῖν τῶν τῆς σαρκὸς παϑῶν,
19 πιστεύοντες ὅτι ϑεῷ οὐκ ἀποϑνήσκουσιν, ὥςπερ οὐδὲ οἱ πα-
τριάρχαι ἡμῶν Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ, ἀλλὰ ζῶσιν ϑεῷ.
20 οὐδὲν οὖν ἐναντιοῦται τὸ φαίνεσϑαί τινας παϑοκρατεῖσϑαι διὰ
τὸν ἀσϑενῆ λογισμόν· 21 ἐπεὶ τίς πρὸς ὅλον τὸν τῆς φιλοσοφίας
κανόνα φιλοσοφῶν, καὶ πεπιστευκὼς ϑεῷ, 22 καὶ εἰδὼς ὅτι το διὰ
τὴν ἀρετὴν πάντα πόνον ὑπομένειν μακάριόν ἐστιν, οὐκ ἂν περι-
κρατήσειεν τῶν παϑῶν διὰ τὴν εὐσέβειαν; 23 μόνος γὰρ ὁ σοφὸς
καὶ ἀνδρεῖός ἐστι τῶν παϑῶν κύριος.

ϑειας om. III. — 10. και ante πυρος om. III. — συντονωτερε N — πρεσβυ X. al. — Ελεαζαρ III. X. — 11. cf. Num. 16, 44. ss. LXX — γὰρ] δε N; om. X. — ἐϑνοπλήκτου πυρὸς] εϑνοπληϑους III. X. — τὸν ἐμπυριστὴν om. X. — τὸν αγγελον X. — 12. Ελεαζαρ X. — 13. καίτοι] και al. — μὲν om. III. N — πονων III. — και περιεχαλασμενων III. — κεκμηκοτων δε και X. Ca; και om. al.; καὶ III. — 14. διὰ om. III. — verba και τω Ισ. — ηκυρωσεν desunt in N al. — ἠκύρωσεν] ενικησεν X. — 16. δὴ scripsi cum Bekkero, libri: δε — ἀνὴρ om. III. — περιεφρονησεν III. Ca L; περιεφρονει X.; υπερεφρονησε al.; περιεωρα al. — 17. ισως αν X. — περικρατουσιν III. X. Ca L; επικρατουσιν N al. — ουδε III. X. Ca L; μηδε al. — 18. ut edidi III. X. Ca L.; τῆς ante εὐσεβείας om. Ca; ολης της L. in aliis vero libris versus ita habet: ἀλλ' ὅσοι ἔχονται τῆς εὐσεβείας, τὸν λογισμὸν φρόνιμον ἔχειν ἐξ ὅλης καρδίας προνοοῦσι, καὶ αὐτοὶ (οὗτοι Bekk.) μόνοι — 19. a plerisque libris abesse videtur, sed legitur in III. X. Ca. secutus sum codicem X., corrupte III. Ca: οι πιστ. — ωςπερ γαρ οι π. η. Α. Ισ. Ιακ. (αλλα legitur in III.) ζωσιν τω (τω om. III.) ϑεω — 21. ευσεβως φιλοσοφων III. Ca — 22. τὸ om. III. X. al. — ϑεοσεβειαν X. ABN — 23. ὁ om. X. — ante ανδρειος legitur σωφρων in III. Ca — ante των legitur και in N, ο in X.

VIII. Διὰ τοῦτό γέ τοι καὶ μειρακίσκοι τῷ τῆς εὐσεβείας
λογισμῷ φιλοσοφοῦντες χαλεπωτέρων βασανιστηρίων ἐπεκράτησαν.
[2]ἐπειδὴ γαρ κατὰ τὴν πρώτην πεῖραν ἐνικήϑη περιφανῶς ὁ τύ-
ραννος, μὴ δυνηϑεὶς ἀναγκάσαι γέροντα μιαροφαγῆσαι, τότε δὴ
σφόδρα περιπαϑῶς ἐκέλευσεν ἄλλους ἐκ τῆς ἡλικίας τῶν Ἑβραίων
ἀγαγεῖν, καὶ εἰ μὲν μιαροφαγήσαιεν, ἀπολύειν φαγόντας, εἰ δὲ ἀντι-
λέγοιεν, πικρότερον βασανίζειν. [3]ταῦτα διαταξαμένου τοῦ τυράν-
νου, παρῆσαν ἀγόμενοι μετὰ γεραιᾶς μητρος ἑπτὰ ἀδελφοὶ καλοί
τε καὶ αἰδήμονες καὶ γενναῖοι καὶ ἐν παντὶ χαρίεντες. [4]οὓς ἰδὼν
ὁ τύραννος καϑάπερ ἐν χορῷ περιέχοντας μέσην τὴν μητέρα, ἥσϑη
τε ἐπ' αὐτοῖς καὶ τῆς εὐπρεπείας ἐκπλαγεὶς καὶ τῆς εὐγενείας
προσεμειδίασεν αὐτοῖς, καὶ πλησίον καλέσας ἔφη·
[5]Ὦ νεανίαι, φιλοφρόνως ἐγὼ καϑ' ἑνὸς ἑκάστου ὑμῶν ϑαυ-
μάζων τὸ κάλλος καὶ τὸ πλῆϑος τοσούτων ἀδελφῶν ὑπερτιμῶν,
οὐ μόνον συμβουλεύω μὴ μανῆναι τὴν αὐτὴν τῷ προβασανισϑέντι
γέροντι μανίαν, ἀλλὰ καὶ παρακαλῶ συνείξαντάς μοι τῆς ἐμῆς
ἀπολαύειν φιλίας· [6]δυναίμην γὰρ ὥσπερ κολάζειν τοὺς ἀπειϑοῦντάς
μου τοῖς ἐπιτάγμασιν, οὕτω καὶ εὐεργετεῖν τοὺς εὐπειϑοῦντάς μοι.
[7]πιστεύσατε οὖν καὶ ἀρχὰς ἐπὶ τῶν ἐμῶν πραγμάτων ἡγεμονικὰς
λήψεσϑε, ἀρνησάμενοι τὸν πάτριον ὑμῶν τῆς πολιτείας ϑεσμόν,
καὶ μεταλαβόντες Ἑλληνικοῦ βίου καὶ μεταδιαιτηϑέντες ἐντρυ-
φήσατε ταῖς νεότησιν ὑμῶν· [8]ἐπεί, ἐὰν ὀργίλως με διάϑησϑε διὰ
τῆς ἀπειϑείας ὑμῶν, ἀναγκάσετέ με ἐπὶ δειναῖς κολάσεσιν ἕνα
ἕκαστον ὑμῶν διὰ τῶν βασάνων ἀπολέσαι. [9]κατελεήσατε οὖν
ἑαυτούς, οὓς καὶ ὁ πολέμιος ἔγωγε καὶ τῆς ἡλικίας καὶ τῆς
εὐμορφίας οἰκτείρομαι. [10]οὐ διαλογιεῖσϑε τοῦτο, ὅτι οὐδὲν ὑμῖν
ἀπειϑήσασι πλὴν τοῦ μετὰ στρεβλῶν ἀποϑανεῖν ἀπόκειται;

VIII. 1. φιλοσοφησαντες ACDNR — 2. περιφανης III. Ca; προφανως L — μιαιροφαγησαι τοδε δη III. — ηλικιας III. Ca; λειας X. al.; αγελης ABCDR — μιεροφαγησεεν III. — ει δ αντιλ. X. — 3. διαδεξαμενου III. — γεραιας X. III.; γηραιας al. — addunt quidam libri και τον ϑεον φοβουμενοι modo post γενναιοι, modo post χαριεντες — 4. περιεχοντας om. X. — ἥσϑη τε iam Bekk. scripsit; libri ησϑετο — verba και της ευγενειας utpote delenda notavit III.

5. ϑαυμαζω III. X. al. — βασανισϑεντι X. — μοι III. X.; μου τη συμβουλια al. — απολαυσαι III. Ca — 6. γὰρ] δαν X. AB — μου τοις επιταγμασιν om. N — 7. πιστευσατε ουν III. X.; πεισϑεντες ουν μοι al. — επι τ. ε. πρ. ηγεμονικας III. X. ABL; και επι τ. ε. πρ. ηγεμονιας al. — αρνησαμενοι III. X. Ca; αρνηϑεντες al. — ημων III. — λαβοντες X. — εντρυφησετε R — 8. υμων post απειϑειας om. X. B — 9. οικτιζομαι R — 10. ου διαλογιεισϑε III. X. Ca; και διαλογισασϑε al.

[11]Ταῦτα δὲ λέγων ἐκέλευσεν εἰς τὸ ἔμπροσθεν προτεθῆναι
τὰ βασανιστήρια, ὅπως καὶ διὰ τοῦ φόβου πείσειεν αὐτοὺς μιαρο-
φαγῆσαι. [12]ὡς δὲ τροχούς τε καὶ ἀρθρέμβολα, στρεβλωτήριά τε
καὶ τροχαντῆρας καὶ καταπέλτας καὶ λέβητας, τήγανά τε καὶ
δακτυλήθρας καὶ χεῖρας σιδηρᾶς καὶ σφῆνας καὶ τὰ ζώπυρα τοῦ
πυρὸς οἱ δορυφόροι προέθεσαν, ὑπολαβὼν ὁ τύραννος ἔφη· [13]μει-
ράκια, φοβήθητε, καὶ ἣν σέβεσθε δίκην ἵλεως ὑμῖν ἔσται δι'
ἀνάγκην παρανομήσασιν.

[14]Οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐπαγωγὰ καὶ ὁρῶντες δεινὰ οὐ μόνον
οὐκ ἐφοβήθησαν, ἀλλὰ καὶ ἀντεφιλοσόφησαν τῷ τυράννῳ, καὶ διὰ
τῆς εὐλογιστίας τὴν τυραννίδα αὐτοῦ κατέλυσαν. [15]καίτοι λογι-
σώμεθα, εἰ δειλόψυχοί τινες ἦσαν καὶ ἄνανδροι ἐν αὐτοῖς, ποίοις
ἂν ἐχρήσαντο λόγοις, οὐχὶ τούτοις; [16]ὦ τάλανες ἡμεῖς καὶ λίαν
ἀνόητοι, βασιλέως ἡμᾶς καλοῦντος καὶ ἐπὶ εὐεργεσίᾳ παρακαλοῦν-
τος, εἰ πεισθείημεν αὐτῷ, [17]τί βουλήμασι κενοῖς ἑαυτοὺς εὐφραί-
νομεν καὶ θανατηφόρον ἀπείθειαν τολμῶμεν; [18]οὐ φοβηθησόμεθα,
ἄνδρες ἀδελφοί, τὰ βασανιστήρια, καὶ λογιούμεθα τὰς τῶν βα-
σάνων ἀπειλάς, καὶ φευξόμεθα τὴν κενοδοξίαν ταύτην καὶ ὀλεθρο-
φόρον ἀλαζονείαν; [19]ἐλεήσωμεν τὰς ἑαυτῶν ἡλικίας, καὶ κατοι-
κτείρωμεν τὸ τῆς μητρὸς γῆρας, καὶ ἐνθυμηθῶμεν ὅτι ἀπειθοῦντες
τεθνηξόμεθα. [20]συγγνώσεται δὲ ἡμῖν καὶ ἡ θεία δίκη δι' ἀνάγκην
τὸν βασιλέα φοβηθεῖσι. [21]τί ἐξάγομεν ἑαυτοὺς τοῦ ἡδίστου βίου
καὶ ἀποστεροῦμεν ἑαυτοὺς τοῦ γλυκέος κόσμου; [22]μὴ βιαζώμεθα
τὴν ἀνάγκην, μηδὲ κενοδοξήσωμεν ἐπὶ τῇ ἑαυτῶν στρέβλῃ.
[23]οὐδ' αὐτὸς ὁ νόμος ἑκουσίως ἡμᾶς θανατοῖ, φοβηθέντας τὰ
βασανιστήρια. [24]πόθεν ἡμῖν ἡ τοσαύτη ἐντέτηκε φιλονεικία καὶ
ἡ θανατηφόρος ἀρέσκει καρτερία, παρὸν μετὰ ἀταραξίας ζῆν τῷ

11. και ειπων ταυτα N al. — εις το μεσον N al. — τιθεναι X.; τεθηναι al. — μιεροφαγησαι III. — 12. αρθενβολους III. — τροχαντηρια X. — υπολαβων δε III.

14. επαγωγα III. X. Ca; επαγωγα ρηματα NACDR — 15. καιτοι III. X. ACa L; και τοινυν BCDR; vulgo legitur καὶ τί — ησαν εν αυτοις και ανανδροι X.; και ανανδροι om. N — λογοις III. X. Ca: τοις λογοις al. — 16. καλουντος X.; παρακαλουντος al. — επι ευεργεσιαν BN — παρακαλουντος X.; καλουντος al.; φωνουντος III. Ca — ει N al.; η X.; μη III. Ca; ει μη CD — 17. βουλημασιν III. X. Ca; βουλευμασι al. — κενοις om. X. — εὐφραίνομεν] απατωμεν A — τι τοις βουλευμασιν αφρονουμεν κενοις εαυτους ευφραινοντες βουλημασιν και N al. — 18. φοβησομεθα III. — 19. κατοικτειρωμεν X. CDR; κατοικτειρησωμεν III. al. — μητρος ημων ACDRN — 20. και om. N al. — 22. βιασωμεθα CDR — κενοδοξησωμεν III. X. ACDLR; φιλοδοξησωμεν al. — 23. ουδε III. — ο ναος III. — εκουσιως III. X. ABCDR; ακουσιους al. — φοβηθεντας τα βασανιστηρια om. X. CDNR — 24. αταραξιας III. X. CDLNR; αδειας al. —

βασιλεῖ πεισθέντας; [25]ἀλλὰ τούτων οὐδὲν εἶπον οἱ νεανίαι βασα-
νίζεσθαι μέλλοντες, οὐδ' ἐνεθυμήθησαν. [26]ἦσαν γὰρ περίφρονες
τῶν παθῶν καὶ αὐτοκράτορες τῶν ἀλγηδόνων, ὥστε ἅμα τῷ
παύσασθαι τὸν τύραννον συμβουλεύοντα αὐτοῖς μιαροφαγῆσαι,
πάντες διὰ μιᾶς φωνῆς ὁμοῦ, ὥςπερ ἀπὸ τῆς αὐτῆς ψυχῆς, εἶπον·

IX. Τί μέλλεις, ὦ τύραννε; ἕτοιμοι γάρ ἐσμεν ἀποθνήσκειν,
ἢ παραβαίνειν τὰς πατρίους ἡμῶν ἐντολάς. [2]αἰσχυνόμεθα γὰρ
καὶ τοὺς προγόνους ἡμῶν εἰκότως, εἰ μὴ τῇ τοῦ νόμου εὐπειθείᾳ
καὶ συμβούλῳ Μωϋσῇ χρησαίμεθα. [3]σύμβουλε τύραννε παρανο-
μίας, μὴ ἡμᾶς μισῶν ὑπὲρ αὐτοὺς ἡμᾶς ἐλέα. [4]χαλεπώτερον γὰρ
αὐτοῦ τοῦ θανάτου νομίζομεν εἶναί σου τὸν ἐπὶ τῇ παρανόμῳ σω-
τηρίᾳ ἡμῶν ἔλεον. [5]ἐκφοβεῖς δὲ ἡμᾶς, τὸν διὰ τῶν βασάνων ἡμῖν
θάνατον ἀπειλῶν, ὥςπερ οὐχὶ πρὸ βραχέος παρ' Ἐλεαζάρου μα-
θών. [6]εἰ δὲ οἱ γέροντες τῶν Ἑβραίων διὰ τὴν εὐσέβειαν καὶ βα-
σανισμοὺς ὑπομείναντες εὐσέβησαν, ἀποθάνοιμεν ἂν δικαιότερον
ἡμεῖς οἱ νέοι, τὰς βασάνους τῶν σῶν ἀναγκῶν ὑπεριδόντες, ἃς
καὶ ὁ παιδευτὴς ἡμῶν γέρων ἐνίκησε. [7]πείραζε τοιγαροῦν, τύ-
ραννε· καὶ τὰς ἡμῶν ψυχὰς εἰ θανατώσεις διὰ τὴν εὐσέβειαν,
μὴ νομίσῃς ἡμᾶς βλάπτειν βασανίζων. [8]ἡμεῖς μὲν γὰρ διὰ τῆςδε
τῆς κακοπαθείας καὶ ὑπομονῆς τὰ τῆς ἀρετῆς ἆθλα οἴσομεν,
καὶ ἐσόμεθα παρὰ θεῷ, δι' ὃν καὶ πάσχομεν· [9]σὺ δὲ διὰ τὴν
ἡμῶν μιαιφονίαν αὐτάρκη καρτερήσεις ὑπὸ τῆς θείας δίκης
αἰώνιον βάσανον.

πισθεντες X. — 25. ουδε III. X. — ενεθυμηθησαν τι τοιουτον (τουτων R) CD — 26. περιφρονες τα των X. — αλγὴδόνων III. — τῷ post ἅμα om. X. — τοῦ post αὐτοῖς delevi, abest a III. ABCDNR — μιαιροφαγησαι III. X. — διά] απο X. — πρὸς αὐτόν, quod vulgo legitur post εἶπον, delevi; abest a III. X. ABCDR.

IX. 1. post τύραννε leguntur verba σὺ ὄψει τί ποιεῖν προαιρῇ in ABCDR; desunt in III. X. Ca al. — πατρωους X. — 2. καὶ post γὰρ om. X.; και αισχυν. γαρ τους III. Ca; αισχ. δε και CNR — ἡμῶν recepi ex X. CDR; vulgo om. — ευπιθια συμβουλω και μωυσει (γνωσει III.) X. III. — 3. συμβουλε III. X. ABCDLR; vulgo legitur μὴ συμβούλευε — αυτους III. X. al.; εαυτους al. — ημας post αυτους om. X. — ελεα III. X. Ca; ελεει CD; vulgo ελεησαι — 5. φοβεριζεις CDNR — θανατον ημιν X. — προ βραχεως III. X.; προ μικρου N. al. — 6. ει δ III. X. — ευσεβησαν X. al.; απεθανον III. al. — non erat quod Hercher coniiceret τὴν ἀνάγκην τῶν σῶν βασάνων — υπερειδοτες ους X. — ἡμῶν om. III. — 7. γαρ ουν III. — ψυχας ημων A. — 8. οισομεν III. al.; εξομεν X. — verba και εσομεθα παρα (τω X.) θεω δι ον (διο X.) και (+ ταυτα X.) πασχομεν om. III. — 9. υμων μιαιροφονειαν III. — υπο III. X. B; περι al. — post βάσανον addunt διὰ πυρός III. ACa, primo scripsit, post vero delevit ex emendatione X.

[10]Ταῦτα αὐτῶν εἰπόντων, οὐ μόνον ὡς κατὰ ἀπειθούντων
ἐχαλέπαινεν ὁ τύραννος, ἀλλ' ὡς καὶ κατὰ ἀχαρίστων ὠργίσθη.
[11]ὅθεν τὸν πρεσβύτατον αὐτῶν κελευσθέντες παρῆγον οἱ ὑπασπισταί,
καὶ διαρρήξαντες τὸν χιτῶνα διέδησαν τὰς χεῖρας αὐτοῦ καὶ τοὺς
βραχίονας ἱμᾶσιν ἑκατέρωθεν. [12]ὡς δὲ τύπτοντες ταῖς μάστιξιν
ἐκοπίασαν μηδὲν ἀνύοντες, ἀνέβαλον αὐτὸν ἐπὶ τὸν τροχόν· [13]περὶ
ὃν κατατεινόμενος ὁ εὐγενὴς νεανίας ἔξαρθρος ἐγίνετο, [14]καὶ κατα
πᾶν μέλος κλώμενος ἐκακηγόρει λέγων· [15]τύραννε μιαρώτατε καὶ
τῆς οὐρανίου δίκης ἐχθρὲ καὶ ὠμόφρον, οὐκ ἀνδροφονήσαντά με
τοῦτον καταικίζεις τὸν τρόπον οὐδὲ ἀσεβήσαντα, ἀλλὰ θείου νόμου
προασπίζοντα. [16]καὶ τῶν δορυφόρων λεγόντων· ὁμολόγησον φαγεῖν,
ὅπως ἀπαλλαγῇς τῶν βασάνων, αὐτὸς εἶπεν αὐτοῖς· [17]οὐχ οὕτως
ἰσχυρὸς ὑμῶν ἐστιν ὁ τροχός, ὦ μιαροὶ διάκονοι, ὥςτε μου τὸν
λογισμὸν ἄγξαι· τέμνετέ μου τὰ μελη καὶ πυροῦτέ μου τὰς σάρ-
κας καὶ στρεβλοῦτε τὰ ἄρθρα. [18]διὰ πασῶν γὰρ ὑμᾶς πείσω
τῶν βασάνων ὅτι μόνοι παῖδες Ἑβραίων ὑπὲρ ἀρετῆς εἰσὶν ἀνί-
κητοι. [19]ταῦτα λέγοντι πῦρ ὑπέστρωσαν καὶ διηρέθισαν, τὸν
τροχὸν προσεπικατατείνοντες· [20]ἐμολύνετο δὲ πάντοθεν αἵματι ὁ
τροχὸς, καὶ ὁ σωρὸς τῆς ἀνθρακιᾶς τοῖς τῶν ἰχώρων ἐσβέννυτο
σταλαγμοῖς, καὶ περὶ τοὺς ἄξονας τοῦ ὀργάνου περιέρρεον αἱ
σάρκες. [21]καὶ περιτετηγμένον ἤδη ἔχων τὸ τῶν ὀστέων πῆγμα
ὁ μεγαλόφρων καὶ Ἀβραμιαῖος νεανίας οὐκ ἐστέναξεν, [22]ἀλλ'
ὥςπερ ἐν πυρὶ μετασχηματιζόμενος εἰς ἀφθαρσίαν, ὑπέμεινεν
εὐγενῶς τὰς στρέβλας, [23]μιμήσασθέ με, ἀδελφοί, λέγων· μή μου
τὸν ἀγῶνα λειποτακτήσητε, μηδ' ἐξομόσησθέ μου τὴν τῆς εὐψυχίας

10. τουτων δε ταυτα ειποντων CDNR — αλλα και ως X.; και om. CDR — ωργισθη om. N; praebent εχαλεπηνεν ο τυραννος post αχαριστων CDR — 11. οθεν III. X. Ca; ευθυς ουν CDNR — παρηγον X. BCDR; παρηγαγον III. A — υπερασπισται NR; μαστισται III. — 12. ανεβαλλον X.; ενεβαλον ACDN; ενεβαλλον B — ἐπὶ] περι X. — 14. εκατηγορει BD; κατηγορει III. C — 15. μιαιρωτατε III. — ωμοφρων X. A; ομοφρων III. et + του πατρος σου του διαβολου B; ομοφρον DR — τον τροπον βασανιζεις (καταικιζεις A) X. A — ουδε III. X. ABCDR; vulgo ουδ — 16. λεγοντων III. X. Ca; αυτων λεγ. N; λεγ. αυτω al. — αὐτὸς] ο δε III. X. — αυτοις om. III. X. — 17. ο τροχος εστιν X. — τροπος III. — μιαιροι III. — αξαι III. — τα μελη X. al.; μελη III. — μου τας X. N al.; τας III. — 19. και ταυτα ειπων (!) υπεστρωσαν πυρ και διερεθιζον τον τροχον (!) και προσεκατετεινον X.; ταυτα λεγοντες εστι (corrige ετι) πυρ επετρωσαν (!) και διερεθιζοντες τον τροχον προσεπικατετεινον III. — 20. περιερεον III. X. — 21. περιτετηγμενον AR al.; περιτετηκμενον III.; περιτετμημενον X. al. — αβρααμ υιος X. — 23. αγωνα R; αιωνα al. — μηδε III. X. —

ἀδελφότητα. [24]ἱερὰν καὶ εὐγενῆ στρατείαν στρατεύσασϑε περὶ
τῆς εὐσεβείας, δι' ἧς ἵλεως ἡ δικαία καὶ πάτριος ἡμῶν πρόνοια
τῷ ἔϑνει γενηϑεῖσα τιμωρήσειεν τὸν ἀλάστορα τύραννον. [25]καὶ
ταῦτα εἰπὼν ὁ ἱεροπρεπὴς νεανίας ἀπέῤῥηξε τὴν ψυχήν.
[26]Θαυμασάντων δὲ πάντων τὴν καρτεροψυχίαν αὐτοῦ, ἦγον
οἱ δορυφόροι τὸν καϑ' ἡλικίαν τοῦ προτέρου δεύτερον, καὶ σιδηρᾶς
ἐναρμοσάμενοι χεῖρας ὀξέσι τοῖς ὄνυξιν ὀργάνῳ καὶ καταπέλτῃ
προςέδησαν αὐτόν. [27]ὡς δέ, εἰ φαγεῖν βούλοιτο πρὶν βασανίζεσϑαι
πυνϑανόμενοι, τὴν εὐγενῆ γνώμην ἤκουσαν, [28]ἀπὸ τῶν τενόντων
ταῖς σιδηραῖς χερσὶν ἐπισπασάμενοι μέχρι γε τῶν γενείων τὴν
σάρκα πᾶσαν καὶ τὴν τῆς κεφαλῆς δορὰν οἱ παρδάλεοι ϑῆρες
ἀπέσυρον. ὁ δὲ ταύτην βαρέως τὴν ἀλγηδόνα καρτερῶν ἔλεγεν·
[29]ὡς ἡδὺς πᾶς ϑανάτου τρόπος διὰ τὴν πάτριον ἡμῶν εὐσέβειαν.
ἔφη τε πρὸς τὸν τύραννον· [30]οὐ δοκεῖς, πάντων ὠμότατε τύραννε,
πλεῖον ἐμοῦ σε νῦν βασανίζεσϑαι, ὁρῶν σου νικώμενον τὸν τῆς
τυραννίδος ὑπερήφανον λογισμὸν ὑπὸ τῆς διὰ τὴν εὐσέβειαν ἡμῶν
ὑπομονῆς; [31]ἐγὼ μὲν γὰρ ταῖς διὰ τὴν ἀρετὴν ἡδοναῖς τὸν πόνον
ἐπικουφίζομαι, [32]σὺ δὲ ἐν ταῖς τῆς ἀσεβείας ἀπειλαῖς βασανίζῃ.
οὐκ ἐκφεύξῃ δέ, μιαρώτατε τύραννε, τὰς τῆς ϑείας ὀργῆς δίκας.

X. Καὶ τούτου τὸν ἀοίδιμον ϑάνατον καρτερήσαντος ὁ τρίτος
ἤγετο, παρακαλούμενος πολλὰ ὑπὸ πολλῶν, ὅπως ἀπογευσάμενος
σώζοιτο. [2]ὁ δὲ ἀναβοήσας ἔφη· ἀγνοεῖτε ὅτι ὁ αὐτός με τοῖς ἀποϑανοῦ-
σιν ἔσπειρε πατὴρ καὶ ἡ αὐτὴ μήτηρ ἐγέννησε, καὶ ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς
ἀνετράφην δόγμασιν; [3]οὐκ ἐξόμνυμαι τὴν εὐγενῆ τῆς ἀδελφότητος
συγγένειαν. [4]πρὸς ταῦτα εἴ τι ἔχετε κολαστήριον προςαγάγετε τῷ
σώματί μου· τῆς γὰρ ψυχῆς μου, οὐδ' ἂν ϑέλητε, ἅψασϑαι

24. εστρατευσασϑε X. — περι III. X.; υπερ al. — ἡμῶν] η X. — τιμωρησειεν III. X. AB; τιμωρησεται NR; τιμωρησηται CD — 25. καὶ X. — περηξεν X.

26. προτέρου] πρεσβυτερου X. — οργανω και X. A; τοις οργανοις και III. Ca; οργανων υφαις N al. — 27. ως δει III. — και την ευγ. γν. ακουσαντες X. — 28. σιδηραιαις X. — γε om. X. — απεσυρον X. BCDR; απεσυραν III. al. — την τοιαυτην CDNR — 29. ϑανατου τροπος X.; τροπος ϑαν. III. — 30. δοκεις III. X. A; δοκει σοι CDR — πλεον X. CDR — νυν om. X. al. — ορων III. X. CD; ορωντα Ca R — νενικημενον CDNR — τον om. X. — υμων III. — 31. μεν om. X. — μιαιρωτατε III.

X. 1. απο πολλων X. — 2. η αγνοειτε III. Ca — ὁ om. III. X. — προαποϑανουσιν AR — ανετραφην III. X. AR; ανετραφημεν al. — 3. αδελφοτητος μου CDR — συγγένειαν] ευγενιαν X. — 4. hic versus legitur tantum in III. ACa —

δύνασθε. 5 οἱ δὲ πικρῶς ἐνέγκαντες τὴν παῤῥησίαν τοῦ ἀνδρὸς,
ἀρθρεμβόλοις ὀργάνοις τὰς χεῖρας αὐτοῦ καὶ τοὺς πόδας ἐξήρθρουν
καὶ ἐξ ἁρμῶν ἀναμοχλεύοντες ἐξεμέλιζον, 6 καὶ τοὺς δακτύλους
καὶ τοὺς βραχίονας καὶ τὰ σκέλη καὶ τοὺς ἀγκῶνας περιέκλων.
7 καὶ κατὰ μηδένα τρόπον ἰσχύοντες αὐτὸν ἄγξαι, περισύραντες
τὸ δέρμα σὺν ἄκραις ταῖς τῶν δακτύλων κορυφαῖς ἀπεσκύθιζον.
8 καὶ εὐθέως ἦγον ἐπὶ τὸν τροχὸν, περὶ ὃν ἐκ σπονδύλων ἐκμελιζό-
μενος ἑώρα τὰς ἑαυτοῦ σάρκας περιλακιζομένας καὶ κατὰ σπλάγ-
χνων σταγόνας αἵματος ἀποῤῥεούσας. 9 μέλλων δὲ ἀποθνήσκειν
ἔφη· 10 ἡμεῖς μὲν, ὦ μιαρώτατε τύραννε, διὰ παιδείαν καὶ ἀρετὴν
θεοῦ ταῦτα πάσχομεν· 11 σὺ δὲ διὰ τὴν ἀσέβειαν καὶ μιαιφονίαν
ἀκαταλύτους καρτερήσεις βασάνους.

12 Καὶ τούτου θανόντος ἀδελφοπρεπῶς τὸν τέταρτον ἐπεσπῶντο
λέγοντες· 13 μὴ μανῇς καὶ σὺ τοῖς ἀδελφοῖς σου τὴν αὐτὴν μανίαν,
ἀλλὰ πεισθεὶς τῷ βασιλεῖ σῶζε σεαυτόν. 14 ὁ δὲ αὐτοῖς ἔφη·
οὐχ οὕτως καυστικώτερον ἔχετε κατ' ἐμοῦ τὸ πῦρ ὥςτε με δειλαν-
δρῆσαι. 15 μὰ τὸν μακάριον τῶν ἀδελφῶν μου θάνατον καὶ τὸν
αἰώνιον τοῦ τυράννου ὄλεθρον καὶ τὸν ἀΐδιον τῶν εὐσεβῶν βίον,
οὐκ ἀρνήσομαι τὴν εὐγενῆ ἀδελφότητα. 16 ἐπινόει, τύραννε, βα-
σάνους, ἵνα καὶ δι' αὐτῶν μάθῃς ὅτι ἀδελφός εἰμι τῶν προβα-
σανισθέντων. 17 ταῦτα ἀκούσας ὁ αἱμοβόρος καὶ φονώδης καὶ
παμμιαρώτατος Ἀντίοχος ἐκέλευσε τὴν γλῶτταν αὐτοῦ ἐκτεμεῖν.
18 ὁ δὲ ἔφη· κἂν ἀφέλῃς τὸ τῆς φωνῆς ὄργανον, καὶ σιωπώντων
ἀκούει ὁ θεός. 19 ἰδοὺ προκεχάλασται ἡ γλῶσσα, τέμνε, οὐ γὰρ
παρὰ τοῦτο τὸν λογισμὸν ἡμῶν γλωσσοτομήσεις. 20 ἡδέως ὑπὲρ
τοῦ θεοῦ τὰ τοῦ σώματος μέλη ἀκρωτηριαζόμεθα. 21 σὲ δὲ
ταχέως μετελεύσεται ὁ θεὸς, τὴν γὰρ τῶν θείων ὕμνων μελῳδὸν
γλῶτταν ἐκτέμνεις.

---

5. ενεγκοντες N — αναμοκλευοντες X.; αναμοχλευσοντες III. N — 6 καὶ ante τοὺς δακτύλους om. X. CDN — κατεκλων CDNR — 7. ισχυσαντες X. — περισυραντες το δερμα III; περισυραντες τα οργανα L et + το δερμα B; περιλυσαντες (περιδησαντες N) τα οργανα X. CDRN — 8. σπονδυλων X. ABCDN; σφονδυλων III. R — απορεουσας X. — 10. μιαιρωταται III.

13. μανης III. X. AB; συμμανης al. — verba ἀλλὰ π. τ. βασ. σ. σεαυτόν om. CDN — 14. αυτω εφη X. — καυστηροτερον N — 15. αιδιον X. AB; αενναον CDRN; αοιδιμον — 16. επινοει τοιγαρουν ACDNR — δι αυτων X. CDR; δια τουτων III. — 17. addidit δε post ταυτα X. ex corr. — πανμιαιρωτατος III. — εκτμηθηναι CDNR — 18. εισακουει al. — 19. κεχαλασται III. — τεμνετε al. — γλωττοτομησεις X. — 20. υπερ του νομου του θεου CDR — 21. εν ταχει CDNR — την γαρ III. X.; οτι την CCaDR; επει την al. — υμνον μελωδαν X. — γλωτταν III. X., γλωσσαν al.

XI. Ὡς δὲ καὶ οὗτος ταῖς βασάνοις καταικισϑεὶς ἐναπ-
έϑανεν, ὁ πέμπτος παρεπήδησε λέγων· 2 οὐ μέλλω, τύραννε, πρὸς
τὸν ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς βασανισμόν, 3 αὐτὸς δ' ἀπ' ἐμαυτοῦ παρ-
ῆλϑον, ὅπως κἀμὲ κατακτείνας περὶ πλειόνων ἀδικημάτων ὀφειλή-
σῃς τῇ οὐρανίῳ δίκῃ τιμωρίαν. 4 ὦ μισάρετε καὶ μισάνϑρωπε,
τί δράσαντας ἡμᾶς τοῦτον πορϑεῖς τὸν τρόπον; 5 ὅτι τὸν πάντων
κτίστην εὐσεβοῦμεν καὶ κατὰ τὸν ἐνάρετον αὐτοῦ ζῶμεν νόμον;
6 ἀλλὰ ταῦτα τιμῶν, οὐ βασάνων εἰσὶν ἄξια. 9 τοιαῦτα λέγοντα
οἱ δορυφόροι δήσαντες αὐτὸν εἷλκον ἐπὶ τὸν καταπέλτην, 10 ἐφ' ὃν
δήσαντες αὐτὸν ἐπὶ τὰ γόνατα, καὶ ταῦτα ποδάγραις σιδηραῖς
ἐφαρμόσαντες, τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ περὶ τροχαῖον σφῆνα κατέκαμψαν,
περὶ ὃν ὅλος περὶ τὸν τροχὸν σκορπίου τρόπον ἀνακλώμενος ἐξε-
μελίζετο. 11 κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον καὶ τὸ πνεῦμα στενοχωρού-
μενος καὶ τὸ σῶμα ἀγχόμενος, 12 καλάς, ἔλεγεν, ἄκων, ὦ τύραννε,
χάριτας ἡμῖν χαρίζῃ, διὰ γενναιοτέρων πόνων ἐπιδείξασϑαι παρ-
έχων τὴν εἰς τὸν νόμον ἡμῶν καρτερίαν.

13 Τελευτήσαντος δὲ καὶ τούτου ὁ ἕκτος ἤγετο μειρακίσκος,
ὃς πυνϑανομένου τοῦ τυράννου εἰ βούλοιτο φαγὼν ἀπολύεσϑαι, ἔφη·
14 ἐγὼ τῇ μὲν ἡλικίᾳ τῶν ἀδελφῶν μου εἰμὶ νεώτερος, τῇ δὲ
διανοίᾳ ἡλικιώτης· 15 εἰς τὰ αὐτὰ γὰρ γεννηϑέντες καὶ τραφέντες,
ὑπὲρ τῶν αὐτῶν καὶ ἀποϑνήσκειν ὀφείλομεν ὁμοίως, 16 ὥστε εἴ σοι
δοκεῖ βασανίζειν μὴ μιαροφαγοῦντα, βασάνιζε. 17 ταῦτα αὐτὸν
εἰπόντα παρῆγον ἐπὶ τὸν τροχόν, ἐφ' οὗ κατατεινόμενος ἐκμελῶς

XI. 1. εναπεϑανεν III. X. ABCD; απεϑανεν al. — 2. post βασανισμον legitur παραιτεισϑαι in III. Ca — 3. παρῆλϑον] ηκω CDNR — οφειλησης Ca; om. X.; οφιλησις III.; οφειλησεις A; οφλησης BD; οφλησεις CR — επουρανιω X. — δωσεις τιμωριαν X. — 4. μισαρετε III. AR; μιαρωτατε X. B; μισαρε CD — μισανϑρωποτατε B — τον τροπον πορϑεις X. — 5. addunt ante ὅτι III. ACaLR ἢ κακόν σοι δοκεῖ, om. X. N al. — 6. εισιν X. B.; εστιν III. A al. — versus 7. et 8. ita habent: εἴπερ ᾐσϑάνου ἀνϑρώπου πόϑων, καὶ ἐλπίδα εἶχες παρὰ ϑεῷ σωτηρίου· νυνὶ δὲ ἀλλότριος ὢν ϑεοῦ πολεμεῖς τοὺς εὐσεβοῦντας εἰς τὸν ϑεόν. leguntur in III. ACa, absunt a X. BCDN — 9. τοιαυτα δε X. — ειλκυσαν CDN; ειχον X. — 10. εφορμασαντες III. X.; εφορμισαντες R — περὶ τροχ.] επι τον τροχ. III. R — τροχιαιον III. X. — επι τον τροχον III. ABCDR — τροχὸν] τραχηλον X. — τρόπον] δικην B. — 12. ο τυραννος III. — της — καρτεριας X. — καρτερίαν] παρρησιαν B.

13. απολυϑηναι CDN — ο δε εφη III. — 14. μεν τη X. CD — μου om. X. — ανοια III. — 15. τὰ αὐτὰ] ταυτα X.; ταau III. — γεννηϑεντες X. AB; και γεννηϑεντες (γενηϑεντες III.) III. al. — ανατραφεντες X. — 16. μιαιροφαγουντα X.; μιαιροφαγουντας III.; μιαροφαγουντας R — 17. αυτον om. X. — ἐκμελῶς] εκ μελων ACD; ευμελως III.; επιμελως X. —

καὶ ἐκσφονδυλιζόμενος ὑπεκαίετο. [18]καὶ ὀβελίσκους ὀξεῖς πυρώ-
σαντες τοῖς νώτοις προςέφερον, καὶ τὰ πλευρὰ διαπείραντες αὐτοῦ
τὰ σπλάγχνα διέκαιον. [19]ὁ δὲ βασανιζόμενος, ὦ ἱεροπρεποῦς
ἀγῶνος, ἔλεγεν, ἐφ' ὃν διὰ τὴν εὐσέβειαν εἰς γυμνασίαν πόνων
ἀδελφοὶ τοσοῦτοι κληθέντες οὐκ ἐνικήθημεν. [20]ἀνίκητος γάρ
ἐστιν, ὦ τύραννε, ἡ εὐσεβὴς ἐπιστήμη. [21]καλοκἀγαθίᾳ καθω-
πλισμένος τεθνήξομαι κἀγὼ μετὰ τῶν ἀδελφῶν μου, [22]μέγαν σοὶ
προςβάλλων καὶ αὐτὸς ἀλάστορα, [23]καινουργὲ τῶν βασάνων καὶ
πολέμιε τῶν ἀληθῶς εὐσεβούντων. ἓξ μειράκια καταλελύκαμέν σου
τὴν τυραννίδα· [24]τὸ γὰρ μὴ δυνηθῆναί σε μεταπεῖσαι τὸν λο-
γισμὸν ἡμῶν μήτε βιάσασθαι πρὸς τὴν μιαροφαγίαν οὐ κατάλυσις
ἐστί σου; [25]τὸ πῦρ σου ψυχρὸν ἡμῖν, καὶ ἄπονοι οἱ καταπέλται,
καὶ ἀδύνατος ἡ βία σου. [26]οὐ γὰρ τυράννου, ἀλλὰ θείου νόμου
προεστήκασιν ἡμῶν οἱ δορυφόροι· διὰ τοῦτο ἀνίκητον ἔχομεν τὸν
λογισμόν.

XII. Ὡς δὲ καὶ οὗτος μακαρίως ἐναπέθανε καταβληθεὶς
εἰς λέβητα, ὁ ἕβδομος παρεγίνετο πάντων νεώτερος. [2]ὃν κατοι-
κτείρας ὁ τύραννος, καίπερ δεινῶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ κα-
κισθεὶς, ὁρῶν ἤδη τὰ δεσμὰ περικείμενον πλησιέστερον αὐτὸν μετ-
επέμψατο καὶ παρηγορεῖν ἐπειρᾶτο λέγων· [3]τῆς μὲν τῶν ἀδελφῶν
σου ἀπονοίας τὸ τέλος ὁρᾷς· διὰ γὰρ ἀπείθειαν στρεβλωθέντες
τεθνᾶσιν. [4]σὺ δὲ εἰ μὲν μὴ πεισθείης, τάλας βασανισθεὶς καὶ
αὐτὸς τεθνήξῃ πρὸ ὥρας, [5]πεισθεὶς δὲ φίλος ἔσῃ καὶ τῶν ἐπὶ
τῆς βασιλείας ἀφηγήσῃ πραγμάτων. [6]καὶ ταῦτα παρακαλῶν τὴν
μητέρα τοῦ παιδὸς μετεπέμψατο, ὅπως αὐτὴν ἐλεήσας τοσούτων

εκσπονδυλ. υπεκαιετο πυρι X. — 18. οβελισκους III. X.; οβελ. δε al. — διαπείραντες] διαπερασαντες L; διαφθειραντες X. — αυτου X.; απ αυτου III. R — ante τὰ σπλάγχνα quidam libri και habere videntur, quod non displicet — διικεον X. — 19. αιωνος III., cf. 9, 23. — 20. ω om. X. — 21. μὲν post τεθνήξομαι delevi, abest a III. X. — 22. vulgo ante μέγαν legitur σὺ δὲ ὦ τύραννε, quod om. III. X. et credo alii — και αυτος προςβαλλων X.; προςβαλλων (R; προςβαλων CD; προςλαβων Ca al.) και αυτος III. — αλαστορα III. X. R; τιμωρον al. — 23. καταλελυκαμεν X. BCD; κατελυσαμεν III. al. — 24. μιαιροφαγειαν III. X. — 25. ατονοι CDN — 26. παρεστηκασιν B. — οϊ X.

XII. 1. αυτος X. — απεθανεν X. — παρεγινετο III. X. B Ca; παρεγενετο ALR; παραγινεται CD — 2. κατοικτιρας X. R, cf. 8, 19.; οικτειρας CD; κατοικτειρήσας al. — καίπερ] καιτοι B — υπο παντων των B — κακισθεις III. X. ABR; καταικισθεις al. — περικειμενα ABN — 3. τὸ om. X. — ἀπείθειαν] απιστιαν X. — τεθνεασιν X.; τεθνηκασιν III. ABCaD — 4. δὲ om. III. — πεισθείης] πιστειεις III.; πισθεις X. C — βασανισθεὶς om. N — πρὸ ὥρας] αωρος CDN — 6. παρακαλεσας CD — ελεησασα X. —

υἱῶν στερηϑεῖσαν παρορμήσειεν ἐπὶ τὴν σωτήριον εὐπείϑειαν τὸν
περιλειπόμενον. 7ὁ δέ, τῆς μητρὸς τῇ Ἑβραΐδι φωνῇ προτρεψα-
μένης αὐτόν, ὡς ἐροῦμεν μετὰ μικρὸν ὕστερον, 8λύσατέ με, φησίν,
εἴπω τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ φίλοις πᾶσι. 9καὶ ἐπιχαρέν-
τες ὅ τε βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ μάλιστα ἐπὶ τῇ ἐπαγγελίᾳ
τοῦ παιδὸς ταχέως ἔλυσαν αὐτόν. 10καὶ δραμὼν ἐπὶ πλησίον τῶν
τηγάνων, 11ἀνόσιε, φησίν, καὶ πάντων τῶν πονηρῶν ἀσεβέστατε
τύραννε, οὐκ ᾐδέσϑης παρὰ τοῦ ϑεοῦ λαβὼν τὰ ἀγαϑὰ καὶ τὴν
βασιλείαν, τοὺς ϑεράποντας αὐτοῦ κατακτεῖναι καὶ τοὺς τῆς
εὐσεβείας ἀσκητὰς στρεβλῶσαι; 12ἀνϑ' ὧν ταμιεύεταί σε ἡ ϑεία
δίκη πυκνοτέρῳ καὶ αἰωνίῳ πυρί, καὶ βάσανοι εἰς ὅλον τὸν αἰῶνα
οὐκ ἀνήσουσί σε. 13οὐκ ᾐδέσϑης ἄνϑρωπος ὤν, ϑηριωδέστατε,
τοὺς ἐμοιοπαϑεῖς καὶ ἐκ τῶν αὐτῶν γεγονότας στοιχείων γλωττο-
τομῆσαι καὶ τοῦτον κατακαύσας τὸν τρόπον βασανίσαι; 14ἀλλ' οἱ
μὲν εὐγενῶς ἀποϑανόντες ἐπλήρωσαν τὴν εἰς τὸν ϑεὸν εὐσέβειαν,
σὺ δὲ κακῶς οἰμώξεις, τοὺς τῆς ἀρετῆς ἀγωνιστὰς ἀναιτίως ἀπο-
κτείνας. 15ὅϑεν καὶ αὐτὸς ἀποϑνήσκειν μέλλων ἔφη· 16οὐκ
ἀπαυτομολῶ τῆς τῶν ἀδελφῶν μου ἀριστείας. 17ἐπικαλοῦμαι δὲ
τὸν πατρῷον ϑεόν, ὅπως ἵλεως γένηται τῷ ἔϑνει ἡμῶν. 18σὲ δὲ
καὶ ἐν τῷ νῦν βίῳ καὶ ϑανόντα τιμωρήσεται. 19καὶ ταῦτα κατ-
ευξάμενος ἑαυτὸν ἔῤῥιψε κατὰ τῶν τηγάνων, καὶ οὕτως ἀπέδωκε
τὴν ψυχήν.

XIII. Εἰ δὲ τοίνυν τῶν μέχρι ϑανάτου πόνων ὑπερεφρόνησαν
οἱ ἑπτὰ ἀδελφοί, συνομολογεῖται πανταχόϑεν ὅτι αὐτοδέσποτός ἐστι

στερηϑειαν X. — σωτηριον ευπιϑιαν X. AD; σωτ. ευπρεπειαν C; σωτ. ελπιδα N; σωτηριαν ευπειϑη ποιησαι III.; οπως τοσουτων παιδων στερηϑεισαν ελεηση και ευπειϑη ποιηση B — 7. μετα μικρον III. X. Ca; μικρον al. — 8. απολυσαται III. Ca — ειπω III. X. BR; ειπω τι al. — 9. οι δε χαρεντες X. — verba ὅ τε βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ om. III. X. — 10. ο δε (N) δραμων εστη πλ. τ. τηγ. και εφη CD — 11. ανοσιε φησιν III. X.; ω ανοσιε al. — παντων ασεβεστατε πονηρων ουκ X.; παντων πονηροτατε τυρ. CD — τους ϑερ. III. X. ABCDR; και τους ϑερ. al. — τῆς εὐσεβείας] ευσεβειας X.; ευσεβεις N — 12. ταμιευσεται η X. — ϑεια om. X. CD — πικροτερω CDN — βασανοι R; βασανοις X.; βασανοις αι III. al. — 13. κατακαυσας X. ACD; καταικισας III. al. — βασανιζει X. — 14. κακως III. X. N; κακος κακως al. — οιμωξη B — ανταγωνιστας CD — αποκτειναι III. — 15. ἔφη X. — 16. ἀδελφῶν μου] παιδων X. — ἀριστείας] μαρτυριας III. — 17. εϑνι ημων X. ABCDN; γενει μου (ημων R) III. Ca R — 19. ερειψε X.; εριψεν III. — ἀπέδωκε τὴν ψυχήν] απ. το πνευμα A; απεδωκεν III. X. R; απεϑανεν CDN.

XIII. 1. υπερεφροσαν X. — συνωμολογηται BCDR —

τῶν παθῶν ὁ εὐσεβὴς λογισμός. 2 εἰ γὰρ τοῖς πάθεσι δουλωθέντες
ἐμιαροφάγησαν, ἐλέγομεν ἂν τούτοις αὐτοὺς νενικῆσθαι· 3 νυνὶ δὲ
οὐχ οὕτως, ἀλλὰ τῷ ἐπαινουμένῳ παρὰ θεῷ λογισμῷ περιεγένοντο
τῶν παθῶν, 4 ὧν οὐκ ἔστι παριδεῖν τὴν ἡγεμονίαν τῆς διανοίας,
ἐπεκράτησαν γὰρ καὶ πάθους καὶ πόνων. 5 πῶς οὖν οὐκ ἔστι
τούτοις τὴν τῆς εὐλογιστίας παθοκράτειαν ὁμολογεῖν, οἳ τῶν μὲν
διὰ πυρὸς ἀλγηδόνων οὐκ ἐπεστράφησαν; 6 καθάπερ γὰρ προβλῆτες
λιμένων πύργοι τὰς τῶν κυμάτων ἀπειλὰς ἀνακόπτοντες γαληνὸν
παρέχουσι τοῖς εἰςπλέουσι τὸν ὅρμον, 7 οὕτως ἡ ἑπτάπυργος τῶν
νεανίσκων εὐλογιστία τὸν τῆς εὐσεβείας ὀχυρώσασα λιμένα τὴν τῶν
παθῶν ἐνίκησεν ἀκολασίαν. 8 ἱερὸν γὰρ εὐσεβείας στήσαντες χο-
ρὸν παρεθάρσυνον ἀλλήλους λέγοντες· 9 ἀδελφικῶς ἀποθάνωμεν,
ἀδελφοί, περὶ τοῦ νόμου. μιμησώμεθα τοὺς τρεῖς τοὺς ἐπὶ τῆς
Ἀσσυρίας νεανίσκους, οἳ τῆς ἰσοπάλιδος καμίνου κατεφρόνησαν.
10 μὴ δειλανδρήσωμεν πρὸς τὴν τῆς εὐσεβείας ἐπίδειξιν. 11 καὶ ὁ
μέν, θάῤῥει, ἀδελφέ, ἔλεγεν, ὁ δέ, εὐγενῶς καρτέρησον· ὁ δὲ κα-
ταμνησθεὶς ἔλεγε· 12 μνήσθητε πόθεν ἐστέ, ἢ τίνος πατρὸς χειρὶ
σφαγιασθῆναι διὰ τὴν εὐσέβειαν ὑπέμεινεν ὁ Ἰσαάκ. 13 εἷς δὲ
ἕκαστος καὶ ἀλλήλους ὁμοῦ πάντες ἐφορῶντες φαιδροὶ καὶ μάλα
θαῤῥαλέοι, ἑαυτούς, ἔλεγον, τῷ θεῷ ἀφιερώσωμεν ἐξ ὅλης τῆς
καρδίας τῷ δόντι τὰς ψυχάς, καὶ χρήσωμεν τῇ περὶ τὸν νόμον
φυλακῇ τὰ σώματα. 14 μὴ φοβηθῶμεν τὸν δοκοῦντα ἀποκτεῖναι·
μέγας γὰρ ψυχῆς ἀγὼν καὶ κίνδυνος ἐν αἰωνίῳ βασάνῳ κείμενος
τοῖς παραβᾶσι τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ. 15 καθοπλισώμεθα τοι-
γαροῦν τὴν τοῦ θείου λογισμοῦ παθοκρατείαν. 16 οὕτως γὰρ θανόν-

2. ει γαρ X.; ωςπερ γαρ ει al. — εμιεροφαγησαν III. X. — ελεγομεν γαρ III. Ca — τουτοις αυτους X.; αυτους τουτοις III. R; τουτους αυτους al.; τουτοις αυτοις A; αυτους B; τουτους CD — 3. παρὰ θεῷ (θεου X.) λογισμῷ] λογισμω παρα θεω III. — 4. ων X. ACD; και III. BR — επεκρατησαν III. X. ABCDLR; επεκρατησε al. — ετι μην και πονων A. — 5. μὲν om. A — απεστραφησαν X. — 6. προβληθεντες B; προπληταις λ. πυργοις τας κυμ. III. — ειςπλεουσιν III. X. ACDLNR; πλεουσι B; εμπλεουσι al. — 7. κολασιν X. CD — 8. παρεθαρσυναν CD — 9. αποθανοιμεν III. N — ισοπολιδος BR; εισεπολιδος III.; ισοπολιτιδος ACDN; ισπολιτιδος L; ισοπολιτιδου X. — καμίνου] καιομενης X. — 10. επιδιξιν X.; αποδειξιν III R — 11. καταμνησθεις om. III. R; υπομιμνησκων CD — 12. μνήσθητε om. X. — πατρὸς χειρὶ] προχειρι III. — υπεμινεν ισακ X. — 13. καὶ ante ἀλλήλους om. X. — εφορων III. R — αφιερωσομεν III. BR — 14. αποκτεννειν X.; αποκτενειν III. — delevi τὸ σῶμα, quod vulgo legitur post ἀποκτεῖναι; abest a III. X. R — ἀγὼν καὶ om. CDN — βασανω III. X. ABCDR; βασανισμω al. — παραβασιν III. X. Ca R; παραβαινουσι al. — 15. θείου οσιου B — την τ. θ. λογ. παθοκρατιαν X. ABCD; τη τ. θ. λογ. παθοκρατια III. Ca R — 16. γὰρ om. III. —

τας ἡμᾶς Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ ὑποδέξονται καὶ πάν-
τες οἱ πατέρες ἐπαινέσουσι. [17]καὶ ἑνὶ ἑκάστῳ τῶν ἀποσπωμένων
αὐτῷ ἀδελφῶν ἔλεγον οἱ περιλειπόμενοι· μὴ καταισχύνῃς ἡμᾶς,
ἀδελφέ, μηδὲ ψεύσῃ τοὺς προαποθανόντας ἡμῶν ἀδελφούς. [18]οὐκ
ἀγνοεῖτε δὲ τὰ τῆς ἀδελφότητος φίλτρα, ἅπερ ἡ θεία καὶ πάν-
σοφος πρόνοια διὰ πατέρων τοῖς γεννωμένοις ἐμέρισε καὶ διὰ τῆς
μητρῴας φυτεύσασα γαστρὸς, [19]ἐν ᾗ τὸν ἴσον ἀδελφοὶ κατοική-
σαντες χρόνον, καὶ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ πλασθέντες, καὶ ἀπὸ τοῦ
αὐτοῦ αἵματος αὐξηθέντες, καὶ διὰ τῆς αὐτῆς ψυχῆς τελεσφορη-
θέντες, [20]καὶ διὰ τῶν ἴσων ἀποτεχθέντες χρόνων, καὶ ἀπὸ τῶν
αὐτῶν γαλακτοποτοῦντες πηγῶν, ἀφ' ὧν συντρέφονται ἐν ἀγκάλαις
μαστῶν φιλάδελφοι ψυχαί, [21]καὶ αὔξονται σφοδρότερον διὰ τῆς
συντροφίας καὶ τῆς καθ' ἡμέραν συνηθείας καὶ τῆς ἄλλης παι-
δείας καὶ τῆς ἡμετέρας ἐν νόμῳ θεοῦ ἀσκήσεως. [22]οὕτως δὴ
τοίνυν καθεστηκυίας συμπαθοῦς τῆς φιλαδελφίας οἱ ἑπτὰ ἀδελφοὶ
συμπαθέστερον ἔσχον τὴν πρὸς ἀλλήλους ὁμόνοιαν. [23]νόμῳ γὰρ
τῷ αὐτῷ παιδευθέντες καὶ τὰς αὐτὰς ἐξασκήσαντες ἀρετὰς καὶ
τῷ δικαίῳ συντραφέντες βίῳ μᾶλλον ἑαυτοὺς ἠγάπων. [24]ἡ γὰρ
ὁμοζηλία τῆς καλοκἀγαθίας ἐπέτεινεν αὐτῶν τὴν πρὸς ἀλλήλους
εὔνοιαν καὶ ὁμόνοιαν· [25]σὺν γὰρ τῇ εὐσεβείᾳ ποθεινοτέραν αὐτοῖς
κατεσκεύαζον τὴν φιλαδελφίαν. [26]ἀλλ' ὅμως καίπερ τῆς φύσεως
καὶ τῆς συνηθείας καὶ τῶν τῆς ἀρετῆς ἠθῶν τὰ τῆς ἀδελφότη-
τος αὐτοῖς φίλτρα συναυξόντων, ἀνέσχοντο διὰ τὴν εὐσέβειαν τοὺς
ἀδελφοὺς οἱ ὑπολειπόμενοι, τοὺς καταικιζομένους ὁρῶντες μέχρι

θανοντας X. al.; αποθανοντας N; παθοντας III. Ca — ισακ X. — delevi εἰς τοὺς κόλπους αὐτῶν, quod vulgo post ὑποδέξονται legitur; deest in III. X. — οι πατριαρχαι CD — 17. αποσπασμενων N — αυτω αδελφων X.; αυτων αδελφω III.; αυτων αδελφων AB; αυτω αδελφω R; αδελφω CD — ημων αδελφους om. III.; ημων om. CDN — 18. ἀδελφότητος] ανθρωποτητος III. R — πάνσοφος] πανσεπτος N — δια των πατ. III. R — γεννωμενοις III. X. ABCDR; γενομενοις al. — φυτευσασα III. X. Ca; εφυτευσε N al. — 20. γαλακτοτροφουντες X.; γαλακτοτροφηθεντες CDN — αφ ου III. R — συνστρεφονται X. — ἐν ἀγκάλαις μαστῶν] εναγκαλισματων III. X.; αγκαλισματων CD — φιλαδελφων X. — 21. αυξονται III. X.; αυξοντες Ca — δια συντροφιαν X. CD; δια συντροφιας III. — καθημερινης CD — 22. δη III. X.; δε Ca — καθεστηκυιης X.; καθεστωσης B. — συνπαθους της φιλ. X. ABCD; της φιλ. συμπαθουσης III. — ειχον CD — τὴν ac dein ὁμόνοιαν om. X. — 23. συστραφεντες X. — των δικαιων συντραφεντες τοις πλεονεκτημασι μαλλον CD — μαλλον επ αυτους ηγαγον III. R — 24. αυτω X. — ευνοιαν και X. ADN; om. III. al. — 25. την ποθινοτεραν X. — αυτοις κατεσκευαζεν III. CDR — τὴν φιλαδ. X. — 26. ομοιως III. CDR — συναυξαντων X. — υπολελιμμενοι III. R. — τους κατοικτιζομενους X. ACD — μεχρι III. X. A; και μεχρι al. —

ϑανάτου βασανιζομένους, (**XIV.**) προςέτι καὶ ἐπὶ τὸν αἰκισμὸν
ἐποτρύνοντες, ὡς μὴ μόνον τῶν ἀλγηδόνων περιφρονῆσαι αὐτούς,
ἀλλὰ καὶ τῶν τῆς τῶν ἀδελφῶν φιλαδελφίας παϑῶν κρατῆσαι.
2 Ὦ βασιλέων λογισμοὶ βασιλικώτεροι καὶ ἐλευϑέρων ἐλευϑερώ-
τεροι. 3 ὢ ἱερᾶς καὶ εὐαρμόστου περὶ τῆς εὐσεβείας τῶν ἑπτὰ
ἀδελφῶν συμφωνίας. 4 οὐδεὶς ἐκ τῶν ἑπτὰ μειρακίων ἐδειλίασεν,
οὐδὲ πρὸς τὸν ϑάνατον ὤκνησεν, 5 ἀλλὰ πάντες ὥςπερ ἐπ' ἀϑανα-
σίας ὁδὸν τρέχοντες ἐπὶ τὸν διὰ τῶν βασάνων ϑάνατον ἔσπευδον.
6 καϑάπερ αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες συμφώνως τοῖς τῆς ψυχῆς ἀφη-
γήμασι κινοῦνται, οὕτως οἱ ἱεροὶ μείρακες ἐκεῖνοι ὡς ὑπὸ ψυχῆς
ἀϑανάτου τῆς εὐσεβείας πρὸς τὸν ὑπὲρ αὐτῆς συνεφώνησαν ϑάνα-
τον. 7 ὢ παναγία συμφώνων ἀδελφῶν ἑβδομάς. 8 καϑάπερ γὰρ
ἑπτὰ τῆς κοσμοποιΐας ἡμέραι περὶ τὴν εὐσέβειαν, οὕτω περὶ τὴν
ἑβδομάδα χορεύοντες οἱ μείρακες ἐκύκλουν, τὸν τῶν βασάνων φό-
βον καταλύοντες. 9 νῦν ἡμεῖς ἀκούοντες τὴν ϑλῖψιν τῶν νεανιῶν
ἐκείνων φρίττομεν· οἱ δὲ οὐ μόνον ὁρῶντες, ἀλλ' οὐδὲ μόνον ἀκούον-
τες τὸν παραχρῆμα ἀπειλῆς λόγον, ἀλλὰ καὶ πάσχοντες ἐνεκαρ-
τέρουν, καὶ τοῦτο ταῖς διὰ πυρὸς ὀδύναις, 10 ὧν τί γένοιτο ἐπαλ-
γέστερον; ὀξεῖα γὰρ καὶ σύντομος ἡ τοῦ πυρὸς οὖσα δύναμις
ταχέως διέλυσε τὰ σώματα.
11 Καὶ μὴ ϑαυμαστὸν ἡγεῖσϑε εἰ ὁ λογισμὸς περιεκράτησε
τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων ἐν ταῖς βασάνοις, ὅπου γε καὶ γυναικὸς νοῦς

XIV. 1. τῶν ante τῆς om. III. X. R.

2. βασιλεων X. al.; βασιλεως III. CDR — 3. ευαρμοστου X.; εναρμοστου ABLR; εναρμοστους III.; αρμονιου al. — εὐσεβείας] ιερας X. — 4. εκ των επτα μειρακιων III. X. ABCaLR; εξ αυτων CDN — πρὸς] επι CDN — ελϑειν ωκνησεν ACD — 6. αι χειρες και οι X. ACD; γαρ χειρες και III. BR — εκεινοι ως (εκεινοι ὡς III.) υπο (της B) ψυχης αϑανατου (ϑανατου ψυχης CD) της ευσεβειας (τη ευσεβεια AR; + κινουμενοι B) προς III. X. ABCDR; vulgo legitur: εκεινοι ως υπο ψυχης μιας της αϑανατου ευσεβειας κινουμενοι προς, sed haec textus conformatio an codicum auctoritate nitatur valde ambigo — 7. παναγια (παναγιε X. BL; παναγιαι III.) — εβδομας (B ex corr., a p. m. εβδομαδος; εβδομαδας X.) III. ADLNR; vulgo legitur παναγιας — εβδομαδος — 8. Freudenthal l. l. p. 165. sine testium fide hunc textum commentus est: καϑάπερ γὰρ τῆς κοσμοποιΐας ἡμέραι περὶ τὴν ἑβδομάδα, οὕτω περὶ τὴν εὐσέβειαν χορεύοντες — 9. νυν ουν AN — νεανισκων L — ut edidi III. X. BCaR, nisi quod ex X. recepi ενεκαρτερουν pro εκαρτερουν. vulgo legitur: οἱ δὲ οὐ μόνον ἀκούοντες τὴν ϑλῖψιν (τὴν ϑλ. om. A), ἀλλὰ καὶ ὁρῶντες τὸν παραχρῆμα τῆς ἀπειλῆς λόγον ἐμακαρίζοντο, ϑαυμαζόμενοι πῶς (pro πῶς A ἀλλὰ καὶ) ἐνεκαρτέρουν: ita vero ACDN — διὰ πυρὸς] του πυρος X. — 10. ου τι CD — τι III. X. R; τι αν al. — γενοιτο αλλο A — επανγελτερον X. — ουσα η του πυρος X. — διελυε ADC — σωματα αυτων CDN.

11. τοις βασανοις III. —

πολυτροπωτέρων ὑπερεφρόνησεν ἀλγηδόνων· 12ἡ μήτηρ γὰρ τῶν
ἑπτὰ νεανίσκων ὑπήνεγκε τὰς ἐφ' ἑνὶ ἑκάστῳ τῶν τέκνων στρέβλας.
13ϑεωρεῖτε δὲ πῶς πολύπλοκός ἐστιν ἡ τῆς φιλοτεκνίας στοργή,
ἕλκουσα πάντα πρὸς τὴν τῶν σπλάγχνων συμπάϑειαν, 14ὅπου γε
καὶ τὰ ἄλογα ζῷα ὁμοίαν εἰς τὰ ἐξ αὐτῶν γεννώμενα συμπάϑειαν
καὶ στοργὴν ἔχει τοῖς ἀνϑρώποις. 15καὶ γὰρ τῶν πετεινῶν τὰ μὲν
ἥμερα κατὰ τὰς οἰκίας ὀροφοκοιτοῦντα προασπίζει τῶν νεοττῶν,
16τὰ δὲ κατὰ κορυφὰς ὀρέων καὶ φαράγγων ἀποῤῥῶγας καὶ δέν-
δρων ὀπὰς καὶ τὰς τούτων ἄκρας ἐννοσσοποιησάμενα ἀποτίκτει καὶ
τὸν προσιόντα κωλύει· 17εἰ δὲ καὶ μὴ δύναιντο κωλύειν, περιπτά-
μενα κυκλόϑεν αὐτῶν ἀλγοῦντα τῇ στοργῇ, ἀνακαλούμενα τῇ
ἰδίᾳ φωνῇ, καϑ' ὃν δύναται τρόπον βοηϑεῖ τοῖς τέκνοις. 18καὶ
τί δεῖ τὴν διὰ τῶν ἀλόγων ζώων ἐπιδεικνύναι πρὸς τὰ τέκνα συμ-
πάϑειαν, 19ὅπου γε καὶ μέλισσαι περὶ τὸν τῆς κηρογονίας καιρὸν
ἐπαμύνονται τοὺς προσιόντας, καὶ καϑάπερ σιδήρῳ τῷ κέντρῳ
πλήσσουσι τοὺς προσιόντας τῇ νοσσιᾷ αὐτῶν καὶ ἐπαμύνονται ἕως
ϑανάτου; 20ἀλλ' οὐχὶ τὴν Ἀβραὰμ ὁμόψυχον τῶν νεανίων μητέρα
μετεκίνησε συμπάϑεια τέκνων.

XV. Ὦ λογισμὲ τέκνων παϑῶν τύραννε, καὶ εὐσέβεια μητρὶ
τέκνων ποϑεινοτέρα. 2μήτηρ δυεῖν προκειμένων, εὐσεβείας καὶ
τῆς τῶν ἑπτὰ υἱῶν σωτηρίας προςκαίρου κατὰ τὴν τοῦ τυράννου
ὑπόσχεσιν, τὴν εὐσέβειαν μᾶλλον ἠγάπησε τὴν σώζουσαν εἰς αἰώνιον
ζωὴν κατὰ ϑεόν. 3ὦ τίνα τρόπον ἠϑολογήσαιμι φιλότεκνα γονέων
πάϑη, ψυχῆς τε καὶ μορφῆς ὁμοιότητα εἰς μικρὸν παιδὸς χαρα-

περιεφρονησεν CDN — 12. νεανισκων III. X. AN; νεανισκων εκεινων al. — υφηνεγκεν X. — 13. πολυπλοκος III. X. ACDLR; πολυτεκνος al. — 14. εις X. ACDL; την προς III. BR — γεννωμενα III. X. CCaDR; γενομενα al. — συνπαϑειαν III. — 15. πετηνων X. — ὀροφοκοιτοῦντα Bekkeri est coniectura; οροφυτουντα X. ACD; οροφοιτουντα III. BLR; Hesych.: ὀροφοιτῶντα· εἰς ὄρη περιερχόμενον — 16. κατα τας III. — των ορεων ACD — των φαραγγων CD — εννοσσοποιησαμενα (-σομενα X.) CD; εννοσσοποιουμενα AL; νοσσοποιησαμενα III. R. — 17. εἰ om. X. — δυναιντο III. A; δυναιτο X.; δυνανται L; δυναται al. — καϑ' ὃν δύναται τρόπον] καϑ ο (CD) δυνανται X. — 18. την προς III. R; τὴν προς X. — 19. απαμυνουσιν εως X. — 20. ουχι τη X. — Αβρααμ III. X.; του Αβρ. al. — νεανισκων X. — τη συμπαϑεια III. — τεκνων III. X.; των τεκνων al.

XV. 2. δυειν III. X. B; δυοιν al. — τῶν om. III. X. — προκαιρου X.; προκαιρους III. — προσχεσιν X. — ευσεμιαν μαλλον ηγαπησας την ζωσαν εις αιωνιαν X. — 3. multae in hoc versu codicum quisquiliae, sed textus receptus nescio unde petitus recte habet. — ορφης X. — παιδοχαρακτηρα III. R —

κτῆρα ϑαυμάσιον ἐναποσφραγίζοντα, μάλιστα διὰ τὸ πάϑος τοῖς
γεννηϑεῖσι τὰς μητέρας τῶν πατέρων καϑεστάναι συμπαϑεστέρας.
4 ὅσῳ γὰρ καὶ ἀσϑενόψυχοι καὶ πολυγονώτεραι ὑπάρχουσιν αἱ μη-
τέρες, τοσούτῳ μᾶλλόν εἰσι φιλοτεκνότεραι. 5 πασῶν δὲ τῶν μη-
τέρων ἐγένετο ἡ τῶν ἑπτὰ παίδων μήτηρ φιλοτεκνοτέρα, ἥτις
ἑπτὰ κυοφορίαις τὴν πρὸς αὐτοὺς ἐπιφυτευομένη φιλοστοργίαν καὶ
διὰ πολλὰς τὰς καϑ' ἕκαστον αὐτῶν ὠδῖνας ἠναγκασμένη τὴν εἰς
αὐτοὺς ἔχειν συμπάϑειαν, διὰ τὸν πρὸς τὸν ϑεὸν φόβον ὑπερεῖδε
τὴν τῶν τέκνων πρόςκαιρον σωτηρίαν. 6 οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ διὰ
τὴν καλοκἀγαϑίαν τῶν υἱῶν καὶ τὴν πρὸς τὸν νόμον αὐτῶν
εὐπείϑειαν μείζω τὴν ἐν αὐτοῖς ἔσχε φιλοστοργίαν. 7 δίκαιοί τε
γὰρ ἦσαν καὶ σώφρονες καὶ ἀνδρεῖοι καὶ μεγαλόψυχοι καὶ φιλά-
δελφοι καὶ φιλομήτορες οὕτως ὥςτε καὶ μέχρι ϑανάτου τὰ νόμιμα
φυλάσσοντας πείϑεσϑαι αὐτῇ. 8 ἀλλ' ὅμως καίπερ τοσούτων ὄν-
των τῶν περὶ τὴν φιλοτεκνίαν εἰς συμπάϑειαν ἑλκόντων τὴν μη-
τέρα, ἐπ' οὐδενὸς αὐτῶν τὸν λογισμὸν αὐτῆς αἱ παμποίκιλοι
βάσανοι ἴσχυσαν μετατρέψαι, 9 ἀλλὰ καὶ καϑ' ἕνα παῖδα καὶ
ὁμοῦ πάντας ἡ μήτηρ ἐπὶ τὸν τῆς εὐσεβείας προετρέπετο ϑάνα-
τον. 10 ὦ φύσις ἱερὰ, καὶ φίλτρα γονέων, καὶ γεννήμασι φιλό-
στοργε τροφὲ, καὶ μητέρων ἀδάμαστα πάϑη. 11 καϑ' ἕνα στρε-
βλούμενον καὶ φλεγόμενον ὁρῶσα μήτηρ οὐ μετεβάλλετο διὰ τὴν
εὐσέβειαν. 12 τὰς σάρκας τῶν τέκνων ἑώρα περὶ τὸ πῦρ τηκομένας,
καὶ τοὺς τῶν ποδῶν καὶ χειρῶν δακτύλους ἐπὶ γῆς σπαίροντας,
καὶ τὰς τῶν κεφαλῶν μέχρι τῶν περὶ τὰ γένεια σάρκας ὥςπερ

εναπεσφραγιζον III. NR; εναποσφραγιζομὲν (-ζωμεν A; — ζων ADC) X. — δια το (δια τον III. R; δια δε A; δια DL) των παϑων III. BCADLR III. — των πατερων om. III.; των παϑων X. — συνπαϑ. III. — 4. ασϑενεστεραι (-αν! X.) A — αἱ om. III. — φιλοτεκνωτεραι III. X. — 5. πασῶν — φιλοτεκνοτέρα om. X. — παίδων om. III. — φιλοτεκνωτερα III. — την (τη R) πρ. α. επιφυτευομενη φιλοστοργεια III. R; την πρ. α. επιφυτευομενην (επιφυομενην B; επιφερομενην X.) φιλοστοργιαν (στοργην CDN) X. BCDN — καϑ ενα εκαστον AB — ωδινας III. X. ABR; οδυνας al. — 6. καὶ om. X. — μειζων την III.; μιζον X. — 7. δίκαιοι] καιοι X. — φυλασσοντας III. al.; φυλασσοντες X. — 8. περι την X. ABCDR; περι III. — εφ ουδενος X. — αυτης ε πανποικειλοι ισχυσαν III. — 9. της ευσεβειας III. X. ACDNR; υπερ της ευσ. al. — 10. an recte scripserim καὶ γεννήμασι φιλόστοργε τροφὲ viderint alii. vulgo legitur καὶ σύνεσις φιλόστοργε, καὶ τροφεῖα, sed qua auctoritate nescio. quantum videre licet codicum haec est discrepantia: και γεννημασι (γονευσιν III. R; γενεσει AB) φιλοστοργε X. III. ABR; και γοναι φιλοστοργοι CDLN. pro και τροφεια praebere dicuntur AR και τροφια, B και τροφε — αδαμαστη X. — 11. η μητηρ CD — μετεβαλλετο X. ABCD; μετεβαλετο III. al. — 12. περοντας X.; περοντά III. —

προςωπεῖα προκειμένας. [13]ὦ πικροτέρων νῦν πόνων πειραϑεῖσα
μήτηρ, ἤπερ τῶν ἐπ' αὐτοῖς ὠδίνων. [14]ὦ μόνη γύναι τὴν εὐσέ-
βειαν ὁλόκληρον ἀποκυήσασα. [15]οὐ μετέτρεψέ σε ὁ πρωτοτόκος
ἀποπνέων, οὐδὲ δεύτερος εἰς σὲ οἰκτρὸν βλέπων ἐν βασάνοις, οὐ
τρίτος ἀποψύχων, [16]οὐδὲ τοὺς ὀφϑαλμοὺς ἑνὸς ἑκάστου ϑεωροῦσα
ταυρηδὸν ἐπὶ τῶν βασάνων ὁρῶντας τὸν ἑαυτῶν αἰκισμὸν καὶ τοὺς
μυκτῆρας προσημειουμένους τὸν ϑάνατον αὐτῶν. [17]οὐκ ἔκλαυσας
ἐπὶ σαρξὶν τέκνων ὁρῶσα σάρκας τέκνων ἀποκαιομένας, καὶ ἐπὶ
χερσὶ χεῖρας ἀποτεμνομένας, καὶ ἐπὶ κεφαλαῖς κεφαλὰς ἀποδειρο-
τομουμένας, καὶ ἐπὶ νεκροῖς νεκροὺς πίπτοντας, καὶ πολυάνδριον
ὁρῶσα τῶν τέκνων τὸ χορεῖον διὰ τῶν βασάνων οὐκ ἐδάκρυσας.
[18]οὐχ οὕτω σειρήνιοι μελῳδίαι οὐδὲ κύκνειοι πρὸς φιληκοΐαν φωναὶ
τοὺς ἀκούοντας ἐφέλκονται ὡς τέκνων φωναὶ μετὰ βασάνων μη-
τέρα φωνούντων. [19]πηλίκαις καὶ πόσαις τότε ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν
βασανιζομένων τροχοῖς τε καὶ καυτηρίοις ἐβασανίζετο βασάνοις.
[20]ἀλλὰ τὰ σπλάγχνα αὐτῆς ὁ εὐσεβὴς λογισμὸς ἐν αὐτοῖς τοῖς
πάϑεσιν ἀνδρειώσας ἐπέτεινε τὴν πρόςκαιρον φιλοτεκνίαν παριδεῖν.
[21]καίπερ ἑπτὰ τέκνων ὁρῶσα ἀπώλειαν καὶ τὴν τῶν στρεβλῶν
πολυπλόκον ποικιλίαν, ἁπάσας ἡ γενναία μήτηρ ἐξέλυσε διὰ τὴν
πρὸς ϑεὸν πίστιν. [22]καϑάπερ γὰρ ἐν βουλευτηρίῳ τῆς ἑαυτῆς
ψυχῆς δεινοὺς ὁρῶσα συμβούλους φύσιν καὶ γένεσιν καὶ φιλοτεκνίαν
καὶ τέκνων στρέβλας, [23]δύο ψήφους κρατοῦσα ἡ μήτηρ, ϑανατη-
φόρον τε καὶ σωτήριον, ὑπὲρ τέκνων, [24]οὐκ ἐπέγνω τὴν σώζουσαν
ἑπτὰ υἱοὺς πρὸς ὀλίγον χρόνον σωτηρίαν, [25]ἀλλὰ τῆς ϑεοσεβοῦς
Ἀβραὰμ καρτερίας ἡ ϑυγάτηρ ἐμνήσϑη. [26]ὦ μήτηρ ἔϑνους, ἔκ-
δικε τοῦ νόμου καὶ ὑπερασπίστρια τῆς εὐσεβείας, καὶ τοῦ διὰ

προςωτια X. — 13. μεν νυν III. R — πονων πιραϑισα μητηρ X.; μητηρ πονων πειρασϑεισα (πειραϑεισα AB) III. al. — ἤπερ] ειπερ AB; υπερ al. — 14. γυναι X.; γουναι III.; γυνη al. — 15. ὁ ante πρωτοτόκος recepi ex X.; vulgo om. — ἀποπνέων om. X. — ο δευτερος A; δευτερον III. — σὲ om. III. R — ουδε τριτος III. R. — 16. ἑαυτῶν] αυτον III. X. AR — αυτων τον ϑανατον III. — 17. τεκνων εωρακας X. — ἀποκαιομένας] αποκεκομμενας III. R — τετμημενας CD — νεκροῖς] νεκρους X. — τὸ om. III. X. — χωριον III. ABCD — 18. ουτως III. ABCDR — μελωδιοι X. — ὡς] ω III. — φωνουν III. — 19. τε om. X. ACD — καυτηριοις (-ριαις X.) III. ABCD; καυστηριοις al. — 20. ανδρειως A — 21. ορωσαν ABCD — πολυτροπον X.; πολυπασκον (!) III. — ἁπάσας scripsi ex emendatione. ασάπασας X.; ας απασας A; ας πασας BCD; ασπασασα III. L — τον ϑεον X. — 22. γὰρ om. X. — της (τη III.) εαυτης (αυτης X) ψυχης III. X. CD; τη εαυτης ψυχη al. — φασιν τε X.; τε om. III. — στρεβλαν III. R — 23. ἡ om. III. — ὑπὲρ — σωτηρίαν vs. 24. om. X. — 24. χρόνον om. AB — 25. ϑεοσεβιας X. — 26. μητερ A — υπερασπιστεια III. —

σπλάγχνων ἀγῶνος ἀϑλοφόρε. [27]ὦ ἀῤῥένων πρὸς καρτερίαν γεν-
ναιοτέρα καὶ ἀνδρῶν πρὸς ὑπομονὴν ἀνδρειοτέρα. [28]καϑάπερ γὰρ
ἡ Νῶε κιβωτὸς ἐν τῷ κοσμοπληϑεῖ κατακλυσμῷ κοσμοφοροῦσα
καρτερῶς ὑπέμεινε τοὺς κλύδωνας, [29]οὕτως σὺ ἡ νομοφύλαξ παν-
ταχόϑεν ἐν τῷ τῶν παϑῶν περιαντλουμένη κατακλυσμῷ, καὶ καρ-
τεροῖς ἀνέμοις, ταῖς τῶν υἱῶν βασάνοις, συνεχομένη, γενναίως
ὑπέμεινας τοὺς ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας χειμῶνας.

XVI. Εἰ δὲ τοίνυν καὶ γυνὴ καὶ γεραιὰ καὶ ἑπτὰ παίδων
μήτηρ ὑπέμεινε τὰς μέχρι ϑανάτου βασάνους τῶν τέκνων ὁρῶσα,
ὁμολογουμένως αὐτοκράτωρ ἐστὶ τῶν παϑῶν ὁ εὐσεβὴς λογισμός.
[2]ἀπέδειξα οὖν ὅτι οὐ μόνον ἄνδρες τῶν παϑῶν ἐκράτησαν, ἀλλα
καὶ γυνὴ τῶν μεγίστων βασάνων ὑπερεφρόνησε. [3]καὶ οὐχ οὕτως
οἱ περὶ Δανιὴλ λέοντες ἦσαν ἄγριοι, οὐδὲ ἡ Μισαὴλ ἐκφλεγομένη
κάμινος λαβροτάτῳ πυρί, ὡς ἡ τῆς φιλοτεκνίας περιέκαιεν ἐκείνην
φύσις, ὁρῶσαν αὐτῆς οὕτως ποικίλως βασανιζομένους τοὺς ἑπτὰ
υἱούς. [4]ἀλλὰ τῷ λογισμῷ τῆς εὐσεβείας κατέσβεσε τὰ τοσαῦτα
καὶ τηλικαῦτα πάϑη ἡ μήτηρ. [5]καὶ γὰρ τοῦτο ἐπιλογίσασϑε,
ὅτι δειλόψυχος εἰ ἦν ἡ γυνή, καίπερ μήτηρ οὖσα, ὠλοφύρετο ἂν
ἐπ' αὐτοῖς [6]καὶ ἴσως ἂν ταῦτα εἶπεν· ὦ μελέα ἔγωγε καὶ πολ-
λάκις τρισαϑλία, ἥτις ἑπτὰ παῖδας τεκοῦσα οὐδενὸς μήτηρ γεγένη-
μαι. [7]ὦ μάταιοι ἑπτὰ κυοφορίαι καὶ ἀνόνητοι ἑπτὰ δεκάμηνοι,
καὶ ἄκαρποι τιϑηνίαι καὶ ταλαίπωροι γαλακτοτροφίαι. [8]μάτην
δὲ ἐφ' ὑμῖν, ὦ παῖδες, πολλὰς ὑπέμεινα ὠδῖνας καὶ χαλεπωτέρας
φροντίδας ἀνατροφῆς. [9]ὦ τῶν ἐμῶν παίδων οἱ μὲν ἄγαμοι, οἱ δὲ

---

27. ανδριωτερα X.; ανδρειωτερα III. — 28. εϑνοπληϑει X. — καρτερους III. — ὑπέμεινε] υπηνεγκεν III. R — 29. ουτως III. X. ACDR; ουτω al. — συ III. X. ABR; και συ al. — καρτερανλοιμοις III. — ὑπὲρ om. III.

XVI. 1 εἰ δὲ] ηδη AB — γερεα III. X. R; γεραια ABCD; γηραια al. — των τεκνων ορωσα X.; ορ. των τεκν. III.; al. habent ορωσα post υπεμεινεν — 2. απεδειξαμην CDN — ανδρες των παϑων X.; τ. παϑ. ανδρες III. — ἐκράτησαν] επεκρατησαν III. AR — περιεφρονησε L — 3. περι Δανιηλ III. X.; περι τον Δαν. al. — η (η om. III. R) Μισαηλ III. X. AB; η μετα (κατα) τον Μισ. al.; η περι τους τρεις παιδας CD — ὡς ἡ] εως III. — εκεινη III. — ορωσαν αυτην (αυτης Ca L) ουτως ποικιλως (ABCD) βασανιζ. τ. επτα υιους X.; ορωσα αυτης (R) τους επτα υ. βασ. III. — 4. τὰ om. III. — 5. επιλογισασϑε B; διαλογισασϑε CD; επιλογισασϑαι III. X.; εστιν επιλογισασϑαι al. — διλοψυχος ει η X.; ει διλοψυχος ην η III. — ωλοφυρετο III. AB; ωλυφερετο X.; ωλοφυρατο al. — 6. ταυτα X. ACD; ταυτα ουτως III. al. — 7. ανωνητοι (III.) αι X. — τιϑηνιοι X. — 8. δὲ recepi ex X. ACD; om. III. al. — οδυνας A —

γήμαντες ἀνόητοι· οὐκ ὄψομαι ὑμῶν τέκνα, οὐδὲ μάμμη κλη-
θεῖσα μακαρισθήσομαι. [10]ὢ ἡ πολύπαις καὶ καλλίπαις ἐγὼ γυνὴ
χήρα καὶ μόνη πολύθρηνος. [11]οὐδ' ἂν ἀποθάνω θάπτοντα τῶν
υἱῶν ἔξω τινά. [12]ἀλλὰ τούτῳ τῷ θρήνῳ οὐδένα ὠλοφύρετο ἡ
ἱερὰ καὶ θεοσεβὴς μήτηρ, οὐδ' ἵνα μὴ ἀποθάνωσιν ἀπέτρεπεν αὐ-
τῶν τινὰ, οὐδ' ὡς ἀποθνησκόντων ἐλυπήθη, [13]ἀλλ' ὥςπερ ἀδα-
μάντινον ἔχουσα τὸν νοῦν καὶ εἰς ἀθανασίαν ἀνατίκτουσα τὸν τῶν
υἱῶν ἀριθμὸν, μᾶλλον ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας ἐπὶ τὸν θάνατον αὐτοὺς
προετρέπετο ἱκετεύουσα. [14]ὢ μῆτερ δι' εὐσέβειαν θεοῦ στρατιῶτι
πρεσβῦτι, καὶ γυνὴ διὰ καρτερίαν καὶ τύραννον ἐνίκησας, καὶ
ἔργοις δυνατωτέρα καὶ λόγοις εὑρέθης ἀνδρός. [15]καὶ γὰρ ὅτε
συνελήφθης μετὰ τῶν παίδων, εἱστήκεις τὸν Ἐλεάζαρον ὁρῶσα
βασανιζόμενον καὶ ἔλεγες τοῖς παισὶ τῇ Ἑβραΐδι φωνῇ· [16]ὢ παῖ-
δες, γενναῖος ὁ ἀγὼν, ἐφ' ὃν κληθέντες ὑπὲρ τῆς διαμαρτυρίας
τοῦ ἔθνους ἐναγωνίσασθε προθύμως ὑπὲρ τοῦ πατρῴου νόμου·
[17]καὶ γὰρ αἰσχρὸν τὸν μὲν γέροντα τοῦτον ὑπομένειν τὰς διὰ τὴν
εὐσέβειαν ἀλγηδόνας, ὑμᾶς δὲ τοὺς νεανίσκους καταπλαγῆναι τὰς
βασάνους. [18]ἀναμνήσθητε ὅτι διὰ τὸν θεὸν τοῦ κόσμου μετελά-
βετε καὶ τοῦ βίου ἀπελαύσατε, [19]καὶ διὰ τοῦτο ὀφείλετε πάντα
πόνον ὑπομένειν διὰ τὸν θεὸν, [20]δι' ὃν καὶ ὁ πατὴρ ἡμῶν
Ἀβραὰμ ἔσπευδε τὸν ἐθνοπάτορα υἱὸν σφαγιάσαι Ἰσαὰκ, καὶ τὴν
πατρῴαν χεῖρα ξιφηφόρον καταφερομένην ἐπ' αὐτὸν ὁρῶν ὁ Ἰσαὰκ
οὐκ ἔπτηξε. [21]καὶ Δανιὴλ ὁ δίκαιος εἰς λέοντας ἐβλήθη, καὶ
Ἀνανίας καὶ Ἀζαρίας καὶ Μισαὴλ εἰς κάμινον πυρὸς ἀπεσφεν-
δονήθησαν καὶ ὑπέμειναν διὰ τὸν θεόν. [22]καὶ ὑμεῖς οὖν τὴν αὐ-
τὴν πίστιν πρὸς τὸν θεὸν ἔχοντες μὴ χαλεπαίνετε. [23]ἀλόγιστον
γὰρ εἰδότας εὐσέβειαν μὴ ἀνθίστασθαι τοῖς πόνοις. [24]διὰ τού-
των τῶν λόγων ἡ ἑπταμήτωρ ἕνα ἕκαστον τῶν υἱῶν παρακαλοῦσα

9. γημαντες X. BN; γαμησαντες III. al. — ανωνητοι III. X. — 10. χαλλιπαις III. — 11. θαπτοντα III. X. ACDR; θαψοντα B. — 12. ολοφυρετο III. — οὐδ' ὡς] ως ουδε X.; ως γαρ ουδε CD — 13. εχουσα αδαμαντινον X. — των υιων III. X.; υιων al. — 14. μητερ ABCD; μητηρ X. al.; πηρ III. — γυναι X. AR — ανανδρος III. — 15. συνελημφθης III. X. — παίδων] τεκνων CDN — ελεγεν X. — εν τη III. Ca DR; ἐν τη X. — 16. ὁ om. X. — εθνους ημων ACDN — πατριου III. — 17. υπομιναι X. L — νεανισκους X. al.; νεωτερους III. — καταπληγηναι τους X. — 18. ὅτι] δε διάοτι X.; δε οτι A — 19. υπομιναι πονον X. — 20. δι' ὃν] διο X. — ισακ X. — πατρωα X. — ὁρῶν ὁ Ἰσαὰκ om. X.; ὁ Ἰσαὰκ om. III. — επηξεν X.; εφριξε A — 21. εις λακκον λεοντων CDN — Αννανιας III. — απεσφενδονισθησαν al. — 22. χαλεπαινηται III. — 23. τους ειδοτας CD — ανθιστασθαι III. CDNR; αντιστασθαι A; αντιτασσεσθαι X.; αντισταθηναι al. — προς τους πονους A —

ἀποθανεῖν ἔπεισε μᾶλλον, ἢ παραβῆναι τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ,
25 ἔτι δὲ καὶ ταῦτα εἰδότας ὅτι οἱ διὰ τὸν θεὸν ἀποθανόντες ζῶσι
τῷ θεῷ, ὥςπερ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ καὶ πάντες οἱ
πατριάρχαι.

XVII. Ἔλεγον δὲ καὶ τῶν δορυφόρων τινὲς ὡς ὅτε ἔμελλε
συλλαμβάνεσθαι καὶ αὐτὴ πρὸς θάνατον, ἵνα μὴ ψαύσειέ τις τοῦ
σώματος αὐτῆς, ἑαυτὴν ἔῤῥιψε κατὰ τῆς πυρᾶς. 2 ὦ μήτηρ σὺν
ἑπτὰ παισὶ καταλύσασα τὴν τοῦ τυράννου βίαν, ἀκυρώσασα τὰς
κακὰς ἐπινοίας αὐτοῦ καὶ δείξασα τὴν τῆς πίστεως γενναιότητα.
3 καθάπερ γὰρ σὺ στέγη ἐπὶ τοὺς στύλους τῶν παίδων γενναίως
ἱδρυμένη ἀκλινὴς ὑπήνεγκας τὸν διὰ τῶν βασάνων σεισμόν.
4 θάῤῥει τοιγαροῦν, ὦ μήτηρ ἱερόψυχε, τὴν ἐλπίδα τῆς ὑπομονῆς
βεβαίαν ἔχουσα πρὸς τὸν θεόν. 5 οὐχ οὕτω σελήνη κατ' οὐρανὸν
σὺν ἄστροις σεμνὴ καθέστηκεν, ὡς σὺ τοὺς ἰσαστέρους ἑπτὰ παῖ-
δας φωταγωγήσασα πρὸς την εὐσέβειαν ἔντιμος καθέστηκας θεῷ
καὶ ἐστήρισαι ἐν οὐρανῷ σὺν αὐτοῖς· 6 ἦν γὰρ ἡ παιδοποιία σου
ἀπὸ Ἀβραὰμ τοῦ πατρός. 7 εἰ δὲ ἐξὸν ἡμῖν ἦν ὡς ἐπί τινος ζωγρα-
φῆσαι τὴν τῆς εὐσεβείας ἱστορίαν, οὐκ ἂν ἔφριττον οἱ θεωροῦντες
ὁρῶντες μητέρα ἑπτὰ τέκνων δι' εὐσέβειαν ποικίλας βασάνους
μέχρι θανάτου ὑπομείνασαν; 8 καὶ γὰρ ἄξιον ἦν καὶ ἐπ' αὐτοῦ
τοῦ ἐπιταφίου ἀναγράψαι καὶ ταῦτα τοῖς ἀπὸ τοῦ ἔθνους εἰς
μνείαν λεγόμενα· 9 ἐνταῦθα γέρων ἱερεὺς καὶ γύνη γεραιὰ καὶ

---

24. αποθανειν om. III. — 25. εἰδότας ex emendatione scripsi; codd. ειδοτες, III. ιδοντες — οι om. III. — αποθνησκοντες X. — ισαχ X. — κ. παντες οι πατρ. om. CD.

XVII. 1. οτι ως X. — συλλαμβανεσθαι και αυτη X. AB; κ. αυτη συλλ. III. R; — τις] τι III. R — αυτης X.; εαυτης III. — ερειψε X. — 2. μητερ CD — βίαν] ωμοτητα A — ακυρωσασα X.; και ακυρωσασα III. — δειξασα X.; επιδειξασα III.; διδαξασα CD — 3. συ στεγη επι τους στυλους (του στυλου III.) των παιδων X. III. R; στεγη επι (τους B) στυλους (στυλου CD) ουτως και συ επι τοις παισι ABCD — ακλινη X.; ακλεινως III. CD — 4. μητερ B — βεβαιαν X. AB; βεβαιως CDR; γενναιως III. — τον θεον X. ABCD; θεον III. — 5. ουτως X. — καθ ουρανον X.; εν ουρανω CDN — σὺν] εν X. — εισαστερας III. — θεῷ] ενωπιον του θεου CDN — Bekker ex emendatione scripsit ἠστέρισαι — εν αυτοις εν ουρανοις X. — 6. του παιδος III. — 7. ἦν om. CD — ως X. A; ωςπερ III. al.; om. CD — επι (om. III. R) τινος III. X. ACD; επι τινος πινακος al. — την της ευσεβειας σου ιστοριαν AN; την ιστοριαν της θεοσεβειας σου CD; την της ιστοριας σου ευσεβειαν III. R — ορωντες recepi ex X. R; legitur post υπομενουσαν in BCD; om. al. — μεχρι θανατου om. X. — post θανατου legitur γινομενας in ABCR — υπομινασαν X. III.; υπομενουσαν al. — 8. και δη N — επι αυτου III. R — και ante ταυτα om. ACDN —

ἑπτὰ παῖδες ἐγκεκήδευνται διὰ τυράννου βίαν τὴν Ἑβραίων πολι-
τείαν καταλῦσαι θέλοντος, 10 οἳ καὶ ἐξεδίκησαν τὸ γένος εἰς θεὸν
ἀφορῶντες καὶ μέχρι θανάτου τὰς βασάνους ὑπομείναντες.
11 ἀληθῶς γὰρ ἦν ἀγὼν θεῖος ὁ δι' αὐτῶν γεγενημένος. 12 ἠθλο-
θέτει γὰρ τότε ἀρετὴ δι' ὑπομονῆς δοκιμάζουσα. τὸ νῖκος
ἀφθαρσία ἐν ζωῇ πολυχρονίῳ. 13 Ἐλεάζαρ δὲ προηγωνίζετο, ἡ δὲ
μήτηρ τῶν παίδων ἐνήθλει, οἱ δὲ ἑπτὰ ἀδελφοὶ ἠγωνίζοντο· 14 ὁ τύ-
ραννος ἀντηγωνίζετο· ὁ δὲ κόσμος καὶ ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος ἐθεώρει.
15 θεοσέβεια δὲ ἐνίκα, τοὺς ἑαυτῆς ἀθλητὰς στεφανοῦσα. 16 τίνες οὐκ
ἐθαύμασαν τοὺς τῆς θείας νομοθεσίας ἀθλητάς; τίνες οὐκ ἐξεπλά-
γησαν; 17 αὐτός γέ τοι ὁ τύραννος καὶ ὅλον τὸ συμβούλιον ἐθαύμασαν
αὐτῶν τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ὑπομονήν, 18 δι' ἣν καὶ τῷ θείῳ νῦν
παρεστήκασι θρόνῳ καὶ τὸν μακάριον βιοῦσιν αἰῶνα. 19 καὶ γάρ
φησιν ὁ Μωϋσῆς· καὶ πάντες οἱ ἡγιασμένοι ὑπὸ τὰς χεῖράς σου.
20 καὶ οὗτοι οὖν ἁγιασθέντες διὰ θεὸν τετίμηνται, οὐ μόνον
ταύτῃ τῇ τιμῇ, ἀλλὰ καὶ τῷ δι' αὐτοὺς τοῦ ἔθνους ἡμῶν τοὺς
πολεμίους μὴ ἐπικρατῆσαι 21 καὶ τὸν τύραννον τιμωρηθῆναι καὶ
τὴν πατρίδα καθαρισθῆναι, ὥςπερ ἀντίψυχον γεγονότας τῆς τοῦ
ἔθνους ἁμαρτίας. 22 καὶ διὰ τοῦ αἵματος τῶν εὐσεβῶν ἐκείνων
καὶ τοῦ ἱλαστηρίου τοῦ θανάτου αὐτῶν ἡ θεία πρόνοια τὸν
Ἰσραὴλ προκακωθέντα διέσωσε. 23 πρὸς γὰρ τὴν ἀνδρείαν αὐτῶν
τῆς ἀρετῆς καὶ τὴν ἐπὶ ταῖς βασάνοις αὐτῶν ὑπομονὴν ὁ τύραν-
νος ἀπιδών, ἀνεκήρυξεν ὁ Ἀντίοχος τοῖς στρατιώταις αὐτοῦ εἰς
ὑπόδειγμα τὴν ἐκείνων ὑπομονήν, 24 ἔσχε τε αὐτοὺς γενναίους καὶ
ἀνδρείους εἰς πεζομαχίαν καὶ πολιορκίαν, καὶ ἐκπορθήσας ἐνίκησε
πάντας τοὺς πολεμίους.

---

9. ενκεκηδευνται III. X. B. — δια τυραννον την — θελοντα (θελοντᾶς X.) X. CD — θελοντες III. — 10. γενος X. ACDLN; εθνος III. — εις τον θεον CD — 11. ο αγων CD — γενομενος CN — 12. ηθλοτει III. — η αρετη ABCD — η αφθαρσια L; εἰς αφθαρσιαν αὐτῆς X.; εν αφθαρσια III. ACa R; η δε νικη αυτης ην αφθαρσια CDN — 13. δε post Ελεαζαρ om. X. — προηγωνιτο X.; προηγωνισατο CDN — των παιδων X. ACD; των επτα παιδων III. al. — επτα αδελφοι X.; αδελφοι III. al. — 16. τινες δε ουκ εθ. X. — θείας] αληθειας III. — αθλητες X. — 17. συμβουλιον (+ αυτου CD) εθαυμασαν X. CD.; συνεδριον αυτων εξεθαυμασαν III. al. — την αρετην και recepi ex X.; vulgo om. — 19. Μωσης III. al. — cf. Deuter. 33, 3. LXX — 20. οὗτοι] αυτοι X. — αγιασθεντες III. X.; οι αγιασθεντες al. — διὰ θεὸν] δια τον θεον CD; om. X. — μονον ουν III. — τοῦ ἔθνους] το εθνος III. X. BCDR — των πολεμιων επικρατησαι CD — επικρατησας III. R — 21. γεγονας X. — 22. de versibus 22—24. vide quae Freudenthal l. l. p. 155. ss. disputavit — διὰ] της X. — του θανατου X. CD; θανατου III. — προκακωθεντα τον ισραηλ X. — 23. και της επι III. — αυτων post βασανοις om. X. — αφιδων III. X. — ανεκηρυξεν ο Αντιοχος X.; Αντ. ανεκηρ. III.

XVIII. Ὦ τῶν Ἀβραμιαίων σπερμάτων ἀπόγονοι παῖδες
Ἰσραηλῖται, πείθεσθε τῷ νόμῳ τούτῳ, καὶ πάντα τρόπον εὐσε-
βεῖτε, [2] γινώσκοντες ὅτι τῶν παθῶν δεσπότης ἐστὶν ὁ εὐσεβὴς λο-
γισμός, καὶ οὐ μόνον τῶν ἔνδοθεν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἔξωθεν πόνων.
[3] ἀνθ' ὧν διὰ τὴν εὐσέβειαν προέμενοι τὰ σώματα τοῖς πόνοις
ἐκεῖνοι οὐ μόνον ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐθαυμάσθησαν, ἀλλὰ καὶ
θείας μερίδος κατηξιώθησαν, [4] καὶ δι' αὐτοὺς εἰρήνευσε τὸ ἔθνος,
καὶ τὴν εὐνομίαν τὴν ἐπὶ τῆς πατρίδος ἀνανεωσάμενοι ἐκπεπορθή-
κασι τοὺς πολεμίους. [5] καὶ ὁ τύραννος Ἀντίοχος καὶ ἐπὶ γῆς
τετιμώρηται καὶ ἀποθανὼν κολάζεται· ὡς γὰρ οὐδὲν οὐδαμῶς
ἴσχυσεν ἀναγκάσαι τοὺς Ἱεροσολυμίτας ἀλλοφυλῆσαι καὶ τῶν πα-
τρίων ἐθῶν ἐκδιαιτηθῆναι, τότε ἀπάρας ἀπὸ τῶν Ἱεροσολύμων
ἐστράτευσεν ἐπὶ Πέρσας.
[6] Ἔλεγε δὲ ἡ μήτηρ τῶν ἑπτὰ παίδων καὶ ταῦτα τὰ
δικαιώματα τοῖς τέκνοις, [7] ὅτι ἐγὼ ἐγενήθην παρθένος ἁγνὴ
καὶ οὐχ ὑπερέβην τὸν πατρικὸν οἶκον, ἐφύλασσον δὲ τὴν
ᾠκοδομημένην πλευράν. [8] οὐ διέφθειρέ με λυμεὼν ἐρημίας
φθορεὺς ἐν πεδίῳ, οὐδ' ἐλυμήνατό μου τὰ ἁγνὰ τῆς παρθενίας
λυμεὼν ἀπάτης ὄφις. [9] ἔμεινα δὲ χρόνον ἀκμῆς σὺν ἀνδρί· τού-
των δὲ ἐνηλίκων γενομένων ἐτελεύτησεν ὁ πατήρ, μακάριος μὲν
ἐκεῖνος, τὸν γὰρ τῆς εὐτεκνίας βίον ἐπιζήσας τὸν τῆς ἀτεκνίας
οὐκ ὠδυνήθη καιρόν· [10] ὃς ἐδίδασκεν ὑμᾶς, ἔτι ὢν σὺν ὑμῖν, τὸν
νόμον καὶ τοὺς προφήτας. [11] τὸν ἀναιρεθέντα Ἄβελ ὑπὸ Κάϊν
ἀνεγίνωσκέν τε ὑμῖν καὶ τὸν ὁλοκαρπούμενον Ἰσαάκ, καὶ τὸν ἐν
φυλακῇ Ἰωσήφ. [12] ἔλεγε δὲ ὑμῖν τὸν ζηλωτὴν Φινεές, ἐδίδασκε
δὲ ὑμᾶς τοὺς ἐν πυρὶ Ἀνανίαν καὶ Ἀζαρίαν καὶ Μισαήλ·

XVIII. 1. αβρααμιθιων X. — και κατα παντα N — 2. εστιν δεσποτης X. — 3. προεμενοι X.; προιεμενοι III. CDR — 4. ανανεωσαμενοι εκπεπορθηκασι (εκπεπορθηκαν X.; εξεπολιορκησαν al.) X. ACDN; ανανεωσαμενον (ανανaιωσαμενος III.) εκπεπολιορκηκε III. BL — 5. αλλοφυλεισαι X. — πατρικων CD — εθνων III. — εκζητηθηναι X.; εκδιατιθεναι CD — τοτε δη III. R — εστρατοπεδευσεν III. ACaR — περας X.

Vs. 6—19. hanc matris orationem a sciolo quodam hic alieno prorsus loco adsutam esse quivis facile intelligit. — 6. επτα om. X. — παίδων] αδελφων N; om. CD — τα δικαιωματα recepi ex X.; η δικαια III. al.; δικαια CD — 7. εγενομην N — και ουχ III. BCDR; ουδε X. — τον om. III. X. — ωκοδομημενην AB; ωκοδομουμενην III. R; οικοδομουμενην X. CD; ceterum cf. Genes. 2, 22. LXX — 8. ουδε εφθιρεν X. — ερημιας X.; της ερημιας III. — ουδε X. — απατης (+ ο III. R; απατήτης X; απατητης L) ABC; vulgo legitur ἀπατηλὸς — 9. ενικων III. — πατηρ αυτων X. CD; πατηρ τουτων A — μὲν] δε X. — επιζητησας III. — 10. ημιν III. — και om. X. — 11. τε υμιν X.; δε ημιν III. R — ισακ X. — 12. ημιν III. — και ante Μισ. om. X. —

[13]ἐδόξασε δὲ καὶ τὸν ἐν λάκκῳ λεόντων Δανιὴλ, ὃν ἐμακ
[14]ὑπεμίμνησκε δὲ ὑμᾶς τὴν Ἠσαΐου γραφὴν τὴν λέγουσαν· κ
πυρὸς διέλθῃς, φλὸξ οὐ κατακαύσει σε. [15]τὸν ὑμνογράφον ἐμ
ὑμῖν Δαυῒδ λέγοντα· πολλαὶ αἱ θλίψεις τῶν δικαίων, καὶ ε
σῶν αὐτῶν ῥύσεται αὐτοὺς ὁ κύριος. [16]τὸν Σολομῶντα ἐ
μίαζεν ὑμῖν λέγοντα· ξύλον ζωῆς ἐστι πᾶσι τοῖς ποιοῦσιν
τὸ θέλημα. [17]τὸν Ἰεζεκιὴλ ἐπιστοποιεῖτο λέγοντα· εἰ ζήσε
ὀστᾶ τὰ ξηρὰ ταῦτα; [18]ᾠδὴν μὲν γὰρ ἣν ἐδίδαξε Μωϋσῆ
ἐπελάθετο διδάσκων τὴν λέγουσαν· [19]ἐγὼ ἀποκτενῶ κα
ποιήσω· αὕτη ἡ ζωὴ ὑμῶν καὶ ἡ μακρότης τῶν ἡμερῶν.
[20]Ὢ πικρᾶς τῆς τότε ἡμέρας καὶ οὐ πικρᾶς, ὅτε ὁ
Ἑλλήνων τύραννος πῦρ φλέξας λέβησιν ὠμοῖς καὶ ζέουσι !
ἀγαγὼν ἐπὶ τὸν καταπέλτην καὶ πάσας τὰς βασάνους αὐτο
ἑπτὰ παῖδας τῆς Ἀβρααμίτιδος, [21]καὶ τὰς τῶν ὀμμάτων
ἐπήρωσε καὶ γλώσσας ἐξέτεμε καὶ βασάνοις ποικίλαις ἀπέκ
[22]ὑπὲρ ὧν ἡ θεία δίκη μετῆλθε καὶ μετελεύσεται τὸν ἀλε
τύραννον. [23]οἱ δὲ Ἀβραμιαῖοι παῖδες σὺν τῇ ἀθλοφόρῳ μητ
πατέρων χορὸν συναγελάζονται, ψυχὰς ἁγνὰς καὶ ἀθα
ἀπειληφότες παρὰ τοῦ θεοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνα
αἰώνων. ἀμήν.

---

13. ον και III. — 14. και την ησαια γραφην τον λεγοντα cf. Ies. 43, 2. LXX — ειςελθης X. — 15. τον λεγοντα III. — cf. 20. LXX — verba και ex — κυριος om. III. X. — 16. τον σαλ παροιμιαζεν X. — ημιν τον λεγοντα III. — cf. Prov. 3, 18. — πα X. A — 17. επιστοποιει τον X.; επιστοποιειτο τον III. — cf. Ezech. 37 18. ωδης CD — εδιδασκεν X. — διδασκων την λεγουσαν (της λεγουσ X. ABCDL; την διδασκουσαν III. — 19. cf. Deuteron. 32, 39. μακαριοτης III.

20. ω πικρα III. R — οτι ο CD; οτι X. — πυρ σβεσας X.; π σβεσας (ζεσας CD) ACD — πάσας] παλιν III. X. ABR — τους βασ. 21. και ante τας om. III. — των ομματων τας X. — επληρωσεν γλωσσαν X. — 22. τυραννον recepi ex X. ACD; vulgo om. — 23. αβρα X. — post μητρὶ addunt AR καὶ τῷ γεραιῷ Ἐλεάζαρ — εἰς] ει των AR — χορω ACDR — ευαγγελιζονται X. — ἀθανάτους] αθλο X. — τοῦ ante θεοῦ om. X. — subscriptio cod. III. Μακκαβαιων Ι συγγραφη: cod. X. Μακκαβαιων δ: cod. A Μακκαβαίων τέταρτος πε φρονος λογισμοῦ. τῶν δὲ ἑπτὰ ἀδελφῶν τὰ ὀνόματα ταῦτά ἐστιν. ἀν γουρίας, μάρκελλος, εὐσεβωνᾶς, ἄβης, σαμωνᾶς, ἐλεάζαρ ὁ πρεσβύτης, μήτηρ αὐτῶν σολομονής: cod R ἰώσιππος ὁ συγγραφεὺς τῶν δὲ λόγ βίβλου τῶν μακκαβαίων, οὗτος ἦν ἱερεὺς ἱεροσολύμων ἐν ταῖς ἡμέρ βασιλέων ῥώμης οὐεσπασιανοῦ καὶ τίτου. τὰ ὀνόματα τῶν μακκαβαί ἑπτά. Ἀββὶν, γουρίας, εὐσεβωνᾶς, μάρκελλος, ἀντώνιος, ἰσλεάζαρ, σα ἡ μήτηρ σολομονής. ὁ πατὴρ ἀρχίππας καὶ ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς ὁ διδάσκαλος.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

Πολλῶν καὶ μεγάλων ἡμῖν διὰ τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν καὶ τῶν ἄλλων τῶν κατ᾽ αὐτοὺς ἠκολουθηκότων δεδομένων, ὑπὲρ ὧν δέον ἐστὶν ἐπαινεῖν τὸν Ἰσραὴλ παιδείας καὶ σοφίας, καὶ ὡς οὐ μόνον αὐτοὺς τοὺς ἀναγινώσκοντας δέον ἐστὶν ἐπιστήμονας γίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐκτὸς δύνασθαι τοὺς φιλομαθοῦντας χρησίμους εἶναι καὶ λέγοντας καὶ γράφοντας, ὁ πάππος μου Ἰησοῦς ἐπὶ πλεῖον ἑαυτὸν δοὺς εἴς τε τὴν τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν καὶ τῶν ἄλλων πατρίων βιβλίων ἀνάγνωσιν, καὶ ἐν τούτοις ἱκανὴν ἕξιν περιποιησάμενος, προήχθη καὶ αὐτὸς συγγράψαι τι τῶν εἰς παιδείαν καὶ σοφίαν ἀνηκόντων, ὅπως οἱ φιλομαθεῖς καὶ τούτων ἔνοχοι γενόμενοι πολλῷ μᾶλλον ἐπιπροσθῶσι διὰ τῆς ἐννόμου βιώσεως. παρακέκλησθε οὖν μετ᾽ εὐνοίας καὶ προσοχῆς τὴν ἀνάγνωσιν ποιεῖσθαι, καὶ συγγνώμην ἔχειν ἐφ᾽ οἷς ἂν δοκῶμεν τῶν κατὰ τὴν ἑρμηνείαν πεφιλοπονημένων τισὶ τῶν λέξεων ἀδυναμεῖν· οὐ γὰρ ἰσοδυναμεῖ αὐτὰ ἐν ἑαυτοῖς ἑβραϊστὶ λεγόμενα καὶ ὅταν μεταχθῇ εἰς ἑτέραν γλῶσσαν· οὐ μόνον δὲ ταῦτα, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ νόμος καὶ αἱ προφητεῖαι καὶ τὰ λοιπὰ τῶν βιβλίων οὐ μικρὰν ἔχει τὴν διαφορὰν ἐν ἑαυτοῖς λεγόμενα. ἐν γὰρ τῷ ὀγδόῳ καὶ τριακοστῷ ἔτει ἐπὶ τοῦ Εὐεργέτου βασιλέως παραγενηθεὶς εἰς Αἴγυπτον καὶ συγχρονίσας εὗρον οὐ μικρᾶς παιδείας ἀφόμοιον.

Haec est inscriptio cdd. III. 155.; προλογος σιραχ C; προλογος σοφιας 106.; προλογος (+ της οντως 307.) σοφιας ιησου υιου σιραχ (+ επιδειτα και συγγραφειτα παρ αυτου εις πολλων ωφελειαν 307.) 23. 307.; X. caret inscriptione — δεδομένων] δεομενων X. — γίνεσθαι] γενεσθαι X. CH 55. 155. — καὶ λέγοντας] λεγοντας X. — την νομου III. — ἄλλων] αλλων των δεοντων X. 23. 55. 296. 253. — ικανον εστιν περιποιησαμενον X. — συγγραψαι περι των X. — ετι προσθησουσιν X. — ἐννόμου] εκ νομου X. — συγγνωμην X. — ἂν] εαν X. — ἀδυναμεῖν om. X. 23. — ἀλλὰ] αλλα και αλλα 68. Ald. — αἱ προφητεῖαι] οι προφηται C. Vet. Lat. — γὰρ] δε X. — αναγεννηθεις (23.) κατ αιγυπτον X. — συνχρονισας X. —

ἀναγκαιότατον οὖν ἔθέμην καὶ αὐτός τινα προςενέγκασθαι σπουδὴν καὶ φιλοπονίαν τοῦ μεθερμηνεῦσαι τήνδε τὴν βίβλον, πολλὴν γὰρ ἀγρυπνίαν καὶ ἐπιστήμην προςενεγκάμενος ἐν τῷ διαστήματι τοῦ χρόνου πρὸς τὸ ἐπὶ πέρας ἀγαγόντα τὸ βιβλίον ἐκδόσθαι καὶ τοῖς ἐν τῇ παροικίᾳ βουλομένοις φιλομαθεῖν, προκατασκευαζομένοις τὰ ἤθη ἐν νόμῳ βιοτεύειν.

οὐν recepi ex X. CH 55. 106. al. Vet. Lat.; vulgo om. — καὶ ante αὐτὸς recepi ex III. X. CH 55. 106. al. Vet. Lat.; vulgo om. — τινα om. X. — προενεγκασθαι X. — τήνδε om. III. — γὰρ om. III. 55. 106. 155. 253. Vet. Lat. — αγαγοντα III. X. CH 55. 106. al.; vulgo αγοντα — προκατασκευαζομενους III C* 68. 106. 296. 307. 254.; προκατασκευαζοντας X. — ἐν νόμῳ] εννομως III C* 253. 307. — βιωτευειν X. C.

Alia huius libri praefatio legitur in cod. 248. et ed. Compl. eaque desumpta est ex Synopsi scripturae sacrae, quae Athanasio archiepiscopo Alexandrino (Op. ed. Bened. II. p. 173.) falso tributa est. Crednero iudice (Geschichte des Neutestamentl. Kanon p. 225. 248. ss.) saeculo demum nono vel decimo conscripta est. omissa tamen est in fine specialis argumenti libri epitome, quam et nos omisimus. lunulis circumscriptas addidimus quasdam lectiones variantes ex Athanasii op. petitas.

Ἰησοῦς οὗτος Σιρὰχ μὲν ἦν υἱός, ἔγγονος δὲ Ἰησοῦ ὁμωνύμου αὐτῷ. οὗτος οὖν ἐν χρόνοις κάτω γέγονε (γέγονε κάτω) μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ ἀνάκλησιν, καὶ μετὰ τοὺς προφήτας σχεδὸν (σχεδὸν om.) ἅπαντας. ὁ οὖν πάππος αὐτοῦ Ἰησοῦς, καθὰ καὶ αὐτὸς μαρτυρεῖ, φιλόπονός τε γέγονεν ἀνὴρ ἐν Ἑβραίοις (ἐν Ἑβραίοις om.) καὶ φρονιμώτατος, ὃς οὐ μόνον τὰ ἑτέρων τῶν πρὸ αὐτοῦ συνετῶν ἀνδρῶν ἀποφθέγματα συνήγαγεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἴδιά τινα ἀπεφθέγξατο, πολλῆς συνέσεως καὶ σοφίας γέμοντα. ἐπεὶ οὖν τὴν βίβλον ταύτην ὁ πρῶτος Ἰησοῦς σχεδόν τι συνειλεγμένην καταλιπὼν ἐξ ἀνθρώπων ᾤχετο, Σιρὰχ οὗτος (pro οὗτος recte legitur ὁ υἱὸς) μετ' αὐτὸν πάλιν λαβὼν τῷ οἰκείῳ παιδὶ κατέλιπεν Ἰησοῦ· ὃς δὴ ταύτης λαβόμενος εἰς ἓν ἅπασαν ἐναρμόνιον σύνταγμα συνήγαγεν (σύνταγμα ποιησάμενος), σοφίαν ἐπί τε αὐτοῦ (τῷ αὐτοῦ) καὶ τῷ τοῦ πατρὸς, ἀλλὰ μὴν καὶ τῷ πάππου ὀνόματι κεκληκὼς (πατρὸς καὶ τῷ τοῦ πάππου ὀν. ἐπικέκληκεν), ἐξ αὐτοῦ τοῦ τῆς σοφίας ὀνόματος ἀγαπητῶς μᾶλλον ἔχειν τὸν ἀκροατὴν πρὸς τὴν αὐτῆς τῆς βίβλου μελέτην ἐπισπώμενος. λόγους οὖν φρονήσεως αἰνίγματά τε καὶ παραβολὰς περιέχει καὶ μερικάς τινας παλαιὰς θεοφιλεῖς ἱστορίας, περί τε ἀνδρῶν εὐαρεστησάντων τῷ θεῷ, καὶ εὐχὴν καὶ ὕμνον αὐτοῦ (αὐτῶν), ἔτι δὲ ὧν ὁ θεὸς εὐεργεσιῶν ἠξίωσε τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ ὧν ἔπλησε κακῶν τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν. ὀπαδὸς τοῦ Σολομῶντος οὗτος ὁ Ἰησοῦς γέγονεν (γεγονὼς), οὐδὲν ἧττον ἐκείνου περὶ τὴν σοφίαν καὶ παιδείαν εὐδοκιμήσας (παιδείαν ἠρίστευσε) πολυμαθὴς ἀληθῶς καὶ ὢν καὶ καλούμενος.

ΣΟΦΙΑ ΙΗΣΟΥ ΥΙΟΥ ΣΙΡΑΧ.

I. Πᾶσα σοφία παρὰ κυρίου,
καὶ μετ' αὐτοῦ ἐστιν εἰς τὸν αἰῶνα.
2 ἄμμον θαλασσῶν καὶ σταγόνας ὑετοῦ
καὶ ἡμέρας αἰῶνος τίς ἐξαριθμήσει;
3 ὕψος οὐρανοῦ καὶ πλάτος γῆς
καὶ ἄβυσσον καὶ σοφίαν τίς ἐξιχνιάσει;
4 προτέρα πάντων ἔκτισται σοφία,
καὶ σύνεσις φρονήσεως ἐξ αἰῶνος.
5 ῥίζα σοφίας τίνι ἀπεκαλύφθη;
καὶ τὰ πανουργήματα αὐτῆς τίς ἔγνω;
6 εἷς ἐστι σοφὸς, φοβερὸς σφόδρα,
καθήμενος ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ, κύριος.
7 αὐτὸς ἔκτισεν αὐτὴν,
καὶ εἶδε καὶ ἐξηρίθμησεν αὐτὴν,
8 καὶ ἐξέχεεν αὐτὴν ἐπὶ πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ
μετὰ πάσης σαρκὸς κατὰ τὴν δόσιν αὐτοῦ,
καὶ ἐχορήγησεν αὐτὴν τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν.

Haec inscriptio est codd. III. X. C al., nisi quod X. σειραχ praebet; ed. rom. σοφια σειραχ.

I. 2. ημεραν X. — post vs. 4. in H. 23. 55. 70. 106. 248. 253. Co. Vet. Lat. haec addita sunt:

πηγὴ σοφίας λόγος θεοῦ ἐν ὑψίστοις,
καὶ αἱ πορεῖαι αὐτῆς ἐντολαὶ αἰώνιοι. —

5. πανουργήματα recepi ex III. X. C. 23. 307., cf. 42, 18.; vulgo πανουργεύματα — 6. ante κύριος 55. 70. 106. 253. Vet. Lat. addiderunt καὶ κυριεύων, ideo credo quia κύριος ut III. X. CH et ed. rom. cum vs. sequenti coniunxerunt — 7. cf. Iob. 28, 27. אָז רָאָהּ וַיְסַפְּרָהּ — 8. post hunc vs. legitur in H. 70. 253. et corrupte in Vet. Lat. post vs. 11. hoc additamentum:

ἀγάπησις κυρίου ἔνδοξος σοφία,
οἷς δ'ἂν ὀπτάνηται μερίζει αὐτὴν εἰς ὅρασιν αὐτοῦ. —

9 φόβος κυρίου δόξα καὶ καύχημα
καὶ εὐφροσύνη καὶ στέφανος ἀγαλλιάματος.
10 φόβος κυρίου τέρψει καρδίαν,
καὶ δώσει εὐφροσύνην καὶ χαρὰν καὶ μακροημέρευσιν.
11 τῷ φοβουμένῳ τὸν κύριον εὖ ἔσται ἐπ' ἐσχάτων,
καὶ ἐν ἡμέρᾳ τελευτῆς αὐτοῦ εὐλογηθήσεται.
12 ἀρχὴ σοφίας φοβεῖσθαι τὸν κύριον,
καὶ μετὰ πιστῶν ἐν μήτρᾳ συνεκτίσθη αὐτοῖς.
13 μετὰ ἀνθρώπων θεμέλιον αἰῶνος ἐνόσσευσε,
καὶ μετὰ τοῦ σπέρματος αὐτῶν ἐμπιστευθήσεται.
14 πλησμονὴ σοφίας φοβεῖσθαι τὸν κύριον,
καὶ μεθύσκει αὐτοὺς ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῆς.
15 πάντα τὸν οἶκον αὐτῆς ἐμπλήσει ἐπιθυμημάτων,
καὶ τὰ ἀποδοχεῖα ἀπὸ τῶν γεννημάτων αὐτῆς.
16 στέφανος σοφίας φόβος κυρίου,
ἀναθάλλων εἰρήνην καὶ ὑγίειαν ἰάσεως.
17 καὶ εἶδε καὶ ἐξηρίθμησεν αὐτήν,
ἐπιστήμην καὶ γνῶσιν συνέσεως ἐξώμβρησε,
καὶ δόξαν κρατούντων αὐτῆς ἀνύψωσε.
18 ῥίζα σοφίας φοβεῖσθαι τὸν κύριον,
καὶ οἱ κλάδοι αὐτῆς μακροημέρευσις.

---

10. post hunc vs. In H. 70. 253. haec addita sunt:

φόβος κυρίου δόσις παρὰ κυρίου,
καὶ γὰρ ἐπ' ἀγαπήσεως τρίβους καθίστησι. —

11. επ εσχατω X. 253. — ευλογηθησεται III. X. CH 23. 70. al. Vet. La Syr. Ar.; vulgo εὑρήσει χάριν — 12. φοβεισθαι τον κυριον III. X. H. 2 55. al.; φοβος κυριου C Vet. Lat. Syr.; vulgo φοβεισθαι τον θεον — 13. κ ante μετὰ ἀνθρ. delevi, abest a III. X. H. 23. 70. al. — εμπιστευει X. - 14. αὐτοὺς] αυτην X. — 15. οικον αυτων ε. επιθ. αυτης H. 248. 253. Co. - ενεπλησεν 248. Co. — γενηματων III. X. C — addunt in fine vs. H. 7 248. Co., cf. Vet. Lat. 253.: ἀμφότερα δέ ἐστι δῶρα θεοῦ εἰς εἰρήνην. - 16. υγιαν X. C — addunt in fine vs. H. 70. 248. 253. Co.:

πλατύνει δὲ καύχησιν τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. —

17. verba κ. ειδε κ. εξηριθμ. αυτην om. 248. 253. Co. — εξωμβρισεν (σοφια H. 70. 106. 248. 253. 308. Co. — αυτην X. CH 70. 106. 248. 25 Co. — 18. post hunc vs. addunt H. 70. 106. 248. 253. Clem. Ale Paedag. 1, 8. Co. Vet. Lat.:

φόβος κυρίου ἀπωθεῖται ἁμαρτήματα,
παραμένων δὲ (αὐτῷ H., ἐν αὐτῷ 253.) ἀποστρέφει (ἀποστρέψ 70. 106., συντρίψει 253.; + πᾶσαν 70. 253.) ὀργήν.

loco alterius membri legitur apud Clem. Alex. et in Vet. Lat.:

ἄφοβος δὲ οὐ δυνήσεται δικαιωθῆναι. cf. vs. 19.

19 Οὐ δυνήσεται ϑυμὸς ἄδικος δικαιωϑῆναι,
ἡ γὰρ ῥοπὴ τοῦ ϑυμοῦ αὐτοῦ πτῶσις αὐτῷ.
20 ἕως καιροῦ ἀνέξεται μακρόϑυμος,
καὶ ὕστερον αὐτῷ ἀναδώσει εὐφροσύνη·
21 ἕως καιροῦ κρύψει τοὺς λόγους αὐτοῦ,
καὶ χείλη πολλῶν ἐκδιηγήσεται σύνεσιν αὐτοῦ.
22 ἐν ϑησαυροῖς σοφίας παραβολὴ ἐπιστήμης,
βδέλυγμα δὲ ἁμαρτωλῷ ϑεοσέβεια.
23 ἐπιϑυμήσας σοφίαν, διατήρησον ἐντολάς,
καὶ κύριος χορηγήσει σοι αὐτήν·
24 σοφία γὰρ καὶ παιδεία φόβος κυρίου,
καὶ ἡ εὐδοκία αὐτοῦ πίστις καὶ πραΰτης.
25 μὴ ἀπειϑήσῃς φόβῳ κυρίου,
καὶ μὴ προςέλϑῃς αὐτῷ ἐν καρδίᾳ δισσῇ.
26 μὴ ὑποκριϑῇς ἐν στόμασιν ἀνϑρώπων,
καὶ ἐν τοῖς χείλεσί σου πρόςεχε.
27 μὴ ἐξύψου σεαυτὸν, ἵνα μὴ πέσῃς,
καὶ ἐπαγάγῃς τῇ ψυχῇ σου ἀτιμίαν·
καὶ ἀποκαλύψει κύριος τὰ κρυπτά σου,
καὶ ἐν μέσῳ συναγωγῆς καταβαλεῖ σε,
ὅτι οὐ προςῆλϑες φόβῳ κυρίου,
καὶ ἡ καρδία σου πλήρης δόλου.

II. Τέκνον, εἰ προςέρχῃ δουλεύειν κυρίῳ
ἑτοίμασον τὴν ψυχήν σου εἰς πειρασμόν·
2 εὔϑυνον τὴν καρδίαν σου καὶ καρτέρησον,
καὶ μὴ σπεύσῃς ἐν καιρῷ ἐπαγωγῆς·

---

19. ϑυμὸς ἄδικος] ϑυμώδης ἀνὴρ H. 70. 106. 248. 253. Co. — ῥοπή. οργη X. — αὐτοῦ post ϑυμοῦ om. X. — 20. ἀνέξεται recepi ex 23. 248. 253. Co., Vet. Lat. sustinebit: vulgo legitur ἀνϑέξεται — ευφροσυνην III. C. 23. 157. 253.; εις ευφροσυνην H. 70. — 21. πολλων III. X. H. 55. 70. al. Vet. Lat., cf. 39, 9.; vulgo legitur πιστῶν — 22. παραβολαι X. H. 70 Co. — αμαρτωλου III. — 23. επιϑυμησας III. X. CH 248. Co. Ald. Euseb. in Ps. p. 1. Vet. Lat.; vulgo ἐπεϑύμησας — ο κυριος X. 155. — 24. ἡ om. 23. 70. 248. Co. — ευδοξια X. — πραυτης III. X. CH 55. 70. al.; vulgo πραοτης — 25. μη απιστησης X. — post κυρίου addiderunt H. 70. 248. Co. ἐνδεὴς ὢν — 26. εν στοματι X. 106. 307. — εν χειλεσι C — μη προςεχε H. 248. Co. — 27. τα κρυπτα σου παντα H. 70. 248. Co. — προςηλϑες εν αληϑεια 248. 253. Co. Vet. Lat. — τω φοβω του 248. Co.

II. 1. post κυρίῳ vulgo additur ϑεῷ, sed abest a III. X. 23. 55. al. —

3 κολλήθητι αὐτῷ καὶ μὴ ἀποστῇς,
ἵνα αὐξηθῇς ἐπ᾽ ἐσχάτων σου.
4 πᾶν ὃ ἐὰν ἐπαχθῇ σοι δέξαι,
καὶ ἐν ἀλλάγμασι ταπεινώσεώς σου μακροθύμησον·
5 ὅτι ἐν πυρὶ δοκιμάζεται χρυσὸς,
καὶ ἄνθρωποι δεκτοὶ ἐν καμίνῳ ταπεινώσεως.
6 πίστευσον αὐτῷ καὶ ἀντιλήψεταί σου,
εὔθυνον τὰς ὁδούς σου καὶ ἔλπισον ἐπ᾽ αὐτόν.

7 Οἱ φοβούμενοι τὸν κύριον ἀναμείνατε τὸ ἔλεος αὐτοῦ,
καὶ μὴ ἐκκλίνητε ἵνα μὴ πέσητε·
8 οἱ φοβούμενοι τὸν κύριον πιστεύσατε αὐτῷ,
καὶ οὐ μὴ πταίσῃ ὁ μισθὸς ὑμῶν·
9 οἱ φοβούμενοι τὸν κύριον ἐλπίσατε εἰς ἀγαθὰ,
καὶ εἰς εὐφροσύνην αἰῶνος καὶ ἐλέους.
10 ἐμβλέψατε εἰς ἀρχαίας γενεὰς καὶ ἴδετε,
τίς ἐνεπίστευσε κυρίῳ καὶ κατῃσχύνθη;
ἢ τίς ἐνέμεινε τῷ φόβῳ αὐτοῦ καὶ ἐγκατελείφθη;
ἢ τίς ἐπεκαλέσατο αὐτὸν, καὶ ὑπερεῖδεν αὐτόν;
11 διότι οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων ὁ κύριος,
καὶ ἀφίησιν ἁμαρτίας καὶ σώζει ἐν καιρῷ θλίψεως.

12 Οὐαὶ καρδίαις δειλαῖς καὶ χερσὶ παρειμέναις,
καὶ ἁμαρτωλῷ ἐπιβαίνοντι ἐπὶ δύο τρίβους·
13 οὐαὶ καρδίᾳ παρειμένῃ, ὅτι οὐ πιστεύει,
διὰ τοῦτο οὐ σκεπασθήσεται·

---

3. και αυξηθησεται επ εσχατων X. — 4. δέξαι ἀσμένως H. 106. 248. 253. Chrysost. — αλλαγματι 248. Co. — 5. ταπεινωσεως σωθησονται H — 6. praemiserunt huic vs. 55. 253. 254.:

ἐν νόσοις καὶ πενίᾳ (παιδείαις 253.) ἐπ᾽ αὐτῷ πεποιθὼς γίνου.

— αντιλημψεται III. X. C — και ευθυνον III. H. 55. al. Vet. Lat.

7. legitur hic vs. in 106. 248. Co. post vs. 9. — τὸν ante κύριον om. C — ἵνα ante μὴ om. X. — 8. τὸν κύριον X. CH 55. al.; vulgo κύριον — πταίσῃ] πεση 106. 296. 307. — 9. τὸν κύριον X. 253.; vulgo κύριον — addiderunt huic vs. 55. 106. 253. 254.:

ὅτι δόσις αἰωνία μετὰ χαρᾶς τὸ ἀνταπόδομα αὐτοῦ.

— 10. ἐνεπιστευσεν τω κυριω X. — 11. post κύριος addiderunt H. 106. 248. 253. Co.: μακρόθυμος καὶ πολυέλεος.

12. ἐπὶ om. 55. 248. Co. — 13. ουχ εμπιστευει X. —

14 οὐαὶ ὑμῖν τοῖς ἀπολωλεκόσι τὴν ὑπομονήν,
καὶ τί ποιήσετε ὅταν ἐπισκέπτηται ὁ κύριος;
15 οἱ φοβούμενοι κύριον οὐκ ἀπειϑήσουσι ῥημάτων αὐτοῦ,
καὶ οἱ ἀγαπῶντες αὐτὸν συντηρήσουσι τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ·
16 οἱ φοβούμενοι κύριον ζητήσουσιν εὐδοκίαν αὐτοῦ,
καὶ οἱ ἀγαπῶντες αὐτὸν ἐμπλησϑήσονται τοῦ νόμου·
17 οἱ φοβούμενοι κύριον ἑτοιμάσουσι καρδίας αὐτῶν,
καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ ταπεινώσουσι τὰς ψυχὰς αὐτῶν.
18 ἐμπεσούμεϑα εἰς χεῖρας κυρίου
καὶ οὐκ εἰς χεῖρας ἀνϑρώπων,
ὡς γὰρ ἡ μεγαλωσύνη αὐτοῦ,
οὕτως καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ.

III. Ἐμοῦ τοῦ πατρὸς ἀκούσατε, τέκνα,
καὶ οὕτως ποιήσατε, ἵνα σωϑῆτε.
2 ὁ γὰρ κύριος ἐδόξασε πατέρα ἐπὶ τέκνοις,
καὶ κρίσιν μητρὸς ἐστερέωσεν ἐφ' υἱοῖς.
3 ὁ τιμῶν πατέρα ἐξιλάσεται ἁμαρτίας,
4 καὶ ὡς ὁ ἀποϑησαυρίζων ὁ δοξάζων μητέρα αὐτοῦ.
5 ὁ τιμῶν πατέρα εὐφρανϑήσεται ὑπὸ τέκνων,
καὶ ἐν ἡμέρᾳ προσευχῆς αὐτοῦ εἰςακουσϑήσεται.
6 ὁ δοξάζων πατέρα μακροημερεύσει,
καὶ ὁ εἰςακούων κυρίου ἀναπαύσει μητέρα αὐτοῦ,
7 καὶ ὡς δεσπόταις δουλεύσει ἐν τοῖς γεννήσασιν αὐτόν.
8 ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ τίμα τὸν πατέρα σου,
ἵνα ἐπέλϑῃ σοι εὐλογία παρ' αὐτοῦ.
9 εὐλογία γὰρ πατρὸς στηρίζει οἴκους τέκνων,
κατάρα δὲ μητρὸς ἐκριζοῖ ϑεμέλια.

---

14. ὁ om. 248. Co. — 15. τον κυριον C 157. 296. 307. — ρημασιν 155. 248. 296. Co. — 16. τον κυριον C — αὐτοῦ] παρ αυτου 106. 248. Co. — πλησϑησονται H. 106. 248. Co. — τοῦ om. X. C. 307. — 18. κυρίου] ϑεου 248. Co.

III. 2. εφ υιους H. 106. 248. Co. Vet. Lat. — 3. εξιλασκεται III. CH 106. 157. al., cf. vs. 28. — 4. post ὡς om. ὁ III. CH 55. 248. 307. Co. Ald. — 5. επι τεκνοις III. H. 248. 307. Co., Vet. Lat. in filiis — 6. αὐτοῦ ἀπὸ ὀδύνης H. 253. — 7. ab initio huius vs. addiderunt H. 253. Co. Vet. Lat.:

ὁ φοβούμενος τὸν κύριον τιμήσει πατέρα

— ἐν om. X. ex corr., H. 23. 106. 157. 248. 253. Chrys. — 8. πατερα σου και την μητερα (σου) H. 106. 248. Co. — αὐτοῦ] αυτων H. 106. 253.

10 Μὴ δοξάζου ἐν ἀτιμίᾳ πατρός σου,
οὐ γάρ ἐστί σοι δόξα πατρὸς ἀτιμία.
11 ἡ γὰρ δόξα ἀνθρώπου ἐκ τιμῆς πατρὸς αὐτοῦ,
καὶ ὄνειδος τέκνοις μήτηρ ἐν ἀδοξίᾳ.
12 τέκνον, ἀντιλάβου ἐν γήρᾳ πατρός σου,
καὶ μὴ λυπήσῃς αὐτὸν ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ·
13 καὶ ἐὰν ἀπολείπῃ σύνεσιν, συγγνώμην ἔχε,
καὶ μὴ ἀτιμάσῃς αὐτὸν ἐν πάσῃ ἰσχύϊ σου.
14 ἐλεημοσύνη γὰρ πατρὸς οὐκ ἐπιλησθήσεται,
καὶ ἀντὶ ἁμαρτιῶν προςανοικοδομηθήσεταί σοι·
15 ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς σου ἀναμνησθήσεταί σου·
ὡς εὐδία ἐπὶ παγετῷ,
οὕτως ἀναλυθήσονταί σου αἱ ἁμαρτίαι.
16 ὡς βλάσφημος ὁ ἐγκαταλιπὼν πατέρα,
καὶ κεκατηραμένος ὑπὸ κυρίου ὁ παροργίζων μητέρα αὐτοῦ.

17 Τέκνον, ἐν πραΰτητι τὰ ἔργα σου διέξαγε,
καὶ ὑπὸ ἀνθρώπου δεκτοῦ ἀγαπηθήσῃ.
18 ὅσῳ μέγας εἶ, τοσούτῳ ταπεινοῦ σεαυτὸν,
καὶ ἔναντι κυρίου εὑρήσεις χάριν·
19 ὅτι μεγάλη ἡ δυναστεία κυρίου,
καὶ ὑπὸ τῶν ταπεινῶν δοξάζεται.
20 χαλεπώτερά σου μὴ ζήτει,
καὶ ἰσχυρότερά σου μὴ ἐξέταζε·
21 ἃ προςετάγη σοι, ταῦτα διανοοῦ,
οὐ γάρ ἐστί σοι χρεία τῶν κρυπτῶν.

---

10. πατρὸς ἀτιμία] προσατιμειαν X.; προσατιμιαν III. C — 12. γηρει C. 55. 254. 296. 308. — ζωη σου H. 23. 248. Co. — αυτον εν παση ισχυι σου X., cf. vs. 13. — 13. καὶ ἐὰν III. X. C. 55. 106. 155. al.; vulgo κἂν — 14. πατρος σου H. 23. 248. Co. — 15. post θλίψεως om. σου H. 106. 248. Co. — ἐπὶ] εν X. — Vet. Lat. sicut in sereno glacies — αναφθησονται X. — 16. εγκαταλειπων H. 55. 248. 254. Co. — πατερα αυτου H. 106. 248. 253. Co. — κατηραμενος X. C. 55. 307. — παρα κυριου III.

17. πραοτητι 106. 248. Co. — διεξαγαγε 106. 248. 253. Co. — 18. adiecta sunt huic vs. in H. 106. 248. 253. Co.:

πολλοί εἰσιν ὑψηλοὶ καὶ ἐπίδοξοι,
ἀλλὰ πραέσιν ἀποκαλύπτεται μυστήρια (αὐτοῦ).

— 19. κυριου III. X. CH 248. 253. 307. Co.; vulgo του κυριου — 20. ζήτει ἀναισθήτως ac postea ἐξέταζε ἀφροσύνῃ H. 248. 253. Co. — 21. post διανοοῦ adiecerunt H. 248. 253. Co. ὁσίως, Vet. Lat. semper — κρυπτῶν βλέπειν ὀφθαλμοῖς 248. Co. Vet. Lat. —

22 ἐν τοῖς περισσοῖς τῶν ἔργων σου μὴ περιεργάζου,
πλείονα γὰρ συνέσεως ἀνθρώπων ὑπεδείχθη σοι·
23 πολλοὺς γὰρ ἐπλάνησεν ἡ ὑπόληψις αὐτῶν,
καὶ ὑπόνοια πονηρὰ ὠλίσθησε διανοίας αὐτῶν.

24 Καρδία σκληρὰ κακωθήσεται ἐπ' ἐσχάτων
καὶ ὁ ἀγαπῶν κίνδυνον, ἐν αὐτῷ ἀπολεῖται·
25 καρδία σκληρὰ βαρυνθήσεται πόνοις,
καὶ ὁ ἁμαρτωλὸς προςθήσει ἁμαρτίαν ἐφ' ἁμαρτίαις·
26 ἐπαγωγῇ ὑπερηφάνου οὐκ ἔστιν ἴασις,
φυτὸν γὰρ πονηρίας ἐρρίζωκεν ἐν αὐτῷ.
27 καρδία συνετοῦ διανοηθήσεται παραβολήν,
καὶ οὖς ἀκροατοῦ ἐπιθυμία σοφοῦ.
28 πῦρ φλογιζόμενον ἀποσβέσει ὕδωρ,
καὶ ἐλεημοσύνη ἐξιλάσεται ἁμαρτίας.
29 ὁ ἀνταποδιδοὺς χάριτας μέμνηται εἰς τὰ μετὰ ταῦτα,
καὶ ἐν καιρῷ πτώσεως αὐτοῦ εὑρήσει στήριγμα.

IV. Τέκνον, τὴν ζωὴν τοῦ πτωχοῦ μὴ ἀποστερήσῃς,
καὶ μὴ παρελκύσῃς ὀφθαλμοὺς ἐπιδεεῖς.
2 ψυχὴν πεινῶσαν μὴ λυπήσῃς,
καὶ μὴ παροργίσῃς ἄνδρα ἐν ἀπορίᾳ αὐτοῦ.
3 καρδίαν παρωργισμένην μὴ προςταράξῃς,
καὶ μὴ παρελκύσῃς δόσιν προςδεομένου.

---

22. ἔργων] λογων H. 248. Co. — υπεδοθη σοι C — 23. γὰρ om. 248. Co. — ὑπόλ. αὐτῶν ἡ ματαία 248. Co. — καὶ om. X. — διανοιαν X. 55. 157. 254. — addita sunt in (H) 248. 253. Co. Syr. Ar.:

κόρας μὴ ἔχων ἀπορήσεις φωτὸς,
γνώσεως δὲ ἀμοιρῶν (ἄμοιρος ὢν) μὴ ἐπαγγέλλου.

24. vulgo male haec duo membra inverso ordine leguntur, ego secutus sum X. ex corr., H. 248. 253. Co. Vet. Lat. Syr. Ar. — ἀπολεῖται III. X. CH 23. 55. al. Vet. Lat.; vulgo ἐμπεσεῖται — 25. ἁμαρτίας ἐφ' ἁμαρτίας H. 248. Co. — 26. ἐν ἐπαγωγῇ H. 248. Co. — post ἴασις in H. 106. 248. 253. Co. legitur hoc additamentum:

ὁδοιπορίαι αὐτοῦ ἐκριζωθήσονται

— ερριζωσεν αυτω C — 27. εν παραβολη X. 253. — 28. ἐν ἐλεημοσύναις H. 248. Co. — εξιλασκεται C. 106. 157. 254. 296. — 29. και κυριος ο (ο κυριος 106.) ανταποδιδους H. 106. 248. Co. Vet. Lat. — πτωσεως αυτου III. X. CH 106. al. Vet. Lat.; vulgo πτωσεως.

IV. 2. παροργίσῃς] παρελκύσῃς H. 106. 248. 253. 308. Co. — 3. παροργισμενην C. Ald. ed. rom. —

4 ἱκέτην θλιβόμενον μὴ ἀπαναίνου,
καὶ μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόςωπόν σου ἀπὸ πτωχοῦ.
5 ἀπὸ δεομένου μὴ ἀποστρέψῃς ὀφθαλμὸν,
καὶ μὴ δῷς τόπον ἀνθρώπῳ καταράσασθαί σε·
6 καταρωμένου γάρ σε ἐν πικρίᾳ ψυχῆς αὐτοῦ,
τῆς δεήσεως αὐτοῦ ἐπακούσεται ὁ ποιήσας αὐτόν.

7 Προςφιλῆ συναγωγῇ σεαυτὸν ποίει,
καὶ μεγιστᾶνι ταπεινοῦ τὴν κεφαλήν σου.
8 κλῖνον πτωχῷ τὸ οὖς σου,
καὶ ἀποκρίθητι αὐτῷ εἰρηνικὰ ἐν πρᾳΰτητι.
9 ἐξελοῦ ἀδικούμενον ἐκ χειρὸς ἀδικοῦντος,
καὶ μὴ ὀλιγοψυχήσῃς ἐν τῷ κρίνειν σε.
10 γίνου ὀρφανοῖς ὡς πατὴρ,
καὶ ἀντὶ ἀνδρὸς τῇ μητρὶ αὐτῶν,
καὶ ἔσῃ ὡς υἱὸς ὑψίστου,
καὶ ἀγαπήσει σε μᾶλλον ἢ μήτηρ σου.

11 Ἡ σοφία υἱοὺς αὐτῆς ἀνύψωσε,
καὶ ἐπιλαμβάνεται τῶν ζητούντων αὐτήν·
12 ὁ ἀγαπῶν αὐτὴν ἀγαπᾷ ζωὴν,
καὶ οἱ ὀρθρίζοντες πρὸς αὐτὴν ἐμπλησθήσονται εὐφροσύνης·
13 ὁ κρατῶν αὐτῆς κληρονομήσει δόξαν,
καὶ οὗ εἰςπορεύεται εὐλογεῖ κύριος.
14 οἱ λατρεύοντες αὐτῇ λειτουργήσουσιν ἁγίῳ,
καὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτὴν ἀγαπᾷ κύριος·
15 ὁ ὑπακούων αὐτῆς κρινεῖ ἔθνη,
καὶ ὁ προςέχων αὐτῇ κατασκηνώσει πεποιθώς.

---

6. ειςακουσεται X. CH 248. 307. Co.

7. εν συναγωγη C. — 8. post σου addunt H. 248. 253. Co. Chrys. ἀλύπως, Vet. Lat. sine tristitia — 9. κρινεσθαι σε X. 55. 254. — 10. pro ἢ ed. rom. al. male ἡ.

11. αυτης III. X. CH 23. 253. 307. Co.; εαυτης 55. 157. al.; vulgo legitur ἑαυτῇ — Vet. Lat. sapientia filiis suis vitam inspirat. Clem. Alex. Strom. 7, 16. p. 897. ἡ σοφία, φησὶν ὁ Σολομὼν, ἐνεφυσίωσε (cf. 1 Cor. 8, 1.) τὰ ἑαυτῆς τέκνα. — 12. Vet. Lat. et qui vigilaverint ad illam complectentur placorem (al. complebuntur dulcore) eius — 13. εὐλογεῖ recepi ex III. X. CH 23. 55. 106. al.; vulgo εὐλογήσει — 14. ὁ ante κύριος delevi, abest a X. C. 23. 106. 155. al. — 15. ὑπακούων] επακουων 23. 106. 248. 296. Co.; ειςακουων X. — προςεχων III. X. CH 23. 55. al. Co., Vet. Lat. qui intuetur; vulgo legitur προςελθὼν —

16 ἐὰν ἐμπιστεύσῃ, κατακληρονομήσει αὐτήν,
καὶ ἐν κατασχέσει ἔσονται αἱ γενεαὶ αὐτοῦ·
17 ὅτι διεστραμμένως πορεύεται μετ' αὐτοῦ ἐν πρώτοις,
φόβον καὶ δειλίαν ἐπάξει ἐπ' αὐτόν,
καὶ βασανίσει αὐτὸν ἐν παιδείᾳ αὐτῆς,
ἕως οὗ ἐμπιστεύσῃ τῇ ψυχῇ αὐτοῦ,
καὶ πειράσῃ αὐτὸν ἐν τοῖς δικαιώμασιν αὐτῆς·
18 καὶ πάλιν ἐπανήξει κατ' εὐθεῖαν πρὸς αὐτόν,
καὶ εὐφρανεῖ αὐτόν, καὶ ἀποκαλύψει αὐτῷ τὰ κρυπτὰ αὐτῆς.
19 ἐὰν ἀποπλανηθῇ, ἐγκαταλείψει αὐτόν,
καὶ παραδώσει αὐτὸν εἰς χεῖρας πτώσεως αὐτοῦ.

20 Συντήρησον καιρὸν καὶ φύλαξαι ἀπὸ πονηροῦ,
καὶ περὶ τῆς ψυχῆς σου μὴ αἰσχυνθῇς·
21 ἔστι γὰρ αἰσχύνη ἐπάγουσα ἁμαρτίαν,
καὶ ἔστιν αἰσχύνη δόξα καὶ χάρις.
22 μὴ λάβῃς πρόσωπον κατὰ τῆς ψυχῆς σου,
καὶ μὴ ἐντραπῇς εἰς πτῶσίν σου.
23 μὴ κωλύσῃς λόγον ἐν καιρῷ σωτηρίας,
καὶ μὴ κρύψῃς τὴν σοφίαν σου εἰς καλλονήν·
24 ἐν γὰρ λόγῳ γνωσθήσεται σοφία,
καὶ παιδεία ἐν ῥήματι γλώσσης.
25 μὴ ἀντίλεγε τῇ ἀληθείᾳ,
καὶ περὶ τῆς ἀπαιδευσίας σου ἐντράπηθι.
26 μὴ αἰσχυνθῇς ὁμολογῆσαι ἐφ' ἁμαρτίαις σου,
καὶ μὴ βιάζου ῥοῦν ποταμοῦ.
27 μὴ ὑποστρώσῃς ἀνθρώπῳ μωρῷ σεαυτόν,
καὶ μὴ λάβῃς πρόσωπον δυνάστου.

---

16. εμπιστευση (εμπιστευσει III. C) κατακληρονομησει III. X. C. 55. 106. al. Co. Vet. Lat.; vulgo ἐμπιστεύσῃς κατακληρονομήσεις — αὐτοῦ] αὐτῶν H. 23. al. Co. Vet. Lat. — 17. διεστραμμενης C — πορευσεται III. CH 55. 248. 254. 296. Co. — δὲ post φόβον delevi, abest a III. X. C. 23. 155. 248. 253. 307. Co. Vet. Lat. — βασανιζει X. — παιδια III. X. C; παιδιᾳ ed. rom. — ενπιστευσει C. 308. — πειρασει III. X. C. 106. 157. 307. 308. Ald.

20. κ. μὴ αἰσχ. περὶ τ. ψ. σ. 248. Co. — 23. alterum huius vs. membrum recepi ex H. 106. 248. 253. Co. Vet. Lat. Syr. Ar., vulgo om. — 24. γλώσσης] γλωσσωδους X. — 25. ἀληθείᾳ κατὰ μηδὲ ἓν H. 248. 253. Co., Vet. Lat. ullo modo — περὶ τῆς] περὶ ψεύσματος τῆς 106. 248. 253. Co. Vet. Lat. — 26. καὶ, quod vulgo ab initio vs. legitur, delevi, abest a 55. 248. 254. Co. — 27. μωρῷ σεαυτὸν III. X. CH 55. 106. 155. al.; vulgo σεαυτὸν ante ἀνθρώπῳ legitur —

28 ἕως θανάτου ἀγώνισαι περὶ τῆς ἀληθείας,
καὶ κύριος ὁ θεὸς πολεμήσει ὑπὲρ σοῦ.

29 Μὴ γίνου τραχὺς ἐν γλώσσῃ σου,
καὶ νωθρὸς καὶ παρειμένος ἐν τοῖς ἔργοις σου·
30 μὴ ἴσθι ὡς λέων ἐν τῷ οἴκῳ σου,
καὶ φαντασιοκοπῶν ἐν τοῖς οἰκέταις σου.
31 μὴ ἔστω ἡ χείρ σου ἐκτεταμένη εἰς τὸ λαβεῖν,
καὶ ἐν τῷ ἀποδιδόναι συνεσταλμένη·
V. μὴ ἔπεχε ἐπὶ τοῖς χρήμασί σου,
καὶ μὴ εἴπῃς· αὐτάρκη μοι ἐστί.
2 μὴ ἐξακολούθει τῇ ψυχῇ σου καὶ τῇ ἰσχύϊ σου,
τοῦ πορεύεσθαι ἐν ἐπιθυμίαις καρδίας σου,
3 καὶ μὴ εἴπῃς· τίς με δυναστεύσει;
ὁ γὰρ κύριος ἐκδικῶν ἐκδικήσει σε.

4 Μὴ εἴπῃς· ἥμαρτον, καὶ τί μοι ἐγένετο;
ὁ γὰρ κύριός ἐστι μακρόθυμος.
5 περὶ ἐξιλασμοῦ μὴ ἄφοβος γίνου,
προςθεῖναι ἁμαρτίαν ἐφ' ἁμαρτίαις,
6 καὶ μὴ εἴπῃς· ὁ οἰκτιρμὸς αὐτοῦ πολύς,
τὸ πλῆθος τῶν ἁμαρτιῶν μου ἐξιλάσεται·
ἔλεος γὰρ καὶ ὀργὴ παρ' αὐτῷ,
καὶ ἐπὶ ἁμαρτωλοὺς καταπαύσει ὁ θυμὸς αὐτοῦ.

---

28. τοῦ ante θανάτου delevi, abest a III. X. CH 55. 106. al. — ὑπὲρ σοῦ διὰ παντός H.

29. τραχὺς] ταχυς III. X. 155. 307. 308., Vet. Lat. citatus; θρασυς H. 23. 55. 106. al., Syr. Ar. iactabundus — εν τη γλωσση H. 55. 106. 248. 254. Co.; εν ακροασει X. — 30. τῷ οἴκῳ] τη οικια X. H. 248. 253. 307. Co. — V. 1. ἐστὶ εἰς ζωήν H. 248. 253. 308. Co., Vet. Lat. est mihi sufficiens vita — 2. μὴ ἐξακολούθει — δυναστεύσει vs. 3. om. X. — τοῦ πορ. ἐν ἐπ. κ. σ. om. III. C — τοῦ om. 55. 253. al. — ἐν ἐπιθυμίᾳ H. 55. 106. 253. 254.; ἐν ὁδοῖς 248. Co. — 3. καὶ ante μὴ om. 23. 248. Co. — μὴ om. C — δυναστεύσει διὰ τὰ ἔργα μου H. 106. 248. 253. Co. Vet. Lat. — σε] σου τὴν ὕβριν H. 106. 248. 253. Co.; om. σε III. X. 55. 155. al., Vet. Lat. Syr. Ar.

4. C om. καὶ et ὁ γὰρ κ. ἐ. μακρ. — ἐγένετο λυπηρόν H. 106. 248. Co., Vet. Lat. triste — μακρόθυμος οὐ μή σε ἀνῇ H. 106. 248. Co., Vet. Lat. patiens redditor — 5. ἐν πλεονασμῷ προςθεῖναι H. 106. (248.) Co. — ἁμαρτίαν] ἁμαρτίας H. 248. Co. — ἁμαρτίαις ἐν πείρᾳ H. 106. — 6. παρ' αὐτῷ III. X. C. 55. 106. al., + ταχυνει (ταχινὴ H) 157. 248. Co., Vet. Lat. ab illo cito proximant; vulgo legitur παρ' αὐτοῦ — τοὺς ἁμαρτωλοὺς H. 248. Co. —

7 μὴ ἀνάμενε ἐπιστρέψαι πρὸς κύριον,
καὶ μὴ ὑπερβάλλου ἡμέραν ἐξ ἡμέρας,
ἐξάπινα γὰρ ἐξελεύσεται ὀργὴ κυρίου,
καὶ ἐν καιρῷ ἐκδικήσεως ἐξολῇ.

8 Μὴ ἔπεχε ἐπὶ χρήμασιν ἀδίκοις,
οὐδὲν γὰρ ὠφελήσεις ἐν ἡμέρᾳ ἐπαγωγῆς.
9 μὴ λίκμα ἐν παντὶ ἀνέμῳ,
καὶ μὴ πορεύου ἐν πάσῃ ἀτραπῷ·
οὕτως ὁ ἁμαρτωλὸς ὁ δίγλωσσος.
10 ἴσθι ἐστηριγμένος ἐν συνέσει σου,
καὶ εἷς ἔστω σου ὁ λόγος.

11 Γίνου ταχὺς ἐν ἀκροάσει σου,
καὶ ἐν μακροθυμίᾳ φθέγγου ἀπόκρισιν·
12 εἰ ἔστι σοι σύνεσις, ἀποκρίθητι τῷ πλησίον,
εἰ δὲ μή, ἡ χείρ σου ἔστω ἐπὶ στόματί σου·
13 δόξα καὶ ἀτιμία ἐν λαλιᾷ,
καὶ γλῶσσα ἀνθρώπου πτῶσις αὐτῷ.
14 μὴ κληθῇς ψίθυρος,
καὶ τῇ γλώσσῃ σου μὴ ἐνέδρευε,
ἐπὶ γὰρ τῷ κλέπτῃ ἐστὶν αἰσχύνη,
καὶ κατάγνωσις πονηρὰ ἐπὶ διγλώσσου.
15 ἐν μεγάλῳ καὶ ἐν μικρῷ μὴ ἀγνόει,
καὶ ἀντὶ φίλου μὴ γίνου ἐχθρός,
16 ὄνομα γὰρ πονηρὸν αἰσχύνην καὶ ὄνειδος κληρονομήσει·
οὕτως ὁ ἁμαρτωλὸς ὁ δίγλωσσος.

---

7. ἀναμείνῃς 248. Co. — πρὸς] επι X. H. 106. 248. al. Co. — ὑπερβαλοῦ H. 296. 307. Co. — ἐξαπίνης H. 106. 248. Co. — ὀργὴ κυρίου] η οργη αυτου X. 253. — post κυρίου addunt 23. 248. 253. Co. καὶ ὡς ἀμελήσεις ἐκτριβήσῃ.

8. ὠφελήσει 248. 307. Co.; ὠφελήσει σε III. X. H. 106. al., Vet. Lat. proderunt tibi — 10. post συνέσει σου addunt 106. 248. 253. Co. ἀσφαλεῖ, H ἀσφαλῶς — ὁ λόγος σου H. 248. 253. Co.

11. addunt post σου H. 106. 248. 253. Co. ἀγαθὴ (+ καὶ ἔστω ἐν ἀληθείᾳ ἡ ζωή σου H. 248. Co.) et post ἀπόκρισιν H. 248. 253. Co. Vet. Lat. ὀρθήν — 12. σοι om. C — εσται εν τω στ. C — τω στοματι H. 106. 157. 248. 253. 307. Co. Chrys. Cyrill. Alex. — 13. κ. η γλωσσα αυτου πτ. C — πτωσις αυτου X. — 14. αἰσχύνη μοχθηρὰ H. 106. 248 253. Co. — ἐπὶ διγλώσσῳ H. 157. 248. 307. Co. — 15. ἀγνόει μηδὲ ἓν H. 248. Co. — 16. κληρονομήσεις H. 253. Syr. — δίγλωσσος ἀτιμίαν ἕξει H. 106. 248. Co.

VI. Μὴ ἐπάρῃς σεαυτὸν ἐν βουλῇ ψυχῆς σου,
ἵνα μὴ διαρπαγῇ ὡς ταῦρος ἡ ψυχή σου·
2 τὰ φύλλα σου καταφάγεσαι καὶ τοὺς καρποὺς σου ἀπολέσεις,
καὶ ἀφήσεις σεαυτὸν ὡς ξύλον ξηρόν.
3 ψυχὴ πονηρὰ ἀπολεῖ τὸν κτησάμενον αὐτήν,
καὶ ἐπίχαρμα ἐχθρῶν ποιήσει αὐτόν.

4 Λάρυγξ γλυκὺς πληθυνεῖ φίλους αὐτοῦ,
καὶ γλῶσσα εὔλαλος πληθυνεῖ εὐπροσήγορα.
5 οἱ εἰρηνεύοντές σοι ἔστωσαν πολλοί,
οἱ δὲ σύμβουλοί σου εἷς ἀπὸ χιλίων.
6 εἰ κτᾶσαι φίλον, ἐν πειρασμῷ κτῆσαι αὐτὸν,
καὶ μὴ ταχὺ ἐμπιστεύσῃς αὐτῷ·
7 ἔστι γὰρ φίλος ἐν καιρῷ αὐτοῦ,
καὶ οὐ μὴ παραμείνῃ ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς σου·
8 καὶ ἔστι φίλος μετατιθέμενος εἰς ἔχθραν,
καὶ μάχην ὀνειδισμοῦ σου ἀποκαλύψει·
9 καὶ ἔστι φίλος κοινωνὸς τραπεζῶν,
καὶ οὐ μὴ παραμείνῃ ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς σου·
10 καὶ ἐν τοῖς ἀγαθοῖς σου ἔσται ὡς σὺ,
καὶ ἐπὶ τοὺς οἰκέτας σου παῤῥησιάσεται·
11 ἐὰν ταπεινωθῇς, ἔσται κατὰ σοῦ,
καὶ ἀπὸ τοῦ προςώπου σου κρυβήσεται.
12 ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν σου διαχωρίσθητι,
καὶ ἀπὸ τῶν φίλων σου πρόςεχε.

13 Φίλος πιστὸς σκέπη κραταια,
ὁ δὲ εὑρὼν αὐτὸν, εὗρε θησαυρόν·

VI. 1. temere nuperrime H. I. Holtzmann (Bunsens Bibelwerk T. VII.) pro ταῦρος stauros = arab. zaur, hebr. zor, quod parvam palmam denotet, legendum esse iecit, cf. Hitzig ad Hos. 9, 13., nam fac scriptorem צור scripsisse idque parvam palmam denotasse, interpres profecto σταυρός scribere non potuit, nec qui צור cum שור vel תור confuderit facile dixeris. valeat igitur etiam haec opinio — 2. αφ. αυτον ως ξ. ξ. σεαυτον X. — ξύλον] φυλλον III. C. 253. — ξηρὸν ξύλον H. 248. Co. — 3. εχθροις X. — αὐτὸν ἐν τάχει H.

4. εὐπροςηγορίαν CH 23. 253. 307. — 6. post αὐτῷ addunt σεαυτόν H. 248. 253. Co. — 8. et 9. om. X. — 8. ἔχθραν] ἐχθρὸν III. CH 55. 106. al. — 11. τοῦ ante προςώπου om. H. 248. Co.

13. θησαυρὸν εὐλογίας H. 253. —

14 φίλου πιστοῦ οὐκ ἔστιν ἀντάλλαγμα,
καὶ οὐκ ἔστι σταθμὸς τῆς καλλονῆς αὐτοῦ·
15 φίλος πιστὸς φάρμακον ζωῆς,
καὶ οἱ φοβούμενοι κύριον εὑρήσουσιν αὐτόν.
16 ὁ φοβούμενος κύριον εὐθύνει φιλίαν αὐτοῦ,
ὅτι κατ' αὐτὸν οὕτως καὶ ὁ πλησίον αὐτοῦ.

17 Τέκνον, ἐκ νεότητός σου ἐπίλεξαι παιδείαν,
καὶ ἕως πολιῶν εὑρήσεις σοφίαν·
18 ὡς ὁ ἀροτριῶν καὶ ὁ σπείρων πρόσελθε αὐτῇ,
καὶ ἀνάμενε τοὺς ἀγαθοὺς καρποὺς αὐτῆς·
ἐν γὰρ τῇ ἐργασίᾳ αὐτῆς ὀλίγον κοπιάσεις,
καὶ ταχὺ φάγεσαι τῶν γεννημάτων αὐτῆς.
19 ὡς τραχεῖά ἐστι σφόδρα τοῖς ἀπαιδεύτοις,
καὶ οὐκ ἐμμενεῖ ἐν αὐτῇ ἀκάρδιος·
20 ὡς λίθος δοκιμασίας ἰσχυρὸς ἔσται ἐπ' αὐτῷ,
καὶ οὐ χρονιεῖ ἀποῤῥῖψαι αὐτήν·
21 σοφία γὰρ κατὰ τὸ ὄνομα αὐτῆς ἐστι,
καὶ οὐ πολλοῖς ἐστι φανερά.

22 Ἄκουσον, τέκνον, καὶ ἔκδεξαι τὴν γνώμην μου,
καὶ μὴ ἀπαναίνου τὴν συμβουλίαν μου·
23 καὶ εἰσένεγκον τοὺς πόδας σου εἰς τὰς πέδας αὐτῆς,
καὶ εἰς τὸν κλοιὸν αὐτῆς τὸν τράχηλόν σου·
24 ὑπόθες τὸν ὦμόν σου καὶ βάσταξον αὐτήν,
καὶ μὴ προσοχθίσῃς τοῖς δεσμοῖς αὐτῆς.
25 ἐν πάσῃ ψυχῇ σου πρόσελθε αὐτῇ,
καὶ ἐν ὅλῃ δυνάμει σου συντήρησον τὰς ὁδοὺς αὐτῆς.
26 ἐξίχνευσον καὶ ζήτησον, καὶ γνωσθήσεταί σοι,
καὶ ἐγκρατὴς γενόμενος μὴ ἀφῇς αὐτήν·

---

15. τον κυριον X. CH 155. 248. 254. Co. — 16. οἱ πλησίον 248. Co. 17. σου om. X. 106. — ευρησεις χαριν X. — 18. ως αροτριων και σπειρων X. 23. — και ως ο σπειρων III. C. 106. 157. — τῶν ante γεννημάτων (γενηματων III. X. C) recepi ex III. X. C. 55. 106. al.; vulgo om.; απο των γενν. 248. Co. — 20. ἰσχυρὸς] ισχυς X. — 21. ἐστι post αὐτῆς om. X.

22. εκδεξαι III. X. 155. 157. 307.; εκλεξαι H. 55. 248. 296. Co.; vulgo δεξαι — την γνωμην III. X. C. 55. 155. 254. 296.; vulgo γνωμην — 23. καὶ ante εἰσένεγκον om. X. 253. — εισενεγκαι III. H. 106. 155. 157. 248. 296. 307. Co. — 25. ὅλῃ] παση C — τηρησον III. X. 23. 155. 296. 307. —

27 ἐπ' ἐσχάτων γὰρ εὑρήσεις τὴν ἀνάπαυσιν αὐτῆς,
καὶ στραφήσεταί σοι εἰς εὐφροσύνην.
28 καὶ ἔσονταί σοι αἱ πέδαι εἰς σκέπην ἰσχύος,
καὶ οἱ κλοιοὶ αὐτῆς εἰς στολὴν δόξης·
29 κόσμος γὰρ χρύσεός ἐστιν ἐπ' αὐτῆς,
καὶ οἱ δεσμοὶ αὐτῆς κλῶσμα ὑακίνθινον.
30 στολὴν δόξης ἐνδύσῃ αὐτήν,
καὶ στέφανον ἀγαλλιάματος περιθήσεις σεαυτῷ.

31 Ἐὰν θέλῃς, τέκνον, παιδευθήσῃ,
καὶ ἐὰν ἐπιδῷς τὴν ψυχήν σου, πανοῦργος ἔσῃ·
32 ἐὰν ἀγαπήσῃς ἀκούειν, ἐκδέξῃ,
καὶ ἐὰν κλίνῃς τὸ οὖς σου, σοφὸς ἔσῃ.
33 ἐν πλήθει πρεσβυτέρων στῆθι,
καὶ τίς σοφὸς, αὐτῷ προσκολλήθητι·
34 πᾶσαν διήγησιν θείαν θέλε ἀκροᾶσθαι,
καὶ παροιμίαι συνέσεως μὴ ἐκφευγέτωσάν σε·
35 ἐὰν ἴδῃς συνετὸν, ὄρθριζε πρὸς αὐτὸν,
καὶ βαθμοὺς θυρῶν αὐτοῦ ἐκτριβέτω ὁ πούς σου.
36 διανοοῦ ἐν τοῖς προστάγμασιν κυρίου,
καὶ ἐν ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ μελέτα διὰ παντός·
αὐτὸς στηριεῖ τὴν καρδίαν σου,
καὶ ἡ ἐπιθυμία τῆς σοφίας σου δοθήσεταί σοι.

VII. Μὴ ποίει κακὰ,
καὶ οὐ μή σε καταλάβῃ κακόν·
2 ἀπόστηθι ἀπὸ ἀδίκου,
καὶ ἐκκλινεῖ ἀπὸ σοῦ.
3 υἱὲ, μὴ σπεῖρε ἐπ' αὔλακας ἀδικίας,
καὶ οὐ μὴ θερίσῃς αὐτὰς ἑπταπλασίως.

---

27. αὐτῆς] σου C — 28. πέδαι αὐτῆς H. 248. Co. — 30. ενδυ[

31. επιδως recepi ex III. X. CH. 23. al.; vulgo δῷς — 32. κ[αγαπ. III. 155. 307. — ἐκδέξῃ σύνεσιν H. 248. 253. Co., Vet. Lat. ex doctrinam — εκκλινης X. — 33. καὶ εἴ τις H — 34. ακροασθαι rec[III. X. CH. 23. 55. 106. al.; vulgo ἀκούειν — εκφυγετωσαν III. [35. ἄνδρα συνετὸν H. 248. Co. — 36. κυρίου τελείως H. 248. 253. (σου post σοφίας om. III. X. CH. 106. 155. 157. Co.

VII. 1. κακόν] κακά H. 248. Co. — 2. ἀδίκου] κακου C — a[post σοῦ 248. 253. Co. ἁμαρτία, H ἀδικία, 106. κακία — 3. σπειρης [αυτα (X. C) επταπλασια III. H. 55. 106. al.

[4]Μὴ ζήτει παρὰ κυρίου ἡγεμονίαν,
μηδὲ παρὰ βασιλέως καϑέδραν δόξης.
[5]μὴ δικαιοῦ ἔναντι κυρίου,
καὶ παρὰ βασιλεῖ μὴ σοφίζου.
[6]μὴ ζήτει γενέσϑαι κριτής,
μὴ οὐκ ἰσχύσεις ἐξᾶραι ἀδικίας,
μήποτε εὐλαβηϑῇς ἀπὸ προςώπου δυνάστου,
καὶ ϑήσεις σκάνδαλον ἐν εὐϑύτητί σου.

[7]Μὴ ἁμάρτανε εἰς πλῆϑος πόλεως,
καὶ μὴ καταβάλῃς σεαυτὸν ἐν ὄχλῳ.
[8]μὴ καταδεσμεύσῃς δὶς ἁμαρτίαν,
ἐν γὰρ μιᾷ οὐκ ἀϑῷος ἔσῃ·
[9]μὴ εἴπῃς· τῷ πλήϑει τῶν δώρων μου ἐπόψεται,
καὶ ἐν τῷ προςενέγκαι με ϑεῷ ὑψίστῳ προςδέξεται.
[10]μὴ ὀλιγοψυχήσῃς ἐν τῇ προςευχῇ σου,
καὶ ἐλεημοσύνην ποιῆσαι μὴ παρίδῃς.

[11]Μὴ καταγέλα ἄνϑρωπον ὄντα ἐν πικρίᾳ ψυχῆς αὐτοῦ,
ἔστι γὰρ ὁ ταπεινῶν καὶ ἀνυψῶν.
[12]μὴ ἀροτρία ψεῦδος ἐπ' ἀδελφῷ σου,
μηδὲ φίλῳ τὸ ὅμοιον ποίει·
[13]μὴ ϑέλε ψεύδεσϑαι πᾶν ψεῦδος,
ὁ γὰρ ἐνδελεχισμὸς αὐτοῦ οὐκ εἰς ἀγαϑόν.
[14]μὴ ἀδολέσχει ἐν πλήϑει πρεσβυτέρων,
καὶ μὴ δευτερώσῃς λόγον ἐν προςευχῇ σου.

[15]Μὴ μισήσῃς ἐπίπονον ἐργασίαν,
καὶ γεωργίαν ὑπὸ ὑψίστου ἐκτισμένην.
[16]μὴ προςλογίζου σεαυτὸν ἐν πλήϑει ἁμαρτωλῶν,
μνήσϑητι ὅτι ὀργὴ οὐ χρονιεῖ·
[17]ταπείνωσον σφόδρα τὴν ψυχήν σου,
ὅτι ἐκδίκησις ἀσεβοῦς πῦρ καὶ σκώληξ.

4. ηγεμονιαν παρα κυριου X. — 6. μὴ οὐκ] καὶ οὐκ 248. 296. 307. 308. Co. — ισχυσεις III. X. C. 157. 248. Co.; ισχυσης H. 23. 106. 253. 292.; vulgo legitur ἐξισχύσεις.

7. καὶ μὴ] καὶ οὐ μὴ H. 248. 253. Co. — 8. τῇ ante μιᾷ delevi, abest a III. X. H. 23. 55. 106. al. — 9. ϑεῷ] κυριω X. 106. — προςδέξεταί μου τὰ δῶρα H. 106. Vet. Lat. Syr. Ar.

11. ανϑρωπου οντος H. 23. 106. 253. 307.; ανϑρωπου X.

16. 17. in ed. rom. verba ταπείνωσον σφ. τ. ψ. σου errore ante verba μνήσϑητι ὅτι ὀ. οὐ χρ. leguntur.

18 Μὴ ἀλλάξῃς φίλον ἕνεκεν ἀδιαφόρου,
μηδ' ἀδελφὸν γνήσιον ἐν χρυσίῳ Σουφείρ.
19 μὴ ἀστόχει γυναικὸς σοφῆς καὶ ἀγαθῆς,
καὶ γὰρ χάρις αὐτῆς ὑπὲρ τὸ χρυσίον.
20 μὴ κακώσῃς οἰκέτην ἐργαζόμενον ἐν ἀληθείᾳ,
μηδὲ μίσθιον διδόντα τὴν ψυχὴν αὐτοῦ·
21 οἰκέτην συνετὸν ἀγαπάτω σου ἡ ψυχή,
μὴ στερήσῃς αὐτὸν ἐλευθερίας.

22 Κτήνη σοί ἐστιν, ἐπισκέπτου αὐτά,
καὶ εἰ ἔστι σοι χρήσιμα, ἐμμενέτω σοι.
23 τέκνα σοί ἐστι, παίδευσον αὐτά,
καὶ κάμψον ἐκ νεότητος τὸν τράχηλον αὐτῶν.
24 θυγατέρες σοί εἰσι, πρόσεχε τῷ σώματι αὐτῶν,
καὶ μὴ ἱλαρώσῃς πρὸς αὐτὰς τὸ πρόσωπόν σου.
25 ἔκδου θυγατέρα, καὶ ἔσῃ τετελεκὼς ἔργον μέγα,
καὶ ἀνδρὶ συνετῷ δώρησαι αὐτήν.

26 Γυνή σοί ἐστι κατὰ ψυχήν, μὴ ἐκβάλῃς αὐτήν,
μισουμένῃ δὲ μὴ ἐμπιστεύσῃς σεαυτόν.
27 ἐν ὅλῃ καρδίᾳ σου δόξασον τὸν πατέρα σου,
καὶ μητρὸς ὠδῖνας μὴ ἐπιλάθῃ·
28 μνήσθητι ὅτι δι' αὐτῶν ἐγεννήθης,
καὶ τί ἀνταποδώσεις αὐτοῖς καθὼς αὐτοὶ σοί;

29 Ἐν ὅλῃ ψυχῇ σου εὐλαβοῦ τὸν κύριον,
καὶ τοὺς ἱερεῖς αὐτοῦ θαύμαζε·
30 ἐν ὅλῃ δυνάμει ἀγάπησον τὸν ποιήσαντά σε,
καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ μὴ ἐγκαταλίπῃς.

---

18. ἕνεκεν om. III. X. 23. 106. 155. 157. 248. Co. — ἀδιαφόροι μηδὲ ἓν 106. 248. Co. — 19. καὶ γὰρ] η γαρ III. X. H. 23. 55. 106. ὑπὲρ χρυσίον δόκιμον H. — 20. τὴν recepi ex III. X. H. 55. al.; vulgo o 21. καὶ μὴ H.

24. ιλαρυνης X. Co.; ιλαρευσεις 308. — 25. τετελιωκως X.

26. κατα την ψυχην X. — alterum vs. membrum recepi ex X. I 106. 248. 307. Co. Vet. Lat. Syr. Ar.; vulgo om. — μισουμένῃ δ μισουμενω X. — ἐμπιστεύσῃς] ἐκδῷς H. 248. Co. — εαυτον H. — Lat.: et odibili non credas te — 27. καρδια (δυναμει III.) σου III. : 106. 155. 157. 254.; vulgo σου om. — 28. εγεννηθης III. X. H. 55 254. Co. Ald. Cyrill. Alex.; vulgo legitur ἐγενήθης.

30. δυναμει σου X. 106. 155. 157. 308. — τους λιτουργουντας αυτω

31 φοβοῦ τὸν κύριον καὶ δόξασον ἱερέα,
καὶ δὸς τὴν μερίδα αὐτῷ, καθὼς ἐντέταλταί σοι,
ἀπαρχὴν καὶ περὶ πλημμελείας καὶ δόσιν βραχιόνων
καὶ θυσίαν ἁγιασμοῦ καὶ ἀπαρχὴν ἁγίων.

32 Καὶ πτωχῷ ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου,
ἵνα τελειωθῇ ἡ εὐλογία σου.
33 χάρις δόματος ἔναντι παντὸς ζῶντος,
καὶ ἐπὶ νεκρῷ μὴ ἀποκωλύσῃς χάριν.
34 μὴ ὑστέρει ἀπὸ κλαιόντων,
καὶ μετὰ πενθούντων πένθησον.
35 μὴ ὄκνει ἐπισκέπτεσθαι ἄῤῥωστον,
ἐκ γὰρ τῶν τοιούτων ἀγαπηθήσῃ.
36 ἐν πᾶσι τοῖς λόγοις σου μιμνήσκου τὰ ἔσχατά σου,
καὶ εἰς τὸν αἰῶνα οὐχ ἁμαρτήσεις.

VIII. Μὴ διαμάχου μετὰ ἀνθρώπου δυνάστου,
μήποτε ἐμπέσῃς εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ.
2 μὴ ἔριζε μετὰ ἀνθρώπου πλουσίου,
μήποτε ἀντιστήσῃ σου τὴν ὁλκήν·
πολλοὺς γὰρ ἀπώλεσε τὸ χρυσίον,
καὶ καρδίας βασιλέων ἐξέκλινε.
3 μὴ διαμάχου μετὰ ἀνθρώπου γλωσσώδους,
καὶ μὴ ἐπιστοιβάσῃς ἐπὶ τὸ πῦρ αὐτοῦ ξύλα.

4 Μὴ πρόσπαιζε ἀπαιδεύτῳ,
ἵνα μὴ ἀτιμάζωνται οἱ πρόγονοί σου.
5 μὴ ὀνείδιζε ἄνθρωπον ἀποστρέφοντα ἀπὸ ἁμαρτίας,
μνήσθητι ὅτι πάντες ἐσμὲν ἐν ἐπιτιμίοις.
6 μὴ ἀτιμάσῃς ἄνθρωπον ἐν γήρᾳ αὐτοῦ,
καὶ γὰρ ἐξ ἡμῶν γηράσκουσιν.

---

31. βραχιονος X.

33. χαρισμα δοματος X. 55. — 35. αρρωστον ανθρωπον X.; ανθρωπο. αρρ. 55. 106. 155. 157. 296. 307. 308. — 36. ουκ αμαρτησεις X.

VIII. 2. αντιστη III. 106. 307.

5. επιστρεφοντα H. 106. 248. Co. — επιτιμοις III. X. 23. 68. Ald.
6. ἄνθρωπον] ανδρα III. 157. 296. 308. — γηρα recepi ex III. X. H. 23. 106. 157. 248. Co.; vulgo legitur γήρει —

7 μὴ ἐπίχαιρε ἐπὶ νεκρῷ,
μνήσθητι ὅτι πάντες τελευτῶμεν.

8 Μὴ παρίδῃς διήγημα σοφῶν,
καὶ ἐν ταῖς παροιμίαις αὐτῶν ἀναστρέφου,
ὅτι παρ' αὐτῶν μαθήσῃ παιδείαν
καὶ λειτουργῆσαι μεγιστᾶσιν.
9 μὴ ἀστόχει διηγήματος γερόντων,
καὶ γὰρ αὐτοὶ ἔμαθον παρὰ τῶν πατέρων αὐτῶν,
ὅτι παρ' αὐτῶν μαθήσῃ σύνεσιν
καὶ ἐν καιρῷ χρείας δοῦναι ἀπόκρισιν.

10 Μὴ ἔκκαιε ἄνθρακας ἁμαρτωλοῦ,
μη ἐμπυρισθῇς ἐν πυρὶ φλογὸς αὐτοῦ.
11 μὴ ἐξαναστῇς ἀπὸ προσώπου ὑβριστοῦ,
ἵνα μὴ ἐγκαθίσῃ ὡς ἔνεδρον τῷ στόματί σου.
12 μὴ δανείσῃς ἀνθρώπῳ ἰσχυροτέρῳ σου,
καὶ ἐὰν δανείσῃς, ὡς ἀπολωλεκὼς γίνου.
13 μὴ ἐγγυήσῃ ὑπὲρ δύναμίν σου,
καὶ ἐὰν ἐγγυήσῃ, ὡς ἀποτίσων φρόντιζε.

14 Μὴ δικάζου μετὰ κριτοῦ,
κατὰ γὰρ τὴν δόξαν αὐτοῦ κρινοῦσιν αὐτῷ.
15 μετὰ τολμηροῦ μὴ πορεύου ἐν ὁδῷ,
ἵνα μὴ βαρύνηται κατὰ σοῦ,
αὐτὸς γὰρ κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιήσει,
καὶ τῇ ἀφροσύνῃ αὐτοῦ συναπολῇ.
16 μετὰ θυμώδους μὴ ποιήσῃς μάχην,
καὶ μὴ διαπορεύου μετ' αὐτοῦ τὴν ἔρημον,
ὅτι ὡς οὐδὲν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ αἷμα,
καὶ ὅπου οὐκ ἔστι βοήθεια καταβαλεῖ σε.

---

7. addunt post νεκρῷ H. 248. Co. τῷ ἐχθροτάτῳ σου, Vet. I inimico tuo.

8. παιδείαν] σοφιαν X. 157. 307. — addunt post μεγιστᾶσιν 106. 2 Co. εὐμαρῶς, H. εὐμαθῶς, Vet. Lat. sine querela.

10. ενπυρισθης III. X. — 13. φρόντισον 248. Co.

14. αὐτῷ] αὐτὸν H. 106. 248. Co. — 15. βαρύνηται] βαρυνηται X. κατὰ] κακα 23. — 16. πορεύου H. 106. 248. 254. 307. Co. — ὅτι ὡς] οὔτ 248. Co. — σε ἐκεῖ H. 248. Co.

17 Μετὰ μωροῦ μὴ συμβουλεύου,
οὐ γὰρ δυνήσεται λόγον στέξαι.
18 ἐνώπιον ἀλλοτρίου μὴ ποιήσῃς κρυπτόν,
οὐ γὰρ γινώσκεις τί τέξεται.
19 παντὶ ἀνθρώπῳ μὴ ἔκφαινε καρδίαν σου,
καὶ μὴ ἀναφερέτω σοι χάριν.

IX. Μὴ ζήλου γυναῖκα τοῦ κόλπου σου,
μηδὲ διδάξῃς ἐπὶ σεαυτὸν παιδείαν πονηράν.
2 μὴ δῷς γυναικὶ τὴν ψυχήν σου,
ἐπιβῆναι αὐτὴν ἐπὶ τὴν ἰσχύν σου.
3 μὴ ὑπάντα γυναικὶ ἑταιριζομένῃ,
μήποτε ἐμπέσῃς εἰς τὰς παγίδας αὐτῆς.
4 μετὰ ψαλλούσης μὴ ἐνδελέχιζε,
μήποτε ἁλῷς ἐν τοῖς ἐπιχειρήμασιν αὐτῆς.
5 παρθένον μὴ καταμάνθανε,
μήποτε σκανδαλισθῇς ἐν τοῖς ἐπιτιμίοις αὐτῆς.
6 μὴ δῷς πόρναις τὴν ψυχήν σου,
ἵνα μὴ ἀπολέσῃς τὴν κληρονομίαν σου.
7 μὴ περιβλέπου ἐν ῥύμαις πόλεως,
καὶ ἐν ταῖς ἐρήμοις αὐτῆς μὴ πλανῶ.
8 ἀπόστρεψον ὀφθαλμὸν ἀπὸ γυναικὸς εὐμόρφου,
καὶ μὴ καταμάνθανε κάλλος ἀλλότριον·
ἐν κάλλει γυναικὸς πολλοὶ ἐπλανήθησαν,
καὶ ἐκ τούτου φιλία ὡς πῦρ ἀνακαίεται.
9 μετὰ ὑπάνδρου γυναικὸς μὴ κάθου τὸ σύνολον,
καὶ μὴ συμβολοκοπήσῃς μετ' αὐτῆς ἐν οἴνῳ,
μήποτε ἐκκλίνῃ ἡ ψυχή σου ἐπ' αὐτήν,
καὶ τῷ πνεύματί σου ὀλισθήσῃς εἰς ἀπώλειαν.

---

19. καρδίαν σου III. X. H. 23. 155. 296. 307.; τὴν καρδίαν σου 248. Co.; vulgo legitur σὴν καρδίαν — χάριν ψευδῆ H. 23. 106. 248. Co., Vet. Lat. gratiam falsam et convitietur tibi.

IX. 1. παιδείαν]·καρδιαν X. — 3. απαντα 248. 307. Co. — 4. ἐπιχειρήμασιν] ἐπιτηδεύμασιν H. 106. 248. Co. — 5. καταμάνθανε κακοσχόλως H. — σκανδαλιση σε X. — 6. alterum huius vs. membrum in X. ita habet: ινα μη ατιμαζωνται οι προγονοι σου, cf. 8, 4. — 7. ἐρήμοις] ρυμαις X. — 8. οφθαλμον σου C. 106. 157. 254. — ἐν γὰρ H. 248. Co. — καὶ ἢ ἐκ C. — 9. post σύνολον addunt H. 248. Co. καὶ μὴ κατακλιθῇς ἐπ' ἀγκαλῶν (συμμετακλιθῇς ἐπ' ἀγκῶνα Clem. Alex. Paed. 2, 7.) μετ' αὐτῆς. Vet. Lat. nec accumbas cum ea super cubitum — εν οινω μετ αυτης X. — ἐπ'] εις C. 254. — πνεύματι] αιματι Clem. Alex. Paed. 2, 7. Vet. Lat. Syr. Ar. — ολισθηση III. 106. 155. 307.; ολισθης X. CH. 55. 157. Co.

10 Μὴ ἐγκαταλίπῃς φίλον ἀρχαῖον,
ὁ γὰρ πρόσφατος οὐκ ἔστιν ἔφισος αὐτῷ·
οἶνος νέος φίλος νέος,
ἐὰν παλαιωθῇ, μετ' εὐφροσύνης πίεσαι αὐτόν.

11 Μὴ ζηλώσῃς δόξαν ἁμαρτωλοῦ,
οὐ γὰρ οἶδας τί ἔσται ἡ καταστροφὴ αὐτοῦ·
12 μὴ εὐδοκήσῃς εὐδοκίαις ἀσεβῶν,
μνήσθητι ὅτι ἕως ᾅδου οὐ μὴ δικαιωθῶσιν.

13 Μακρὰν ἄπεχε ἀπὸ ἀνθρώπου, ὃς ἔχει ἐξουσίαν τοῦ φονεύειν,
καὶ οὐ μὴ ὑποπτεύσῃς φόβον θανάτου·
κἂν προσέλθῃς, μὴ πλημμελήσῃς,
ἵνα μὴ ἀφέληται τὴν ζωήν σου·
ἐπίγνωθι ὅτι ἐν μέσῳ παγίδων διαβαίνεις,
καὶ ἐπὶ ἐπάλξεων πόλεως περιπατεῖς.

14 Κατὰ τὴν ἰσχύν σου στόχασαι τοὺς πλησίον,
καὶ μετὰ σοφῶν βουλεύου·
15 μετὰ συνετῶν ἔστω ὁ διαλογισμός σου,
καὶ πᾶσα διήγησίς σου ἐν νόμῳ ὑψίστου.
16 ἄνδρες δίκαιοι ἔστωσαν σύνδειπνοί σου,
καὶ ἐν φόβῳ κυρίου ἔστω τὸ καύχημά σου.

17 Ἐν χειρὶ τεχνιτῶν ἔργον ἐπαινεθήσεται,
καὶ ὁ ἡγούμενος λαοῦ σοφὸς ἐν λόγῳ αὐτοῦ.
18 φοβερὸς ἐν πόλει αὐτοῦ ἀνὴρ γλωσσώδης,
καὶ ὁ προπετὴς ἐν λόγῳ αὐτοῦ μισηθήσεται.

---

10. επισος III.; ἐφ' ἴσης H.; ἐπ' ἴσης 248. Co. — ἐὰν δὲ CH. 106. 157. Chrysost.

11. τίς (III.) ἐστὶν H. 23. 248. Co. — 12. εὐδοκίαις X. CH. 157. 248. Co.; ἐν εὐδοκίαις 23. 106. 254. 296. 307. 308.; ευδοκια III.; vulgo ἐν εὐδοκίᾳ.

13. ἐξουσίαν ἔχει H. 157. 248. Co. — εξουσιας X. — φοβω X. — κἂν] καὶ ἐὰν 248. Co.; ἐὰν H. — αφελη III. — ζωήν σου παραχρῆμα H. 248. Co. — εμμεσω III. C. — παγιδος III. — πολεως recepi ex X. CH. 23. 106. 248. 254. 307. Co. Chrysost.; vulgo πόλεων.

14. τοῦ πλησίον CH. 248. 307. Co. — βουλεύου recepi ex III. X. H. 23. 155. 248. 296. Co., cf. 31, 10.; vulgo συμβουλεύου — 15. καὶ ante μετὰ delevi, abest a III. X. C. 23. 106. 157. 248. 254. 307. Co. — πασα η III. C. 55. 106. 157. 296. 308.

17. εν λογοις X.

X. Κριτὴς σοφὸς παιδεύσει τὸν λαὸν αὐτοῦ,
καὶ ἡγεμονία συνετοῦ τεταγμένη ἔσται·
2 κατὰ τὸν κριτὴν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ,
οὕτως οἱ λειτουργοὶ αὐτοῦ,
καὶ κατὰ τὸν ἡγούμενον τῆς πόλεως,
πάντες οἱ κατοικοῦντες αὐτήν.
3 βασιλεὺς ἀπαίδευτος ἀπολεῖ τὸν λαὸν αὐτοῦ,
καὶ πόλις οἰκισϑήσεται ἐν συνέσει δυναστῶν.
4 ἐν χειρὶ κυρίου ἡ ἐξουσία τῆς γῆς,
καὶ τὸν χρήσιμον ἐγερεῖ εἰς καιρὸν ἐπ' αὐτῆς·
5 ἐν χειρὶ κυρίου εὐοδία ἀνδρός,
καὶ προςώπῳ γραμματέως ἐπιϑήσει δόξαν αὐτοῦ.

6 Ἐπὶ παντὶ ἀδικήματι μὴ μηνίσῃς τῷ πλησίον,
καὶ μὴ πράσσε μηδὲν ἐν ἔργοις ὕβρεως·
7 μισητὴ ἔναντι κυρίου καὶ ἀνϑρώπων ὑπερηφανία,
καὶ ἐξ ἀμφοτέρων πλημμελήσει ἀδικία.
8 βασιλεία ἀπὸ ἔϑνους εἰς ἔϑνος μετάγεται
διὰ ἀδικίας καὶ ὕβρεις καὶ χρήματα.
9 τί ὑπερηφανεύεται γῆ καὶ σποδός;
ὅτι ἐν ζωῇ ἔρριψα τὰ ἐνδόσϑια αὐτοῦ·
10 μακρὸν ἀῤῥώστημα, σκώπτει ἰατρός,
καὶ βασιλεὺς σήμερον, καὶ αὔριον τελευτήσει.
11 ἐν γὰρ τῷ ἀποϑανεῖν ἄνϑρωπον
κληρονομήσει ἑρπετὰ καὶ ϑηρία καὶ σκώληκας.

X. 1. παιδεύει H. 68. 248. Co. Ald. — τεταμένη 248. Co. — 2. αὐτοῦ post λαοῦ om. X. ex corr., H. 106. 157. 248. 254. Co. Vet. Lat. — post οὕτως delevi καὶ, abest a III. X. C. 106. 155. 307. — αὐτήν] αυτης C. — 3. πόλεις οἰκισϑήσονται H. — 4. ἡ ante ἐξουσία recepi ex III. X. H. 23. 55. 106. 155. 157. Co.; vulgo om.

6. μηνισης recepi ex X. C.** 23. 106. Co., μινησης III., cf. 28, 7.; vulgo legitur μηνιάσῃς. — 7. ἐξ ἀμφοτέρων vitiosa est interpretatio, vertendum erat εἰς ἀμφοτέρους — πλημμελησῃ X. — αδικια recepi ex III. X. 23. 55. 106. 155. 157. 254. 296. 307. 308.; C. praebet αδικιαν, vulgo legitur ἄδικα. H. 248. Co.: πλημμέλεια ἀδικίας — 8. χρήματα δόλια 248. Co. — in fine huius vs. legitur in cod. 106. hocce additamentum:

φιλαργύρου μὲν γὰρ οὐδὲν ἀνομώτερον,
οὗτος γὰρ καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἔκπρακτον ποιεῖ.

praebent etiam H. 248. Co. Vet. Lat., sed male post σποδός vs. 9. locatum — 9. ἐν ζωῇ αὐτοῦ 106. 248. Co. Vet. Lat. Orig. in Ezech. hom. 9, 2. — ἔρριψαν 157. 248. Co.; proiecit Vet. Lat. Orig. — εντοσϑια X. — 10. κόπτει 157. 248. Co.; ἐκκόπτει 55. 254. — Hitzig ad Dan. p. 142. corrigi vult ἰατρὸν — κ. αυτος αυριον X. — 11. ἄνϑρωπον] αυτον C. — σκώληκας σὺν σήψει H. — κ. σκωληκας om. X. —

12 ἀρχὴ ὑπερηφανίας ἀνθρώπου ἀφισταμένου ἀπὸ κυρίου,
καὶ ἀπὸ τοῦ ποιήσαντος αὐτὸν ἀπέστη ἡ καρδία αὐτοῦ.
13 ὅτι ἀρχὴ ὑπερηφανίας ἁμαρτία,
καὶ ὁ κρατῶν αὐτῆς ἐξομβρήσει βδέλυγμα·
διὰ τοῦτο παρεδόξασε κύριος τὰς ἐπαγωγάς,
καὶ κατέστρεψεν εἰς τέλος αὐτούς.
14 θρόνους ἀρχόντων καθεῖλεν ὁ κύριος,
καὶ ἐκάθισε πρᾳεῖς ἀντ' αὐτῶν·
15 ῥίζας ἐθνῶν ἐξέτιλεν ὁ κύριος,
καὶ ἐφύτευσε ταπεινοὺς ἀντ' αὐτῶν·
16 χώρας ἐθνῶν κατέστρεψεν ὁ κύριος,
καὶ ἀπώλεσεν αὐτὰς ἕως θεμελίων γῆς·
17 ἐξῆρεν ἐξ αὐτῶν καὶ ἀπώλεσεν αὐτούς,
καὶ κατέπαυσεν ἀπὸ γῆς τὸ μνημόσυνον αὐτῶν.
18 οὐκ ἔκτισται ἀνθρώποις ὑπερηφανία,
οὐδὲ ὀργὴ θυμοῦ γεννήμασι γυναικῶν.

19 Σπέρμα ἔντιμον ποῖον; σπέρμα ἀνθρώπου·
σπέρμα ἔντιμον ποῖον; οἱ φοβούμενοι τὸν κύριον.
σπέρμα ἄτιμον ποῖον; σπέρμα ἀνθρώπου·
σπέρμα ἄτιμον ποῖον; οἱ παραβαίνοντες ἐντολάς.
20 ἐν μέσῳ ἀδελφῶν ὁ ἡγούμενος αὐτῶν ἔντιμος,
καὶ οἱ φοβούμενοι κύριον ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ.

---

12. ἀφισταμένου] αποστηναι 106. H., Vet. Lat. apostatare — ἀρχὴ ἁμαρτίας ὑπερηφανία 248. Vet. Lat. Syr. Ar. Chrysost. — ἐξο H.; ἐξυβρίσει 238. Co. — post βδέλυγμα addunt H. 106. 248. C Lat. καὶ καταστραφήσεται εἰς τέλος — 14. ἀρχόντων ὑπερηφάνων I Lat. — addunt post αὐτῶν 248. Co. ἔνδοθεν, H. ἐν δόξῃ — 15. ἐθνῶ ηφάνων H. 23. 106. 248. Co. Vet. Lat. — ἐξέτιλεν ὁ] εξειλεν X. I 248. Co.; Vet. Lat. arefecit — ἀντ' αὐτῶν ἐν δόξῃ ταπεινούς 248. Co. 16. ὁ om. 248. Co. — ἕως] εκ C. — 17. ἐξῆρεν recepi ex III. X. (106. 155. 157. 248. 254. 296. 307. Co.; vulgo legitur ἐξήρανεν — τῶν] αυτους III. 55. 106. 155. 157. 254. 307.; αυτας C. — αὐτοὺ C. — εκ γης X. 307.

19. ποῖον ante οἱ παραβ. om. X. — loco vs. 19. leguntur in 2 haec:

σπέρμα ἀσφαλείας οἱ φοβούμενοι κύριον,
καὶ ἔντιμον φύτευμα οἱ ἀγαπῶντες αὐτόν.
σπέρμα ἀτιμίας οἱ μὴ προσέχοντες τῷ νόμῳ,
σπέρμα πλανήσεως οἱ παραβαίνοντες ἐντολάς.

H haec vs. 19. praemisit — 20. huic vs. 106. 248. Co. adiecerun

προσλήψεως ἀρχὴ φόβος κυρίου,
ἐκβολῆς δὲ ἀρχὴ σκληρυσμὸς καὶ ὑπερηφανία.

προσλήψεως ego scripsi, male legitur in 106. προλήψεως, in 248. (λήξεως, cf. lect. var. ad 19, 18. 21.; porro in 248. Co. male legi βολὴ δὲ ἀρχῆς —

21 πλούσιος καὶ ἔνδοξος καὶ πτωχός,
τὸ καύχημα αὐτῶν φόβος κυρίου.
22 οὐ δίκαιον ἀτιμάσαι πτωχὸν συνετόν,
καὶ οὐ καθήκει δοξάσαι ἄνδρα ἁμαρτωλόν.
23 μεγιστὰν καὶ κριτὴς καὶ δυνάστης δοξασθήσεται,
καὶ οὐκ ἔστιν αὐτῶν τις μείζων τοῦ φοβουμένου τὸν κύριον.
24 οἰκέτῃ σοφῷ ἐλεύθεροι λειτουργήσουσι,
καὶ ἀνὴρ ἐπιστήμων οὐ γογγύσει.

25 Μὴ σοφίζου ποιῆσαι τὸ ἔργον σου,
καὶ μὴ δοξάζου ἐν καιρῷ στενοχωρίας σου·
26 κρείσσων ἐργαζόμενος καὶ περισσεύων ἐν πᾶσιν,
ἢ δοξαζόμενος καὶ ἀπορῶν ἄρτων.
27 τέκνον, ἐν πραΰτητι δόξασον τὴν ψυχήν σου,
καὶ δὸς αὐτῇ τιμὴν κατὰ τὴν ἀξίαν αὐτῆς·
28 τὸν ἁμαρτάνοντα εἰς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίς δικαιώσει;
καὶ τίς δοξάσει τὸν ἀτιμάζοντα τὴν ζωὴν αὐτοῦ;

29 Πτωχὸς δοξάζεται δι' ἐπιστήμην αὐτοῦ,
καὶ πλούσιος δοξάζεται διὰ τὸν πλοῦτον αὐτοῦ.
30 ὁ δὲ δοξαζόμενος ἐν πτωχείᾳ, καὶ ἐν πλούτῳ ποσαχῶς;
καὶ ὁ ἄδοξος ἐν πλούτῳ, καὶ ἐν πτωχείᾳ ποσαχῶς;
XI. σοφία ταπεινοῦ ἀνυψώσει κεφαλὴν αὐτοῦ,
καὶ ἐν μέσῳ μεγιστάνων καθίσει αὐτόν.

---

21. καὶ πτωχός] πτωχος και πενης C. — 22. καθηκεν III. C. 23. 55. 106. al. — 23. μεγιστας C. — μεγιστᾶνες κ. κριταὶ κ. δυνάσται δοξασθήσονται H. 248. Co. — τις αυτων X. H. 248. Co. — των φοβουμενων III. C. — 24. σοφῷ] συνετῷ H. 23. 106. 248. 307. Co., cf. vs. 22. — post γογγύσει addunt H. 248. Co. Syr. Ar. παιδευόμενος, Vet. Lat. correptus.

26. κρείσσων γὰρ 248. 254. Co. — ὁ ἐργαζ. H. 248. Co. — vulgo male legitur: ἐργαζ. ἐν πᾶσιν ἢ περιπατῶν ἢ δοξαζ. — recepi ἐργαζ. καὶ περισσεύων ἐν πᾶσιν ἢ (+ ὁ H. 248. Co.) δοξαζ. ex X., qui ex corr. legi vuit ἐν πᾶσιν κ. περισσ., H. 23. 248. Co. Vet. Lat. Syr.; ita etiam III. 106. 157. 296., nisi quod post πᾶσιν addunt ἢ περιπατῶν. om. vero ἢ ante δοξαζ. III. C.** 55. 106. 155. 157. 296. — ἀπορῶν] υστερων III. — ἄρτου H. 106. 155. 248. Co. — 27. ἐν πραΰτητί σου H. 248. Co. — 28. εις ψυχην III.

30. ο δοξαζομενος X.; ο δεδοξασμενος III. C. 106. 157. 248. 296. 307. Co. — εν πλουτω κ. εν (εν om. 296.) πτωχια (23. 254.) ποσαπλως X. 296.; ποσαπλως habet etiam 308. — αδοξος εν πτωχια και (και om. X. 23.) εν πλουτω π. X. C. 23. 296. Syr. Ar. — **XI**, 1. ἀνυψώσει κεφ. αὐτοῦ recepi ex III. X. CH. 55. 106. al.; vulgo legitur ἀνύψωσε κεφ. — καθιση X. C.

2 Μὴ αἰνέσῃς ἄνδρα ἐν κάλλει αὐτοῦ,
καὶ μὴ βδελύξῃ ἄνθρωπον ἐν ὁράσει αὐτοῦ·
3 μικρὰ ἐν πετεινοῖς ἡ μέλισσα,
καὶ ἀρχὴ γλυκασμάτων ὁ καρπὸς αὐτῆς.
4 ἐν περιβολῇ ἱματίων μὴ καυχήσῃ,
καὶ ἐν ἡμέρᾳ δόξης μὴ ἐπαίρου,
ὅτι θαυμαστὰ τὰ ἔργα κυρίου,
καὶ κρυπτὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐν ἀνθρώποις.
5 πολλοὶ τύραννοι ἐκάθισαν ἐπὶ ἐδάφους,
ὁ δὲ ἀνυπονόητος ἐφόρεσε διάδημα·
6 πολλοὶ δυνάσται ἠτιμάσθησαν σφόδρα,
καὶ ἔνδοξοι παρεδόθησαν εἰς χεῖρας ἑτέρων.

7 Πρὶν ἢ ἐξετάσῃς μὴ μέμψῃ,
νόησον πρῶτον καὶ τότε ἐπιτίμα·
8 πρὶν ἀκοῦσαι μὴ ἀποκρίνου,
καὶ ἐν μέσῳ λόγων μὴ παρεμβάλλου.
9 περὶ πράγματος οὗ οὐκ ἔστι σοι μὴ ἔριζε,
καὶ ἐν κρίσει ἁμαρτωλῶν μὴ συνέδρευε.

10 Τέκνον, μὴ περὶ πολλὰ ἔστωσαν αἱ πράξεις σου·
ἐὰν γὰρ πληθύνῃς, οὐκ ἀθῳωθήσῃ,
καὶ ἐὰν διώκῃς, οὐ μὴ καταλάβῃς,
καὶ οὐ μὴ ἐκφύγῃς διαδράς.
11 ἔστι κοπιῶν καὶ πονῶν καὶ σπεύδων,
καὶ τόσῳ μᾶλλον ὑστερεῖται·
12 ἔστι νωθρὸς καὶ προςδεόμενος ἀντιλήψεως,
ὑστερῶν ἰσχύϊ καὶ πτωχείᾳ περισσεύει,

---

2. αἰνέσῃς recepi ex III. X. C. 157. 248. 296. 307. Co. Vet. Lat.; vulgo αἰνέσεις — ἄνδρα] ανθρωπον X. — ἄνθρωπον] ανδρα X. C. — 3. ἡ μέλισσα X. CH 55. 106. 157. 248. Co.; vulgo μέλισσα — 4. κυρίου ἐστὶ H. 248. Co. — ἐν ante ἀνθρώποις om. III. X. 23. 106. 157. 248. 254. 296. 307. Co. — 6. δυνασται X.

7. πρὶν ἢ III. X. H. 23. 55. 157. 248. 254. 307. Co.; vulgo πρὶν — μέμψῃ δι' ἀκοῆς H. — 8. πρὶν III. X. CH. 23. 155. 296.; vulgo πρὶν ἢ — μὴ παρέμβαλλε ῥῆμα H. 248. Co., Vet. Lat. ne adiicias loqui — 9. χρεία post σοι delevi, abest a III. X. C. 23. 248. 296. 307. Co.

10. ἐὰν γὰρ πληθ. X. H. 55. 106. 157. 248. 254. Co.; vulgo ἐὰν πληθ. — αθοωθηση III. C.; αθωος εση X. — 11. τοσούτῳ 55. 155. 157. 248. 254. Co. — 12. καὶ ante προςδεόμ. om. III. H. 23. 55. 106. 155. 157. 248. 254. 307. Co. Vet. Lat. — αντιληµψεως III. X. C. — πτωχ. περισσεύων X. 55. 106. 155. 157.; περισσεύων πτωχ. 248. 253. Co. Vet. Lat. —

καὶ οἱ ὀφϑαλμοὶ κυρίου ἐπέβλεψαν αὐτῷ εἰς ἀγαϑά,
καὶ ἀνώρϑωσεν αὐτὸν ἐκ ταπεινώσεως αὐτοῦ,
13 καὶ ἀνύψωσε κεφαλὴν αὐτοῦ,
καὶ ἀπεϑαύμασαν ἐπ' αὐτῷ πολλοί.

14 Ἀγαϑὰ καὶ κακά, ζωὴ καὶ ϑάνατος,
πτωχεία καὶ πλοῦτος παρὰ κυρίου ἐστί.
15 δόσις κυρίου παραμένει εὐσεβέσι,
καὶ ἡ εὐδοκία αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα εὐοδωϑήσεται.
16 ἔστι πλουτῶν ἀπὸ προσοχῆς καὶ σφιγγίας αὐτοῦ,
καὶ αὕτη ἡ μερὶς τοῦ μισϑοῦ αὐτοῦ·
17 ἐν τῷ εἰπεῖν αὐτόν· εὗρον ἀνάπαυσιν,
καὶ νῦν φάγωμαι ἐκ τῶν ἀγαϑῶν μου·
καὶ οὐκ οἶδε τίς καιρὸς παρελεύσεται,
καὶ καταλείψει αὐτὰ ἑτέροις καὶ ἀποϑανεῖται.
18 στῆϑι ἐν διαϑήκῃ σου καὶ ὁμίλει ἐν αὐτῇ,
καὶ ἐν τῷ ἔργῳ σου παλαιώϑητι.

19 Μὴ ϑαύμαζε ἐν ἔργοις ἁμαρτωλοῦ,
πίστευε δὲ κυρίῳ, καὶ ἔμμενε τῷ πόνῳ σου,
ὅτι κοῦφον ἐν ὀφϑαλμοῖς κυρίου
διὰ τάχους ἐξάπινα πλουτίσαι πένητα.
20 εὐλογία κυρίου ἐν μισϑῷ εὐσεβοῦς,
καὶ ἐν ὥρᾳ ταχινῇ ἀναϑάλλει εὐλογίαν αὐτοῦ.

και (ο X. 307.) οφϑαλμος κυρ. επεβλεψεν X. 248. 307. Co. Vet. Lat. — ανωρϑωσαν C. — 13. post αὐτοῦ add. H. 248. 253. Co. ἀπὸ συντριβῆς — εϑαυμασαν C.** H. 106. 248. Co. — post πολλοί add. 23. 248. 253. Co. ϑεωρήσαντες, Vet. Lat. et honoraverunt deum.

14. add. huic vs. H. 23. 106. 248. 253. Co. Vet. Lat. Syr. Ar. haec:

σοφία καὶ ἐπιστήμη καὶ γνῶσις νόμου παρὰ κυρίου,
ἀγάπησις καὶ ὁδοὶ καλῶν ἔργων παρ' αὐτοῦ ἐστιν·
πλάνη καὶ σκότος ἁμαρτωλοῖς συνέκτισται,
τοῖς δὲ γαυριῶσιν ἐπὶ κακίᾳ συγγηρᾷ κακά.

loco ἐστιν praebent 248. Co. εἰσιν et loco κακά 23. 248. Co. κακία — 15. ευδοϑησεται X.; εὐοδοῖ εἰς τ. αἰῶνα 248. Co. — 16. σφεγγιας III.; σκνηφείας 106. — μερὶς αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ H. 23. 248. 253. Co. — 17. φάγομαι X. III. H. 106. 157. 296. 307. Ald. — ἀπὸ τῶν ἀγ. μου ἀδιαλείπτως H. 106. 248. Co. — παρελεύσεται αὐτὸν H. 248. 253. Co. — 18. ἐν αὐτῇ] ἐν αὐτῷ 248. 307. Co.

19. πίστευε δὲ III. X. 55. 106. 155. 157. 248. 253. 254. Co.; πίστ. δὲ τῷ H. 296. 307.; vulgo legitur πίστ. τῷ —

[21]μὴ εἴπῃς· τίς ἐστί μου χρεία,
καὶ τίνα ἀπὸ τοῦ νῦν ἔσται μου τὰ ἀγαϑά;
[22]μὴ εἴπῃς· αὐτάρκη μοι ἐστί,
καὶ τί ἀπὸ τοῦ νῦν κακωϑήσομαι;
[23]ἐν ἡμέρᾳ ἀγαϑῶν ἀμνησία κακῶν,
καὶ ἐν ἡμέρᾳ κακῶν οὐ μνησϑήσεται ἀγαϑῶν·
[24]ὅτι κοῦφον ἔναντι κυρίου
ἐν ἡμέρᾳ τελευτῆς ἀποδοῦναι ἀνϑρώπῳ κατὰ τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ.
[25]κάκωσις ὥρας ἐπιλησμονὴν ποιεῖ τρυφῆς,
καὶ ἐν συντελείᾳ ἀνϑρώπου ἀποκάλυψις ἔργων αὐτοῦ.
[26]πρὸ τελευτῆς μὴ μακάριζε μηδένα,
καὶ ἐν τέκνοις αὐτοῦ γνωσϑήσεται ἀνήρ.

[27]Μὴ πάντα ἄνϑρωπον εἴσαγε εἰς τὸν οἶκόν σου,
πολλὰ γὰρ τὰ ἔνεδρα τοῦ δολίου.
[28]πέρδιξ ϑηρευτὴς ἐν καρτάλλῳ, οὕτως καρδία ὑπερηφάνου,
καὶ ὡς ὁ κατάσκοπος ἐπιβλέπει πτῶσιν·
[29]τὰ γὰρ ἀγαϑὰ εἰς κακὰ μεταστρέφων ἐνεδρεύει,
καὶ ἐν τοῖς αἱρετοῖς ἐπιϑήσει μῶμον.
[30]ἀπὸ σπινϑῆρος πυρὸς πληϑύνεται ἀνϑρακιά,
καὶ ἄνϑρωπος ἁμαρτωλὸς εἰς αἷμα ἐνεδρεύει.
[31]πρόσεχε ἀπὸ κακούργου, πονηρὰ γὰρ τεκταίνει,
μήποτε μῶμον εἰς τὸν αἰῶνα δῷ σοι.
[32]ἐνοίκισον ἀλλότριον, καὶ διαστρέψει σε ἐν ταραχαῖς,
καὶ ἀπαλλοτριώσει σε τῶν ἰδίων σου.

XII. Ἐὰν εὖ ποιῇς, γνῶϑι τίνι ποιεῖς,
καὶ ἔσται χάρις τοῖς ἀγαϑοῖς σου.
[2]εὖ ποίησον εὐσεβεῖ, καὶ εὑρήσεις ἀνταπόδομα,
καὶ εἰ μὴ παρ' αὐτοῦ, ἀλλὰ παρὰ τοῦ ὑψίστου·

---

21. χρεία ἀρεσκείας H. 248. Co. — τίνα] τίνι 157. 248. Co. — μου] μοι H. 23. 248. 253. 307. Co. — 22. add. post ἐστὶ H. 106. 248. Co. καὶ πολλά μοι ἃ ἔχω — κακωϑήσομαι ἐν ζωῇ 248. Co. — 23. ἐν ἡμέρᾳ ἀγαϑῇ III. 106. 296. — ἀμνησία κακῶν] ἀμνησικακία 106. — 24. ἔναντι] ἐν ὀφϑαλμοῖς III. 55. 254., cf. vs. 19. — τὰς ὁδοὺς] τὰ ἔργα 248. Co.

27. δολίου] διαβόλου 106. 248. Co. — 28. ὁ om. H. 23. 106. 248. Co. — ἐπιβλέπει] ἐπιβὰς ἐπὶ 248. Co. — 29. αἱρετικοῖς H. 248. Co. — 31. τεκταίνεται H. 106. 248. 307. Co. — μήποτε δῷ σοι μῶμον εἰς τ. αἰ. H. 248. Co. — 32. ἐν ταραχῇ X. H. 23. 248. 253. Co., Vet. Lat. in turbine — ἐκ τῶν H. 248. Co.

XII. 2. τοῦ ὑψίστου III. X. 23. 55. 106. al.; vulgo τοῦ om. —

3 οὐκ ἔσται ἀγαθὰ τῷ ἐνδελεχίζοντι εἰς κακά,
καὶ τῷ ἐλεημοσύνην μὴ χαριζομένῳ.
4 δὸς τῷ εὐσεβεῖ,
καὶ μὴ ἀντιλάβῃ τοῦ ἁμαρτωλοῦ·
5 εὖ ποίησον ταπεινῷ,
καὶ μὴ δῷς ἀσεβεῖ·
ἐμπόδισον τοὺς ἄρτους αὐτοῦ, καὶ μὴ δῷς αὐτῷ,
ἵνα μὴ ἐν αὐτοῖς σε δυναστεύσῃ,
διπλάσια γὰρ κακὰ εὑρήσεις
ἐν πᾶσιν ἀγαθοῖς οἷς ἂν ποιήσῃς αὐτῷ·
6 ὅτι καὶ ὁ ὕψιστος ἐμίσησεν ἁμαρτωλούς,
καὶ τοῖς ἀσεβέσιν ἀποδώσει ἐκδίκησιν.
7 δὸς τῷ ἀγαθῷ,
καὶ μὴ ἀντιλάβῃ τοῦ ἁμαρτωλοῦ.

8 Οὐκ ἐκδικηθήσεται ἐν ἀγαθοῖς ὁ φίλος,
καὶ οὐ κρυβήσεται ἐν κακοῖς ὁ ἐχθρός·
9 ἐν ἀγαθοῖς ἀνδρὸς οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ ἐν λύπῃ,
καὶ ἐν τοῖς κακοῖς αὐτοῦ καὶ ὁ φίλος διαχωρισθήσεται.
10 μὴ πιστεύσῃς τῷ ἐχθρῷ σου εἰς τὸν αἰῶνα,
ὡς γὰρ ὁ χαλκὸς ἰοῦται, οὕτως ἡ πονηρία αυτοῦ·
11 καὶ ἐὰν ταπεινωθῇ καὶ πορεύηται συγκεκυφώς,
ἐπίστησον τὴν ψυχήν σου καὶ φύλαξαι ἀπ' αὐτοῦ,
καὶ ἔσῃ αὐτῷ ὡς ἐκμεμαχὼς ἔσοπτρον,
καὶ γνώσῃ ὅτι οὐκ εἰς τέλος κατίωσε.
12 μὴ στήσῃς αὐτὸν παρὰ σεαυτῷ,
μὴ ἀνατρέψας σε στῇ ἐπὶ τὸν τόπον σου·

---

3. ἔσται recepi ex III. X. H. 23. 155. 157. 248. 253. 254. Co.; vulgo ἔστιν — 4. αντιλαμβανου III. 107. — τοῦ om. X. H. 106. 248. 307. Co. — 5. τῷ ante ταπεινῷ delevi, abest a III. X. H. 55. 106. al. — αὐτοῦ] σου 23. 248. Co.; om. X. — εὑρήσει σοι (+ κρυφίως H. 253.) H. 248. 253. Co. — εις εαν III. X. 55. 157. 254. 296. — ποιῇς X. H. 23. 248. Co. Ald. — 6. adiecerunt huic vs. H. 106. 248. 253. Co.: φυλάσσει (συνθλάσσει H.) δὲ αὐτοὺς εἰς ἡμέραν ἐκδικήσεως αὐτῶν (κραταιάν H. 253.) — 7. αντιλαβου III. — τοῦ om. III. X. 106. 248. 307. Co.

8. ἐκδικηθήσεται] ἐκβληθήσεται 155. 248. Co., ενβληθ. III.; ἐπιγνωσθήσεται 106. 253., Vet. Lat. agnoscetur; ἐκφανήσεται H. — 11. καθιωσεν X.; κατιωται III. — 12. παρὰ σεαυτῷ recepi ex III. X. H. 55. 106. 157. al.; vulgo παρὰ σεαυτὸν — μὴ ἀνατρέψας σε] μὴ ἀναστρέψας σε III. X. 155. 157. 308., sed cf. vs. 16.; μήποτε καταστρέψας σε 248. Co.: μήποτε καταστρέψῃ σε καὶ II. —

μὴ καθίσῃς αὐτὸν ἐκ δεξιῶν σου,
μήποτε ζητήσῃ τὴν καθέδραν σου,
καὶ ἐπ' ἐσχάτῳ ἐπιγνώσῃ τοὺς λόγους μου,
καὶ ἐπὶ τῶν ῥημάτων μου κατανυγήσῃ.
[13] τίς ἐλεήσει ἐπαοιδὸν ὀφιόδηκτον,
καὶ πάντας τοὺς προςάγοντας θηρίοις;
[14] οὕτως τὸν προςπορευόμενον ἀνδρὶ ἁμαρτωλῷ,
καὶ συμφυρόμενον ἐν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτοῦ·
[15] ὥραν μετὰ σοῦ διαμενεῖ,
καὶ ἐὰν ἐκκλίνῃς, οὐ μὴ καρτερήσῃ.
[16] καὶ ἐν τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ γλυκανεῖ ὁ ἐχθρός,
καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ βουλεύσεται ἀνατρέψαι σε εἰς βόθρον·
ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ δακρύσει ὁ ἐχθρός,
καὶ ἐὰν εὕρῃ καιρὸν, οὐκ ἐμπλησθήσεται ἀφ' αἵματος·
[17] κακὰ ἐὰν ὑπαντήσῃ σοι, εὑρήσεις αὐτὸν πρότερόν σου ἐκεῖ,
καὶ ὡς βοηθῶν ὑποσχάσει πτέρναν σου·
[18] τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ κινήσει, καὶ ἐπικροτήσει ταῖς χερσὶν αὐτοῦ,
καὶ πολλὰ διαψιθυρίσει, καὶ ἀλλοιώσει τὸ πρόςωπον αὐτοῦ.

XIII. Ὁ ἁπτόμενος πίσσης μολυνθήσεται,
καὶ ὁ κοινωνῶν ὑπερηφάνῳ ὁμοιωθήσεται αὐτῷ.
[2] βάρος ὑπὲρ σὲ μὴ ἄρῃς,
καὶ ἰσχυροτέρῳ σου καὶ πλουσιωτέρῳ μὴ κοινώνει·
τί κοινωνήσει χύτρα πρὸς λέβητα;
αὕτη προςκρούσει καὶ αὕτη συντριβήσεται.

---

add. post καθέδραν σου H. 106. 248. Co. λαβεῖν — ἐπ ἐσχάτῳ] ἐπ' ἐσχάτων III. X. H. 55. 106. al., cf. 13, 7. — in 68. Ald. huic vs. male haec subiecta sunt: μὴ δεσμεύσεις δὶς ἁμαρτίαν, ἐν γὰρ μιᾷ οὐκ ἀθωωθήσῃ, cf. 7, 8. — 13. ελεηση X. — προςάγοντας ἑαυτοὺς H. — 15. διαμενεῖ ἐν στάσει δικαίᾳ 248. 253. Co. 23. — καρτερήσῃ ἀπὸ ἀδικίας 23. 253. — 16. post γλυκ. ὁ ἐχθρὸς add. 68. Ald. καὶ πολλὰ ψιθυρίσει (cf. vs. 18.) καὶ ἐρεῖ σοι καλὰ λέγων — τῇ om. X. — αναστρεψαι X. 23. Ald. — ἐν ante ὀφθ. om. X. — om. ὁ ἐχθρὸς post δακρύσει H. 248. 253. Co. Ald. Vet. Lat. Syr. Ar. — 17. recepi ἐὰν ex III. X. H. 106. 157. al.; vulgo ἂν — πρότερόν σου ἐκεῖ X. ex corr., CH. 55. 106. 157. al.; πρότ. ἐκεῖ σου III. 155.; vulgo ἐκεῖ πρότ. σ. — ὡς ἄνθρωπος βοηθῶν 248. Co. — 18. τὴν κεφ. α. κινήσει (ἐπί σοι 106. 157. 296. 308.) recepi ex III. X. CH. 23. 55. 106. al., cf. 13, 7.; vulgo κιν. τ. κεφ. α. — αὐτοῦ post χερσὶν om. X. H. 23. 248. 253. 307. Co. Vet. Lat. — διαψιθυριεῖ 23. 106. 248. Co.; ψιθυρίσει C. 55. 254.

XIII. 1. μολυνθ. ἐν αὐτῇ 248. Co. Vet. Lat. — ὁ ante κοιν. om. H. Co. — 2. ἄρῃς ἐν ζωῇ σου H. 248. Co. — πλουσιωτέρῳ σου III. X. H. 248. 254. 307. Co. Vet. Lat. — χυτρα X. —

3 πλούσιος ἠδίκησε καὶ αὐτὸς προςενεβριμήσατο,
πτωχὸς ἠδίκηται καὶ αὐτὸς προςδεηθήσεται.
4 ἐὰν χρησιμεύσῃς ἐργᾶται ἐν σοί,
καὶ ἐὰν ὑστερήσῃς καταλείψει σε·
5 ἐὰν ἔχῃς συμβιώσεταί σοι,
καὶ ἀποκενώσει σε καὶ αὐτὸς οὐ πονέσει·
6 χρείαν ἔσχηκέ σου, καὶ ἀποπλανήσει σε,
καὶ προςγελάσεταί σοι καὶ δώσει σοι ἐλπίδα·
λαλήσει σοι καλὰ καὶ ἐρεῖ· τίς ἡ χρεία σου;
7 καὶ αἰσχυνεῖ σε ἐν τοῖς βρώμασιν αὐτοῦ,
ἕως οὗ ἀποκενώσῃ σε δὶς ἢ τρίς,
καὶ ἐπ' ἐσχάτῳ καταμωκήσεταί σου·
μετὰ ταῦτα ὄψεταί σε καὶ καταλείψει σε,
καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ κινήσει ἐπὶ σοί.
8 πρόςεχε μὴ ἀποπλανηθῇς,
καὶ μὴ ταπεινωθῇς ἐν εὐφροσύνῃ σου.

9 Προςκαλεσαμένου σε δυνάστου ὑποχωρῶν γίνου,
καὶ τόσῳ μᾶλλόν σε προςκαλέσεται.
10 μὴ ἔμπιπτε, ἵνα μὴ ἀπωσθῇς,
καὶ μὴ μακρὰν ἀφιστῶ, ἵνα μὴ ἐπιλησθῇς.
11 μὴ ἔπεχε ἰσηγορεῖσθαι μετ' αὐτοῦ,
καὶ μὴ πίστευε τοῖς πλείοσι λόγοις αὐτοῦ·
12 ἐκ πολλῆς γὰρ λαλιᾶς πειράσει σε,
καὶ ὡς προςγελῶν ἐξετάσει σε.
ἀνελεήμων ὁ μὴ συντηρῶν λόγους,
καὶ οὐ μὴ φείσηται περὶ κακώσεως καὶ δεσμῶν·

---

3. αὐτὸς προςενεβρίμησατο] αὐτοῦ προςδεηθήσονται H. 248. Co. — πτωχος ἠδίκησε 248. Co. — προςδεηθήσεται] προςαπιληθησεται X. H. 248. Co. — 4. καταθλίψει σε H. 248. Co. — 5. καὶ ἐὰν 248. Co. — 6. ελπιδαν III. — σοι ante καλὰ om. X. — 7. ἐν om. H. 248. Co. — αποκενωσει III. X. H. 157. 248. Co. Ald. — ἐπ' ἐσχάτων 23. 106. 248. 254. 296. Co. — καὶ μετὰ τ. H. 248. Co. Vet. Lat. — καταλείψει] καλυψει X. — 8. ἀποπλανηθῇς τῇ διανοίᾳ (σου 106.) H. 23. 106. 248. Co. — καὶ μὴ] και X. 55. 254.; και ου μη X. — εὐφροσύνῃ καρδίας σου H. 23. 248. 253. Co.; cf. 30, 22. 50, 23.

9. τοσούτῳ H. 248. Co.; τοσουτον 106. — σε προςκαλ. III. X. 55. 106. al.; vulgo προςκαλ. σε — add. in fine vs. 248. 253. Co. πλεονάζων — 10. ἵνα post ἔμπιπτε om. III. X. CH — ἀπωσθῇς ἀκρίτως H. 106. 248. Co. — 11. πιστεύσῃς H. 55. 248. 254. Co. — 12. recepi ἐξετάσει σε ex III. X. C. 55. 68. 155. al.; ἐξ. τὰ κρυπτά σου H. 23. 106. 248. 253 Co.; vulgo ἐξετάσει — φείσεται H. 307. Co. Ald. — κακώσεως σου 248. Co. —

13 συντήρησον καὶ πρόσεχε σφοδρῶς,
ὅτι μετὰ τῆς πτώσεώς σου περιπατεῖς.

14 Πᾶν ζῷον ἀγαπᾷ τὸ ὅμοιον αὐτῷ,
καὶ πᾶς ἄνθρωπος τὸν πλησίον αὐτοῦ·
15 πᾶσα σὰρξ κατὰ γένος συνάγεται,
καὶ τῷ ὁμοίῳ αὐτοῦ προσκολληθήσεται ἀνήρ.
16 τί κοινωνήσει λύκος ἀμνῷ;
οὕτως ἁμαρτωλὸς πρὸς εὐσεβῆ.
17 τίς εἰρήνη ὑαίνῃ πρὸς κύνα;
καὶ τίς εἰρήνη πλουσίῳ πρὸς πένητα;
18 κυνήγια λεόντων ὄναγροι ἐν ἐρήμῳ,
οὕτως νομαὶ πλουσίων πτωχοί.
19 βδέλυγμα ὑπερηφάνῳ ταπεινότης,
οὕτως βδέλυγμα πλουσίῳ πτωχός.

20 Πλούσιος σαλευόμενος στηρίζεται ὑπὸ φίλων,
ταπεινὸς δὲ πεσὼν προσαπωθεῖται ὑπὸ φίλων·
21 πλουσίου σφαλέντος πολλοὶ ἀντιλήπτορες,
ἐλάλησεν ἀπόρρητα καὶ ἐδικαίωσαν αὐτόν·
ταπεινὸς ἔσφαλε καὶ προσεπετίμησαν αὐτῷ,
ἐφθέγξατο σύνεσιν καὶ οὐκ ἐδόθη αὐτῷ τόπος.
22 πλούσιος ἐλάλησε, καὶ πάντες ἐσίγησαν,
καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ ἀνύψωσαν ἕως τῶν νεφελῶν·
πτωχὸς ἐλάλησε, καὶ εἶπαν· τίς οὗτος;
κἂν προσκόψῃ, προσανατρέψουσιν αὐτόν.

23 Ἀγαθὸς ὁ πλοῦτος ᾧ μή ἐστιν ἁμαρτία,
καὶ πονηρὰ ἡ πτωχεία ἐν στόματι ἀσεβοῦς.

13. σφοδρῶς τοῦ ἀκούειν 106. 248. Co. Vet. Lat. — add. in fine vs. 106. 248. 253. Co. Vet. Lat.: ἀκούων ταῦτα (αὐτὰ) ἐν ὕπνῳ (ὕπνοις) σου γρηγόρησον (καὶ γρηγορήσεις). πάσῃ ζωῇ σου ἀγάπα τὸν κύριον καὶ ἐπικαλοῦ αὐτὸν εἰς σωτηρίαν (ἐν σωτηρίᾳ) σου.

14. ὅμοιον αὐτοῦ 23. 68. 106. — ἄνθρωπος ἀγαπᾷ 248. Co. — 16. ευσεβην X. — 19. ὑπερηφάνων 248. Co. — ταπινωσις III. 254. 296.

20. ταπεινὸς] πτωχὸς X. 248. Co. — 21. αντιλημπτορες III. X. C. — εσφαλη III. — 22. καὶ ἐὰν 248. Co. — προςανατρεπουσιν III. 307.

23. αγαθος εστιν III. — ἐστιν] πρόςεστιν 248. 253. Co.; πάρεστιν H. — στόματι recepi ex III. X. H. 55. 106. al.; vulgo στόμασιν —

24 καρδία ἀνθρώπου ἀλλοιοῖ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ,
ἐάν τε εἰς ἀγαθὰ ἐάν τε εἰς κακά·
25 ἴχνος καρδίας ἐν ἀγαθοῖς πρόσωπον ἱλαρὸν,
καὶ εὕρεσις παραβολῶν διαλογισμοὶ μετὰ κόπων.
XIV. μακάριος ἀνὴρ ὃς οὐκ ὠλίσθησεν ἐν στόματι αὐτοῦ,
καὶ οὐ κατενύγη ἐν λύπῃ ἁμαρτιῶν·
2 μακάριος οὗ οὐ κατέγνω ἡ ψυχὴ αὐτοῦ,
καὶ ὃς οὐκ ἔπεσεν ἀπὸ τῆς ἐλπίδος αὐτοῦ.

3 Ἀνδρὶ μικρολόγῳ οὐ καλὸς ὁ πλοῦτος,
καὶ ἀνθρώπῳ βασκάνῳ ἱνατί χρήματα;
4 ὁ συνάγων ἀπὸ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ συνάγει ἄλλοις,
καὶ ἐν τοῖς ἀγαθοῖς αὐτοῦ τρυφήσουσιν ἕτεροι.
5 ὁ πονηρὸς ἑαυτῷ τίνι ἀγαθὸς ἔσται;
καὶ οὐ μὴ εὐφρανθήσεται ἐν τοῖς χρήμασιν αὐτοῦ.
6 τοῦ βασκαίνοντος ἑαυτὸν οὐκ ἔστι πονηρότερος,
καὶ τοῦτο ἀνταπόδομα τῆς κακίας αὐτοῦ.
7 κἂν εὖ ποιῇ, ἐν λήθῃ ποιεῖ,
καὶ ἐπ' ἐσχάτων ἐκφαίνει τὴν κακίαν αὐτοῦ.
8 πονηρὸς ὁ βασκαίνων ὀφθαλμῷ,
ἀποστρέφων πρόσωπον καὶ ὑπερορῶν ψυχάς.
9 πλεονέκτου ὀφθαλμὸς οὐκ ἐμπίπλαται μερίδι,
καὶ ἀδικία πονηρα ἀναξηραίνει ψυχήν.
10 ὀφθαλμὸς πονηρὸς φθονερὸς ἐπ' ἄρτῳ,
καὶ ἐλλιπὴς ἐπὶ τῆς τραπέζης αὐτοῦ.

---

24. τε post ἐάν prius recepi ex III. X. H. 23. 55. 106. al.; vulgo om. — add. in fine vs. 106. 248. 253. Co.: καὶ ἀγαθύνει πρόσωπον ἐν τέρψει καρδία θάλλουσα — 25. ἱλαρὸν] θάλλον 248. Co. — διαλογισμὸς H. 23. 253. Co. — κόπων recepi ex III. X. 106. 157. 254. 296.; vulgo κόπου — **XIV**, 1. ἐν τῷ στόμ. III. 23. 55. 248. 254. Co. — λύπῃ] πλήθει 248. Co. — ἁμαρτιῶν recepi ex III. X. H. 55. 155. 157. 248. 254. Co.; vulgo ἁμαρτίας — 2. μακαριος ανηρ III. — add. post ἐλπίδος αὐτοῦ 23. 106. 248. 253. Co. τῆς ἐπὶ (τὸν) κύριον.

3. ἀνθρώπῳ] ἀνδρὶ 248. Co. — 5. ἔσται ἀγαθὸς H. 248. Co. — οὐ μὴ] οὐκ 248. Co. — 7. καὶ ἐὰν εὐποιήσῃ 248. Co. — ἐν λήθῃ] οὐχ ἑκὼν 248. Co., Vet. Lat. ignoranter et non volens — ἐκφανεῖ X. ex corr., 55. 248. 254. Co. — 8. βασκαίνων ἰδεῖν H. 248. Co. — οφθαλμοις C.; οφθαλμου εαυτου III. — 9. οὐ πίμπλαται 248. 253. Co. — μερίδος 106. 248. Co. — ἀδικία πονηροῦ 248. Co. — ψυχὴν αὐτοῦ 23. 248. Co. Vet. Lat. — 10. επ αρτων C.

11 Τέκνον, καϑὼς ἐὰν ἔχῃς εὖ ποίει σεαυτόν,
καὶ προςφορὰς κυρίῳ ἀξίως πρόςαγε.
12 μνήσϑητι ὅτι ϑάνατος οὐ χρονιεῖ,
καὶ διαϑήκη ᾅδου οὐχ ὑπεδείχϑη σοι.
13 πρίν σε τελευτῆσαι εὖ ποίει φίλῳ,
καὶ κατὰ τὴν ἰσχύν σου ἔκτεινον καὶ δὸς αὐτῷ.
14 μὴ ἀφυστερήσῃς ἀπὸ ἀγαϑῆς ἡμέρας,
καὶ μερὶς ἐπιϑυμίας ἀγαϑῆς μή σε παρελϑέτω·
15 οὐχὶ ἑτέρῳ καταλείψεις τοὺς πόνους σου,
καὶ τοὺς κόπους σου εἰς διαίρεσιν κλήρου;
16 δὸς καὶ λάβε, καὶ ἀπάτησον τὴν ψυχήν σου,
ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν ᾅδου ζητῆσαι τρυφήν.
17 πᾶσα σὰρξ ὡς ἱμάτιον παλαιοῦται,
ἡ γὰρ διαϑήκη ἀπ' αἰῶνος· ϑανάτῳ ἀποϑανῇ.
18 ὡς φύλλον ϑάλλον ἐπὶ δένδρου δασέος,
τὰ μὲν καταβάλλει, ἄλλα δὲ φύει,
οὕτως καὶ γενεὰ σαρκὸς καὶ αἵματος·
ἡ μὲν τελευτᾷ, ἑτέρα δὲ γεννᾶται.
19 πᾶν ἔργον σηπόμενον ἐκλείπει,
καὶ ὁ ἐργαζόμενος αὐτὸ μετ' αὐτοῦ ἀπελεύσεται.

20 Μακάριος ἀνὴρ ὃς ἐν σοφίᾳ μελετήσει,
καὶ ὃς ἐν συνέσει αὐτοῦ διαλεχϑήσεται·
21 ὁ διανοούμενος τὰς ὁδοὺς αὐτῆς ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ,
καὶ ἐν τοῖς ἀποκρύφοις αὐτῆς ἐννοηϑήσεται.
22 ἔξελϑε ὀπίσω αὐτῆς ὡς ἰχνευτής,
καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῆς ἐνέδρευε.

---

11. ed. rom. ἔχεις! — σαυτον III.; σεαυτω C. 55. 106. 157. 248. 253. 254. 307. Co., cf. vs. 13. — προςάγαγε 55. 106. 155. 254. — παρελϑέτω III. X. H. 55. 106. 155. al.; vulgo παρελϑάτω — 15. ἑτέροις III. X. 55. 106. 155. 157. 296. — εις διαιρεσις III. 55. 106. 155. 157. 307. Co. — κληρων III. 307. — 16. ἀπάτησον] ἁγίασον 106. 248. 253. 296. Co. Ald., Vet. Lat. iustifica; Grotius legendum coniecit ἀγάπησον — 17. ἡ ἀπ' αἰῶνος H. 248. Co. — Gen. 2, 17. מוֹת תָּמוּת — 18. οὕτως (ουτω X.) καὶ III. X. CH. 106. 155. 157. 248. 296. 307. Co.; vulgo οὕτως.

20. μελετήσει recepi ex 106. 248. 253. Co. Vet. Lat., μελετήσει καλὰ H.; vulgo τελευτήσει — διαλεχϑήσεται ἅγια H. 23. 248. 253. Co. — 21. ὁ om. III. 155. — ὁδοὺς αὐτοῦ 248. 307. Co. — ἐννοηϑήσεται recepi ex III. X. 55. 106. 155. al.; vulgo νοηϑ. — 22. ὁδοῖς recepi ex III. X. 23. 55. 106. 155. 157. al. Vet. Lat.; vulgo εἰςόδοις —

23 ὁ παρακύπτων διὰ τῶν ϑυρίδων αὐτῆς,
καὶ ἐπὶ τῶν ϑυρωμάτων αὐτῆς ἀκροάσεται·
24 ὁ καταλύων σύνεγγυς τοῦ οἴκου αὐτῆς,
καὶ πήξει πάσσαλον ἐν τοῖς τοίχοις αὐτῆς·
25 στήσει τὴν σκηνὴν αὐτοῦ κατὰ χεῖρας αὐτῆς,
καὶ καταλύσει ἐν καταλύματι ἀγαϑῶν·
26 ϑήσει τὰ τέκνα αὐτοῦ ἐν τῇ σκέπῃ αὐτῆς,
καὶ ὑπὸ τοὺς κλάδους αὐτῆς αὐλισϑήσεται·
27 σκεπασϑήσεται ὑπ' αὐτῆς ἀπὸ καύματος,
καὶ ἐν τῇ δόξῃ αὐτῆς καταλύσει.

XV. Ὁ φοβούμενος κύριον ποιήσει αὐτὸ,
καὶ ὁ ἐγκρατὴς τοῦ νόμου καταλήψεται αὐτήν.
2 καὶ ὑπαντήσει αὐτῷ ὡς μήτηρ,
καὶ ὡς γυνὴ παρϑενίας προσδέξεται αὐτόν·
3 ψωμιεῖ αὐτὸν ἄρτον συνέσεως,
καὶ ὕδωρ σοφίας ποτιεῖ αὐτόν.
4 στηρισϑήσεται ἐπ' αὐτὴν καὶ οὐ μὴ κλιϑῇ,
καὶ ἐπ' αὐτῆς ἐφέξει καὶ οὐ μὴ καταισχυνϑῇ.
5 καὶ ὑψώσει αὐτὸν παρὰ τοὺς πλησίον αὐτοῦ,
καὶ ἐν μέσῳ ἐκκλησίας ἀνοίξει τὸ στόμα αὐτοῦ·
6 εὐφροσύνην καὶ στέφανον ἀγαλλιάματος
καὶ ὄνομα αἰῶνος κατακληρονομήσει.
7 οὐ μὴ καταλήψονται αὐτὴν ἄνϑρωποι ἀσύνετοι,
καὶ ἄνδρες ἁμαρτωλοὶ οὐ μὴ ἴδωσιν αὐτήν·

---

24. καὶ πηξει π. εν τοις οικοις α. X. — πήξει πάσσαλον legitur in fine vs. in 248. 253. Co. — 25. κατα τας χ. C. — 26. ϑήσει] στήσει 155. 157. 307. 296. 308.; και (καὶ X.) στησει III. X. C. — τῇ om. III. 296. 308. — σκέπῃ] σκηνη X. — 27. και σκεπασϑ. X. — ὑπ'] απ III. X. 106. 157. 248. 296. Co.

XV. 1. τὸν κύριον C. 248. 253. Co. — αὐτὸ] αὐτὰ 23. 106. 248. 253. Co. — ἐγκρατὴς τοῦ] ἐγκ. γνώσεως 248. Co.; εἰληφὼς γνῶσιν 23. 253. — καταλημψεται III. X. C.; εὑρήσει 23. 248. 253. Co. — 2. ὑπαντήσει recepi ex III. X. 55. 106. 155. 157., ὡς μήτηρ ὑπαντήσει 248. Co.; vulgo ὑπαντήσεται — 3. ποτιεῖ III. X. C. 155. al.; vulgo ποτίσει — 4. στηρισϑησεται III. X. C. 23.; vulgo στηριχϑήσεται — επ αυτον κ. ου μη κλισϑη X. — επ αυτης X., επ αυτη 55. 157. 254. — 5. τὸ στόμα III. X. CH. 55. al.; vulgo στόμα — 6. post ἀγαλλιάματος add. III. H. 106. 248. Co. εὑρήσει — αἰῶνος recepi ex III. X. C. 23. 155. 157. 248. 253. Co.; vulgo αἰώνιον — κατακληρονομήσει αὐτὸν 248. Co. — 7. καὶ οὐ μὴ 248. 253. Co. — καταλημψονται III. X. C. — ἄνδρες] ἄνϑρωποι III. 55. 106. al. —

8 μακρὰν ἐστιν ὑπερηφανίας,
καὶ ἄνδρες ψεῦσται οὐ μὴ μνησθήσονται αὐτῆς.
9 οὐχ ὡραῖος αἶνος ἐν στόματι ἁμαρτωλοῦ,
ὅτι οὐ παρὰ κυρίου ἀπεστάλη·
10 ἐν γὰρ σοφίᾳ ῥηθήσεται αἶνος,
καὶ ὁ κύριος εὐοδώσει αὐτόν.

11 Μὴ εἴπῃς ὅτι διὰ κύριον ἀπέστην·
ἃ γὰρ ἐμίσησεν, οὐ ποιήσεις·
12 μὴ εἴπῃς ὅτι αὐτός με ἐπλάνησεν·
οὐ γὰρ χρείαν ἔχει ἀνδρὸς ἁμαρτωλοῦ.
13 πᾶν βδέλυγμα ἐμίσησεν ὁ κύριος,
καὶ οὐκ ἔστιν ἀγαπητὸν τοῖς φοβουμένοις αὐτόν.
14 αὐτὸς ἐξ ἀρχῆς ἐποίησεν ἄνθρωπον,
καὶ ἀφῆκεν αὐτὸν ἐν χειρὶ διαβουλίου αὐτοῦ.
15 ἐὰν θέλῃς, συντηρήσεις ἐντολάς,
καὶ πίστιν ποιῆσαι εὐδοκίας·
16 παρέθηκέ σοι πῦρ καὶ ὕδωρ,
οὗ ἐὰν θέλῃς ἐκτενεῖς τὴν χεῖρά σου.
17 ἔναντι ἀνθρώπων ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος,
καὶ ὃ ἐὰν εὐδοκήσῃ δοθήσεται αὐτῷ·
18 ὅτι πολλὴ ἡ σοφία τοῦ κυρίου,
ἰσχυρὸς ἐν δυναστείᾳ καὶ βλέπων τὰ πάντα·
19 καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς φοβουμένους αὐτόν,
καὶ αὐτὸς ἐπιγνώσεται πᾶν ἔργον ἀνθρώπου.
20 οὐκ ἐνετείλατο οὐδενὶ ἀσεβεῖν,
καὶ οὐκ ἔδωκεν ἄνεσιν οὐδενὶ ἁμαρτάνειν.

XVI. Μὴ ἐπιθύμει τέκνων πλῆθος ἀχρήστων,
μηδὲ εὐφραίνου ἐπὶ υἱοῖς ἀσεβέσιν.

---

8. ἀπὸ ὑπερηφ. H. 106. Co. — μνησωνται X. — 9. ουκ ωρ. X. — ἀπεστάλη αὐτῷ H. 106. 248. Co.

11. απεστη X. — 12. ὅτι om. X. 23. 106. 248. 253. 307. Co. — ἔπλασεν 55. 106. 248. 254. 296. 307. Co — 13. ὁ recepi ex III. X. CH. 23. al.; vulgo om. — 15. συντηρησεις X., συντηρησαι 55. 157. 253. 254. — ποιήσεις 106. — 16. ἔκτεινον H. 248. Co. Vet. Lat. — 18. ἡ recepi ex III. H. 23. multisque l.; vulgo om. — καὶ ἰσχυρὸς H. 106. 248. Co. — 19. ανθρωπων X. 155.; αυτου III. — 20. καὶ, quod vulgo ab initio vs. legitur, delevi, abest a III. X. C. Vet. Lat. — οὐκ ante ἐνετείλατο om. 23. 106. 155. 248. al. — ἀσεβεῖν οὐδενὶ 248. Co.

XVI. 1. ἄχρηστον III. C. 55. 106. 155. 248. 254. Co. — μηδὲ III. X. 55. 155. 157. al.; vulgo μὴ —

2 ἐὰν πληθύνωσι μὴ εὐφραίνου ἐπ' αὐτοῖς,
εἰ μή ἐστι φόβος κυρίου μετ' αὐτῶν.
3 μὴ ἐμπιστεύσῃς τῇ ζωῇ αὐτῶν,
καὶ μὴ ἔπεχε ἐπὶ τὸν τόπον αὐτῶν,
κρείσσων γὰρ εἷς ἢ χίλιοι,
καὶ ἀποθανεῖν ἄτεκνον ἢ ἔχειν τέκνα ἀσεβῆ·
4 ἀπὸ γὰρ ἑνὸς συνετοῦ συνοικισθήσεται πόλις,
φυλὴ δὲ ἀνόμων ἐρημωθήσεται.
5 πολλὰ τοιαῦτα ἑώρακα ἐν ὀφθαλμοῖς μου,
καὶ ἰσχυρότερα τούτων ἀκήκοε τὸ οὖς μου.

6 Ἐν συναγωγῇ ἁμαρτωλῶν ἐκκαυθήσεται πῦρ,
καὶ ἐν ἔθνει ἀπειθεῖ ἐξεκαύθη ὀργή.
7 οὐκ ἐξιλάσατο περὶ τῶν ἀρχαίων γιγάντων,
οἳ ἀπέστησαν τῇ ἰσχύϊ αὐτῶν·
8 οὐκ ἐφείσατο περὶ τῆς παροικίας Λώτ,
οὓς ἐβδελύξατο διὰ τὴν ὑπερηφανίαν αὐτῶν·
9 οὐκ ἠλέησεν ἔθνος ἀπωλείας,
τοὺς ἐξηρμένους ἐν ἁμαρτίαις αὐτῶν·
10 καὶ οὕτως ἑξακοσίας χιλιάδας πεζῶν
τοὺς ἐπισυναχθέντας ἐν σκληροκαρδίᾳ αὐτῶν.
11 κἂν ᾖ εἷς σκληροτράχηλος,
θαυμαστὸν τοῦτο εἰ ἀθωωθήσεται,
ἔλεος γὰρ καὶ ὀργὴ παρ' αὐτῷ,
δυνάστης ἐξιλασμῶν καὶ ἐκχέων ὀργήν·

---

2. πληθυνθωσιν X. ex corr., πληθυνθωσι 55. 106. 157. 254. 296. 307. — 3. τὸν τόπον] τὸ πλῆθος III. X. 23. 55. 155. 157. 248. 253. 254. 296. Co. — κρεῖσσον H. 307. Co. — εἷς δίκαιος 248. Co., Vet. Lat. unus timens deum — χίλιοι ἁμαρτωλοὶ H., Vet. Lat. mille filii impii — 4. ἀνόμων] ἀσεβῶν 248. Co. — ἐρημωθήσεται ἐν τάχει 106. 248. Co. — 5. ἑώρακεν ὁ ὀφθαλμός X. 23. 248. 253. Co. Vet. Lat.; ἑώρακαν οἱ ὀφθαλμοί H. 307.

7. ἀρχ. πάντων γιγάντων 248. Co. — ἐν τῇ ἰσχ. τῆς ἀφροσύνης α. H. 106. 248. Co. — 9. ἐξηρμένους] ἐξερχομένους 248. Co. — post αὐτῶν add. H. 248. Co. ἃς (αἷς H.) ἐποίουν — 10. duobus huius vs. membris in X. praemissa est notula ※, uti supra vs. 3. membro κρείσσων — χίλιοι. — in fine vs. add. H. 55. 106. 248. Co. μαστιγῶν ἐλεῶν, τύπτων ἰώμενος κύριος ἐν οἰκτιρμῷ καὶ παιδείᾳ διεφύλαξε, cf. Clem. Alex. Paed. 1, 9. p. 146. — videtur verbum ἀπώλεσεν vel aliquod simile excidisse — 11. καὶ ἐὰν 248. Co. — σκληροτρ. ἐν λαῷ 248. Co. — αθοωθησεται III. X. — recepi παρ' αὐτῷ (+ διὰ τάχους 248. Co.) ex III. X. 23. 55. 106. al., cf. 5, 6.; vulgo παρ' αὐτοῦ —

12 κατὰ τὸ πολὺ ἔλεος αὐτοῦ, οὕτως καὶ πολὺς ὁ ἔλεγχος αὐτοῦ,
ἄνδρα κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ κρινεῖ.
13 οὐκ ἐκφεύξεται ἐν ἁρπάγματι ἁμαρτωλὸς,
καὶ οὐ μὴ καθυστερήσει ὑπομονὴ εὐσεβοῦς·
14 πάσῃ ἐλεημοσύνῃ ποιήσει τόπον,
ἕκαστος κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ εὑρήσει.

15 Μὴ εἴπῃς ὅτι ἀπο κυρίου κρυβήσομαι,
καὶ ἐξ ὕψους τίς μου μνησθήσεται;
ἐν λαῷ κλείονι οὐ μὴ γνωσθῶ,
τίς γὰρ ἡ ψυχή μου ἐν ἀμετρήτῳ κτίσει;
16 ἰδοὺ ὁ οὐρανὸς καὶ ὁ οὐρανὸς τοῦ οὐρανοῦ,
ἄβυσσος καὶ γῆ ἐν τῇ ἐπισκοπῇ αὐτοῦ σαλευθήσονται·
17 ἅμα τὰ ὄρη καὶ τὰ θεμέλια τῆς γῆς
ἐν τῷ ἐπιβλέψαι εἰς αὐτὰ τρόμῳ συσσείονται.
18 καὶ ἐπ' αὐτοῖς οὐ διανοηθήσεται καρδία,
καὶ τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ τίς ἐνθυμηθήσεται;
19 καὶ καταιγίς, ἣν οὐκ ὄψεται ἄνθρωπος,
τὰ δὲ πλείονα τῶν ἔργων αὐτοῦ ἐν ἀποκρύφοις.

---

12. πολὺς ὁ] ο πολυς X.; τὸ 248. Co. — scripsi κρινεῖ cum 55. 106. 248. al.; vulgo κρίνει — 13. recepi ἁρπάγματι ex III. X. 23. 55. 155. al. Vet. Lat ; vulgo ἁρπάγμασιν — καθυστερηση X. 106. 307. Co. — recepi ὑπομονὴ ex III. X. 55. 106. 155. al. Vet. Lat.; vulgo ὑπομονὴν — 14. ποίησον 248. Co. — ἕκαστος γὰρ 106. 248. Co. — add. huic vs. 106. 248. Co. Syr. Ar. haec:

κύριος ἐσκλήρυνε Φαραὼ μὴ εἰδέναι αὐτὸν,
ὅπως ἂν γνωσθῇ ἐνεργήματα αὐτοῦ τῇ ὑπ' οὐρανόν.
πάσῃ τῇ κτίσει τὸ ἔλεος αὐτοῦ φανερὸν,
καὶ τὸ φῶς αὐτοῦ καὶ τὸ σκότος ἐμέρισε τῷ ἀδάμαντι.

15. ὅτι om. 248. Co. — recepi καὶ ἐξ ex III. X. 23. 106. 155. al. Vet. Lat.; vulgo μὴ ἐξ — ὕψους τίς μου] υψιστου X. — γνωσθῶ recepi ex III. X. H. 23. 106. 155. al. Vet. Lat. Syr. Ar.; vulgo μνησθῶ — 16. post οὐρανοῦ delevi τοῦ θεοῦ, abest a III. X. et libris fere omnibus — γῆ] η γη X. 296; γῆ καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς H. 106. 248. Co. Vet. Lat. — ἐν τῇ ἐπ. α. σαλ. III. X. et libri fere omnes; vulgo σαλ. ἐν τ. ἐπ. α. — σαλευθήσονται X., σαλεύονται 23. 253. — add. 248. Co.: ἅπας ὁ κόσμος γεγονὼς καὶ γινόμενος ἐν θελήματι αὐτοῦ — 17. add. H. κύριον post ἐπιβλέψαι, Co. post αὐτὰ — συσσ. τρόμῳ 248. Co. — συνσιονται III. X. — 18. καὶ ἀξίως οὐ διανοηθ. ἐπ' αὐτοῖς καρδία 248. Co. — 19. καὶ om. H. 248. Co. — αὐτοῦ ἐστιν H. 248. 307. Co. Orig. Athan. —

20 ἔργα δικαιοσύνης τίς ἀναγγελεῖ, ἢ τίς ὑπομενεῖ;
μακρὰν γὰρ ἡ διαθήκη.
21 ἐλαττούμενος καρδίᾳ διανοεῖται ταῦτα,
καὶ ἀνὴρ ἄφρων καὶ πλανώμενος διανοεῖται μωρά.

---

22 Ἄκουσόν μου, τέκνον, καὶ μάθε ἐπιστήμην,
καὶ ἐπὶ τῶν λόγων μου πρόςεχε τῇ καρδίᾳ σου·
23 ἐκφανῶ ἐν σταθμῷ παιδείαν,
καὶ ἐν ἀκριβείᾳ ἀπαγγελῶ ἐπιστήμην.
24 ἐν κρίσει κυρίου τὰ ἔργα αὐτοῦ ἀπ' ἀρχῆς,
καὶ ἀπὸ ποιήσεως αὐτῶν διέστειλε μερίδας αὐτῶν.
25 ἐκόσμησεν εἰς αἰῶνα τὰ ἔργα αὐτοῦ,
καὶ τὰς ἀρχὰς αὐτῶν εἰς γενεὰς αὐτῶν·
οὔτε ἐπείνασαν οὔτε ἐκοπίασαν,
καὶ οὐκ ἐξέλιπον ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτῶν·
26 ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ οὐκ ἐξέθλιψεν,
καὶ ἕως αἰῶνος οὐκ ἀπειθήσουσι τοῦ ῥήματος αὐτοῦ.
27 καὶ μετὰ ταῦτα κύριος εἰς τὴν γῆν ἐπέβλεψε,
καὶ ἐνέπλησεν αὐτὴν τῶν ἀγαθῶν αὐτοῦ.
28 ψυχὴ παντὸς ζῴου ἐκάλυψε τὸ πρόςωπον αὐτῆς,
καὶ εἰς αὐτὴν ἡ ἀποστροφὴ αὐτῶν.

---

20. δικαιοσύνης αὐτοῦ 106. 248. Co. Vet. Lat. — αναγγελλει X. — διαθήκη τισί H. — add. huic vs. H. 106. 248. Co.: καὶ ἐξέτασις ἁπάντων ἐν τελευτῇ, Vet. Lat. et interrogatio omnium in consummatione est. — 21. ελαττονουμενος III. — καρδίᾳ om. 248. Co. — ταῦτα] μάταια H., Vet. Lat. inania — ἄφρων διανοεῖται πλαν. μωρά 248. Co.

23. ἐκφανῶ ac dein ἀπαγγελῶ recepi ex III. X. H. 23. al.; vulgo ἐκφαίνω et ἀπαγγέλλω — ἐν ante σταθμῷ om. X. — ἐπιστήμην αὐτοῦ H. 106. 248. Co. — 24. καὶ ἐν κρίσει 248. Co. — διεστελλεν X. Ald. — 25. εργα αυτων X. 253. — post ἐκοπίασαν add. X. 157. οὔτε ἠσθένησαν — H. 106. 248. Co.: — καὶ ἐν χειρὶ αὐτοῦ (ἐν χ. α. om. H.) αἱ ἀρχαὶ αὐτοῦ (αὐτῶν 106.) εἰς γενεὰς γενεῶν· οὔτε ἐπείνασαν (-σεν 106.) οὔτε ἐκοπίασαν (-σεν 106.) ἐν ποιήμασιν (ποιήματα 106.) αὐτοῦ καὶ οὐκ ἐξέλειπον (ἐξέλιπε 106.) ἀπὸ (ἀπὸ om. 106.) τῶν ἔργων αὐτοῦ (+ οὐθέν 106.) — 26. αὐτοῦ post πλησίον om. X. 23. 253. — ἐξέθλιψεν recepi ex III. X. 23. 55. 106. 155. 157. 307. Co.; vulgo ἔθλιψεν — 27. εἰς] ἐπὶ III. 55. 307. — εἰς γῆν ἐπέβλεψεν ὁ κύριος 248. Co. — 28. ψυχη X. 106. 155. 157.; vulgo ψυχήν.

XVII. Κύριος ἔκτισεν ἐκ γῆς ἄνθρωπον,
καὶ πάλιν ἀπέστρεψεν αὐτὸν εἰς αὐτήν.
2 ἡμέρας ἀριθμοῦ καὶ καιρὸν ἔδωκεν αὐτοῖς,
καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τῶν ἐπ' αὐτῆς·
3 καθ' ἑαυτὸν ἐνέδυσεν αὐτοὺς ἰσχὺν,
καὶ κατ' εἰκόνα ἑαυτοῦ ἐποίησεν αὐτούς.
4 ἔθηκε τὸν φόβον αὐτοῦ ἐπὶ πάσης σαρκὸς,
καὶ κατακυριεύειν θηρίων καὶ πετεινῶν.
5 διαβούλιον καὶ γλῶσσαν καὶ ὀφθαλμοὺς,
ὦτα καὶ καρδίαν ἔδωκε διανοεῖσθαι αὐτοῖς·
6 ἐπιστήμην συνέσεως ἐνέπλησεν αὐτοὺς,
καὶ ἀγαθὰ καὶ κακὰ ὑπέδειξεν αὐτοῖς·
7 ἔθηκε τὸν ὀφθαλμὸν αὐτοῦ ἐπὶ τὰς καρδίας αὐτῶν,
δεῖξαι αὐτοῖς τὸ μεγαλεῖον τῶν ἔργων αὐτοῦ·
8 καὶ ὄνομα ἁγιασμοῦ αἰνέσουσιν,
ἵνα διηγῶνται τὰ μεγαλεῖα τῶν ἔργων αὐτοῦ·
9 προςέθηκεν αὐτοῖς ἐπιστήμην,
καὶ νόμον ζωῆς ἐκληροδότησεν αὐτοῖς·
10 διαθήκην αἰῶνος ἔστησε μετ' αὐτῶν,
καὶ τὰ κρίματα αὐτοῦ ὑπέδειξεν αὐτοῖς·
11 μεγαλεῖον δόξης εἶδον οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν,
καὶ δόξαν φωνῆς αὐτοῦ ἤκουσε τὸ οὖς αὐτῶν·
12 καὶ εἶπεν αὐτοῖς· προςέχετε ἀπὸ παντὸς ἀδίκου·
καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς ἑκάστῳ περὶ τοῦ πλησίον.

XVII, 2. αὐτοῖς ἐν ὑπάρξει H. — ἐξουσίαν πάντων τῶν ἐπ' αὐτ- μένων H. — 3. ἐνέδυσε δὲ αὐτοὺς καθ' ἑαυτοὺς ἰσχὺν H. 248. Co. ἑαυτὸν ex coniectura scripsi, libri καθ' ἑαυτοὺς — κατ εικονα X. — recepi ex III. X. 23. 106. 157. 296. 307.; vulgo αὐτοῦ — 4. ant delevi καὶ, abest a III. X. H. 23. 55. al. Vet. Lat. — add. huic 248. Co.: ἐν ὁμοιώματι ἔλαβον χρῆσιν τῶν πέντε τοῦ κυρίου ἐνεργ (cf. vs. 5.), ἕκτον δὲ νοῦν αὐτοῖς ἐδωρήσατο μερίζων, καὶ τὸν ἕβδομ ἑρμενέα τῶν ἐνεργημάτων αὐτοῦ — 5. διαβουλιαν X. — αὐτοῖς] αὐτοι 7. και εθηκεν III. 155. 157. 296. 307. 308. — οφθαλμον αυτω δεῖξαι — αὐτοῦ om. 248. Co. — 8. in 248. Co. H. 55. 106. 254. ita habet: (καὶ 55. 254.) ἔδωκε δι' αἰώνων (αἰῶνος H.) καυχᾶσθαι θαυμασίοις (θαυμαστοῖς 254.) αὐτοῦ, ἵνα διηγῶνται τὰ ἔργα αὐτοῦ (συνετοὶ H. 106.), καὶ ὄνομα ἁγιασμοῦ (+ αὐτοῦ 248. Co.) αἱ ἐκλεκτοί — 9. και προςεθηκεν X. — εκληροδοτησεν αυτους III. add. 248. Co.: εἰς τὸ νοῆσαι ὅτι θνητοὶ ὄντες ὑπάρχουσι νῦν — 10. III. — 11. φωνῆς αὐτοῦ recepi ex X. CH. 23. 155. al. Syr. Ar. φωνῆς αὐτῶν.

13 Αἱ ὁδοὶ αὐτῶν ἐναντίον αὐτοῦ διὰ παντός,
οὐ κρυβήσονται ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ.
14 ἑκάστῳ ἔθνει κατέστησεν ἡγούμενον,
καὶ μερὶς κυρίου Ἰσραήλ ἐστιν.
15 πάντα τὰ ἔργα αυτῶν ὡς ὁ ἥλιος ἐναντίον αὐτοῦ,
καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἐνδελεχεῖς ἐπὶ τὰς ὁδοὺς αὐτῶν·
16 οὐκ ἐκρύβησαν αἱ ἀδικίαι αὐτῶν ἀπ' αὐτοῦ,
καὶ πᾶσαι αἱ ἁμαρτίαι αὐτῶν ἔναντι κυρίου.
17 ἐλεημοσύνη ἀνδρὸς ὡς σφραγὶς μετ' αὐτοῦ,
καὶ χάριν ἀνθρώπου ὡς κόρην συντηρήσει.
18 μετὰ ταῦτα ἐξαναστήσεται καὶ ἀνταποδώσει αὐτοῖς,
καὶ τὸ ἀνταπόδομα αὐτῶν εἰς κεφαλὴν αὐτῶν ἀποδώσει.
19 πλὴν μετανοοῦσιν ἔδωκεν ἐπάνοδον,
καὶ παρεκάλεσεν ἐκλείποντας ὑπομονήν.

20 Ἐπίστρεφε ἐπὶ κύριον καὶ ἀπόλειπε ἁμαρτίας,
δεήθητι κατὰ πρόσωπον καὶ σμίκρυνον πρόσκομμα·
21 ἐπανάγαγε ἐπὶ ὕψιστον καὶ ἀπόστρεφε ἀπὸ ἀδικίας,
καὶ σφόδρα μίσησον βδέλυγμα.
22 ὑψίστῳ τίς αἰνέσει ἐν ᾅδου
ἀντὶ ζώντων καὶ διδόντων ἀνθομολόγησιν;

---

13. inverso ordine membra leguntur in 248. Co. — οδοι αυτου III. 155. — ενωπιον αυτου X. C. 155. — οφθ. αυτων III. 253. — 14. in H. 106. 248. Co. leguntur haec: πᾶς δὲ ἄνθρωπος (αἱ ὁδοὶ αὐτῶν 106., αὐτῶν om. H.) ἐκ νεότητος ἐπὶ τὰ πονηρὰ (τὸ πονηρὸν 106., cf. Gen. 6, 5.) καὶ οὐκ ἴσχυσαν (ἴσχυσε H.) τὰς καρδίας αὐτῶν ἀντὶ λιθίνων ποιῆσαι σαρκίνας (cf. Ezech. 11, 19. 36, 26.). ἐν γὰρ μερισμῷ τῶν ἐθνῶν τῆς γῆς πάσης (cf. Deut. 32, 8.) ἑκάστῳ ἔθνει κατέστησεν ἡγούμενον, καὶ προσελάβετο τὸν Ἰσραὴλ ἑαυτῷ μερίδα, ὃν πρωτόγονον (cf. 36, 17. Ex. 4, 22.) ὄντα τιθηνεῖ (τιθηνήσει 106.) παιδείᾳ (παιδείαν H.), καὶ μερίζων φῶς ἀγαπήσεως οὐκ ἀνίησιν αὐτόν. διὸ (διότι 106.) πάντα τὰ — 15 πάντα recepi ex III. X. C. 55. 155. al.; vulgo ἅπαντα — εργα αυτου III. X. — ἐν. αὐτοῦ ἐστιν H. 23. 106. 248. Co. — οφθ. αυτων III. — ἐνδελεχῶς 248. Co., Vet. Lat. sine intermissione — οδους των ανθρωπων X. — 16. add. huic vs. 106. 248. Co.: κύριος δὲ χρηστὸς ὢν καὶ εἰδὼς τὸ πλάσμα αὐτοῦ (cf. Ps. 103, 14. Habak. 2, 18.) οὔτε ἀνῆκεν αὐτοὺς, οὔτε ἐγκατέλιπε (cf. Deut. 31, 6. 8. I Chron. 28, 20.) φειδόμενος αὐτῶν. — 17. post ἐλεημοσύνη add. 248. Co. γὰρ, H. δὲ — κοραν X. — add. versui H. 106. 248. Co.: μερίζων υἱοῖς αὐτοῦ καὶ θυγατράσι μετάνοιαν — 18. ἀποδώσει] ἀνταποδώσει X. C. 248. Co. — 19. πλην τοις C. — εκλιποντας X. C.

20. ἐπίστρεφε οὖν πρὸς κ. 248. Co. — επιστρεψον C. — κυριον καταλιπε X. — 21. ἐπανάγαγε X. C. 55. 106. 155. 157. 248. Co.; vulgo ἐπάναγε — ἀπὸ om. H. 248. Co. — post ἀδικίας add. H. 106. 248. Co.: αὐτὸς γὰρ ὁδηγήσει ἐκ σκότους εἰς φωτισμὸν ὑγείας (ὑγιείας H.) — 22. εν αδη X. — καὶ ζώντων, quod vulgo legitur post ζώντων, delevi, abest a III. X. CH. 106. 155. al. —

23 ἀπὸ νεκροῦ ὡς μηδὲ ὄντος ἀπόλλυται ἐξομολόγησις,
ζῶν καὶ ὑγιὴς αἰνέσει τὸν κύριον.
24 ὡς μεγάλη ἡ ἐλεημοσύνη τοῦ κυρίου,
καὶ ἐξιλασμὸς τοῖς ἐπιστρέφουσιν ἐπ' αὐτόν.
25 οὐ γὰρ δύναται πάντα εἶναι ἐν ἀνϑρώποις,
ὅτι οὐκ ἀϑάνατος υἱὸς ἀνϑρώπου.
26 τί φωτεινότερον ἡλίου; καὶ τοῦτο ἐκλείπει,
καὶ πονηρὸς ἐνϑυμηϑήσεται σάρκα καὶ αἷμα.
27 δύναμιν ὕψους οὐρανοῦ αὐτὸς ἐπισκέπτεται,
καὶ οἱ ἄνϑρωποι πάντες γῆ καὶ σποδός.

XVIII. Ὁ ζῶν εἰς τὸν αἰῶνα ἔκτισε τα πάντα κοινῇ
2 κύριος μόνος δικαιωϑήσεται.
3 οὐϑενὶ ἐξεποίησεν ἐξαγγεῖλαι τὰ ἐργὰ αὐτοῦ,
καὶ τίς ἐξιχνεύσει τὰ μεγαλεῖα αὐτοῦ;
4 κράτος μεγαλωσύνης αὐτοῦ τίς ἐξαριϑμήσεται,
καὶ τίς προςϑήσει ἐκδιηγήσασϑαι τὰ ἐλέη αὐτοῦ;
5 οὐκ ἔστιν ἐλαττῶσαι οὐδὲ προςϑεῖναι,
καὶ οὐκ ἔστιν ἐξιχνιάσαι τὰ ϑαυμάσια τοῦ κυρίου.
6 ὅταν συντελέσῃ ἄνϑρωπος, τότε ἄρχεται,
καὶ ὅταν παύσηται, τότε ἀπορηϑήσεται.
7 τί ἄνϑρωπος καὶ τί ἡ χρῆσις αὐτοῦ;
τί τὸ ἀγαϑὸν αὐτοῦ καὶ τί τὸ κακὸν αὐτοῦ;
8 ἀριϑμὸς ἡμερῶν ἀνϑρώπου
πολλὰ ἔτη ἑκατόν·

---

23. ἀπὸ γὰρ H. — ὑγιὴς τῇ καρδίᾳ H. 248. Co. — 24. add κυρίου 106. 248. Co. (τοῦ 106.) ϑεοῦ ἡμῶν et ὁσίως post αὐτὸν — εξειλ X. — 25. ο υιος III. — 26. πονηρὸς] πονηρον III. 106. 155. 254. 296 307.; τι πονηρον 157.; ἀνὴρ ὃς H. Co. — σαρξ III. C. 55. 106. 254 307. Ald. — 27. οἱ om. III. 106. 155. al.

XVIII. 1. κοινῇ] ἐν λόγῳ καὶ τάξει 55. 254.; om. H. — 2. in H 248. Co. haec leguntur: κύριος μόνος δίκαιος | καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος αὐτοῦ (cf. Ies. 45, 21.)· | οἰακίζων τὸν κόσμον ἐν σπιϑαμῇ (cf. Ies. 4 χειρὸς αὐτοῦ | καὶ πάντα ὑπακούει (cf. 42, 23.) τῷ ϑελήματι αὐτοῦ. | γὰρ βασιλεὺς πάντων (+ τῶν 106.) ἐν (+ τῷ 106.) κράτει αὐτοῦ, | δι λων ἐν (ἐν om. 106.) αὐτοῖς ἅγια ἀπὸ βεβήλων (cf. Ezech. 22, 26.). ἐξεποίησεν — 3. ουδενι III. C. — ἐξιχνεύσει recepi ex III. X. C 307.; vulgo ἐξιχνιάσει — μεγαλια του κυριου C. — 4. ἐλέη] ἔργα 5. τοῦ om. X. 106. — 6. απορρηϑησεται III. C. — ἀπορηϑ. πόϑεν ἥκει 7. καὶ τί ἄνϑρ. 248. Co. — καὶ τίς ἡ 248. 253. 296. 307. Co. — 8 huic vs. H. 106. 248. Co.: ἀλόγιστος δὲ ἑκάστου πᾶσιν ἡ κοίμησις, cf. 48,

9 ὡς σταγὼν ὕδατος ἀπὸ θαλάσσης καὶ ψῆφος ἄμμου,
οὕτως ὀλίγα ἔτη ἐν ἡμέρᾳ αἰῶνος.
10 διὰ τοῦτο ἐμακροθύμησε κύριος ἐπ' αὐτοῖς,
καὶ ἐξέχεεν ἐπ' αὐτοὺς τὸ ἔλεος αὐτοῦ·
11 εἶδε καὶ ἐπέγνω τὴν καταστροφὴν αὐτῶν ὅτι πονηρά,
διὰ τοῦτο ἐπλήθυνε τὸν ἐξιλασμὸν αὐτοῦ.
12 ἔλεος ἀνθρώπου ἐπὶ τὸν πλησίον αὐτοῦ,
ἔλεος δὲ κυρίου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα·
ἐλέγχων καὶ παιδεύων καὶ διδάσκων,
καὶ ἐπιστρέφων ὡς ποιμὴν τὸ ποίμνιον αὐτοῦ·
13 τοὺς ἐκδεχομένους παιδείαν ἐλεᾷ,
καὶ τοὺς κατασπεύδοντας ἐπὶ τὰ κρίματα αυτοῦ.

14 Τέκνον, ἐν ἀγαθοῖς μὴ δῷς μῶμον,
καὶ ἐν πάσῃ δόσει λύπην λόγων·
15 οὐχὶ καύσωνα ἀναπαύσει δρόσος;
οὕτως κρείσσων λόγος ἢ δόσις.
16 οὐκ ἰδοὺ λόγος ὑπὲρ δόμα ἀγαθόν;
καὶ ἀμφότερα παρὰ ἀνδρὶ κεχαριτωμένῳ.
17 μωρὸς ἀχαρίστως ὀνειδιεῖ,
καὶ δόσις βασκάνου ἐκτήκει ὀφθαλμούς.

18 Πρὶν ἢ λαλῆσαι μάνθανε,
καὶ πρὸ ἀῤῥωστίας θεραπεύου·
19 πρὸ κρίσεως ἐξέταζε σεαυτὸν,
καὶ ἐν ὥρᾳ ἐπισκοπῆς εὑρήσεις ἐξιλασμόν·
20 πρὶν ἀῤῥωστῆσαί σε ταπεινώθητι,
καὶ ἐν καιρῷ ἁμαρτημάτων δεῖξον ἐπιστροφήν.
21 μὴ ἐμποδισθῇς τοῦ ἀποδοῦναι εὐχὴν εὐκαίρως,
καὶ μὴ μείνῃς ἕως θανάτου δικαιωθῆναι.

9. καὶ ὡς ψῆφ. H. Co. Vet. Lat. Syr. — ὀλίγα] χίλια 106. 248. Co. Syr. Ar., cf. Ps. 90, 4. — ἐν om. X.; ἐν ἡμέραις C. 248. Co. — 10. μακροθυμεῖ 248. Co. — διαχέει 248.; διαχέσει Co. — τὸ ἔλ. α. ἐπ. αὐτούς 106. 248. Co. — 11. membris huius vs. praemisit X. ⋇ — 12. καὶ ante ἐπιστρ. om. X. ex corr., C. — 13. ελεα recepi ex III. X. C. 23. 157.; vulgo ἐλεεῖ.

14. in X. legitur titulus εγκρατεια ψυχης — καὶ ἐν π. δόσει] μηδὲ ἐν π. δεήσει 248. Co. — λόγων] λογω C.; λόγου πονηροῦ 106. 248. Co. Vet. Lat. — 16. ουχ ιδου III. X. — παρὰ ἀνθρώπῳ κεχαριτωμένα 248. Co.

18. πρὶν ἢ] πρεν X. — 19. ἐξέταζε σεαυτὸν] ἑτοίμαζε σεαυτὸν καλλιεργεῖν 248. Co. — ιλασμον III. — 20. ταπεινώθητι ἐγκρατείᾳ H. 106. 248. Co. — 21. ἐμποδίσῃς 248. Co. —

22 πρὶν εὔξασθαι ἑτοίμασον σεαυτόν,
καὶ μὴ γίνου ὡς ἄνθρωπος πειράζων τὸν κύριον.
23 μνήσθητι θυμοῦ ἐν ἡμέραις τελευτῆς,
καὶ καιρὸν ἐκδικήσεως ἐν ἀποστροφῇ προςώπου.
24 μνήσθητι καιρὸν λιμοῦ ἐν καιρῷ πλησμονῆς,
πτωχείαν καὶ ἔνδειαν ἐν ἡμέραις πλούτου·
25 ἀπὸ πρωΐθεν ἕως ἑσπέρας μεταβάλλει καιρὸς,
καὶ πάντα ἐστὶ ταχινὰ ἔναντι κυρίου.
26 ἄνθρωπος σοφὸς ἐν παντὶ εὐλαβηθήσεται,
καὶ ἐν ἡμέραις ἁμαρτιῶν προςέξει ἀπὸ πλημμελείας.
27 πᾶς συνετὸς ἔγνω σοφίαν,
καὶ τῷ εὑρόντι αὐτὴν δώσει ἐξομολόγησιν.
28 συνετοὶ ἐν λόγοις καὶ αὐτοὶ ἐσοφίσαντο,
καὶ ἀνώμβρησαν παροιμίας ἀκριβεῖς.

29 Ὀπίσω τῶν ἐπιθυμιῶν σου μὴ πορεύου,
καὶ ἀπὸ τῶν ὀρέξεών σου κωλύου·
30 ἐὰν χορηγήσῃς τῇ ψυχῇ σου εὐδοκίαν ἐπιθυμίας,
ποιήσει σε ἐπίχαρμα τῶν ἐχθρῶν σου.
31 μὴ εὐφραίνου ἐπὶ πολλῇ τρυφῇ,
μηδὲ προςδεθῇς συμβολῇ αὐτῆς·
32 μὴ γίνου πτωχὸς συμβολοκοπῶν ἐκ δανεισμοῦ,
καὶ οὐδέν σοι ἐστὶν ἐν μαρσιππίῳ.

22. ευξεσθαι σε C. — 23. θυμοῦ] θεου X. — εν ημερα X. 106. καιροῦ 106. — 24. κατα καιρον III. — ἐν καιρῷ] ἐν ἡμέραις III. 55. ἐν ἡμέραις] ἐν ἡμέρᾳ 248. Co. — 25. πάντα ταῦτα H. 248. Co., V[illegible] haec omnia — 26. membrum prius om. 248. Co. — add. huic vs. 248. Co. haec: καὶ ἄφρων οὐ συντηρήσει καιρόν. — 27. σοφίαν καὶ π[illegible] H. 248. Co. et in m. ab al. m. 106. — 28. ἀνώμβρισαν 248. Co.; αν[illegible] σαν C. — ακριβως X. — add. in fine vs. H. 248. Co. εἰς ζωήν — 248. Co. huic vs. adiecerunt haec: κρείσσων παῤῥησία ἐν δεσπότη[illegible] εἴπερ νεκρὰ καρδία νεκρῷ ἀντέχεσθαι (ἀντέχεται Co.). posterius me[illegible] Grotius ita emendavit: ἤπερ νεκρᾷ καρδίᾳ νεκρῷ ἀντέχεσθαι, mali[illegible] νεκρὰν καρδίαν νεκρῶν ἀντέχεσθαι.

29. praemissus est vulgo titulus (etiam in X.) εγκρατεια ψυχη[illegible] περι εγκρατειας ψ. λογος του αυτου συναδομενος δευτερος — 30. ἐπ[illegible] εὐδοκίας αὐτῆς 248. Co. — ποιήσει σε] ποιήσεις III. 248. Co. [illegible] ἐχθροῖς σου H. Vet. Lat. — post σου add. 248. Co.: οἱ βασκανοῦσ[illegible] 31. τρυφῇ σου 248. Co. — μηδὲ] μη III. X. 307. Ald. — προςδεη[illegible] C. 23. 155. 157. 248. 254. Co., sed X. correxit προςδεήθης — σ[illegible] III. 157.; συμβουλης 248. Co. — 32. δανισμου III. X. C. — μα[illegible] recepi ex X. 55. 248. 254.; μαρσιππείῳ 68. Ald.; μαρσίππῳ III. 106. 307.; vulgo μαρσυπείῳ — add. H. 106. 248. Co. Vet. Lat.: [illegible] ἐπίβουλος τῆς ἰδίας (ἰδίας om. 106.) ζωῆς (+ σου 106.; + λαλητός 248.

XIX. ἐργάτης μέθυσος οὐ πλουτισθήσεται,
ὁ ἐξουθενῶν τὰ ὀλίγα κατὰ μικρὸν πεσεῖται.
2 οἶνος καὶ γυναῖκες ἀποστήσουσι συνετούς,
καὶ ὁ κολλώμενος πόρναις τολμηρότερος ἔσται·
3 σῆτες καὶ σκώληκες κληρονομήσουσιν αὐτόν,
καὶ ψυχὴ τολμηρὰ ἐξαρθήσεται.

4 Ὁ ταχὺ ἐμπιστεύων κοῦφος καρδίᾳ,
καὶ ὁ ἁμαρτάνων εἰς ψυχὴν αὐτοῦ πλημμελήσει.
5 ὁ εὐφραινόμενος καρδίᾳ καταγνωσθήσεται,
6 καὶ ὁ μισῶν λαλιὰν ἐλαττονοῦται κακίᾳ.
7 μηδέποτε δευτερώσῃς λόγον,
καὶ οὐδέν σοι οὐ μὴ ἐλαττονωθῇ·
8 ἐν φίλῳ καὶ ἐχθρῷ μὴ διηγοῦ,
καὶ εἰ μὴ ἐστί σοι ἁμαρτία, μὴ ἀποκάλυπτε·
9 ἀκήκοε γάρ σου, καὶ ἐφυλάξατό σε,
καὶ ἐν καιρῷ μισήσει σε.
10 ἀκήκοας λόγον, συναποθανέτω σοι,
θάρσει, οὐ μή σε ῥήξει.
11 ἀπὸ προςώπου λόγου ὠδινήσει μωρός,
ὡς ἀπὸ προςώπου βρέφους ἡ τίκτουσα·

XIX. 1. καὶ ὁ 248. Co. — ἐξουδενῶν C. 248. Co. — 2. τολμηρὸς X. C. 55. 106. 157. 248. 253. Co., Vet. Lat. nequam — 3. σηπες X.; σηπη III. C. 155., Vet. Lat. putredo; σηπαι 55. 254.; σηψις 253. Clem. Al.; σηψεις 23. — αὐτὸν] την γην X. — alterum membrum ita habet in H. 106. 248. Co. Clem. Al.: καὶ ξηρανθήσεται (ἐξαρθήσεται H. Clem. Al., ψυχὴ πονηρὰ ἐξαρθ. 106.) ἐν παραδειγματισμῷ μείζονι, Vet. Lat. et extolletur in exemplum maius et tolletur de numero anima eius.

4. ὁ ἁμαρτάνων] οὐκ ἐγκρατὴς H. — πλημμελει X. — 5. καρδίᾳ] λαλιᾷ 55. 254.; πονηρίᾳ 23. 106. 253.; ἐπὶ κακοεξίᾳ 248. Co., Vet. Lat. iniquitate; om. X. — interiecerunt hic H. 248. Co. haec duo membra:

ὁ δὲ ἀντοφθαλμῶν ἡδοναῖς στεφανοῖ τὴν ζωὴν αὐτοῦ.
ὁ ἐγκρατευόμενος γλώσσῃ ἀμάχως συμβιώσεται

prius attulit Clem. Al. Paedag. 2, 10. p. 231., posterius praebet etiam 106.; γλώσσης 106.; βιώσεται H. 106. — 6. ἐλαττοῦται X. 106. 248. Co. — κακίᾳ] καρδια III. — 7. μηποτε X. — λόγον ἐν προςευχῇ σου 253., cf. 7, 14.; Vet. Lat. verbum nequam et durum — ελαττονηθη C. 106. — οὐ μὴ ἐλαττονωθῇ] ἔσται ἐν ἐλαττώσει H. 248. Co. — 8. ἐν ante ἐχθρῷ delevi, abest a III. X. CH. 106. 155. al. — post διηγοῦ add. H. 248. Co. βίους ἀλλοτρίους, Vet. Lat. sensum tuum — σοί ἐστιν H. 248. Co. — 9. σου γαρ C. — μισεῖ 248. Co. — 10. post λόγον (λεγων X.) add. Vet. Lat. adversus proximum tuum — θάρσει οὐ μή] καὶ εὐθαρσὴς γίνου οὐ γὰρ μή 248. Co. — ῥήξει] ῥήξῃ 106. 248. 307. Co. — 11. ὀνειδίσει 248. Co. —

[12]βέλος πεπηγὸς ἐν μηρῷ σαρκός,
οὕτως λόγος ἐν κοιλίᾳ μωροῦ.

[13]Ἔλεγξον φίλον, μήποτε οὐκ ἐποίησεν,
καὶ εἴ τι ἐποίησε, μήποτε προςθῇ·
[14]ἔλεγξον τὸν πλησίον, μήποτε οὐκ εἶπε,
καὶ εἰ εἴρηκεν, ἵνα μὴ δευτερώσῃ.
[15]ἔλεγξον φίλον, πολλάκις γὰρ γίνεται διαβολή,
καὶ μὴ παντὶ λόγῳ πίστευε.
[16]ἔστιν ὀλισθαίνων καὶ οὐκ ἀπὸ ψυχῆς,
καὶ τίς οὐχ ἡμάρτησεν ἐν τῇ γλώσσῃ αὐτοῦ;
[17]ἔλεγξον τὸν πλησίον σου πρὶν ἢ ἀπειλῆσαι,
καὶ δὸς τόπον νόμῳ ὑψίστου.

[18]Πᾶσα σοφία φόβος κυρίου,
καὶ ἐν πάσῃ σοφίᾳ ποίησις νόμου·
[19]καὶ οὐκ ἔστι σοφία πονηρίας ἐπιστήμη,
καὶ οὐκ ἔστιν βουλὴ ἁμαρτωλῶν φρόνησις.
[20]ἔστι πανουργία καὶ αὕτη βδέλυγμα,
καὶ ἔστιν ἄφρων ἐλαττούμενος σοφίᾳ·

---

12. πεπηγως X. C.

13. τι om. X. ex corr., 23. 155. al. — μήποτε] ινα μη X. 106. — 14. πλησίον recepi ex X. C. 23. 157. al. Vet. Lat. Syr. Ar.; vulgo φίλον — εἰ] η III. X. C. — 15. διαβολὴ ματαία 248. Co. — πιστευέτω ἡ καρδία σου 106. 248. Co. — 16. ολισθανων III. 107. — post ὀλισθαίνων add. H. 106. 248. Co. (ἐν 106.) λόγῳ, Vet. Lat. lingua — οὐχ (ουκ X.) ἡμάρτησεν] οὐχ ἥμαρτεν III. C. 106. 155. al.; ἔστιν ὃς οὐκ ὠλίσθησεν H. 106. 248. Co. — 17. σου om. X. H. 248. Co. Vet. Lat. — post ὑψίστου add. H. 248. Co. γινόμενος αμηνης, corrige ἄμηνις.

18. huic vs. in H. 248. Co. praemissa sunt haec:

φόβος κυρίου ἀρχὴ προςλήψεως (v. ad 10, 20.),
σοφία (σφόδρα H.) δὲ παρ' αὐτοῦ ἀγάπησιν περιποιεῖ (περιποιοῦ H.).
γνῶσις ἐντολῶν κυρίου παιδεία ζωῆς,
οἱ δὲ ποιοῦντες τὰ ἀρεστὰ αὐτῷ ἀθανασίας δένδρον καρποῦνται (καρπιοῦνται H.).

subiecta vero haec:

καὶ γνῶσις τῆς παντοκρατορίας αὐτοῦ.
οἰκέτης λέγων τῷ δεσπότῃ· ὡς ἀρέσκει οὐ ποιήσω,
ἐὰν μετὰ ταῦτα ποιήσῃ, παροργίζει τὸν τρέφοντα αὐτόν.

— φόβος] παρὰ C.; φόβος παρὰ H. 248. Co. — 19. καὶ prius om. H. 157. 248. 308. Co. — ὅπου ante βουλὴ delevi, abest a III. X. CH. 106. 155. al. — βουλὴ] βουλημα X. — 20. πανουργία recepi ex 23. 253.; vulgo πονηρία — αὐτὴ 55. 106. 248. 253. 307. Co. —

21 κρείττων ἡττώμενος ἐν συνέσει ἔμφοβος,
ἢ περισσεύων ἐν φρονήσει καὶ παραβαίνων νόμον.
22 ἔστι πανουργία ἀκριβὴς καὶ αὕτη ἄδικος,
καὶ ἔστι διαστρέφων χάριν τοῦ ἐκφᾶναι κρίμα.
23 ἔστι πονηρευόμενος συγκεκυφὼς μελανίᾳ,
καὶ τὰ ἐντὸς αὐτοῦ πλήρης δόλου·
24 συγκυφῶν πρόςωπον καὶ ἑτεροκωφῶν,
ὅπου οὐκ ἐπεγνώσθη, προφθάσει σε·
25 καὶ ἐὰν ὑπὸ ἐλαττώματος ἰσχύος κωλυθῇ ἁμαρτεῖν,
ἐὰν εὕρῃ καιρὸν κακοποιήσει.
26 ἀπὸ ὁράσεως ἐπιγνωσθήσεται ἀνὴρ,
καὶ ἀπὸ ἀπαντήσεως προςώπου ἐπιγνωσθήσεται νοήμων·
27 στολισμὸς ἀνδρὸς καὶ γέλως ὀδόντων
καὶ βήματα ἀνθρώπου ἀναγγελεῖ τὰ περὶ αὐτοῦ.

XX. Ἔστιν ἔλεγχος ὃς οὐκ ἔστιν ὡραῖος,
καὶ ἔστι σιωπῶν καὶ αὐτὸς φρόνιμος·
2 ὡς καλὸν ἐλέγξαι ἢ θυμοῦσθαι,
καὶ ὁ ἀνθομολογούμενος ἀπὸ ἐλαττώσεως κωλυθήσεται·
3 ἐπιθυμία εὐνούχου ἀποπαρθενῶσαι νεανίδα,
οὕτως ὁ ποιῶν ἐν βίᾳ κρίματα.
4 ἔστι σιωπῶν εὑρισκόμενος σοφὸς,
καὶ ἔστι μισητὸς ἀπὸ πολλῆς λαλιᾶς.

---

21. ἡττώμενος] ἠλαττωμένος 68. Ald.; πτοούμενος 248. Co. — alterum membrum in 248. Co. ita habet: τοῦ περισσεύοντος ἐν φρ. κ. παραβαίνοντος νόμιμα ὑψίστου (Vet. Lat. legem altissimi) — 22. αὐτὴ 106. 248. Co. — χάριν חֵן, sed ni fallor vertendum erat דִּין κρίσιν — add. versui 106. 248. Co.: καὶ ἔστι δικαιῶν κρίσει σοφός — 23. δόλου πυρώδους 248. Co. — 24. ἐθελοκωφῶν 23. 248. 253. Co. — εγνωσθη C. 155. — ὅπου οὐκ ἐπεγνώσθη] οὗ ἐαν ἐπιγνωσθῇ 248. Co. — προφθάσει (κακοποιήσει H.) σε, + κακοποιῆσαι 248. Co. — 25. καὶ om. X. — κωλυθης X. — κακοποιησει σε III. — 26. ἀνὴρ] νοημων X. — 27. βῆμα C. 106. 155. al. — ἀναγγελεῖ recepi ex III. X. C. 55. 106. 155. al.; vulgo ἀναγγέλλει — σοι τα C. — περι εμου III.

XX. 2. ὡς καλόν ἐστι ἐλ. 106. 248. Co. — θυμοῦσθαι κρυπτῶς H. 106. 248. Co. — κωλυθήσεται ἀπὸ ἐλαττώματος 106. 248. Co. — ad finem huius vs. pertinet additamentum, quod legitur in H. 248. Co. post vs. 7., in Vet. Lat. post vs. 3. ita vero habet:

ὡς καλὸν ἐλεγχθέντα φανερῶσαι μετάνοιαν·
οὕτως γὰρ φεύξῃ ἑκούσιον ἁμάρτημα.

— 3. ἐν βίᾳ] βια X.; ἐν βίῳ 248. Co. — 4. λαλιᾶς αὐτοῦ H. 248. Co. —

5 ἔστι σιωπῶν, οὐ γὰρ ἔχει ἀπόκρισιν,
καὶ ἔστι σιωπῶν εἰδὼς καιρόν.
6 ἄνθρωπος σοφὸς σιγήσει ἕως καιροῦ,
ὁ δὲ λαπιστὴς καὶ ἄφρων ὑπερβήσεται καιρόν.
7 ὁ πλεονάζων λόγῳ βδελυχθήσεται,
καὶ ὁ ἐνεξουσιαζόμενος μισηθήσεται.

8 Ἔστιν εὐοδία ἐν κακοῖς ἀνδρί,
καὶ ἔστιν εὕρεμα εἰς ἐλάττωσιν·
9 ἔστι δόσις ἣ οὐ λυσιτελήσει σοι,
καὶ ἔστι δόσις ἧς τὸ ἀνταπόδομα διπλοῦν.
10 ἔστιν ἐλάττωσις ἕνεκεν δόξης,
καὶ ἔστιν ὃς ἀπὸ ταπεινώσεως ἦρε κεφαλήν·
11 ἔστιν ἀγοράζων πολλὰ ὀλίγου,
καὶ ἀποτιννύων αὐτὰ ἑπταπλάσιον.
12 ὁ σοφὸς ἐν λόγοις ἑαυτὸν προςφιλῆ ποιήσει,
χάριτες δὲ μωρῶν ἐκχυθήσονται.

13 Δόσις ἄφρονος οὐ λυσιτελήσει σοι,
οἱ γὰρ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἀνθ᾽ ἑνὸς πολλοί·
14 ὀλίγα δώσει καὶ πολλὰ ὀνειδίσει,
καὶ ἀνοίξει τὸ στόμα αὐτοῦ ὡς κήρυξ·
σήμερον δανεῖ καὶ αὔριον ἀπαιτήσει,
μισητὸς ἄνθρωπος ὁ τοιοῦτος.
15 μωρὸς ἐρεῖ· οὐχ ὑπάρχει μοι φίλος,
καὶ οὐκ ἔστι χάρις τοῖς ἀγαθοῖς μου,
οἱ ἔσθοντες τὸν ἄρτον μου φαῦλοι γλώσσῃ·
16 ποσάκις καὶ ὅσοι καταγελάσονται αὐτοῦ;

---

5. καὶ ante ἔστι σιωπῶν om. X. 296. 308. — 6. σιγήσει] σιωπησαι X. — λαπιστὴς] σαλπιστὴς H. 157. 296. 308. — καιρω X. — 7. λόγον III. 106. 157. 296. 308. Clem. Al.

8. εὐδοκία 248. Co. — ἀνδρὶ ἁμαρτωλῷ H. 106. 248. Co., Vet. Lat. viro indisciplinato — εὕρημα Co. — 11. ὁ ἀγοράζων III. 254. — ἑπταπλασίονα 23. 106. 248. 253. Co.; ἑπταπλάσια X. H. 157. 296. 308.; ἑπταπλασίως 155. 307. — 12. ἐν λόγοις recepi ex III. X. 23. 55. 106. al. Vet. Lat., cf. vs. 26.; vulgo ἐν λόγῳ.

13. post σοι add. H. 106. 248. Co.: λαβόντι, ὁμοίως δὲ καὶ βασκάνου δι᾽ ἀνάγκην αὐτοῦ (αὐτοῦ om. H.), et post ἑνός: εἰς τὸ λαβεῖν πολλοί (πολλά H.) — 14. δανιει III. X.; δανεισει 55.; vulgo δανειεῖ, cf. 29, 1. — ἄνθρωπος] ἀνθρώποις 307.; κυρίῳ (θεῷ 106.) καὶ ἀνθρώποις 106. 248. Co. — 15. καὶ ante οὐχ om. 248. Co. — αγαθοις αυτου X. — ἐσθίοντες 106. 157. 248. 253. 308. Co. Ald., cf. 24, 20. — τῇ γλώσσῃ 248. Co. — 16. add. huic vs. H. 106. 248. Co. Vet. Lat.:

οὔτε γὰρ τὸ ἔχειν ἐν ὀργῇ αἰσθήσει εἴληφε (διείληφε H.),
καὶ τὸ μὴ ἔχειν ὁμοίως ἀδιάφορον αὐτῷ.

[17] Ὀλίσθημα ἀπὸ ἐδάφους μᾶλλον ἢ ἀπὸ γλώσσης,
οὕτως πτῶσις κακῶν κατὰ σπουδὴν ἥξει.
[18] ἄνθρωπος ἄχαρις μῦθος ἄκαιρος,
ἐν στόματι ἀπαιδεύτων ἐνδελεχισθήσεται.
[19] ἀπὸ στόματος μωροῦ ἀποδοκιμασθήσεται παραβολή,
οὐ γὰρ μὴ εἴπῃ αὐτὴν ἐν καιρῷ αὐτῆς.

[20] Ἔστι κωλυόμενος ἁμαρτάνειν ἀπὸ ἐνδείας,
καὶ ἐν τῇ ἀναπαύσει αὐτοῦ οὐ κατανυγήσεται.
[21] ἔστιν ἀπολλύων τὴν ψυχὴν αὐτοῦ δι' αἰσχύνην,
καὶ ἀπὸ ἄφρονος προσώπου ἀπολεῖ αὐτήν·
[22] ἔστι χάριν αἰσχύνης ἐπαγγελλόμενος φίλῳ,
καὶ ἐκτήσατο αὐτὸν ἐχθρὸν δωρεάν.

[23] Μῶμος πονηρὸς ἐν ἀνθρώπῳ ψεῦδος,
ἐν στόματι ἀπαιδεύτων ἐνδελεχισθήσεται·
[24] αἱρετὸν κλέπτης ἢ ὁ ἐνδελεχίζων ψεύδει,
ἀμφότεροι δὲ ἀπώλειαν κληρονομήσουσιν·
[25] ἦθος ἀνθρώπου ψευδοῦς ἀτιμία,
καὶ ἡ αἰσχύνη αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ ἐνδελεχῶς.

[26] Ὁ σοφὸς ἐν λόγοις προάξει ἑαυτόν,
καὶ ἄνθρωπος φρόνιμος ἀρέσει μεγιστᾶσιν.
[27] ὁ ἐργαζόμενος γῆν ἀνυψώσει θημωνιὰν αὐτοῦ,
καὶ ὁ ἀρέσκων μεγιστᾶσιν ἐξιλάσεται ἀδικίαν.
[28] ξένια καὶ δῶρα ἀποτυφλοῖ ὀφθαλμοὺς σοφῶν,
καὶ ὡς φιμὸς ἐν στόματι ἀποτρέπει ἐλεγμούς.
[29] σοφία κεκρυμμένη καὶ θησαυρὸς ἀφανής,
τίς ὠφέλεια ἐν ἀμφοτέροις;
[30] κρείττων ἄνθρωπος ἀποκρύπτων τὴν μωρίαν αὐτοῦ,
ἢ ἄνθρωπος ἀποκρύπτων τὴν σοφίαν αὐτοῦ.

---

18. απαιδευτου X.

21. ἄφρονος] λήψεως 248. Co. — in textu hebr. legebatur ni fallor מבשת פנים, ἀπὸ τῆς αἰσχύνης τοῦ προσώπου.

23. ψεῦδος ἐν ἀνθρ. 248. Co. — ἐν δὲ στόμ. 106. 248. Co.

26. titulus in III. X. al.: λογοι παραβολων. — 27. γῆν αὐτοῦ 248. Co. Vet. Lat. — θειμωνιαν III. — ἀδικίαν αὐτοῦ 55. 248. 254. Co.; αδικιας III. — 28. ἐλέγχους 23. 248. 253. 307. Co. Chrys. — 30. κριττων III. X.; vulgo κρείσσων — add. huic vs. 248. Co.:

κρείσσων ὑπομονὴ ἀπαραίτητος ἐν ζητήσει κυρίου,
ἢ ἀδέσποτος τροχηλάτης τῆς ἰδίας ζωῆς.

XXI. Τέκνον, ἥμαρτες, μὴ προςθῇς μηκέτι,
καὶ περὶ τῶν προτέρων σου δεήθητι.
2 ὡς ἀπὸ προςώπου ὄφεως φεῦγε ἀπὸ ἁμαρτίας,
ἐὰν γὰρ προςέλθῃς, δήξεταί σε·
ὀδόντες λέοντος οἱ ὀδόντες αὐτῆς,
ἀναιροῦντες ψυχὰς ἀνθρώπων·
3 ὡς ῥομφαία δίστομος πᾶσα ἀνομία·
τῇ πληγῇ αὐτῆς οὐκ ἔστιν ἴασις.

4 Καταπληγμὸς καὶ ὕβρις ἐρημώσουσι πλοῦτον,
οὕτως οἶκος ὑπερηφάνου ἐρημωθήσεται.
5 δέησις πτωχοῦ ἐκ στόματος ἕως ὠτίων αὐτοῦ,
καὶ τὸ κρίμα αὐτοῦ κατὰ σπουδὴν ἔρχεται.
6 μισῶν ἐλεγμὸν ἐν ἴχνει ἁμαρτωλοῦ,
καὶ ὁ φοβούμενος κύριον ἐπιστρέψει ἐν καρδίᾳ.
7 γνωστὸς μακρόθεν ὁ δυνατὸς ἐν γλώσσῃ,
ὁ δὲ νοήμων οἶδεν ἐν τῷ ὀλισθαίνειν αὐτόν.

8 Ὁ οἰκοδομῶν τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐν χρήμασιν ἀλλοτρίοις,
ὡς ὁ συνάγων αὐτοῦ τοὺς λίθους εἰς χειμῶνα.
9 στυππεῖον συνηγμένον συναγωγὴ ἀνόμων,
καὶ ἡ συντέλεια αὐτῶν φλὸξ πυρός.
10 ὁδὸς ἁμαρτωλῶν ὡμαλισμένη ἐκ λίθων,
καὶ ἐπ᾽ ἐσχάτῳ αὐτῆς βόθρος ᾅδου.

11 Ὁ φυλάσσων νόμον κατακρατεῖ τοῦ ἐννοήματος αὐτοῦ,
καὶ συντέλεια τοῦ φόβου κυρίου σοφία.

XXI, 1. μηκέτι] ἔτι 55. 106. 248. Co. — σου om. 248. Co. Vet. Lat. — add. ante δεήθητι H. ὁλοσχερῶς ἐπιστρέψας et post δεήθητι Vet. Lat. ut tibi dimittantur — 2. γὰρ om. 23. 55. 253. 254. — προςέλθῃς αὐτῇ 106. 248. Co., Vet. Lat. ad illa — δέξεται H. 248. 296. 307. 308. Co. Vet. Lat. — λεοντες X. — αὐτῆς] αὐτῇ Co. — 3. και τη πληγη III.

4. ὑπερηφάνων III. 106. 155. 157. 248. Co. — 6. ελεγχον III. — κύριον] τον θεον III. — ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ 248. Co. Vet. Lat. — 7. ολισθανειν III. X.

8. ὁ post ὡς om. III. 55. 155. 157. al., cf. 3, 4. — τοὺς λίθους αὐτοῦ III. X. 55. 155. 157. al.; ἑαυτῷ λίθους 248. Co. — εἰς χειμῶνα] εἰς λειμῶνα 308.; εἰς χῶμα ταφῆς αὐτοῦ 106. 248. Co. — 9. στύππιον III. 157. 248. Co.; στιππυον X. — πυρὸς εἰς ἀπώλειαν 106. 248. Co. — 10. ἐκ] ὑπὸ 248. Co. — ἐπ᾽ ἐσχάτου X. 23. 248. 253. Co.; ἐπ᾽ ἐσχάτων III. 55. 106. 155. 157. 254.

11. κατακρατησει X., idem om. τοῦ ἐννοήμ. αὐτοῦ — alterum membrum hebraice fortasse hoc erat: וכל יראת(ה) אדני חכמה, cf. 45, 8. 50, 11. — in 248. Co. versus ita habet: ὁ φυλ. νόμον κυρίου (106.) κρατεῖ τ. ἐνν. αὐτοῦ, συντέλεια δὲ τοῦ φ. κυρ. σοφίας πρόςληψις. —

[12]οὐ παιδευθήσεται ὃς οὐκ ἔστι πανοῦργος,
ἔστι δὲ πανουργία πληθύνουσα πικρίαν.
[13]γνῶσις σοφοῦ ὡς κατακλυσμὸς πληθυνθήσεται,
καὶ ἡ βουλὴ αὐτοῦ ὡς πηγὴ ζωῆς·
[14]ἔγκατα μωροῦ ὡς ἀγγεῖον συντετριμμένον,
καὶ πᾶσαν γνῶσιν οὐ κρατήσει.

[15]Λόγον σοφὸν ἐὰν ἀκούσῃ ἐπιστήμων,
αἰνέσει αὐτὸν καὶ ἐπ' αὐτὸν προςθήσει·
ἤκουσεν ὁ σπαταλῶν, καὶ ἀπήρεσεν αὐτῷ,
καὶ ἀπέστρεψεν αὐτὸν ὀπίσω τοῦ νώτου αὐτοῦ.
[16]ἐξήγησις μωροῦ ὡς ἐν ὁδῷ φορτίον,
ἐπὶ δὲ χείλους συνετοῦ εὑρεθήσεται χάρις.
[17]στόμα φρονίμου ζητηθήσεται ἐν ἐκκλησίᾳ,
καὶ τοὺς λόγους αὐτοῦ διανοηθήσονται ἐν καρδίᾳ.

[18]Ὡς οἶκος ἠφανισμένος, οὕτως μωρῷ σοφία,
καὶ γνῶσις ἀσυνέτου ἀδιεξέταστοι λόγοι.
[19]πέδαι ἐν ποσὶν ἀνοήτου παιδεία,
καὶ ὡς χειροπέδαι ἐπὶ χειρὸς δεξιᾶς.
[20]μωρὸς ἐν γέλωτι ἀνυψοῖ τὴν φωνὴν αὐτοῦ,
ἀνὴρ δὲ πανοῦργος μόλις ἡσυχῇ μειδιάσει.
[21]ὡς κόσμος χρυσοῦς φρονίμῳ παιδεία,
καὶ ὡς χλιδὼν ἐπὶ βραχίονι δεξιῷ.

[22]Πούς μωροῦ ταχὺς εἰς οἰκίαν,
ἄνθρωπος δὲ πολύπειρος αἰσχυνθήσεται ἀπὸ προςώπου·

---

12. δὲ recepi ex III. X. CH. 106. 155. al. Vet. Lat.; pro δὲ, quod vulgo om., praebent 248. Co. γὰρ — 13. πηγὴ ἁγνὴ ζωῆς 248. Co. — 14. αγγιον III. X. C. — καὶ om. 106. 248. Co. — add. versui H. 106. 248. Co. ἐν ζωῇ αὐτοῦ.

15. ὁ σπαταλῶν] αὐτὸν ἀσύνετος 106. 248. Co. — τοῦ νώτου] των ωτων III. — 16. ὡς om. X. — χάρις om. III. — 17. alterum membrum in 248. Co. legitur vs. 18. post σοφία — διανοηθήσονται recepi ex III. X. C. 23. 155. al. Vet. Lat.; vulgo διανοηθήσεται.

18. συνετου X. — 19. ἀνοήτου recepi ex X. 55. 106. 155. 157. 254. 296.; vulgo ἀνοήτοις — ἀνοήτου παιδεία] ανομια του παιδιου III. — ὡς om. X. — 20. τὴν φωνὴν III. X. C. 55. 155. al.; vulgo φωνὴν — μηδιασει III. X. C. — 21. χρυσοῦς recepi ex III. X. C. 55. 68. 106. al.; vulgo χρυσοῦ — ἐπὶ βραχίονος δεξιοῦ 248. Co.

22. ἀπὸ προςώπου] ἀπ' αὐτοῦ 248. Co., Vet. Lat. a persona potentis —

[23]ἄφρων ἀπὸ ϑύρας παρακύπτει εἰς οἰκίαν,
ἀνὴρ δὲ πεπαιδευμένος ἔξω στήσεται·
[24]ἀπαιδευσία ἀνϑρώπου ἀκροᾶσϑαι παρὰ ϑύραν,
ὁ δὲ φρόνιμος βαρυνϑήσεται ἀτιμίαν.
[25]χείλη ἀλλοτρίων ἐν τούτοις βαρυνϑήσεται,
λόγοι δὲ φρονίμων ἐν ζυγῷ σταϑήσονται.

[26]Ἐν στόματι μωρῶν ἡ καρδία αὐτῶν,
καρδία δὲ σοφῶν στόμα αὐτῶν.
[27]ἐν τῷ καταρᾶσϑαι ἀσεβῆ τὸν σατανᾶν,
αὐτὸς καταραται τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν.
[28]μολύνει τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ὁ ψιϑυρίζων,
καὶ ἐν παροικήσει μισηϑήσεται.

XXII. Λίϑῳ ἠρδαλωμένῳ συνεβλήϑη ὀκνηρός,
καὶ πᾶς ἐκσυριεῖ ἐπὶ τῇ ἀτιμίᾳ αὐτοῦ·
[2]βολβίτῳ κοπρίων συνεβλήϑη ὀκνηρός,
πᾶς ὁ ἀναιρούμενος αὐτὸν ἐκτινάξει χεῖρα.

[3]Αἰσχύνη πατρὸς ἐν γεννήσει ἀπαιδεύτου,
ϑυγάτηρ δὲ ἐπ' ἐλαττώσει γίνεται·
[4]ϑυγάτηρ φρονίμη κληρονομήσει ἄνδρα αὐτῆς,
καὶ ἡ καταισχύνουσα εἰς λύπην γεννήσαντος·
[5]πατέρα καὶ ἄνδρα καταισχύνει ἡ ϑρασεῖα,
καὶ ὑπὸ ἀμφοτέρων ἀτιμασϑήσεται.

---

23. παρακύψει 23. 106. 248. Co. Vet. Lat. — 24. ακροασασϑαι X. — παρα ϑυρας C. Co. — recepi ἀτιμίαν ex III. X. C. 23. 55. 106. al.; vulgo ἀτιμίᾳ — 25. βαρυνϑήσεται] βαρυνϑησονται C. 106.; διηγησονται X. H. 23. 55. 155. 157. 253. 254. — in 248. Co. ita legitur: χείλη πολυλάλων τὰ οὐκ αὐτῶν διηγήσεται, Vet. Lat. labia imprudentium stulta narrabunt. textus receptus licet ab explicatoribus fere omnibus repudiatus haud dubie genuinus est, sed sane interpretis culpa vitiosus. hebraica verba haec videntur fuisse שפתי זדים באלה תספרנה, sed interpres eo erravit, quod pro זֵדִים legit זָרִים et pro בְּאֵלֶּה בְּאָלָה.

26. καρδία δὲ] ἐν δὲ καρδίᾳ 248. Co. Vet. Lat. — τὸ στόμα H. 106. 248. Co. — 27. καταρασασϑαι III. 254. — ασεβην III.; τον ασεβη X. C. 157. 296. 308. — την ψυχην αυτου III. — 28. ψιϑυρὸς 248. Co. — ἐν παροικήσει] οὗ ἐὰν παροικήσει C. 155. 253. 296.; οὗ ἐὰν παροικήσῃ 23. 55. 106. 248. 254. Co.

XXII, 1. τῇ om. 248. Co. — 2. κοπριω III. 254.; κοπριω σὐνεβληϑη X.
4. φρόνιμος 248. Co. — ἀνδρὸς 248. Co. — εαυτης X. —

[6]μουσικὰ ἐν πένθει ἄκαιρος διήγησις,
μάστιγες δὲ καὶ παιδεία ἐν παντὶ καιρῷ σοφία.

[7]Συγκολλῶν ὄστρακον ὁ διδάσκων μωρὸν,
ἐξεγείρων καθεύδοντα ἐκ βαθέως ὕπνου·
[8]διηγούμενος νυστάζοντι ὁ διηγούμενος μωρῷ,
καὶ ἐπὶ συντελείᾳ ἐρεῖ· τί ἐστιν;
[9]ἐπὶ νεκρῷ κλαῦσον, ἐξέλιπε γὰρ φῶς·
καὶ ἐπὶ μωρῷ κλαῦσον, ἐξέλιπε γὰρ σύνεσις·
ἥδιον κλαῦσον ἐπὶ νεκρῷ ὅτι ἀνεπαύσατο,
τοῦ δὲ μωροῦ ὑπὲρ θάνατον ἡ ζωὴ πονηρά·
[10]πένθος νεκροῦ ἑπτὰ ἡμέραι,
μωροῦ δὲ καὶ ἀσεβοῦς πᾶσαι αἱ ἡμέραι τῆς ζωῆς αὐτοῦ.

[11]Μετὰ ἄφρονος μὴ πληθύνῃς λόγον,
καὶ πρὸς ἀσύνετον μὴ πορεύου·
φύλαξαι ἀπ' αὐτοῦ ἵνα μὴ κόπον ἔχῃς,
καὶ οὐ μὴ μολυνθῇς ἐν τῷ ἐντιναγμῷ αὐτοῦ·
ἔκκλινον ἀπ' αὐτοῦ καὶ εὑρήσεις ἀνάπαυσιν,
καὶ οὐ μὴ ἀκηδιάσῃς ἐν τῇ ἀπονοίᾳ αὐτοῦ.
[12]ὑπὲρ μόλιβον τί βαρυνθήσεται;
καὶ τί αὐτῷ ὄνομα ἀλλ' ἢ μωρός;
[13]ἄμμον καὶ ἅλα καὶ βῶλον σιδήρου εὔκοπον ὑπενεγκεῖν,
ἢ ἄνθρωπον ἀσύνετον.

---

6. δὲ recepi ex III. X. C. 55. 106. 155. al., vulgo om. — παντὶ om. 106. 248. Co. — recepi σοφία ex X. Vet. Lat.; vulgo legitur σοφίας — add. huic vs. H. 106. 248. Co.:

τέκνα ἐν ἀγαθῇ ζωῇ τὴν τροφὴν ἔχοντα
τῶν ἰδίων γεννητόρων κρύψουσι (κρύπτ. 106.) δυσγένειαν·
τέκνα ἐν καταφρονήσει καὶ ἀπαιδευσίᾳ γεγαυριωμένα (γαυριώμενα H. 106.)
συγγενείας ἑαυτῶν μολυνοῦσι τὴν εὐγένειαν.

7. οστρακων X. — καὶ ἐξεγείρει 248. Co. — βαθεος C. Co.; βαθεου III. — 8. διηγούμενος νυστ.] διηγεῖται νυστ. 106. 248. Co. — 9. συνεσιν III. X. C. 23. 155. 296. Ald. — ἥδιον] ιδιον III. C. — τοῦ δὲ] του γαρ III. X. 23. 248. 253. Co.; του C. — ἡ om. III. — πονηρά om. 248. Co.

11. add. post πορεύου H. 106. 248. Co.: ἀναισθητῶν (ἀναίσθητος 106.) γὰρ ἐξουθενήσει σου τὰ πάντα (ἐξουδενώσει σε H.) — ἐντιναγμῷ] ἐντινάγματι III.; ἐκτιναγμῷ 155. Ald. — ακηδιασεις X. — υπονοια C. — 12. recepi μόλιβον ex III. X. C. 23. 157.; μόλιβδον 106. Ald.; μόλυβον 55. 248. 253. 254. 296. 308. Co.; vulgo μόλυβδον — ονομα αυτω X. 55. 157. 254. — 13. σιδηρουν III. — εὐκοπώτερον 106. 157. 248. 296. Co.

14 Ἱμάντωσις ξυλίνη ἐνδεδεμένη εἰς οἰκοδομὴν ἐν συσσεισμῷ
οὐ διαλυϑήσεται,
οὕτως καρδία ἐστηριγμένη ἐπὶ διανοήματος βουλῆς ἐν καιρῷ οὐ
δειλιάσει·
15 καρδία ἡδρασμένη ἐπὶ διανοίᾳ συνέσεως
ὡς κόσμος ψαμμωτὸς τοίχου ξυστοῦ.
16 χάρακες ἐπὶ μετεώρου κείμενοι κατέναντι ἀνέμου οὐ μὴ ὑπο-
μείνωσιν,
οὕτως καρδία δειλὴ ἐπὶ διανοήματος μωροῦ κατέναντι παντὸς
φόβου οὐ μὴ ὑπομείνῃ.

17 Ὁ νύσσων ὀφϑαλμὸν κατάξει δάκρυα,
καὶ ὁ νύσσων καρδίαν ἐκφαίνει αἴσϑησιν·
18 βάλλων λίϑον ἐπὶ πετεινὰ ἀποσοβεῖ αὐτά,
καὶ ὁ ὀνειδίζων φίλον διαλύσει φιλίαν.
19 ἐπὶ φίλον ἐὰν σπάσῃς ῥομφαίαν, μὴ ἀπελπίσῃς,
ἔστι γὰρ ἐπάνοδος·
20 ἐπὶ φίλον ἐὰν ἀνοίξῃς στόμα, μὴ εὐλαβηϑῇς,
ἔστι γὰρ διαλλαγή,
πλὴν ὀνειδισμοῦ καὶ ὑπερηφανίας καὶ μυστηρίου ἀποκαλύψεως καὶ
πληγῆς δολίας,
ἐν τούτοις ἀποφεύξεται πᾶς φίλος.

21 Πίστιν κτῆσαι ἐν πτωχείᾳ μετὰ τοῦ πλησίον,
ἵνα ἐν τοῖς ἀγαϑοῖς αὐτοῦ εὐφρανϑῇς·
ἐν καιρῷ ϑλίψεως διάμενε αὐτῷ,
ἵνα ἐν τῇ κληρονομίᾳ αὐτοῦ συγκληρονομήσῃς.

---

14. ὡς ἱμάντωσις H. — συνσισμω X. — ἐν παντὶ καιρῷ H. 106. 248. Co. Vet. Lat. — φόβῳ οὐ δειλιάσει 248. Co., Vet. Lat. metu non depravabitur — 15. recepi διανοίᾳ ex X. ex corr., III. 23. 106. 248. 253. Co.; vulgo διανοίας — ἐπὶ τοίχου 23. 248. Co. — 16. χάρακες] χάλικες III. CH. 55. 106. 157. 254. 296. — οὐ μὴ] ουκ C. — υπομενουσιν III.; υπομινουσιν C ; μινωσιν X., μεινωσιν 106. 248. 253. Co.

17. ὁ post καὶ om. X. Ald. — 18. ὁ βάλλων 106. 157. 296. 308., ὁ βαλλων X. — ἀποσοβήσει 248. Co. — ὁ ante ὀνειδίζων om. 248. Co. — 19. σπάσῃ (155.) μάχαιραν 248. Co. — αφελπισης X. — 20. ἐν τούτοις γὰρ H. Co.

21. πιστον X. — ἐν] επι III. — recepi εὐφρανϑῇς (+ συ III.) ex III. X. 23. 55. 106. al. Vet. Lat.; vulgo ὁμοῦ πλησϑῇς — ἐν τῇ κληρονομίᾳ] τὴν κληρονομίαν 248. Co. — add. huic vs. 106. 248. Co. haec:
οὐ καταφρονητέον γὰρ ἀεὶ τῆς περιγραφῆς,
οὐδὲ ϑαυμαστὸς πλούσιος νοῦν οὐκ ἔχων.

22 πρὸ πυρὸς ἀτμὶς καμίνου καὶ καπνὸς,
οὕτως πρὸ αἱμάτων λοιδορίαι.
23 φίλον σκεπάσαι οὐκ αἰσχυνθήσομαι,
καὶ ἀπὸ προςώπου αὐτοῦ οὐ μὴ κρυβῶ·
24 καὶ εἰ κακά μοι συμβῆ δι' αὐτὸν,
πᾶς ὁ ἀκούων φυλάξεται ἀπ' αὐτοῦ.

25 Τίς δώσει ἐπὶ στόμα μου φυλακὴν,
καὶ ἐπὶ τῶν χειλέων μου σφραγῖδα πανοῦργον,
ἵνα μὴ πέσω ἀπ' αὐτῆς,
καὶ ἡ γλῶσσά μου ἀπολέσῃ με;
XXIII. κύριε, πάτερ καὶ δέσποτα ζωῆς μου,
μὴ ἐγκαταλίπῃς με ἐν βουλῇ αὐτῶν,
μὴ ἀφῇς μὲ πεσεῖν ἐν αὐτοῖς.
2 τίς ἐπιστήσει ἐπὶ τοῦ διανοήματός μου μάστιγας,
καὶ ἐπὶ τῆς καρδίας μου παιδείαν σοφίας,
ἵνα ἐπὶ τοῖς ἀγνοήμασί μου μὴ φείσωνται,
καὶ οὐ μὴ παρῇ τὰ ἁμαρτήματα αὐτῶν,
3 ὅπως μὴ πληθυνθῶσιν αἱ ἄγνοιαί μου,
καὶ αἱ ἁμαρτίαι μου πλεονάσωσι,
καὶ πεσοῦμαι ἔναντι τῶν ὑπεναντίων,
καὶ ἐπιχαρεῖταί μοι ὁ ἐχθρός μου;
4 κύριε, πάτερ καὶ θεὲ ζωῆς μου,
μετεωρισμὸν ὀφθαλμῶν μὴ δῷς μοι,

---

24. συμβαίῃ 55. 155. 157. 254. 296. 308.; συνεβη X.; συμβεβηκεν III.; συμβήσεται 106.; συμβήσονται 248. Co. — ὁ om. III. 157.

25. delevi μοι post δώσει, abest a III. X. 55. 106. 155. 157. 296. 308. — ἐπὶ στόματι III. 23. 253. 296.; ἐπὶ στόματος 155. 157. 248. Co. — πανουργων III. X. 155. 296. 308. — ἀπ' αὐτῆς αἰφνιδίως 106. 248. Co. — μὴ ἀπολέσῃ με (+ ἐν ἀσχημοσύνῃ 106.) 23. 106. 248. 253. Co. — **XXIII**, 1. μου] ἁπάσης 248. Co. — καὶ μὴ ἀφ. III. 106. 155. 157. 248. Co., Vet. Lat. nec — post αὐτοῖς add. H. 106. ἐν παραδειγματισμῷ, Vet. Lat. c. S. Theod. in illa exprobratione, c. Carol. Tur. in illam exprobrationem — 2. interpres videtur errasse qui φείσηται pro φείσωνται et μου pro αὐτῶν scribere debebat. — ultimo membro X. signum ※ praemisit — 248. Co.: ἵνα μὴ ἐπὶ τ. ἀγν. μου μὴ φείσῃ σὺ, κύριε, τὰς δὲ ὕβρεις τῶν ἐν ἐπαγγελίᾳ ἁμαρτωλῶν μὴ παρῇς. hoc ultimum membrum legitur etiam in 106. — 3. recepi πληθυνθῶσιν ex III. X. 55. 106. 155. al.; vulgo πληθύνωσιν — πλεονάσουσι (106. 155.) εἰς συντριβὴν (H.) 248. Co. — add. huic vs. H. 106. 248. Co.: ὧν μακράν ἐστιν ἡ ἐλπὶς τοῦ ἐλέους σου — 4. μοι δῷς 106. 248. Co. — in 106. hic vs. ita habet: κύριε παντοκράτορ τῆς ἀειγενοῦς κτίσεώς σου, μὴ καταλίπῃς ἐν τοῖς ἐπελπίζουσι τὴν ἀδιάλειπτον ἐπισκοπὴν, μήτε μετεωρ. ὀφθ. μοι δῷς —

5 καὶ ἐπιθυμίαν ἀπόστρεψον ἀπ' ἐμοῦ.
6 κοιλίας ὄρεξις καὶ συνουσιασμὸς μὴ καταλαβέτωσάν με,
καὶ ψυχῇ ἀναιδεῖ μὴ παραδῷς με.

7 Παιδείαν στόματος ἀκούσατε τέκνα,
καὶ ὁ φυλάσσων οὐ μὴ ἁλῷ·
8 ἐν τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ καταληφθήσεται ἁμαρτωλὸς,
καὶ λοίδορος καὶ ὑπερήφανος σκανδαλισθήσονται ἐν αὐτοῖς.
9 ὅρκῳ μὴ ἐθίσῃς τὸ στόμα σου,
καὶ ὀνομασίᾳ τοῦ ἁγίου μὴ συνεθισθῇς·
10 ὥσπερ γὰρ οἰκέτης ἐξεταζόμενος ἐνδελεχῶς ἀπὸ μώλωπος οὐκ ἐλαττωθήσεται,
οὕτως καὶ ὁ ὀμνύων καὶ ὀνομάζων διὰ παντὸς ἀπὸ ἁμαρτίας οὐ μὴ καθαρισθῇ.
11 ἀνὴρ πολύορκος πλησθήσεται ἀνομίας,
καὶ οὐκ ἀποστήσεται ἀπὸ τοῦ οἴκου αὐτοῦ μάστιξ·
ἐὰν πλημμελήσῃ, ἁμαρτία αὐτοῦ ἐπ' αὐτῷ,
κἂν ὑπερίδῃ, ἥμαρτε δισσῶς,
καὶ εἰ διὰ κενῆς ὤμοσεν, οὐ δικαιωθήσεται,
πλησθήσεται γὰρ ἐπαγωγῶν ὁ οἶκος αὐτοῦ.
12 ἔστι λέξις ἀντιπεριβεβλημένη θανάτῳ,
μὴ εὑρεθήτω ἐν κληρονομίᾳ Ἰακώβ·
ἀπὸ γὰρ εὐσεβῶν ταῦτα πάντα ἀποστήσεται,
καὶ ἐν ἁμαρτίαις οὐκ ἐγκυλισθήσονται.

---

5. in 106. 248. Co., cf. Clem. Al. Paedag. 2, 10. p. 228., haec leguntur: καὶ γιγαντώδη ψυχὴν (κ. γιγ. ψ. om. 106.) ἀπόστησον (+ ταῦτα 106.) διὰ παντὸς ἀπὸ δούλων (ἀπὸ τοῦ δούλου 106.) σου, ἐλπίδας κενὰς καὶ ἐπιθυμίας (+ ἀπρεπεῖς Clem. Alex.) ἀπόστρεψον ἀπ' ἐμοῦ καὶ κρατήσεις τὸν θέλοντά σοι (κ. κρατ. τ. θελ. σ. om. 106.) δουλεύειν διὰ παντός. — 6. add. huic vs. 106. 248. Co.: τὸν οἰκέτην σου.

7. στόματος ἀληθινοῦ 106. 157. — 248. Co : ἀκούσατε τέκνα παιδ. στόμ. ἀληθινοῦ — 8. verba ἐν τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ cum male cum vs. 7. coniunxissent, addiderunt 248. Co. Vet. Lat. ab initio vs. 8. (157. post ἁμαρτωλὸς) ἐν τῇ ἀφροσύνῃ αὐτοῦ, Vet. Lat. in vanitate sua — καταληφθήσεται 157., Vet. Lat. apprehendetur; vulgo καταλειφθήσεται — ὁ ἁμαρτωλὸς 248. Co. — λοιδοριαι και X. — σκανδαλισθήσονται ἐν [illegible] — 9. ἁγίου ἐπὶ ματαίῳ H. 106., cf. Exod. 20, 7. — 10. ἐλαττωθήσεται] ἀθωωθήσεται H. — καὶ post οὕτως om. 23. 248. 254. Co. Vet. Lat. — post διὰ παντὸς add. III. 55. 157. 254. τὸ ὄνομα κυρίου — οὐ μὴ καθ. ἀπὸ ἁμ. 248. Co. — 11. μαστιγξ X. — κἂν] καὶ ἐὰν X. 157. — ἐπαγωγῆς 248. Co., Vet. Lat. retributione — 12. pro ἀντιπεριβεβλημένη hebraice ni fallor legebatur [illegible] —

13 ἀπαιδευσίᾳ ἀσυρεῖ μὴ συνεθίσῃς τὸ στόμα σου,
ἔστι γὰρ ἐν αὐτῇ λόγος ἁμαρτίας.
14 μνήσθητι πατρός σου καὶ μητρός σου,
ἀνὰ μέσον γὰρ μεγιστάνων συνεδρεύεις,
μήποτ' ἐπιλάθῃ ἐνώπιον αὐτῶν,
καὶ τῷ ἐθισμῷ σου μωρανθῇς,
καὶ θελήσεις εἰ μὴ ἐγεννήθης,
καὶ τὴν ἡμέραν τοῦ τοκετοῦ σου καταράσῃ.
15 ἄνθρωπος συνεθιζόμενος λόγοις ὀνειδισμοῦ
ἐν πάσαις ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ οὐ μὴ παιδευθῇ.

16 Δύο εἴδη πληθύνουσιν ἁμαρτίας,
καὶ τὸ τρίτον ἐπάξει ὀργήν·
ψυχὴ θερμὴ ὡς πῦρ καιόμενον οὐ μὴ σβεσθῇ ἕως ἂν καταποθῇ,
ἄνθρωπος πόρνος ἐν σώματι σαρκὸς αὐτοῦ οὐ μὴ παύσηται ἕως ἂν ἐκκαύσῃ πῦρ·
17 ἀνθρώπῳ πόρνῳ πᾶς ἄρτος ἡδύς,
οὐ μὴ κοπάσῃ ἕως ἂν τελευτήσῃ.
18 ἄνθρωπος παραβαίνων ἀπὸ τῆς κλίνης αὐτοῦ λέγων ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ·
τίς μὲ ὁρᾷ; σκότος κύκλῳ μου, καὶ οἱ τοῖχοί με καλύπτουσι,
καὶ οὐθείς με ὁρᾷ, τί εὐλαβοῦμαι;
τῶν ἁμαρτιῶν μου οὐ μὴ μνησθήσεται ὁ ὕψιστος.
19 καὶ ὀφθαλμοὶ ἀνθρώπων ὁ φόβος αὐτοῦ,
καὶ οὐκ ἔγνω ὅτι ὀφθαλμοὶ κυρίου μυριοπλασίως ἡλίου φωτεινότεροι,
ἐπιβλέποντες πάσας ὁδοὺς ἀνθρώπων,
καὶ κατανοοῦντες εἰς ἀπόκρυφα μέρη·
20 πρὶν ἢ κτισθῆναι τὰ πάντα ἔγνωσται αὐτῷ,
οὕτως καὶ μετὰ τὸ συντελεσθῆναι.
21 οὗτος ἐν πλατείαις πόλεως ἐκδικηθήσεται,
καὶ οὗ οὐχ ὑπενόησε, πιασθήσεται.

---

13. απαιδευσιαν ασυρη X.; απαιδευσια ορκου 55.; ακολασια ορκου 248 Co.; vulgo legitur ἀπαιδευσίαν ἐσυρῆ — ἐθίσῃς X. 248. Co. — 14. πατρός σου III. X. 106.; vulgo σου om. — γὰρ כִּי — συνεδρεύσεις X. Co. — μηποτε III. X.

16. ἐν σώματι σαρκὸς αὐτοῦ שְׁאֵר בְּשָׂרוֹ, cf. Lev. 18, 6. 25, 49. — 18. ανθρωπος πορνος III. — κλίνης] κοιτης III. — ἐν τῇ] εν X.; τη III. — και τοιχοι X. — membro καὶ οὐθείς κτλ. praemisit X. notulam ※ — τί] τινα III. — 19. κυρίου τοῦ ὑψίστου 248. Co. Clem. Al. — φωτεινότεροί εἰσιν (H. Clem. Al.) οἱ ἐπιβλ. 248. Co. — εἰς om. III. — 20. αὐτῷ τὰ πάντα 248. Co. — συντελεσθ. (τελεσθ. III.) καθορᾷ τὰ πάντα H. 248. Co. Vet. Lat. — 21. οὗ] ος III. — πιασθήσεται] κολασθησεται III. —

22 οὕτως καὶ γυνὴ καταλιποῦσα τὸν ἄνδρα
καὶ παριστῶσα κληρονόμον ἐξ ἀλλοτρίου·
23 πρῶτον μὲν γὰρ ἐν νόμῳ ὑψίστου ἠπείθησε,
καὶ δεύτερον εἰς ἄνδρα αὐτῆς ἐπλημμέλησε,
καὶ τὸ τρίτον ἐν πορνείᾳ ἐμοιχεύθη,
καὶ ἐξ ἀλλοτρίου ἀνδρὸς τέκνα παρέστησεν.
24 αὕτη εἰς ἐκκλησίαν ἐξαχθήσεται,
καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα αὐτῆς ἐπισκοπὴ ἔσται·
25 οὐ διαδώσουσι τὰ τέκνα αὐτῆς εἰς ῥίζαν,
καὶ οἱ κλάδοι αὐτῆς οὐκ οἴσουσιν καρπόν.
26 καταλείψει εἰς κατάραν τὸ μνημόσυνον αυτης,
καὶ τὸ ὄνειδος αὐτῆς οὐκ ἐξαλειφθήσεται·
27 καὶ ἐπιγνώσονται οἱ καταλειφθέντες ὅτι οὐθὲν κρεῖττον φόβου κυρίου,
καὶ οὐθὲν γλυκύτερον τοῦ προςέχειν ἐντολαῖς κυρίου.

---

22. οὕτως] ὁμοίως 248. Co. — τὸν ἄνδρα αὐτῆς 155. 157. 248. Co. Vet. Lat. — κληρονομίαν 106. 248. Co. Vet. Lat. — ἐξ ἄλλου 23. 248. 253. Co. — 23. αυτης III. X. 55. 106. al.; vulgo ἑαυτῆς — ἐμοίχευσε 248. Co. — καὶ ante ἐξ recepi ex III. X. H. 23. 106. al.; vulgo om. — ἐξ ἄλλου 23. 248. 253. Co. Vet. Lat., cf. vs. 22. — 24. ἐν ἐκκλησίᾳ 248. Co. — 25. τὰ τέκνα αὐτῆς] υἱοὶ αὐτῶν 248. Co. — εἰς om. 248. Co. — οὐκ οἴσουσιν recepi ex III. X. 55. 106. 155. al.; vulgo οὐ δώσουσι — 27. ὅτι οὐθέν ἐστι 248. Co. Vet. Lat. — φόβου θεοῦ 55. 106. 157. 254. 296. Vet. Lat. — τοῦ προςέχοντος 248. Co. — ἐντολαῖς θεοῦ 55. 248. 253. 254. Co. — add. H. 248. Co. Vet. Lat.:

δόξα μεγάλη ἀκολουθεῖν θεῷ,
μακρότης δὲ ἡμερῶν τὸ προςληφθῆναί σε ὑπ' αὐτοῦ.

XXIV. Ἡ σοφία αἰνέσει ψυχὴν αὐτῆς,
καὶ ἐν μέσῳ λαοῦ αὐτῆς καυχήσεται·
2 ἐν ἐκκλησίᾳ ὑψίστου στόμα αὐτῆς ἀνοίξει,
καὶ ἔναντι δυνάμεως αὐτοῦ καυχήσεται.
3 ἐγὼ ἀπὸ στόματος ὑψίστου ἐξῆλθον,
καὶ ὡς ὁμίχλη κατεκάλυψα γῆν·
4 ἐγὼ ἐν ὑψηλοῖς κατεσκήνωσα,
καὶ ὁ θρόνος μου ἐν στύλῳ νεφέλης.
5 γῦρον οὐρανοῦ ἐκύκλωσα μόνη,
καὶ ἐν βάθει ἀβύσσων περιεπάτησα·
6 ἐν κύμασι θαλάσσης καὶ ἐν πάσῃ τῇ γῇ,
καὶ ἐν παντὶ λαῷ καὶ ἔθνει ἐκτησάμην.
7 μετὰ τούτων πάντων ἀνάπαυσιν ἐζήτησα,
καὶ ἐν κληρονομίᾳ τίνος αὐλισθήσομαι;
8 τότε ἐνετείλατό μοι ὁ κτίστης ἁπάντων,
καὶ ὁ κτίσας με κατέπαυσε τὴν σκηνήν μου,
καὶ εἶπεν· ἐν Ἰακὼβ κατασκήνωσον,
καὶ ἐν Ἰσραὴλ κατακληρονομήθητι.
9 πρὸ τοῦ αἰῶνος ἀπ' ἀρχῆς ἔκτισέ με,
καὶ ἕως αἰῶνος οὐ μὴ ἐκλίπω.
10 ἐν σκηνῇ ἁγίᾳ ἐνώπιον αὐτοῦ ἐλειτούργησα,
καὶ οὕτως ἐν Σιὼν ἐστηρίχθην.
11 ἐν πόλει ἠγαπημένῃ ὁμοίως με κατέπαυσε,
καὶ ἐν Ἱερουσαλὴμ ἡ ἐξουσία μου.

XXIV. titulus in III. X. al.: σοφιας αινεσις — 2. τὸ στόμα X. 248. Co. — post hunc vs. in Vet. Lat. haec addita sunt:

et in medio populi sui exaltabitur,
et in plenitudine sancta admirabitur;
et in multitudine electorum habebit laudem,
et inter benedictos benedicetur:
dicens —

3. post ἐξῆλθον add. Vet. Lat.: primogenita ante omnem creaturam; ego feci in coelis ut oriretur lumen indeficiens — ομιχλην III. — 6. καὶ ante ἔθνει om. X. — ἐκτησάμην קָנִיתִי, cf. Deuter. 32, 6. Ps. 139, 13. Prov. 8, 22.; Vet. Lat. primatum habui! — 7. καὶ μετὰ H. Co. — εζητησα αναπαυσιν III. — 8. κατέπαυσε הֵנִיחַ, cf. vs. 11. — Ἰσραὴλ] Ἱερουσαλὴμ 248. Co. — κατακληρονομήθητι] κληρον. III., נַחֲלִי, cf. Deuter. 19, 14. — 9. ἀπ' ἀρχῆς] απαρχην III. — ἕως αἰώνων III. X. 253. Co. — ἐλλείπω 248. Co., cf. 42, 24. — 10. ελειτουργουν III. — 11. ἠγαπημένῃ] ἡγιασμένῃ 248. Co., Vet. Lat. sanctificata, cf. 36, 18. — με om. X. 23. — ἡ ἐξουσία] εξουσιαν III. —

12 καὶ ἐῤῥίζωσα ἐν λαῷ δεδοξασμένῳ,
ἐν μερίδι κυρίου κληρονομίας αὐτοῦ.
13 ὡς κέδρος ἀνυψώθην ἐν τῷ Λιβάνῳ,
καὶ ὡς κυπάρισσος ἐν ὄρεσιν Ἀερμών·
14 ὡς φοῖνιξ ἀνυψώθην ἐν αἰγιαλοῖς,
καὶ ὡς φυτὰ ῥόδου ἐν Ἱεριχώ,
καὶ ὡς ἐλαία εὐπρεπὴς ἐν πεδίῳ,
καὶ ἀνυψώθην ὡς πλάτανος.
15 ὡς κιννάμωμον καὶ ἀσπάλαθος ἀρωμάτων δέδωκα ὀσμήν,
καὶ ὡς σμύρνα ἐκλεκτὴ διέδωκα εὐωδίαν,
ὡς χαλβάνη καὶ ὄνυξ καὶ στακτή,
καὶ ὡς λιβάνου ἀτμὶς ἐν σκηνῇ.
16 ἐγὼ ὡς τερέβινθος ἐξέτεινα κλάδους μου,
καὶ οἱ κλάδοι μου κλάδοι δόξης καὶ χάριτος·
17 ἐγὼ ὡς ἄμπελος ἐβλάστησα χάριν,
καὶ τὰ ἄνθη μου καρπὸς δόξης καὶ πλούτου.
18 προσέλθετε πρός με οἱ ἐπιθυμοῦντές μου,
καὶ ἀπὸ τῶν γεννημάτων μου ἐμπλήσθητε·
19 τὸ γὰρ μνημόσυνόν μου ὑπὲρ μέλι γλυκύ,
καὶ ἡ κληρονομία μου ὑπὲρ μέλιτος κηρίον.

---

12. κληρονομίας αὐτοῦ בְּנַחֲלָתוֹ, quod vertendum erat τῇ κληρονομίᾳ αὐτοῦ — Vet. Lat. add. et in plenitudine sanctorum detentio mea — 13. ὑψώθην 248. Co. — εν ορει III. — 14. ἐν αἰγιαλοῖς] ἐν Γαδδὶ (corrige ἐν Ἐγγαδὶ 248. Co.; ἐν Ἐγγάδοις 296. 308.; ἐν Γάδοις 253., Vet. Lat. in Cades, Syr. [illegible], Ar. in fonte Gad — recepi καὶ ante ὡς ἐλαία ex III. X. 106. 155. 157. 254. 296. 308.; vulgo om. — πεδίῳ ὡραίῳ H. 248. Co. — κ. ὡς πλάτ. ἀνυψ. ἀφ' (corrige ἐφ') ὕδατος 248. Co., Vet. Lat. iuxta aquam in plateis. add. ἐφ' ὕδατος etiam H. 157. Syr. Ar. — 15. οσμην X.; δέδωκα ὀσμὴν om. 23. 248. 253. Co. — ζμυρναν εκλεκτην X. — διέδωκα] δέδωκα III. X. 155.; ἔδωκα 248. Co.; cf. 39, 14. — καὶ ὡς χαλβάνη (χαρβανη III.) III. 55. 155. 157. 254. 296. 308. — ἀτμὶς] ἀτμὸς 155. 248. Co. — 16. εγω δε III. — τερέβινθος recepi ex III. X. 23. 155. 248. Co.; vulgo τερέμινθος — κλάδοι ante δόξης om. 23. 248. 253. Co. Vet. Lat. — 17. ἐβλάστησα III. X. 23. 55. 106. al.; ed. rom. βλαστήσασα — χάριν] εὐωδίαν 248. Co., Vet. Lat. suavitatem odoris — post hunc vs. in H. 248. Co. Vet. Lat. hocce legitur additamentum: ἐγὼ μήτηρ τῆς ἀγαπήσεως τῆς καλῆς (ἀγαθῆς H.) καὶ φόβου καὶ γνώσεως (agnitionis Vet. Lat.) καὶ τῆς ὁσίας ἐλπίδος. iam Vet. Lat. ita pergit: in me gratia omnis viae et veritatis, in me omnis spes vitae et virtutis; graece vero in H. 248. Co. haec leguntur: δίδωμι δὲ σὺν πᾶσι (corrige σύμπασι, H.: δίδομαι σὺν πᾶσι) τοῖς τέκνοις μου (videtur excidisse τοὺς καρπούς μου) ἀειγενεῖς (ἀειγενὴς H.) τοῖς λεγομένοις (fortasse scribendum ἐκλεγ.) ὑπ' αὐτοῦ. — 18. προσέλθατε III. X. 23. 155. 253. — post μὲ add. πάντες X. Vet. Lat. — γενηματων III. X. — 19. το μελι (+ το III. τὸ X.) III. X. 23. 106. 157. 254. 155. — κηρίον recepi ex 106. 296.; κηρίου 23. 55. al.; και κηριου III., Vet. Lat. et favum; vulgo legitur κηροῦ, ut etiam in X. —

20 οἱ ἔσθοντές με ἔτι πεινάσουσι,
καὶ οἱ πίνοντές με ἔτι διψήσουσιν.
21 ὁ ὑπακούων μου οὐκ αἰσχυνθήσεται,
καὶ οἱ ἐργαζόμενοι ἐν ἐμοὶ οὐχ ἁμαρτήσουσι.

22 Ταῦτα πάντα βίβλος διαθήκης θεοῦ ὑψίστου,
νόμον ὃν ἐνετείλατο ἡμῖν Μωυσῆς κληρονομίαν συναγωγαῖς Ἰακώβ·
23 ὁ πιμπλῶν ὡς Φεισὼν σοφίαν,
καὶ ὡς Τίγρις ἐν ἡμέραις νέων·
24 ὁ ἀναπληρῶν ὡς Εὐφράτης σύνεσιν,
καὶ ὡς Ἰορδάνης ἐν ἡμέραις θερισμοῦ·
25 ὁ ἐκφαίνων ὡς φῶς παιδείαν,
ὡς Γηὼν ἐν ἡμέραις τρυγητοῦ.
26 οὐ συνετέλεσεν ὁ πρῶτος γνῶναι αὐτήν,
καὶ οὕτως ὁ ἔσχατος οὐκ ἐξιχνίασεν αὐτήν·
27 ἀπὸ γὰρ θαλάσσης ἐπληθύνθη διανόημα αὐτῆς,
καὶ ἡ βουλὴ αὐτῆς ἀπὸ ἀβύσσου μεγάλης.

28 Κἀγὼ ὡς διώρυξ ἀπὸ ποταμοῦ,
καὶ ὡς ὑδραγωγὸς ἐξῆλθον εἰς παράδεισον.

---

20. ἔσθοντες III. X. 55. 157. 254., cf. 20, 15.; vulgo ἐσθίοντες — 21. post αἰσχυνθ. add. 248. Co. διαπαντός. — Vet. Lat. add. huic vs.: qui elucidant me vitam aeternam habebunt.

22. νόμος H. 248. 253. Co. — recepi ἡμῖν ex III. X. 55. 155. 248. 253. 254. Co.; ὑμῖν 23. 106. 157. 296.; vulgo om. — μωσης X. — H. 248. Co.: ἐν συναγ. Ἰαχ. iidem l. add.: μὴ ἐκλύεσθε ἰσχύειν (ἰσχὺν H.) ἐν κυρίῳ, κολλᾶσθε δὲ πρὸς αὐτὸν (in 248. Co. legitur κολλᾶσθε πρ. α. et quidem post ὑμᾶς αὐτός), ἵνα κραταιώσῃ ὑμᾶς αὐτός. κύριος παντοκράτωρ ὁ θεὸς μόνος ἐστὶν, καὶ οὐκ ἔστιν ἔτι πλὴν αὐτοῦ σωτήρ. Vet. Lat. mire hallucinatus est: haec omnia liber vitae et testamentum altissimi et agnitio veritatis. legem mandavit Moyses in praeceptis iustitiarum, et haereditatem domui Iacob, et Israël promissiones. posuit David puero suo excitare regem ex ipso fortissimum, et in throno honoris sedentem in sempiternum. — 23. ὁ om. 55. 248. Co. — πιπλῶν III. 157.; πειπλων X.; ἐμπιμπλῶν 55.; ἐμπιπλῶν 248. 296. 308. Co. — σοφίαν] πάντα τῆς σοφίας αὐτοῦ 248. Co. — 25. φῶς vitium est interpretis, neque enim hebraice אור legebatur, sed יאור, i. e. flumen, idque vocabulum speciatim de Nilo dicebatur, cf. Ies. 23, 3. Am. 8, 8. — παιδείαν γνώσεως 248. Co. — καὶ ὡς Γηὼν H. 248. 254. Co. — 27. διανοήματα III. 55. 106. 253. 254. 296. 308.; τὰ διανοήματα 248. Co.

28. κἀγὼ] ἐγὼ ἡ σοφία 248. Co. —

29 εἶπα· ποτιῶ μου τὸν κῆπον,
καὶ μεθύσω μου τὴν πρασιάν·
καὶ ἰδοὺ ἐγένετό μοι ἡ διώρυξ εἰς ποταμόν,
καὶ ὁ ποταμός μου ἐγένετο εἰς θάλασσαν.
30 ἔτι παιδείαν ὡς ὄρθρον φωτιῶ,
καὶ ἐκφανῶ αὐτὰ ἕως εἰς μακράν·
31 ἔτι διδασκαλίαν ὡς προφητείαν ἐκχεῶ,
καὶ καταλείψω αὐτὴν εἰς γενεὰς αἰώνων.
32 ἴδετε ὅτι οὐκ ἐμοὶ μόνῳ ἐκοπίασα,
ἀλλὰ πᾶσι τοῖς ἐκζητοῦσιν αὐτήν.

XXV. Ἐν τρισὶν ἠράσθην,
καὶ ἔστιν ὡραῖα ἔναντι κυρίου καὶ ἀνθρώπων·
ὁμόνοια ἀδελφῶν, καὶ φιλία τῶν πλησίον,
καὶ γυνὴ καὶ ἀνὴρ ἑαυτοῖς συμπεριφερόμενοι.
2 τρία δὲ εἴδη ἐμίσησεν ἡ ψυχή μου,
καὶ προςώχθισα σφόδρα τῇ ζωῇ αὐτῶν·
πτωχὸν ὑπερήφανον, καὶ πλούσιον ψεύστην,
γέροντα μοιχὸν ἐλαττούμενον συνέσει.

3 Ἐν νεότητι οὐ συναγήοχας,
καὶ πῶς ἂν εὕροις ἐν τῷ γήρᾳ σου;
4 ὡς ὡραῖον πολιαῖς κρίσις,
καὶ πρεσβυτέροις ἐπιγνῶναι βουλήν·
5 ὡς ὡραία γερόντων σοφία,
καὶ δεδοξασμένοις διανόημα καὶ βουλή.
6 στέφανος γερόντων πολυπειρία,
καὶ τὸ καύχημα αὐτῶν φόβος κυρίου.

---

29. εἶπον 248. Co. — ποτίσω III. 55. 106. 155. 248. 254. 296. Co. Ald., cf. 15, 3. — κῆπον τὸν ἄριστον 248. Co. — πρασιὰν τὴν δικαίαν 248. Co. — εγενετο μου η III. 308. — 30. ἔτι] ὅτι 55. 248. Co. — αὐτὰ] αὐτὴν 106. 248. Co. — 31. ἔτι] ὅτι 55. 248. 296. Co. — γενεαν III. X. 157. 296. 308. — τῶν αἰώνων 248. Co.

XXV. 1. ἠράσθην coniectura est Apelii, libri: ὡραΐσθην. Vet. Lat.: in tribus placitum est spiritui meo, quae sunt probata; Syr. Ar.: tria expetivit anima mea, eaque speciosa sunt — legendum esse ἐστὶν ὡραῖα iam pridem intellectum est; libri: ἀνέστην ὡραία — ὁμόνοιαν et dein φιλίαν 248. Co. — τοῦ πλησίον 248. 308. Co. — ἀνὴρ καὶ γυνὴ 248. 253. Co. — 2. καὶ γέροντα H. 106. 248. Co. — μοιχὸν] μῶρον 23. Vet. Lat. Syr. Ar. 3. ἃ ἐν III. H. 55. 106. al. — νεότητί σου οὐ 248. Co. — συναγειοχας III. X.; συνήγαγες 248. Co. — εὕρῃς 106. 248. 296. Co. Ald. — 4. γνῶναι 248. Co.

7 Ἐννέα ὑπονοήματα ἐμακάρισα ἐν καρδίᾳ,
καὶ τὸ δέκατον ἐρῶ ἐπὶ γλώσσης·
ἄνϑρωπος εὐφραινόμενος ἐπὶ τέκνοις,
ζῶν καὶ βλέπων ἐπὶ πτώσει ἐχϑρῶν·
8 μακάριος ὁ συνοικῶν γυναικὶ συνετῇ,
καὶ ὃς ἐν γλώσσῃ οὐκ ὠλίσϑησε,
καὶ ὃς οὐκ ἐδούλευσεν ἀναξίῳ αὐτοῦ·
9 μακάριος ὃς εὗρε φρόνησιν,
καὶ ὁ διηγούμενος εἰς ὦτα ἀκουόντων·
10 ὡς μέγας ὁ εὑρὼν σοφίαν,
ἀλλ οὐκ ἔστιν ὑπὲρ τον φοβούμενον τὸν κύριον·
11 φόβος κυρίου ὑπὲρ πᾶν ὑπερέβαλεν,
ὁ κρατῶν αὐτοῦ τίνι ὁμοιωϑήσεται;

12 Πᾶσαν πληγὴν καὶ μη πληγὴν καρδίας,
καὶ πᾶσαν πονηρίαν καὶ μὴ πονηρίαν γυναικός·
13 πᾶσαν ἐπαγωγὴν καὶ μὴ ἐπαγωγὴν μισούντων,
καὶ πᾶσαν ἐκδίκησιν καὶ μὴ ἐκδίκησιν ἐχϑρῶν.
14 οὐκ ἔστι κεφαλὴ ὑπὲρ κεφαλὴν ὄφεως,
καὶ οὐκ ἔστι ϑυμος ὑπὲρ ϑυμὸν ἐχϑροῦ.

15 Συνοικῆσαι λέοντι καὶ δράκοντι εὐδοκήσω,
ἢ ἐνοικῆσαι μετὰ γυναικὸς πονηρᾶς.
16 πονηρία γυναικὸς ἀλλοιοῖ τὴν ὅρασιν αὐτῆς,
καὶ σκοτοῖ τὸ πρόσωπον αὐτῆς ὡς ἄρκος.

---

7. ἐν (τῇ III.) καρδίᾳ μου III. X. H. 55. 106. 157. 248. 253. 254. Co. — ἐν τῇ γλώσσῃ μου 248. Co. — ἐπὶ τέκν. εὐφραιν. 248. Co. — 8. post ὠλίσϑησε videtur membrum exoidisse, ni fallor hocce: μακάριος ὃς εὗρε φίλον πιστόν. in Vet. Lat. vs. 9. ita babet: beatus qui invenit amicnm verum, et qui enarrat iustitiam auri audienti — αξιω X. — εαυτου III. 23. 55. 106. al.; vulgo αὐτοῦ — 11. φόβος] ἀγάπησις δὲ 248. Co. — ὑπὲρ πάντα (106. 155. 157. 308.) ὑπερέβαλεν εἰς φωτισμὸν 248. Co. — καὶ ὁ κρ. H. 55. 106. al. — αὐτοῦ] αὐτὸν 248. Co. — add. H. 248. Co. Vet. Lat. Syr. Ar. haec:

φόβος κυρίου ἀρχὴ ἀγαπήσεως αὐτοῦ,
πίστις δὲ ἀρχὴ κολλήσεως αὐτοῦ.

13. καὶ πᾶσαν ἐπ. III. X. 55. 155. al. — 14. hebraice legebatur ראש, quod hoc loco non κεφαλὴ denotabat, nt male interpres, sed φάρμακον, venenum — ἐχϑροῦ] mnlieris Vet. Lat. Syr. Ar.

15. εὐδοκῶ 248. Co. — ἢ συνοικῆσαι III. H. 23. 248. al. — 16. ἀλλοιοῖ] ἀλλοτριοῖ 248. Co. — τὴν ὅρασιν] τὸ πρόσωπον 157. 248. Co., cf. 13, 24. — ἄρκος recepi ex III. X. 23. 55. 248. al.; vulgo legitur σάκκον; Vet. Lat.: tanquam nrsns et qnasi saccum ostendit —

17 ἀνὰ μέσον τῶν πλησίον αὐτοῦ ἀναπεσεῖται ὁ ἀνὴρ αὐτῆς,
καὶ ἀκούσας ἀνεστέναξε πικρά.
18 μικρὰ πᾶσα κακία πρὸς κακίαν γυναικός,
κλῆρος ἁμαρτωλοῦ ἐπιπέσοι αὐτῇ.
19 ἀνάβασις ἀμμώδης ἐν ποσὶ πρεσβυτέρου,
οὕτως γυνὴ γλωσσώδης ἀνδρὶ ἡσύχῳ.
20 μὴ προςπέσῃς ἐπὶ κάλλος γυναικός,
καὶ γυναῖκα ἐν κάλλει μὴ ἐπιποθήσῃς.
21 ὀργὴ καὶ ἀναίδεια καὶ αἰσχύνη μεγάλη,
γυνὴ ἐὰν ἐπιχορηγῇ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς.
22 καρδία ταπεινὴ καὶ πρόςωπον σκυθρωπὸν
καὶ πληγὴ καρδίας γυνη πονηρά,
χεῖρες παρειμέναι καὶ γόνατα παραλελυμένα,
ἥτις οὐ μακαριεῖ τὸν ἄνδρα αὐτῆς.
23 ἀπὸ γυναικὸς ἀρχὴ ἁμαρτίας,
καὶ δι᾽ αὐτὴν ἀποθνήσκομεν πάντες.
24 μὴ δῷς ὕδατι διέξοδον,
μηδὲ γυναικὶ πονηρᾷ παῤῥησίαν·
25 εἰ μὴ πορεύεται κατὰ χεῖρά σου,
ἀπὸ τῶν σαρκῶν σου ἀπότεμε αὐτήν.

XXVI. Γυναικὸς ἀγαθῆς μακάριος ὁ ἀνήρ,
καὶ ὁ ἀριθμος τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ διπλάσιος·
2 γυνὴ ἀνδρεία εὐφραίνει τὸν ἄνδρα αὐτῆς,
καὶ τα ἔτη αὐτοῦ πληρώσει ἐν εἰρήνῃ.
3 γυνὴ ἀγαθὴ μερὶς ἀγαθή,
ἐν μερίδι φοβουμένων κύριον δοθήσεται·
4 πλουσίου δὲ καὶ πτωχοῦ καρδία ἀγαθή,
ἐν παντὶ καιρῷ πρόςωπον ἱλαρόν.

---

17. recepi τῶν πλησίον ex 248. 253. Co. Vet. Lat.; vulgo τοῦ πλησίον — καὶ ἀκουσίως ἀναστενάξει πικρὰ δι᾽ αὐτήν 248. Co. — πικρῶς H. — 19. ὡς ἀνάβ. H. 248. Co. Vet. Lat. — ἐπὶ ποσὶ πρεσβύτου 248. Co. — 20. ἐπὶ] εἰς 248. Co.; πρὸς H. 23. 253. — recepi ἐν κάλλει ex III. X. 55. 106. 155. al. Ald. Vet. Lat.; vulgo om. — ἐπιποθήσῃς εἰς τρυφήν 248. Co. — 22. ἥτις οὐ παρακαλέσει τ. ἄ. α. ἐν στενώσει 248. Co. — 24. διέξοδον ὕδατι 248. Co. — recepi παῤῥησίαν ex III. X. H. 23. 106. al.; παῤῥησίαν ἐξόδου 248. Co., Vet. Lat. veniam prodeundi; vulgo ἐξουσίαν — 25. χειρας X. — post αὐτὴν add. 248. Co. δίδου καὶ ἀπόλυσον.

XXVI, 1. ὁ ἀριθμὸς III. 55. 106. 155. al.; vulgo ὁ om. — 2. ἔτη τῆς ζωῆς αὐτοῦ 248. Co. Vet. Lat. — 3. τὸν κύριον III. H. 55. 248. 254. Co. — 4. δὲ X. — ἀγαθὴ πρὸς κύριον, ἐν π. κ. πρόςωπον ἔχοντες ἱλαρὸν γαυριάσουσιν 248. Co.

5 Ἀπὸ τριῶν εὐλαβήθη ἡ καρδία μου,
καὶ ἐπὶ τῷ τετάρτῳ προςώπῳ ἐδεήθην·
διαβολὴν πόλεως καὶ ἐκκλησίαν ὄχλου καὶ καταψευσμὸν,
ὑπὲρ θάνατον πάντα μοχθηρά.
6 ἄλγος καρδίας καὶ πένθος γυνὴ ἀντίζηλος ἐπὶ γυναικὶ,
καὶ μάστιξ γλώσσης πᾶσιν ἐπικοινωνοῦσα.
7 βοοζύγιον σαλευόμενον γυνὴ πονηρὰ,
ὁ κρατῶν αὐτῆς ὡς ὁ δρασσόμενος σκορπίου.
8 ὀργὴ μεγάλη γυνὴ μέθυσος,
καὶ ἀσχημοσύνην αὐτῆς οὐ συγκαλύψει.
9 πορνεία γυναικὸς ἐν μετεωρισμοῖς ὀφθαλμῶν
καὶ ἐν τοῖς βλεφάροις αὐτῆς γνωσθήσεται.
10 ἐπὶ θυγατρὶ ἀδιατρέπτῳ στερέωσον φυλακὴν,
ἵνα μὴ εὑροῦσα ἄνεσιν ἑαυτῇ χρήσηται.
11 ὀπίσω ἀναιδοῦς ὀφθαλμοῦ φύλαξαι,
καὶ μὴ θαυμάσῃς ἐὰν εἰς σὲ πλημμελήσῃ·
12 ὡς διψῶν ὁδοιπόρος στόμα ἀνοίξει,
καὶ ἀπὸ παντὸς ὕδατος τοῦ σύνεγγυς πίεται,
κατέναντι παντὸς πασσάλου καθήσεται,
καὶ ἔναντι βέλους ἀνοίξει φαρέτραν.

13 Χάρις γυναικὸς τέρψει τὸν ἄνδρα αὐτῆς,
καὶ τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ πιανεῖ ἡ ἐπιστήμη αὐτῆς.
14 δόσις κυρίου γυνὴ σιγηρὰ,
καὶ οὐκ ἔστιν ἀντάλλαγμα πεπαιδευμένης ψυχῆς.
15 χάρις ἐπὶ χάριτι γυνὴ αἰσχυντηρὰ,
καὶ οὐκ ἔστι σταθμὸς πᾶς ἄξιος ἐγκρατοῦς ψυχῆς.

---

5. ηυλαβηθη III. X., sed cf. 29, 7. — ἡ om. III. — μου ἡ καρδία 248. Co. — ἐδεήθην] εδοθην X.; ἐφοβήθην III. 55. 106. 155. 157. 248. 253. 296. Co. Vet. Lat. — ἐκκλησίαν קָהָל vel קְהִלָּה, sed fortasse hebraice legebatur קְלָלָה, κατάρα — 6. ἄλγος] ἄχθος 248. Co. — ἐπὶ om. 248. Co. — 7. ὁ ante δρασσόμενος om. III. H. 55. 106. 248. 254. Co. — 8. μέθυσος καὶ ῥεμβὰς 248. Co. — τὴν ἀσχημ. 248. Co. — ου μη συγκαλυψει (συνκ. X.) III. X. 155.; ου μη συγκαλυψη 106. 157. — 10. αδιαστρεπτω X. — 11. οφθαλμων X. — 12. τὸ ante στόμα delevi, abest a X. ex corr., III. H. 55. 106. al. — στόμα ἀνοίξει (+ εὑρὼν πηγὴν 248. Co., Vet. Lat. ad fontem) III. 55. 106. 155. al.; vulgo στόμα ἀνοίγει — καὶ ἔναντι] κατέναντι X. — Vet. Lat. add. in fine: donec deficiat.

13. τὸν om. III. X. 155. 248. 296. Co. — 14. σιγηρὰ καὶ εὔνους H. 248. Co., Vet. Lat.: sensata et tacita — 15. αἰσχυντηρὰ καὶ πιστὴ 248. Co., Vet. Lat.: sancta et pudorata — ψυχῆς αὐτῆς 23. 248. 253. Co. —

16 ἥλιος ἀνατέλλων ἐν ὑψίστοις κυρίου,
καὶ κάλλος ἀγαθῆς γυναικὸς ἐν κόσμῳ οἰκίας αὐτοῦ·
17 λύχνος ἐκλάμπων ἐπὶ λυχνίας ἁγίας,
καὶ κάλλος προςώπου ἐπὶ ἡλικίᾳ στασίμῃ·
18 στῦλοι χρύσεοι ἐπὶ βάσεως ἀργυρᾶς,
καὶ πόδες ὡραῖοι ἐπὶ πτέρναις εὐστάθμοις.

---

16. γυναικὸς ἀγαθῆς 248. Co. — αὐτοῦ] αὐτῆς III, X. 23. 55. 106. 155. 157. 248. Co. — 18. ἐπὶ βάσεσι ἀργυραῖς 248. Co. Vet. Lat. — επι πτερνοις ευσταθμοις X., Vet. Lat.: super plantas stabilis mulieris; vulgo legitur ἐπὶ στέρνοις εὐσταθοῦς (εὐσταθέσι 248. Co.) — post hunc vs. haec addita sunt in Vet. Lat.:

Fundamenta aeterna super petram solidam,
et mandata dei in corde mulieris sanctae.

plura vero in H. 248. Co. Syr. Ar. adiecta sunt, nimirum haec:

1 Τέκνον, ἀκμὴν ἡλικίας σου συντήρησον ὑγιῆ,
καὶ μὴ δῷς ἀλλοτρίοις τὴν ἰσχύν σου.
2 ἀναζητήσας παντὸς πεδίου εὔγεων κλῆρον, σπεῖρε τὰ ἴδια σπέρματα πεποιθὼς τῇ εὐγενείᾳ σου·
οὕτως τὰ γεννήματά σου περιόντα καὶ παῤῥησίαν εὐγενείας ἔχοντα μεγαλυνοῦσι.
3 γυνὴ μισθία ἴση σιάλῳ λογισθήσεται,
ὕπανδρος δὲ πύργος θανάτου τοῖς χρωμένοις λογισθήσεται.
4 γυνὴ ἀσεβὴς ἀνόμῳ μερὶς δοθήσεται,
εὐσεβὴς δὲ δίδοται τῷ φοβουμένῳ τὸν κύριον.
5 γυνὴ ἀσχήμων ἀτιμίαν καταῤῥίψει,
θυγάτηρ δὲ εὐσχήμων καὶ τὸν ἄνδρα ἐντραπήσεται.
6 γυνὴ ἀδιάτρεπτος ὡς κύων λογισθήσεται,
ἡ δὲ ἔχουσα αἰσχύνην τὸν κύριον φοβηθήσεται.
7 γυνὴ ἄνδρα ἴδιον τιμῶσα σοφὴ πᾶσι φανήσεται,
ἀτιμάζουσα δὲ ἀσεβὴς ἐν ὑπερηφανίᾳ πᾶσι γνωσθήσεται.
8 γυναικὸς ἀγαθῆς μακάριος ὁ ἀνήρ,
ὁ γὰρ ἀριθμὸς τῶν ἐτῶν αὐτοῦ διπλάσιος ἔσται.
9 γυνὴ μεγαλόφωνος καὶ γλωσσώδης ὡς σάλπιγξ πολεμίων εἰς τροπὴν θεωρηθήσεται,
ἀνθρώπου δὲ παντὸς ψυχὴ ὁμοιότροπος ταύτῃ εἰς πολέμου ἀκαταστασίας τὴν ψυχὴν διατεθήσεται.

2. ἂν ζητήσῃς H. — 3. hunc vs. attulit Clem. Alex. Paed. 2, 10. p. 229. — 4. cf. 26, 3. — φοβουμένῳ] ἀγαπῶντι H. — 5. καταῤῥίψει ex emendatione scripsi, libri: κατατρίψει — 6. ἀδιάτρεπτος 26, 10. — 7. ἐν ὑπερηφανίᾳ ἀσεβὴς H. — 8. cf. 26, 1. — ἀνὴρ αὐτῆς H. — ἐτῶν] ἡμερῶν τῆς ζωῆς H. Syr. Ar. — post hunc vs. in Syr. et Ar. haec leguntur: iurgium ([illegible]) mulieris est cum lenitate et quasi tenuis febricula, sic esse videtur — 9. ὡς σάλπιγξ om. 248. Co. — εἰς πολεμίων Co. — alterum membrum, quod deest in H., emendavi ut potui, nam in libris corrupte sane haec leguntur: — ὁμοιότροπος τούτοις πολέμου ἀκαταστασίαις τὴν ψυχὴν διαιτηθήσεται. Baduellus: significat Sapiens coniugium turbulentum et inquietum, in quo mulier turbulenta et clamosa virum eodem ingenio ac moribus praeditum nacta est.

19 Ἐπὶ δυσὶ λελύπηται ἡ καρδία μου,
καὶ ἐπὶ τῷ τρίτῳ ϑυμός μοι ἐπῆλϑεν·
ἀνὴρ πολεμιστὴς ὑστερῶν δι' ἔνδειαν,
καὶ ἄνδρες συνετοὶ ἐὰν σκυβαλισϑῶσιν·
ἐπανάγων ἀπὸ δικαιοσύνης ἐπὶ ἁμαρτίαν,
ὁ κύριος ἑτοιμάσει εἰς ῥομφαίαν αὐτόν.

20 Μόλις ἐξελεῖται ἔμπορος ἀπὸ πλημμελείας,
καὶ οὐ δικαιωϑήσεται κάπηλος ἀπὸ ἁμαρτίας·
XXVII. χάριν ἀδιαφόρου πολλοὶ ἥμαρτον,
καὶ ὁ ζητῶν πληϑῦναι ἀποστρέψει ὀφϑαλμόν.
2 ἀνὰ μέσον ἁρμῶν λίϑων παγήσεται πάσσαλος,
καὶ ἀνὰ μέσον πράσεως καὶ ἀγορασμοῦ συνϑλιβήσεται ἁμαρτία.
3 ἐὰν μὴ ἐν φόβῳ κυρίου κρατήσῃ κατὰ σπουδήν,
ἐν τάχει καταστραφήσεται αὐτοῦ ὁ οἶκος.

4 Ἐν σείσματι κοσκίνου διαμένει κοπρία,
οὕτως σκύβαλα ἀνϑρώπου ἐν λογισμῷ αὐτοῦ.
5 σκεύη κεραμέως δοκιμάζει κάμινος,
καὶ πειρασμὸς ἀνϑρώπου ἐν διαλογισμῷ αὐτοῦ·
6 γεώργιον ξύλου ἐκφαίνει ὁ καρπὸς αὐτοῦ,
οὕτως λόγος ἐνϑυμήματος καρδίας ἀνϑρώπου·
7 πρὸ λογισμοῦ μὴ ἐπαινέσῃς ἄνδρα,
οὗτος γὰρ πειρασμὸς ἀνϑρώπων.

8 Ἐὰν διώκῃς τὸ δίκαιον, καταλήψῃ,
καὶ ἐνδύσῃ αὐτὸ ὡς ποδήρη δόξης·
9 πετεινὰ πρὸς τὰ ὅμοια αὐτοῖς καταλύσει,
καὶ ἀλήϑεια πρὸς τοὺς ἐργαζομένους αὐτὴν ἐπανήξει·

---

19. μου ἡ καρδία 23. 248. 253. Co. — ante ἐπανάγων Vet. Lat. Syr. Ar. male addiderunt καὶ — εἰς ἁμαρτίαν 248. Co. — αὐτὸν εἰς ῥομφ. 248. Co. Vet. Lat.

20. ἐξαιρεῖται 248. Co., Vet. Lat. exuitur — **XXVII**, 1. ὀφϑαλμὸν αὐτοῦ H. 248. Co. Vet. Lat. — 2. λιϑίνων 248. 253. Co. — scripsi συνϑλιβήσεται ex emendatione, Vet. Lat. angustiabitur; libri: συντριβήσεται — 3. κρατήσῃ ὁ τιμιουλκῶν H.

4. εν σησματι κοκκινου X. — 5. δοκειμασει III.; δοκιμα X. — εν λογισμω III. 55. 155. et ex corr. X. — 6. λόγος] λογισμὸς 23. 248. 253. Co. — non displicet Grotii emendatio ἐνϑυμήματα — καρδίας] ἐν καρδίᾳ 248. Co. — 7. interpres errasse videtur cum pro πρὸ λόγου scriberet πρὸ λογισμοῦ.

8. καταλημψη III. X. — καταλήψῃ αὐτὸ 248. Co. Vet. Lat. — 9. ομοια αυτων III. — η αληϑια X. — αὐτὴν om. 248. Co. —

10 λέων θήραν ἐνεδρεύει,
οὕτως ἁμαρτία ἐργαζομένους ἄδικα.

11 Διήγησις εὐσεβοῦς δια παντὸς σοφία,
ὁ δὲ ἄφρων ὡς σελήνη ἀλλοιοῦται.
12 εἰς μέσον ἀσυνέτων συντήρησον καιρὸν,
εἰς μέσον δὲ διανοουμένων ἐνδελέχιζε.
13 διήγησις μωρῶν προςόχθισμα,
καὶ ὁ γέλως αὐτῶν ἐν σπατάλη ἁμαρτίας.
14 λαλια πολυόρκου ἀνορθώσει τρίχας,
καὶ ἡ μάχη αὐτῶν ἐμφραγμὸς ὠτίων.
15 ἔκχυσις αἵματος μάχη ὑπερηφάνων,
καὶ ἡ διαλοιδόρησις αὐτῶν ἀκοὴ μοχθηρά.

16 Ὁ ἀποκαλύπτων μυστήρια ἀπώλεσε πίστιν,
καὶ οὐ μὴ εὕρῃ φίλον πρὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ.
17 στέρξον φίλον καὶ πιστώθητι μετ' αὐτοῦ·
ἐὰν δὲ ἀποκαλύψῃς τὰ μυστήρια αὐτοῦ,
οὐ μὴ καταδιώξῃς ὀπίσω αὐτοῦ·
18 καθὼς γὰρ ἀπώλεσεν ἄνθρωπος τον ἐχθρὸν αὐτοῦ,
οὕτως ἀπώλεσας τὴν φιλίαν τοῦ πλησίον·
19 καὶ ὡς πετεινὸν ἐκ χειρός σου ἀπέλυσας,
οὕτως ἀφῆκας τὸν πλησίον, καὶ οὐ θηρεύσεις αὐτόν·
20 μη αὐτὸν διώξῃς, ὅτι μακρὰν ἀπέστη,
καὶ ἐξέφυγεν ὡς δορκὰς ἐκ παγίδος·
21 ὅτι τραῦμά ἐστι καταδῆσαι, καὶ λοιδορίας ἐστὶ διαλλαγη,
ὁ δὲ ἀποκαλύψας μυστήρια ἀπήλπισεν.

---

10. ἁμαρτία III. X. 23. 55. al.; vulgo ἁμαρτίαι — αδικια X. — τοῖς ἐργαζομένοις κακίαν 248. Co.

11. εὐσεβοῦς] σοφοῦ III. Ar. — σοφία] ἐν σοφίᾳ 248. Co. — 13. προςωχθισμα III. X. — ἐν σπατάλῃ] ως σπαταλη X. — 14. ἀνορθώσει III. 55. 106. 155. al.; vulgo ὀρθώσει — ἐμφραγμὸς] στεναγμος X.

16. τὴν om. X. — 17. οὐ om. III. 155. 308. — 18. Bretschneider coniecit interpretem ציד τὴν θήραν confudisse cum צר τὸν ἐχθρὸν — ἀπώλεσας] ἀπώλεσεν X. 23. 248. 253. 296. 308. Co. — τὴν φιλίαν τοῦ πλησ.] τὸν πλησίον αὐτοῦ 248. Co., Vet. Lat. amicum suum — πλησίον III. X. 23. 55. al.; vulgo πλησίου — 19. ἀφῆκας] απελυσας C. — οὐ θηρεύσεις] ουχ ευρησεις C. — 21. recepi τραῦμα ex III. X. C. 23. 55. al.; vulgo θραῦσμα — μυστήριον X. 155. 307. 308. — αφηλπισεν III. C.; ἀπώλεσε πίστιν 248 Co.

22 Διανεύων ὀφϑαλμῷ τεκταίνει κακά,
καὶ οὐδεὶς αὐτὸν ἀποστήσει ἀπ' αὐτοῦ.
23 ἀπέναντι τῶν ὀφϑαλμῶν σου γλυκανεῖ τὸ στόμα αὐτοῦ,
καὶ ἐπὶ τῶν λόγων σου ἐκϑαυμάσει,
ὕστερον δὲ διαστρέψει τὸ στόμα αὐτοῦ,
καὶ ἐν τοῖς λόγοις σου δώσει σκάνδαλον.
24 πολλὰ ἐμίσησα καὶ οὐχ ὡμοίωσα αὐτῷ,
καὶ ὁ κύριος μισήσει αὐτόν.

25 Ὁ βάλλων λίϑον εἰς ὕψος ἐπὶ κεφαλὴν αὐτοῦ βάλλει,
καὶ πληγὴ δολία διελεῖ τραύματα·
26 ὁ ὀρύσσων βόϑρον εἰς αὐτὸν ἐμπεσεῖται,
καὶ ὁ ἱστῶν παγίδα ἐν αὐτῇ ἁλώσεται·
27 ὁ ποιῶν πονηρὰ εἰς αὐτὸν κυλισϑήσεται,
καὶ οὐ μὴ ἐπιγνῷ πόϑεν ἥκει αὐτῷ.
28 ἐμπαιγμὸς καὶ ὀνειδισμὸς ὑπερηφάνων,
καὶ ἡ ἐκδίκησις ὡς λέων ἐνεδρεύσει αὐτόν.
29 παγίδι ἁλώσονται οἱ εὐφραινόμενοι πτώσει εὐσεβῶν,
καὶ ὀδύνη καταναλώσει αὐτοὺς πρὸ τοῦ ϑανάτου αὐτῶν.

30 Μῆνις καὶ ὀργή, καὶ ταῦτά ἐστι βδελύγματα,
καὶ ἀνὴρ ἁμαρτωλὸς ἐγκρατὴς ἔσται αὐτῶν.
XXVIII. ὁ ἐκδικῶν παρὰ κυρίου εὑρήσει ἐκδίκησιν,
καὶ τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ διατηρῶν διατηρήσει.
2 ἄφες ἀδίκημα τῷ πλησίον σου,
καὶ τότε δεηϑέντος σου αἱ ἁμαρτίαι σου λυϑήσονται.

---

22. ο διανευων C. — κακὰ] πονηρὰ 248. 253. Co. — αὐτὸν] αὐτὰ III. C. 55. 106. 155. al. — απ αυτων III. — οὐδεὶς αὐτὸν ἀποστήσει] ὁ εἰδὼς αὐτὸν ἀποστήσεται H. 248. Co. — 23. recepi τὸ στόμα αὐτοῦ ex III. X. C. 55. 106. al. Vet. Lat.; vulgo στόμα σου — ϑαυμάσει H. 248. Co. — σκάνδαλα 248. Co. — 24. ουκ ωμοιωσα X. — αὐτῷ] αυτοις III. — μεισει X., μισει CH. 157.; εμισει III.; εμισησεν 106. 155. — αὐτόν om. 248. Co.

25. ὁ om. III. 307. Ald. — ἐπὶ κεφαλῆς 248. Co. — διελεῖ] διαιρεῖ 248. Co. — 26. ἐμπεσ. εἰς αὐτὸν 248. Co. — ἁλώσ. ἐν αὐτῇ 248. Co. — 27. ὁ ποιῶν] ποιοῦντι 248. Co. — εἰς αὐτὸν] ἐπ' αὐτὸν 248. Co.; εἰς αὐτὰ III. 55. 106. 155. al. — 28. ονιδος X. — αὐτόν] αὐτούς 23. 248. Co. — 29. ἐν πτώσει 248. Co. — τοῦ om. X.

30. καὶ ante ταῦτα om. X. — εγκρατησεται αυτων C. 307. — **XXVIII**, 1. διαστηριῶν διαστηρίσει III. X. C. 68. al. Ald., Augustin. c. Faust. l. 19. (VIII. p. 330.) confirmans confirmabit — 2. τὸ ἀδίκημα 248. Co.; αδικηματα X. — σου post πλησίον om. 248. Co. —

3 ἄνϑρωπος ἀνϑρώπῳ συντηρεῖ ὀργην,
καὶ παρα κυρίου ζητεῖ ἴασιν;
4 ἐπ' ἄνϑρωπον ὅμοιον αὐτῷ οὐκ ἔχει ἔλεος,
καὶ περὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ δεῖται;
5 αὐτὸς σὰρξ ὢν διατηρεῖ μῆνιν,
τίς ἐξιλάσεται τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ;
6 μνήσϑητι τὰ ἔσχατα καὶ παῦσαι ἐχϑραίνων,
καταφϑορὰν καὶ ϑάνατον καὶ ἔμμενε ἐντολαῖς·
7 μνήσϑητι ἐντολῶν καὶ μὴ μηνίσῃς τῷ πλησίον,
καὶ διαϑήκην ὑψίστου καὶ πάριδε ἄγνοιαν.

8 Ἀπόσχου ἀπὸ μάχης, καὶ ἐλαττώσεις ἁμαρτίας,
ἄνϑρωπος γὰρ ϑυμώδης ἐκκαύσει μάχην,
9 καὶ ἀνὴρ ἁμαρτωλὸς ταράξει φίλους,
καὶ ἀνὰ μέσον εἰρηνευόντων ἐμβαλεῖ διαβολήν.
10 κατὰ τὴν ὕλην τοῦ πυρὸς οὕτως ἐκκαυϑήσεται,
καὶ κατὰ τὴν στερέωσιν τῆς μάχης ἐκκαυϑήσεται·
κατὰ τὴν ἰσχὺν τοῦ ἀνϑρώπου ὁ ϑυμὸς αὐτοῦ ἔσται,
καὶ κατὰ τὸν πλοῦτον ἀνυψώσει ὀργὴν αὐτοῦ.
11 ἔρις κατασπευδομένη ἐκκαίει πῦρ,
καὶ μάχη κατασπεύδουσα ἐκχέει αἷμα.
12 ἐὰν φυσήσῃς σπινϑῆρα ἐκκαήσεται,
καὶ ἐὰν πτύσῃς ἐπ' αὐτὸν σβεσϑήσεται,
καὶ ἀμφότερα ἐκ τοῦ στόματός σου ἐξελεύσεται.

13 Ψίϑυρον καὶ δίγλωσσον καταρᾶσϑαι,
πολλοὺς γαρ εἰρηνεύοντας ἀπώλεσεν.

---

4. καὶ ἐπ' 248. Co. — ἔλεον 248. Co. — 5. καὶ τίς H. 248. 296. Co. — 6. post ἐχϑραίνων add. H. 248. Co. καὶ μὴ μηνίσῃς τῷ πλησίον, cf. vs. 7. — 7. πλησίον σου X. — διαϑήκης 106. 248. Co.

9. καὶ ante ἀνὴρ om. 248. Co. — ἐμβαλεῖ recepi ex III. X. 55. al. Co. Vet. Lat.; vulgo ἐμβάλλει — 10. τοῦ πυρὸς H. 23. 55. 106. 157. al.; vulgo πυρὸς — alterum vs. membrum hoc loco legitur in III. X. CH. 23. 106. al. Co., vulgo male infra post ὀργὴν αὐτοῦ — στερέωσιν עֹצֶם; an עֶצֶם ὑπόστασιν legendum erat? — μαχης σου X. — ἐκκαυϑήσεται] οὕτως ἐκκ. X. 55. 254.; αὐξηϑήσεται H.; τὸ πῦρ αὐξηϑήσεται Co. — καὶ κατὰ τὴν ἰσχὺν X. 53. 254. 296. — πλοῦτον αὐτοῦ X. H.; πλ. τοῦ ἀνϑρώπου 248. Co. — ἀνυψοῖ 248. Co. — 11. εχχεαι X. — 12. εἰς σπινϑῆρα III. CH. 55. 106. al. Co. Vet. Lat. — καήσεται 248. Co. — ἐπ'] εἰς III. C. 254. 307. — ἐξελεύσεται III. X. 155. 296. 308.; ἐξελεύσονται C. 55. 106. 157. 254. 307.; vulgo ἐκπορεύεται.

13. καταράσασϑαι CH. 23. 155. 253. 254. 296., καταρασάσϑαι X.; καταράσασϑε III. 106. 157. 248. Co. — ἀπώλεσεν III. X. 55. 106. 155. 157. 307.; vulgo ἀπώλεσαν —

14 γλῶσσα τρίτη πολλοὺς ἐσάλευσε,
καὶ διέστησεν αὐτοὺς ἀπὸ ἔϑνους εἰς ἔϑνος,
καὶ πόλεις ὀχυρὰς καϑεῖλε,
καὶ οἰκίας μεγιστάνων κατέστρεψε·
15 γλῶσσα τρίτη γυναῖκας ἀνδρείας ἐξέβαλε,
καὶ ἐστέρησεν αὐτὰς τῶν πόνων αὐτῶν.
16 ὁ προςέχων αὐτῇ οὐ μὴ εὕρῃ ἀνάπαυσιν,
οὐδὲ κατασκηνώσει μεϑ' ἡσυχίας.
17 πληγὴ μάστιγος ποιεῖ μώλωπα,
πληγὴ δὲ γλώσσης συγκλάσει ὀστᾶ·
18 πολλοὶ ἔπεσαν ἐν στόματι μαχαίρας,
καὶ οὐχ ὡς οἱ πεπτωκότες διὰ γλῶσσαν.
19 μακάριος ὁ σκεπασϑεὶς ἀπ' αὐτῆς,
ὃς οὐ διῆλϑεν ἐν τῷ ϑυμῷ αὐτῆς,
ὃς οὐχ εἵλκυσε τὸν ζυγον αὐτῆς,
καὶ ἐν τοῖς δεσμοῖς αὐτῆς οὐκ ἐδέϑη·
20 ὁ γὰρ ζυγὸς αὐτῆς ζυγος σιδηροῦς,
καὶ οἱ δεσμοὶ αὐτῆς δεσμοὶ χάλκεοι.
21 ϑάνατος πονηρὸς ὁ ϑάνατος αὐτῆς,
καὶ λυσιτελὴς μᾶλλον ὁ ᾅδης αὐτῆς.
22 οὐ μὴ κρατήσῃ εὐσεβῶν,
καὶ ἐν τῇ φλογὶ αὐτῆς οὐ καήσονται·
23 οἱ καταλείποντες κύριον ἐμπεσοῦνται εἰς αὐτὴν,
καὶ ἐν αὐτοῖς ἐκκαήσεται, καὶ οὐ μὴ σβεσϑῇ·
ἐπαποσταλήσεται αὐτοῖς ὡς λέων,
καὶ ὡς πάρδαλις λυμανεῖται αὐτούς.
24 ἴδε περίφραξον τὸ κτῆμά σου ἀκάνϑαις,
τὸ ἀργύριόν σου καὶ τὸ χρυσίον σου κατάδησον,

---

14. τρίτη] δισσὴ 248. Co., et ita etiam una cum 157. vs. 15. — απο εϑνος X. — 15. εστερεσεν X. — 17. ποιήσει 248. 253. Co. — recepi μώλωπα ex III. X. C. 55. 106. al., Vet. Lat. livorem; vulgo μώλωπας — συνκλασει X.; συνϑλάσει 248. Co.; συνϑλάττει H. — 18. ἔπεσον 55. 106. al. — ρομφαιας C. — ο πεπτωκως III. — 19. ἀπ' αὐτῆς] ἀπὸ προςώπου αὐτῆς 248. Co. — ουχ ειλκυσε X. C. — ἐν ante τοῖς δεσμοῖς om. III. C. — 20. χαλκοι C. Co. — 22. κρατησει X. 23. 155. 307. — ου μη καησονται III. X. C. 155. 248. 307. Co. — 23. καταλιποντες X. 106. 157. — τὸν κύριον 55. 248. 254. Co. — εκκαησονται X. 106. 157.; ἐκκαυϑήσεται 248. Co. — recepi ἐπαποσταλήσεται αὐτοῖς ex III. X. C. 23. 106. 155. al.; vulgo ἐξαποστ. ἐπ' αὐτοῖς — λοιμανειται X. — 24. κτῆμα] στομα X. — post ἀκάνϑαις in H. 248. Co. Vet. Lat. Syr. Ar. haec leguntur: καὶ τῷ στόματί σου ποίησον ϑυρώματα καὶ μοχλούς, cf. vs. 25. — χρυσίον σου X. CH. 55. 106. al. Vet. Lat.; vulgo χρυσίον —

25 καὶ τοῖς λόγοις σου ποίησον ζυγὸν καὶ σταθμὸν,
καὶ τῷ στόματί σου ποίησον θύραν καὶ μοχλόν·
26 πρόςεχε μήπως ὀλισθήσῃς ἐν αὐτῇ,
μὴ πέσῃς κατέναντι ἐνεδρεύοντος.

XXIX. Ὁ ποιῶν ἔλεος δανιεῖ τῷ πλησίον,
καὶ ὁ ἐπισχύων τῇ χειρὶ αὐτοῦ τηρεῖ ἐντολάς·
2 δάνεισον τῷ πλησίον ἐν καιρῷ χρείας αὐτοῦ,
καὶ πάλιν ἀπόδος τῷ πλησίον εἰς καιρόν·
3 στερέωσον λόγον καὶ πιστώθητι μετ᾽ αὐτοῦ,
καὶ ἐν παντὶ καιρῷ εὑρήσεις τὴν χρείαν σου.
4 πολλοὶ ὡς εὕρεμα ἐνόμισαν δάνος,
καὶ παρέσχον κόπον τοῖς βοηθήσασιν αὐτοῖς.
5 ἕως οὗ λάβῃ, καταφιλήσει χεῖρας αὐτοῦ,
καὶ ἐπὶ τῶν χρημάτων τοῦ πλησίον ταπεινώσει φωνήν·
καὶ ἐν καιρῷ ἀποδόσεως παρελκύσει χρόνον,
καὶ ἀποδώσει λόγους ἀκηδίας, καὶ τὸν καιρὸν αἰτιάσεται.
6 ἐὰν ἰσχύσῃ, μόλις κομίσεται τὸ ἥμισυ,
καὶ λογιεῖται αὐτὸ ὡς εὕρεμα·
εἰ δὲ μὴ, ἀπεστέρησεν αὐτὸν τῶν χρημάτων αὐτοῦ,
καὶ ἐκτήσατο αὐτὸν ἐχθρὸν δωρεάν·
κατάρας καὶ λοιδορίας ἀποδώσει αὐτῷ,
καὶ ἀντὶ δόξης ἀποδώσει αὐτῷ ἀτιμίαν.
7 πολλοὶ οὖν χάριν πονηρίας ἀπέστρεψαν,
ἀποστερηθῆναι δωρεὰν εὐλαβήθησαν.

---

25. τοῖς λόγοις] τοῦ λόγου 248. Co. — ζυγὸν καὶ σταθμὸν] ζυγόσταθμον 248. Co. — alterum huius vs. membrum deest in Syr. Ar. — 26. καὶ πρόςεχε 248. Co. — ολισθης III. X. 55. 155. 254. — ἐν αὐτοῖς 55. 106. 155. 157. 248. 307. Co.

XXIX, 1. δανιει III. X. 155.; vulgo δανειεῖ — τηρεῖ] ποιει III. — 2. delevi τὸν ante καιρόν, abest a III. X. 55. 106. al. — 3. λόγον σου H. 248. Co. — 4. τὸ δάνος H. 248. Co. — recepi κόπον ex III. X. 23. 106. 155. al.; vulgo πόνον — 5. καταφιλεῖ 248. 307. Co. — χεῖρας III. X. 106. 155. al.; vulgo χεῖρα — λόγους] λόγον 248. Co. — 6. και εαν X. — ἐὰν δὲ ἰσχύσῃ ὁ δοὺς H. 248. Co., Vet. Lat. sin autem potuerit reddere — κομιεῖται III. H. 248. Co. — δωρεὰν ἐχθρόν 248. Co. — καὶ ante ἀντὶ om. 248. Co. — 7. πολλοὶ οὖν III. X. H. 55. 106. 155. al.; π. οὐ 23. 253. 307. Vet. Lat. Syr. Ar.; vulgo πολλοὶ — ἀπέστρεψαν χεῖρα 55. 106. 157. 254.; ἀπ. τὸν ἄνθρωπον 248. Co.; ἀπ. χεῖρα τὸν ἄνθρωπον H. — ἀποστερ. δὲ 23. 55. 248. 253. Co.; καὶ ἀποστερ. H. — δωρεὰν om. 248. Co. —

8 πλὴν ἐπὶ ταπεινῷ μακροθύμησον,
καὶ ἐπ' ἐλεημοσύνῃ μὴ παρελκύσῃς αὐτόν.
9 χάριν ἐντολῆς ἀντιλάβου πένητος,
καὶ κατὰ τὴν ἔνδειαν αὐτοῦ μὴ ἀποστρέψῃς αὐτὸν κενόν.
10 ἀπόλεσον ἀργύριον δι' ἀδελφὸν καὶ φίλον,
καὶ μὴ ἰωθήτω ὑπὸ τὸν λίθον εἰς ἀπώλειαν,
11 θὲς τὸν θησαυρόν σου κατ' ἐντολὰς ὑψίστου,
καὶ λυσιτελήσει σοι μᾶλλον ἢ τὸ χρυσίον·
12 σύγκλεισον ἐλεημοσύνην ἐν τοῖς ταμείοις σου,
καὶ αὕτη ἐξελεῖταί σε ἐκ πάσης κακώσεως·
13 ὑπὲρ ἀσπίδα κράτους, καὶ ὑπὲρ δόρυ ὁλκῆς
κατέναντι ἐχθροῦ πολεμήσει ὑπὲρ σοῦ.

14 Ἀνηρ ἀγαθὸς ἐγγυήσεται τον πλησίον,
καὶ ὁ ἀπολωλεκὼς αἰσχύνην ἐγκαταλείψει αὐτόν.
15 χάριτας ἐγγύου μὴ ἐπιλάθῃ,
ἔδωκε γὰρ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὑπὲρ σοῦ·
16 ἀγαθὰ ἐγγύου ἀνατρέψει ἁμαρτωλὸς,
καὶ ἀχάριστος ἐν διανοίᾳ ἐγκαταλείψει ῥυσάμενον.
17 ἐγγύη πολλοὺς ἀπώλεσε κατευθύνοντας,
καὶ ἐσάλευσεν αὐτοὺς ὡς κῦμα θαλάσσης·
18 ἄνδρας δυνατοὺς ἀπῴκισε,
καὶ ἐπλανήθησαν ἐν ἔθνεσιν ἀλλοτρίοις.
19 ἁμαρτωλὸς ἐμπεσὼν εἰς ἐγγύην,
καὶ διώκων ἐργολαβείας ἐμπεσεῖται εἰς κρίσεις.
20 ἀντιλάβου τοῦ πλησίον κατὰ δύναμίν σου,
καὶ πρόσεχε σεαυτῷ μὴ ἐμπέσῃς.

---

8. ἐπὶ ταπεινώσει 248. Co. — ἐπ' ἐλεημοσύνῃ III. X. 55. 106. al.; vulgo ἐπ' ἐλεημοσύνην — 9. κενόν om. 23. 248. Co. — 10. διὰ φίλον καὶ ἀδελφὸν 248. Co. — ἰωθήτω] κατάκρυβε αὐτὸ 248. Co. Vet. Lat. — 12. ταμιειοις III. H. — 13. recepi ὁλκῆς ex III. X. H 23. 55. 106. al; vulgo ἀλκῆς.

14. ὁ om. 55. 106. 248. 253. 254. Co. — recepi ἐγκαταλείψει ex 55. 106. al., ενκαταλιψει X., ενκαταλειψει III.; vulgo καταλείψει — 15. ἐγγυητοῦ H. 55. 248. 254. Co. — 16. 248. Co.: ἀγαθὴν ἐγγύην ἀνατρέψει ἁμαρτωλὸς, ἐγγυῶν (emenda ἐγγυώμενον) φεύξεται ἁμαρτωλὸς καὶ ἄχρηστος ἐν διανοίᾳ καταλείψει τὸν ῥυσάμενον αὐτόν. Vet. Lat.: repromissorem fugit peccator et immundus. bona repromissoris sibi ascribit peccator, et ingratus sensu derelinquet liberantem se. — 19. ἁμαρτωλὸς παραβαίνων ἐντολὰς κυρίου H. 248. Co. Vet. Lat. Syr. Ar. — ἐμπεσὼν] ἐμπεσεῖται III. 55. 106. al. Co. Vet. Lat.; ἐμπεσέτω 23. 253.; ἐμπέσοι 296. 308. — 20. μὴ ἐμπέσῃς [illegible].

21 Ἀρχὴ ζωῆς ὕδωρ καὶ ἄρτος,
καὶ ἱμάτιον καὶ οἶκος καλύπτων ἀσχημοσύνην.
22 κρείσσων βίος πτωχοῦ ὑπὸ σκέπην δοκῶν,
ἢ ἐδέσματα λαμπρὰ ἐν ἀλλοτρίοις.
23 ἐπὶ μικρῷ καὶ μεγάλῳ εὐδοκίαν ἔχε,
καὶ ὀνειδισμὸν παροικίας σου μὴ ἀκούσῃς.
24 ζωὴ πονηρὰ ἐξ οἰκίας εἰς οἰκίαν,
καὶ οὗ παροικήσεις οὐκ ἀνοίξεις στόμα.
25 ξενιεῖς καὶ ποτιεῖς εἰς ἀχάριστα,
καὶ πρὸς ἐπὶ τούτοις πικρὰ ἀκούσῃ·
26 πάρελθε, πάροικε, κόσμησον τράπεζαν,
καὶ εἴ τι ἐν τῇ χειρί σου ψώμισόν με·
27 ἔξελθε, πάροικε, ἀπὸ προςώπου δόξης,
ἐπεξένωταί μοι ὁ ἀδελφός, χρεία τῆς οἰκίας.
28 βαρέα ταῦτα ἀνθρώπῳ ἔχοντι φρόνησιν,
ἐπιτίμησις οἰκίας καὶ ὀνειδισμὸς δανειστοῦ.

XXX. Ὁ ἀγαπῶν τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐνδελεχήσει μάστιγας αὐτῷ,
ἵνα εὐφρανθῇ ἐπ' ἐσχάτων αὐτοῦ·
2 ὁ παιδεύων τὸν υἱὸν αὐτοῦ ὀνήσεται ἐπ' αὐτῷ,
καὶ ἀνα μέσον γνωρίμων ἐπ' αὐτῷ καυχήσεται·
3 ὁ διδάσκων τον υἱὸν αὐτοῦ παραζηλώσει τὸν ἐχθρὸν,
καὶ ἔναντι φίλων ἐπ' αὐτῷ ἀγαλλιάσεται.
4 ἐτελεύτησεν αὐτοῦ ὁ πατήρ, καὶ ὡς οὐκ ἀπέθανεν,
ὅμοιον γὰρ αὐτῷ κατέλιπε μετ' αὐτόν·

---

21. ζωῆς ἀνθρώπου H. 55. 106. al. Co. Vet. Lat. Syr. Ar. — καλύπτων ἀσχημοσύνην לכסות ערוה — 22. κρισσον X. — 23. ἐπὶ μικρὰ καὶ μεγάλα 248. Co. Vet. Lat. Syr. Ar. — alterum vs. membrum recepi ex 248. Co. Vet. Lat. Syr. Ar.; vulgo om. — pro οἰκίας iam Grotius recte restituit παροικίας, Vet. Lat. peregrinationis — 253 post ἔχε add. ἔστι γὰρ ταπεινῶν καὶ ὑψῶν — 24. recepi παροικήσεις et ἀνοίξεις ex III. X. 55. 106. 157. al. Co.; vulgo παροικήσει et ἀνοίξει — 25. εἰς om. III. X. 55. 155. 157. 254. 307. 308. — ἀκούσεις 106. a sec. m., 248. 296. Co.; ακουειν X. — 27. τῆς δόξης 248. Co. — χρεία τ. οἰκίας ἐπεξ. μοι ὁ ἀδ. 248. Co. — 28. ἀνθρώπῳ om. 248. Co. — X.: επιτιμησεις — ονιδισμον δαν.

XXX. titulus in III. X. al. περι τεκνων — 1. ἐνδελεχίσει Co. — ἐπ' ἐσχάτων X. 23. 55. 155. al. Co.; vulgo ἐπ' ἐσχάτῳ — 2. τὸν om. 248. Co. — ὀνήσεται] εὐφρανθήσεται 248. Co., Vet. Lat. laudabitur — 3. αὐτοῦ om. 248. Co. — ἀγαλλ. ἐπ' αὐτῷ 248. Co. — 4. και ουχ (ουκ III.) ως III. X. 307. —

[5]ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ εἶδε καὶ ηὐφράνϑη,
καὶ ἐν τῇ τελευτῇ αὐτοῦ οὐκ ἐλυπήϑη·
[6]ἐναντίον ἐχϑρῶν κατέλιπεν ἔκδικον,
καὶ τοῖς φίλοις ἀνταποδιδόντα χάριν.
[7]περιψύχων υἱὸν καταδεσμεύσει τραύματα αὐτοῦ,
καὶ ἐπὶ πάσῃ βοῇ ταραχϑήσεται σπλάγχνα αὐτοῦ·
[8]ἵππος ἀδάμαστος ἐκβαίνει σκληρὸς,
καὶ υἱὸς ἀνειμένος ἐκβαίνει προαλής·
[9]τιϑήνησον τέκνον καὶ ἐκϑαμβήσει σε,
σύμπαιξον αὐτῷ καὶ λυπήσει σε.
[10]μὴ συγγελάσῃς αὐτῷ, ἵνα μὴ συνοδυνηϑῇς,
καὶ ἐπ' ἐσχάτων γομφιάσεις τοὺς ὀδόντας σου·
[11]μὴ δῷς αὐτῷ ἐξουσίαν ἐν νεότητι,
καὶ μὴ παρίδῃς τὰς ἀγνοίας αὐτοῦ·
[12]κάμψον τὸν τράχηλον ἐν νεότητι,
καὶ ϑλάσον τὰς πλευρὰς αὐτοῦ ὡς ἔστι νήπιος,
μήποτε σκληρυνϑεὶς ἀπειϑήσῃ σοι,
καὶ ἔσται σοι ὀδύνη ψυχῆς.
[13]παίδευσον τὸν υἱόν σου καὶ ἔργασαι ἐν αὐτῷ,
ἵνα μὴ ἐν τῇ ἀσχημοσύνῃ αὐτοῦ προςκόψῃς.

[14]Κρείσσων πτωχὸς ὑγιὴς καὶ ἰσχύων τῇ ἕξει,
ἢ πλούσιος μεμαστιγωμένος εἰς σῶμα αὐτοῦ·
[15]ὑγιεία καὶ εὐεξία βέλτιον παντὸς χρυσίου,
καὶ σῶμα εὔρωστον ἢ ὄλβος ἀμέτρητος·

---

5. ηυφρανϑη III. X.; vulgo εὐφράνϑη; add. ἐπ' αὐτῷ 248. Co. Vet. Lat. — 7. περιψήχων 248. Co. — υιων καταδ. τρ. αυτων X. — 8. ἐκβαίνει σκληρὸς III. X. CH. 23. 55. 106. 155. al. Co.; vulgo ἀποβαίνει σκλ. — 10. ὀδυνηϑῇς 248. 253. Co. — ἐπ' ἐσχάτων III. C. 23. 55. 106. al. Co.; vulgo ἐπ' ἐσχάτῳ — γομφιάσῃς 106. 155. 157. 307. — σου om. 248. Co. — 11. 12. duo membra καὶ μὴ παρίδῃς — ἐν νεότητι hoc loco posui H. 248. Co. Vet. Lat. Syr. Ar. secutus; vulgo omisso καὶ ante κάμψον post vs. 13. leguntur; plane desunt in III. X. C. 23. 55. 68. al., credo ideo quia oculus scribae a priore νεότητι ad posterius aberravit. dein vero alii omissa alieno loco inseruerunt. — 12. ὡς] ἕως III. 106. 155., Vet. Lat. dum — απιϑησι III. C.; απιϑησει X.; επιϑησει 155.; απειϑησει 157. 307. 308. — quartum vs. membrum recepi ex H. 106. 248. Co. Vet. Lat.; vulgo om. — σοι ἐξ αὐτοῦ ὀδύνη 106. — 13. αὐτοῦ προςκόψῃς III. X. C. 23. 55. 106. al. Co. Vet. Lat.; vulgo σου προςκόψῃ.

14. titulus in quibusdam libris περι υγιειας, in 55. 254. περι βρωματων. ante vs. 16. legitur in III. in ora ** περι υγιας, in X. περι βρωματων, in 248. περι βρωματος, in 155. περι χρηματων — εἰς τὸ H. 248. Co. — 15. υγεια X. — ευεξεια X.; ευξεια C. — βελτειον X.; βελτιων III. C. 55. 106. 253. 254. 307. —

16 οὐκ ἔστι πλοῦτος βελτίων ὑγιείας σώματος,
καὶ οὐκ ἔστιν εὐφροσύνη ὑπὲρ χαρὰν καρδίας.
17 κρείσσων θάνατος ὑπὲρ ζωὴν πικράν,
καὶ ἀνάπαυσις αἰῶνος ἢ ἀῤῥώστημα ἔμμονον.
18 ἀγαθὰ ἐκκεχυμένα ἐπὶ στόματι κεκλεισμένῳ
θέματα βρωμάτων παρακείμενα ἐπὶ τάφῳ.
19 τί συμφέρει κάρπωσις εἰδώλῳ;
οὔτε γὰρ ἔδεται, οὔτε μὴ ὀσφρανθῇ·
20 οὕτως ὁ ἐκδιωκόμενος ὑπὸ κυρίου βλέπων ἐν ὀφθαλμοῖς καὶ στενάζων,
ὥςπερ εὐνοῦχος περιλαμβάνων παρθένον καὶ στενάζων.

21 Μὴ δῷς εἰς λύπην τὴν ψυχήν σου,
καὶ μὴ θλίψῃς σεαυτὸν ἐν βουλῇ σου·
22 εὐφροσύνη καρδίας ζωὴ ἀνθρώπου,
καὶ ἀγαλλίαμα ἀνδρὸς μακροημέρευσις.
23 ἀγάπα τὴν ψυχήν σου καὶ παρακάλει τὴν καρδίαν σου,
καὶ λύπην μακρὰν ἀπόστησον ἀπὸ σοῦ,
πολλοὺς γὰρ ἀπώλεσεν ἡ λύπη,
καὶ οὐκ ἔστιν ὠφέλεια ἐν αὐτῇ.
24 ζῆλος καὶ θυμὸς ἐλαττοῦσιν ἡμέρας,
καὶ πρὸ καιροῦ γῆρας ἄγει μέριμνα.
XXXIII. 12 λαμπρὰ καρδία καὶ ἀγαθὴ ἐπὶ ἐδέσμασι
τῶν βρωμάτων αὐτῆς ἐπιμελήσεται.

---

16. υγειας X. — χαρὰν] χαριν III. X. — 17. πικρον X. — verba καὶ ἀνάπαυσις αἰῶνος recepi ex H., Vet. Lat. requies aeterna, Syr. Ar.; vulgo om. — ενμονον III. X. C. — 18. ἐκκεχυμένα] κεκλεισμένα 248. Co. Syr. Ar. — ἐπὶ] ἐν H.; om. 248. Co. — 20. βλέπ. ἐν ὀφθ. αὐτοῦ C.; ὁ βλ. ἐν τοῖς ὀφθ. 248. Co. — add. huic vs. H. 23. 55. 68. 106. 253. 254. Ald.: οὕτως ὁ ποιῶν ἐν βίᾳ κρίματα. haec ex 20, 3. desumpta et male hic addita sunt.

21. βουλῇ] ζωη C. — 22. αὐτὴ ζωὴ 248. Co., Vet. Lat. haec est vita — μεγαλοημερευσεις X. — 23. ἀγάπα] ἀπάτα C. 23. 155. 253. 254. 307. 308., cf. 14, 16. — ἀπώλεσεν III. X. CH. 106. 155. 157. 296., + καὶ ἀπέκτεινεν 248. Co.; vulgo ἀπέκτεινεν — ἡ om. III. 23. 55. al. — κ. οὐκ ἔ. ὠφ. ἐν α. om. 248. Co. — 24. ἐλαττονοῦσιν C. 23., cf. 19, 6. 7.

Inde a vs. 25. usque ad 36, 16. ordo versuum et capitum uno fortasse cod. 248. excepto in omnibus graecis codicibus, quos editores male secuti sunt, ex parte inversus est, quod quo casu factum sit in commentariis meis p. 169. s. docui. genuinum ordinem servarunt Vet. Lat. Syr. Ar., quos secutus sum; sed ne in citando confusio existeret, versus et capita ita ut in editionibus fieri solet notavi. **XXXIII**, 12. (**XXX**, 25.) ἐπὶ ἐδεσμάτων 307. —

XXXIV. ἀγρυπνία πλούτου ἐκτήκει σάρκας,
καὶ ἡ μέριμνα αὐτοῦ ἀφιστᾷ ὕπνον·
2 μέριμνα ἀγρυπνίας ἀποστήσει νυσταγμόν,
καὶ ἀῤῥώστημα βαρὺ ἐκνήψει ὕπνος.

3 Ἐκοπίασε πλούσιος ἐν συναγωγῇ χρημάτων,
καὶ ἐν τῇ ἀναπαύσει ἐμπίπλαται τῶν τρυφημάτων αὐτοῦ·
4 ἐκοπίασε πτωχὸς ἐν ἐλαττώσει βίου,
καὶ ἐν τῇ ἀναπαύσει ἐπιδεὴς γίνεται.
5 ὁ ἀγαπῶν χρυσίον οὐ δικαιωθήσεται,
καὶ ὁ διώκων διαφθορὰν αὐτὸς πλησθήσεται.
6 πολλοὶ ἐδόθησαν εἰς πτῶμα χάριν χρυσίου,
καὶ ἐγενήθη ἡ ἀπώλεια αὐτῶν κατὰ πρόςωπον αὐτῶν·
7 ξύλον προςκόμματός ἐστι τοῖς ἐνθυσιάζουσιν αὐτῷ,
καὶ πᾶς ἄφρων ἁλώσεται ἐν αὐτῷ.
8 μακάριος πλούσιος ὃς εὑρέθη ἄμωμος,
καὶ ὃς ὀπίσω χρυσίου οὐκ ἐπορεύθη·
9 τίς ἐστι; καὶ μακαριοῦμεν αὐτόν,
ἐποίησε γὰρ θαυμάσια ἐν λαῷ αὐτοῦ·
10 τίς ἐδοκιμάσθη ἐν αὐτῷ καὶ ἐτελειώθη;
καὶ ἔστω εἰς καύχησιν·
τίς ἐδύνατο παραβῆναι καὶ οὐ παρέβη;
καὶ ποιῆσαι κακὰ καὶ οὐκ ἐποίησεν;
11 στερεωθήσεται τὰ ἀγαθὰ αὐτοῦ,
καὶ τὰς ἐλεημοσύνας αὐτοῦ ἐκδιηγήσεται ἐκκλησία.

12 Ἐπὶ τραπέζης μεγάλης ἐκάθισας,
μὴ ἀνοίξῃς ἐπ' αὐτῆς φάρυγγά σου,
καὶ μὴ εἴπῃς· πολλά γε τὰ ἐπ' αὐτῆς.

XXXIV (XXXI), 2. ἀποστήσει Bretschneideri est emendatio, Vet. Lat. avertit, Syr. [illegible]; libri ἀπαιτήσει — ὕπνον C. 68. 296. 307. Ald.

3. τῶν om. 248. Co. — 4. ἀναπαύσει αὐτοῦ 248. Co. — 5. αὐτὸς] οὗτος X. 248. Co. — Vet. Lat. replebitur ex ea — 6. ἐδόθησαν εἰς πτῶμα] ἐδέθησαν 248. Co. — ἡ ἀπώλεια X. H. 55. 106. al. Co.; vulgo ἀπώλεια — 7. ξύλον προςκόμματος] ουδε προσταγματος X. — θυσιάζουσιν 23. 248. 253. Co. — 9. τίς ἐστιν οὗτος H. 106. 248. Co. Vet. Lat. — γὰρ om. C. — 10. καὶ ἔσται 23. 106. 254. Co. Vet. Lat. — εἰς καύχημα H. 248. Co. — κακίαν 248. Co. — 11. διὰ τοῦτο στερεωθήσεται H. 248. Co. Vet. Lat.

12. καθίσας 248. Co. — ανοιξας X. — ἐπ' αὐτῇ X. 157. 254. 296. 308.; ἐπ' αὐτὴν 106. 155. — φάρ. σου ἐπ' αὐτῆς 248. Co. — και ειπης III. C. —

13 μνήσθητι ὅτι κακὸν ὀφθαλμὸς πονηρός.
πονηρότερον ὀφθαλμοῦ τί ἔκτισται;
διὰ τοῦτο ἀπὸ παντὸς προςώπου δακρύει.
14 οὗ ἐὰν ἐπιβλέψῃ, μὴ ἐκτείνῃς χεῖρα,
καὶ μὴ συνθλίβου αὐτῷ ἐν τρυβλίῳ.
15 νόει τὰ τοῦ πλησίον ἐκ σεαυτοῦ,
καὶ ἐπὶ παντὶ πράγματι διανοοῦ.
16 φάγε ὡς ἄνθρωπος τὰ παρακείμενά σοι,
καὶ μὴ διαμασῶ, μὴ μισηθῇς.
17 παῦσαι πρῶτος χάριν παιδείας,
καὶ μὴ ἀπληστεύου, μήποτε προςκόψῃς.
18 καὶ εἰ ἀνὰ μέσον πλειόνων ἐκάθισας,
πρότερος αὐτῶν μὴ ἐκτείνῃς τὴν χεῖρά σου.

19 Ὡς ἱκανὸν ἀνθρώπῳ πεπαιδευμένῳ τὸ ὀλίγον,
καὶ ἐπὶ τῆς κοίτης αὐτοῦ οὐκ ἀσθμαίνει.
20 ὕπνος ὑγιείας ἐπὶ ἐντέρῳ μετρίῳ,
ἀνέστη πρωΐ, καὶ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ·
πόνος ἀγρυπνίας καὶ χολέρας
καὶ στρόφος μετὰ ἀνδρὸς ἀπλήστου.
21 καὶ εἰ ἐβιάσθης ἐν ἐδέσμασιν,
ἀνάστα μεσοπορῶν καὶ ἀναπαύσῃ.
22 ἄκουσόν μου, τέκνον, καὶ μὴ ἐξουδενώσῃς με,
καὶ ἐπ' ἐσχάτῳ εὑρήσεις τοὺς λόγους μου.
ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου γίνου ἐντρεχής,
καὶ πᾶν ἀῤῥώστημα οὐ μή σοι ἀπαντήσῃ.

23 Λαμπρὸν ἐπ' ἄρτοις εὐλογήσει χείλη,
καὶ ἡ μαρτυρία τῆς καλλονῆς αὐτοῦ πιστή·
24 πονηρῷ ἐπ' ἄρτῳ διαγογγύσει πόλις,
καὶ ἡ μαρτυρία τῆς πονηρίας αὐτοῦ ἀκριβής.

---

14. χεῖρά σου 248. Co. Vet. Lat. — ἐν τῷ τρυβλίῳ X. C. — 15. πράγματι] ῥήματι 248. Co. — 16. διαμασου X. — 17. πρῶτον 248. Co.

19. ουκ ασθενει C. — 20. υγιας X. C., υγειας 55. 106. 248. 254. 307. Co. — πονος δε X. — χολέρα 248. Co. Clem. Al. Paedag. 2, 2. Vet. Lat. — στρόφος] στρεφομενος X. — 21. μεσοπορῶν 68. 106. 254. 307. Ald., + ἔμεσον 248. Co.; μεσοπωρον X., vulgo μεσοπωρῶν. Vet. Lat.: surge e medio, evome et refrigerabit te et non adduces corpori tuo infirmitatem. — 22. ἐπ' ἐσχάτων 55. 106. 157. al. Co.; ἐπ' ἐσχάτου III. C. 155. — ἔργοις] λόγοις III. 55. 107.

23. εὐλογῆσαι 248. Co. — καὶ om. 248. Co. — ἡ III. H. 55. 106. al.; vulgo om.

25 Ἐν οἴνῳ μὴ ἀνδρίζου,
πολλοὺς γὰρ ἀπώλεσεν ο οἶνος.
26 κάμινος δοκιμάζει στόμωμα ἐν βαφῇ,
οὕτως οἶνος καρδίας ἐν μάχῃ ὑπερηφάνων.
27 ἔπισον ζωῆς οἶνος ἀνθρώποις,
ἐαν πίνῃς αὐτὸν μέτρῳ αὐτοῦ.
τίς ζωὴ ἐλασσουμένῳ οἴνῳ;
καὶ αὐτος ἔκτισται εἰς εὐφροσύνην ἀνθρώποις.
28 ἀγαλλίαμα καρδίας καὶ εὐφροσύνη ψυχῆς
οἶνος πινόμενος ἐν καιρῷ αὐτάρκης·
29 πικρία ψυχῆς οἶνος πινόμενος πολὺς,
ἐν ἐρεθισμῷ καὶ ἀντιπτώματι.
30 πληθύνει μέθη θυμὸν ἄφρονος εἰς πρόςκομμα,
ἐλαττῶν ἰσχὺν καὶ προςποιῶν τραύματα.

31 Ἐν συμποσίῳ οἴνου μὴ ἐλέγξῃς τὸν πλησίον,
καὶ μὴ ἐξουδενώσῃς αὐτὸν ἐν εὐφροσύνῃ αὐτοῦ·
λόγον ὀνειδισμοῦ μὴ εἴπῃς αὐτῷ,
καὶ μὴ αὐτὸν θλίψῃς ἐν ἀπαιτήσει.
XXXV. ἡγούμενόν σε κατέστησαν, μὴ ἐπαίρου,
γίνου ἐν αὐτοῖς ὡς εἷς ἐξ αὐτῶν·
φρόντισον αὐτῶν καὶ οὕτως κάθισον.
2 καὶ πᾶσαν τὴν χρείαν σου ποιήσας ἀνάπεσε,
ἵνα εὐφρανθῇς δι' αὐτοὺς,
καὶ εὐκοσμίας χάριν λάβῃς στέφανον.

3 Λάλησον πρεσβύτερε, πρέπει γάρ σοι, ἐν ἀκριβεῖ ἐπιστήμῃ,
καὶ μὴ ἐμποδίσῃς μουσικά·

---

26. δοκιμα X. — οἶνος ἐν καρδίᾳ (καρδίας H., Vet. Lat. corda) ὑπερηφ. ἐν μέθῃ H. 248. Co. Vet. Lat. — 27. εφισον X. Ald., cf. 9, 10. — recepi ἀνθρώποις ex III. X. 23. 55. 106. al. Co. Vet. Lat.; vulgo ἀνθρώπῳ — ἐν μέτρῳ 23. 55. 106. al. Co. — οινου III. 296. 307. 254. — ευφρ. ανθρωπων X. — 29. αντιπτωμα X. — 30. θυμὸν μέθη 248. Co.

31. εξουθενωσης III.; εξουθενησης 55. 157. 254. Ald.; εξουθενισης 155. — ἐν ἀπαντήσει αὐτοῦ 248. Co. — XXXV (XXXII). titulus περὶ ἡγουμένων deest in III. X. 55. 106. al. — 1. ἐν om. X. 248. Co. — ουτως III. X.; vulgo ουτω — 2. ποίησον καὶ εὐδοκιμήσας ἀνάπαυσαι (ἀνάπεσαι H.) H. 248. Co. — ἀνάπεσον III. 106. 155. 157. — τὸν στέφανον III. 155. 157. al.

3. πρεσβυτέρῳ 248. Co. — ἀκριβη X. — ἐν ἀκριβείᾳ δὲ ἐπιστήμης 248. Co., cf. Clem. Alex. Paed. 2, 7. — μὴ ἐμποδίσῃς] εμποδισης X.; ἐμποδίσεις 248. Co. Chrysost. —

4 ὅπου ἀκρόαμα, μὴ ἐκχέῃς λαλιάν,
καὶ ἀκαίρως μὴ σοφίζου.
5 σφραγὶς ἄνθρακος ἐπὶ κόσμῳ χρυσῷ,
σύγκριμα μουσικῶν ἐν συμποσίῳ οἴνου·
6 ἐν κατασκευάσματι χρυσῷ σφραγὶς σμαράγδου,
μέλος μουσικῶν ἐφ' ἡδεῖ οἴνῳ.

7 Λάλησον νεανίσκε εἰ χρεία σου,
μόλις δὶς ἐὰν ἐπερωτηθῇς.
8 κεφαλαίωσον λόγον, ἐν ὀλίγοις πολλά,
γίνου ὡς γινώσκων καὶ ἅμα σιωπῶν.
9 ἐν μέσῳ μεγιστάνων μὴ ἐξισάζου,
καὶ ἑτέρου λέγοντος μὴ πολλὰ ἀδολέσχει·
10 πρὸ βροντῆς κατασπεύδει ἀστραπή,
καὶ πρὸ αἰσχυντηροῦ προελεύσεται χάρις.
11 ἐν ὥρᾳ ἐξεγείρου καὶ μὴ οὐράγει,
ἀπότρεχε εἰς οἶκον καὶ μὴ ῥᾳθύμει.
12 ἐκεῖ παῖζε καὶ ποίει τὰ ἐνθυμήματά σου,
καὶ μὴ ἁμάρτῃς λόγῳ ὑπερηφάνῳ·
13 καὶ ἐπὶ τούτοις εὐλόγησον τὸν ποιήσαντά σε,
καὶ μεθύσκοντά σε ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν αὐτοῦ.

14 Ὁ φοβούμενος κύριον ἐκδέξεται παιδείαν,
καὶ οἱ ὀρθρίζοντες εὑρήσουσιν εὐδοκίαν·
15 ὁ ζητῶν νόμον ἐμπλησθήσεται αὐτοῦ,
καὶ ὁ ὑποκρινόμενος σκανδαλισθήσεται ἐν αὐτῷ.
16 οἱ φοβούμενοι κύριον εὑρήσουσι κρίμα,
καὶ δικαιώματα ὡς φῶς ἐξάψουσιν·
17 ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς ἐκκλίνει ἐλεγμόν,
καὶ κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ εὑρήσει σύγκριμα.

---

5. εν συμποσια III.

8. λόγον om. X. — ὡς om. III. 55. 155. al. — 9. μη εξουσιαζου X. — ἑτέρου λέγοντος] ὅπου γέροντες (λέγοντες 248.) 248. Co. Vet. Lat. Syr. Ar. — 11. αθυμει III. — 12. αμαρτησης III.; αμαρτια και X. 23. 253.; εν αμαρτιαις και 248. Co. Vet. Lat.

14. τον κυριον X. 307. — τὴν παιδείαν αὐτοῦ 248. Co. Vet. Lat. — ὀρθρίζοντες πρὸς αὐτὸν H. Vet. Lat. — 15. επιλησθησεται X. — 16. κρί[μα] χαριν X. — 17. ἐξευρίσκει 248. Co.

[18]Ἀνὴρ βουλῆς οὐ μὴ παρίδῃ διανόημα ἀλλοτρίου,
καὶ ὑπερήφανος οὐ καταπτήξει φόβον,
καὶ μετὰ τὸ ποιῆσαι μετ᾿ αὐτοῦ ἄνευ βουλῆς,
καὶ τῆς ἀφροσύνης αὐτοῦ ἐλεγχθήσεται.
[19]ἄνευ βουλῆς μηθὲν ποιήσῃς,
καὶ ἐν τῷ ποιῆσαί σε μὴ μεταμελοῦ·
[20]ἐν ὁδῷ ἀντιπτώματος μὴ πορεύου,
καὶ μὴ προςκόψῃς ἐν λιθώδεσι.
[21]μὴ πιστεύσῃς ἐν ὁδῷ ἀπροςκόπῳ,
καὶ ἀπὸ τῶν τέκνων σου φύλαξαι.
[22]ἐν παντὶ ἔργῳ πίστευε τῇ ψυχῇ σου,
καὶ γὰρ τοῦτό ἐστι τήρησις ἐντολῶν.

[23]Ὁ πιστεύων νόμῳ προςέχει ἐντολαῖς,
καὶ ὁ πεποιθὼς κυρίῳ οὐκ ἐλαττωθήσεται·
XXXVI. τῷ φοβουμένῳ τὸν κύριον οὐκ ἀπαντήσει κακὸν,
ἀλλ᾿ ἐν πειρασμῷ καὶ πάλιν ἐξελεῖται.
[2]ἀνὴρ σοφὸς οὐ μισήσει νόμον,
ὁ δὲ ὑποκρινόμενος ἐν αὐτῷ ὡς ἐν καταιγίδι πλοῖον·
[3]ἄνθρωπος συνετὸς ἐμπιστεύσει νόμῳ,
καὶ ὁ νόμος αὐτῷ πιστὸς ὡς ἐρώτημα δήλων.

[4]Ἑτοίμασον λόγον καὶ οὕτως ἀκουσθήσῃ,
σύνδησον παιδείαν καὶ ἀποκρίθητι.
[5]τροχὸς ἁμάξης σπλάγχνα μωροῦ,
καὶ ὡς ἄξων στρεφόμενος ὁ διαλογισμὸς αὐτοῦ.

---

18. ἀλλοτρίου Gaabii est correctio, libri ἀλλότριος — ante καὶ μετὰ in X. est notula ※ — μετ᾿ αὐτοῦ ἄνευ βουλῆς עִמּוֹ לֹא עֵצָה — verba καὶ τῆς ἀφρ. α. ἐλεγχ. ego addidi, a libris absunt; sed membrum excidisse manifestum est. Vet. Lat. hoc loco haec addidit: et suis insectationibus arguetur. — 19. μηδεν III. 55. 254. 307. — σε om. 155. 248. Co. — 20. οὐ προςκόψεις Co. — 22. ἔργῳ ἀγαθῷ 248. 308. Co. — ἐντολῆς III. 55. 155. 157. 254.

23. νόμῳ] κυρίῳ 248. Co. Vet. Lat. — κυρίῳ] ἐπ᾿ αὐτῷ 248. Co. Vet. Lat. — ἐντολαῖς] ἐντολῇ X. 23. 248. 253. 307. Co. — οὐκ ἐλαττωθήσεται לֹא יֶחְסָר — **XXXVI (XXXIII)**, 1. τὸν κύριον X. H. 23. 106. al. Co.; vulgo κύριον — ἐξαιρεῖται αὐτὸν 248. Co. — 3. επερωτημα X. — δηλων III. X. et cdd. fere omnes, cf. 45, 10.; vulgo δικαίων.

4. ante ἀποκρίθητι add. τότε 55. 157. 248. 253. 254. Co. Vet. Lat, οὕτως X. H. 106. 307. —

6 ἵππος εἰς ὀχείαν ὡς φίλος μῶκος,
ὑποκάτω παντὸς ἐπικαθημένου χρεμετίζει.

7 Διὰ τί ἡμέρα ἡμέρας ὑπερέχει,
καὶ πᾶν φῶς ἡμέρας ἐνιαυτοῦ ἀφ' ἡλίου;
8 ἐν γνώσει κυρίου διεχωρίσθησαν,
καὶ ἠλλοίωσε καιροὺς καὶ ἑορτάς·
9 ἀπ' αὐτῶν ἀνύψωσε καὶ ἡγίασε,
καὶ ἐξ αὐτῶν ἔθηκεν εἰς ἀριθμὸν ἡμερῶν.
10 καὶ ἄνθρωποι πάντες ἀπὸ ἐδάφους,
καὶ ἐκ γῆς ἐκτίσθη Ἀδάμ.
11 ἐν πλήθει ἐπιστήμης κύριος διεχώρισεν αὐτούς,
καὶ ἠλλοίωσε τὰς ὁδοὺς αὐτῶν·
12 ἐξ αὐτῶν ηὐλόγησε καὶ ἀνύψωσε,
καὶ ἐξ αὐτῶν ἡγίασε, καὶ πρὸς αὐτὸν ἤγγισεν·
ἀπ' αὐτῶν κατηράσατο καὶ ἐταπείνωσε,
καὶ ἀνέστρεψεν αὐτοὺς ἀπὸ στάσεως αὐτῶν.
13 ὡς πηλὸς κεραμέως ἐν χειρὶ αὐτοῦ,
πᾶσαι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ κατὰ τὴν εὐδοκίαν αὐτοῦ·
οὕτως ἄνθρωποι ἐν χειρὶ τοῦ ποιήσαντος αὐτούς,
ἀποδοῦναι αὐτοῖς κατὰ τὴν κρίσιν αὐτοῦ.
14 ἀπέναντι τοῦ κακοῦ τὸ ἀγαθόν,
καὶ ἀπέναντι τοῦ θανάτου ἡ ζωή,
οὕτως ἀπέναντι εὐσεβοῦς ἁμαρτωλός·
15 καὶ οὕτως ἔμβλεψον εἰς πάντα τὰ ἔργα τοῦ ὑψίστου,
δύο δύο, ἓν κατέναντι τοῦ ἑνός.

---

6. οχιον III., σχειον X. 23. 55. 106. 157. 296. 308. — ωὸς X. — φίλος μῶκος] φιλομοιχος 55. 254. — χρεμετισει III.; χρεμετιει 55. 106. 157. al. Co.

9. καὶ ἀπ' 248. Co. — ηγιασεν και ανυψωσεν X. — 10. εκτισθη εκ γης X. — 12. ηυλογησεν III. X.; vulgo εὐλόγησε — ανετρεψεν 157. Co., cf. 12, 12. — στάσεων 248. 296. Co. — 13. πηλον X. 23. — πᾶσαι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ] πλασαι αυτο H., Vet. Lat. plasmare illud et disponere — ἄνθρωπος ἐν χ. τ. π. αὐτὸν ἀπ. αὐτῷ 248. Co. Vet. Lat. — 14. τοῦ εὐσεβοῦς 106. 157. 296. 308.; ἁμαρτωλοῦ 23. 253. — ἁμαρτωλὸς] εὐσεβὴς 23. 253. — οὕτως ἀπ. τοῦ ἁμαρτωλοῦ ὁ εὐσεβὴς καὶ οὕτως ἀπ. ἀνδρὸς εὐσεβοῦς ὁ ἁμαρτωλός 248. Co. — 15. ἓν om. X.

16a Κἀγὼ ἔσχατος ἠγρύπνησα,
XXX. 25 καὶ ὡς καλαμώμενος ὀπίσω τρυγητῶν·
ἐν εὐλογίᾳ κυρίου ἔφθασα,
καὶ ὡς τρυγῶν ἐπλήρωσα ληνόν.
26 κατανοήσατε ὅτι οὐκ ἐμοὶ μόνῳ ἐκοπίασα,
ἀλλὰ πᾶσι τοῖς ζητοῦσι παιδείαν.
27 ἀκούσατέ μου, μεγιστᾶνες λαοῦ,
καὶ οἱ ἡγούμενοι ἐκκλησίας ἐνωτίσασθε.

XXX. 28 Υἱῷ καὶ γυναικί, ἀδελφῷ καὶ φίλῳ,
μὴ δῷς ἐξουσίαν ἐπὶ σὲ ἐν ζωῇ σου,
καὶ μὴ δῷς ἑτέρῳ τὰ χρήματά σου,
ἵνα μὴ μεταμεληθεὶς δέῃ περὶ αὐτῶν·
29 ἕως ἔτι ζῇς καὶ πνοὴ ἐν σοί,
μὴ ἀλλάξῃς σεαυτὸν πάσῃ σαρκί·
30 κρεῖσσον γάρ ἐστι τὰ τέκνα δεηθῆναί σου,
ἢ σὲ ἐμβλέπειν εἰς χεῖρας υἱῶν σου.
31 ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου γίνου ὑπεράγων,
μὴ δῷς μῶμον ἐν τῇ δόξῃ σου.
32 ἐν ἡμέρᾳ συντελείας ἡμερῶν ζωῆς σου
καὶ ἐν καιρῷ τελευτῆς διάδος κληρονομίαν.

33 Χορτάσματα καὶ ῥάβδος καὶ φορτία ὄνῳ,
ἄρτος καὶ παιδεία καὶ ἔργον οἰκέτῃ·
34 ἔργασαι ἐν παιδὶ καὶ εὑρήσεις ἀνάπαυσιν,
ἄνες χεῖρας αὐτῷ καὶ ζητήσει ἐλευθερίαν.
35 ζυγὸς καὶ ἱμὰς τράχηλον κάμψουσιν,
καὶ οἰκέτῃ κακούργῳ στρέβλαι καὶ βάσανοι.

XXX, 25. καὶ ante ὡς καλ. recepi ex Vet. Lat. — καλαμουμενος C.; καλαμενος X. — Vet. Lat.: in benedictione dei et ipse speravi — 26. ἀλλὰ καὶ 155. 296. 308. — παιδείαν] σοφιαν C. 155. 296. — 27. μου et λαοῦ om. 248. Co. — οἱ om. X. 106.

XXX (XXXIII), 28. ἐπὶ σεαυτῷ 248. Co. — 29. καί ἐστι 248. Co. — ἐν πάσῃ III. C. 55. 155. 157. 254. — 31. γινου υπερανω C. — καὶ μὴ H. 248. Co.

33. vulgo legitur titulus περὶ δούλων: deest in III. X. C*. 23. 68. al. — χόρτασμα III. 254. — καὶ ante ἔργον om. X. — ἔργα 248. Co. — 34. ἐν παιδείᾳ 23. 248. Co. Vet. Lat. — 35. τράχηλον κάμψ. (κάμπτουσιν C.) III. X. C. 55. 106. 155. al.; vulgo κάμψουσι (κάμπτουσι 248. Co.) τράχ. —

36 ἔμβαλε αὐτὸν εἰς ἐργασίαν, ἵνα μὴ ἀργῇ,
πολλὴν γὰρ κακίαν ἐδίδαξεν ἡ ἀργία.
37 εἰς ἔργα κατάστησον καθὼς πρέπει αὐτῷ,
κἂν μὴ πειθαρχῇ, βάρυνον τὰς πέδας·
38 καὶ μὴ περισσεύσῃς ἐπὶ πάσῃ σαρκί,
καὶ ἄνευ κρίσεως μὴ ποιήσῃς μηδέν.

39 Εἴ ἔστι σοι οἰκέτης, ἔστω ὡς σύ,
ὅτι ἐν αἵματι ἐκτήσω αὐτόν·
40 εἰ ἔστι σοι οἰκέτης, ἄγε αὐτὸν ὡς ἀδελφόν,
ὅτι ὡς ἡ ψυχή σου ἐπιδήσεις αὐτόν.
ἐὰν κακώσῃς αὐτὸν καὶ ἀπάρας ἀποδρᾷ,
ἐν ποίᾳ ὁδῷ ζητήσεις αὐτόν;

XXXI. Κεναὶ ἐλπίδες καὶ ψευδεῖς ἀσυνέτῳ ἀνδρί,
καὶ ἐνύπνια ἀναπτεροῦσιν ἄφρονας·
2 ὡς δρασσόμενος σκιᾶς καὶ διώκων ἄνεμον,
οὕτως ὁ ἐπέχων ἐνυπνίοις.
3 τοῦτο κατὰ τοῦτο ὅρασις ἐνυπνίων,
κατέναντι προςώπου ὁμοίωμα προςώπου·
4 ἀπὸ ἀκαθάρτου τί καθαρισθήσεται,
καὶ ἀπὸ ψευδοῦς τί ἀληθεύσει;
5 μαντεῖαι καὶ οἰωνισμοὶ καὶ ἐνύπνια μάταιά ἐστι,
καὶ ὡς ὠδινούσης φαντάζεται καρδία.
6 ἐὰν μὴ παρὰ ὑψίστου ἀποσταλῇ ἐν ἐπισκοπῇ,
μὴ δῷς εἰς αὐτὰ τὴν καρδίαν σου·

---

37. καὶ ἐὰν μὴ 248. Co. — post πέδας delevi αὐτοῦ, abest a III. X. C. 55. 106. al. — 38. ἐπὶ III. X. C. 55. 157. 254. 307.; vulgo ἐν; om. 248. Co.

39. ἔστω σοι ὡς ἡ ψυχή σου 248. Co. Vet. Lat. — 40. recepi ἀδελφὸν ex III. X. C. H. 23. 55. 106. al.; vulgo σεαυτὸν — codicum lectio haec est: ὅτι ὡς ἡ ψυχή σου ἐπιδεήσεις αὐτῷ. in editt. legitur αὐτοῦ, sed ex correctione, ut videtur. haec sive interpretis sive scribarum culpa corrupta. mea sententia interpres cum בנפשך legeretur temere כנפשך reddidit. ἐπιδήσεις αὐτόν mea est emendatio — κακ. αὐτὸν ἀδίκως H. 248. Co. Vet. Lat. — ἀποδράσῃ 23. 253. Co. Ald.; ἀποδράσει 248.

XXXI (XXXIV), 1. κεναὶ αἱ 248. Co. — 2. ὡς ὁ 248. Co. — ἀνέμους 248. 307. Co. — 3. recepi κατὰ τοῦτο ex X. 55. 106. al. Co., Vet. Lat. secundum hoc; vulgo κατὰ τούτου — 4. καθαρισθήσεται יטהר — 5. μαντεια 55. 248. 254. Co. — σου ἡ καρδία 248. Co. Vet. Lat. — 6. αποσταλη παρα υψ. X. — παρὰ] ἀπὸ III. 55. 106. al., cf. 15, 9. — ἐν ἐπισκοπῇ σου 248. Co. —

7 πολλοὺς γὰρ ἐπλάνησε τὰ ἐνύπνια,
καὶ ἐξέπεσον ἐλπίζοντες ἐπ' αὐτοῖς.
8 ἄνευ ψεύδους συντελεσϑήσεται νόμος,
καὶ σοφία στόματι πιστῷ τελείωσις.

9 Ἀνὴρ πεπαιδευμένος ἔγνω πολλά,
καὶ ὁ πολύπειρος ἐκδιηγήσεται σύνεσιν·
10 ὃς οὐκ ἐπειράϑη ὀλίγα οἶδεν,
ὁ δὲ πεπλανημένος πληϑυνεῖ πανουργίαν.
11 πολλὰ ἑώρακα ἐν τῇ ἀποπλανήσει μου,
καὶ πλείονα τῶν λόγων μου σύνεσίς μου·
12 πλεονάκις ἕως ϑανάτου ἐκινδύνευσα,
καὶ διεσώϑην τούτων χάριν.
13 πνεῦμα φοβουμένων κύριον ζήσεται,
ἡ γὰρ ἐλπὶς αὐτῶν ἐπὶ τὸν σώζοντα αὐτούς·
14 ὁ φοβούμενος κύριον οὐδὲν εὐλαβηϑήσεται καὶ οὐ μὴ δειλιάσῃ,
ὅτι αὐτὸς ἐλπὶς αὐτοῦ.
15 φοβουμένου τὸν κύριον μακαρία ἡ ψυχή·
τίνι ἐπέχει καὶ τίς αὐτοῦ στήριγμα;
16 οἱ ὀφϑαλμοὶ κυρίου ἐπὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτόν,
ὑπερασπισμὸς δυναστείας καὶ στήριγμα ἰσχύος,
σκέπη ἀπὸ καύσωνος καὶ σκέπη ἀπὸ μεσημβρίας,
φυλακὴ ἀπὸ προςκόμματος καὶ βοήϑεια ἀπὸ πτώσεως·
17 ἀνυψῶν ψυχὴν καὶ φωτίζων ὀφϑαλμούς,
ἴασιν διδούς, ζωὴν καὶ εὐλογίαν.

18 Θυσιάζων ἐξ ἀδίκου, προςφορὰ μεμωκημένη,
καὶ οὐκ εἰς εὐδοκίαν μωκήματα ἀνόμων·

---

7. recepi γὰρ ex III. 23. 55. 106. al. Co. Ald. Vet. Lat.; vulgo om. — εξεπεσαν X. 23. 155. al. — ἐπ'] εν X.

9. πεπαιδευμένος] πεπλανημένος X. 23. 248. 307. Co. — 10. επειρασϑη X., ἐπειράσϑη 23. 106. 155. Co. — οἶδεν ὀλίγα 248. Co. — 11. εορακα III. X. — πλείονα] τα πλεονα X.; τὰ πλάσματα 248. Co. — 13. τὸν κύριον hic et vs. 14. H. 55. 248. 254. Co. — 14. recepi οὐδὲν ex X. 23. 55. 106. al. Co., Vet. Lat. nihil trepidabit; vulgo οὐ μὴ — δειλιασει III. X., δειλιασει 106. 155. 253. 307. — 15. φοβουμενω X. — recepi αὐτοῦ στήριγμα ex III. X. 23. 55. 106. al. Co.; vulgo ἀντιστήριγμα αὐτοῦ — ἀπὸ πτώσεως III. 23. 55. 106. 155. 157. al.; πτώσεως 248. Co.; vulgo ἀπὸ πτώματος, uti etiam X.

18. ϑυσιάζων זבח, sed legendum erat זבח — μεμωμημένη III. H. 106. 157. — μωμήματα III. H. 106. 157. Ald.; δωρήματα 248. Co. —

19 οὐκ εὐδοκεῖ ὁ ὕψιστος ἐν προςφοραῖς ἀσεβῶν,
οὐδὲ ἐν πλήϑει ϑυσιῶν ἐξιλάσκεται ἁμαρτίας.
20 ϑύων υἱὸν ἔναντι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ
ὁ προςάγων ϑυσίαν ἐκ χρημάτων πενήτων.
21 ἄρτος ἐπιδεομένων ζωὴ πτωχῶν,
ὁ ἀποστερῶν αὐτὴν ἄνϑρωπος αἱμάτων·
22 φονεύων τὸν πλησίον ὁ ἀφαιρούμενος συμβίωσιν,
καὶ ἐκχέων αἷμα ὁ ἀποστερῶν μισϑὸν μισϑίου.
23 εἷς οἰκοδομῶν καὶ εἷς καϑαιρῶν,
τί ὠφέλησαν πλεῖον ἢ κόπους;
24 εἷς εὐχόμενος καὶ εἷς καταρώμενος,
τίνος φωνῆς εἰςακούσεται ὁ δεσπότης;
25 βαπτιζόμενος ἀπὸ νεκροῦ καὶ πάλιν ἁπτόμενος αὐτοῦ,
τί ὠφέλησεν ἐν τῷ λουτρῷ αὐτοῦ;
26 οὕτως ἄνϑρωπος νηστεύων ἐπὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ,
καὶ πάλιν πορευόμενος καὶ τὰ αὐτὰ ποιῶν·
τῆς προςευχῆς αὐτοῦ τίς εἰςακούσεται;
καὶ τί ὠφέλησεν ἐν τῷ ταπεινωϑῆναι αὐτόν;

XXXII. Ὁ συντηρῶν νόμον πλεονάζει προςφοράς,
ϑυσιάζων σωτηρίου ὁ προςέχων ἐντολαῖς·
2 ἀνταποδιδοὺς χάριν προςφέρων σεμίδαλιν,
καὶ ὁ ποιῶν ἐλεημοσύνην ϑυσιάζων αἰνέσεως.
3 εὐδοκία κυρίου ἀποστῆναι ἀπὸ πονηρίας,
καὶ ἐξιλασμὸς ἀποστῆναι ἀπὸ ἀδικίας.
4 μὴ ὀφϑῇς ἐν προςώπῳ κυρίου κενός,
5 πάντα γὰρ ταῦτα χάριν ἐντολῆς.
6 προςφορὰ δικαίου λιπαίνει ϑυσιαστήριον,
καὶ ἡ εὐωδία αὐτῆς ἔναντι ὑψίστου·
7 ϑυσία ἀνδρὸς δικαίου δεκτή,
καὶ τὸ μνημόσυνον αυτῆς οὐκ ἐπιλησϑήσεται.

---

19. ἐν ante προςφ. om. H. 248. Co. — 20. προςαγαγων X. — 21. ἐπενδεομένων III. X. 55. 106. 157. 254. 296. — αὐτὴν] αὐτὸν 248. Co. — 22. ενβιωσιν III., εμβιωσιν X. 23. 253. — μισϑωτοῦ 23. 106. 248. 296. Co. — 23. καϑαιρῶν] καταλύων 248. Co. — ὠφέλησεν III. 155.; ὠφελοῦσι 248. Co. — 25. recepi ὠφέλησεν ἐν ex III. X. H. 23. 55. 106. al.; ὄφελος ἐν 248. Co.; vulgo ὠφέλησε — 26. τὰ αὐτὰ] ταῦτα 248. Co.

XXXII (XXXV), 2. ante προςφέρων add. H. 106. 157. 254. 307. ὁ, 248. Co. ὡς — ϑυσια αινεσεως X. — 3. ειλασμος X. — 4. ἐν προςώπῳ] ἐνώπιον 248. Co. —

[8]ἐν ἀγαθῷ ὀφθαλμῷ δόξασον τὸν κύριον,
καὶ μὴ σμικρύνῃς ἀπαρχὴν χειρῶν σου·
[9]ἐν πάσῃ δόσει ἱλάρωσον τὸ πρόσωπόν σου,
καὶ ἐν εὐφροσύνῃ ἁγίασον δεκάτην.
[10]δὸς ὑψίστῳ κατὰ τὴν δόσιν αὐτοῦ,
καὶ ἐν ἀγαθῷ ὀφθαλμῷ καθ' εὕρεμα χειρός·
[11]ὅτι κύριος ἀνταποδιδούς ἐστι,
καὶ ἑπταπλάσια ἀνταποδώσει σοι.

[12]Μὴ δωροκόπει, οὐ γὰρ προσδέξεται,
καὶ μὴ ἔπεχε θυσίᾳ ἀδίκῳ,
ὅτι κύριος κριτής ἐστι,
καὶ οὐκ ἔστι παρ' αὐτῷ δόξα προσώπου.
[13]οὐ λήψεται πρόσωπον ἐπὶ πτωχοῦ,
καὶ δέησιν ἠδικημένου εἰσακούσεται·
[14]οὐ μὴ ὑπερίδῃ ἱκετείαν ὀρφανοῦ,
καὶ χήραν ἐὰν ἐκχέῃ λαλιάν.
[15]οὐχὶ δάκρυα χήρας ἐπὶ σιαγόνα καταβαίνει,
καὶ ἡ καταβόησις ἐπὶ τῷ καταγαγόντι αὐτά;
[16]θεραπεύων ἐν εὐδοκίᾳ δεχθήσεται,
καὶ ἡ δέησις αὐτοῦ ἕως νεφελῶν συνάψει.
[17]προσευχὴ ταπεινοῦ νεφέλας διῆλθε,
καὶ ἕως συνεγγίσῃ οὐ μὴ παρακληθῇ,
καὶ οὐ μὴ ἀποστῇ ἕως ἐπισκέψηται ὁ ὕψιστος,
καὶ κρινεῖ δικαίοις καὶ ποιήσει κρίσιν·
[18]καὶ ὁ κύριος οὐ μὴ βραδύνῃ,
οὐδὲ μὴ μακροθυμήσῃ ἐπ' αὐτοῖς,
ἕως ἂν συντρίψῃ ὀσφὺν ἀνελεημόνων,

---

8. μικρυνης III. X., sed cf. 17, 20. — 10. δοσιν σου III. — καθεύρεμα ed. rom.; καθαιρεμα X. — 11. αποδωσει III. 155. — ἀνταποδ. ἑπταπλ. (omisso σοι) 248. Co.

12. κριτὴς κύριος 248. Co. — 13. λημψεται III. X.; λήψεται κύριος 248. Co. Vet. Lat. — ἐπὶ πτωχῷ 248. 253. Co. — 14. παριδη III. — χηρα X. — 15. δάκρυον et in fine vs. αὐτό 248. Co. — σιαγονας X.; σιαγονει III. — καταβόησις] καταπτωσις X. — 16. ἕως τῶν H. 248. Co. — 17. ἕως ἂν ἐπισκ. 106. 157. 248. 307. Co.; ἕως οὗ ἐπ. H. 55. — καὶ ante κρινεῖ om. 248. Co. — recepi δικαίοις ex III. X. 55. 106. 155. al.; δικαίους 248. Co. Vet. Lat.; vulgo δικαίως — 18. μακροθυμηση III. X. 106. 248. 253. Co.; vulgo μακροθυμήσει — add. post αὐτοῖς 248. Co. ὁ κραταιός, Vet. Lat. fortissimus — τρίψῃ ὀσφὺν 248. Co. —

καὶ τοῖς ἔθνεσιν ἀνταποδώσει ἐκδίκησιν,
ἕως ἐξάρῃ πλῆθος ὑβριστῶν,
καὶ σκῆπτρα ἀδίκων συντρίψῃ·
19 ἕως ἀνταποδῷ ἀνθρώπῳ κατὰ τὰς πράξεις αὐτοῦ,
καὶ τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὰ ἐνθυμήματα αὐτῶν,
ἕως κρίνῃ τὴν κρίσιν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ,
καὶ εὐφρανεῖ αὐτοὺς ἐν τῷ ἐλέει αὐτοῦ.
20 ὡραῖον ἔλεος ἐν καιρῷ θλίψεως αὐτοῦ,
ὡς νεφέλαι ὑετοῦ ἐν καιρῷ ἀβροχίας.

XXXIII. Ἐλέησον ἡμᾶς, δέσποτα ὁ θεὸς πάντων, καὶ ἐπίβλεψον,
2 καὶ ἐπίβαλε τὸν φόβον σου ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη·
3 ἔπαρον τὴν χεῖρά σου ἐπὶ ἔθνη ἀλλότρια,
καὶ ἰδέτωσαν τὴν δυναστείαν σου.
4 ὥσπερ ἐνώπιον αὐτῶν ἡγιάσθης ἐν ἡμῖν,
οὕτως ἐνώπιον ἡμῶν μεγαλυνθείης ἐν αὐτοῖς·
5 καὶ ἐπιγνώτωσάν σε καθάπερ καὶ ἡμεῖς ἐπέγνωμέν σε,
ὅτι οὐκ ἔστι θεὸς πλήν σου, κύριε.
6 ἐγκαίνισον σημεῖα καὶ ἀλλοίωσον θαυμάσια,
δόξασον χεῖρα καὶ βραχίονα δεξιόν·
7 ἔγειρον θυμὸν καὶ ἔκχεον ὀργήν,
ἔξαρον ἀντίδικον καὶ ἔκτριψον ἐχθρόν·
8 σπεῦσον καιρὸν καὶ μνήσθητι ὁρκισμοῦ,
καὶ ἐκδιηγησάσθωσαν τὰ μεγαλεῖά σου.
9 ἐν ὀργῇ πυρὸς καταβρωθήτω ὁ σωζόμενος,
καὶ οἱ κακοῦντες τὸν λαόν σου εὕροισαν ἀπώλειαν·

ανταποδιδωσι C. — 19. ανταποδοι X.; ανταποδωσει 248. Co. — τῶν om. 248. 253. Co. — αὐτῶν] αὐτοῦ 248. Co. — ἕως ἂν κρίνῃ 248. Co.; ἕως κρινεῖ C. 23. 106. 157. 308. — 20. ὡς ὡραῖον X. 248. Co. — αὐτοῦ om. X. 248. Co. Vet. Lat. Syr. Ar.

XXXIII (XXXVI), 2. ἔθνη τὰ μὴ ἐκζητοῦντά σε 248. Co. Vet. Lat. Syr. Ar. — 3. ἰδέτωσαν τὴν] επι εθνη ταν X. — 4. ἡγιάσθης] εθαυμασθης X. — ἐναντίον ἡμῶν 23. 248. Co. — μεγαλυνθης C. 23. — 5. σε post ἐπέγνωμεν recepi ex III. X. 55. 106. 155. al.; vulgo om.; σε ἔγνωμεν 23. 248. 253. Co. — 6. ἀλλοίωσον שַׁנֵּה, sed vertendum erat δευτέρωσον — post δεξιόν add. H. 248. Co.: ὅπως διηγῶνται τὰ θαυμάσιά σου, cf. vs. 8. — 7. ἔκχεε 248. 253. Co. — ἔξαρον] ἔπαρον 248. Co. — 8. ορισμου X.; ορκων C.; ὀργῆς 248. Co.; finis Vet. Lat. — ἐκδιηγ. σοι τὰ θαυμάσιά σου 248. Co. — 9. ὁ σωζόμενος שָׂרִיד; ο μη σωζ. X. —

10σύντριψον κεφαλὰς ἀρχόντων ἐχθρῶν
λεγόντων· οὐκ ἔστι πλὴν ἡμῶν.
11συνάγαγε πάσας φυλὰς Ἰακὼβ,
XXXVI. 16bκαὶ κατακληρονόμησον αὐτοὺς καθὼς ἀπ' ἀρχῆς.
17ἐλέησον λαὸν, κύριε, κεκλημένον ἐπ' ὀνόματί σου,
καὶ Ἰσραὴλ, ὃν πρωτογόνῳ ὡμοίωσας·
18οἰκτείρησον πόλιν ἁγιάσματός σου,
Ἱερουσαλὴμ, τόπον καταπαύματός σου.
19πλῆσον Σιὼν ἆραι τὰ λόγιά σου,
καὶ ἀπὸ τῆς δόξης σου τὸν λαόν σου·
20δὸς μαρτύριον τοῖς ἐν ἀρχῇ κτίσμασί σου,
καὶ ἔγειρον προφητείας τὰς ἐπ' ὀνόματί σου·
21δὸς μισθὸν τοῖς ὑπομένουσί σε,
καὶ οἱ προφῆταί σου ἐμπιστευθήσονται.
22εἰςάκουσον, κύριε, δεήσεως τῶν ἱκετῶν σου,
κατὰ τὴν εὐλογίαν Ἀαρὼν περὶ τοῦ λαοῦ σου,
καὶ γνώσονται πάντες οἱ ἐπὶ τῆς γῆς,
ὅτι σὺ κύριος εἶ, ὁ θεὸς τῶν αἰώνων.

---

10. ἐχθρῶν] ἐθνῶν 106. 157. Co. Syr. — 11. recepi συνάγαγε ex III. 23. 55. 106. 155. al. Co.; συναγαγεται (corrige συναγαγε τας) C.; vulgo σύναγε — XXXVI, 16.b κατακληρονόμησον vel κατακληρονόμησαι legendum esse proclive intellectu est, nec qui in libris κατεκληρονόμησα ortum sit obscurum, cum ἠγρύπνησα praecessisset; κατακληρονομήσεις 106., haereditabis Vet. Lat. — 17. κύριε om. X. 23. 253. — πρωτόγονον ὠνόμασας 157. 248. Co. Syr. Ar. — 18. οἴκτειρον 248. Co. — recepi τόπον ex III. X. et libris fere omnibus; vulgo πόλιν — καταπαύσεως 23. 106. 157. 248. 296. 307. Co. — 19. ἆραι τὰ λόγιά σου] αρεταλογιασου X.; cod. vat. teste Tischendorfio αρεταλογιας σου, sed hoc quidem hic nullo modo locum habere potest; Vet. Lat.: inenarrabilibus verbis tuis — 20. τὰς om. X. 155. Ald.; προφήτας ἐπ' 248. Co. — 21. recepi ἐμπιστευθήσονται ex III. X. 55. 106. 155. al.; vulgo ἐμπιστευθήτωσαν — 22. ἱκετῶν] οἰκετῶν III. X. 155. Co. Vet. Lat. Syr. Ar. — λαοῦ] υιου X. — σὺ om. III. 106. 155. al. — ει κυριος X. — εἶ ὁ θεὸς om. 248. Co.

XXXVI. 23 Πᾶν βρῶμα φάγεται κοιλία,
ἔστι δὲ βρῶμα βρώματος κάλλιον·
24 φάρυγξ γεύεται βρώματα θήρας,
οὕτως καρδία συνετη λόγους ψευδεῖς.
25 καρδία στρεβλὴ δώσει λύπην,
καὶ ἄνθρωπος πολύπειρος ἀνταποδώσει αὐτῷ.
26 πάντα ἄῤῥενα ἐπιδέξεται γυνη,
ἔστι δὲ θυγάτηρ θυγατρὸς κρείσσων·
27 κάλλος γυναικὸς ἱλαρύνει πρόςωπον,
καὶ ὑπὲρ πᾶσαν ἐπιθυμίαν ἀνθρώπου ὑπεράγει·
28 εἰ ἔστιν ἐπὶ γλώσσης αὐτῆς ἔλεος καὶ πραΰτης,
οὐκ ἔστιν ὁ ἀνὴρ αὐτῆς καθ᾽ υἱοὺς ἀνθρώπων.
29 ὁ κτώμενος γυναῖκα ἐνάρχεται κτήσεως,
βοηθὸν κατ᾽ αὐτὸν καὶ στῦλον ἀναπαύσεως.
30 οὗ οὐκ ἔστι φραγμὸς διαρπαγήσεται κτῆμα,
καὶ οὗ οὐκ ἔστι γυνὴ στενάξει πλανώμενος·
31 τίς γὰρ πιστεύσει εὐζώνῳ λῃστῇ ἀφαλλομένῳ ἐκ πόλεως εἰς πόλιν;
οὕτως ἀνθρώπῳ μὴ ἔχοντι νοσσιὰν καὶ καταλύοντι οὗ ἐὰν ὀψίσῃ.

XXXVII. Πᾶς φίλος ἐρεῖ· ἐφιλίασα κἀγώ·
ἀλλ᾽ ἔστι φίλος ὀνόματι μόνον φίλος.
2 οὐχὶ λύπη ἔνι ἕως θανάτου
ἑταῖρος καὶ φίλος τρεπόμενος εἰς ἔχθραν;
3 ὦ πονηρὸν ἐνθύμημα, πόθεν ἐνεκυλίσθης
καλύψαι τὴν ξηρὰν ἐν δολιότητι;
4 ἑταῖρος φίλου ἐν εὐφροσύνῃ ἥδεται,
καὶ ἐν καιρῷ θλίψεως ἔσται ἀπέναντι·

XXXVI, 24. γευσεται X. — 26. δὲ] γὰρ 248. Co. — 28. add. post πραΰτης 248. Co. Vet. Lat. καὶ ἴασις — 29. ἐνάρχεται יחל, sed videtur scriptum fuisse ינחל, κληρονομήσει — ἀναπαύσεως III. X. et libri fere omnes; vulgo ἀναπαύσεων — 30. διαῤῥαγήσεται 248. Co. — 31. recepi ἀφαλλομένῳ ex III. X. 23. 55. 157. al.; ἐφαλλομένῳ 106. 155. 248.; vulgo σφαλλομένῳ.

XXXVII, 1. delevi αὐτῷ post ἐφιλίασα, abest a III. X. et libris fere omnibus — 2. ἔνι] μένει 55. 106. 157. al. Co. Ald. — ἐχθρόν III. 155. 254. al. — 3. ἐκυλίσθης 248. Co. — 4. φίλῳ (H.) συνδιαιτᾷ ἐν εὐφροσύνῃ 248. Co., Vet. Lat.: amico coniucundatur in oblectationibus (al. in oblectatione) —

5 ἑταῖρος φίλῳ συμπονεῖ χάριν γαστρὸς,
ἔναντι πολέμου λήψεται ἀσπίδα.
6 μὴ ἐπιλάθῃ φίλου ἐν τῇ ψυχῇ σου,
καὶ μὴ ἀμνημονήσῃς αὐτοῦ ἐν χρήμασί σου.

7 Πᾶς σύμβουλος ἐξαίρει βουλὴν,
ἀλλ' ἔστι συμβουλεύων εἰς ἑαυτόν.
8 ἀπὸ συμβούλου φύλαξον τὴν ψυχήν σου,
καὶ γνῶθι πρότερον τίς αὐτοῦ χρεία,
καὶ γὰρ αὐτὸς ἑαυτῷ βουλεύσεται,
μήποτε βάλῃ ἐπὶ σοὶ κλῆρον,
9 καὶ εἴπῃ σοι· καλὴ ἡ ὁδός σου·
καὶ στήσεται ἐξ ἐναντίας ἰδεῖν τὸ συμβησόμενόν σοι.
10 μὴ βουλεύου μετὰ τοῦ ὑποβλεπομένου σε,
καὶ ἀπὸ τῶν ζηλούντων σε κρύψον βουλήν·
11 μετὰ γυναικὸς περὶ τῆς ἀντιζήλου αὐτῆς,
καὶ μετὰ δειλοῦ περὶ πολέμου·
μετὰ ἐμπόρου περὶ μεταβολίας,
καὶ μετὰ ἀγοράζοντος περὶ πράσεως·
μετὰ βασκάνου περὶ εὐχαριστίας,
καὶ μετὰ ἀνελεήμονος περὶ χρηστοηθείας·
μετὰ ὀκνηροῦ περὶ παντὸς ἔργου,
καὶ μετὰ μισθίου ἐφεστίου περὶ συντελείας·
οἰκέτῃ ἀργῷ περὶ πολλῆς ἐργασίας·
μὴ ἔπεχε ἐπὶ τούτοις περὶ πάσης συμβουλίας.
12 ἀλλ' ἢ μετὰ ἀνδρὸς εὐσεβοῦς ἐνδελέχιζε,
ὃν ἂν ἐπιγνῷς συντηροῦντα ἐντολὰς,
ὃς ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ κατὰ τὴν ψυχήν σου,
καὶ ἐὰν πταίσῃς συναλγήσει σοι.

---

5. ετερος φιλος (155.) συνπονει φιλω X. — καὶ ἔναντι H. Co. Vet. Lat. — ἀπέναντι III. 55. 106. al. — πολεμίου 248. Co. Vet. Lat. — λημψεται III. X. — 6. ἐπιλάθου III. 55. 157. 248. Co. — μνημονεύσῃς X. 248. Co. — iam sequitur in 248. Co. Vet. Lat. vs. 10., legitur vero etiam infra in 248. Co.

7. εξαρει X.; Vet. Lat. prodit — εστιν σοι συμβ. X. — 8. φυλαξον ψυχην X.; φύλαξαι ψυχήν 248. Co. — καὶ ante γνῶθι om. X. — εν εαυτω βουλ. X. 157. — συμβουλεύεται 248. Co. — 10. συμβουλεύου 248. Co. — 11. recepi τῆς ante ἀντιζήλου ex III. X. CH. 23. 106. al.; vulgo om. — περι μεταβολης X. 23. 157., Vet. Lat. de traiectione — καὶ ante μετὰ μισθίου om. X. — ἐφεστίου] επεστιου C.; ἐπετείου 55. 106. 248. 254. Co., Vet. Lat. annuali; επαιτιου III. 155. — 12. ον εαν X. — ἐντολὰς κυρίου 248. Co.; Vet. Lat. timorem dei —

13 καὶ βουλὴν καρδίας στῆσον,
οὐ γάρ ἐστί σοι πιστότερος αὐτῆς·
14 ψυχὴ γὰρ ἀνδρὸς ἀπαγγέλλειν ἐνίοτε εἴωθεν,
ἢ ἑπτὰ σκοποὶ ἐπὶ μετεώρου καθήμενοι ἐπὶ σκοπῆς.
15 καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις δεήθητι ὑψίστου,
ἵνα εὐθύνῃ ἐν ἀληθείᾳ τὴν ὁδόν σου.

16 Ἀρχὴ παντὸς ἔργου λόγος,
καὶ πρὸ πάσης πράξεως βουλή.
17 ἴχνος ἀλλοιώσεως καρδίας τέσσαρα μέρη ἀνατέλλει,
18 ἀγαθὸν καὶ κακόν, ζωὴ καὶ θάνατος,
καὶ ἡ κυριεύουσα ἐνδελεχῶς αὐτῶν γλῶσσά ἐστιν.
19 ἔστιν ἀνὴρ πανοῦργος πολλῶν παιδευτής,
καὶ τῇ ἰδίᾳ ψυχῇ ἐστιν ἄχρηστος.
20 ἔστι σοφιζόμενος ἐν λόγοις μισητός,
οὗτος πάσης τροφῆς καθυστερήσει,
21 οὐ γὰρ ἐδόθη αὐτῷ παρὰ κυρίου χάρις,
ὅτι πάσης σοφίας ἐστερήθη.
22 ἔστι σοφὸς τῇ ἰδίᾳ ψυχῇ,
καὶ οἱ καρποὶ τῆς συνέσεως αὐτοῦ ἐπὶ στόματος πιστοί.
23 ἀνὴρ σοφὸς τὸν ἑαυτοῦ λαὸν παιδεύσει,
καὶ οἱ καρποὶ τῆς συνέσεως αὐτοῦ πιστοί.
24 ἀνὴρ σοφὸς πλησθήσεται εὐλογίας,
καὶ μακαριοῦσιν αὐτὸν πάντες οἱ ὁρῶντες.
25 ζωὴ ἀνδρὸς ἐν ἀριθμῷ ἡμερῶν,
καὶ αἱ ἡμέραι τοῦ Ἰσραὴλ ἀναρίθμητοι·
26 ὁ σοφὸς ἐν τῷ λαῷ αὐτοῦ κληρονομήσει πίστιν,
καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα.

---

13. καρδιαν X. — 14. καθημενοι επι μετεωρου επισκοπης X. 248. Co. — 15. τοῦ ὑψίστου 106. 157. 248. Co. — εὐθ. ἡ ἀλήθεια 248. Co.

17. καρδίας] καρδίας πρόςωπον C.; χαρᾶς πρόςωπον 248. Co.; καρδια X. — τεσσερα III. X. C. — 18. καὶ ante κακὸν et θάνατος om. 248. Co. — recepi ἡ ante κυρ. ex III. C. 55. 106. 155 al. Co.; vulgo om. — κυριευσα X. — αὐτῶν ἐνδελεχῶς C. 248. 296. Co. — 19. delevi καὶ ante πολλῶν, abest a III. X. CH. 23. et libris fere omnibus — ἐστιν ἄχρ. III. X. C. 23. 55. al.; vulgo ἄχρ. ἐστιν — 20. ὁ σοφιζ. 248. 308. Co. — οὗτος] καὶ αὐτὸς C. — τροφῆς] σοφίας X. 23. 106. 157. 248. 253. Co. — καθυστερίσει 248. Co. — 22. επι στοματι X. — πιστοί] αἰνετοί 248. Co. Vet. Lat. — 23. παιδεύει 248. 253. Co. Vet. Lat. — 24. εμπλησθησεται III. — 26. ὁ om. H. 248. Co. — πίστιν] δόξαν 248. Co. Vet. Lat. Syr. Ar. — ζήσεται] ζησει III.; ἔσται 248. Co.

27 Τέκνον, ἐν ζωῇ σου πείρασον τὴν ψυχήν σου,
καὶ ἴδε τί πονηρὸν αὐτῇ, καὶ μὴ δῷς αὐτῇ·
28 οὐ γὰρ πάντα πᾶσι συμφέρει,
καὶ οὐ πᾶσα ψυχὴ ἐν παντὶ εὐδοκεῖ.
29 μὴ ἀπληστεύου ἐν πάσῃ τρυφῇ,
καὶ μὴ ἐκχυθῇς ἐπ' ἐδεσμάτων·
30 ἐν πολλοῖς γὰρ βρώμασιν ἔσται νόσος,
καὶ ἡ ἀπληστία ἐγγιεῖ ἕως χολέρας.
31 δι' ἀπληστίαν πολλοὶ ἐτελεύτησαν,
ὁ δὲ προςέχων προςθήσει ζωήν.

XXXVIII. Τίμα ἰατρὸν πρὸς τὰς χρείας τιμαῖς αὐτοῦ,
καὶ γὰρ αὐτὸν ἔκτισεν ὁ κύριος·
2 παρὰ γὰρ ὑψίστου ἐστὶν ἴασις,
καὶ παρὰ βασιλέως λήψεται δόμα·
3 ἐπιστήμη ἰατροῦ ἀνυψώσει κεφαλὴν αὐτοῦ,
καὶ ἔναντι μεγιστάνων θαυμασθήσεται.
4 κύριος ἔκτισεν ἐκ γῆς φάρμακα,
καὶ ἀνηρ φρόνιμος οὐ προςοχθιεῖ αὐτοῖς.
5 οὐκ ἀπὸ ξύλου ἐγλυκάνθη ὕδωρ,
εἰς τὸ γνωσθῆναι τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ;
6 καὶ αὐτὸς ἔδωκεν ἀνθρώποις ἐπιστήμην
ἐνδοξάζεσθαι ἐν τοῖς θαυμασίοις αὐτοῦ·
7 ἐν αὐτοῖς ἐθεράπευσε
καὶ ἦρε τὸν πόνον αὐτοῦ.
8 μυρεψὸς ἐν τούτοις ποιήσει μίγμα,
καὶ οὐ μὴ συντελεσθῇ ἔργα αὐτοῦ,
καὶ εἰρήνη παρ' αὐτοῦ ἐστιν ἐπὶ προςώπου τῆς γῆς.

---

27. delevi τῇ ante ζωῇ, abest a III. X. CH. 55. 106. al. Co. — 28. τα πάντα 248. Co. — εὐδοκιμεῖ 248. Co. — 30. recepi νόσος ex III. X. 23. 55. multisque aliis libris, Vet. Lat. infirmitas; vulgo πόνος, quod per se haud displicet — 31. δια απληστιαν III. X. C.

XXXVIII, 1. χρειας αυτου τιμαις αυτου X.; χρειας αυτου III. 155. 253. 254. 307.; τιμαις om. H. 106. 296. Clem. Al. Paed. 2, 8. Vet. Lat. Syr. Ar. — ὁ κύριος X. CH. 55. 106. al. Co.; vulgo κύριος, cf. vs. 12. — 2. γὰρ om. X. — λημψεται III. X. C. — δόμα] δόξαν 23. 248. 253. Co. — 3. ἰατροῦ] καιρου X. — την κεφαλην X. — 4. προςοχθίσει 248. Co. — 5. add. in fine vs. H. 248. Co.: ἀπὸ (ὑπὸ H.) ἀνθρώπου, Vet. Lat.: ad agnitionem hominum virtus illorum — 6. ανθρωπω III. — 7. τὸν om. 248. Co. — αὐτοῦ] αὐτῶν 55. 106. al. — 8. recepi συντελεσθῇ ex III. X. C. 23. 106. 157. al. Co. Vet. Lat.; vulgo συντελέσῃ — τὰ ἔργα 55. 157. 248. 254. Co.

9 Τέκνον, ἐν ἀῤῥωστήματί σου μὴ παράβλεπε,
ἀλλ᾽ εὖξαι κυρίῳ, καὶ αὐτὸς ἰάσεταί σε.
10 ἀπόστησον πλημμέλειαν καὶ εὔθυνον χεῖρας,
καὶ ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας καθάρισον καρδίαν.
11 δὸς εὐωδίαν καὶ μνημόσυνον σεμιδάλεως,
καὶ λίπανον προσφορὰν ὡς μὴ ὑπάρχων.
12 καὶ ἰατρῷ δὸς τόπον, καὶ γὰρ αὐτὸν ἔκτισε κύριος,
καὶ μὴ ἀποστήτω σου, καὶ γὰρ αὐτοῦ χρεία.
13 ἔστι καιρὸς ὅτε καὶ ἐν χερσὶν αὐτῶν εὐοδία,
14 καὶ γὰρ αὐτοὶ κυρίου δεηθήσονται,
ἵνα εὐοδώσῃ αὐτοῖς ἀνάπαυσιν καὶ ἴασιν χάριν ἐμβιώσεως.
15 ὁ ἁμαρτάνων ἔναντι τοῦ ποιήσαντος αὐτὸν
ἐμπέσοι εἰς χεῖρας ἰατροῦ.

16 Τέκνον, ἐπὶ νεκρῷ κατάγαγε δάκρυα,
καὶ ὡς δεινὰ πάσχων ἔναρξαι θρήνου·
κατὰ δὲ τὴν κρίσιν αὐτοῦ περίστειλον τὸ σῶμα αὐτοῦ,
καὶ μη ὑπερίδῃς τὴν ταφην αὐτοῦ.
17 πίκρανον κλαυθμὸν καὶ θέρμανον κοπετον,
καὶ ποίησον τὸ πένθος κατὰ τὴν ἀξίαν αὐτοῦ
ἡμέραν μίαν καὶ δύο χάριν διαβολῆς,
18 καὶ παρακλήθητι λύπης ἕνεκα·
ἀπὸ λύπης γὰρ ἐκβαίνει θάνατος,
καὶ λύπη καρδίας κάμψει ἰσχύν.
19 ἐν ἐπαγωγῇ παραμένει καὶ λύπη,
καὶ βίος πτωχοῦ κατὰ καρδίας.
20 μὴ δῷς εἰς λύπην τὴν καρδίαν σου,
ἀπόστησον αὐτὴν μνησθεὶς τα ἔσχατα.
21 μὴ ἐπιλάθῃ, οὐ γάρ ἐστιν ἐπάνοδος,
καὶ τοῦτον οὐκ ὠφελήσεις, καὶ σεαυτὸν κακώσεις.

---

9. ἀῤῥωστήμασιν III. 155. 157. 308. — ἰᾶταί σε 248. Co. — 10. πλημμελείας 248. Co. — χεῖρα 248. Co. — 12. ὁ κύριος 55. 254. 296. 307. Co., cf. vs. 1. — κύριος ἔκτισε 248. Co. — 13. ἔστιν ὅτε καιρὸς 248. Co. — εὐοδία III.; εὐοδοῦται H.; vulgo εὐωδία — 14. γὰρ om. X. — 15. ἐναντίον 106. 248. Co.

16. καταγε X. — ἔναρξαι III. X. 68. 106. 254. 307. Co. Ald.; vulgo ἔναρξε — θρήνων 248. Co. — 18. ἀπὸ γὰρ λύπης X. 106. 157. — καμπτι X. — 19. ἐπαγωγῇ III. X. 106. 155. 157. 248. 296. 307. Co., Vet. Lat. abductione, sed corrige obductione; vulgo ἀπαγωγῇ — παραμένει III. 23. 157. 248. 254. 296. 307. Co., παραμενε X., Vet. Lat. permanet; vulgo παραβαίνει — κατὰ] κατάρα 55. 248. 254. Co. —

22 μνήσθητι τὸ κρίμα μου, ὅτι οὕτως καὶ τὸ σόν·
ἐμοὶ ἐχθὲς καὶ σοὶ σήμερον.
23 ἐν αναπαύσει νεκροῦ κατάπαυσον τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ,
καὶ παρακλήθητι ἐν αὐτῷ ἐν ἐξόδῳ πνεύματος αὐτοῦ.

24 Σοφία γραμματέως ἐν εὐκαιρίᾳ σχολῆς,
καὶ ὁ ἐλασσούμενος πράξει αὐτοῦ σοφισθήσεται.
25 τί σοφισθήσεται ὁ κρατῶν ἀρότρου,
καυχώμενος ἐν δόρατι κέντρου,
βόας ἐλαύνων καὶ ἀναστρεφόμενος ἐν ἔργοις αὐτῶν,
καὶ ἡ διήγησις αὐτοῦ ἐν υἱοῖς ταύρων;
26 καρδίαν αὐτοῦ δώσει ἐκδοῦναι αὔλακας,
καὶ ἡ ἀγρυπνία αὐτοῦ εἰς χορτάσματα δαμάλεων.
27 οὕτως πᾶς τέκτων καὶ ἀρχιτέκτων,
ὅςτις νύκτωρ ὡς ἡμέρας διάγει·
οἱ γλύφοντες γλύμματα σφραγίδων,
καὶ ἡ ἐπιμονὴ αὐτοῦ ἀλλοιῶσαι ποικιλίαν·
καρδίαν αὐτοῦ δώσει εἰς τὸ ὁμοιῶσαι ζωγραφίαν,
καὶ ἡ ἀγρυπνία αὐτοῦ τελέσαι ἔργον.
28 οὕτως χαλκεὺς καθήμενος ἐγγὺς ἄκμονος,
καὶ καταμανθάνων ἀργῷ σιδήρῳ·
ἀτμὶς πυρος τήξει σάρκας αὐτοῦ,
καὶ ἐν θέρμῃ καμίνου διαμαχήσεται·
φωνῇ σφύρης καινιεῖ τὸ οὖς αὐτοῦ,
καὶ κατέναντι ὁμοιώματος σκεύους οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ·
καρδίαν αὐτοῦ δώσει εἰς συντέλειαν ἔργων,
καὶ ἡ ἀγρυπνία αὐτοῦ κοσμῆσαι ἐπὶ συντελείας.

---

22. recepi κρίμα μου ex III. 23. 55. 106. 155. al. Co. Vet. Lat.; κριμα X.; vulgo κρίμα αὐτοῦ — delevi ὡς post οὕτως, abest a III. X. 23. 106. 155. al. Co. Vet. Lat. — ἐχθὲς III. X. 106. 155. 253. 254.; vulgo vulgo χθὲς — 23. ἐπ' αὐτῷ 55. 248. 254. Co. — πνεύματος] πρς X.
24. οὐ σοφισθήσεται H. 248. Co. — 25. delevi καὶ ante καυχώμενος, abest a III. X. 55. 106. 155. al. Co. — 27. recepi ἡμέρας ex III. X. 106. 155. 157. 254. 296.; ἡμέραν 248. Co. Vet. Lat.; vulgo ἡμέρᾳ — γλύμματα] γραμματα X. — recepi ἐπιμονὴ ex III. X. 55. 106. al. Co.; vulgo ὑπομονὴ — εἰς τὸ] εἰς III. 106. 157. al.; εἰς X. — συντέλεσαι 23. 248. 253. Co. — 28. ἀργῷ σιδήρῳ] ἐν ἔργῳ σιδήρου 248. Co.; ἔργον σιδήρου III. 157. 307., Vet. Lat. considerans opus ferri; ἔργα σιδήρου X. 55. 106. 254. 296. 308. si quid video interpres eo erravit quod ב ידע καταμανθάνων vertit, cum hebraice ב יגע legeretur. — τήξει III. X. 55. 106. al. Co., Vet. Lat. uret; vulgo πήξει — σφύρας H. 55. 106. 157. 248. 296. Co.; σφύρας καὶ ἄκμονος H. Co. — καινιεῖ יחדש, sed scriptor יחרש vel יחריש exaravit, quod surdum reddere denotaret. —

29 οὕτως κεραμεὺς καθήμενος ἐν ἔργῳ αὐτοῦ,
καὶ συστρέφων ἐν ποσὶν αὐτοῦ τροχὸν,
ὃς ἐν μερίμνῃ κεῖται διὰ παντὸς ἐπὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ,
καὶ ἐναρίθμιος πᾶσα ἡ ἐργασία αὐτοῦ·
30 ἐν βραχίονι αὐτοῦ τυπώσει πηλὸν,
καὶ πρὸ ποδῶν κάμψει ἰσχὺν αὐτοῦ·
καρδίαν ἐπιδώσει συντελέσαι τὸ χρῖσμα,
καὶ ἡ ἀγρυπνία αὐτοῦ καθαρίσαι κάμινον.

31 Πάντες οὗτοι εἰς χεῖρας αὐτῶν ἐνεπίστευσαν,
καὶ ἕκαστος ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ σοφίζεται.
32 ἄνευ αὐτῶν οὐκ οἰκισθήσεται πόλις,
καὶ οὐ παροικήσουσιν, οὐδὲ περιπατήσουσιν.
33 ἐν βουλῇ λαοῦ οὐ ζητηθήσονται,
καὶ ἐν ἐκκλησίᾳ οὐχ ὑπεραλοῦνται,
ἐπὶ δίφρον δικαστοῦ οὐ καθιοῦνται,
καὶ διαθήκην κρίματος οὐ διανοηθήσονται,
οὐδὲ μὴ ἐκφάνωσι παιδείαν καὶ κρίμα,
καὶ ἐν παραβολαῖς οὐχ εὑρεθήσονται·
34 ἀλλὰ κτίσμα αἰῶνος στηρίσουσι,
καὶ ἡ δέησις αὐτῶν ἐν ἐργασίᾳ τέχνης.

XXXIX. Πλὴν τοῦ ἐπιδόντος τὴν ψυχὴν αὐτοῦ
καὶ διανοουμένου ἐν νόμῳ ὑψίστου
σοφίαν πάντων ἀρχαίων ἐκζητήσει,
καὶ ἐν προφητείαις ἀσχοληθήσεται.
2 διήγησιν ἀνδρῶν ὀνομαστῶν συντηρήσει,
καὶ ἐν στροφαῖς παραβολῶν συνεισελεύσεται·
3 ἀπόκρυφα παροιμιῶν ἐκζητήσει,
καὶ ἐν αἰνίγμασι παραβολῶν ἀναστραφήσεται.

---

29. ουτως III. X.; vulgo ουτω — 30. ος εν βραχειοσιν αυτου X. — καρδιαν αυτου δωσει X. — εἰς συντελέσαι 23. 307. 308.; εἰς τὸ συντ. 248. Co. — χρῖσμα, מִשְׁחָה, quod χρῖσιν vertendum erat, Vet. Lat. linitionem.

31. χειρας εαυτων III. 55. 155. al. Co. — ἐπίστευσαν 55. 248. 254. Co. — 32. οικηθησεται X.; οικησεται III. — 33. primum vs. membrum recepi ex H. 248. Co. Syr. Ar.; vulgo om. — καὶ ante ἐν ἐκκλ. om. X. — ουχ υπεραλ. X. — δικαστῶν 248. Co.; δυναστου III. — εκφανουσιν X.; vulgo editt. ἐκφανῶσι — recepi παιδείαν ex III. X. 23. 55. 155. al. Co., Vet. Lat. disciplinam; vulgo δικαιοσύνην — 34. κτῆμα 248. Co. Syr. Ar. — στηριζουσιν X.; στηριοῦσι 248. Co.

XXXIX, 1. πλὴν אַךְ — ἐπιδίδοντος III. 55. 155. 157. 248. 307. Co. — ἀρχαίων] αρχοντων X. — 2. recepi διήγησιν ex III. X. 23. 55. 106. al. Co. Vet. Lat.; vulgo διηγήσεις —

4 ἀνὰ μέσον μεγιστάνων ὑπηρετήσει,
καὶ ἔναντι ἡγουμένων ὀφθήσεται·
ἐν γῇ ἀλλοτρίων ἐθνῶν διελεύσεται,
ἀγαθὰ γὰρ καὶ κακὰ ἐν ανθρώποις ἐπείρασε.
5 τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἐπιδώσει ὀρθρίσαι πρὸς κύριον τὸν ποιήσαντα αὐτὸν,
καὶ ἔναντι ὑψίστου δεηθήσεται,
καὶ ἀνοίξει τὸ στόμα αὐτοῦ ἐν προςευχῇ,
καὶ περὶ τῶν ἁμαρτιῶν αυτοῦ δεηθήσεται.

6 Ἐὰν κύριος ὁ μέγας θελήσῃ,
πνεύματι συνέσεως ἐμπλησθήσεται·
αὐτὸς ἀνομβρήσει ῥήματα σοφίας αὐτοῦ,
καὶ ἐν προςευχῇ ἐξομολογήσεται κυρίῳ·
7 αὐτὸς κατευθυνεῖ βουλὴν αὐτοῦ καὶ ἐπιστήμην,
καὶ ἐν τοῖς ἀποκρύφοις αὐτοῦ διανοηθήσεται·
8 αὐτος ἐκφανεῖ παιδείαν διδασκαλίας αὐτοῦ,
καὶ ἐν νόμῳ διαθήκης κυρίου καυχήσεται.
9 αἰνέσουσι τὴν σύνεσιν αὐτοῦ πολλοὶ,
καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος οὐκ ἐξαλειφθήσεται·
οὐκ ἀποστήσεται το μνημόσυνον αὐτοῦ,
καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ζήσεται εἰς γενεὰς γενεῶν·
10 τὴν σοφίαν αὐτοῦ διηγήσεται ἔθνη,
καὶ τὸν ἔπαινον αὐτοῦ ἐξαγγελεῖ ἐκκλησία·
11 ἐὰν ἐμμείνῃ, ὄνομα καταλείψει ἢ χίλιοι,
καὶ ἐὰν ἀναπαύσηται ἐμποιεῖ αὐτῷ.

---

4. recepi ἡγουμένων ex X. 23. 55. 106. al. Co.; vulgo ἡγουμένου — γὰρ om. X. — 5. πρὸς κύριον ὀρθρίσαι πρὸς τὸν 248. Co. (H.) — τὸ om. III. 157. 254. 307. 308.

6. ἐὰν ὁ κύριος III. 55. 155. 248. 307. Co.; ἐὰν γὰρ ὁ κύριος 106. 157. 296. 308. — θέλῃ 23. 248. 253. Co. — ἐμπλήσει αὐτὸν III. 106. 155. 157. 296. 307. 308. Vet. Lat. — ἀνομβρίσει 248. Co., cf. 1, 17. 18, 28. — τῷ κυρίῳ 248. Co.; κυρίῳ om. X. — 7. vulgo male κατευθύνει — αὐτοῦ post βουλὴν om. X. 254. — 8. ἐκφαίνει III. X. 155. 157. 253. 296. 307. Ald. — παιδιαν III. X. C., ut sexcenties pro ει ι et vice versa scriptum est — 9. καὶ ἕως III. X. C. 55. 106. al. Co. Vet. Lat.; vulgo ἕως — οὐκ ante ἀποστήσ. om. 248. Co. — τὸ ὄνομα III. X. C. 106. 155. 248. 307. Co.; vulgo ὄνομα — ζήσεται] ζητήσεται III., Vet. Lat. requiretur — 10. διηγήσεται III. X. C. 23. 106. al. Co.; vulgo διηγήσονται — εξαγγελλει X. 155. — 11. παύσηται III. X. C. 55. 106. 157. 254. 307. — ἐμποιεῖ αὐτῷ, hebraice legebatur יוֹסִיף לוֹ vel נוֹסַף לוֹ.

XXXIX. 12 Ἔτι διανοηϑεὶς ἐκδιηγήσομαι,
καὶ ὡς διχομηνία ἐπληρώϑην.
13 εἰςακούσατέ μου υἱοὶ ὅσιοι,
καὶ βλαστήσατε ὡς ῥόδον φυόμενον ἐπὶ ῥεύματος ὑγροῦ·
14 καὶ ὡς λίβανος εὐωδιάσατε ὀσμήν,
καὶ ἀνϑήσατε ἄνϑος ὡς κρίνον·
διάδοτε ὀσμὴν καὶ αἰνέσατε ᾆσμα,
εὐλογήσατε κύριον ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ·
15 δότε τῷ ὀνόματι αὐτοῦ μεγαλωσύνην,
καὶ ἐξομολογήσασϑε ἐν αἰνέσει αὐτοῦ,
ἐν ᾠδαῖς χειλέων καὶ ἐν κινύραις,
καὶ οὕτως ἐρεῖτε ἐν ἐξομολογήσει·

16 Τὰ ἔργα κυρίου πάντα ὅτι καλὰ σφόδρα,
καὶ πᾶν πρόςταγμα ἐν καιρῷ αὐτοῦ ἔσται.
17 οὐκ ἔστιν εἰπεῖν· τί τοῦτο; εἰς τί τοῦτο;
πάντα γὰρ ἐν καιρῷ αὐτοῦ ζητηϑήσεται.
ἐν λόγῳ αὐτοῦ ἔστη ὡς ϑημωνία ὕδωρ,
καὶ ἐν ῥήματι στόματος αὐτοῦ ἀποδοχεῖα ὑδάτων·
18 ἐν προςτάγματι αὐτοῦ πᾶσα ἡ εὐδοκία,
καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἐλαττώσει τὸ σωτήριον αὐτοῦ.
19 ἔργα πάσης σαρκὸς ἐνώπιον αὐτοῦ,
καὶ οὐκ ἔστι κρυβῆναι ἀπὸ τῶν ὀφϑαλμῶν αὐτοῦ·
20 ἀπὸ τοῦ αἰῶνος εἰς τὸν αἰῶνα ἐπέβλεψε,
καὶ οὐδέν ἐστι ϑαυμαστὸν ἐναντίον αὐτοῦ.

XXXIX, 12. ετι δε X. — καὶ ὡς] ὅτι ὡς 248. Co. — διχοτομηνια X. — 13. υἱοὶ om. 248. Co. — recepi ὑγροῦ ex III. X. C. 23. 106. al. Co., Clem. Al. Paed. 2, 8. ὑδάτων, Vet. Lat. aquarum; vulgo ἀγροῦ — 14. primum membrum deest in 248. Co. — λιβανον X. — τὸν κύριον Co. — recepi αὐτοῦ post ἔργοις ex III. H. 55. 106. al. Co. Vet. Lat.; vulgo deest, etiam in X. — 15. verba δότε — αἰνέσει αὐτοῦ om. 248. Co.

16. ὅτι om. 248. Co. — εν χ̅ω̅ X. — 17. primum membrum vulgo om., sed legitur in III. X. C. 23. 68. et libris fere omuibus — 248. Co.: τί τοῦτό ἐστιν, et om. εἰς τί τοῦτο, cf. vs. 21. — πάντα γὰρ ταῦτα 248. Co. — ἐν καιρῷ αὐτῶν H. 248. Co. — ϑειμωνια X., ϑιμωνια III. — 18. ἡ ευδοκια X. — Clem. Alex. Paed. 2, 8. ὅτι ἐν προςτάγματι αὐτοῦ εὐδοκία γίνεται, καὶ οὐκ ἔστιν ἐλάττωσις εἰς σωτήριον αὐτοῦ. ita etiam Vet. Lat. — 20. επι τον αιωνα X. — ουδεν (ουκ X.) εστιν ϑαυμαστον III. X. C. 55. 106. 157. 253. 254.; vulgo οὐϑέν ἐστι ϑαυμάσιον —

21 οὐκ ἔστιν εἰπεῖν· τί τοῦτο; εἰς τί τοῦτο;
πάντα γὰρ εἰς χρείαν αὐτῶν ἔκτισται.

22 Ἡ εὐλογία αὐτοῦ ὡς ποταμὸς ἐπεκάλυψε,
καὶ ὡς κατακλυσμὸς ξηρὰν ἐμέθυσεν.
23 οὕτως ὀργὴν αὐτοῦ ἔθνη κληρονομήσει,
ὡς μετέστρεψεν ὕδατα εἰς ἅλμην.
24 αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ τοῖς ὁσίοις εὐθεῖαι,
οὕτως τοῖς ἀνόμοις προςκόμματα·
25 ἀγαθὰ τοῖς ἀγαθοῖς ἔκτισται ἀπ' ἀρχῆς,
οὕτως τοῖς ἁμαρτωλοῖς κακά.
26 ἀρχη πάσης χρείας εἰς ζωην ἀνθρώπου
ὕδωρ καὶ πῦρ καὶ σίδηρος καὶ ἅλς
καὶ σεμίδαλις πυροῦ καὶ μέλι καὶ γάλα,
αἷμα σταφυλῆς καὶ ἔλαιον καὶ ἱμάτιον·
27 ταῦτα πάντα τοῖς εὐσεβέσιν εἰς ἀγαθά,
οὕτως τοῖς ἁμαρτωλοῖς τραπήσεται εἰς κακά.

28 Ἔστι πνεύματα, ἃ εἰς ἐκδίκησιν ἔκτισται,
καὶ ἐν θυμῷ αὐτῶν ἐστερέωσαν μάστιγας αὐτῶν,
καὶ ἐν καιρῷ συντελείας ἰσχὺν ἐκχεοῦσιν,
καὶ τὸν θυμὸν τοῦ ποιήσαντος αὐτοὺς κοπάσουσιν.
29 πῦρ καὶ χάλαζα, καὶ λιμὸς καὶ θάνατος,
πάντα ταῦτα εἰς ἐκδίκησιν ἔκτισται·
30 θηρίων ὀδόντες καὶ σκορπίοι καὶ ἔχεις,
καὶ ῥομφαία ἐκδικοῦσα εἰς ὄλεθρον ἀσεβεῖς.

---

21. τί τοῦτό ἐστιν 248. Co. iidem libri om. verba εἰς τί τοῦτο, cf. vs. 17. — recepi χρείαν ex 55. 106. 155. al. Co., χριαν III. X. C.; vulgo χρείας.

22. ὡς ποταμὸς, כיאר vel כנהר; interpres neglexit articulum — 23. οργην X. — alterum vs. membrum in III. C. 106. 155. 157. 296. 307. 308. male legitur vs. 24. post προςκόμματα — 24. ὡς αἱ H. — εὐθεῖαι τοῖς ὁσίοις 248. Co. — 25. ὡς ἀγαθὰ H. — 26. ζωὴν] ψυχην C. — recepi καὶ ante πῦρ ex III. C. 55. 155. al. Co.; vulgo deest, etiam in X. — καὶ ante σίδηρος om. X. — scripsi ex coniectura ἅλς, cf. 22, 13. 43, 19.; ἅλας III. Co. et ex em. ab al. m. 106. 248.; ἅλες 55. 254.; vulgo legitur ἅλα, etiam in X. C. — σεμιδαλιν X. C. — πυροῦ] πυρος III. 307. Ald.; τυρος 296. 308. — καὶ γαλα καὶ μελι X. 106. 157. 248. 253. 307. Co. — 27. παντα ταυτα X. — εἰς ante ἀγαθὰ om. 248. Co.

28. ἐστερέωσε 157. 248. Co. — καὶ ante ἐν καιρῷ om. III. H. 106. 157. 248. 307. Co. Vet. Lat. Syr. Ar. — ἰσχὺν] ὀργὴν H. — vulgo ἐκχέουσιν — αὐτοὺς] αὐτὸν 248. Co. — 29. χάλαζα] θάλασσα 248. 296. Co. —

31 ἐν τῇ ἐντολῇ αὐτοῦ εὐφρανθήσονται,
καὶ ἐπὶ τῆς γῆς εἰς χρείας ἑτοιμασθήσονται,
καὶ ἐν καιροῖς αὐτῶν οὐ παραβήσονται λόγον.

32 Διὰ τοῦτο ἐξ ἀρχῆς ἐστηρίχθην,
καὶ διενοήθην καὶ ἐν γραφῇ ἀφῆκα·
33 τὰ ἔργα κυρίου πάντα ἀγαθά,
καὶ πᾶσαν χρείαν ἐν ὥρᾳ αὐτῆς χορηγήσει·
34 καὶ οὐκ ἔστιν εἰπεῖν· τοῦτο τούτου πονηρότερον,
πάντα γὰρ ἐν καιρῷ εὐδοκιμηθήσεται.
35 καὶ νῦν ἐν πάσῃ καρδίᾳ καὶ στόματι ὑμνήσατε
καὶ εὐλογήσατε τὸ ὄνομα κυρίου.

XL. Ἀσχολία μεγάλη ἔκτισται παντὶ ἀνθρώπῳ,
καὶ ζυγὸς βαρὺς ἐπὶ υἱοὺς Ἀδάμ,
ἀφ' ἡμέρας ἐξόδου ἐκ γαστρὸς μητρὸς αὐτῶν
ἕως ἡμέρας ἐπὶ ταφῇ εἰς μητέρα πάντων.
2 τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν καὶ φόβον καρδίας,
ἐπίνοια προςδοκίας ἡμέρα τελευτῆς.

3 Ἀπὸ καθημένου ἐπὶ θρόνου ἐνδόξου,
καὶ ἕως τεταπεινωμένου ἐν γῇ καὶ σποδῷ,
4 ἀπὸ φοροῦντος ὑάκινθον καὶ στέφανον,
καὶ ἕως περιβαλλομένου ὠμόλινον·
5 θυμὸς καὶ ζῆλος καὶ ταραχὴ καὶ σάλος,
καὶ φόβος θανάτου καὶ μήνιμα καὶ ἔρις,
καὶ ἐν καιρῷ ἀναπαύσεως ἐπὶ κοίτης
ὕπνος νυκτὸς ἀλλοιοῖ γνῶσιν αὐτοῦ.

---

31. ἐντολῇ] ἀνατολῇ 248. Co. — χρείας] χειρας III. Co. — delevi τοῖς ante καιροῖς, deest in III. X. CH. 55. 106. al. Co. — αὐτῶν] αυτου C.

32. εστηρισθην X. — 33. πάντα τὰ ἀγαθὰ C. 106. 248. 307. Co. — ὥρᾳ] καιρῷ C. 248. Co. — εχορηγησεν C. — 34. ευδοκιμησεται III.; δοκιμασθησεται X. 55. 254.

XL, 1. επι υιοις X. 106. 157. 296. 308. — μητρος αυτου C. 155. — εως ημερα X. — ἐπὶ ταφῇ] επιταφης III. C.; ἐπιστροφῆς 157., ἕως ἐπιστροφῆς ἡμέρας 248. Co. — 2. in transferendo membro priori interpres mire erravit; avus ni fallor ita scripserat אֶת־מַחְשְׁבֹתֵיהֶם פַּחַד לֵב — προςδοκια X. — 3. recepi ἐνδόξου ex III. X. CH. 23. 55. multisque libris, Vet. Lat.; δόξης 248. Co.; vulgo ἐν δόξῃ — 4. ὑακίνθινον III. X. 23. 55. 106. 157. 248. 307. Co. — 5. καὶ ante ταραχὴ om. X. CH. 248. Co. — recepi μήνιμα ex III. X. 106. 157. 253. 307.; μήνισμα 308.; μίμημα 248. Co.; μῆνις 55. 155. 254.; μηνεις C; vulgo μηνίαμα, sed haec vox nusquam alias reperitur — ερεις C. — νυκτὸς] και νυξ X. —

6 ὀλίγον ὡς οὐδὲν ἐν ἀναπαύσει,
καὶ ἀπ' ἐκείνου ἐν ὕπνοις,
ὡς ἐν ἡμέρᾳ σκοπιᾶς τεθορυβημένος ἐν ὁράσει καρδίας αὐτοῦ,
ὡς ἐκπεφευγὼς ἀπὸ προσώπου πολέμου·
7 ἐν καιρῷ σωτηρίας αὐτοῦ ἐξηγέρθη
καὶ ἀποθαυμάζων εἰς οὐδένα φόβον.

8 Μετὰ πάσης σαρκὸς ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους,
καὶ ἐπὶ ἁμαρτωλῶν ἑπταπλάσια πρὸς ταῦτα,
9 θάνατος καὶ αἷμα, καὶ ἔρις καὶ ῥομφαία,
λιμὸς καὶ σύντριμμα καὶ μάστιξ·
10 ἐπὶ τοὺς ἀνόμους ἐκτίσθη ταῦτα πάντα,
καὶ δι' αὐτοὺς ἐγένετο ὁ κατακλυσμός.
11 πάντα ὅσα ἀπὸ γῆς εἰς γῆν ἀναστρέφει,
καὶ ἀπὸ ὑδάτων εἰς θάλασσαν ἀνακάμπτει.

12 Πᾶν δῶρον καὶ ἀδικία ἐξαλειφθήσεται,
καὶ πίστις εἰς τὸν αἰῶνα στήσεται·
13 χρήματα ἀδίκων ὡς ποταμὸς ξηρανθήσεται,
καὶ ὡς βροντὴ μεγάλη ἐν ὑετῷ ἐξηχήσει.
14 ἐν τῷ ἀνοῖξαι αὐτὸν χεῖρας εὐφρανθήσεται,
οὕτως οἱ παραβαίνοντες εἰς συντέλειαν ἐκλείψουσιν.
15 ἔκγονα ἀσεβῶν οὐ πληθυνεῖ κλάδους,
καὶ ῥίζαι ἀκάθαρτοι ἐπ' ἀκροτόμου πέτρας·
16 ἄχει ἐπὶ παντὸς ὕδατος καὶ χείλους ποταμοῦ
πρὸ παντὸς χόρτου ἐκτιλήσεται.
17 χάρις ὡς παράδεισος ἐν εὐλογίαις,
καὶ ἐλεημοσύνη εἰς τὸν αἰῶνα διαμένει.

---

6. ἐν ἡμέραις 248. Co. — ἐκφυγὼν 248. Co.; in C. legitur ἐκπεφευγὼς post πολέμου.

8. posterius vs. membrum om. C. — 9. και ερις και αιμα X.; in H. 248. 253. Co. legitur καὶ αἷμα post ῥομφαία — post ῥομφαία delevi utpote explicationis causa adsutum ἐπαγωγαὶ, licet in omnibus libris quantum scio inveniatur. 248. Co.: ἐπαγωγαὶ λιμοῦ (H.) καὶ συντρίμματος καὶ μάστιγος — μαστιγες X. H. — 10. παντα ταυτα III. X. 23. 155. 307. — 11. αναστρεψει III. — καὶ ὅσα ἀπὸ ὑδάτων H.

13. ἐν ὑετοῖς 248. Co. — 15. πληθυνεῖ 106. 157. 254. Co. Vet. Lat.; vulgo πληθύνει — 16. αχι III. 157. 254.; ἄχη 248. 307. Co.; אחו — 17. παραδεισον X. — σὺν εὐλογίαις 248. Co. — διαμενεῖ 106. 307.; μενει C.

18 Ζωὴ αὐτάρκους καὶ ἐργάτου γλυκανϑήσεται,
καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα ὁ εὑρίσκων ϑησαυρόν.
19 τέκνα καὶ οἰκοδομὴ πόλεως στηρίζουσιν ὄνομα,
καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα γυνὴ ἄμωμος λογίζεται.
20 οἶνος καὶ μουσικὰ εὐφραίνουσι καρδίαν,
καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα ἀγάπησις σοφίας.
21 αὐλὸς καὶ ψαλτήριον ἡδύνουσι μέλη,
καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα γλῶσσα ἡδεῖα.
22 χάριν καὶ κάλλος ἐπιϑυμήσει ὁ ὀφϑαλμός σου,
καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα χλόην σπόρου.
23 φίλος καὶ ἑταῖρος εἰς καιρὸν ἀπαντῶντες,
καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα γυνὴ μετὰ ἀνδρός.
24 ἀδελφοὶ καὶ βοήϑεια εἰς καιρον ϑλίψεως,
καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα ἐλεημοσύνη ῥύεται.
25 χρυσίον καὶ ἀργύριον ἐπιστήσουσι πόδα,
καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα βουλὴ εὐδοκιμεῖται.
26 χρήματα καὶ ἰσχυς ἀνυψώσουσι καρδίαν,
καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα φόβος κυρίου·
οὐκ ἔστι ἐν φόβῳ κυρίου ἐλάττωσις,
καὶ οὐκ ἔστιν ἐπιζητῆσαι ἐν αὐτῷ βοήϑειαν·
27 φόβος κυρίου ὡς παράδεισος εὐλογίας,
καὶ ὑπὲρ πᾶσαν δόξαν ἐκάλυψεν αὐτόν.

28 Τέκνον, ζωὴν ἐπαιτήσεως μη βιώσῃς,
κρεῖσσον ἀποϑανεῖν ἢ ἐπαιτεῖν·
29 ἀνὴρ βλέπων εἰς τράπεζαν ἀλλοτρίαν,
οὐκ ἔστιν αὐτοῦ ὁ βίος ἐν λογισμῷ ζωῆς.
ἀλισγήσει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν ἐδέσμασιν ἀλλοτρίοις,
ἀνηρ δὲ ἐπιστήμων καὶ πεπαιδευμένος φυλάξεται.

---

18. Grotium secutus ante ἐργάτου addidi καὶ, quod in libris deest — ὁ om. X. — 19. posterius vs. membrum deest in 248. Co. — 20. ἀγάπησις (ευρησις C.) σοφίας] αγαπησεις σοφιαν X. 23. 307. — 21. μέλη III. X. C. 23. 157. al. Co., Vet. Lat. melodiam; vulgo μέλι — 22. ὁ et σου om. III. H. 23. 55. al. Co. — χλόη C. 157. 296. 307. — 24. ῥύεται III. X. C. 23. 106. al.; vulgo ῥύσεται — 26. ανυψουσιν III. X. 55. 254. al. — φοβος ϑεου X. — recepi ἐν ante φόβῳ ex III. X. CH. 55. 106. al. Co. Vet. Lat.; vulgo om. — φοβω ϑεου X. — εν αυτω ζητησαι C.; ζητῆσαι ἑαυτῷ 248. Co. — 27. recepi ἐκάλυψεν ex III. X. 55. 106. 157. al. Co.; vulgo ἐκάλυψαν.

29. ἀλλοτρίαν τράπεζαν 248. Co. — οὐκ ἔχει βίον ἐν λογ. H. 248. Co. — εν διαλογισμω X. — αλγησει X. — τὴν om. III. X. 106. 155. 157. 248. 253. Co. —

30 ἐν στόματι ἀναιδοῦς γλυκανϑήσεται ἐπαίτησις,
καὶ ἐν κοιλίᾳ αὐτοῦ πῦρ καήσεται.

XLI. 1 Ὦ ϑάνατε, ὡς πικρόν σου τὸ μνημόσυνόν ἐστιν ἀνϑρώπῳ εἰρηνεύοντι ἐν τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ,
ἀνδρὶ ἀπερισπάστῳ καὶ εὐοδουμένῳ ἐν πᾶσι,
καὶ ἔτι ἰσχύοντι ἐπιδέξασϑαι τροφήν.
2 ὦ ϑάνατε, καλόν σου τὸ κρίμα ἐστὶν ἀνϑρώπῳ ἐπιδεομένῳ καὶ ἐλασσουμένῳ ἰσχύϊ,
ἐσχατογήρῳ καὶ περισπωμένῳ περὶ πάντων,
καὶ ἀπειϑοῦντι καὶ ἀπολωλεκότι ὑπομονήν.
3 μὴ εὐλαβοῦ κρίμα ϑανάτου,
μνήσϑητι προτέρων σου καὶ ἐσχάτων,
τοῦτο τὸ κρίμα παρὰ κυρίου πάσῃ σαρκί.
4 καὶ τί ἀπαναίνῃ ἐν εὐδοκίᾳ ὑψίστου;
εἴτε δέκα, εἴτε ἑκατὸν, εἴτε χίλια ἔτη,
οὐκ ἔστιν ἐν ᾅδου ἐλεγμὸς ζωῆς.

5 Τέκνα βδελυρὰ γίνεται τέκνα ἁμαρτωλῶν,
καὶ συναναστρεφόμενα παροικίαις ἀσεβῶν.
6 τέκνων ἁμαρτωλῶν ἀπολεῖται κληρονομία,
καὶ μετὰ τοῦ σπέρματος αὐτῶν ἐνδελεχιεῖ ὄνειδος.
7 πατρὶ ἀσεβεῖ μέμψεται τέκνα,
ὅτι δι' αὐτὸν ὀνειδισϑήσονται.
8 οὐαὶ ὑμῖν ἄνδρες ἀσεβεῖς,
οἵτινες ἐγκατελίπετε νόμον ϑεοῦ ὑψίστου·
9 καὶ ἐὰν γεννηϑῆτε, εἰς κατάραν γεννηϑήσεσϑε,
καὶ ἐὰν ἀποϑάνητε, εἰς κατάραν μερισϑήσεσϑε.
10 πάντα ὅσα ἐκ γῆς εἰς γῆν ἀπελεύσεται,
οὕτως ἀσεβεῖς ἀπὸ κατάρας εἰς ἀπώλειαν.

---

30. απαιτησις X. — ὡς πῦρ H.

XLI, 1. ἐστιν om. 248. Co. — ὑπάρχουσιν αὐτῷ X. 254. 307. — δεξασϑε X. — 2. ἐν ἰσχύϊ III. X. 55. 155. 157. 307. 308. — τὴν ὑπομονήν 248. Co. — 3. τοῦτο τὸ] τοῦτο III. C. 253. 296. 307. 308.; τοῦτο γὰρ τὸ H. 248. Co. — σῃ σαρκι παρα κυρ. 248. Co. — 4. ἐν ante εὐδοκίᾳ om. X.

5. recepi βδελυρὰ ex III. X. C. 23. 55. al. Co.; vulgo βδελυκτὰ — 6. ἐνδελεχίζει 248. Co. — 8. ϑεοῦ om. X. 248. Co. — 9. ab initio vs. in 248. Co. addita leguntur haec verba: ἐὰν γὰρ πληϑυνϑῆτε εἰς ἀπώλειαν — 10. ἀπὸ κατάρας om. 248. Co. —

11 πένθος ἀνθρώπων ἐν σώμασιν αὐτῶν,
ὄνομα δὲ αμαρτωλῶν οὐκ ἀγαθὸν ἐξαλειφθήσεται.
12 φρόντισον περὶ ὀνόματος,
αὐτὸ γάρ σοι διαμένει ἢ χίλιοι μεγάλοι θησαυροὶ χρυσίου·
13 ἀγαθῆς ζωῆς ἀριθμὸς ἡμερῶν,
καὶ ἀγαθὸν ὄνομα εἰς αἰῶνα διαμένει.

14 Παιδείαν ἐν εἰρήνῃ συντηρήσατε, τέκνα,
σοφία δὲ κεκρυμμένη καὶ θησαυρὸς ἀφανής,
τίς ὠφέλεια ἐν ἀμφοτέροις;
15 κρείσσων ἄνθρωπος ἀποκρύπτων τὴν μωρίαν αὐτοῦ,
ἢ ἄνθρωπος ἀποκρύπτων τὴν σοφίαν αὐτοῦ.
16 τοιγαροῦν ἐντράπητε ἐπὶ τῷ ῥήματί μου,
οὐ γάρ ἐστι πᾶσαν αἰσχύνην διαφυλάξαι καλόν,
καὶ οὐ πάντα πᾶσιν ἐν πίστει εὐδοκιμεῖται.

17 Αἰσχύνεσθε ἀπὸ πατρὸς καὶ μητρὸς περὶ πορνείας,
καὶ ἀπὸ ἡγουμένου καὶ δυνάστου περὶ ψεύδους·
18 ἀπὸ κριτοῦ καὶ ἄρχοντος περὶ πλημμελείας,
καὶ ἀπὸ συναγωγῆς καὶ λαοῦ περὶ ἀνομίας·
ἀπὸ κοινωνοῦ καὶ φίλου περὶ ἀδικίας,
19 καὶ ἀπὸ τόπου οὗ παροικεῖς περὶ κλοπῆς·
ἀπὸ ἀληθείας θεοῦ καὶ διαθήκης,
καὶ ἀπὸ πήξεως ἀγκῶνος ἐπ' ἄρτοις,
ἀπὸ σκορακισμοῦ λήψεως καὶ δόσεως,
20 καὶ ἀπὸ ἀσπαζομένων περὶ σιωπῆς·
ἀπὸ ὁράσεως γυναικὸς ἑταίρας,

11. ἐν σώματι X. 155. 307. — ἁμαρτωλῶν] ἀνθρώπων 248. 307. Co. — οὐκ ἀγαθῶν 155. 308. — 12. θησαυροὶ μεγάλοι 248. Co. — 13. εἰς αἰῶνας 248. Co.

14. cf. 20, 29. 30. — δὲ om. H. 248. Co., δὲ X. — 16. ἐντραπήσεται 248. Co. — τοῖς πᾶσιν 248. Co. — ἐν πίστει בְּאֱמֶת; εν παστει X.

17. περὶ πορνείας] απο πονηριας X. — προηγουμενου X. — 18. καὶ ἀπὸ κριτοῦ 248. Co. — adieci καὶ ante ἀπὸ συναγωγῆς ex coniectura, in libris deest — 19. κλοπῆς] πλοκης X. — delevi καὶ ante ἀπὸ ἀληθείας, abest a H. 248. Co. Vet. Lat. — ἀπὸ ἀληθείας מאמת, an hebraice legendum erat מאלה? ex Grotii coniectura pro ἀληθείας legendum est λήθης — καὶ ante ἀπὸ πήξεως om. III. 296. 307. — καὶ ἀπὸ σκοράκ. III. C. 55. 106. al. — λημψεως III. X. C. — 20. και περι ασπαζ. X. — ἀσπαζομένου 248. Co. — καὶ ἀπὸ ὁράσεως III. C. 106. 155. 157. 296. 307. — ετερας III. X. C. 155. 307. —

21 καὶ ἀπὸ ἀποστροφῆς προςώπου συγγενοῦς·
ἀπὸ ἀφαιρέσεως μερίδος καὶ δόσεως,
καὶ ἀπὸ κατανοήσεως γυναικὸς ὑπάνδρου·
22 ἀπὸ περιεργείας παιδίσκης σαυτοῦ,
καὶ μὴ ἐπιστῇς ἐπὶ τὴν κοίτην αὐτῆς·
ἀπὸ φίλων περὶ λόγων ὀνειδισμοῦ,
καὶ μετὰ τὸ δοῦναι μὴ ὀνείδιζε·
23 ἀπὸ δευτερώσεως καὶ λόγου ἀκοῆς,
καὶ ἀπὸ ἀποκαλύψεως λόγων κρυφίων·
24 καὶ ἔσῃ αἰσχυντηρὸς ἀληθινῶς,
καὶ εὑρίσκων χάριν ἔναντι παντὸς ἀνθρώπου.

XLII. Μὴ περὶ τούτων αἰσχυνθῇς,
καὶ μὴ λάβῃς πρόςωπον τοῦ ἁμαρτάνειν·
2 περὶ νόμου ὑψίστου καὶ διαθήκης,
καὶ περὶ κρίματος δικαιῶσαι τον ἀσεβῆ·
3 περὶ λόγου κοινωνοῦ καὶ ὁδοιπόρων,
καὶ περὶ δόσεως κληρονομίας ἑταίρων·
4 περὶ ἀκριβείας ζυγοῦ καὶ σταθμιῶν,
καὶ περὶ κτήσεως πολλῶν καὶ ὀλίγων·
5 περὶ ἀδιαφόρου πράσεως καὶ ἐμπόρων,
καὶ περὶ παιδείας τέκνων πολλῆς,
καὶ οἰκέτῃ πονηρῷ πλευραν αἱμάξαι.
6 ἐπὶ γυναικὶ πονηρᾷ καλὸν σφραγίς,
καὶ ὅπου χεῖρες πολλαί, κλεῖσον·
7 ὃ ἐὰν παραδιδῷς, ἐν ἀριθμῷ καὶ σταθμῷ,
καὶ δόσις καὶ λῆψις πάντα ἐν γραφῇ.

---

21. συγγενοῦς] ἀνθρώπου εὐγενοῦς 248. Co. — καὶ ante ἀπὸ κατανοήσεως om. III. C. 254. — 22. ἀπὸ περιεργ. καὶ παιδίσκης καὶ μὴ ἐπιστήσῃς 248. Co. — σαυτοῦ ex coniectura scripsi; αὐτῆς 55. 157. 253. 296. 308.; vulgo αὐτοῦ — φίλου Co. 55. 254. — λόγου III. C. 106. 155. al. — ονιδισμων C. — 23. καὶ ἀπὸ δευτ. 248. Co. — καὶ ante λόγου om. Vet. Lat.; λόγου καὶ H.; καὶ λόγου καὶ 157. — ἀποκαλύψεως ex III. X. C. 106. 155. al. Co. recepi; vulgo ἀποκαλύψεων — ante ἀποκαλύψεως deest καὶ ἀπὸ in X., ἀπὸ in C. 106. 155. al. Co. — περὶ λόγων 248. Co. — 24. ἀληθινῶς] αληθινος 106. 157.; και αληθινος X.

XLII, 2. ασεβην C.; רָשָׁע. emendationem εὐσεβῆ cave probes — 3. κοινωνῶν X. CH., Vet. Lat. sociorum — καὶ ante περὶ δόσεως om. III. 106. 155. al. — ετερων III. X. C. 106. 155. 307. — 4. περὶ ἀκρ.] καὶ ἀκρ. 248. Co. — σταθμῶν 106. 157. Co. — recepi καὶ ante περὶ κτήσεως ex III. X. C. 106. 155. al.; vulgo om. — 5. διαφόρου III. X. C. 155. 157. 307. Co. — καὶ ante ἐμπόρων (εμπορου C.) om. III. X. C. 23. 106. 155. al. Co. — ἐμπόρων, סחר — 7. ὃ om. 248. Co. — παραδως X. — λημψις III. X. C. — recepi πάντα ex III. X. C. 23. 106. multisque libris; vulgo παντὶ —

8 περὶ παιδείας ἀνοήτου καὶ μωροῦ
καὶ ἐσχατόγηρω κρινομένου πρὸς νέους,
καὶ ἔσῃ πεπαιδευμένος ἀληϑινῶς,
καὶ δεδοκιμασμένος ἔναντι παντὸς ζῶντος.

9 Θυγάτηρ πατρὶ ἀπόκρυφος ἀγρυπνία,
καὶ ἡ μέριμνα αὐτῆς ἀφιστᾷ ὕπνον·
ἐν νεότητι αὐτῆς μήποτε παρακμάσῃ,
καὶ συνῳκηκυῖα μήποτε μισηϑῇ·
10 ἐν παρϑενίᾳ μήποτε βεβηλωϑῇ,
καὶ ἐν τοῖς πατρικοῖς αὐτῆς ἔγκυος γένηται·
μετὰ ἀνδρὸς οὖσα μήποτε παραβῇ,
καὶ συνῳκηκυῖα μήποτε στειρωϑῇ.
11 ἐπὶ ϑυγατρὶ ἀδιατρέπτῳ στερέωσον φυλακὴν,
μήποτε ποιήσῃ σε ἐπίχαρμα ἐχϑροῖς,
λαλιὰν ἐν πόλει καὶ ἔγκλητον λαοῦ,
καὶ καταισχύνῃ σε ἐν πλήϑει πολλῶν.

12 Παντὶ ἀνϑρώπῳ μὴ ἔμβλεπε ἐν κάλλει,
καὶ ἐν μέσῳ γυναικῶν μὴ συνέδρευε·
13 ἀπὸ γὰρ ἱματίων ἐκπορεύεται σής,
καὶ ἀπὸ γυναικὸς πονηρία γυναικός.
14 κρείσσων πονηρία ἀνδρὸς ἢ ἀγαϑοποιὸς γυνή,
καὶ γυνὴ καταισχύνουσα εἰς ὀνειδισμόν.

---

8. εσχατογηρους X. — εσχατογηρω κρινομενω III. C. 55. 106. 254. 308. et corrupte 155. 296. recepi ἐσχατόγηρω, cf. 41, 2.; vulgo ἐσχατογήρου — ἀληϑινὸς 248. 307. Co. — δεδοκιμασμενοι X.

9. καὶ ἐν νεότητι 248. Co. — 10. καὶ μετὰ ἀνδρὸς X. 55. 248. 253. 296. Co. — στειρωϑῇ III. X. C. 23. 55. 106. al. Co., Vet. Lat. sterilis efficiatur; vulgo στειρώσῃ — 11. cf. 26, 10. — αδιαστρεπτω X. 23. — τοῖς ἐχϑροῖς 248. Co. — recepi ἔγκλητον ex H., uti iam Grotius emendaverat; vulgo ἔκκλητον — καταισχυνει III. C. 106. 157. 253. 254. Ald.

12. ενβλεπε X. — 13. ἐκπορεύεται] εξελευσεται C. — 14. καὶ ante γυνὴ om. 248. Co.

XLII. 15 Μνησθήσομαι δὴ τὰ ἔργα κυρίου,
καὶ ἃ ἑώρακα ἐκδιηγήσομαι·
ἐν λόγοις κυρίου τὰ ἔργα αὐτοῦ.
16 ἥλιος φωτίζων κατὰ πᾶν ἐπέβλεψε,
καὶ τῆς δόξης κυρίου πλῆρες τὸ ἔργον αὐτοῦ.
17 οὐκ ἐνεποίησε τοῖς ἁγίοις κύριος ἐκδιηγήσασθαι πάντα τὰ θαυμάσια αὐτοῦ,
ἃ ἐστερέωσε κύριος ὁ παντοκράτωρ,
στηριχθῆναι ἐν δόξῃ αὐτοῦ τὸ πᾶν.
18 ἄβυσσον καὶ καρδίαν ἐξίχνευσε,
καὶ ἐν πανουργήμασιν αὐτῶν διενοήθη·
ἔγνω γὰρ ὁ ὕψιστος πᾶσαν εἴδησιν,
καὶ ἐνέβλεψεν εἰς σημεῖον αἰῶνος·
19 ἀπαγγέλλων τὰ παρεληλυθότα καὶ τὰ ἐσόμενα,
καὶ ἀποκαλύπτων ἴχνη ἀποκρύφων·
20 οὐ παρῆλθεν αὐτὸν πᾶν διανόημα,
οὐκ ἐκρύβη ἀπ' αὐτοῦ οὐδὲ εἷς λόγος.

21 Τὰ μεγαλεῖα τῆς σοφίας αὐτοῦ ἐκόσμησεν,
καὶ ἕως ἐστὶ πρὸ τοῦ αἰῶνος καὶ εἰς τὸν αἰῶνα·
οὔτε προςετέθη οὔτε ἠλαττώθη,
καὶ οὐδὲ προςεδεήθη οὐδενὸς συμβούλου.
22 ὡς πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐπιθυμητά,
καὶ ὡς ἄνθη ἐστὶ θεωρῆσαι.

XLII, 15. εορακα III. X. C. — Syr. et Ar. add. post αὐτοῦ utpote quartum membrum: et omnes creaturae eius perficiunt voluntatem eius — 16. καὶ ἥλιος 248. Co. — κατὰ πάντα 155. 248. Co. — recepi κυρίου ex III. C. 23. 55. 106. al. Co. Vet. Lat.; vulgo αὐτοῦ, uti etiam X. — πληρης X. — 17. ἁγίοις κυρίου 248. 254. Co. — ἃ om. C. 248. Co. — 18. recepi πανουργήμασιν ex III. X. 307., cf. 1, 5.; vulgo πανουργεύμασιν — recepi ὕψιστος ex III. X. C. 106. 155. al. Co.; vulgo κύριος — πασαν συνιδησιν X., πασαν συνειδησιν C. 55. 155. 254. 296. 307. et ut videtur 308. — σημεῖα 248. Co. — 19. και απαγγελλων X. C. — recepi τὰ ἐσόμενα ex III. X. C. 55. 106. 155. al. Co.; vulgo ἐπεσόμενα — 20. ου γὰρ παρ. X. — οὐδὲ om. III. C. 307.

21. διὰ τῆς σοφίας 248. Co. — καὶ ἕως] ως X. 23. 253.; ος III. C. 55. 106. 155. al. Co. Vet. Lat. — ηλασσωθη III. X. — καὶ οὐδὲ] ουδε X.; καὶ οὐ III. C. 106. 155. al. Co. — 22. ὡς ἄνθη mea est emendatio; vulgo legitur ὡς σπινθῆρος! H.: ὡς σπινθῆρας, X. C. 55. 248. 296. Co.: ἕως σπινθῆρος. mea sententia interpres erravit, qui נִיצִין, σπινθήρ, legere sibi videbatur, sed avus scripserat נִצּוֹת, ἄνθη — ἐστὶ θεωρῆσαι] επιθεωρησαι X. —

23 πάντα ταῦτα ζῇ καὶ μένει εἰς τὸν αἰῶνα ἐν πάσαις χρείαις,
καὶ πάντα ὑπακούει.
24 πάντα δισσὰ, ἓν κατέναντι τοῦ ἑνὸς,
καὶ οὐκ ἐποίησεν οὐδὲν ἐλλεῖπον.
25 ἓν τοῦ ἑνὸς ἐστερέωσε τὰ ἀγαθὰ,
καὶ τίς πλησθήσεται ὁρῶν δόξαν αὐτοῦ;

XLIII. Γαυρίαμα ὕψους στερέωμα καθαριότητος,
εἶδος οὐρανοῦ ἐν ὁράματι δόξης.
2 ἥλιος ἐν ὀπτασίᾳ διαγγέλλων,
ἐν ἐξόδῳ σκεῦος θαυμαστὸν, ἔργον ὑψίστου.
3 ἐν μεσημβρίᾳ αὐτοῦ ἀναξηραίνει χώραν,
καὶ ἐναντίον καύματος αὐτοῦ τίς ὑποστήσεται;
4 κάμινον φυσῶν ἐν ἔργοις καύματος,
τριπλασίως ἥλιος ἐκκαίων ὄρη·
ἀτμίδας πυρώδεις ἐκφυσῶν,
καὶ ἐκλάμπων ἀκτῖνας ἀμαυροῖ ὀφθαλμούς.
5 μέγας κύριος ὁ ποιήσας αὐτὸν,
καὶ ἐν λόγοις αὐτοῦ κατέσπευσε πορείαν.

6 Καὶ ἡ σελήνη ἐν πᾶσιν εἰς καιρὸν αὐτῆς,
ἀνάδειξιν χρόνων καὶ σημεῖον αἰῶνος·
7 ἀπὸ σελήνης σημεῖον ἑορτῆς,
φωστὴρ μειούμενος ἐπὶ συντελείας.
8 μὴν κατὰ τὸ ὄνομα αὐτῆς ἐστιν,
αὐξανόμενος θαυμαστῶς ἐν ἀλλοιώσει·
σκεῦος παρεμβολῶν ἐν ὕψει,
ἐν στερεώματι οὐρανοῦ ἐκλάμπων.

---

24. recepi ἐλλεῖπον ex 55. 106. 157. al. Co., ενλειπον X. 23., ελλιπον III., ενλιπον 307.; vulgo ἐκλεῖπον — 25. αὐτοῦ] θεοῦ 248. Co.

XLIII, 1. καθαριότητος] και καθαριοτης X. — 2. διαγγελων III. 307. Co.; διαγγελλων X. — ἐν ἐνδόξῳ 248. Co. — 4. φυσῶν] φυλασσων C. Vet. Lat., φυλάσσων X. — τριπλάσιον 248. Co.; τριπλασιων III. 106. 157. — recepi ἐκφυσῶν ex III. X. C. 106. 157. al. Co., Vet. Lat. exsufflans; vulgo ἐμφυσῶν — 5. μεγας ο III. — αὐτὸν] αυτους X. — κατέσπευσε] κατέπαυσε 23. 157. 248. Co.

6. καὶ σελήνην ἐποίησεν εἰς στάσιν εἰς 248. Co. — pro ἐν πᾶσιν Grabe legendum coniecit ἐν στάσει ac dein ἀνάδειξις scribendum esse — 7. καὶ ἀπὸ 248. Co. — ἐπὶ συντελείᾳ III. X. 106. al. — 8. vocabulum ירח μήν deductum a ירח σελήνη — recepi αὐξανόμενος ex plerisque cdd., III. X. 55. 106. al. Co. quod si genuinum est dormitavit interpres, sicuti dormitavit cum paullo post ἐκλάμπων exararet. vulgo αὐξανομένη — θαυμαστος X. 254. — ἐθαυμάστωσεν ἀλλοιώσει 248. Co. —

9 κάλλος οὐρανοῦ δόξα ἄστρων,
κόσμος φωτίζων ἐν ὑψίστοις κυρίου.
10 ἐν λόγοις ἁγίου στήσονται κατὰ κρίμα,
καὶ οὐ μὴ ἐκλυθῶσιν ἐν φυλακαῖς αὐτῶν.
11 ἴδε τόξον καὶ εὐλόγησον τὸν ποιήσαντα αὐτό,
σφόδρα ὡραῖον ἐν τῷ αὐγάσματι αὐτοῦ.
12 ἐγύρωσεν οὐρανὸν ἐν κυκλώσει δόξης,
χεῖρες ὑψίστου ἐτάνυσαν αὐτό.

13 Προςτάγματι αὐτοῦ κατέσπευσε χιόνα,
καὶ ταχύνει ἀστραπὰς κρίματος αὐτοῦ.
14 διὰ τοῦτο ἠνεῴχθησαν θησαυροί,
καὶ ἐξέπτησαν νεφέλαι ὡς πετεινά.
15 ἐν μεγαλείῳ αὐτοῦ ἴσχυσε νεφέλας,
καὶ διεθρύβησαν λίθοι χαλάζης.
16 φωνὴ βροντῆς αὐτοῦ ὠδίνησε γῆν
καὶ ἐν ὀπτασίᾳ αὐτοῦ σαλευθήσεται ὄρη·
17 ἐν θελήματι αὐτοῦ πνεύσεται νότος,
καὶ καταιγὶς βορέου καὶ συστροφὴ πνεύματος.
ὡς πετεινὰ καθιπτάμενα πάσσει χιόνα,
καὶ ὡς ἀκρὶς καταλύουσα ἡ κατάβασις αὐτῆς·
18 κάλλος λευκότητος αὐτῆς ἐκθαυμάσει ὀφθαλμός,
καὶ ἐπὶ τοῦ ὑετοῦ αὐτῆς ἐκστήσεται καρδία.
19 καὶ πάχνην ὡς ἅλα ἐπὶ γῆς χέει,
καὶ παγεῖσα γίνεται σκολόπων ἄκρα.

---

9. αστερων X. — recepi κυρίου ex III. C. 55. 106. al. Co.; vulgo legitur κύριος, etiam in X. — 10. ἐκκαυθῶσιν ἐν 248. Co. — 11. αὐτό] αυτον III. C. — 12. ἐτάνυσαν III. X. C. Co.; vulgo ἐτάννυσαν — αυτον C. 106.

13. κατέσπευσε] κατέπαυσεν X. 248. Co. — interpres eo erravit quod verba מִהֵר, κατέσπευσε, ac dein אָץ, ταχύνει, transitive intellexit, cum intransitive intelligenda essent. — 15. ισχυσε νεφελαις III. 155.; ισχυς εν νεφελαις 55. 254. 307. — 16. prius membrum recte hic legitur in 23. 106. 157. 248. 253. Co.; vulgo post νότος locatum prius vs. 17. est membrum. — αὐτοῦ post βροντῆς om. 248. Co. — ὠδίνησε] ὠνείδισεν C. 23. 106. 157. 307. 308. Ald., ωνειδισεν X., Vet. Lat. c. S. Germ. exprobrabit; συνέσεισε 253., Vet. Lat. verberabit, al. verberavit — recepi ὀπτασίᾳ ex III. X. C. 55. 106. al. Co. Vet. Lat.; vulgo ὀπτασίαις — σαλευθήσονται III. X. 106. 155. 307. 308.; σαλευονται C.; σαλεύεται 248. 253.; σαλεύσεται Co. — 17. καὶ ἐν θελήματι III. C. 157. 254. 307. Vet. Lat. — αὐτοῦ post θελήματι recepi ex III. X. CH. 55. 106. al. Co. Vet. Lat.; vulgo om. — 18. ὑετοῦ αὐτοῦ 248. Co. — 19. παχνη X. — ἅλας 248. 253. Co. — ἐπὶ γῆν 248. Co.

20 Ψυχρὸς ἄνεμος βορέας πνεύσει,
καὶ παγήσεται κρύσταλλος ἀφ' ὕδατος·
ἐπὶ πᾶσαν συναγωγὴν ὕδατος καταλύσει,
καὶ ὡς ϑώρακα ἐνδύσεται τὸ ὕδωρ.
21 καταφάγεται ὄρη καὶ ἔρημον ἐκκαύσει,
καὶ ἀποσβέσει χλόην ὡς πῦρ·
22 ἴασις πάντων κατὰ σπουδὴν ὁμίχλη,
δρόσος ἀπαντῶσα ἀπὸ καύσωνος ἱλαρώσει.
23 λογισμῷ αὐτοῦ ἐκόπασεν ἄβυσσον,
καὶ ἐφύτευσεν ἐν αὐτῇ νήσους.
24 οἱ πλέοντες τὴν ϑάλασσαν διηγοῦνται τὸν κίνδυνον αὐτῆς,
καὶ ἀκοαῖς ὠτίων ἡμῶν ϑαυμάζομεν.
25 καὶ ἐκεῖ τὰ παράδοξα καὶ ϑαυμάσια ἔργα,
ποικιλία παντὸς ζώου, κτίσις κητῶν.
26 δι' αὐτὸν εὐοδία τέλος αὐτοῦ,
καὶ ἐν λόγῳ αὐτοῦ σύγκειται τὰ πάντα.

27 Πολλὰ ἐροῦμεν καὶ οὐ μὴ ἐφικώμεϑα,
καὶ συντέλεια λόγων· τὸ πᾶν ἐστιν αὐτός.
28 δοξάζοντες ποῦ ἰσχύσωμεν;
αὐτὸς γὰρ ὁ μέγας παρὰ πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ.
29 φοβερὸς κύριος καὶ σφόδρα μέγας,
καὶ ϑαυμαστὴ ἡ δυναστεία αὐτοῦ.
30 δοξάζοντες κύριον ὑψώσατε καϑόσον ἂν δύνησϑε,
υπερέξει γὰρ καὶ ἔτι,

---

20. recepi βορέας ex III. X. C. 23. 55. 106. al. Co.; vulgo βορέης — εφ υδατος III. X. 155. 296. 307. — και επι C. — εκδυσεται X. — 23. αβυσσος 55. 155. Co. — ἐν αὐτῇ (+ ὁ κύριος 55. 254. Vet. Lat.) νήσους (23.) 55. 248. (253.) 254. Co Vet. Lat.; αυτηνιησους III. C., αυτηνισ̄ X.; αὐτὴν κύριος 106. 155. 157. 308., Vet. Lat. odd. Sangerm. 15., S. Theod., Corb. et Turic. Car. illum dominus Iesus. insipidam lectionem αὐτὴν 'Ιησοῦς vulgo receptam haud defuerunt, ut par erat, theologi qui probarent et defenderent — 24. inverso ordine leguntur membra in III. C. 155. — διηγησονται X. — τὸν ante κίνδυνον om. III. C. 296. 308. — 25. τὰ ϑαυμάσια καὶ παράδοξα III. C. 106. 155. 157. 296. 307. — κρίσις κητῶν 248. Co.; κτησις κτηνων III. X. C.; κτηνων praebent etiam 254. 307. — 26. καὶ δι' αὐτὸν εὐοδοῖ ὁ ἄγγελος αὐτοῦ καὶ ἐν 248. Co. — ευδοκια III. — recepi τὰ πάντα ex III. X. C. 55. 106. al. Co.; vulgo πάντα.

27. αφικωμεϑα III. X. 155. 254. 307. Ald., cf. vs. 30. — συντέλειαν 248. Co. — αὐτός ἐστι τὸ πᾶν 248. Co.; Vet. Lat. ipse est in omnibus — 28. ἰσχύσομεν III. 106. 157. 248. 254. Co.; ισχυομεν X. — ὁ om. 106. 157. 248. Co. — 29. μέγας σφόδρα 248. Co. Vet. Lat. — 30. κάϑόσον δύνασϑε 248. Co. —

καὶ ὑψοῦντες αὐτὸν πληθύνατε ἐν ἰσχύϊ,
μὴ κοπιᾶτε, οὐ γὰρ μὴ ἐφίκησθε.
31 τίς ἑώρακεν αὐτὸν καὶ ἐκδιηγήσεται;
καὶ τίς μεγαλυνεῖ αὐτὸν καθώς ἐστι;
32 πολλὰ ἀπόκρυφά ἐστι μείζονα τούτων,
ὀλίγα γὰρ ἑωράκαμεν τῶν ἔργων αὐτοῦ·
33 πάντα γὰρ ἐποίησεν ὁ κύριος,
καὶ τοῖς εὐσεβέσιν ἔδωκε σοφίαν.

XLIV. Αἰνέσωμεν δὴ ἄνδρας ἐνδόξους,
καὶ τοὺς πατέρας ἡμῶν τῇ γενέσει·
2 πολλὴν δόξαν ἔκτισεν ὁ κύριος,
τὴν μεγαλωσύνην αὐτοῦ ἀπ' αἰῶνος.
3 κυριεύοντες ἐν ταῖς βασιλείας αὐτῶν,
καὶ ἄνδρες ὀνομαστοὶ ἐν δυνάμει·
βουλευταὶ ἐν συνέσει αὐτῶν,
ἀπηγγελκότες ἐν προφητείαις·
4 ἡγούμενοι λαοῦ ἐν διαβουλίοις καὶ συνέσει,
γραμματεῖς λαοῦ σοφοὶ λόγοι ἐν παιδείᾳ αὐτῶν·
5 ἐκζητοῦντες μέλη μουσικῶν,
καὶ διηγούμενοι ἔπη ἐν γραφῇ·
6 ἄνδρες πλούσιοι κεχορηγημένοι ἐν ἰσχύϊ,
εἰρηνεύοντες ἐν κατοικίαις αὐτῶν·
7 πάντες οὗτοι ἐν γενεαῖς ἐδοξάσθησαν,
καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν καύχημα.

αφικησθε III. X. 106. 155. 157. 254. 307.; αφικεσθε 253. Ald. — 31. τις γαρ εορακεν X. — εορακεν III. — μεγαλυνεῖ H. 106. 157. 248. 254. Co. Vet. Lat.; vulgo μεγαλύνει — 32. γὰρ om. H. 106. 157. 248. 253. 296. Co. — 33. δεδωκεν III. 155. 296. 307. 308.

XLIV. titulus in III. X. al. πατερων υμνος — 2. κύριος ἐν αὐτοῖς H. 55. 248. Co. — τῇ μεγαλωσύνῃ 55. 106. 155. 157. 248. 253. 296. Co. et ex corr. X. — ante τὴν μεγαλωσύνην addendum videtur καὶ — 3. βουλευταὶ 296. 308.; βουλευεται III.; βουλευοντες 55. 106. 155. 157. 248. 254. Co.; βουλευονται X.; vulgo βουλεύσονται. hebraice haud dubie legebatur יֹעֲצִים — εν προφηταις X. 23. 253. 308. 155. — 4. ἐν συνέσει X. H. 23. 55. 248. Co. — γραμματεῖς mea est emendatio; γραμματιαις X.; vulgo legitur γραμματείας — λόγοι] λόγοις 296.; λόγους 308.; ἐν λόγοις III.; λόγιοι H. sane σοφοὶ λόγοι falsa est interpretatio verborum חכמים דברים (חכמי), cum qua ratione sapientes fuerint edicat דברים — 5. recepi καὶ ex III. X. H. 55. 106. al. Co. Vet. Lat.; vulgo om. — ἐν γραφῇ] εγγραφη 106. 157. 296. Co. — 6. ἐν ἰσχύϊ (ισχυει X.) III. X. 55. 106. 155. al. Co.; vulgo ἰσχύϊ — κατοικίαις III. X. 55. 106. 155. al. Co.; vulgo παροικίαις.

[8]Εἰσὶν αὐτῶν οἳ κατέλιπον ὄνομα
τοῦ ἐκδιηγήσασθαι ἐπαίνους·
[9]καὶ εἰσὶν ὧν οὐκ ἔστι μνημόσυνον,
καὶ ἀπώλοντο ὡς οὐχ ὑπάρξαντες,
καὶ ἐγένοντο ὡς οὐ γεγονότες,
καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν μετ' αὐτούς.
[10]ἀλλ' ἢ οὗτοι ἄνδρες ἐλέους,
ὧν αἱ δικαιοσύναι οὐκ ἐπελήσθησαν.
[11]μετὰ τοῦ σπέρματος αὐτῶν διαμενεῖ ἀγαθή,
κληρονομία ἔκγονα αὐτῶν·
ἐν ταῖς διαθήκαις ἔστη τὸ σπέρμα αὐτῶν,
[12]καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν δι' αὐτούς·
[13]ἕως αἰῶνος μενεῖ σπέρμα αὐτῶν,
καὶ ἡ δόξα αὐτῶν οὐκ ἐξαλειφθήσεται·
[14]τὰ σώματα αὐτῶν ἐν εἰρήνῃ ἐτάφη,
καὶ τὸ ὄνομα αὐτῶν ζῇ εἰς γενεάς·
[15]σοφίαν αὐτῶν διηγήσονται λαοί,
καὶ τὸν ἔπαινον ἐξαγγέλλει ἐκκλησία.

---

8. κατελειπον III. — 9. υπαρξοντες X.; ὑπάρχοντες 248. Co. — 10. δικαιοσύναι αὐτῶν 248. Co. — 11. 12. textus receptus ita habet: μετὰ τοῦ σπέρματος αὐτῶν διαμενεῖ ἀγαθὴ κληρονομία, ἔκγονα αὐτῶν ἐν ταῖς διαθήκαις· ἔστη σπέρμα αὐτῶν καὶ τέκνα αὐτῶν δι' αὐτούς. — διαμένει 55. 248. 253. 254. 296. Co. iidem l. praebent vs. 13. μένει — ἀγαθὴ κληρονομία, טוֹבָה נַחֲלָה. interpres eo erravit quod vocem טוֹבָה adiectivam esse putavit, cum esset substantiva. Vet. Lat.: cum semine eorum permanent bona; sed alii cdd., ut Carol. Turic.: et cum semine ipsorum perseverat bona hereditas. Syr. ܥܡ ܙܪܥܗܘܢ ܩܐܡ ܛܘܒܬܗܘܢ, ita etiam Ar. — κληρονομία ἔκγονα αὐτῶν cum scriberet interpres denuo erravit, neque enim dubito, quin hebraice scriptum fuerit נַחֲלָה לִבְנֵיהֶם. Vet. Lat.: haereditas sancta nepotes eorum; cod. Sangerm.: haereditas nepotum illorum, edd. Corb. S. Theod. Carol. Turic.: hereditas et nepotum illorum, v. infra. Syr. ܝܪܬܘܬܗܘܢ ܠܒܢܝ ܒܢܝܗܘܢ, ita etiam Ar. — ἐν ταῖς διαθήκαις. ἐν διαθήκαις ἐστὶ 248. Co. — verba ἐν ταῖς διαθήκαις vulgo male cum praecedentibus coniunguntur; cum sequentibus recte X. Vet. Lat. (et in testamentis stetit; cdd. Corb. S. Theod. Carol. Turic.: et nepotum illorum semen in testamento stetit) Syr. Ar. coniunxerunt — τὸ σπέρμα ac dein τὰ τέκνα III. X. 106. 155. al. Co.; vulgo σπέρμα et τέκνα — δι' αὐτούς] μετ' αὐτούς Co. — 13. ουκ εγκαταλειφθησεται III., ουκ ενκαταλ. X., Vet. Lat. non derelinquetur! — 14. recepi τὰ σώματα ex III. X. 55. 106. 155. al. Co. Vet. Lat.; vulgo σὸ σῶμα — εἰς γενεὰν καὶ γενεάν 248. Co. Vet. Lat. — 15. cf. 39, 10. — ἔπαινον αὐτῶν III. 106. 157. 248. 296. 308. Co. Vet. Lat. — ἐξαγγελεῖ III. 55. 106. 254. 296. Co. Ald., Vet. Lat. nunciet.

16 Ἑνὼχ εὐηρέστησε κυρίῳ καὶ μετετέϑη,
ὑπόδειγμα μετανοίας ταῖς γενεαῖς.
17 Νῶε εὑρέϑη τέλειος δίκαιος,
ἐν καιρῷ ὀργῆς ἐγένετο ἀντάλλαγμα·
διὰ τοῦτο ἐγενήϑη κατάλειμμα τῇ γῇ,
ὅτε ἐγένετο κατακλυσμός.
18 διαϑῆκαι αἰῶνος ἐτέϑησαν πρὸς αὐτὸν,
ἵνα μὴ ἐξαλειφϑῇ κατακλυσμῷ πᾶσα σάρξ.

19 Ἀβραὰμ μέγας πατὴρ πλήϑους ἐϑνῶν,
καὶ οὐχ εὑρέϑη ὅμοιος ἐν τῇ δόξῃ·
20 ὃς συνετήρησε νόμον ὑψίστου,
καὶ ἐγένετο ἐν διαϑήκῃ μετ' αὐτοῦ,
ἐν σαρκὶ αὐτοῦ ἔστησε διαϑήκην,
καὶ ἐν πειρασμῷ εὑρέϑη πιστός.
21 διὰ τοῦτο ἐν ὅρκῳ ἔστησεν αὐτῷ,
ἐνευλογηϑῆναι ἔϑνη ἐν σπέρματι αὐτοῦ,
πληϑῦναι αὐτὸν ὡς χοῦν τῆς γῆς,
καὶ ὡς ἄστρα ἀνυψῶσαι τὸ σπέρμα αὐτοῦ,
καὶ κατακληρονομῆσαι αὐτοὺς ἀπὸ ϑαλάσσης ἕως ϑαλάσσης,
καὶ ἀπὸ ποταμοῦ ἕως ἄκρου τῆς γῆς.
22 καὶ ἐν τῷ Ἰσαὰκ ἔστησεν οὕτως διὰ Ἀβραὰμ τὸν πατέρα αὐτου
εὐλογίαν πάντων ἀνϑρώπων καὶ διαϑήκην.
23 καὶ κατέπαυσεν ἐπὶ κεφαλὴν Ἰακώβ·
ἐπέγνω αὐτὸν ἐν εὐλογίαις αὐτοῦ,
καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἐν κληρονομίᾳ,
καὶ διέστειλε μερίδας αὐτοῦ,
ἐν φυλαῖς ἐμέρισε δεκαδύο.

---

16. κυρίῳ ϑεῷ 248. Co. — μετετέϑη (49, 14. ἀνελήφϑη ἀπὸ τῆς γῆς) Vet. Lat. translatus est in paradisum — 17. εγενοντο ανταλλ. X. — ὅτε] διὰ τοῦτο ed. rom. verba ἐγενήϑη κατ. τ. γ. ὅτε in X. 23. 248. Co. errore omissa sunt — ὁ κατακλυσμός 106. 155. 157. 248. Co. — 18. καὶ διαϑῆκαι 248. Co. — κατακλυσμῷ om. III.

19. ουκ X. — ομοιος αυτω X. — τῇ om. 157. 253. et ex corr. X. — δόξῃ αὐτοῦ H. 248. Co. — 20. delevi καὶ ante ἐν σαρκὶ, abest a III. 23. 106. 155. 157. 248. Co. Vet. Lat. — ἔστησε] εζητησεν X. — 21. ἐνευλογεῖν 248. Co. — delevi τῷ ante σπέρματι, deest in III. X. H. 23. 106. 157. 248. 253. Co. — verba πληϑῦναι — σπέρμα αὐτοῦ desunt in X., item verba καὶ ὡς ἄστρα ἀν. τὸ σπέρμα αὐτοῦ in 248. Co. — τῆς γῆς III. X. 106. 155. al. Co.; vulgo γῆς — 22. ισακ X. — δι αβρααμ X. — 23. ἐν κληρονομίᾳ] κληρονομίαν 248. Co. Vet. Lat. — διέστειλε] διεστησεν III. — ἐν φυλαῖς αἷς ἐμέρισεν δώδεκα 248. Co.

XLV. Καὶ ἐξήγαγεν ἐξ αὐτοῦ ἄνδρα ἐλέους,
εὑρίσκοντα χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς πάσης σαρκὸς,
ἠγαπημένον ὑπὸ θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, Μωυσῆν,
οὗ τὸ μνημόσυνον ἐν εὐλογίαις.
2 ὡμοίωσεν αὐτὸν δόξῃ ἁγίων,
καὶ ἐμεγάλυνεν αὐτὸν ἐν φόβοις ἐχθρῶν.
3 ἐν λόγοις αὐτοῦ σημεῖα κατέπαυσεν,
ἐδόξασεν αὐτὸν κατὰ πρόςωπον βασιλέων.
ἐνετείλατο αὐτῷ πρὸς λαὸν αὐτοῦ,
καὶ ἔδειξεν αὐτῷ τῆς δόξης αὐτοῦ.
4 ἐν πίστει καὶ πραΰτητι αὐτοῦ ἡγίασεν αὐτον,
ἐξελέξατο αὐτὸν ἐκ πάσης σαρκός.
5 ἠκούτισεν αὐτὸν τῆς φωνῆς αὐτοῦ,
καὶ εἰςήγαγεν αὐτὸν εἰς τὸν γνόφον,
καὶ ἔδωκεν αὐτῷ κατὰ πρόςωπον ἐντολάς,
νόμον ζωῆς καὶ ἐπιστήμης,
διδάξαι τὸν Ἰακὼβ διαθήκην,
καὶ κρίματα αὐτοῦ τὸν Ἰσραήλ.

6 Ἀαρὼν ὕψωσεν ἅγιον ὅμοιον αὐτῷ,
ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐκ φυλῆς Λευί.
7 ἔστησεν αὐτῷ διαθήκην αἰῶνος,
καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἱερατείαν λαοῦ.
ἐμακάρισεν αὐτὸν ἐν εὐκοσμίᾳ,
καὶ περιέζωσεν αὐτὸν περιστολὴν δόξης·
8 ἐνέδυσεν αὐτὸν συντέλειαν καυχήματος,
καὶ ἐστερέωσεν αὐτὸν σκεύεσιν ἰσχύος,
περισκελῆ καὶ ποδήρη καὶ ἐπωμίδα.

XLV, 1. ἄνδρας ἐλ. εὑρίσκοντας H. Vet. Lat. Syr. Ar. — dilectus — Moyses Vet. Lat. Syr. Ar. — απο θεου X. — μωσην III. X. 23. 248. Co. — 2. εν δοξη III. X. — 3. καὶ ἐδόξασεν 248. Co. — 4. πραότητι III. 106. 155. 248. 296. Co. — αὐτοῦ] αυτον III. — ἡγίασεν αὐτὸν X. H. 55. 106. 157. 248. 253. 254. Co. Vet. Lat.; vulgo ἡγίασεν — καὶ ἐξελέξατο H. 296. — 5. ἐδίδαξεν 23. 248. 253. Co. — αὐτοῦ post κρίματα om. X.

6. ἀνύψωσεν 23. 106. 157. 248. 254. Co. — 7. ἔστησεν αὐτὸν X. 55. Ald. — ἐμακάρισεν ויאשר, sed scriptor videtur יאזר exarasse — recepi περιστολὴν ex X. 55. 106. 155. al. Co.; περιστολη III.; vulgo στολὴν — 8. συντέλεια καυχήματος legitur etiam 50, 11. hebraice כל־תפארת videtur scriptum fuisse — ἐστερέωσεν, חזק; Vet. Lat. coronavit — ἐν σκεύεσιν X. Co. — ἰσχύος, עז —

9καὶ ἐκύκλωσεν αὐτὸν ῥοΐσκοις χρυσοῖς,
κώδωσι πλείστοις κυκλόθεν,
ἠχῆσαι φωνὴν ἐν βήμασιν αὐτοῦ,
ἀκουστὸν ποιῆσαι ἦχον ἐν ναῷ
εἰς μνημόσυνον υἱοῖς λαοῦ αὐτοῦ·
10στολῇ ἁγίᾳ, χρυσῷ καὶ ὑακίνθῳ καὶ πορφύρᾳ, ἔργῳ ποικιλτοῦ,
λογείῳ κρίσεως, δήλοις ἀληθείας, κεκλωσμένῃ κόκκῳ, ἔργῳ τεχνίτου,
11λίθοις πολυτελέσι γλύμματος σφραγῖδος ἐν δέσει χρυσίου, ἔργῳ λιθουργοῦ,
εἰς μνημόσυνον ἐν γραφῇ κεκολαμμένῃ κατ' ἀριθμὸν φυλῶν Ἰσραήλ·
12στέφανον χρυσοῦν ἐπάνω κιδάρεως, ἐκτύπωμα σφραγῖδος ἁγιάσματος,
καύχημα τιμῆς, ἔργον ἰσχύος.
ἐπιθυμήματα ὀφθαλμῶν κοσμούμενα ὡραῖα,
13πρὸ αὐτοῦ οὐ γέγονε τοιαῦτα ἕως αἰῶνος·
οὐκ ἐνεδύσατο ἀλλογενὴς πλὴν τῶν υἱῶν αὐτοῦ μόνον,
καὶ τὰ ἔκγονα αὐτοῦ διὰ παντός.
14θυσίαι αὐτοῦ ὁλοκαρπωθήσονται
καθ' ἡμέραν ἐνδελεχῶς δίς.
15ἐπλήρωσε Μωυσῆς τὰς χεῖρας,
καὶ ἔχρισεν αὐτὸν ἐν ἐλαίῳ ἁγίῳ·
ἐγενήθη αὐτῷ εἰς διαθήκην αἰῶνος,
καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ ἐν ἡμέραις οὐρανοῦ,

---

9. καὶ ante ἐκύκλωσεν om. X. — κωδεσιν X. — χρυσοῖς cum κώδ. coniungunt III. X. — καὶ εἰς μνημ. H. 248. Co. — 10. λογείῳ (λογιω III.; λογοι X.) κρίσεως, חֹשֶׁן־מִשְׁפָּט — δήλοις ἀληθείας, cf. 36, 3. — 11. κεκλωσμένῳ 248. Co. — τεχνίτου, חֹשֵׁב — γλύμματος (γλύμμασιν 23. 248. Co.) σφραγῖδος, פִּתּוּחֵי חוֹתָם, cf. 38, 37. Exod. 28, 11. 36. LXX — ἐν δέσει χρυσίου, מְשֻׁבָּצִים זָהָב, cf. Exod. 28, 20. — κατα αριθμον X. — φυλῶν] υιων 248. Co. — 12. στέφανον, צִיץ — ἐκτύπωμα σφραγῖδος ἁγιάσματος, Exod. 28, 36. פִּתּוּחֵי חֹתָם קֹדֶשׁ לַיהוָה, LXX ἐκτύπωμα σφραγῖδος ἁγίασμα κυρίου — καύχημα τιμῆς, לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת, cf. Exod. 28, 2. 40. — ἔργα 248. Co. — ἰσχύος, עֹז — ἐπιθυμήματα ὀφθαλμῶν, מַחְמַד־עַיִן — κοσμούμενα; מְעֻדָּנִים — ὡραῖα, נָאִים. cum sequentibus verbis coniungunt ὡραῖα III. X. Vet. Lat. — 13. οὐ om. X. — verba ἕως αἰῶνος coniungunt III. X. cum sequentibus verbis. καὶ ἕως αἰῶνος 248. Co. — 14. αὐτοῦ] αὐτῶν X. 23. 248. Co. — 15. μωσης III. 254. — χεῖρας αὐτοῦ H. 248. Co. Vet. Lat. — ἐν ante ἐλαίῳ om. 248. Co. Vet. Lat. — recepi αἰῶνος ex X. 23. 106. 157. 248. 253. Co., cf. vs. 7. 17, 12. 44, 18.; vulgo αἰώνιον — delevi ἐν ante τῷ σπέρματι, deest in III. X. 23. 55. 106. al. Co. Vet. Lat. — Houbigant suspicatur scriptorem non בימי, sed כימי exarasse — ἐν ἡμέρᾳ 248. Co. —

λειτουργεῖν αὐτῷ ἅμα καὶ ἱερατεύειν,
καὶ εὐλογεῖν τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ.
16 ἐξελέξατο αὐτὸν ἀπὸ παντὸς ζῶντος,
προςαγαγεῖν κάρπωσιν κυρίῳ,
θυμίαμα καὶ εὐωδίαν εἰς μνημόσυνον,
ἐξιλάσκεσθαι περὶ τοῦ λαοῦ σου.
17 ἔδωκεν αὐτῷ ἐν ἐντολαῖς αὐτοῦ,
ἐξουσίαν ἐν διαθήκαις κριμάτων,
διδάξαι τὸν Ἰακὼβ τὰ μαρτύρια,
καὶ ἐν νόμῳ αὐτοῦ φωτίσαι Ἰσραήλ.
18 ἐπισυνέστησαν αὐτῷ ἀλλότριοι,
καὶ ἐζήλωσαν αὐτὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ,
ἄνδρες οἱ περὶ Δαθὰν καὶ Ἀβειρών,
καὶ ἡ συναγωγὴ Κορὲ ἐν θυμῷ καὶ ὀργῇ.
19 εἶδε κύριος καὶ οὐκ εὐδόκησε,
καὶ συνετελέσθησαν ἐν θυμῷ ὀργῆς·
ἐποίησεν αὐτοῖς τέρατα,
καταναλῶσαι ἐν πυρὶ φλογὸς αὐτούς.
20 καὶ προςέθηκεν Ἀαρὼν δόξαν,
καὶ ἔδωκεν αὐτῷ κληρονομίαν·
ἀπαρχὰς πρωτογεννημάτων ἐμέρισεν αὐτῷ,
ἄρτον ἐν πρώτοις ἡτοίμασε πλησμονήν·
21 καὶ γὰρ θυσίας κυρίου φάγονται,
ἃς ἔδωκεν αὐτῷ τε καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ.

αὐτοῦ post λαὸν om. 248. Co. — αὐτοῦ post ὀνόματι om. III. X. 23. 155. Ald. — 16. κάρπωσιν] καρπωμα X. — μνημόσυνον, אַזְכָּרָה — σου om. X. 248. Co.; Vet. Lat. populo suo — 17. recepi αὐτῷ ex III. X. 55. 106. al. Co.; vulgo αὐτὸν — ἐν ἐντολαῖς] ἐντολὰς X. 248. Co. — priorum versus membrorum verba hebraica fere haec fuisse videntur:

נתנהו במצותיו
למשל בבריתות משפטים

— τὰ μαρτύρια] μαρτυριαν III. — φωτίσαι] φωνησαι X. 23. 253. Ald. — τὸν Ἰσραήλ III. 106. 157. 248. Co. — 18. ἀλλότριοι, זָרִים; sed hebraice זֵדִים legendum fuisse haud improbabiliter coniicere mihi videor — 19. ηυδοκησεν III. — ἐν αὐτοῖς 106. 157. 248. 253. Co. — recepi αὐτούς ex III. X. 23. 55. 106. al. Co. Vet. Lat.; vulgo αὐτοῦ — 20. ἀπαρχὴν 248. Co. — πρωτογενηματων III. X. — recepi αὐτῷ post ἐμέρισεν ex III. X. 23. 55. 106. al. Co. Vet. Lat.; vulgo αὐτοῖς — ἐν πρώτοις] πρωτοις III. 155. 253. Ald.; πρωτον γενηματος X. — εἰς πλησμονήν H.; ἐν πλησμονῇ III. X. 55. 248. 254. Co. — 21. φάγωνται 248. Co. — τε om. X. H. 248. Co. —

22 πλὴν ἐν γῇ λαοῦ οὐ κληρονομήσει,
καὶ μερὶς οὐκ ἔστιν αὐτῷ ἐν λαῷ·
αὐτὸς γάρ μερίς σου καὶ κληρονομία.

23 Καὶ Φινεὲς, υἱὸς Ἐλεάζαρ, τρίτος εἰς δόξαν,
ἐν τῷ ζηλῶσαι αὐτὸν ἐν φόβῳ κυρίου,
καὶ στῆναι αὐτὸν ἐν τροπῇ λαοῦ ἐν ἀγαθότητι προθυμίας ψυχῆς αὐτοῦ,
καὶ ἐξιλάσατο περὶ τοῦ Ἰσραήλ.
24 διὰ τοῦτο ἐστάθη αὐτῷ διαθήκη εἰρήνης,
προστατεῖν ἁγίων καὶ λαοῦ αὐτοῦ,
ἵνα αὐτῷ ᾖ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ
ἱερωσύνης μεγαλεῖον εἰς τοὺς αἰῶνας·
25 καὶ διαθήκην τῷ Δαυὶδ υἱῷ Ἰεσσαὶ ἐκ φυλῆς Ἰούδα,
κληρονομία βασιλέως υἱοῦ ἐξ υἱοῦ μόνου·
κληρονομία Ἀαρων καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ.
26 δῴη ὑμῖν σοφίαν ἐν καρδίᾳ ὑμῶν,
κρίνειν τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐν δικαιοσύνῃ,
ἵνα μὴ ἀφανισθῇ τὰ ἀγαθὰ αὐτῶν,
καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν εἰς γενεὰς αὐτῶν.

---

22. cf. Num. 18, 20. Deuter. 10, 9. — καὶ ante κληρονομία deest in X. et ed. rom.; μερὶς αὐτοῦ κληρονομίας 248. Co.; Vet. Lat.: pars eius et baereditas, Syr. et Ar. addunt: inter Israelitas.

23. recepi στῆναι ex III. 106. 155. 157. 248. Co., Vet. Lat. stare; vulgo στῆσαι — 24. ἔστη (corrige ἔστησεν, cf. vs. 7. 44, 20.) αὐτῷ διαθήκην 248. Co., Vet. Lat. statuit illi testamentum — recepi προστατεῖν ex 106. 157. 254.; vulgo προστάτην. Gaab προστάτῃ legendum coniecit — recepi λαοῦ ex 23. 106. 155. 253. Vet. Lat.; vulgo λαῷ — εἰς τὸν αἰῶνα 248. Co., Vet. Lat. in aeternum — 25. hic versus culpa interpretis vitiis affectus est. — Baduellus et Grotius κατὰ διαθήκην scribendum putarunt et Grotius paulo post κληρονομίας βασιλέως emendavit — τῷ ante Δαυὶδ om. X. — υἱῷ] υιων X. 23. 155. 254. — Ἰεσσαὶ recepi ex III. H. Vet. Lat. Syr. Ar.; vulgo deest — priorum vs. membrorum textus hebraicus fere huiusmodi videtur fuisse:

ואת־הברית לדוד בן־ישי למטה יהודה
נחלת המלכות לבן מבן לבדו:

non dubito quin his duobus membris duo subiecta fuerint, quorum alterum periit — Ἀαρὼν] αυτω III. Vet. Lat.; αυτων X. — 26. δῴη] δοιη III. X., sed cf. 50, 23. — καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν (αὐτοῦ 248. Co.), ואת־כבודם — γενεαν III. X. 157.

XLVI. Κραταιὸς ἐν πολέμῳ Ἰησοῦς Ναυῆ,
καὶ διάδοχος Μωυσῆ ἐν προφητείαις,
ὃς ἐγένετο κατὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ,
μέγας ἐπὶ σωτηρίᾳ ἐκλεκτῶν αὐτοῦ,
ἐκδικῆσαι ἐπεγειρομένους ἐχθρούς,
ὅπως κατακληρονομήσῃ τὸν Ἰσραήλ.
2 ὡς ἐδοξάσθη ἐν τῷ ἐπᾶραι χεῖρας αὐτοῦ,
καὶ ἐν τῷ ἐκτεῖναι ῥομφαίαν ἐπὶ πόλεις.
3 τίς πρότερον αὐτοῦ οὕτως ἔστη;
τοὺς γὰρ πολεμίους κύριος αὐτὸς ἐπήγαγεν.
4 οὐχὶ ἐν χειρὶ αὐτοῦ ἀνεπόδισεν ὁ ἥλιος,
καὶ μία ἡμέρα ἐγενήθη πρὸς δύο;
5 ἐπεκαλέσατο τὸν ὕψιστον δυνάστην,
ἐν τῷ θλῖψαι αὐτὸν ἐχθροὺς κυκλόθεν,
καὶ ἐπήκουσεν αὐτοῦ μέγας κύριος·
6 ἐν λίθοις χαλάζης δυνάμεως κραταιᾶς
κατέῤῥαξεν ἐπ᾽ ἔθνος πολέμιον,
καὶ ἐν καταβάσει ἀπώλεσεν ἀνθεστηκότας,
ἵνα γνῶσιν ἔθνη πανοπλίαν αὐτοῦ,
ὅτι ἐναντίον κυρίου ὁ πόλεμος αὐτοῦ,
καὶ γὰρ ἐπηκολούθησεν ὀπίσω δυνάστου.
7 καὶ ἐν ἡμέραις Μωσέως ἐποίησεν ἔλεος,
αὐτὸς καὶ Χαλὲβ υἱὸς Ἰεφοννῆ,

XLVI. 1. recepi ἐν πολέμῳ ex III. X. C. 106. 155. 157. 248. Co. Vet. Lat.; vulgo ἐν πολέμοις — υιος Ναυη III. 23. 106. 155. 157. 254.; ο N. X.; ὁ τοῦ N. 248. Co. — μωση III. — recepi κατακληρονομήσῃ ex III. X. 55. 155. 157. 248. 254. Co.; vulgo κληρονομήσῃ. Vet. Lat.: ut consequeretur haereditatem Israel — 2. recepi ἐν (ἐν om. 55. 106.) τῷ ἐκτεῖναι (εκτιναι X.) ex III. X. 55. 106. 155. 157. 248. 253. Co., Vet. Lat. iactando; vulgo τῷ ἐκκλῖναι — 3. πρότερος III. X. 106. 155. 157. 248. Co. — γὰρ, כִּי — πολέμους κυρίου H. 248. Co. — κυριου (106.) αυτος απηγαγεν III. — 4. cf. Ios. 10, 12. 13. — ἐν χειρὶ αὐτοῦ, בְּיָדוֹ; Vet. Lat. in racundia eius — ενεποδισεν X.; ενεποδισθη III., ανεποδισθη 155., Vet. Lat. impeditus est. — 5. ἐκθλῖψαι 248. Co. — recepi αὐτοῦ ex III. X. 55. 106. al. Co. Vet. Lat.; vulgo αὐτῶν — 6. cf. Ios. 10, 11. — ἐν ante λίθοις om. X. 155. — ἐπὶ ἔθνη 248. Co. — πολέμιον duce Vet. Lat., qui vertit hostilem, scribendum esse dudum intellectum est; cdd. ad unum omnes ut videtur: πόλεμον — ἐν καταβάσει, בְּמוֹרָד — post πανοπλίαν recepi αὐτοῦ ex III. H. 55. 106. 155. 157. 253. 254. Vet. Lat.; vulgo legitur αὐτῶν, om. X. — 7. cf. Num. c. 13. 14. et Ios. c. 14. — ἐν ἡμέρᾳ 248. Co. — μωσεως III. — αὐτὸς] ουτος X. —

ἀντιστῆναι ἔναντι ἐχθροῦ,
κωλῦσαι λαὸν ἀπὸ ἁμαρτίας,
καὶ κοπάσαι γογγυσμὸν πονηρίας.
8 καὶ αὐτοὶ δύο ὄντες διεσώθησαν ἀπὸ ἑξακοσίων χιλιάδων πεζῶν,
εἰςαγαγεῖν αὐτοὺς εἰς κληρονομίαν,
εἰς γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι.
9 καὶ ἔδωκεν ὁ κύριος τῷ Χαλὲβ ἰσχὺν,
καὶ ἕως γήρους διέμεινεν αὐτῷ,
ἐπιβῆναι αὐτὸν ἐπὶ τὸ ὕψος τῆς γῆς,
καὶ τὸ σπέρμα αὐτοῦ κατέσχε κληρονομίαν·
10 ὅπως ἴδωσι πάντες οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ,
ὅτι καλον τὸ πορεύεσθαι ὀπίσω κυρίου.

11 Καὶ οἱ κριταὶ, ἕκαστος τῷ αὐτοῦ ὀνόματι,
ὅσων οὐκ ἐξεπόρνευσεν ἡ καρδία,
καὶ ὅσοι οὐκ ἀπεστράφησαν ἀπὸ κυρίου,
εἴη τὸ μνημόσυνον αὐτῶν ἐν ευλογίαις.
12 τὰ ὀστᾶ αὐτῶν ἀναθάλοι ἐκ τοῦ τόπου αὐτῶν,
καὶ τὸ ὄνομα αὐτῶν ἀντικαταλλασσόμενον ἐφ' υἱοῖς δεδοξασμένων αὐτῶν.

13 Ἠγαπημένος ὑπὸ κυρίου αὐτοῦ Σαμουὴλ,
προφήτης κυρίου κατέστησε βασιλείαν,
καὶ ἔχρισεν ἄρχοντας ἐπὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ.
14 ἐν νόμῳ κυρίου ἔκρινε συναγωγὴν,
καὶ ἐπεσκέψατο κύριος τὸν Ἰακώβ.
15 ἐν πίστει αὐτοῦ ἠκριβάσθη προφήτης,
καὶ ἐγνώσθη ἐν ῥήμασιν αὐτοῦ πιστὸς ὁράσεως.

ἔναντι ἐχθροῦ] ἐναντίον (ἔναντι 23.) ἐκκλησίας 23. 248. 253. Co.; ἐχθροῦ om. X.; ceterum cf. Num. 13, 30. 14, 3—10. — 8. cf. 16, 10. — ειςαγειν III. — 9. cf. Ios. 14, 6. ss. — γήρως 23. 106. 157. — καὶ ἐπιβῆναι 248. Co. — recepi τὸ ante ὕψος ex III. X. CH. 55. al. Co.; vulgo deest — κατέσχε] και την III. — 10. τὸ ante πορεύεσθαι (πορευθῆναι 155.) om. X. 155. — τοῦ κυρίου 248. Co.

11. εκαστω X. Ald. — καὶ εἴη 248. Co — 12. cf. 49, 10. — και τα οστα X. — ἐπὶ τοῦ τόπου 248. Co. — αντικαταλλαξοιξενον X. — ἐν υἱοῖς 248. Co. — erravit ni fallor interpres, scriptor enim hoc verbis enuntiavit: et nomen eorum germinet, efflorescat, יחלף, in filiis honoratis.

13. cf. 1. Sam. cap. 8. 10. 16. — βασιλείας 248. Co.; βασιλέα 68. Ald. — 15. cf. 1 Sam. 3, 19—21. — recepi ῥήμασιν ex III. X. C. 106. 155. 157. Vet. Lat.; ῥήματι 23. 55. 248. 253. 254. 296. Co.; vulgo πίστει — πιστὸς ὁράσεως om. 248. Co. —

16 καὶ ἐπεκαλέσατο τὸν κύριον δυνάστην
ἐν τῷ θλῖψαι ἐχθροὺς αὐτοῦ κυκλόθεν,
ἐν προςφορᾷ ἀρνὸς γαλαθηνοῦ.
17 καὶ ἐβρόντησεν ἀπ' οὐρανοῦ κύριος,
καὶ ἐν ἤχῳ μεγάλῳ ἀκουστὴν ἐποίησε τὴν φωνὴν αὐτοῦ·
18 καὶ ἐξέτριψεν ἡγουμένους Τυρίων
καὶ πάντας ἄρχοντας Φυλιστιείμ.
19 καὶ πρὸ καιροῦ κοιμήσεως αἰῶνος ἐπεμαρτύρατο ἔναντι κυρίου
καὶ χριστοῦ·
χρήματα καὶ ἕως ὑποδημάτων ἀπὸ πάσης σαρκὸς οὐκ εἴληφα,
καὶ οὐκ ἐνεκάλεσεν αὐτῷ ἄνθρωπος.
20 καὶ μετὰ τὸ ὑπνῶσαι αὐτὸν ἐπροφήτευσεν,
καὶ ὑπέδειξε βασιλεῖ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ,
καὶ ἀνύψωσεν ἐκ γῆς τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἐν προφητείᾳ,
ἐξαλεῖψαι ἀνομίαν λαοῦ.

XLVII. Καὶ μετὰ τοῦτον ἀνέστη Νάθαν
προφητεύειν ἐν ἡμέραις Δαυίδ.
2 ὥςπερ στέαρ ἀφωρισμένον ἀπὸ σωτηρίου,
οὕτως Δαυὶδ ἀπὸ υἱῶν Ἰσραήλ.
3 ἐν λέουσιν ἔπαιξεν ὡς ἐν ἐρίφοις,
καὶ ἐν ἄρκοις ὡς ἐν ἄρνασι προβάτων.
4 ἐν νεότητι αὐτοῦ οὐχὶ ἀπέκτεινε γίγαντα,
καὶ ἐξῆρεν ὀνειδισμὸν ἐκ λαοῦ,

---

16. cf. 1 Sam. cap. 7. — θλῖψαι αὐτὸν H. 248. Co., cf. vs. 5. — ἀρνὸς] ἀνδρὸς 248. Co., Vet. Lat. cdd. Corb. s. Theod. Sangerm. Carol. Tur. viri — 17. ὁ κύριος H. 106. 155. al. Co. — μεγάλῳ βροντῆς H. 248. Co. — 18. τυρων X. Tyriorum duces profligatos esse liber primus Samuelis non memorat nec moror quae Movers in libro Die Phönizier II. 1. p. 319. s. disputavit. facilis est igitur coniectura, interpretem צרים, quod scriptum invenisset, צֹרִים enuntiandum esse male credidisse, cum legendum esset צָרִים, ἐχθρῶν — 19. cf. 1 Sam. 12, 1—4. — χριστοῦ αὐτοῦ H. 248. Co., cf. 1 Sam. 12, 3. — καὶ ante ἕως om. C. — 20. cf. 1 Sam. 28, 3. ss. — recepi ἐπροφήτευσεν ex III. X. C. 55. 308., cf. 48, 13.; vulgo προεφήτευσε — επεδειξεν C. — τὴν ante φωνὴν om. III. — εν προφητειαις X.

XLVII. 1. recepi μετὰ τοῦτον ex III. X. 23. 68. 106. al. Ald. Syr. Ar.; vulgo μετὰ τοῦτο — προφητεύειν] ὁ προφήτης 248. Co. Vet. Lat. Syr. Ar. — 2. delevi τῶν ante υἱῶν, abest a III. X. C. 106. 155. 157. 248. 253. Co. — 3. cf. 1 Sam. 17, 34—36. — recepi ἔπαιξεν ex X. 23. 55 al.; επεζεν III.; ἐπεξένωσεν 248. 254. Co.; vulgo ἔπαισεν — αρκεις X.; ἄρκτοις 55. — 4. cf. 1 Sam. cap. 17. — οὐχὶ om. 248. Co. —

ἐν τῷ ἐπᾶραι χεῖρα ἐν λίϑῳ σφενδόνης,
καὶ καταβαλεῖν γαυρίαμα τοῦ Γολιάϑ;
5 ἐπεκαλέσατο γὰρ κύριον τὸν ὕψιστον,
καὶ ἔδωκεν ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ κράτος,
ἐξᾶραι ἄνϑρωπον δυνατὸν ἐν πολέμῳ,
ἀνυψῶσαι κέρας λαοῦ αὐτοῦ.
6 οὕτως ἐν μυριάσιν ἐδόξασεν αὐτὸν,
καὶ ᾔνεσεν αὐτὸν ἐν εὐλογίαις κυρίου,
ἐν τῷ φέρεσϑαι αὐτῷ διάδημα δόξης.
7 ἐξέτριψε γὰρ ἐχϑροὺς κυκλόϑεν,
καὶ ἐξουδένωσε Φυλιστιεὶμ, τοὺς ὑπεναντίους,
ἕως σήμερον συνέτριψεν αὐτῶν κέρας.
8 ἐν παντὶ ἔργῳ αὐτοῦ ἔδωκεν ἐξομολόγησιν ἁγίῳ,
ὑψίστῳ ῥήματι δόξης ἐν πάσῃ καρδίᾳ αὐτοῦ ὕμνησε,
καὶ ἠγάπησε τὸν ποιήσαντα αὐτόν.
9 καὶ ἔστησε ψαλτῳδοὺς κατέναντι ϑυσιαστηρίου,
καὶ ἐξ ἤχους αὐτῶν γλυκαίνειν μέλη,
καὶ καϑ' ἡμέραν αἰνέσουσιν ἐν ταῖς ᾠδαῖς αὐτῶν.
10 ἔδωκεν ἐν ἑορταῖς εὐπρέπειαν,
καὶ ἐκόσμησε καιροὺς μέχρι συντελείας,
ἐν τῷ αἰνεῖν αὐτοὺς τὸ ἅγιον ὄνομα αὐτοῦ,
καὶ ἀπὸ πρωΐας ἠχεῖν τὸ ἁγίασμα.
11 κύριος ἀφεῖλε τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ,
καὶ ἀνύψωσεν εἰς αἰῶνα τὸ κέρας αὐτοῦ,
καὶ ἔδωκεν αὐτῷ διαϑήκην βασιλέων,
καὶ ϑρόνον δόξης ἐν τῷ Ἰσραήλ.

καὶ ἐν τῷ 55. 248. Co. — χειρας III. 23. — καὶ καταβαλεῖν] καταβαλεῖν 23. 248. Co.; καὶ κατέβαλεν X. C. 155. — 5. γὰρ om. C. — τὸν ante ὕψιστον om. 248. Co. — 6. cf. 1 Sam. 18, 7. — ηρεσεν X. — 7. ἐξουδένωσε, Vet. Lat. exstirpavit. interpres graecus vertere debebat κατεπάτησε, cum hebraice כִּבֵּם legeretur — 8. υψιστου X. — ῥήματα CH. — υμνησιν X. — 9. cf. Nehem. 12, 24. 1 Chron. 16, 4. — ψαλμῳδοὺς X. 248. 296. Co., cf. 50, 18. — delevi τοῦ ante ϑυσιαστηρίου, abest a III. X. C. 106. 155. 157. 248. Co. — recepi ἤχοῦς ex III. X. C. 23. 155. 248. 253. 254. Co.; vulgo ἦχου — αὐτῶν] αὐτοῦ 248. Co. — recepi γλυκαίνειν ex III. X. C. 106. 157. al. Co.; vulgo γλυκαίνει — tertium vs. membrum recepi ex 248. Co.; vulgo om. — 10. ἐν ante ἑορταῖς om. X.; ἐν ταῖς ἑορταῖς H. 248. Co. — καιρούς, מוֹעֲדִים — τὸ ἅγιον ὄνομα αὐτοῦ] τὸ ἅγ. αὐτοῦ ὄν. 248. Co.; τὸ ὄν. τὸ ἅγ. αὐτοῦ C. 155. 157.; τὸ ἅγ. ὄν. σου X. — recepi πρωΐας ex III. X. CH. 106. 155. al. Co.; vulgo πρωΐ — ἁγίασμα αὐτοῦ 248. Co. — 11. εἰς αἰῶνας 248. Co. — βασιλέων] βασιλείας 248. Co., Vet. Lat. regni, sed cdd. Sangerm. 15. Corb. s. Theod. Carol. Tur. regum; cf. 2 Sam. 7, 16.

12 Μετὰ τοῦτον ἀνέστη υἱὸς ἐπιστήμων,
καὶ δι' αὐτὸν κατέλυσεν ἐν πλατυσμῷ.
13 Σαλωμὼν ἐβασίλευσεν ἐν ἡμέραις εἰρήνης,
ᾧ ὁ θεὸς κατέπαυσε κυκλόθεν,
ἵνα στήσῃ οἶκον ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ,
καὶ ἑτοιμάσῃ ἁγίασμα εἰς τὸν αἰῶνα.
14 ὡς ἐσοφίσθης ἐν νεότητί σου,
καὶ ἐνεπλήσθης ὡς ποταμὸς συνέσεως.
15 γῆν ἐπεκάλυψεν ἡ ψυχή σου,
καὶ ἐνέπλησας ἐν παραβολαῖς αἰνιγμάτων·
16 εἰς νήσους πόῤῥω ἀφίκετο τὸ ὄνομά σου,
καὶ ἠγαπήθης ἐν τῇ εἰρήνῃ σου·
17 ἐν ᾠδαῖς καὶ παροιμίαις καὶ παραβολαῖς,
καὶ ἐν ἑρμηνείαις ἀπεθαύμασάν σε χῶραι.
18 ἐν ὀνόματι κυρίου τοῦ θεοῦ,
τοῦ ἐπικεκλημένου θεοῦ Ἰσραήλ,
συνήγαγες ὡς κασσίτερον τὸ χρυσίον,
καὶ ὡς μόλιβον ἐπλήθυνας ἀργύριον.
19 παρενέκλινας τὰς λαγόνας σου γυναιξί,
καὶ ἐνεξουσιάσθης ἐν τῷ σώματί σου·
20 ἔδωκας μῶμον ἐν τῇ δόξῃ σου,
καὶ ἐβεβήλωσας τὸ σπέρμα σου,
ἐπαγαγεῖν ὀργὴν ἐπὶ τὰ τέκνα σου.
καὶ κατενύγην ἐπὶ τῇ ἀφροσύνῃ σου,

---

12. και μετα C. — μετὰ τοῦτον III. X. 106. al.; vulgo male legitur μετα τούτου — κατέλυσεν] κατεπαυσεν X. — πλατυσμός, מֶרְחָב — alterum membrum om. C. — 13. σολομων III. X.; ο σολομων H. — post εἰρήνης addunt H. 248. Co. καὶ ἐδοξάσθη — ᾧ ὁ] ὡς ὁ H. 248. Co. Ald.; ως X. — κυκλόθεν αὐτοῦ 248. Co. — אֲשֶׁר הָאֱלֹהִים הֵנִיחַ לוֹ מִסָּבִיב, cf. 2 Chron. 14, 6. 15, 15. 20, 30. — 14. ἐσοφίσθη ἐν ν. αὐτοῦ κ. ἐνεπλήσθη H. 248. Co. — ὡς ποταμὸς, כַּיְאֹר, cf. 24, 25. 39, 22. — 15. post σου addunt H. 248. Co. πᾶσαν — ἐνέπλησας ἐν] ἐνέπλησε 248. Co. ἐμπίπλημι ἐν, מִלֵּא בְּ — 16. νῆσοι πόῤῥω, אִיִּים רְחֹקִים, cf. Ies. 66, 19. — ἠγάπησεν 248. Co. — 17. και εν ωδαις III. C. 155. — ἐν ante ἑρμην. om. 248. Co. — επεθαυμασαν III. — σε] αἱ 248. Co. Vet. Lat. — 18. cf. 1 Regg. 10, 27. 2 Chron. 1, 15. 9, 27. — κυρίου τοῦ θεοῦ πάσης τῆς γῆς H. 248. Co. — ἐπικαλεσαμένου σου (σοι H.) 248. Co. — μόλιβον recepi ex III. X. 23. 55. 253. 296. 308.; μόλυβον 157. 248. Co.; vulgo μόλιβδον, cf. 22, 12. — τὸ ἀργύριον 248. Co. — 19. cf. 1 Regg. 9, 1. ss. — παρανεκλινας III. C. 55. 254.; παρεκλινας X. 155. 296. — τὰς λαγόνας] τὰ σπλάγχνα 248. Co., femora Vet. Lat. — hebraice videtur תַּשְׁלִיטִים scriptum fuisse, quod non ἐνεξουσιάσθης, sed ἐξουσίαν ἔδωκας vertendum erat. — 20. ἐν ante τῇ δόξῃ om. X. — κατανυγῆναι 106. 248. Co., incitari Vet. Lat. —

[21]γενέσθαι δίχα τυραννίδα,
καὶ ἐξ Ἐφραὶμ ἄρξαι βασιλείαν ἀπειθῆ.
[22]ὁ δὲ κύριος οὐ μὴ καταλίπῃ τὸ ἔλεος αὐτοῦ,
καὶ οὐ μὴ διαφθείρῃ ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ,
οὐδὲ μὴ ἐξαλείψῃ ἐκλεκτοῦ αὐτοῦ ἔκγονα,
καὶ σπέρμα τοῦ ἀγαπήσαντος αὐτὸν οὐ μὴ ἐξάρῃ.
καὶ τῷ Ἰακὼβ ἔδωκε κατάλειμμα,
καὶ τῷ Δαυὶδ ἐξ αὐτοῦ ῥίζαν.

[23]Καὶ ἀνεπαύσατο Σαλωμὼν μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ
καὶ κατέλιπε μετ' αὐτὸν ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ λαοῦ ἀφροσύνην
καὶ ἐλασσούμενον συνέσει, Ῥοβοάμ,
ὃς ἀπέστησε λαὸν ἐκ βουλῆς αὐτοῦ,
καὶ Ἱεροβοὰμ υἱὸν Ναβάτ,
ὃς ἐξήμαρτε τὸν Ἰσραήλ,
καὶ ἔδωκε τῷ Ἐφραὶμ ὁδὸν ἁμαρτίας.
[24]καὶ ἐπληθύνθησαν αἱ ἁμαρτίαι αὐτῶν σφόδρα,
ἀποστῆσαι αὐτοὺς ἀπὸ τῆς γῆς αὐτῶν,
[25]καὶ πᾶσαν πονηρίαν ἐξεζήτησαν,
ἕως ἐκδίκησις ἔλθῃ ἐπ' αὐτούς.

XLVIII. Καὶ ἀνέστη Ἠλίας προφήτης ὡς πῦρ,
καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ ὡς λαμπὰς ἐκαίετο·

---

21. (σε H.) δίχα τυραννίδος H. 248. Co. — αρξας X. — ni fallor scriptor haec elocutus est: atque ex Ephraim prodisse imperatorem, מֹשֵׁל, regni refractarii, מַלְכוּת מְרִי — 22. ἐγκαταλίπῃ 55. 106. 157. 254. 296. 308.; εγκαταλειπη III. 155. — recepi διαφθείρῃ ex III. 23. 55. 106. al. Vet. Lat.; vulgo legitur διαφθαρῇ, etiam in X. hebraice legebatur ישחית — οὐδὲ μὴ] οὐδ' οὐ μὴ 248. Co. — recepi αὐτοῦ post ἐκλεκτοῦ ex X. 55. 68. 106. 155. al.; vulgo om. — το σπερμα III.

23. σολομων X. Co. — recepi αὐτοῦ post πατέρων ex III. X. 55. 106. al.; vulgo om. — κατελειπεν μεθ αυτον III. — ἐκ τοῦ] ἀπὸ τοῦ H. 248. 308. Co. — interpres haud dubie peccavit cum transferret ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ λαοῦ ἀφροσύνην. verba hebraica haec videntur fuisse: רְחַב עָוֹן נָבָל. Rehabeamum enim Salomo ex Naama genuit, quae erat nationis ammoniticae — ἐλασσούμενον (ελατr. X.) συνέσει, חֲסַר־לֵב — ὃς ante ἀπέστησε om. X. — τον λαον III. — ἀπέστησε ἐκ βουλῆς αὐτοῦ, חָסִיד מֵעֲצָתוֹ; ceterum cf. 1 Regg. 12, 6. ss. — υἱὸν] υἱὸς X. H. 23. 106. 157. al. Co. — ἐξήμαρτε, הֶחֱטִיא — 24. τῆς ante γῆς om. X. — αὐτῶν post γῆς om. H. 248. Co. — 25. verba καὶ π. πον. ἐξεζήτησαν om. H. 248. Co. — ἕως] ως III. — ὀργὴ καὶ ἐκδίκησις H. 248. Co.

[2]ὃς ἐπήγαγεν ἐπ' αὐτοὺς λιμὸν,
καὶ τῷ ζήλῳ αὐτοῦ ὠλιγοποίησεν αὐτούς.
[3]ἐν λόγῳ κυρίου ἀνέσχεν οὐρανὸν,
καὶ κατήγαγεν οὕτως τρὶς πῦρ.
[4]ὡς ἐδοξάσθης, Ἠλία, ἐν θαυμασίοις σου,
καὶ τίς ὅμοιός σοι καυχᾶσθαι;
[5]ὁ ἐγείρας νεκρὸν ἐκ θανάτου,
καὶ ἐξ ᾅδου ἐν λόγῳ ὑψίστου·
[6]ὁ καταγαγὼν βασιλεῖς εἰς ἀπώλειαν,
καὶ δεδοξασμένους ἀπὸ κλίνης αὐτῶν·
[7]ὁ ἀκούων ἐν Σινᾷ ἐλεγμὸν,
καὶ ἐν Χωρὴβ κρίματα ἐκδικήσεως·
[8]ὁ χρίων βασιλεῖς εἰς ἀνταπόδομα,
καὶ προφήτας διαδόχους μετ' αὐτόν·
[9]ὁ ἀναληφθεὶς ἐν λαίλαπι πυρὸς
ἐν ἅρματι ἵππων πυρίνων·
[10]ὁ καταγραφεὶς ἐν ἐλεγμοῖς εἰς καιροὺς,
κοπάσαι ὀργὴν πρὸ θυμοῦ,
ἐπιστρέψαι καρδίαν πατρὸς πρὸς υἱὸν,
καὶ καταστῆσαι φυλὰς Ἰακώβ.
[11]μακάριοι οἱ ἰδόντες σε καὶ οἱ ἐν ἀγαπήσει κεκοσμημένοι,
καὶ γὰρ ἡμεῖς ζωῇ ζησόμεθα.

XLVIII. 2. cf. 1 Regg. 17, 1. 18, 2. — λιμὸν ἰσχυρὸν 248. Co. — ολιγοποιησεν III. X. — 3. cf. 1 Regg. 17, 1. 18, 38. 2 Regg. 1, 9—14. — καὶ recepi ex 106. ab al. m., H. 55. 248. 253. Co. Vet. Lat.; vulgo om. — οὑτῶς X.; om. H. 248. 253. Co. Vet. Lat. — πῦρ ἐξ οὐρανοῦ H. 248. Co. Vet. Lat. — 4. delevi τοῖς ante θαυμασίοις, abest a III. X. 55. 106. 155. 157. 254. 308. — καυχήσασθαι 55. 254. 308.; καυχήσεται III. X. 106. 155. 296. — 5. cf. 1 Regg. 17, 17—24. — ἐξ ᾅδου ψυχὴν H. 248. 253. Co. — 6. cf. 1 Regg. 21, 20—24. — ὁ om. 248. Co. — κλίνη, מִטָּה; cf. 2 Regg. 1, 4. 16. — 7. cf. 1 Regg. 19, 1—18. — ὁ om. III. X. 55. 106. 155. al. — post ἐλεγμὸν, תּוֹכַחַת, addunt H. 248. 253. Co. κυρίου — κρίματα ἐκδικήσεως, מִשְׁפְּטֵי נָקָם — 8. cf. 1 Regg. 19, 15—17. 2 Regg. 9, 1. ss. 8, 7. 13. — διαδόχους, nimirum Elisam, cf. 45, 3. — 9. cf. 2 Regg. 2, 11. — αναλημφθεις III. X. — εν λαμπαδι πυρος III. — 10. 11. cf. Maleachi 3, 23. 24. — ὁ καταγραφεὶς, הַכָּתוּב — ἐν ἐλεγμοῖς] εν ελλεγμοὺις X.; ἐλεγμὸς III. 23. 55. 106. 157. 253. 254.; ἐλεγμοὺς 248. Co., sed ante ἐλεγμοὺς videtur εἰς excidisse. in textu hebraico legebatur בְּתוֹכָחוֹת — εἰς καιροὺς, לְמוֹעֲדִים, sed legendum fuisse videtur לַמּוֹעֲדִים, nisi forte scriptor למועד, h. e. לַמּוֹעֵד, exaravit. εἰς om. X.; εἰς καιρὸν 23. 55. 254. — ὀργὴν κρίσεως κυρίου H. 248. Co.; iracundiam domini Vet. Lat. — πρὸς θυμὸν 248. Co. — delevi καὶ ante ἐπιστρέψαι, deest in III. X. 106. 155. 157. 248. 296. Co. Vet. Lat. — καταστῆσαι φυλὰς Ἰακώβ, לְהָקִים אֶת־שִׁבְטֵי יַעֲקֹב, Ies. 49, 6. — 11. οἱ ἰδόντες (ειδοτες X. C. 23. 253.) σε, הָרֹאֶיךָ, hoc vero interpretandum erat οἱ ὁρῶντες σε, scilicet cum veneris — εν αγαπη X. — κεκοιμημένοι 155. 248. 253. 254. 296. Co. — καὶ γὰρ ἡμεῖς ζωῇ ζησόμεθα, כִּי אִם אֲנַחְנוּ חָיוֹ נִחְיֶה.

[12]Ἠλίας ὃς ἐν λαίλαπι ἐσκεπάσθη,
καὶ Ἐλισαιὲ ἐνεπλήσθη πνεύματος αὐτοῦ·
καὶ ἐν ἡμέραις αὐτοῦ οὐκ ἐσαλεύθη ὑπὸ ἄρχοντος,
καὶ οὐ κατεδυνάστευσεν αὐτὸν οὐδείς.
[13]πᾶς λόγος οὐχ ὑπερῆρεν αὐτόν,
καὶ ἐν κοιμήσει ἐπροφήτευσε τὸ σῶμα αὐτοῦ·
[14]καὶ ἐν ζωῇ αὐτοῦ ἐποίησε τέρατα,
καὶ ἐν τελευτῇ θαυμάσια τὰ ἔργα αὐτοῦ.
[15]ἐν πᾶσι τούτοις οὐ μετενόησεν ὁ λαός,
καὶ οὐκ ἀπέστησαν ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν,
ἕως ἐπρονομεύθησαν ἀπὸ τῆς γῆς αὐτῶν,
καὶ ἐσκορπίσθησαν ἐν πάσῃ τῇ γῇ·
καὶ κατελείφθη ὁ λαὸς ὀλιγοστός,
καὶ ἄρχων ἐν τῷ οἴκῳ Δαυίδ.
[16]τινὲς μὲν αὐτῶν ἐποίησαν τὸ ἀρεστόν,
τινὲς δὲ ἐπλήθυναν ἁμαρτίας.

[17]Ἐζεκίας ὠχύρωσε τὴν πόλιν αὐτοῦ,
καὶ εἰςήγαγεν εἰς μέσον αὐτῶν τὸν Γώγ·

---

12. ὃς] ὡς 155.; om. H. in textu hebraico legebatur כאשר, ὡς. cum lectionem ὃς codices ad nnum fere omnes tueantur, mea sententia non librariorum socordiae tribuenda, sed ipsius interpretis vitiosa est translatio — ἐσκεπάσθη (ἐπετάσθη H.) ἐν λαίλαπι H. 248. Co. — ἐπλήσθη III. 157. 253. — πνεύματος αὐτοῦ] πνεύματος ἁγίου III. 248. Co., sed cf. 2 Regg. 2, 9. 15. — ἀπὸ (55.) ἀρχόντων 248. Co. — ουκ εδυναστευσεν X. 155. — 13. οὐχ] ουκ C. ed. rom.; κ̅υ̅ X. — ἐπροφήτευσε] προεφήτευσε 157. 248. Co., cf. 46, 21. transtulit interpres verbum נבא, sed si quid video scriptor נגע exaravit, cf. 2 Regg. 13, 21.; vertendum igitur erat ἥψαντο τοῦ σώματος αὐτοῦ — 14. ἐν τῇ ζωῇ C. 55. — ἐν τῇ τελευτῇ 55. 254. Co., addunt αὐτοῦ 248. Co. — 15. recepi αὐτῶν post ἁμαρτιῶν ex X. H. 55. 106. 155. al. Co. Vet. Lat.; vulgo om. — προενομεύθησαν 248. Co. interpres vertit נשסו, scriptor vero fortasse נשבו exaraverat — απο γης III. X. 155. — διεσκορπίσθησαν III. X. 106. 157. 248. 253. Co. — κατεληφθη C.; κατελημφθη X. — recepi ἐν ante τῷ οἴκῳ ex III. X. H. 23. 106. al. Co. Vet. Lat.; vulgo om. — 16. ἐποίησαν αὐτῶν 248. Co. — ἀρεστὸν κυρίου H.

17. cf. 2 Chron. 32, 5. 30. 2 Regg. 20, 20. — αὐτῶν τὸν Γώγ] αὐτῆς (αὐτῶν 55. 254.) ὕδωρ III. 55. 106. 155. 157. 248. 254. Co. Vet. Lat. Syr. Ar.; αυτης τον νηωρ (נהר) H.; αυτων τον ηωγ X. non dubito quin scriptor את־גיחון, τὴν Γιών, cf. 1 Regg. 1, 33. exaraverit. lectio τὸν Γώγ absurda est, sed fortasse iam interpres ita scripsit, nescio quo errore deceptus. non probo coniecturam Geigeri Ztschr. d. deutsch-morgenl. Ges. 12. p. 542. depravatum γωγ ex ἀγωγόν exstitisse —

ὤρυξε σιδήρῳ ἀκρότομον,
καὶ ᾠκοδόμησε κρήνας εἰς ὕδατα.
18 ἐν ἡμέραις αὐτοῦ ἀνέβη Σενναχηρίμ,
καὶ ἀπέστειλε Ῥαψάκην, καὶ ἀπῆρεν,
καὶ ἐπῆρε χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ Σιών,
καὶ ἐμεγαλαύχησεν ἐν ὑπερηφανίᾳ αὐτοῦ.
19 τότε ἐσαλεύθησαν καρδίαι καὶ χεῖρες αὐτῶν,
καὶ ὠδίνησαν ὡς αἱ τίκτουσαι·
20 καὶ ἐπεκαλέσαντο τὸν κύριον τὸν ἐλεήμονα,
ἐκπετάσαντες τὰς χεῖρας αὐτῶν πρὸς αὐτόν.
καὶ ὁ ἅγιος ἐξ οὐρανοῦ ταχὺ ἐπήκουσεν αὐτῶν,
καὶ ἐλυτρώσατο αὐτοὺς ἐν χειρὶ Ἡσαΐου.
21 ἐπάταξε τὴν παρεμβολὴν τῶν Ἀσσυρίων,
καὶ ἐξέτριψεν αὐτοὺς ὁ ἄγγελος αὐτοῦ·
22 ἐποίησε γὰρ Ἐζεκίας τὸ ἀρεστὸν κυρίῳ,
καὶ ἐνίσχυσεν ἐν ὁδοῖς Δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ,
ἃς ἐνετείλατο Ἡσαΐας ὁ προφήτης,
ὁ μέγας καὶ πιστὸς ἐν ὁράσει αὐτοῦ.
23 ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ ἀνεπόδισεν ὁ ἥλιος,
καὶ προςέθηκε ζωὴν βασιλεῖ.
24 πνεύματι μεγάλῳ εἶδε τὰ ἔσχατα,
καὶ παρεκάλεσε τοὺς πενθοῦντας ἐν Σιών·
25 ἕως τοῦ αἰῶνος ὑπέδειξε τὰ ἐσόμενα,
καὶ τὰ ἀπόκρυφα πρὶν ἢ παραγενέσθαι αὐτά.

ἐν σιδήρῳ H. 248. 253. Co. — 18. cf. 2 Regg. cap. 18. et 19. Ies. cap. 36. — σενναχηρειμ III. X.; Σεναχηρεὶμ 106. 248. Co. — ἀπέστειλε] απετρεψεν τον X. — τὸν Ῥαψάκην ἐκ Λαχεὶς H. 248. Co., cf. 2 Regg. 18, 17. — 248. Co.: καὶ ἀπῆρε χεῖρα αὐτοῦ omissis verbis καὶ ἐπῆρε! — καὶ ἀπῆρε, ויסע, nimirum Rabsake — recepi χεῖρα ex III. 55. 106. 155. 254. 248. Co. Vet. Lat.; vulgo legitur ἡ χείρ, etiam in X. — recepi ἐν ante ὑπερηφανίᾳ ex H. 106. 155. 157. Co.; υπερηφανιαν X. 55. 254.; vulgo ὑπερηφανίᾳ — 19. καὶ αἱ χεῖρες III. X. 55. 106. 253. 254. — 20. τὰς ante χεῖρας om. 248. Co. — πρὸς αὐτόν] πρὸς ὕψος H., cf. 51, 19. — ταχὺ] ταχὺς H.; om. 248. Co. — Ἡσαΐου] ιησου X. — 22. κυρίῳ] κυρίου 248. 253. Co.; ἐνώπιον κυρίου H.; om. X. — ἐνίσχυσεν ἐν, = בדרכי; ἐν om. 248. Co.; ἐν ὁδῷ 55. 106. 155. 157. 254. — Δαυὶδ om. X. — ἃς] ὡς H. 106. 248. Co. — πιστὸς] σεπτὸς 248. Co. — 23. cf. 2 Regg. 20, 1—11. Ies. 38, 1—8. — 24. cf. 2 Regg. 20, 17. 18. Ies. cap. 40. ss. — 25. παραγινεσθαι C.

XLIX. Μνημόσυνον Ἰωσίου εἰς σύνθεσιν θυμιάματος,
ἐσκευασμένου ἔργῳ μυρεψοῦ,
ἐν παντὶ στόματι ὡς μέλι γλυκανθήσεται,
καὶ ὡς μουσικὰ ἐν συμποσίῳ οἴνου.
2αὐτὸς κατευθύνθη ἐν ἐπιστροφῇ λαοῦ,
καὶ ἐξῆρε βδελύγματα ἀνομίας·
3κατεύθυνε πρὸς κύριον τὴν καρδίαν αὐτοῦ,
ἐν ἡμέραις ἀνόμων κατίσχυσε τὴν εὐσέβειαν.

4Πάρεξ Δαυὶδ καὶ Ἐζεκίου καὶ Ἰωσίου
πάντες πλημμέλειαν ἐπλημμέλησαν,
κατέλιπον γὰρ τὸν νόμον τοῦ ὑψίστου,
οἱ βασιλεῖς Ἰούδα ἐξέλιπον·
5ἔδωκαν γὰρ τὸ κέρας αὐτῶν ἑτέροις,
καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν ἔθνει ἀλλοτρίῳ.
6ἐνεπύρισαν ἐκλεκτὴν πόλιν ἁγιάσματος,
καὶ ἠρήμωσαν τὰς ὁδοὺς αὐτῆς ἐν χειρὶ Ἱερεμίου·
7ἐκάκωσαν γὰρ αὐτόν,
καὶ αὐτὸς ἐν μήτρᾳ ἡγιάσθη προφήτης,
ἐκριζοῦν καὶ κακοῦν καὶ ἀπολλύειν,
ὡσαύτως οἰκοδομεῖν καὶ καταφυτεύειν.
8Ἰεζεκίηλος εἶδεν ὅρασιν δόξης,
ἣν ὑπέδειξεν αὐτῷ ἐπὶ ἅρματος χερουβίμ·
9καὶ γὰρ ἐμνήσθη τῶν ἐχθρῶν ἐν ὄμβρῳ,
καὶ ἀγαθῶσαι τοὺς εὐθύνοντας ὁδούς·

XLIX. 1. cf. 2 Regg. 22, 3. ss. 2 Chron. 34, 3. ss. — εἰς σύνθεσιν θυμιάματος, קְטֹרֶת הַסַּמִּים, cf. Exod. 25, 6. 31, 10. al. — recepi ἐσκευασμένου ἔργῳ ex X.; ἐσκευασμένῳ ἔργῳ 248. Co.; ἐσκευασμένον ἔργον III. 155., Vet. Lat. facta, scil. memoria, opus pigmentarii; vulgo legitur ἐσκευασμένον ἔργῳ. haec lectio si genuina est, interpres peccavit. — 2. cf. 2 Regg. 23, 24. — κατηυθυνθη III. X.; הבלים — λαου αυτου X. — 3. καρδίαν] οδον III.

4. πλημμελεια III. — 5. ἔδωκε 155. ex corr., Co. — γὰρ om. 248. Co. — 6. ἐνέπρησαν Co. — ὁδούς, חוצות, vel דרכיה — 7. cf. Ierem. 37, 14. ss. 38, 4. ss. 1, 5. 10. — απολυειν III. H. — φυτευειν X. — 8. cf. Ezech. 1, 5. ss. cap. 8 et 10. — vulgo legitur Ἰεζεκιὴλ ὅς, quod ferri sane non potest. forma Ἰεζεκίηλος utitur Iosephus, sane vero crederes nostrum interpretem Ἰεζεκιὴλ dixisse — χερουβειν III. X. 23. — 9. καὶ γὰρ ἐμνήσθη τῶν ἐχθρῶν, כִּי זָכַר אוֹיְבִים — interpres cum ἐν ὄμβρῳ verteret legit בַּזָּרֶם, sed scriptor si quid video exaravit בְּזַעַם, ἐν θυμῷ, ita ut iis vates mala denuntiaret — ἀγαθῶσαι] κατώρθωσε H. 106. 157. 248. 253. Co. Grotius ἠγάθωσε corrigendum esse putavit. verba hebraica haec erant: והיטיב המישרים ארחות (דרכים), verbum היטיב, cum et tempus praeteritum et infinitivus esse posset, hoc loco infinitivum esse existimavit interpres. —

10 παρεκάλεσε δὲ τὸν Ἰακὼβ,
καὶ ἐλυτρώσατο αὐτοὺς ἐν πίστει ἐλπίδος.
καὶ τῶν δώδεκα προφητῶν τὰ ὀστᾶ
ἀναθάλοι ἐκ τοῦ τόπου αὐτῶν.

11 Πῶς μεγαλύνωμεν τὸν Ζοροβάβελ;
καὶ αὐτὸς ὡς σφραγὶς ἐπὶ δεξιᾶς χειρός·
12 οὕτως Ἰησοῦς υἱὸς Ἰωσεδέκ,
οἳ ἐν ἡμέραις αὐτῶν ᾠκοδόμησαν οἶκον,
καὶ ἀνύψωσαν ναὸν ἅγιον κυρίῳ,
ἡτοιμασμένον εἰς δόξαν αἰῶνος.
13 καὶ Νεεμίου ἐπὶ πολὺ τὸ μνημόσυνον,
τοῦ ἐγείραντος ἡμῖν τείχη πεπτωκότα,
καὶ στήσαντος πύλας καὶ μοχλοὺς,
καὶ ἀνεγείραντος τὰ οἰκόπεδα ἡμῶν.

14 Οὐδὲ εἷς ἐκτίσθη οἷος Ἐνὼχ τοιοῦτος ἐπὶ τῆς γῆς,
καὶ γὰρ αὐτὸς ἀνελήφθη ἀπὸ τῆς γῆς.
15 οὐδὲ ὡς Ἰωσὴφ ἐγεννήθη ἀνὴρ,
ἡγούμενος ἀδελφῶν, στήριγμα λαοῦ,
καὶ τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ ἐπεσκέπησαν.

---

10. in cdd. et edd. leguntur verba παρεκάλεσε δὲ — ἐλπίδος post τόπου αὐτῶν, ea vero post ὀδούς vs. 9. collocanda esse verissime dixit Bretschneider, sed illud minus recte verba καὶ τῶν δώδεκα — τόπου αὐτῶν utpote ex 46, 12. deprompta adulterina esse et textu movenda. duodecim prophetarum memoria scriptori sane recolenda erat. in 248. Co. hic vs. his verbis absolvitur: καὶ τῶν δώδεκα προφητῶν εἴη τὸ μνημόσυνον ἐν εὐλογίαις — παρεκάλεσαν (253.) γὰρ τὸν III. H. 55. 155. 254. Vet. Lat. — δὲ] γὰρ 106. 157. — ἐλυτρώσαντο III. 254. Vet. Lat.

11. cf. Hagg. 1, 1. Esr. 3, 2. ss. — μεγαλυνοῦμεν 106. 157.; μεγαλύνομεν X. 248. Co. — σφραγὶς, cf. 17, 17. Hagg. 2, 23. — 12. ουτος X. — οικοδομησαν X. — οἶκον καὶ] πυργον III. — recepi ναὸν ex III. 55. 106. al. Co. Vet. Lat.; vulgo legitur λαὸν, etiam in X. — 13. cf. Nehem. cap. 3. 4. 6. — Νεεμίου] νεμουσι X. Ald.; μενουσιν 23. — H. 248. Co.: καὶ ἐν ἐκλεκτοῖς ἦν Νεεμίας οὗ ἐπὶ π. τὸ μνημ. αὐτοῦ — ἡμῖν τείχη] ημων χειλη X. — οἰκόπεδα, הֳרָבוֹת, cf. Ps. 102, 7.

14. cf. 44, 16. — οὐδεὶς X. 23. 55. 106. 155. al. Co. Vet. Lat. — ἐκτίσθη ἐπὶ τῆς (τῆς om. 106.) γῆς τοιοῦτος (τοιοῦτος om. 55. 254.) οἷος Ἐν. III. X. H. 23. 55. 106. 155. ex corr., 253. 254., Vet. Lat. nemo natus est in terra qualis H.; ἐκτίσθη τοιοῦτος ἐπὶ τ. γ. οἷος Ἐν. 248. Co. — γὰρ om. III. — αὐτὸς om. 248. Co. — ανελημφθη X.; μετετεθη III. — 15. εγενηθη III. X. Co. — ἐπεσκέπη ὑπὸ κυρίου H. 248. Co.; ceterum cf. Gen. 50, 25. 26. Ex. 13, 19. Ios. 24, 32. —

16 Σὴμ καὶ Σὴϑ ἐν ἀνϑρώποις ἐδοξάσϑησαν,
καὶ ὑπὲρ πᾶν ζῷον ἐν τῇ κτίσει Ἀδάμ.

L. Σίμων Ὀνίου υἱὸς ἱερεὺς ὁ μέγας,
ὃς ἐν ζωῇ αὐτοῦ ὑπέῤῥαψεν οἶκον,
καὶ ἐν ἡμέραις αὐτοῦ ἐστερέωσε ναόν.
2 καὶ ὑπ' αὐτοῦ ἐϑεμελιώϑη ὕψος διπλῆς
ἀνάλημμα ὑψηλὸν περιβόλου ἱεροῦ.
3 ἐν ἡμέραις αὐτοῦ ἐλατομήϑη ἀποδοχεῖον ὑδάτων,
χαλκὸς ὡςεὶ ϑαλάσσης τὸ περίμετρον.
4 ὁ φροντίζων τοῦ λαοῦ αὐτοῦ ἀπὸ πτώσεως,
καὶ ἐνισχύσας πόλιν ἐμπολιορκῆσαι.
5 ὡς ἐδοξάσϑη ἐν περιστροφῇ λαοῦ,
ἐν ἐξόδῳ οἴκου καταπετάσματος.
6 ὡς ἀστὴρ ἑωϑινὸς ἐν μέσῳ νεφέλης,
ὡς σελήνη πλήρης ἐν ἡμέραις·
7 ὡς ἥλιος ἐκλάμπων ἐπὶ ναὸν ὑψίστου,
καὶ ὡς τόξον φωτίζον ἐν νεφέλαις δόξης·
8 ὡς ἄνϑος ῥόδων ἐν ἡμέραις νέων,
ὡς κρίνα ἐπ' ἐξόδῳ ὕδατος·
ὡς βλαστὸς λιβάνου ἐν ἡμέραις ϑέρους,

---

16. cf. Gen. 5, 32. 10, 21. ss. 4, 25. 26. — ζῷον om. 248. Co. — εν τὴ X.

L. 1. Ὀνίου υἱὸς] ὁ Ὀνίου 248. Co., Syr. ܒܪ ܢܘܢܝܐ — ὁ ἱερεὺς III. H. 248. Co. — ἐν τῇ ζωῇ 248. Co. — υπεραψεν III., Vet. Lat. suffulsit, רִפֵּא — ἐν ταῖς (ταὶς X.) ἡμέραις 248. Co. — ἐστερέωσε, חִזֵּק — delevi τὸν ante ναόν, deest in III. X. 55. 106. 155. al.; λαόν 248. Co. — 2. ὑπ' αὐτοῦ] ἐπ' αὐτοῦ H.; ἐπ' αὐτῷ 248. Co. — διπλῆς] διπλοῦν 248. Co.; משנה — 3. scripsi ἐλατομήϑη, חֻצַּב, ex coniectura; libri ἠλαττώϑη — ἀποδοχεῖα ὑδάτων III. X. 106. 155. 157. 296. 308.; δοχεῖα ὕδατος 248. Co. — χαλκὸς] λάκκος III. 55. 155. 254. 296. 308. nisi me omnia fallunt scriptor dixit ἀποδοχεῖον ὑδάτων eodem fere ambitu fuisse quo יָם הַנְּחֹשֶׁת, sed quid interpres sibi voluerit non satis patet — τὸ τρίμετρον Co. — 4. τοῦ λαοῦ] το ελεον X. — απο πτοησεως X. — ἐμπολιορκῆσαι, מִצּוּר; ἐκ πολιορκίας H.; ἐν πολιορκ'σει 55. 106. 157. 253. 254.; καὶ πολιορκήσας 248. Co. — 5. ὡς] ος III.; om. 248. Co. — ἐδοξάσϑης H. 55. 106. 155. 157. 248. 308. Co. — 6. εμμεσω III. — νεφελῶν X. 23. 106. 157. 248. 253. Co. — ἡμέραις αὐτῆς H. 248. Co. Vet. Lat. — 7. inverso ordine membra leguntur in H. 23. 248. 253. Co. — καὶ ante ὡς om. III. 155. 157. 254. 296. — φωτιζων X. 155. 253. — ἐν νεφέλαις] νεφέλας 248. Co. — 8. ὡςεὶ κρίνα III. X. 106. 157. 248. Co. — recepi ἐπ' ἐξόδῳ ex III. X. 23. 106. 155. 157. al. Co. Vet. Lat.; vulgo ἐπ' ἐξόδων —

9 ὡς πῦρ καὶ λίβανος ἐπὶ πυρείου·
ὡς σκεῦος χρυσίου ὁλοσφύρητον,
κεκοσμημένον παντὶ λίθῳ πολυτελεῖ·
10 ὡς ἐλαία ἀναθάλλουσα καρπούς,
καὶ ὡς κυπάρισσος ὑψουμένη ἐν νεφέλαις.
11 ἐν τῷ ἀναλαμβάνειν αὐτὸν στολὴν δόξης,
καὶ ἐνδιδύσκεσθαι αὐτὸν συντέλειαν καυχήματος,
ἐν ἀναβάσει θυσιαστηρίου ἁγίου
ἐδόξασε περιβολὴν ἁγιάσματος.
12 ἐν δὲ τῷ δέχεσθαι μέλη ἐκ χειρῶν ἱερέων,
καὶ αὐτὸς ἑστὼς παρ' ἐσχάρᾳ βωμοῦ,
κυκλόθεν αὐτοῦ στέφανος ἀδελφῶν,
ὡς βλάστημα κέδρων ἐν τῷ Λιβάνῳ,
καὶ ἐκύκλωσαν αὐτὸν ὡς στελέχη φοινίκων.
13 καὶ πάντες οἱ υἱοὶ Ἀαρὼν ἐν δόξῃ αὐτῶν,
καὶ προςφορὰ κυρίου ἐν χερσὶν αὐτῶν ἔναντι πάσης ἐκκλησίας Ἰσραήλ.
14 καὶ συντέλειαν λειτουργῶν ἐπὶ βωμῶν,
κοσμῆσαι προσφορὰν ὑψίστου παντοκράτορος,
15 ἐξέτεινεν ἐπὶ σπονδείου χεῖρα αὐτοῦ,
καὶ ἔσπεισεν ἐξ αἵματος σταφυλῆς·
ἐξέχεεν εἰς θεμέλια θυσιαστηρίου,
ὀσμὴν εὐωδίας ὑψίστῳ, παμβασιλεῖ.
16 τότε ἀνέκραγον οἱ υἱοὶ Ἀαρὼν,
ἐν σάλπιγξιν ἐλαταῖς ἤχησαν,
ἀκουστὴν ἐποίησαν φωνὴν μεγάλην
εἰς μνημόσυνον ἔναντι ὑψίστου.

---

9. πῦρ, אֵשׁ; an legebatur אִשֶּׁה? cf. Levit. 24, 7. — πυρίου Co. — ολοφυρητον X.; ὁλοσφύρατον 23. 55. 254. Co. — κεκοσμημενω X. — verba κεκοσμ. π. λ. πολυτελεῖ leguntur in X. 23. post καρποὺς vs. 10. — 10. ἐλαία εὐπρεπὴς H. 248. Co., cf. 24, 14. — ἐν ante νεφέλαις om. 248. Co. — 11. συντέλειαν καυχήματος. cf. 45, 8. — 12. μέλη, בִּנְתָחִים — ἐκ χειρὸς 155. 248. Co. — ἱερέων] ορεων X. — εστηκως III. 106. 155. 157. 296. — παρ' ἐσχάραν 155. 248. 296. Co. — αὐτοῦ] αυτος X. Ald. — recepi κέδρων ex III. X. 23. 106. 155. 157. al. Co.; vulgo κέδρου — 13. οἱ om. X. 155. — εν τη δοξη X. — 14. καὶ συντέλειαν λειτουργῶν, משרת וכלת, sed videtur scriptum fuisse וּבְכַלֹּת לְשָׁרֵת — ἐπὶ βωμοῦ H. 248. Co., Vet. Lat. in ara; ἐπὶ βωμῷ III. 68. Ald. — κοσμῆσαι, לְפָאֵר — 15. χεῖρας 23. 248. Co. — εἰς] ἐπὶ 248. Co. — 16. οἱ υἱοὶ III. 55. 106. 155. al. Co.; vulgo υἱοὶ —

[17] τότε πᾶς ὁ λαος κοινῇ κατέσπευσε
καὶ ἔπεσαν ἐπὶ πρόςωπον ἐπὶ τὴν γῆν,
προςκυνῆσαι τῷ κυρίῳ αὐτῶν,
παντοκράτορι ϑεῷ ὑψίστῳ·
[18] καὶ ᾔνεσαν οἱ ψαλτῳδοὶ ἐν φωναῖς αὐτῶν,
ἐν πλείστῳ οἴκῳ ἐγλυκάνϑη μέλος.
[19] καὶ ἐδεήϑη ὁ λαὸς κυρίου ὑψίστου
ἐν προςευχῇ κατέναντι ἐλεήμονος,
ἕως συντελεσϑῇ κόσμος κυρίου,
καὶ τὴν λειτουργίαν αὐτοῦ ἐτελείωσαν.
[20] τότε καταβὰς ἐπῆρε χεῖρας αὐτοῦ
ἐπὶ πᾶσαν ἐκκλησίαν υἱῶν Ἰσραὴλ,
δοῦναι εὐλογίαν κυρίῳ ἐκ χειλέων αὐτοῦ,
καὶ ἐν ὀνόματι αὐτοῦ καυχήσασϑαι.
[21] καὶ ἐδευτέρωσεν ἐν προςκυνήσει
ἐπιδέξασϑαι τὴν εὐλογίαν παρὰ ὑψίστου.

[22] Καὶ νῦν εὐλογήσατε τῷ ϑεῷ πάντων,
τῷ μεγαλοποιοῦντι πάντη,
τὸν ὑψοῦντα ἡμέρας ἡμῶν ἐκ μήτρας,
καὶ ποιοῦντα μεϑ' ἡμῶν κατὰ τὸ ἔλεος αὐτοῦ.
[23] δῴη ἡμῖν εὐφροσύνην καρδίας,
καὶ γενέσϑαι εἰρήνην ἐν ἡμέραις ἡμῶν ἐν Ἰσραὴλ κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ αἰῶνος·

---

17. κατεσπευσαν III. X.; κατεπαυσαν 23. 106. 155. 296. 308. Ald. — ἔπεσον 106. 157. 248. Co. — τῷ κυρίῳ αὐτῶν] κυριω III.; τω ϑεω εαυτων X. — delevi τῷ ante ὑψίστῳ, deest in III. 23. 106. 155. al. Co. et in X. ex emend. — 18. recepi ψαλτῳδοὶ ex III. 106. 155. 157. 253. 296. 308.; vulgo ψαλμῳδοί, cf. 47, 9. — ἐν ante φωναῖς om. 248. Co. — οἴκῳ] ἤχῳ 106. 157. 248. Co. — ἐγλυκάνϑη] ἐμεγαλύνϑη (εμελυνϑη X.) III. 55. 155. 157. 254. 296. 308. — μέλος om. 55. 254. — 19. ὁ ante λαὸς om. X. — τοῦ ἐλεήμονος 248. Co. — συνετελεσϑη X. — ὁ κόσμος X. 55. 248. 254. Co. — ἐτελείωσαν] ελιτουργησαν X. — 20. καταβὰς om. III. — χειρα III. 155. — πᾶσαν om. III. — κυρίῳ] κυρίου X. 23. 253. Co. — recepi καυχήσασϑαι ex III. X. 23. 55. 106. 155. al. Co. — 21. ἐδευτέρωσαν 248. Co. — επι προςκυνησει III. — recepi ἐπιδέξασϑαι ex 157. 248. 253. Co.; vulgo legitur ἐπιδείξασϑαι.

22. τῷ ϑεῷ] τὸν ϑεὸν 55. 248. Co. — recepi πάντων ex III. X. 106. 157. 248. 253. 296. Co. Vet. Lat., cf. 33, 1.; vulgo legitur πάντες — τῷ μεγάλα ποιοῦντι III. 106. 155. 157.; τὸν μεγαλοποιοῦντα 55.; τὸν μεγάλα ποιοῦντα 248. 254. Co. — μόνον πάντη 248. Co. — τὸν ἔλεον 248. Co., cf. vs. 24. — 23. ὑμῖν III. 155. Ald. — καρδιαν X. —

24 ἐμπιστεῦσαι μεϑ' ἡμῶν τὸ ἔλεος αὐτοῦ,
καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ λυτρωσάσϑω ἡμᾶς.

25 Ἐν δυσὶν ἔϑνεσι προςώχϑισεν ἡ ψυχή μου,
καὶ τὸ τρίτον οὐκ ἔστιν ἔϑνος·
26 οἱ καϑήμενοι ἐν ὄρει Σηείρ, Φυλιστιείμ,
καὶ ὁ λαὸς ὁ μωρὸς ὁ κατοικῶν ἐν Σικίμοις.

---

27 Παιδείαν συνέσεως καὶ ἐπιστήμης ἐχάραξα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ,
Ἰησοῦς υἱὸς Σιρὰχ ὁ Ἱεροσολυμίτης,
ὃς ἀνώμβρησε σοφίαν ἀπὸ καρδίας αὐτοῦ.
28 μακάριος ὃς ἐν τούτοις ἀναστραφήσεται,
καὶ ϑεὶς αὐτὰ ἐπὶ καρδίαν αὐτοῦ σοφισϑήσεται·
29 ἐὰν γὰρ αὐτὰ ποιήσῃ, πρὸς πάντα ἰσχύσει,
ὅτι φῶς κυρίου τὸ ἴχνος αὐτοῦ.

---

24. ἐμπιστεῦσαι (ενπιστ. X.) μεϑ' ἡμῶν τὸ ἔλεος αὐτοῦ, יֵאָמֵן עִמָּנוּ חַסְדּוֹ, cf. 1, 13. — τὸν ἔλεον 248. Co. — ἡμέραις ἡμῶν 55. 248. Co.

26. Σηείρ, שֵׂעִיר, recepi ex Vet. Lat., qui praebet Seir, et conveniunt cum eo Syr. et Ar. dum interpretantur سعير; vulgo legitur Σαμαρείας — καὶ Φυλιστ. III. 106. 155. 157. 296. Vet. Lat.; καὶ ἄνδρες οἱ κατοικοῦντες Φυλ. H. 248. Co. — ὁ ante λαὸς om. X. H. 248. Co. — recepi ὁ ante μωρὸς ex III. X. 55. 106. 155. 157. 254. 296. 308.; vulgo om. — pro ὁ μωρὸς versio aethiopica praebet Ἀμωραῖος, quam lectionem Ewald (Gesch. d. V. Isr. IV. p. 360. ed. III.) probare non debebat.

27. ἐχάραξε Co. Vet. Lat. — ὁ υἱὸς 248. Co. — Σιρὰχ III. 248. Co.; vulgo legitur Σειρὰχ — X.: σειραχελεαζαροιερευσοσολυμειτης. post Σιρὰχ add. Ἐλεάζαρ III. 55. 106. 155. 157. 296. 308., Ἐλεάζαρος 23. 253., Ἐλεαζάρου 68. Ald. — recepi ὁ ante Ἱεροσ. ex III. X. 23. 55. 106. 155. al. Co. — ἀνώμβρισε 248. Co., cf. 39, 6. — σοφιας X. — αὐτοῦ om. H. 248. Co. — delevi ὁ ante ϑεὶς, deest in X. ex em., III. 55. 106. 155. al. Ald. — καρδίαν ἑαυτοῦ 248. Co. — 29. ταῦτα ποιήσῃ III. 106. 155. 296. 308.; ποιήσῃ αὐτὰ H. 248. Co. — ισχυι X. 253.; ισχυει 106. — adiecerunt huic versui H. 55. 248. 254. Co. haec: καὶ τοῖς εὐσεβέσιν ἔδωκε σοφίαν (cf. 43, 33.). εὐλογητὸς κύριος εἰς τὸν αἰῶνα· γένοιτο, γένοιτο.

LI. Ἐξομολογήσομαί σοι, κύριε, βασιλεῦ,
καὶ αἰνέσω σε θεὸν τὸν σωτῆρά μου,
ἐξομολογοῦμαι τῷ ὀνόματί σου·
2ὅτι σκεπαστὴς καὶ βοηθὸς ἐγένου μοι,
καὶ ἐλυτρώσω τὸ σῶμά μου ἐξ ἀπωλείας,
καὶ ἐκ παγίδος διαβολῆς γλώσσης·
ἀπὸ χειλέων ἐργαζομένων ψεῦδος,
καὶ ἔναντι τῶν παρεστηκότων ἐγένου βοηθός,
3καὶ ἐλυτρώσω με κατὰ τὸ πλῆθος ἐλέους καὶ ὀνόματός σου
ἐκ βρυγμῶν ἑτοίμων εἰς βρῶμα,
ἐκ χειρὸς ζητούντων τὴν ψυχήν μου,
ἐκ πλειόνων θλίψεων ὧν ἔσχον·
4ἀπὸ πνιγμοῦ πυρᾶς κυκλόθεν,
καὶ ἐκ μέσου πυρὸς οὗ οὐκ ἐξέκαυσα·
5ἐκ βάθους κοιλίας ᾅδου,
καὶ ἀπὸ γλώσσης ἀκαθάρτου,
καὶ λόγου ψευδοῦς βασιλεῖ,
διαβολῆς γλώσσης ἀδίκου.
6ἤγγισεν ἕως θανάτου ἡ ψυχή μου,
καὶ ἡ ζωή μου ἦν σύνεγγυς ᾅδου κάτω.
7περιέσχον με πάντοθεν,
καὶ οὐκ ἦν ὁ βοηθῶν·
ἐμβλέπων εἰς ἀντίληψιν ἀνθρώπων,
καὶ οὐκ ἦν.
8καὶ ἐμνήσθην τοῦ ἐλέους σου, κύριε,
καὶ τῆς ἐργασίας σου τῆς ἀπ' αἰῶνος,

LI. deest in H. — in codd. haec legitur capitis inscriptio: Προςευχὴ Ἰησοῦ υἱοῦ Σειράχ (Σιράχ III.) — 1. εξομολογουμαι σοι III. — σε om. III. 55. 254. — 2. ἀνθεστηκότων μοι ἐγένου 248. Co. — μοι ante βοηθὸς delevi, abest a III. X. 55. 106. al. — 3. τοῦ ἐλέους τοῦ ὀνόματός σου 55. 248. Co. Vet. Lat. — verba hebraica haec erant: כְּרֹב חֶסֶד וּכְשִׁמְךָ — si legebatur טֶרֶף non βρυγμῶν, sed βρυχόντων transferendum erat — ετοιμον III. 155. 248.; ετοιμος X. 254. Ald. — και εκ χειρος X. — 4. recepi πυρᾶς ex III. X. 106. 155. 157. Ald.; vulgo legitur πυρὸς — καὶ ante ἐκ om. 248. Co. — εν μεσω X. — οὗ om. 155. 248. Co. — 5. καὶ ἐκ βάθους 248. Co. — ᾅδου om. 248. 254. Co. — καὶ ἐκ λόγου 248. Co. — λόγου ψευδοῦς βασιλεῖ, דְּבַר שֶׁקֶר לַמֶּלֶךְ — recepi διαβολῆς ex III. X. 23. 55. 106. 253.; vulgo legitur διαβολὴ — ἐκ γλώσσης 248. Co. — 6. ἐγγὺς Co. — ᾅδου κατωτάτου 248. 253. Co. — 7. ἐνέβλεπον 106. 157. 248. Co.; εβλεπον III. — αντιλημψιν III. X. — 8. καὶ ante ἐμνήσθην om. X. 254. — σου τῆς] ταύτης 248. Co. —

ὅτι ἐξαιρῇ τοὺς ὑπομένοντάς σε,
καὶ σώζεις αὐτοὺς ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν.
9 καὶ ἀνύψωσα ἀπὸ γῆς ἱκετείαν μου,
καὶ ὑπὲρ θανάτου ῥύσεως ἐδεήθην·
10 ἐπεκαλεσάμην κύριον πατέρα κυρίου μου,
μή με ἐγκαταλιπεῖν ἐν ἡμέραις θλίψεως,
ἐν καιρῷ ὑπερηφάνων ἀβοηθησίας.
11 αἰνέσω τὸ ὄνομά σου ἐνδελεχῶς,
καὶ ὑμνήσω ἐν ἐξομολογήσει,
καὶ εἰσηκούσθη ἡ δέησις μου·
12 ἔσωσας γάρ με ἐξ ἀπωλείας,
καὶ ἐξείλου με ἐκ καιροῦ πονηροῦ·
διὰ τοῦτο ἐξομολογήσομαί σοι καὶ αἰνέσω σοι,
καὶ εὐλογήσω τῷ ὀνόματι κυρίου.

13 Ἔτι ὢν νεώτερος,
πρὶν ἢ πλανηθῆναί με,
ἐζήτησα σοφίαν προφανῶς ἐν προσευχῇ μου·
14 ἔναντι ναοῦ ἠξίουν περὶ αὐτῆς,
καὶ ἕως ἐσχάτων ἐκζητήσω αὐτήν.
15 ἐξ ἄνθους ὡς περκαζούσης σταφυλῆς εὐφράνθη ἡ καρδία μου,
ἐν αὐτῇ ἐπέβη ὁ πούς μου ἐν εὐθύτητι,
ἐκ νεότητός μου ἴχνευον αὐτήν.
16 ἔκλινα ὀλίγον τὸ οὖς μου καὶ ἐδεξάμην,
καὶ πολλὴν εὗρον ἐμαυτῷ παιδείαν.

---

recepi ἐξαιρῇ ex X. (εξερη), III. 23. 106. 155. 157. 248. 253. Co.; vulgo legitur ἐξελῇ — recepi ἐχθρῶν ex III. X. 55. 106. 155. 157. 248. 253. 254. Co.; πονηρῶν 23.; vulgo ἐθνῶν — 9. ανυψωσεν X. — ἀπὸ (τῆς 55. 254.) γῆς III. X. 55. 106. 155. al.; ἀπὸ ὀργῆς 248. Co.; vulgo ἐπὶ γῆς — ὑπὲρ θανάτου] απο αθανατου III. — 10. καὶ ἐπεκαλεσάμην 248. Co. — haud dubie erravit interpres cum verteret πατέρα κυρίου μου. scriptor videtur אבי ואדני, πατέρα μου καὶ κύριον, exarasse. — ἐγκαταλιπεῖν με 248. Co. — ἐν ἡμέρᾳ 106. 155. 248. 253. Co. Vet. Lat. — nisi me omnia fallunt interpres inconsiderate scripsit ἀβοηθησίας, puto enim scriptorem אין עזר vel ואין עזר exarasse. — 11. ὑμνήσω σε 155. 248. Co. — 12. γὰρ ἡμᾶς 248. Co. — ἐξείλου με] εξελουμαι III. 23. — καιροῦ] χειρος III. — recepi σοι post ἐξομολογήσομαι ex III. X. 23. 55. 106. 155. 157. 253. 254.; vulgo om. — αἰνέσω σε 55. 106. al. Co. Ald. — τὸ ὄνομά σου κύριε 55. 248. 254. Co.

14. ἕως ἐσχάτου 55. 157. 248. 254. Co. — 15. post ἄνθους adde αὐτῆς, quod interpres addere neglexit. — ηυφρανθη III. — ἴχνευον III. X. 55. 106. 155. 248. 254. Co.; vulgo legitur ἴχνευσα — 16. ὀλίγον legitur post μου in 248. Co. —

[17]προκοπὴ ἐγένετό μοι ἐν αὐτῇ·
τῷ διδόντι μοι σοφίαν δώσω δόξαν.
[18]διενοήθην γὰρ τοῦ ποιῆσαι αὐτήν,
καὶ ἐζήλωσα τὸ ἀγαθόν,
καὶ οὐ μὴ αἰσχυνθῶ.
[19]διαμεμάχηται ἡ ψυχή μου ἐν αὐτῇ,
καὶ ἐν ποιήσει νόμου διηκριβωσάμην·
τὰς χεῖράς μου ἐξεπέτασα πρὸς ὕψος,
καὶ τὰ ἀγνοήματα αὐτῆς ἐπένθησα.
[20]τὴν ψυχήν μου κατεύθυνα εἰς αὐτήν,
καὶ ἐν καθαρισμῷ εὗρον αὐτήν·
καρδίαν ἐκτησάμην μετ' αὐτῆς ἀπ' ἀρχῆς,
διὰ τοῦτο οὐ μὴ ἐγκαταλειφθῶ·
[21]καὶ ἡ κοιλία μου ἐταράχθη τοῦ ἐκζητῆσαι αὐτήν,
διὰ τοῦτο ἐκτησάμην ἀγαθὸν κτῆμα.
[22]ἔδωκε κύριος γλῶσσάν μοι μισθόν μου,
καὶ ἐν αὐτῇ αἰνέσω αὐτόν.

[23]Ἐγγίσατε πρός με ἀπαίδευτοι,
καὶ αὐλίσθητε ἐν οἴκῳ παιδείας,
[24]διότι ὑστερεῖτε ἐν τούτοις,
καὶ αἱ ψυχαὶ ὑμῶν διψῶσι σφόδρα.
[25]ἤνοιξα τὸ στόμα μου καὶ ἐλάλησα,
κτήσασθε ἑαυτοῖς ἄνευ ἀργυρίου·

---

17. διδόντι] διδοσιν X. — μοι post διδόντι deest in III. — δώσω] και X. — δόξαν] δύναμιν 248. Co. — 18. ποιησαι με III. 157. — ζηλῶσαι 248. Co. — 19. διαμεμαχισται III. X. 253. 254. — νόμου ex coniectura scripsi; III. 106. 155. 157. 254. praebent μου, Vet. Lat. in faciendo eam; vulgo legitur λιμοῦ, etiam in X. — διηκριβασαμην X.; διηκριβησαμην III. — ἐπένθησα] ἐπενόησα 23. 55. 248. 253. 254. Co. — 20. κατηυθυνα X. — in ed. rom. tertium vs. membrum secundo loco legitur. ut edidi III. X. 23. 55. 106. 155. al. Co. Vet. Lat. — καθαρισμῷ] καιρω θερισμου III. — recepi μετ' αὐτῆς ex III. 23. 55. 106. 157. 248. 254. Co.; vulgo legitur μετ' αὐτῶν, etiam in X. — 21. κοιλία] καρδία Co. — recepi τοῦ ex III. X. 55. 106. 157. 254.; vulgo om. — ζητῆσαι 248. Co. — 22. γλῶσσάν μοι] γλῶσσάν μου III. X. 55. 106. 155.; μοι om. 248. Co. Vet. Lat. — μισθόν μοι X. 55. 106. 254.

23. ἐγγίσατε] αινεσατε X. — πρός με] μοι 248. Co. — αυλισθησεσθαι III. X. 155. 23. — 24. διότι ὑστερεῖτε] τι οτι υστερειτε λεγετε III. X. 55. 106. al.; διοτι υστερειτε η τι λεγετε 248. Co.; Vet. Lat.: quid adhuc retardatis et quid dicitis in his? —

26τὸν τράχηλον ὑμῶν ὑπόϑετε ὑπὸ ζυγὸν,
καὶ ἐπιδεξάσϑω ἡ ψυχὴ ὑμῶν παιδείαν,
ἐγγύς ἐστιν εὑρεῖν αὐτήν.
27ἴδετε ἐν ὀφϑαλμοῖς ὑμῶν, ὅτι ὀλίγον ἐκοπίασα,
καὶ εὗρον ἐμαυτῷ πολλὴν ἀνάπαυσιν.
28μετάσχετε παιδείας ἐν πολλῷ ἀριϑμῷ ἀργυρίου,
καὶ πολὺν χρυσὸν κτήσασϑε ἐν αὐτῇ.
29εὐφρανϑείη ἡ ψυχὴ ὑμῶν ἐν τῷ ἐλέει αὐτοῦ,
καὶ μὴ αἰσχυνϑείητε ἐν αἰνέσει αὐτοῦ.
30ἐργάζεσϑε τὸ ἔργον ὑμῶν πρὸ καιροῦ,
καὶ δώσει τὸν μισϑὸν ὑμῶν ἐν καιρῷ αὐτοῦ.

ΣΟΦΙΑ ΣΑΛΩΜΩΝ.

I. Ἀγαπήσατε δικαιοσύνην οἱ κρίνοντες τὴν γῆν,
φρονήσατε περὶ τοῦ κυρίου ἐν ἀγαϑότητι,
καὶ ἐν ἁπλότητι καρδίας ζητήσατε αὐτόν·
2ὅτι εὑρίσκεται τοῖς μὴ πειράζουσιν αὐτὸν,
ἐμφανίζεται δὲ τοῖς μὴ ἀπιστοῦσιν αὐτῷ.
3σκολιοὶ γὰρ λογισμοὶ χωρίζουσιν ἀπὸ ϑεοῦ,
δοκιμαζομένη τε ἡ δύναμις ἐλέγχει τοὺς ἄφρονας.

---

26. εγγυς γαρ εστιν X. — 28. παιδειαν X. Ald. — 29. ἐν τῷ] ἐπὶ τῷ 248. Co. — 30. ἐργάσασϑε 106. 248. 253. Co. — addunt Syr. et Ar. hanc doxologiam: benedictus deus in seculum et laudabile nomen eius in generationem generationum. — subscriptio in III. X.: σοφια ιησου υιου σειραχ, in Syr.: finis sapientiae filii Asiro (ܒܪ ܐܣܝܪܐ) viginti capita continentis. deo vero gloria in secula.

σαλομωντος X.; σολομωντος III.
I. 1. τὴν δικαιοσύνην 248. Co. — 2. μη πιστευουσιν III. — 3. τε] δὲ X. 55. 254. Co. Didym. de trin.; γὰρ 106. 248. 261. —

4 ὅτι εἰς κακότεχνον ψυχὴν οὐκ εἰςελεύσεται σοφία,
οὐδὲ κατοικήσει ἐν σώματι κατάχρεῳ ἁμαρτίας.
5 ἅγιον γὰρ πνεῦμα παιδείας φεύξεται δόλον,
καὶ ἀπαναστήσεται ἀπὸ λογισμῶν ἀσυνέτων,
καὶ ἐλεγχθήσεται ἐπελθούσης ἀδικίας.
6 φιλάνθρωπον γὰρ πνεῦμα σοφία,
καὶ οὐκ ἀθωώσει βλάσφημον ἀπὸ χειλέων αὐτοῦ,
ὅτι τῶν νεφρῶν αὐτοῦ μάρτυς ὁ θεός,
καὶ τῆς καρδίας αὐτοῦ ἐπίσκοπος ἀληθής,
καὶ τῆς γλώσσης ἀκουστής·
7 ὅτι πνεῦμα κυρίου πεπλήρωκε τὴν οἰκουμένην,
καὶ τὸ συνέχον τὰ πάντα γνῶσιν ἔχει φωνῆς.
8 διὰ τοῦτο φθεγγόμενος ἄδικα οὐδεὶς μὴ λάθῃ,
οὐδὲ μὴ παροδεύσῃ αὐτὸν ἐλέγχουσα ἡ δίκη.
9 ἐν γὰρ διαβουλίοις ἀσεβοῦς ἐξέτασις ἔσται,
λόγων δὲ αὐτοῦ ἀκοὴ πρὸς κύριον ἥξει
εἰς ἔλεγχον ἀνομημάτων αὐτοῦ,
10 ὅτι οὖς ζηλώσεως ἀκροᾶται τὰ πάντα,
καὶ θροῦς γογγυσμῶν οὐκ ἀποκρύπτεται.

11 Φυλάξασθε τοίνυν γογγυσμὸν ἀνωφελῆ,
καὶ ἀπὸ καταλαλιᾶς φείσασθε γλώσσης·
ὅτι φθέγμα λαθραῖον κενὸν οὐ πορεύσεται,
στόμα δὲ καταψευδόμενον ἀναιρεῖ ψυχήν.
12 μὴ ζηλοῦτε θάνατον ἐν πλάνῃ ζωῆς ὑμῶν,
μηδὲ ἐπισπᾶσθε ὄλεθρον ἐν ἔργοις χειρῶν ὑμῶν·
13 ὅτι ὁ θεὸς θάνατον οὐκ ἐποίησεν,
οὐδὲ τέρπεται ἐπ' ἀπωλείᾳ ζώντων.
14 ἔκτισε γὰρ εἰς τὸ εἶναι τὰ πάντα,
καὶ σωτήριοι αἱ γενέσεις τοῦ κόσμου,
καὶ οὐκ ἔστιν ἐν αὐταῖς φάρμακον ὀλέθρου,
οὔτε ᾅδου βασίλειον ἐπὶ γῆς.

---

5. παιδείας] σοφίας III. 248. AaCEI. Athan. Cyr. Alex. Arm. — ἀδικίας] ἀνομίας 248. Co. — 6. πνεῦμα σοφίας III. 23. 106. 261. 296. B. Vet. Lat. Syr. Ar. Arm. Didym. — αθωωσει III. X. — ἀληθινός 106. 261. — γλωσσης αυτου III. — 7. επληρωσεν III. 157. — 8. οὐδεὶς οὐ μὴ 106. 253. 261. — recepi οὐδὲ μὴ ex III. X. 23. 106. 155. al.; vulgo legitur οὐδὲ μὴν — παρελεύσεται 248., παρελεύσηται Co. — 9. αχοη αυτου X. — ἀσεβημάτων 248.

11. λάθριον 157. Ald. — οὐ πορεύσεται om. X. — 12. recepi ἐν ante ἔργοις ex III. 55. 106. 155. 157. al. Co.; vulgo om. — 14. ουδε αδου III. 55. 296. Co. — επι της γης III. —

15 δικαιοσύνη γὰρ ἀθάνατός ἐστιν,
iniustitia autem mortis est acquisitio·
16 ἀσεβεῖς δὲ ταῖς χερσὶ καὶ τοῖς λόγοις προςεκαλέσαντο αὐτὸν,
φίλον ἡγησάμενοι αὐτὸν ἐτάκησαν
καὶ συνθήκην ἔθεντο πρὸς αὐτὸν,
ὅτι ἄξιοί εἰσι τῆς ἐκείνου μερίδος εἶναι.

II. Εἶπον γὰρ ἐν ἑαυτοῖς λογισάμενοι οὐκ ὀρθῶς·
ὀλίγος ἐστὶ καὶ λυπηρὸς ὁ βίος ἡμῶν,
καὶ οὐκ ἔστιν ἴασις ἐν τελευτῇ ἀνθρώπου,
καὶ οὐκ ἐγνώσθη ὁ ἀναλύσας ἐξ ᾅδου.
2 ὅτι αὐτοσχεδίως ἐγεννήθημεν,
καὶ μετὰ τοῦτο ἐσόμεθα ὡς οὐχ ὑπάρξαντες·
ὅτι καπνὸς ἡ πνοὴ ἐν ῥισὶν ἡμῶν,
καὶ ὁ λόγος σπινθὴρ ἐν κινήσει καρδίας ἡμῶν,
3 οὗ σβεσθέντος τέφρα ἀποβήσεται τὸ σῶμα,
καὶ τὸ πνεῦμα διαχυθήσεται ὡς χαῦνος ἀήρ.
4 καὶ τὸ ὄνομα ἡμῶν ἐπιλησθήσεται ἐν χρόνῳ,
καὶ οὐθεὶς μνημονεύσει τῶν ἔργων ἡμῶν·
καὶ παρελεύσεται ὁ βίος ἡμῶν ὡς ἴχνη νεφέλης,
καὶ ὡς ὁμίχλη διασκεδασθήσεται,
διωχθεῖσα ὑπὸ ἀκτίνων ἡλίου
καὶ ὑπὸ θερμότητος αὐτοῦ βαρυνθεῖσα.
5 σκιᾶς γὰρ πάροδος ὁ καιρὸς ἡμῶν,
καὶ οὐκ ἔστιν ἀναποδισμὸς τῆς τελευτῆς ἡμῶν,
ὅτι κατεσφραγίσθη, καὶ οὐδεὶς ἀναστρέφει.

---

15. γὰρ] δὲ 248. Co. — Vet. Lat.: iustitia enim perpetua est et immortalis, iniustitia autem mortis est acquisitio. hoc posterius membrum, quod in paucis cdd. latinis desideratur, legitur quidem tantummodo in versione latina, sed scriptorem post ἐστιν haec fere verba: ἀδικία δὲ θανάτου περιποίησίς ἐστιν, adiecisse, quae iam antiquis temporibus nescio quo casu perirent, idoneis rationibus evincas, vid. Grimm ad h. l. — 16. λογισμοῖς 248. — συνθήκας 55. 106. 155. 261.

II. 1. recepi ἐν ante ἑαυτοῖς ex III. X. 23. 55. 106. al. Co. Ald. Vet. Lat. Syr. Ar. Arm.; vulgo om. — ὀλίγος καὶ λυπηρός ἐστιν 157. 248. Co. —
χο
2. ὡς μὴ 157. — υπαρξαντες X. — ἡ] και 106. 261. — ὁ λόγος] λογος 106. 157.; λογοι 261.; ολιγος C. — 3. σβενσθεντος III. — πνεῦμα ἡμῶν 23. 157. 248. 253. Co. — διαχυνθησεται III.; διαλυθήσεται 55. 248. 254. — 4. οὐδεὶς 254. — μνημονευει X. — παρελεύσεται] πορεύσεται 106. 261. — ἴχνος 155. — αὐτοῦ om. 106. 261. — βαρυνθεῖσα] μαρανθεῖσα 106. — 5. σκιὰ (261.) γὰρ παράγουσα ὁ 106. — recepi καιρὸς ex II. a m. sec., III. a pr. m., X. 68. 106. 261. Co. Ald. Vet. Lat.; vulgo legitur βίος — ανταποδισμος X.

6 Δεῦτε οὖν καὶ ἀπολαύσωμεν τῶν ὄντων ἀγαθῶν,
καὶ χρησώμεθα τῇ κτίσει ὡς νεότητος σπουδαίως.
7 οἴνου πολυτελοῦς καὶ μύρων πλησθῶμεν,
καὶ μὴ παροδευσάτω ἡμᾶς ἄνθος ἔαρος·
8 στεψώμεθα ῥόδων κάλυξι πρὶν ἢ μαρανθῆναι,
nullum pratum sit quod non pertranseat luxuria nostra.
9 μηδεὶς ἡμῶν ἄμοιρος ἔστω τῆς ἡμετέρας ἀγερωχίας,
πανταχῇ καταλίπωμεν σύμβολα τῆς εὐφροσύνης,
ὅτι αὕτη ἡ μερὶς ἡμῶν καὶ ὁ κλῆρος οὗτος.
10 καταδυναστεύσωμεν πένητα δίκαιον,
μὴ φεισώμεθα χήρας,
μηδὲ πρεσβύτου ἐντραπῶμεν πολιὰς πολυχρονίους·
11 ἔστω δὲ ἡμῶν ἡ ἰσχὺς νόμος τῆς δικαιοσύνης,
τὸ γὰρ ἀσθενὲς ἄχρηστον ἐλέγχεται.
12 ἐνεδρεύσωμεν τὸν δίκαιον, ὅτι δύσχρηστος ἡμῖν ἐστι,
καὶ ἐναντιοῦται τοῖς ἔργοις ἡμῶν,
καὶ ὀνειδίζει ἡμῖν ἁμαρτήματα νόμου,
καὶ ἐπιφημίζει ἡμῖν ἁμαρτήματα παιδείας ἡμῶν.
13 ἐπαγγέλλεται γνῶσιν ἔχειν θεοῦ,
καὶ παῖδα κυρίου ἑαυτὸν ὀνομάζει.
14 ἐγένετο ἡμῖν εἰς ἔλεγχον ἐννοιῶν ἡμῶν.
15 βαρύς ἐστιν ἡμῖν καὶ βλεπόμενος,
ὅτι ἀνόμοιος τοῖς ἄλλοις ὁ βίος αὐτοῦ,
καὶ ἐξηλλαγμέναι αἱ τρίβοι αὐτοῦ.

---

6. καὶ post οὖν om. III. 155. — κτίσει] κτήσει 157. ACDEFGHI. Co. — recepi ὡς νεότητος ex III. X. ACDEFH.; ὡς ἐκ νεότητος 106. 261. B.; ὡς ἐν νεότητι 157. 248. 253. Co. G. Co. Athanas., Vet. Lat. tanquam in iuventute; vulgo legitur ὡς νεότητι — 7. μύρου 157. 248. 296. — ἡμᾶς] με X. — ἔαρος III. 55. 106. 157. 261. 296.; vulgo legitur ἀέρος, etiam in X. — 8. verba latina ex Vet. Lat. recepimus, et sane hic quaedam excidisse cum parallelismus membrorum doceat, tum eo probatur, quod glossarium cod. Coisl. CCCXCIV vocabulum λειμών affert utpote ex hoc libro desumptum, quod Vet. Lat. duce hic legebatur, sed nullo alio loco reperitur. — 9. (καὶ 106. 261.) μηδεὶς ὑμῶν 106. 155. 261. — εστε X. — καταλείπωμεν III. 296.; καταλείψωμεν 157. 248. Co. — εὐφροσύνης ἡμῶν 23. 253. — ὁ om. 106. 261. — οὗτος] ημων III. — 10. πρεσβυτέρου III. 55. 106. 155. 157. 248.; πρεσβυτέρων 296. — πολυχρονίου 23. — 11. ἡ om. 106. 261. — ὁ νόμος 157. — τῆς om. 106. 261. — 12. delevi δὲ post ἐνεδρεύσωμεν, abest a III. X. 106. 155. 157. 248. 261. 296. Vet. Lat. — κ. ὀνειδίζει ἡμ. ἁμαρτ. νόμου om. 106. 261. — τα αμαρτηματα νομου X.; παραπτώματα νόμου 248. — ἐπιφημίζεται 68. 296. Ald. — παιδιας III. X. —

16 εἰς κίβδηλον ἐλογίσϑημεν αὐτῷ,
καὶ ἀπέχεται τῶν ὁδῶν ἡμῶν ὡς ἀπὸ ἀκαϑαρσιῶν·
μακαρίζει ἔσχατα δικαίων,
καὶ ἀλαζονεύεται πατέρα ϑεόν.
17 ἴδωμεν εἰ οἱ λόγοι αὐτοῦ ἀληϑεῖς,
καὶ πειράσωμεν τὰ ἐν ἐκβάσει αὐτοῦ.
18 εἰ γάρ ἐστιν ὁ δίκαιος υἱὸς ϑεοῦ, ἀντιλήψεται αὐτοῦ
καὶ ῥύσεται αὐτὸν ἐκ χειρὸς ἀνϑεστηκότων.
19 ὕβρει καὶ βασάνῳ ἐτάσωμεν αὐτὸν,
ἵνα γνῶμεν την ἐπιείκειαν αὐτοῦ,
καὶ δοκιμάσωμεν τὴν ἀνεξικακίαν αὐτοῦ·
20 ϑανάτῳ ἀσχήμονι καταδικάσωμεν αὐτὸν,
ἔσται γὰρ αὐτοῦ ἐπισκοπὴ ἐκ λόγων αὐτοῦ.

21 Ταῦτα ἐλογίσαντο καὶ ἐπλανήϑησαν,
ἀπετύφλωσε γὰρ αὐτοὺς ἡ κακία αὐτῶν·
22 καὶ οὐκ ἔγνωσαν μυστήρια ϑεοῦ,
οὐδὲ μισϑὸν ἤλπισαν ὁσιότητος,
οὐδὲ ἔκριναν γέρας ψυχῶν ἀμώμων.
23 ὅτι ὁ ϑεὸς ἔκτισε τὸν ἄνϑρωπον ἐπ' ἀφϑαρσίᾳ,
καὶ εἰκόνα τῆς ἰδίας ἰδιότητος ἐποίησεν αὐτόν·
24 φϑόνῳ δὲ διαβόλου ϑάνατος εἰςῆλϑεν εἰς τὸν κόσμον,
πειράζουσι δὲ αὐτὸν οἱ τῆς ἐκείνου μερίδος ὄντες.
III. δικαίων δὲ ψυχαὶ ἐν χειρὶ ϑεοῦ,
καὶ οὐ μὴ ἅψηται αὐτῶν βάσανος.
2 ἔδοξαν ἐν ὀφϑαλμοῖς ἀφρόνων τεϑνάναι,
καὶ ἐλογίσϑη κάκωσις ἡ ἔξοδος αὐτῶν,
3 καὶ ἡ ἀφ' ἡμῶν πορεία σύντριμμα·
οἱ δέ εἰσιν ἐν εἰρήνῃ.

---

16. ἐλογίσϑημεν] εγενηϑημεν X. 296. — ὁδῶν] εργων 23. — ἔσχατα] εργα των 155. — 17. εἴσιν ἀληϑεῖς 106. 157. 261. 296. — 18. αντιλημψεται III. X. — 19. ἐξετάσωμεν 248. Co. — καὶ δικάσωμεν 68. Ald. — 20. ϑανάτῳ ἀσχ. κατ. αὐτὸν om. 106. 261. — αὐτοῦ ἡ ἐπισκοπὴ 248. Co.; ἡ ἐπισκ. αὐτοῦ 106.; αὐτῷ ἐπισκ. 296.

21. ελογισϑησαν X. — addunt 55. 106. 261. οἱ ἄφρονες post ἐλογίσαντο, 155. 296. post ἐπλανήϑησαν — ετυφλωσεν X. — 22. ψυχα ναμωμω̄ X. — 23. επι X.; εν 55. 254. — ἰδιότητος] αϊδιότητος 248. 253. EFGH. Athan. Method. Epiph. Nicetas; ὁμοιότητος 106. 261. AaB. Vet. Lat. Syr. — III. 1. αἱ ψυχαὶ 106. 261. — 3. συντριμμός 155.

4 Καὶ γὰρ ἐν ὄψει ἀνϑρώπων ἐὰν κολασϑῶσιν,
ἡ ἐλπὶς αὐτῶν ἀϑανασίας πλήρης,
5 καὶ ὀλίγα παιδευϑέντες μεγάλα εὐεργετηϑήσονται,
ὅτι ὁ ϑεὸς ἐπείρασεν αὐτοὺς
καὶ εὗρεν αὐτοὺς ἀξίους ἑαυτοῦ.
6 ὡς χρυσὸν ἐν χωνευτηρίῳ ἐδοκίμασεν αὐτούς,
καὶ ὡς ὁλοκάρπωμα ϑυσίας προςεδέξατο αὐτούς.
7 καὶ ἐν καιρῷ ἐπισκοπῆς αὐτῶν ἀναλάμψουσι,
καὶ ὡς σπινϑῆρες ἐν καλάμῃ διαδραμοῦνται·
8 κρινοῦσιν ἔϑνη καὶ κρατήσουσι λαῶν,
καὶ βασιλεύσει αὐτῶν κύριος εἰς τοὺς αἰῶνας.
9 οἱ πεποιϑότες ἐπ' αὐτῷ συνήσουσιν ἀλήϑειαν,
καὶ οἱ πιστοὶ ἐν ἀγάπῃ προςμενοῦσιν αὐτῷ,
ὅτι χάρις καὶ ἔλεος ἐν τοῖς ὁσίοις αὐτοῦ
καὶ ἐπισκοπὴ ἐν τοῖς ἐκλεκτοῖς αὐτοῦ.

10 Οἱ δὲ ἀσεβεῖς καϑ' ἃ ἐλογίσαντο ἕξουσιν ἐπιτιμίαν,
οἱ ἀμελήσαντες τοῦ δικαίου καὶ τοῦ κυρίου ἀποστάντες·
11 σοφίαν γὰρ καὶ παιδείαν ὁ ἐξουϑενῶν ταλαίπωρος,
καὶ κενὴ ἡ ἐλπὶς αὐτῶν, καὶ οἱ κόποι ἀνόνητοι,
καὶ ἄχρηστα τὰ ἔργα αὐτῶν.

12 Αἱ γυναῖκες αὐτῶν ἄφρονες,
καὶ πονηρὰ τὰ τέκνα αὐτῶν.
13 ἐπικατάρατος ἡ γένεσις αὐτῶν,
ὅτι μακαρία στεῖρα ἡ ἀμίαντος,
ἥτις οὐκ ἔγνω κοίτην ἐν παραπτώματι,
ἕξει καρπὸν ἐν ἐπισκοπῇ ψυχῶν,

---

6. ολοκαυτωμα 23. — 9. ὅτι χάρις καὶ ἔλεος ἐν (ἐν om. X. 23. 253. Aa) τοῖς ὁσίοις (ἐκλεκτοῖς III. 155. 157. CDFH. Syr. Ar.) αὐτοῦ καὶ ἐπισκοπὴ ἐν (ἐν om. CDFH.) τοῖς ἐκλεκτοῖς (ὁσίοις III. 157. CDFH. Syr. Ar.) αὐτοῦ X. 68. 106. 248. 253. 254. 261. (23. 55.) AaBI. Co. Ald. vulgo legitur ὅτι χάρις καὶ ἔλεος τοῖς ἐκλεκτοῖς αὐτοῦ, quod praebent II. 296. AEG. Vet. Lat., sed verba intermedia errore omissa esse facile intelligitur. haec duo membra etiam 4, 15. occurrunt, sed non probo Grimmium, qui ideo et quod magna lectionum esset diversitas ea male hic intrusa esse suspicatus est. neque illud recte dixit, ea si omissa essent non desiderari; tu cf. vs. 10. 11.

10. καϑά ed. rom. — ἀτιμίαν 248. — 11. γάρ] δε X.; om. 296. — παιδιαν III. X. — ἐξουδενῶν 296. — κοποι αυτων ανωνητοι X. —

12. και αι X. — 13. γέννησις 296.; γεννησεις X. — ἡ στεῖρα ἡ 106. 296. — ἡ ante ἀμίαντος om. X. 23. 253. — ἕξει γὰρ 157. — καρπὸν δὲ 106. — ψυχων αυτων III. —

14 καὶ εὐνοῦχος, ὁ μὴ ἐργασάμενος ἐν χειρὶ ἀνόμημα,
μηδὲ ἐνθυμηθεὶς κατὰ τοῦ κυρίου πονηρά·
δοθήσεται γὰρ αὐτῷ τῆς πίστεως χάρις ἐκλεκτή,
καὶ κλῆρος ἐν ναῷ κυρίου θυμηρέστερος.
15 ἀγαθῶν γὰρ πόνων καρπὸς εὐκλεής,
καὶ ἀδιάπτωτος ἡ ῥίζα τῆς φρονήσεως.
16 τέκνα δὲ μοιχῶν ἀτέλεστα ἔσται,
καὶ ἐκ παρανόμου κοίτης σπέρμα ἀφανισθήσεται.
17 ἐάν τε γὰρ μακρόβιοι γένωνται, εἰς οὐθὲν λογισθήσονται,
καὶ ἄτιμον ἐπ' ἐσχάτων τὸ γῆρας αὐτῶν·
18 ἐάν τε ὀξέως τελευτήσωσιν, οὐχ ἕξουσιν ἐλπίδα,
οὐδὲ ἐν ἡμέρᾳ διαγνώσεως παραμύθιον·
19 γενεᾶς γὰρ ἀδίκου χαλεπὰ τὰ τέλη.
IV. κρείσσων ἀτεκνία μετὰ ἀρετῆς,
ἀθανασία γάρ ἐστιν ἐν μνήμῃ αὐτῆς,
ὅτι καὶ παρὰ θεῷ γινώσκεται καὶ παρὰ ἀνθρώποις.
2 παροῦσάν τε μιμοῦνται αὐτήν,
καὶ ποθοῦσιν ἀπελθοῦσαν·
καὶ ἐν τῷ αἰῶνι στεφανηφοροῦσα πομπεύει,
τὸν τῶν ἀμιάντων ἄθλων ἀγῶνα νικήσασα.
3 πολύγονον δὲ ἀσεβῶν πλῆθος οὐ χρησιμεύσει,
καὶ ἐκ νόθων μοσχευμάτων οὐ δώσει ῥίζαν εἰς βάθος,
οὐδὲ ἀσφαλῆ βάσιν ἑδράσει.
4 κἂν γαρ ἐν κλάδοις πρὸς καιρὸν ἀναθάλῃ,
ἐπισφαλῶς βεβηκότα ὑπὸ ἀνέμου σαλευθήσεται,
καὶ ὑπὸ βίας ἀνέμων ἐκριζωθήσεται.
5 περικλασθήσονται κλῶνες ἀτέλεστοι,
καὶ ὁ καρπὸς αὐτῶν ἄχρηστος,
ἄωρος εἰς βρῶσιν καὶ εἰς οὐθὲν ἐπιτήδειος·
6 ἐκ γὰρ ἀνόμων ὕπνων τέκνα γεννώμενα
μάρτυρές εἰσι πονηρίας κατὰ γονέων ἐν ἐξετασμῷ αὐτῶν.

---

14. ὁ om. X. — εν χερσιν 23. — θυμηδέστερος 23. 253. — 16. ἀτελέστατα 253. 261. — 17. εἰς οὐδὲν 55. 106. 254. 261. Co. — 18. εαν τε γαρ III. — τελευτησουσιν X. 155. — οὐκ ἔχουσιν 68. Ald. — ἐλπίδας 106. 261. — 19. χαλεπὰ] πονηρὰ 106. 261. — IV. 1. κρεῖσσον 261. — θεοῦ (155.) ac dein ἀνθρώπων 106. 261. — 2. μιμοῦνται] τιμῶσιν III. 55. 106. 155. 248. 254. 296. 157. ABFGH. Method. — 3. χρησιμεύει 106. 155. — μοχευματων X. — δράσει 248. — 4. κἂν] αν 55.; εαν 296.; και X. — βεβιωκοτα X. — σαλευθήσονται 106. 155. 261. — ἐκριζωθήσονται 106.; om. hoc membrum 261., transposuit 155. — 5. αυτων (αυτω 296.) κλῶνες 106. 253. 261. — ατελεστατοι III.

7 Δίκαιος δὲ ἐὰν φθάσῃ τελευτῆσαι, ἐν ἀναπαύσει ἔσται·
8 γῆρας γὰρ τίμιον οὐ τὸ πολυχρόνιον,
οὐδὲ ἀριθμῷ ἐτῶν μεμέτρηται·
9 πολιὰ δέ ἐστιν φρόνησις ἀνθρώποις,
καὶ ἡλικία γήρως βίος ἀκηλίδωτος.
10 εὐάρεστος θεῷ γενόμενος ἠγαπήθη,
καὶ ζῶν μεταξὺ ἁμαρτωλῶν μετετέθη.
11 ἡρπάγη, μὴ ἡ κακία ἀλλάξῃ σύνεσιν αὐτοῦ,
ἢ δόλος ἀπατήσῃ ψυχὴν αὐτοῦ.
12 βασκανία γὰρ φαυλότητος ἀμαυροῖ τὰ καλά,
καὶ ῥεμβασμὸς ἐπιθυμίας μεταλλεύει νοῦν ἄκακον.
13 τελειωθεὶς ἐν ὀλίγῳ ἐπλήρωσε χρόνους μακρούς·
14 ἀρεστὴ γὰρ ἦν κυρίῳ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ,
διὰ τοῦτο ἔσπευσεν ἐκ μέσου πονηρίας.
15 οἱ δὲ λαοὶ ἰδόντες καὶ μὴ νοήσαντες,
μηδὲ θέντες ἐπὶ διανοίᾳ τὸ τοιοῦτο,
ὅτι χάρις καὶ ἔλεος ἐν τοῖς ἐκλεκτοῖς αὐτοῦ,
καὶ ἐπισκοπὴ ἐν τοῖς ὁσίοις αὐτοῦ.
16 κατακρινεῖ δὲ δίκαιος καμὼν τοὺς ζῶντας ἀσεβεῖς,
καὶ νεότης τελεσθεῖσα ταχέως πολυετὲς γῆρας ἀδίκου.
17 ὄψονται γὰρ τελευτὴν σοφοῦ,
καὶ οὐ νοήσουσι τί ἐβουλεύσατο περὶ αὐτοῦ,
καὶ εἰς τί ἠσφαλίσατο αὐτὸν ὁ κύριος.
18 ὄψονται καὶ ἐξουθενήσουσιν,
αὐτοὺς δὲ ὁ κύριος ἐκγελάσεται·
καὶ ἔσονται μετὰ τοῦτο εἰς πτῶμα ἄτιμον,
καὶ εἰς ὕβριν ἐν νεκροῖς δι' αἰῶνος·

7. δὲ] γὰρ 248.; om. 106. 261. — ἐν ἀναπαύσει, Vet. Lat. in refrigerio. — Syr. addit versui: si in longitudine dierum moriatur, in honore invenietur — 10. delevi τῷ ante θεῷ, abest a II. III. 23. 55. 106. 155. 157. 248. 253. 254. 261. Ephr. Epiph. — γενομεος θεω 23: — cf. Gen. 5, 24. — 11. μὴ ἡ κακία X. 55. 155. 157. 248. Co.; πριν η κακια 23. 253. Theodoret.; vulgo legitur μὴ κακία — αὐτοῦ post σύνεσιν om. X. 157. — απατησει X. 155. 261. — 14. ἦν] ἐν X.; ἦν ἐν 106. — ἔσπευσεν] ἐσπούδασεν 155. — 15. λαοὶ] αλλοι III. a pr. m., 155. 296. — τὸ (τὸ om. 106.) τοιοῦτον 106. 248. 261. Co. — ἐν post ἔλεος om. X. 106. et post ἐπισκοπὴ 106. — verba ἐκλεκτοῖς et ὁσίοις inverso ordine leguntur in III. 55. 68. 106. 248. 254. 261. Co. Ald. Vet. Lat. Syr. Ar. Arm., cf. 3, 9. — 16. καμὼν] θανὼν III. 68. 155. 157. 248. 254. 296. ACDEHI. Co. Ald. Ephr., Vet. Lat. mortuus; θανάτῳ 106. 261. — νεοτητος III. 68. Ald. — ταχέως om. X. — 17. συννοησουσιν 155. — ησφαλισα X. — εαυτον 106. 248. Co. — ἐξουθενήσουσιν αὐτὸν 23. 253.; ἐξουδενώσουσιν 106.; ἐξουδενήσουσιν 261. — ἐν ante νεκροῖς om. 106. 155. 261. — δι' om. III. —

19 ὅτι ῥήξει αὐτοὺς ἀφώνους πρηνεῖς,
καὶ σαλεύσει αὐτοὺς ἐκ θεμελίων,
καὶ ἕως ἐσχάτου χερσωθήσονται, καὶ ἔσονται ἐν ὀδύνῃ,
καὶ ἡ μνήμη αὐτῶν ἀπολεῖται.

20 Ἐλεύσονται ἐν συλλογισμῷ ἁμαρτημάτων αὐτῶν δειλοί,
καὶ ἐλέγξει αὐτοὺς ἐξεναντίας τὰ ἀνομήματα αὐτῶν.
V. τότε στήσεται ἐν παῤῥησίᾳ πολλῇ ὁ δίκαιος
κατὰ πρόςωπον τῶν θλιψάντων αὐτὸν
καὶ τῶν ἀθετούντων τοὺς πόνους αὐτοῦ.
2 ἰδόντες ταραχθήσονται φόβῳ δεινῷ,
καὶ ἐκστήσονται ἐπὶ τῷ παραδόξῳ τῆς σωτηρίας αὐτοῦ.
3 ἐροῦσιν ἐν ἑαυτοῖς μετανοοῦντες,
καὶ διὰ στενοχωρίαν πνεύματος στενάζουσιν καὶ ἐροῦσιν·
οὗτος ἦν ὃν ἔσχομέν ποτε εἰς γέλωτα
καὶ εἰς παραβολὴν ὀνειδισμοῦ.
4 οἱ ἄφρονες τὸν βίον αὐτοῦ ἐλογισάμεθα μανίαν,
καὶ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ ἄτιμον.
5 πῶς κατελογίσθη ἐν υἱοῖς θεοῦ,
καὶ ἐν ἁγίοις ὁ κλῆρος αὐτοῦ ἐστιν;
6 ἄρα ἐπλανήθημεν ἀπὸ ὁδοῦ ἀληθείας,
καὶ τὸ τῆς δικαιοσύνης φῶς οὐκ ἔλαμψεν ἡμῖν,
καὶ ὁ ἥλιος οὐκ ἀνέτειλεν ἡμῖν.
7 ἀνομίας ἐνεπλήσθημεν τρίβοις καὶ ἀπωλείας,
καὶ διωδεύσαμεν ἐρήμους ἀβάτους,
τὴν δὲ ὁδὸν κυρίου οὐκ ἔγνωμεν.

---

19. εως εσχατων III.

20. ἐν λογισμῷ 106. 261. — τὰ om. 106. 261.; τὰ νοήματα 155. — **V.** 1. ο δικαιος εν παρρ. πολλη 23. — πόνους] λόγους 55. 254. — 2. ἰδόντες αὐτὸν 253. — recepi αὐτοῦ post σωτηρίας ex X. 55. 253. 254.; vulgo om. — σωτηρίας] θεωρίας 106. 261. — 3. καὶ ἐροῦσιν III. 248. Co.; ἐροῦσιν γὰρ 23. 55. 155. 253. 254. 296. — recepi ἐν ante ἑαυτοῖς ex III. 23. 55. 106. 155. 248. 253. 254. 296. Co. Ald. Ephr. Syr. Arm., Vet. Lat. intra se; vulgo om. — στενάζουσιν X. 23. 253. 296.; στενάξουσιν 155.; στενάζονται 55. 248. 254.; στενάξονται III. 157. Co. Ald.; κεκράξονται 106. (261.). omnes hi libri addunt καὶ ἐροῦσιν. his verbis omissis legitur vulgo στενάζοντες, quae lectio tantummodo auctoritate II. 68. Vet. Lat. niti videtur. — καταγέλωτα 55. — 4. οἱ ἄφρονες cum antecedentibus coniungunt III. X. — ἡμεῖς οἱ 23. 253. — ατιμιαν X. — 5. ἐστιν] ἔσται 155.; om. 248. — 6. ἐπέλαμψεν 23. 55. 106. 157. — ἐν ἡμῖν καὶ III. 296. — ἥλιος τῆς δικαιοσύνης 23. 248. 253. Co. Arm., Vet. Lat. sol intelligentiae — 7. ἐπλήσθημεν 248. — τρίβους 106.; τρίβων 248.; καὶ τρίβων ἀπωλ. 253. — ὡδεύσαμεν III. 296. — ἐπέγνωμεν X. 157. 296. —

8 τί ὠφέλησεν ἡμᾶς ἡ ὑπερηφανία;
καὶ τί πλοῦτος μετὰ ἀλαζονείας συμβέβληται ἡμῖν;
9 παρῆλθεν ἐκεῖνα πάντα ὡς σκιά,
καὶ ὡς ἀγγελία παρατρέχουσα·
10 ὡς ναῦς διερχομένη κυμαινόμενον ὕδωρ,
ἧς διαβάσης οὐκ ἔστιν ἴχνος εὑρεῖν,
οὐδὲ ἀτραπὸν τρόπιος αὐτῆς ἐν κύμασιν·
11 ἢ ὡς ὀρνέου διαπτάντος ἀέρα οὐθὲν εὑρίσκεται τεκμήριον πορείας,
πληγῇ δὲ ταρσῶν μαστιζόμενον πνεῦμα κοῦφον
καὶ σχιζόμενον βίᾳ ῥοίζου κινουμένων πτερύγων διωδεύθη,
καὶ μετὰ τοῦτο οὐχ εὑρέθη σημεῖον ἐπιβάσεως ἐν αὐτῷ·
12 ἢ ὡς βέλους βληθέντος ἐπὶ σκοπὸν
τμηθεὶς ὁ ἀὴρ εὐθέως εἰς ἑαυτὸν ἀνελύθη,
ὡς ἀγνοῆσαι τὴν δίοδον αὐτοῦ·
13 οὕτως καὶ ἡμεῖς γεννηθέντες ἐξελίπομεν,
καὶ ἀρετῆς μὲν σημεῖον οὐδὲν ἔσχομεν δεῖξαι,
ἐν δὲ τῇ κακίᾳ ἡμῶν κατεδαπανήθημεν.
14 ὅτι ἐλπὶς ἀσεβοῦς ὡς φερόμενος χνοῦς ὑπὸ ἀνέμου,
καὶ ὡς πάχνη ὑπὸ λαίλαπος διωχθεῖσα λεπτή,
καὶ ὡς καπνὸς ὑπὸ ἀνέμου διεχύθη,
καὶ ὡς μνεία καταλύτου μονοημέρου παρώδευσε.

15 Δίκαιοι δὲ εἰς τὸν αἰῶνα ζῶσι,
καὶ ἐν κυρίῳ ὁ μισθὸς αὐτῶν,
καὶ ἡ φροντὶς αὐτῶν παρὰ ὑψίστῳ.
16 διὰ τοῦτο λήψονται τὸ βασίλειον τῆς εὐπρεπείας,
καὶ τὸ διάδημα τοῦ κάλλους ἐκ χειρὸς κυρίου,

---

8. ὑπερηφανία ἡμῶν 23. 253. — καὶ] η III. — αλαζονιας III. X. — 9. διατρέχουσα 253. — 10. κυμαινον 55. 254. — τροπιας X.; τρόπεως III. 106. 157. 254.; πορείας 23. 248. Co. — 11. recepi διαπτάντος ex III. X. 55. 68. 106. 253. 296. (261.) Co. Ald.; vulgo διιπτάντος — οὐ οὐδὲν 55. 254. — σημεῖον ἐπιβάσεως οὐχ εὑρεθήσεται ἐν αὐτῇ 106. 261. — ἐν αὐτῷ] αυτου X. — 12. ἐπὶ σκοποῦ 155. 296. — εις αυτον 106. 157. 261. — ανελυσεν 23. 253. — την οδον X. — 13. ἐξελείπομεν III. 248. Co. — Vet. Lat. in fine vs. addit: talia dixerunt in inferno hi qui peccaverunt — 14. ἀσεβῶν 106. 261. — recepi χνοῦς ex II. III. X. 23. 55. 155. al. Co. Ald., Vet. Lat. lanugo; vulgo χοῦς — ἄχνη 157. FG.; ἀράχνη 23. 106. B.; Syr. ܚܦܬܐ, Vet. Lat. spuma — διελύθη 248. Co. — ἢ καὶ ὡς μνεία 248. Co. — μονημερου X. — διωδευσεν X. 157. 261. 106.

15. εἰς τὸν αἰῶνα] ἐν κυρίῳ 106. 261. — ἐν κυρίῳ] εἰς τὸν αἰῶνα 106. 261. — φροντησις 248. Co. — ὑψίστου 155. 296. — 16. λημψονται III. X. —

ὅτι τῇ δεξιᾷ σκεπάσει αὐτούς,
καὶ τῷ βραχίονι ὑπερασπιεῖ αὐτῶν.
17 λήψεται πανοπλίαν τὸν ζῆλον αὐτοῦ,
καὶ ὁπλοποιήσει τὴν κτίσιν εἰς ἄμυναν ἐχθρῶν·
18 ἐνδύσεται θώρακα δικαιοσύνην,
καὶ περιθήσεται κόρυθα κρίσιν ἀνυπόκριτον·
19 λήψεται ἀσπίδα ἀκαταμάχητον ὁσιότητα,
20 ὀξυνεῖ δὲ ἀπότομον ὀργὴν εἰς ῥομφαίαν,
συνεκπολεμήσει δὲ αὐτῷ ὁ κόσμος ἐπὶ τοὺς παράφρονας.
21 πορεύσονται εὔστοχοι βολίδες ἀστραπῶν,
καὶ ὡς ἀπὸ εὐκύκλου τόξου τῶν νεφῶν ἐπὶ σκοπὸν ἁλοῦνται,
22 καὶ ἐκ πετροβόλου θυμοῦ πλήρεις ῥιφήσονται χάλαζαι·
ἀγανακτήσει κατ' αὐτῶν ὕδωρ θαλάσσης,
ποταμοὶ δὲ συγκλύσουσιν ἀποτόμως·
23 ἀντιστήσεται αὐτοῖς πνεῦμα δυνάμεως,
καὶ ὡς λαῖλαψ ἐκλικμήσει αὐτούς·
καὶ ἐρημώσει πᾶσαν τὴν γῆν ἀνομία,
καὶ ἡ κακοπραγία περιτρέψει θρόνους δυναστῶν.

VI. Ἀκούσατε οὖν βασιλεῖς καὶ σύνετε,
μάθετε δικασταὶ περάτων γῆς·
2 ἐνωτίσασθε οἱ κρατοῦντες πλήθους,
καὶ γεγαυρωμένοι ἐπὶ ὄχλοις ἐθνῶν·
3 ὅτι ἐδόθη παρὰ τοῦ κυρίου ἡ κράτησις ὑμῖν,
καὶ ἡ δυναστεία παρὰ ὑψίστου,
4 ὃς ἐξετάσει ὑμῶν τὰ ἔργα,
καὶ τὰς βουλὰς διερευνήσει·

τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ 106. Co.; ἡ δεξιὰ αὐτοῦ 261.; δεξια κυριου X. — υπερασπισει αυτου X. — 17. λημψεται III. X., ut et vs. 19. — το ζηλος X. — οδοποιησει X. — 18. δικαιοσύνης X. 23. 106. 253. 261. 296. — καὶ περιθήσεται δὲ 23. — 20. συνπολεμησει X. — δὲ ante αὐτῷ om. III. 55. 155. 157. 248. — ἄφρονας 106. 261. — 21. εὔστοχοι] εὔστροφοι 253. — νεφελων X. — 22. καὶ om. X. — πληρης X. — ἀγανακτήσει δὲ 106. — δὲ] τε X. — συνκλυσουσιν X.; συνκλυουσιν III.; συγκλείσουσιν 106. 157. 261. — 23. λικμήσει 296. — περιστρεψει 155. 157.

VI. in Vet. Lat. ab initio huius capitis haec verba leguntur: melior est sapientia quam vires, et vir prudens quam fortis. praemisit ea nescio quis indicis loco. — 1. βασιλευς X. — 2. επι οχλους X. — 3. τοῦ om. III. 55. 106. 155. 157. 248. 254. 261. Co. — ὑμῖν] ὑμῶν 106. 155., ἡμῶν 261. — τοῦ ὑψίστου 23. 253. — 4. εξεραυνησει X. —

5 ὅτι ὑπηρέται ὄντες τῆς αὐτοῦ βασιλείας οὐκ ἐκρίνατε ὀρθῶς,
οὐδὲ ἐφυλάξατε νόμον,
οὐδὲ κατὰ τὴν βουλὴν τοῦ θεοῦ ἐπορεύθητε.
6 φρικτῶς καὶ ταχέως ἐπιστήσεται ὑμῖν,
ὅτι κρίσις ἀπότομος ἐν τοῖς ὑπερέχουσι γίνεται.
7 ὁ γὰρ ἐλάχιστος συγγνωστός ἐστιν ἐλέους,
δυνατοὶ δὲ δυνατῶς ἐτασθήσονται.
8 οὐ γὰρ ὑποστελεῖται πρόσωπον ὁ πάντων δεσπότης,
οὐδὲ ἐντραπήσεται μέγεθος·
ὅτι μικρὸν καὶ μέγαν αὐτὸς ἐποίησεν,
ὁμοίως τε προνοεῖ περὶ πάντων·
9 τοῖς δὲ κραταιοῖς ἰσχυρὰ ἐφίσταται ἔρευνα.
10 πρὸς ὑμᾶς οὖν, ὦ τύραννοι, οἱ λόγοι μου,
ἵνα μάθητε σοφίαν καὶ μὴ παραπέσητε.
11 οἱ γὰρ φυλάξοντες ὁσίως τὰ ὅσια ὁσιωθήσονται,
καὶ οἱ διδαχθέντες αὐτὰ εὑρήσουσιν ἀπολογίαν.
12 ἐπιθυμήσατε οὖν τῶν λόγων μου,
ποθήσατε καὶ παιδευθήσεσθε.

13 Λαμπρὰ καὶ ἀμάραντός ἐστιν ἡ σοφία,
καὶ εὐχερῶς θεωρεῖται ὑπὸ τῶν ἀγαπώντων αὐτήν,
καὶ εὑρίσκεται ὑπὸ τῶν ζητούντων αὐτήν,
14 φθάνει τοὺς ἐπιθυμοῦντας προγνωσθῆναι.
15 ὁ ὀρθρίσας ἐπ᾽ αὐτὴν οὐ κοπιάσει,
πάρεδρον γὰρ εὑρήσει τῶν πυλῶν αὐτοῦ.
16 τὸ γὰρ ἐνθυμηθῆναι περὶ αὐτῆς φρονήσεως τελειότης,
καὶ ὁ ἀγρυπνήσας δι᾽ αὐτὴν ταχέως ἀμέριμνος ἔσται·
17 ὅτι τοὺς ἀξίους αὐτῆς αὕτη περιέρχεται ζητοῦσα,
καὶ ἐν ταῖς τρίβοις φαντάζεται αὐτοῖς εὐμενῶς,
καὶ ἐν πάσῃ ἐπινοίᾳ ἀπαντᾷ αὐτοῖς.
18 ἀρχὴ γὰρ αὐτῆς ἡ ἀληθεστάτη παιδείας ἐπιθυμία,
φροντὶς δὲ παιδείας ἀγάπη,

6. ἐπιστήσεται] ἐπελεύσεται 248. et 157. ut videtur — ὑμῖν ὄλεθρος ὅτι 23. 55. 155. 253. 254. — 7. συγνωστος III.; ευγνωστος X. — ἐστιν om. 55. 254. 296. — ελεου III. — 8. μέγα 106. 155. 296. — προνοεῖται X. 248. 296. Co. — 11. φυλαξαντες X. — ὁσίως ὁσιωθήσονται 106. 261.

13. λαμπρὰ γὰρ 23. 253. — 14. ἐπιθυμοῦντας αὐτὴν X. 155. 261.; ἐπιθ. αὐτῆς 106. — πρὸ τοῦ γνωσθῆναι 106. 261. — 15. ἐπ᾽] πρὸς III. 55. 106. 155. 248. 253. 254. 261. 296. Co. — πυλῶν] πλουτων X. — 16. περι αυτης ενθυμηθηναι X. — 17. αὕτη om. X. 253. — φαντάζεται αὐτοὺς 23. 106. 157. 253. 261. — recepi ἀπαντᾷ ex III. X. 23. 55. 106. al. Co.; vulgo ὑπαντᾷ — 18. ἡ om. 155. 157. et ex corr. X. — ἀγάπη] επιθυμια αγαπη X. —

19 ἀγάπη δὲ τήρησις νόμων αὐτῆς,
προςοχὴ δὲ νόμων βεβαίωσις ἀφθαρσίας,
20 ἀφθαρσία δὲ ἐγγὺς εἶναι ποιεῖ θεοῦ·
21 ἐπιθυμία ἄρα σοφίας ἀνάγει ἐπὶ βασιλείαν.
22 εἰ οὖν ἥδεσθε ἐπὶ θρόνοις καὶ σκήπτροις, τύραννοι λαῶν,
τιμήσατε σοφίαν, ἵνα εἰς τὸν αἰῶνα βασιλεύσητε.
23 τί δέ ἐστι σοφία καὶ πῶς ἐγένετο ἀπαγγελῶ,
καὶ οὐκ ἀποκρύψω ὑμῖν μυστήρια,
ἀλλ' ἀπ' ἀρχῆς γενέσεως ἐξιχνιάσω,
καὶ θήσω εἰς τὸ ἐμφανὲς τὴν γνῶσιν αὐτῆς,
καὶ οὐ μὴ παροδεύσω τὴν ἀλήθειαν·
24 οὔτε μὴν φθόνῳ τετηκότι συνοδεύσω,
ὅτι οὗτος οὐ κοινωνήσει σοφίᾳ.
25 πλῆθος δὲ σοφῶν σωτηρία κόσμου,
καὶ βασιλεὺς φρόνιμος εὐστάθεια δήμου.
26 ὥςτε παιδεύεσθε τοῖς ῥήμασί μου, καὶ ὠφεληθήσεσθε.

VII. Εἰμὶ μὲν κἀγὼ θνητὸς ἄνθρωπος, ἴσος ἅπασιν,
καὶ γηγενοῦς ἀπόγονος πρωτοπλάστου.
2 καὶ ἐν κοιλίᾳ μητρὸς ἐγλύφην σὰρξ δεκαμηνιαίῳ χρόνῳ,
παγεὶς ἐν αἵματι ἐκ σπέρματος ἀνδρὸς καὶ ἡδονῆς ὕπνῳ συνελθούσης.
3 καὶ ἐγὼ δὲ γενόμενος ἔσπασα τὸν κοινὸν ἀέρα,
καὶ ἐπὶ τὴν ὁμοιοπαθῆ κατέπεσον γῆν,
πρώτην φωνὴν τὴν ὁμοίαν πᾶσιν ἴσα κλαίων.
4 ἐν σπαργάνοις ἀνετράφην καὶ φροντίσιν.
5 οὐδεὶς γὰρ βασιλεὺς ἑτέραν ἔσχε γενέσεως ἀρχήν·
6 μία δὲ πάντων εἴςοδος εἰς τὸν βίον ἔξοδός τε ἴση.

7 Διὰ τοῦτο ηὐξάμην, καὶ φρόνησις ἐδόθη μοι,
ἐπεκαλεσάμην, καὶ ἦλθέ μοι πνεῦμα σοφίας.

---

19. αφθαρσια X. — 21. ἄρα] γαρ 106. 155. 157. 253. 254. 261. 296.; γὰρ ἄρα 248. Co. — επιθυμιας γαρ αναιρει επι β. X. — 22. ὦ τύραννοι 23. 55. 254. — Vet. Lat. addidit versui haec: diligite lumen sapientiae omnes qui praeestis populis. — 23. ἐγένετο ἐν ἀνθρώποις 248. — 24. οὔτε μὴ D; οὐδὲ μὴ B. 106. 261. — κοινωνεῖ III. 23. 55. 157.

VII. 1. ἄνθρωπος om. X. — απογονον X. — 2. ὕπνου X. 23. 106. 253. 261. — 3. κοινὸν ἡμῖν ἀέρα 248. Co. — κατέπεσα X. 248. Co. — πᾶσιν (ἅπασιν 106. 253. 261.) ἴσα] απασι X. — ἴσα] ἦχα Co.; om. FG. — 4. ἀνεστράφην III. 157. — delevi ἐν ante φροντίσιν, abest a III. X. 55. 106. 253. 254. 296. — 5. βασιλέων III. 55. 106. 261. 296. — 6. βίον] κόσμον X. 157.

8 προέκρινα αὐτὴν σκήπτρων καὶ ϑρόνων,
καὶ πλοῦτον οὐδὲν ἡγησάμην ἐν συγκρίσει αὐτῆς·
9 οὐδὲ ὡμοίωσα αὐτῇ λίϑον ἀτίμητον,
ὅτι ὁ πᾶς χρυσος ἐν ὄψει αὐτῆς ψάμμος ὀλίγη,
καὶ ὡς πηλὸς λογισϑήσεται ἄργυρος ἐναντίον αὐτῆς.
10 ὑπὲρ ὑγίειαν καὶ εὐμορφίαν ἠγάπησα αὐτήν,
καὶ προειλόμην αὐτὴν ἀντὶ φωτὸς ἔχειν,
ὅτι ἀκοίμητον τὸ ἐκ ταύτης φέγγος.
11 ἦλϑε δέ μοι τὰ ἀγαϑὰ ὁμοῦ πάντα μετ' αὐτῆς,
καὶ ἀναρίϑμητος πλοῦτος ἐν χερσὶν αὐτῆς·
12 εὐφράνϑην δὲ ἐπὶ πᾶσιν, ὅτι αὐτῶν ἡγεῖται σοφία,
ἠγνόουν δὲ αὐτὴν γενέτιν εἶναι τούτων.
13 ἀδόλως τε ἔμαϑον, ἀφϑόνως τε μεταδίδωμι,
τὸν πλοῦτον αὐτῆς οὐκ ἀποκρύπτομαι·
14 ἀνεκλιπὴς γὰρ ϑησαυρός ἐστιν ἀνϑρώποις,
ὃν οἱ χρησάμενοι πρὸς ϑεὸν ἐστείλαντο φιλίαν
διὰ τὰς ἐκ παιδείας δωρεὰς συσταϑέντες.

15 Ἐμοὶ δὲ δῴη ὁ ϑεὸς εἰπεῖν κατὰ γνώμην,
καὶ ἐνϑυμηϑῆναι ἀξίως τῶν λεγομένων,
ὅτι αὐτὸς καὶ τῆς σοφίας ὁδηγός ἐστι,
καὶ τῶν σοφῶν διορϑωτής.
16 ἐν γὰρ χειρὶ αὐτοῦ καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ λόγοι ἡμῶν,
πᾶσά τε φρόνησις καὶ ἐργατειῶν ἐπιστήμη.
17 αὐτὸς γάρ μοι ἔδωκε τῶν ὄντων γνῶσιν ἀψευδῆ,
εἰδέναι σύστασιν κόσμου καὶ ἐνέργειαν στοιχείων,
18 ἀρχὴν καὶ τέλος καὶ μεσότητα χρόνων,
τροπῶν ἀλλαγὰς καὶ μεταβολὰς καιρῶν,

9. αὐτῇ] αὐτὴν III. 261. — ἀτίμητον] τίμιον 248. 253. Co. — ὁ om. 106. 261. — ὡς ψάμμος 23. 248. 296. — ἀργύριον 106. 157. — ἐνώπιον αὐτῆς 23. — 10. υγιαν X., υγειαν 261. — προειλάμην III. 23. 248. Co. — 11. εν χειρι X. — 12. ηυφρανϑην III. — recepi ἐπὶ πᾶσιν ex III. X. 55. 106. 248. 253. 254. 296. ABCHI. Co.; vulgo legitur ἐπὶ πάντων — γενέτιν] γενέτην 261. B.; γένεσιν II. X. 23. 253. EHI. — 13. ἀποκρύψομαι 106. 261. — 14. ἀνελλιπὴς 106. 157. — ϑησαυρὸς om. 106. 261. — εστιν ϑησαυρος X. — ὃν] ᾧ 23. 253. H. — κτησάμενοι III. 55. 106. 157. 254. 261. 296. ABCDEFG. — οὐ σταϑέντες 106. 261.

15. δῴη] δέδωκεν Co. Ald. Vet. Lat. Ar. — recepi λεγομένων ex III. X. 23. 55. 106. 254. 261. 296. ABDEH. Syr. Ar. Arm.; διδομένων 253. Co., Vet. Lat. horum quae mihi dantur; vulgo δεδομένων — 18. καιρῶν om. 106. 261. —

19 ἐνιαυτοῦ κύκλους καὶ ἀστέρων θέσεις,
20 φύσεις ζώων καὶ θυμοὺς θηρίων,
πνευμάτων βίας καὶ διαλογισμοὺς ἀνθρώπων,
διαφορὰς φυτῶν καὶ δυνάμεις ῥιζῶν·
21 ὅσα τέ ἐστι κρυπτὰ καὶ ἐμφανῆ ἔγνων,
ἡ γὰρ πάντων τεχνῖτις ἐδίδαξέ με σοφία.

22 Ἔστι γὰρ ἐν αὐτῇ πνεῦμα νοερὸν, ἅγιον,
μονογενὲς, πολυμερὲς, λεπτὸν,
εὐκίνητον, τρανὸν, ἀμόλυντον,
σαφὲς, ἀπήμαντον, φιλάγαθον, ὀξὺ,
ἀκώλυτον, εὐεργετικὸν, φιλάνθρωπον,
23 βέβαιον, ἀσφαλὲς, ἀμέριμνον,
παντοδύναμον, πανεπίσκοπον,
καὶ διὰ πάντων χωροῦν πνευμάτων
νοερῶν, καθαρῶν, λεπτοτάτων.
24 πάσης γὰρ κινήσεως κινητικώτερον σοφία,
διήκει δὲ καὶ χωρεῖ διὰ πάντων διὰ τὴν καθαρότητα.
25 ἀτμὶς γάρ ἐστι τῆς τοῦ θεοῦ δυνάμεως,
καὶ ἀπόῤῥοια τῆς τοῦ παντοκράτορος δόξης εἰλικρινής·
διὰ τοῦτο οὐδὲν μεμιαμμένον εἰς αὐτην παρεμπίπτει.
26 ἀπαύγασμα γάρ ἐστι φωτὸς ἀϊδίου,
καὶ ἔσοπτρον ἀκηλίδωτον τῆς τοῦ θεοῦ ἐνεργείας,
καὶ εἰκὼν τῆς ἀγαθότητος αὐτοῦ.
27 μία δὲ οὖσα πάντα δύναται,
καὶ μένουσα ἐν αὐτῇ τὰ πάντα καινίζει,
καὶ κατὰ γενεὰς εἰς ψυχὰς ὁσίας μεταβαίνουσα,
φίλους θεοῦ καὶ προφήτας κατασκευάζει.
28 οὐθὲν γὰρ ἀγαπᾷ ὁ θεὸς εἰ μὴ τὸν σοφίᾳ συνοικοῦντα.
29 ἔστι γὰρ αὕτη εὐπρεπεστέρα ἡλίου,

---

19. recepi ἐνιαυτοῦ ex III. X. 55. 157. 248. 253. 254. 296. Co. Vet. Lat. Ar. Euseb.; vulgo ἐνιαυτῶν — κυκλου X. — αστρων X. — συνθέσεις 55.; δρόμους 248. — 20. θυμοὺς] νομους X.

22. ἐν αὐτῇ] αυτη III. 55. 106. 157. 254. 261. 296. ABFGI. Euseb. — ευεργετον X. — 23. παντεπισκοπον III. 106. 254. 296. — νοερὸν 261. — καθαρὸν 106.; καθαρώτατον 261. — λεπτότατον 106. 261.; Vet. Lat. intelligibilis, mundus, subtilis — 24. καθαριότητα 23. 261. Ald. — 25. αποροια X. — ιλικρινειας III. — μεμιασμένον 248. Co. — 27. ἐν ἑαυτῇ III. 23. 55. 253. 254. Co. — τὰ om. III. — 28. ουδεν III. X. — ὁ θεὸς ἀγαπᾷ III. 55. 254. 296. —

καὶ ὑπὲρ πᾶσαν ἄστρων θέσιν,
φωτὶ συγκρινομένη εὑρίσκεται προτέρα·
30 τοῦτο μὲν γὰρ διαδέχεται νύξ,
σοφίας δὲ οὐκ ἀντισχύει κακία.
VIII. διατείνει δὲ ἀπὸ πέρατος εἰς πέρας εὐρώστως
καὶ διοικεῖ τὰ πάντα χρηστῶς.

2 Ταύτην ἐφίλησα καὶ ἐξεζήτησα ἐκ νεότητός μου,
καὶ ἐζήτησα νύμφην ἀγαγέσθαι ἐμαυτῷ,
καὶ ἐραστὴς ἐγενόμην τοῦ κάλλους αὐτῆς.
3 εὐγένειαν δοξάζει συμβίωσιν θεοῦ ἔχουσα,
καὶ ὁ πάντων δεσπότης ἠγάπησεν αὐτήν·
4 μύστις γάρ ἐστι τῆς τοῦ θεοῦ ἐπιστήμης,
καὶ αἱρέτις τῶν ἔργων αὐτοῦ.
5 εἰ δὲ πλοῦτός ἐστιν ἐπιθυμητὸν κτῆμα ἐν βίῳ,
τί σοφίας πλουσιώτερον τῆς τὰ πάντα ἐργαζομένης;
6 εἰ δὲ φρόνησις ἐργάζεται,
τίς αὐτῆς τῶν ὄντων μᾶλλόν ἐστι τεχνίτης;
7 καὶ εἰ δικαιοσύνην ἀγαπᾷ τις,
οἱ πόνοι ταύτης εἰσὶν ἀρεταί·
σωφροσύνην γὰρ καὶ φρόνησιν ἐκδιδάσκει,
δικαιοσύνην καὶ ἀνδρείαν,
ὧν χρησιμώτερον οὐδέν ἐστιν ἐν βίῳ ἀνθρώποις.
8 εἰ δὲ καὶ πολυπειρίαν ποθεῖ τις,
οἶδε τὰ ἀρχαῖα καὶ τὰ μέλλοντα εἰκάζει,
ἐπίσταται στροφὰς λόγων καὶ λύσεις αἰνιγμάτων,
σημεῖα καὶ τέρατα προγινώσκει
καὶ ἐκβάσεις καιρῶν καὶ χρόνων.
9 ἔκρινα τοίνυν ταύτην ἀγαγέσθαι πρὸς συμβίωσιν,
εἰδὼς ὅτι ἔσται μοι σύμβουλος ἀγαθῶν
καὶ παραίνεσις φροντίδων καὶ λύπης.

---

29. αστερων III., cf. vs. 19. — προτέρα] λαμπροτέρα 106. 261. B. — 30. σοφίας] σοφίαν III. 55. 254.; σοφια X. — οὐ κατισχύει X. III. 253. 254. 296.; οὐ κατισχύσει 248. Co. — VIII. 1. ἐπὶ πέρας III. a sec. m., X. 55. 253. — διοικεῖται III. 23. 157. Euseb. — τὰ om. 23.

4. μύστις, Vet. Lat. doctrix — αἱρέτις, Vet. Lat. electrix; αἱρέτης I.; εὑρέτις 55. 106. A.; εὑρέτης 261. CDH. — 5. πλουσιώτερον] τιμιωτερον X. — 6. ἐργάζεταί τι 55. 253. 254. — τεχνῖτις 106. — 7. ανδριαν III. X. C. ed. rom. — 8. recepi εἰκάζει ex III. X. 23. 157. 248. 261. ABCDEFGI. Co. Clem. Al. Vet. Lat. Syr. Ar.; vulgo εἰκάζειν — 9. αγαγεσθαι ταυτην III. 296. — ἀγαγέσθαι om. C. — ἀγαγέσθαι ἐμαυτῷ 106. 248. (261.) Co. —

10 ἕξω δι' αὐτὴν δόξαν ἐν ὄχλοις,
καὶ τιμὴν παρὰ πρεσβυτέροις ὁ νέος.
11 ὀξὺς εὑρεθήσομαι ἐν κρίσει,
καὶ ἐν ὄψει δυναστῶν θαυμασθήσομαι·
12 σιγῶντά με περιμενοῦσι,
καὶ φθεγγομένῳ προςέξουσι,
καὶ λαλοῦντος ἐπὶ πλεῖον χεῖρα ἐπιθήσουσιν ἐπὶ στόμα αὐτῶν.
13 ἕξω δι' αὐτὴν ἀθανασίαν,
καὶ μνήμην αἰώνιον τοῖς μετ' ἐμὲ ἀπολείψω.
14 διοικήσω λαούς, καὶ ἔθνη ὑποταγήσεταί μοι·
15 φοβηθήσονταί με ἀκούσαντες τύραννοι φρικτοί,
ἐν πλήθει φανοῦμαι ἀγαθός, καὶ ἐν πολέμῳ ἀνδρεῖος.
16 εἰςελθὼν εἰς τὸν οἶκόν μου προςαναπαύσομαι αὐτῇ·
οὐ γὰρ ἔχει πικρίαν ἡ συναναστροφὴ αὐτῆς,
οὐδὲ ὀδύνην ἡ συμβίωσις αὐτῆς,
ἀλλὰ εὐφροσύνην καὶ χαράν.
17 ταῦτα λογισάμενος ἐν ἐμαυτῷ
καὶ φροντίσας ἐν καρδίᾳ μου,
ὅτι ἀθανασία ἐστὶν ἐν συγγενείᾳ σοφίας,
18 καὶ ἐν φιλίᾳ αὐτῆς τέρψις ἀγαθή,
καὶ ἐν πόνοις χειρῶν αὐτῆς πλοῦτος ἀνεκλιπής,
καὶ ἐν συγγυμνασίᾳ ὁμιλίας αὐτῆς φρόνησις,
καὶ εὔκλεια ἐν κοινωνίᾳ λόγων αὐτῆς,
περιῄειν ζητῶν ὅπως λάβω αὐτὴν εἰς ἐμαυτόν.
19 παῖς δὲ ἤμην εὐφυής, ψυχῆς τε ἔλαχον ἀγαθῆς,
20 μᾶλλον δὲ ἀγαθὸς ὢν ἦλθον εἰς σῶμα ἀμίαντον.
21 γνοὺς δὲ ὅτι οὐκ ἄλλως ἔσομαι ἐγκρατὴς ἐὰν μὴ ὁ θεὸς δῷ,
καὶ τοῦτο δ' ἦν φρονήσεως, τὸ εἰδέναι τίνος ἡ χάρις,

---

10. ἐν ὄχλῳ C. 157. — 11. Vet. Lat. addit versui haec: et facies principum mirabuntur me. — 12. χειρα δε C.; χειρας X. 55. 157. 253. — επιθησουσιν χειρα 23. — 13. post ἀθανασίαν addit C. και τιμην παρα, sed quae sequebantur legi non possunt. — καταλιψω C. — 14. ὑποταγήσονται 106. 248. 261. Co. — 15. φανησομαι C. — 16. οὐδὲ ὀδ. ἡ συμβ. αὐτῆς om. 106. 261., ἡ συμβ. αὐτῆς om. 254. — 17. ἀθανασία ἐστὶν III. X. C. 23. 55. 106. 157. 248. 253. 254. Co.; vulgo ἐστὶν ἀθανασία — ἐν συγγενείᾳ] ἡ συγγένεια 106 (261.); συγγενια X.; ἐν εὐγενείᾳ 248. — 18. πόνοις ἔργων χειρῶν 23. 253. — πλοῦτος] τερψις X. — ἀνελλιπὴς 106. 157. — ἐν γυμνασίᾳ C. 157. — ὁμιλία 106. 157. — ευκλεης III. C. — λάβω] αγαγω X. — πρὸς ἐμαυτόν 106. 157. 261. Co. — 19. τε] δὲ 55. 106. 261. — 21. οὐκ ἄλλως] ου καλως III. C. — τοῦτο] το C. — δ' ἦν] δη X. C. — φρονησεως εστιν C.; φρονήσεως τελειότης 55. 254. — τινος χαρις III.; τινος εστιν η χαρις C.

ἐνέτυχον τῷ κυρίῳ καὶ ἐδεήθην αὐτοῦ,
καὶ εἶπον ἐξ ὅλης τῆς καρδίας μου·

IX. Θεὲ πατέρων καὶ κύριε τοῦ ἐλέους,
ὁ ποιήσας τὰ πάντα ἐν λόγῳ σου,
2 καὶ τῇ σοφίᾳ σου κατασκευάσας ἄνθρωπον,
ἵνα δεσπόζῃ τῶν ὑπὸ σοῦ γενομένων κτισμάτων,
3 καὶ διέπῃ τὸν κόσμον ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ,
καὶ ἐν εὐθύτητι ψυχῆς κρίσιν κρίνῃ·
4 δός μοι τὴν τῶν σῶν θρόνων πάρεδρον σοφίαν,
καὶ μή με ἀποδοκιμάσῃς ἐκ παίδων σου·
5 ὅτι ἐγὼ δοῦλος σὸς καὶ υἱὸς τῆς παιδίσκης σου,
ἄνθρωπος ἀσθενὴς καὶ ὀλιγοχρόνιος,
καὶ ἐλάσσων ἐν συνέσει κρίσεως καὶ νόμων.
6 κἂν γάρ τις ᾖ τέλειος ἐν υἱοῖς ἀνθρώπων,
τῆς ἀπὸ σοῦ σοφίας ἀπούσης εἰς οὐδὲν λογισθήσεται.
7 σύ με προείλω βασιλέα λαοῦ σου,
καὶ δικαστὴν υἱῶν σου καὶ θυγατέρων.
8 εἶπας οἰκοδομῆσαι ναὸν ἐν ὄρει ἁγίῳ σου,
καὶ ἐν πόλει κατασκηνώσεώς σου θυσιαστήριον,
μίμημα σκηνῆς ἁγίας ἣν προητοίμασας ἀπ' ἀρχῆς.
9 καὶ μετὰ σοῦ ἡ σοφία ἡ εἰδυῖα τὰ ἔργα σου,
καὶ παροῦσα ὅτε ἐποίεις τὸν κόσμον,
καὶ ἐπισταμένη τί ἀρεστὸν ἐν ὀφθαλμοῖς σου,
καὶ τί εὐθὲς ἐν ἐντολαῖς σου.
10 ἐξαπόστειλον αὐτὴν ἐξ ἁγίων οὐρανῶν,
καὶ ἀπὸ θρόνου δόξης σου πέμψον αὐτήν,
ἵνα συμπαροῦσά μοι κοπιάσῃ,
καὶ γνῶ τί εὐάρεστόν ἐστι παρὰ σοί.
11 οἶδε γὰρ ἐκείνη πάντα καὶ συνιεῖ,
καὶ ὁδηγήσει με ἐν ταῖς πράξεσί μου σωφρόνως,
καὶ φυλάξει με ἐν τῇ δόξῃ αὐτῆς.

IX. 1. delevi σου post ἐλέους, abest a C. 106. 248. 254. 261. BCFGI. Co. Vet. Lat. Syr. — 2. recepi κατασκευάσας ex III. X. 55. 106. 157. 248. 253. 254. 261. 296. Co. Ald.; vulgo κατεσκευάσας — τὸν ἄνθρωπον 248. 261. Co. Ald. Athan. Basil. M. — 6. ἐὰν γὰρ 55. 157. — η τις C.; τις ειη 106. 121. — εἰς om. X. C. — ουθεν III. C. — 7. προειλου X. 23. 55. 106. 157. 248. Co.; προςειλου C. — 8. ἧς προητ. 55. 254. — 9. ἡ ante εἰδυῖα om. 106. 261. — ἐν ὀφθαλμοῖς] ἐνώπιον 248. — 10. ἁγίων σου 157. Vet. Lat. — θρόνων 157. — συνπαρουσα X. — 11. τὰ πάντα 55. 106. 248. 254. 261. — ἐν ante ταῖς om. C. —

12 καὶ ἔσται προςδεκτὰ τὰ ἔργα μου,
καὶ διακρινῶ τὸν λαόν σου δικαίως,
καὶ ἔσομαι ἄξιος θρόνων πατρός μου.
13 τίς γὰρ ἄνθρωπος γνώσεται βουλὴν θεοῦ;
ἢ τίς ἐνθυμηθήσεται τί θέλει ὁ κύριος;
14 λογισμοὶ γὰρ θνητῶν δειλοί,
καὶ ἐπισφαλεῖς αἱ ἐπίνοιαι ἡμῶν.
15 φθαρτὸν γὰρ σῶμα βαρύνει ψυχήν,
καὶ βρίθει τὸ γεῶδες σκῆνος νοῦν πολυφροντίδα.
16 καὶ μόλις εἰκάζομεν τὰ ἐπὶ γῆς,
καὶ τὰ ἐν χερσὶν εὑρίσκομεν μετὰ πόνου,
τὰ δὲ ἐν οὐρανοῖς τίς ἐξιχνίασεν;
17 βουλὴν δέ σου τίς ἔγνω, εἰ μὴ σὺ ἔδωκας σοφίαν,
καὶ ἔπεμψας τὸ ἅγιόν σου πνεῦμα ἀπὸ ὑψίστων;
18 καὶ οὕτως διωρθώθησαν αἱ τρίβοι τῶν ἐπὶ γῆς,
καὶ τὰ ἀρεστά σου ἐδιδάχθησαν ἄνθρωποι,
καὶ τῇ σοφίᾳ ἐσώθησαν.

X. Αὕτη πρωτόπλαστον πατέρα κόσμου μόνον κτισθέντα διεφύλαξεν,
καὶ ἐξείλατο αὐτὸν ἐκ παραπτώματος ἰδίου,
2 ἔδωκέ τε αὐτῷ ἰσχὺν κρατῆσαι πάντων.
3 ἀποστὰς δὲ ἀπ' αὐτῆς ἄδικος ἐν ὀργῇ αὐτοῦ
ἀδελφοκτόνοις συναπώλετο θυμοῖς·
4 δι' ὃν κατακλυζομένην γῆν πάλιν ἔσωσεν σοφία,
δι' εὐτελοῦς ξύλου τὸν δίκαιον κυβερνήσασα.
5 αὕτη καὶ ἐν ὁμονοίᾳ πονηρίας ἐθνῶν συγχυθέντων ἔγνω τὸν δίκαιον,

---

12. δικαίως] σωφρονως C. — θρονου X. — 13. ἀνθρώπων 248. Co. — 15. σκῆνος] σῶμα 106. 261. — 16. μόγις III. X. 261. Orig. — χερσὶν] ποσὶν X. 23. — ἐξιχνιάσει 106. 261., Vet. Lat. investigabit — 17. απο υψηλων X.; αφ υψους C. — 18. διορθωθησαν X. C. — των εθνων επι της γης C. — ἀρεστά σοι 248. Co. — τῇ σοφίᾳ σου X. 106. 296.; τῇ σῇ σοφίᾳ 254. — Vet. Lat. nonnulla addidit, ita enim scripsit: nam per sapientiam sanati sunt quicunque placuerunt tibi domine a principio.

X. 1. ἐξείλατο] ἐξέτεινεν 68. Ald. — 2. cf. Gen. 1, 26. 28. — τε] δὲ C. 106. 261. — πάντων III. X. C. 106. 157. 248. 261.; vulgo legitur ἁπάντων — 3. cf. Gen. 4, 5. 8. — 4. δι' ὃν] διο X. C. 106. 261. B. — recepi ἔσωσεν ex III. X. C. 23. 55. 106. 157. al. ABCEFGH. Co. Orig.; vulgo διέσωσε — 5. cf. Gen. cap. 11. 17. 22. — συνχυθ. X. — recepi ἔγνω ex III. X. C. 23. 55. 106. 157. al. ABCDEHI. Co. Orig. Vet. Lat. Syr. Ar. Arm.; vulgo εὗρε —

καὶ ἐτήρησεν αὐτὸν ἄμεμπτον ϑεῷ,
καὶ ἐπὶ τέκνου σπλάγχνοις ἰσχυρὸν ἐφύλαξεν.
6 αὕτη δίκαιον ἐξαπολλυμένων ἀσεβῶν ἐῤῥύσατο
φυγόντα καταβάσιον πῦρ Πενταπόλεως·
7 ἧς ἔτι μαρτύριον τῆς πονηρίας καπνιζομένη καϑέστηκε χέρσος,
καὶ ἀτελέσιν ὥραις καρποφοροῦντα φυτά,
ἀπιστούσης ψυχῆς μνημεῖον ἑστηκυῖα στήλη ἁλός.
8 σοφίαν γὰρ παροδεύσαντες οὐ μόνον ἐβλάβησαν τοῦ μὴ γνῶναι τὰ καλά,
ἀλλὰ καὶ τῆς ἀφροσύνης ἀπέλιπον τῷ βίῳ μνημόσυνον,
ἵνα ἐν οἷς ἐσφάλησαν μηδὲ λαϑεῖν δυνηϑῶσι.
9 σοφία δὲ τοὺς ϑεραπεύοντας αὐτὴν ἐκ πόνων ἐῤῥύσατο.
10 αὕτη φυγάδα ὀργῆς ἀδελφοῦ δίκαιον ὡδήγησεν ἐν τρίβοις εὐϑείαις,
ἔδειξεν αὐτῷ βασιλείαν ϑεοῦ,
καὶ ἔδωκεν αὐτῷ γνῶσιν ἁγίων,
εὐπόρησεν αὐτὸν ἐν μόχϑοις,
καὶ ἐπλήϑυνε τοὺς πόνους αὐτοῦ.
11 ἐν πλεονεξίᾳ κατισχυόντων αὐτὸν παρέστη,
καὶ ἐπλούτισεν αὐτόν.
12 διεφύλαξεν αὐτὸν ἀπὸ ἐχϑρῶν,
καὶ ἀπὸ ἐνεδρευόντων ἠσφαλίσατο,
καὶ ἀγῶνα ἰσχυρὸν ἐβράβευσεν αὐτῷ,
ἵνα γνῷ ὅτι παντὸς δυνατωτέρα ἐστὶν εὐσέβεια.

τῷ ϑεῷ C. 261. Co. Orig. — ἐπὶ τέκνοις 106. 261. — σπλάγχνον 106. — 6. cf. Gen. cap. 19. — ερυσατο C. — καταβάσιον πῦρ III. X. C. 23. 55. 157. 248. 253. 254. 296. Co. Chrysost.; καταβάσιον om. 106. 261.; vulgo πῦρ καταβάσιον — Πενταπόλεως, cf. Gen. 14, 2. — 7. recepi ἧς ἔτι ex II. III. X. 55. 68. 106. 157. 248. 253. 254. 261. 296. Co. Ald.; ης εστιν 23.; η εστι C.; ὧν ἔτι Orig., cf. Syr. Ar. Arm. et Chrysost.; vulgo legitur οἷς ἐπὶ, Vet. Lat. quibus in, sed alii cdd. cuius in — καὶ ἀπιστούσης 106. 261. Vet. Lat. Syr. Ar. — μνημόσυνον 106. 261.; σημεῖον 248. — εστηκυιη X. — cf. Gen. 19, 26. — 8. παροδεύσαντες ἄνϑρωποι 55. 254. — τῆς ἑαυτῶν ἀφροσύνης 157. 248. Co. — ἀπέλειπον III. 248. 296. Co. — μνημόσυνον] μνημην X. — εφ οις 23. — 9. recepi ϑεραπεύοντας ex III. X. C. 55. 106. 157. 248. 253. 261. 296. Co. Vet. Lat.; vulgo ϑεραπεύσαντας — ερυσατο C. — 10. cf. Gen. 27, 42. ss. — αυτη και φυγαδα C. — ἐν ante τρίβοις om. 23. — cf Gen. 28, 12. 13. — ἔδωκεν] ἔδειξεν 106. 261. — ἁγίου 23. 253.; ανϑρωπων C. — cf. Gen. 31, 39. ss. 30, 32. ss. — πόνους] κόπους III. X. 23. 253. — 11. κατισχυόντων αὐτοῦ 261. — επλουτ. αυτον εν μοχϑοις C. — 12. cf. Gen. 31, 23. ss. 32, 7. ss. — καὶ ἐφύλαξεν X. 23. 248. — cf. Gen. 32, 24. ss. Hos. 12, 5. — ἐβράβευσεν αὐτὸν 261. — παντως X. — ἡ εὐσέβεια III. 157. 248. 254. 296. Co. —

13 αὕτη πραϑέντα δίκαιον οὐκ ἐγκατέλιπεν,
ἀλλὰ ἐξ ἁμαρτίας ἐῤῥύσατο αὐτόν·
14 συγκατέβη αὐτῷ εἰς λάκκον,
καὶ ἐν δεσμοῖς οὐκ ἀφῆκεν αὐτὸν,
ἕως ἤνεγκεν αὐτῷ σκῆπτρα βασιλείας
καὶ ἐξουσίαν τυραννούντων αὐτοῦ,
ψευδεῖς τε ἔδειξε τοὺς μωμησαμένους αὐτὸν,
καὶ ἔδωκεν αὐτῷ δόξαν αἰώνιον.
15 αὕτη λαὸν ὅσιον καὶ σπέρμα ἄμεμπτον ἐῤῥύσατο ἐξ ἔϑνους ϑλιβόντων·
16 εἰςῆλϑεν εἰς ψυχὴν ϑεράποντος κυρίου,
καὶ ἀντέστη βασιλεῦσι φοβεροῖς ἐν τέρασι καὶ σημείοις.
17 ἀπέδωκεν ὁσίοις μισϑὸν κόπων αὐτῶν,
ὡδήγησεν αὐτοὺς ἐν ὁδῷ ϑαυμαστῇ,
καὶ ἐγένετο αὐτοῖς εἰς σκέπην ἡμέρας,
καὶ εἰς φλόγα ἄστρων τὴν νύκτα.
18 διεβίβασεν αὐτοὺς ϑάλασσαν ἐρυϑρὰν,
καὶ διήγαγεν αὐτοὺς δι' ὕδατος πολλοῦ.
19 τοὺς δὲ ἐχϑροὺς αὐτῶν κατέκλυσε,
καὶ ἐκ βάϑους ἀβύσσου ἀνέβρασεν αὐτούς.
20 διὰ τοῦτο δίκαιοι ἐσκύλευσαν ἀσεβεῖς,
καὶ ὕμνησαν, κύριε, τὸ ὄνομα τὸ ἅγιόν σου,
τήν τε ὑπέρμαχόν σου χεῖρα ᾔνεσαν ὁμοϑυμαδόν·
21 ὅτι ἡ σοφία ἤνοιξε στόμα κωφῶν,
καὶ γλώσσας νηπίων ἔϑηκε τρανάς.
XI. εὐώδωσε τὰ ἔργα αὐτῶν ἐν χειρὶ προφήτου ἁγίου.

---

13. cf. Gen. c. 37. ss. — ἐγκατέλειπεν III. 248. Co. — αλλ X. — ερυσατο X. C. — 14. συνκατεβη X. — εις τον λακκον 106. — βασιλείας] βασιλέων 261. — τυραννούντων αὐτὸν C. 23. 106. 157. 254. 261. — τε] δὲ 248. Co. — 15. ἄμεμπτον] ὅσιον 261. — ερυσατο III. C. — 16. cf. Exod. cap. 7. ss. — X.: ανεστη βασιλευς, sed post vs. 19., ubi hic vs., ut scriba ipse punctis indicavit, errore repetitus est, recte legitur αντεστη βασιλευσιν — ἰσχυροῖς καὶ φοβεροῖς 106. 261. — 17. cf. Exod. 13, 21. 22. — μισϑὸν ὁσίοις III. 55. 254. 296.; μισϑὸν ὅσιον 106. 261.; ὁσίοις μισϑὸν ὁσιότητος 248. Co. — κοπων αυτου X. C. — φλογας X. — αστερων III. C. — 18. cf. Exod. 14, 15. ss. — εις ϑαλασσαν X. C. — δια υδατος X. — 19. εχϑρους αυτου C. — κατεκλυσαν III.; κατεπαυσεν X. — βάϑους ἀβύσσου] ϑαμβους X. — ἀνέβρυσεν 106.; διεβιβασεν C. — 20. cf. Exod. 15, 1. ss. — την δε C. — χειραν X. C. — 21. ηνυξεν X. — XI. 1. ευοδωσεν III. X. C. — εργα αυτου III. — προφητων αγιων III.

2 Διώδευσαν ἔρημον ἀοίκητον,
καὶ ἐν ἀβάτοις ἔπηξαν σκηνάς.
3 ἀντέστησαν πολεμίοις, καὶ ἐχϑροὺς ἠμύναντο.
4 ἐδίψησαν καὶ ἐπεκαλέσαντό σε,
καὶ ἐδόϑη αὐτοῖς ἐκ πέτρας ἀκροτόμου ὕδωρ,
καὶ ἴαμα δίψης ἐκ λίϑου σκληροῦ.
5 δι' ὧν γὰρ ἐκολάσϑησαν οἱ ἐχϑροὶ αὐτῶν,
διὰ τούτων αὐτοὶ ἀποροῦντες εὐεργετήϑησαν.
6 ἀντὶ μὲν πηγῆς ἀενάου ποταμοῦ αἵματι λυϑρώδει ταραχϑέντος
7 εἰς ἔλεγχον νηπιοκτόνου διατάγματος,
ἔδωκας αὐτοῖς δαψιλὲς ὕδωρ ἀνελπίστως·
8 δείξας δια τοῦ τότε δίψους πῶς τοὺς ὑπεναντίους ἐκόλασας.
9 ὅτε γὰρ ἐπειράσϑησαν, καίπερ ἐν ἐλέει παιδευόμενοι,
ἔγνωσαν πῶς μετ' ὀργῆς κρινόμενοι ἀσεβεῖς ἐβασανίζοντο·
10 τούτους μὲν γὰρ ὡς πατὴρ νουϑετῶν ἐδοκίμασας,
ἐκείνους δὲ ὡς ἀπότομος βασιλεὺς καταδικάζων ἐξήτασας.
11 καὶ ἀπόντες δὲ καὶ παρόντες ὁμοίως ἐτρύχοντο·
12 διπλῆ γὰρ αὐτοὺς ἔλαβε λύπη,
καὶ στεναγμὸς μνήμων τῶν παρελϑόντων.
13 ὅτε γὰρ ἤκουσαν διὰ τῶν ἰδίων κολάσεων εὐεργετημένους αὐτούς,
ᾐσϑοντο τοῦ κυρίου·
14 ὃν γὰρ ἐν ἐκϑέσει πάλαι ῥιφέντα ἀπεῖπον χλευάζοντες,
ἐπὶ τέλει τῶν ἐκβάσεων ἐϑαύμασαν,
οὐχ ὅμοια δικαίοις διψήσαντες.
15 ἀντὶ δὲ λογισμῶν ἀσυνέτων ἀδικίας αὐτῶν,
ἐν οἷς πλανηϑέντες ἐϑρήσκευον ἄλογα ἑρπετὰ καὶ κνώδαλα εὐτελῆ,
ἐπαπέστειλας αὐτοῖς πλῆϑος ἀλόγων ζώων εἰς ἐκδίκησιν,

3. ἐχϑροὺς ἠμύναντο III. X. C. 23. 55. 106. al.; vulgo ἠμύν. ἐχϑρούς — 4. cf. Exod. 17, 1. ss. Num. 20, 2. ss. — 5. γὰρ om. 106. 261. — 6. cf. Exod. 1, 15. ss. — recepi αεναου ex III. X. atque etiam C. ita scripsisse videtur; vulgo ἀεννάου — recepi ταραχϑέντος ex III. X. 157. 253. AFG.; vulgo ταραχϑέντες — 7. ἔλεγχον] ἔπαινον 106. 261. — δαψιλὲς om. 106. 261. — 8. Vet. Lat.: quemadmodum tuos exaltares et adversarios illorum necares. — κολασας X. — 9. εν εει X. — recepi μετ' ὀργῆς ex X. C. 23. 106. 253. 261.; vulgo ἐν ὀργῇ — 12. μνήμη 296. B. — παρελϑόντων III. X. 23. 106. 157. 248. 261. 296. Co. BCDFGHI.; παρεληλυϑότων 55. 254. A.; vulgo μνημῶν τῶν παρελϑουσῶν — 13. recepi εὐεργετημένους ex III. X. C. 55.; vulgo εὐεργετουμένους — σου κύριε 23. 253. — 14. recepi ὃν ex III. 55. 248. 254. Co.; vulgo legitur τὸν, etiam in X. — εχϑεσει III. X.; εχϑεσι C. — πάλαι X.; ριφεντα παλαι ανϑρωπον απειποντες εχλευαζον C. — εϑαυμαζον III. — τοις δικαιοις X. — διψήσαντες] ψηφίσαντες 106. 261. — 15. cf. Exod. 7, 26. ss. 10, 12. ss. — εϑνησκευον X. — κλωδαλα III. — ἐπαποστεῖλαι 106. 261. —

16 ἵνα γνῶσιν ὅτι δι' ὧν τις ἁμαρτάνει, διὰ τούτων κολάζεται.
17 οὐ γὰρ ἠπόρει ἡ παντοδύναμός σου χεὶρ
καὶ κτίσασα τὸν κόσμον ἐξ ἀμόρφου ὕλης
ἐπιπέμψαι αὐτοῖς πλῆθος ἄρκων ἢ θρασεῖς λέοντας,
18 ἢ νεοκτίστους θυμοῦ πλήρεις θῆρας ἀγνώστους,
ἤτοι πυρπνόον φυσῶντας ἄσθμα,
ἢ βρόμον λικμωμένους καπνοῦ,
ἢ δεινοὺς ἀπ' ὀμμάτων σπινθῆρας ἀστράπτοντας,
19 ὧν οὐ μόνον ἡ βλάβη ἐδύνατο ἐκτρῖψαι αὐτούς,
ἀλλα καὶ ἡ ὄψις ἐκφοβήσασα διολέσαι,
20 καὶ χωρὶς δὲ τούτων ἑνὶ πνεύματι πεσεῖν ἐδύναντο,
ὑπὸ τῆς δίκης διωχθέντες,
καὶ λικμηθέντες ὑπὸ πνεύματος δυνάμεώς σου·
ἀλλὰ πάντα μέτρῳ καὶ ἀριθμῷ καὶ σταθμῷ διέταξας.
21 τὸ γὰρ μεγάλως ἰσχύειν σοὶ πάρεστιν πάντοτε,
καὶ κράτει βραχίονός σου τίς ἀντιστήσεται;
22 ὅτι ὡς ῥοπὴ ἐκ πλαστίγγων ὅλος ὁ κόσμος ἐναντίον σου,
καὶ ὡς ῥανὶς δρόσου ὀρθρινὴ κατελθοῦσα ἐπὶ γῆν.
23 ἐλεεῖς δὲ πάντας, ὅτι πάντα δύνασαι,
καὶ παρορᾷς ἁμαρτήματα ἀνθρώπων εἰς μετάνοιαν.
24 ἀγαπᾷς γὰρ τὰ ὄντα πάντα,
καὶ οὐδὲν βδελύσσῃ ων ἐποίησας,
οὐδὲ γὰρ ἂν μισῶν τι κατεσκεύασας.
25 πῶς δὲ ἔμεινεν ἄν τι, εἰ μὴ σὺ ἠθέλησας;
ἢ τὸ μὴ κληθὲν ὑπὸ σοῦ διετηρήθη;
26 φείδῃ δὲ πάντων, ὅτι σά ἐστι, δέσποτα φιλόψυχε·

---

16. καὶ κολάζεται X. 23. 253. Athanas. — 17. καὶ κτίσασα] ἡ καὶ κτισ. 23.; ἡ κτίσ. 106. 261. — ἢ πλῆθος III. 296. — 18. νεοκτίστου C. a pr. m., III. 106. 157. 248. Co. — θυμουσπληρησθρασυγνωστους X. — πυρπνεον X. 296.; πυρφρόρον 106.; πυρφρόρων 261. — ἄσθματα 261. — Vet. Lat. aut fumi odorem proferentes. recepi βρόμον ex III. X. C. 23. 55. 253. 254. 296. Co. Vet. Lat. Arm.; βρώμων 106. 261.; vulgo βρόμους — λικμωμένου 248. Co.; λιχμωμενους III. — πινθηρας X. — 19. εδυνατο III. X.; vulgo ἠδύνατο — recepi ἐκτρῖψαι ex X. ex corr., III. C. 55. 157. 248. 254. 296.; εκτρεψαι 106. 261.; vulgo συνεκτρῖψαι — 20. ἑνὶ] εν ενι C. 253.; εν 55. — δίκης om. X. — σου om. C. — καὶ σταθμῷ om. C. 261. — 21. σοὶ πάρεστιν III. X. C. 23. 55. 157. 248. 253. 254. 296. Co.; vulgo πάρεστί σοι — σου τίς] ουθεις C. — 22. πλαστιγων X. — κατεναντιον C. — ὀρθρινῆς 55. 254., Vet. Lat. roris antelucani — ἐπὶ τὴν γῆν 157. 248. 296. Co.; ἐπὶ γῆς C. 106. 261. — 24. και ουδενα III. — 25. δὲ] γαρ C. — διεμεινεν X. C. 106. 253. 261. — τις C. — πῶς ἂν διετηρήθη 23. 55. 253. 254. — 26. σά ἐστι πάντα III. (C. ut vid.) 55. 157. 254. 296. Orig. Syr.

XII. τὸ γὰρ ἄφθαρτόν σου πνεῦμά ἐστιν ἐν πᾶσι.

[2]Διὸ τοὺς παραπίπτοντας κατ' ὀλίγον ἐλέγχεις,
καὶ ἐν οἷς ἁμαρτάνουσιν ὑπομιμνήσκων νουθετεῖς,
ἵνα ἀπαλλαγέντες τῆς κακίας πιστεύσωσιν ἐπὶ σέ, κύριε.
[3]καὶ γὰρ τοὺς παλαιοὺς οἰκήτορας τῆς ἁγίας σου γῆς μισήσας
[4]ἐπὶ τῷ ἔχθιστα πράσσειν ἔργα φαρμακειῶν καὶ τελετὰς ἀνοσίους,
[5]τέκνων τε φονὰς ἀνελεήμονας
καὶ σπλαγχνοφάγων ἀνθρωπίνων σαρκῶν θοῖναν,
καὶ αἵματος ἐκ μέσου μύστας θιάσου,
[6]καὶ αὐθέντας γονεῖς ψυχῶν ἀβοηθήτων,
ἐβουλήθης ἀπολέσαι διὰ χειρῶν πατέρων ἡμῶν,
[7]ἵνα ἀξίαν ἀποικίαν δέξηται θεοῦ παίδων ἡ παρὰ σοὶ πασῶν τιμιωτάτη γῆ.
[8]ἀλλὰ καὶ τούτων ὡς ἀνθρώπων ἐφείσω,
ἀπέστειλάς τε προδρόμους τοῦ στρατοπέδου σου σφῆκας,
ἵνα αὐτοὺς κατὰ βραχὺ ἐξολοθρεύσωσιν·
[9]οὐκ ἀδυνατῶν ἐν παρατάξει ἀσεβεῖς δικαίοις ὑποχειρίους δοῦναι,
ἢ θηρίοις δεινοῖς, ἢ λόγῳ ἀποτόμῳ ὑφ' ἓν ἐκτρῖψαι·
[10]κρίνων δὲ κατὰ βραχὺ ἐδίδους τόπον μετανοίας,
οὐκ ἀγνοῶν ὅτι πονηρὰ ἡ γένεσις αὐτῶν,
καὶ ἔμφυτος ἡ κακία αὐτῶν,
καὶ ὅτι οὐ μὴ ἀλλαγῇ ὁ λογισμὸς αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα,
[11]σπέρμα γὰρ ἦν κατηραμένον ἀπ' ἀρχῆς.
οὐδὲ εὐλαβούμενός τινα ἐφ' οἷς ἡμάρτανον ἄδειαν ἐδίδους.
[12]τίς γὰρ ἐρεῖ· τί ἐποίησας;
ἢ τίς ἀντιστήσεται τῷ κρίματί σου;

XII. 2. ἁμαρτάνωσιν 248. Co. — πιστεύσωσιν] πιστεύσωμεν III.; αυτου X. — 3. παλαι X. 106. — μισήσας cum sequenti membro coniungunt III. X. C. — 4. cf. Deuter. 18, 9. ss. — φαρμακιας C. — ανοσιων C. — 5. cf. Levit. 20, 2. ss. — φονὰς mea est emendatio, libri: φονέας — σπλαγχνοφάγους Co. et 12 cdd. Sergii — σαρκος C. — θοινων 55. 254.; καὶ θοίναν αἵματος Co. — vulgo legitur ἐκ μέσου μυσταθείας σου, Vet. Lat. a medio sacramento tuo. II. a sec. m.: μυσουμυσταστεθειασου. X.: εκμεσουμυσταθιασου. III. 55. 106. 253. 254. 296. BG.: εκμεσουμυστασθιασου (θειασου III. 296.). C.: εμμεσωμυσταθιασου. Co.: ἐκ μέσου μύστας θείας σου, de medio sacramenti divini tui. Ald.: ἐκ μύσου μύστας τε θείας σου — 6. διὰ χειρὸς 55. 106. 254. 261. — 7. ἵνα] κατα X. — καὶ θεοῦ 106. 261. — παιδιων 55. 254. — ἡ om. X. — 8. cf. Exod. 23, 28. Deut. 7, 20. — τουτων μεν 106. 261. — εξολεθρευσωσιν III. C. — 9. διδοναι X. — 10. κρίνων δὲ] κεινων γαρ X. — ὅτι ante οὐ om. X. — 11. cf. Genes. 9, 24—27. — κεκατηραμενον X. —

τίς δὲ ἐγκαλέσει σοι κατὰ ἐθνῶν ἀπολωλότων, ἃ σὺ ἐποίησας;
ἢ τίς εἰς κατάστασίν σοι ἐλεύσεται ἔκδικος κατὰ ἀδίκων ἀνθρώπων;
13 οὔτε γὰρ θεός ἐστι πλὴν σοῦ, ᾧ μέλει περὶ πάντων,
ἵνα δείξῃς ὅτι οὐκ ἀδίκως ἔκρινας·
14 οὔτε βασιλεὺς ἢ τύραννος ἀντοφθαλμῆσαι δυνήσεταί σοι περὶ ὧν ἐκόλασας.
15 δίκαιος δὲ ὢν δικαίως τὰ πάντα διέπεις,
αὐτὸν τὸν μὴ ὀφείλοντα κολασθῆναι καταδικάσαι
ἀλλότριον ἡγούμενος τῆς σῆς δυνάμεως.
16 ἡ γὰρ ἰσχύς σου δικαιοσύνης ἀρχή,
καὶ τὸ πάντων σε δεσπόζειν πάντων φείδεσθαι ποιεῖ.
17 ἰσχὺν γὰρ ἐνδείκνυσαι ἀπιστούμενος ἐπὶ δυνάμεως τελειότητι,
καὶ ἐν τοῖς εἰδόσι τὸ θράσος ἐξελέγχεις.
18 σὺ δὲ δεσπόζων ἰσχύος ἐν ἐπιεικείᾳ κρίνεις,
καὶ μετὰ πολλῆς φειδοῦς διοικεῖς ἡμᾶς·
πάρεστι γάρ σοι ὅταν θέλῃς τὸ δύνασθαι.
19 ἐδίδαξας δέ σου τὸν λαὸν διὰ τῶν τοιούτων ἔργων,
ὅτι δεῖ τὸν δίκαιον εἶναι φιλάνθρωπον·
καὶ εὐέλπιδας ἐποίησας τοὺς υἱούς σου,
ὅτι δίδως ἐπὶ ἁμαρτήμασι μετάνοιαν.
20 εἰ γὰρ ἐχθροὺς παίδων σου καὶ ὀφειλομένους θανάτῳ
μετὰ τοσαύτης ἐτιμωρήσω προσοχῆς καὶ διέσεως,
δοὺς χρόνους καὶ τόπον δι' ὧν ἀπαλλαγῶσι τῆς κακίας,
21 μετὰ πόσης ἀκριβείας ἔκρινας τοὺς υἱούς σου,
ὧν τοῖς πατράσιν ὅρκους καὶ συνθήκας ἔδωκας ἀγαθῶν ὑποσχέσεων;

---

12. ενκαλεσει X. — εἰς κατάστασιν ἐλεύσεταί σοι X. 23. 157. 253. — 13. διξῃς X. — 14. οὔτε γὰρ 106. 261. — δυνήσονται 106. 261. — recepi ἐκόλασας ex III. X. 23. 55. 68. 106. multisque aliis cdd., Co. Ald. Ar. Arm.; vulgo ἀπώλεσας, Vet. Lat. perdidisti — 15. ηγουμενον X. — 16. post φείδεσθαι addunt σε III. 55. 106. 157. 248. 254. 261. 296. Co. — 17. ισχυς γαρ ενδεικνυσο X. — ὁ ἀπιστούμενος 55. 106. 254.; οτι απιστ. III. — εἰδόσι] ουκ ειδοσι III. Vet. Lat. Arm.; σε ειδοσιν X.; ειδοσι σου 55. 254. — θάρσος 248. Co. — εξελεγχεται X. — 18. δὲ om. 23. 106. 254. 261. 296. — 18. δεῖ τὸν om. X. — ὅτι διδοῖς III. 68. Ald. — 20. recepi ἐτιμωρήσω ex III. 55. 106. 157. 248. 254. 261. Co., cf. 18, 8.; vulgo ἐτιμώρησας — recepi καὶ διέσεως ex X.; vulgo legitur καὶ δεήσεως. haec verba desunt in III. 106. 157. 248. 254. 261. ABEFGI. Co. Vet. Lat.; praebent καὶ διέσωσας 296. CDH. Arm. — δους αυτοις 23. — χρόνον καὶ τόπον III. 55. 106. 254. 261. 296. Vet. Lat. Syr.; χρόνον καὶ τρόπον 248. Co.; τόπον καὶ χρόνον 23. — 21. κρινεις 23 — υποσχης X. —

22 ἡμᾶς οὖν παιδεύων τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν ἐν μυριότητι μαστιγοῖς,
ἵνα σου τὴν ἀγαθότητα μεριμνῶμεν κρίνοντες,
κρινόμενοι δὲ προςδοκῶμεν ἔλεος.
23 ὅθεν καὶ τοὺς ἐν ἀφροσύνῃ ζωῆς βιώσαντας ἀδίκους
διὰ τῶν ἰδίων ἐβασάνισας βδελυγμάτων.
24 καὶ γὰρ τῶν πλάνης ὁδῶν μακρότερον ἐπλανήθησαν,
θεοὺς ὑπολαμβάνοντες τὰ καὶ ἐν ζῴοις τῶν ἐχθρῶν ἄτιμα,
νηπίων δίκην ἀφρόνων ψευσθέντες.
25 διὰ τοῦτο ὡς παισὶν ἀλογίστοις τὴν κρίσιν εἰς ἐμπαιγμὸν ἔπεμψας·
26 οἱ δὲ παιγνίοις ἐπιτιμήσεως μὴ νουθετηθέντες
ἀξίαν θεοῦ κρίσιν πειράσουσιν.
27 ἐφ' οἷς γὰρ αὐτοὶ πάσχοντες ἠγανάκτουν,
ἐπὶ τούτοις οὓς ἐδόκουν θεούς, ἐν αὐτοῖς κολαζόμενοι,
ἰδόντες ὃν πάλαι ἠρνοῦντο εἰδέναι θεὸν ἐπέγνωσαν ἀληθῆ·
διὸ καὶ τὸ τέρμα τῆς καταδίκης ἐπ' αὐτοὺς ἐπῆλθεν.

XIII. Μάταιοι μὲν γὰρ πάντες ἄνθρωποι φύσει, οἷς παρῆν θεοῦ ἀγνωσία,
καὶ ἐκ τῶν ὁρωμένων ἀγαθῶν οὐκ ἴσχυσαν εἰδέναι τὸν ὄντα,
οὔτε τοῖς ἔργοις προςέχοντες ἐπέγνωσαν τὸν τεχνίτην·
2 ἀλλ' ἢ πῦρ, ἢ πνεῦμα, ἢ ταχινὸν ἀέρα,
ἢ κύκλον ἄστρων, ἢ βίαιον ὕδωρ,
ἢ φωστῆρας οὐρανοῦ πρυτάνεις κόσμου θεοὺς ἐνόμισαν.
3 ὧν εἰ μὲν τῇ καλλονῇ τερπόμενοι ταῦτα θεοὺς ὑπελάμβανον,
γνώτωσαν πόσῳ τούτων ὁ δεσπότης ἐστὶ βελτίων·
ὁ γὰρ τοῦ κάλλους γενεσιάρχης ἔκτισεν αὐτά·

---

22. ἐν μυριότησι 106. 261. — ἔλεον 23. — 23. αφροσυναις X. — ζωῆς om. 23. — ἀδίκως III. 23. 106. 157. 248. 253. 254. 261. 294. Co. Vet. Lat. Syr. Arm. — 25. ενπεγμον X. — 26. πεγνιοις X. — κρισιν θεου X. — 27. οὓς] ουν X. — οἷς (248. 261.) ἐδόκουν θεοῖς (261.) κολαζόμενοι ἐν αὐτοῖς 106. — ιδοντες δε X. — εἰδέναι om. X. 157. — επ αυτον X. — ηλθεν 23. et ut vid. 253.

XIII. 1. μὲν om. X. — φυσι ανθρωποι X. — εκ τωνδε 23.; ενεκα των 106. — ουδε X. 253. — recepi προςέχοντες ex III. X. 23. 106. 157. 248. 254. 261. 296. Co.; vulgo legitur προσχόντες, sod corrigo προςσχόντες, ceterum cf. 14, 30. — εγνωσαν X. — 2. ἢ καὶ πνεῦμα 248. — 3. ταῦτα θεοὺς III. 23. 106. 157. 248. 253. 254. 261. 296. Co. Syr. Ar. Arm.; ταυθ X.; vulgo θεοὺς — θεοὺς ὑπελάμβανον εἶναι 253.; ὑπελ. θεοὺς (157.) εἶναι 23. — βελτειον X. —

4 εἰ δὲ δύναμιν καὶ ἐνέργειαν ἐκπλαγέντες,
νοησάτωσαν ἀπ' αὐτῶν πόσῳ ὁ κατασκευάσας αὐτὰ δυνατώτερός
ἐστιν·
5 ἐκ γὰρ μεγέϑους καὶ καλλονῆς κτισμάτων
ἀναλόγως ὁ γενεσιουργὸς αὐτῶν ϑεωρεῖται.
6 ἀλλ' ὅμως ἐπὶ τούτοις ἐστὶ μέμψις ὀλίγη,
καὶ γὰρ αὐτοὶ τάχα πλανῶνται
ϑεὸν ζητοῦντες καὶ ϑέλοντες εὑρεῖν·
7 ἐν γὰρ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ ἀναστρεφόμενοι διερευνῶσι,
καὶ πείϑονται τῇ ὄψει ὅτι καλὰ τὰ βλεπόμενα.
8 πάλιν δὲ οὐδ' αὐτοὶ συγγνωστοί·
9 εἰ γὰρ τοσοῦτον ἴσχυσαν εἰδέναι
ἵνα δύνωνται στοχάσασϑαι τὸν αἰῶνα,
τὸν τούτων δεσπότην πῶς τάχιον οὐχ εὗρον;

10 Ταλαίπωροι δὲ καὶ ἐν νεκροῖς αἱ ἐλπίδες αὐτῶν,
οἵτινες ἐκάλεσαν ϑεοὺς ἔργα χειρῶν ἀνϑρώπων,
χρυσὸν καὶ ἄργυρον τέχνης ἐμμελέτημα καὶ ἀπεικάσματα ζῴων,
ἢ λίϑον ἄχρηστον χειρὸς ἔργον ἀρχαίας.
11 εἰ δὲ καί τις ὑλοτόμος τέκτων εὐκίνητον φυτὸν ἐκπρίσας,
περιέξυσεν εὐμαϑῶς πάντα τὸν φλοιὸν αὐτοῦ,
καὶ τεχνησάμενος εὐπρεπῶς
κατεσκεύασε χρήσιμον σκεῦος εἰς ὑπηρεσίαν ζωῆς,
12 τὰ δὲ ἀποβλήματα τῆς ἐργασίας
εἰς ἑτοιμασίαν τροφῆς ἀναλώσας ἐνεπλήσϑη,
13 τὸ δὲ ἐξ αὐτῶν ἀπόβλημα εἰς οὐδὲν εὔχρηστον,
ξύλον σκολιὸν καὶ ὄζοις συμπεφυκός,
λαβὼν ἔγλυψεν ἐπιμελείᾳ ἀργίας αὐτοῦ,

---

4. δὲ om. X. — τὴν δύναμιν 106. — δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ 68. Co. Ald. — πόσῳ μᾶλλον 55. 254. — 5. recepi καὶ ante καλλονῆς ex 55. 248. 253. 254. 296. Co. Euseb. Athan. Chrys. Cyrill. Al. Theodoret. Arm.; vulgo om.; καλλονῆς (+ αὐτῶν 106. 261.) καὶ X. 23. 106. 261. Ald. — 6. ἐπὶ] ετι III. — μέμψις ἐστιν III. 157. 248. 254. 296. Co. — 7. διεραυνωσιν X. — 8. δὲ om. 106. 261.; δουδ X. — ουδε III. — συνγνωστοι X.; συγνωστοι III. — 9. τούτων] τουτου 106. 261.

10. εμμελεττηματα 106. 253., ενμελετηματα 23. — 11. περιέξεσεν 23. 248. Co. — εὐπρεπῶς] ευτρεπως X. — 12. ἀπόβλητα 106. 261.; υπολεμματα III., ὑπολείμματα 55. 296. (157.) — ἑτοιμασίαν] υπηρεσιαν III. — αναλωσεως X. — 13. ουδεν III. X.; vulgo οὐϑὲν — συμπεφυκως X.; ἐμπεφυκὸς 157. — delevi ἐν ante ἐπιμελείᾳ, abest a III. X. — ἀργίας] εργασιας III. cdd. Paris. plerique Syr. Ar. Arm. —

καὶ ἐμπειρίᾳ ἀνέσεως ἐτύπωσεν αὐτὸ,
ἀπείκασεν αὐτὸ εἰκόνι ἀνθρώπου,
14 ἢ ζῴῳ τινὶ εὐτελεῖ ὡμοίωσεν αὐτὸ,
καταχρίσας μίλτῳ καὶ φύκει ἐρυθήνας χρόαν αὐτοῦ,
καὶ πᾶσαν κηλῖδα τὴν ἐν αὐτῷ καταχρίσας,
15 καὶ ποιήσας αὐτῷ αὐτοῦ ἄξιον οἴκημα,
ἐν τοίχῳ ἔθηκεν αὐτὸ, ἀσφαλισάμενος σιδήρῳ.
16 ἵνα μὲν οὖν μὴ καταπέσῃ προενόησεν αὐτοῦ,
εἰδὼς ὅτι ἀδυνατεῖ ἑαυτῷ βοηθῆσαι,
καὶ γάρ ἐστιν εἰκων, καὶ χρείαν ἔχει βοηθείας·

17 Περὶ δὲ κτημάτων καὶ γάμων αὐτοῦ καὶ τέκνων προς-
ευχόμενος
οὐκ αἰσχύνεται τῷ ἀψύχῳ προςλαλῶν·
18 καὶ περὶ μὲν ὑγιείας τὸ ἀσθενὲς ἐπικαλεῖται,
περὶ δὲ ζωῆς τὸ νεκρὸν ἀξιοῖ,
περὶ δὲ ἐπικουρίας τὸ ἀπειρότατον ἱκετεύει,
περὶ δὲ ὁδοιπορίας τὸ μηδὲ βάσει χρῆσθαι δυνάμενον,
19 περὶ δὲ πορισμοῦ καὶ ἐργασίας καὶ χειρῶν ἐπιτυχίας
τὸ ἀδρανέστατον ταῖς χερσὶν εὐδράνειαν αἰτεῖται.
XIV. πλοῦν τις πάλιν στελλόμενος
καὶ ἄγρια μέλλων διοδεύειν κύματα,
τοῦ φέροντος αὐτὸν πλοίου σαθρότερον ξύλον ἐπιβοᾶται·
2 ἐκεῖνο μὲν γαρ ὄρεξις πορισμῶν ἐπενόησε,
τεχνίτης δὲ σοφίᾳ κατεσκεύασεν.
3 ἡ δὲ σὴ, πάτερ, διακυβερνᾷ πρόνοια,
ὅτι ἔδωκας καὶ ἐν θαλάσσῃ ὁδὸν
καὶ ἐν κύμασι τρίβον ἀσφαλῆ,

και εν εμπειρια 23. — recepi ἀνέσεως ex III. X. 23. 68. 106. 157. 253. 296. Ald.; vulgo legitur συνέσεως — ἀπείκασέν τε III. 254. 296. — 14. ἀφωμοίωσεν X. 296. — γῇ μίλτῳ 23. 253. — ἐρυθρήνας 248. Co.; ερυθημα X. — χροιὰν 106. 261.; χροας X. — 15. αὐτοῦ om. X. 23. 261. — 16. ἑαυτῷ] αυτω X. 106.

17. γαμου 23. — αὐτοῦ om. 23. 106. 253. 261. — τέκνων αὐτοῦ 23. 253. — ευχομενος X. 23. — 18. υγιας X.; υγειας 106. 261. — τὸ νεκρὸν III. X. 157. 248. Co.; vulgo τὸν νεκρὸν — ἐπικουρίας] εμπειριας X. — τὸ ἀπειρότατον III. X. 157. 248. 261. Co.; vulgo τὸν ἀπ. — ἱκετεύει deest in X. — πορια̣ς X. — χρήσασθαι 55. 253. 254. 296. — 19. και περι δὲ X. — καὶ ante χειρῶν om. X. 157. — το αδρανες X. — εὐδράνειαν αἰτεῖται] αδρανιαν επικαλειται X. — **XIV.** 1. πλοίου] ξύλου III. 157. Vet. Lat. Ar. — ἐπιβοᾶ 23. 253. — 2. τεχνιτις δε σοφια III. X. 68. 157. Co. Clem. Alex. — 3. διακυβερνᾶται 106. 261. —

4 δεικνὺς ὅτι δύνασαι ἐκ παντὸς σώζειν,
ἵνα κἂν ἄνευ τέχνης τις ἐπιβῇ.
5 ϑέλεις δὲ μὴ ἀργὰ εἶναι τὰ τῆς σοφίας σου ἔργα·
διὰ τοῦτο καὶ ἐλαχίστῳ ξύλῳ πιστεύουσιν ἄνϑρωποι ψυχάς,
καὶ διελϑόντες κλύδωνα σχεδίᾳ διεσώϑησαν.
6 καὶ ἀρχῆς γὰρ ἀπολλυμένων ὑπερηφάνων γιγάντων,
ἡ ἐλπὶς τοῦ κόσμου ἐπὶ σχεδίας καταφυγοῦσα,
ἀπέλιπεν αἰῶνι σπέρμα γενέσεως τῇ σῇ κυβερνηϑεῖσα χειρί.
7 εὐλόγηται γὰρ ξύλον, δι' οὗ γίνεται δικαιοσύνη.

8 Τὸ χειροποίητον δὲ ἐπικατάρατον, αὐτὸ καὶ ὁ ποιήσας αὐτό,
ὅτι ὁ μὲν ἠργάζετο, τὸ δὲ φϑαρτὸν ϑεὸς ὠνομάσϑη.
9 ἐν ἴσῳ γὰρ μισητὰ ϑεῷ καὶ ὁ ἀσεβῶν καὶ ἡ ἀσέβεια αὐτοῦ·
10 καὶ γὰρ τὸ πραχϑὲν σὺν τῷ δράσαντι κολασϑήσεται.
11 διὰ τοῦτο καὶ ἐν εἰδώλοις ἐϑνῶν ἐπισκοπὴ ἔσται,
ὅτι ἐν κτίσματι ϑεοῦ εἰς βδέλυγμα ἐγενήϑησαν,
καὶ εἰς σκάνδαλα ψυχαῖς ἀνϑρώπων,
καὶ εἰς παγίδα ποσὶν ἀφρόνων.

12 Ἀρχὴ γὰρ πορνείας ἐπίνοια εἰδώλων,
εὕρεσις δὲ αὐτῶν φϑορὰ ζωῆς.
13 οὔτε γὰρ ἦν ἀπ' ἀρχῆς, οὔτε εἰς τον αἰῶνα ἔσται·
14 κενοδοξίᾳ γὰρ ἀνϑρώπων εἰσῆλϑεν εἰς τὸν κόσμον,
καὶ διὰ τοῦτο σύντομον αὐτῶν τέλος ἐπενοήϑη.
15 ἀώρῳ γὰρ πένϑει τρυχόμενος πατὴρ
τοῦ ταχέως ἀφαιρεϑέντος τέκνου εἰκόνα ποιήσας,

---

4. εκ παντος δυνασαι X. — εκ παντων III., Vet. Lat. ex omnibus — ἵνα om. 23. 253. — κἂν] καὶ III. 55. 106. 248. 261. 296. — 5. τῆς σῆς σοφίας 253. — σου om. X. 23. 253. — ἐν ἐλαχίστῳ 23. 106. 157. — κλυδωνας 23. 55. 254. — 6. καὶ om. 23. 106. 261. — απελειπεν III.; κατελειπεν 296.; κατελιπεν 106. 261.; υπελιπεν τω X. — 7. εὐλογεῖται 248. 296.; εὐλογημένον 106. 261.

8. τὸ δὲ χειροποίητον X. 157. 248. Co. — ὅτι] και X. — recepi ἠργάζετο ex III. X. 253.; εἰργάσατο 55. 254.; vulgo εἰργάζετο — 11. καὶ ante ἐν om. X. — ἐν ante εἰδώλοις om. 106. 261. 296. — ἐν κτίσμασιν 23. — σκάνδαλον 261. — ποσὶν ἀνϑρώπων ἀφρόνων 106. 261.

12. γὰρ om. 261. Co. Athan. — αυτω X. — 13. ἔσται] μένει 157. — 14. γὰρ] δὲ 23. — ϑανατος (ϑάνάτὸς X.) εισηλϑεν III. — τὸν ante κόσμον recepi ex III. X. 23. 55. 106. 157. 248. al. Co. Euseb.; vulgo deest — αὐτῶν τὸ τέλος III. 55. 157. 248. 254. 261. Co.; τὸ τέλος αὐτῶν 106. 296. —

τὸν τότε νεκρὸν ἄνθρωπον νῦν ὡς θεὸν ἐτίμησε,
καὶ παρέδωκε τοῖς ὑποχειρίοις μυστήρια καὶ τελετάς.
16 εἶτα ἐν χρόνῳ κρατυνθὲν τὸ ἀσεβὲς ἔθος ὡς νόμος ἐφυλάχθη,
καὶ τυράννων ἐπιταγαῖς ἐθρησκεύετο τὰ γλυπτά·
17 οὓς ἐν ὄψει μὴ δυνάμενοι τιμᾶν ἄνθρωποι διὰ τὸ μακρὰν οἰκεῖν,
τὴν πόῤῥωθεν ὄψιν ἀνατυπωσάμενοι,
ἐμφανῆ εἰκόνα τοῦ τιμωμένου βασιλέως ἐποίησαν,
ἵνα τὸν ἀπόντα ὡς παρόντα κολακεύωσι διὰ τῆς σπουδῆς.
18 εἰς ἐπίτασιν δὲ θρησκείας καὶ τοὺς ἀγνοοῦντας
ἡ τοῦ τεχνίτου προετρέψατο φιλοτιμία.
19 ὁ μὲν γὰρ τάχα κρατοῦντι βουλόμενος ἀρέσαι
ἐξεβιάσατο τῇ τέχνῃ τὴν ὁμοιότητα ἐπὶ τὸ κάλλιον·
20 τὸ δὲ πλῆθος ἐφελκόμενον διὰ τὸ εὔχαρι τῆς ἐργασίας
τὸν πρὸ ὀλίγου τιμηθέντα ἄνθρωπον νῦν σέβασμα ἐλογίσαντο.
21 καὶ τοῦτο ἐγένετο τῷ βίῳ εἰς ἔνεδρον,
ὅτι ἢ συμφορᾷ ἢ τυραννίδι δουλεύσαντες ἄνθρωποι
τὸ ἀκοινώνητον ὄνομα λίθοις καὶ ξύλοις περιέθεσαν.
22 εἶτ' οὐκ ἤρκεσε τὸ πλανᾶσθαι περὶ τὴν τοῦ θεοῦ γνῶσιν,
ἀλλὰ καὶ ἐν μεγάλῳ ζῶντες ἀγνοίας πολέμῳ
τὰ τοσαῦτα κακὰ εἰρήνην προσαγορεύουσιν.
23 ἢ γὰρ τεκνοφόνους τελετὰς, ἢ κρύφια μυστήρια,
ἢ ἐμμανεῖς ἐξ ἄλλων θεσμῶν κώμους ἄγοντες,
24 οὔτε βίους οὔτε γάμους καθαροὺς ἔτι φυλάσσουσιν,
ἕτερος δὲ ἕτερον ἢ λοχῶν ἀναιρεῖ, ἢ νοθεύων ὀδυνᾷ.
25 πάντα δὲ ἐπιμὶξ ἔχει αἷμα καὶ φόνος, κλοπὴ καὶ δόλος,
φθορὰ, ἀπιστία, τάραχος, ἐπιορκία,

15. τον ποτε III. 296. — 16. ειτ εν III. — κρατηθὲν 106. Co. Ald. — ἐφυλάχθη] ὠνομάσθη 106. 261. — ἐθρησκεύοντο 106. 261. — 17. τύπῳ ἀνατυπωσάμενοι 23. 253.; τυπωσάμενοι 254. — τετιμημένου 157. Euseb. — ὡς παρόντα τὸν ἀπόντα X. 23. 106. 157. 253. — κολακεύσωσιν (248.) διὰ σπουδῆς III. 55. 106. 157. 254. 261. — 18. μετὰ τοῦτο ἡ τοῦ 253. — 19. delevi τῷ ante κρατοῦντι, abest a III. X. C. 253. 254. 261. Ald. — τῇ om. 253. — 20. ἐφελκόμενον] ἐξερχόμενον 106. 261. — ευχαρες III. C. — εἰς σέβασμα 55. 254.; σεβάσμιον 261. — 21. εις ενεδρα X. — περιέθηκαν C. 106. 157. 248. Co. Euseb. — 22. ἤρκεσεν αὐτοῖς III. a sec. m., 106. 261.; ἠρκέσθησαν 23. — τὸ om. X. — ἐν μεγάλῳ III. C. 157. 248. 254. 296. Co.; μεγαλως X.; vulgo μεγάλῳ — 23. Nannius, Bauermeister, Tischendorf ἐξάλλων scribendum indicant. — 24. ἔτι καθαροὺς 248. Co. — δε ετερον III. X. C.; vulgo δ' ἕτερον — 25. recepi πάντα ex II. III. X. C. 55. 68. 106. 157. 248. 254. 261. 296. Co. Vet. Lat. Syr. Ar. Arm.; vulgo πάντας — δε III. X.; vulgo δ' — επι μιξιν X. 296. — ἔχει om. 248. — απιστειας C. — τάραχος II. III. X. C. 55. 68. 106. 157. 248. 253. 261. 296. Co. Ald.; vulgo legitur ταραχὴ — εφιορκια C. —

[26]ϑόρυβος ἀγαϑῶν, χάριτος ἀμνηστία,
ψυχῶν μιασμὸς, γενέσεως ἐναλλαγὴ,
γάμων ἀταξία, μοιχεία καὶ ἀσέλγεια.
[27]ἡ γαρ τῶν ἀνωνύμων εἰδώλων ϑρησκεία
παντὸς ἀρχὴ κακοῦ καὶ αἰτία καὶ πέρας ἐστίν.
[28]ἢ γὰρ εὐφραινόμενοι μεμήνασιν, ἢ προφητεύουσι ψευδῆ,
ἢ ζῶσιν ἀδίκως, ἢ ἐπιορκοῦσι ταχέως·
[29]ἀψύχοις γὰρ πεποιϑότες εἰδώλοις,
κακῶς ὀμόσαντες ἀδικηϑῆναι οὐ προςδέχονται.
[30]ἀμφότερα δὲ αὐτοὺς μετελεύσεται τὰ δίκαια,
ὅτι κακῶς ἐφρόνησαν περὶ ϑεοῦ προςέχοντες εἰδώλοις,
καὶ ἀδίκως ὤμοσαν ἐν δόλῳ καταφρονήσαντες ὁσιότητος.
[31]οὐ γὰρ ἡ τῶν ὀμνυμένων δύναμις,
ἀλλ' ἡ τῶν ἁμαρτανόντων δίκη
ἐπεξέρχεται ἀεὶ τὴν τῶν ἀδίκων παράβασιν.

XV. Σὺ δὲ ὁ ϑεὸς ἡμῶν χρηστὸς καὶ ἀληϑὴς,
μακρόϑυμος καὶ ἐλέει διοικῶν τὰ πάντα.
[2]καὶ γὰρ ἐὰν ἁμάρτωμεν, σοί ἐσμεν, εἰδότες σου τὸ κράτος·
οὐχ ἁμαρτησόμεϑα δὲ, εἰδότες ὅτι σοὶ λελογίσμεϑα.
[3]τὸ γὰρ ἐπίστασϑαί σε ὁλόκληρος δικαιοσύνη,
καὶ εἰδέναι σου τὸ κράτος ῥίζα ἀϑανασίας.
[4]οὔτε γὰρ ἐπλάνησεν ἡμᾶς ἀνϑρώπων κακότεχνος ἐπίνοια,
οὐδὲ σκιαγράφων πόνος ἄκαρπος,
εἶδος σπιλωϑὲν χρώμασι διηλλαγμένοις·
[5]ὧν ὄψις ἄφρονι εἰς ὄρεξιν ἔρχεται,
ποϑεῖ τε νεκρᾶς εἰκόνος εἶδος ἄπνουν.

---

26. recepi ἀμνηστία ex III. C. 23. 55. 106. 157. 248. 254. 296. Co., cf. 19, 4.; vulgo legitur ἀμνησία, etiam in X., cf. Sir. 11, 23. — μοιχεῖαι καὶ ἀσέλγειαι 296. — 28. εφιορκουσιν III. — 30. τα δικια X.; τα αδικα III. a pr. m. — προςέχοντες III. X. C. 23. 55. 157. 248. 261. 296. Co.; vulgo προσχόντες, corrige προςσχόντες, cf. 13, 1. — 31. ἡ post γὰρ om. X. — recepi ὀμνυμένων ex III. X. 55. 106. 157. 261. Ald.; vulgo ὀμνυομένων.

XV. 1. ἀληϑὴς καὶ ἐπιεικὴς 253. — ἐλέει III. X. C. 55. 68. 106. 157. 261. Ald.; vulgo ἐν ἐλέει — 2. ἂν 253. — ἁμαρτάνωμεν 106. 261. — σοῦ ἐσμεν 106. 296. — κράτος] κριμα X. — σοῦ λελογ. 106. 261. — 3. τὸ εἰδέναι 23. 253. 296. — σου τὸ κράτος III. X. C. 23. 55. 106. 157. 248. 253. 254. 296. Co.; vulgo τὸ κράτος σου — 4. οὐδὲ γὰρ 106. 261. — οὔτε σκιαγράφων (σκιογραφων 296. Ald. et ex corr. 253.) 157. 248. 296. Ald. et ex corr. 253. — σπινωϑεν X. 23. — διηλλαγμενοι X. — 5. ὧν ἡ 55. 254. — recepi ἄφρονι ex X. 55. 106. 254. 261. et III. a pr. m. ut videtur, Vet. Lat. Ar.; vulgo ἄφροσιν — recepi ὄρεξιν ex III. X. C. 23. 55. 106. 157. 248. 253. 254. 261. 296. Co. Vet. Lat. Syr. Ar. Arm.; vulgo ὄνειδος — ποϑεῖ τε] ποϑειται C. 23.; ποϑηται 248. — ποϑεῖ — ἄπνουν om. 106. 261. — αγνουν III.

6 Κακῶν ἐρασταὶ ἄξιοί τε τοιούτων ἐλπίδων
καὶ οἱ δρῶντες, καὶ οἱ ποθοῦντες καὶ οἱ σεβόμενοι.
7 καὶ γὰρ κεραμεὺς ἁπαλὴν γῆν θλίβων ἐπίμοχθον
πλάσσει πρὸς ὑπηρεσίαν ἡμῶν ἓν ἕκαστον,
ἀλλ' ἐκ τοῦ αὐτοῦ πηλοῦ ἀνεπλάσατο
τά τε τῶν καθαρῶν ἔργων δοῦλα σκεύη,
τά τε ἐναντία, πάντα ὁμοίως·
τούτων δὲ ἑκατέρων τίς ἑκάστου ἐστὶν ἡ χρῆσις,
κριτὴς ὁ πηλουργός.
8 καὶ κακόμοχθος θεὸν μάταιον ἐκ τοῦ αὐτοῦ πλάσσει πηλοῦ,
ὃς πρὸ μικροῦ ἐκ γῆς γεννηθεὶς
μετ' ὀλίγον πορεύεται ἐξ ἧς ἐλήφθη,
τὸ τῆς ψυχῆς ἀπαιτηθεὶς χρέος.
9 ἀλλ' ἔστιν αὐτῷ φροντὶς οὐχ ὅτι μέλλει κάμνειν,
οὐδ' ὅτι βραχυτελῆ βίον ἔχει,
ἀλλ' ἀντερείδεται μὲν χρυσουργοῖς καὶ ἀργυροχόοις,
χαλκοπλάστας τε μιμεῖται,
καὶ δόξαν ἡγεῖται ὅτι κίβδηλα πλάσσει.
10 σποδὸς ἡ καρδία αὐτοῦ,
καὶ γῆς εὐτελεστέρα ἡ ἐλπὶς αὐτοῦ,
πηλοῦ τε ἀτιμότερος ὁ βίος αὐτοῦ,
11 ὅτι ἠγνόησε τὸν πλάσαντα αὐτὸν,
καὶ τὸν ἐμπνεύσαντα αὐτῷ ψυχὴν ἐνεργοῦσαν,
καὶ ἐμφυσήσαντα πνεῦμα ζωτικόν·
12 ἀλλ' ἐλογίσατο παίγνιον εἶναι τὴν ζωὴν ἡμῶν,
καὶ τὸν βίον πανηγυρισμὸν ἐπικερδῆ,
δεῖν γάρ φησιν ὅθεν δτ κἂν ἐκ κακοῦ πορίζειν.

---

7. ἐκθλίβων 157. — recepi ἓν ex III. X. C. 106. 157. 248. 253. 254. 261. 296. Co., Vet. Lat. unumquodque; vulgo om. — παντα III. X.; vulgo legitur πάνθ' — ἑκατέρων 253.; εκατερουν C.; ετερων X. 106.; ετερου 23. Ald.; vulgo legitur ἑκατέρου — ἡ om. X. — 8. cf. Gen. 2, 7. 3, 19. — ὁ κακόμοχθος 157. — πλασσει εκ του αυτου III. — γενηθεις C. — πορεύσεται 55. 157. 248. 254. 296. Co. — ελημφθη III. X. C. — αργυρουργοις 23. — πρασσει C. 157. — 10. καρδία αὐτῶν 157. 248. — γης ευτερα η X. — ἐλπὶς αὐτῶν 157. 248. Co. — 11. cf. Gen. 2, 11. — ἠγνόει 261. — πλάσαντα] ποιήσαντα III. C. 55. 157. 254. Ar. — εἰς ψυχὴν C. 55. 254. 296. — ενφυσησ. X.; τον εμφυσησ. 253. — αὐτῷ πνεῦμα 23. 106. 261. et C. a pr. m. ut videtur — 12. αλλα III. — recepi ἐλογίσατο ex II. a pr. m., X. ex corr., 106. 157. 248. 261.; vulgo ἐλογίσαντο — φασιν III. C. 157. 248. 296. Co. Arm. — ὅθεν δὴ om. X. — κἂν] καὶ III. 55. 248. 254. Co,; om. C. — κακῶν 106. 248. 261. —

13 οὗτος γὰρ παρὰ πάντας οἶδεν ὅτι ἁμαρτάνει,
ὕλης γεώδους εὔθραυστα σκεύη καὶ γλυπτὰ δημιουργῶν.
14 πάντες δὲ ἀφρονέστεροι καὶ τάλανες ὑπὲρ ψυχὴν νηπίου,
οἱ ἐχθροὶ τοῦ λαοῦ σου καταδυναστεύσαντες αὐτόν,
15 ὅτι καὶ πάντα τὰ εἴδωλα τῶν ἐθνῶν ἐλογίσαντο θεούς,
οἷς οὔτε ὀμμάτων χρῆσις εἰς ὅρασιν,
οὔτε ῥῖνες εἰς συνολκὴν ἀέρος,
οὔτε ὦτα ἀκούειν,
οὔτε δάκτυλοι χειρῶν εἰς ψηλάφησιν,
καὶ οἱ πόδες αὐτῶν ἀργοὶ προς ἐπίβασιν.
16 ἄνθρωπος γὰρ ἐποίησεν αὐτούς,
καὶ τὸ πνεῦμα δεδανεισμένος ἔπλασεν αὐτούς·
οὐδεὶς γὰρ αὐτῷ ὅμοιον ἄνθρωπος ἰσχύει πλάσαι θεόν·
17 θνητὸς δὲ ὢν νεκρὸν ἐργάζεται χερσὶν ἀνόμοις·
κρείσσων γάρ ἐστι τῶν σεβασμάτων,
ἀνθ' ὧν αὐτὸς μὲν ἔζησεν, ἐκεῖνα δὲ οὐδέποτε.
18 καὶ τὰ ζῷα δὲ τὰ ἔχθιστα σέβονται,
ἀνοίᾳ γὰρ συγκρινόμενα τῶν ἄλλων ἐστὶ χείρονα.
19 οὐδ' ὅσον ἐπιποθῆσαι ὡς ἐν ζῴων ὄψει καλὰ τυγχάνει,
ἐκπέφευγε δὲ καὶ τὸν τοῦ θεοῦ ἔπαινον καὶ τὴν εὐλογίαν αὐτοῦ.

XVI. Διὰ τοῦτο δι' ὁμοίων ἐκολάσθησαν ἀξίως,
καὶ διὰ πλήθους κνωδάλων ἐβασανίσθησαν.

---

13. αὐτὸς 261. 296. — γὰρ om. 23. — ευθραστα III. X. C. 23. 157. — 14. πάντες] πάντων III. C. 254. 296.; πάντως 253. — δε III. X. C.; vulgo δ' — recepi ἀφρονέστεροι ex X. C. 106. 253. 261., Vet. Lat. insipientes et infelices supra; vulgo ἀφρονέστατοι — ψυχὰς νηπίων III. C. 248. 296. Co. — νηπίων 55. 254. — οἱ καταδυναστεύσαντες (καταδυναστεύοντες 261. Co.) 23. 106. 253. 261. 296. — 15. καὶ post ὅτι om. III. C 55. 157. 248. Co. Vet. Lat. Syr. Ar. Arm. — recepi τὰ post πάντα ex III. X. C. 23. 55. 106. 157. 248. 254. 296. Co.; vulgo om. — cf. Ps. 115, 4. ss. 135, 16. ss. — οἷς οὐδὲ 55. 157. 254. — χρησεις X. 261. — 16. δεδανισμενος III. C.; δεδανισμενον X. — scripsi αὐτῷ; 23. εαυτω; vulgo αὐτῷ — αὐτῷ ὅμοιον ἄνθρωπος] αὐτῶν ὅμοιον ἄνθρωπος (ἀνθρώπῳ 55. 254.; ἀνθρώποις 253.; ἀνθρώπων 296.) 248. Co. 55. 253. 254. 296.; ἀνθρώποις ὅμοιον ἄνθρωπον 106. 261.; III. a sec. m.: ανθρωπων ομοιον ισχυει; X.: ανθρωπων πλασαι θεον ομοιον ισχυει — 17. κρισσον III. X. C., κρεισσον 261.; vulgo κρείττων — σεβηματων III. — recepi ἀνθ' ὧν ex X.; vulgo legitur αὐτοῦ ὧν; om. ὧν 157. 253. — αὐτὸς μὲν γὰρ 157. — 18. εχθιστα X. — ἄνοια ed. rom.; Grimm ἀνίᾳ scribendum existimat. — συνκρινομενα X.

2ἀνϑ᾽ ἧς κολάσεως εὐεργετήσας τὸν λαόν σου,
εἰς ἐπιϑυμίαν ὀρέξεως ξένην γεῦσιν,
τροφὴν ἡτοίμασας ὀρτυγομήτραν,
3ἵνα ἐκεῖνοι μὲν ἐπιϑυμοῦντες τροφὴν
διὰ τὴν εἰδέχϑειαν τῶν ἐπαπεσταλμένων
καὶ τὴν ἀναγκαίαν ὄρεξιν ἀποστρέφωνται,
οὗτοι δὲ ἐπ᾽ ὀλίγον ἐνδεεῖς γενόμενοι
καὶ ξένης μετάσχωσι γεύσεως.
4ἔδει γὰρ ἐκείνοις μὲν ἀπαραίτητον ἔνδειαν ἐπελϑεῖν τυραννοῦσι,
τούτοις δὲ μόνον δειχϑῆναι πῶς οἱ ἐχϑροὶ αὐτῶν ἐβασανίζοντο.
5καὶ γὰρ ὅτε αὐτοῖς δεινὸς ἐπῆλϑε ϑηρίων ϑυμός,
δήγμασί τε σκολιῶν διεφϑείροντο ὄφεων,
οὐ μέχρι τέλους ἔμεινεν ἡ ὀργή σου·
6εἰς νουϑεσίαν δὲ πρὸς ὀλίγον ἐταράχϑησαν,
σύμβολον ἔχοντες σωτηρίας εἰς ἀνάμνησιν ἐντολῆς νόμου σου·
7ὁ γὰρ ἐπιστραφεὶς οὐ διὰ τὸ ϑεωρούμενον ἐσώζετο,
ἀλλὰ διὰ σὲ τὸν πάντων σωτῆρα.
8καὶ ἐν τούτῳ δὲ ἔπεισας τοὺς ἐχϑροὺς ἡμῶν,
ὅτι σὺ εἶ ὁ ῥυόμενος ἐκ παντὸς κακοῦ·
9οὓς μὲν γὰρ ἀκρίδων καὶ μυιῶν ἀπέκτεινε δήγματα,
καὶ οὐχ εὑρέϑη ἴαμα τῇ ψυχῇ αὐτῶν,
ὅτι ἄξιοι ἦσαν ὑπὸ τοιούτων κολασϑῆναι·
10τοὺς δὲ υἱούς σου οὐδὲ ἰοβόλων δρακόντων ἐνίκησαν ὀδόντες,
τὸ ἔλεος γάρ σου ἀντιπαρῆλϑε καὶ ἰάσατο αὐτούς.
11εἰς γὰρ ὑπόμνησιν τῶν λογίων σου ἐνεκεντρίζοντο,
καὶ ὀξέως διεσώζοντο, ἵνα μὴ εἰς βαϑεῖαν ἐμπεσόντες λήϑην,
ἀπερίσπαστοι γένωνται τῆς σῆς εὐεργεσίας.

XVI. 2. cf. 19, 11. 12. Exod. 16, 13. Num. 11, 31. ss. Ps. 78, 27. 105, 40. — εὐηργέτησας 253.; ευηργετετησεν X. — οἷς εἰς III. 55. 248. Co. Vet. Lat. hanc lectionem si probas εὐεργέτησας scribendum. εἰς γὰρ 253. — γευσεως X. — τροφῆς 106. Ald. — 3. τροφῆς X. 23. 106. 248. 261. 296. — εἰδέχϑειαν] δειχϑεισαν II. III. 68. 106. 253. Co. Ald. Vet. Lat. Syr. Ar. Arm., διχϑεισαν X., διχϑησαν 23., διαχϑεισαν 261. — ἐπεσταλμένων 55.; ἀπεσταλμένων 157. — επαποστρεφονται C. — recepi οὗτοι ex III. X. C. 55. 157. 248. 254. 296. Co., Vet. Lat. hi; vulgo αὐτοὶ — ἐπ᾽ ὀλίγῳ 248. Co.; μετ᾽ ὀλίγον 106. — γινόμενοι 106. 261. — 5. cf. Num. 21, 6. ss. — εφϑειροντο X. — 6. εταραχϑη X. — σύμβουλον III. X. 23. Ald. et ed. rom. — νομον III. 248. 296. — σου om. X. 106. Ald. — 8. ἡμῶν] σου X. — 9. γὰρ om. X. — μυῶν 106. 157. Ald. — ἀπέκτειναν 157. — δηματα X.; δήγματι 261. Ald. — τοιούτων] τουτων X. — 10. υἱούς] δούλους 23. — δρακοντων ιοβολων 23. — σου γαρ X.; σου γὰρ κύριε 106. 261. — αντιπαρηγεν 23. 253. — ιατο X. 23. 253. — 11. λογίων σου] λόγων 106. 261. — ενκεντριζοντο III. et ut videtur C. — ὀξέως] ευϑεως 23. — ἵνα μὴ εἰς βαϑ. om. X. — ἀπερίστατοι 23. 253. —

12 καὶ γὰρ οὔτε βοτάνη οὔτε μάλαγμα ἐθεράπευσεν αὐτούς,
ἀλλὰ ὁ σός, κύριε, λόγος ὁ πάντα ἰώμενος.
13 σὺ γὰρ ζωῆς καὶ θανάτου ἐξουσίαν ἔχεις,
καὶ κατάγεις εἰς πύλας ᾅδου καὶ ἀνάγεις.
14 ἄνθρωπος δὲ ἀποκτέννει μὲν τῇ κακίᾳ αὐτοῦ,
ἐξελθὸν δὲ πνεῦμα οὐκ ἀναστρέφει,
οὐδὲ ἀναλύει ψυχὴν παραλημφθεῖσαν.

15 Τὴν δὲ σὴν χεῖρα φυγεῖν ἀδύνατόν ἐστιν.
16 ἀρνούμενοι γάρ σε εἰδέναι ἀσεβεῖς
ἐν ἰσχύϊ βραχίονός σου ἐμαστιγώθησαν,
ξένοις ὑετοῖς καὶ χαλάζαις καὶ ὄμβροις διωκόμενοι ἀπαραιτήτοις,
καὶ πυρὶ καταναλισκόμενοι.
17 τὸ γὰρ παραδοξότατον, ἐν τῷ πάντα σβεννῦντι ὕδατι πλεῖον ἐνήργει τὸ πῦρ,
ὑπέρμαχος γὰρ ὁ κόσμος ἐστὶ δικαίων.
18 ποτὲ μὲν γὰρ ἡμεροῦτο φλόξ,
ἵνα μὴ καταφλέξῃ τὰ ἐπ' ἀσεβεῖς ἀπεσταλμένα ζῷα,
ἀλλ' αὐτοὶ βλέποντες ἴδωσιν ὅτι θεοῦ κρίσει ἐλαύνονται·
19 ποτὲ δὲ καὶ μεταξὺ ὕδατος ὑπὲρ τὴν πυρὸς δύναμιν φλέγει,
ἵνα ἀδίκου γῆς γεννήματα καταφθείρῃ.
20 ἀνθ' ὧν ἀγγέλων τροφὴν ἐψώμισας τὸν λαόν σου,
καὶ ἕτοιμον ἄρτον ἀπ' οὐρανοῦ παρέσχες αὐτοῖς ἀκοπιάτως,
πρὸς πᾶσαν ἡδονὴν ἰσχύοντα καὶ πρὸς πᾶσαν ἁρμόνιον γεῦσιν.

12. αλλ C. — ο λογος ο X. — πάντας III. 55. 106. 157. 248. 254. 261. 296. — 13. καὶ ζωῆς καὶ 106. 261. — ἔχεις κύριε 106. 261. — αδου πυλας 23.; πύλας om. 106. 261. — 14. ἄνθρωπος δὲ] ανθρωπος μεν X.; ἄνθρ. μὲν γὰρ 106. 261. — αποκτενι X.; αποκτενη 23.; ἀποκτενεῖ 106. 261. 296. Ald.; ἀποκτείνει Co. — μὲν om. X. — εαυτου 23. — ἀναστρέψει 248. Co. — ἀναλύσει X. 23. 106. 253. 261. — παραλημφθεισαν III. X. C.

15. ἐκφυγεῖν 157. — 16. cf. Exod. 9, 22—25. — καὶ ante ὄμβροις om. 106. 261. — απαρετητως III., ἀπαραιτήτως 157. 248. Co. — 17. τῷ τὰ πάντα X. 296. — σβεννύοντι 106. 261. — ἐστιν ὁ κόσμος X. 106. 296. — δικαιοις III. — 18. cf. 19, 20. — ειμερουτο X. — επαπεσταλμενα 23.; αποσταλεντα 157.; αποστελλομενα 106. — ζῷα om. X. — αλλα αυτοι III. C.; αλλα X. — οι βλεποντες 23. — κρισει θεου C. 248. Co. — 19. τὴν τοῦ πυρὸς 106. 261. — γενηματα C. — recepi καταφθείρῃ ex III. X. 23. 55. 248. 253. 296.; καταφθαρη 254., καταφθαρει C.; vulgo διαφθείρῃ — 20. ἀγγέλων τροφήν, cf. Ps. 78, 25. LXX 4 Esr. 1, 19. — ἄρτον ἀπ' (ἐξ 23. 155.) οὐρανοῦ (+ καὶ 55.) παρέσχες (ἔπεμψας 248. Co.) αὐτοῖς III. X. 23. 55. 106. 155. 248. 253. 254. 261. 296. ABEH. Co. Vet. Lat. Syr. Arm.; vulgo ἄρτον αὐτοῖς ἀπ' οὐρανοῦ ἔπεμψας — ἀκοπιάστως III. 106. 254. 155. — recepi πρὸς ante πᾶσαν ἡδονὴν ex 248. Co.; vulgo deest. — ισχυουσαν 23. 106.; Vet. Lat.: omne delectamentum in se habentem; hinc ἴσχοντα pro ἰσχύοντα legi voluit Grabe. — πρὸς ante πᾶσαν ἁρμόνιον om. 106. 261.; καὶ ante πρὸς om. 155. — αρμονιαν X. —

21ἡ μὲν γὰρ ὑπόστασίς σου τὴν σὴν πρὸς τέκνα γλυκύτητα ἐνεφάνιζε,
τῇ δὲ τοῦ προςφερομένου ἐπιθυμίᾳ ὑπηρετῶν,
πρὸς ὅ τις ἐβούλετο μετεκιρνᾶτο.
22χιὼν δὲ καὶ κρύσταλλος ὑπέμεινε πῦρ, καὶ οὐκ ἐτήκετο,
ἵνα γνῶσιν ὅτι τοὺς τῶν ἐχθρῶν καρποὺς κατέφθειρε πῦρ φλεγόμενον,
ἐν τῇ χαλάζῃ καὶ ἐν τοῖς ὑετοῖς διαστράπτον·
23τοῦτο δὲ πάλιν ἵνα τραφῶσι δίκαιοι,
καὶ τῆς ἰδίας ἐπιλέλησται δυνάμεως.
24ἡ γὰρ κτίσις σοι τῷ ποιήσαντι ὑπηρετοῦσα
ἐπιτείνεται εἰς κόλασιν κατὰ τῶν ἀδίκων,
καὶ ἀνίεται εἰς εὐεργεσίαν ὑπὲρ τῶν ἐπὶ σοὶ πεποιθότων.
25διὰ τοῦτο καὶ τότε εἰς πάντα μεταλλευομένη
τῇ παντοτρόφῳ σου δωρεᾷ ὑπηρέτει
πρὸς τὴν τῶν δεομένων θέλησιν,
26ἵνα μάθωσιν οἱ υἱοί σου, οὓς ἠγάπησας, κύριε,
ὅτι οὐχ αἱ γενέσεις τῶν καρπῶν τρέφουσιν ἄνθρωπον,
ἀλλὰ τὸ ῥῆμά σου τοὺς σοὶ πιστεύοντας διατηρεῖ.
27το γὰρ ὑπὸ πυρὸς μὴ φθειρόμενον
ἁπλῶς ὑπὸ βραχείας ἀκτῖνος ἡλίου θερμαινόμενον ἐτήκετο,
28ὅπως γνωστὸν ᾖ ὅτι δεῖ φθάνειν τὸν ἥλιον ἐπ' εὐχαριστίαν σου,
καὶ πρὸς ἀνατολὴν φωτὸς ἐντυγχάνειν σοι.
29ἀχαρίστου γὰρ ἐλπὶς ὡς χειμέριος πάχνη τακήσεται,
καὶ ῥυήσεται ὡς ὕδωρ ἄχρηστον.

---

21. pro ὑπόστασις Nannius legendum coniecit ὑπόσταξις, Grabe ἀπόσταξις — σου] αὐτοῦ 248.; om. C. 55. — πρὸς τέκνα γλυκύτητα ἐνεφάνιζε (ενεφανιζεν X., ενεφανισεν 23.) X. 23. 55. 253. 254. 296. 106.; πρὸς τέκνα ἐνεφάνιζεν (ἐνεφάνισεν 155.) γλυκύτητα III. 155. 157. 248. 261. Co.; vulgo γλυκύτητα πρὸς τέκνα ἐνεφάνισε — ἐπιθυμίᾳ ἐπιποθῶν καὶ ὑπηρετῶν 155. — 22. cf. 19, 20. Exod. 16, 14. 23. Num. 11, 7. 8. — υπεμενε III. — ἐχθρῶν] εθνων III. — φλέγον X. 23. 155. 157. 296. — καταστράπτον 253. — 23. δὲ πάλιν III. C. 106. 155. 157. 248. 254. 296. Co.; παλιν X.; vulgo πάλιν δ' — recepi ἐπιλέλησται ex III. X. C. 55. 106. 155. 157. 248. 253. 254. 296. Co. Vet. Lat.; vulgo ἐπιλελῆσθαι — 24. ποιήσαντι τὰ πάντα 248. Co.; ποιησαντι αυτον C. — recepi ἐπὶ σοὶ ex III. X. C. 55. 106. 157. 248. 253. Co.; ἐπὶ σὲ 155. 254. 261.; vulgo εἰς σὲ — 25. εἰς πάντα om. X. — post μεταλλευομένη addit 253. τῇ γῇ, 106. γῇ — vulgo male legitur ὑπηρετεῖ — δεομένων σου 23. 55. Vet. Lat. Syr. — 26. ἐκτρέφουσιν 157. — τὸν ἄνθρωπον 23. 106. 261., Vet. Lat. homines. — cf. Deuter. 8, 3. LXX Matth. 4, 4. — πιστεύσαντας 23. 253., Vet. Lat. crediderint. — 27. cf. Exod. 16, 21. — μὴ φθειρόμενον] διαφθειρομενον X. — 28. ην II. — φθαννειν III. C.; φθανιν X. — επι X.; ἐπ' εὐχαριστίᾳ σου 106. 261. — 29. ἀχαρίστων 155. — ὥσπερ 106. 261. — χειμερινη X., χιμερινη III.

XVII. Μεγάλαι γάρ σου αἱ κρίσεις καὶ δυςδιήγητοι·
διὰ τοῦτο ἀπαίδευτοι ψυχαὶ ἐπλανήϑησαν.
2 ὑπειληφότες γὰρ καταδυναστεύειν ἔϑνος ἅγιον ἄνομοι,
δέσμιοι σκότους καὶ μακρᾶς πεδῆται νυκτὸς
κατακλεισϑέντες ὀρόφοις, φυγάδες τῆς αἰωνίου προνοίας ἔκειντο.
3 λανϑάνειν γὰρ νομίζοντες ἐπὶ κρυφαίοις ἁμαρτήμασιν,
ἀφεγγεῖ λήϑης παρακαλύμματι ἐσκοτίσϑησαν,
ϑαμβούμενοι δεινῶς καὶ ἰνδάλμασιν ἐκταρασσόμενοι.
4 οὐδὲ γὰρ ὁ κατέχων αὐτοὺς μυχὸς ἀφόβους διεφύλασσεν,
ἦχοι δὲ ἐκταράσσοντες αὐτοὺς περιεκόμπουν,
καὶ φάσματα ἀμειδήτοις κατηφῆ προςώποις ἐνεφανίζετο.
5 καὶ πυρὸς μὲν οὐδεμία βία κατίσχυε φωτίζειν,
οὔτε ἄστρων ἔκλαμπροι φλόγες καταυγάζειν ὑπέμενον τὴν στυγνὴν ἐκείνην νύκτα.
6 διεφαίνετο δ' αὐτοῖς μόνον αὐτομάτη πυρὰ φόβου πλήρης,
ἐκδειματούμενοι δὲ τῆς μὴ ϑεωρουμένης ἐκείνης ὄψεως,
ἡγοῦντο χείρω τὰ βλεπόμενα.
7 μαγικῆς δὲ ἐμπαίγματα κατέκειτο τέχνης,
καὶ τῆς ἐπὶ φρονήσει ἀλαζονείας ἔλεγχος ἐφύβριστος·
8 οἱ γὰρ ὑπισχνούμενοι δείματα καὶ ταραχὰς ἀπελαύνειν ψυχῆς νοσούσης,
οὗτοι καταγέλαστον εὐλάβειαν ἐνόσουν.
9 καὶ γὰρ εἰ μηδὲν αὐτοὺς ταραχῶδες ἐφόβει,
κνωδάλων παρόδοις καὶ ἑρπετῶν συρισμοῖς ἐκσεσοβημένοι, διώλλυντο ἔντρομοι
καὶ τὸν μηδαμόϑεν φευκτὸν ἀέρα προςιδεῖν ἀρνούμενοι.

XVII. 2. cf. Exod. 10, 23. — ανομον X. — 3. κρυφίοις 23. — ληϑη C. — ἐσκοτίσϑησαν III. C. 55. 106. 157. 254. BCH.; διεσκορπισϑησαν X.; vulgo ἐσκορπίσϑησαν — ἐν ἰνδάλμασιν ταρασσόμενοι 106. 261. — 4. μοιχος X.; μυϑος III. — recepi ἀφόβους ex III. C. 23. 55. 106. 155. 157. 248. 253. 254. 261. Co.; vulgo legitur ἀφόβως, etiam in X. — διεφυλαττεν III. C. — recepi ἐκταράσσοντες ex 55. 253. 254., δεκταρασσοντες II. a sec. m.; ταράσσοντες X. 106. 261.; vulgo καταράσσοντές — κατειφη X. — 5. ἄστρων] πυρσῶν 155. A. — καταγαυζειν X. — 6. δ'] δε X. — μόνον] μόνοις 157. — πληρεις X. — δὲ] τε III. 23. 55. 253. 261.; μεν C. — μὴ om. III. 106. 261. — τοῖς ϑεωρουμένοις ἐκείνοις 261. — τὰ μὴ βλεπόμενα 106. 261. — 7. κατεκειντο III., κατέκειντο 157. 254. 296.; κατέκειντο ἐμπαίγματα 248. Co. — αλαζονιας III. C.; αλαζονια X. — 8. ευλοβιαν X. — 9. ταραχῶδες] τερατωδες 23. — συρισμοῖς III. X. C. Co.; vulgo συριγμοῖς — ἐκσεσοβισμένοι 155.; ἐκπεφοβημένοι III. 106.; ἐκπεφοβουμένων 261. — ἔντρομοι] εν τρομω C. — και το X. —

10 δειλὸν γὰρ ἰδίῳ πονηρία μάρτυρι καταδικαζομένη,
ἀεὶ δὲ προςείληφε τὰ χαλεπὰ συνεχομένη τῇ συνειδήσει.
11 οὐδέν γάρ ἐστι φόβος εἰ μὴ προδοσία τῶν ἀπὸ λογισμοῦ βοηθημάτων·
12 ἔνδοθεν δὲ οὖσα ἥττων ἡ προςδοκία
πλείονα λογίζεται τὴν ἄγνοιαν τῆς παρεχούσης τὴν βάσανον αἰτίας.
13 οἱ δὲ τὴν ἀδύνατον ὄντως νύκτα
καὶ ἐξ ἀδυνάτου ᾅδου μυχῶν ἐπελθοῦσαν
τὸν αὐτὸν ὕπνον κοιμώμενοι,
14 τὰ μὲν τέρασιν ἠλαύνοντο φαντασμάτων,
τὰ δὲ τῆς ψυχῆς παρελύοντο προδοσίᾳ·
αἰφνίδιος γὰρ αὐτοῖς καὶ ἀπροςδόκητος φόβος ἐπεχύθη.
15 εἶθ' οὕτως, ὃς δήποτ' οὖν ἦν ἐκεῖ, καταπίπτων
ἐφρουρεῖτο εἰς τὴν ἀσίδηρον εἱρκτὴν κατακλεισθείς·
16 εἴτε γὰρ γεωργὸς ἦν τις, ἢ ποιμὴν,
ἢ τῶν κατ' ἐρημίαν ἐργάτης μόχθων,
προληφθεὶς τὴν δυςάλυκτον ἔμενεν ἀνάγκην·
μιᾷ γὰρ ἁλύσει σκότους πάντες ἐδέθησαν.
17 εἴτε πνεῦμα συρίζον,
ἢ περὶ ἀμφιλαφεῖς κλάδους ὀρνέων ἦχος εὐμελὴς,
ἢ ῥυθμὸς ὕδατος πορευομένου βίᾳ,
18 ἢ κτύπος ἀπηνὴς καταῤῥιπτομένων πετρῶν,
ἢ σκιρτώντων ζώων δρόμος ἀθεώρητος,
ἢ ὠρυομένων ἀπηνεστάτων θηρίων φωνὴ,
ἢ ἀντανακλωμένη ἐκ κοιλότητος ὀρέων ἠχὼ,
παρέλυσεν αὐτους ἐκφοβοῦντα.

---

10. δινον 23. — γὰρ om. C. — ἰδίῳ Co.; libri: ἰδίως — μαρτυρι III. X. 55. 248. 254. 296. Co.; μαρτυρια C.; vulgo μαρτυρεῖ — προσειληφεν X. — 11. ουδεν III. X. C.; ουδε III. a sec. m., 106. 253.; vulgo οὐθὲν — προδοσία] προςδοκια X. — 12. αναλογιζεται αγνοιαν X. 23. 253. — 13. ἀδυνάτου] ἀδύτου 157. — ἀδυνάτου ᾅδου] ἀδυνάτων 106. 261. — 14. ηλαυνετο X. — recepi ἐπεχύθη ex X. 23. 106. 155. 253., ἐπελύθη 261.; vulgo ἐπῆλθεν — 16. τις ἦν X. 157. 296. — ἢ ante ποιμὴν om. X. — κατ ερημιας X. — προλημφθεις III. X. C. — δυςάλυκτον, Vet. Lat. ineffugibilem; δυςαληκτον III. X.; δυςαλυτον 106. — ἔμεινεν 23. 106. 261. 296. — 17. αμφις κλαδους X. — η ορνεων III. — ἐμμελὴς 254., εμμελεις 155. — 18. καταριπτομενων III. X. — θηριων απηνεστατων X. — απηνεστατος III. — κοιλότητος recepi ex II. III. X. 23. 55. 68. 106. 155. 248. 253. 254. 296. Co. Ald.; vulgo κοιλοτάτων — παρέλυεν III. 55. 248. 254. Co. — ἐκφοβοῦσα 155. —

[19]ὅλος γὰρ ὁ κόσμος λαμπρῷ κατελάμπετο φωτί,
καὶ ἀνεμποδίστοις συνείχετο ἔργοις·
[20]μόνοις δὲ ἐκείνοις ἐπετέτατο βαρεῖα νύξ,
εἰκὼν τοῦ μέλλοντος αὐτοὺς διαδέχεσθαι σκότους,
ἑαυτοῖς δὲ ἦσαν βαρύτεροι σκότους.
XVIII. τοῖς δὲ ὁσίοις σου μέγιστον ἦν φῶς,
ὧν φωνὴν μὲν ἀκούοντες, μορφὴν δὲ οὐχ ὁρῶντες,
ὅτι μὲν οὖν κἀκεῖνοι ἐπεπόνθεισαν, ἐμακάριζον,
[2]ὅτι δὲ οὐ βλάπτουσι προηδικημένοι, εὐχαριστοῦσιν,
καὶ τοῦ διενεχθῆναι χάριν ἐδέοντο.
[3]ἀνθ' ὧν πυριφλεγῆ στῦλον,
ὁδηγὸν μὲν ἀγνώστου ὁδοιπορίας,
ἥλιον δὲ ἀβλαβῆ φιλοτίμου ξενιτείας παρέσχες.
[4]ἄξιοι μὲν γὰρ ἐκεῖνοι στερηθῆναι φωτὸς καὶ φυλακισθῆναι ἐν σκότει,
οἱ κατακλείστους φυλάξαντες τοὺς υἱούς σου,
δι' ὧν ἤμελλε τὸ ἄφθαρτον νόμου φῶς τῷ αἰῶνι δίδοσθαι.

[5]Βουλευσαμένους δ' αὐτοὺς τὰ τῶν ὁσίων ἀποκτεῖναι νήπια,
καὶ ἑνὸς ἐκτεθέντος τέκνου καὶ σωθέντος εἰς ἔλεγχον,
τὸ αὐτῶν ἀφεῖλω πλῆθος τέκνων,
καὶ ὁμοθυμαδὸν ἀπώλεσας ἐν ὕδατι σφοδρῷ.
[6]ἐκείνη ἡ νὺξ προεγνώσθη πατράσιν ἡμῶν,
ἵνα ἀσφαλῶς εἰδότες οἷς ἐπίστευσαν ὅρκοις ἐπευθυμήσωσι.

---

19. κατελαμπρυνετω 155. — 20. επετατο III. 68. 106. Ald.; επετεταχτο 254.; επεκειτο X.; εδεδοτο 23. — αὐτοὺς] αυτού X. — **XVIII.** 1. cf. Exod. 10, 23. — post ὁρῶντες addunt 106. 261. ἐτρύχοντο — οὖν] οὐ III. 254. Co., Vet. Lat.: et quia non et ipsi eadem passi erant magnificabant te; γαρ 23. — 2. οτιδουβλαστουσιν X. — lectionem vulgo receptam εὐχαριστοῦσιν tuentur II. X. 68.; reliqui libri: ηὐχαρίστουν — ἐδέοντο] εδεχοντο 23.; οδοντων X. — 3. ὁδηγὸν] ολιγον X. — φιλοτιμιας παρεσχεν X. — ξενητιας III. — παρεσχεν 155.; παρεσχου 23.; παρεσχον 248. — 4. εκεινου III. — ἐν σκότει] σκότει III. 23. 55. 155. 248. 253. 254. 261. 296.; σκοτους X. — φυλάσσοντες X. 253. — εμελλεν X.

5. cf. Exod. 1, 15. ss. 2, 3. ss. 12, 29. 14, 28. — δ' om. X. 106. 253. Ald.; δ' αὐτοὺς om. 157. — ὁσίων σου 261. — αποκτινει X. — εἰς ἐκδίκησιν 253. — τον αυτων III.; των αυτων 55. 155. 296.; τὸ om. 106. 157. 248. 253., τὸ X. — αφιλου III., αφειλου 55. 106. 155. 157. 248. Co.; αφιλες 23. — καὶ ὁμοθυμαδὸν] τους δε εχθρους του λαου ομοθυμαδον X. — 6. cf. Exod. 11, 4. ss. 12, 21. ss. — τοῖς πατράσιν 106. 157. 261. 296. — επιθυμησωσιν X. 106. 248. 253. 254. 261. —

7 προςεδέχϑη δὲ ὑπὸ λαοῦ σου
σωτηρία μὲν δικαίων, ἐχϑρῶν δὲ ἀπώλεια·
8 ᾧ γὰρ ἐτιμωρήσω τοὺς ὑπεναντίους,
τούτῳ ἡμᾶς προςκαλεσάμενος ἐδόξασας.
9 κρυφῇ γὰρ ἐϑυσίαζον ὅσιοι παῖδες ἀγαϑῶν,
καὶ τὸν τῆς ϑειότητος νόμον ἐν ὁμονοίᾳ διέϑεντο,
τῶν αὐτῶν ὁμοίως καὶ ἀγαϑῶν καὶ κινδύνων μεταλήψεσϑαι,
τοὺς ἁγίους πατέρων ἤδη προαναμέλποντες αἴνους.
10 ἀντήχει δ' ἀσύμφωνος ἐχϑρῶν βοή,
καὶ οἰκτρὰ διεφέρετο φωνὴ ϑρηνουμένων παίδων.
11 ὁμοίᾳ δὲ δίκῃ δοῦλος ἅμα δεσπότῃ κολασϑείς,
καὶ δημότης βασιλεῖ τὰ αὐτὰ πάσχων.
12 ὁμοϑυμαδὸν δὲ πάντες ἐν ἑνὶ ὀνόματι ϑανάτου
νεκροὺς εἶχον ἀναριϑμήτους·
οὐδὲ γὰρ πρὸς τὸ ϑάψαι οἱ ζῶντες ἦσαν ἱκανοί,
ἐπεὶ πρὸς μίαν ῥοπὴν ἡ ἐντιμοτέρα γένεσις αὐτῶν διέφϑαρτο.
13 πάντα γὰρ ἀπιστοῦντες διὰ τὰς φαρμακίας,
ἐπὶ τῷ τῶν πρωτοτόκων ὀλέϑρῳ ὡμολόγησαν ϑεοῦ υἱὸν λαὸν εἶναι.
14 ἡσύχου γὰρ σιγῆς περιεχούσης τὰ πάντα,
καὶ νυκτὸς ἐν ἰδίῳ τάχει μεσαζούσης,
15 ὁ παντοδύναμός σου λόγος ἀπ' οὐρανῶν ἐκ ϑρόνων βασιλειῶν,
ἀπότομος πολεμιστὴς εἰς μέσον τῆς ὀλεϑρίας ἥλατο γῆς,
16 ξίφος ὀξὺ τὴν ἀνυπόκριτον ἐπιταγήν σου φέρων,
καὶ στὰς ἐπλήρωσε τὰ πάντα ϑανάτου·
καὶ οὐρανοῦ μὲν ἥπτετο, βεβήκει δ' ἐπὶ γῆς.
17 τότε παραχρῆμα φαντασίαι μὲν ὀνείρων δεινῶν ἐξετάραξαν αὐτούς,
φόβοι δὲ ἐπέστησαν ἀδόκητοι·

---

7. δὲ om. X. 106. 261. Ald. — 8. ως γαρ II. a pr. m., III. X. 296. Co. Ald. Vet. Lat. Ar. — 9. cf. Exod. 12, 13. 46. — ὅσιοι om. III. — ϑειότητος] ὁσιότητος X. 106. 155. 253. 261. — κάι αγαϑων X. — μεταλημψεσϑαι III. X. — προαναμέλποντες III. 55. 106. 155. 157. 248. 253. 254. 296. Co. Vet. Lat.; προαναμελποντος 23.; vulgo legitur προαναμελπόντων, etiam in X. — 10. δε III. — recepi φωνὴ post διεφέρετο (διεφενετο III.) ex III. X. 23. 55. 106. 155. 157. 248. 254. 296. Co. Vet. Lat. Ar. Arm.; vulgo om. — 11. cf. Exod. 11, 5. 12, 30. — βασιλει ταυτα X. — 12. δὲ om. X. — γὰρ om. 106. 261. — ῥοπὴν] ὥραν 106. 261. — ἡ om. X. 106. 261. — recepi διέφϑαρτο ex III. X. 55. 155. 157. 248. 253. 254.; vulgo διεφϑάρη — 13. cf. Exod. 7, 11. ss. 22. ss., 8, 3. 12, 31. — 14. ἐν om. 106. 248. 261. — μεσούσης 106. 261. — 16. ὑποταγήν III. 55. 157. 296. — ἐβεβήκει 106. — δε επι III. X. — 17. recepi δεινῶν ex III. X. 55. 106. 155. 248. 254. Co. Vet. Lat. Syr. Ar. Arm.; vulgo δεινῶς — ἐτάραξαν 155. 254. — καὶ φόβοι δὲ 155. — ἐπέπεσον 157. — ἀπροςδόκητοι 157. —

18 καὶ ἄλλος ἀλλαχῇ ῥιφεὶς ἡμίθνητος,
δι' ἣν ἔθνησκεν αἰτίαν ἐνεφάνιζεν.
19 οἱ γὰρ ὄνειροι θορυβήσαντες αὐτοὺς τοῦτο προεμήνυσαν,
ἵνα μὴ ἀγνοοῦντες δι' ὃ κακῶς πάσχουσιν ἀπόλωνται.
20 ἥψατο δὲ καὶ δικαίων πεῖρα θανάτου,
καὶ θραῦσις ἐν ἐρήμῳ ἐγένετο πλήθους·
ἀλλ' οὐκ ἐπὶ πολὺ ἔμεινεν ἡ ὀργή.
21 σπεύσας γὰρ ἀνὴρ ἄμεμπτος προεμάχησε·
τὸ τῆς ἰδίας λειτουργίας ὅπλον,
προσευχὴν καὶ θυμιάματος ἐξιλασμὸν κομίσας,
ἀντέστη τῷ θυμῷ, καὶ πέρας ἐπέθηκε τῇ συμφορᾷ,
δεικνὺς ὅτι σός ἐστι θεράπων.
22 ἐνίκησε δὲ τὸν χόλον
οὐκ ἰσχύϊ τοῦ σώματος, οὐχ ὅπλων ἐνεργείᾳ,
ἀλλὰ λόγῳ τὸν κολάζοντα ὑπέταξεν,
ὅρκους πατέρων καὶ διαθήκας ὑπομνήσας.
23 σωρηδὸν γὰρ ἤδη πεπτωκότων ἐπ' ἀλλήλων νεκρῶν,
μεταξὺ στὰς ἀνέκοψε τὴν ὀργήν,
καὶ διέσχισε τὴν πρὸς τοὺς ζῶντας ὁδόν.
24 ἐπὶ γὰρ ποδήρους ἐνδύματος ἦν ὅλος ὁ κόσμος,
καὶ πατέρων δόξαι ἐπὶ τετραστίχου λίθου γλυφῆς,
καὶ μεγαλωσύνη σου ἐπὶ διαδήματος κεφαλῆς αὐτοῦ.
25 τούτοις εἶξεν ὁ ὀλοθρεύων, ταῦτα δὲ ἐφοβήθη·
ἦν γὰρ μόνη ἡ πεῖρα τῆς ὀργῆς ἱκανή.

XIX. Τοῖς δὲ ἀσεβέσι μέχρι τέλους ἀνελεήμων θυμὸς ἐπέστη·
προῄδει γὰρ αὐτῶν καὶ τὰ μέλλοντα,

---

18. ριφθις III. — ἡμιθανὴς 157. 296. — ἔθνησκον III. X. 55. 106. 157. 254. 296. — ἐνεφάνιζον III. 55. 157. 254. 296. — 19. τοῦτο om. X. — προςεμηνυσαν III. — 20. cf. Num. 16, 44. ss. LXX — δέ ποτε 248. Co. — ποτε πειρα 23. 253.; τοτε πειρα X. — ὀργή σου 23. 55. 157. 254. Vet. Lat. — 21. cf. Num. 17, 11. 4 Macc. 7, 11. — οπλον λαβων (253.) προςευχης 23. — τῷ ante θυμῷ om. X. — 22. χόλον Bauermeisteri est coniectura; ὀλοθρεύοντα 157. 248. Co.; vulgo legitur ὄχλον, etiam in X. — 23. cf. Num. 16, 48. LXX — 24. cf. Exod. 28, 17—21. 29. 36. — λίθων III. C. 23. 55. 248. 254. 296. Co., λιθον 155. — γλυφη X. — 25. ολεθρευων III. C. — δὲ ἐφοβήθη III. 55. 106. 155. 248. 254. 296. Co.; ἐφοβήθη 23. 253.; δὲ εφοβηθησαν X.; Vet. Lat.: et haec extimuit; vulgo δὲ ἐφοβήθησαν — μονον 23. — οργης σου X.

XIX. 1. καὶ ante τὰ om. 106. 261. —

2 ὅτι αὐτοὶ ἐπιτρέψαντες τοῦ ἀπεῖναι,
καὶ μετὰ σπουδῆς προπέμψαντες αὐτούς,
διώξουσι μεταμεληθέντες.
3 ἔτι γὰρ ἐν χερσὶν ἔχοντες τὰ πένθη,
καὶ προσοδυρόμενοι τάφοις νεκρῶν,
ἕτερον ἐπεσπάσαντο λογισμὸν ἀνοίας,
καὶ οὓς ἱκετεύοντες ἐξέβαλον, τούτους ὡς φυγάδας ἐδίωκον.
4 εἷλκε γὰρ αὐτοὺς ἡ ἀξία ἐπὶ τοῦτο τὸ πέρας ἀνάγκη,
καὶ τῶν συμβεβηκότων ἀμνηστίαν ἐνέβαλεν,
ἵνα τὴν λείπουσαν ταῖς βασάνοις προσαναπληρώσωσιν κόλασιν,
5 καὶ ὁ μὲν λαός σου παράδοξον ὁδοιπορίαν περάσῃ,
ἐκεῖνοι δὲ ξένον εὕρωσι θάνατον.
6 ὅλη γὰρ ἡ κτίσις ἐν ἰδίῳ γένει πάλιν ἄνωθεν διετυποῦτο,
ὑπηρετοῦσα ταῖς ἰδίαις ἐπιταγαῖς,
ἵνα οἱ σοὶ παῖδες φυλαχθῶσιν ἀβλαβεῖς.
7 ἡ τὴν παρεμβολὴν σκιάζουσα νεφέλη,
ἐκ δὲ προϋφεστῶτος ὕδατος ξηρᾶς ἀνάδυσις γῆς ἐθεωρήθη,
ἐξ ἐρυθρᾶς θαλάσσης ὁδὸς ἀνεμπόδιστος,
καὶ χλοηφόρον πεδίον ἐκ κλύδωνος βιαίου,
8 δι᾽ οὗ πᾶν ἔθνος διῆλθον οἱ τῇ σῇ σκεπαζόμενοι χειρί,
θεωρήσαντες θαυμαστὰ τέρατα.
9 ὡς γὰρ ἵπποι ἐνεμήθησαν,
καὶ ὡς ἀμνοὶ διεσκίρτησαν.
αἰνοῦντές σε, κύριε, τὸν ῥυόμενόν αὐτούς.

---

2. recepi ἐπιτρέψαντες ex III. 55. 157. 248. (261.) Co. Vet. Lat.; επεστρεψαντες X., vulgo ἐπιστρέψαντες — ἀπιέναι 106. 157. 248. 253. Co. Vet. Lat. Ar. Arm. — 3. cf. Exod. 12, 33. 39. — ἀνοίας om. X. — 4. cf. Exod. 14, 4. — τὸ om. X. 23. 106. 155. 253. 261. Ald. — προσαναπληρώσωσιν III. C. 155., προσαναπληρωσουσιν X., προσαναπληρωσει 296.; vulgo προαναπληρώσωσι — 6. ἀνετυποῦτο 55. 248. 254. Co., Vet. Lat. ab initio refigurabatur — ἰδίαις] σαῖς III. X. 106. 155. 157. 261. Vet. Lat. Syr. Arm. — ὑποταγαῖς 106. 261. — ἀβλαβῶς 261. — 7. cf. Exod. 40, 34. ss. Num. 9, 15. ss. 10, 11. s. Ps. 105, 39. — ἐκ δὲ τοῦ 23. — ἀνάδοσις 261. — εθεωρειτο X., εθεωριτο III. — καὶ ἐξ ἐρ. 248. Co. Vet. Lat. — 8. recepi πᾶν ἔθνος ex II. a sec. m., III. X. C. 55. 68. 155. 157. 248. 254. 296. Co. Ald. Vet. Lat. Syr. Ar.; πανεθνει II. a p. m.; vulgo πανεθνὶ — τέρατα] πράγματα 106. — 9. cf. Exod. 15, 1—19. — διενεμήθησαν 106. 261.; pro ἐνεμήθησαν legendum suasit Nannius ἐχρεμέτισαν, sicuti Baduello et Cornelio a Lapide testibus in quibusdam codd. legitur. — ῥυσάμενον III. C. 55. 155. 157. 254. 296. Ald. Vet. Lat. Arm. —

10 ἐμέμνηντο γὰρ ἔτι τῶν ἐν τῇ παροικίᾳ αὐτῶν,
πῶς ἀντὶ μὲν γενέσεως ζῴων ἐξήγαγεν ἡ γῆ σκνῖφα,
ἀντὶ δὲ ἐνύδρων ἐξηρεύξατο ὁ ποταμὸς πλῆθος βατράχων.
11 ἐφ' ὑστέρῳ δὲ εἶδον καὶ νέαν γένεσιν ὀρνέων,
ὅτε ἐπιθυμίᾳ προαχθέντες ᾐτήσαντο ἐδέσματα τρυφῆς.
12 εἰς γὰρ παραμυθίαν ἀνέβη αὐτοῖς ἀπὸ θαλάσσης ὀρτυγομήτρα.

13 Καὶ αἱ τιμωρίαι τοῖς ἁμαρτωλοῖς ἐπῆλθον
οὐκ ἄνευ τῶν προγεγονότων τεκμηρίων τῇ βίᾳ τῶν κεραυνῶν·
δικαίως γὰρ ἔπασχον ταῖς ἰδίαις αὐτῶν πονηρίαις·
καὶ γὰρ χαλεπωτέραν μισοξενίαν ἐπετήδευσαν·
14 οἱ μὲν γὰρ τοὺς ἀγνοοῦντας οὐκ ἐδέχοντο παρόντας,
οὗτοι δὲ εὐεργέτας ξένους ἐδουλοῦντο.
15 καὶ οὐ μόνον, ἀλλ' ἥτις ἐπισκοπὴ ἔσται αὐτῶν,
ἐπεὶ ἀπεχθῶς προςεδέχοντο τοὺς ἀλλοτρίους,
16 οἱ δὲ μετὰ ἑορτασμάτων εἰςδεξάμενοι
τοὺς ἤδη τῶν αὐτῶν μετεσχηκότας δικαίων δεινοῖς ἐκάκωσαν πόνοις.
17 ἐπλήγησαν δὲ καὶ ἀορασίᾳ,
ὥςπερ ἐκεῖνοι ἐπὶ ταῖς τοῦ δικαίου θύραις,
ὅτε ἀχανεῖ περιβληθέντες σκότει
ἕκαστος τῶν αὐτοῦ θυρῶν τὴν δίοδον ἐζήτει.

---

10. cf. Exod. 8, 12—14. — μὲν om. C. — γενέσεως] χερσεων 155. A. — ἡ om. C. — recepi σκνῖφα ex X. 55. 157. 248. 254. 296.; σκνῖφας III. 23. 106. 261. Ald. Vet. Lat.; vulgo legitur σκνῖπα — ανυδρων III. — in X. legitur βατραχους omissa voce πλῆθος, sed haec vox in marg. legitur utpote ante βατραχους collocanda. — 11. cf. 16, 2. Num. 11, 4. 13. 21. — ιδον III. C. — γένεσιν νέαν III. 55. 155. 248. 253. 254. 296. Co.; γένεσιν ἑτέρων 157. — recepi ὅτε ex II. III. X. C. 23. 55. 106. 155. 248. 253. 254. 296. Co. Vet. Lat. Syr. Ar. Arm.; vulgo legitur ὅτι — 12. cf. Num. 11, 31. — παραμύθιον 23. 106. 261. — ἐκ θαλάσσης ἀνέβη αὐτοῖς X. 106. 253. 261. — ἐκ θαλάσσης 248. Co.

13. cf. Exod. 14, 24. s. Ps. 77, 18—21. Ioseph. Antt. 2, 16, 3. — αἱ om. 106. 261. — ἄνευ] ἄνισοι 106. 261. — recepi προγεγονότων ex III. X. C. 55. 106. 155. 157. 248. 253. 254. 261. Co. Vet. Lat. Syr. Ar. Arm.; vulgo γεγονότων — τεκμηρίων om. 106. 261. — τῶν κεραυνων X. — πονηριαις αυτων X. — γὰρ om. X. 261. — 14. pro ἀγνοοῦντας legendum esse ἀγνῶτας coniecit Grotius; Vet. Lat. ignotos — παρόντας] ὡς παριόντας 106. 261. — αὐτοὶ δὲ C. 157. — 15. αλλα C. — 16. cf. Exod. 1, 10—14. — μεθ' ἑορτασμῶν 23. 253. — τῶν αὐτῶν om. X. — των δικαιων X. — 17. cf. Gen. 19, 11. — σκότῳ 23. — τῶν ἑαυτοῦ III. C. 55. 155. 248. 254. 296. Co. — τὴν ὁδὸν 106. 261. —

18 δι' ἑαυτῶν γὰρ τὰ στοιχεῖα μεθαρμοζόμενα,
ὥςπερ ἐν ψαλτηρίῳ φθόγγοι τοῦ ῥυθμοῦ τὸ ὄνομα διαλλάσσουσι,
πάντοτε μένοντα ἤχῳ,
ὅπερ ἐστὶν εἰκάσαι ἐκ τῆς τῶν γεγονότων ὄψεως ἀκριβῶς.
19 χερσαῖα γὰρ εἰς ἔνυδρα μετεβάλλετο,
καὶ νηκτὰ μετέβαινεν ἐπὶ γῆς·
20 πῦρ ἴσχυεν ἐν ὕδατι τῆς ἰδίας δυνάμεως,
καὶ ὕδωρ τῆς σβεστικῆς φύσεως ἐπελανθάνετο·
21 φλόγες ἀνάπαλιν εὐφθάρτων ζῴων οὐκ ἐμάραναν σάρκας ἐμπεριπατούντων,
οὐδὲ τηκτὸν κρυσταλλοειδὲς εὔτηκτον γένος ἀμβροσίας τροφῆς.
22 κατὰ πάντα γάρ, κύριε, ἐμεγάλυνας τὸν λαόν σου καὶ ἐδόξασας,
καὶ οὐχ ὑπερεῖδες, ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ παριστάμενος.

---

18. γὰρ] δε C. — ὥςπερ οἱ ἐν 106. 261. — διαλασσουσιν X. — πάντοτε] παντα 23. — ἐν ἤχῳ 23. 157. 254. — 19. ἐπὶ γῆν 23.; εἰς γῆν X. 155. 253. — 20. cf. 16, 17—25. — recepi ἴσχυεν ex III. X. C. 55. 157. 254. 155.; vulgo ἴσχυσεν — post δυνάμεως addunt III. C. 55. 155. 157. 248. 253. 254. 296. Co. ἐπιλελησμένον — recepi φύσεως ex III. X. C. 23. 55. 155. 248. 254. 296. Co. Vet. Lat. Ar. Arm.; vulgo legitur δυνάμεως — 21. ενπεριπατουντων X. — pro οὐδὲ τηκτὸν scribendum esse οὐδ' ἔτηκον coniecit Nannius; Vet. Lat. nec dissolvebant — κρυσταλλοειδὲς εὔτηκτον III. X. C. 23. 55. 155. 157. 248. 253 254. 296. Co. Ald.; vulgo hae voces inverso ordine leguntur. — τρυφης X. — 22. κύριε om. 23. — ἐμνημόνευσας τοῦ λαοῦ σου 253. — καὶ ante οὐχ om. C. — υπεριδες C. — τόπῳ] τοπρωι X. — περισταμενος C.

Subscriptio: σοφια σολομωνος III.; σοφια σαλομωντος X.; σοφια σολομωντος C.

LIBRI

VETERIS TESTAMENTI

PSEUDEPIGRAPHI SELECTI.

ΨΑΛΜΟΙ ΣΑΛΟΜΩΝΤΟΣ.

I. Ἐβόησα πρὸς κύριον ἐν τῷ θλίβεσθαί με εἰς τέλος,
πρὸς τὸν θεὸν ἐν τῷ ἐπιθέσθαι ἁμαρτωλούς.
2 ἐξάπινα ἠκούσθη κραυγὴ πολέμου ἐνώπιόν μου·
ἐπακούσεταί μου, ὅτι ἐπλήσθην δικαιοσύνης.
3 ἐλογισάμην ἐν καρδίᾳ μου ὅτι ἐπλήσθην δικαιοσύνης,
ἐν τῷ εὐθηνῆσαί με καὶ πολὺν γενέσθαι ἐν τέκνοις.
4 ὁ πλοῦτος αὐτῶν διέλθοι εἰς πᾶσαν τὴν γῆν,
καὶ ἡ δόξα αὐτῶν ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς.
5 ὑψώθησαν ἕως τῶν ἄστρων,
εἶπον· οὐ μὴ πέσωσιν.
6 καὶ ἐξύβρισαν ἐν τοῖς ἀγαθοῖς αὐτῶν,
καὶ οὐκ ἤνεγκαν·
7 αἱ ἁμαρτίαι αὐτῶν ἐν ἀποκρύφοις,
κἀγὼ οὐκ ᾔδειν·
8 αἱ ἀνομίαι αὐτῶν ὑπὲρ τὰ πρὸ αὐτῶν ἔθνη,
ἐβεβήλωσαν τὰ ἅγια κυρίου ἐν βεβηλώσει.

II. Ἐν τῷ ὑπερηφανεύεσθαι τὸν ἁμαρτωλὸν, ἐν κριῷ κατέβαλε τείχη ὀχυρὰ,
καὶ οὐκ ἐκώλυσας.
2 ἀνέβησαν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριόν σου ἔθνη ἀλλότρια,
κατεπάτουν ἐν ὑποδήμασιν αὐτῶν ἐν ὑπερηφανίᾳ.
3 ἀνθ' ὧν οἱ υἱοὶ Ἱερουσαλὴμ ἐμίαναν τὰ ἅγια κυρίου,
ἐβεβήλουν τὰ δῶρα τοῦ θεοῦ ἐν ἀνομίαις·

I. inscriptio cod. A.: Ψαλμὸς τῷ Σαλομὼν α', abest a V. — 4. Fabricius: forte διῆλθε — εἶπον Hilgenfeldii emendatio est, libri εἶπαν — 8. ἀνομίαι V., ἁμαρτίαι A.

II. inscriptio: Ψαλμὸς τῷ Σαλομὼν περὶ Ἱερουσαλὴμ β'. —

4 ἕνεκεν τούτων εἶπεν· ἀποῤῥίψατε αὐτὰ μακρὰν ἀπ' ἐμοῦ,
οὐκ εὐδοκῶ ἐν αὐτοῖς.
5 τὸ κάλλος τῆς δόξης αὐτῶν ἐξουθενήθη,
ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἠτιμώθη εἰς τέλος.

6 Οἱ υἱοὶ καὶ αἱ θυγατέρες ἐν αἰχμαλωσίᾳ πονηρᾷ,
ἐν σφραγῖδι ὁ τράχηλος αὐτῶν, ἐν ἐπισήμῳ ἐν τοῖς ἔθνεσι.
7 κατὰ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν ἐποίησεν αὐτοῖς·
ὅτι ἐγκατέλιπεν αὐτοὺς εἰς χεῖρας κατισχυόντων,
8 ἀπέστρεψε γὰρ πρόςωπον αὐτοῦ ἀπὸ ἐλέου αὐτῶν,
νέον καὶ πρεσβύτην καὶ τέκνα αὐτῶν εἰςάπαξ·
9 ὅτι πονηρὰ ἐποίησαν εἰςάπαξ τοῦ μὴ ἀκούειν.
10 καὶ ὁ οὐρανὸς ἐβαρυθύμησε,
καὶ ἡ γῆ ἐβδελύξατο αὐτούς·
11 ὅτι οὐκ ἐποίησε πᾶς ἄνθρωπος ἐπ' αὐτῆς ὅσα ἐποίησαν,
12 καὶ γνώσεται ἡ γῆ τὰ κρίματά σου πάντα τὰ δίκαια.

13 Ὁ θεὸς ἔστησεν τοὺς υἱοὺς Ἱερουσαλὴμ εἰς ἐμπαιγμόν·
ἀντὶ πόρνων ἐν αὐτῇ πᾶς ὁ παραπορευόμενος εἰςεπορεύετο,
κατέναντι τοῦ ἡλίου ἐνέπαιζον ταῖς ἀνομίαις αὐτῶν,
14 καθὰ ἐποίουν αὐτοὶ ἀπέναντι τοῦ ἡλίου, παρεδειγμάτισαν ἀδικίας αὐτῶν.
καὶ θυγατέρες Ἱερουσαλὴμ βέβηλοι κατὰ τὸ κρίμα σου,
15 ἀνθ' ὧν αὐταὶ ἐμίαινον ἑαυτὰς ἐν φυρμῷ ἀναμίξεως.
τὴν κοιλίαν μου καὶ τὰ σπλάγχνα μου πονῶ ἐπὶ τούτοις.

16 Ἐγὼ δικαιώσω σε, ὁ θεός, ἐν εὐθύτητι καρδίας,
ὅτι ἐν τοῖς κρίμασί σου ἡ δικαιοσύνη σου, ὁ θεός·
17 ὅτι ἀπέδωκας τοῖς ἁμαρτωλοῖς κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν,
κατὰ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν τὰς πονηρὰς σφόδρα.
18 ἀνεκάλυψας τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν, ἵνα φανῇ τὸ κρίμα σου·

---

4. οὐκ εὐδοκῶ ἐν αὐτοῖς recte restituit Hilgenfeld; οὐκ εὐώδω ἡ αὐτοῖς V.; οὐκ εὐωδώδει εὐωδίᾳ ἡ αὐτοῖς A. — 5. αὐτῶν ego scripsi, libri αὐτοῦ — ἠτιμώθη A.; ἠτιμένθη V.; Hilgenfeld scripsit ἠτιμήθη.

8. ἐλέους A.

13. scripsi πόρνων, vulgo legitur πορνῶν. scribendum esse ἀντὶ πορνῶνος αὕτη coniectura haud probabili dixit de Lagarde. — 14. non probandus Hilgenfeld, qui pro καθὰ scripsit κακὰ, nec magis de Lagarde cum voce καθὰ retenta παρεδειγμάτισεν scribendum esse diceret. — 15. αὐταὶ Hilgenfeld; αὗται V. Fabric., αὗθαι Cerda.

19 ἐξήλειψας τὸ μνημόσυνον αὐτῶν ἀπὸ τῆς γῆς.
ὁ θεὸς κριτὴς δίκαιος καὶ οὐ θαυμάσει πρόσωπον.
20 κατέσπασε τὸ κάλλος αὐτῆς ἀπὸ θρόνου δόξης,
ὠνείδισαν γὰρ ἔθνη Ἱερουσαλὴμ ἐν καταπατήσει.
21 περιεζώσατο σάκκον ἀντὶ ἐνδύματος εὐπρεπείας,
σχοινίον περὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῆς ἀντὶ στεφάνου,
22 περιείλετο μίτραν δόξης, ἣν περιέθηκεν αὐτῇ ὁ θεός·
23 ἐν ἀτιμίᾳ τὸ κάλλος αὐτῆς ἀπεῤῥίφη ἐπὶ τὴν γῆν.

24 Καὶ ἐγὼ εἶδον καὶ ἐδεήθην τοῦ προςώπου κυρίου καὶ εἶπον·
ἱκάνωσον, κύριε, τοῦ βαρύνεσθαι χεῖρά σου ἐπὶ Ἱερουσαλὴμ ἐν ἐπαγωγῇ ἐθνῶν,
25 ὅτι ἐνέπαιξαν καὶ οὐκ ἐφείσαντο ἐν ὀργῇ καὶ θυμῷ μετὰ μηνίσεως,
26 καὶ συντελεσθήσονται, ἐὰν μὴ σύ, κύριε, ἐπιτιμήσῃς αὐτοῖς ἐν ὀργῇ σου·
27 ὅτι οὐκ ἐν ζήλῳ ἐποίησαν, ἀλλὰ ἐν ἐπιθυμίᾳ ψυχῆς,
28 ἐκχέαι τὴν ὀργὴν αὐτῶν εἰς ἡμᾶς ἐν ἁρπάγματι.
μὴ χρονίσῃς, ὁ θεός, τοῦ ἀποδοῦναι αὐτοῖς εἰς κεφαλάς,
29 τοῦ εἴκειν τὴν ὑπερηφανίαν τοῦ δράκοντος ἐν ἀτιμίᾳ.

30 Καὶ οὐκ ἐχρόνισεν ἕως ἔδειξέ μοι ὁ θεὸς
τὴν ὕβριν αὐτοῦ ἐκκεκεντημένην ἐπὶ τῶν ὀρέων Αἰγύπτου,
ὑπ' ἐλαχίστου ἐξουδενωμένον ἐπὶ γῆς καὶ θαλάσσης,
31 τὸ σῶμα αὐτοῦ διεφθαρμένον ἐπὶ κυμάτων ἐν ὕβρει πολλῇ,
καὶ οὐκ ἦν ὁ θάπτων·
32 ὅτι ἐξουδένωσεν αὐτὸν ἐν ἀτιμίᾳ.
οὐκ ἐλογίσατο ὅτι ἄνθρωπός ἐστι,
καὶ τὸ ὕστερον οὐκ ἐλογίσατο.
33 εἶπεν· ἐγὼ κύριος γῆς καὶ θαλάσσης ἔσομαι,
καὶ οὐκ ἐπέγνω ὅτι ὁ θεὸς μέγας,
κραταιὸς ἐν ἰσχύϊ αὐτοῦ τῇ μεγάλῃ.

---

24. ἐπαγωγῇ Hilgenfeld; libri: ἀπαγωγῇ — 25. ἐνέπαιξαν V.; ἔπαιξαν A. — 26. pro συντελεσθήσονται videtur scribendum συντελεσθησόμεθα, cf. vs. 28. Hilgenfeld: καὶ οὐ συντελεσθήσονται — 29. εἴκειν Hilgenfeld; εἰπεῖν codices; ἰδεῖν corrigi voluit Fabricius.

30. ἐχρόνισεν] ἐχρόνισα codices; sed iam Cerda, quem Fabricius secutus est, recte emendavit cum verteret: distulit. — ἐκκεκεντημένην Hilgenfeld; ἐκκεκεντημένου codices — ὑπ' Hilgenfeld; ὑπὲρ codices —

34 αὐτὸς βασιλεὺς ἐπὶ τῶν οὐρανῶν
καὶ κρίνων βασιλεῖς καὶ ἀρχάς,
35 ἀνιστῶν ἐμὲ εἰς δόξαν
καὶ κομίζων ὑπερηφάνους εἰς ἀπώλειαν αἰώνιον ἐν ἀτιμίᾳ,
ὅτι οὐκ ἔγνωσαν αὐτόν.

36 Καὶ νῦν ἴδετε, οἱ μεγιστᾶνες τῆς γῆς, τὸ κρίμα κυρίου,
ὅτι μέγας βασιλεὺς καὶ δίκαιος κρίνων τὴν ὑπ' οὐρανόν.
37 εὐλογεῖτε τὸν θεόν, οἱ φοβούμενοι τὸν κύριον ἐν ἐπιστήμῃ,
ὅτι τὸ ἔλεος κυρίου ἐπὶ τοὺς φοβουμένους αὐτὸν μετὰ κρίματος,
38 τοῦ διαστεῖλαι ἀνὰ μέσον δικαίου καὶ ἁμαρτωλοῦ,
ἀποδοῦναι ἁμαρτωλοῖς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν,
39 καὶ ἐλεῆσαι δίκαιον ἀπὸ ταπεινώσεως ἁμαρτωλοῦ,
καὶ ἀποδοῦναι ἁμαρτωλῷ ἀνθ' ὧν ἐποίησε δικαίῳ·
40 ὅτι χρηστὸς ὁ κύριος τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτὸν ἐν ὑπομονῇ,
ποιῆσαι κατὰ τὸ ἔλεος αὐτοῦ τοῖς μετ' αὐτοῦ,
παρεστάναι διὰ παντὸς ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν ἰσχύϊ.
41 εὐλογητὸς κύριος εἰς τὸν αἰῶνα ἐνώπιον τῶν δούλων αὐτοῦ.

III. Ἱνατί ὑπνοῖς, ψυχή, καὶ οὐκ εὐλογεῖς τὸν κύριον;
2 ὕμνον καινὸν ψάλατε τῷ θεῷ τῷ αἰνετῷ.
ψάλλε καὶ γρηγόρησον ἐπὶ τὴν γρηγόρησιν αὐτοῦ,
ὅτι ἀγαθὸς ψαλμὸς τῷ θεῷ ἐξ ὅλης καρδίας.

3 Δίκαιοι μνημονεύουσι διὰ παντὸς τοῦ κυρίου,
ἐν ἐξομολογήσει καὶ δικαιώσει τὰ κρίματα κυρίου.
4 οὐκ ὀλιγωρήσει δίκαιος παιδευόμενος ὑπὸ κυρίου,
ἡ εὐδοκία αὐτοῦ διὰ παντὸς ἐναντίον κυρίου.
5 προσέκοψεν ὁ δίκαιος καὶ ἐδικαίωσε τὸν κύριον,
ἔπεσε καὶ ἀποβλέπει τί ποιήσει αὐτῷ ὁ θεός·
6 ἀποσκοπεύει, ὅθεν ἥξει σωτηρία αὐτοῦ.

7 Ἀλήθεια τῶν δικαίων παρὰ θεοῦ σωτῆρος αὐτῶν,
οὐκ αὐλίζεται ἐν οἴκῳ τοῦ δικαίου ἁμαρτία ἐφ' ἁμαρτίαν.

---

35. κομίζων ego scripsi, libri: κοιμίζων.

40. ποιῆσαι Hilgenfeld; ποιῆσαι Cerda et Fabricius — 41. τῶν om. V.

III. inscriptio cod. A.: Ψαλμὸς τῷ Σαλομὼν περὶ δικαίων γ', abest a V. — 2. ψάλατε V.; ψάλλατε A. Cerda: ψάλλετε Fabricius.

8 ἐπισκέπτεται διὰ παντὸς τὸν οἶκον αὐτοῦ ὁ δίκαιος,
τοῦ ἐξᾶραι ἀδικίαν ἐν παραπτώματι αὐτοῦ.
9 ἐξιλάσατο περὶ ἀγνοίας ἐν νηστείᾳ,
καὶ ταπεινώσει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ.
10 καὶ ὁ κύριος καθαρίζει πάντα ἄνδρα ὅσιον καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ.

11 Προσέκοψεν ἁμαρτωλός, καὶ καταρᾶται ζωὴν αὐτοῦ,
τὴν ἡμέραν γενέσεως αὐτοῦ καὶ ὠδῖνας.
12 προσέθηκεν ἁμαρτίας ἐφ' ἁμαρτίας τῇ ζωῇ αὐτοῦ.
13 ἔπεσεν, ὅτι πονηρὸν τὸ πτῶμα αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἀναστήσεται·
ἡ ἀπώλεια τοῦ ἁμαρτωλοῦ εἰς τὸν αἰῶνα.
14 καὶ οὐ μνησθήσεται, ὅταν ἐπισκέπτηται δικαίους.
15 αὕτη μερὶς τῶν ἁμαρτωλῶν εἰς τὸν αἰῶνα.
16 οἱ δὲ φοβούμενοι κύριον ἀναστήσονται εἰς ζωὴν αἰώνιον,
καὶ ἡ ζωὴ αὐτῶν ἐν φωτὶ κυρίου καὶ οὐκ ἐκλείψει ἔτι.

IV. Ἱνατί σὺ κάθησαι, βέβηλε, ἐν συνεδρίῳ,
καὶ ἡ καρδία σου μακρὰν ἀφέστηκεν ἀπὸ τοῦ κυρίου,
ἐν παρανομίαις παροργίζων τὸν θεὸν Ἰσραήλ;
2 περισσὸς ἐν λόγοις, περισσὸς ἐν σημειώσει ὑπὲρ πάντας,
ὁ σκληρὸς ἐν λόγοις κατακρίνων ἁμαρτωλοὺς ἐν κρίσει.
3 καὶ ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἐν πρώτοις ἐπ' αἴτιον ὡς ἐν ζήλῳ,
καὶ αὐτὸς ἔνοχος ἐν ποικιλίᾳ ἁμαρτιῶν καὶ ἐν ἀκρασίαις.
4 οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἐπὶ πᾶσαν γυναῖκα ἄνευ διαστολῆς,
ἡ γλῶσσα αὐτοῦ ψευδὴς ἐν συναλλάγματι μεθ' ὅρκου·
5 ἐν νυκτὶ καὶ ἐν ἀποκρύφοις ἁμαρτάνει ὡς οὐχ ὁρώμενος,
ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ λαλεῖ πάσῃ γυναικὶ ἐν συνταγῇ κακίας,
6 ταχὺς εἰσόδῳ εἰς πᾶσαν οἰκίαν ἐν ἱλαρότητι ὡς ἄκακος.

7 Ἐξᾶραι, ὁ θεός, τοὺς ἐν ὑποκρίσει ζῶντας μετὰ ὁσίων,
ἐν φθορᾷ σαρκὸς αὐτοῦ καὶ πενίᾳ τὴν ζωὴν αὐτοῦ·
8 ἀνακαλύψαι, ὁ θεός, τὰ ἔργα ἀνθρώπων ἀνθρωπαρέσκων,
ἐν καταγέλωτι καὶ μυκτηρισμῷ τὰ ἔργα αὐτοῦ·
9 καὶ δικαιώσαιεν οἱ ὅσιοι τὸ κρίμα τοῦ θεοῦ αὐτῶν
ἐν τῷ ἐξαίρεσθαι ἁμαρτωλοὺς ἀπὸ προσώπου δικαίου,
10 ἀνθρωπάρεσκον λαλοῦντα νόμον μετὰ δόλου.

IV. inscriptio: Ψαλμὸς τῷ Σαλομὼν τοῖς ἀνθρωπαρέσκοις δ'. — 2. σημειώσει V.; σημειῶσαι A. — 3. ἐπ' αἴτιον Hilgenfeld; ἐπ' αὐτὸν codd. — 4. οἱ V.; om. A.

[11]καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἐν οἴκῳ ἀνδρὸς ἐν εὐσταθείᾳ ὡς ὄφις,
διαλῦσαι σοφίαν ἀλλήλων ἐν λόγοις παρανόμων·
[12]οἱ λόγοι αὐτοῦ παραλογισμοὶ εἰς πρᾶξιν ἐπιθυμίας ἀδίκου.
[13]οὐκ ἀπέστη, ἕως ἐνίκησε σκορπίσαι ὡς ἐν ὀρφανίᾳ
καὶ ἠρήμωσεν ἕνεκεν ἐπιθυμίας παρανόμου.
[14]παρελογίσατο ἐν λόγοις, ὅτι οὐκ ἔστιν ὁρῶν καὶ κρίνων.
[15]ἐπλήσθη ἐν παρανομίᾳ ἐνταῦθα,
καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἐπὶ οἶκον ἕτερον ὀλοθρεῦσαι ἐν λόγοις
ἀναπλάσεως.
οὐκ ἐμπίπλαται ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἐν πᾶσι τούτοις.

[16]Γένοιτο, κύριε, ἡ μερὶς αὐτοῦ ἐν ἀτιμίᾳ ἐνώπιόν σου,
ἡ ἔξοδος αὐτοῦ ἐν στεναγμοῖς,
καὶ ἡ εἴσοδος αὐτοῦ ἐν ἀρᾷ·
[17]ἐν ὀδύναις καὶ ἐν πενίᾳ καὶ ἀπορίᾳ ἡ ζωὴ αὐτοῦ, κύριε,
ὁ ὕπνος αὐτοῦ ἐν ὀδύναις,
καὶ ἡ ἐξέγερσις αὐτοῦ ἐν ἀπορίαις.
[18]ἀφαιρεθείη ὕπνος ἀπὸ κροτάφων αὐτοῦ ἐν νυκτί,
ἀποπέσοι ἀπὸ παντὸς ἔργου χειρῶν αὐτοῦ ἐν ἀτιμίᾳ.
[19]κενὸς χερσὶν αὐτοῦ εἰσέλθοι εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ,
καὶ ἐλλιπὴς ὁ οἶκος αὐτοῦ ἀπὸ παντὸς οὗ ἐμπλήσει ψυχὴν αὐτοῦ.
[20]ἐν μονώσει ἀτεκνίας τὸ γῆρας αὐτοῦ εἰς ἀνάληψιν.
[21]σκορπισθείησαν σάρκες ἀνθρωπαρέσκων ὑπὸ θηρίων,
καὶ ὀστᾶ παρανόμων κατέναντι τοῦ ἡλίου ἐν ἀτιμίᾳ.
[22]ἐκκόψειαν κόρακες ὀφθαλμοὺς ἀνθρώπων ὑποκρινομένων,
[23]ὅτι ἠρήμωσαν οἴκους πολλοὺς ἀνθρώπων ἐν ἀτιμίᾳ
καὶ ἐσκόρπισαν ἐν ἐπιθυμίᾳ·
[24]καὶ οὐκ ἐμνήσθησαν θεοῦ
καὶ οὐκ ἐφοβήθησαν τὸν θεὸν ἐν πᾶσι τούτοις·
[25]καὶ παρώργισαν τὸν θεὸν καὶ παρώξυναν.
ἐξάραι αὐτοὺς ἀπὸ τῆς γῆς,
ὅτι ψυχὰς ἀκάκων παραλογισμῷ ὑπεκρίνοντο.

---

13. ἀπέστη Hilgenfeld; ἀνέστη codd. — 15. ἐνταῦθα ego correxi; ἐν αὐλῇ Hilgenfeld; ἐν ταύτῃ codd. — ἐν λόγοις ἀναπλάσεως mea est emendatio; ἐν λόγοις ἀναπτερώσεως cdd.; Hilgenfeld: ἐν λόγοις ἀναπληρώσεως.

19. ἐνπλήσει V.; ἐμπλῆσαι A. — 21. σκορπισθείησαν Hilgenfeld; σκορπίσθησαν codd. — ὑπὸ V.; ἀπὸ A.

[26]Μακάριοι οἱ φοβούμενοι τὸν κύριον ἐν ἀκακίᾳ αὐτῶν.
[27]ὁ κύριος ῥύσεται αὐτοὺς ἀπὸ ἀνθρώπων δολίων καὶ ἁμαρτωλῶν,
καὶ ῥύσεται ἡμᾶς ἀπὸ παντὸς σκανδάλου παρανόμου.
[28]ἐξάραι ὁ θεὸς τοὺς ποιοῦντας ἐν ὑπερηφανίᾳ πᾶσαν ἀδικίαν,
ὅτι κριτὴς μέγας καὶ κραταιὸς κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἐν δικαιοσύνῃ.
[29]γένοιτο, κύριε, τὸ ἔλεός σου ἐπὶ πάντας τοὺς ἀγαπῶντάς σε.

V. Κύριε ὁ θεὸς, αἰνέσω τῷ ὀνόματί σου ἐν ἀγαλλιάσει,
ἐν μέσῳ ἐπισταμένων τὰ κρίματά σου τὰ δίκαια·
[2]ὅτι σὺ χρηστὸς καὶ ἐλεήμων εἶ, καταφυγὴ τοῦ πτωχοῦ.
[3]ἐν τῷ κεκραγέναι με πρὸς σὲ μὴ παρασιωπήσῃς ἀπ' ἐμοῦ·
[4]οὐ γὰρ λήψεται σκῦλα ἄνθρωπος παρὰ ἀνδρὸς δυνατοῦ.
[5]καὶ τίς λήψεται ἀπὸ πάντων ὧν ἐποίησας, ἐὰν μὴ σὺ δῷς;
[6]ὅτι ἄνθρωπος καὶ ἡ μερὶς αὐτοῦ παρὰ σοὶ ἐν σταθμῷ,
οὐ προςθήσει τοῦ πλεονάσαι παρὰ τὸ κρίμα σου, ὁ θεός.

[7]Ἐν τῷ θλίβεσθαι ἡμᾶς ἐπικαλεσόμεθά σε εἰς βοήθειαν,
καὶ σὺ οὐκ ἀποστρέψεις τὴν δέησιν ἡμῶν,
ὅτι σὺ εἶς ὁ θεὸς ἡμῶν.
[8]μὴ βαρύνῃς τὴν χεῖρά σου ἐφ' ἡμᾶς,
ἵνα μὴ δι' ἀνάγκην ἁμάρτωμεν.
[9]καὶ ἐὰν μὴ ἐπιστρέψῃς πρὸς ἡμᾶς, οὐκ ἀφεξόμεθα,
ἀλλὰ ἐπὶ σὲ ἥξομεν.
[10]ἐὰν γὰρ πεινάσω, πρὸς σὲ κεκράξομαι, ὁ θεός,
καὶ σὺ δώσεις μοι.
[11]τὰ πετεινὰ καὶ τοὺς ἰχθύας σὺ τρέφεις
ἐν τῷ διδόναι σε ὑετὸν ἐν ἐρήμοις εἰς ἀνατολὴν χλόης,
ἑτοιμάσαι χορτάσματα ἐν ἐρήμῳ παντὶ ζῶντι.
[12]καὶ ἐὰν πεινάσωσι, πρὸς σὲ ἀροῦσι πρόςωπα αὐτῶν.
[13]τοὺς βασιλεῖς καὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ λαοὺς σὺ τρέφεις, ὁ θεός,
καὶ πτωχοῦ καὶ πένητος ἡ ἐλπὶς τίς ἐστιν, εἰ μὴ σύ, κύριε;
[14]καὶ σὺ ἐπακούσῃ, ὅτι τίς χρηστὸς καὶ ἐπιεικὴς, ἀλλ' ἢ σύ,
εὐφρᾶναι ψυχὴν ταπεινοῦ ἐν τῷ ἀνοῖξαι χεῖρά σου ἐν ἐλέῳ;
[15]ἡ χρηστότης ἀνθρώπου ἐν φιλῳ καὶ ἡ αὔριον,
καὶ ἐὰν καὶ δευτερώσῃ ἄνευ γογγυσμοῦ, καὶ τοῦτο θαυμάσειας·

V. inscriptio: Ψαλμὸς τῷ Σαλομὼν ε'.

7. εἷς] εἰς Hilgenfeld — 9. πρὸς ἡμᾶς ego scripsi; libri: ἡμᾶς — 15. φίλῳ] φηλῷ Hilgenfeld — ἡ αὔριον] ἐπ' αὔριον Hilgenfeld —

16 τὸ δὲ δόμα σου πολὺ μετὰ χρηστότητος καὶ πλούσιον,
καὶ ου ἔστιν ἐπὶ σέ, κύριε, ἡ ἐλπίς, οὐ φείσει ἐν δόματι.
17 ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν τὸ ἔλεός σου, κύριε, ἐν χρηστότητι.

18 Μακάριος οὗ μνημονεύει ὁ ϑεὸς ἐν συμμετρίᾳ αὐταρκεσίας·
19 ἐὰν ὑπερπλεονάσῃ ὁ ἄνϑρωπος, ἐξαμαρτάνει.
20 ἱκανὸν τὸ μέτριον ἐν δικαιοσύνῃ,
καὶ ἐν τούτῳ ἡ εὐλογία κυρίου εἰς πλησμονὴν ἐν δικαιοσύνῃ.
21 εὐφρανϑείησαν οἱ φοβούμενοι κύριον ἐν ἀγαϑοῖς,
καὶ ἡ χρηστότης σου ἐπὶ Ἰσραὴλ ἐν τῇ βασιλείᾳ σου.
22 εὐλογημένη ἡ δόξα κυρίου,
ὅτι αὐτὸς βασιλεὺς ἡμῶν.

VI. Μακάριος ἀνὴρ οὗ ἡ καρδία αὐτοῦ ἑτοίμη ἐπικαλεῖσϑαι τὸ ὄνομα κυρίου·
2 ἐν τῷ μνημονεύειν αὐτὸν τὸ ὄνομα κυρίου σωϑήσεται.
3 αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ κατευϑύνονται ὑπὸ κυρίου,
καὶ πεφυλαγμένα ἔργα χειρῶν αὐτοῦ.
4 ἀπὸ ὁράσεων πονηρῶν ἐνυπνίων αὐτοῦ οὐ ταραχϑήσεται ἡ ψυχὴ αὐτοῦ,
5 ἐν διαβάσει ποταμῶν καὶ σάλῳ ϑαλασσῶν οὐ πτοηϑήσεται.
6 ἐξανέστη ἐξ ὕπνου αὐτοῦ,
καὶ εὐλόγησε τὸ ὄνομα κυρίου.
7 ἐπ' εὐσταϑείᾳ καρδίας αὐτοῦ ἐξύμνησε τὸ ὄνομα τοῦ ϑεοῦ αὐτοῦ,
καὶ ἐδεήϑη τοῦ προσώπου κυρίου περὶ παντὸς τοῦ οἴκου αὐτοῦ·
8 καὶ κύριος εἰσήκουσε προσευχὴν παντὸς ἐν φόβῳ ϑεοῦ,
καὶ πᾶν αἴτημα ψυχῆς ἐλπιζούσης πρὸς αὐτὸν ἐπιτελεῖ κύριος.
9 εὐλογητὸς κύριος ὁ ποιῶν ἔλεον τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν ἐν ἀληϑείᾳ.

VII. Μὴ ἀποσκηνώσῃς ἀφ' ἡμῶν, ὁ ϑεός,
ἵνα μὴ ἐπιϑῶνται ἡμῖν οἱ μισήσαντες ἡμᾶς δωρεάν·
2 ὅτι ἀπώσω αὐτούς, ὁ ϑεός·
μὴ πατησάτω ὁ ποῦς αὐτῶν κληρονομίαν ἁγιάσματός σου.

---

16. φείσει mea est emendatio; φείσεται V.; φύσται A.; φυσάεται, inflabitur, Cerda et Fabricius.

18. αὐταρκεσίας] αὐταρκείας Hilgenfeld — εὐφρανϑείησαν ex correctione scripsi; libri: εὐφράνϑησαν.

VI. inscriptio: Ψαλμὸς ἐν ἐλπίδι τῷ Σαλομὼν ϛ'. — 5. σάλῳ de Lagarde; σάλων V. Cerda et Fabric.; σαλῶν A. — 9. εὐλογητὸς V.; εὐλογήτω A.

VII. inscriptio: Ψαλμος τῷ Σαλομὼν ἐπιστροφῆς ζ.

3 σὺ ἐν θελήματί σου παίδευσον ἡμᾶς,
καὶ μὴ δῷς ἔθνεσιν.
4 ἐὰν γὰρ ἀποστείλῃς θάνατον,
σὺ ἐντελεῖ αὐτῷ περὶ ἡμῶν,
ὅτι σὺ ἐλεήμων,
καὶ οὐκ ὀργισθήσῃ τοῦ συντελέσαι ἡμᾶς.

5 Ἐν τῷ κατασκηνοῦν τὸ ὄνομά σου ἐν μέσῳ ἡμῶν ἐλεηθησόμεθα,
6 καὶ οὐκ ἰσχύσει πρὸς ἡμᾶς ἔθνος,
ὅτι σὺ ὑπερασπιστὴς ἡμῶν.
7 καὶ ἡμεῖς ἐπικαλεσόμεθά σε,
καὶ σὺ ἐπακούσῃ ἡμῶν·
8 ὅτι σὺ οἰκτειρήσεις τὸ γένος Ἰσραὴλ εἰς τὸν αἰῶνα,
καὶ οὐκ ἀπώσῃ.
καὶ ἡμεῖς ὑπὸ ζυγόν σου εἰς τὸν αἰῶνα,
καὶ ὑπὸ μάστιγα παιδείας σου.
9 κατευθυνεῖς ἡμᾶς ἐν καιρῷ ἀντιλήψεώς σου,
τοῦ ἐλεῆσαι τὸν οἶκον Ἰακὼβ εἰς ἡμέραν ἐν ᾗ ἐπηγγείλω αὐτοῖς.

VIII. Θλῖψιν καὶ φωνὴν πολέμου ἤκουσε τὸ οὖς μου,
φωνὴν σάλπιγγος ἠχούσης σφαγὴν καὶ ὄλεθρον·
2 φωνὴ λαοῦ πολλοῦ ὡς ἀνέμου πολλοῦ σφόδρα,
ὡς καταιγὶς πυρὸς πολλοῦ φερομένου δι' ἐρήμου.
3 καὶ εἶπον ἐν τῇ καρδίᾳ μου· ποῦ ἄρα κρινεῖ αὐτὸν ὁ θεός;
4 φωνὴν ἤκουσα ἐν Ἱερουσαλὴμ πόλει ἁγιάσματος.
5 συνετρίβη ἡ ὀσφύς μου ἀπὸ ἀκοῆς,
παρελύθη γόνατά μου.
6 ἐφοβήθη ἡ καρδία μου,
ἐταράχθη τὰ ὀστᾶ μου ὡς λίνον.
7 εἶπον· κατευθυνοῦσιν ὁδοὺς αὐτῶν ἐν δικαιοσύνῃ.

---

4. σὺ ἐντελεῖ ego scripsi; σὺ ἐντελῇ Hilgenfeld: σὺν ἐντολῇ codd. — 8. οἰκτειρήσεις Hilgenfeld; οἰκτηρήσεις codd. — εἰς post σου addidit Fabricius, om. codd. Cerda Hilgenfeld — addidi ὑπὸ ante μάστιγα, uti iam de Lagarde suasit; libri om. — 9. κατευθυνεῖς de Lagarde Hilgenfeld; κατευθύνεις codd. Cerda Fabricius, sed hi verterunt: diriges.

VIII. inscriptio: Ψαλμὸς τῷ Σαλομὼν εἰς νῖκος (V., εἰς νίκας A.) η΄. — 3. ante τῇ addidi ἐν, om. codd. — 4. πόλιν V. — 7. κατευθυνοῦσιν ego scripsi, libri κάτευθύνουσιν. Hilgenfeld: εἶπον κατευθύνουσιν.

Ἀνελογισάμην τὰ κρίματα τοῦ ϑεοῦ ἀπὸ κτίσεως οὐρανοῦ
καὶ γῆς,
ἐδικαίωσα τὸν ϑεὸν ἐν τοῖς κρίμασιν αὐτοῦ τοῖς ἀπ' αἰῶνος.
8 ἀνεκάλυψεν ὁ ϑεὸς τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν ἐναντίον τοῦ ἡλίου,
ἔγνω πᾶσα ἡ γῆ τὰ κρίματα τοῦ ϑεοῦ τὰ δίκαια.
9 ἐν καταγαίοις κρυφίοις αἱ παρανομίαι αὐτῶν,
10 ἐν παροργισμῷ υἱὸς μετὰ μητρὸς, καὶ πατὴρ μετὰ ϑυγατρὸς
συνεφύροντο·
11 ἐμοιχῶντο ἕκαστος γυναῖκα τοῦ πλησίον αὐτοῦ,
συνέϑεντο αὐτοῖς συνϑήκας μετὰ ὅρκου περὶ τούτων·
12 τὰ ἅγια τοῦ ϑεοῦ διήρπαζον, οὐκ ὄντος κληρονόμου λυτρουμένου,
13 ἐπάτουν το ϑυσιαστήριον κυρίου ἀπὸ πάσης ἀκαϑαρσίας,
καὶ ἐν ἀφέδρῳ αἵματος ἐμίαινον τὰς ϑυσίας ὡς κρέα βέβηλα.
14 οὐ παρέλιπον ἁμαρτίαν, ἣν οὐκ ἐποίησαν ὑπὲρ τὰ ἔϑνη.

15 Διὰ τοῦτο ἐκέρασεν αὐτοῖς ὁ ϑεὸς πνεῦμα πλανήσεως,
ἐπότισεν αὐτοὺς ποτήριον οἴνου ἀκράτου εἰς μέϑην.
16 ἤγαγε τὸν ἀπ' ἐσχάτου τῆς γῆς, τὸν παίοντα κραταιῶς,
17 ἔκρινε τὸν πόλεμον ἐπὶ Ἱερουσαλὴμ καὶ τὴν γῆν αὐτῆς.
18 ἀπήντησαν αὐτῷ οἱ ἄρχοντες τῆς γῆς μετὰ χαρᾶς,
εἶπον αὐτῷ· ἐπευκτὴ ἡ ὁδός σου, δεῦτε, εἰςέλϑετε μετ' εἰρήνης.
19 ὡμάλισαν ὁδοὺς τραχείας ἀπὸ εἰςόδου αὐτῶν,
ἤνοιξαν πύλας ἐπὶ Ἱερουσαλὴμ,
ἐστεφάνωσαν τείχη αὐτῆς.
20 εἰςῆλϑεν ὡς πατὴρ εἰς οἶκον υἱῶν αὐτοῦ μετ' εἰρήνης,
ἔστησε τοὺς πόδας αὐτοῦ μετὰ ἀσφαλείας πολλῆς,
21 κατελάβετο τὰς πυργοβάρεις αὐτῆς καὶ τὸ τεῖχος Ἱερουσαλήμ·
22 ὅτι ϑεὸς ἤγαγεν αὐτὸν μετὰ ἀσφαλείας ἐν τῇ πλανήσει αὐτῶν.
23 ἀπώλεσεν ἄρχοντας αὐτῶν καὶ πάντα σοφὸν ἐν βουλῇ,
ἐξέχεε τὸ αἷμα τῶν οἰκούντων Ἱερουσαλὴμ ὡς ὕδωρ ἀκαϑαρσίας,
24 ἀπήγαγε τοὺς υἱοὺς καὶ τὰς ϑυγατέρας αὐτῶν, ἃς ἐγέννησαν ἐν
βεβηλώσει.
25 ἐποίησαν κατὰ τὰς ἀκαϑαρσίας αὐτῶν, καϑὼς οἱ πατέρες
αὐτῶν,
26 ἐμίαναν Ἱερουσαλὴμ καὶ τὰ ἡγιασμένα τῷ ὀνόματι τοῦ ϑεοῦ.

---

11. πλησίου **A. Cerda — αὐτοῖς Hilgenfeld; αὐτοῖς Cerda Fabricius.**

15. ἐπότισεν αὐτοὺς **Hilgenfeld;** ἐπότισεν αὐτοῖς **codd. — 16.** κραταιῶς **V.;** κρατερῶς **A. — 18.** ἐπευκτὴ **de Lagarde Hilgenfeld; codd.:** ἐπαυκτὴ, **dilatata Cerda Fabricius — 20.** μετ' ἀσφαλείας **A.**

27 Ἐδικαιώϑη ὁ ϑεὸς ἐν τοῖς κρίμασιν αὐτοῦ ἐν τοῖς ἔϑνεσι τῆς γῆς,
28 καὶ οἱ ὅσιοι τοῦ ϑεοῦ ὡς ἀρνία ἐν ἀκακίᾳ ἐν μέσῳ αὐτῶν·
29 αἰνετὸς κύριος ὁ κρίνων πᾶσαν τὴν γῆν ἐν δικαιοσύνῃ αὐτοῦ.
30 Ἰδοὺ δή, ὁ ϑεός, ἔδειξας ἡμῖν τὸ κρίμα σου ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου.
31 εἶδον οἱ ὀφϑαλμοὶ αὐτῶν τὰ κρίματά σου, ὁ ϑεός,
ἐδικαιώσαμεν τὸ ὄνομά σου τὸ ἔντιμον εἰς αἰῶνας·
32 ὅτι σὺ ϑεὸς τῆς δικαιοσύνης, κρίνων τὸν Ἰσραὴλ ἐν παιδείᾳ.
33 ἐπίστρεψον, ὁ ϑεός, τὸ ἔλεός σου ἐφ' ἡμᾶς καὶ οἰκτείρησον ἡμᾶς,
34 συνάγαγε τὴν διασπορὰν Ἰσραὴλ μετ' ἐλέου καὶ χρηστότητος·
35 ὅτι ἡ πίστις σου μεϑ' ἡμῶν,
καὶ ἡμεῖς ἐσκληρύναμεν τὸν τράχηλον ἡμῶν,
καὶ σὺ παιδευτὴς ἡμῶν εἶ.
36 μὴ ὑπερίδῃς ἡμᾶς, ὁ ϑεὸς ἡμῶν,
ἵνα μὴ καταπίῃ ἡμᾶς ἔϑνη, μὴ ὄντος λυτρουμένου.
37 καὶ σὺ ὁ ϑεὸς ἡμῶν ἀπ' ἀρχῆς,
καὶ ἐπὶ σὲ ἠλπίσαμεν, κύριε.
38 καὶ ἡμεῖς οὐκ ἀφεξόμεϑά σου,
ὅτι χρηστὰ τὰ κρίματά σου ἐφ' ἡμᾶς.
39 ἡμῖν καὶ τοῖς τέκνοις ἡμῶν ἡ εὐδοκία εἰς τὸν αἰῶνα,
κύριε σωτὴρ ἡμῶν, οὐ σαλευϑησόμεϑα ἔτι τον αἰῶνα χρόνον.
40 αἰνετὸς κύριος ἐν τοῖς κρίμασιν αὐτοῦ ἐν στόματι ὁσίων,
41 καὶ σὺ εὐλογημένος, Ἰσραήλ, ὑπὸ κυρίου εἰς τὸν αἰῶνα.

IX. Ἐν τῷ ἀπαχϑῆναι Ἰσραὴλ ἐν ἀποικεσίᾳ εἰς γῆν ἀλλοτρίαν,
ἐν τῷ ἀποστῆναι αὐτοὺς ἀπὸ κυρίου τοῦ λυτρωσαμένου αὐτοὺς
2 ἀπερρίφησαν ἀπὸ κληρονομίας ἧς ἔδωκεν αὐτοῖς κύριος ἐν παντὶ ἔϑνει,
ἐπὶ διασπορᾷ τοῦ Ἰσραὴλ κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦ ϑεοῦ,
3 ἵνα δικαιωϑῇς, ὁ ϑεός, ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου ἐν ταῖς ἀνομίαις αὐτῶν·
4 ὅτι σὺ κριτὴς δίκαιος ἐπὶ πάντας τοὺς λαοὺς τῆς γῆς.
5 οὐ γὰρ κρυβήσεται ἀπὸ τῆς γνώσεώς σου πᾶς ποιῶν κακά,

---

38. οὐκ ante ἀφεξόμεϑα deest in A., hinc Fabricius corrigere voluit ἀντεξόμεϑα — 39. σαλευϑησόμεϑα Hilgenfeld; libri: σαλευϑησώμεϑα.

IX. inscriptio: Ψαλμὸς τῷ Σαλομὼν εἰς ἔλεγχον ϑ'. — 1. ἀποικησίᾳ codd. Cerda Fabricius — 2. ἧς V.; ᾗ A. —

6καὶ αἱ δικαιοσύναι τῶν ὁσίων σου ἐνώπιόν σου, κύριε·
καὶ ποῦ κρυβήσεται ἄνθρωπος ἀπὸ τῆς γνώσεώς σου;

7Ὁ θεός, τὰ ἔργα ἡμῶν ἐν ἐκλογῇ καὶ ἐξουσίᾳ τῆς ψυχῆς ἡμῶν,
τοῦ ποιῆσαι δικαιοσύνην καὶ ἀδικίαν ἐν ἔργοις χειρῶν ἡμῶν·
8καὶ ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου ἐπισκέπτῃ υἱοὺς ἀνθρώπων.
9ὁ ποιῶν δικαιοσύνην θησαυρίζει ζωὴν ἑαυτῷ παρὰ κυρίῳ,
καὶ ὁ ποιῶν ἄδικα αὐτὸς αἴτιος τῆς ψυχῆς ἐν ἀπωλείᾳ·
10τὰ γὰρ κρίματα κυρίου ἐν δικαιοσύνῃ κατ' ἄνδρα καὶ οἶκον.
11τίνι χρηστεύσῃ, ὁ θεός, εἰ μὴ τοῖς ἐπικαλουμένοις τὸν κύριον;
12καθαρίσει ἐν ἁμαρτίαις ψυχὴν ἐν ἐξομολογήσει, ἐν ἐξηγορίαις·
13ὅτι αἰσχύνη ἡμῖν καὶ τοῖς προςώποις ἡμῶν περὶ ἁπάντων.
14καὶ τίνι ἀφήσει ἁμαρτίας, εἰ μὴ τοῖς ἡμαρτηκόσι;
15δικαίους εὐλογήσεις καὶ οὐκ εὐθυνεῖς περὶ ὧν ἥμαρτον,
καὶ ἡ χρηστότης σου περὶ ἁμαρτάνοντας ἐν μεταμελείᾳ.

16Καὶ νῦν σὺ ὁ θεός, καὶ ἡμεῖς λαὸς ὃν ἠγάπησας,
ἴδε καὶ οἴκτειρον, ὁ θεὸς Ἰσραήλ, ὅτι σοί ἐσμεν,
καὶ μὴ ἀποστήσῃς ἔλεόν σου ἀφ' ἡμῶν,
ἵνα μὴ ἐπιθῶνται ἡμῖν·
17ὅτι σὺ ᾑρετίσω τὸ σπέρμα Ἀβραὰμ παρὰ πάντα τὰ ἔθνη,
18καὶ ἔθου τὸ ὄνομά σου ἐφ' ἡμᾶς, κύριε,
καὶ οὐ καταπαύσῃ εἰς τὸν αἰῶνα.
19ἐν διαθήκῃ διέθου τοῖς πατράσιν ἡμῶν περὶ ἡμῶν,
καὶ ἡμεῖς ἐλπιοῦμεν ἐπὶ σὲ ἐν ἐπιστροφῇ ψυχῆς ἡμῶν.
20τοῦ κυρίου ἡ ἐλεημοσύνη ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰσραὴλ εἰς τὸν αἰῶνα καὶ ἔτι.

X. Μακάριος ἀνήρ, οὗ ὁ κύριος ἐμνήσθη ἐν ἐλέγχῳ,
καὶ ἐκυκλώθη ἀπὸ ὁδοῦ πονηρᾶς ἐν μάστιγι,
καὶ ἐκαθαρίσθη ἀπὸ ἁμαρτίας τοῦ μὴ πληθῆναι.

---

6. καὶ ποῦ V.; καὶ οὐ A.

7. ἐξουσίᾳ Hilgenfeld; ἐξουσία Cerda Fabricius — 12. ἐξομολογήσει V.: ὁμολογήσει A.

16. verba καὶ ἡμεῖς λ. ὃν ἠγ. ἴδε κ. οἴκτ. errore om. A. — σοί V.; σοῦ A. — ἀποστήσεις A. — 17. ᾑρετίσω V.; ᾑρέτισε, elegisti, Cerda; ᾑρέτισας Fabricius — παρὰ, quod deest in codd., recte iam Fabricius addidit. — 20. ἡ, quod vulgo post ἐλεημοσύνη legitur, delevi. — ἔτι τέλος A.

X. inscriptio: Ὕμνος τῷ Σαλομὼν ι'. — 1. pro ἐκυκλώθη in mentem venit scribere ἐκωλύθη, sed interpretis vitium nolui corrigere. — ἐκαθαρίσθη Hilgenfeld; libri: καθαρισθῆναι — πλησθῆναι Hilgenfeld; libri: πληθῆναι.

2 ὁ ἑτοιμάζων νῶτον εἰς μάστιγας καθαρισθήσεται,
χρηστὸς γὰρ ὁ κύριος τοῖς ὑπομένουσι παιδείαν·
3 ὀρθώσει γὰρ ὁδοὺς δικαίων,
καὶ οὐ διαστρέψει ἐν παιδείᾳ.
4 καὶ τὸ ἔλεος κυρίου ἐπὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτὸν ἐν ἀληθείᾳ,
καὶ μνησθήσεται κύριος τῶν δούλων αὐτοῦ ἐν ἐλέει.

5 Ἡ μαρτυρία ἐν νόμῳ διαθήκης αἰωνίου,
ἡ μαρτυρία κυρίου ἐπὶ ὁδοὺς ἀνθρώπων ἐν ἐπισκοπῇ.
6 δίκαιος καὶ ὅσιος κύριος ἡμῶν ἐν κρίμασιν αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα,
καὶ Ἰσραὴλ αἰνέσει τὸ ὄνομα κυρίου ἐν εὐφροσύνῃ·
7 καὶ ὅσιοι ἐξομολογήσονται ἐν ἐκκλησίᾳ λαοῦ,
καὶ πτωχοὺς ἐλεήσει ὁ θεὸς ἐν εὐφροσύνῃ Ἰσραήλ·
8 ὅτι χρηστὸς καὶ ἐλεήμων ὁ θεὸς εἰς τὸν αἰῶνα,
καὶ συναγωγαὶ Ἰσραὴλ δοξάσουσι τὸ ὄνομα κυρίου.
9 τοῦ κυρίου ἡ σωτηρία ἐπ' οἶκον Ἰσραὴλ εἰς εὐφροσύνην αἰώνιον.

XI. Σαλπίσατε ἐν Σιὼν ἐν σάλπιγγι σημασίας ἁγίων,
2 κηρύξατε ἐν Ἱερουσαλὴμ φωνὴν εὐαγγελιζομένου,
ὅτι ἠλέησεν ὁ θεὸς τὸν Ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐπισκοπῇ αὐτῶν.
3 στῆθι Ἱερουσαλὴμ ἐφ' ὑψηλοῦ,
καὶ ἴδε τὰ τέκνα σου ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν συνηγμένα εἰς-
ἅπαξ ὑπὸ κυρίου·
4 ἀπὸ βορρᾶ ἔρχονται τῇ εὐφροσύνῃ τοῦ θεοῦ αὐτῶν,
ἐκ νήσων μακρόθεν συνήγαγεν αὐτοὺς ὁ θεός.
5 ὄρη ὑψηλὰ ἐταπείνωσεν εἰς ὁμαλισμὸν αὐτοῖς,
6 οἱ βουνοὶ ἔφυγον ἀπὸ εἰσόδου αὐτῶν,
οἱ δρυμοὶ ἐσκίασαν αὐτοῖς ἐν τῇ παρόδῳ αὐτῶν·
7 πᾶν ξύλον εὐωδίας ἀνέτειλεν αὐτοῖς ὁ θεός,
ἵνα παρέλθῃ Ἰσραὴλ ἐν ἐπισκοπῇ δόξης θεοῦ αὐτῶν.
8 ἔνδυσαι, Ἱερουσαλήμ, τὰ ἱμάτια τῆς δόξης σου,
ἑτοίμασον τὴν στολὴν τοῦ ἁγιάσματός σου,
ὅτι ὁ θεὸς ἐλάλησεν ἀγαθὸν Ἰσραὴλ εἰς τὸν αἰῶνα καὶ ἔτι.
9 ποιήσαι κύριος ἃ ἐλάλησεν ἐπὶ Ἰσραὴλ καὶ ἐν Ἱερουσαλήμ,
ἀναστήσαι κύριος τὸν Ἰσραὴλ ἐν ὀνόματι δόξης αὐτοῦ.
τοῦ κυρίου τὸ ἔλεος ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ εἰς τὸν αἰῶνα καὶ ἔτι.

---

6. Hilgenfeld: fort. ἐν κρίμασιν. sane ἐν addendum, ut addidi, vulgo om.

XI. inscriptio: Τῷ Σαλομὼν εἰς προσδοκίαν ια'. — 2. τὸν Ἰσραὴλ Hilgenfeld; libri: ἐν Ἰσραὴλ — 6. δρομοὶ A. — 9. verba ἐν ὀνόματι — Ἰσραὴλ errore exciderunt in A.

XII. Κύριε, ῥῦσαι τὴν ψυχήν μου ἀπὸ ἀνδρὸς παρανόμου
καὶ πονηροῦ,
ἀπὸ γλώσσης παρανόμου καὶ ψιϑυροῦ
καὶ λαλούσης ψευδῆ καὶ δόλια.
2 ἐν ποιήσει διαστροφῆς οἱ λόγοι τῆς γλώσσης ἀνδρὸς πονηροῦ,
ὥςπερ ἐν ἅλῳ πῦρ ἀνάπτον καλάμην αὐτοῦ.
3 ἡ παροικία αὐτοῦ ἐμπλήσαι οἴκους ἐν γλώσσῃ ψευδεῖ,
ἐκκόψαι δένδρα εὐφροσύνης φλογιζούσης παρανόμου,
4 συγχέαι παρανόμους οἴκους ἐν πολέμῳ χείλεσι ψιϑυροῖς.

Μακρύναι ὁ ϑεὸς ἀπὸ ἀκάκων χείλη παρανόμων ἐν ἀπορίᾳ,
καὶ σκορπισϑείη ὀστᾶ ψιϑύρων ἀπὸ φοβουμένων κύριον·
5 ἐν πυρὶ φλογὸς γλῶσσα ψιϑυρὸς ἀπόλοιτο ἀπὸ ὁσίων.
6 φυλάξαι κύριος ψυχὴν ἡσύχιον μισοῦσαν ἀδίκους,
καὶ κατευϑύναι κύριος ἄνδρα ποιοῦντα εἰρήνην ἐν οἴκῳ.
7 τοῦ κυρίου ἡ σωτηρία ἐπὶ Ἰσραὴλ παῖδα αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα,
8 καὶ ἀπόλοιντο οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀπὸ προςώπου κυρίου ἅπαξ,
καὶ ὅσιοι κυρίου κληρονομήσαιεν ἐπαγγελίας κυρίου.

XIII. Δεξιὰ κυρίου ἐσκέπασέ με,
δεξιὰ κυρίου ἐφείσατο ἡμῶν·
2 ὁ βραχίων κυρίου ἔσωσεν ἡμᾶς ἀπὸ ῥομφαίας διαπορευομένης,
ἀπὸ λιμοῦ καὶ ϑανάτου ἁμαρτωλῶν.
3 ϑηρία ἐπέδραμον αὐτοῖς πονηρά,
ἐν τοῖς ὀδοῦσιν αὐτῶν ἔτιλλον σάρκας αὐτῶν,
καὶ ἐν ταῖς μύλαις αὐτῶν ἔϑλων ὀστᾶ αὐτῶν·
καὶ ἐκ τούτων ἁπάντων ἐῤῥύσατο ἡμᾶς κύριος.

4 Ἐταράχϑη ὁ ἀσεβὴς διὰ τὰ παραπτώματα αὐτοῦ,
μήποτε συμπαραληφϑῇ μετὰ τῶν ἁμαρτωλῶν·

XII. inscriptio: Τῷ Σαλομὼν ἐν γλώσσῃ παρανόμων ιβʹ. — 3. correxi ἐμπλήσαι, vulgo male legitur ἐμπλῆσαι.
4. verba χείλη παρανόμων — φοβουμένων om. A. hinc pro κύριον legendum esse πύριον, ignitabulum, coniecit Cerda, quem Fabricius secutus est. — 8. ἅπαξ] fort. εἰςάπαξ. Hilgenfeld.

XIII. inscriptio: Ψαλμὸς τῷ Σαλομὼν, παράκλησις τῶν δικαίων, ιγʹ. — 1. ἐσκέπασε Hilgenfeld; ἐσπέσασε A.; ἐπήσπασε V.; Fabricius emendavit ἐπέσπασε.

5ὅτι δεινὴ καταστροφὴ τοῦ ἁμαρτωλοῦ,
καὶ οὐχ ἅψεται δικαίου ἐκ πάντων τούτων οὐδέν·
6ὅτι οὐχ ὁμοία ἡ παιδεία τῶν δικαίων ἐν ἀγνοίᾳ,
καὶ ἡ καταστροφὴ τῶν ἁμαρτωλῶν.
7ἐν περιστολῇ παιδεύεται δίκαιος,
ἵνα μὴ ἐπιχαρῇ ὁ ἁμαρτωλὸς τῷ δικαίῳ·
8ὅτι νουθετήσει δίκαιον ὡς υἱὸν ἀγαπήσεως,
καὶ ἡ παιδεία αὐτοῦ ὡς πρωτοτόκου·
9ὅτι φείσεται κύριος τῶν ὁσίων αὐτοῦ,
καὶ τὰ παραπτώματα αὐτῶν ἐξαλείψει ἐν παιδείᾳ.
ἡ γὰρ ζωὴ τῶν δικαίων εἰς τὸν αἰῶνα,
10ἁμαρτωλοὶ δὲ ἀρθήσονται εἰς ἀπώλειαν,
καὶ οὐχ εὑρεθήσεται μνημόσυνον αὐτῶν ἔτι·
11ἐπὶ δὲ τοὺς ὁσίους τὸ ἔλεος κυρίου,
καὶ ἐπὶ τοὺς φοβουμένους αὐτὸν τὸ ἔλεος αὐτοῦ.

XIV. Πιστὸς κύριος τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν ἐν ἀληθείᾳ,
τοῖς ὑπομένουσι παιδείαν αὐτοῦ,
τοῖς πορευομένοις ἐν δικαιοσύνῃ προςταγμάτων αὐτοῦ,
ἐν νόμῳ ὡς ἐνετείλατο ἡμῖν εἰς ζωὴν ἡμῶν.
2ὅσιοι κυρίου ζήσονται ἐν αὐτῷ εἰς τὸν αἰῶνα,
ὁ παράδεισος κυρίου, τὰ ξύλα τῆς ζωῆς ὅσιοι αὐτοῦ.
3ἡ φυτεία αὐτῶν ἐῤῥιζωμένη εἰς τὸν αἰῶνα,
οὐκ ἐκτιλήσονται πάσας τὰς ἡμέρας,
ὅτι ἡ μερὶς καὶ ἡ κληρονομία τοῦ θεοῦ ἐστιν ὁ Ἰσραήλ.

4Καὶ οὐχ οὕτως οἱ ἁμαρτωλοὶ καὶ παράνομοι,
οἳ ἠγάπησαν ἡμέραν ἐν μετοχῇ ἁμαρτίας αὐτῶν,
ἐν πικρότητι σαπρίας, ἐν ἐπιθυμίᾳ αὐτῶν,
5καὶ οὐκ ἐμνήσθησαν τοῦ θεοῦ·
ὅτι ὁδοὶ ἀνθρώπων γνωσταὶ ἐνώπιον αὐτοῦ διὰ παντὸς,
καὶ ταμιεῖα καρδίας ἐπίσταται πρὸ τοῦ γενέσθαι.
6διὰ τοῦτο ἡ κληρονομία αὐτῶν ᾅδης καὶ σκότος καὶ ἀπώλεια,
καὶ οὐχ εὑρεθήσονται ἐν ἡμέρᾳ ἐλέου δικαίων·
7οἱ δὲ ὅσιοι κυρίου κληρονομήσουσι ζωὴν ἐν εὐφροσύνῃ.

---

6. καταῤῥοφὴ A.

XIV. inscriptio: Ὕμνος τῷ Σαλωμὼν ιδ' — 1. αὐτοῦ, ἐν νόμῳ] αὐτοῦ ἐννόμῳ Hilgenfeld.

4. πικρότητι Hilgenfeld; μικρότητι codd.

XV. Ἐν τῷ ϑλίβεσϑαί με ἐπεκαλεσάμην τὸ ὄνομα κυρίου,
εἰς βοήϑειαν ἤλπισα τοῦ ϑεοῦ Ἰακὼβ καὶ ἐσώϑην,
2 ὅτι ἐλπὶς καὶ καταφυγὴ τῶν πτωχῶν σύ, ὁ ϑεός·
3 τί γὰρ ἰσχύει, ὁ ϑεός, εἰ μὴ ἐξομολογήσασϑαί σοι ἐν ἀληϑείᾳ;
4 καὶ τί δυνατὸς ἄνϑρωπος, εἰ μὴ ἐξομολογήσασϑαι τῷ ὀνόματί σου,
5 ψαλμὸν καὶ αἶνον μετ' ᾠδῆς ἐν εὐφροσύνῃ καρδίας,
καρπὸν χειλέων ἐν ὀργάνῳ ἡρμοσμένῳ γλώσσης,
ἀπαρχὴν χειλέων ἀπὸ καρδίας ὁσίας καὶ δικαίας;
6 ὁ ποιῶν ταῦτα οὐ σαλευϑήσεται εἰς τὸν αἰῶνα ἀπὸ κακοῦ,
φλὸξ πυρὸς καὶ ὀργὴ ἀδίκων οὐχ ἅψεται αὐτοῦ,
7 ὅταν ἐξέλϑῃ ἐπὶ ἁμαρτωλοὺς ἀπὸ προσώπου κυρίου,
ἐλοϑρεῦσαι πᾶσαν ὑπόστασιν ἁμαρτωλῶν·
8 ὅτι τὸ σημεῖον τοῦ ϑεοῦ ἐπὶ δικαίους εἰς σωτηρίαν,
λιμὸς καὶ ῥομφαία καὶ ϑάνατος μακρὰν ἀπὸ δικαίων·
9 φεύξονται γὰρ ὡς διωκομένου λιμοῦ ἀπὸ ὁσίων,
καταδιώξεται δὲ ἁμαρτωλοὺς καὶ καταλήψεται.
καὶ οὐκ ἐκφεύξονται οἱ ποιοῦντες ἀνομίαν τὸ κρίμα κυρίου,
ὡς ὑπὸ πολεμίων ἐμπείρων καταληφϑήσονται,
10 τὸ γὰρ σημεῖον τῆς ἀπωλείας ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτῶν,
11 καὶ ἡ κληρονομία τῶν ἁμαρτωλῶν ἀπώλεια καὶ σκότος.
καὶ αἱ ἀνομίαι αὐτῶν διώξονται αὐτοὺς ἕως ᾅδου κάτω,
12 ἡ κληρονομία αὐτῶν οὐχ εὑρεϑήσεται τοῖς τέκνοις αὐτῶν·
13 αἱ γὰρ ἀνομίαι ἐξερημώσουσιν οἴκους ἁμαρτωλῶν,
καὶ ἀπολοῦνται οἱ ἁμαρτωλοὶ ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως κυρίου εἰς τὸν αἰῶνα,
14 ὅταν ἐπισκέπτηται ὁ ϑεὸς τὴν γῆν ἐν κρίματι αὐτοῦ,
ἀποδοῦναι ἁμαρτωλοῖς εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον.
15 οἱ δὲ φοβούμενοι τὸν κύριον ἐλεηϑήσονται ἐν αὐτῇ,
καὶ ζήσονται ἐν τῇ ἐλεημοσύνῃ τοῦ ϑεοῦ αὐτῶν.

XVI. Ἐν τῷ νυστάξαι ψυχήν μου ἀπὸ κυρίου,
παρὰ μικρὸν ὠλίσϑησα ἐν καταφορᾷ ὕπνου·

XV. inscriptio: Ψαλμὸς τῷ Σαλομὼν μετ' ᾠδῆς ιε'. — 3. τί γὰρ ego scripsi, libri: τίς γὰρ — 10. τῆς ante ἀπωλείας om. A. — 11. αὐτῶν post ἀνομίαι om. A.

XVI. inscriptio: Ψαλμὸς τῷ Σαλομὼν εἰς ἀντίληψιν ις'. — 1. καταφορᾷ legendum esse iam Cerda suspicatus est; codd.: καταφϑορᾷ —

2 ἐν τῷ μακρῦναί με ἀπὸ θεοῦ,
παρ' ὀλίγον ἐξεχύθη ἡ ψυχή μου εἰς θάνατον·
σύνεγγυς πυλῶν ᾅδου μετὰ ἁμαρτωλοῦ,
3 ἐν τῷ διενεχθῆναι ψυχήν μου ἀπὸ κυρίου θεοῦ Ἰσραήλ,
εἰ μὴ ὁ κύριος ἀντελάβετό μου τῷ ἐλέει αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα.
4 ἔνυξέ με ὡς κέντρον ἵππου ἐπὶ τὴν γρηγόρησιν αὐτοῦ,
ὁ σωτὴρ καὶ ἀντιλήπτωρ μου ἐν παντὶ καιρῷ ἔσωσέ με.
5 ἐξομολογήσομαί σοι, ὁ θεός, ὅτι ἀντελάβου μου εἰς σωτηρίαν,
καὶ οὐκ ἐλογίσω με μετὰ τῶν ἁμαρτωλῶν εἰς ἀπώλειαν.
6 μὴ ἀποστήσῃς τὸ ἔλεός σου ἀπ' ἐμοῦ, ὁ θεός,
μηδὲ τὴν μνήμην σου ἀπὸ καρδίας μου ἕως θανάτου.
7 ἐπικράτησόν μου, ὁ θεός, ἀπὸ ἁμαρτίας πονηρᾶς,
καὶ ἀπὸ πάσης γυναικὸς πονηρᾶς σκανδαλιζούσης ἄφρονα·
8 καὶ μὴ ἀπατησάτω με κάλλος γυναικὸς παρανομούσης,
καὶ παντὸς ὑποκειμένου ἀπὸ ἁμαρτίας ἀνωφελοῦς.
9 τὰ ἔργα τῶν χειρῶν μου κατεύθυνον ἐν φόβῳ σου,
καὶ τὰ διαβήματά μου ἐν τῇ μνήμῃ σου διαφύλαξον·
10 τὴν γλῶσσάν μου καὶ τὰ χείλη μου ἐν λόγοις ἀληθείας περίστειλον,
ὀργὴν καὶ θυμὸν ἄλογον μακρὰν ποίησον ἀπ' ἐμοῦ,
11 γογγυσμὸν καὶ ὀλιγοψυχίαν ἐν θλίψει μάκρυνον ἀπ' ἐμοῦ,
ἐὰν ἁμαρτήσω ἐν τῷ σε παιδεύειν εἰς ἐπιστροφήν.
12 ἐν εὐδοκίᾳ δὲ μετὰ ἱλαρότητος στήριξον τὴν ψυχήν μου,
ἐν τῷ ἐνισχῦσαί σε τὴν ψυχήν μου ἀρκέσει μοι τὸ δοθέν·
13 ὅτι ἐὰν μὴ σὺ ἐνισχύσῃς, τίς ὑφέξεται παιδείαν ἐν πενίᾳ,
14 ἐν τῷ ἐλέγχεσθαι ψυχὴν ἐν χειρὶ σαπρίας αὐτῆς;
ἡ δοκιμασία σου ἐν σαρκὶ αὐτοῦ καὶ ἐν θλίψει πενίας·
15 ἐν τῷ ὑπομεῖναι δίκαιον ἐν τούτοις ἐλεηθήσεται ὑπὸ κυρίου.

XVII. Κύριε, σὺ αὐτὸς βασιλεὺς ἡμῶν εἰς τὸν αἰῶνα καὶ ἔτι,
ὅτι ἐν σοί, ὁ θεός, καυχήσεται ἡ ψυχὴ ἡμῶν.
2 καὶ τίς ὁ χρόνος ζωῆς ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς;
κατὰ τὸν χρόνον αὐτοῦ καὶ ἡ ἐλπὶς αὐτοῦ ἐπ' αὐτόν.

---

2. legendum esse ἐν τῷ μακρῦναί με, vel ἐν τῷ μακράν με εἶναι, vel simile quid contextus docet; libri absurde: τῷ μακρὰν — ἐξεχύθη Hilgenfeld; libri: ἐξεχώθη — post σύνεγγυς fortasse addendum ἦν — 5. ἐλογίσω Hilgenfeld; libri: ἐλλογίσω — 9. φόβῳ Hilgenfeld; libri: τόπῳ — 12. ἐν ante εὐδοκίᾳ ego addidi, a libris abest.

XVII. inscriptio: Ψάλμὸς τῷ Σαλομὼν μετ' ᾠδῆς τῷ βασιλεῖ ιζ'.

3 ἡμεῖς δὲ ἐλπιοῦμεν ἐπὶ ϑεὸν τὸν σωτῆρα ἡμῶν,
ὅτι τὸ κράτος τοῦ ϑεοῦ ἡμῶν εἰς τὸν αἰῶνα μετ' ἐλέου,
4 καὶ ἡ βασιλεία τοῦ ϑεοῦ ἡμῶν εἰς τὸν αἰῶνα ἐπὶ τὰ ἔϑνη ἐν κρίσει.

5 Σύ, κύριε, ᾑρετίσω τὸν Δαυὶδ βασιλέα ἐπὶ Ἰσραήλ,
καὶ σὺ ὤμοσας αὐτῷ περὶ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα,
τοῦ μὴ ἐκλείπειν ἀπέναντί σου βασιλείαν αὐτοῦ.
6 καὶ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ἡμῶν ἐπανέστησαν ἡμῖν ἁμαρτωλοί,
ἐπέϑεντο ἡμῖν καὶ ἔξωσαν ἡμᾶς·
οἷς οὐκ ἐπηγγείλω, μετὰ βίας ἀφείλοντο,
7 καὶ οὐκ ἐδόξασαν τὸ ὄνομά σου τὸ ἔντιμον·
ἐν δόξῃ ἔϑεντο βασίλειον ἀντὶ ὕψους αὐτῶν,
8 ἠρήμωσαν τὸν ϑρόνον Δαυὶδ ἐν ὑπερηφανίᾳ ἀλαλάγματος.
καὶ σύ, ὁ ϑεός, καταβαλεῖς αὐτούς,
καὶ ἀρεῖς τὸ σπέρμα αὐτῶν ἀπὸ τῆς γῆς
9 ἐν τῷ ἐπαναστῆναι αυτοῖς ἄνϑρωπον ἀλλότριον γένους ἡμῶν.
10 κατὰ τὰ ἁμαρτήματα αὐτῶν ἀποδώσεις αὐτοῖς, ὁ ϑεός·
εὑρεϑείη αὐτοῖς κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν.
11 κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν ἐλεήσει αὐτοὺς ὁ ϑεός,
ἐξηρεύνησε το σπέρμα αὐτῶν καὶ οὐκ ἀφῆκεν αὐτούς.
12 πιστὸς ὁ κύριος ἐν πᾶσι τοῖς κρίμασιν αὐτοῦ οἷς ποιεῖ ἐπὶ τὴν γῆν.

13 Ἠρήμωσεν ὁ ἄνομος τὴν γῆν ἡμῶν ἀπὸ ἐνοικούντων αὐτήν,
ἠφάνισεν νέον καὶ πρεσβύτην καὶ τέκνα αὐτῶν ἅμα·
14 ἐν ὀργῇ κάλλους αὐτοῦ ἐξαπέστειλεν αὐτὰ ἕως ἐπὶ δυσμῶν,
καὶ τοὺς ἄρχοντας τῆς γῆς εἰς ἐμπαιγμὸν, καὶ οὐκ ἐφείσατο.
15 ἐν ἀλλοτριότητι ὁ ἐχϑρὸς ἐποίησεν ὑπερηφανίαν,
καὶ ἡ καρδία αὐτοῦ ἀλλοτρία ἀπὸ τοῦ ϑεοῦ ἡμῶν.
16 καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν ἐν Ἱερουσαλήμ,
καϑὼς καὶ τὰ ἔϑνη ἐν ταῖς πόλεσι τοῖς ϑεοῖς αὐτῶν.
17 καὶ ἐπεκράτουν αὐτῶν οἱ υἱοὶ τῆς διαϑήκης ἐν μέσῳ ἐϑνῶν συμμίκτων,
οὐκ ἦν ὁ ποιῶν ἐν αὐτοῖς ἐν μέσῳ Ἱερουσαλὴμ ἔλεος καὶ ἀλήϑειαν.

5. βασιλείαν A.; βασίλειον V. — 9. γένους A.; γένος V. — ἡμῶν V.; ἠμιτῶν A. — 12. οἷς V.; τὰ A.

13. ἄνομος Ewaldi est emendatio; codd.: ἄνεμος — ἠφάνισεν Hilgenfeld; codd. ἠφάνισαν — 14. scribendum ἕως ἐπὶ δυσμὰς, cf. 1 Macc. 5, 29., nisi interpres soloecismum admisit. —

18 ἔφυγον ἀπ' αὐτῶν οἱ ἀγαπῶντες συναγωγὰς ὁσίων,
ὡς στρουθία ἐξεπετάσθησαν ἀπὸ κοίτης αὐτῶν·
19 ἐπλανῶντο ἐν ἐρήμοις, σωθῆναι ψυχὰς αὐτῶν ἀπὸ κακοῦ,
καὶ τίμιον ἐν ὀφθαλμοῖς παροικίας ψυχὴ σεσωσμένη ἐξ αὐτῶν·
20 εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐγενήθη ὁ σκορπισμὸς αὐτῶν ὑπὸ ἀνόμων,
ὅτι ἀνέσχεν οὐρανὸς τοῦ στάξαι ὑετὸν ἐπὶ τῆς γῆς,
21 πηγαὶ συνεσχέθησαν αἰώνιοι ἐξ ἀβύσσων ἀπὸ ὀρέων ὑψηλῶν·
ὅτι οὐκ ἦν ἐν αὐτοῖς ποιῶν δικαιοσύνην καὶ κρίμα,
ἀπὸ ἄρχοντος αὐτῶν καὶ λαοῦ ἐλαχίστου ἐν πάσῃ ἁμαρτίᾳ·
22 ὁ βασιλεὺς ἐν παρανομίᾳ, καὶ ὁ κριτὴς οὐκ ἐν ἀληθείᾳ,
καὶ ὁ λαὸς ἐν ἁμαρτίᾳ.

23 Ἴδε, κύριε, καὶ ἀνάστησον αὐτοῖς τὸν βασιλέα αὐτῶν,
υἱὸν Δαυὶδ εἰς τὸν καιρὸν ὃν οἶδας σύ, ὁ θεός,
τοῦ βασιλεῦσαι ἐπὶ Ἰσραὴλ παῖδά σου,
24 καὶ ὑπόζωσον αὐτὸν ἰσχύϊ τοῦ θραῦσαι ἄρχοντας ἀδίκους.
25 καθάρισον Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ ἐθνῶν καταπατούντων ἐν ἀπωλείᾳ,
ἐν σοφίᾳ, ἐν δικαιοσύνῃ.
26 ἐξῶσαι ἁμαρτωλοὺς ἀπὸ κληρονομίας,
ἐκτρίψαι ὑπερηφανίαν ἁμαρτωλῶν,
ὡς σκεύη κεραμέως ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ συντρίψαι πᾶσαν ὑπόστασιν αὐτῶν·
27 ὀλοθρεῦσαι ἔθνη παράνομα ἐν λόγῳ στόματος αὐτοῦ,
ἐν ἀπειλῇ αὐτοῦ φυγεῖν ἔθνη ἀπὸ προςώπου αὐτοῦ,
καὶ ἐλέγξαι ἁμαρτωλοὺς ἐν λόγῳ καρδίας αὐτῶν.
28 καὶ συνάξει λαὸν ἅγιον, οὗ ἀφηγήσεται ἐν δικαιοσύνῃ,
καὶ κρινεῖ φυλὰς λαοῦ ἡγιασμένου ὑπὸ κυρίου θεοῦ αὐτοῦ.
29 καὶ οὐκ ἀφήσει ἀδικίαν ἐν μέσῳ αὐτῶν αὐλισθῆναι,
καὶ οὐ κατοικήσει πᾶς ἄνθρωπος μετ' αὐτῶν εἰδὼς κακίαν·
30 γνώσεται γὰρ αὐτοὺς ὅτι πάντες υἱοὶ θεοῦ αὐτῶν εἰσι,
καὶ καταμερίσει αὐτοὺς ἐν ταῖς φυλαῖς αὐτῶν ἐπὶ τῆς γῆς.
31 καὶ πάροικος καὶ ἀλλογενὴς οὐ παροικήσει αὐτοῖς ἔτι·
κρινεῖ λαοὺς καὶ ἔθνη ἐν σοφίᾳ δικαιοσύνης αὐτοῦ. διάψαλμα.

32 Καὶ ἕξει λαοὺς ἐθνῶν δουλεύειν αὐτῷ ὑπὸ ζυγὸν αὐτοῦ,
καὶ τὸν κύριον δοξάσει ἐν ἐπισήμῳ πάσης τῆς γῆς·

---

22. οὐκ recte adiecit Hilgenfeld, abest a cdd.
23. οἶδας Hilgenfeld; οἶδες V.; εἶδες A. — 24. ἰσχύϊ A.; ἰσχὺν V. — 26. ἁμαρτωλῶν A.; ἁμαρτωλοὺς V. — 27. ἀπειλῇ Hilgenfeld; ἀπελλῇ codd. — 30. καταμερίσει V.; καταμετρίσει A. — 31. λαοὺς καὶ ἔθνη V.; ἔθνη καὶ λαοὺς A.
32. τὸν κύριον V.; om. A. —

33 καὶ καθαρίσει Ἱερουσαλὴμ ἐν ἁγιασμῷ, ὡς καὶ τὸ ἀπ' ἀρχῆς,
34 ἔρχεσθαι ἔθνη ἀπ' ἄκρου τῆς γῆς ἰδεῖν τὴν δόξαν αὐτοῦ,
φέροντας δῶρα τοὺς ἐξησθενηκότας υἱοὺς αὐτῆς,
35 καὶ ἰδεῖν τὴν δόξαν κυρίου, ἣν ἐδόξασεν αὐτὴν ὁ θεός·
καὶ αὐτὸς βασιλεὺς δίκαιος διδακτὸς ὑπὸ θεοῦ ἐπ' αὐτούς.
36 καὶ οὐκ ἔστιν ἀδικία ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ ἐν μέσῳ αὐτῶν,
ὅτι πάντες ἅγιοι, καὶ βασιλεὺς αὐτῶν χριστὸς κύριος·
37 οὐ γὰρ ἐλπιεῖ ἐπὶ ἵππον καὶ ἀναβάτην καὶ τόξον,
οὐδὲ πληθυνεῖ αὐτῷ χρυσίον καὶ ἀργύριον εἰς πόλεμον,
καὶ ὅπλοις οὐ συνάξει ἐλπίδας εἰς ἡμέραν πολέμου.
38 κύριος αὐτὸς βασιλεὺς αὐτοῦ, ἐλπὶς τοῦ δυνατοῦ ἐλπίδι θεοῦ,
καὶ στήσει πάντα τὰ ἔθνη ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν φόβῳ·
39 πατάξει γὰρ γῆν τῷ λόγῳ τοῦ στόματος αὐτοῦ εἰς αἰῶνα,
40 εὐλογήσει λαὸν κυρίου ἐν σοφίᾳ μετ' εὐφροσύνης.
41 καὶ αὐτὸς καθαρὸς ἀπὸ ἁμαρτίας τοῦ ἄρχειν λαοῦ μεγάλου,
ἐλέγξαι ἄρχοντας καὶ ἐξᾶραι ἁμαρτωλοὺς ἐν ἰσχύϊ λόγου.
42 καὶ οὐκ ἀσθενήσει ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ ἐπὶ θεῷ αὐτοῦ,
ὅτι ὁ θεὸς κατειργάσατο αὐτὸν δυνατὸν ἐν πνεύματι ἁγίῳ,
καὶ σοφὸν ἐν βουλῇ συνέσεως μετ' ἰσχύος καὶ δικαιοσύνης.
43 καὶ εὐλογία κυρίου μετ' αὐτοῦ ἐν ἰσχύϊ,
καὶ οὐκ ἀσθενήσει ἡ ἐλπὶς αὐτοῦ ἐπὶ κύριον,
44 καὶ τίς δύναται πρὸς αὐτόν;
ἰσχυρὸς ἐν ἔργοις αὐτοῦ καὶ κραταιὸς ἐν φόβῳ θεοῦ,
45 ποιμαίνων τὸ ποιμνίον κυρίου ἐν πίστει καὶ δικαιοσύνῃ,
καὶ οὐκ ἀφήσει ἀσθενῆσαι ἐν αὐτοῖς ἐν τῇ νομῇ αὐτῶν.
46 ἐν ὁσιότητι πάντας αὐτοὺς ἄξει,
καὶ οὐκ ἔσται ἐν αὐτοῖς ὑπερηφανία τοῦ καταδυναστευθῆναι ἐν αὐτοῖς.

47 Αὕτη ἡ εὐπρέπεια τοῦ βασιλέως Ἰσραήλ, ἣν ἔγνω ὁ θεός,
ἀναστῆσαι αὐτὸν ἐπ' οἶκον Ἰσραήλ, παιδεῦσαι αὐτόν.
48 τὰ ῥήματα αὐτοῦ πεπυρωμένα ὑπὲρ χρυσίον τίμιον τὸ πρῶτον,
ἐν συναγωγαῖς διακρινεῖ λαούς, φυλὰς ἡγιασμένων·
49 οἱ λόγοι αὐτοῦ ὡς λόγοι ἁγίων ἐν μέσῳ λαῶν ἡγιασμένων.
50 μακάριοι οἱ γινόμενοι ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις,
ἰδεῖν τὰ ἀγαθὰ Ἰσραὴλ ἐν συναγωγῇ φυλῶν, ἃ ποιήσει ὁ θεός.

---

34. φέροντας Hilgenfeld; libri: φέροντες — 37. αὐτῷ Hilgenfeld; αὑτῷ Cerda Fabricius. — scripsi ὅπλοις; libri: πολλοῖς; Hilgenfeld: fort. ἄλλοις, παλτοῖς, ὅπλοις? — 38. στήσει Hilgenfeld; libri: ἐλεήσει.

51 ταχύναι ὁ θεὸς ἐπὶ Ἰσραὴλ τὸ ἔλεος αὐτοῦ,
ῥύσαιτο ἡμᾶς ἀπὸ ἀκαθαρσίας ἐχθρῶν βεβήλων.
κύριος αὐτὸς βασιλεὺς ἡμῶν εἰς τὸν αἰῶνα καὶ ἔτι.

XVIII. Κύριε, τὸ ἔλεός σου ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου
εἰς τὸν αἰῶνα,
2 ἡ χρηστότης σου μετὰ δόματος πλουσίου ἐπὶ Ἰσραήλ·
οἱ ὀφθαλμοί σου ἐπιβλέποντες ἐπ' αὐτὰ, καὶ οὐχ ὑστερήσει ἐξ αὐτῶν,
3 τὰ ὦτά σου ἐπακούσει εἰς δέησιν πτωχοῦ ἐν ἐλπίδι·
τὰ κρίματά σου ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν μετ' ἐλέου,
4 καὶ ἡ ἀγάπη σου ἐπὶ σπέρμα Ἀβραάμ, υἱοὺς Ἰσραήλ·
ἡ παιδεία σου ἐφ' ἡμᾶς ὡς υἱὸν πρωτότοκον μονογενῆ,
5 ἀποστρέψαι ψυχὴν ὑπήκοον ἀπὸ ἁμαρτίας ἐν ἀγνοίᾳ.

6 Καθαρίσαι ὁ θεὸς Ἰσραὴλ εἰς ἡμέραν ἐλέου ἐν εὐλογίᾳ,
εἰς ἡμέραν ἐκλογῆς ἐν ἀνάξει χριστοῦ αὐτοῦ.
7 μακάριοι οἱ γινόμενοι ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις
ἰδεῖν τὰ ἀγαθὰ κυρίου, ἃ ποιήσει γενεᾷ τῇ ἐρχομένῃ
8 ὑπὸ ῥάβδον παιδείας χριστοῦ κυρίου ἐν φόβῳ θεοῦ αὐτοῦ,
ἐν σοφίᾳ πνεύματος καὶ δικαιοσύνης καὶ ἰσχύος,
9 κατευθῦναι ἄνδρα ἐν ἔργοις δικαιοσύνης φόβῳ θεοῦ,
καταστῆσαι πάντας αὐτοὺς ἐν φόβῳ κυρίου.
10 γενεὰ ἀγαθὴ ἐν φόβῳ θεοῦ ἐν ἡμέραις ἐλέου. διάψαλμα.

11 Μέγας ὁ θεὸς ἡμῶν καὶ ἔνδοξος ἐν ὑψίστοις κατοικῶν,
12 ὁ διατάξας ἐν πορείᾳ φωστῆρας εἰς καιροὺς ὡρῶν ἀφ' ἡμερῶν
εἰς ἡμέρας,
καὶ οὐ παρέβησαν ἀπὸ ὁδοῦ ἣν ἐνετείλω αὐτοῖς.
13 ἐν φόβῳ θεοῦ ἡ ὁδὸς αὐτῶν καθ' ἑκάστην ἡμέραν,
ἀφ' ἧς ἡμέρας ἔκτισεν αὐτοὺς ὁ θεὸς καὶ αἰῶνος,
14 καὶ οὐκ ἐπλανήθησαν ἀφ' ἧς ἡμέρας ἔκτισεν αὐτούς·
ἀπὸ γενεῶν ἀρχαίων οὐκ ἀπέστησαν ἀπὸ ὁδοῦ αὐτῶν,
εἰ μὴ ὁ θεὸς ἐνετείλατο αὐτοῖς ἐν ἐπιταγῇ δούλων αὐτοῦ.

---

51. ῥύσαιτο ego correxi, libri: ῥύσεται. hanc lectionem si retines, tum pro ταχύναι scribendum ταχυνεῖ.

XVIII. inscriptio: Ψαλμὸς τῷ Σαλομὼν ἐπὶ τοῦ χριστοῦ κυρίου ιη'. — 4. υἱοὺς correxit Fabricius; codd. et Cerda: υἱοῦ — 5. ἁμαρτίας Fabricius; ἀμαθίας V.; Cerda: ἀμαρθίας, imperitia.

12. πορείᾳ V.: κυρείᾳ A. — subscriptio: Ψαλμοὶ Σαλομῶντος ιη'. ἔχουσιν ἔπη ,α. addit A.: τέλος σὺν θεῷ.

LIBER ESDRAE QUARTUS.

Visio prima.

III. Anno tricesimo ruinae civitatis eram in Babylone ego
Salathiel, qui et Esdras, et conturbatus sum super cubili meo
recumbens, et cogitationes meae ascendebant super cor meum,
[2]quoniam vidi desertionem Sion et habundantiam eorum, qui habi-
tabant in Babylone. [3]et ventilatus est spiritus meus valde, et
coepi loqui ad Altissimum verba timorata [4]et dixi:
O Dominator Domine, tu dixisti ab initio, quando plantasti
terram, et hoc solus, et imperasti pulveri [5]et dedisti Adam corpus
mortuum; sed et ipse figmentum manuum tuarum erat, et insufflasti
in eum spiritum vitae et factus est vivens coram te; [6]et induxisti
eum in paradiso, quem plantaverat dextera tua, antequam terra
adventaret. [7]et huic mandasti diligere viam tuam, et praeterivit
eam; et statim instituisti in eum mortem et in nationibus eius.
et natae sunt ex eo gentes et tribus, populi et cognationes, quorum
non est numerus. [8]et ambulavit unaquaeque gens in voluntate
sua, et mira agebant coram te et spernebant praecepta tua.
[9]iterum autem in tempore induxisti diluvium super habitantes

---

Esdrae] Ezrae S. hic et ubique.

III. 2. Sion] super csyon T.

4. pulveri Syr. Aeth.; libri lat.: populo — 5. ipse D.; vulgo ipsum — 6. plantavit DS. — 7. in eum mortem (morte S.) ST.; ei mortem D.; vulgo in eo mortem — addunt ex eo DS.; vulgo om. — et tribus populi ST.; vulgo et tribus et populi; D.: populi tribus et linguae — quorum DST.; vulgo quarum — 8. in voluptate S. — pro mira legendum esse mala conlecit v. d. Palm, fortasse recte, cf. Syr. Aeth. — in fine commatis verba nec tu eos impedivisti fortasse excidisse non male dixit v. d. Vlis, cf. Syr. Ar. Aeth. — 9. habitantes ST.; vulgo inhabitantes —

saeculum et perdidisti eos. [10]et factum est in uno casu eorum,
sicut Adae mori, sic et his diluvium. [11]dereliquisti autem unum
ex his Noë cum domo sua, et ex eo justos omnes. [12]et factum
est cum coepissent multiplicari qui habitabant super terram, et
multiplicaverunt filios et populos et gentes multas, et coeperunt
iterato impietatem facere plus quam priores. [13]et factum est cum
iniquitatem facerent coram te, elegisti tibi unum ex his, cui nomen erat Abraham. [14]et dilexisti eum, et demonstrasti ei soli
finem temporum secrete noctu, [15]et disposuisti ei testamentum
aeternum et dixisti ei, ut non umquam derelinqueres semen eius.
et dedisti ei Isaac, et Isaac dedisti Iacob et Esau. [16]et segregasti tibi Iacob, Esau autem separasti. et factus est Iacob in
multitudine magna. [17]et factum est cum educeres semen eius ex
Aegypto, et adduxisti super montem Sina. [18]et inclinasti coelos,
et statuisti terram, et commovisti orbem, et tremere fecisti abyssos,
et conturbasti saeculum. [19]et transiit gloria tua portas quatuor,
ignis et terrae motus et spiritus et gelu, ut dares semini Iacob
legem et generationi Israël diligentiam. [20]et non abstulisti ab
eis cor malignum, ut faceret lex tua in eis fructum. [21]cor enim
malignum baiulans primus Adam transgressus et victus est, sed et
omnes qui de eo nati sunt. [22]et facta est permanens infirmitas,
et lex cum corde populi, cum malignitate radicis; et discessit quod
bonum est, et mansit malignum. [23]et transierunt tempora et finiti
sunt anni, et suscitasti tibi servum nomine David. [24]et dixisti ei
aedificare civitatem nominis tui et offerre tibi in eadem thus et oblationes. [25]et factum est hoc annis multis, et deliquerunt qui habitabant civitatem, [26]in omnibus facientes sicut fecit Adam et omnes
generationes eius, utebantur enim et ipsi corde maligno. [27]et
tradidisti civitatem tuam in manibus inimicorum tuorum. [28]et dixi
ego tunc in corde meo: numquid meliora faciunt, qui habitant

10. In uno casu (casui S.) DST.; vulgo in unoquoque — mors DS. — 11. et ante ex om. ST. — iustos DST.; vulgo iusti — 12. et ante multiplicaverunt om. T. — 13. unum ex hils T.; ex his (eis D.) unum DS.; vulgo virum ex his — 14. soli] solo S.; om. T. — finem temporum ego adieci, cf. Syr. Aeth. Ar.; vulgo legitur voluntatem tuam; om. DST. — recepi secrete noctu (nocte D.) ex DST.; vulgo om. — 15. umquam T.; vulgo unquam — 17. recepi et ante adduxisti ex DST.; vulgo om. — adduxisti eos DS. — 24. et offerre] ut offerret (offeret D.) DS. — tibi] ibi DST. — thus et] thus T.; tuas DS. — 26. utebantur] induebantur Hilgenfeld cl. Syr. Ar. Aeth. — cor malignum S. Hilgenfeld — 28. et dixi — meo DST.; vulgo om. —

Babylonem? et propter hoc dominabitur Sion? [29] factum est autem
cum venissem huc et vidissem impietates, quarum non est numerus,
et delinquentes multos vidit anima mea hoc tricesimo anno. et
excessit cor meum, [30] quoniam vidi quomodo sustines eos peccantes,
et pepercisti impie agentibus, et perdidisti populum tuum, et con-
servasti inimicos tuos, et non significasti [31] nihil nemini quomodo
debeat derelinqui via haec. numquid meliora facit Babylon quam
Sion? [32] aut alia gens cognovit te praeter Israël? aut quae tribus
crediderunt testamentis tuis sicut Iacob? [33] quarum merces non
comparuit, neque labor fructificavit. pertransiens enim pertransivi
in gentibus et vidi habundantes eas, et non memorantes manda-
torum tuorum. [34] nunc ergo pondera in statera iniquitates nostras
et eorum qui habitant in saeculo, et non invenietur momentum
puncti ubi declinet. [35] aut quando non peccaverunt in conspectu
tuo qui habitant terram? aut quae gens sic observavit mandata
tua? [36] homines quidem per nomina invenies servasse mandata tua,
gentes autem non invenies.

IV. Et respondit ad me angelus, qui missus est ad me,
cui nomen Uriel, [2] et dixit mihi: excedens excessit cor tuum in
saeculo hoc et comprehendere cogitas viam Altissimi? [3] et dixi:
ita, Dominus meus. et respondit mihi et dixit: tres vias missus
sum ostendere tibi, et tres similitudines proponere coram te, [4] de
quibus mihi si renunciaveris unam ex his, et ego tibi demonstrabo
viam, quam desideras videre, et doceam te, unde sit cor malignum.
[5] et dixi: loquere, Dominus meus. et dixit ad me: vade, pondera
mihi ignis pondus, aut mensura mihi flatum venti, aut revoca mihi

---

dominabitur] damnabitur D. — 29. autem DST.; vulgo om. — et vidissem] et vidi S.; vidi D. — 31. nemini van der Vlisii est emendatio; codd. memini — fecit D. — 32. tuis om. DST. — 33. habundantes D.; habundanter ST.; vulgo abundantes — 34. iniquitates nostras DT.; vulgo ut S. nostras iniquitates — non om. DST. — momentum Hilgenfeldi est emendatio; codd. nomen tuum — puncti ubi (tibi T.) declinet DST.; vulgo ita legitur: et non invenietur nomen tuum nisi in Israël — 35. observabit DST. — 36. homines ST.; vulgo hos; om. D. — invenies per nomina S. — servare S.

IV. 1. huriel T.; Hurihel S. — 3. Dominus DST.; vulgo Domine — 4. doceam DST.; vulgo docebo — unde sit] quare DT. — 5. Dominus DST.; vulgo Domine — flatum] satum Hilgenfeld secutus Syr. —

diem quae praeteriit. [6]et respondi et dixi: quis natorum poterit facere, ut me interroges de his? [7]et dixit ad me: si eram interrogans te dicens: quantae habitationes sunt in corde maris, aut quantae venae sunt in principio abyssi, aut quantae viae sunt super firmamentum, aut qui sunt exitus paradisi; [8]dicebas mihi fortassis: in abyssum non descendi, neque in infernum adhuc, neque in coelis unquam ascendi; [9]nunc autem non interrogavi te nisi de igne et vento et die, per quem transisti et a quibus separari non potes, et non respondisti mihi de eis. [10]et dixit mihi: tu quae tua sunt tecum coadolescentia non potes cognoscere, [11]et quomodo poterit vas tuum capere Altissimi viam? [quia in aliquo quod non comprehenditur creata est via Altissimi, neque potest corruptibilis in saeculo corruptibili cognoscere viam incorruptibilis. et cum audissem haec, cecidi super faciem meam] [12]et dixi illi: melius erat nos non adesse, quam advenientes vivere in impietatibus et pati, et non intellexi de qua re. [13]et respondit ad me et dixit: proficiscens profectus sum ad silvam lignorum campi, et cogitaverunt cogitationem [14]et dixerunt: venite et eamus et faciamus ad mare bellum, ut recedat coram nobis, et faciamus nobis alias silvas. [15]et similiter fluctus maris et ipsi cogitaverunt cogitationem et dixerunt: venite, ascendentes debellemus silvam campi, ut et ibi consummemus nobismetipsis aliam regionem. [16]et factus est cogitatus silvae in vano, venit enim ignis et consumpsit eam; [17]similiter et cogitatus fluctuum maris, stetit enim arena et probibuit

7. eram DST.; vulgo essem — viae emendatio est van der Vlisii, cf. Syr. Aeth.; codices: venae — 8. dicebas DST.; vulgo diceres — coelis ST.; vulgo coelum — 9. a quibus] sine quibus DST. — 11. vulgo ita legitur: et iam exterius corrupto saeculo (et iam ex te corruptio scd'o T.) intelligere corruptionem (incorruptionem DS.) evidentem in facie mea (faciem meam DST.). quid scriptor sibi velit haud obscurum, verum haec corrupta, et cum haud dubie quaedam exciderint, temporis momento multa fingas, quae scriptor exarasse videatur. Volkmar: et iam obnoxius corrupto saeculo intelligere corruptionem evadentem? et quum audirem procidi in facie mea; Hilgenfeld: et qui existis in corrupto saeculo intellegere incorruptionem? et cecidi in faciem meam. alii alia tentarunt; ego Syri versionem cancellis inclusam recepi, quae genuinam scriptoris sententiam reddere videtur. similiter Aethiops vertit: nam eo quod infinitum est formatur via Altissimi, nec tu potes, qui corruptibilis es, intelligere viam eius, qui incorruptibilis est. et cum audirem hoc, procidi in faciem meam; paullo liberius Ar. et Arm. — 12. adesse DST.; vulgo esse — advenientes DS.; advenientibus T.; vulgo adhuc viventes — intellexi DST.; vulgo intelligere — 15. silvam DS.; vulgo silvas, ut et T. — 16. in vano DST.; vulgo in vanum —

eos. [18]si enim eras iudex horum, quem incipiebas iustificare, aut
quem condempnare? [19]et respondi et dixi: utrique vanam cogi-
tationem cogitaverunt, terra enim data est silvae, et mari locus
portare fluctus suos. [20]et respondit ad me et dixit: bene tu iudi-
casti, et quare non iudicasti tibimetipsi? [21]quemadmodum enim
terra silvae data est et mare fluctibus suis, sic et qui super terram
inhabitant quae sunt super terram intellegere solummodo possunt,
et qui super coelos quae super altitudinem coelorum.

[22]Et respondi et dixi: deprecor te, Domine, ut mihi datus
est sensus intellegendi; [23]non enim volui interrogare de superiori-
bus viis, sed de his quae pertrauseunt per nos cottidie: propter
quod Israël datus est in obprobrium gentibus, quem dilexisti po-
pulum datus est tribubus impiis, et lex patrum nostrorum iu iu-
teritum deducta est, et dispositiones scriptae nusquam sunt? [24]et
pertransivimus de saeculo ut locustae, et vita nostra est pavor, et
uec digni sumus misericordiam consequi. [25]sed quid faciet nomini
suo qui invocatus est super nos? et de his interrogavi. [26]et
respondit ad me et dixit: si fueris videbis, et si vixeris frequenter
miraberis, quoniam festinans festiuat saeculum pertransire; [27]nou
capiet portare quae in temporibus iustis repromissa sunt, quoniam
plenum maestitia est saeculum hoc et infirmitatibus. [28]seminatum
est enim malum, de quibus me interrogas dicam, et necdum venit
destructio ipsius. [29]si ergo nou evulsum fuerit quod seminatum
est, et discesserit locus ubi seminatum est malum, non veniat ubi
seminatum est bonum; [30]quoniam granum seminis mali seminatum

18. eras DST.; vulgo esses — iucipiebas DT. et S. a pr. m.; vulgo inciperes — 19. utrique DST.; vulgo utique — maris S. — 21. sic et S.; et DT.; vulgo sic — intellegere S.; vulgo intelligere.

22. Hilgeufeld pro ut legi vult cur — datus est DST.; vulgo detur — 23. viis van der Vlisii est correctio, cf. Syr. Aeth.; codd. tuis — propter quod DST.; vulgo propter quid — datus est DST.; vulgo datus — 24. pertransimus scripsit Hilgenfeld cl. Syr. Aeth. Arm. — est (et T.; ut D.;) pavor DST.; vulgo stupor et pavor; Hilgenfeld scripsit ut vapor cl. Syr. Aeth. — 25. qui invocatus DST.; vulgo quod invocatum — Hilgenfeld delevit et cl. Syr. Aeth. — de om. DST. — 26. videbis et si vixeris DST.; vulgo plurimum scrutatus — festiuauit D.; festinabit Hilgenfeld — 27. nou capiet DST.; vulgo et nou capit — temporibus DST.; vulgo futuris temporibus — maestitia SDT.; vulgo iniustitia — 28. ut edidi DST., cf. Syr. Aeth.; vulgo de quibus autem interrogas dicam, seminatum enim est malum — 29. non evulsum D.; nomen suum S.; vulgo legitur ut in T. nou inversum — veniat ST.; vulgo veuiet, ut etiam D. — 30. grauum DS.; vulgo grameu —

est in corde Adam ab initio, et quantum impietatis generavit usque
nunc, et generat usque dum veniat area! [31] aestima autem apud
te, granum mali seminis quantum fructum impietatis generavit.
[32] quando seminatae fuerint spicae, quarum non est numerus, quam
magnam aream incipient facere!

[33] Et respondi et dixi: quomodo et quando haec? quare modici
et mali anni nostri? [34] et respondit ad me et dixit mihi: non
festines tu super Altissimum. tu enim festinas inaniter contra
ipsum spiritum, nam Excelsus pro multis. [35] nonne de his interro-
gaverunt animae iustorum in promptuariis suis dicentes: usquequo
spero sic? et quando veniet fructus areae mercedis nostrae? [36] et
respondit ad ea Ieremiel archangelus et dixit: quando impletus
fuerit numerus similium vobis, quoniam in statera ponderavit saecu-
lum, [37] et mensura mensuravit tempora, et numero numeravit tem-
pora, et non commovit nec excitavit usquedum impleatur praedicta
mensura. [38] et respondi et dixi: o Dominator Domine, sed et nos
omnes pleni sumus impietate; [39] et ne forte propter nos non im-
pleantur iustorum areae, propter peccata inhabitantium super
terram. [40] et respondit ad me et dixit: vade et interroga prae-
gnantem, si quando impleverit novem menses suos, adhuc poterit
matrix eius retinere partum in semetipsa. [41] et dixi: non potest,
Domine. et dixit ad me: in inferno promptuaria animarum matrici
assimilata sunt; [42] quemadmodum enim festinat quae parit effugere
necessitatem partus, sic et haec festinat reddere ea quae commen-
data sunt ab initio. [43] tunc tibi demonstrabitur de his quae concu-
piscis videre.

---

impietas D. — usque dum DT.; vulgo usque cum, ut etiam S. — 31. granum DST.; vulgo gramen — fructus T. — generaverit S. — 32. seminatae DST.; vulgo secatae.

33. quomodo] quo DS. — vulgo legitur: inaniter esse super ipsum, nam excessus (cf. 5, 33.) tuus multus. DST.: inaniter contra (vaniter cum et S.) ipsum spiritum, nam Excelsus pro multis (permultis S.). Syr.: propter temetipsum, Excelsus autem propter multos. cum Syro fere consentiunt Aeth. Arm. hinc scripsit Volkmar: vaniter per temetipsum spiritu, sed excelsus propter multos; Hilgenfeld: propter temetipsum, nam Excelsus pro multis. — 35. speramus D. — sic] hic Syr. Aeth. Arm. — 36. Ieremiel] huriel T. — similium Vlisii est correctio; codd. seminum — vobis DST.; vulgo in vobis — 37. amovit T. — Volkmar: commovebit nec suscitabit — 38. dominus si et T. — 40. et ante interroga om. T. — implevit T. — partum fetus D. — 41. in infernum DST. — 42. festinat quae T.; festinavit quae DS.; vulgo illa festinat quae — 43. tunc DST.; vulgo om. — tibi] ibi DST.

[44]Et respondi et dixi: si inveni gratiam ante oculos tuos et
si possibile est et si idoneus sum, [45]demonstra mihi et boc, si
plus quam praeteritum sit habet venire, aut plura pertransierunt
super nos, [46]quoniam quod pertransivit scio, quid autem futurum
sit iguoro. [47]et dixit ad me: sta super dexteram partem et de-
monstrabo tibi interpretationem similitudinis. [48]et steti et vidi, et
ecce fornax ardens transiit coram me, et factum est cum transiret
flamma, vidi et ecce superavit fumus. [49]post haec transiit coram
me nubes plena aquae et immisit pluviam impetu multam, et cum
transisset impetus pluviae, et superaverunt in ea guttae. [50]et dixit
ad me: cogita tibi: sicut crescit pluvia amplius quam guttae, et
ignis quam fumus, sic superhabundavit quae transivit mensura.
superaverunt autem guttae et fumus.

[51]Et oravi et dixi: putas vivo usque in diebus illis?
vel quis erit in diebus illis? [52]respondit ad me et dixit: de
signis, de qnibus me interrogas, ex parte possum tibi dicere,
de vita autem tua non sum missus dicere tibi, sed nescio.
V. de signis autem, ecce dies venient, et apprehendentur qui
inhabitant terram insensu multo, et abscondetur veritatis via, et
sterilis erit a fide regio, [2]et multiplicabitur iniustitia super hanc
quam ipse tu vides et super quam audisti olim, [3]et erit incom-
posito vestigio quam nunc vides regnare regionem, et videbunt eam
desertam. [4]si autem tibi dederit Altissimus vivere, et videbis post
tertiam tubam, et relucescet subito sol noctu et luna in die ter,
[5]et de ligno sanguis stillabit, et lapis dabit vocem suam; et populi
commovebuntur, et gressus mutabuntur, [6]et regnabit quem non

45. et hoc si DS.; et si hoc T.; vulgo si — super nos DST.; vulgo: supra quam futurum est — 46. quoniam quod (quod om. T.) pertransivit DST.; vulgo quid pertransivit — futuri ST. — 47. dextram DS. — 48. flamma et D. — 49. et post hec (hoc S.) DS. — aqua D. — transisset DT.; vulgo transiisset — et superaverunt DT.; vulgo et om. — 50. sicut enim DS. — ignis amplius quam DS. — pertransivit D.

51. quis DST.; vulgo quid — V. 1. et appreb. DST.; vulgo in quibus appreb. — habitant D. — insensu Volkmari est correctio; vulgo legitur in censu — 2. tu audisti D. — 3. incomposito D.; incompositio ST.; vulgo imposito — 4. et videbis DST.; vulgo et om. — tubam] turbatam Hilgenfeld, cl. Syr. Ar. Aeth. Arm. — in die ter T.; in die D.; inter die S.; vulgo ter in die — 5. et gressus mutabuntur (malim nutabunt) D.; egressos (ingressus T.) commutabuntur ST.; vulgo om.; Syr. et aëres commutabuntur, cf. Ar. Arm.; Aeth. et stellae cadent —

sperant qui inhabitant super terram, et volatilia commigrationem
facient, [7]et mare Sodomiticum pisces reiciet et dabit vocem noctu,
quam non noverant multi, omnes autem audient vocem eius. [8]et
chaos fiet per loca multa, et ignis frequenter emittetur, et bestiae
agrestes transmigrabunt regionem suam, et mulieres menstruatae
parient monstra; [9]et in dulcibus aquis salsae invenientur, et amici
omnes semetipsos expugnabunt: et abscondetur tunc sensus, et in-
tellectus separabitur in promptuarium suum, [10]et quaeretur a multis
et non invenietur, et multiplicabitur iniustitia et incontinentia super
terram. [11]et interrogabit regio proximam suam et dicet: nunquid
per te pertransiit iustitia iustum faciens? et haec negabit. [12]et
erit in illo tempore, et sperabunt homines et non impetrabunt,
laborabunt et non dirigentur viae eorum. [13]haec signa dicere tibi
permissum est mihi, et si oraveris iterum et ploraveris, sicut et
nunc, et ieiunaveris septem diebus, audies iterato horum maiora.
[14]Et evigilavi, et corpus meum horruit valde, et anima mea
laboravit, ut deficeret. [15]et tenuit me qui venit angelus, qui
loquebatur in me, et confortavit me et statuit me super pedes.
[16]et factum est in nocte secunda, et venit ad me Phalthiel dux
populi et dixit mihi: ubi eras? et quare vultus tuus tristis? [17]aut
nescis, quoniam tibi creditus est Israël in regione transmigrationis
eorum? [18]exsurge ergo et gusta panem, et non derelinquas nos
sicut pastor gregem suum in manibus luporum malignorum. [19]et
dixi ei: vade a me et non ad me accedas usque a diebus septem
et tunc venies ad me. et audivit ut dixi, et recessit a me. [20]et
ego ieiunavi diebus septem ululans et plorans, sicut mihi mandavit
Uriel angelus.

---

6. non spernant T. — 7. reiciet DT.; vulgo reiiciet — 8. et ante chaos om. T. — emittetur scripsi cum Vlisio, cf. Aeth. Ar. Arm.; vulgo remittetur — regionem suam addit T., cf. Syr. Aeth. Ar.; vulgo om. — 11. haec SDT.; vulgo hoc — 13. tibi om. T.

15. pedes meos D. — 16. Phalthiel, cf. 2 Sam. 3, 15.; psalthiel T.; spaltihel S.; Salatiel D.; vulgo Salathiel; Syr. Psaltiel; Ar. Phaldiel; Aeth. Pheltiiâl; Arm. Phanuel — 17. aut ST.; vulgo an — 18. panem alicuius DS. — 19. ad me accedas ST.; accedas ad me D.; vulgo appropies ad me — usque a diebus (ad dies D.) VII et tunc venies ad me DST.; vulgo om. — 20. hurihel S.

Visio secunda.

[21] Et factum est post dies septem, et iterum cogitationes cordis mei molestae erant mihi valde. [22] et resumpsit anima mea spiritum intellectus, et iterum coepi loqui coram Altissimo sermones, [23] et dixi: Dominator Domine, ex omni silva terrae et ex omnibus arboribus eius elegisti vineam unam, [24] et ex omni terra orbis elegisti tibi foveam unam, et ex omnibus floribus orbis elegisti tibi lilium unum, [25] et ex omnibus abyssis maris replesti tibi rivum unum, et ex omnibus aedificatis civitatibus sanctificasti tibimetipsi Sion, [26] et ex omnibus creatis volatilibus nominasti tibi columbam unam, et ex omnibus plasmatis pecoribus providisti tibi ovem unam, [27] et ex omnibus multiplicatis populis acquisivisti tibi populum unum, et ab omnibus probatam legem donasti huic quem desiderasti populo. [28] et nunc, Domine, utquid tradidisti unum pluribus, et praeparasti unam radicem super alias, et disparsisti unicum tuum in multis? [29] et conculcaverunt eum qui contradicebant sponsionibus tuis quique tuis testamentis non credebant. [30] et si odiens odisti populum tuum, tuis manibus debet castigari.

[31] Et factum est, cum locutus essem sermones istos, et missus est angelus ad me, qui ante venerat ad me praeterita nocte, [32] et dixit mihi: audi me et instruam te, et intende mihi et adiciam coram te. [33] et dixi: loquere, Domine meus. et dixit ad me: valde in excessu mentis factus es in Israël; an plus dilexisti eum super eum qui eum fecit? [34] et dixi ad eum: non, Domine, sed dolens locutus sum; torquent enim me renes mei per omnem horam quaerentem apprehendere semitam Altissimi et investigare partem iudicii eius. [35] et dixit ad me: non potes. et dixi: quare, Domine?

---

22. resumpsit mihi D. — 23. et ex omnibus arboribus DT.; vulgo deest ex; ex omnium arborum S. — unam DST.; vulgo unicam — 24. foveam] regionem vel campum Syr. Ar. Aeth. — 28. unum plurimis S. — praeparasti ἡτοίμασας, sed graece ἠτίμασας, dehonestasti, scriptum fuisse recte monuit Volkmar. Syr. repudiasti; Aeth. ignominia affecisti. — ut edidi DST.; vulgo super unam radicem alias — disparsisti DS.; dispersisti T.; vulgo disperdidisti.

31. istos DS.; vulgo om. — et ante missus om. D. — 32. adiciam DT.; vulgo adiiciam — 33. dominus DS. — valde DST.; vulgo valde tu — in Israël ST.; sta in Israël D.; vulgo pro Israël — super eum DS.; vulgo quam —

aut quid nascebar? διὰ τί γὰρ οὐκ ἐγένετο ἡ μήτρα τῆς μητρός
μου τάφος, ἵνα μὴ ἴδω τὸν μόχθον τοῦ Ἰακὼβ καὶ τὸν κόπον
τοῦ γένους Ἰσραήλ; [36]et dixit ad me: numera mihi quae necdum
venerunt, et collige mihi dispersas guttas, et revirida mihi aridos
flores, [37]et aperi mihi clausa promptuaria, et produc mihi inclusos
in eis flatus; aut monstra mihi vocis imaginem, et tunc ostendam
tibi eum laborem, quem rogas videre. [38]et dixi: Dominator Do-
mine, quis enim est qui potest hoc scire, nisi qui cum hominibus
habitationem non habet? [39]ego autem insipiens, et quomodo po-
tero dicere de his quibus me interrogasti? [40]et dixit ad me:
quomodo non potes facere unum de his quae dicta sunt, sic non
poteris invenire iudicium meum, aut finem caritatis, quam populo
promisi.

[41]Et dixi: sed ecce, Domine, tu prope es his qui in fine
sunt, et quid facient qui ante me sunt, aut nos, aut hi qui post
nos? [42]et dixit ad me: coronae assimilabo iudicium meum; sicut
non novissimorum tarditas, sic nec priorum velocitas. [43]et respondi
et dixi: nec enim poteras facere qui facti sunt, et qui sunt, et
qui futuri sunt in unum, ut celerius iudicium tuum ostendas? [44]et
respondit ad me et dixit: non potest festinare creatura super
creatorem, nec sustinere saeculum qui in eo creati sunt in unum.
[45]et dixi: quomodo dixisti servo tuo, quoniam vivificans vivifica-
bis a te creatam creaturam in unum, et sustinebit creatura: poterit
et nunc portare praesentes in unum. [46]et dixit ad me: interroga

35. aut quid DST.; vulgo ad quid — verba graeca retulit Clem. Alex. Strom. III, 16, 100. (ed. Potter I. p. 556.) his verbis: Ἔσδρας ὁ προφήτης λέγει. versio latina haec est: aut quare non fiebat matrix matris meae mihi sepulchrum, ut non viderem laborem Iacob et defatigationem generis Israel? — 36. venerunt T.; vulgo venerant — 37. post flatus addidit Syr.: et demonstra mihi imaginem facierum, quas nondum vidisti; Aeth.: et demonstra mihi faciem eorum, quos nunquam vidistis; Ar. post proprietatem vocis: aut dic mihi speciem personae, quam non vidisti — aut monstra DST.; vulgo demonstra — eum DS.; vulgo om. — 38. hoc DST.; vulgo haec — habent T. — 39. de hiis de T. — 40. finem caritatis Vlisii est correctio. vulgo in fine (in finem ST.) charitatem (caritatem DT.; caritatis S.) — pro populo meo DS.

41. prope es] prae es S.; promisisti Hilgenfeld cl. Syr. Aeth. — in fine DST.; vulgo in finem — ante me sunt DST.; vulgo ante me fuerunt — post nos sunt D. — 43. nec enim DS.; nec non T.; vulgo nec — facere DST.; vulgo facere eos — 44. qui in eo creati DST.; vulgo eos qui in eo creandi — 45. vivificabis Vlisii est emendatio; vivificavi T.; vivificavit DS.; vulgo vivificasti — sustinebit DST.; vulgo sustinebat — ita prorsus ut edidi Syr., nisi quod post creaturam in unum addit: si ergo viventes vivent in unum —

matricem mulieris et dices ad eam: decem si paris, quare per
tempus? roga ergo eam, ut det decem in unum. [47]et dixi: non
utique poterit, sed secundum tempus. [48]et dixit ad me: et ego
dedi matricem terrae his qui seminati sunt super eam per tempus;
[49]quemadmodum enim infans non parit nec ea quae senuit adhuc,
sic ego disposui a me creatum saeculum.

[50]Et interrogavi et dixi: cum iam dederis mihi viam, loquar
coram te: num mater nostra, de qua dixisti mihi, adhuc iuvenis
est, an iam senectuti appropinquat? [51]et respondit ad me et dixit:
interroga quae parit, et dicet tibi; [52]dices enim ei: quare quos
peperisti nunc non sunt similes his qui ante, sed minores statura?
[53]et dicet tibi et ipsa: alii sunt, qui in iuventute virtutis nati sunt,
et alii, qui sub tempore senectutis deficiente matrice sunt nati.
[54]considera ergo et tu, quoniam minores statura estis prae his qui
ante vos, [55]et qui post vos quam ut vos, quasi iam senescentes
creaturae et fortitudinem iuventutis praetereuntes.

[56]Et dixi: rogo, Domine, si inveni gratiam ante oculos
tuos, demonstra servo tuo, per quem visites creaturam tuam.
VI. et dixit ad me: initio terreni orbis et antequam starent
exitus saeculi, et antequam spirarent conventiones ventorum, [2]et
antequam sonarent voces tonitruum, et antequam splenderent nitores
coruscationum, et antequam confirmarentur fundamenta paradisi,
[3]et antequam viderentur decori flores, et antequam confirmarentur
motu virtutes, et antequam colligerentur innumerabiles militiae
angelorum, [4]et antequam extollerentur altitudines aërum, et ante-
quam nominarentur mensurae firmamentorum, et antequam aestua-
rent camini in Sion, [5]et antequam investigarentur praesentes anni,
et antequam abalienarentur eorum qui nunc peccant adinventiones

46. decem si recte scripserunt Volkmar et Hilgenfeld, cf. Syr. Aeth. Ar. Arm.; libri: et si — 48. te dedi ST.; dedi te D. — 49. nec ea quae senuit adhuc DST.; vulgo ea quae senum sunt.

50. num Volkmari est correctio; libri nam — an addendum esse iam Vlis recte monuit, cf. Syr.; a libris abest. — 51. quae DST.; vulgo eam quae — 52. ante D.; vulgo ante te — 53. sub tempus DS. — deficientis (deficiente S.) matricis DS. — 54. minores DST.; vulgo minori — 55. qua ut (et D.) vos DST.: vulgo minori quam vos — praeterientis S.; Hilgenfeld Vlisio duce scripsit senescentis et dein praeterientis.

56. per quam DST. — visitas DT. — VI. 2. tonitrui T. — coruscuum S. — 3. decores S. — motu ST.; motuum D.; vulgo motae — 4. aërum DS.; vulgo aëris — textum vulgo receptum: aestuarent camini in Sion, tuentur etiam DT.; unus S.: aestimaretur camillum Sion, quem Volkmar secutus est, nisi quod pro camillum scripsit cimelium. Hilgenfeld cl. Syr. et Ar.: aedificaretur scabillum Sion —

et consignati essent qui fide thesaurizaverunt: [6]tunc cogitavi, et
facta sunt per me solum, et non per alium, ut et finis per me, et
non per alium.

[7]Et respondi et dixi: quae erit separatio temporum? aut
quando prioris finis et sequentis initium? [8]et dixit ad me: ab
Abraham usque ad Isaac, quoniam natus est ab eo Iacob et Esau,
manus enim Iacob tenebat ab initio calcaneum Esau; [9]finis enim
huius saeculi Esau, et principium sequentis Iacob. [10]hominis manus
inter calcaneum et manum; aliud noli quaerere, Esdra.

[11]Et respondi et dixi: o Dominator Domine, si inveni gra-
tiam ante oculos tuos, [12]oro ut demonstres servo tuo finem
signorum tuorum, quorum ex parte mihi demonstrasti nocte
praecedente. [13]et respondit et dixit ad me: surge super pedes
tuos et audies vocem plenissimam sonitus: [14]et erit sicut commo-
tione commovebitur locus, in quo stes super eum, [15]in eo cum
loquitur tu non expaveas, quoniam de fine verbum; et fundamenta
terrae intelligent, [16]quoniam de ipsis sermo: tremiscet et commo-
vebitur, scit enim quoniam finem eorum oportet commutari. [17]et
factum est, cum audissem, et surrexi super pedes meos et audivi,
et ecce vox loquens, et sonus eius sicut sonus aquarum multarum,
[18]et dixit: ecce dies veniunt et erit, quando appropinquare in-
cipiam, ut visitem habitantes in terra, [19]et quando inquirere in-
cipiam ab eis qui iniuste nocuerunt iniustitia sua, et quando

5. fide DST.; vulgo fidem — thesaurizarentur T. — 6. facta sunt haec DS. — ut et DST.; vulgo et.

8. Isaac] Abraham S. Syr. Ar. — quoniam T.; quum S.; vulgo quando — natus est DST.; vulgo nati sunt — enim DST.; volgo om. — 9. enim] autem D. — 10. manus] membra Hilgenfeld. Syr.: [9]calcanens prioris Esan, et manus secundi Iacob; principium enim hominis manus eius, et finis hominis calcaneus eius: [10]inter calcaneum igitur et manum aliquid aliud noli quaerere, o Ezra. Aeth.: nam extremitas eius calx hominis, et summitas hominis sicut calx eius et manus eios. Ar.: nam finis partium hominis extremitasque earum est calcaneus eius, et initium earum est manus eius: et ecce calcaneus et manus coniuncta erant.

12. ex parte S.; parte D.; partem T. et vulgo — monstrasti D. — sequenti praecedente T. — audies DST.; vulgo audi — sonns S. — 14. sicut] sic S. — commotione Vlisii est emendatio, cf. Syr. Aeth. Ar.; libri: commotio nec — stas D.; stat S. — 15. in eo S.; DT. ideo, ut vulgo — loqueretur S. — fundamenta S.; vulgo fundamentum — iam Volkmar recte scripsit intelligent; libri: intelligitur — 16. recte scripsit Hilgenfeld tremiscet (sc. τὰ θεμέλια); DS. tremescit; T. ut vulgo: tremiscit — commovebitur DST.; vulgo commovetur — 17. et surrexi DST.; vulgo et om. — 18. incipio S. — 19. in iniusticia D. —

suppleta fuerit humilitas Sion, [20]et cum supersignabitur saeculum quod incipiet pertransire, haec signa faciam: libri aperientur ante faciem firmamenti, et omnes videbunt simul; [21]et anniculi infantes loquentur vocibus suis, et praegnantes immaturos parient infantes trium et quatuor mensium, et vivent et suscitabuntur; [22]et subito apparebunt seminata loca non seminata, et plena promptuaria subito invenientur vacua; [23]et tuba canet cum sono, quam cum omnes audierint, subito expavescent. [24]et erit in illo tempore, debellabunt amici amicos ut inimici, et expavescet terra cum his qui inhabitant eam, et venae fontium stabunt et non decurrent in horis tribus; [25]et erit, omnis qui derelictus fuerit ex omnibus istis quibus praedixi tibi, ipse salvabitur et videbit salutare meum et finem saeculi mei; [26]et videbunt qui recepti sunt homines, qui mortem non gustaverunt a nativitate sua, et mutabitur cor inhabitantium terram et convertetur in sensum alium; [27]delebitur enim malum et extinguetur dolus, [28]florebit autem fides, et vincetur corruptela, et ostendetur veritas, quae sine fructu fuit diebus tantis.

[29]Et factum est cum loqueretur mihi, et ecce paulatim [commovebatur locus, super quem stabam super eum], [30]et dixit ad me: haec veni tibi ostendere tempore venturae noctis. [31]si ergo iterum rogaveris et iterum ieiunaveris septem diebus, iterum tibi renuntiabo horum maiora per diem quoniam audivi. [32]audita est vox tua apud Altissimum; vidit enim Fortis directionem tuam et providit pudicitiam, quam a iuventute tua habuisti, [33]et propter hoc misit me demonstrare tibi haec omnia et dicere tibi: confide et noli timere, [34]et noli festinare in prioribus temporibus cogitare vana, et non properes a novissimis temporibus.

---

20. incipiet DST.; vulgo incipient — 21. parient filios infantes D. — 24. qui inhabitant eam DS.; vulgo om. — et non decurrunt S.; ut non decurrant D. — 25. mei DST.; vulgo vestri — 26. terram ego addidi, cf. Syr. Aeth. Ar. Arm., a libris abest — alium] alterum D. — 28. diebus tantis] tantis temporibus DT.

29. verba uncinis inclusa ex Syro desumpsi, quocum consentiunt Aeth. Ar. Arm., cf. supra vs. 14. in versione latina vulgo haec leguntur: intuebar super eum ante quem stabam, sed S. haec habet: intuebatur super quem stabam super eum. hunc librum merito secuti sunt Volkmar et Hilgenfeld, sed cum hic scriberet: titubabat, ille: immovebatur (!) super quod, rem infectam reliquerunt. — 30. tempore venture noctis T.; et venturae nocti S.; vulgo tempus venturae noctis; Syr. ista nocte; Aeth. sicut in nocte praeterita; Ar. sicut die praeterito — 31. per diem quoniam (vulgo quam) audivi (auditu DS.) DST.; Hilgenfeld scripsit: maiora. pridem iam auditu — 32. post audita est vulgo additur enim, abest a DST. — tua post iuventute om. D. — 34. in prioribus DST.; vulgo cum prioribus — vana verba D. — ut non properes DT.

Visio tertia.

35 Et factum est post haec et flevi iterum, et similiter ieiunavi
septem diebus, ut suppleam tres hebdomadas, quae dictae sunt
mihi. 36 et factum est in octava nocte, et cor meum iterato tur-
babatur in me, et coepi loqui coram Alsissimo; 37 inflammabatur
enim spiritus meus valde, et anima mea anxiabatur. 38 et dixi:
o Domine, loquens locutus es ab initio creaturae, in primo die
dicens: fiat coelum et terra; et tuum verbum opus perfecit. 39 et
erat tunc spiritus volans, et tenebrae circumferebantur et silentium,
sonus vocis hominis nondum erat abs te. 40 tunc dixisti de the-
sauris tuis proferri lumen luminosum, quo appareret opus tuum.
41 et die secundo iterum creasti spiritum firmamenti, et imperasti
ei ut divideret et divisionem faceret inter aquas, ut pars quidem
sursum recederet, pars vero deorsum maneret. 42 et tertio die
imperasti aquis congregari in septima parte terrae, sex vero par-
tes siccasti et conservasti, ut ex his sint coram te ministrantia
seminata adeo et culta. 43 verbum enim tuum processit, et opus
statim fiebat. 44 processit enim subito fructus multitudinis immen-
sus et concupiscentia gustus multiformis, et flores colore inimitabili,
et odores odoramenti ininvestigabilis; et die tertio haec facta
sunt. 45 quarto autem die imperasti fieri solis splendorem, lunae
lumen, stellarum dispositionem, 46 et imperasti eis ut deservirent
futuro plasmato homini. 47 quinto autem die dixisti septimae parti,
ubi erat aqua congregata, ut procrearet animalia et volatilia et

35. ebdomadas DST. — 36. iterato (iterum D.) turbabatur (turbatur S. a pr. m.) DST.; vulgo turbabatur iterato — 37. anxiebatur T. — 38. perfecit DST.; vulgo perfectum — 39. volans DST.; vulgo om. — 40. lumen quod luminis ut apparerent opere tuo S. — 41. iterum Ambros. de spir. s. 2, 7. Syr. Aeth.; a codd. abest. — quidem DST.; vulgo quaedam. — 42. tertio DT.; vulgo tertia — adeo T.; vulgo a deo — Syr. ut ex his sint coram te ministrantes et colerentur et seminarentur; Aeth. ut in iis ararent et seminarent et viverent coram te; Ar. ut ibi plantaretur et sereretur et araretur — 44. concupiscentia DS.; concupiscenti T.; vulgo concupiscentiae — multiformis D.; vulgo multiformes — colore inimitabili S.; vulgo colore immutabili; et colores immutabiles D. — ininvestigabilis correctio est Volkmari; libri male: investigabilis — tertio ST.; vulgo tertia — 45. quarto D.; vulgo quarta — 47. et ante volatilia om. DS. —

pisces; et ita fiebat [48]aqua muta et sine anima, quod ei iubebatur,
animalia faciens, ut ex hoc mirabilia tua nationes enarrent. [49]et
tunc conservasti duas animas; nomen uni vocasti Enoch et nomen
secundi vocasti Leviathan, [50]et separasti ea ab alterutro; non enim
poterat septima pars, ubi erat aqua congregata, capere ea. [51]et
dedisti Enoch unam partem, quae siccata est tertio die, ut habitet
in ea, ubi sunt montes mille, [52]Leviathan autem dedisti septimam
partem humidam, et servasti ea, ut fiant in devorationem quibus
vis et quando vis. [53]sexto autem die imperasti terrae, ut crearet
coram te iumenta et bestias et reptilia, [54]et super his Adam, quem
constituisti ducem super omnibus factis quae fecisti, et ex eo edu-
cimur nos omnes quemque elegisti populum. [55]haec autem omnia
dixi coram te, Domine, quoniam dixisti quia propter nos creasti
saeculum. [56]residuas autem gentes ab Adam natas dixisti eas nil
esse, et quoniam salivae assimilatae sunt, et quasi stillicidium de
vase similasti habundantiam eorum. [57]et nunc, Domine, ecce istae
gentes, quae in nihilum deputatae sunt, coeperunt dominari nostri
et devorare nos. [58]nos autem populus tuus, quem vocasti primo-
genitum, unigenitum, aemulatorem carissimum, traditi sumus in
manibus eorum: [59]et si propter nos creatum est saeculum, quare
non haereditatem possidemus cum saeculo? usquequo haec?

VII. Et factum est, cum finissem loqui verba haec, missus
est ad me angelus, qui missus fuerat ad me primis noctibus, [2]et
dixit ad me: surge, Esdra, et audi sermones quos veni loqui ad
te. [3]et dixi: loquere, Dominus meus. et dixit ad me: mare posi-
tum est in spatioso loco, ut esset altum et immensum; [4]erit autem

---

48. vulgo ante hunc vs. interpungitur, ita vero legitur: aqua muta et sine anima quae Dei nutu iubebantur animalia faciebat — muta] multa DST. — quod ei (quo dei ST.) iubebatur (videbatur T.) DST. — faciens DST. — 49. duas animas] duo animata Volkmar; duo animalia Hilgenfeld — unius Hilgenfeld — Enoch DST.; vulgo Henoch; Syr. Aeth.: Behemoth — secundi DST.; vulgo secundae — 51. Enoch DST.; vulgo Henoch — inhabitet (+ et S.) DS. — 52. ea Volkmar; libri: eam — fiant ST.; vulgo fiat — in devoratione ST. — 54. quemque] quem DS. — 55. quoniam dixisti DST.; vulgo om. — 56. nil] nichil DS. — quasi] sicut DS. — habund. DST.; vulgo abund. — 57. nichilum DT. — coeperunt om. DST. — nos DST.; vulgo om. — 58. carissimum DST.; vulgo tuum — 59. creatum] tantum T. — nostram hereditatem non D. — possidemus nostram saeculo S.

VII., 3. dominus DST.; vulgo deus — altum] latum Hilgenfeld; amplum Volkmar —

ei introitus in angusto loco positus, ut esset similis fluminibus.
[5]quis enim volens voluerit ingredi mare et videre eum, vel domi-
nari eius: si non transierit angustum, in latitudinem venire quo-
modo poterit? [6]item aliud: civitas est aedificata et posita in loco
campestri, est autem plena omnium bonorum; [7]introitus eius
angustus et in praecipiti positus, ut esset a dextris quidem ignis,
a sinistris aqua alta, [8]semita autem est una sola inter eos posita,
hoc est inter ignem et aquam, ut non capiat semita nisi solum-
modo vestigium hominis: [9]si autem dabitur civitas homini in
haereditatem, si nunquam ante positum periculum pertransierit,
quomodo accipiet haereditatem suam? [10]et dixi: sic, Domine. et
dixit ad me: sic est et Israël pars. [11]propter eos enim feci
saeculum, et quando transgressus est Adam constitutiones meas,
iudicatum est quod factum est: [12]et facti sunt introitus huius
saeculi angusti et dolentes et laboriosi, pauci autem et mali et
periculorum pleni et labore magno opere fulti; [13]nam maioris
saeculi introitus spatiosi et securi et facientes immortalitatis fructum.
[14]si ergo non ingredientes ingressi fuerint qui vivunt angusta et
vana haec, non poterunt recipere quae sunt reposita. [15]nunc ergo
tu quare conturbaris, cum sis corruptibilis? et quid moveris tu,
cum sis mortalis? [16]et quare non accepisti in corde tuo quod
futurum, sed quod in praesenti?

[17]Et respondi et dixi: Dominator Domine, ecce disposuisti in
lege tua, quoniam iusti haereditabunt haec, impii autem peribunt.
[18]iusti autem ferent angusta sperantes spatiosa; qui enim impie
gesserunt, et angusta passi sunt, et spatiosa non videbunt. [19]et
dixit ad me: non est iudex super Deum, neque intelligens super
Altissimum. [20]pereunt enim multi praesentes, quia negligitur quae
ante posita est Dei lex. [21]mandans enim mandavit Deus veni-

---

4. fluminis S. — 5. venire quomodo ST.; venire non D.; vulgo quomodo venire — 7. introitus autem DS. — quidem] siquidem DST. — a sinistris vero S.; et a sinistris quidem D. — 8. hoc est ignis et aqua S. — 12. et ante dolentes om. T. — labore magno opere (vulgo magnopere) T. et ita vulgo; laborum magnorum (+ opere D.) SD. — 13. et securi om. T. — 14. non ingredientes ingressi fuerint DST.; vulgo ingredientes non fuerunt ingressi — vana] mala Hilgenfeld — 15. tu quare DST.; vulgo quare tu — corroptibilis cum sis DS. — 16. futurum DST.; vulgo est futurum — sed in praesentis T.

17. et respondi DST.; et vulgo om. — in lege DST.; vulgo lege — 18. spatiosa in fine non videbunt S. — 20. pereant DS. — quia] quoniam S. — neglegatur S. —

entibus quando venerunt, quid facientes viverent et quid observantes non punirentur. 22 hi autem non sunt persuasi et contradixerunt ei, et constituerunt sibi cogitamenta vanitatis, 23 et proposuerunt sibi circumventiones delictorum, et superdixerunt Altissimo non esse, et vias eius non cognoverunt, 24 et legem eius spreverunt, et sponsiones eius abnegaverunt, et in legitimis eius fidem non habuerunt, et opera eius non perfecerunt: 25 propter hoc, Esdra, vacua vacuis et plena plenis. 26 ecce tempus veniet, et erit quando venient signa quae praedixi tibi, et apparebit sponsa et apparescens civitas, et ostendetur quae nunc subducitur terra, 27 et omnis qui liberatus est de praedictis malis, ipse videbit mirabilia mea. 28 revelabitur enim filius meus Iesus cum his qui cum eo sunt, et iocundabuntur qui relicti sunt annis quadringentis. 29 et erit post annos hos, et morietur filius meus Christus et omnes qui spiramentum habent homines. 30 et convertetur saeculum in antiquum silentium diebus septem, sicut in prioribus iniciis, ita ut nemo derelinquatur. 31 et erit post dies septem, et excitabitur quod nondum vigilat saeculum, et morietur corruptum; 32 et terra reddet qui in ea dormiunt, et pulvis qui in eo silentio habitant, et promptuaria reddent quae eis commendatae sunt animae. 33 et revelabitur Altissimus super sedem iudicii, et pertransibunt misericordiae, et longanimitas congregabitur; 34 iudicium autem solum remanebit, et veritas stabit, et fides convalescet, 35 et opus subsequetur, et merces ostendetur, et iustitiae vigilabunt, et iniustitiae non dormibunt.

22. cogitamenta DST.; vulgo cogitamen — 23. Altissimum S. a sec. m. — 24. in ante legitimis om. S. — 26. ecce enim S. — pro apparescens malim apparescet — civitas et DST.; vulgo om. — 27. mea om. T. — 28. Iesus] Messias Syr. Aeth. Ar. — sunt post eo om. S. Ambrosius — iucundabit S. Syr. Aeth. Ar. — annis DST.; vulgo in annis — 30. iniciis DST.; vulgo iudiciis — 32. reddet qui DS.; vulgo reddet quae — habitat ST. — 33. misericordie S.; vulgo miseriae — congregabitur] contrahetur Syr.; cessabit Aeth. — 34. et veritas DST.; vulgo et om. — 35. dormibunt S.; vulgo dominabuntur.

[**VI.** Et apparebit sinus tormentorum, ex adverso autem
huius locus quietis; revelabitur furnus gehennae, et ex adverso
eius iterum paradisus iucunditatum. 2 et dicet tunc Altissimus contra
illos populos resuscitatos: respicite et videte quem abnegastis, aut
quem non coluistis, aut cuius praecepta reiecistis. 3 videte igitur
ex adverso vestrum: ecce hic deliciae et oblectamenta, et illic ignis
et tormentum. haec loquetur eis in illo die iudicii. 4 ille enim
dies iudicii sic est: 5 non sol est in eo neque luna neque stellae,
6 neque nubes neque fulgura neque tonitrua, 7 neque venti neque
aqua neque aër, 8 neque tenebrae neque vesper neque mane, 9 neque
aestas neque hiems neque initium anni, 10 neque calor neque gla-
cies neque frigus, 11 neque grando neque ros neque pluvia, 12 neque
meridies neque nox neque dies, 13 neque lux neque lumen, 14 neque
fulgor neque splendor, nisi tantum radius gloriae Altissimi, 15 ex
quo erit, ut sint videntes quod constitutum est. 16 longitudo autem
erit ei sicut hebdomada annorum. 17 hoc est autem et lex eius, et
tibi soli demonstravi ea.

18 Et respondi et dixi: Dominator Domine, etiam tunc dixi
et nunc iterum dicam: beati omnes illi qui venerunt et custodierunt
praecepta posita a te! 19 sed de iis, de quibus rogatio mea est,
quis enim ex iis qui venerunt, qui non peccaverint? aut quis ex
natis, qui non transgressus sit praeceptum tuum? 20 et nunc apparet,
quia paucis futurum est ut saeculum venturum ferat iucunditatem,
multis vero tormentum. 21 est enim in nobis cor malum, quod
abduxit nos ab his et adduxit nos ad corruptionem, et vias mortis

---

Post vs. 35. quaedem excidisse contexta oratio docet, multa vero ex versionibus intelligitur, denique Ambrosius, archiepiscopus Mediolanensis, quaedam versionis latinae fragmenta attulit, vel etiam liberius retulit, quae huc pertinent quaeque in margine infra afferemus. ne vero manca esset et imperfecta nostra libri editio, loco eorum quae in versione latina perierunt syriacam interpretationem uncinis inclusam latine inseruimus. etsi enim haec, a qua aethiopica haud multum differt, puriorem textum latinum non omnino refert, multo tamen magis ad eum accedit quam Arabs, qui magna licentia usus suapte manu addidit et vero omisit quae libuit.

VI, 6—14. Ambrosius de bono mortis c. 12.: ibimus eo ubi paradisus est iucunditatis — ubi nullae nubes, nulla tonitrua, nullae coruscationes, nulla ventorum procella, neque tenebrae, neque vesper; neque aestas, neque hiems vices variabunt temporum, non frigus, non grando, non pluviae: non solis istius erit usus aut lunae, neque stellarum globi, sed sola Dei fulgebit claritas; Dominus enim erit lux omnium.

demonstravit nobis, et semitas perditionis indicavit nobis, [22]et
removit nos a vita; [23]et hoc nequaqnam paucis, sed fortassis
omnibus qui fuerunt. [24]et respondit et dixit ad me: audi me,
Ezra, et dicam tibi, et denuo erudiam te. [25]propter hoc non
fecit Altissimus unum saeculum, sed duo. tu autem qui dixisti,
non mnltos esse iustos, sed paucos, audi contra haec. [26]lapides
pretiosi si fuerint tibi et pauci, contra numerum horum constitue
tibi plumbum et argillam. [27]et dixi: quomodo, Domine, possibile
est? [28]et respondit et dixit ad me: minime hoc tantum, sed interroga
terram, et dicet tibi, et dic illi, et enarrabit tibi. dic illi:
aurum generasti et argentum et aes et ferrnm et plumbum et
argillam. [29]plus autem est argentum quam aurum, et aes quam
argentum, [30]et ferrum quam aes, [31]et plumbum quam ferrum, et
argilla quam plumbum. [32]confer ergo tu et vide, quaenam sint
pretiosa et cara, multa an pauca. [33]et respondi et dixi: Dominator
Domine, multa sunt contemptibilia, et pauca pretiosa. [34]et
respondit et dixit ad me: confer ergo in temetipso quod cogitasti,
quia omnis qui habet modicum quod est paucum, gaudet de eo
magis, quam ille qui habet multa. [35]sic est consilinm iudicii eius.
gaudeo enim et laetor de paucis qui salvantur, quoniam ipsi sunt
qni nunc gloriam meam confirmant, et propter quos nomen meum
glorificatum est. [36]neque angustior de multitudine illorum qui
pereunt; [37]ipsi sunt enim illi qui nunc assimilati sunt vapori, et
sicut fumus ipsi repntati sunt, et pares flammae facti sunt, qnia
arserunt et extincti snnt.

[38]Et respondi et dixi: o quid fecisti, terra, a qua isti nati
sunt et eunt in perditionem? [39]si autem intellectus de pulvere
est, sicut reliquae creaturae, expediebat ut utinam etiam ipse esset
pulvis; non autem fuit, quia intellectus non erit exinde. nunc
autem intellectus nobiscum crescit, et propter hoc cruciamur, quia
cum sciamus perimus; [40]lugeant cognationes hominum, ferae autem
gaudeant: lamententur omnes nati, iumenta autem et pecus exsultent,
[41]quia illis expedit multum valde quam nobis, quia non
exspectant iudicium neque noscunt supplicium, neque vita post

35. eius] ex contextu corrigerem mei, Ceriani.
39. Ambrosius ep. ad Horontianum (Opp. ed. Colon. V. p. 140.): de quo tibi Esdrae librum legendum suadeo, qui et illas philosophorum nugas despexerit, et abditiore prudentia, quam legerat ex revelatione, perstrinxerit eas (animas) substantiae esse superioris.

mortem promissa est eis. [42]nos enim quid proficimus, quod viven-
tes vivimus, sed cruciatu cruciabimur? [43]omnes enim mali coin-
quinati sunt in peccatis et pleni sunt iniquitate, et graves super eos
ruinae eorum. [44]et si post mortem non veniremus ad iudicium,
multum expediret nobis. [45]et respondit et dixit ad me: et quando
Altissimus faciens faciebat saeculum et Adam et omnes qui fuerunt
ab eo, antea paravit iudicium et quae iudicii sunt. [46]et nunc
ex verbis tuis intellige, quia dixisti, quod intellectus nobiscum
crescit. habitatores ergo terrae propter hoc cruciantur, quod, cum
sit in eis intellectus, inique egerunt. [47]et acceperunt mandata et
non custodierunt ea, etiam legem quae posita fuit eis reiecerunt.
et quid habent quod dicant in iudicio, aut quomodo aperient os
suum et loquentur in tempore novissimo? quamdiu enim longanimis
fuit Altissimus in habitatores saeculi, [48]et minime propter eos
ipsos, sed propter tempora reposita!

[49]Et respondi et dixi: si inveni gratiam in conspectu tuo,
Dominator Domine, indica servo tuo etiam istud: num post mor-
tem nunc, cum reddimus singuli quisque animam nostram, num
custoditi custodimur in quiete, donec veniant illa tempora, in quibus
futurum est ut renoves creaturam tuam, an ex hoc nunc crucia-
mur? [50]et respondit et dixit ad me: indicabo tibi etiam de isto,
tu vero non coniunges animam tuam cum inobedientibus, neque
connumerabis temetipsum cum iis qui cruciantur; habes enim
thesaurum operum repositum apud Altissimum, neque apparebit
tibi usque ad tempora novissima. [51]de morte autem hoc est ver-
bum: quando exierit decisio sententiae ab Altissimo super hominem
ut moriatur, quando separatur spiritus a corpore ut remittatur ad
illum qui dedit eum, [52]primo adorat gloriam Dei; [53]si autem est
ex contemptoribus, aut ex illis qui non custodierunt vias Altissimi,
aut ex illis qui oderunt timentes Deum, [54]animae istae promptuaria
non ingrediuntur, [55]sed ex hoc nunc sunt in supplicio, et gemunt
et contristantur septem viis. [56]via prima, quod restiterunt legi

---

55—62. Ambrosius de bono mortis c. 10.: ergo dum exspectatur plenitudo temporis, exspectant animae remunerationem debitam; alias manet poena, alias gloria, et tamen nec illae interim sine iniuria, nec istae sine fructu sunt. nam et illae videntes servantibus legem Dei repositam esse mercedem gloriae, conservari earum ab angelis habitacula, sibi autem dissimulationis et contumaciae supplicia futura et pudorem et confusionem, ut intuentes gloriam Altissimi erubescant in eius conspectum venire, cuius mandata temeraverunt —.

Altissimi; [57] via secunda, quod non possunt converti et facere bona, in quibus salventur; [58] via tertia, quod vident mercedem repositam illis qui crediderunt; [59] via quarta, quando noverunt et intellexerunt supplicium, quod paratum est eis in novissimo, in quo corripientur animae impiorum, quia cum haberent tempus operationis, non subiecerunt se praeceptis Altissimi; [60] via quinta, quod vident promptuaria animarum aliarum, quae custodiuntur ab angelis in quiete multa; [61] via sexta, quod vident supplicium, quod ex hoc nunc paratum est eis; [62] via septima, quae maior est ceteris viis praedictis, quod tabescunt in confusione et consumuntur in pudore et marcescunt in timore, quia vident gloriam Altissimi, in cuius conspectu nunc peccant dum vivunt, et coram quo futurum est ut in novissimo iudicentur. [63] illarum vero, quae custodierunt viam Altissimi, haec est via, quando venerit dies, ut liberentur de vase isto corruptibili; in illo enim tempore, quo habitaverunt in eo, subiecerunt se Altissimo in labore et in omnibus horis pertulerunt periculum, ut perfecte custodirent legem eius, eam quam posuit eis legem. [64] propter hoc istud est verbum de eis: primo vident in gaudio multo gloriam Altissimi qui assumit eas, et requiescunt et eunt in septem viis. [65] via prima, quod in labore multo pugnaverunt, ut vincerent sensum malum, qui fictus fuit in eis, ne aberrarent a vita ad mortem; [66] via secunda, quod vident conversionem. in qua convertuntur et vexantur animae impiorum, et supplicium reservatum illis; [67] via tertia, quod vident testimonium, quod testificatus est de eis fictor earum, quia in vita sua custodierunt legem

---

65—76. Ambrosius de bono mortis c. 11.: iustarum autem animarum per ordines quosdam digesta laetitia: primum quod vicerint carnem nec illecebris eius inflexae sint; deinde quod pro pretio sedulitatis et innocentiae suae securitate potiantur nec quibusdam, sicut impiorum animae, erroribus et perturbationibus implicentur atque vitiorum suorum memoria torqueantur et exagitentur quibusdam curarum aestibus; tertio quod servatae a se legis divino testimonio fulciuntur, ut factorum suorum incertum supremo iudicio non vereantur eventum; quarto quia incipiunt intelligere requiem suam et futuram sui gloriam praevidere, eaque se consolatione mulcentes in habitaculis suis cum magna tranquillitate requiescent stipatae praesidiis angelorum; quintus autem ordo exultationis uberrimae habet suavitatem, quod ex hoc corruptibilis corporis carcere in lucem libertatemque pervenerint et repromissam sibi possideant haereditatem. — denique sexto ordine demonstrabitur iis, quod vultus earum sicut sol incipiet refulgere et stellarum luminibus comparari (cf. Mtth. 13, 43. Dan. 12, 3.), qui tamen fulgur earum corruptelam iam sentire non possit. septimus vero ordo is erit, ut exsultent cum fiducia et sine ulla cunctatione confidant et

creditam; [68]via quarta, quod vident et intelligunt quietem, quia
nunc, quando collectae fuerint in promptuariis suis, requiescunt in
quiete multa et ab angelis custodiuntur, et gloriam reservatam eis
in novissimo; [69]via quinta, quod gaudent, quomodo effugerint nunc
ab eo quod corrumpitur, et quomodo haereditabunt quod futurum
est: [70]et iterum vident tribulationem et multitudinem laboris, a quo
liberatae fuerunt, et recreationes, quas futurum est ut accipiant,
et oblectamenta quae recipient, et sunt immortales; [71]via sexta,
quando ostendetur eis, quomodo futurum est ut facies eorum luceant
sicut sol, et quomodo futurum est ut assimilentur luci stellarum,
neque iterum corrumpentur; [72]via septima, quae maior est ceteris
praedictis, quod gloriantur cum fiducia et confidunt, neque confunduntur et accelerant, ut videant faciem illius, cui subiecerunt
se in vita sua, et illius, a quo futurum est ut glorificentur et ut
accipiant mercedem. [73]hae sunt viae animarum iustorum, quae
ex hoc nunc annuntiantur. [74]et vias tormentorum praedictas recipient ex hoc nunc rebelles. animae istae in promptuaria non
ingrediuntur, sed ex hoc nunc sunt cruciatae in supplicio, et gemunt et lugent in septem viis. [75]et respondi et dixi: nunc vero
dabiturne eis locus, aut tempus animabus, postquam separabantur
a corporibus, ut viderent quod dixisti mihi? [76]et respondit et
dixit ad me: septem sunt dies libertatis earum, in quibus septem
diebus vident verba illa, quae dicta antea fuerunt, et postea colligentur in promptuaria sua.

[77]Et respondi et dixi: si inveni gratiam in oculis tuis, indica
mihi servo tuo iterum etiam hoc: num in die iudicii poterunt iusti
interrogare impios, aut deprecari pro eis Altissimum, aut patres

sine trepidatione laetentur, festinantes vultum eius videre, cui sedulae servitutis obsequia detulerunt, de quo innoxiae conscientiae recordatione praesumant gloriosam mercedem laboris exigui, quam incipientes recipere cognoverunt indignas esse huius temporis passiones, quibus remunerationis aeternae gloria tanta referatur (cf. Rom. 8, 18.). hic ordo, inquit, animarum, quae sunt iustorum, quas etiam immortales non dubitavit dicere in quinto ordine, eo quod spatium, inquit, incipiunt recipere fruentes et immortales. haec est, inquit, requies animarum per septem ordines et futurae gloriae prima perfunctio, priusquam in suis habitationibus quietae congregationis munere perfruantur. unde ait propheta ad angelum: ergo dabitur tempus animabus, postquam separatae fuerint de corpore, ut videant, de quo modo dixisti? et dixit angelus: septem dies erit libertas earum, ut videant in septem diebus qui praedicti sunt sermones, et postea congregabuntur in habitaculis suis.

pro filiis suis, aut filii pro patribus suis, aut fratres pro fratribus
suis, aut cognati pro cognatis suis, aut amici pro amicis suis?
78 et respondit et dixit ad me: quoniam invenisti gratiam in oculis
meis, etiam de hoc indicabo tibi. dies iudicii dies est decretorius
et omnibus ostendet signaculum veritatis. 79 sicut enim nunc non
ablegat pater filium suum, 80 aut filius patrem suum, aut dominus
servum suum, aut amicus dilectum suum, ut pro eo infirmetur, aut
ut dormiat, aut ut manducet, aut ut sanetur: 81 sic etiam tunc non
poterit quis ut deprecetur pro aliquo in illo die, 82 neque ut gravet
aliquis aliquem. 83 omnes enim tunc portabunt singuli iustitiam
suam aut iniquitatem suam.]

36 Et dixi: primus Abraham propter Sodomitas oravit, et
Moyses pro patribus qui in deserto peccaverunt, 37 et Iesus qui
post eum pro Israël in diebus Achaz, 38 et Samuhel et David pro
confractione, et Salomon pro eis qui venerunt in sanctionem, 39 et
Elias pro his qui pluviam acceperunt et pro mortuo ut viveret,
40 et Ezechias pro populo in diebus Sennacherib, et multi pro
multis. 41 si ergo modo, quando corruptibile increvit et iniustitia
multiplicata est, oraverunt iusti pro impiis, quare et tunc sic non
erit? 42 et respondit ad me et dixit: praesens saeculum non est
finis, gloria in eo frequens non manet, propter hoc oraverunt validi
pro invalidis: 43 dies enim iudicii erit finis temporis huius et initium
futuri immortalitatis temporis, in quo pertransivit corruptela,
44 soluta est intemperantia, abscissa est incredulitas, crevit autem

---

81. Hieronymus adv. Vigilantium c. 10.: tu vigilans dormis et dormiens scribis et propinas mihi librum apocryphum, qui sub nomine Esdrae a te et similibus tui legitur, ubi scriptum est, quod post mortem nullus pro aliis gaudeat deprecari, quem ego librum nunquam legi —.

36. et dixi om. DST.; Syr.: et respondi et dixi: et quomodo, Domine, invenimus quod. ita etiam Aeth. Ar. Arm. — cf. Gen. 18, 23. ss. Exod. 32, 30. ss. — 37. Hiesus DS.; vulgo om. — cf. Ios. 7, 7. 8. — Achas DT.; אָחָז, LXX Ἄχαρ — 38. cf. 1 Sam. 7, 9. 2 Sam. 24, 17. 1 Regg. 8, 14. — Samuhel DS.; vulgo Samuelis — et David DST.; vulgo et om. — venerunt om. S. — sanctionem DST.; vulgo sanctificationem — 39. cf. 1 Regg. 17, 14. 21. ss. — Helias DS.; helyas T. — 40. cf. 2 Regg. 19, 15. ss. — 41. delevi et ante oraverunt — tunc recte restituit Volkmar, cf. verss.; libri: nunc — 42. addidi non ante manet, a libris abest; Hilgenfeld: non frequens; Volkmar: non enim gloria, ceterum cf. reliquas verss. — validi addidit Volkmar cl. Syr. Ar. Aeth. — 43. diei DST. — et initium om. DST. — futuri immortalitatis (immortalis S.) temporis DTS.; vulgo temporis futurae immortalitatis — pertransivit DST.; vulgo transivit — 44. abscisa DT. —

iustitia, orta est veritas; [45]tunc ergo nemo poterit salvare eum qui periit, neque demergere eum qui vicerit.

[46]Et respondi et dixi: hic sermo meus primus et novissimus, quoniam melius erat non dare terram Adam, vel cum iam dedisset, cohercere eum ut non peccaret; [47]quid enim prodest hominibus in praesenti vivere in tristitia et mortuos sperare punitionem? [48]o tu quid fecisti, Adam? si enim tu peccasti, non est factus solius tuus casus, sed et nostrum, qui ex te advenimus. [49]quid enim nobis prodest, si promissum est nobis immortale tempus, nos vero mortalia opera egimus? [50]et quoniam praedicta est nobis perennis spes, nos vero pessime vani facti sumus? [51]et quoniam reposita sunt habitacula sanitatis et securitatis, nos vero male conversati sumus? [52]et quoniam incipiet gloria Altissimi protegere eos qui caste conversati sunt, nos autem pessimis viis ambulavimus? [53]et quoniam ostendetur paradisus, cuius fructus incorruptus perseverat, in quo est securitas et medela, [54]nos vero non ingrediemur? in ingratis enim locis conversati sumus; [55]et quoniam super stellas fulgebunt facies eorum qui abstinentiam habuerunt, nostrae autem facies super tenebras nigrae? [56]non enim cogitavimus viventes quando iniquitatem faciebamus, quod incipiemus post mortem pati.

[57]Et respondit et dixit: hoc est cogitamentum certaminis quod certabit qui super terram natus est homo, [58]ut si victus fuerit, patiatur quod dixisti; si autem vicerit, recipiet quod dico: [59]quoniam haec est via quam Moyses dixit cum viveret, ad populum dicens: elige tibi vitam ut vivas. [60]non crediderunt autem ei, sed nec post eum prophetis, sed nec mihi qui locutus sum ad eos, [61]quoniam non esset tristitia in perditionem eorum, sicut futurum est gaudium super eos, quibus persuasa est salus.

---

45. ergo DS.; vulgo enim — demergere eum DS.; vulgo eum om. — vicerit DST.; vulgo vicit.

46. hic DST.; vulgo hic est — non novissimus DST. — 47. hominibus] omnibus DST. — 48. nostrum DST.; vulgo noster — 49. nobis prodest DST.; vulgo prodest nobis — vero DST.; vulgo autem — 50. pessime DST.; vulgo pessimi — 51. sunt DST.; vulgo sunt nobis — securitatis] saturitatis T. — 52. incipiet DS.; reposita T.; vulgo reposita est — caste DS.; vulgo tarde — 53. securitas] saturitas DS. — 55. autem] vero DS. — 56. quod] quid DS.

57. quod] quem S. — certauit DST. — 59. via DST.; vulgo vita — et vivas D.; et vives T. — 61. sicut et DS.

[62] Et respondi et dixi: scio, Domine, quoniam nunc vocatus
est Altissimus misericors in eo quod misereatur his qui nondum
in saeculo advenerunt; [63] et miserator in eo quod miseretur illis
qui conversionem faciunt in lege eius; [64] et longanimis, quoniam
longanimitatem praestat his qui peccaverunt quasi suis operibus;
[65] et munificus, quoniam quidem donare vult pro exigere; [66] et
multae misericordiae, quoniam multiplicat magis misericordias his
qui praesentes sunt et qui praeterierunt et qui futuri sunt: [67] si
enim non multiplicaverit, non vivificabitur saeculum cum his qui
inhabitabant in eo; [68] et donator, quoniam si non donaverit de
bonitate sua ut alleventur hi qui iniquitatem fecerunt de suis ini-
quitatibus, non poterit decies millesima pars vivificari hominum;
[69] et iudex si non ignoverit his qui creati sunt verbo eius, et de-
leverit multitudinem contemptionum, non fortassis derelinquentur
in innumerabili multitudine nisi pauci valde.

VIII. Et respondit ad me et dixit: hoc saeculum fecit
Altissimus propter multos, futurum autem propter paucos. [2] dicam
autem coram te similitudinem, Esdra. quomodo autem interrogabis
terram et dicet tibi, quoniam dabit terram multam magis unde
fiat fictile, parvum autem pulverem unde aurum fit: sic et actus
praesentis saeculi. [3] multi quidem creati sunt, pauci autem salva-
buntur.

[4] Et respondi et dixi: [absorbe, anima mea, sensum, et bibe,
cor meum, intelligentiam, [5] venis enim sine voluntate tua et abis
cum non vis; non enim data est tibi potestas, nisi solummodo in

---

62. nunc DS.; vulgo om. — his om. DST. — 63. et miserator (misereatur ST.) in eo quod miseretur illis DST.; vulgo et quod miseretur illis — 64. longanimus DS. — vulgo legitur est post longanimis, abest a DST. — 65. vulgo legitur est post munificus, abest a DST. — exigere DST.; vulgo exigentiis — 67. multiplicaverit DST.; vulgo multiplicaverit misericordias suas — inhabitabant ST.; habitant D.; vulgo inhaereditabunt — 68. donator DST.; vulgo donat — iniquitatem] iniquitates S. — 69. ignoverit] ignoraverit DS. — creati DST.; vulgo crati — contemptionum DST.; vulgo contentionum. — derelinquentur DST.; vulgo derelinquerentur.

VIII, 4. et 5. verba uncinis circumscripta interpretationis sunt syriacae. Aeth.: gaudeat anima corde, et bibat auris sapientiam; auris enim venit ut audiat, abitque dum non vult, cum nil detur ei nisi brevis vita. Ar. et Arm. more suo licentius egerunt. versio latina vitiosa est.; vulgo ita habet: absorbe ergo, anima, sensum, et devora (devoret DST.) quod sapit, convenisti enim obaudire et prophetare (prophetas DST.; properas Hilgenfeld) volens (noles S.; nolens Hilgenfeld); nec enim tibi datum est (est datum ST.) spatium nisi solummodo (solum modum S.; solum modicum Hilgenfeld) vivere. —

vita temporis exigui.] 6 o Domine super nos, si permittes servo
tuo ut oremus coram te, et des nobis semen cordis et sensui cul-
turam, unde fructus fiat, unde vivere possit omnis corruptus, qui
portabit locum hominis? 7 solus enim es, et una plasmatio nos
sumus manuum tuarum, sicut locutus es; 8 et quoniam vivificas
nunc in matrice plasmatum corpus et praestas membra, conserva-
tur in igni et aqua tua creatio, et novem mensibus patitur tua
plasmatio tuae creaturae quae in ea creata est: 9 ipsum autem
quod servat et quod servatur, utraque servabuntur, servata quando-
que iterum reddit matrix quae in ea creverunt; 10 imperasti enim
ex ipsis membris praebere lac, fructum mamillarum, 11 ut nutriatur
id quod plasmatum est usque in tempus aliquod, et postea dispo-
nes eum tuae misericordiae. 12 enutristi eum tuae iustitiae, et
erudisti eum in lege tua, et corripuisti eum tuo intellectu; 13 et
mortificabis eum ut tuam creaturam, et vivificabis eum ut tuum
opus. 14 si ergo perdideris eum qui tantis laboribus plasmatus est,
tuo iussu facile est ordinari, ut et id quod fiebat servaretur. 15 et
nunc dicens dicam, de omni homine tu magis scis, de populo
autem tuo, ob quem doleo, 16 et de haereditate tua, propter quam
lugeo, et propter Israël, propter quem tristis sum, et de semine
Iacob, propter quod conturbor: 17 ideo incipiam orare coram te
pro me et pro eis, quoniam video lapsus nostros qui inhabitamus
terram, 18 sed audivi celeritatem iudicis qui futurus est. 19 ideo
audi vocem meam et intellige sermonem meum, et loquar coram te.

---

6. super nos si S.; si super nos D.; si nos T.; vulgo si non — cordis DST.; vulgo cordi — 8. quoniam DST.; vulgo quomodo — vivificas DS.; vulgo om. — plasmatum DST.; vulgo additur est — praestans DST. — igni ST.; vulgo igne — tuae creaturae DST.; vulgo tuam creaturam — 9. servata T.; servati S.; vulgo servataque; servatione tua Hilgenfeld cl. Syr. Ar. Aeth. — quando S. — creverint S. — 10. verba hoc est mamillis post membris utpote glossema cum Vlisio et Volkmaro delevi, absunt a Syr., cf. etiam Aeth. Ar. — fructum DT.; vulgo fructui — 11. dispones DST.; vulgo disponas; disponens Volkmar — 12. enutrivisti T.; et enutrivisti D. — tuae iustitiae (misericordie D.) STD.; vulgo tua iustitia — intellectui DS. — 13. tua creatura ST. — tuum opus DST.; vulgo opus tuum — 14. eum om. DST. — facile est] facilem DT.; facili S. — id quod fiebat servaretur] quid fiebat DST. — 15. dicens DST.; vulgo domine — ob quod doleo T.; quod mihi dolet S. — 16. de semine Iacob propter quod SD.; vulgo de Iacob propter quem — conturbor DST.; vulgo doleo — 19. sermonem] clamorem T. — ut loquar te coram D.

[20]Et dixi: Domine, qui inhabitas saeculum, cuius oculi elati in
superna et aërem, [21]et cuius thronus inaestimabilis et gloria in-
comprehensibilis; cui adstat exercitus angelorum cum tremore,
[22]quorum servatio in vento et igni convertitur; cuius verbum
verum et dicta perseverantia; [23]cuius iussio fortis et dispositio
terribilis; οὗ τὸ βλέμμα ξηραίνει ἄβυσσον καὶ ἡ ἀπειλὴ τήκει ὄρη
καὶ ἡ ἀλήθεια μένει εἰς τὸν αἰῶνα, [24]exaudi orationem servi tui
et auribus percipe precationem figmenti tui, [25]dum enim vivo
loquar, et dum sapio respondebo. [26]ne aspicias populi tui delicta,
sed qui tibi serviunt in veritate; [27]nec attendas impie agentium
studia, sed qui tua testimonia cum doloribus custodierunt; [28]neque
cogites qui in conspectu tuo false conversati sunt, sed memorare
qui ex voluntate tua timorem cognoverunt; [29]neque volueris per-
dere qui pecudum mores habuerunt, sed respicias eos qui legem
tuam splendide docuerunt; [30]neque indigneris eis qui bestiis peius
iudicati sunt, sed diligas qui semper in tua gloria confiderunt:
[31]quoniam nos et patres nostri talibus moribus egimus, tu autem
propter nos peccatores misericors vocaberis; [32]si enim desidera-
veris ut nostri miserearis, tunc misericors vocaberis, nobis enim
non habentibus opera iustitiae. [33]iusti quibus sunt opera multa
reposita apud te, ex propriis operibus recipient mercedem. [34]quid

---

20. versui 20. in libris haec praemissa est inscriptio: Initium verborum Esdrae priusquam assumeretur. — inhabitas saeculum] habitas in aeternum ABIV. — elati codd.; vulgo elevati — in superna et aërem (aëre vulgo) DT.; et superna in aërem S.; et superiora in aëra BI.; et superiores in aëre AV. — 21. et cuius DST.· cuius ABIV. — adstat DS.; astat T. et vulgo; adstant A; astant I. — 22. servatio] observatio BV. — verum] firmum ABIV. — 23. cuius disposicio fortis et iussio terribilis ABIV. — verba graeca allata sunt in Constitutt. apost. 8, 7.; versio latina haec est: cuius aspectus arefacit (arefecit DST.) abyssos et indignatio tabescere facit (fecit T.) montes et veritas testificatur — 24. addunt in fine vs. ABIV. intende (in B.) verba mea — 25. respondeam AISV. — 26. ne DIT.; vulgo nec — aspicias AISV.; respicias BDT. ut vulgo — serviunt (servierunt V.) in veritate ABISV.; in ver. serviunt DT. ut vulgo — 27. neque ABIV. — intendas V. ut vulgo — impia gentium STV. ut vulgo — testimonia] testamenta I. — 28. nec S. ut vulgo — 29. eos] super eos ABIV. — 30. diligas ABDISV.; diligas eos T. ut vulgo — 31. moribus codd.; vulgo morbis — egimus ABIS.; egemus DT.; regimur V.; vulgo languemus. Hilgenfeld: mortalibus moribus degimus — autem] enim T. — vocaberis] vocatus es ABIV. — 32. nobis enim] nobis autem V. ut vulgo; nobis I. — 33. iusti DST.; iusti enim AI. ut vulgo; iustis autem B. — operae multae repositae DST. — apud te ABDISV.; vulgo om. ut etiam in T. — percipient BV.; perciplunt AI. —

est enim homo, ut ei indigneris, aut genus corruptibile, ut ita
amariceris de ipso? [35]in veritate enim nemo de genitis est, qui
non impie gessit, et de confitentibus, qui non deliquit. [36]in hoc
enim annuntiabitur iustitia tua et bonitas tua, Domine, cum miser-
tus fueris eis qui non habent substantiam bonorum operum.

[37]Et respondit ad me et dixit: recte locutus es aliqua, et
iuxta sermones tuos, sic et fiet; [38]quoniam vere non cogitabo
super plasma eorum qui peccaverunt aut mortem, aut iudicium,
aut perditionem, [39]sed iocundabor super iustorum figmentum, et
memorabor peregrinationis quoque et salvationis et mercedis re-
ceptionis. [40]quomodo ergo locutus sum, sic et est. [41]sicut enim
agricola serit super terram semina multa et plantationes multitu-
dinis plantat, sed non in tempore omnia quae seminata sunt sal-
vantur, sed nec omnia quae plantata sunt radicantur, sic et qui
in saeculo seminati sunt non omnes salvabuntur.

[42]Et respondi et dixi: si inveni gratiam loquar. [43]quomodo
semen agricolae, si non ascenderit, non enim accepit pluviam tuam
in tempore, aut si corruptum fuerit multitudine pluviae, [44]sic perit,
et similiter homo, qui manibus tuis plasmatus est et tu ei imago
nominatus, quoniam similatus es ei, propter quem omnia plasmasti,
et similasti semini agricolae? [45]non irascaris super nos, sed parce po-
pulo tuo et miserere haereditati tuae; tu enim creaturae tuae misereris.

[46]Et respondit ad me et dixit: quae sunt praesentia prae-
sentibus, et quae futura futuris; [47]multum enim tibi restat,
ut possis diligere meam creaturam super me. tu autem fre-
quenter temetipsum proximasti iniustis, iustis autem nunquam;
[48]sed et in hoc mirabilis eris coram Altissimo, [49]quoniam
humiliasti te sicut decet te, et non iudicasti te, ut inter

34. enim est DT. — amariceris AI., mariceris V.; amaresceris DST.; vulgo amarus sis; exacerberis B. — 35. confidentibus AD.; consistentibus Volkmar — 36. enim om. AIV. — operum bonorum AISV.

38. vere non DS.; vulgo non vere — aut ter praebent DST.; vulgo legitur ante — 39. et memorabor om. DST. — mercedes ST. — 41. radicantur DS.; vulgo radicabunt.

43. quomodo] quoniam DST. — non enim accepit DST.; vulgo aut non acceperit — aut si] et si DS.; sed si T. — 44. sic perit et similiter] hic pater et filius DST. — nominatus es D. — similatus est DST. — ei propter] ei per DT.; per S. — similasti eum DS. — 45. enim S.; vulgo autem.

47. ut edidi S., nisi quod addidi iustis autem, Vlis iniustus autem addidit. vulgo ita legitur: tibi autem frequenter et ipsi proximavi, iniustis autem nunquam — 48. eris DS.; vulgo es; om. T. —

iustos plurimum glorificeris; [50]propter quod miseriae multae et miserabiles efficientur eis qui habitant saeculum in novissimis, quia in multa superbia ambulaverunt. [51]tu autem pro te intellige et de similibus tuis inquire gloriam. [52]vobis enim apertus est paradisus, plantata est arbor vitae, praeparatum est futurum tempus, praeparata est habundantia, aedificata est civitas, probata est requies, perfecta est bonitas et perfecta sapientia; [53]radix mali signata est a vobis, infirmitas et tinea a vobis absconsa est, in infernum fugit corruptio, in oblivione [54]transierunt dolores et ostensus est in fine thesaurus immortalitatis. [55]noli ergo adicere inquirendo de multitudine eorum qui pereunt, [56]nam et ipsi accipientes libertatem spreverunt Altissimum, et legem eius contempserunt, et vias eius dereliquerunt; [57]adhuc autem iustos eius conculcaverunt, [58]et dixerunt in corde suo non esse Deum, et quidem scientes quoniam moriuntur. [59]sicut enim vos suscipient quae praedicta sunt, sic eos sitis et cruciatus, quae praeparata sunt; non enim Altissimus voluit hominem disperdi, [60]sed ipsi qui creati sunt coinquinaverunt nomen eius qui fecit eos, et ingrati fuerunt ei qui praeparavit eis vitam: [61]quapropter iudicium meum modo appropinquat. [62]quae non omnibus demonstravi, nisi tibi et tibi similibus paucis.

[63]Et respondi et dixi: ecce nunc, Domine, demonstrasti mihi multitudinem signorum, quae incipies facere in novissimis, sed non demonstrasti mihi quo tempore.

IX. Et respondit ad me et dixit: metiens metire in temetipso, et erit cum videris, quoniam transierit pars quaedam signorum quae praedicta sunt, [2]tunc intelliges quoniam ipsum est tempus, in quo incipiet Altissimus visitare saeculum, quod ab eo factum est. [3]et quando videbitur in saeculo motio locorum, populorum

---

50. eis om. DST. — 51. tuis] tui Volkmar — 52. probata] constituta Syr.; substrata Aeth. — et] aut T.; ante DS. — 53. in infernum DST.; vulgo et in infernum — in oblivionem D. — 54. est om. DT. — in finem DS. — 55. adicere DST, vulgo adiicere — 56. et ipsi] et si DT.; etsi S. — 59. eos] eis T. ex corr. — quae om T. — Altissimus DS.; vulgo om. — 60. ipsi S.; vulgo et ipsi — 62. quae] quod DT.

IX. 1. ad me legitur post dixit in DT. — in temetipso DST.; vulgo tempus in semetipso — quoniam DST.; vulgo quando — transivit S. — 3. populorum DST.; vulgo et populorum —

turbatio, gentium cogitationes, ducum inconstantiae, principum tur-
batio, 4 tunc intelliges quoniam de his erat Altissimus locutus a
diebus qui fuerunt ante te ab initio. 5 sicut enim omne quod factum
est in saeculo initium habet pariter et consummationem, et consum-
matio est manifesta, 6 sic et Altissimi tempora: initia manifesta in pro-
digiis et virtutibus, et consummatio in actu et in signis. 7 et erit, omnis
qui salvus factus fuerit et qui poterit effugere per opera sua vel
per fidem, in qua credidit, 8 is relinquetur de praedictis periculis
et videbit salutare meum in terra mea et in finibus meis, quoniam
sanctificavi mihi a saeculo. 9 et tunc mirabuntur qui nunc abusi
sunt vias meas, et in cruciamentis commorabuntur hi qui eas pro-
iecerunt in contemptu. 10 qui enim non coguoverunt me viventes
beneficia consecuti, 11 et qui fastidierunt legem meam, cum adhuc
erant habentes libertatem, 12 et cum adhuc esset eis apertus poeni-
tentiae locus, non intellexerunt, sed spreverunt: hos oportet post
mortem in cruciamento coguoscere. 13 tu ergo noli adhuc curiosus
esse quomodo impii cruciabuntur, sed inquire quomodo iusti salva-
buntur, et quorum saeculum, et propter quos saeculum, et quando.
14 Et respondi et dixi: 15 olim locutus sum et nunc dico et
postea dicam, quoniam plures sunt qui pereunt, quam qui salva-
buntur, 16 sicut multiplicatur fluctus super guttam.
Et respondit ad me et dixit: 17 qualis ager, talia et semina,
et quales flores, tales et tincturae, et qualis operator, talis et
creatio, et qualis agricola, talis et cultura: quoniam tempus erat
saeculi, 18 et tunc cum essem parans eis, his qui nunc sunt, ante-

---

gentium cogit. duc. inconstantiac (incoustancla D.) princ. turbatio (couturbacio D.) DST.; vulgo om. — 5. habet pariter et] per DST. — 6. habent, quod vulgo post initia legitur, om STD. — consummatio STD.; vulgo consummationes — 7. vel DST.; vulgo et — credidit is correctio est Hilgenfeldii, libri: credidistis — 8. quoniam] quem S.; quae Volkmar — mihi DST.; vulgo me — 9. mirabuntur DST.; vulgo miserebuntur — cruciamentis DS.; vulgo tormentis — eas] eos DST. — 10. qui] quotquot S. — 11. qui] quod S.; quotquot Volkmar — 13. adhuc noli S.

17. operator] creator D. — creatio] operacio D. — et cultura DT.; vulgo cultura; et atria S., hinc et area scribendum iudicant Volkmar et Hilgenfeld cl. Syr. et Aeth. — Syr.: quoniam in tempore fuit saeculi, 18 quando paraveram eis qui nunc sunt, antequam fierent saecula, in quo habitarent, et nemo mihi contradixit, 19 neque enim erat homo; et nunc, quod creati fuerunt super mundo parato et super mensa indeficiente et super lege investigabili, corrupti sunt in operibus suis. — 18. tunc S.; vulgo nunc; sic nunc D. — his om. D. —

quam fieret saeculum, in quo habitarent, et nemo contradixit mihi,
19 tunc enim erat nemo; et nunc creatorum in mundo hoc parato
et mensa indeficienti et lege investigabili, corrupti sunt mores
eorum. 20 et consideravi saeculum meum, et ecce erat periculum
propter cogitationes quae in eo advenerunt. 21 et vidi et peperci
ei valde, et salvavi mihi acinum de botro et plantationem de tribu
multa. 22 pereat ergo multitudo, quae sine causa nata est, et ser-
vetur acinus meus et plantatio mea, quia cum multo labore per-
feci haec. 23 tu autem si adhuc intromittas septem dies alios; sed
non ieiunabis in eis, 24 ibis in campum florum, ubi domus non est
aedificata, et manduces solummodo de floribus campi, et carnem
non gustabis, et vinum non bibes, sed solummodo flores: 25 depre-
care Altissimum sine intermissione, et veniam et loquar tecum.

Visio quarta.

26 Et profectus sum, sicut dixit mihi, in campum qui vocatur
Arphad, et sedi ibi in floribus, et de herbis agri manducavi, et
facta est esca earum mihi in saturitatem. 27 et factum est post
dies septem, et ego discumbebam supra foenum, et cor meum
iterum turbabatur sicut et ante. 28 et apertum est os meum, et
inchoavi dicere coram Altissimo et dixi:

29 O Domine, te nobis ostendens ostensus es patribus nostris
in deserto, quando erant exientes de Aegypto, et quando venie-
bant in deserto quod non calcatur et infructuoso, et dicens dixisti:

---

fieret illis S. — inhabitarent S. — contradixit mihi DST.; vulgo mihi contradixit — 19. erat DS.; vulgo om. — pro nemo in codd. nescio quo errore legitur quisque. scriptor dixit, uti dudum intellectum est, tum homines nondum fuisse. — graece legebatur κτισθέντων, scribe igitur aut cum Volkmaro et Hilgenfeldo creatorum, aut creatis. — mensa scripsi cum Hilgenfeldo cl. Syr. et Aeth.; mense DT.; vulgo messe — moribus S. — 20. meum S. Syr., vulgo om. — Syr.: et ecce perditum, et orbem terrarum meum, et ecce fuit in periculo propter conversationes habitatorum eius. — 21. ei] eis DS. — salvavi DS.; vulgo servavi — butru S. — tribu φυλῆς. Syr. Aeth.: plantam (+ unam Aeth.) de silva (ὕλης) multa — 22. haec SDT.; vulgo om. — 24. ibis autem S. — manduces DST.; vulgo manducabis. — solummodum S., ut aliis etiam l.

26. Arphad Syr. Aeth.; S. a pr. m. Adar, ex em. Ardat; Ardach T.; Ardoch D.; vulgo Ardath; Araat Ar.; Ardab Arm. — 27. sicut et ST.; vulgo sicut.

29. te nobis] in nobis DST. — ut edidi S. et TD., nisi quod in bis verba et quando veniebant in deserto desunt. exientes] exigentes T.; exeuntes D. vulgo ita legebatur: nostris in deserto quod non calcatur et infructuoso, quando erant exeuntes de Aegypto —

[30]tu Israël audi me et semen Iacob intende sermonibus meis.
[31]ecce enim ego semino in vobis legem meam, et faciet in vobis
fructum, et glorificabimini in eo per saeculum. [32]nam patres
nostri accipientes legem non servaverunt, et legitima tua non
custodierunt, et factus est fructus legis non periens; nec enim poterat, quoniam tuus erat. [33]nam qui acceperunt perierunt, non
custodientes quod in eis seminatum fuerat. [34]et ecce, consuetudo
est ut, cum acceperit terra semen, vel navem mare, vel vas aliud
escam vel potum, et cum fuerit ut exterminetur quod seminatum
est, vel quod missum est, [35]vel quae suscepta sunt exterminentur,
haec susceptoria vero manent; apud nos enim non sic factum est.
[36]nos quidem qui legem accepimus peccantes peribimus, et cor
nostrum quoniam suscepit eam; [37]nam lex non periit, sed permansit in suo honore.

[38]Et cum loquerer haec in corde meo, respexi oculis meis
et vidi mulierem in dextera parte, et ecce haec lugebat et
plorabat cum voce magna, et animo dolebat valde, et vestimenta
eius discissa, et cinis super caput eius. [39]et demisi cogitatus, in
quibus eram cogitans, et conversus sum ad eam et dixi ei: [40]ut
quid fles? et quid doles animo? et dixit ad me: [41]dimitte me,
Dominus meus, ut defleam me et adiciam dolorem, quoniam valde
amaro sum animo et humiliata sum valde. [42]et dixi ei: quid
passa es? dic mihi. et dixit ad me: [43]sterilis fui ego famula tua
et non peperi, habens maritum annis triginta. [44]ego enim per
singulas horas et per singulos dies in annos hos triginta deprecabar Altissimum nocte ac die. [45]et factum est, post triginta

---

32. tua Vlisii est correctio, codd. mea — periens DST., vulgo parens — tuus] tua Syr. — 34. aliud DST.; vulgo aliquod — et cum S.; vulgo cum — ut exterminetur quod DST.; vulgo exterminatum id in quo — vel om. DS. — quod DST.; vulgo in quod — est post missum om. T. — 35. vel que (quod S.) suscepta sunt exterminentur (exterminetur S.) DST.; vulgo simul id quod seminatum vel missum est vel quae suscepta exterminantur — haec SDT.; vulgo et — susceptoria vero ST.; susceptoria non D.; vulgo suscepta iam non — manent om. T. — scripsi apud nos enim cum Hilgenfeldo; apud nos si enim S.; vulgo apud nos sed nobis — non sic DST.; vulgo sic non — 36. peribimus DST.; vulgo perivimus — quoniam DT.; vulgo quod — 37. perit DS. — honore Ar.; gloria Syr. Arm.; codd. labore; robore Volkmar; valore Hilgenfeld.

38. et respexi S. a pr. m. — 41. dominus DST.; vulgo domine — fleam T. — adiciam DT.; vulgo adiiciam — amara ST. — 44. in DST.; vulgo et — ·XXX· hos DT. — scripsi deprecabar cum Volkmaro; deprecarer S.; vulgo deprecor — die ac nocte D. —

annos exaudivit me Deus ancillam tuam, et praevidit humilitatem
meam, et attendit tribulationi meae, et dedit mihi filium. et iocun-
data sum super eum valde ego et vir meus et omnes cives mei,
et honorificabamus valde Fortem. [46]et nutrivi eum cum labore
multo; [47]et factum est, cum crevisset et venisset accipere uxorem,
feci diem epuli. **X.** et factum est, cum introisset filius meus in
thalamo suo, cecidit et mortuus est. [2]et evertimus omnes lumina,
et surrexerunt omnes cives mei ad consolandum me, et quievi us-
que in alium diem usque nocte. [3]et factum est, cum omnes quie-
vissent ut me consolarentur ut quiescerem, et surrexi nocte et fugi,
et veni sicut vides in hoc campo. [4]et cogito iam non reverti in
civitatem, sed hic consistere, et neque manducabo neque bibam,
sed sine intermissione lugere et ieiunare usque dum moriar.

[5]Et dereliqui sermones in quibus eram, et respondi cum iracundia
ad eam et dixi: [6]stulta super omnes mulieres, non vides luctum
nostrum et quae nobis contigerunt? [7]quoniam Sion mater nostra
omnium in tristitia contristatur, et humilitate humiliata est, et
luget validissime. [8]et nunc omnes lugemus et tristes sumus, quo-
niam omnes contristati sumus, tu autem contristaris in uno filio?
[9]interroga enim terram et dicet tibi, quoniam haec est quae de-
beat lugere casum tantorum super eam germinantium. [10]et ex
ipsa ab initio omnes nati et alii venient, et ecce, pene omnes in
perditionem ambulant et in exterminium fit multitudo eorum. [11]et
quis ergo debet lugere magis, nisi haec quae tam magnam multi-
tudinem perdidit, quam tu, quae pro uno doles? si autem dices
mihi: [12]quoniam non est similis planctus meus terrae, quo-
niam fructum ventris mei perdidi, quem cum moeroribus peperi et
cum doloribus genui, [13]terra autem secundum viam terrae, abiitque
in ea multitudo praesens, quo modo venit; et ego tibi dico:

---

45. praevidit DST.; vulgo vidit — iocundata DT.; vulgo iucundata — 47. et feci S. — X. 2. consolandam S. — me om. S. — usque noctem D. — 4. in civitate S. — manducabo DST.; vulgo manducare — bibam DST.; vulgo bibere.

5. post dereliqui addit S. adhuc, D. autem — sermones] cogitationes Syr. Ar. — 6. contigerunt DS. Ambr.; vulgo contingunt — 7. omnium DS.; vulgo omni — in tristitia DST.; vulgo tristitia — et luget] et lugete T.; lugete et D.; lugete S. — 8. quoniam, quod post nunc in codd. legitur, delevi — tristes sumus] tristes estis DST. — 9. debebat D. — in exterminium DST.; vulgo in om. — 11. et quis] ecquis Hilgenfeld — dices DS.; vulgo dicis — 12. similis pl. meus (meus pl. D.) STD.; vulgo pl. meus sim. — 13. abiit quae S.; abiit que DT. — venit scripsi cum Fabricio et Volkmaro, libri evenit —

[14]sicut tu cum labore peperisti, sic et terra dedit fructum suum
hominem ab initio ei qui fecit eam. [15]nunc ergo retine apud
temetipsam dolorem tuum et fortiter fer qui tibi contigerunt casus.
[16]si enim iustificaveris terminum Dei, et filium tuum recipies in
tempore, et in mulieribus collaudaberis; [17]ingredere ergo in civitatem ad virum tuum. et dixit ad me: [18]non faciam neque ingrediar civitatem, sed hic moriar. [19]et apposui adhuc loqui ad eam
et dixi: [20]noli facere hunc sermonem, sed consenti persuadenti.
quid enim casus Sion? et consolare propter dolorem Ierusalem.
[21]vides enim quoniam sanctificatio nostra deserta effecta est, et
altare nostrum demolitum est, et templum nostrum destructum est,
[22]et psalterium nostrum humiliatum est, et hymnus noster conticuit, et exsultatio nostra dissoluta est, et lumen candelabri nostri extinctum est, et arca testamenti nostri direpta est, et sancta nostra contaminata sunt, et nomen quod nominatum est super nos pene profanatum est, et liberi nostri contumeliam passi sunt, et sacerdotes nostri succensi sunt, et Levitae nostri in captivitatem abierunt, et virgines nostrae coinquinatae sunt, et mulieres nostrae vim passae sunt, et iusti nostri rapti sunt, et parvuli nostri perditi sunt, et iuvenes nostri servierunt, et fortes nostri invalidi facti
sunt, [23]et quod omnium maius, signaculum Sion, quoniam resignata est de gloria sua, nunc et tradita est in manibus eorum qui nos
oderunt. [24]tu ergo excute tuam tristitiam multam, et depone abs te multitudinem dolorum, ut tibi repropitietur Fortis, et requiem faciet tibi Altissimus, requietionem laborum.

[25]Et factum est, cum loquebar ad eam, et ecce facies eius fulgebat valde subito, et specie coruscus fiebat visus eius, ut etiam
paverem valde ad eam et cogitarem quid esset hoc. [26]et ecce,

---

14. labore] dolore DS. — dedit DST.; vulgo dat — hominem DST.; vulgo homini — 16. filium DS.; vulgo consilium — tuum DST.; vulgo suum — mulieribus DST.; vulgo talibus — 20. persuadere S.; persuaderi Ambros. — quid DS.; qui T. Ambros. — et consolare DT.; vulgo et om. — 22. hymnus noster DS.; vulgo noster om. — nominatum DST. Ambros.; vulgo invocatum — captivitate S. — 23. signaculum, σφραγίς — nunc DST.; vulgo nam — 24. multam tristiciam S. Ambros. — requietione Ambros.

25. et ecce DS.; et T.; vulgo om. — fulgebat valde DS.; vulgo valde om. — scripsi specie, libri: species. Syr.: et sicut similitudo fulguris facta est species vultus eius; Aeth. et sicut species fulguris fiebat eius adspectus — etiam paverem DST.; vulgo essem pavens —

subito emisit sonum vocis magnum timore plenum, ut commovere-
tur terra a mulieris sono; et vidi, [27]et ecce, amplius mulier non
comparebat mihi, sed civitas aedificabatur et locus demonstrabatur
de fundamentis magnis. et timui et clamavi voce magna et dixi:
[28]ubi est Uriel angelus, qui a principio venit ad me? quoniam
ipse me fecit venire in multitudinem in excessu mentis huius, et
factus est finis meus in corruptionem, et oratio mea in impro-
perium.

[29]Et cum essem loquens ego haec, et ecce venit ad me an-
gelus qui in principio venerat ad me. et vidit me, [30]et ecce eram
positus ut mortuus, et intellectus meus alienatus erat. et tenuit
dexteram meam, et confortavit me et statuit me super pedes meos,
et dixit mihi: [31]quid tibi est? et quare conturbaris? et quid
conturbatus est intellectus tuus et sensus cordis tui? et dixi:
[32]quoniam derelinquens dereliquisti me, et ego quidem feci secun-
dum sermones tuos et exivi in campum, et ecce vidi et video
quod non possum enarrare. et dixit ad me: [33]sta ut vir et com-
monebo te. et dixi: [34]loquere, Domine meus, tantum me noli
derelinquere, ut non frustra moriar, [35]quoniam vidi quae non
sciebam, et audio quae non scio; [36]aut nunquid sensus meus fal-
litur et anima mea somniat? [37]nunc ergo deprecor te, ut demon-
stres servo tuo de excessu hoc. et respondit ad me et dixit:
[38]audi me et doceam te, et dicam tibi de quibus times, quoniam
Altissimus revelavit tibi mysteria multa. [39]vidit rectam viam tuam,
quoniam sine intermissione contristabaris pro populo tuo et valde
lugebas propter Sion. [40]hic ergo intellectus visionis: mulier quae
tibi apparuit ante paululum, [41]quam vidisti lugentem et inchoasti
consolari eam; [42]nunc autem iam non speciem mulieris vides, sed

---

26. sonum DST.; vulgo sonitum — cum timore DT. — mulieris legitur post sono in D., deest in S. — 28. multitudinem DST.; volgo multitudine. — 28. hurihel S.

29. et ecce DST.; vulgo ecce — angelus qui in pr. venerat ad me DST.; vulgo om. — 31. et quare conturbaris DST.; vulgo om. — conturbatum est intellectum tunm S. — vnlgo post tui additur et quare conturbaris, quod abest a DST. — 32. derelinquens DST.; vulgo om. — et ego] ego DT. — 34. dominus D. — tantum me noli DST.; vulgo tu in me ooli me — 38. et dicam] dicam DT. — revelabit DST. — 40. visionls quam vidisti D. — muller DST.; vulgo om. — 41. et iochoasti DST.; vnlgo et om. — 42. iam non DST.; vulgo non ante vides legitur —

apparuit tibi civitas aedificari; 43 et quoniam enarrabat tibi de casu
filii sui, haec absolutio est: 44 haec mulier quam vidisti, haec est
Sion, quam nunc conspicis ut civitatem aedificatam; 45 et quoniam
dixit tibi, quia sterilis fuit triginta annis, propter quod erant anni
saeculo MMM, quando non erat in ea adhuc oblatio oblata. 46 et
factum est post annos MMM, aedificavit Salomon civitatem et ob-
tulit oblationes; tunc fuit quando peperit sterilis filium. 47 et quod
tibi dixit, quoniam nutrivit eum cum labore, haec erat habitatio in
Ierusalem. 48 et quoniam dixit tibi, quod filius meus veniens in
suo thalamo mortuus esset et contigisset ei casus, haec erat quae
facta est ruina Ierusalem. 49 et ecce vidisti similitudinem eius,
quomodo filium lugeret et tu inchoasti consolari eam. et de his
quae contigerunt haec erant tibi aperienda. 50 et nunc vidit Altissi-
mus, quoniam ex animo contristatus es, et quoniam ex toto corde
pateris pro ea, et ostendit tibi claritatem gloriae eius et pulchritu-
dinem decoris eius. 51 propterea enim dixi tibi, ut maneres in
campo ubi domus non est aedificata, 52 sciebam enim ego, quo-
niam Altissimus incipiebat tibi ostendere haec; 53 propterea dixi
tibi ut venires in agrum ubi non est fundamentum aedificii: 54 nec
enim poterat opus aedificii hominis sustinere in loco ubi incipiebat
Altissimi civitas ostendi. 55 tu ergo noli timere, neque expavescat
cor tuum, sed ingredere et vide splendorem et magnitudinem
aedificii, quantum capax est tibi visu oculorum videre, 56 et post
haec audies quantum capit auditus aurium tuarum audire; 57 tu
enim beatus es prae multis, et vocatus es apud Altissimum sicut
et pauci. 58 nocte autem quae in crastinum futura est manebis
hic, 59 et ostendet tibi Altissimus eas visiones somniorum, quae faciet
Altissimus his qui habitant super terram a novissimis diebus.

---

43. solutio T. — 44. verba et quoniam dixit tibi, quae vulgo post Sion leguntur, delenda esse dudum intellectum. — nunc DST.; vulgo et nunc — conspicis D.; aspicis T.; vulgo conspicies — 45. saeculo S.; vulgo scilicet — MMM, cf. Syr. Aeth. Ar.; III S., tres DT.; vulgo triginta — 46. III S.; tres DT.; vulgo triginta — 47. haec SDT.; vulgo hoc — in om. DT. — 48. haec SDT.; vulgo hoc — 49. quomodo DS.; quoniam T.; vulgo et quoniam — et tu DS.; et T.; vulgo om. — et ante de his om. ST. — 50. scripsi vidit; quoniam vidit Volkmar; videns Hilgenfeld; libri: videt — ante ostendit addidi et cum Vlisio, a libris abest. — 54. sustinere DT.; vulgo sustineri — incipiebat DST.; vulgo incipiebatur — 55. et magnitudinem] vel magn. ST. — visu DST.; vulgo visus — 59. somniorum D., sompniorum T., summorum S.; vulgo supremorum — a] in Syr. Ar. Arm.; Aeth. in quoque tempore constituto his.

Visio quinta.

[60]Et dormivi illam noctem et aliam, sicut dixerat mihi.
XI. et vidi somnium, et ecce ascendebat de mari aquila, cui
erant duodecim alae pennarum et capita tria. [2]et vidi, et ecce
expandebat alas suas in omnem terram, et omnes venti coeli in-
sufflabant eam, et nubes ad eam colligebantur. [3]et vidi, et de
pennis eius nascebantur contrariae pennae, et ipsae fiebant in pen-
naculis minutis et modicis. [4]nam capita eius erant quiescentia, et
dimidium caput erat maius aliorum capitum, sed et ipsa quiescebat
cum eis. [5]et vidi, et ecce aquila volavit in pennis suis, et regna-
vit super terram et super eos qui habitant in ea. [6]et vidi, quo-
modo subiecta erant ei omnia sub coelo, et nemo illi contradice-
bat, neque unus de creatura quae est super terram. [7]et vidi, et
ecce surrexit aquila super ungues suos, et misit vocem pennis suis
dicens: [8]nolite omnes simul vigilare, dormite unusquisque in loco
suo et per tempus vigilate, [9]capita autem in novissimo serventur.
[10]et vidi, et ecce vox non exibat de capitibus eius, sed de me-
dietate corporis eius. [11]et numeravi contrarias pennas eius, et
ecce ipsae erant octo. [12]et vidi, et ecce a dextera parte surrexit
una penna, et regnavit super omnem terram. [13]et factum est
cum regnaret, venit ei finis, et non apparuit, ita ut non appareret
locus eius. et sequens exsurrexit et regnabat, et ipsa multum tenuit
tempus. [14]et factum est cum regnaret, et veniebat finis eius, ut
non appareret sicut prior. [15]et ecce, vox emissa est illi dicens:
[16]audi tu, quae tanto tempore tenuisti terram, haec annuntio tibi
antequam incipias non apparere: [17]nemo post te tenebit tempus
tuum, sed nec dimidium eius. [18]et levavit se tertia et tenuit
principatum sicut et priores, et non apparuit et ipsa. [19]et sic

---

XI. 2. eam DT.; ad eam S.; vulgo in eam — verba nubes ad eam ex Syro addidi, cf. Aeth. et Ar., a textu latino vulgo absunt. — 4. dimidium] medium Syr. Aeth. Ar. Arm. — sed et DST.; vulgo sed — ipsa, αὐτή, nimirum ἡ κεφαλή — 6. quomodo DST.; vulgo quoniam — 8. et dormite T. — unusquisque] unaquaeque D. — vigilate per tempus T. — 9. ad novissimum Syr. — 10. exiebat DS. — 13. ei finis] eius finis D. — apparuit ei T. — ita ut non appareret S., vulgo om. — et ipsa DST.; vulgo ipsa — 16. quae] qui T. — haec] hoc S. — 18. elevavit D. —

contingebat omnibus alis singulatim principatum gerere et iterum
nusquam comparere. [20]et vidi, et ecce in tempore sequentes
pennae erigebantur et ipsae a dextera parte, ut tenerent et ipsae
principatum; et ex his erant quae tenebant, sed tamen statim non
comparescebant: [21]nam et aliquae ex eis erigebantur, sed non
tenebant principatum. [22]et vidi post haec, et ecce non com-
paruerunt duodecim pennae et duo pennacula, [23]et nihil superavit
in corpore aquilae, nisi tria capita quiescentia et sex pennacula.
[24]et vidi, et ecce de sex pennaculis divisae sunt duae, et man-
serunt sub capite quod est ad dexteram partem; nam quatuor
manserunt in loco suo. [25]et vidi, et ecce hae subalares cogita-
bant se erigere et tenere principatus. [26]et vidi, et ecce una erecta
est, sed statim non comparuit; [27]et secunda velocius quam prior
non comparuit. [28]et vidi, et ecce duae quae superaverunt apud
semetipsas cogitabant et ipsae regnare; [29]et in eo cum cogitarent,
ecce unum quiescentium capitum quod erat medium evigilabat, hoc
enim erat duorum capitum maius. [30]et vidi quomodo complexa
est duo capita secum, [31]et ecce conversum est caput cum his qui
cum eo erant, et comedit duas subalares quae cogitabant regnare.
[32]hoc autem caput perconterruit omnem terram, et dominabatur
in ea his qui inhabitant terram cum labore multo, et potentatum
tenuit orbis terrarum super omnes alas quae fuerunt. [33]et vidi
post haec, et ecce medium caput subito non comparuit, et hoc
sicut alae; [34]superaverunt autem duo capita, quae et ipsa similiter
regnaverunt super terram et super eos qui habitant in ea. [35]et
vidi, et ecce devoravit caput a dextera parte illud quod a laeva.

---

19. alis T.; auis S.; vulgo aliis — 20. erigebantur et ipse DST.; vulgo erigebantur — qui tenebant ST. — comparescebant DS.; compatescebant T.; vulgo comparebant — 22. et ecce post hec T. — 23. superavit DST.; vulgo supererat — tria DS. Syr. Aeth. Ar. Arm.; vulgo duo, et ita etiam T. — 24. de sex S.; vulgo sex — pennacule T. — manserunt sub] iverunt et steterunt sub Syr., discesserunt et iverunt et manserunt sub Aeth., cf. Arm. Ar. — 25. hae SD.; T. habet hee post subalares; vulgo hae om. — 27. secunda Syr. Aeth. Ar.; codd. lat. secundae — prior Syr. Aeth. Ar.; codd. lat. priores — scripsi comparuit, cf. praecedentia verba; apparuit S.; vulgo comparuerunt — 29. et ecce T. — erat enim T. — 30. quomodo DS.; vulgo quoniam — complexa DST.; vulgo completa — est S.; vulgo sunt — 31. cum ea S. — 32. dominabitur T.; dominabit S. — inhabitant DS.; vulgo habitant — in ea legitur in S. post terram.

36 Et audivi vocem dicentem mihi: conspice contra te et con-
sidera quod vides. 37 et vidi, et ecce sicut leo concitatus de silva
rugiens, et vidi quomodo emittebat vocem hominis ad aquilam, et
dixit dicens: 38 audi tu et loquar ad te, et dicet Altissimus tibi:
39 nonne tu es qui superasti de quatuor animalibus, quae feceram
regnare in saeculo meo, et ut per eos veniret finis temporum
eorum? 40 et quartus veniens devicit omnia animalia quae transie-
runt, et potentatu tenuit saeculum cum tremore multo et omnem
orbem cum labore pessimo, et inhabitabant tot temporibus orbem
terrarum cum dolo. 41 et iudicasti terram non cum veritate;
42 tribulasti enim mansuetos, et laesisti quiescentes, et odisti rectos,
et dilexisti mendaces, et destruxisti habitationes eorum qui fructi-
ficabant, et humiliasti muros eorum qui te non nocuerunt. 43 et
ascendit contumelia tua ad Altissimum, et superbia tua ad Fortem.
44 et respexit Altissimus sua tempora, et ecce finita sunt, et saecula
eius completa sunt. 45 propterea non apparens non appareas tu
aquila, et alae tuae horribiles, et pennacula tua pessima, et
capita tua maligna, et ungues tui pessimi, et omne corpus
tuum vanum, 46 uti refrigeretur omnis terra, et revertatur
liberata de tua vi, et speret iudicium et misericordiam eius qui
fecit eam. **XII.** et factum est, dum loqueretur leo verba haec
ad aquilam, et vidi, 2 et ecce quod superaverat caput non com-
paruit, et alae duae, quae ad eum transierunt, erectae sunt ut
regnarent, et erat regnum eorum exile et tumultu plenum. 3 et

---

37. concitatus] suscitatus DS. — mugiens S. — quomodo DST.; vulgo quoniam — 40. tenuit] tenens DST. Hilgenfeld — inhabitabant DT.; inhabitant S.; inhabitans Hilgenfeld; vulgo inhabitavit — 42. post quiescentes interpretem latinum membrum omisisse cum parallelismus membrorum doceat, tum reliquae versiones documento sunt, neque fugit Volkmarum et Hilgenfeldium. recepi et odisti rectos ex Syr., pro rectos praebet Aeth. aequos, Ar. eos qui ambulant in iustitia, Arm. verum — habitacionem D.; munitiones Syr.; propugnacula Aeth.; arces Ar.; munimentum Arm. — fructificabant] abundabant Syr.; iustorum Aeth.; perfectorum Ar.; opulentium Arm. — 43. ad Alt. DST.; vulgo usque ad Alt. — 44. sua scripsi cum Hilgenfeldio ducibus Syr. Ar. Arm. (Aeth. homines suos); vulgo legitur superba; superiora legi voluit Vlis, superna Volkmar — saecula S.; vulgo scelera — 45. non apparens DS.; vulgo om. — non ante appareas om. D. — 46. revertatur] allevetur Syr. Ar.; recreetur Aeth. — **XII.** 1. dum] cum D. — 2. quid scriptor sibi voluerit ex contextu et reliquis versionibus intelligitur. scripsi uti iam Vlis scribi suasit. vulgo ita legitur: quod superaverat caput et non comparuerunt quatuor alae illae quae (pro illae quae D. due que, S. duaeque, T. dueque) ad eum transierunt et erectae; Volkmar: non comparuerunt quod superaverat caput et IIII alae: II[ae] que ad eum [id] transierunt et erectae —

vidi, et ecce ipsa non apparebant, et omne corpus aquilae incendebatur, et expavescebat terra valde.

Et ego a tumultu et excessu mentis et a magno timore vigilavi et dixi spiritui meo: [4]ecce tu praestitisti mihi haec in eo quod scrutaris vias Altissimi; [5]ecce adhuc fatigatus sum animo, et spiritu meo invalidus sum valde, et nec modica est in me virtus a multo timore, quem expavi nocte hac: [6]nunc ergo orabo Altissimum, ut me confortet usque in finem. [7]et dixi: Dominator Domine, si inveni gratiam ante oculos tuos, et si iustificatus sum apud te prae multis, et si certe ascendit deprecatio mea ante faciem tuam, [8]conforta me, et ostende servo tuo mihi interpretationem et distinctionem visus horribilis huius, ut plenissime consoleris animam meam; [9]dignum enim me habuisti ostendere mihi temporum finem et temporum novissima.

Et dixit ad me: [10]haec est interpretatio visionis huius. [11]aquilam quam vidisti ascendentem de mari, hoc est regnum quod visum est in visu Danieli fratri tuo; [12]sed non est illi interpretatum, quomodo ego nunc tibi interpretor. [13]ecce dies veniunt, et exsurget regnum super terram, et erit timoratior omnium regnorum quae fuerunt ante eum. [14]regnabunt autem in ea reges duodecim, unus post unum; [15]nam secundus incipiet regnare et ipse tenebit amplius tempus prae duodecim. [16]haec est interpretatio duodecim alarum quas vidisti. [17]et quoniam audisti vocem quae locuta est, non de capitibus eius exeuntem, sed de medio corpore eius, [18]haec est interpretatio, quoniam post tempus regni illius nascentur contentiones non modicae, et periclitabitur ut cadat, et non cadet tunc, sed iterum constituetur in suum initium. [19]et quoniam vidisti subalares octo cohaerentes alis eius, [20]haec est interpretatio: exsurgent enim in ipso octo reges, quorum erunt tempora levia et anni citati, et duo quidem ex ipsis perient

---

3. ipsa] et ipsae Volkmar — apparescebant S. vigilavi] evigilavi Aeth. Ar. — 4. haec SDT.; vulgo hoc — 7. apud] ante T. — certe] certa T.; certum S.; certum est quod D. — 8. mihi servo tuo Syr. — consoleris] consulas ST. — 9. finem et temporum DST.; vulgo om.

11. in visu ST.; vulgo in visione; om. D. — Danielis fratris tui T. — 12. quomodo DS.; vulgo quoniam — 13. timoratior Volkmari est emendatio, codd. timor acrior — 17. quoniam T.; vulgo quam — locutus ST. — exientem S. — corpore DS.; vulgo corporis; om. T. — 18. initium, ἀρχή. Syr. in suum principatum pristinum, ita etiam Ar. et Arm. — 20. enim DS. Syr.; vulgo om. —

21 appropinquante tempore medio, quatuor autem servabuntur in
tempore, cum incipiet appropinquare tempus eius ut finiatur, duo
vero in finem servabuntur. 22 et quoniam vidisti tria capita
quiescentia, 23 haec est interpretatio: in novissimis eius suscitabit
Altissimus tria regna, et renovabunt in ea multa, et dominabuntur
terram 24 et qui habitant in ea cum labore multo super omnes
qui fuerunt ante hos: propter hoc ipsi vocati sunt capita aquilae;
25 isti enim erunt qui recapitulabunt impietates eius et qui per-
ficient novissima eius. 26 et quoniam vidisti caput maius non
apparens: quoniam unus ex eis super lectum suum morietur, et
tamen cum tormentis. 27 nam duo qui perseveraverint, gladius eos
comedet; 28 unius enim gladius comedet qui cum eo, sed tamen et
hic gladio in novissimis cadet. 29 et quoniam vidisti duas subalares
traicientes super caput quod est in dextera parte, 30 haec est in-
terpretatio: hi sunt quos conservavit Altissimus in finem suum,
hoc est regnum exile et turbationis plenum, 31 sicut vidisti. et
leonem quem vidisti de silva evigilantem et rugientem, et loquen-
tem ad aquilam et arguentem eam et iniustitias ipsius per omnes
sermones eius, sicut audisti: 32 hic est Unctus quem reservavit
Altissimus in finem ad eos, et secundum impietates ipsorum arguet
illos et incutiet coram ipsis spretiones eorum; 33 statuet enim eos
in iudicium vivos, et erit cum arguerit eos, tunc corripiet eos.
34 nam residuum populum meum liberabit cum misericordia, qui
salvati sunt super fines meos, et iocundabit eos quoadusque
veniat finis, dies iudicii, de quo locutus sum tibi ab initio. 35 hoc
somnium quod vidisti et hae interpretationes. 36 tu ergo solus dignus

---

21. vocem autem, quae in libris post appropinquante legitur, delendam et post quatuor collocandam esse iam Vlies monuit, cf. etiam Syr. Aeth. Ar. Arm. — quattuor autem S.; vulgo autem om. — duo] duae ST. — 23. tria regna] tres reges Syr. Aeth. Ar. Arm. — renovabunt Syr., et similiter Aeth. Ar. Arm.; renovabit D.; vulgo revocabit — dominabunt S.; devorabunt D. — 26. delevi cum Hilgenfeldio verba: haec est interpretatio eius, quae vulgo post apparens leguntur, absunt a DST. Syr. Aeth. Ar. Arm. — 27. perseveraverunt DS. — 28. et hic DST.; vulgo hic — 31. mugientem S., cf. 11, 37. — 32. unctus quem reservavit DST.; vulgo ventus quem servavit — in finem dierum qui orietur ex semine David Syr., ita etiam Aeth. Ar. Arm. — secundum D.; vulgo om. — ipsorum] illorum D. — arguet DST.; vulgo et arguet — incutiet] infulcit S. — ipsis] eis D. — spretiones SDT.; vulgo discerptiones — 33. in iudicium DST.; vulgo in iudicio — corripiet] corrumpit S., corrumpet Hilgenfeld; perdet Syr. Aeth. Arm. — 34. misericordia DST.; vulgo miseria — veniat DST.; vulgo veniet —

fuisti scire Altissimi secretum hoc. [37] scribe ergo omnia ista in
libro quae vidisti, et pone ea in loco abscondito, [38] et docebis ea
sapientes de populo tuo, quorum corda scis posse capere et ser-
vare secreta haec. [39] tu autem adhuc sustine hic alios dies sep-
tem, ut tibi ostendatur quidquid visum fuerit Altissimo ostendere
tibi. [40] et profectus est a me.

Et factum est, cum audisset omnis populus quoniam per-
transierunt septem dies et ego non fuissem reversus in civitatem, et
congregavit se omnis a minimo usque ad maximum, et venit ad
me, et dixerunt mihi dicentes: [41] quid peccavimus tibi et quid
iniuste egimus in te, quoniam derelinquens nos sedisti in loco hoc?
[42] tu enim nobis superasti ex omnibus prophetis, sicut botrus de
vindemia, et sicut lucerna in loco obscuro, et sicut portus et navis
salvata a tempestate. [43] aut non sufficiunt nobis mala quae conti-
gerunt? [44] si ergo tu nos dereliqueris, quanto erat nobis melius si
essemus succensi et nos in incendio Sion; [45] nec enim nos meliores
sumus eorum qui ibi mortui sunt. et ploraverunt voce magna.

Et respondi ad eos et dixi: [46] confide, Israël, et noli tristari,
tu domus Iacob; [47] est enim memoria vestri coram Altissimo, et
Fortis non est oblitus vestri in tentatione. [48] ego enim non dere-
liqui vos, neque excessi a vobis, sed veni in hunc locum ut de-
precarer pro desolatione Sion, et ut quaererem misericordiam pro
humilitate sanctificationis vestrae. [49] et nunc ite unusquisque vestrum
in domum suam, et ego veniam ad vos post dies istos. [50] et pro-
fectus est populus, sicut dixi ei, in civitatem; [51] ego autem sedi in
campo septem diebus, sicut mihi mandavit, et manducavi de flori-
bus solummodo agri, de herbis facta est esca mihi in diebus illis.

---

37. pone] pones S. — 38. scis corda S. — 39. septem dies D.

40. pertransissent D. — 42. superasti DST.; vulgo superes solus — prophetis DS.; vulgo populis — vindemia S. Syr. Ar. Arm.; vulgo vinea, ut etiam DT. — et navis salvata] est navi salvatae Viies, quem Volkmar et Hilgenfeld secuti sunt. Syr.: sicut portus salvationis navi, quando constituta est in tempestate; Aeth.: sicut portus, qui navi ex abysso; Ar.: sicut portus securitatis navi agitatae in profundo — 43. contigerunt DST.; vulgo contingunt — 44. erat nobis DST.; vulgo nobis erat — in incendio DT.; incendio S.; vulgo cum incendio — 45. meliores sumus DST.; vulgo sumus meliores.

47. temptatione T.; contentione S. — 48. et ut DT.; vulgo ut — 51. manducavi ST.; vulgo manducabam — solummodo de floribus D. — mihi om. DT.

Visio sexta.

XIII. Et factum est post dies septem, et somniavi somnium
nocte, 2 et ecce de mari ventus exsurgebat, ut conturbaret omnes
fluctus eius. 3 et vidi, et ecce convolabat ille homo cum nubibus
coeli; et ubi vultum suum convertebat ut consideraret, tremebant
omnia quae sub eo videbantur, 4 et ubicunque exibat vox de ore
eius, ardescebant omnes qui audiebant voces eius, sicut liquescit
cera quando senserit ignem. 5 et vidi post haec, et ecce congre-
gabatur multitudo hominum, quorum non erat numerus, de quatuor
ventis coeli, ut debellarent hominem qui ascenderat de mari. 6 et
vidi, et ecce sibimetipsi sculpserat montem magnum, et volavit
super eum; 7 ego autem quaesivi videre regionem vel locum unde
sculptus esset mons, et non potui. 8 et post haec vidi, et ecce
omnes qui congregati sunt ad eum ut expugnarent eum, timebant
valde, tamen audebant pugnare. 9 et ecce, ut vidit impetum multi-
tudinis venientis, non levavit manum suam, neque frameam tenebat,
neque aliquod vas bellicosum, nisi solummodo vidi, 10 quomodo
emisit de ore suo sicut flatum ignis, et de labiis ejus spiritus
flammae, et de lingua eius emittebat scintillas et tempestates, et
commixta sunt simul omnia, hic flatus ignis, et spiritus flammae,
et multitudo tempestatis; 11 et concidit super multitudinem in im-
petu, quae parata erat pugnare, et succendit omnes, ut subito nihil
videretur de innumerabili multitudine nisi solummodo pulvis cineris
et fumi odor: et vidi et exstiti. 12 et post haec vidi ipsum homi-
nem descendentem de monte, et vocantem ad se multitudinem aliam

XIII. 3. convolabat Vlisii est emendatio, cf. Syr. Aeth. Ar. Arm.; codd. convalescebat — nubibus DS.; vulgo millibus — convertebat DST.; vulgo vertebat — 4. exiebat S. — liquescit cera cod. Fabricii, cf. Syr. Aeth. Ar. Arm.; vulgo quiescit terra, uti etiam DST. — 6. sculpsit S. — 7. vel] et D. — 8. et tamen audebant D. — 9. solummodo vidi S.; vulgo sol. ut vidi — 10. quomodo DST.; vulgo quoniam — flatum] fluctus Syr. Aeth.; fluctum Hilgenfeld — scintillas et tempestates] scintillas tempestatis Ar. Hilgenfeld; carbones procellae Syr. — commixta DST.; vulgo commista — simul omnia DST.; vulgo omnia simul — hic] haec S.; hoc est D. — flatus] fluctus S. — 11. in impetum DST. — quae parata DT.; quod paratum S.; vulgo quae praeparata — cineris S. Syr. Aeth. Arm.; cinis D.; vulgo om. — exstiti SDT. (ἐξέστην); vulgo extimui; Syr. obstupui — 12. vocantem] advocatem (lege advocantem) S. —

pacificam; [13]et accedebant ad eum vultus hominum multorum,
quorumdam gaudentium, quorumdam tristantium, aliqui vero alli-
gati, aliqui adducentes ex eis qui offerebantur.

Et ego a multitudine pavoris expergefactus sum et deprecatus
sum Altissimum et dixi: [14]tu ab initio demonstrasti servo tuo
mirabilia haec, et dignum me habuisti ut susciperes deprecationem
meam; [15]et nunc demonstra mihi adhuc interpretationem somnii
huius. [16]sicut enim existimo in sensu meo, vae qui derelicti
fuerunt in diebus illis, et multo plus vae his qui non sunt dere-
licti: [17]qui enim non sunt derelicti tristes erant, [18]intelligentes
quae sunt reposita in novissimis diebus, et non occurrent eis; sed
et his qui derelicti sunt [19]propter hoc vae, videbunt enim pericula
magna et necessitates multas, sicut ostendunt somnia haec. [20]attamen facilius est periclitantem venire in haec, quam pertransire
sicut nubem a saeculo, et non videre quae contingunt in novissimo.

Et respondit ad me et dixit: [21]et visionis interpretationem
dicam tibi, et de quibus locutus es adaperiam tibi. [22]quoniam de
his dixisti qui derelicti sunt, haec est interpretatio. [23]qui adferet
periculum illo tempore, ipse custodibit qui in periculo inciderint,
hi sunt qui habent opera et fidem ad Fortissimum. [24]scito ergo
quoniam magis beatificati sunt qui derelicti super eos qui mortui

13. accedebant DST.; vulgo accedebat.

ego DST.; vulgo aegrotavi — expergefactus DST.; vulgo et expergefactus — verba et deprecatus sum Altissimum ex Syro adieci, cf. Aeth. Ar. Arm.; in libris latinis desunt. — 16. sicut] sic T. — fueriut D. — 18. scripsi intelligentes cum Hilgenfeldio; vulgo intellige (intelligite T.) nunc — non occurrent S.; que occurrent D.; vulgo occurrent. Syr.: quia enim non sunt derelicti, tristes erunt in eis quae sunt reservata illis qui derelinquentur in novissimis diebus, ipsi autem non pervenient ad ea; Ar.: nam qui non sunt relicti, eorum corda erant sollicita, quia cognoscunt, quae in novissimis diebus, ad quos non perveniunt, futura sint; Aeth.: nam tristes sunt, cum non intelligant, quae sunt reposita eis in novissimis diebus et quae non adhuc contigerunt iis — his om. S. — 19. vae S.; vulgo om. — scripsi videbunt cum Vlisio, cf. Syr. Ar.; viderunt S.; vulgo venerunt — ante pericula vulgo legitur in, etiam in DST. — 20. facilius] felicius Hilgenfeld; melius Syr. Aeth. — haec D. Syr. Aeth.; hac ST.; vulgo hunc — non videre DST.; vulgo nunc videre — contingunt] contingerunt D.; contigerunt ST.; contingent Syr. Hilgenfeld.

21. et de] sed et de S. — 23. adferet S.; auferet T.; vulgo aufert — in illo D. — ipse S.; vulgo hic se; hic seipse D. — custodibit recte scripsit Volkmar; vulgo legitur custodiuit; custodiunt T. — inciderint DS.; vulgo inciderunt — hi sunt om. S. — 24. derelicti sunt D. —

sunt. [25] interpretationes visionis hae: quia vidisti virum ascenden-
tem de corde maris, [26] ipse est quem conservat Altissimus multis
temporibus, qui per semetipsum liberabit creaturam suam, et ipse
disponet qui derelicti sunt. [27] et quoniam vidisti de ore eius exire
ut spiritum et ignem et tempestatem, [28] et quoniam non tenebat
frameam neque vas bellicosum, corrupit enim impetus eius multi-
tudinem quae venerat expugnare eum, haec est interpretatio:
[29] ecce dies veniunt, quando incipiet Altissimus liberare eos qui
super terram sunt, [30] et veniet excessus mentis super eos qui in-
habitant terram, [31] et alii alios cogitabunt debellare, civitas civi-
tatem et locus locum, et gens adversus gentem et regnum adversus
regnum. [32] et erit cum fient haec, et contingent signa quae ante
ostendi tibi, et tunc revelabitur filius meus, quem vidisti ut virum
ascendentem. [33] et erit quando audierint omnes gentes vocem eius,
et derelinquet unusquisque in regione sua bellum suum quod habent
ad alterutrum, [34] et colligetur in unum multitudo innumerabilis,
sicut vidisti volentes venire et expugnare eum; [35] ipse autem stabit
super cacumen montis Sion, [36] Sion autem veniet et ostendetur
omnibus parata et aedificata, sicut vidisti montem sculpi sine ma-
nibus. [37] ipse autem filius meus arguet quae advenerunt gentes
impietates eorum, has quae tempestati adpropiaverunt, et impro-
perabit coram eis mala cogitamenta eorum et cruciamenta quibus
incipient cruciari, [38] quae assimilatae sunt flammae, et perdet eos
sine labore per legem quae igni assimilata est. [39] et quoniam vi-
disti eum colligentem ad se aliam multitudinem pacificam, [40] hae
sunt decem tribus, quae captivae factae sunt de terra sua in

---

25. hae (hee DT., haec S.) vulgo ante interpretationes legitur, sed ut edidi DST., nisi quod visionis deest in T. — 26. disponet] traiciet Syr., ordinabit Aeth., iudicabit Ar., reducet Arm. — 28. haec est] haec SDT. — 29. venient S. — 30. excessus recte scripsit Volkmar; codd. in excessu; stupor multus Syr., stupor et horror Ar., miratio Arm. — 31. in alios D.; et in aliis alio S. — bellare DST. — et ante gens om. T. — ad gentem DST. — 32. ut ante virum om. DT. — 33. in regionem suam DST. — suum om. DS. — in alterutro S. — 34. colligentur S. — vidisti S., cf. Syr. Aeth. Ar. Arm.; vulgo om. — 37. advenerunt ST.; vulgo adinvenerunt — adpropiaverunt S.; vulgo appropinquaverunt — has quae tempestati adpropiaverunt] illas (gentes) quae assimilatae sunt procellae Syr.; qui (populi) erant sicut turbo Aeth. — et improperabit (improperavit S.) coram eis (eis om. T.) DST.; vulgo propter — 38. per] et DT. — 40. hae] haec ST. — novem tribus Aeth.; novem tribus et dimidia Syr. Ar. —

diebus Iosiae regis, quem captivum duxit Salmanasar rex Assyriorum,
et transtulit eos trans flumen, et translati sunt in terram aliam.
41 ipsi autem sibi dederunt consilium hoc, ut derelinquerent multi-
tudinem gentium et proficiscerentur in ulteriorem regionem, ubi
nunquam inhabitavit genus humanum, 42 ut vel ibi observarent
legitima sua, quae non fuerant servantes in regione sua. 43 per
introitus autem angustos fluminis, Euphraten introierunt; 44 fecit
enim eis tunc Altissimus signa, et statuit venas fluminis usquequo
transirent: 45 per eam enim regionem erat via multa itineris, anni
unius et dimidii, nam regio illa vocatur Arzareth. 46 tunc inhabi-
taverunt ibi usque in novissimo tempore. et nunc iterum cum
coeperint venire, 47 iterum Altissimus statuet venas fluminis, ut
possint transire: propter hoc vidisti multitudinem collectam cum
pace, 48 sed et qui derelicti sunt de populo tuo, qui inveniuntur
intra terminum meum 49 sanctum. erit ergo quando incipiet perdere
multitudinem earum quae collectae sunt gentes, proteget qui supera-
verit populum, 50 et tunc ostendet eis multo plurima portenta.
51 Et dixi ego: Dominator Domine, hoc mihi ostende, propter
quod vidi virum ascendentem de corde maris. et dixit mihi: 52 sicut
non potest hoc vel scrutinare, vel scire quis, quid sit in profundo
maris, sic non poterit quisque super terram videre filium meum,
vel eos qui cum eo sunt, nisi in tempore diei. 53 haec est inter-
pretatio somnii quod vidisti et propter quod illuminatus es haec
solus. 54 dereliquisti enim tua, et circa mea vacasti, et legem

---

Iosiae SDT. Syr.; vulgo Osee; Sisarami Ar. — in diebus Selmenasor regis Persiae Aeth.; Salmanassar Asmavanassar rex Syriae, et dicunt eum regem Mausil Ar. — 41. dederunt sibi D. — habitavit D.; ubi nunquam quisquam inhabitavit ibi S. — 42. ut vel ibi observarent (servarent D.) SD.; vel ibi observate T.; vulgo vel ibi observare — fuerunt D. — 45. Arzareth DS.; Aizareth T.; vulgo Arsareth; Arzaph, finis mundi Syr.; Azaph Aeth.; Acsarâri et Ararawin Ar. — 46. cum coeperunt S.; ceperunt DT. — 47. statuit DT. — propter hoc ST.; vulgo propter haec — collectam DS.; vulgo om. — 48. qui inveniuntur S.; his (hiis T.) qui inveniantur (veniuntur T.) DT.; vulgo hi sunt qui inveniuntur — 49. sanctum Hilgenfeldii est emendatio, cf. Syr. Aeth. Ar.; libri: factum — qui superaverit ST.; qui superaverunt D.; vulgo eos qui superaverunt — 50. multo D.; vulgo multa.

52. potest ST.; vulgo potes — hoc DST.; vulgo haec — scrutinare S.; scrutare DT.; vulgo scrutari — quis S.; vulgo om. — quid sit DST.; vulgo quae sunt — quisque] quisquam D. — diei eius Syr. Aeth. Ar. Arm. — 53. haec solus ST.; vulgo hic solus — 54. tua iam Vlis scripsit, cf. Syr. Aeth. Ar. Arm.; vulgo tuam, T. uiam — scripsi cum Vlisio mea vacasti et legem, cf. Syr. Aeth. Ar.; vulgo meam (mea T.) vacasti legem et —

quaesisti; [55]vitam enim tuam disposuisti in sapientiam, et sensum tuam vocasti matrem: [56]et propter hoc ostendi tibi quae merces apud Altissimum; erit enim post alios tres dies, ad te alia loquar et exponam tibi gravia et mirabilia.

[57]Et profectus sum et transii in campum, multum glorificans et laudans Altissimum de mirabilibus quae per tempus faciebat,
[58]et quoniam gubernat tempora et quae sunt in temporibus illata: et sedi ibi tribus diebus.

Visio septima.

XIV. Et factum est tertio die, et ego sedebam sub quercu.
[2]et ecce vox exivit contra me de rubo et dixit: Esdra, Esdra. et
dixi: ecce ego, Domine. et surrexi super pedes meos. et dixit ad
me: [3]revelans revelatus sum super rubum et locutus sum Moysi,
quando populus meus serviebat in Aegypto, [4]et misi eum, et eduxi
populum meum de Aegypto; et adduxi eum super montem Sina,
et detinebam eum apud me diebus multis, [5]et enarravi ei mirabilia
multa, et ostendi ei temporum secreta et finem, et praecepi ei
dicens: [6]haec in palam facies verba, et haec abscondes. [7]et nunc
tibi dico: [8]signa quae demonstravi, et somnia quae vidisti, et in-
terpretationes quas audisti, in corde tuo repone ea, [9]tu enim reci-
pieris ab hominibus, et converteris residuum cum filio meo et cum
similibus tuis, usquequo finiantur tempora, [10]quoniam saeculum
perdidit iuventutem suam et tempora appropinquant senescere;

---

55. in sapientiam DS.; vulgo in sapientia — tuam scripsi cum Vlisio, cf. Syr. Aeth.; codd. tuum — 56. que merces D.; emerces S.; vulgo merces. Syr.: tibi ista, merces enim; Aeth.: tibi ita, merces enim tua, cf. etiam Ar.

57. Syr.: ambulavi in campo; Aeth.: transii per campum — 58. gubernabat D. — tempora DT.; vulgo ipsum.

XIV, 1. post tertium diem Arm.; cum quartus dies veniret Ar.; post haec Syr. — super quercum T. — 4. detenebam S. — 6. in] tu T. — 7. tibi dico DST.; vulgo dico tibi — 8. audisti Vlisii est emendatio, cf. Syr. Aeth. Ar.; codd. tu vidisti — 9. hominibus Ambros. de bono mortis c. 11. Syr. Aeth. Ar.; vulgo legitur omnibus — et ante converteris vulgo deest, sed legitur in DST. — converteris] conversaberis Ambros. — residuum cum filio DST. Ambros.; vulgo residuus cum consilio —

[11]duodecim enim partibus divisum est saeculum, et transierunt eius decimam et dimidium decimae partis, [12]superant autem eius duae post medium decimae partis. [13]nunc ergo dispone domum tuam, et corripe populum tuum, et consolare humiles eorum, et renuntia iam corruptelae, [14]et dimitte abs te mortales cogitationes, et proice abs te pondera humana, et exue te iam infirmam naturam, et repone in unam partem molestissima tibi cogitamenta, et festina transmigrare a temporibus his; [15]quae enim vidisti nunc contigisse mala, iterum horum deteriora fient: [16]quantum enim invalidum fiet saeculum a senectute, tantum multiplicabuntur super inhabitantes mala. [17]prolongabit enim se magis veritas et appropinquabit mendacium; iam enim festinat aquila venire quam vidisti in visione.

[18]Et respondi et dixi: loquar coram te, Domine. [19]ecce enim ego abibo sicut praecepisti mihi, et corripiam praesentem populum; qui autem iterum nati fuerint quis commonebit? [20]positum est ergo saeculum in tenebris, et qui inhabitant in eo sine lumine, [21]quoniam lex tua incensa est, propter quod nemo scit quae a te facta sunt, vel quae incipient opera. [22]si enim inveni coram te gratiam, immitte in me spiritum sanctum, et scribam omne quod factum est in saeculo ab initio, quae erant in lege tua scripta, ut possint homines invenire semitam, et qui voluerint vivere in novissimis vivant.

[23]Et respondit ad me et dixit: vadens congrega populum, et dices ad eos, ut non quaerant te diebus quadraginta. [24]tu autem

---

11. et 12. om. Syr. Arm.; Aeth.: decem enim partibus dispositus est mundus, et venit ad decimam, et superest dimidium decimae; Ar.: et maxima pars annorum eius praeteriit, et reliqui sunt valde pauci. — 11. decimam DST.; vulgo decima. decimam recte habet et cum Volkmaro cave scribas X anni — 12. deest in T. — superant D.; vulgo supersunt — duae SD.; vulgo om. — 14. proice DT.; vulgo proiice — tibi om. T. — 15. horum om. T. — fient iam Vlis scripsit, codd. facient — 16. multiplicabunt inhabitantes S. — 17. prolongabit Hilgenfeld, cf. Aeth. Ar. Arm.; vulgo prolongavit — se om. S. — magis om. T. — appropinquabit Hilgenfeld; vulgo appropinquavit — aquila] itaque DST.; vulgo om.; vocem aquila addendam esse ex Syr. Aeth. Ar. Arm. intelligitur et iam Volkmar perspexit. — quam] quōd T. — scripsi in visione cum Volkmaro; in visionem S.; vulgo visionem.

18. loquar in libris latinis errore excidit, cf. Syr. Aeth. Ar. Arm. — 19. ego enim T. — commouebit DS. — 20. ergo] enim Syr. Aeth. Ar. Arm. — 22. coram DS.; vulgo in — gratiam coram te S. — ut scribam D. Arm. — et quae Aeth. Ar. Arm.

23. vade T. — non te querant S.; te non querant D. —

praepara tibi buxos multos, et accipe tecum Saream, Dabriam,
Salemiam, Elkana et Asihel, quinque hos qui parati sunt ad
scribendum velociter. 25 et venies hic, et ego accendam in corde tuo
lucernam intellectus, quae non extinguetur quoadusque finiantur quae
incipies scribere. 26 et cum perfeceris quaedam palam facies, quaedam
sapientibus absconse trades, in crastinum enim hac hora incipies scribere.

27 Et profectus sum sicut mihi praecepit, et congregavi omnem
populum et dixi: 28 audi, Israël, verba haec: 29 peregrinantes pere-
grinati sunt patres nostri ab initio in Aegypto et liberati sunt
inde, 30 et acceperunt legem vitae, quam non custodierunt, quam
et vos post eos transgressi estis; 31 et data est vobis terra in sor-
tem et terra Sion, et patres vestri et vos iniquitatem fecistis et
non servastis vias quas vobis praecepit Altissimus, 32 et iustus iudex
cum sit, abstulit a vobis in tempore quod donaverat. 33 et nunc
vos hic estis et fratres vestri introrsum vestrum sunt. 34 si ergo
imperaveritis sensui vestro et erudieritis cor vestrum, vivi conser-
vati eritis et post mortem misericordiam consequemini; 35 iudicium
enim post mortem veniet quando iterum reviviscemus, et tunc
iustorum nomina parebunt, et impiorum facta ostendentur. 36 ad me
autem nemo accedat nunc, neque requirat me usque diebus quadraginta.

37 Et accepi quinque viros sicut mandavit mihi, et profecti
sumus in campum et mansimus ibi. 38 et factus sum in crastinum,
et ecce vox vocavit me dicens: Esdra, aperi os tuum et bibe quo
te potavero. 39 et aperui os meum, et ecce calix plenus porrige-
batur mihi. hoc erat plenum sicut aqua, color autem eius ut ignis
similis. 40 et accepi et bibi, et in eo cum bibissem, cor meum

---

24. buxos multos] tabulas multas Syr. Aeth. Ar. Arm. — Sariam T. Syr.; Soria Aeth.; Saranum Ar.; Garian Arm. — Dariam Syr.; Darbia Aeth.; Dirinum Ar.; Arabian Arm. — Selemiam DT.; Selamia Aeth.; Limiyanum Ar.; Hermian Arm. — Elkana Arm.; Helcana Syr.; Ethanum S.; Ethannam D.; vulgo Echanum; Echanan Aeth.; Pharanum Ar. — Asibel ST.; Hasiel D.; vulgo Asiel; Asielem Ar.; Sciel Syr.; Asilihen Aeth.; Ethen Arm. — 25. venies hic DST.; vulgo venias huc — 26. cum perfeceris DST.; vulgo tunc perfectis.

29. peregrinantes DST.; vulgo om. — 31. vobis] nobis T. Aeth. Ar. — et terra Sion] in terra Sion Syr. probante Hilgenfeldo, qui Deuter. 4, 46. conferri iubet! post Sion verba in hereditatem excidisse Volkmar existimat. — vobis praecepit DST.; vulgo praecepit vobis — 32. et iustus] iustus DST. — 33. introrsum vestrum] inter vos Ar. Arm.; introrsum vestrum in terra alia Syr.; pro ἐντὸς ὑμῶν primo scriptum fuisse ἐκτὸς ὑμῶν satis probabiliter dixit Volkmar — 36. autem DST. Syr.; vulgo igitur — diebus ST.; vulgo dies.

37. in campo DST. — 38. factus sum] factum est Syr.; Volkmar verba et factus sum delenda esse censet. — quod te S. —

eructabatur intellectum, et in pectus meum increscebat sapientia, nam spiritus meus conservabat memoria. 41 et apertum est os meum, et non est clausum amplius. 42 Altissimus autem dedit intellectum quinque viris, et scripserunt quae dicebantur excessiones noctis quas non sciebant, et sederunt quadraginta diebus; ipsi autem per diem scribebant, 43 nocte autem manducabant panem: ego autem per diem loquebar, et per noctem non tacebam. 44 scripti sunt autem per quadraginta dies libri nonaginta quatuor. 45 et factum est, cum completi essent quadraginta dies, locutus est Altissimus dicens: priora quae scripsisti in palam pone, et legant digni et indigni, 46 novissimos autem septuaginta conservabis, ut tradas eos sapientibus de populo tuo; 47 in his enim est vena intellectus, et sapientiae fons, et scientiae flumen. 48 et feci sic [in anno septimo in hebdomada sexta post quinque millia annos creationis et menses tres et dies duodecim. 49 et in eis raptus est Ezras et assumptus est in locum similium eius, postquam scripsit ista omnia. 50 ipse autem vocatus est scriba scientiae Altissimi usque in saecula saeculorum.]

40. scripsi eructabatur; eructuabatur S.; eructabitur T.; eructauit D.; vulgo cruciabatur — intellectum DST.; vulgo intellectu — increscebat] intrinsecabatur T. — conservabat DST.; vulgo conservabatur — memoriam D. — 42. autem DS.; vulgo om. — excessiones noctis] in serie in characteribus literarum Syr.; omnia signa quaecunque erant singula suo ordine Aeth.; secundum ordinem signorum rerum successive Ar.; alternis dicta signa scriptura Arm.; Hilgenfeld: ex successione (successionem S.) notis — verba: et sederunt (sedi ibi Syr. Arm. Ar.) quadr. d. ipsi a. p. d. scribebant, vulgo om., sed leguntur in DS. — 43. per noctem] nocte S. — 44. in XL diebus S. — nonaginta quatuor scribendum esse ex verbis sequentibus et reliquis versionibus intelligitur. DCCCCIIII DST.; vulgo ducenti quatuor — 45. completi essent (sunt D.) STD.; vulgo complevissent — 48. libri clausula, quam ex Syr. supplevi et uncinis circumscripsi, in libris latinis ideo excidit, quia nescio quo errore sequentis libri posterior pars utpote caput XV. et XVI. adsueretur, cum prior pars initio huius libri utpote caput primum et secundum locata esset. Aeth.: quarto anno de sabbatis annorum et post annum creationis quinquies millesimo, decimo die tenebrarum tertii mensis et in diebus XCII. illo die sublatus est Ezra et deductus in regionem, ubi sunt ii qui sicut ille, postquam scripsit haec omnia. et ille vocatus est scriba sapientiae Altissimi in saecula saeculorum. amen et amen. Ar.: et vixi septuaginta sex annos. post annum a creatione mundi quinquies millesimum vigesimum quintum die duodecimo tertii mensis Ezra sublatus est et susceptus in regionem viventium ipsi consimilium. et scripsit omnia ista et vocatus est auctor legis et intelligentiae et cognitionis Altissimi, cui sit gloria et potentia in aeternum. amen. Arm.: anno quarto secundum hebdomadem annorum post quinque millia annorum creationis mundi et duo menses dierum. et ipse Ezra elevatus est et sublatus ad chorum similium suorum cum sanctis et iustis. scripsi haec omnia et nuncupatus sum scriba Altissimi, cui gloria in aeternum. amen.

LIBER ESDRAE QUINTUS.

I. Liber Esdrae prophetae secundus, filii Sarei, filii Azarei,
filii Helchiae, filii Salame, filii Sadoch, filii Achitob, 2 filii Achiae,
filii Phinees, filii Heli, filii Amariae, filii Aziel, filii Marimoth, filii
Arna, filii Oziae, filii Borith, filii Abissei, filii Phinees, filii Elea-
zar, 3 filii Aaron ex tribu Levi, qui fuit captivus in regione Medo-
rum, in regno Artaxerxis regis Persarum.
4 Et factum est verbum Domini ad me, dicens: 5 vade et nuncia
populo meo facinora ipsorum et filiis eorum iniquitates, quas in
me admiserunt, ut nuncient filiis filiorum, 6 quia peccata parentum
illorum in illis creverunt: obliti enim mei sacrificaverunt diis alienis.
7 nonne ego eduxi eos de terra Aegypti, de domo servitutis? ipsi
autem irritaverunt me et consilia mea spreverunt. 8 tu autem
excute comam capitis tui et proice omnia mala super illos, quo-
niam non obedierunt legi meae, populus autem est indisciplinatus.
9 usquequo eos sustinebo, quibus tanta beneficia contuli? 10 reges
multos propter eos subverti, Pharaonem cum pueris suis et omnem
exercitum eius percussi: 11 omnes gentes a facie eorum perdidi et
in oriente provinciarum duarum populos, Tyri et Sidonis, dissi-

---

I. 1—3. cf. Esra 7, 1—5. 3 Esra 8, 1. 2. 1 Chron. 5, 29. ss. — Ezrae S. — secundus] tercius D. — Sarei] sarai T. — Azarei] Azarie D. — Helchiae S.; elchie DT.; vulgo Helciae — Salame S.; vulgo Sadaniae; LXX Σελούμ, 3 Esr. 8, 2. Σαλήμου, שַׁלּוּם — 2. Achiae] Achis ST., cf. 1 Sam. 14, 3. — Amarie D.; vulgo Ameriae; amerei T.; 3 Esra 8, 2. Ἀμαρίου, Esra 7, 3. Σαμαρία! אֲמַרְיָה — aziel T.; aziei S.; Azihel D.; vulgo Asiel; Esra 7, 3. Ἐσριά; 3 Esra 8, 2. Ὀζίου, עֲזַרְיָה — Marimoth, Esra 7, 3. Μαρεώθ, 3 Esr. 8, 2. Μαρερώθ, מְרָיוֹת — Arnan D.; Esr. 7, 4. Ζαραΐα, 3 Esr. 8, 2. Ζαραίου, זְרַחְיָה — Borith, Esra 7, 4. Βοκκί, 3 Esra 8, 2. Βοκκά, בֻּקִּי — Abissei ST.; Abissan D.; vulgo Abisei; Esra 7, 5. Ἀβισουέ, 3 Esr. 8, 2. Ἀβισουαί, al. Ἀβισαΐ, אֲבִישׁוּעַ — 3. et ex T. — Artaxersis DST.

5. et nuucient D. — 6. illorum DST.; vulgo ipsorum — in ipsis D. — obliti sunt D. — mei] me S.; me et D. — 7. eos eduxi S. — et de domo D. — 8. proice DT.; vulgo proiice — super illorum T. — obaudiernnt S. — 11. populum D. —

pavi, et omnes adversarios eorum interfeci. tu vero loquere ad
eos dicens: haec dicit Dominus: [13]nempe ego vos per mare
traieci et plateas vobis in invio munitas exhibui, ducem vobis dedi
Moysen et Aaron sacerdotem, [14]lucem vobis per columnam ignis
praestiti et magna mirabilia feci in vobis, vos autem mei obliti
estis, dicit Dominus. [15]haec dicit Dominus omnipotens: coturnix
vobis in signo fuit, castra vobis ad tutelam dedi, et illic murmu-
rastis [16]et non triumphastis in nomine meo de perditione inimi-
corum vestrorum, sed adhuc nunc usque murmurastis. [17]ubi sunt
beneficia, quae praestiti vobis? nonne in deserto cum esuriretis
et sitiretis proclamastis ad me [18]dicentes: ut quid nos in deser-
tum istud adduxisti interficere nos? melius nobis fuerat servire
Aegyptiis, quam mori in deserto hoc. [19]ego dolui gemitus vestros
et dedi vobis manna in escam; panem angelorum manducastis.
[20]nonne cum sitiretis petram excidi et fluxerunt aquae in saturi-
tate? propter aestus foliis arborum vos texi; [21]divisi vobis terras
pingues, Chananaeos et Pherezaeos et Philistinos a facie vestra
proieci: quid faciam vobis adhuc? dicit Dominus. [22]haec dicit
Dominus omnipotens: in deserto cum essetis in flumine Amorrhaeo
sitientes et blasphemantes nomen meum, [23]non ignem vobis pro
blasphemiis dedi, sed mittens lignum in aquam dulce feci flumen.

[24]Quid tibi faciam Iacob? noluisti obedire Iuda. transferam
me ad alias gentes et dabo eis nomen meum, ut custodiant legi-
tima mea. [25]quoniam me dereliquistis, et ego vos derelinquam;
petentibus vobis a me misericordiam, non miserebor vestri; [26]quando
invocabitis me, ego non exaudiam vos, maculastis enim manus
vestras sanguine, et pedes vestri inpigri sunt ad committenda ho-
micidia. [27]non quasi me dereliquistis, sed vos ipsos, dicit Dominus.
[28]haec dicit Dominus omnipotens: nonne ego vos rogavi ut pater
filios et ut mater filias et nutrix parvulos suos, [29]ut essetis mihi in

13. per om. S. — traieci DS.; transieci T.; vulgo transmeavi — in invio S.; in imo T.; vulgo initio; et civitates D. — 14. cf. Exod. 13, 21. — 15. cf. Exod. 16, 13. ss. — conturnix DT. — in signum D. — 17. et sitiretis DST.; vulgo om. — 19. cf. Ps. 78, 25. LXX Sap. 16, 20. — manna vobis DS. — 20. saturitatem D.; sacietate S. — 21. Philistinos ST.; vulgo Philistaeos — 22. cf. Exod. 15, 22. ss. — Amorreo DST. — 23. blasphemiis vestris D.

24. obedire] me obaudire DS. — 25. vestri DS.; vulgo om. — 26. cf. Ies. 59, 7. Rom. 3, 15. — 28. et nutrix DST.; vulgo et ut nutrix —

populum et ego vobis in Deum, et vos mihi in filios et ego vobis in pa-
trem? 30 ita vos collegi ut gallina pullos suos sub alas suas. modo
autem quid faciam vobis? proiciam vos a facie mea. 31 oblationes
mihi cum obtuleritis, avertam faciem meam a vobis, dies enim festos
vestros et neomenias et circumcisiones carnis repudiavi. 32 ego
misi pueros meos prophetas ad vos, quos acceptos interfecistis
et laniastis corpora eorum, quorum sanguinem exquiram, dicit
Dominus. 33 haec dicit Dominus omnipotens: domus vestra deserta
est; proiciam vos sicut ventus stipulam, 34 et filii procreationem
non facient, quoniam mandatum meum vobiscum neglexerunt et
quod malum est coram me fecerunt. 35 tradam domos vestras
populo venienti, qui me non audientes credunt: quibus signa non
ostendi, facient quae praecepi; 36 prophetas non viderunt, et memo-
rabuntur iniquitatum eorum. 37 testor populi venientis gratiam,
cuius parvuli exsultant cum laetitia me non videntes oculis carna-
libus, sed spiritu credent quae dixi. 38 et nunc, frater, aspice cum
gloria, et vide populum venientem ab oriente, 39 quibus dabo du-
catum Abraham, Isaac et Iacob, et Oseae et Amos et Michaeae
et Ioelis et Abdiae et Ionae 40 et Naum et Abacuc, Sophoniae,
Aggaei, Zachariae et Malachiae, qui et angelus Domini vocatus est.

II. Haec dicit Dominus: ego eduxi populum istum de servi-
tute, quibus mandata dedi per pueros meos prophetas, quos audire
noluerunt, sed irrita fecerunt mea consilia. 2 mater, quae eos ge-
neravit, dicit illis: ite, filii, quia ego vidua sum et derelicta:
3 educavi vos cum laetitia et amisi vos cum luctu et tristitia, quo-
niam peccastis coram Domino Deo vestro et quod malum est coram

---

29. cf. Ierem. 24, 7. Hebr. 8, 10. — 30. cf. Mtth. 23, 37. — pullos] filios DS. — proiciam DS.; prohiciam T.; vulgo proiiciam — 31. cf. Ies. 1, 13. 14. — oblationes DST.; vulgo oblationem — mihi cum obtuleritis ST.; cum obt. mihi D.; vulgo cum mihi attuleritis — neomenia DST. — carnis (+ vestre D.) STD.; vulgo om. — 32. eorum] illorum DS. — 33. cf. Mtth. 23, 38. — vestra] nostra T. — proiciam, vid. ad vs. 30. — 34. vobiscum DS.; vulgo om. — 35. domus DT. — 36. iniquitatum] equitatum DT.; antiquitatum S. — 37. credent DST.; vulgo credentes — 38. cum DST.; vulgo quae — 39. michee DT.; miche S. — ioelis T.; Iohelis DS.; vulgo Ioel — 40. Naum DST.; vulgo Nahum — et Soph. D. — et Aggei D. — et Zach. D. — Malachim DST.

II. 1. cf. Prov. 1, 25. — irrita fecerunt] irritaverunt T. — 2. cf. Baruch 4, 11. 12. — 3. vestro om. DS. — coram me DST.; vulgo coram eo —

me fecistis. [4]modo autem quid faciam vobis? ego enim vidua sum
et derelicta: ite filii et petite a Domino misericordiam. [5]ego
autem te, pater, testem invoco super matrem filiorum, quia
noluerunt testamentum meum servare, [6]ut des eis confusionem, et
matrem eorum in direptionem, ne generatio eorum fiat. [7]disper-
gantur in gentes, nomina eorum deleantur a terra, quoniam spre-
verunt sacramentum meum. [8]vae tibi Assur, qui abscondis ini-
quos penes te. gens mala, memorare quid fecerim Sodomae et
Gomorrhae, [9]quorum terra iacet in piceis glebis et aggeribus
cinerum: sic dabo eos, qui me non audierunt, dicit Dominus omni-
potens.

[10]Haec dicit Dominus ad Esdram: annuntia populo meo,
quoniam dabo eis regnum Ierusalem, quod daturus eram Israël,
[11]et sumam mihi gloriam illorum et dabo eis tabernacula aeterna,
quae praeparaveram illis. [12]lignum vitae erit illis in odorem un-
guenti et non laborabunt, neque fatigabuntur. [13]ite et accipietis,
rogate vobis dies paucos, ut minorentur; iam paratum est vobis
regnum: vigilate. [14]testare coelum et terram, omisi enim malum
et creavi bonum, quia vivo ego, dicit Dominus. [15]mater, ample-
ctere filios tuos, educa illos cum laetitia, sicut columba confirma
pedes eorum, quoniam te elegi, dicit Dominus. [16]et resuscitabo
mortuos de locis suis et de monumentis educam illos, quoniam
cognovi nomen meum in illis. [17]noli timere, mater filiorum, quo-
niam te elegi, dicit Dominus. [18]mittam tibi adiutorium pueros
meos Isaiam et Ieremiam, ad quorum consilium sanctificavi et
paravi tibi arbores duodecim gravatas variis fructibus, [19]et totidem
fontes fluentes lac et mel, et montes immensos septem habentes
rosam et lilium, in quibus gaudio implebo filios tuos. [20]viduam
iustifica, pupillo iudica, egenti da, orphanum tuere, nudum vesti,
[21]confractum et debilem cura, claudum irridere noli, tutare man-
cum et caecum ad visionem claritatis meae admitte, [22]senem et

---

4. enim DS.; vulgo om. — 5. quia DST.; vulgo qui — 7. de terra D. — 8. o gens T.

10. annuntia TS.; denuncia D.; vulgo nuncia — in Ierus. D.; Hierusalem S. — 11. cf. Luc. 16, 9. — 12. odorem D.; vulgo odore — ungenti DT. — 13. minorentur DS.; vulgo immorentur — 14. testare testare DS. — omisi DST.; vulgo contrivi — 15. conplectere SD. — 16. cf. Ies. 26, 19. Ezech. 37, 12. 13. — illis STD.; vulgo Israel — 18. Hieremiam S. — 19. implebo] replebo DS. —

invenem intra muros tuos serva, 23 mortuos ubi inveneris, signans
commenda sepulchro, et dabo tibi primam sessionem in resur-
rectione mea. 24 pausa et quiesce, populus meus, quia veniet
requies tua. 25 nutrix bona, nutri filios tuos, confirma pedes eorum.
26 servos quos tibi dedi, nemo ex eis interiet, ego enim eos re-
quiram de numero tuo. 27 noli satagere, cum enim venerit dies
pressurae et angustiae, alii plorabunt et tristes erunt, tu autem
hilaris et copiosa eris. 28 zelabunt gentes et nihil adversus te
poterunt, dicit Dominus. 29 manus meae tegent te, ne filii tui
gehennam videant. 30 iocundare, mater, cum filiis tuis, quia ego
te eripiam, dicit Dominus. 31 filios tuos dormientes memorare,
quoniam ego eos educam de latibulis terrae et misericordiam cum
illis faciam, quoniam misericors sum, dicit Dominus omnipotens.
32 amplectere natos tuos usque dum venio et praedica illis miseri-
cordiam, quoniam exuberant fontes mei et gratia mea non deficiet.

33 Ego Esdras praeceptum accepi a Domino in monte Oreb,
ut irem ad Israël: ad quos cum venirem, reprobaverunt me et
respuerunt mandatum Domini; 34 ideoque vobis dico, gentes, quae
auditis et intelligitis: exspectate pastorem vestrum, requiem aeter-
nitatis dabit vobis, quoniam in proximo est ille, qui in fine saeculi
adveniet. 35 parati estote ad praemia regni, quia lux perpetua
lucebit vobis per aeternitatem temporis. 36 fugite umbram saeculi
huius, accipite iocunditatem gloriae vestrae; ego testor palam sal-
vatorem meum. 37 commendatum donum accipite et iocundamini,
gratias agentes ei, qui vos ad coelestia regna vocavit. 38 surgite
et state et videte numerum signatorum in convivio Domini. 39 qui
se de umbra saeculi transtulerunt, splendidas tunicas a Domino
acceperunt. 40 recipe, Sion, numerum tuum et conclude candidatos
tuos, qui legem Domini compleverunt. 41 filiorum tuorum, quos
optabas, plenus est numerus. roga imperium Domini, ut sancti-
ficetur populus tuus, qui vocatus est ab initio.

---

25. confirma enim DS. — 26. ego enim eos DST.; vulgo eos ego enim — 27. satagere DST.; vulgo fatigari — alii] illi T. — 28. nihil S.: nichil DT.; vulgo nil — 30. iocundare DT.; vulgo iucundare — 31. latibulis D.; latilibus S.; vulgo lateribus — 32. praedica ST.; praedicare D.; vulgo praestem.

33. accepi praeceptum DS. — Choreb D.; choreph S. — 34. quis requiem D. — 36. iocunditatem DST.; vulgo iuc. — 37. donum] domini DS. — iocundamini DST.; vulgo iuc. — 40. candidatos] candidos D.

[42]Ego Esdras vidi in monte Sion turbam magnam, quam
numerare non potui, et omnes canticis collaudabant Dominum.
[43]et in medio eorum erat iuvenis statura celsus, eminentior omni-
bus illis, et singulis eorum capitibus imponebat coronas, et magis
exaltabatur: ego autem miraculo tenebar. [44]tunc interrogavi
angelum et dixi: qui sunt hi, Domine? [45]qui respondens dixit
mihi: hi sunt qui mortalem tunicam deposuerunt et immortalem
sumpserunt et confessi sunt nomen Dei; modo coronantur et ac-
cipiunt palmas. [46]et dixi angelo: ille iuvenis, quis est, qui eis
coronas imponit et palmas in manus tradit? [47]qui respondens
dixit mihi: ipse est Filius Dei, quem in saeculo confessi sunt.
ego autem magnificare eos coepi, qui fortiter pro nomine Domini
steterunt. [48]tunc dixit mihi angelus; vade, annuntia populo meo,
qualia et quanta mirabilia Domini Dei vidisti.

XV. Ecce loquere in aures plebis meae sermones prophetiae,
quos immisero in os tuum, dicit Dominus, [2]et fac ut in charta
scribantur, quoniam fideles et veri sunt. [3]ne timeas a cogitatio-
nibus adversum te, nec turbent te incredulitates dicentium, [4]quo-
niam omnis incredulus in incredulitate sua morietur.

[5]Ecce ego induco, dicit Dominus, super orbem terrarum mala,
gladium et famem et mortem et interitum, [6]propter quod super-
polluit iniquitas super omnem terram, et adimpleta sunt opera
nociva illorum. [7]propterea dicit Dominus: [8]iam non silebo de
impietatibus eorum quae irreligiose agunt, nec sustinebo in his quae
inique exercent; ecce sanguis innoxius et iustus clamat ad me, et
animae iustorum clamant perseveranter. [9]vindicans vindicabo illos,
dicit Dominus, et accipiam omnem sanguinem innoxium ex illis ad
me. [10]ecce populus meus quasi grex ad occisionem ducitur, iam

---

42. laudabant T. — 43. excelsus D. — 46. ad angelum DS. — 47. qui respondens DST.; vulgo et resp. — nomine dei T.

XV, 2. carta T.; cartha D. — 3. et ne D. — pro dicentium Hilgenfeld scribendum iudicat discentium.

6. superpolluit] superposuit S.; supposuit D. — super T.; vulgo om. — 8. eorum quae] eorum quas S. a sec. m. —

non patiar illum habitare in terra Aegypti, [11]sed educam eum in
manu potenti et brachio excelso, et percutiam Aegyptum plaga
sicut prius, et corrumpam omnem terram eius. [12]lugeat Aegyptus
et fundamenta eius plaga verberata in castigationes, quas inducet
Deus. [13]lugeant cultores operantes terram, quoniam deficient
semina eorum et vastabuntur ligna eorum ab uredine et grandine
et a sidere terribili. [14]vae saeculo et qui habitant in eo, [15]quia
appropinquabit gladius et contritio eorum, et exsurget gens super
gentem ad pugnam, et rhomphaea in manibus eorum. [16]erit enim
inconstabilitio hominibus, alii aliis invalescentes non curabunt regem
suum et principem megistanorum suorum in potentia sua. [17]con-
cupiscet enim homo in civitatem ire et non poterit; [18]propter su-
perbiam enim eorum civitates turbabuntur, domus exterentur,
homines metuent. [19]non miserebitur homo proximum suum ad
irritum faciendum domos eorum in gladium, ad diripiendas sub-
stantias eorum propter famem panis et tribulationem multam.
[20]ecce ego convoco, dicit Deus, omnes reges terrae ad movendum
qui sunt ab oriente et ab austro, ab euro et a libano, ad con-
vertendos in se et reddere quae dederunt illis; [21]sicut faciunt us-
que hodie electis meis, sic faciam et reddam in sinu eorum. haec
dicit Dominus Deus: [22]non parcet dextera mea super peccatores,
nec cessabit rhomphaea super effundentes sanguinem innoxium
super terram. [23]et exiit ignis ab ira eius, et devoravit fundamenta
terrae et peccatores quasi stramen incensum. [24]vae eis qui pec-
cant et non observant mandata mea, dicit Dominus; [25]non parcam
illis: discedite filii apostatae, nolite contaminare sanctificationem
meam. [26]quoniam novit Dominus omnes qui delinquunt in illum,
propterea tradidit eos in mortem et in occisionem. [27]iam enim

11. Aegyptum SD.; vulgo om. — 12. lugeat DST.; vulgo lugebit — plaga] a plaga S.; et plaga DT. — in castigationes DST.; vulgo et castigatione — inducit DST. — deus D.; d's d's T.; dominus S.; vulgo ei deus — 13. lugeant DST.; vulgo lugebunt — et vastabuntur (vastabunt S.) ligna eorum DS.; vulgo om. — 14. inhabitant S. — 15. appropinquabit Hilgenfeld; libri appropinquavit — super DST.: vulgo contra — romphea D.; rumphea ST. — 16. alii DT.; vulgo et alii — principem DST.: vulgo principes — megistanorum Rönschii est correctio; me gestanorum S.; me gestorum T.; vulgo viae (vie D.) gestorum — 19. proximo suo T. — 20. Deus] dominus D. — movendum DS.; vulgo me verendum — austro DT.; vulgo austro et — in se] ad se T. — 22. romphea D.; rumphea ST. — innocuum S. — 23. et exiit DT.; vulgo exiit — devorabit D. — 25. parcam] peccavi T. — apostate T.; vulgo a potestate — 26. Dominus] deus T.

venerunt super orbem terrarum mala, et manebitis in illis, non
enim liberabit vos Deus, propter quod peccastis in eum.

28 Ecce visio et horribilis, et facies illius ab oriente. 29 et
exient nationes draconum Arabum in curribus multis et sic flatus
eorum a die itineris fertur super terram, ut iam timeant et trepi-
dent omnes qui illos audient. 30 Carmani insanientes in ira, et
exient ut apri de silva, et advenient in virtute magna, et consta-
bunt in pugnam cum illis, et vastabunt portionem terrae Assyrio-
rum in dentibus suis. 31 et post haec supervalescent dracones
nativitatis memores suae, et si converterint se conspirantes in vir-
tute magna ad persequendos eos, 32 et isti turbabuntur et silebunt
in virtute illorum, et convertent pedes suos in fugam, 33 et a ter-
ritorio Assyriorum subsessor obsidebit eos, et consumet unum ex
illis, et erit timor et tremor in exercitu illorum, et contentio in
reges ipsorum.

34 Ecce nubes ab oriente et a septentrione usque ad meridia-
num, et facies eorum horrida valde, plena irae et procellae. 35 et
collident se invicem, et effundent sidus copiosum super terram et
sidus illorum, et erit sanguis a gladio usque ad ventrem equi,
36 et a femoribus hominis usque ad suffraginem cameli. et erit
timor et tremor multus super terram, 37 et horrebunt qui videbunt
iram illam, et tremor apprehendet illos. et post haec movebuntur
nimbi copiosi 38 a meridiano et septentrione et portio alia ab occi-
dente. 39 et superinvalescent venti ab oriente et recludent eam et
nubem quam suscitavit in ira, et sidus ad faciendam exterritatio-
nem ad orientalem ventum et occidentem violabitur. 40 et exalta-

---

28. et horribilis DST.; vulgo horribilis — 29. sic DST.; vulgo sicut — a die itineris fertur DST.; vulgo numerus feretur — iam] et iam S.; et T.; etiam Hilgenfeld — 30. Carmanos hic intelligendos esse iam Luecke vidit; libri Carmonii — in pugna T. — in dentibus suis DS.; vulgo om. — 31. memores sue (sui S.) DTS.; vulgo suae memores — si converterint DS.; vulgo convertent; convenerunt T. — 32. et isti DS.; vulgo isti — 33. eos] illos S. — in exercitum S.

34. a septentrione DT.; vulgo a om. — usque ad] usque DT. — eorum DT.; illorum S.; vulgo earum — valde om. T. — 35. effundent DST.; vulgo collident — equi DST.; vulgo om. — 36. scripsi a femoribus; Hilgenfeld sinum; libri fimus — usque ad] ad DT.; et S. — suffraginem S.; suffragmen D.; fragmen T.; vulgo substramen — 37. illos] eos T. — movebuntur DST.; vulgo movebunt — 38. portio μερίς vel μέρος, sed graece νέφος scriptum fuisse A. de Gutschmid existimat. — 39. eam] eum S. — suscitavit DST.; vulgo suscitavi — exterritationem] exterricationem T.; exterminationem D.; exteritionem S.; extritionem Roensch — ventum] natum DST.; notum Hilgenfeld — violabit A. de Gutschmid —

buntur nubes magnae et validae plenae irae et sidus, ut exterreant omnem terram et inhabitantes eam, et infundet super omnem locum altum et eminentem sidus terribile [41]ignem et grandinem et rhomphaeas volantes et aquas multas, ut etiam impleantur omnes campi et omnes rivi plenitudine aquarum illarum: [42]et demolientur civitates et muros et montes et colles et ligna silvarum et foenum pratorum et frumenta eorum, [43]et transibunt constantes usque ad Babylonem et exterent eam; [44]convenient ad ipsam et circuibunt eam, et effundent sidus et omnem iram super eam, et subibit pulvis et fumus usque in coelum, et omnes in circuitu lugebunt eam, [45]et qui sub ea remanserint servient his qui eam exterruerunt.

[46]Et tu Asia consors in specie Babylonis et gloria personae eius, [47]vae tibi misera propter quod assimilasti ei et ornasti filias tuas in fornicatione ad placendum et gloriandum in amatoribus tuis, qui te cupierunt semper fornicari. [48]odibilem imitata es in omnibus operibus eius et adinventionibus eius, proptera dicit Deus: [49]immittam tibi mala, viduitatem, paupertatem et famem et gladium et pestem ad devastandas domos tuas, ad violationem et mortem, et gloria virtutis tuae [50]sicut flos siccabitur cum exsurget ardor qui emissus est super te. [51]infirmaberis ut paupercula plagata et castigata a mulieribus, ut non possint te suscipere potentes et amatores. [52]numquid ego sic zelabo te, dicit Dominus, [53]nisi occidisses electos meos in omni tempore, exaltans percussionem manuum et ridens super mortem eorum cum inebriata es?

---

40. et plene D. — exterreant] extereant D.; exterant ST. — infundet D.; fundent S. a pr. m., ex em. fundet; vulgo infundent; T. verba terram — omnem om. — 41. rompheas D.; rumpheas ST. — illarum DST.; multarum — 42. demolient S. — fena S. — 43. ad om. DT. — 45. et tunc qui D. — sub ea remanserunt D.; sub remanserunt S. — eam DT.; vulgo om. — exteruerunt legi vult Roensch.

46. consors DS.; vulgo concors — specie S.; vulgo spem. — 47. et ante ornasti om. DS. — te DST.; vulgo tecum — 48. adinventionibus ST.; vulgo in adinventionibus — 49. famen T. — domus ST. — ad violationem et mortem S.; vulgo a violatione et morte — 51. et firmaberis S. a pr. m. — paupercula plagata] pauper a plaga T.; paupera a plaga S.; pauper et D. — mastigata S. — mulieribus] vulneribus DS. — te] vos DST. — 52. zelabo DST.; vulgo zelabor — 53. exultans Roensch — scripsi et ridens; dicens D.; vulgo et dicens; edicens A. de Gutschmid; adiciens Roensch; et dehiscens, καὶ καταχαίνουσα Hilgenfeld — es DST.; vulgo esse —

[54] exorna speciem vultus tui. [55] merces fornicariae in sinu tuo;
propterea redditionem accipies. [56] sicut facies electis meis, dicit
Dominus, sic faciet tibi Deus et tradet te in malum. [57] et nati
tui fame intereunt, et tu rhomphaea cades, et civitates tuae conterentur, et omnes tui in campo gladio cadent; [58] et qui sunt in
montibus fame peribunt, et manducabunt carnes suas, et sanguinem
bibent a fame panis et siti aquae. [59] infelix per maria venies, et
rursum accipies mala. [60] et in transitu allident civitatem otiosam,
et exterent aliquam portionem terrae tuae, et partem gloriae tuae
exterminabunt rursum revertentes ad Babylonem subversam. [61] et
demolita eris illis pro stipula et ipsi erunt tibi ignis, [62] et devorabunt te et civitates tuas, terram tuam et montes tuos, omnes
silvas tuas et lignum fructiferum igni comburent; [63] filios tuos
captivos ducent, et censum tuum praedam habebunt, et gloriam
faciei tuae exterminabunt.

XVI. Vae tibi, Babylon et Asia, vae tibi, Aegypte et Syria!
[2] praecingite vos saccis et ciliciis, et plangite filios vestros et
dolete, quoniam appropinquavit contritio vestra. [3] immissus est
vobis gladius, et quis est qui avertat illum? [4] immissus est vobis
ignis, et quis est qui extinguat illum? [5] immissa sunt vobis mala,
et quis est qui repellat ea? [6] numquid repellet aliquis leonem
esurientem in silva, aut extinguet ignem in stipula mox quando
coeperit ardere? [7] numquid repellet aliquis sagittam a sagittario
forti missam? [8] Dominus fortis mittit mala, et quis est qui repellat
ea? [9] exiet ignis ex iracundia eius, et quis est qui extinguat eum?
[10] coruscabit, et quis non timebit, tonabit, et quis non pavebit?
[11] Dominus comminabitur, et quis non funditus conteretur a facie
ipsius? [12] terra tremuit et fundamenta eius, mare fluctuatur de

---

55. fornicariae SD.; fornicare T.; vulgo fornicationis tuae — in sinus tuos S. — propterea DS.; propter T.; vulgo propter hoc — recipies S. — 56. faciet] faciat DT. — tradet] tradat DT. — in malis S. — 57. intereant T. — romphea D.; rumphea ST. — 59. per maria] primaria DST. — recipies D. — 60. otiosam S.; ociosam DT.; vulgo occisam — babyloniam T.; babiloniam S. — 62. te et om. D. — et terras tuas D. — 63. praedam S.; praeda TD.; vulgo in praedam.

XVI, 4. vobis DT.; vulgo in vobis — 6. quando] quo DT.; que S. — 8. fortis] deus S. — mittit DST.; vulgo immittit — 9. exiet DS.; exiget T.; vulgo exiit — 12. fluctuatur DT.; vulgo fluctuat —

profundo, et fluctus eius disturbabuntur et pisces eius a facie Do-
mini et a gloria virtutis eius, 13 quoniam fortis dextera eius quae
arcum tendit. sagittae eius acutae, quae ab ipso mittuntur, non
deficient cum coeperint mitti in fines terrae. 14 ecce mittuntur
mala et non revertentur donec venient super terram. 15 ignis suc-
cenditur et non extinguetur donec consumat fundamenta terrae.
16 quemadmodum non redit sagitta missa a sagittario valido, sic
non revertentur mala quae missa fuerint in terram. 17 vae mihi,
vae mihi, quis me liberabit in illis diebus? 18 initium dolorum et
multi gemitus, initium famis et multi interient, initium bellorum et
formidabunt potestates, initium malorum et trepidabunt omnes.
19 in his quid facient cum venerint mala? 20 ecce fames et plaga
et tribulatio et angustia missa sunt flagella in emendatione, 21 et
in his omnibus se non convertent ab iniquitatibus suis, neque
flagellorum memores erunt semper. 22 ecce, erit annonae vilitas
super terram sic ut putent sibi esse directam pacem, et tunc ger-
minabunt mala super terram, gladius, fames et magna confusio.
23 a fame enim plurimi qui inhabitant terram interient, et gladius
perdet caeteros qui superaverint a fame, 24 et mortui sicut stercora
proicientur, et non erit qui consoletur eos. derelinquetur enim
terra deserta, et civitates eius deicientur: 25 non derelinquetur qui
colat terram et qui seminet eam. 26 ligna dabunt fructus, et quis
vindemiabit illa? 27 uva matura fiet, et quis calcabit illam? erit enim
locis magna desertio. 28 cupiet enim homo hominem videre, vel
vocem eius audire: 29 relinquentur enim de civitate decem, et duo
de agro qui absconderint se in densis nemoribus et scissuris pe-
trarum. 30 quemadmodum derelinquuntur in oliveto in singulis
arboribus tres aut quatuor olivae, 31 aut sicut in vinea vindemiata
racemi derelinquuntur ab his qui diligenter vineam scrutantur:

13. et sagitte T. — 14. revertuntur D.; convertentur T. — venient ST.; vulgo veniant — 15. consumat] confundat T. — 16. sagittario valido DST.; vulgo valido sagittario — 17. diebus illis T. — 18. interient DST.; vulgo interitus. — 19. facient D.; fecerint ST.; vulgo faciam — 22. sic ut] sicut Hilgenfeld — sibi esse directam] sibi directam esse T.; directam sibi D. — pro germinabunt A. de Gutschmid geminabuntur legendum esse coniecit — 23. superaverunt D. — 24. sicut] tamquam S. — proicientur D.; prohicientur T.; vulgo proiicientur — scripsi deicientur; eicientur D.; vulgo deiicientur — 25. derelinquentur T. — colunt T. — seminat T. — 27. calcabit] conculcabit DT. — locis] in locis S. ex em. — 29. absconderunt D. — scissuris] fissuris S. — 30. derelinquentur D.; relinquentur S. — in singulis DT.; vulgo et singulis — 31. derelinquentur D.; relinquentur S. —

32 sic relinquentur in diebus illis tres aut quatuor ab scrutantibus
domos eorum in rhomphaea. 33 et relinquetur deserta terra, et agri
eius inveterabunt, et viae eius et omnes semitae eius germinabunt
spinas, eo quod non transient homines per eam. 34 lugebunt vir-
gines non habentes sponsos, lugebunt mulieres non habentes viros,
lugebunt filiae earum non habentes adiutorium; 35 sponsi earum in
bello consumentur et viri earum in fame exterentur.

36 Audite vero ista et cognoscite ea servi Domini. 37 ecce
verbum Domini, excipite eum, ne eis credatis, de quibus dicit
Dominus: 38 ecce appropinquant mala et non tardant. 39 quemad-
modum praegnans cum parit in nono mense filium suum, appro-
pinquante hora partus eius ante horas duas vel tres gementes
dolores circueunt ventrem eius et prodeunte infante de ventre non
tardabunt uno puncto: 40 sic non morabuntur mala ad prodeundum
super terram, et saeculum gemet, et dolores circumtenebunt illud.
41 audite verbum, plebs mea, parate vos in pugnam et in malis
sic estote quasi advenae terrae: 42 qui vendit, quasi qui fugiat, et
qui emit, quasi qui perditurus; 43 qui mercatur, quasi qui fructum
non capiat, et qui aedificat, quasi non habitaturus; 44 qui seminat,
quasi qui non metat, sic et qui putat, quasi non vindemiaturus;
45 qui nubunt, sic quasi filios non facturi, et qui non nubunt, sic
quasi vidui: 46 propter quod qui laborant sine causa laborant.
47 fructus enim illorum alienigenae metent, et substantiam illorum
rapient, et domos evertent, et filios eorum captivabunt, quia in
captivitate et fame generant natos suos. 48 et qui negotiantur in
rapina quantum diu exornant civitates et domos suas, et posses-
siones et personas suas, 49 tanto magis zelabor eos super peccata
sua, dicit Dominus. 50 quomodo zelatur fornicariam mulier idonea

32. relinquuntur T. — domus DST. — romphea D.; rumphea ST. — 33. deserta terra DST.; vulgo terra deserta — inveteraverunt S. a pr. m., DT. — homines] oves S.

37. eum ST.; vulgo illud — scripsi eis, libri diis — 38. tardantur S. — 39. gementes DST.; vulgo om. — circueunt D.; circumiens T.; circum S.; vulgo circumeunt — prodiente S. — tardabit S. — 40. circumtenent illum S. — 41. cf. Hebr. 11, 13. — 42. cf. 1 Cor. 7, 29—31. — vendet S. — qui fugiat] qui fugiet S.; cum fugiet T. — 44. metat DS.; vulgo metet — putat DS.; potat T.; vulgo vineam putat — 47. generant] genuerunt D. — 48. rapinis T. — quantum diu] quamdiu SD. — 49. zelabor T.; vulgo adzelabor, et ita S. a pr. m., sed ex corr. zelabo — 50. fornicariam S.; vulgo fornicaria — mulier ego scripsi, libri mulierem — idonea et bona S.; vulgo idoneam et bonam —

et bona valde, 51 sic zelabitur iustitia iniquitatem cum exoruat se,
et accusat eam iu faciem cum venerit qui defendat exquirentem
omne peccatum super terram. 52 propterea nolite similari ei nec
operibus eius, 53 quouiam ecce adhuc pusillum, et tolletur iniquitas
a terra et iustitia regnabit in vos. 54 non dicat peccator se non
peccasse, quoniam carbones ignis comburet super caput eius qui
dicit: non peccavi coram Domino et gloria ipsius. 55 ecce Domi-
nus cognoscet omnia opera hominum, et adinventiones illorum et
cogitationes illorum et corda illorum; 56 dixit enim: fiat terra, et
facta est, fiat coelum, et factum est. 57 et in verbo illius stellae
fundatae sunt, et novit numerum stellarum: 58 qui scrutatur abys-
sum et thesauros illarum, qui metitus est mare et conceptum eius,
59 qui couclusit mare in medio aquarum et suspendit terram super
aquam verbo suo; 60 qui extendit coelum quasi cameram et super
aquas fundavit eum, 61 qui posuit in deserto foutes aquarum et
super vertices montium lacus ad emittendum flumina ab eminenti
ut potaret terra; 62 qui finxit hominem et posuit cor suum iu
medio corporis, et misit ei spiritum et vitam et intellectum 63 et
spiramen Dei omnipotentis, qui fecit omnia et scrutinat omnia
absconsa in absconsis terrae: 64 hic novit adinventionem vestram
et quae cogitatis in cordibus vestris. vae peccantibus et volentibus
occultare peccata sua. 65 propter quod Domiuus scrutinando
scrutiuabit omnia opera eorum et traducet vos omnes; 66 et vos
confusi eritis cum processerint peccata vestra coram hominibus, et
iniquitates erunt quae accusatores stabunt iu die illo. 67 quid fa-
cictis? aut quomodo abscondetis peccata vestra coram Deo et

51. in faciem DST.; vulgo in facie — 53. ecce DS.; vulgo om. — de terra D. — vos] nos S. — 54. cf. Prov. 25, 22. Rom. 12, 20. — se non] non se S. — super capite T. — Domino S.; deo DT.; vulgo Domino Deo — ipsius] eius D. — 55. hominis S. — 56. cf. Gen. 1, 1. — dixit enim] et dixit enim D.; om. ST. — 58. scrutat S. — abissus D.; abyssos Hilgenfeld — metitus DST.; vulgo mensus — conceptus D. a pr. m. — 59. aquam DST.; vulgo aquas — 60. cf. Ies. 40, 22. — et DST.; vulgo om. — cum] illud D. — 61. vertices DST.; vulgo verticem — eminenti DST.; vulgo eminenti petra — portaret ST. — terra DST.; vulgo terram — 62. finxit] iunxit T.; uinxit DS. — suum om. S. — et vitam DST.; vulgo vitam — 63. spiramentum S. — scrutinat] scrutat T. — absconsa omnia D.; absconsa S. — terrae] certa S. — 64. vae peccantibus et volentibus SDT.; vulgo peccantes et volentes — sua DST.; vulgo vestra — 65. scrutinabit S. ex em.; vulgo scrutinavit — eorum DST.: vulgo vestra — 67. aut] et T. —

angelis eius? 68 ecce iudex Deus, timete eum; desinite a peccatis
vestris et obliviscimini iniquitates vestras iam agere eas in sempi-
terno, et Deus educet vos et liberabit de omni tribulatione.
69 ecce enim incenditur ardor super vos turbae copiosae, et rapient
quosdam ex vobis et cibabunt idolis occisos, 70 et qui consenserint
eis erunt illis in derisum et in improperium et in conculcationem;
71 erit enim locis multis motus et in vicinas civitates exsurrectio multa
super timentes Dominum. 72 erunt quasi insani nemini parcentes ad
diripiendum et devastandum adhuc timentes Dominum, 73 quia de-
vastabunt et diripient substantias eorum et de domibus suis eos
eicient. 74 tunc parebit probatio electorum meorum ut aurum quod
probatur ab igne.

75 Audite, electi mei, dicit Dominus, ecce adsunt dies tribu-
lationis, et de his liberabo vos. 76 ne timeatis nec haesitetis, quo-
niam Deus dux vester est. 77 et qui servant mandata et praecepta
mea, dicit Dominus Deus, ne praeponderent vos peccata vestra,
nec superelevent se iniquitates vestrae. 78 vae qui constringuntur
a peccatis suis et obteguntur ab iniquitatibus suis, quemadmodum
ager constringitur a silva et spinis tegitur semita eius per quam
non transit homo, et excluditur et mittitur ad devorationem ignis.

---

68. obliviscimini S. ex em.; obliviscemini S. a pr. m.; vulgo oblivisceamini; om. T. — in sempiterno] sempiterno S. — Deus] Dominus S. — educet] educabit S.; educavit DT. — 69. super vos ardor D. — ydolos T. — occisos] occisam S. — 70. conseuserunt D. — in aute improperium om. DT., ante conculcationem T. — 71. scripsi locis multis motus, codd. locis locus, sed haec sane corrupta et suspicor quaedam excidisse. A. de Gutschmid: ἔσται γὰρ χώρα ὡς χώρα. Hilgenfeld: τόποις τύπος — resurreccio D. — 72. erunt enim D. — neminem S. — 73. eorum DS.; vulgo om. — domos suas S. a pr. m., ex em. domo sua — eicient DT.; vulgo eiicient — 74. patebit D.

75. electi SD.; vulgo dilecti — dominus deus D. — assunt DT. — 76. haesitetis] esitemini S. — 77. et qui] et eorum qui D.; qui T. — servant D.; vulgo servat — mandata mea D. — Deus om. D. — nec DS.; vulgo ne.

Subscriptio: Explicit liber Ezrae quintus S.; Expliciunt libri Esdre D.

APOCALYPSIS BARUCHI.

I. Et factum est anno XXV. Iechoniae regis Iudae, factum est verbum Domini super Baruchum filium Neriae, et dixit ei: [2]vidistine quaecumque facit mihi populus iste, mala quae fecerunt duae tribus istae quae remanserunt magis, quam decem tribus quae captivae abductae fuerunt? [3]tribus enim priores a regibus suis adigebantur ad peccandum, istae duae vero ipsae adigebant et cogebant reges suos ad peccandum. [4]propter hoc ecce adduco malum super urbem istam et super habitatores eius, et auferetur a conspectu meo ad tempus, et disperdam populum istum inter gentes, ut gentibus benefaciat. [5]et populus meus castigabitur, et veniet tempus et requirent prosperitatem temporum suorum.

II. Haec autem dixi tibi, ut dicas Ieremiae et omnibus qui similes sunt vobis, ut recedatis ab urbe ista. [2]quia opera vestra sunt urbi huic tamquam columna firma, et preces vestrae tamquam murus validus.

III. Et dixi: o Dominator Domine, ideone veni in mundum, ut viderem malum matris meae? nequaquam, Domine. [2]si inveni gratiam in oculis tuis, recipe prius spiritum meum, ut abeam ad patres meos, et non spectem exitium matris meae: [3]quia duo urgent me vehementer; resistere enim tibi non possum, sed neque

---

I. 1. Erravit scriptor, nam Iechonias, etiam Iolachin dictus, filius et successor Ioiakimi, tres tantum menses regnavit, et si cap. 6. postero die urbs a Chaldaeis oppugnata esse dicitur, hoc tum demum factum cum Sedekias iam undecim annos regnasset. errorum originem eo detexisse sibi videtur Langen l. l. p. 10., quod Iosias cum Iechonia, Ioakim cum Sedekia confusi sint. — Neriae, נֵרִיָּה, Νηρίου, cf. Ierem. 32, 12. Baruch 1, 1.

II. 2. cf. c. 14. Apoc. 5, 8. 8, 3. ss.

spectare malum matris meae potest anima mea. [4]unum autem loquar in conspectu tuo, Domine. [5]quid ergo erit post ista? si enim perdis urbem tuam, et tradis terram tuam odientibus nos, quomodo iterum memorabitur nomen Israël? [6]aut quomodo loquetur de laudibus tuis? aut cuinam explicabitur quod est in lege tua? [7]anne mundus revertetur ad naturam suam, et saeculum redibit ad silentium pristinum? [8]et recipiet se multitndo animarum, et natura hominum iterum non nominabitur? [9]et ubinam est quodcumque dixisti Moysi de nobis?

IV. Et dixit mihi Dominus: urbs ista ad tempus tradetur, et populus castigabitur aliquamdiu, et saeculum oblivioni non dabitur. [2]anne putas, quod ista sit urbs, de qua dixi: super volas manuum mearum descripsi te? [3]non ista aedificatio nunc aedificata in medio vestrum, illa est quae revelabitur apud me, quae hic praeparata fnit ex quo cogitavi ut facerem paradisum, et ostendi eam Adamo priusquam peccaret, cum vero abiecit mandatum, sublata est ab eo, ut etiam paradisus. [4]et postea ostendi eam servo meo Abrahamo noctu inter divisiones victimarum. [5]et iterum etiam Moysi ostendi eam in monte Sinai, quando ostendi ei imaginem tabernaculi et omnia vasa eius. [6]et nunc ecce custodita est apud me, sicut et paradisus. [7]ito ergo et fac quemadmodum praecipio tibi.

V. Et respondi et dixi: futurum est ergo ut succumbam in Sion, quia venient inimici tui ad istum locum, et polluent sanctuarium tuum, et in captivitatem abducent hereditatem tuam, et dominabuntur eorum quos dilexisti, et abibunt iterum in regionem idolorum suorum, et gloriabuntur ante eos. et quidnam facies nomini tuo magno? [2]et dixit mihi Dominus: nomen meum et gloria mea saeculum aeternum est eis; iudicium autem meum tempore suo custodiet ius suum. [3]et tu videbis oculis tuis, non hostes subvertere Sion, neque comburere Ierusalem, sed iudici ministrare ad tempus. [4]tu vero vade et fac quodcumque dixi tibi. [5]et abii, et

III. 7. mundus] ܨܒܬܐ, ornatus, κόσμος.

IV, 3. priusquam peccaret] ܡܢ ܩܕܡ ܕܢܚܛܐ.

assumsi Ieremiam et Adu et Sariam et Iabisc et Godoliam et omnes honoratos populi, et duxi eos in vallem Cedron, et enarravi eis quidquid dictum fuerat mihi. [6]et levaverunt vocem suam et fleverunt omnes. [7]et consedimus ibi et ieiunavimus usque ad vesperam.

VI. Et factum est crastino die, et ecce exercitus Chaldaeorum circumdedit urbem, et tempore vesperae reliqui populum ego Baruch, et exivi et steti apud quercum; [2]et contristabar super Sion, et ingemiscebam super captivitatem quae supervenerat populo. [3]et ecce subito spiritus fortitudinis sustulit me et extulit me supra murum Ierusalem in altum. [4]et vidi, et ecce quatuor angeli stantes super quatuor angulos urbis, tenentes unusquisque ex eis lampada ignis in manibus suis. [5]et angelus alius descendebat de coelo, et dixit eis: tenete lampades vestras, neque incendatis donec dicam vobis; [6]missus sum enim ut primum loquar terrae verbum, et deponam apud eam quod praecepit mihi Dominus altissimus. [7]et vidi eum descendisse in Sancta Sanctorum, et sumsisse inde velum, et Ephod sanctum, et propitiatorium, et duas tabulas, et vestem sanctam sacerdotum, et thuribulum, et quadraginta octo lapides pretiosos, quibus ornabatur sacerdos, et omnia vasa sancta tabernaculi. [8]et dixit terrae voce magna: terra, terra, terra, audi verbum Dei fortis, et accipe quae ego commendo tibi, et custodi ea usque ad extrema tempora, ut quando iussa fueris, ea reddas, ut non potiantur eis alienigenae: [9]quia venit tempus, ut tradatur ad tempus et Ierusalem, usquedum dicatur, ut iterum restituatur in aeternum. [10]et aperuit terra os suum, et absorbuit ea.

VII. Et post haec audivi angelum dicentem angelis qui tenebant lampades: diruite ergo et subvertite muros eius usque ad fundamenta, ne glorientur hostes et dicant: nos subvertimus murum Sion, et incendimus locum Dei fortis. [2]et restituerunt me in locum in quo stabam antea.

V, 5. Adu, אִדּוֹ Esdr. 8, 17. — Sariam, שְׂרָיָה, Σαραίας Esr. 7, 1. 3 Esr. 5, 5. — Iabisc, יַעְבֵּץ, Ἰγαβής 1 Chron. 4, 9. 10. — Godoliam, גְּדַלְיָה, Γοδολίας 2 Regg. 25, 22. Zeph. 1, 1.; גְּדַלְיָה, Γοδολίας 1 Chron. 8, 26. 2 Regg. 11, 1. 3 Esr. 8, 33. cl. Esr. 8, 7. — de valle Cedron, קִדְרוֹן, cf. c. 21. 31. 66., cl. l. 2 Sam. 15, 23. 1 Regg. 15, 13. 2 Regg. 23, 4.

VI, 1. intellige quercum prope Hebronem cf. c. 47. et Gen. 13, 18. 14, 13. 18, 1. LXX.

VII. 2. et restituerunt me in locum] et occupastis locum, Ceriani; codex mendose ܘܐܚܕܬܘܢ ܐܬܪܐ.

VIII. Angeli autem fecerunt sicut praecepit eis, et cum dissipassent angulos muri, vox audita est ab interiore parte templi, postquam decidit murus, dicens: [2]ingredimini hostes et venite adversarii, deseruit enim qui custodiebat domum. [3]et abii ego Baruch. [4]et factum est post haec, ingressus est exercitus Chaldaeorum, et ceperunt domum et omnia in circuitu eius, [5]et populum captivum abduxerunt, et ex eis occiderunt, et Sedeciam regem vinxerunt et miserunt ad regem Babylonis.

IX. Et veni ego Baruch et Ieremias, cuius inventum est purum cor a peccatis, qui captus non fuerat in occupatione urbis; et scidimus vestes nostras et flevimus et luximus et ieiunavimus septem diebus.

X. Et fuit post septem dies, factum est super me verbum Dei, et dixit mihi: [2]dic Ieremiae, ut vadat et confirmet captivitatem populi usque ad Babylonem; [3]tu autem mane hic in vastitate Sion, et ego ostendam tibi post hos dies quod futurum est ut contingat in fine dierum. [4]et dixi Ieremiae sicut praecepit mihi Dominus. [5]et ipse quidem ivit cum populo, ego autem Baruch reversus sum, et sedi ante portas templi, et lamentatus sum lamentationem istam super Sion, et dixi:

[6]Beatus ille qui natus non est, aut qui natus est et mortuus est. [7]nobis vero qui vivimus vae nobis, quia vidimus tribulationes Sion, et quod accidit Ierusalem. [8]advocabo Sirenes de mari, et vos, Lelioto, e deserto venite, et Scide et Iorure e silvis: evigilate et accingite femora vestra ad planctum, et sumite mecum lamentationes, et plangite mecum. [9]vos, agricolae, ne seminetis iterum, et tu, terra, cur das fructus frugum tuarum? retine intra te dulce-

X, 2. Ieremias a Iudaeis coactus in Aegyptum profectus est, sed non Babylonem, cf. Ierem. c. 43. — 3. Baruch una cum Ieremia in Aegyptum se contulit, ac dein, si Baruch 1, 1. fides est, Babylonem. — 8. verba syriaca haec sunt: ܐܩܪܐ ܠܣܝܪܢܣ ܡܢ ܝܡܐ ܘܐܠܝܠܝܬ ܠܒ̈ܢܬܐ ܡܢ ܡܕܒܪܐ ܐܬܝܢ: ܘܫܐܕ̈ܐ ܘܝܪܘܪ̈ܐ ܡܢ ܥܒ̈ܐ. Ceriani: pro Sciade legatur Scide, quae vox in hoc eodem sensu est etiam in Cureton Ancient Syriac Recension of the four Gospels p. LXXXII., cf. Barhebraeus Schol. in Esaiam 13, 21. 22. 34, 14. —

dinem alimentorum tuorum. [10]et tu, vitis, cur ultra das vinum
tuum? quia iterum non offeretur inde in Sion, neque iterum pri-
mitiae offerentur. [11]et vos, coeli, retinete rorem vestrum, neque
aperiatis thesauros pluviae. [12]et tu, sol, retine lucem radiorum
tuorum; et tu, luna, exstingue multitudinem lucis tuae. cur enim
iterum orietur lux, ubi lux Sion obscurata est? [13]et vos, sponsi,
ne ingrediamini, et virgines coronis ne ornentur; et vos, mulieres,
ne oretis ut pariatis: [14]laetabuntur enim magis steriles, et gaude-
bunt illae quae filios non habent, et illae quae filios habent con-
tristabuntur. [15]cur enim parient in doloribus, et sepelient in
gemitibus? [16]aut cur iterum filios habebunt homines, aut semen
naturae eorum cur iterum nominabitur, ubi ista mater desolata
est, et filii eius in captivitatem abducti sunt? [17]ex hoc nunc
ne iterum loquamini de pulchritudine, neque disseratis de decore.
[18]vos autem, sacerdotes, sumite claves sanctuarii, et proiicite in
altitudinem coeli, et date eas Domino, et dicite: custodi domum
tuam tu; nos enim ecce inventi sumus oeconomi mendaces. [19]et vos,
virgines, quae netis byssum et sericum cum auro Ophir, festinate
et sumite omnia et proiicite in ignem, ut afferat ea ad illum qui
fecit ea, et flamma remittat ea ad illum qui creavit ea, ne potian-
tur eis hostes.

XI. Dico autem hoc ego Baruch contra te, Babylon: si
fuisses tu prosperata, et Sion habitaret in gloria sua, dolor fuisset
nobis magnus, quod esses aequalis Sion. [2]nunc vero ecce dolor
infinitus, et gemitus sine mensura, quia tu ecce prosperata es, et
Sion desolata. [3]quisnam erit iudex de istis? aut cuinam con-
queremur de iis quae acciderunt nobis? o Domine, quomodo
sustinuisti? [4]requieverunt patres nostri sine doloribus, et iusti ecce
dormiunt in terra in tranquillitate. [5]non enim noverunt angustiam
istam, neque audierunt de iis quae acciderunt nobis. [6]sint tibi,
terra, aures, et tibi, pulvis, cor; et ite et nuntiate in inferno,
et dicite mortuis: [7]beati vos magis quam nosmetipsi, qui vivi
sumus.

14. cf. Ies. 54, 1. Mtth. 24, 19. — 18. inventi sumus, ܐܫܬܟܚܢ. ita correxit Ceriani; codex ܐܫܟܚܢ, invenimus.

XII. Sed hoc dicam quomodo cogito, et loquar contra te, terra, quae prosperaris. 2 non utique semper meridies urit, neque perpetui radii solis ardent. 3 ne praesumas et reputes te semper prosperatam fore et gaudentem, neque valde extollaris et opprimas. 4 certo enim in tempore suo evigilabit contra te furor qui nunc in longanimitate tanquam in frenis retinetur.

5 Et cum haec dixissem ieiunavi septem diebus.

XIII. Et factum est post haec, ego Baruch stabam super montem Sion, et ecce vox venit de excelsis, et dixit mihi: 2 sta super pedes tuos, Baruch, et audi verbum Dei fortis. 3 quia stupuisti de iis quae acciderunt Sion, propter hoc servatus servaberis in finem temporum, ut sis in testimonium, 4 ut si dicant unquam urbes illae quae prosperantur: cur adduxit super nos Deus fortis retributionem istam, 5 dic eis tu et similes tui, vos qui vidistis: calamitas ista est et retributiones, quae veniunt super vos et super populum vestrum in tempore suo, ut perfecte castigentur gentes. 6 et tunc exspectabunt. 7 et si dixerint illo tempore: quando? 8 dices eis: vos qui bibistis vinum colatum, bibite etiam de faece eius, iudicium enim est Excelsi qui non respicit personas. 9 propter hoc filiis suis antea non pepercit, sed excruciavit eos sicut inimicos suos, quia peccaverunt. 10 tunc ergo castigati sunt ut veniam invenirent. 11 nunc autem vos, populi et gentes, debitores estis, quia toto hoc tempore conculcastis terram, et usi estis creatura contra fas. 12 semper enim benefaciebam vobis, et vos abnegastis beneficentiam semper.

XIV. Et respondi et dixi: ecce indicasti mihi rationem temporum, et quid futurum sit post haec, et dixisti mihi, quia populis proderit retributio quae dicta est a te. 2 et nunc scio multos esse qui peccaverunt et in prosperitate vixerunt et abierunt ex mundo, exigui autem populi superstites erunt illis temporibus, quibus dicentur verba quae dixisti. 3 et quaenam enim utilitas est in hoc, aut quidnam peius istis, quae vidimus accidisse nobis, exspectabimus ut videamus? 4 iterum autem loquar in conspectu tuo. 5 quid profecerunt illi qui scierunt ante te, et non ambulaverunt in vanitate sicut reliqui populi, et non dixerunt mortuis: date nobis vitam, sed semper timebant te et vias tuas non dereliquerunt? 6 et ecce

abrepti sunt, neque propter eos misertus es Sion. 7 et si alii inique
egerunt, debitum erat Sioni, ut propter opera illorum, qui operati
fuerant bona, dimitteretur ei, neque propter opera operantium in-
iustitiam demergeretur. 8 sed quis, Dominator Domine, assequetur
iudicium tuum? aut quis investigabit profundum viae tuae? aut
quis supputabit gravitatem semitae tuae? 9 aut quis poterit cogi-
tare consilium tuum incomprehensibile? aut quis unquam ex natis
invenit principium aut finem sapientiae tuae? 10 omnes nos enim similes
facti sumus halitui. 11 quemadmodum enim halitus ascendit quin
procedat de corde, et restinguitur, sic est natura hominum, qui
non ex voluntate sua eunt, et quid erit eis in fine nesciunt.
12 iusti enim bene sperant finem, et sine timore ab hoc domicilio
proficiscuntur, quia habent apud te vim operum custoditam in
thesauris. 13 propter hoc etiam ipsi sine timore relinquunt mun-
dum istum, et fidentes in laetitia sperant se recepturos mundum
quem promisisti eis. 14 nobis autem vae, qui et nunc probris
afficimur, et illo tempore exspectamus mala. 15 tu autem recte
nosti, quid feceris de servis tuis; quia nos non possumus intelligere
aliquid boni, quomodo tu sis fictor noster. 16 iterum autem loquar
in conspectu tuo, Dominator Domine. 17 quando non erat mundus
olim cum habitatoribus suis, cogitasti et dixisti verbo, et statim
opera creaturarum steterunt in conspectu tuo; 18 et dixisti ut fa-
ceres mundo tuo hominem administratorem operum tuorum, ut
cognosceretur nequaquam ipsum factum fuisse propter mundum,
sed mundum propter eum. 19 et nunc video, quia mundus, qui
factus est propter nos, ecce permanet, nos vero, propter quos fuit,
abimus.

XV. Et respondit Dominus et dixit mihi: recte stupuisti de
discessione hominum, sed non bene iudicasti de malis quae con-
tingunt iis qui peccant; 2 et quod dixisti iustos abreptos fuisse, et
impios prosperatos, 3 et quod dixisti, quod homo non novit iudicium
tuum: 4 propter hoc audi et dicam tibi, et ausculta et audire te
faciam verba mea. 5 bene non novisset homo iudicium meum, nisi
accepisset legem, et nisi esset timor eius in intelligentia. 6 nunc

XIV, 6. Ceriani correxit ܐܬܚܛܦܘ, abrepti sunt, cf. 15, 2.; codex ܐܬܦܛܘ.

autem quia cum novisset fecit, et propter hoc etiam cum noscat torquebitur. [7]et de iustis quod dixisti propter eos venisse hunc mundum, imo ille quoque iterum, qui futurus est, est propter eos. [8]mundus iste enim est eis agon et molestia in labore multo; et ille ergo qui futurus est, corona in gloria magna.

XVI. Et respondi et dixi: Dominator Domine, ecce anni huius temporis parvi et mali, et quisnam potest in hoc modico acquirere illud cui non est mensura?

XVII. Et respondit Dominus et dixit mihi: apud Altissimum non computatur tempus multum, neque anni parvi. [2]quid enim profuit Adae, quod vixerit nongentos et triginta annos, et transgressus est quod iussus fuerat? [3]non ergo profuit ei multitudo temporis quod vixit, sed mortem attulit et abscidit annos eorum qui ab eo geniti fuerunt. [4]aut quidnam detrimenti passus est Moyses quod vixerit tantum centum et viginti annos, et quia subiectus fuit ei qui eum finxit, attulit legem semini Iacob, et lucernam illuminavit generi Israël?

XVIII. Et respondi et dixi: ille qui illuminavit, sumsit de luce, et pauci sunt qui imitati sunt illum; [2]illi multi vero, quos illuminavit, sumserunt de tenebris Adami, neque delectati sunt de luce lucernae.

XIX. Et respondit et dixit mihi: propter hoc illo tempore statuit eis testamentum et dixit: ecce posui ante te vitam et mortem, et contestatus est in eos coelum et terram; [2]sciebat enim tempus suum modicum esse, coelum vero et terram semper subsistere. [3]ipsi autem post mortem eius peccaverunt et abiecerunt, cum scirent se habere legem obiurgantem et lucem, in qua errare non poterat aliquid, orbes quoque coelestes, qui testarentur et me, et de omni quod est iudico ego. [4]tu autem ne recogites in anima tua de istis, neque affligaris de iis quae fuerunt. [5]nunc enim finis temporis, sive negotiorum, sive prosperitatis, sive ignominiae requiritur, et non initium eius: [6]quia si fuerit homo prosperatus in

---

XIX, 3. orbes quoque coelestes, ܐܦ ܡܚܘܪ̈ܐ.

primordiis suis et in senectute sua probris afficiatur, obliviscitur omnem prosperitatem quam habuit; [7]iterumque si fuerit homo probris affectus in primordiis suis, et in extremis suis fuerit prosperatus, non recordatur iterum ignominiam suam. [8]et iterum audi: omne tempus istud a die quo decreta fuit mors contra eos qui praetereunt in isto tempore, si unusquisque prosperatus esset, et in fine suo in vanitatem corrumperetur, esset vanum.

XX. Propter hoc ecce dies venient, et festinabunt tempora magis quam priora, et current horae magis quam illae quae praeterierunt, et praeteribunt anni celerius quam praesentes. [2]propter hoc nunc sustuli Sion, ut magis festinarem et visitarem mundum in tempore suo. [3]nunc ergo tene in corde tuo quodcumque praecipio tibi, et obsigna ea in penetralibus mentis tuae. [4]et tunc ostendam tibi iudicium virtutis meae et vias meas ininvestigabiles. [5]vade igitur et sanctificare septem diebus, neque edas panem, neque bibas aquam, neque loquaris alicui. [6]et postea veni ad locum istum, et revelabor tibi, et vera loquar tecum, et praecipiam tibi de ratione temporum: venient enim et non tardabunt.

XXI. Et abii inde et sedi in valle Cedron in caverna terrae, et sanctificavi animam meam ibi, et panem non comedi, neque esurivi, et aquam non bibi, neque sitivi, et fui ibi usque ad diem septimum, ut praeceperat mihi. [2]et postea veni ad locum ubi locutus fuerat mecum. [3]et fuit ad occasum solis, cepit anima mea cogitationem multam, et incepi loqui coram Forti et dixi:

[4]O qui fecisti terram audi me, qui statuisti firmamentum in plenitudine sua, et altitudinem coeli firmasti in spiritu, qui vocasti ab initio mundi quod nondum erat, et obediunt tibi: [5]tu qui aëri praecepisti nutu tuo, et quae futura sunt vidisti sicut ea quae

8. scripsi vanum, codex omne. Ceriani putat fortasse aliquid excidisse.

XX, 1. tempora, ܙܒ̈ܢܐ — horae, ܫ̈ܥܐ. — 4. edidi ininvestigabiles ex emendatione; Ceriani investigabiles — 6. venient et non tardabunt, cf. Habac. 2, 3. LXX Hebr. 10, 37.

XXI. praemissa est huic capiti in codice haec inscriptio: Oratio Baruchi filii Neriae. — 4. in plenitudine sua, ܒܫܘܡܠܝܗ —

facis: [6]qui virtutes adstantes coram te in cogitatione magna regis, et viventia sancta, quorum non est numerus, quae fecisti a saeculo, flammae et ignis, quae stant in circuitu throni tui, in indignatione regis: [7]tibi uni hoc est, ut facias statim omne quod volueris: [8]qui in numero guttas pluviae super terram pluis, et finem temporum, antequam veniant, tu solus nosti: intende in deprecationem meam. [9]tu enim solus potes sustentare omnes qui sunt, et eos qui praetereunt, et eos qui futuri sunt, eos qui peccant et eos qui iustificantur, sicut vivens ininvestigabilis; [10]tu enim solus es vivens immortalis et ininvestigabilis, et numerum hominum nosti. [11]et si in tempore multi peccaverunt, etiam alii non pauci iustificati sunt. [12]tu nosti ubi serves extremum eorum qui peccaverunt, aut finem eorum qui iustificati sunt. [13]si enim haec tantum vita esset, quae hic est omni homini, nihil esset amarius hoc. [14]quid enim prodest virtus quae in infirmitatem convertitur, aut alimentum saturitatis, quae convertitur in famem, aut pulchritudo quae deinde fit odibilis? [15]semper enim natura hominum mutatur. [16]aut nihil prout quod sumus erat enim ab initio, [aut erat prout quod] nunc non sumus, et prout quod sumus nunc, postea non permanebimus. [17]si enim paratum non fuisset, ut esset omnibus finis, in vanum esset eorum initium. [18]sed quodcunque venit a te, indica mihi, et de quacunque re rogavero te, illumina me. [19]usquequo quod corrumpitur permanebit, et usquequo tempus mortalium prosperabitur, et ad quodnam tempus qui praetereunt in mundo polluentur in improbitate multa? [20]praecipe ergo in misericordia, et perfice quidquid dixisti te adducturum esse, ut innotescat potentia tua illis qui putant longanimitatem tuam esse infirmitatem, [21]et ostende illis qui nesciunt, et viderunt quod accidit nobis et urbi nostrae hucusque, iuxta longanimitatem potentiae tuae, quia tu vocasti nos propter nomen tuum populum dilectum. [22]omnis ergo ex hoc nunc natura mortalis. [23]et in-

6. codex ita ܐܦ ܠܚܝ̈ܠܘܬܐ ܡܬܩܝ̈ܡܬܐ ܕܩܕܡܝܟ ܟܠܗ ܠܟܘܢ ܕܡܠܟܘܬ ܡܢ ܟܠܟܘܢ ܕܡܬܚܫܒܢܘܬܐ ܘܪܒܬܐ. — 9. scripsi ininvestigabilis hic et vs. 10.; Ceriani investigabilis — 16. codex ita ܐܘ ܠܐ ܡܕܡ ܐܝܟ ܡܐ ܕܐܝܬܝܢ ܗܘܐ ܓܝܪ ܡܢ ܡܫܪܝܐ. ܗܫܐ ܠܐ ܐܝܬܝܢ. Ceriani, qui ita vertit: „aut nihil, sicuti quod sumus, est enim ab initio, nunc non sumus", aliquid ex vocibus iisdem repetitis omissum esse recte dixit; ego quae addenda censui uncis inclusi.

crepa iam nunc angelum mortis, et appareat gloria tua, et innotescat
magnitudo decoris tui, et obsignetur infernus, ne ex hoc nunc accipiat
mortuos, et reddant promptuaria animarum eas quae in eis
inclusae sunt. [24] multi enim sunt anni similes iis qui desolati
fuerunt a diebus Abrahami et Isaaci et Iacobi et eorum omnium
qui similes sunt eis, qui in terra dormiunt, propter quos dixisti
creasse mundum. [25] et nunc ostende cito gloriam tuam, neque
differas quod a te promissum fuit. [26] et fuit, complevi verba
orationis huius, debilitatus sum valde.

XXII. Et fuit post haec, et ecce aperti sunt coeli, et vidi,
et virtus data est mihi; et vox de excelsis audita est, et dixit
mihi: [2] Baruch, Baruch, cur commoveris? [3] qui vadit in via nec
complet eam, aut qui abit in mari, nisi perveniat in portum,
potestne consolari? [4] aut qui promittit alicui se daturum ei donum,
nisi tradiderit illud, nonne fraudatio est? [5] aut qui seminat terram,
nisi in tempore suo metat fructus eius, nonne omnia perdit? [6] aut
qui plantat plantationem, nisi creverit usque ad tempus conveniens,
numquid exspectat qui eam plantavit, ut accipiat ab ea fructus?
[7] aut mulier quae conceperit si pariat immature, nonne occidens
occidit infantem suum? [8] aut qui aedificat domum, nisi tecto cooperiat
et compleat eam, numquid potest vocari domus? dic mihi
primum ista.

XXIII. Et respondi et dixi: non, Dominator Domine. [2] et
respondit et dixit mihi: cur igitur commoveris de eo quod non nosti,
et cur turbaris de iis, in quibus non es eruditus? [3] quomodo enim
non es oblitus homines qui nunc sunt, et eos qui transierunt, sic
recordor ego eos quorum memoria facta est, et eos qui venient;
[4] quia quando peccavit Adam et decreta fuit mors contra eos qui
gignerentur, tunc numerata est multitudo eorum qui gignerentur,
et numero illi praeparatus fuit locus ubi habitarent viventes, et
ubi custodirentur mortui. [5] nisi ergo compleatur numerus praedictus
non vivet creatura, spiritus enim meus creator vitae est, et
infernus excipiet mortuos. [6] et iterum est tibi, ut audias quod
futurum est ut veniat post tempora ista. [7] vere enim prope est
redemptio mea ut veniat, neque longe est sicut olim.

XXIV. Ecce enim dies veniunt, et aperientur libri, in quibus scripta sunt peccata omnium qui peccaverunt, et iterum etiam thesauri, in quibus iustitia eorum qui iustificati sunt in creatura collecta est. [2] erit autem illo tempore, videbis tu et multi qui tecum sunt longanimitatem Excelsi, quae fuit in omni generatione et generatione; qui longanimis erat in omnes natos qui peccabant et iustificabantur. [3] et respondi et dixi: sed ecce, Domine, nemo novit numerum rerum quae transierunt, neque earum quae futurae sunt. [4] ecce enim ego quoque quod accidit mihi scio, quod autem futurum est ut sit inimicis nostris, nescio, et quando visitabis opera tua.

XXV. Et respondit et dixit mihi: tu quoque reservaberis usque ad illud tempus signo illi quod Altissimus facturus est habitatoribus terrae in extremo dierum. [2] hoc ergo 'erit signum. [3] quando apprehendet stupor habitatores terrae, et incident in tribulationes multas, et iterum incident in tormenta magna. [4] et erit cum dicent in cogitationibus suis prae tribulatione sua multa: non recordatur ultra Fortis terrae; et erit cum desperabunt, tunc evigilabit tempus.

XXVI. Et respondi et dixi: num tempus multum permanebit tribulatio illa quae erit, annosne multos comprehendet necessitas illa?

XXVII. Et respondit et dixit mihi: in duodecim partes divisum est tempus illud, et unaquaeque earum reservatur illi quod constitutum est ei. [2] in parte prima initium erit perturbationum, [3] et in parte secunda occisiones procerum, [4] et in parte tertia casus multorum in mortem, [5] et in parte quarta emissio vastitatis, [6] et in parte quinta fames et prohibitio pluviae, [7] et in parte sexta terrae motus et terrores, [8] — — [9] et in parte octava multitudo phantasiarum et occursus Scide, [10] et in parte nona casus ignis,

XXVII, 8. quae de parte septima dicta erant casu in codice exciderunt. — 9. Scide, codex ܫܐܕ̈ܐ, cf. 10, 8. — 10. codex ܢܦܠܐ ܕܢܘܪܐ, sed ipsa prima manus Ceriano teste levi ductu videtur ܕ reprobasse, ut esset cadet ignis.

[11]et in parte decima rapina et oppressio multa, [12]et in parte undecima iniquitas et incontinentia, [13]et in parte duodecima confusio permistionis omnium simul quae ante dicta sunt. [14]hae autem partes illius temporis reservantur, et erunt commistae una cum alia, et sibi invicem ministrabunt; [15]ex semetipsis enim proficient, et ab aliis accipient, et ex semetipsis et ex aliis perficientur, ut non intelligant illi qui erunt super terram illis diebus finis illius temporum; **XXVIII.** veruntamen omnis qui attenderit tunc sapiens erit. [2]mensura autem et supputatio temporis illius erunt duae partes hebdomades septem hebdomadarum.

[3]Et respondi et dixi: bonum esset hominem pervenire et videre, melius autem isto non pervenire, ne cadat. [4]sed dicam etiam istud. [5]contemnetne qui non corrumpetur ea quae corrumpentur, et quod eveniet in iis ipsis quae corrumpentur, ut tantum in ea quae non corrumpentur respiciat? [6]si autem, Domine, vere futurum est ut veniant quae praedixisti mihi; si autem inveni gratiam in oculis tuis, indica mihi etiam istud: [7]utrum in uno loco, aut in una ex partibus terrae futura sunt ista, an tota terra sentiet?

XXIX. Et respondit et dixit mihi: totius erit terrae quod eveniet tunc, propterea omnes qui vivent sentient. [2]illo autem tempore protegam tantum eos qui reperientur illis diebus in terra ista. [3]et erit postquam completum fuerit quod futurum est ut sit in illis partibus, tunc incipiet revelari Messias. [4]et revelabitur Behemoth ex loco suo, et Leviathan ascendet de mari, duo cete magna quae creavi die quinto creationis, et reservavi eos usque ad illud tempus; et tunc erunt in escam omnibus qui residui fuerint. [5]etiam terra dabit fructus suos unum in decem millia, et in vite una erunt mille palmites, et unus palmes faciet mille botros, et botrus unus faciet mille acinos, et unus acinus faciet corum vini. [6]et qui esurierunt iucundabuntur, iterum autem videbunt prodigia quotidie. [7]spiritus enim egredientur e conspectu meo ad afferendum unoquoque mane odorem fructuum aromatum, et in fine diei nubes stillantes rorem sanitatis. [8]et erit illo tempore, descendet iterum desuper thesaurus manna, et comedent ex eo istis annis, quoniam ipsi sunt qui pervenerunt ad finem temporis.

XXVIII, 2. codex ܬܪ̈ܬܝܢ ܡܢܘ̈ܬܐ ܫܒ̈ܘܥܐ ܕܫܒܥܐ ܫܒ̈ܘܥܝܢ.
XXIX, 4. cete, κήτη, cf. Gen. 1, 21. — 5. cf. Irenaeus 5, 33.

XXX. Et erit post haec, cum implebitur tempus adventus
Messiae et redibit in gloria, tunc omnes qui dormierunt in spe
eius, resurgent. [2]et erit illo tempore, aperientur promptuaria, in
quibus custoditus erat numerus animarum iustorum, et exibunt, et
apparebit multitudo animarum simul in uno coetu unius animi, et
gaudebunt priores, et ultimae non contristabuntur; [3]scit enim
venisse tempus, de quo dictum fuit esse finem temporum. [4]animae
autem impiorum, cum videbunt omnia ista, tunc magis tabescent;
[5]sciunt enim venisse supplicium eorum et advenisse perditionem
eorum.

XXXI. Et fuit post haec, perrexi ego ad populum, et
dixi eis: congregate mihi omnes seniores vestros, et loquar
vobis verba. [2]et congregati sunt omnes in vallem Cedron.
[3]et respondi et dixi eis: audi Israël, et loquar tibi, et tu, semen
Iacob, ausculta, et erudiam te. [4]ne obliviscamini Sion, sed
recordamini angustias Ierusalem. [5]ecce enim dies veniunt, et assu-
metur in corruptionem omne quod fuit, et erit tamquam non fuerit.
XXXII. vos autem si praeparaveritis corda vestra, ut semi-
netis in eis fructus legis, proteget vos illo tempore, quo futurum
est, ut Fortis concutiat omnem creaturam; [2]quia post modi-
cum tempus concutietur aedificatio Sion, ut aedificetur iterum.
[3]verum non permanebit ipsa illa aedificatio, sed iterum post tempus
eradicabitur, et permanebit desolata usque ad tempus. [4]et postea
oportet renovari in gloria, et coronabitur in perpetuum. [5]non
ergo debet nos contristare hoc omne super malo quod supervenit
nunc, sicuti super aliquo quod futurum erat. [6]prae duabus autem
tribulationibus maior erit agon, quando futurum est, ut Fortis
innovet creaturam suam. [7]et nunc ne appropinquetis ad me us-
que ad paucos dies, neque visitetis me donec veniam ad vos.
[8]Et factum est, cum locutus fuissem ad eos omnia verba haec,
abii ego Baruch in viam meam, cumque vidisset me populus
proficiscentem, extulerunt vocem suam et eiulaverunt et dixerunt:
[9]quo proficisceris a nobis, Baruch, et relinquis nos sicut
pater qui relinquit filios suos orphanos, et discedit ab eis?

XXXII, 5. codex [illegible].

XXXIII. haeccine sunt mandata quae mandavit tibi socius tuus Ieremias propheta et dixit tibi: [2]prospice populo isti dum eam et confirmem reliquos fratres Babylone, contra quos exiit sententia ut in captivitatem ducantur? [3]et nunc si tu quoque reliqueris nos, melius est nobis ut moriamur cuncti in conspectu tuo, et tunc elongeris a nobis.

XXXIV. Et respondi et dixi populo: absit a me, ut relinquam vos, aut elonger a vobis, sed tantum ibo usque ad Sancta Sanctorum ut petam a Forti pro vobis et pro Sion, si forte illuminer aliquid magis; et postea revertar ad vos.

XXXV. Et ivi ego Baruch usque ad locum sanctum, et sedi super ruinas eius et flevi et dixi: [2]o oculi mei, estote scatebrae et palpebrae oculorum meorum fons lacrimarum. [3]quomodo enim ingemiscam super Sion, et quomodo lugebo super Ierusalem? [4]quia in loco isto ubi prostratus sum nunc, olim summus sacerdos offerebat oblationes sanctas, et ponebat in eo fumum thymiamatum odoramentorum suavium. [5]nunc autem facta est pulvis gloriatio nostra, et desiderium animae nostrae arena.

XXXVI. Et cum haec dixissem obdormivi ibi, et vidi in nocte visionem; [2]et ecce silva arborum plantata in campo, et circumdabant eam montes sublimes et praerupta rupium, et locum multum occupabat silva; [3]et ecce ex adverso ipsius ascendit vitis, et desub ea egrediebatur fons in tranquillitate; [4]pervenit autem ille fons usque ad silvam, et factus est in fluctus magnos, et inundaverunt fluctus silvam illam, et derepente eradicaverunt multitudinem silvae illius, et subverterunt omnes montes in circuitu eius. [5]et altitudo silvae humiliabatur, et vertex montium humiliatus fuit, et valde praevaluit fons ille, ut non relinqueret aliquid ex silva illa multa praeter unam cedrum tantum. [6]etiam hanc cum deiecisset, et multitudinem silvae illius perdidisset et eradicasset, ut nihil relinqueretur ex ea, neque locus eius cognosceretur, ipsa autem illa vitis veniebat cum fonte in quiete et tranquillitate multa, et venit usque ad locum, qui non longe erat a cedro, et cedrum deiectam admoverunt ad eam. [7]et vidi, et ecce aperuit os suum vitis illa, et locuta est et dixit cedro illi: nonne tu es cedrus, quae relicta fuisti de silva malitiae, et in manu tua perseverans

erat malitia, et exercebatur omnibus annis istis, et bonitas nunquam, [8]et invalescebas super id quod tuum non erat, neque super id quod tuum erat unquam miserta es, et extendebas potestatem tuam super eos qui longe erant a te, et eos qui appropinquabant ad te in retibus impietatis tuae detinebas, et extollebas animam tuam semper, sicuti quae non posset eradicari? [9]nunc autem festinavit tempus tuum, et venit hora tua. [10]abi ergo etiam tu, cedre, post silvam quae abiit coram te, et fias cum ea pulvis, et terra vestra misceatur simul. et recumbite nunc in angustia, et quiescite in tormento, donec veniat tempus tuum postremum, quo iterum venies, et magis torqueberis.

XXXVII. Et post haec vidi illam cedrum ardentem, et vitem crescentem, ipsam et omne quod in circuitu eius erat, campum plenum floribus immarcescibilibus. ego autem eviligavi et surrexi.

XXXVIII. Et oravi et dixi: Dominator Domine, tu omni tempore illuminas eos qui in intelligentia diriguntur. [2]lex tua est vita, et sapientia tua rectitudo est. [3]indica ergo mihi interpretationem huius visionis. [4]tu enim scis, quia anima mea omni tempore in lege tua conversabatur, et a diebus meis a sapientia tua non sum elongatus.

XXXIX. Et respondit et dixit mihi: Baruch, haec est interpretatio visionis quam vidisti. [2]quemadmodum vidisti silvam multam, quam circumdabant montes excelsi et praerupti, hoc est verbum. [3]ecce dies veniunt, et corrumpetur regnum istud quod olim corrupit Sion, et subiicietur illi quod venturum est post ipsum. [4]iterum autem et illud post tempus corrumpetur, et surget aliud tertium, et dominabitur etiam illud tempore suo et corrumpetur. [5]et post ista surget regnum quartum, cuius potestas erit dura et mala magis quam illa quae fuerunt ante ipsum, et reget tempora multa sicuti silvae campi, et tenebit tempora, et extolletur magis quam cedri Libani. [6]et occultabitur in eo veritas, et

---

XXXVII. et omne quod in circuitu eius erat, campum plenum] ܘܟܠ ܕܚܕܪܝܗ ܗܘܐ. ܦܩܥܬܐ ܕܡܠܝܐ.

XXXIX, 5. magis quam illa] ܝܬܝܪ ܡܢ ܗܠܝܢ, Ceriani pro ܗܠܝܢ mavult legi ܕܗܠܝܢ, quam illorum —

confugient ad ipsum omnes qui inquinati sunt in iniquitate, sicut confugiunt bestiae malae et subrepunt in silvam. [7]et erit, cum appropinquaverit tempus finis eius ut cadat, tunc revelabitur principatus Messiae mei, qui similis est fonti et viti, et cum revelatus fuerit, eradicabit multitudinem congregationis eius. [8]et illud quod vidisti, cedrum excelsam, quae relicta est de illa silva, et de hoc quod cum ea locuta est vitis verba quae audisti, hoc est verbum.
XL. dux ultimus, qui tunc reliquus erit vivus, cum vastabuntur multitudo congregationum eius, et vincietur, et adducent eum super montem Sion, et Messias meus arguet eum de omnibus impietatibus eius, et colliget et statuet in conspectu eius omnia opera catervarum eius. [2]et postea interficiet eum, et proteget reliquum populum meum qui reperietur in loco quem elegi. [3]et erit principatus eius stans in saeculum, donec finiatur mundus corruptionis, et donec impleantur tempora praedicta. [4]haec est visio tua et haec est interpretatio eius.

XLI. Et respondi et dixi: cuinam et quot erunt ista? aut quisnam dignus erit vivere illo tempore? [2]loquar autem in conspectu tuo omne quod cogito, et petam a te de iis quae meditor. [3]quia ecce video multos ex populo tuo, qui recesserunt a sponsionibus tuis, et proiecerunt a se iugum legis tuae. [4]alios autem iterum vidi qui reliquerunt vanitatem suam et confugerunt sub alas tuas. [5]quid ergo erit istis? aut quomodo recipiet eos ipsum tempus postremum? [6]an forte appensum appendetur tempus istorum, et sicut inclinabit pondus, ita iudicabuntur?

XLII. Et respondit et dixit mihi: etiam ista ego ostendam tibi. [2]quod dixisti, cuinam et quot erunt ista, iis qui crediderunt erit bonum praedictum, et iis qui contemnunt erit contrarium horum. [3]et quod dixisti de iis qui appropinquaverunt et de iis qui recesserunt, hoc est verbum. [4]illi qui antea subiecti fuerunt, et postea recesserunt et se commiscuerunt semini populorum permistorum,

---

7. principatus, codex ܪܫܢܘܬܗ.

XL, 1. congregationum eius, codex ܕܟܢ̈ܫܘܗܝ — 3. principatus eius, codex ܪܫܢܘܬܗ.

horum tempus prius est, et alta cogito; [5]et eorum qui antea nescierunt, et postea noverunt vitam, et commisti sunt semini populorum, quod se segregavit, horum tempus prius, alta cogito; [6]et tempora hereditabunt tempora et horae horas, et unum ab altero accipient, et tunc fini adaequabitur omne, sicut mensura temporum, et sicut horae τῶν καιρῶν. [7]assumet enim corruptio illos qui eius sunt, et vita illos qui eius sunt. [8]et advocabitur pulvis, et dicetur ei: redde quod tuum non est, et siste omne quod custodisti ad tempus suum.

XLIII. Tu autem, Baruch, confirma cor tuum ad illud quod dictum est tibi, et intellige illa quae ostensa sunt tibi, quia sunt tibi consolationes multae aeternae. [2]abibis enim de loco isto, et transibis de regionibus quae apparent tibi nunc, et oblivisceris quidquid corrumpitur, neque recordaberis iterum eorum quae inter mortales sunt. [3]vade igitur et praecipe populo tuo, et veni in locum istum, et postea ieiuna septem diebus, et tunc veniam ad te, et loquar tecum.

XLIV. Et abii inde ego Baruch, et veni ad populum meum, et vocavi filium meum primogenitum, et Gadelios amicos meos, et septem ex senioribus populi et dixi eis: [2]ecce ego abibo ad patres meos iuxta viam universae terrae; [3]vos autem ne recedatis a via legis, sed custodite et admonete populum, qui remansit, ne recedant a praeceptis Fortis. [4]videtis enim quia iustus est ille cui servimus, neque accipit personas fictor noster. [5]et videte quod accidit Sion, et quid evenit Ierusalem. [6]quia innotescet iudicium Fortis, et viae eius ininvestigabiles et rectae sunt. [7]si enim sustinueritis et permanseritis in timore eius, neque obliti fueritis legem eius, mutabuntur super vos tempora in bona, et spectabitis consolationem Sion: [8]quia quod est nunc, nihil est, quod autem futurum est, ipsum est magnum valde. [9]praeteribit enim quidquid corrumpitur, et abibit quidquid moritur, et oblivioni tradetur totum

---

XLII, 5. alta cogito, sic codex non praemissa copula. Ceriani. — 6. et horae horas, codex ܘܥܕ̈ܢܐ ܠܥܕ̈ܢܐ — horae τῶν καιρῶν, codex ܫ̈ܥܐ ܕܥܕ̈ܢܐ.

XLIV, 1. et Gadelios, codex ܘܓܕ̈ܠܝܐ — 6. scripsi ininvestigabiles; Ceriani investigabiles —

tempus praesens, neque memoria erit tempori praesenti, quod coinquinatum est malis. [10]qui enim currit nunc, ad vanitatem currit, et qui prosperatur, cito decidet et humiliabitur. [11]quod enim futurum est, illud desideratur, et quod postea veniet, super illo speramus; est enim tempus quod non praeteribit. [12]et veniet hora quae manebit in aeternum, et mundus novus qui eos qui in initium eius penetraverint non convertet in corruptionem, et super eos qui ibunt ad supplicium non miserebitur, et eos qui vivunt in eo non adducet ad perditionem. [13]isti enim sunt qui hereditabunt hoc tempus quod dictum est, et eorum est hereditas temporis promissi: [14]isti sunt qui disposuerunt sibi promptuaria sapientiae, et thesauri intelligentiae apud eos reperti sunt, et a misericordia non recesserunt, et veritatem legis custodierunt. [15]istis enim dabitur mundus venturus: domicilium autem reliquorum multorum in igne erit. **XLV.** Vos ergo quantum potestis cohortamini populum, quia nostri est enim hic labor. [2]si enim docueritis eos, vivificabitis eos.

XLVI. Et responderunt filius meus et seniores populi et dixerunt mihi: usque ad istiusmodi humiliavit nos Fortis, ut recipiat te a nobis cito? [2]et vere erimus in tenebris, et lux non erit populo qui relictus est. [3]ubinam enim iterum requiremus legem? aut quisnam discernet nobis inter mortem et vitam? [4]et dixi eis: contra thronum Fortis non possum resistere; veruntamen non deficiet Israël sapiens, neque filius legis generi Iacob. [5]sed tantum vos praeparate corda vestra ut obediatis legi, et subiaceatis illis qui in timore sunt sapientes et intelligentes; et praeparate animam vestram, ne sitis recedentes ab eis. [6]si enim haec feceritis, advenient vobis annuntiationes, quas praedixi vobis, neque cadetis in supplicium quod iam testificatus sum vobis. [7]de verbo autem quod assumendus eram, non indicavi eis neque filio meo.

XLVII. Et cum exissem ac dimisissem eos, abii inde et dixi eis: ecce ego vado usque Hebron; illuc enim misit me Fortis. [2]et veni ad eum locum, ubi sermo factus fuerat ad me, et sedi ibi, et ieiunavi septem diebus.

---

9. malis; Ceriani in malis.

XLVIII. Et factum est post diem septimum, oravi ante
Fortem et dixi: 2 o Domine, vocas adveutum temporum, et astant
ante te, transfers potestatem saeculorum, neque resistunt tibi,
disponis rationem temporum, et obediunt tibi. 3 tu solus noscis
spatium generationum, neque revelas mysteria tua multis; 4 iudicas
multitudinem ignis, et levitatem spiritus ponderas; 5 investigas finem
excelsorum, et profunditates tenebrarum scrutaris; 6 praecipis nu-
mero qui transit, et custoditur, et praeparas diversorium iis qui
futuri sunt. 7 tu recordaris initii quod fecisti, et perditionem quae
futura est non oblivisceris; 8 praecipis in nutibus timoris et in-
dignationis flammis, et mutantur in auras, et verbo excitas quod
non erat, et tenes quod nondum venit in virtute magna; 9 erudis
creaturas intelligentia tua, et sapientes facis orbes coelestes, ut
ministrent in ordinibus suis. 10 exercitus innumerabiles astant coram
te, et ministrant in ordinibus suis quiete ad nutum tuum. 11 audi
servum tuum, et intende deprecationem meam: 12 quia in modico
tempore nati sumus, et in tempore modico mutamur; 13 apud te
autem horae sicut tempus, et dies sicut generationes. 14 ne ergo
irascaris contra hominem, quia nihil est, neque recogites opera
nostra. 15 quid enim sumus nos? ecce enim dono tuo venimus in
mundum, et abimus sine voluntate nostra. 16 non enim diximus
patribus nostris: gignite nos, neque misimus ad infernum et
diximus: recipe nos. 17 quaenam ergo virtus nostra, ut feramus
iram tuam? aut quid sumus, ut sustineamus iudicium tuum? 18 tu
protege nos in misericordia tua, et in miseratione tua adiuva nos.
19 respice in pusillos qui subiecti fuerunt tibi, et salva omnes
appropinquantes tibi, neque auferas spem populi nostri, neque
succidas tempora adiutorii nostri. 20 hic est enim populus quem
elegisti, et hi sunt populus, cui non invenis similem. 21 sed loquar
ante te nunc, et dicam quomodo cogitat cor meum. 22 in te con-
fidimus, quia ecce lex tua apud nos, et scimus quia non cademus
quantumcumque sanctiones tuas tenemus. 23 semper beati erimus
saltem in hoc quod non commisti sumus cum gentibus. 24 omnes
enim sumus unus opulus nominatus, qui accepimus legem unam ab
uno, et lex, quae est inter nos, adiuvabit nos, et sapientia excellens,
quae est in nobis, auxiliabitur nobis.

XLVIII. praemissa est huic capiti in codice haec inscriptio: Oratio Baruchi.

[25]Et cum orassem et dixissem ista, debilitatus sum valde.
[26]et respondit et dixit mihi: tu simpliciter orasti, o Baruch, et
exaudita sunt omnia verba tua. [27]sed iudicium meum requirit
suum, et lex mea requirit ius suum. [28]ex verbis tuis enim respon-
debo tibi, et ex oratione tua loquar tibi. [29]ipsum enim est istud,
quod nequaquam est aliquid ille qui corrumpetur, et impie egit
sicut qui potest facere aliquid, et non est recordatus benignitatem
meam, et non suscepit longanimitatem meam. [30]propter hoc as-
sumptus assumeris, sicut praedixi tibi, et venit tempus quod dixi
tibi. [31]et surget illud tempus tribulatum; veniet enim et praeter-
ibit in impetu vehementi, et conturbabitur veniens in furore in-
dignationis. [32]et erit illis diebus, requiescent omnes habitatores
terrae unus super alterum, quia nescient quia appropinquavit
iudicium meum. [33]non enim multi sapientes reperientur illo tem-
pore, et intelligentes singulares aliqui erunt; sed etiam qui scient,
maxime conticescent. [34]et erunt rumores multi et nuncii non
pauci, et opera phantasiarum ostendentur, et enarrabuntur promis-
siones non paucae, quarum aliae vanae, et aliae confirmabuntur.
[35]et convertetur honor in ignominiam, et humiliabitur robur in
contemptum, et dissolvetur firmitas, et pulchritudo erit in despec-
tum. [36]et dicent multi multis illo tempore: ubinam occultavit se
multitudo intelligentiae, et quo transmigravit multitudo sapientiae?
[37]et dum ipsi reputabunt ista, tunc exorietur zelus in illos, de
quibus non putabant, et passio comprehendet eum qui tranquillus
erat, et commovebuntur multi in ira, ut noceant multis, et excita-
bunt exercitus ut fundant sanguinem, et cum eis in fine simul
peribunt. [38]et erit illo tempore, apparebit manifeste omni homini
mutatio temporum, pro eo quod omnibus istis temporibus conta-
minabantur et opprimebant, et ambulabant unusquisque in operibus
suis, et legem Fortis non recordabantur. [39]propter hoc ignis
cogitationes eorum devorabit, et in flamma examinabuntur curae
renum eorum; veniet enim iudex et non tardabit: [40]quia unus-
quisque ex habitatoribus terrae sciebat cum inique agebat, et legem
meam non noverunt propter superbiam suam. [41]multi autem tunc
flebunt vere, super viventes autem magis quam super mortuos.

[42]Et respondi et dixi: o quid fecisti Adam omnibus qui a te
geniti sunt! et quid dicetur Evae primae quae serpenti obaudivit!
[43]quia haec tota multitudo ivit ad tormentum, neque est numerus

XLVIII, 34. cf. Mtth. 24, 24. Ioseph. Antt. 20, 5, 1. 8, 6.

eis quos ignis devorat. [44] sed iternm loquar coram te. [45] tu, Dominator Domine, scis quidquid est in creatura tua; [46] tu enim olim praecepisti pulveri ut daret Adamum, et tu scis numerum eorum qui ab eo geniti sunt, et quantum peccaverunt coram te illi qui fuerunt, et non confessi sunt te factorem suum. [47] et de his omnibus finis eorum redarguet eos, et lex tua quam transgressi sunt retribuet illis die tuo. [48] nunc autem dimittamus impios, et de iustis inquiramus; [49] et narrabo beatitudinem eorum, et non tacebo gloriam eorum celebrare, quae reservata est eis. [50] vere enim sicut in tempore modico in hoc mundo, qui praeterit, in quo vivitis, laborem multum pertulistis; ita in mundo illo, cui finis non est, accipietis lucem magnam.

XLIX. Veruntamen iterum petam a te, Fortis, et petam misericordiam ab eo qui fecit omnia. [2] in quanam forma vivent viventes die tuo? aut quomodo permanebit splendor qui post illud tempus? [3] hanccine figuram huius temporis resument tunc, et ista membra vinculorum vestient, quae nunc in malis sunt, et in eis complentur mala, an forte immutabis ea quae fuerunt in mundo, sicut etiam mundum?

L. Et respondit et dixit mihi: audi, Baruch, verbum istud, et scribe in memoria cordis tui omne quod disces. [2] restituens enim restituet terra tunc mortuos quos recipit nunc, ut custodiat eos, nihil immutans in figura eorum, sed sicut recepit, ita restituet eos, et sicut tradidi eos ei, ita etiam sistet eos. [3] tunc enim oportebit ostendere illis qui vivunt, quoniam vixerunt mortui, et venerunt illi qui recesserant. [4] et erit, cum cognoverint unus alterum eos quos nunc noscunt, tunc invalescet iudicium, et venient quae praedicta sunt.

LI. Et erit postquam praeterierit ille dies statutus, tunc postea immutabitur aspectus eorum qui damnati fuerint, et gloria eorum qui iustificati fuerint. [2] fiet enim aspectus eorum qui nunc impie agunt, peior quam est, ut sustineant supplicium. [3] etiam gloria eorum qui nunc iustificati sunt in lege mea, quibus erat intelligentia in vita eorum, et qui plantaverunt in corde suo radicem

LI, 1. aspectus eorum, ܕܡܘܬܗܘܢ recte scripsit Ceriani; codex ܪܡܘܬܗܘܢ, elatio eorum.

sapientiae, tunc glorificabitur splendor eorum in commutationibus, et convertetur figura faciei eorum in lucem decoris eorum, ut possint potiri et accipere mundum qui non moritur, tunc promissus illis. [4]in hoc enim maxime ingemiscent illi qui venient tunc, quod spreverunt legem meam, et obturaverunt aures suas, ut non audirent sapientiam, neque acciperent intelligentiam. [5]cum ergo videbunt eos, super quos nunc se extulerunt, qui tunc extollentur et glorificabuntur magis quam ipsi; et commutabuntur isti et illi, isti in splendorem angelorum, et illi ad stuporem visionum et ad visum imaginum maxime tabescent. [6]prius enim videbunt, et postea ibunt ut crucientur. [7]qui autem salvati sunt in operibus suis, et quibus fuit nunc lex spes, et intelligentia exspectatio, et sapientia fiducia, apparebunt eis mirabilia tempore suo. [8]videbunt enim mundum qui invisibilis est eis nunc, et videbunt tempus quod nunc occultatum est ab eis. [9]et iterum non veterabit eos tempus: [10]in excelsis enim illius mundi habitabunt, et assimilabuntur angelis, et aequabuntur stellis, et erunt transmutati in omnem formam, quam voluerint, ex pulchritudine in speciositatem, et ex luce in splendorem gloriae. [11]expandentur enim in conspectu eorum latitudines paradisi, et ostendetur eis pulchritudo maiestatis viventium, quae sunt sub throno, et omnes militiae angelorum, qui nunc detinentur verbo meo, ne videantur, et detinentur praecepto, ut consistant in locis suis donec veniat adventus eorum. [12]excellentia autem erit tunc in iustis magis quam ea quae in angelis. [13]excipient enim primi novissimos, illos quos exspectabant, et novissimi eos quos audiebant praeteriisse; [14]liberati enim sunt ex mundo isto tribulationis, et deposuerunt pondus angustiarum. [15]in quo ergo perdiderunt homines vitam suam, et quocum commutaverunt animam suam illi, qui fuerunt in terra? [16]tunc enim elegerunt sibi tempus istud, quod expers angustiarum praeterire non potest, et elegerunt sibi tempus cuius exitus pleni sunt gemitibus et malis, et abnegaverunt mundum, qui non veterat eos qui perveniunt ad eum, et reiecerunt tempus et gloriam, ne pervenirent ad honorem quem praedixi tibi.

LII. Et respondi et dixi: quomodo obliviscuntur illi, quia tunc vae servatum est eis? [2]et cur ergo lugemus iterum eos, qui moriuntur? aut cur flemus eos qui abeunt in infernum? [3]reser-

15. cf. Mtth. 16, 25. s.

ventur lamentationes initio illius tormenti futuri, et reponantur lacrymae ad adventum exitii temporis illius. [4]sed etiam econtra haec loquar. [5]et iusti quid facient nunc? [6]delectamini in passionibus quas patimini nunc. cur enim respicietis in declinationem inimicorum vestrorum? [7]disponite animam vestram iis quae vobis reservata sunt, et praeparate animas vestras mercedi, quae reposita est vobis. [8]et cum haec dixissem, obdormivi ibi.

LIII. Et vidi visionem; et ecce nubes una ascendebat de mari magno valde, et intuebar eam, et ecce plena erat aquis albis et nigris, et colores multi erant in aquis istis, et tamquam similitudo fulguris magni apparebat in extremitate eius. [2]et vidi nubem illam quae transibat velociter in cursibus celeribus, et cooperuit totam terram. [3]et factum est post haec, inceperat nubes illa pluere super terram aquas quae erant in ipsa. [4]et vidi non unam esse similitudinem aquarum quae descendebant de ea. [5]primum enim initium nigrae erant valde usque ad tempus, et postea vidi aquas fieri lucidas, sed non erant multae, et postea iterum vidi nigras, et postea iterum lucidas, et iterum nigras, et iterum lucidas. [6]hoc autem factum est usque ad duodecim vices, sed nigrae plures erant semper quam lucidae. [7]et fuit in fine nubis, et ecce pluit aquas nigras, et tenebrosae erant magis quam omnes aquae priores, et ignis mistus erat in eis, et ubi descendebant aquae illae, afferebant corruptionem et exitium. [8]et vidi post haec fulgur, quod videram in extremitate nubis, quod eam apprehendit et detraxit usque ad terram. [9]maxime autem illuxerat fulgur illud, ita ut illuminaret totam terram, et sanavit illas regiones, ubi descenderant aquae postremae et perniciem attulerant. [10]et occupabat totam terram et dominatum est eius. [11]et vidi post haec, et ecce duodecim fluvii ascendebant de mari, et circumdabant illud fulgur, et subiiciebantur ei. [12]et ego prae timore meo evigilavi.

LIII, 5. primum enim initium, codex ܩܕܡܝܬܐ ܓܝܪ ܡܫܘܚܬܐ.

LIV. Et postulavi a Forti et dixi: tu, Domine, solus praenoscis excelsa aevi, et quod in temporibus contingit adducis verbo tuo, et contra opera habitatorum terrae acceleras initia temporum, et finem horarum tu solus noscis; [2]cui nihil difficile est, sed prompte nutu facis; [3]ad quem profunda sicut excelsa conveniunt, et initia saeculorum verbo tuo ministrant; [4]qui revelat timentibus se quod paratum est eis, ut abhinc consoletur eos; [5]indicas fortitudines illis qui nesciunt, disrumpis sepem illis qui sunt ignari, et illuminas tenebrosa et revelas abscondita immaculatis, qui in fide subiecerunt se tibi et legi tuae: [6]tu ostendisti servo tuo visionem hanc, aperi mihi etiam interpretationem eius. [7]scio enim, quod de iis quae postulavi a te, accepi responsum, et de eo quod postulavi, revelasti mihi, et indicasti mihi quanam voce laudarem te, aut ex quibus membris ascendere facerem ad te hymnum et laudationem. [8]si enim essent membra mea ora, et capilli capitis mei voces, neque ita possem reddere tibi laudem, aut celebrare te sicut decet, neque laudem tuam possem enarrare, aut dicere magnificentiam decoris tui. [9]quid enim ego sum inter homines, aut quid computor ego cum eis qui praestantiores me sunt, quia audivi mirabilia ista omnia ab Altissimo, et annuntiationes infinitas ab eo qui me creavit? [10]beata mater mea in genitricibus, et laudabitur in mulieribus genitrix mea. [11]ego autem non tacebo laudare Fortem, sed voce laudis enarrabo mirabilia eius. [12]ecquis enim assimilabitur in mirabilibus tuis, Deus, aut quis comprehendet cogitationem tuam profundam vitae? [13]quia tu consilio tuo gubernas omnes creaturas quas creavit dextera tua, et tu omnem fontem lucis apud te constituisti, et thesaurum sapientiae subtus thronum tuum praeparasti. [14]et iuste pereunt illi, qui non dilexerunt legem tuam, et tormentum iudicii excipiet eos qui sub-

---

LIV. huic capiti in codice haec praemissa est inscriptio: Oratio Baruchi — 10. cf. Luc. 1, 42. — 12. cogitationem tuam profundam vitae, codex ܡܚܫܒܬܟ ܥܡܝܩܬܐ ܕܚܝܐ — 13. scripsi thesaurum; Ceriani thesauri —

iecti non fuerunt potestati tuae. [15] si enim Adam prior peccavit, et attulit mortem super omnes immaturam; sed etiam illi qui ex eo nati sunt unusquisque ex eis praeparavit animae suae tormentum futurum: et iterum unusquisque ex eis elegit sibi gloriam futuram. [16] certo enim qui credit recipiet mercedem. [17] nunc autem convertite vos ad corruptionem, impii qui nunc estis, quia velociter visitabimini, quod aliquando reiecistis vos intelligentiam Altissimi. [18] non enim docuerunt vos opera eius, neque persuasit vobis artificium creaturae eius quod est semper. [19] non est ergo Adam causa, nisi animae suae tantum; nos vero unusquisque fuit animae suae Adam. [20] tu autem, Domine, ea quae revelasti mihi, declara mihi, et de eo quod postulaverim a te, indica mihi. [21] in fine enim saeculi vindicta erit de iis, qui improbe egerunt, iuxta improbitatem eorum, et glorificabis fideles iuxta fidem eorum; [22] eos enim qui in tuis sunt, tu gubernas, et eos qui peccant deles a tuis.

LV. Et factum est cum consummassem loqui verba orationis huius, sedi ibi subtus arborem, ut requiescerem in umbra ramorum eius. [2] et admirabar et stupebam et recogitabam in cogitationibus meis de multitudine bonitatis, quam reiecerunt a se peccatores qui sunt super terram, et de tormento multo, quod contemserunt, cum scirent quod torquerentur eo quod peccant. [3] et cum ista et similia eis cogitarem, et ecce missus est ad me Ramiel qui praeest visionibus veritatis, et dixit mihi: [4] cur conturbat te cor tuum, Baruch, et cur commovet te cogitatio tua? [5] si enim cum auditionem audisti tantum de iudicio, ita commotus es, quid cum videbis eum oculis tuis manifeste? [6] et si ex exspectatione qua exspectas diem Fortis, ita dissolutus es, quid cum progredieris ad adventum eius? [7] et si ad verbum nuntii tormenti eorum, qui insipientes fuerunt, hoc totum turbatus es, quanto magis quando ipsum factum revelabit mirabilia? [8] et si auditiones bonorum et malorum, quae venient tunc, audivisti et angustiatus es, quid cum videbis quod revelabit maiestas, quod hos redarguet, et illos laetificabit?

---

15. prior, codex ܩܕܡܝܬ — super omnes immaturam, codex ܥܠ ܟܠ ܕܠܐ ܒܙܒܢܗ; primum Ceriani transtulit: super omnes qui tempore eius non erant.

LV, 5. codex ܐܢ ܓܝܪ ܡܫܡܥܐ ܗܘ ܡܫܡܥܬ ܒܠܚܘܕ ܥܠ ܕܝܢܐ; post ܓܝܪ excidisse ܡܢ recte dixit Ceriani.

LVI. Veruntamen quia postulasti ab Altissimo, ut revelaret tibi interpretationem visionis quam vidisti, missus sum ego ut dicam tibi: [2]quia indicans indicavit tibi Fortis rationes temporum quae praeterierunt, et quae futurum est ut praetereant in mundo eius ab initio creaturarum eius et usque ad consummationem eius, eorum quae in fraude, et eorum quae in veritate. [3]quemadmodum enim vidisti nubem magnam, quae ascendit de mari, et abiit et cooperuit terram, hoc est longitudo saeculi quam fecit Fortis, cum cogitavit facere saeculum. [4]et fuit, cum exisset verbum a conspectu eius, steterat longitudo saeculi aliquid parvi, et constituta est iuxta multitudinem intelligentiae eius qui misit illam. [5]et quemadmodum vidisti prius in principio nubis aquas nigras quae prius descenderunt super terram, ipsa est praevaricatio qua praevaricatus est Adam homo primus. [6]quia enim cum transgressus esset, mors, quae non erat tempore eius, fuit, et luctus nominatus est, et angustia parata est, et dolor creatus est, et labor perfectus est, et iactantia coepit stabiliri, et infernus postulare ut innovaretur in sanguine, et susceptio filiorum fuit, et fervor parentum factus est, et magnitudo humanitatis humiliata est, et benignitas elanguit: [7]quid ergo nigrius aut tenebrosius istis poterat esse? [8]hoc est initium aquarum nigrarum quas vidisti. [9]et ex istis nigris iterum nigrae gignebantur, et tenebrae tenebrarum factae sunt. [10]ipse enim animae suae fuit periculum; etiam angelis fuit periculum. [11]adhuc enim illo tempore, quo creatus fuit, erat eis libertas; [12]et descenderunt ex eis, et commisti sunt cum mulieribus. [13]et tunc illi qui sic operati sunt, in vinculis cruciati sunt. [14]reliqua autem multitudo angelorum, quibus non erat numerus, se continuerunt. [15]et illi qui habitabant in terra perierunt simul per aquas diluvii. [16]istae sunt aquae primae nigrae.

LVI, 4. et constituta est, codex ܘܐܬܡܫܚܢ. hoc indice Ceriano sive errore, sive varia orthographia pro ܘܐܬܬܡܫܚܢ legitur. — 6. quae non erat tempore eius, codex ܕܠܐ ܒܙܒܢܗ — 14. codex ܕܡܢܝܢ ܠܗܘܢ, quibus erat numerus; sed post ܕܡܢܝܢ excidisse ܠܝܬ Ceriani recte coniecit; tu cf. 59, 11.

LVII. Et post has vidisti aquas lucidas; hic est ortus Abrahami, generationes quoque eius et adventus filii eius, et filii filii eius, et eorum qui similes sunt eis: [2]quia illo tempore non scripta lex apud eos nominabatur, et opera praeceptorum tunc complebantur, et fides iudicii futuri tunc gignebatur, et spes mundi qui innovabitur, tunc aedificabatur, et promissio vitae quae postea veniet, plantabatur. [3]hae sunt aquae lucidae quas vidisti.

LVIII. Et aquae tertiae nigrae quas vidisti, haec est permistio omnium peccatorum, quae postea patraverunt gentes post mortem illorum iustorum, et improbitas terrae Aegypti, qua improbe agebant in subiectione, qua subiiciebant filios illorum. [2]veruntamen etiam ipsi perierunt demum.

LIX. Et aquae quartae lucidae quas vidisti, hic est adventus Moyseos, et Aaronis, et Mariae, et Iesu filii Nun, et Calebi et omnium illorum qui similes eis. [2]illo enim tempore lucerna legis aeternae illuxit omnibus qui sedebant in tenebris, quae credentibus annuntiaret promissionem mercedis eorum, et incredulis tormentum ignis reservatum eis. [3]sed et coeli illo tempore receperunt se a loco suo, et qui erant sub throno Fortis commoti sunt, quando receperat Moysen apud se. [4]indicavit enim ei illustrationes multas cum institutis legum et fine temporis, sicut etiam tibi, item autem similitudinem Sionis et mensuras eius, quae facienda erat in similitudinem sanctuarii huius temporis. [5]sed etiam tunc ostendit ei mensuras ignis, profunditates quoque abyssi, et pondus ventorum, et numerum guttarum pluviae, [6]et apprehensionem irae, et multitudinem longanimitatis, et firmitatem iudicii, [7]et radicem sapientiae, et divitias intelligentiae, et fontem scientiae, [8]et altitudinem aëris, et magnitudinem paradisi, et finem saeculorum, et initium diei iudicii, [9]et numerum oblationum, et terras quae nondum venerunt, [10]et os gehennae et statum vindictae, et regionem fidei, et locum spei, [11]et similitudinem tormenti futuri, et multitudinem angelorum, quibus non est numerus, et virtutes flammae, et splendorem fulgurum, et vocem tonitruum, et ordines principatus angelorum, et promptuaria lucis, et mutationes temporum, et investigationes legis. [12]hae sunt aquae quartae lucidae quas vidisti.

LX. Et aquae quintae nigrae quas vidisti pluere, istae sunt opera quae operabantur Amorrhaei et incantationes magiarum, quas faciebant, et flagitia mysteriorum eorum, et permistio contaminationis eorum. [2]sed et Israël contaminavit se tunc peccatis diebus iudicum, quando videbant signa multa quae erant ab eo qui fecit illos.

LXI. Et aquae sextae lucidae quas vidisti, istud est tempus quo natus est David et Salomon. [2]et fuit illo tempore aedificatio Sion, et dedicatio sanctuarii, et effusio sanguinis multi populorum qui peccaverunt tunc, et oblationes multae quae oblatae sunt tunc in dedicatione sanctuarii. [3]et tranquillitas et pax illo tempore existebat, [4]et sapientia in coetu audiebatur, et divitiae intelligentiae in congregationibus magnificabantur, [5]et festa sanctitatis in bonitate et in laetitia multa complebantur, [6]et iudicium rectorum tunc sine fraude videbatur, et iustitia praeceptorum Fortis in veritate perficiebatur, [7]et terra quia dilecta erat tunc illo tempore, et quia non peccabant habitatores eius, prae omnibus terris glorificabatur, et Sion civitas tunc dominabatur super omnes terras et regiones. [8]hae sunt aquae lucidae quas vidisti.

LXII. Et aquae septimae nigrae quas vidisti, haec est perversio cogitationis Ieroboami, qui cogitavit facere duos vitulos aureos, [2]et omnes iniquitates quas inique perpetrarunt reges qui fuerunt post eum, [3]et exsecratio Iezabelis, idololatria quam exercuit Israël illo tempore, [4]et prohibitio pluviae, et fames quae fuerunt usque adeo ut ederent mulieres fructus ventrum suorum, [5]et tempus captivitatis eorum, quod supervenit novem tribubus et dimidiae, quia erant in peccatis multis. [6]et venit Salmanasar rex Assyriorum, et captivos abduxit eos. [7]de gentibus autem nimis est dicere quantum impie et improbe agerent semper, et nunquam iustificatae sunt. [8]hae sunt aquae septimae nigrae quas vidisti.

LXII, 6. Salmanasar, codex ܫܠܡܢܣܪ, ita etiam Syr. 4 Esdr. 13, 40.

LXIII. Et aquae octavae lucidae quas vidisti, haec est probitas et rectitudo Ezechiae regis Iudae, et bonitas eius quae supervenit ei. [2]cum enim commotus est Sennacherib ut periret, et ira eius conturbabat eum quomodo periret — etiam multitudo enim populorum quae erat eum eo. [3]cum autem audisset Ezechias rex ea quae cogitabat Assyrius rex, ut veniret et caperet eum et perderet populum eius, duas tribus et dimidiam quae remanserant; imo etiam Sion volebat destruere: tunc confisus est Ezechias in operibus suis, et speravit in iustitia sua, et locutus est cum Forti et dixit: [4]vide, quia ecce paratus est Sennacherib perdere nos, et erit superbiens seque extollens, cum perdiderit Sion. [5]et exaudivit eum Fortis, sapiens enim erat Ezechias, et respexit in deprecationem eius, quia iustus erat. [6]et praecepit tunc Fortis Ramiel angelo suo, qui loquitur tecum; [7]et exivi et perdidi multitudinem eorum, quorum erat solum numerus principum centum octoginta quinque millia, et unusquisque eorum habebat pariter in numero. [8]et illo tempore comburebam corpora eorum interius, vestimenta autem et arma exterius servabam, ut magis mirabilia Fortis apparerent, et quomodo diceretur nomen eius in universa terra. [9]salvata est autem Sion, et Ierusalem erepta, Israël quoque liberatus est a tribulationibus. [10]et gavisi sunt omnes qui erant in terra sancta, et glorificatum est nomen Fortis ut diceretur. [11]hae sunt aquae lucidae quas vidisti.

LXIV. Et aquae nonae nigrae quas vidisti, ista est universa impietas quae fuit diebus Manassis filii Ezechiae: [2]quia impie egit valde, et iustos occidit, et iudicium declinavit, et sanguinem innocentem fudit, et mulieres nuptas violenter polluit, et evertit altaria, et oblationes eorum abolevit, et sacerdotes eiecit ne ministrarent in sanctuario. [3]et fecit simulacrum quinque facierum; quatuor ex

---

LXIII, 1. Ceriani: codex primo ܘܛܝܒܘܬܗ, et gratia eius, nunc ex rasura ܘܛܒܘܬܗ, et bonitas eius. — 2. locus est corruptus, in codice quaedam exciderunt. verba syriaca, quae Ceriani attulit, haec sunt: — ܕܐܢܫܐ ܠܐ ܟܝܢ ÷ ÷ ܐܦ ܣܘܓܐܐ ܕܥܡܡܐ ܕܒܥܘܬܐ ܕܐܝܬ ܗܘܐ ܥܡܗ. — 4. Sennacherib, codex ܣܢܚܪܝܒ — 7. famam eundo crescere ex hoc loco intelligi potest, cf. 2 Regg. 19, 35. Ies. 37, 36. 2 Chron. 32, 21.

eis respiciebant ad quatuor ventos, et quinta super summitatem simulacri quasi adversus zelum Fortis. [4]et tunc exiit ira e conspectu Fortis ut eradicaretur Sion, sicut etiam contigit diebus vestris. [5]sed etiam contra duas tribus et dimidiam exiit sententia, ut etiam ipsae captivae abducerentur, sicut vidisti nunc. [6]et usque adeo multiplicata est impietas Manassis, ut laudem Altissimi removeret a sanctuario. [7]propter hoc Manasses hoc tempore vocatus est impius, et in extremo in igne fuit habitatio eius; [8]licet enim exaudita fuerit precatio eius apud Altissimum, in extremo quando decidit in equum aeneum, et liquefactus est equus aeneus, et fuit ei signum ad horam: [9]non enim perfecte vixit, neque enim dignus erat, — sed ut ex hoc tempore sciret a quonam in extremo esset torquendus; [10]qui enim potest benefacere, etiam torquere potest.

LXV. sic autem impie agebat ipse Manasses, et cogitabat tempore suo quasi ac futurum non esset, ut Fortis inquireret ista. [2]hae sunt aquae nigrae nonae quas vidisti.

LXVI. Et aquae decimae lucidae quas vidisti, ipsa est puritas generationum Iosiae regis Iudae, qui illo tempore solus subditus erat Forti ex toto corde suo et ex tota anima sua. [2]et ipse purgavit terram ab idolis, et sanctificavit omnia vasa quae polluta fuerant, et oblationes restituit altari, et exaltavit cornu sanctorum, et extulit iustos, et glorificavit omnes sapientes in intelligentia, et reduxit sacerdotes ad ministerium eorum, et delevit et removit incantatores et magos et hariolos a terra. [3]neque solum impios qui vivi erant, occidit, et ossa quoque illorum qui mortui erant extraxerunt de sepulcbris et combusserunt ea in igne. [4]et festum et sabbata constituit in sanctitatibus suis, et pollutos combussit in igne, et prophetas mendaces, qui decipiebant populum, etiam istos combussit in igne, et populum, qui auscultabat illis dum viverent, proiecit eos in vallem Cedron, et congessit

---

LXIV, 7. de Manasse rege v. quae dixi in l. Kurzgefasstes exegetisches Handbuch zu den Apokryphen des A. T. I. p. 157. s. peculiaris est huius scriptoris sententia, Manassis preces a Deo quidem exauditas, ipsum vero damnatum esse. — 9. dignus erat] „aliqua omissio intercedit in codice“ Ceriani.

LXVI, 4. Ceriani: „et populum, ܘܠܥܡܐ; nisi quid omissum, corrigendum ܘܥܡܐ et populus.“ non assentior, codicis lectio sana est.

super eos lapides. [5]et zelavit zelum Fortis ex tota anima sua,
et firmus fuit solus in lege illo tempore, ut non relinqueret ali-
quem incircumcisum, aut qui impie ageret in tota terra, omnibus
diebus vitae suae. [6]hic est autem qui recipiet mercedem aeternam,
et ipse glorificabitur apud Fortem magis quam multi tempore
novissimo. [7]propter hunc enim et propter eos qui similes illi,
creata et praeparata est gloria honoranda, quae dicta est tibi
antea. [8]hae sunt aquae lucidae quas vidisti.

LXVII. Et aquae undecimae nigrae quas vidisti, haec est
calamitas quae contingit nunc Sioni. [2]putasne non esse angustiam
ipsis angelis coram Forti, quod sic tradita est Sion, et quod ecce
gentes gloriantur in cordibus suis, et turbae coram idolis suis, et
dicunt: conculcata est illa quae tempore multo conculcavit, et sub-
iugata est illa quae subiugabat? [3]putasne quod in istis laetetur
Altissimus, aut nomen eius glorificetur? [4]sed quid erit iudicio eius
iusto? [5]veruntamen post haec comprehendentur in tribulatione illi
qui dispersi fuerunt inter gentes, et in ignominia habitabunt in
quovis loco: [6]quia quantum Sion tradita est, et Ierusalem vastata,
et idola in civitatibus gentium prosperantur, et vapor fumi odo-
ramentorum iustitiae ex lege extinctus est a Sione, et in regione
Sionis in omni loco ecce fumus impietatis est in eo. [7]sed surget
rex Babylonis qui destruxit nunc Sionem, et gloriabitur super populo,
et loquetur magna in corde suo coram Altissimo. [8]etiam ipse
autem in novissimo cadet. [9]hae sunt aquae nigrae.

LXVIII. Et aquae duodecimae lucidae quas vidisti, hoc
est verbum. [2]veniet enim tempus post haec, et decidet populus
tuus in calamitatem, ut periclitentur ut pereant omnes simul;
[3]veruntamen salvabuntur, et inimici eorum coram eis cadent.
[4]et erit eis aliquando laetitia multa. [5]et illo tempore post mo-
dicum iterum aedificabitur Sion, et constituentur iterum oblationes
eius, et sacerdotes revertentur ad ministerium suum, et iterum
venient gentes ut glorificent eam; [6]veruntamen non plene sicut
in initio: [7]sed erit post haec, erit ruina gentium multarum. [8]hae
sunt aquae lucidae, quas vidisti.

LXVII, 6. „in eo, sic codex ܒܗ̇ in relatione ad ܒܟܠ ܕܘܟ in omni loco." Ceriani.

LXIX. Aquae enim aliae quas vidisti, quae nigrae erant prae omnibus quae ante eas, illae quae fuerunt post numerum duodecimum, quae collectae erant simul, totius sunt mundi. [2]divisit enim Altissimus ab initio, quia ipse solus scit quod futurum est ut contingat. [3]flagitia enim impietatum quae futurum erat ut essent in conspectu eius, praevidit modos earum sex, [4]et operum bonorum iustorum, quae futurum erat ut perficerentur in conspectu eius, praevidit modos eorum sex, praeter ea quae futurum est ut faciat in fine saeculi. [5]propter hoc non aquae nigrae cum nigris, neque lucidae cum lucidis; finis est enim.

LXX. Audi ergo interpretationem aquarum nigrarum postremarum, quae futurum est ut veniant post nigras; hoc est verbum. [2]ecce dies venient, et erit cum maturuerit tempus saeculi, et venerit messis seminum eius malorum et bonorum, adducet Fortis super terram et habitatores eius, et super gubernatores eius conturbationem spirituum et stuporem cordis, [3]et odient invicem, et se provocabunt invicem ad pugnam, et dominabuntur ignominiosi honoratorum, et extollentur exigui super gloriosos, [4]et tradentur multi paucis, et dominabuntur illi, qui nihil erant, super validos, et abundabunt pauperes super divites, et exaltabuntur impii super heroas, [5]et silebunt sapientes, et stulti loquentur, neque confirmabitur tunc cogitatio hominum neque consilium Fortis, neque confirmabitur spes sperantium. [6]erit autem, cum fuerint quae praedicta sunt, cadet permistio in omnes homines, et ex iis in proelio cadent, et ex iis in angustiis peribunt, et ex iis ab illis qui eorum sunt impedientur. [7]manifestabit autem Altissimus illis populis, quos antea paravit, et venient et proeliabunt cum ducibus qui reliqui fuerint tunc. [8]et erit, quicumque evaserit a bello, in terrae motu morietur, et qui evaserit a terrae motu in igne comburetur,

---

LXIX, 1. „aliae ܐܚܪ̈ܢܝܬܐ, sed si legatur ܐܚܪ̈ܝܬܐ, quod vix differt in forma literae iud, erit postremae, quod probabile ex contextu.“ Ceriani — 4. scripsi praevidit, ܚܙܐ, uti correxit Ceriani; codex ܚܳܙܐ, praevidet — ut faciat, codex ܠܡܥܒܕ.

LXX, 8. „deficiet, codex ܢܘܣܦ, addet, male ut patet pro ܢܣܘܦ.“ Ceriani.

et qui evaserit ab igne in fame deficiet. [9] et erit, quicumque evaserit et effugerit ab omnibus istis praedictis ex eis qui vicerunt et victi fuerunt, tradentur in manus servi mei Messiae. [10] devorabit enim omnis terra habitatores suos. **LXXI.** terra autem sancta miserebitur super suos, et proteget habitatores suos illo tempore. [2] haec est visio quam vidisti, et haec est interpretatio eius. [3] veni autem ego, ut dicerem tibi ista, quia exaudita est postulatio tua apud Altissimum.

LXXII. Audi autem et de aquis lucidis, quae futurum est ut sint in fine post has nigras; hoc est verbum. [2] postquam venerint signa quae dicta sunt tibi antea, quando conturbabuntur gentes, et veniet tempus Messiae mei, et advocabit omnes gentes, et ex eis vivificabit, et ex eis interficiet. [3] haec ergo supervenient gentibus illis quae futurum est ut vivant ab eo. [4] omnis populus qui non noscit Israël, neque conculcavit semen Iacob, ipse est qui vivet; [5] et hoc, quia subiicientur ex omnibus gentibus populo tuo. [6] omnes illi autem qui dominati sunt vobis, aut noverunt vos, isti omnes in gladium tradentur.

LXXIII. Et erit postquam humiliaverit quodcumque est in mundo, et sederit in pace in aeternum super throno regni sui, tunc revelabitur in iucunditate, et tranquillitas apparebit; [2] et tunc sanitas erit descendens in rore, et infirmitas recedet, et sollicitudo et angustia et gemitus transibunt ab hominibus, et perambulabit gaudium in universa terra. [3] neque iterum morietur immaturus, neque subito continget adversitas ulla. [4] et iudicia et accusationes

---

LXXII, 5. cf. Apoc. 7, 9.

LXXIII, 2. „in rore, codex ܒܛܠܠܐ, ܛܠܠܐ vero non umbra hic reddendum, nec erroris iusimuiaudus codex, sed rara est forma scriptionis pro ܛܠܐ, ܛܠ̈ܐ ros, quae occurrit etiam Iob 29, 19., ubi Barhebraeus quidem (schol. in h. l.) amanuensis errorem suspicatur, sed illum veteris orthographiae vidi et alibi rationem nullam habere. Eadem ratione ܓܠܐ fluctus in singulari, in ep. Baruch apocrypha ed. Lagarde p. 90, l. 14., itemque in exemplari altero nostri codicis, sed ܓܠܠܐ noster codex infra 82, 8., et codex Ambrosianus A. 145. inf. ܓܠܠܐ. Item ܓܠ̈ܠܐ Iob Hexapl. 11, 16. text. et marg.“ Ceriani.

et contentiones et vindictae et sanguis et cupiditates et invidia et odium et quaecumque his similia in damnationem abibunt, cum sublata fuerint. [5]ipsa enim sunt quae hunc mundum impleverunt malis, et propter ista valde conturbata erat vita hominum. [6]et venient ferae e silva, et ministrabunt hominibus; et aspides et dracones exibunt e foveis suis ut se subiiciant parvulo. [7]et mulieres tunc iterum dolorem non habebunt cum parient, neque torquebuntur cum dabunt fructus uteri.

LXXIV. Et erit illis diebus, non fatigabuntur messores, neque laborabunt aedificantes; sponte enim erunt currentia opera cum illis qui faciunt ea in tranquillitate multa: [2]quia tempus illud finis est illius quod corrumpitur, et initium illius quod non corrumpitur. [3]ideo ea quae praedicta sunt, illo erunt; ideo longe est a malis, et prope iis quae non moriuntur. [4]hae sunt aquae lucidae postremae quae venerunt post aquas nigras postremas.

LXXV. Et respondi et dixi: quis assimilabitur, Domine, bonitati tuae? est enim incomprehensibilis. [2]aut quis scrutabitur miserationes tuas, quae sunt infinitae? [3]aut quis comprehendet intelligentiam tuam? [4]aut quis poterit enarrare cogitationes mentis tuae? [5]aut quis ex natis sperabit se venturum ad ista, nisi ille cui tu miserearis et benignus sis? [6]quia nisi miserans misertus fueris hominum, illi qui sub dextera tua sunt, non possunt pervenire ad ista, sed illi qui sunt in numeris nominatis possunt vocari. [7]nos autem qui subsistimus, si noverimus propter quod venimus, et subiecerimus nos ei qui eduxit nos de Aegypto, iterum veniemus et recordabimur eorum quae transierunt, et gaudebimus de eo quod fuit. [8]nisi autem noverimus nunc propter quid venimus, neque agnoverimus principatum illius, qui ascendere nos fecit de Aegypto, veniemus iterum, et requiremus ea quae fuerunt nunc, et contristabimur in doloribus super ea quae contigerunt.

LXXVI. Et respondit et dixit mihi: quia declarata est tibi revelatio visionis huius sicut orasti, audi verbum Altissimi, ut scias quod futurum est ut contingat tibi post ista: [2]quia discedens discedes ab hac terra, veruntamen non ad mortem, sed ad reservationem temporum. [3]ascende igitur verticem montis istius, et transibunt in conspectu tuo omnes regiones terrae istius, et

---

LXXVI, 3. cf. Deuter. 34, 1. ss. Mtth. 4, 8. Apoc. 21, 10.

figura orbis, et vertex montium, et profundum vallium, et profunda maris, et numerus fluviorum, ut videas quod relinquis, et quo vadis.
[4]hoc autem continget post quadraginta dies. [5]nunc ergo diebus
istis vade et doce populum quantum vales, ut discant, ne moriantur tempore novissimo, sed discant, ut vivant temporibus novissimis.

LXXVII. Et abii ego Baruch inde, et veni apud populum, et congregavi eos a maximo ad minimum et dixi eis: [2]audite,
filii Israël, videte quot remanseritis ex duodecim tribubus Israël.
[3]vobis autem et patribus vestris Dominus dedit legem prae omnibus populis; [4]et quia transgressi sunt fratres vestri praecepta Altissimi, adduxit super vos et super illos vindictam, neque pepercit prioribus, sed et posteriores dedit in captivitatem, neque
reliquit ex eis residuum. [5]et ecce estis hic mecum. [6]si ergo
direxeritis vias vestras, non abibitis etiam vos, sicut abierunt fratres vestri, sed ipsi venient ad vos: [7]quia misericors est ille
quem colitis, et benignus est ille in quem speratis, et verax est ut benefaciat et non ut mala afferat. [8]nonne ecce vos videtis
quod contigit Sioni? [9]num forte putatis quod locus peccaverit, et
ideo subversus est, aut terra aliquid deliquerit, et ideo tradita est?
[10]neque cognoscitis quod propter vos qui peccastis, subversum fuerit illud quod non peccavit, et propter illos qui inique egerunt, traditum fuerit inimicis illud quod non deliquit?

[11]Et respondit universus populus, et dixerunt mihi: quantumcumque possumus esse recordantes bona quae fecit nobiscum Fortis, recordamur; et illa quae non recordamur, ipse in misericordia sua
novit. [12]veruntamen hoc fac nobis populo tuo: scribe etiam fratribus nostris ad Babylonem epistolam doctrinae et volumen annuntiationis, ut eos quoque confirmes, priusquam discedas a nobis.
[13]defecerunt enim pastores Israël, et extinctae sunt lucernae quae illuminabant, et retinuerunt fontes fluxum suum unde bibebamus;
[14]nos autem relicti sumus in tenebris et in materie silvae et in siti deserti.

LXXVII, 14. et in materie, codex ܘܒܗܝܠܐ; ܗܝܠܐ est idem quod ܗܘܠܐ, ὕλη, cf. Euseb. Theoph. 1, 4.; Iob. Hexapl. 29, 5. ἤμην ὑλώδης, ܐܝܟ ܗܘܝܬ ܠܒ ܗܘܠܐ. sententiam secutus Ceriani transtulit: et in densitate.

15 Et respondi et dixi eis: pastores et lucernae et fontes a lege erant; et si nos abeamus, attamen lex stat. 16 si ergo respexeritis in legem et fueritis prudentes in sapientia, non deficiet lucerna, et pastor non recedet, et fons non arescet. 17 veruntamen sicut dixistis mihi, ego scribam etiam fratribus vestris qui sunt Babylone, et mittam per homines; et novem tribubus et dimidiae similiter scribam, et mittam per avem.

18 Et fuit prima et vigesima mense octavo veni ego Baruch, et sedi subtus quercum in umbra ramorum, et homo non erat mecum, sed ego solus. 19 et scripsi has duas epistolas; unam misi per aquilam ad novem tribus et dimidiam, et alteram misi ad eos qui erant Babylone per tres homines. 20 et accersivi aquilam, et locutus sum ei verba ista: 21 te fecit Altissimus, ut sis excelsior prae omnibus avibus. 22 et nunc vade, neque commoreris in loco, neque ingrediaris nidum, neque consistas super quamvis arborem, donec transieris latitudinem aquarum multarum fluminis Euphratis, et ieris ad populum illum qui habitat ibi, et proiice ad eos epistolam hanc. 23 recordare autem, quod tempore diluvii a columba accepit Noë fructum olivae, cum eam emisisset de arca. 24 sed et corvi ministrarunt Eliae, deferentes ei cibum, sicut praeceptum erat eis. 25 etiam Salomon tempore regni sui quocumque volebat mittere, aut quaerere aliquid, avi praecipiebat; et obediebat ei, sicut praecipiebat ei. 26 et nunc ne taedeat te, neque declines ad dexteram aut ad sinistram, sed vola et vade via recta, ut custodias mandatum Fortis sicut dixi tibi.

LXXVIII. Haec sunt verba epistolae illius, quam misit Baruch filius Neriae novem tribubus et dimidiae, quae erant trans flumen, in qua scripta erant haec.

---

15. a lege erant, h. e. a lege discesserant, legem migraverant. — 16. et pastor, ܘܪܥܝܐ, ita correxit Ceriani; codex ܘܪܥܝܢܐ, et mens.

20. cf. c. 87. Apoc. 8, 13. — 23. cf. Gen. 8, 11. — 24. cf. 1 Regg. 17, 6.

LXXVIII. praemissa est huic capiti in cod. bibl. Ambrosianae haec inscriptio: „Epistola Baruchi filii Neriae quam scripsit novem tribubus et dimidiae.“ Walton: ܐܓܪܬܐ ܡܫܠܚܬܐ ܕܒܪܘܟ ܣܦܪܐ, de Lagarde: ܐܓܪܬܐ ܕܒܪܘܟ ܣܦܪܐ . ܕܫܕܪ ܡܢ ܐܘܪܫܠܡ ܠܒܒܠ‟ — 1. ܘܗܠܝܢ ܦܬܓܡ̈ܐ — verba: epistolae illius, male desunt apud Walt. et Lag., nam in fine versus sequitur ܒܗ, in ea. — trans] ܒܥܒܪܐ Walt.; ܒܥܒܪܗ Lag.

[2] Sic dicit Baruch filius Neriae fratribus in captivitatem abductis: misericordia et pax sit vobis. [3] recordor, fratres mei, dilectionem eius qui creavit nos, quia dilexit nos a tempore antiquo, et nunquam odivit nos, sed maxime erudiebat nos; [4] et vere scio, quod ecce colligati sumus nos omnes duodecim tribus uno vinculo, sicuti qui ab uno patre geniti sumus. [5] propterea maior cura fuit mihi, ut relinquerem vobis verba huius epistolae antequam morerer, ut consolationem perciperetis super malis quae acciderunt vobis, et contristaremini quoque de malo quod contigit fratribus vestris; item autem ut iustificaretis iudicium eius qui decrevit contra vos ut captivi abduceremini, minus est enim quod passi estis quam id quod fecistis, ut temporibus postremis inveniremini digni patribus vestris. [6] propterea si reputaveritis ista quae ad bona vestra passi estis nunc, ne postremo iudicaremini et cruciaremini, tunc recipietis spem aeternam, si maxime abstuleritis a corde vestro errorem vanum, propter quem abiistis hinc. [7] si enim haec ita feceritis, semper recordabitur vestri is qui omni tempore pollicitus est pro nobis illis qui praestantiores nobis erant, quod non in perpetuum oblivisceretur, aut derelinqueret semen nostrum, sed misericordia multa colligeret denuo omnes qui dispersi sunt.

LXXIX. Nunc vero, fratres mei, noveritis primum quid acciderit Sioni: quod ascendit contra nos Nabuchodonosor rex Babylonis.

---

2. verba: sit vobis, desunt ap. Walt. et Lag., qui post Neriae inter punxerunt. — 3. qui creavit nos, ܕܒܪܢ; cod. Ambr. vitiose ܕܒܪܟ — sed maxime erudiebat nos, ܐܠܐ ܝܬܝܪܐܝܬ ܪܕܐ ܗܘܐ ܠܢ. vocem ܝܬܝܪܐܝܬ om. Walt. — 4. quod ecce colligati sumus, ܕܗܐ ܐܣܝܪܝܢ. Ceriani: quod non vincti fuerimus — geniti sumus] ܡܬܝܠܕܝܢ Walt.; ܡܬܝܠܕܝܢ ܚܢܢ Lag. — 5. antequam] ܩܕܡ ܕܐܡܘܬ Lag.; Walt. om. ܩܕܡ — de malo] ܥܠ ܒܝܫܬܐ Walt. Lag.; Ceriani: de calamitatibus, legit igitur ܥܠ ܒܝܫܬܐ — item autem, ܬܘܒ ܕܝܢ ܐܦ — 6. postremo, ܠܚܪܬܐ — 7. semper, ܐܡܝܢܐܝܬ — pro nobis, ܡܛܠܬܢ — Ceriani: semen nostrum; Walt. Lag.: nos — Ceriani: omnes; Walt. Lag.: eos.

LXXIX, 1. quid] ܡܕܡ Walt.; ܡܕܡ ܕ Lag. — Babylonis, ܕܒܒܠ Walt.; ܕܒܒܠ Lag. —

²peccavimus enim ei qui fecit nos, neque servavimus praecepta quae praecepit nobis, sed neque castigavit nos sicut digni eramus. ³quod enim vobis accidit, magis item passi sumus, etiam nobis enim accidit.

LXXX. Et nunc, fratres mei, cum circumdedissent hostes urbem, missi sunt angeli Altissimi, et everterunt munitionem muri validi, et demoliti sunt angulos eius firmos ferreos, qui non poterant eradicari; ²veruntamen vasa sancta absconderunt, ne polluerentur ab hostibus. ³et cum fecissent haec, tunc tradiderunt hostibus murum eversum, et domum exspoliatam, et templum succensum, et populum victum, quia traditus fuerat, ne gloriarentur hostes et dicerent: sic valuimus, ut etiam domum Altissimi vastaremus in bello. ⁴etiam fratres vestros vinxerunt et traduxerunt Babylonem, et collocaverunt eos ibi. ⁵et relicti sumus nos hic valde pauci. ⁶haec est angustia, de qua scripsi vobis. ⁷vere enim scio, quod consolabatur vos habitatio Sion, quantum sciebatis quod prosperata erat prae angustia, qua angustiabamini, quod discessistis ab ea.

---

3. cod. Ambros.: (corrige ܡܬܡܪܕܢܘܬܐ) ܕܡܬܡܪܕܢܘܬܐ ܕܢܬܪܕܘܢ ܕܝܢ ܡܛܘܠ ܠܟܘܬ ܚܛܗ. ܐܦ ܠܢ ܕܝܢ ܕܢܬܪ̈ܕܘܢ. contra textus Walt. et Lag., omissis verbis sed neque castigavit nos sicut digni eramus vs. 2., ita habet: ܐܠܐ ܐܦ ܠܢ ܐܪܕܝ ܡܛܘܠ ܕܢܬܪܕܘܢ ܡܬܡܪܕܢܘܬܐ ܠܟܘܬ ܚܛܗ. ܐܦ ܠܢ ܕܝܢ ܕܢܬܪܕܘܢ

LXXX, 1. Walt.: ܘܗܘܐ ܐܝܟ ܡܚܘܝܢ ܐܠܐ ܠܟܘܢ ܕܝܢ — et everterunt, ܘܦܣܩܘ Lag., ܦܣܩܘ Walt. — firmos, ܚܣܝܢܐ Walt.; ܡܚܣܢܬܐ Lag. — 2. ne polluerentur, ܕܠܐ ܢܬܛܘܫܘܢ — 3. quia traditus fuerat, ܡܛܠ ܕܐܫܬܠܡ Walt.; ܡܛܠܗ ܕܐܫܬܠܡܘ Lag. — sic valuimus, ܕܗܟܢܐ ܐܬܟܫܪܢ ܚܝܠܐ (Lag. ܐܬܟܫܪܢ ܚܝܠ) — 4. etiam, ܐܦ Walt.; ܘܐܦ Lag. — Babylonem, ܠܒܒܠ ܐܢܘܢ Walt.; ܠܒܒܠ Lag. — 5. et relicti sumus nos, ܘܐܫܬܚܪܢ Walt.; ܘܐܫܬܚܪܢ ܚܢܢ Lag. — 6. angustia, ܐܘܠܨܢܐ — 7. quod consolabatur, ܕܡܒܝܐܐ ܗܘܐ Walt.; ܕܡܒܝܐ ܗܘܐ Lag. — prae, ܝܬܝܪܐ ܡܢ Walt.; ܝܬܝܪ ܡܢ Lag.

LXXXI. Sed etiam de consolatione audite verbum. [2]ego enim lugebam super Sione, et postulavi misericordiam ab Altissimo, et dixi: [3]haeccine usque ad novissimum permanebunt nobis? et omni tempore venient super nos calamitates istae? [4]et fecit Fortis secundum multitudinem misericordiae suae, et Altissimus secundum magnitudinem miserationis suae; et revelavit mihi verbum, ut solatium adferret, et ostendit mihi visiones, ne iterum angustiarer, et demonstravit mihi mysteria temporum, et adventum horarum ostendit mihi.

LXXXII. Propterea, fratres mei, scripsi vobis, quomodo consolemini vos de multitudine angustiarum. [2]sitis autem scientes, quod requirens requiret factor noster ab omnibus hostibus nostris iuxta omne quod fecerunt nobis et in nobis, et quod quam proxima est consummatio, quam faciet Altissimus, et misericordia eius ut veniat, et nequaquam longe est consummatio iudicii eius. [3]nunc enim videmus multitudinem prosperitatis gentium, cum ipsae impie agant, sed vapori erunt similes; [4]et intuemur multitudinem potestatis earum, cum ipsae inique operentur, sed stillicidio assimilabuntur; [5]et videmus firmitatem fortitudinis earum, cum ipsae Forti resistant omni hora, sed ut sputum reputabuntur; [6]et cogitamus gloriam magnitudinis earum, cum ipsae non custodiant pactiones Altissimi, sed sicut fumus praeteribunt; [7]et meditamur pulchritudinem decoris earum, cum ipsae in pollutionibus conversentur, sed sicut herba marcescens arescent; [8]et cogitamus vehementiam crudelitatis earum, cum ipsae exitus non recordentur, sed sicut fluctus qui praeterit

---

LXXXI, 1. de consolatione, ܥܠ ܒܘܝܐܐ Walt.; ܥܠ ܒܘܝܐܐ Lag. — 4. et fecit, ܕܥܒܶܕ Walt. Lag. — misericordiae suae, ܕܪ̈ܚܡܐ Walt.; ܕܪ̈ܚܡܘܗܝ Lag. — ut solatium adferret] Ceriani: ut consolarer; ܐܝܟ ܕܐܬܒܝܐܐ Walt.; ܐܝܟ ܕܐܬܒܝܐ Lag. — horarum, ܕܙܒ̈ܢܐ Walt.

LXXXII, 1. angustiarum, ܕܐܘܠܨܢܗܘܢ Walt. Lag. — 2. et in nobis om. Walt. Lag. — est consummatio, ܗܘ ܫܘܠܡܐ Walt.; ܗܘܐ ܫܘܠܡܐ Lag. — 4. stillicidio, ܠܛܘܦܬܐ; male cod. Ambr. ܠܛܘܢܦܬܐ, pollutae — 5. hora, ܫܥܬܐ; cod. Ambr. ܫܢܬܐ, anno — 8. fluctus qui praeterit, ܕܥܒܪ ܓܠܠܐ Lag.; ܕܥܒܪܝܢ ܓ̈ܠܠܐ Walt. —

confringentur; [9]et consideramus elationem fortitudinis earum, cum ipsae abnegent benignitatem Dei, qui dedit eis, sed sicut nubes quae praeterit praeteribunt.

LXXXIII. Altissimus enim accelerans accelerabit tempora sua, et adducens adducet horas suas, [2]et iudicans iudicabit eos qui in mundo suo sunt, et visitabit in veritate unumquodque per universa opera eorum quae peccata fuerunt, [3]et scrutans scrutabitur cogitationes occultas et quodcumque est in penetralibus omnium membrorum, quod in improbitate positum est, et in apertum coram omnibus in increpatione educet. [4]ne ergo ascendat in cor vestrum una ex istis rebus praesentibus, sed maxime exspectemus, quia adveniet quod promissum est nobis; [5]neque respiciamus nunc ad delicias gentium, sed recordemur quod in novissimo promissum est nobis: [6]quia praetereuntes praeteribunt fines temporum et horarum, et quodcumque est in eis simul; [7]consummatio vero saeculi tunc ostendet virtutem magnam gubernatoris eius, quando omnia venient ad iudicium. [8]vos ergo parate corda vestra ad illud, quod antea credidistis, ne ab utroque saeculo comprehendamini, quod captivi abducti sitis hic, et illic cruciemini. [9]quod enim est nunc, aut quod praeteriit, aut quod veniet, in omnibus istis neque malum malum plene, neque iterum bonum plene

9. et consideramus, ܘܡܬܒܩܝܢܢ ܥܠ Lag.; ܡܬܒܩܝܢܢ Walt. — elationem] ܟܠܗ ܫܘܦܪܐ, pulchritudinem, Walt. Lag. — Dei om. Walt. Lag.

LXXXIII, 1. horas suas] ܫܥܬ̈ܗ Walt. Lag. — 2. unumquodque per universa opera eorum quae peccata fuerunt] ܡܠܟܘܬܗ . ܟܘܪܐ ܕܟܠ ܕܥܒܕ̈ܝܗܘܢ ܕܚܛܗܐ, omnia per quascunque actiones earum occultas, Walt. Lag. — 3. in penetralibus, ܕܒܓ̈ܘܐ Walt.; ܕܒܓܘܐ Lag. — omnium membrorum quod in improbitate positum est] ܕܗܕܡ̈ܝܗܘܢ ܕܒܪܢܫܐ ܕܒܛܠܢܐ ܣܝܡ, omnium membrorum hominis reconditum est, Walt. Lag. — 4. nobis, ܠܢ, Walt. Lag.; om. Ceriani — 5. nunc, ܗܫܐ, Walt. Lag.; om. hic Ceriani, sed post gentium addidit: huius temporis — in novissimo, ܠܚܪܬܐ — 6. et horarum, ܘܫܥ̈ܐ — 7. consummatio] ܫܘܠܡܗ Walt. Lag. — 8. comprehendamini, ܬܬܚܝܕܘܢ —

bonum est. [10] omnes enim sanitates huius temporis convertuntur in infirmitates, [11] et omnis virtus huius temporis convertitur in imbecillitatem, et omnis vis huius temporis convertitur in miserias, [12] et omnis vigor iuventutis convertitur in senectutem et consummationem, et omnis pulchritudo decoris huius temporis convertitur flaccescens et odibilis fit, [13] et omnis tumor elationis huius temporis convertitur in humiliationem et in confusionem, [14] et omnis laus excellentiae huius temporis convertitur in confusionem silentii, et omnis magnificentia et insolentia huius temporis convertitur in ruinam cessationis, [15] et omnis delectatio et iucunditas huius temporis convertitur in abiectionem et in corruptionem, [16] et omnis clamor superborum huius temporis convertitur in pulverem quietum, [17] et omnis possessio divitiarum huius temporis convertitur ad infernum sola, [18] et omnes direptiones cupiditatis huius temporis convertuntur ad mortem non voluntariam, et omnis cupiditas passionum huius temporis convertitur in iudicium supplicii, [19] et omne artificium calliditatis huius temporis convertitur in redargutionem veritatis, [20] et omnis dulcedo unguentorum huius temporis convertitur in iudicium et condemnationem, [21] et omnis amor mendacii

10. sanitates, ܚܘܠܡ̈ܢܐ — 11. in miserias] ܠܒܘܗܢܐ Walt. Lag. — 13. tumor] ܐܘܚܕܢܐ, imperium, Walt. Lag. — elationis, ܕܡܬܪܘܪܒܘܬܐ; cod. Ambros. ܕܡܬܪܒܘܬܐ — 14. verba et omnis laus exc. h. t. conv. in confusionem desunt apud Waltonum, ea vero addidit Lagarde ex codd. Nitriensibus. — cessationis, ܕܫܠܝܐ — 15. delectatio, ܒܘܣܡܐ — in abiectionem] ܠܪܡܬܐ, in vermem, Walt. Lag. — 16. superborum] ܕܫܘܒܗܪܐ, superbiae, Walt. Lag. — huius temporis, ܕܗܫܐ, deest apud Cerianum — quietum] ܘܫܠܝܘܬܐ, et silentium, Walt. Lag. — 17. divitiarum, ܕܥܘܬܪܐ; Lag. ܘܥܘܬܪܐ — sola, ܒܠܚܘܕܝܗ — 18. non voluntariam, ܕܠܐ ܒܨܒܝܢܗܘܢ — passionum, ܕܚ̈ܫܐ, Ceriani Lag.; ܕܚܫܐ, passionis, Walt. — huius temporis, ܕܗܫܐ, ex codd. addidit Lag.; om. Ceriani Walt. — 19. artificium calliditatis] ܠܡܟܝܢܘܬܐ ܘܚܪܝܦܘܬܐ Walt. Lag. — 21. mendacii, ܕܟܘܕܒܐ, male deest in cod. Ambr. — in opprobria] ܠܚܣܕܐ Walt. Lag. — in silentio] ܒܟܘܫܬܐ, per veritatem, Walt. Lag. —

convertitur in opprobria in silentio. [22]cum ergo haec omnia fiant nunc, putasne ulciscenda non fore? [23]consummatio autem omnium ad veritatem veniet.

LXXXIV. Ergo igitur indicavi vobis dum vivus sum; dixi enim fore ut maxime disceretis praecepta Fortis, quae vos monebo; et proponam vobis modicum ex praeceptis iudicii eius antequam moriar. [2]recordamini, quia olim contestans contestatus est in vos Moyses coelum et terram, et dixit, quia si abieceritis legem, dispergemini, et si custodieritis eam, plantabimini. [3]et alia quoque dicebat vobis, cum eratis simul duodecim tribus in deserto. [4]et post mortem eius proiecistis ea a vobis, et propter hoc supervenerunt vobis quae praedicta fuerant. [5]et nunc Moyses dicebat vobis antequam contingeret vobis, et ecce contigit vobis; dereliquistis enim legem. [6]etiam ego ecce dico vobis postquam passi estis, quod si obtemperaveritis iis quae dicta sunt vobis, recipiatis a Forti quodcumque est repositum et reservatum vobis. [7]sit autem haec epistola inter me et vos in testimonium, ut sitis recordantes praecepta Fortis, et ut etiam mihi sit mihi defensio coram eo qui misit me. [8]et recordantes sitis Sionem et legem, terram quoque sanctam

---

22. ergo haec, ܗܟܝܠ ܗܠܝܢ; apud Walt. deest ܗܠܝܢ — fiant nunc, ܗܘ̈ܝܢ ܗܫܐ Walt.; ܗ̈ܘܝ. ܗܫܐ Lag. — putasne] ܣܒܪ ܐܠܐ Walt. Lag. — 23. omnium, ܕܟܠ; ܟܠ Walt.

LXXXIV, 1. Fortis, ܚܝܠܬܢܐ, recte scripsit Ceriani; cod. Ambr. ܚܝ̈ܠܬܢܐ, fortia — aliter habet textus apud Walt. et Lag., ita vero: dixi enim ܕܚܝ̈ܠܬܢܘܬܐ ܬܐܠܦܘܢ. ܦܩܕܢܝ ܓܝܪ ܚܝܠܬܢܐ ܕܐܙܗܪܟܘܢ. ܘܐܣܝܡ ܩܕܡܝܟܘܢ ܩܠܝܠ ܡܢ, quod virtutes disceretis. praecepit enim mihi Fortis ut hortarer vos et proponerem vobis modicum ex — praeceptis, ܦܘ̈ܩܕܢܐ, Ceriani Lag.; praecepto, ܦܘܩܕܢܐ, Walt. — 2. contestatus est] ܣܗܕ Walt.; ܐܣܗܕ Lag. — plantabimini] ܬܬܢܛܪܘܢ, servabimini, Walt. Lag. — 6. quae dicta sunt, ܕܐܬܐܡܪ̈ܝ Walt.; ܕܐܬܐܡܪ Lag. — 7. in testimonium, ܠܣܗܕܘܬܐ, Ceriani Lag.; ܣܗܕܘܬܐ Walt. — defensio, ܡܦܩ ܒܪܘܚܐ — 8. Sionem et legem] ܠܢܡܘܣܐ ܘܡܠܝܗܘܢ Walt. Lag. — terram quoque] ܘܐܪܥܐ Walt. Lag. —

et fratres vestros et testamentum et patres vestros, et festa et sabbata ne obliviscamini. [9]et tradite hanc epistolam et traditiones legis filiis vestris post vos, ut etiam vobis tradiderunt vobis patres vestri. [10]et omni tempore iugiter sitis postulantes et orantes diligenter ex tota anima vestra, ut reconcilietur vobis Fortis, neque supputet multitudinem peccatorum vestrorum, sed recordetur rectitudinem patrum vestrorum: [11]si enim secundum multitudinem misericordiae suae non iudicaverit nos, vae nobis omnibus natis!

LXXXV. Iterum autem noveritis, quod temporibus pristinis et in generationibus antiquis habebant patres nostri adiutores, iustos et prophetas et sanctos; [2]immo autem eramus in ipsa terra nostra, et ipsi adiuvabant nos quando peccabamus, et precabantur pro nobis eum qui fecit nos, quia confidentes erant in operibus suis, et Fortis exaudiebat eos, et propitius fiebat nobis. [3]nunc autem iusti collecti sunt, et prophetae dormierunt, nos quoque a terra nostra exivimus, et Sion ablata est a nobis, neque quidquam habemus nunc praeter Fortem et legem eius. [4]si ergo direxerimus et disposuerimus corda nostra, recipiemus omnia quae amisimus, et multo praestantiora iis quae amisimus et multis modis; [5]quae enim amisimus, corruptionis erant, et quae recipiemus, non cor-

---

et testamentum] ܘܠܕܝܬܝܩܐ Walt.; ܘܠܕܝܬܩܐ Lag. — et festa] ܘܠܥܐ̈ܕܐ ܕ Walt.; ܘܠܥܐ̈ܕܐ Lag. — 9. et traditiones] ܘܡܫܠܡܢܘܬܗ Walt. Lag. — 10. iugiter, ܐܡܝܢܐܝܬ, deest apud Cerianum — peccatorum vestrorum, ܕܣܟܠ̈ܘܬܟܘܢ; cod. Ambr. male ܕܣܟ̈ܠܘܟܘܢ — recordetur, ܠܬܕܟܪ, Lag.; ܕܬܬܕܟܪ Walt. — 11. natis, ܡܬܝ̈ܠܕܐ Walt.; ܐܬܝ̈ܠܕܐ Lag.

LXXXV, 1. et sanctos] ܚܣܝ̈ܐ Walt. Lag. — 2. exaudiebat eos] ܡܫܡܥ ܗܘܐ ܠܒܥܘܬܗܘܢ Walt. Lag. — 3. collecti sunt, ܐܬܟܢܫܘ — dormierunt, ܕܡܟܘ — 4. recipiemus] ܠܡܣܒܠܝ Walt.; ܠܡܣܒ ܠܝ Lag. — verba ܘܕܡܝܬܪ̈ܢ، ܛܒ ܡܢ ܐܝܠܝܢ ܕܐܘܒܕܢ, et multo praestantiora iis quae amisimus, desunt in cod. Ambros., credo quia oculi scribae a praecedente ܕܐܘܒܕܢ ad sequens aberrarunt. — et multis modis, ܒܐܦ̈ܝܐ ܣܓܝ̈ܐܐ; Ceriani: multo plura — 5. corruptionis, ܕܚܒܠܐ, Ceriani Lag.; ܒܚܒܠܐ Walt. —

rumpentur. [6]etiam fratribus nostris autem sic scripsi Babylonem, ut etiam eis haec ipsa contestarer. [7]sint autem omni tempore coram oculis vestris ista omnia praedicta, quia adhuc in spiritu sumus et potestate libertatis nostrae. [8]iterum autem etiam Altissimus longanimis est nobiscum hic, et indicavit nobis quod futurum est, neque celavit a nobis quod in extremo continget. [9]antequam ergo requirat iudicium suum et veritatem cuiuspiam quod ei debetur, praeparemus animam nostram, ut assumamus, et non ut assumamur, et ut speremus, et non ut confundamur, et ut requiescamus cum patribus nostris, et non ut cruciemur cum adversariis nostris. [10]iuventus enim saeculi praeteriit, et vigor creaturae iam consumptus est, et adventus temporum exigue modicum, et praeterierunt: et prope est hydria cisternae, et navis portui, et cursus itineris urbi, et vita consummationi. [11]iterum autem praeparate animas vestras, ut quando navigaveritis et ascenderitis de navi, requiescatis, et non ut quando abieritis, condemnemini. [12]ecce enim adducet Altissimus haec omnia; ibi non erit iterum locus poenitentiae, neque terminus temporibus, neque longitudo horis, neque mutatio viae, neque locus petitioni, neque missio postulationum, neque accipere scientiam, neque datio charitatis, neque locus resipiscentiae animae, neque deprecationes pro delictis, neque obsecrationes patrum, neque oratio prophetarum, neque adiutorium

---

6. Babylonem, ܠܒܒܠ Walt.; ܠܒܒܠ Lag. — ut etiam, ܕܐܦ Ceriani Lag.; ܘܐܦ Walt. — 7. et potestate, ܘܒܫܘܠܛܢܐ, Walt. Lag.; ܕܒܫܘܠܛܢܐ Ceriani — 9. et veritatem cuiuspiam quod ei debetur, ܘܩܘܫܬܐ ܡܕܡ ܕܙܕܩ ܠܗ — ut assumamus, ܕܢܣܒ — et ut requiescamus, ܘܕܢܬܬܢܝܚ Ceriani Lag.; ܕܢܬܬܢܝܚ Walt. — 10. consumptus est ܫܠܡ ܠܗ — et adventus, ܘܡܐܬܝ̈ܬܗܘܢ, Ceriani Lag.; et spatium, ܘܡܫܘܚܬܗܘܢ Walt. — exigue modicum, ܒܨܝܪ ܩܠܝܠ — 11. condemnemini, ܬܬܚܝܒܘܢ Ceriani Lag.; requiescatis, ܬܬܢܝܚܘܢ Walt. — 12. adducet] ܟܕ ܐܝܬܝ, cum adduxerit — longitudo horis, ܠܘܚܪܐ ܠܫܥ̈ܐ — viae] ܐܘܪ̈ܚܬܐ, viis, Walt. Lag. — datio charitatis, Ceriani; ܡܘܗܒܐ ܕܚܘܒܐ, condonator culpae, Walt. Lag. — resipiscentiae, ܠܬܘܬ — deprecationes] ܒܥܘܬܐ, deprecatio, Walt Lag. — obsecrationes] ܒܥܘ̈ܬܐ, deprecatio, Walt. Lag.

iustorum. [13] est tibi autem sententia ad corruptionem, via ignis et semita quae admovet ad carbones. [14] propter hoc una per unum lex, unum saeculum et illis qui sunt in eo finis omnibus. [15] tunc vivificabit illos quos invenerit, et propitius erit illis, et simul perdet illos qui inquinati fuerint peccatis.

LXXXVI. Cum ergo acceperitis epistolam, legite eam in congregationibus vestris cum cura, [2] et sitis meditantes in ea, maxime autem diebus ieiuniorum vestrorum, [3] et sitis memores mei per epistolam hanc, quemadmodum et ego recordor vestri in ea et omni tempore.

LXXXVII. Et fuit, cum consummassem omnia verba epistolae huius, et scripsissem eam cum cura usque ad finem eius, et plicuissem eam, et obsignassem eam diligenter, et ligassem eam ad collum aquilae, et dimisi et misi eam.

---

13. autem sententia ad corruptionem] ܕܝܢ ܕܝܢܐ ܕܚܒܠܐ Walt. Lag. — via, ܐܘܪܚܐ, Walt. Lag.; viae, Ceriani — ad carbones] ܠܓܗܢܐ, γεέννῃ, Walt.; ܠܓܗܢܐ, Lag. — 14. una per unum lex] ܚܕ ܒܚܕ ܚܕ . ܚܕ ܢܡܘܣܐ, Walt. Lag. — 15. tunc] ܘܗܝܕܝܢ, et tunc, Walt. — vivificabit illos quos invenerit et propitius erit illis] ܠܚܝܐ . ܘܠܐܝܠܝܢ ܕܢܫܟܚ ܕܢܚܘܣ ܥܠܝܗܘܢ, Walt., ita etiam Lag., nisi quod pro ܠܚܝܐ cum codd. Nitriens. scripsit ܚܝ̈ܐ.

LXXXVI, 1. epistolam] ܗܕܐ ܐܓܪܬܐ, hanc epistolam, Walt. Lag. — 3. per, ܒܝܕ — et omni tempore] ܘܒܟܠܙܒܢ ܗܘܝܬܘܢ ܫܠܝܡܝܢ, et omni tempore valete, Walt. Lag. hucusque epistola in codd. Walt. et Lag.; sequitur subscriptio: finis epistolae (al. + primae) Baruchi (al. + scribae).

LXXXVII. Subscriptio libri in cod. Ambr.: Explicit liber Baruchi filii Neriae.

ASSUMPTIONIS MOYSEOS FRAGMENTA.

112. . . . .
. . . .
. . . .
qui est bis millesi
mus et quingente
simus annus a crea
tura orbis terrae
nam secus qui in ori
ente sunt numerus
. . . mus· et ·. . mus
et · . . . . mus· profec
tionis fynicis· cum
exiuit plebs post
profectionem quae
fiebat per mosysen
usque amman trans
iordanem profetiae
quae facta est a moy
sen in libro deute
ronomio qui uoca
uit ad se iesum filium
naue hominem pro
batum domino ut sit
successor plebi et
scene testimonii
cum omnibus sanctis illius
ut et inducat plebem
in terram datam ex
tribus eorum ut de
tur illis per testamen
tum· et per iusiuran
dum quod locutus
est in scenae dare
de iesum· dicendo ad iesum
uerbum hoc et pro
mitte secus indus
triam tuam omnia
quae mandata sunt
ut facias quemad
modum sine quae
rellam est ideo haec
dicit dominus orbis ter
rarum
Creauit enim orbem
terrarum propter
plebem suam et non
coepit eam inceptio
nem creaturae

I. [Assumptio Moyseos. Anno Moyseos centesimo et vigesimo],
2 qui est bis millesimus et quingentesimus annus a creatura orbis
terrae, 3 nam secus qui in oriente sunt numerus . . . mus· et·. .
mus et·. . . . mus· profectionis fynicis, 4 cum exivit plebs post pro-
fectionem quae fiebat per Moysen usque Amman trans Iordanem,
5 profetiae factae sunt a Moyse in libro Deuteronomio, 6 qui voca-
vit ad se Iesum filium Nave, hominem probatum Domino, 7 ut sit
successor plebi et scenae testimonii cum omnibus sanctis illius,
8 ut et inducat plebem in terram datam patribus eorum, 9 ut detur
illis per testamentum et per iusiurandum, quod locutus est in scena
dare per Iesum, dicendo ad Iesum verbum hoc:

I. 1. cf. Deut. 31, 2. 34, 7. — primae tres lineae legi nequeunt. Volkmar: Βίβλος τῆς προφητείας Μωϋσέως, ἣν ἔγραψεν ὢν ἑκατὸν καὶ εἴκοσι ἐτῶν. Hilgenfeld: Assumptio Moysis quae facta est anno vitae eius Cmo et XXmo. Merx: Et factum est anno aetatis Mosi centesimo et vigesimo — 3. locus valde obscurus, quem ab aliena manu additum esse argumenta Volkmari l. l. p. 18. s. non probant. adstipulatur tamen Volkmaro Merx, nisi quod verbis profectionis Fynices, quae retinet, praemisit ex coniectura vocem quadragesimo. — secus = secundum — male vulgo scribi volunt numeros, tu explica: secus eos qui in or. sunt numerus est. ita iam Wieseler l. l. p. 630., nisi quod scribi vult numeratur (scil. annus). — pro fynicis graece Φοινίκης scriptum fuisse Alfr. de Gutschmid primus perspexit, cf. Eupolemum ap. Euseb. Praep. Ev. 9, 17, 2. intellige profectionem Abrahami in Phoenicen (Canaan), neque vero cum Volkmaro profectionem Phoenices (Canaan, i. e. Israelitarum) in Aegyptum. nostra interpretatio si vera est, secundum Vet. Test. numerus erat annorum DCLXXXV, secundum vero Exod. 12, 40. LXX. CCCCLXX. ceterum scriptorem hoc loco de Phoenice, avi fabulosa, cf. Clem. Rom. ep. I. ad Cor. c. 25. et Piper Mythologie der christl. Kunst 1. p. 446. ss., loqui Hilgenfeldi est sententia haud probabilis, probata tamen Wieselero. — 4. Amman, cf. Deut. 2, 37. 3, 16.; errasse suspicor sive scriptorem sive interpretem, cf. Deut. 1, 1—5. 34, 1. 5. — 5. profetiae] profetia, Hilgenfeld — factae sunt ego scripsi ex emendatione, cod. quae facta est — hunc versum spurium esse et sequens qui Merx nollem dixisset. — 7. post successor temere addidit Merx sibi et antecessor — scene testimonii, τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου — 8. patribus Merxii est emendatio, cod. ex tribus — 9. post illis addidit Merx ut deus illis, ac dein pro quod scripsit quondam. — verbis et per iusiur. Volkmar novam sententiam perperam inchoavit. — post quod excidisse deus Volkmar fortasse recte dixit, quamquam haex vox mente addi facile potuit, cf. vs. 17. — codex: in scenae, h. e. ἐν τῇ σκηνῇ — scripsi per Iesum, cf. infra 2, 1. et Rönsch l. l. 1868. p. 95. s.; codex: de iesum. graece ἐπὶ Ἰησοῦ, duce Iesu, scriptum fuisse autumat Volkmar; delenda iudicat haec verba utpote spuria Merx.

111. et ab initio orbis ter
rarum palam face
re ut in eam gentes
arguantur et̂ humi
liter inter se dispu
tationibus arguant
se itaque excogitauit
et inuenit me qui ab
initio orbis terra
rum praeparatus sum
ut sim arbiter testa
menti illius et tunc
palam facio tibi quia
consummatum est
tempus annorum
uitae meae et tran
sio in dormitionem
patrum meorum·
et palam omnem ple
bem autem
percipe scribturam
hanc ad recognos
cendam tutationem
librorum quos tibi

tradam quos ordina
bis et chedriabis et
reponis in uasis fic
tilibus in loco quem
fecit ab initio crea
turae orbis terra
rum ut inuocetur
nomen illius usque
in diem paenitentiae
in respectu quo
respicit illos dominus
in consummatio
ne exitus dierum
intrabunt
per te in terram
quam decreuit et
promisit dare pa
tribus eorum· in qua
tu benedicis et da
bis unicuique et sta
bilibis eis sortem
in me et constabi
libis eis regnum
et magisteria loco

[10]Ecce promitte secus industriam tuam omnia quae mandata sunt ut facias quemadmodum sine querela est. [11]ideo haec dicit Dominus orbis terrarum. [12]creavit enim orbem terrarum propter plebem suam, [13]et non coepit eam inceptionem creaturae et ab initio orbis terrarum palam facere, ut in ea gentes arguantur et humiliter inter se disputationibus arguant se. [14]itaque excogitavit et invenit me, qui ab initio orbis terrarum praeparatus sum, ut sim arbiter testamenti illius. [15]et nunc palam facio tibi, quia consummatum est tempus annorum vitae meae et transeo in dormitionem patrum meorum et palam omnem plebem. [16][tu] autem percipe scripturam hanc ad recognoscendam tutationem librorum quos tibi tradam: [17]quos ordinabis et chedriabis et repones in vasis fictilibus in loco quem fecit ab initio creaturae orbis terrarum, ut invocetur nomen illius usque in diem paenitentiae in respectu quo respiciet illos Dominus in consummatione exitus dierum.

II. [Et nunc] intrabunt per te in terram, quam decrevit et promisit dare patribus eorum, [2]in qua tu benedices et dabis unicuique, et stabilibis eis sortem in me et constabilibis eis regnum, et magisteria locorum dimittes illis secus quod placebit Domino eorum in iudicio et iustitia. [3][illi] autem postquam intrabunt in terram suam annos [V], et postea dominabitur a principibus et

---

10. scripsi ecce ex coniectura; codex: et — codex: sine quaerellam — est. ideo] est deo, Merx — 13. in ea] in eam, codex — humiliter] similiter, Hilgenfeld — 14. hunc versum ob oculos habebat Gelasius Cyzicenus cum scriberet (in commentario Act. Synodi Nic. II. 18. Mansi Concil. Coll. II. p. 844.) μέλλων ὁ προφήτης Μωυσῆς ἐξιέναι τοῦ βίου, ὡς γέγραπται ἐν βίβλῳ Ἀναλήψεως Μωυσέως, προςκαλεσάμενος Ἰησοῦν υἱὸν Ναυὴ καὶ διαλεγόμενος πρὸς αὐτὸν ἔφη· καὶ προεθεάσατό με ὁ θεὸς πρὸ καταβολῆς κόσμου εἶναί με τῆς διαθήκης αὐτοῦ μεσίτην. ceterum cfr. infra 3, 12. et Gal. 3, 19. 20. — 15. nunc, Hilgenfeld al.; cod. tunc — et palam omnem plebem, h. e. et quidem palam (coram) tota plebe. uni Rönschio verum suboluit l. l. 1868. p. 83. 1869. p. 222. Hilgenfeld: palam, lege pellam, ἀπαλλάξω. Volkmar in fine addidit mitto. — 16. in codicis lacuna tu scriptum fuisse neminem fugit. — 17. chedriabis, cf. κεδρία, cedria; verbum κεδροῦν usurpavit Posidonius ap. Strab. 4. p. 198. et Diodor. Sic. 5, 29. — in respectu quo respiciet (respicit, cod.), ἐν τῇ ἐπισκοπῇ ᾗ ἐπισκέψεται.

II. 1. Hilgenfeld: et nunc; Volkmar: ecce nunc. in codice lacuna est. — 2. verba et stabilibis eis spuria habet Merx. — in me] in qua, Hilgenfeld — dimittes] dimetieris, Merx — 3. illi scripsi cum Hilgenfeldo; Volkmar: dat; Merx: fiet; in codice lacuna est. — in codicis lacuna V scriptum fuisse ex Ios. 14, 10. Ioseph. Antt. 5, 1, 19. intelligitur; Merx: anno s(eptimo) — dominabitur] dominabuntur, Merx Hilgenf. —

110. rum dimittes illis
secus quod place
bit domino eorum in iu
dicio et iustitia
autem postquam
intrabunt in terram
suam annos
et postea dominabi
tur a principibus et
tyrannis per annos
xuiii· et ·xuiiii· annos
abrumpens tib· x·
nam descendent tri
bus duae et transfe
runt scenae testi
monium· tunc deus
caelestis fecit pa
lam scenae suae
et ferrum sanctua
rii sui· et ponentur
duae tribus sanctita
tis· nam ·x· tribus sta
bilient sibi secus
ordinationes suas

regna et adferent
uictimas per annos
xx· et ·uii· circumual
labunt muros et
circumibo ·uiiii· et
adcedent ad testa
mentum domini· et finem
polluent quem fe
cit dominus cum eis· et im
molabunt natos
suos diis alienis· et
ponent idola scenae
seruientes illis·
et in domo domini faci
ent sceleste· et s
culpent omnem ani
malium idola multa
illis temporibus
ueniet illis ab ori
ente rex et teget
equitatus terram
eorum et incendet
colonia eorum ig
ne cum aede sancta

tyrannis per annos XVIII, et XVIIII annos abrumpent tribus X, nam descendent tribus duae et transferent scenam testimonii. [4]tunc Deus caelestis faciet palum scenae suae et ferrum sanctuarii sui, et ponentur duae tribus sanctitatis, [5]nam X tribus stabilient sibi secus ordinationes suas regna, [6]et adferent victimas per annos XX.; [7]et VII circumvallabunt muros, et circumibo VIIII et adcedent ad testamentum Domini, et finem polluent quem fecit Dominus cum eis: [8]et immolabunt natos suos diis alienis, et ponent idola scenae servientes illis, [9]et in domo Domini facient sceleste, et sculpent omnium animalium idola multa.

III. [Et] illis temporibus veniet illis ab oriente rex, et teget equitatus terram eorum, [2]et incendet coloniam eorum igne cum aede sancta Domini, et sancta vasa omnia tollet, [3]et omnem plebem eiciet, et ducet illos in terram patriae suae, et duas tribus ducet secum. [4]tunc invocabunt duae tribus X tribus, et ducent se ut leaena in campis pulveratis esurientes et sitientes cum infantibus nostris, [5]et clamabunt: iustus et sanctus Dominus, quia enim vos peccastis, et nos pariter abducti sumus vobiscum. [6]tunc plorabunt

---

abrumpent, Hilgenf. Volkm.; abrumpentes, Merx; cod.: abrumpens — cod.; tib· X· — descendent] discedent, Merx — duae] duodecim, Merx — transferent, Hilgenf. al.; cod.: transferunt — scenam testimonii, Hilgenf.; cod.: scenae testimonium — 4. hic versus viros doctos valde torsit, nec immerito. scriptor haud dubie hoc sibi vult: tum loco mobilis et exilis tabernaculi stabile et magnificum templum exstructum iri, cui duae tribus debita solutui sint. codex: fecit palam. pro fecit cum Hilgenfeldo al. facies scribendum esse ex contextu perspicitur, palum vero meo iudicio Rönsch (l. l. 1869. p. 225.) recte correxit, sed illud non probo quod ideo pro fecit scribendum suasit figet. correctiones, quibus alii loco mederi volebant, sciens et lubens praetereo. — 6. et 7. intellige viginti reges regni Iudae. — 7. Merx ante finem addidit IV, sed quatuor ultimos reges utpote Aegyptiis et Chaldaeis iam subditos omissos esse credibile. — et finem] sed finem, vel potius: sed in fine finem, Volkmar — finem] graece τὸν ὁρισμόν scriptum fuisse iam vidit Hilgenfeld, idem vero cur nunc τὸν ὅρον vertere maluerit nescio. haud prospere res cessit Merxio, qui scripsit fidem ac dein quam — 9. omnium, Hilgenf. Volkm.; codex: omnem.

III. 1. et ab initio addidi cum Volkmaro, in codice lacuna est. — equitatus] equitatu, Hilgenf. Volkm. Merx, fortasse recte, quamquam etiam equitatus bene habet. — 2. codex: colonia — 3. codex: ducit secum — 4. ducent se, cf. Rönsch l. l. 1868. p. 89. — leaena, Hilgenfeld al.; hienae, Volkmar; codex: liena — pulveratis, Volkmar al.; codex: pulverati; temere delevit Merx — verba cum infantibus nostris Merx transposuit et locavit vs. 5. post vobiscum — 5. scripsi abducti, Merx deducti; codex: adducti —

109. domini et sancta uasa om
nia tollet et omnem
plebem eiciet et du
cet illos in terram
patriae suae et duas
tribus ducit secum
Tunc inuocabunt
duae tribus x· tribus
et ducent se ut liena
in campis puluerati
esurientes et siti
entes cum infantibus
nostris et clamabunt
iustus et sanctus dominus
quia enim uos peccas
tis et nos pariter ad
ducti sumus uobis
cum tunc plora
bunt ·x· tribus audien
tes inproperia uer
borum tribum dua
rum et dicent· quid
faciemus uobis fra
tres· nonne in omnem

domum istrahel ad
uenit *c*libsis haec
et omnes tribus plora
bunt clamantes in
caelum et dicentes
deus abraham· et deus isa
ac· et deus iacob remi
niscere testamen
tum tuum quod fac
tasti cum eis et ius
iurandum quod iu
rasti eis per te ne u*m*
quam deficiat semen
eorum a terra quam
dedisti illis
Tunc reminiscentur
me die illo dicentes
tribus ad tribum· et
homo de proximo
suo nonne hoc est
quod testabatur no
bis *c*um moyses in
profetis qui multa
passus est in aegypto

X tribus audientes inproperia verborum tribuum duarum, [7]et dicent: quid faciemus vobis fratres? nonne in omnem domum Istrahel advenit thlibsis haec? [8]et omnes tribus plorabunt clamantes in caelum et dicentes: [9]Deus Abraham et Deus Isaac et Deus Iacob, reminiscere testamentum tuum quod factasti cum eis, et iusiurandum quod iurasti eis per te, ne umqnam deficiat semen eorum a terra quam dedisti illis. [10]tunc reminiscentur me, die illo dicentes tribus ad tribum et homo proximo suo: [11]nonne hoc est quod testabatur nobis tum Moyses in profetiis, qui multa passus est in Aegypto et in mari rubro et in heremo annis XL, [12]testatus et invocabat nobis testes caelum et terram, ne praeteriremus mandata illius, in quibus arbiter fuit nobis: [13]quae advenerunt nobis de isto secus verba ipsius et secus adfirmationem ipsius, quomodo testatus est nobis temporibus illis, et quae convenerunt usque nos duci captivos in partem orientis? [14]qui et servient circa annos LXXVII.

IV. Tunc intrabit uuus qui supra eos est, et expandet manus et ponet genua sua, et orabit pro eis dicens:

[2]Domine omnis, rex in alta sede, qui dominaris saeculo, qui voluisti plebem hanc esse tibi plebem exceptam, tunc voluisti invocari eorum deus secus testamentum, quod fecisti cum patribus eorum. [3]et ierunt captivi in terram alienam cum uxoribus et

---

6. tribuum] tribum, cod. — 7. faciemus] fecimus, Hilgenf. — thlibsis, ϑλῖψις; cod.: clibsis; Volkmar: ἔκλειψις — 10. me] mei, Merx — codex: de proximo, cf. Rönsch l. l. 1868. p. 95. — 11—13. arcte cohaerent, ita vero ut scriptor cum sententia ex sententia nasceretur orationem variaret. 11. tum, Merx; codex: cum — profetiis, Hilgenf. al.; codex: profetis — 12. cf. Deuter. 31, 28. 32, 1. — verbum testatus cum verbis praecedentibus male coniunxerunt Volkm. et Merx — 13. Volkmaro iudice voce quae, ταῦτα, sententia inchoanda. vocem quae hic ac paullo post corruptam et corrigendum esse vae Merxio aegre concedas, concessit tamen Hilgenf. — de isto, ἐξ ἐκείνου sc. χρόνου — convenerunt, συνέβη — usque nos duci captivos, ἕως τοῦ ἡμᾶς αἰχμαλωτισϑῆναι — 14. satis abrupte scriptor iam Mosen facit loquentem voce qui ad praecedens subiectum se referens. loco qui et graece καὶ οὗτοι scriptum fuisse Volkmaro nemo credet.

IV, 1. intrabit, cod.: intrauit — expandet, cod.: expandit — ponet, cod.: ponit — orabit, cod.: orauit — 2. omnis, τοῦ παντός, Merx; orbis scribi voluit Volkm. — cod.: hanc exceptam, sed hanc merito delevit Merx. — exceptam, ἐκδεκτόν, non ἐκλεκτόν, ut Hilgenf. Volkm. — tunc in tune primo videbatur Hilgenfeldo mutandum plaudente Volkmaro. —

85. et in mari rubro· et
in heremo annis ·xl·
testatus et inuoca
bat nobis testes cae
lum et terram ne prae
teriremus manda
ta illius in quibus arbi
ter fuit nobis quae
aduenerunt nobis
de isto secus uerba
ipsius· et secus adfir
mationem ipsius
quomodo testatus
est nobis tempori
bus illis et quae conue
nerunt usque nos
duci captiuos in par
tem orientis qui
et seruient circa
annos ·lxxvii·
Tunc intrauit unus
qui supra eos est
et expandit manus
et ponit genua sua

et orauit pro eis di
cens Domine omnis
rex in alta sede qui
dominaris saeculo
qui uoluisti plebem
hanc esse tibi plebem
hanc exceptam tunc
uoluisti inuocari
eorum deus secus tes
tamentum quod fe
cisti cum patribus
eorum et ierunt
captiui in terram
alienam cum uxori
bus et natis suis et
circa ostium allofi
lorum et ubi est
maiestas magna
respice et misere
re eorum domine cae
lestis Tunc remi
niscitur deus eorum
propter testamen
tum quod fecit cum

natis suis et circa ostium allofylorum et ubi est molestia magna. [4] respice et miserere eorum, Domine caelestis.

[5] Tunc reminiscetur Deus eorum propter testamentum quod fecit cum patribus illorum, et palam faciet misericordiam suam et temporibus illis, [6] et mittet in animam regis ut misereatur eorum, et dimittet illos in terram eorum et regionem. [7] tunc ascendent aliquae partes tribuum et venient in locum constitutum suum et circumvallabunt locum renovantes. [8] duae autem tribus permanebunt in praeposita fide, sed tristes et gementes, quia non poterint referre immolationes Domino patrum suorum. [9] et X tribus crescent et devenient apud natos in tempore tribuum.

V. Et cum adpropiabunt tempora arguendi, et vindicta surget in reges participes scelerum, [2] et punientes eos et ipsi dividentur ad veritatem, propter quod factum fuit: [3] devitabunt iustitiam et accedent ad iniquitatem, et contaminabunt inquinationibus domum servitutis suae, et quia fornicabunt post deos alienos. [4] non enim sequentur veritatem Dei, sed quidam altarium inquinabunt de[decoris] muneribus quae imponent Domino, qui non sunt sacerdotes, sed

---

3. cod.: allofilorum — ex emendatione scripsi molestia, Hilgenf. probante Merxio maestitia. cod.: maiestas. hanc lectionem Volkmar eo tueri conatur, quod addendum sit tua, hoc sensu: ubi ergo est maiestas tua magna? sed obstant cum alia, tum vocabulum magna. — 5. cod.: reminiscitur — et ante temporibus expunxerunt Hilgenf. Merx — 6. cod.: et mittit; Volkm.: emittit! — cod.: misereator — cod.: dimittit — 8. sed, Volkm. Merx; codex: *sua* — poterint] poterunt, Merx — cod.: patruum — 9. locus fortasse valde est corruptus, sed vi grassari nolui. codicem secutus sum nisi quod cum Volkmaro pro tribum scripsi tribuum, nam loco tribum scriptum fuisse tribulationis, τῆς θλίψεως, uti Hilgenfeldo placet, non credibile. scriptoris sententia haec videtur fuisse: decem tribus in terra extera crescent et ad natos, posteros, venient, quando duodecim tribubus iterum sociatis unus demo erit populus israeliticus. audacius et futili sententia Merx: devertent apud nationes in tempore turbarum.

V, 1. cum] tum, Volkm. — cod.: surgit — scripsi in reges; cod.: de reges; ἐπὶ τοὺς βασιλέας, Volkm.; τοῖς βασιλεῦσι, Hilgenf. Rönschium l. l. 1868. p. 95. secutus. — reges] regis, ac paullo post punientis scribi iussit Merx. — 2. dividentur, διαμερισθήσονται, Hilgenf. Merx; non: diiudicantur, διακριθήσονται, Volkm. — ad veritatem, πρὸς τὴν ἀλήθειαν, Merx; ἐπ' ἀληθείας, Hilgenf. — propter quod, διότι, Hilgenf.; propter verbum quod, Merx — factum] dictum, Volkm. — 3. inquinationibus, Hilgenf. Volkm.; in nationibus, Merx iam assentiente Hilgenf.; cod.: ingenationibus — 4. scripsi ex coniectura dedecoris, in mentem etiam venit debitis. in cod. legitur de, ac dein sequitur spatium sex fere literarum, quae legi nequeunt. Hilgenf.: de iis; Volkm.: de omnibus; Merx: de donis et —

86. patribus illorum et
palam faciet mise
ricordiam suam· et
temporibus illis et
mittit in animam re
gis ut misereator
eorum et dimittit
illos in terram eorum
et regionem· tunc
ascendent aliquae
partes tribuum et
uenient in locum
constitutum suum
et circumuallabunt
locum renouantes
duae autem tribus
permanebunt in
praeposita fide *sua*
tristes et gemen
tes quia non pote
rint referre im
molationes domino
patruum suorum
et ·x· tribus cres

cent et deuenient
apud natos in tem
pore tribum· et
cum adpropiabunt
tempora arguendi
et uindicta surgit
de reges participes
scelerum et puni
entes eos et ipsi
diuidentur ad ue
ritatem· propter
quod factum fuit
deuitabunt iusti
tiam et accedent
ad iniquitatem et
contaminabunt in
genationibus domum
seruitutis suae
et quia fornicabunt
post deos alienos
non enim sequen
tur ueritatem dei
sed quidam altarium
inquinabunt de

servi de servis nati. [5]qui enim magistri sunt [et] doctores eorum illis temporibus, erunt mirantes personas nobilitatum et acceptiones munerum, et pervertent iustitias accipiendo poenas. [6]et ideo implebitur colonia et fines habitationis eorum sceleribus et iniquitatibus. a Domino qui deficiunt erunt impii iudices, et erunt in campo iudicare quomodo quisque volet.

VI. Tunc exurgent illis reges imperantes, et qui sacerdotes summi Dei vocabuntur facient impietatem ab sancto sanctitatis. [2]et succedet illis rex petulans, qui non erit de genere sacerdotum, homo temerarius et improbus, et iudicabit illis quomodo digni erunt:

---

5. et post sunt ego adieci, in cod. deest. Merx delevit vocem magistri — codicis lectionem cupiditatum ferri nullo modo posse perspexit Merx, qui locum ita corrigi suasit: cupidi cupiditatum et acceptionis, quod non placet. ego ut codicis vestigia aliquatenus legerem scripsi: nobilitatum, an recte nescio, sed illud scio, scriptorem ad personas notionem nobilium, vel potentum, vel etiam locupletum adiecisse. quis vero scit exciderintne quaedam verba? — scripsi pervertent, quod nunc demum video etiam Wieselero l. l. p. 641. placuisse; cod.: pervendent — poenas, ποινάς, Volkm.; τιμάς, Hilgenf. — 6. hic codicis locus eo notabilis, quod librarius cum textum sex versuum descripsisset, correctiorem, credo una cum praemissa voce post ex margine codicis quem describebat desumptum, illico addidit. hoc quo magis pateat, utrumque hic iuxta ponere placet:

et finis habita	post fines habita
tiones eorum sce	tionis sceleribus
leribus et iniquita	et iniquitatibus
tibus a deo ut qui fa	a domino qui faciunt
cit erunt impii iu	erunt impii iudices
dices erunt in eam	inerunt in campo
	iudicare quomodo
	quisquae volet

sed proh dolor! neuter sanus est, ego emendavi ut potui. — fines, τὰ ὅρια: alii retinuerunt finis — in campo, בחוץ, Heidenheim l. l. p. 88. — Hilgenfeld: — adeo ius qui faciunt erunt impii iudices, ii erunt in campo —. Volkmar: — a domino. quae qui faciunt — et erunt in campo —. denique Merx: — a deo. ut (ὡς, quippe) qui factarunt impie, iudices erunt in ea (colonia) inpost (= in posterum) iudicare —. huiusmodi consilia nollem hic vir doctissimus edidisset.

V, 1. scripsi ex emendatione qui, codex: in, quod tum ferri posset, si per sequentia liceret coniungere: imperantes et in; sed εἰς ἱερεῖς κληθῆναι, sacerdotes vocari, nemo unquam dixit, et loci quos attulit Merx Act. 13, 22. ἤγειρεν τὸν Δαυῒδ εἰς βασιλέα, Testam. Levi 8. γίνου εἰς ἱερέα alius prorsus generis sunt. — codex: facient facientes; Hilgenf. et Volkm. deleverunt facient; Merx pro facient scripsit in faciem! — ab, inde ab, ἀπό — 2. cod.: succedit —

78. muneribus quae
inponent domino qui
non sunt sacerdo
tes sed serui de ser
uis nati· qui enim ma
gistri sunt docto
res eorum illis tem
poribus erunt miran
tes personas cupi
ditatum· et accep
tiones munerum
et peruendent
iustitias accipien
do poenas· et ideo
implebitur colo
nia et finis habita
tiones eorum sce
leribus et iniquita
tibus a deo ut qui fa
cit erunt impii·iu
dices erunt in eam
post fines habita
tionis sceleribus
et iniquitatibus

a domino qui faciunt
erunt impii iudices
inerunt in campo
iudicare quomodo
quisquae uolet tunc
exurgent illis re
ges imperantes et
in sacerdotes sum
mi dei uocabuntur
facient facientes
impietatem ab sancto
sanctitatis· et succedit illis
rex petulans qui
non erit de genere
sacerdotum· homo
temerarius et im
probus et iudicabit
illis quomodo dig
ni erunt· qui elidit
principales eorum
gladio· et locis igno
tis singuli et corpo
ra illorum ut ne
mo sciat ubi sint

3 qui elidet principales eorum gladio, et locis ignotis strangulabit corpora illorum, ut nemo sciat ubi sint corpora illorum; 4 occidet maiores natu et iuvenes, et non parcet. 5 tunc timor erit illius acerbus in eis in terra eorum: 6 et faciet in eis iudicia, quomodo fecerunt in illis Aegyptii, per XXX et IIII annos, et punibit eos. 7 et producet natos, [qui su]ccedentes sibi breviora tempora dominarent. 8 in partes eorum cohortes venient et occidentis rex potens, qui expugnabit eos: 9 et ducet captivos, et partem aedis ipsorum igni incendet, aliquos crucifiget circa coloniam eorum.

VII. Ex quo facto finientur tempora, momento [fini]etur cursus [quando] horae IIII venerint. 2 cogentur — — — 3 et

---

3. cod.: elidit — strangulabit mea est emendatio, cod.: singuli et; Hilgenf.: sepeliet; Volkm.: singulis (μόνοις!) sepeliet; Rönsch l. l. 1868. p. 89.: extinguet; Merx omissis vocibus corpora illorum: iugulabit — 4. cod.: occidit — temere Hilgenf. Volkm.: καὶ νεωτέροις (!) οὐ φείσεται — 5. cod.: aceruus — Merx delevit in eis — in terra, Hilgenf.; cod.: in terram, quod tuentur Volkm. et Merx — 6. cod.: aegypti — punibit, Hilgenf. Volkm.; cod.: puniunt — 7. producet, Hilgenf. al.; cod.: . . rod*u*cit — qui succedentes] . . . e*c*edentes, cod.; Volkm.: qui decedentes! Hilgenf.: οἱ παράλληλοι, et latine? — dominarent, Hilgenf.; cod.: donarent — 8. partes, A. de Gutschmid al.; cod.: pares — cohortes, M. Schmidt Volkm.; hostes, A. de Gutschmid; cod.: mortis — cod.: occidentes — qui, Merx; cod.: quia — 9. ducet, Hilgenf. al.; cod.: ducent — cod.: incendit — cod.: crucifigit.

VII. 1. Merx delevit facto — finietur, Hilgenf. Volkm. Wieseler l. l. p. 626.; sequetur, Merx Colani; cod.: . . . . etur — quando, Volkm.; aevi, Hilgenf.; annorum, Wieseler; alter, Merx Colani; cod.: *a* . . . . — venerint ego scripsi, cod.: *ueniant;* venient, Hilgenf. Merx Col. Wies. — 2. cogentur, Merx Wies.; cod. coguntur — iam sequuntur in cod. haec quae legi possunt, vel ex parte legi posse videntur:

secu*n*
. . . . . . ae . . . . p*os* . .
. . . . initiis tribus ad
exitus ·VIII*I* propte*r*
initium tres sep
timae secunda tria
in tertia duae *h* . . *r*a . .
*t*ae

ex his textus laciniis genuina interpretis, vel etiam scriptoris verba indipisci frustra laborabis, cum praesertim per ambages locutus sit, neque satis pateat ultima tempora quousque extenderit, quibusque intervallis distinxerit. nolui igitur mea inventa, vel etiam commenta venditare, sed ne homo invidus esse videar ea afferam, quibus viri docti textum deperditum redintegrasse sibi videntur. Hilgenfeld: secus [septim]as ·VII· pos[tumas] initiis tribus ad exitus. VIIII propter initium, tres septimae secunda, tria in

77. corpora illorum
occidit maiores
natu et iuuenes
et non parcet· tunc
timor erit illius a
ceruus in eis in ter
ram eorum· et faci
et in eis iudicia quo
modo fecerunt in
illis aegypti per ·xxx
et ·iiii· annos et pu
niunt eos· et . . rod*u*
cit natos . . . eceden
tes sibi breuiora tem
pora donarent in
pares eorum mor
tis uenient et occi
dentes rex potens
quia expugnabit eos
et ducent captiuos
et partem aedis ipso
rum igni incendit
aliquos crucifigit
circa coloniam eorum

ex quo facto finien
tur tempora momen|
to . . . . etur cursus
a . . . . horae ·iiii· *ue*
niant coguntur secu*n*
. . . . . . *ae* . . . . p*os* . .
. . . . initiis tribus ad
exitus ·viii*i* propte*r*
initium tres sep
timae secunda tria
in tertia duae *h* . . *ra* . .
*t*ae et regnarunt
de his homines pes
tilentiosi et impii
docentes se esse
iustos· et hi susci
tabunt iram animo
rum suorum qui
erunt homines do
losi sibi placentes
ficti in omnibus suis
et omni hora diei
amantes conuiuia
deuoratores gulae

regnabunt de his homines pestilentiosi et impii, dicentes se esse
iustos. 4 et hi suscitabunt iram animorum suorum, qui erunt ho-
mines dolosi, sibi placentes, ficti in omnibus suis et omni hora diei
amautes convivia, devoratores gulae 5 — — — 6 [paupe]rum bo-
norum comestores, dicentes se haec facere propter misericordiam
eorum, 7 sed et exterminatores, queruli ct fallaces, celantes se ne
possint cognosci, impii in scelere, pleni et iniquitate ab oriente
usque ad occidentem, 8 dicentes: habebimus discubitiones et luxuriam
edentes et bibentes, et potabimus nos, tamquam principes erimus.
9 et manus eorum et dentes inmunda tractabunt, et os eorum
loquetur ingentia, ct superdicent: 10 noli [tu me] tangere, ne in-
quines me — — —.

---

tertia, duae quartae. Volkmar: secun[da, medi]a, e[t sic] pos[tuma in] initiis tribus ad exitus. VIII propter initium. tres (ἕως) septimae. secunda tria. in tertia duae [p]eractae. Merx: secun[do septima]nae VIII*I*, post[umae ab] initiis tribulationis ad exitus. VIIII propter (fort. tempora) initium, tres septim[an]ae secunda, tria tertia, duae .eractae. Colani: secu[li tempor]a e[ius] pos[trema ab] initiis tribu[lationi]s ad exitus VIII propter initium tres septimae. secunda tria. in tertia duae [p]eractae. Wieseler: secul[i septim]ae [dirae?] pos[tumae in] initiis tribus ad exitus VIIII; propter initium tres septimae, secunda tria[s], in tertia duae h[o]ra[e p]eractae. — 3. regnabunt, Hilgenf. Merx; cod.: regnarunt — dicentes, Hilgenf.; cod.: docentes — 5. sequuntur in codice septem versus, quorum haec tantum legi possunt:

s . . . n . . . ca . . . .
. . . . . *nus diis* . . . .
. . . . omnis . . . .
. . . .
. . . . n . . . . o . . . .
rae . . . . . *elen*
tes . . . . . *rum* bo

— 6. pauperum, Volkm.; cod.: . . . . . *rum*, v. ad vs. 5. — voce comestio Isidorus Orig. 20, 1. usus est et alii, sed comestor legere non memini, an forte comesores legendum? — eorum, Volkm.; quare, Hilgenf.; cod.: *qu* . . . — 7. scripsi sed et; Volkm.: si et; Hilgenf.: sicut; cod.: se *et* — scripsi queruli et; Hilgenf.: quaerunt (+ qui Volkm.); cod.: quaeru . . . — scripsi possint; cod.: possent — 8. et potabimus, Hilgenf.; cod.: et *puta*uimus; Volkm.: si mutavimus! — 9. dentes, Hilgenf.; cod.: mentes — scripsi tractabunt; cod.: tractantes — 10. noli tu me tangere, Volkm.; cod.: n*oli* . . . . *t*ange — versuum sex post inquines sequentium haec paucula tantummodo legi possunt:

me *loco in quo* . . . s . . .
. . . is d . . . .
su . . . . . *us* . . . . .
in . . . .
re . . . . *raui* . . . .
in plebem quae *s* . . *a* . .
illis

68. s . . . n . . . *ca* . . . .
. . . . . *nus diis* . . . .
. . . . omnis . . . .
. . . .
. . . . u . . . . o . . . .
rae . . . . . *elen*
tes . . . . . *rum* bo
norum *comesto*
res dicentes se *haec*
fa*cere* propter mi
sericordiam *qu* . . .
se *et* extermina
tores quaeru . . .
fallaces celantes se
ne possent cognos
ci impii in scelere
pleni et iniquitate
ab oriente usque ad
occidentem dicen
tes habebimus dis
cubitiones et luxu
riam edentes et
bibentes
*Et pu*tauimus nos

tamquam pr*incip*es
erimus· et manus
eorum et mentes
*inmu*nda tractantes
*e*t os eorum loque
tur ingentia et *su*
per dicen*t* no*li* . . . .
*t*ange ne *i*nquine*s*
me *loco in quo* . . . s . . .
. . . is d . . . .
su . . . . . *us* . . . . .
in . . . .
re . . . . *raui* . . . .
in plebem quae *s* . . *a* .
illis *et* . . *ta* . . ue
niet in eos ultio *et*
ira quae talis non
fuit in illis a saeculo
usque ad illum tem
pus in quo suscita
uit illis regem regum
terrae et potesta
tem a potentia mag
na qui confitentes

VIII. [Ecce tanta] veniet in eos ultio et ira, quae talis non fuit in illis a saeculo usque ad illud tempus, in quo suscitabit illis regem regum terrae et potestatem a potentia magna, qui confitentes circumcisionem in cruce suspendet, [2]nam negantes torquebit et tradet duci vinctos in custodiam: [3]et uxores eorum disdonabuntur gentibus, et filii eorum pueri secabuntur a medicis inducere acrobystiam illis; [4]nam illi in eis punientur in tormentis et igne et ferro, et cogentur palam baiulare idola eorum inquinata, quomodo sunt pariter continentibus ea: [5]et a torquentibus illos pariter cogentur intrare in abditum locum eorum, et cogentur stimulis blasfemare verbum contumeliose, novissime post haec et leges et quod haberent supra altarium suum.

IX. Tunc illo edicente [ecce] homo de tribu Levi, cuius nomen erit Taxo, qui habens VII filios dicet ad eos rogans: [2]videte, filii, ecce ultio facta est in plebe altera crudelis in mundo et traductio sine misericordia et clementia principatuum. [3]quae

---

VIII, 1. scripsi: ecce tanta veniet; Hilgenf. Volkm.: et cito adveniet; Merx: et altera veniet; cod.: *et* . . *ta* . . neniet — illud, Merx; cod.: illum — cod.: suscitauit — potestatem] potentantem, Rönsch l. l. 1868. p. 99. s. — cod.: suspendit — 2. nam] et non, Merx — negantes, Hilgenf. al.; cod.: necantes — tradet, Hilgenf. Merx; cod.: tradidit — 3. disdonabuntur est Hauptii emendatio; cod.: diisdonabuntnr; Merx: dominis donabuntur in — cod.: secabantur — pueri, quod in cod. post medicis legitur, cum Merxio expunxi — cod.: acrosisam — 5. verbum, ὄνομα, שֵׁם — vocem et ante quod ego adieci, a cod. abest. Hilgenf.: legis; Volkm.: τὰ νόμιμα ἃ (male legebatur ὃ); Merxio iudice aut quod delendum, aut legendum: legislatorem et quod.

IV, 1. edicente ecce, Volkm.; cod.: dicente; Hilgenf.: ducente, ἡγουμένου; Merx: die erit — cod.: lcuul — Hilgenf.: οὗ τὸ ὄνομα τξγ′, ἔσται — de nomine Taxo variae admodum et inter se discrepantes virorum doctorum sunt sententiae, cf. Hilgenf. l. l. p. 446. s. Volkm. l. l. p. 60. ss. Merx l. l. p. 147. s. Heidenheim l. l. p. 90. ss., sed ut nemo adhuc inventus est, qui nomen satis probabiliter enuclearet, ita de eius explicatione videtur desperandum. fac enim, quod prorsus nescimus, veram esse codicis lectionem, non patet utrum scriptor certum quendam hominem in mente habuerit, an fictum somniaverit, et si obscure per gematriam locutus est, tam vagi sunt huiusmodi lusus rabbinici, ut nisi certo quodam indice uti liceat, per opinionum aequora vehare. — dicet, Hilgenf. al.; cod.: dicens — 2. scripsi ex emendatione in mundo; cod.: inmunda; Merx: et traductio inmunda — clementia principatuum, Merx; cod.: eminent principatum; eminet (Hilgenf. Volkm.; eminens, Rönsch Hilgenf.) principatum (τὴν ἀρχήν). —

67. circumcisionem
in cruce suspendit
Nam necantes tor
quebit et tradidit
duci uinctos in cus
todiam et uxores
eorum diis donabun
tur gentibus·
Et filii eorum pueri
secabantur a medicis
pueri inducere ac
rosisam illis nam illi
in eis punientur in
tormentis et igne
et ferro· et cogen
tur palam baiulare
idola eorum inqui
nata quomodo sunt
pariter continen
tibus ea et a torquen
tibus illos pariter co
gentur intrare in
abditum locum eo
rúm· et cogentur

stimulis blasfema
re uerbum contu
meliose· nouissime
post haec et leges
quod haberent su
pra altarium suum
tunc illo dicente ho
mo de tribu leuui
cuius nomen erit
taxo· qui habens ·vii·
filios dicens ad eos
rogans uidete filii
ecce ultio facta est
in plebe altera cru
delis inmunda et
traductio sine mi
sericordia et emi
nent principatum
quae enim gens aut
quae regio aut quis
populus impiorum
in domum qui mul
ta scelesta fecerunt
tanta mala passi sunt

enim gens, aut quae regio, aut quis populus impiorum in Domi-
num, qui multa scelesta fecerunt, tanta mala passi sunt, quanta
nobis contigerunt? 4 nunc ergo, filii, audite me; videte enim et
scite, quia numquam temptavimus Deum, nec parentes [nostri], nec
proavi eorum, ut praetereant mandata illius. 5 scitis enim quia
haec sunt vires nobis, et hoc faciemus: 6 ieiunemus triduo, et quarto
die intremus in speluncam quae in agro est, et moriamur potius,
quam praetereamus mandata Domini Dominorum, Dei parentum
nostrorum; 7 hoc enim si faciemus et moriemur, sanguis noster
vindicabitur coram Domino.

X. Et tunc parebit regnum illius in omni creatura illius,
et tunc Zabulus finem habebit,
et tristitia cum eo abducetur.
2 tunc implebuntur manus nuntii,
qui est in summo constitutus,
qui protinus vindicabit illos ab inimicis eorum.
3 [exur]get enim Caelestis a sede regni sui,
et exiet de habitatione sancta sua
cum indignatione et ira propter filios suos;
4 et tremebit terra, usque ad fines suas concutietur,
et alti montes humiliabuntur et concutientur,
et convalles cadent:

---

3. Dominum, Hilgenf. al.; cod.: domum — cod.: contegerunt — 4. temptavimus, Hilgenf. Merx; cod.: temptans; Volkm.: temptantes — nostri addidit Merx, a cod. abest — 5. haec] hae, Hilgenf. — faciamus, Hilgenf. — 6. cod.: spelunca — 7. cod.: uindiauitur.

X, 1. Zabulus, i. e. diabolus. haec forma, qua passim patres latini usi sunt, ut Lactantius de mort. pers. c. 16., medio aevo haud infrequens erat. item dicebatur zabulicus, zabolicus, zabuliticus, zaboliticus, cf. du Cange Glossarium mediae et infimae latinitatis ed. Henschel s. v. ceterum Aeoles ζά pro διά dixisse atque ita etiam ζαβάλλειν pro διαβάλλειν satis notum est, cave igitur cum Heidenheimio l. l. p. 98. existimes, zabulus ex זבל exstitisse. — cod.: tristitiam — abducetur, Hilgenf. Volkm.; cod.: adducetur; Merx: deducetur — 2. implere manum, מִלֵּא יָד — nuntium quin Michaelem archangelum dixerit scriptor tu noli cum Merxio dubitare, cf. Dan. 12, 1. Apoc. 12, 7—9. Iud. 9. et ad hunc l. interpretes veteres. — cod.: uindicault — 3. cod.: . . . . . get — cod.: eum indignationem et iram — 4. tremebit, cf. Merx l. l. 1868. p. 84. — verba concutietur et Merx temere delevit. — Hilgenf.: suos —

91. quanta nobis con
tegerunt
Nunc ergo filii audite
me uidete enim et
scite quia numquam
temptans deum nec pa
rentes nec proaui
eorum ut praetere
ant mandata illius
scitis enim quia haec
sunt uires nobis
et hoc faciemus ieiu
nemus triduo· et
quarto die intremus
in spelunca quae in
agro est et moria
mur potius quam
praetereamus man
data domini dominorum dei
parentum nostro
rum· hoc enim si fa
ciemus et morie
mur sanguis nos
ter uindicauitur

coram domino
Et tunc parebit reg
num illius in omni
creatura illius
Et tunc zabulus finem
habebit et tristitiam
cum eo adducetur
Tunc implebuntur
manus nuntii qui
est in summo cons
titutus· qui proti
nus uindicauit illos
ab inimicis eorum
.....get enim caeles
tis a sede regni sui
et exiet de habita
tione sancta sua cum
indignationem et
iram propter filios
suos et tremebit
terra usque ad fi
nes suas concutie
tur· et alti montes
humiliabuntur

5 sol non dabit lumen et in tenebras convertet se,
cornua lunae confringentur et tota convertet se in sanguinem,
et orbis stellarum conturbabitur:
6 et mare usque ad abyssum decedet,
et fontes aquarum deficient,
et flumina exarescent;
7 quia exurget summus Deus, aeternus solus,
et palam veniet ut vindicet gentes,
et perdet omnia idola eorum.
8 tunc felix eris tu Istrahel,
et ascendes supra cervices et alas aquilae,
et inplebuntur [dies tui].
9 et altabit te Deus,
et faciet te haerere caelo stellarum,
loco habitationis eorum:
10 et conspicies a summo et videbis inimicos tuos in terra,
et cognosces illos et gaudebis,
et ages gratias et confiteberis creatori tuo.

11 Nam tu, Iesu Nave, custodi verba haec et hunc librum;
12 erunt enim a morte et receptione mea usque ad adventum illius
tempora CCL quae fiunt: 13 et hic cursus [erit] horum quem con-
ficient donec consummentur. 14 ego autem ad dormitionem patrum
meorum eam: 15 itaque tu, Iesu Nave, confortare, te elegit Deus
esse mihi successorem eiusdem testamenti.

---

5. cf. Ioël 3, 4. Act. 2, 20. — cod.: tenebris — scripsi convertet; cod.: convertent — delevi cum Merxio et, quod in cod. ante confringentur legitur. — cod.: convertit — cod.: sanguine — cod.: conturuauitur — 6. cod.: decedit — cod.: ad fontes; ad esse sane potest at, uti Roenschio l. l. 1868. p. 101. visum est, sed hoc loco magis placet et. — exarescent, Haupt Hilgenf., cod.: expauescent, quod est Volkmaro interprete stauen! — 7. cod.: exurgit — 8. post inplebuntur in codice quaedam errore excidisse unus Merx perspexit; ego ex coniectura adieci dies tui, an recte nescio, sed scriptorem huiusmodi aliquid addidisse certum est. — 9. cod.: altauit — cod.: herere — Merx: e caelo! — in tertio versus membro aliquid vitii videtur latere, sed Merx temere ita transposuit: et videbis inimicos tuos in terra, | et conspicies a summo locos habitationis eorum — 10. cod.: conspi*g*es — cod.: uides. ita fortasse interpres ipse pro videbis dixit, cf. Rönsch l. l. 1868. p. 85. — cod.: terram — cod.: agis.

11. nam] iam Hilgenf. al. — 12. a morte et receptione mea, Volkm.; cod.: a morte receptione*m*; Hilgenf.: a morte mea; Merx: a receptione mea — fient, Hilgenf. — 13. cod.: *Et hic* — erit, Volkm.; est, Hilgenf.; cod.: . . . — conficient mea est correctio, cod.: conueniunt — 14. eam, Hilgenf. al.; cod.: eram — 15. scripsi confortare; cod.: forma; Hilgenf.: firma, ἴσχυε! Volkm.: firma te (quidni firmare?); Merx: confortare et firma te nam. ceterum cf. Deuter. 31, 6. 7. 23. Ios. 1, 6. 7.

92. et concutientur
et conualles cadent
sol non dabit lumen
et in tenebris con
uertent se cornua
lunae et confringen
tur et tota conuer
tit se in sanguine et
orbis stellarum con
turuauitur· et ma
re usque ad abyssum
decedit ad fontes
aquarum deficient
et flumina expaues
cent· quia exurgit
summus deus aeternus
solus et palam ue
niet ut uindicet gen
tes et perdet om
nia idola eorum
Tunc felix eris tu is
trahel et ascendes
supra ceruices et
alas aquilae et in

plebuntur et alta
uit te deus et faciet te
herere caelo stella
rum loco. habitatio
nis eorum· et cons
piges a summo et ui
des inimicos tuos
in terram et cognos
ces illos et gaudebis
et agis gratias et con
fiteberis creatori
tuo nam tu iesu na
ue custodi uerba
haec et hunc librum
erunt enim a morte
receptione*m* usque
ad aduentum illius
tempora ·ccl· quae
fiunt *Et hic* cursus
. . . horum quem
conueniunt donec
consummentur
Ego autem ad dormi
tionem patrum me

XI. Et cum audisset Iesus verba Moysi tam scripta in sua
scriptura omnia, [quam] quae praedixerat, scidit sibi vestimenta
et procidit ad pedes Moyseos. 2 et hortatus est eum Moyses et
ploravit cum eo. 3 et respondit illi et dixit Iesus:
4 Quid me celares, Domine Moyse? et quo genere celabo de
quo locutus es voce acerba quae exivit de ore tuo, quae est plena
lacrimis et gemitibus, quia tu discedes de plebe ist[a? 5 verum]
quis locus recipiet [iam] te? 6 aut quod erit monumentum sepulturae?
7 aut quis audebit corpus tuum transferre inde ut homo de loco in
locum? 8 omnibus enim morientibus secus aetatem sepulturae suae
sunt in terris; nam tua sepultura ab oriente sole usque ad occidentem et ab austro usque ad fines aquilonis: omnis orbis terrarum
sepulcrum est tuum. 9 Domine, abibis, et quis nutribit plebem
istam? 10 aut quis est qui miserebitur illis, et quis eis dux erit in
via? 11 aut quis orabit pro eis, nec intermittens ne unum quidem
diem, ut inducam illos in terram Amorreorum? 12 quomodo ergo
potero [ducere] plebem hanc tamquam pater unicum filium, aut

IX, 1. cod.: moysi, h. e. Μωυσῆ — tam, οὕτω, Hilgenf.; Volkm.: tam [dicta quam] — addidi post omnia cum Merxio quam, quod a cod. abest. — cod.: praedixerant — scripsi Moyseos; Hilgenf.: Mosis; Volkm.: Moysis; Merx: Mose; cod.: meos — 2. hortatus; Volkm.: luctatus! — eum, Rönsch l. l. 1868. p. 103. Hilgenf. Merx; cod.: eum — Möyses, cod.: monse — cum, Volkm.: coram!

4. celares, κρύψῃς; fortasse celabis, κρύψεις; Merx: solaris; Volkm.: zelaris — Moyse, cod.: monse — quo *genere*, τίνι τρόπῳ, cf. Rönsch l. l. 1868. p. 104. — scripsi celabo, cod.: celabor; Merx: solabor; Volkm.: zelabor — de quo, Volkm. Merx; cod.: de qua — cod.: locutus est — cod.: acerua que — scripsi discedes, cod.: discedis — 5. scripsi ista verum, cod.: ist . . . . . .; Hilgeuf.: ista modo; Volkm.: ista multa; Merx: ista et iam — scripsi recipiet iam, cod.: recip*it*....; Hilgenf.: recipiendi: Volkm.: recipiet; Merx: recipiet nunc — 7. cod.: audenit — cod.: trans*s*ferre — inde ut, Gutschmid al.; cod.: in *c*ut — 9. scripsi abibis, cod.: ab his; Merx Hilgenf.: abis — nutribit, Volkm.; Hilgenf. Merx: nutriet; cod.: nutrit — 10. illis, cf. Rönsch Itala und Vulgata (Marburg und Leipzig, 1869.) p. 413. s. — 11. scripsi intermittens, παρήσων, cod. pati*ens*, πάσχων. Merx: fatiscens — cod.: uno. hanc lectionem tuiti sunt editores ideoque post pro diem scripserunt die. — Amorreorum, Ewald (Geschichte Christus' und seiner Zeit. 3. Aufl. Göttingen, 1867. p. 81.) al., cf. infra vs. 16.; cod.: arahorum — 12. in hoc versu emendando mirum quantopere titubatum sit, sed omnia commenta referre piget. — ducere post potero ego addidi, in cod. deest. Volkmar δυνήσομαι, potero, corruptum esse existimat et graece ἡγήσομαι vel ὁδηγήσομαι scriptum fuisse. Rönsch (Zeitschrift 1869. p. 228.): potero, δυνήσομαι vel δυναστεύσω. verum δυναστεύω τινά (δύναμαί τινι, πρός τινα et Ps. 138, 6. Aqu. τινα), possum aliquem, quoad sententiam hic non quadrat. —

100. orum eram itaque
tu iesu naue forma te
elegit deus esse mihi
successorem eiusdem
testamenti· et cum
audisset iesus uerba
moysi tam scripta
in sua scriptura om
nia quae praedixerant
scidit sibi uestimen
ta et procidit ad pe
des meos et horta
tus est cum monse
et plorauit cum eo
Et respondit illi et
dixit iesus· qui me ce
lares domine monse
et quo *g*enere cela
bor de qua locutus
est uoce acerua que
exiuit de ore tuo
quae est plena la-
crimis et gemitibus
quia tu discedis de

plebe ist . . . . . .
quis locus recip*it*....
te aut quod erit mo
numentum sepul
turae aut quis aude
uit corpus tuum tra*ns*
ferre in *e*ut homo
de loco in locum
Omnibus enim mori
entibus secus aeta
tem sepulturae su
ae sunt in terris
nam tua sepultura
ab oriente sole usque
ad occidentem· et
ab austro usque ad fi
nes aquilonis omnis
orbis terrarum se
pulcrum est tuum
domine ab his
Et quis nutrit plebem
istam aut quis est
qui miserebitur il
lis et quis eis dux erit

tamquam filiam domina virginem, quae paratur tradi viro? quae
timebit corpus custodiens eius a sole et ne [sint] discalciati pedes
eius ad currendum supra terram. 13 [et qui] de voluntate eorum
praestabo illis ciborum et potus secus voluntatem voluptatis eorum?
14 [viri] enim illorum erunt C milia, nam isti in tantum quidem
creverunt in tuis orationibus, Domine Moyse. 15 et quae est mihi
sapientia aut intellectus in domo [Domini] verbis aut iudicare aut
respondere? 16 sed et reges Amorreorum cum audierint expugnare
nos, credentes iam non esse secus sacrum spiritum dignum Domino,
multiplicem et incomprehensibilem, dominum verbi fidelem in omnia,
divinum per orbem terrarum profetem, consummatum in saeculo
doctorem iam non esse in eis, dicent: eamus ad eos. 17 si inimici
impie fecerunt semel adhuc in Dominum suum, non est defensor
illis qui ferat pro eis preces Domino, quomodo Moyses erat magnus
nuntius, qui singulis horis, diebus et noctibus habebat genua sua

---

verba codicis filiam dominam virginem ferri non posse intellectu baud ita erat difficile, praesertim si vox tamquam perpendebatur, vidit tamen unus Merx, sed cum filia scriberet vocabulo filia notionem παιδίσκη affinxit. Volkmari opinionem, dominam, κυρίαν, denotare posse genuinam (immo germanam, γνησίαν) Rōnschio placuisse demiror, quam vellem probasset alteruter. immo domina scribendum esse manifestum est, nec necesse transponere domina filiam. — tradi viro, Rōnsch l. l.; cod.: tali viro. haec lectio fortasse recte habet, cum scriptoris animo iam obversaretur quo spectaret imago. Volkmar: nuptiali viro; sed quis unquam ita dixit pro sponso? Merx: thalamo viri — scripsi quae timebit, cod.: quae timebat; Rōnsch l. l.: quem timebit; Merx: cui timebat — addidi cum Merxio sint, a cod. abest. — scribendum discalciati (Volkm.), vel excalciati (Hilgenf.); cod.: scalciati. hunc lectionem inconsiderate retinuit Merx. — 13. et qui, Volkm. Merx; cod.: . . . . .; Hilgenf. scripsit quid, τί, et post illis comma posuit. — cod.: de voluntatem; Hilgenf. Merx: ad voluntatem — potus, Volkm.; cod.: potui; Rōnsch l. l. p. 106.: potuis; Merx: poti — voluptatis, Hilgenf. al.; cod.: voluntatis — 14. supplevi cum Hilgenfeldo viri, cf. Exod. 12, 37.; Volkm. supplevit copia, Merx numerus; cod.: . . . . . — scripsi erunt (Volkm. ἂν εἶεν), cod.: erant — codex videtur C praebere, cf. Ceriani ap. Volkm. p. 156. scriptor duce l. Exod. 12, 37. fortasse DC exaravit. — scripsi quidem creverunt, cod.: qui creuerunt; Hilgenf.: increverunt — cod.: monse — 15. Domini, Volkm. al.; cod.: . . . . — 16. Merx ante expugnare addidit audebunt — verba iam non esse paullo infra repotita sunt. utrum scriptoris hoc an scribae incuria factum sit dubium. — secus mea est emendatio, cod.: semet. Wieseler l. l. p. 644. legi iubet semel. interpretem ἑαυτόν, semet, reddidisse Volkm. et Hilgenf. consentiunt, sed ille legendum fuisse αὐτόν (intellige Mosen!) existimat, hic ἑαυτῶν et infra ἐν αὐτοῖς, in eis! Merx pro semet scripsit semen. — cod.: inconpraebensibilem — in eis, non in nobis, dixit Iesus ex persona Amorreorum. — dicent, Hilgenf. al.; cod.: dicens — ad eos, πρὸς αὐτούς — 17. Merx: si enim — cod.: praeces — cod.: monse —

99. in uia· aut quis ora
bit pro eis· nec pati
ens ne uno quidem
diem ut inducam il
los in terram ara
borum· quomodo
ergo potero plebem
hanc tamquam pa
ter unicum filium
aut tamquam filiam
dominam uirginem
quae paratur tali ui
ro quae timebat cor
pus custodiens eius
a sole et ne scalcia
ti pedes eius ad cur
rendum supra ter
ram . . . . . de uo
luntatem eorum
praestabo illis ci
borum et potui se
cus uoluntatem
uoluntatis eorum
. . . . . enim illorum
erant ·c· milia· nam
isti in tantum qui
creuerunt in tuis
orationibus domine mon
se· et quae est mihi
sapientia aut intelle
lectus in domo . . . .
uerbis aut iudicare
aut respondere
sed et reges amor
reorum cum audie
rint expugnare nos
credentes iam non
esse semet sacrum
spiritum dignum domino
multiplicem et in
conpraehensibilem
dominum uerbi fidelem
in omnia diuinum
per orbem terra
rum profetem con
summatum in sae
culo doctorem iam
non esse in eis di

infixa in terra, orans et intuens Omnipotentem [visitare] orbem
terrarum cum misericordia et iustitia, reminiscens testamentum pa-
rentum et iureiurando placando Dominum. [18]dicent enim: non est
ille cum eis; eamus itaque et contundamus eos a facie terrae.
[19]quod ergo fiet plebi isti, Domine Moyse?

XII. Et postquam finivit verba Iesus, iterum procidit ad
pedes Moysi. [2]et Moyses prendit manum ipsius et erexit illum in
cathedra ante se, et respondit et dixit illi:

[3]Iesu, te ne contemnas, sed praebe te securum et adtende
verbis meis. [4]omnes gentes quae sunt in orbe terrarum Deus
creavit ut nos, praevidit illos et nos ab initio creaturae orbis ter-
rarum usque ad exitum saeculi, et nihil est ab eo neglectum us-
que ad pusillum, sed omnia praevidit et pronovit cum eis. [5][ut]
Dominus omnia quae futura essent in hoc orbe terrarum providit,
et ecce aufertur — [6]— me constituit pro eis ut pro peccatis
eorum [orarem] et in[plor]are[m] pro eis. [7]non enim propter

---

omnipotentem, Hilgenf. Volkm.; cod.: homini | potentem — verbum visitare facili coniectura addidisse mihi videor, in cod. non legitur. haud sane feliciter alii meo quidem iudicio in hoc loco emendando versati sunt. Volkm.: εἰςβλέπων τὸν ἐπὶ τὸν κόσμον πανδύνατον (!), *ut* cum mis. et iust. reminiscens *sit* test. p. τοῦ καὶ (etiam) ὅρκῳ ἱλάσκεσθαι αὐτῶν τὸν κύριον. in textum ita grassari si licebit, quidquid volueris efficies. Hilgenf.: εἰς-ορῶν τὸν πάντα κρατοῦντα τὸν κόσμον. pone scriptorem ita exarasse, sed quid sibi iam volunt verba sequentia ἐν ἐλεημοσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ? idem Merx interrogandus, qui ita scripsit: intuens omni potentia tenentem orbem — placando] placans, Merx — 18. ex correctione scripsi contundamus, cod.: confundamus, quod ferri nequit. — cod.: faciae — 19. cod.: monse.

XII, 1. cod.: monsi, cf. 11, 1. — 2. cod.: monse.

3. Iesu, Hilgenf. Merx; cod.: Iesus. Volkm.: Moiises, cl. l. 11, 3.! — te ne, Hilgenf.; cod.: et ne; Volkm.: et te ne! Merx: set ne! — 4. orbe] ore, cod. — scripsi cum Rönschio l. l. 1868. p. 107. ut nos, cod.: et nos. non est quod vocem nos ante praevidit deleas cum Volkmaro, male vero Hilgenf. post praevidit comma posuit et Merx illos et nos expunxit. — scripsi cum Rönschio usque ad exitum, cod.: ut ad ex.; Gutschmid al.: et ad ex. — cod.: praeuidit et prououit (pronovit correxit Volkm.) cum *eis*; Merx: praenovit et providit cunctis — 5. et 6. scripsi ut Dominus, cod.: . . *dns*; Volkm.: Deus Dominus — cod.: *hoc* — cod.: ecce aufer|tur . . . . . . | . . . s *me*. malui ἐπέχειν quam προπετεύεσθαι, cum quid verbo aufertur facias, in quo cardo rei vertitur, prorsus obscurum sit. Hilgenf.: adfertur itaque Dominus me; Volkm.: affertur sic Deus Dominus me — cod.: consti|*tuit* — ut pro, Volkm.; cod.: et pro — orarem, Volkm.; cod.: . . . | . . . — inplorarem, Rönsch; inprecarer, Volkm.; cod.: in . . ccare . . —

98. cens Eamus ad e
os si inimici impie
fecerunt semel ad
huc in dominum suum
non est defensor
illis qui ferat pro
eis praeces domino
quomodo monse
erat magnus nunti
us· qui singulis horis
diebus et noctibus ha
bebat genua sua in
fixa in terra orans
et intuens homini
potentem orbem
terrarum cum mi
sericordia et ius
titia reminiscens
testamentum pa
rentum· et iure
iurando placando
dominum dicent enim
non est ille cum eis
eamus itaque et con

fundamus eos a fa
ciae terrae quod
ergo fiet plebi isti
domine monse et post
quam finiuit uer
ba iesus iterum pro
cidit ad pedes monsi
Et monse prendit
manum ipsius et e
rexit illum in cathe
dra ante se· Et res
pondit et dixit illi
iesus· et ne contem
nas sed praebe te
securum et adten
de uerbis meis om
nes gentes quae sunt
in ore terrarum
deus creauit et nos
praeuidit illos et
nos ab initio crea
turae orbis terra
rum· ut ad exitum
saeculi et nihil est

meam virtutem aut infirmitatem, sed — misericordiae ipsius et
patientia contigerunt mihi. [8]dico enim tibi, Iesu: non propter
pietatem plebis huius exterminabis gentes. [9]omnia caeli firma-
menta [et fundamenta] orbis facta et probata a Deo et sub an-
nulo dexterae illius sunt. [10]facientes itaque et consummantes
mandata Dei crescent et bonam viam exigent; [11]nam peccantibus
et negligentibus mandata carebunt bona quae praedicta sunt, et
punientur a gentibus multis tormentis: [12]nam [ut] in totum ex-
terminet et relinquat eos fieri non potest. [13]exibit enim Deus qui
praevidit omnia in saecula, et stabilitum est testamentum illius et
iureiurando, quod — — —.

---

7. infirmitatem] in firmitate mea, Merx — cod.: sed temperantius misericordiae; Hilgenf.: sed temperantia (τῇ ἐπιεικείᾳ) misericordiae! Volkm.: sed temperantius (μετριωτέρως) misericordia! crederes cum Merxio per viscera vel simile quid scribendum fuisse, sed cum probabilis coniectura non occurreret, licentius grassari nolui, cum praesertim hic versus aliis etiam vitiis affectus esse videatur. — cod.: contegerunt — 9. omnia] lumina, Hilgenf. — cod.: *caeli* firmamenta; Merx: enim fundamenta — verba: et fundamenta, ego adieci, a cod. absunt. — cod. o*rbis;* Volkm.: et orbis — facta et, Volkm. al.; cod.: *fa*cta ut — cod.: pr*o*uata — annulo, A. de Gutschmid al.; cod.: nullo; Merx: umbra — 10. crescent, Merx; cod.: crescunt — exigent, Merx; cod.: exigunt — 11. cod.: negl*e*gentibus — scripsi carebunt; cod.: carere; Volkm.: carent — cod.: bona*m*; Volkm.: bona ea — cod.: punient*ur* — 12. adieci ut cum Volkm. et Merxio, a cod. abest. — 13. exibit, Volkm. Merx; cod.: exiuit.

97. ab eo neglectum us
que ad pusillum·
sed omnia praeuidit
et prououit cum
eis . . *dns* omnia quae
futura essent in *hoc*
orbe terrarum pro
uidit et *e*cce aufe*r*
tur . . . .
. . . s *me* consti
tuit pro eis et pro pec
catis eorum . . .
. . . et in . . *ccare* . .
pro eis· non enim
propter meam uir
tutem aut infirmi
tatem· sed tempe
rantius misericor
diae ipsius et pati
entia contegerunt
mihi· dico enim ti
bi iesu· non propter
pietatem plebis hu
ius exterminabis

gentes· omnia *caeli*
firmamenta or*bis fac*
ta ut p*r*ouata a deo
et sub nullo dexte
rae illius sunt
Facientes itaque et con
summantes manda
ta dei crescunt et bo
nam uiam exigunt
nam peccantibus et
negl*e*gentibus man
data carere bona*m*
quae praedicta sunt
Et punient*ur* a *g*en
tibus multis tormen
tis· nam in totum ex
terminet et relin
quat eos fieri non
potest· exiuit enim
deus qui praeuidit om
nia in saecula et sta
bilitum est testa
mentum illius· et
iureiurando quod

I. INDEX NOMINUM.

A.

B.

Γ.

Δ.

E.

Z.

H.

Θ.

K.

Λ.

M.

N.

Ρ.

Σ.

T.

II. INDEX VOCABULORUM

τῆς κοινῆς διαλέκτου.

αἰχμαλωτίζω Tob. 1, 10. 14, 15. Iud. 16, 9. 1 Macc. 5, 13. 10, 33. 15, 40.
ἀκάρδιος Sir. 6, 19.
ἀκατάγνωστος 2 Macc. 4, 47.
ἀκατάλυτος 4 Macc. 10, 11.
ἀκαταμάχητος Sap. 5, 19.
ἀκαταστασία Tob. 4, 13. Sir. 26, 18. (9.)
ἀκαταστατέω Tob. 1, 15.
ἀκατάσχετος 3 Macc. 6, 17.
ἀκηδία Sir. 29, 5.
ἀκηδιάω Bar. 3, 1. Sir. 22, 11.
ἀκηλίδωτος Sap. 4, 9. 7, 26.
ἀκληρέω 2 Macc. 14, 8.
ἀκλινής 4 Macc. 6, 7. 17, 3.
ἀκουστής Sap. 1, 6.
ἀκουτίζω Sir. 45, 5.
ἀκρασία Ps. Sal. 4, 3.
ἀκριβάζω Sir. 46, 15.
ἀκροβυστία Iud. 14, 10. 1 Macc. 1, 15.
ἀκρότομος Sir. 40, 15. 48, 17. Sap. 11, 4.
ἀκροφύλαξ 4 Macc. 3, 13.
ἀκυρόω Esth. 1, 12. Esr. 6, 32. 4 Macc. 2, 1. 3. 5, 17. 17, 2.
ἀλάλαγμα Ps. Sal. 17, 8.
ἄλεκτος 3 Macc. 4, 2.
ἄληκτος 3 Macc. 4, 2.
ἀλισγέω Sir. 40, 29.
ἄλλαγμα Sir. 2, 4.
ἀλλαχόϑεν 4 Macc. 1, 7.
ἀλληλούϊα Tob. 13, 18. 3 Macc. 7, 13.
ἀλλογενής Esr. 8, 69. al. Iud. 9, 2. 1 Macc. 3, 36. 45. 10, 12. Sir. 45, 13. Ps. Sal. 17, 31.
ἀλλοφυλέω 4 Macc. 18, 5.
ἀλλοφυλισμός 2 Macc. 4, 13. 6, 24.
ἀλογιστία 2 Macc. 14, 8.
ἁμαρτωλός Sir. 1, 22. et saepissime.
ἀμετάϑετος 3 Macc. 5, 1. 12.
ἀμήν Esr. 9, 47. Tob. 8, 8. 3 Macc. 7, 23. 4 Macc. 18, 23.
ἄμηνις Sir. 19, 16.
ἀμμώδης Sir. 25, 19.
ἀμνησία Sir. 11, 23. Sap. 14, 26.
ἀμνησικακία 3 Macc. 3, 21. Sir. 11, 23.
ἀμνηστία Sap. 14, 26. 19, 4. (Sir. 11, 23.)
ἀμοιρέω Sir. 3, 23.
ἀμόλυντος Sap. 7, 22.
ἀμπελών Esr. 4, 16. 1 Macc. 3, 56.
ἄμυνα Sap. 5, 27.
ἀμφιλαφής Sap. 17, 17.
ἀναβίωσις 2 Macc. 7, 9.
ἀναβρύω Sap. 10, 19.
ἀναγνεία 2 Macc. 4, 13.
ἀναγνώστης Esr. 8, 8. 9. 19. 9, 39. 42. 49.
ἀνάδειξις Sir. 43, 6.
ἀναζυγή 2 Macc. 9, 2. 13, 26.
ἀναϑεματίζω 1 Macc. 5, 5.
ἀναισϑητέω Sir. 22, 11.
ἀνάλημμα Sir. 50, 2.
ἀναπλήρωσις Esr. 1, 54.
ἀναποδισμός Sap. 2, 5.
ἀνάστημα (vulgo ἀνάστεμα) Iud. 9, 10. 12, 8.
ἀναστρατοπεδεύω 2 Macc. 3, 35.
ἀνατίκτω 4 Macc. 16, 13.
ἀνατυπόω Sap. 14, 17. 19, 6.
ἀνδραγαϑέω 1 Macc. 5, 61. 67. 16, 23. 2 Macc. 2, 21.
ἀνδρειόω 4 Macc. 15, 20.
ἀνδρολογία 2 Macc. 12, 43.
ἀνείκαστος 3 Macc. 1, 28.
ἀνεκλιπής Sap. 7, 14. 8, 18.
ἀνελεήμων Sir. 13, 12. 32, 18. 37, 11. Sap. 12, 5. 19, 1.
ἀνεξαρίϑμητος 3 Macc. 2, 26.
ἀνεπιστρέπτως 3 Macc. 1, 20.
ἀνεπιτρέπτως 3 Macc. 1, 20.
ἀνετάζω Sus. 14.
ἀνϑομολόγησις Sir. 17, 22.
ἀνϑρωπάρεσκος Ps. Sal. 4, 8. 10. 21.
ἀνιερόω Esr. 9, 4. 3 Macc. 7, 20.
ἀνομβρέω (248. Co. ἀνομβρίζω) Sir. 18, 28. 39, 6. 51, 27.
ἀνομέω Esr. 9, 7. Cant. Az. 5.
ἀνόμημα Sap. 1, 9. 3, 14. 4, 20.
ἀντανακλάω Sap. 17, 18.
ἀνταπόδομα Tob. 14, 10. Iud. 7, 15. 1 Macc. 2, 68. Sir. 12, 2. 14, 6. 17, 18. 20, 9. 48, 8.
ἀντηχέω Sap. 18, 10.
ἀντιδοξέω Add. Estb. 3, 2.
ἀντίζηλος Sir. 26, 6. 37, 11.
ἀντίϑετος Add. Esth. 2, 4.
ἀντιλήπτωρ Iud. 9, 11. Sir. 13, 21. Ps. Sal. 16, 4.
ἀντιμαρτυρέω 2 Macc. 7, 6.
ἀντιπαραγωγή Add. Esth. 2, 5.
ἀντιπαρέρχομαι Sap. 16, 10.
ἀντιπεριβάλλω Sir. 23, 12.
ἀντιπολιτεύομαι 4 Macc. 4, 1.
ἀντίπτωμα Sir. 34, 29. 35, 20.
ἀντιρρητορεύω 4 Macc. 6, 1.
ἀντιστήριγμα Sir. 31, 15.
ἀντισχύω Sap. 7, 30.
ἀντιφιλοσοφέω 4 Macc. 8, 14.
ἀντίψυχον 4 Macc. 6, 29. 17, 21.
ἀντοφϑαλμέω Sir. 19, 5. Sap. 12, 14.

ἀνυπερθέτως 3 Macc. 5, 20. 42.
ἀνυπόκριτος Sap. 5, 18. 18, 16.
ἀνυψόω Sir. 1, 17. 4, 11. 7, 11. al.
ἀορασία 2 Macc. 10, 30. Sap. 19, 17.
ἀπάντησις Esr. 1, 23. Iud. 5, 4. 1 Macc. 12, 41. 2 Macc. 12, 30. 14, 30. 15, 12. Sir. 19, 26. 34, 31.
ἀπαραλλάκτως Add. Esth. 2, 3.
ἀπαραπόδιστος 3 Macc. 6, 28.
ἀπαρασήμαντος 2 Macc. 15, 36.
ἀπαρτία Iud. 2, 17. 3, 11. 7, 18.
ἀπασπάζομαι Toh. 10, 12.
ἀπάτησις Iud. 10, 4.
ἀπαύγασμα Sap. 7, 26.
ἀπειράγαθος Add. Esth. 6, 4.
ἀπελέγχω 4 Macc. 2, 11.
ἀπελπίζω Add. Esth. 4, 16. Iud. 9, 11. 2 Macc. 9, 18. Sir. 22, 19. 17, 21.
ἀπερίστατος Sap. 16, 11.
ἀπερίτμητος Add. Esth. 4, 12. 1 Macc. 1, 48. 2, 46.
ἀπευθανατίζω 2 Macc. 6, 28.
ἀπληστεύομαι Sir. 34, 17. 37, 29.
ἀποδιαστέλλω 2 Macc. 6, 5.
ἀποθησαυρίζω Sir. 3, 4.
ἀποικεσία Ps. Sal. 9, 1.
ἀποκαθαρίζω Tob. 12, 9.
ἀποκάλυψις Sir. 11, 25. 22, 20. 41, 23.
ἀποκενόω Sir. 13, 5. 7.
ἀποκτέννω Esr. 4, 7. Toh. 1, 18. 3 Macc. 7, 14. Sap. 16, 14.
ἀποκυέω 4 Macc. 15, 14.
ἀποκυλίω Iud. 13, 9.
ἀπολεπίζω Tob. 11, 12.
ἀπομαρτυρέω 2 Macc. 12, 30.
ἀποξαίνω 4 Macc. 6, 6.
ἀποπρατίζομαι Toh. 1, 7.
ἀποσκευή Iud. 7, 2. 1 Macc. 5, 13. 45. 9, 35. 39. 2 Macc. 12, 21.
ἀποσκηνόω Ps. Sal. 7, 1.
ἀποσκοπεύω Iud. 10, 10. Ps. Sal. 3, 6.
ἀποστασία 1 Macc. 2, 15.
ἀποστάτης Cant. Az. 8. 2 Macc. 5, 8. 3 Macc. 7, 3.
ἀποστάτις Esr. 2, 17. 20.
ἀποστενόω Add. Esth. 5, 3.
ἀποστρεβλόω 2 Macc. 9, 7.
ἀποσφενδονάω 4 Macc. 16, 21.
ἀποσφενδονίζω 4 Macc. 16, 21.
ἀποτυφλόω Sir. 20, 28. Sap. 2, 21.
ἀπρόπτωτος 3 Macc. 3, 14.
ἀπροσδεής 1 Macc. 12, 9. 2 Macc. 14, 35. 3 Macc. 2, 9.
ἀπρόσκοπος Sir. 35, 21. 3 Macc. 3, 8.

ἀπώλεια Add. Esth. 6, 12. 18. Bar. 4, 6. et saepe.
ἀργυρικός Esr. 8, 24.
ἀρθρέμβολος 4 Macc. 8, 12. 10, 5.
ἁρμόνιος Sap. 16, 20.
ἀρνίον Ps. Sal. 8, 28.
ἅρπαγμα Sir. 16, 13. Ps. Sal. 2, 28.
ἀρσενικός 1 Macc. 5, 28. 35. 51.
ἀρχιεράομαι 4 Macc. 4, 18.
ἀρχιερατεύω 1 Macc. 14, 47.
ἀρχιερωσύνη 1 Macc. 7, 21. al. 2 Macc. 4, 7. al. 4 Macc. 4, 1. 16.
ἀρχιοινοχόος Tob. 1, 22.
ἀρχιστράτηγος Iud. 2, 4. 4, 1. al.
ἀρχισωματοφύλαξ Esth. 2, 21.
ἀσθενόψυχος 4 Macc. 15, 4.
ἀσταθής 3 Macc. 5, 39.
ἄστατος 3 Macc. 5, 39.
ἀστοχέω Sir. 7, 19. 8, 9.
ἀσυρής Sir. 23, 13.
ἀσφαλίζομαι Sap. 4, 17. 10, 12. 13, 15.
αὐθεντία 3 Macc. 2, 29.
αὐθωρί 3 Macc. 3, 25.
αὐταρκεσία Ps. Sal. 5, 18.
αὐτεξουσιότης 4 Macc. 2, 21.
αὐτοδέσποτος 4 Macc. 1, 30. 13, 1.
αὐτοσχεδίως Sap. 2, 2.
ἀφαίρεμα 1 Macc. 15, 5.
ἀφανισμός Add. Esth. 6, 14. Iud. 2, 27. 4, 1. 12. 2 Macc. 5, 13.
ἄφεδρος Ps. Sal. 8, 13.
ἄφεμα 1 Macc. 10, 28. 13, 37. 15, 5.
ἀφεύκτως 3 Macc. 7, 9.
ἀφήγημα 4 Macc. 14, 6.
ἀφθαρσία 4 Macc. 9, 22. 17, 12. Sap. 2, 23. 6, 19. 20.
ἄφθαρτος Sap. 12, 1. 18, 4.
ἄφθορος Esth. 2, 2.
ἀφιερόω 4 Macc. 3, 13.
ἀφοδεύω Toh. 2, 10.
ἀφορολόγητος Esr. 4, 50. 1 Macc. 11, 28.
ἀφυστερέω Sir. 14, 14.
ἄχει Sir. 40, 16.
ἀχρειότης Toh. 4, 13.
ἀχρειόω Esr. 1, 53.
*Β*αθμός Sir. 6, 35.
βαΐνος 1 Macc. 13, 37.
βαΐον 1 Macc. 13, 51.
βαρβάρως 2 Macc. 15, 2.
βαρυηχής 3 Macc. 5, 48.
βαρυθυμέω Ps. Sal. 2, 10.
βδέλυγμα Esr. 7, 13. 1 Macc. 1, 54. 6, 7. Sir. 10, 13. 13, 19. al. Sap. 12, 23. 14, 11.

βδελυκτός 2 Macc. 1, 27. Sir. 41, 5.
βδελύσσω 1 Macc. 1, 48.; βδελύσσομαι Add. Esth. 4, 12. 2 Macc. 5, 8. et saepius.
βεβηλόω Ind. 9, 2. et saepius.
βεβήλωσις Iud. 4, 3. 12. 8, 21. 1 Macc. 1, 48. 3 Macc. 1, 29. Ps. Sal. 1, 8. 8, 24.
βελόστασις 1 Macc. 6, 20. 51.
βιβλιαφόρος Esth. 3, 13. 8, 10.
βιβλιοφυλάκιον Esr. 6, 21. 23.
βίωσις Sir. prol.
βοήϑημα 2 Macc. 15, 8. Sap. 17, 11.
βολίς Sap. 5, 21.
βόμβησις Bar. 2, 29.
βοοζύγιον Sir. 26, 7.
βουνός Cant. Az. 52. Iud. 7, 4. 16, 4.
βρυγμός Sir. 51, 3.
βυϑοτρεφής 3 Macc. 6, 8.
*Γ*αζοφυλάκιον Esth. 3, 9. Esr. 5, 45. 8, 18. 1 Macc. 3, 28. 14, 49. 2 Macc. 3, 6. 28. 40. 4, 42. 5, 18. 4 Macc. 4, 3. 6.
γαζοφύλαξ Esr. 2, 10. 8, 19. 46.
γαισός Iud. 9, 7.
γαλακτοτροφία 4 Macc. 16, 7.
γαυρίαμα Bar. 4, 34. Iud. 10, 8. 15, 9. Sir. 43, 1. 47, 4.
γενεσιάρχης Sap. 13, 3.
γενεσιουργός Sap. 13, 5.
γενέτις Sap. 7, 12.
γιγαντώδης Sir. 23, 5.
γλύκασμα Esr. 9, 51. Sir. 11, 3.
γλωσσοτομέω 2 Macc. 7, 4. 4 Macc. 10, 19. 12, 13.
γλωσσώδης Sir. 8, 3. 9, 18. 25, 19. 26, 18. (9.).
γνώστης Sus. 42.
γογγύζω Iud. 5, 22. Sir. 10, 24.
γογγυσμός Sir. 46, 7. Sap. 1, 10. 11. Ps. Sal. 5, 15. 16, 11.
γομφιάζω Sir. 30, 10.
γρηγορέω Bar. 2, 9. 1 Macc. 12, 27. Sir. 13, 13. Ps. Sal. 3, 2.
γρηγόρησις Ps. Sal. 3, 2. 16, 4.
γῦρος Sir. 24, 5.
γυρόω Sir. 43, 12.
*Δ*αδουχία 2 Macc. 4, 22.
δειλανδρέω 2 Macc. 8, 13. 4 Macc. 10, 14. 13, 10.
δειλιάω 2 Macc. 15, 8. 4 Macc. 14, 4. Sir. 22, 14. 31, 14.
δειλινός Esr. 5, 50. 8, 71.
δειλόομαι 1 Macc. 4, 8. 21 5, 41. 16, 8.
δειλόψυχος 4 Macc. 8, 15. 16, 5.

δεινάζω 2 Macc. 4, 35. 13, 25.
δεκαμηνιαῖος Sap. 7, 2.
δεκαπέντε 1 Macc. 10, 40.
δεκαπλασιάζω Bar. 4, 28.
δεκτός Sir. 2, 5. 3, 17. 32, 7.
δεσποτεύω 3 Macc. 5, 28.
δευτέριος Esr. 1, 29.
δευτερολογέω 2 Macc. 13, 22.
δευτερόω Sir. 7, 14. 19, 7. 14. 50, 21. Ps. Sal. 5, 15.
δευτέρωσις Sir. 41, 23.
διάβημα Ps. Sal. 16, 9.
διαβούλιον Sir. 15, 14. 17, 5. 44, 4. Sap. 1, 9.
διαγογγύζω Sir. 34, 24.
διαγωνιάω 2 Macc. 3, 21.
διακατέχω Iud. 4, 7.
διακολυμβάω 1 Macc. 9, 48.
διακρύπτομαι 2 Macc. 14, 30.
διάληψις 2 Macc. 3, 32.
διαλιμπάνω Tob. 10, 7.
διαλοιδόρησις Sir. 27, 15.
διανεύω Sir. 27, 22.
διανϑίζω Esth. 1, 6.
διαξαίνω Iud. 10, 3.
διαπειράζω 3 Macc. 5, 40.
διαρπαγή Esth. 7, 4. Tob. 3, 4. Iud. 2, 7. 4, 12. 7, 27. 8, 19.
διαρυϑμίζω 2 Macc. 7, 22.
διασαφέστερον 4 Macc. 3, 6.
διασκευή 2 Macc. 11, 10.
διασκιρτάω Sap. 19, 9.
διασκορπίζω Sir. 48, 15.
διασπορά Iud. 5, 19. 2 Macc. 1, 27. Ps. Sal. 8, 34. 9, 2.
διάσταλσις 2 Macc. 13, 25.
διαστολή 1 Macc. 8, 7. Ps. Sal. 4, 4.
διαστράπτω Sap. 16, 22.
διασυρίζω Cant. Az. 26.
διάταγμα Add. Esth. 2, 4. Sap. 11, 7.
διαφϑονέω Esth. 8, 3.
διαφρύγω 4 Macc. 3, 11.
διάψαλμα Ps. Sal. 17, 31. 18, 10.
διαψιϑυρίζω Sir. 12, 18.
διεμπίμπλημι 2 Macc. 4, 40.
διεξάγω Add. Esth. 2, 2. 2 Macc. 10, 12. 14, 30. Sir. 3, 17.
διερμηνεύω 2 Macc. 1, 36.
διεστραμμένως Sir. 4, 17.
διήγημα 2 Macc. 2, 24. Sir. 8, 8. 9.
δικαιοκρίτης 2 Macc. 12, 41.
δικαιολογία 2 Macc. 4, 44.
διοδεύω Cant. Az. 24. Bar. 4, 2. 1 Macc. 10, 77. 12, 32. 33. Sap. 5, 7. 11. 11, 2. 14, 1.

κρημνίζω 2 Macc. 6, 10. 14, 43.
κρουνηδόν 2 Macc. 14, 45.
κρυβῇ 3 Macc 4, 12.
κρυπτῶς Tob. 12, 6. 1 Macc. 10, 79. Sir. 20, 2.
κρυσταλλοειδής Sap. 19, 21.
κτίσμα 3 Macc. 5, 11. Sir. 36, 20. 38, 34. Sap. 9, 2. 13, 5. 14, 11.
κτιστής Iud. 9, 12. 2 Macc. 1, 24. 7, 23. 13, 14. 4 Macc. 5, 24. Sir. 24, 8.
κυνήγιον Sir. 13, 18.
κυοφορία 4 Macc. 15, 5. 16, 7.
κυπριάρχης 2 Macc. 12, 2.
κυρεία Bel et Dr. 5. 1 Macc. 8, 24.
κωνωπεῖον Iud. 10, 21. 13, 9. 15. 16, 19.
Λαλητός Sir. 18, 32.
λάμψις Bar. 4, 2.
λαξεύω Iud. 1, 2.
λαογραφία 3 Macc. 2, 28.
λαπιστής Sir. 20, 6.
λατόμος Esr. 5, 54.
λαφυρεύω Iud. 15, 11.
λειποτακτέω 4 Macc. 9, 23.
λειτουργός 3 Macc. 5, 5. Sir. 7, 30. 10, 2.
λεοντηδόν 2 Macc. 11, 11.
λεπίζω Tob. 3, 17. 11, 12. 1 Macc. 1, 22.
λιβανόω 3 Macc. 5, 45.
λιτανεία 2 Macc. 3, 20. 10, 16. 3 Macc. 2, 21. 5, 9.
λοιμότης Add. Esth. 6, 7.
λυσιτέλεια 2 Macc. 2, 27.
λυχνία 1 Macc. 1, 21. 4, 49. 50. Sir. 26, 17.
Μαγικός Sap. 17, 7.
μακροβίωσις Bar. 3, 14.
μακροημέρευσις Sir. 1, 10. 18. 30, 22.
μακροημερεύω Sir. 3, 6.
μακρόθεν Bar. 4, 15. Tob. 13, 11. Iud. 13, 11. Sir. 21, 7.
μακροθυμέω Bar. 4, 25. 2 Macc. 6, 14. 8, 26. Sir. 2, 4. 18, 10. 29, 8. 32, 18.
μακρότης 4 Macc. 18, 19. Sir. 23, 27.
μακροτονέω 2 Macc. 8, 26.
μακρύνω Iud. 2, 13. 1 Macc. 8, 23. Ps. Sal. 16, 2.
μαλακοψυχέω 4 Macc. 6, 17.
μαναά (vulgo μάννα) Bar. 1, 10.
μανιάκης Esr. 3, 6.
μάννα v. μαναά.
μαρσίππιον Sir. 18, 32.
μαστιστής 4 Macc. 9, 11.
ματαιόφρων 3 Macc. 6, 11.
ματαιόω Iud. 6, 4.
μεγαλειότης Esr. 1, 4. 4, 40.
μεγαλοδόξως 3 Macc. 6, 39.
μεγαλοκράτωρ 3 Macc. 6, 2.
μεγαλομερῶς 2 Macc. 4, 22. 49. 3 Macc. 6, 33.
μεγαλοποιέω Sir. 50, 22.
μεγαλοῤῥημονέω Iud. 6, 17.
μεγαλοῤῥήμων 3 Macc. 6, 4.
μεγαλωσύνη Esr. 4, 46. Tob. 12, 6. 13, 4. 6. 7. 1 Macc. 9, 22. Sir. 2, 18. 18, 4. 39, 15. 44, 2. Sap. 18, 24.
μεγιστάν Esr. 1, 36. al. Iud. 2, 2. 5, 22. 1 Macc. 9, 37. Sir. 4, 7. 8, 8. al. Ps. Sal. 2, 36.
μεθερμηνεύω Sir prol.
μεθιστάω 1 Macc. 8, 13.
μεῖραξ, ὁ, 4 Macc. 14, 6.
μελανόω Ep. Ier. 21.
μεριδάρχης 1 Macc. 10, 65.
μεριδαρχία Esr. 1, 5. 10. 5, 4. 8, 28.
μεσάζω Sap. 18, 14.
μεσόγειος 2 Macc. 8, 35.
μεταβολία Sir. 37, 11.
μεταγενέστερος Esr. 8, 1.
μεταγίνομαι 2 Macc. 2, 1. 2.
μεταδιαιτάω 4 Macc. 8, 7.
μετακιρνάω Sap. 16, 21.
μεταπαιδεύω 4 Macc. 2, 7.
μετάφρασις 2 Macc. 2, 31.
μετοχετεύω 4 Macc. 1, 29.
μήνισις Ps. Sal. 2, 25.
μηχανεύω 3 Macc. 6, 22.
μιαροφαγέω 4 Macc. 5, 2. 18. 24. al.
μιαροφαγία 4 Macc. 5, 26. 6, 19. al.
μιασμός 1 Macc. 4, 43. Sap. 14, 26.
μισάρετος 4 Macc. 11, 4.
μίσθιος Tob. 5, 11. Sir. 7, 20. 26, 18. (3.). 31, 22. 37, 11.
μισοξενία Sap. 19, 13.
μισοπονηρία 2 Macc. 3, 1.
μίσυβρις 3 Macc. 6, 9.
μολυσμός Esr. 8, 82. 2 Macc. 5, 27.
μονοήμερος Sap. 5, 14.
μονοφαγία 4 Macc. 1, 27.
μονοφάγος 4 Macc. 2, 7.
μυριοπλασίως Sir. 23, 19.
μυριότης Sir. 23, 19.
μυρισμός Iud. 16, 8.
μυροβρεχής 3 Macc. 4, 6.
μυσάρχης 2 Macc. 5, 24.
μυστικῶς 3 Macc. 3, 10.

Lipsiae: impressit F. A. Brockhaus.

